

В. Ульянов (Ленин)

Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

38

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ
ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΗΣΗ ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Θ. ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ИЗДАНИЕ ПЯТОЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА · 1977

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ-ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΜΟΣ

38

Μάρτης-Ἰούνης 1919

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στόν τριακοστό ὄγδοο τόμο τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν συμπεριλαβαίνονται τά ἔργα πού γράφτηκαν ἀπό τίς 12 τοῦ Μάρτη ὥς τίς 27 τοῦ Ἰούνη 1919.

Στή διάρκεια τῆς περιόδου αὐτῆς οἱ ξένοι ἰμπεριαλιστές δυνάμωσαν τή στρατιωτική ἐπέμβαση ἐνάντια στή χώρα τῶν Σοβιέτ. Στίς ἀρχές τοῦ Μάρτη 1919 ὁ στρατός τοῦ Κολτσάκ πέρασε σέ ἐπίθεση καί κατέλαβε τήν Οὐφά· στό Νότο, ὁ στρατηγός Ντενίκιν κατέλαβε τό Λουγκάνσκ καί ἕνα μέρος τοῦ Ντονμπάς· τό Μάη ἄρχισε ἐπίθεση ἐνάντια στήν Πετρούπολη ὁ στρατηγός Γιουντένιτς· ἀπό τό Βορά προχωροῦσαν οἱ λευκοφρουρίτες τοῦ στρατηγοῦ Μύλλερ καί τά ἀποσπάσματα τῶν ἄγγλων, ἀμερικανῶν καί γάλλων ἐπεμβασιῶν.

Ὁ σοβιετικός λαός ἀναγκάστηκε νά διεξάγει πόλεμο ἐνάντια στούς ἐπεμβασίες καί στήν ἐσωτερική ἀντεπανάσταση μέσα σέ ἐξαιρετικά δύσκολες συνθῆκες. Οἱ ἐχθροί κατέλαβαν τίς κυριότερες βάσεις παραγωγῆς καυσίμων, πρώτων ὑλῶν καί τροφίμων. Λόγω ἔλλειψης καυσίμων σταμάτησαν νά δουλεύουν οἱ σιδηρόδρομοι καί οἱ φάμπρικες. Χρειάστηκαν τεράστιες προσπάθειες γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ὁ στρατός καί ὁ πληθυσμός τῶν πόλεων μέ τρόφιμα.

Τά ἔργα πού ἔχουν συμπεριληφθεῖ στόν τόμο αὐτό δείχνουν τήν ἐντατική δουλιά τοῦ Β. Ι. Λένιν, τοῦ Κόμματος καί τῆς κυβέρνησης γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἄμυνας τῆς χώρας, τίς ἡρωικές προσπάθειες τοῦ λαοῦ στό μέτωπο καί στά μετόπισθεν. Ὁ Λένιν, τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων, παρόλες τίς ἐξαιρετικά δύσκολες συνθῆκες πού δημιουργήθηκαν ἀπό τήν ξένη ἐπέμβαση, πίστευαν ἀκράδαντα στή νίκη τοῦ σοβιετικοῦ λαοῦ, στή σταθερότητα τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος, στό θρίαμβο τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. «Ποτέ δέν θά νικήσουν ἕνα λαό — ἔλεγε ὁ Λένιν — πού οἱ ἐργάτες καί

οἱ ἀγρότες του στήν πλειοψηφία τους γνώρισαν, αἰσθάνθηκαν και εἶδαν ὅτι ὑπερασπίζουν τή δική τους, τή Σοβιετική ἐξουσία — τήν ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων, ὅτι ὑπερασπίζουν μιά ὑπόθεση πού ἡ νίκη της θά ἐξασφαλίσει σ' αὐτούς καί στά παιδιά τους τή δυνατότητα νά χαίρονται ὅλα τά ἀγαθά τοῦ πολιτισμοῦ, ὅλα τά δημιουργήματα τῆς ἀνθρώπινης ἐργασίας» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 315).

Στίς σκληρές μέρες τοῦ πολέμου, σέ συνθῆκες τρομερῶν δυσκολιῶν, δέν σταμάτησε στή χώρα τῶν Σοβιέτ ἡ πολύπλευρη δημιουργική δράση, συνεχιζόταν ἡ οἰκοδόμηση τῆς νέας κοινωνίας, πολλαπλασιάζονταν τά βλαστάρια τοῦ σοσιαλισμοῦ, πλάταιναν οἱ κατακτήσεις τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. «Ἡ ἐπανάστασή μας — τόνιζε ὁ Λένιν τό Μάη τοῦ 1919 — μέσα σέ ἑνάμιση χρόνο ἔδοσε γιά τό προλεταριάτο, γιά τήν τάξη πού ὑπηρετοῦμε, γιά τό σκοπό γιά τόν ὁποῖο δουλεύουμε, γιά τήν ἀνατροπή τῆς κυριαρχίας τοῦ κεφαλαίου, ἔδοσε ἀσύγκριτα περισσότερα ἀπ' ὅ,τι ἔδοσε ἡ γαλλική ἐπανάσταση γιά τήν τάξη της» (σελ. 367).

Τά ἔργα πού ἔγραψε ὁ Λένιν στήν περίοδο αὐτή ἀποτελοῦν ἀπόδειξη τῆς τεράστιας προσοχῆς πού ἔδινε τό Κομμουνιστικό κόμμα στά προβλήματα τοῦ περάσματος ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό, στίς προοπτικές ἀνάπτυξης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στή χώρα τῶν Σοβιέτ, στήν προετοιμασία τοῦ νέου Προγράμματος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Στά ζητήματα αὐτά ἀφιερώθηκε τό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος, πού συνῆλθε τό Μάρτη τοῦ 1919. Ὁ Λένιν στόν ἐναρκτήριο λόγο του στό συνέδριο ὑπογράμμισε ὅτι κατά πρῶτο λόγο, παρά τόν πόλεμο, προβάλλουν τά δημιουργικά καθήκοντα, ὅτι ὅλες οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου θά διεξαχθοῦν κάτω ἀπό τό φῶς αὐτῶν τῶν καθηκόντων.

Κεντρική θέση στόν τόμο κατέχουν τά ἔργα πού εἶναι ἀφιερωμένα στήν ἐπεξεργασία τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος, στήν προετοιμασία καί τήν τεκμηρίωση τῶν προγραμματικῶν ντοκουμέντων γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά καί τῶν ἄλλων ἀποφάσεων τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ Κόμματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐκφώνησε τόν ἐναρκτήριο καί τόν τελικό λόγο τοῦ συνεδρίου, ἔκανε τήν ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τίς εἰσηγήσεις γιά τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος καί γιά τή δουλιά στό χωριό.

Στό κέντρο τῆς προσοχῆς τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ συζήτηση καί ἡ ψήφιση τοῦ νέου Προγράμματος τοῦ Κόμματος, πού καταρτί-

στηκε μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν. Τά δημοσιευόμενα στόν τόμο ὑλικά πού ἔχουν σχέση μέ τήν προετοιμασία τοῦ Προγράμματος, δείχνουν τήν τεράστια δουλιά τοῦ Λένιν γιά τήν ἐκπόνηση τοῦ σχεδίου Προγράμματος, τήν ἐπισταμένη ἐπεξεργασία ἀπομέρους του τόσο τοῦ θεωρητικοῦ μέρους τοῦ σχεδίου Προγράμματος, ὅσο καί τῶν ἄρθρων γιά τά πρακτικά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία.

Στό «Σχέδιο Προγράμματος τοῦ ΚΚΡ (μπ)», καθώς ἐπίσης καί στήν εἰσήγηση καί στόν τελικό λόγο στό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος ὁ Λένιν θεμελίωσε ὁλόπλευρα τήν ἀνάγκη νά δοθεῖ στό θεωρητικό μέρος τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος ὄχι μόνο ὁ ορισμός τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ σάν ἀνώτατου καί τελευταίου σταδίου τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀλλά καί ὁ χαρακτηρισμός τοῦ προμονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ἁπλῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας. Ὁ Β. Ι. Λένιν, κάνοντας κριτική στόν Ν. Ι. Μπουχάριν καί στούς ὀπαδούς του πού τάσσονταν κατά τῆς πρότασης αὐτῆς, ὑπογράμμιζε ὅτι ὁ ἰμπεριαλισμός ἀναπτύχθηκε στή βάση τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας καί τοῦ καπιταλισμοῦ, ὅτι ὁ ἰμπεριαλισμός βαθαίνει καί ὀξύνει στό ἔπακρο τίς ἀντιθέσεις τοῦ καπιταλισμοῦ. Μέ βάση τή θεωρητική ἀνάλυση τῆς ἀνάπτυξης τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας ὁ Λένιν ἔβγαλε τό ἐπιστημονικά θεμελιωμένο συμπέρασμα ὅτι «καθαρός ἰμπεριαλισμός, χωρίς νά ἔχει σάν κύρια βάση τόν καπιταλισμό, δέν ὑπῆρξε ποτέ, δέν ὑπάρχει πουθενά καί δέν θά ὑπάρξει ποτέ» (σελ. 151). Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι, ἄν εἴχαμε μπροστά μας μόνο τόν ἰμπεριαλισμό, τό καθῆκον τῆς πραγματοποίησης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τοῦ περάσματος στό σοσιαλισμό θά ἦταν πολύ πιό εὔκολο. Τότε δέν θά ὑπῆρχε ἕνα τέτιο πολύπλοκο καί δύσκολο πρόβλημα, ὅπως τό πέρασμα τῶν ἑκατομμυρίων μικρῶν ἐμπορευματοπαραγωγῶν στό δρόμο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης.

Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ διατήρηση στό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς ἁπλῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς εἶχε μεγάλη σημασία γιά τό σωστό καθορισμό τῶν καθηκόντων τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα τῶν Σοβιέτ. Γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ ἦταν ἀπαραίτητο νά ἐκμηδενιστοῦν οἱ ἴδιες οἱ ρίζες τοῦ καπιταλισμοῦ, νά μετασχηματιστεῖ ἡ μικροεμπορευματική οἰκονομία πού γεννᾶ διαρκῶς καί σέ μαζική κλίμακα τά καπιταλιστικά στοιχεῖα. Ὁ Μπουχάριν, διαφωνώντας μέ τήν καταχώρηση στό Πρόγραμμα τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς ἁπλῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς, σκέπαζε ἔτσι τό γεγονός

τῆς δημιουργίας καί τῆς ἀνάπτυξης τῶν κουλάκικων στοιχείων ἀπό τή μικροεμπορευματική ἀγροτική οἰκονομία, πράγμα πού ὁδήγησε ἀργότερα τόν Μπουχάριν στή θεωρία τῆς «ἐνσωμάτωσης τοῦ κουλάκου» στό σοσιαλισμό. Οἱ προτάσεις τοῦ Μπουχάριν ἀποσποῦσαν τό Κόμμα ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα στό χωριό. Ὁ Λένιν, τασσόμενος ἐνάντια στίς προτάσεις αὐτές, ἀποκάλυψε ὅτι εἶναι ἀβάσιμες θεωρητικά καί ἐπιζήμιες πολιτικά, ἔδειξε ὅτι ἡ παραγνώριση τῆς μικροεμπορευματικῆς παραγωγῆς σημαίνει ἄρνηση τοῦ ρόλου τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς σάν συμμάχου τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ· αὐτό ὑπόσκαπτε τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, πού βάση της εἶναι ἡ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά.

«Γιά νά εἶναι τό Πρόγραμμά μας διεθνές — ἔλεγε ὁ Λένιν — πρέπει νά παίρνει ὑπόψη του τά ταξικά ἐκεῖνα στοιχεῖα πού ἀπό οἰκονομική πλευρά εἶναι χαρακτηριστικά γιά ὅλες τίς χῶρες» (σελ. 177). Γιά ὅλες τίς χῶρες, ἐκτός ἀπό τή Σοβιετική Δημοκρατία, χαρακτηριστικό ἦταν ἡ κυριαρχία τοῦ καπιταλισμοῦ καί τό γεγονός ὅτι τά μικρά ἀγροτικά νοικοκυριά ὑπάρχουν καί στά ἀναπτυγμένα καπιταλιστικά κράτη. Ὁ Μπουχάριν καί οἱ ὀπαδοί του παραγνώριζαν τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς ἀγροτιᾶς, τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τῶν καταπιεζόμενων λαῶν πού εἶναι ἐφεδρεία τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Τό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος ἀπόριψε τίς ἀντιμαρξιστικές προτάσεις τοῦ Μπουχάριν καί ἐνέκρινε τίς λενινιστικές θέσεις.

Τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, ἔλεγε ὁ Λένιν, πρέπει νά στηρίζεται σέ ἐπιστημονικά θεμέλια. Πρέπει νά ἐξηγήσει στίς μάζες πῶς ἐμφανίστηκε ἡ κομμουνιστική ἐπανάσταση, γιατί εἶναι ἀναπόφευκτη, ποῦ βρίσκεται ἡ σημασία της, ἡ δύναμή της, τί πρέπει νά λύσει. Στό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος πού ψήφισε τό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ), καί πού τά βασικά μέρη του τά ἔγραψε ὁ Λένιν, δίνεται σαφής χαρακτηρισμός τοῦ καπιταλισμοῦ καί τοῦ ἀνώτατου σταδίου του — τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ καί τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐπιβεβαίωσαν ὁλοκληρωτικά τήν ὀρθότητα τῆς μαρξιστικῆς-λενινιστικῆς ἀνάλυσης πού δόθηκε στό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, τό ὁποῖο ἐκπονήθηκε τό 1919. Γι' αὐτό καί οἱ βασικές θέσεις τῆς ἀνάλυσης αὐτῆς ἐπαναλαβαίνονται καί στό νέο Πρόγραμμα τοῦ ΚΚΣΕ πού ψήφισε τό XXII συνέδριο τοῦ Κόμματος.

Στό λενινιστικό σχέδιο Προγράμματος τοῦ Κόμματος τονιζό-

ταν ὅτι μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, μετά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία καί τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης στίς ἄλλες χῶρες «ἄρχισε ἡ ἐποχή τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς, τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης» (σελ. 103). Τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος καθόριζε τά βασικά καθήκοντα τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς κοινωνίας. Ξεκινοῦσε ἀπό τή λενινιστική θεωρία γιά τή δυνατότητα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά χώρα καί ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ ἔχει ὅλα τά ἀπαραίτητα γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ. Στό σχέδιο Προγράμματος τοῦ Κόμματος καί σέ ἄλλα ἔργα τοῦ τόμου αὐτοῦ ἀποκαλύπτεται ὁ τεράστιος ρόλος τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στή δημιουργία καί στή στερέωση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας.

Στό σχέδιο Προγράμματος, στήν εἰσήγηση στό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος, καθώς ἐπίσης καί στίς ἄλλες ἐργασίες πού συμπεριλήφθηκαν σέ τοῦτο τόν τόμο, ὁ Λένιν ἔδοσε ἰδιαίτερη προσοχή στό χαρακτηρισμό τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σάν μορφῆς τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Θεμελίωσε ἐπιστημονικά τή ριζική διαφορά καί τά τεράστια πλεονεκτήματα τῆς σοβιετικῆς ἤ προλεταριακῆς δημοκρατίας ἀπέναντι στήν ἀστική δημοκρατία. Ἡ Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ εἶναι ἀσύγκριτα πιό ἀνώτερη καί πιό προοδευτική μορφή δημοκρατίας, γιατί δίνει στήν πράξη τή δυνατότητα στούς ἐργαζόμενους νά κάνουν χρήση ὅλων τῶν ἐλευθεριῶν, δίνει τή δυνατότητα τῆς πιό πλατιᾶς συμμετοχῆς τους στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους. Γιά μιά πραγματική καί ὄχι στά χαρτιά δημοκρατία — ἔλεγε ὁ Λένιν — κάναμε τόσα, ὅσα δέν ἔκαναν καί οὔτε μποροῦσάν νά κάνουν σέ ἑκατοντάδες χρόνια οἱ πιό καλύτερες δημοκρατίες. «Ἡ πιό δημοκρατική ἀστική δημοκρατία δέν ἦταν ποτέ καί δέν μποροῦσε νά εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά μιά μηχανή γιά τήν καθυπόταξη τῶν ἐργαζομένων στό κεφάλαιο, ὄργανο τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου, δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης» (σελ. 308). Ἡ ζωή ξεσκέπασε ὁλοκληρωτικά τούς ψεύτικους ἰσχυρισμούς τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ καπιταλισμοῦ πού παρουσιάζουν τά ἰμπεριαλιστικά κράτη σάν κράτη «γενικῆς εὐημερίας» καί πού ὀνομάζουν τίς ἰμπεριαλιστικές χῶρες «ἐλεύθερο κόσμο». Στήν πραγματικότητα εἶναι ἕνας κόσμος ἐκμετάλλευσης καί στέρησης τῶν δικαιωμάτων τῶν λαϊκῶν μαζῶν, ἕνας κόσμος σκοταδισμοῦ καί πολιτικῆς ἀντίδρασης, ἕνας κόσμος στρατοκρατίας καί αἱματηρῶν διωγμῶν τῶν ἐργαζομένων.

Στό πολιτικό μέρος τοῦ σχεδίου Προγράμματος πού ἔγραψε ὁ Λένιν καθορίζονται οἱ δρόμοι τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας καί χαράζονται τά πρακτικά μέτρα πού ἀποσκοποῦν στό νά ἐκτελεῖ ὑποχρεωτικά κάθε μέλος τῶν Σοβιέτ μιά δρισμένη δουλιά στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους· νά ἀλλάζουν διαδοχικά οἱ δουλιές αὐτές, ἀγκαλιάζοντας ὅλο τόν κύκλο τῶν ὑποθέσεων πού συνδέονται μέ τή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, ὅλους τούς τομεῖς· βαθμιαῖα καί σταθερά «νά προσελκύεται ὅλος χωρίς ἐξαίρεση ὁ ἐργαζόμενος πληθυσμός νά συμμετέχει πρωτοβουλιακά στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους» (σελ. 93). Οἱ λενινιστικές θέσεις ἀναπτύχθηκαν περισσότερο στό νέο Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος πού ψήφισε τό XXII συνέδριο τοῦ ΚΚΣΕ. Σ' αὐτό, μέ βάση τήν ἱστορική πείρα, δείχνεται πῶς μέ τήν πλήρη νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ τό κράτος τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου μετατρέπεται σέ παλλαϊκό σοσιαλιστικό κράτος, ὑποδείχνονται οἱ δρόμοι τῆς μελλοντικῆς μετεξέλιξής του σέ κομμουνιστική κοινωνική αὐτοδιοίκηση.

Ὁ Λένιν καί στήν εἰσήγηση γιά τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος καί στόν τελικό λόγο του πάνω στήν εἰσήγηση στό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος ἔδοσε μεγάλη προσοχή στό μέρος τοῦ Προγράμματος πού ἀφορᾶ τόν τομέα τῶν ἐθνικῶν σχέσεων. Βασική θέση τοῦ λενινιστικοῦ σχεδίου εἶναι ἡ ἀναγνώριση γιά τό κάθε ἔθνος τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης, μέχρι καί τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἔγραφε ὁ Λένιν, «συνίσταται στή σταθερή ἐφαρμογή τῆς προσέγγισης καί τῆς συγχώνευσης τῶν προλεταρίων καί τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν στήν ἐπαναστατική τους πάλη γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης»· εἶναι ἀπαραίτητη «ἡ προσεκτική ἐφαρμογή τῆς ἰσότητας καί τῆς ἐλευθερίας ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν στήν πράξη», ἡ παροχή βοήθειας στά καθυστερημένα πρίν ἔθνη, στό ἔργο τῆς ἀνάπτυξης τῆς οἰκονομίας καί τοῦ πολιτισμοῦ τους, ἡ ἐπίτευξη τῆς «ἐθελοντικῆς στενότατης ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν».

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε αὐστηρή κριτική στίς ἀντιμπολσεβίκικες ἀπόψεις τοῦ Ν. Ι. Μπουχάριν, τοῦ Γκ. Λ. Πιατακόφ καί τῶν ὀπαδῶν τους, οἱ ὁποῖοι τάχθηκαν στό συνέδριο ἐνάντια στήν προγραμματική διεκδίκηση τοῦ δικαιώματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, μέχρι καί τοῦ κρατικοῦ ἀποχωρισμοῦ. Τίς ἀπόψεις αὐτές ὁ Λένιν τίς χαρακτήρισε σάν ἐκδήλωση μεγαλοκρατικοῦ σωβινισμοῦ. Τό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐνέκρινε τό λενινιστικό

πρόγραμμα γιά τό ἐθνικό ζήτημα. Τό Κομμουνιστικό κόμμα, καθοδηγούμενο ἀπό τίς λενινιστικές προγραμματικές ἀρχές, συσπείρωσε ὅλους τούς λαούς τῆς πολυεθνικῆς Πατρίδας μας. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση πού δημιουργήθηκε πάνω σ' αὐτές τίς ἀρχές ἔγινε τό ὑπόδειγμα πολυεθνικοῦ κράτους, τό παράδειγμα τῆς σωστῆς ἐπίλυσης τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Τό σπουδαιότερο ἀποτέλεσμα τῆς λενινιστικῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ στενή συνεργασία ὅλων τῶν λαῶν στήν κρατική, οἰκονομική καί πολιτιστική οἰκοδόμηση, ἡ ἀδελφική φιλία, ἡ ἄνθηση τῆς οἰκονομίας καί τοῦ πολιτισμοῦ ὅλων τῶν ἐθνοτήτων.

Ὁ Λένιν, καθορίζοντας τά σπουδαιότερα καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στόν οἰκονομικό τομέα, πρίν ἀπόλα ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη τῆς κατάργησης τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, δηλαδή τήν ἀνάγκη τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνικοποίησης τῶν μέσων παραγωγῆς: «νά συνεχιστεῖ σταθερά καί νά ἀποπερατωθεῖ ἡ ἀπαλλοτρίωση τῆς ἀστικῆς τάξης πού ἄρχισε καί πού βασικά καί κύρια τελείωσε ἤδη, ἡ μετατροπή τῶν μέσων παραγωγῆς καί κυκλοφορίας σέ ἰδιοκτησία τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, δηλαδή σέ κοινή ἰδιοκτησία ὅλων τῶν ἐργαζομένων» (σελ. 96). Ἡ κοινωνική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς πού δημιουργήθηκε μέ τήν ἐθνικοποίηση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, τῶν μέσων μεταφορᾶς, τῆς γῆς, τῶν τραπεζῶν, καί πού πολλαπλασιάστηκε μέ τή δουλιά τοῦ σοβιετικοῦ λαοῦ, ἔγινε ἡ οἰκονομική βάση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, ἡ πηγή τῆς λαϊκῆς εὐημερίας, ἡ βάση τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀπέναντι στόν καπιταλισμό.

Στό λενινιστικό σχέδιο Προγράμματος τονιζόταν ὅτι ἕνα ἀπό τά βασικά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ χρησιμοποίηση τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν γιά τό βαθμιαῖο πέρασμα στή μεγάλη σοσιαλιστική γεωργία. Στό «Ἄρθρο τοῦ Προγράμματος γιά τό ἀγροτικό» ὁ Λένιν χάραξε τά μέτρα γιά τό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας: ὀργάνωση μεγάλων σοσιαλιστικῶν κτημάτων (σοβχόζ), ἐνθάρρυνση τῶν «ἐθελοντικῶν ἑνώσεων τῶν γεωργῶν γιά τή διαχείριση μεγάλου κοινωνικοῦ νοικοκυριοῦ» μέ τή μορφή τῶν ἀγροτικῶν κομμούνων καί τῶν συνεταιρισμῶν, καθώς ἐπίσης καί τῶν συνεταιρισμῶν γιά τήν κοινή καλλιέργεια τῆς γῆς. Ἰδιαίτερα σπουδαία σημασία ἔδινε ὁ Λένιν στήν προσέλκυση τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Στό «Ἄρθρο τοῦ Προγράμματος γιά τό ἀγροτικό» ὑπογραμμίζεται ὅτι τό Κόμμα βάζει

σάν καθῆκον του νά ἀποσπάσει τή μεσαία ἀγροτιά ἀπό τούς κουλάκους καί νά τήν τραβήξει μέ τό μέρος τῆς ἐργατικῆς τάξης, νά πετύχει πρακτικές συμφωνίες μέ τή μεσαία ἀγροτιά, «κάνοντας ὑποχωρήσεις στόν καθορισμό τῶν τρόπων πραγματοποίησης τῶν σοσιαλιστικῶν μετασχηματισμῶν».

Ἀποφασιστική προϋπόθεση τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ ἦταν ἡ ὁλόπλευρη ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας· σ' αὐτό ὁ Λένιν ἔβλεπε τό βασικό παράγοντα γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιά τή μετεξέλιξη τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας σέ κομμουνιστική. Σάν ἕνα ἀπό τά βασικά καθήκοντα ὁ Λένιν πρόβαλε τήν ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, «γιατί χωρίς αὐτό εἶναι ἀνέφικτο τό όριστικό πέρασμα στόν κομμουνισμό». Ἡ ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, ἐξηγοῦσε ὁ Λένιν, ἀπαιτεῖ μακρόχρονη δουλιά γιά τή μόρφωση τῶν μαζῶν καί τήν ἄνοδο τοῦ πολιτιστικοῦ τους ἐπιπέδου, ἀπαιτεῖ ἐπίσης τήν πλατιά καί ὁλόπλευρη χρησιμοποίηση τῶν εἰδικῶν τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνικῆς.

Στό λενινιστικό σχέδιο Προγράμματος τοῦ Κόμματος ὑπογραμμιζόταν ἡ ἐξαιρετικά σοβαρή σημασία τῆς ἀνάπτυξης καί τοῦ δυναμώματος τῆς συντροφικῆς πειθαρχίας, τῆς ἀνόδου τῆς πρωτοβουλίας καί τῆς συνείδησης τῶν ἐργαζομένων. Μετά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης μπροστά στό Κόμμα καί στό προλεταριακό κράτος μπαίνουν δύσκολα καί πολύπλοκα καθήκοντα ὑπερνίκησης τῶν συνηθειῶν πού δημιούργησε ἡ κυριαρχία τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, καί αὐτό μπορεῖ νά γίνει μόνο μέ τήν ἐπίμονη δουλιά γιά τήν ἀναδιαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν. Μεγάλος ρόλος στή σοσιαλιστική διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν ἀνήκει στά συνδικάτα, τά ὁποῖα σύμφωνα μέ τό χαρακτηρισμό τοῦ Λένιν, ἀποτελοῦν σχολεῖο διακυβέρνησης, σχολεῖο διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας, σχολεῖο τοῦ κομμουνισμοῦ.

Τό λενινιστικό σχέδιο Προγράμματος καί ἡ εἰσήγηση στό συνέδριο τοῦ Κόμματος βάζουν μεγάλα καθήκοντα στόν τομέα τῆς πολιτιστικῆς οἰκοδόμησης καί τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ἐπίμονα τήν ἀνάγκη τῆς ὁλόπλευρης ἀξιοποίησης τῶν ἐπιτεύξεων τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνικῆς, τῆς πολιτιστικῆς κληρονομιᾶς τοῦ παρελθόντος γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τοῦ κομμουνισμοῦ. Στό ἄρθρο τοῦ Προγράμματος γιά τή λαϊκή παιδεία ὁ Λένιν διατύπωσε σάν τίς σπουδαιότερες θεμελιακές θέσεις γιά τό ρόλο τοῦ σχολείου πού ἀπό ὅπλο τῆς ταξικῆς κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης πρέπει νά

μετατραπεῖ σέ ὅπλο ἐξάλειψης τοῦ χωρισμοῦ τῆς κοινωνίας σέ τάξεις· πρέπει νά γίνει φορέας τῆς ἰδεολογικῆς ἐπιροῆς τοῦ προλεταριάτου στά μισοπρολεταριακά καί μή προλεταριακά στρώματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν μέ σκοπό τή διαπαιδαγώγηση γενιᾶς ἱκανῆς νά οἰκοδομήσει τόν κομμουνισμό. Τά σπουδαιότερα μέτρα πού χαράχτηκαν γιά τό σκοπό αὐτό εἶναι: «1) Ἡ καθιέρωση τῆς δωρεάν καί ὑποχρεωτικῆς γενικῆς καί πολυτεχνικῆς (πού δίνει θεωρητικές καί πρακτικές γνώσεις γιά ὅλους τούς βασικούς κλάδους τῆς παραγωγῆς) ἐκπαίδευσης γιά ὅλα τά παιδιά καί τῶν δυό φύλων μέχρι 16 χρονῶν. 2) Ἡ πραγματοποίηση στενῆς σύνδεσης τῆς ἐκπαίδευσης μέ τήν κοινωνική-παραγωγική ἐργασία» (σελ. 96). Τά σημεῖα αὐτά τοῦ λενινιστικοῦ σχεδίου Προγράμματος ἀναπτύχθηκαν παραπέρα στήν πρακτική τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης. Στίς συνθῆκες τῆς πλατιᾶς οἰκοδόμησης τοῦ κομμουνισμοῦ ἡ μόρφωση τοῦ λαοῦ, στηριζόμενη στίς λενινιστικές ἀρχές, συμβάλλει στή διαμόρφωση ὁλόπλευρα ἀναπτυγμένων ἀνθρώπων, στή βαθμιαία ἐξάλειψη τῶν οὐσιαστικῶν διαφορῶν ἀνάμεσα στήν πνευματική καί στή χειρωνακτική ἐργασία.

Τήν τεράστια σημασία τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος ὁ Λένιν τήν ἔβλεπε στό ὅτι αὐτό γενίκευε τήν πείρα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης, πείρα πού ἀπέκτησε ὁ σοβιετικός λαός μετά τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση. Ἄν στίς ἀρχές ἦταν φανερή μόνο ἡ ἀνάγκη τῆς ριζικῆς ἀναδιοργάνωσης ὅλης τῆς ζωῆς κατά σοσιαλιστικό τρόπο, χωρίς ὅμως νά ὑπάρχουν γνώσεις γιά τό πῶς νά γίνει αὐτό, στήν πορεία τῆς πρακτικῆς δουλιᾶς, στή βάση τῆς δημιουργικῆς δράσης τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῆς Σοβιετικῆς χώρας, συγκεντρώθηκε πολύτιμη πείρα. Τώρα, σημείωνε ὁ Λένιν, «ἔχουμε μιά σειρά ὑποδείξεις τῆς πείρας, καί ὅσο αὐτό ἦταν δυνατό τήν ἀποκρυσταλλώσαμε στό Πρόγραμμά μας» (σελ. 141).

Τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, πού δημιουργός του ἦταν ὁ Λένιν, εἶχε κοσμοϊστορική σημασία. Εἶναι διαποτισμένο μέ τό πνεῦμα τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ, τῶν ἰδεῶν τῆς ἑνότητας τῶν ἐθνικῶν καί τῶν διεθνιστικῶν καθηκόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁ Λένιν, τό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων θεωροῦσαν τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα τῶν Σοβιέτ σάν μεγάλο διεθνιστικό καθῆκον τοῦ σοβιετικοῦ λαοῦ, πού ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης ὅλου τοῦ κόσμου. Στόν τελικό λόγο του στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ(μπ) ὁ Λένιν, δίνοντας ἐκτίμηση στό Πρόγραμμα, εἶπε: «Τό Πρόγραμμά μας θά

ἀποτελέσει ἕνα πολύ μεγάλης δύναμης ὑλικό γιά προπαγάνδα καί ζύμωση, θά εἶναι τό ντοκουμέντο πού, στηριζόμενοι σ' αὐτό, οἱ ἐργάτες θά ποῦν: «Ἐδῶ εἶναι οἱ σύντροφοί μας, τά ἀδέλφια μας, ἐδῶ πραγματοποιεῖται τό κοινό μας ἔργο»» (σελ. 212).

Τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος πού ψήφισε τό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) χάραξε τά βασικά καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα τῶν Σοβιέτ. Τό Πρόγραμμα αὐτό, ἔλεγε ὁ Λένιν τό Δεκέμβρη τοῦ 1920, εἶναι Πρόγραμμα πολιτικό, εἶναι μιά ἀπαρίθμηση τῶν καθηκόντων μας, μιά διασαφήνιση τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στίς τάξεις· πρέπει νά συμπληρωθεῖ μέ ἕνα δεύτερο Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος — μέ ἕνα συγχρονισμένο σχέδιο οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης. Ἕνα τέτιο σχέδιο ἦταν τό λενινιστικό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ρωσίας, ὑπολογισμένο γιά 10-15 χρόνια. Τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος πού συγκεκριμενοποιήθηκε στά σχέδια τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, ἐξόπλισε τό σοβιετικό λαό μέ μιά σαφή προοπτική, ἐμψύχωσε τούς ἐργαζόμενους γιά ἡρωικά κατορθώματα στήν πάλη γιά τό σοσιαλισμό. Ὁ σοβιετικός λαός, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, πραγματοποίησε σέ σύντομο χρονικό διάστημα τήν ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας, τήν κολλεκτιβοποίηση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί τήν πολιτιστική ἐπανάσταση, ἔκανε πράξη τό λενινιστικό σχέδιο οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ. Μεγάλο ἀποτέλεσμα τῆς ἐκπλήρωσης τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος πού ψήφισε τό VIII Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἦταν ἡ πλήρης καί όριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας.

Τό νέο Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος πού ψήφισε τό XXII συνέδριο τοῦ ΚΚΣΕ καθορίζει τά κύρια καθήκοντα καί τά βασικά στάδια τῆς κομμουνιστικῆς οἰκοδόμησης, ξεκινώντας ἀπό τίς λενινιστικές ὑποδείξεις γιά τούς δρόμους οἰκοδόμησης τοῦ κομμουνισμοῦ. Στό Πρόγραμμα χαράζονται οἱ δρόμοι καί τά χρονικά ὅρια δημιουργίας τῆς ὑλικοτεχνικῆς βάσης τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας καί τά σπουδαιότερα καθήκοντα τοῦ γενικοῦ σχεδίου ἀνάπτυξης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας τῆς ΕΣΣΔ, ὑποδείχνονται τά καθήκοντα γιά τή διαμόρφωση τῶν κομμουνιστικῶν σχέσεων καί τή διαπαιδαγώγηση τοῦ νέου ἀνθρώπου.

Στά ἔργα τοῦ τόμου αὐτοῦ, πού εἶναι ἀφιερωμένα στήν ἐπεξεργασία καί στή θεμελίωση τοῦ κομματικοῦ Προγράμματος, ἀνήκουν ἄμεσα οἱ ἐργασίες πού ἀφοροῦν τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά. Ὁ Λένιν σχεδόν σέ ὅλες του τίς ὁμιλίες στό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος καί ἰδιαίτερα στήν εἰσήγηση γιά τή

δουλιά στό χωριό, καθώς ἐπίσης καί σέ μιά σειρά ἄλλα ἔργα πού ἔγραψε πρίν καί μετά τό συνέδριο, θεμελιώνει τή νέα πολιτική τοῦ Κόμματος ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά, πού διακηρύχτηκε τό φθινόπωρο τοῦ 1918 — τήν πολιτική τῆς σταθερῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τή μεσαία ἀγροτιά, μέ στήριγμα τή φτωχολογιά, γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους, γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τίς κοινές προσπάθειες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης. «Στή συμμαχία αὐτή — ἔλεγε ὁ Λένιν — βρίσκεται ἡ κύρια δύναμη καί τό στήριγμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, στή συμμαχία αὐτή βρίσκεται ἡ ἐγγύηση ὅτι τήν ὑπόθεση τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ, τήν ὑπόθεση τῆς νίκης ἐνάντια στό κεφάλαιο, τήν ὑπόθεση τῆς ἐξάλειψης κάθε ἐκμετάλλευσης θά τή φέρουμε ὥς τό νικηφόρο τέλος» (σελ. 237).

Στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί στήν εἰσήγηση γιά τή δουλιά στό χωριό ὁ Λένιν ἀναπτύσσει τίς θέσεις ὅτι μετά τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀποκτᾶ τεράστια σημασία τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά. Τό προλεταριάτο μπορεῖ νά κρατήσει τήν ἐξουσία καί νά οἰκοδομήσει τό σοσιαλισμό μόνο στήν περίπτωση πού θά τό ὑποστηρίξουν οἱ βασικές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς, δηλαδή ἡ μεσαία ἀγροτιά, ὅμως *«αὐτή εἶναι μιά τάξη πού ταλαντεύεται.* Εἶναι ἐνμέρει ἰδιοκτήτης, ἐνμέρει δουλευτής». Ὅλη ἡ ἱστορία τῆς πολιτικῆς ἐξέλιξης μᾶς διδάσκει, ἔλεγε ὁ Λένιν, ὅτι ὁ ἀγρότης ἀκολουθεῖ ἤ τήν ἀστική τάξη, ἤ τήν ἐργατική τάξη. Αὐτό καθορίζει τή σημασία τοῦ καθοδηγητικοῦ ρόλου τῆς ἐργατικῆς τάξης στή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν καί τήν ἀνάγκη μακρόχρονης δουλιᾶς γιά νά πάρει μέρος ἡ μεσαία ἀγροτιά στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ὁ Λένιν, ἀναπτύσσοντας τίς θέσεις τοῦ ἀγροτικοῦ μέρους τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος, χάραξε τούς βασικούς δρόμους καί μεθόδους τῆς βαθμιαίας καί σχεδιασμένης προσέλκυσης τῆς ἀγροτιᾶς στό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὁ Λένιν δίδασκε ὅτι πρίν ἀπόλα εἶναι ἀνάγκη νά τηρηθεῖ αὐστηρά καί μέ συνέπεια ἡ ἀρχή τῆς ἐθελοντικῆς συνένωσης τῶν ἐργαζόμενων ἀγροτῶν στούς ἀγροτικούς συνεταιρισμούς καί στίς κομμοῦνες. *«Τό νά ἐνεργήσουμε ἐδῶ μέ τή βία σημαίνει νά χαντακώσουμε ὅλη τήν ὑπόθεση.* Ἐδῶ χρειάζεται μακρόχρονη δουλιά διαπαιδαγώγησης... *Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό ἀνόητο ἀπό τήν ἴδια τή*

σκέψη νά χρησιμοποιηθεῖ βία στόν τομέα τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τοῦ μεσαίου ἀγρότη»· πρέπει — τόνιζε ὁ Λένιν — «νά διδαχτοῦμε ἀπό τούς ἀγρότες τούς τρόπους περάσματος σέ ἕνα καλύτερο καθεστώς καί *νά μήν ἀποτολμήσουμε νά προστάζουμε!* Αὐτός εἶναι ὁ κανόνας πού καθιερώσαμε» (σελ. 200-201). Εἶναι ἀνάγκη, ἔλεγε ὁ Λένιν στό συνέδριο τῶν ἐργατῶν γῆς τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης, στίς 13 τοῦ Μάρτη 1919 — νά ἐξηγήσουμε στούς ἐργαζόμενους ἀγρότες ὅτι ὁ μετασχηματισμός τῆς μικρῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς σέ σοσιαλιστική ὑπαγορεύεται ἀπό τά ζωτικά συμφέροντά τους, γιατί μόνο ὁ σοσιαλισμός θά τούς ἀπαλλάξει ἀπό τήν ἐξαθλίωση καί τήν ἐκμετάλλευση τῶν κουλάκων.

Στήν «Ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά», πού ἔγραψε ὁ Λένιν' καί τήν ὁποία ψήφισε τό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος, ἔγινε ἡ ἐπεξεργασία τῶν πρακτικῶν μέτρων ὀργάνωσης συνεταιρισμῶν γιά τήν κοινή καλλιέργεια τῆς γῆς, ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν καί κομμούνων μέ τήν αὐστηρότατη ταυτόχρονα τήρηση τῆς ἀρχῆς τῆς ἐθελοντικότητας. Συνάμα στήν ἀπόφαση ὑπογραμμιζόταν ἡ ἀνάγκη παροχῆς στά κολλεκτιβίστικα νοικοκυριά ὀργανωτικῆς καί ὑλικῆς βοήθειας ἀπομέρους τοῦ κράτους. Τό συνέδριο τοῦ Κόμματος χάραξε ἐπίσης ἕνα ἐκτενές πρόγραμμα οἰκονομικῆς βοήθειας στή μεσαία ἀγροτιά.

Γιά νά νικήσει ὁ σοσιαλισμός στό χωριό εἶναι ἀπαραίτητη ἡ δημιουργία ἰσχυρῆς σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας, ἱκανῆς νά ἐξοπλίσει δλη τή λαϊκή οἰκονομία, μαζί καί τή γεωργία, μέ νέα τεχνική. «Ἄν μπορούσαμε — ἔλεγε ὁ Λένιν στό συνέδριο τοῦ Κόμματος — νά δόσουμε αὔριο 100 χιλιάδες τρακτέρ πρώτης γραμμῆς, νά τά ἐφοδιάσουμε μέ βενζίνη, νά τά ἐξασφαλίσουμε μέ μηχανοδηγούς (ξέρετε πολύ καλά ὅτι γιά τήν ὥρα αὐτό εἶναι φαντασία), τότε ὁ μεσαῖος ἀγρότης θά ἔλεγε: «Εἶμαι ὑπέρ τῆς κομμούνιας» (δηλ. ὑπέρ τοῦ κομμουνισμοῦ)» (σελ. 204). Τό Κόμμα, πραγματοποιώντας τή σοσιαλιστική ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας καί τήν ὀργάνωση τῆς ἀγροτιᾶς σέ συνεταιρισμούς, ἐκπλήρωσε τήν ὑπόδειξη τοῦ Λένιν γιά τόν ἐξοπλισμό τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας μέ πρώτης γραμμῆς τεχνική.

Ὁ Λένιν ἔδινε μεγάλη προσοχή στήν οἰκοδόμηση τῶν σοβχόζ σάν συνεπῶν σοσιαλιστικῶν ἐπιχειρήσεων πού προορίζονταν νά γίνουν τό ὑπόδειγμα τῆς μεγάλης σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας καί νά δείχνουν στήν πράξη τά πλεονεκτήματά της. Μετά τή λήξη τοῦ πολέμου, ἔλεγε ὁ Λένιν στό συνέδριο τῶν ἐργατῶν γῆς στήν Πετρούπολη, τό Σοβιετικό κράτος θά ἐφοδιάσει τά σοβχόζ μέ

τεχνική ὑψηλῆς ποιότητας καί θά ἐπιδιώξει «νά παράγουν τά μεγάλα νοικοκυριά μέ τήν κοινή ἐργασία καλύτερα ἀπό πρίν, φτηνότερα ἀπό πρίν, καί περισσότερα ἀπό πρίν. Ἡ σοβιετική οἰκονομία βάζει σάν καθῆκον της νά διδάξει βαθμιαῖα τόν ἀγροτικό πληθυσμό νά ἐπεξεργάζεται πρωτοβουλιακά τήν καινούργια τάξη πραγμάτων, τήν τάξη τῆς κοινῆς ἐργασίας...».

Τά πρῶτα σοβχόζ καί κολχόζ, πού ἄρχισαν νά δημιουργοῦνται ἀμέσως μετά τή νίκη τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης, ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο σάν σημεῖα στήριξης τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τοῦ χωριοῦ, προετοιμάζοντας τό πέρασμα τῶν βασικῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τό ἀτομικό μικροεμπορευματικό νοικοκυριό στό μεγάλο κολλεκτιβίστικο νοικοκυριό. Στό νέο Πρόγραμμα τοῦ ΚΚΣΕ τονίζεται ὅτι «τό πέρασμα τοῦ σοβιετικοῦ χωριοῦ στή μεγάλη σοσιαλιστική οἰκονομία σήμαινε *μεγάλη ἐπανάσταση στίς οἰκονομικές σχέσεις, σέ ὅλο τόν τρόπο ζωῆς τῆς ἀγροτιᾶς*. Ἡ κολλεκτιβοποίηση ἀπάλλαξε γιά πάντα τό χωριό ἀπό τήν ὑποδούλωση στούς κουλάκους, ἀπό τήν ταξική διαφοροποίηση, ἀπό τήν καταστροφή καί τήν ἀθλιότητα. Μέ βάση τό λενινιστικό συνεταιριστικό σχέδιο τό προαιώνιο ἀγροτικό ζήτημα βρῆκε τήν πραγματική του λύση».

Στά ἔργα τοῦ τόμου αὐτοῦ, πού γράφτηκαν στήν περίοδο τῆς ξένης ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἀντανακλᾶται ὁ ἐξαίρετος ρόλος τοῦ Λένιν στήν κινητοποίηση ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς χώρας γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς νίκης ἐνάντια στούς ἐπεμβασίες καί τούς λευκοφρουρίτες, στήν ἐπεξεργασία τῶν βάσεων τῆς σοβιετικῆς στρατιωτικῆς ἐπιστήμης, τῶν ἀρχῶν τῆς στρατιωτικῆς πολιτικῆς, τῆς στρατηγικῆς καί τακτικῆς τοῦ στρατοῦ τοῦ σοσιαλιστικοῦ κράτους. Οἱ λενινιστικές ἀρχές οἰκοδόμησης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ διατυπώθηκαν στό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, πού ψήφισε τό VIII Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ), καί ἀποτέλεσαν τή βάση τῶν θέσεων τῆς ΚΕ γιά τό στρατιωτικό ζήτημα. Τά ζητήματα τῆς στρατιωτικῆς πολιτικῆς κατέλαβαν μεγάλη θέση στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Ὁ Λένιν τόνισε ὅτι στό ἔργο τῆς δημιουργίας τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ὅπως καί σέ ἄλλους τομεῖς τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης, τό Κόμμα ἀναγκάστηκε νά βαδίσει σέ ἀνεξερεύνητους δρόμους, ὅτι τό ζήτημα αὐτό εἶναι ἐντελῶς καινούργιο, ὅτι τό Κόμμα δέν τό ἔβαζε τό ζήτημα αὐτό πρίν οὔτε θεωρητικά. Ἡ ἐργατική τάξη πού ἦλθε στήν ἐξουσία, ἔλεγε ὁ Λένιν, εἶναι ἀπαραίτητο νά πραγματοποιήσει τό καθῆκον τοῦ συνδυασμοῦ τῆς νέας ἐπαναστατικῆς δημιουργικότητας τῶν μαζῶν μέ τήν ἀξιοποίηση τῶν ἐπιτεύξεων τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνικῆς.

Στήν ὁμιλία του γιά τό στρατιωτικό ζήτημα ὁ Λένιν θεμελίωσε τήν ἀνάγκη τῆς δημιουργίας τακτικοῦ, αὐστηρά πειθαρχημένου στρατοῦ καί τῆς προσέλκυσης τῶν στρατιωτικῶν εἰδικῶν κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῶν στρατιωτικῶν ἐπιτρόπων καί τῶν κομματικῶν πυρήνων. Τάχθηκε ἀποφασιστικά ὑπέρ τῶν θέσεων τῆς ΚΕ, ἐνάντια στό ἀντάρτικο πνεῦμα, πού τό ὑπεράσπιζε ἡ λεγόμενη «στρατιωτική ἀντιπολίτευση» (σ' αὐτήν ἀνῆκαν οἱ πρώην «ἀριστεροί κομμουνιστές» Β. Μ. Σμιρνόφ, Γκ. Ι. Σαφάροφ, Γκ. Λ. Πιατακόφ καί ἄλλοι. Σ' αὐτήν ἦταν καί ἄνθρωποι πού δέν εἶχαν σχέση μέ τίς ἀντιπολιτευόμενες ὁμάδες). Ἡ πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων πού μίλησαν καταδίκασε τή «στρατιωτική ἀντιπολίτευση». Ταυτόχρονα ἔγινε αὐστηρότατη κριτική στά λάθη καί τίς ἐλλείψεις στή δουλιά τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, καί εἰδικά στίς ἐνέργειες τοῦ προέδρου του Λ. Ντ. Τρότσκι. Τό συνέδριο ἐνέκρινε πλήρως τίς θέσεις τοῦ Λένιν, πού ἐξέθεσε στίς ὁμιλίες του καί στό θεωρητικό μέρος τοῦ Προγράμματος, καθώς ἐπίσης καί στήν ἀπόφαση πού ψήφισε τό συνέδριο γιά τό στρατιωτικό ζήτημα.

Στόν τελικό λόγο στό VIII Συνέδριο τοῦ Κόμματος ὁ Λένιν ὑπογράμμισε ἰδιαίτερα ὅτι στή χώρα τῶν Σοβιέτ δημιουργήθηκε γιά πρώτη φορά στόν κόσμο στρατός, ἔνοπλη δύναμη, πού ξέρει γιατί πολεμάει. Γιά πρώτη φορά στόν κόσμο οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες πού πρόσφεραν ἀπίστευτα μεγάλες θυσίες, καταλαβαίνουν πολύ καλά ὅτι ὑπερασπίζουν τίς μεγάλες κατακτήσεις τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης, τή Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία.

Μαχητικό πρόγραμμα κινητοποίησης τῶν δυνάμεων τοῦ Κόμματος καί τοῦ λαοῦ γιά τή συντριβή τοῦ ἐχθροῦ ἦταν οἱ «Θέσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τήν κατάσταση στό Ἀνατολικό μέτωπο», τό «Γράμμα πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου», τό «Σχέδιο ὁδηγιῶν τῆς ΚΕ γιά τή στρατιωτική ἑνότητα» καί ἄλλα ντοκουμέντα πού ἔγραψε ὁ Λένιν. Σ' αὐτά χαράσσονταν τά συγκεκριμένα μέτρα βοήθειας στό Ἀνατολικό μέτωπο, ὅπου τήν ἄνοιξη τοῦ 1919 δημιουργήθηκε ὁ κύριος κίνδυνος γιά τή Σοβιετική Δημοκρατία καί κρινόταν ἡ τύχη τῆς ἐπανάστασης. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἀπαίτησε ἀπό τίς κομματικές, τίς συνδικαλιστικές ὀργανώσεις καί τά Σοβιέτ νά μετατρέψουν τήν κινητοποίηση τῶν ἐργαζομένων γιά τήν πάλη ἐνάντια στόν Κολτσάκ σέ σπουδαιότατη πολιτική καμπάνια. Ὁ Λένιν διασαφήνισε τά καθήκοντα σχετικά μέ τήν ἐνίσχυση τοῦ μετώπου στίς ὁμιλίες του τῆς 11 τοῦ Ἀπρίλη 1919

στήν ὁλομέλεια τοῦ ΠΚΣΣ, τῆς 16 τοῦ 'Απρίλη στή συνδιάσκεψη τῶν σιδηροδρομικῶν τοῦ κόμβου τῆς Μόσχας καί τήν ἑπόμενη μέρα στή συνδιάσκεψη τῶν 'Εργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν συνδικάτων τῆς Μόσχας. 'Ο Λένιν ἀσχολήθηκε ἄμεσα μέ τά ζητήματα ἐνίσχυσης τοῦ 'Ανατολικοῦ μετώπου, προετοιμασίας καί διεξαγωγῆς τῶν βασικότερων στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων.

Στήν ἔκκληση τοῦ Λένιν, τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Κόμματος ὅτι πρέπει νά ἐνταθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις καί νά ἀναπτυχθεῖ ἐπαναστατική ἐνεργητικότητα, «νά δουλεύουν ὅλοι μέ ἐπαναστατικό τρόπο», ἡ ἐργατική τάξη ἀπάντησε μέ νέο ἐργατικό ἐνθουσιασμό, μέ μαζικό ἡρωισμό στά μετόπισθεν, πού λαμπρή ἐκδήλωσή του ἦταν οἱ κομμουνιστικές ἐξορμήσεις, τίς ὁποῖες ὁ Λένιν ἀποκάλεσε «ἡ μεγάλη πρωτοβουλία».

Σέ μιά σειρά ἔργα τοῦ τόμου αὐτοῦ (ἡ μπροσούρα «'Επιτυχίες καί δυσκολίες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας», ὁ λόγος «Σχετικά μέ τήν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ μέ τά συνθήματα τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας», τό ἄρθρο «Οἱ ἥρωες τῆς Διεθνοῦς τῆς Βέρνης» καί ἄλλα) θεμελιώνεται ἡ οἰκονομική πολιτική τοῦ «πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ», πού ἀπέβλεπε στήν κινητοποίηση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς χώρας γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς νίκης στόν πατριωτικό πόλεμο ἐνάντια στούς ἐπεμβασίες καί στούς λευκοφρουρίτες. Στήν πάλη ἐνάντια στούς «κρυφούς ἐχθρούς τοῦ λαοῦ» — τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, πού ἔκαναν ὑπονομευτική δουλιά στά μετόπισθεν καί τάσσονταν ἐνάντια στή σοβιετική πολιτική τοῦ «πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ», ὁ Λένιν ἀπέδειξε ὅτι αὐτή εἶναι ἡ μοναδικά σωστή πολιτική στίς συνθῆκες τοῦ πολέμου καί τοῦ οἰκονομικοῦ χάους, ὅτι ἡ προτεινόμενη ἀπό τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους πολιτική τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου καί τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καταδίκαζε τή Σοβιετική ἐξουσία σέ ἀναπότρεπτη καταστροφή. 'Ελεύθερο ἐμπόριο σέ καταστραμένη καί πεινασμένη χώρα σημαίνει «ἐλευθερία παλινόρθωσης τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου. Αὐτό εἶναι τό οἰκονομικό πρόγραμμα τοῦ Κολτσάκ» (σελ. 355).

'Ο Λένιν στιγμάτισε τούς ρώσους λακέδες τῆς ἀστικῆς τάξης καί τόν ὁμοϊδεάτη τους Κ. Κάουτσκι, πού παρουσίαζαν τόν «πολεμικό κομμουνισμό» σάν «καταναλωτικό ἤ στρατιωτικό» κομμουνισμό, κατηγοροῦσαν τή Σοβιετική ἐξουσία ὅτι περιφρονεῖ τά συμφέροντα τῆς ἀνάπτυξης τῆς παραγωγῆς. 'Ο Λένιν κορόιδευε κάτι τέτιους «σοσιαλιστές», ἀποκαλώντας τους χοντροκομμένους δογματιστές, πού ἔκαναν ταχυδακτυλουργίες, χρησιμοποιώντας διά-

φορα τσιτάτα, ἔπαιζαν μέ τίς λέξεις ὅτι ὁ σοσιαλισμός ἀποτελεῖ ἀνώτατη ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς: «Αὐτοί βιβλία εἶδαν, βιβλία μελέτησαν, τά ἀποστήθισαν, ὅμως τίποτε δέν κατάλαβαν ἀπό τά βιβλία αὐτά». Ὁ Λένιν, ἀποκρούοντας αὐτούς πού ἔκαναν κριτική τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς, δήλωσε: *«Στή χώρα πού ἐρημώθηκε πρῶτο καθῆκον εἶναι νά σωθοῦν οἱ ἐργαζόμενοι. Ἡ πρώτη παραγωγική δύναμη ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας εἶναι ὁ ἐργάτης, ὁ ἐργαζόμενος.* Ἄν ἐπιζήσει, *ὅλα* θά τά σώσουμε καί θά τά ἀποκαταστήσουμε». Τό Κόμμα, ἡ Σοβιετική ἐξουσία στά δύσκολα χρόνια τῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καθοδηγοῦνταν ἀπό τήν ὑπόδειξη τοῦ Λένιν ὅτι δέν πρέπει νά μᾶς σταματήσει καμιά θυσία, προκειμένου νά σώσουμε τόν ἐργάτη.

Στό ἄρθρο «Ἡ Τρίτη Διεθνής καί ἡ θέση της στήν ἱστορία» φωτίζεται ἡ κοσμοϊστορική σημασία τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, πού ἐγκαθίδρυσε γιά πρώτη φορά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, πού ἔκανε πράξη τή μεγάλη διδασκαλία τοῦ Μάρξ. «Ἡ παγκόσμια ἱστορία — ἔλεγε ὁ Λένιν — βαδίζει σταθερά πρός τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ὅμως βαδίζει σέ δρόμους κάθε ἄλλο παρά ὁμαλούς, ἁπλούς καί ἴσιους». Μπροστά στά Κομμουνιστικά κόμματα — στήν πρωτοπορία τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου — μπαίνει τό καθῆκον: «νά ἐκπληρώσουν, νά κάνουν πράξη τίς ὑποθῆκες τοῦ μαρξισμοῦ καί νά πραγματοποιήσουν τά αἰώνια ἰδανικά τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος». Στό ἄρθρο «Οἱ ἥρωες τῆς Διεθνοῦς τῆς Βέρνης» καί σέ πολλές ἄλλες ἐργασίες ὁ Λένιν δίνει χαρακτηρισμό τῆς ἰδεολογικῆς χρεοκοπίας τῶν ἡγετῶν τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πού ἀπαρνήθηκαν τό μαρξισμό, πρόδοσαν τήν ὑπόθεση τῆς ἐργατικῆς τάξης καί πέρασαν στό στρατόπεδο τῆς ἀστικῆς τάξης, τῆς ἀντεπανάστασης.

Μεγάλο ἐνδιαφέρον ἔχουν τά ἔργα πού εἶναι ἀφιερωμένα στήν κατάκτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο στήν Οὐγγαρία καί στή Βαυαρία: τό «Χαιρετιστήριο πρός τή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Βαυαρίας» καί ὁ «Χαιρετισμός πρός τούς οὔγγρους ἐργάτες». Ὁ Λένιν δείχνει τήν ἰδιομορφία τοῦ περάσματος στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου στίς χῶρες αὐτές καί ὑπογραμμίζει τήν ἀνάγκη τῆς δημιουργικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μαρξισμοῦ καί τῆς χρησιμοποίησης τῆς σοβιετικῆς πείρας, ἀφοῦ παρθοῦν ὑπόψη οἱ συνθῆκες τῶν χωρῶν αὐτῶν, προειδοποιεῖ τούς βαυαρούς καί οὔγγρους κομμουνιστές νά μήν κάνουν ἁπλή ἀντιγραφή τῆς πρακτικῆς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στή Ρωσία. «Δέν χωράει καμιά ἀμφιβολία — ἔγραφε ὁ Λένιν — ὅτι θά ἦταν λάθος ἡ ξερή ἀπομίμηση σέ ὅλες τίς

λεπτομέρειες τῆς δικῆς μας ρωσικῆς τακτικῆς στίς ἰδιόμορφες συνθῆκες τῆς οὐγγρικῆς ἐπανάστασης». Ταυτόχρονα ὁ Λένιν συμβουλεύει νά πραγματοποιηθοῦν μέ συνέπεια οἱ σπουδαιότεροι μετασχηματισμοί πού ἀποτελοῦν τήν οὐσία τοῦ ἐπαναστατικοῦ περάσματος ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό.

Στίς ἐργασίες αὐτές ἀναπτύσσονται οἱ προγραμματικές θέσεις τοῦ μαρξισμοῦ γιά τίς βασικές νομοτέλειες τοῦ περάσματος ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό καί τίς ἰδιομορφίες τῆς ἐκδήλωσής τους στίς διάφορες χῶρες, γιά τήν οὐσία καί τά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ὁ Λένιν τονίζει ὅτι γιά τήν καταστολή τῆς ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτῶν, τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων εἶναι ἀπαραίτητη ἡ χρησιμοποίηση τῆς βίας. «Ἡ οὐσία ὅμως τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου δέν βρίσκεται μόνο στή βία καί δέν βρίσκεται κυρίως στή βία. Ἡ βασική της οὐσία βρίσκεται στό βαθμό ὀργάνωσης καί πειθαρχίας τοῦ πρωτοπόρου τμήματος τῶν ἐργαζομένων, τῆς πρωτοπορίας τους, τοῦ μοναδικοῦ ἡγέτη τους, τοῦ προλεταριάτου. Σκοπός τοῦ προλεταριάτου εἶναι νά δημιουργήσει τό σοσιαλισμό, νά ἐξαλείψει τό χωρισμό τῆς κοινωνίας σέ τάξεις, νά κάνει ὅλα τά μέλη τῆς κοινωνίας ἐργαζόμενους, νά ἀφαιρέσει τό ἔδαφος γιά κάθε ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο» (σελ. 385).

Στό «Λόγο στή μνήμη τοῦ Γ. Μ. Σβερντόλφ» — ἑνός ἀπό τούς ἐπιφανεῖς παράγοντες τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι τό σπουδαιότερο γνώρισμα τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί ἡ πιό βαθιά πηγή της εἶναι ἡ ὀργάνωση τῶν ἑκατομμυρίων ἐργαζομένων. Οἱ μεγάλες ἐπαναστάσεις ἀναδείχνουν μεγάλους ἀνθρώπους καί ἀναπτύσσουν τέτια ταλέντα, πού πρίν ἡ ἐμφάνισή τους ἦταν πράγμα ἀδύνατο. Ἡ Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση ἔδειξε μέ πειστικότητα ὅτι τό Μπολσεβίκικο κόμμα διαπαιδαγώγησε μιά ἔνδοξη πλειάδα ἀτσαλωμένων στήν πάλη, στίς φυλακές καί στίς ἐξορίες ἐπιφανῶν ὀργανωτῶν, ἀφοσιωμένων στήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης, στενά συνδεμένων μέ τίς μάζες «ἡγετῶν πού ἀποτελοῦν τό ἄνθος τοῦ προλεταριάτου». Ὁ Λένιν ἐξέφρασε τήν πεποίθηση ὅτι θά ἀναδείχνονται διαρκῶς καινούργια καθοδηγητικά στελέχη ἀπό τούς κόλπους τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ὅτι θά δυναμώσει τό «συλλογικό ὀργανωτικό ταλέντο, πού χωρίς αὐτό τά ἑκατομμύρια τῆς στρατιᾶς τῶν προλεταρίων δέν μποροῦν νά φτάσουν στή νίκη τους».

Στό λόγο του στήν Κόκκινη πλατεία τήν 1 τοῦ Μάη 1919 ὁ Λένιν εἶπε ὅτι δέν εἶναι μακριά ὁ καιρός πού πάνω στά γερά θεμέλια

πού ἔβαλε ὁ Μεγάλος 'Οχτώβρης θά ἀνοικοδομηθεῖ ἡ σοσιαλιστική κοινωνία. Τά ἐγγόνια μας θά περιεργάζονται σάν κάτι τό παράξενο τά ντοκουμέντα καί τά μνημεῖα τῆς ἐποχῆς τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος. Μέ δυσκολία θά μποροῦν νά φανταστοῦν πῶς μποροῦσαν νά ἀνήκουν οἱ φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια σέ ξεχωριστά ἄτομα, πῶς μποροῦσαν νά ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού δέν δούλευαν. 'Αναφερόμενος στά παιδιά, ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι αὐτά «θά ἐπωφεληθοῦν σέ ὅλη τους τήν ἔκταση τούς καρπούς τῶν κόπων καί τῶν θυσιῶν πού ὑπέστησαν οἱ ἐπαναστάτες». 'Η πρόβλεψη αὐτή τοῦ Λένιν ἐπαληθεύτηκε ὁλοκληρωτικά. 'Ο σοβιετικός λαός, μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος πέτυχε σέ συντομότατο ἱστορικό διάστημα τήν πλήρη καί όριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ καί ἄρχισε τήν οἰκοδόμηση τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας.

* * *

Στόν 38ο τόμο δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά τό «Σχέδιο ἀπόφασης πάνω στήν εἰσήγηση γιά τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας». Στόν τόμο συμπεριλαβαίνεται ἐπίσης τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν 'Επιτρόπων «Γιά τό μισθό ἐργασίας τῶν εἰδικῶν», πού δέν εἶχε δημοσιευτεῖ προηγούμενα στά Ἅπαντα τοῦ Λένιν.

Στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» μπῆκαν 9 ἐργασίες, πού ἔξι ἀπ' αὐτές ἔχουν σχέση μέ τήν ἐπεξεργασία τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος: τό «Σχέδιο προσθηκῶν στό ἄρθρο τοῦ Προγράμματος πού ἀναφέρεται στόν τομέα τῆς λαϊκῆς παιδείας»· τό «Σχέδιο τοῦ δεύτερου ἄρθρου τοῦ οἰκονομικοῦ μέρους τοῦ Προγράμματος» (πρῶτο καί δεύτερο προσχέδιο)· τό «Σχέδιο τοῦ ἄρθρου τοῦ Προγράμματος γιά τό ἀγροτικό»· ἡ «Περίληψη τοῦ σημείου γιά τίς τιμωρίες τοῦ ἄρθρου τοῦ Προγράμματος γιά τό δικαστήριο»· ἡ «Σημείωση τῶν ἄρθρων τοῦ οἰκονομικοῦ μέρους τοῦ Προγράμματος, πού τά τελείωσε ἡ ἐπιτροπή, καί τῶν ζητημάτων πού ὑπόκεινται σέ ἐπεξεργασία»· οἱ «'Ιδιομορφίες τοῦ νέου Προγράμματος τοῦ Κόμματος». 'Εδῶ δημοσιεύονται ἐπίσης οἱ «Σημειώσεις γιά τό συνεταιρισμό»· τό «Σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας γιά τόν ἐφοδιασμό μέ σιτηρά τῶν σιδηροδρομικῶν»· τό σχέδιο μέτρων «Γιά τό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων μέ τή μεσαία ἀγροτιά».

Τό 'Ινστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΟΒΙΕΤ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

12 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1919

1

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

(Ἡ ἐμφάνιση τοῦ συντρόφου Λένιν στό βῆμα γίνεται δεκτή μέ θυελλώδεις ἐπευφημίες. Ὅλοι σηκώνονται ὄρθιοι.) Ἡ αἴθουσα αὐτή, λέει ὁ σ. Λένιν, μοῦ θυμίζει τόν πρῶτο λόγο μου στό Σοβιέτ Πετρούπολης [1], ὅπου ἐπικρατοῦσαν ἀκόμη τότε οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι. Ἐμεῖς πολύ γρήγορα ξεχάσαμε τό πρόσφατο παρελθόν. Τώρα ὅμως ἡ πορεία ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης στίς ἄλλες χῶρες φρεσκάρει στή μνήμη μας αὐτό πού ζήσαμε πρίν λίγο καιρό. Πιστεύαμε ὅτι ἡ ἐπανάσταση στή Δύση, ὅπου οἱ ταξικές ἀντιθέσεις εἶναι ἀναπτυγμένες σέ μεγαλύτερο βαθμό, ἀνάλογα μέ τό μεγαλύτερο βαθμό ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ, θά ἀκολουθήσει λίγο διαφορετικό δρόμο ἀπ' ὅ,τι στή χώρα μας, καί ὅτι ἡ ἐξουσία θά περάσει ἀμέσως ἀπό τήν ἀστική τάξη στό προλεταριάτο. Ὡστόσο, τά γεγονότα πού διαδραματίζονται τώρα στή Γερμανία λένε τό ἀντίθετο. Ἡ γερμανική ἀστική τάξη, πού ἑνώθηκε γιά νά ἀντιδράσει στίς προλεταριακές μάζες πού σήκωσαν κεφάλι, ἀντλεῖ τή δύναμή της ἀπό τή μεγαλύτερη πείρα τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Δύσης καί διεξάγει μιά συστηματική πάλη ἐνάντια στό προλεταριάτο. Ἐνῶ οἱ ἐπαναστατικές μάζες τῆς Γερμανίας δέν ἔχουν ἀκόμη ἀρκετή πείρα, πού θά τήν ἀποκτήσουν μόνο στό προτσές τῆς πάλης. Ὅλοι θυμόμαστε τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905, ὅταν τό ρωσικό προλεταριάτο ἄρχισε τήν πάλη χωρίς νά ἔχει καθόλου πείρα. Ἐνῶ στή σημερινή ἐπανάσταση ὑπολογίσαμε νά χρησιμοποιήσουμε τήν πείρα πού μᾶς ἔδοσε ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905.

Σέ συνέχεια ὁ σ. Λένιν κάνει μιά ἀνασκόπηση τῆς δράσης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Ὁ Λένιν ὑπενθυμίζει

τήν πρώτη περίοδο τῆς ἐπανάστασης, ὅταν οἱ μάζες δέν ἤξεραν ἀκόμη τί νά κάνουν καί δέν εἶχαν ἰσχυρά καί μέ ἀρκετό κύρος καθοδηγητικά κέντρα.

Ξέραμε πολύ καλά — λέει ὁ σ. Λένιν — ὅτι γιά τήν ἐπιτυχία τῆς πάλης πού ἀρχίσαμε ἦταν ἀπαραίτητο νά συσπειρώσουμε ὅσο μποροῦσε πιό στενά ὅλες τίς ἐκμεταλλευόμενες μάζες καί ὅλα τά ἐργαζόμενα στοιχεῖα τῆς χώρας, καί γι' αὐτό ἔμπαινε ἀναπόφευκτα τό ζήτημα τῶν μορφῶν ὀργάνωσης. Κι' ἐμεῖς, ἐπειδή θυμόμαστε πολύ καλά τό ρόλο τῶν Σοβιέτ στά 1905, τά ἀναστήσαμε σάν τό πιό κατάλληλο ὅπλο γιά τή συνένωση τῶν ἐργαζομένων στήν πάλη τους ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές. Πρίν τήν ἐπανάσταση στή Γερμανία λέγαμε πάντοτε ὅτι τά Σοβιέτ εἶναι τά πιό κατάλληλα ὄργανα γιά τή Ρωσία. Τότε δέν μπορούσαμε νά βεβαιώσουμε ὅτι θά ἀποδειχτοῦν στόν ἴδιο βαθμό κατάλληλα καί γιά τή Δύση. Ἡ ζωή ὅμως ἔδειξε τό ἀντίθετο. Βλέπουμε ὅτι τά Σοβιέτ ἀποκτοῦν στή Δύση ὁλοένα καί μεγαλύτερη λαϊκότητα καί παλεύουν γι' αὐτά ὄχι μόνο στήν Εὐρώπη, ἀλλά καί στήν 'Αμερική. Παντοῦ δημιουργοῦνται Σοβιέτ, πού ἀργά ἤ γρήγορα θά πάρουν τήν ἐξουσία στά χέρια τους.

Ἔχει ἐνδιαφέρον ἡ στιγμή πού περνάει τώρα ἡ 'Αμερική, ὅπου δημιουργοῦνται Σοβιέτ. Εἶναι ἐνδεχόμενο τό κίνημα ἐκεῖ νά μήν ἀκολουθήσει τό δρόμο πού ἀκολουθεῖ στή χώρα μας, σημασία ὅμως ἔχει τό γεγονός ὅτι κι' ἐκεῖ ἡ σοβιετική μορφή ὀργάνωσης ἀπόκτησε μεγάλη λαϊκότητα. Ἡ ὀργάνωση αὐτή ἀντικατέστησε τώρα ὅλες τίς ἄλλες μορφές προλεταριακῶν ὀργανώσεων. Οἱ ἀναρχικοί, πού ἦταν ἀντίπαλοι τῆς ἐξουσίας γενικά, ὅταν γνώρισαν τή σοβιετική μορφή ἐξουσίας, ἀναγνώρισαν τή Σοβιετική ἐξουσία. Κι' ἔτσι δέν ἄφησαν πέτρα πάνω στήν πέτρα ἀπό τή θεωρία τοῦ ἀναρχισμοῦ πού ἀρνεῖται κάθε ἐξουσία. Πρίν δυό χρόνια στά Σοβιέτ κυριαρχοῦσε ἡ συμβιβαστική ἀντίληψη τῆς συνεργασίας μέ τήν ἀστική τάξη. Ἔπρεπε νά περάσει ἕνα ὁρισμένο χρονικό διάστημα, γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἡ συνείδηση τῶν μαζῶν ἀπό τή σκουριά πού τίς ἐμπόδιζε νά κατανοήσουν τά διαδραματιζόμενα. Αὐτό μποροῦσε νά γίνει μόνο μέ τήν πρακτική δουλιά τῶν Σοβιέτ στήν οἰκοδόμηση τῆς κρατικῆς ζωῆς. Στήν ἴδια τώρα κατάσταση βρίσκονται καί οἱ ἐργατικές μάζες τῆς Γερμανίας· ἡ συνείδησή τους εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν ἴδια ἐκείνη σκουριά. Τό προτσές ὅμως αὐτό γίνεται ἐκεῖ μέ πιό ἀπότομες, μέ πιό σκληρές καί αἱματηρές μορφές ἀπ' ὅ,τι ἔγινε στή χώρα μας.

Ἀπομακρύνθηκα λίγο ἀπό τό θέμα πού μοῦ ἀνάθεσε τό Προεδρεῖο τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης, αὐτό ὅμως ἦταν ἀπαραίτητο.

Τή δράση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων στή χρονιά πού πέρασε μποροῦμε νά τήν κατανοήσουμε μόνο ἄν ἐκτιμήσουμε τό ρόλο τῶν Σοβιέτ στά πλαίσια τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Συχνά οἱ καθημερινές μικροϋποθέσεις τῆς διακυβέρνησης καί οἱ ἀναπόφευκτες λεπτομέρειες τῆς οἰκοδόμησης μᾶς ξεστρατίζουν καί μᾶς ἀναγκάζουν νά ξεχνᾶμε τή μεγάλη ὑπόθεση τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Καί μόνο ἄν ἐκτιμήσουμε τό ρόλο τῶν Σοβιέτ σέ διεθνή κλίμακα, θά μπορέσουμε νά κατανοήσουμε σωστά τίς μικροϋποθέσεις τῆς ἐσωτερικῆς μας ζωῆς καί νά τίς ρυθμίσουμε ἔγκαιρα. Οἱ διάσημοι ἐπιθεωρητές τῆς Βέρνης [2] λένε γιά μᾶς ὅτι εἴμαστε ὀπαδοί τῆς τακτικῆς τῆς βίας, μιλώντας ὅμως γι' αὐτό, κλείνουν ὁλότελα τά μάτια τους σ' αὐτά πού κάνει ἡ ἀστική τάξη στίς χῶρες τους, πού κυβερνᾶ ἀποκλειστικά μέ τή βία.

Προτοῦ περάσουμε στή σοβιετική μορφή διακυβέρνησης ζήσαμε μερικούς μῆνες πού στό διάστημά τους οἱ μάζες προετοιμάζονταν γιά τήν καινούργια, τήν πρωτόφαντη μορφή κρατικῆς διακυβέρνησης. Ξεφτίσαμε τήν κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι κλωστή-κλωστή, ἀναγκάσαμε τήν Προσωρινή κυβέρνηση νά κάνει συχνές ὑπουργικές τοῦμπες πρός τά δεξιά καί πρός τ' ἀριστερά, πρός τά πάνω καί πρός τά κάτω, καί αὐτό ἀπόδειξε τελικά στίς μάζες ὅτι ἡ ἀστικοσυμβιβαστική κλίκα πού εἶχε τήν ἀξίωση νά καταλάβει τότε τήν ἐξουσία, ἦταν ἀνίκανη νά κυβερνήσει τή χώρα — καί μόνο ὕστερα ἀπ' αὐτό πήραμε τήν ἐξουσία στά χέρια μας.

Πολύ πιό σύνθετο εἶναι τό πρόβλημα σέ διεθνή κλίμακα. Στήν περίπτωση αὐτή μόνο ἡ ἐπαναστατική βία δέν φτάνει καί πρέπει νά προηγηθεῖ τῆς ἐπαναστατικῆς βίας ἡ ἴδια ἐκείνη προπαρασκευαστική δουλιά πού ἔγινε καί σ' ἐμᾶς, ὅμως σέ μεγαλύτερο φυσικά χρονικό διάστημα. Ἐκεῖνο τόν καιρό ἡ εἰρήνη τοῦ Μπρέστ εἶχε προκαλέσει πολλές ἑρμηνεῖες καί μερικοί κύριοι ἀποφάσισαν νά ἐκμεταλλευτοῦν τήν ἐνέργεια ἐκείνη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας γιά τούς δημαγωγικούς σκοπούς τους, ἀποκαλώντας την συμβιβαστική. Ἄν ὅμως τήν ἀποκαλέσουμε αὐτή συμβιβασμό, τότε εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά μιλᾶμε καί γιά συμβιβασμό μέ τόν τσάρο, ὅταν πήραμε μέρος στήν Κρατική δούμα, γιά νά τήν τορπιλίσουμε ἀπό τά μέσα. Ὑπογράψαμε τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ, περιμένοντας νά δημιουργηθοῦν οἱ

ἀπαραίτητες ἐκεῖνες ἐσωτερικές συνθῆκες στή Γερμανία, πού προκάλεσαν τήν ἀνατροπή τοῦ Γουλιέλμου, κι' αὐτό δείχνει πόσο σωστά εἴχαμε ὑπολογίσει τήν ἐνέργειά μας.

Στίς χῶρες τῆς Συνεννόησης[3] παρατηρεῖται τώρα ἀφύπνιση τῶν μαζῶν, τήν ὁποία οἱ κυβερνήσεις τους προσπαθοῦν νά πνίξουν μέ κάθε τρόπο. Γι' αὐτό, ὅλη τήν προσοχή τῶν μή συνειδητῶν ἀκόμη μαζῶν τήν κατευθύνουν στόν «πατριωτισμό». Τρέφουν τίς μάζες μέ ὑποσχέσεις καί τίς παρασέρνουν μέ τά ὀφέλη μιᾶς νικηφόρας εἰρήνης, τίς ὑπόσχονται ἄπειρα ὀφέλη, ὅταν θά ὑπογραφεῖ ἡ εἰρήνη. Τίς τρέφουν μέ αὐταπάτες. Πόσο ὅμως σωστός εἶναι ὁ ὑπολογισμός νά γίνουν πραγματικότητα οἱ αὐταπάτες αὐτές μποροῦμε νά κρίνουμε ἀπό τή συζήτηση πού εἶχα τελευταῖα μ' ἕναν ἀμερικανό ἔμπορο λογικό, ἐμπορικά σκεπτόμενο, ξένο πρός τά συμφέροντά μας. Τήν κατάσταση τῆς Γαλλίας τή χαρακτηρίζει ὡς ἑξῆς: ἡ γαλλική κυβέρνηση ὑπόσχεται στίς μάζες ἄφθονο χρυσάφι πού θά τό πάρουν, τάχα, ἀπό τούς γερμανούς, οἱ γερμανοί ὅμως πρέπει νά ἔχουν γιά νά πληρώσουν, γιατί ἀπό ὀφειλέτη πού δέν ἔχει τίποτε, δέν θά πάρεις καί τίποτε, καί ὅλες αὐτές οἱ αὐταπάτες, πού στηρίζονται στήν ὑπογραφή μιᾶς ἐπωφελοῦς εἰρήνης μέ τή Γερμανία, θά χρεοκοπήσουν, γιατί ἡ εἰρήνη πού θά ὑπογραφεῖ, θά εἶναι εἰρήνη χρεοκοπίας. Αὐτό τό νιώθουν ἀκόμη καί οἱ ἐχθροί τῆς ἐπανάστασης, πού δέν βρίσκουν καμιά ἄλλη διέξοδο ἀπό τή δημιουργηθείσα κατάσταση, ἐκτός ἀπό τήν ἀνατροπή τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή εἶναι χαρακτηριστική τώρα ἡ διάθεση τῶν μαζῶν τοῦ Παρισιοῦ, πού εἶναι οἱ πιό εὐπαθεῖς καί εὐαίσθητες. Ἐνῶ σήμερα, σ' ἐκεῖνον πού θά μιλήσει ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, δέν τοῦ ἐπιτρέπουν νά ἀνοίξει τό στόμα του, πρίν μισό χρόνο ὅμως ἄκουγαν αὐτούς πού ἔβριζαν μέ κάθε τρόπο τούς μπολσεβίκους. Ἡ ἀστική τάξη μᾶς πρόσφερε μεγάλη ὑπηρεσία στήν ὑπόθεση τῆς προπαγάνδισης τῶν ἰδεῶν μας. Μέ τίς ἐπιθέσεις της ἀνάγκασε τίς μάζες νά σκέπτονται καί νά κρίνουν, κι' αὐτό εἶχε σάν ἀποτέλεσμα οἱ μάζες τοῦ Παρισιοῦ πού σκέπτονται αὐθόρμητα νά καταλήξουν στό συμπέρασμα ὅτι μιά καί ἡ ἀστική τάξη μισεῖ τόσο τούς μπολσεβίκους, ἄρα αὐτοί ξέρουν νά παλεύουν ἐνάντιά της. Ἡ Ἀντάντ ἔστρεψε τώρα τήν προσοχή της σέ μᾶς, θέλει νά πληρώσει ἀπό τήν τσέπη μας τούς λογαριασμούς πού τῆς παρουσιάζουν. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά λογαριαστοῦμε μέ ἰσχυρό ἐχθρό πού μᾶς ξεπερνάει στό στρατιωτικό τομέα, αὐτό ὅμως δέν θά κρατήσει πολύ καιρό: θά ἔλθει ἡ ἀπογοήτευση ἀπό

τή νίκη, πού θά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα τήν πλήρη χρεοκοπία ὅλων τῶν συνδυασμῶν τῶν «συμμάχων», ἄν ὥς τότε δέν φαγωθοῦν μεταξύ τους. Τώρα ὅλες οἱ χῶρες δοκιμάζουν τήν πείνα καί καμιά νίκη δέν θά βοηθήσει νά τήν ἐξαλείψουν. Βρισκόμαστε μπροστά σέ πολύπλοκα προβλήματα πού μᾶς ἔβαλε ἡ ἐξωτερική πολιτική. Στήν περίπτωση αὐτή ἔχουμε τήν πείρα τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, πού ἀποτελεῖ τό πιό οὐσιαστικό βῆμα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Ὑπογράψαμε τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ μ' ἕναν ἰσχυρό ἐχθρό, πού μᾶς ξεπερνοῦσε στό στρατιωτικό τομέα καί αὐτό προκάλεσε διαφωνίες ἀκόμη καί στίς γραμμές μας. Τέτιο ὅμως ἔπρεπε νά ἦταν τό πρῶτο βῆμα τοῦ προλεταριακοῦ κράτους, πού τό κυκλώνουν ἀπ' ὅλες τίς μεριές οἱ ἰμπεριαλιστές ληστές. Ἡ εἰρήνη τοῦ Μπρέστ ὑπόσκαψε τό δυνατό καί ἰσχυρό ἐχθρό μας. Στό πιό σύντομο χρονικό διάστημα ἔπεσε ἡ Γερμανία πού μᾶς ἐπέβαλε τούς ληστρικούς ὅρους, τό ἴδιο πρέπει νά περιμένουμε καί στίς ἄλλες χῶρες, πολύ περισσότερο γιατί παντοῦ παρατηρεῖται ἀποσύνθεση τῶν στρατευμάτων.

Πρέπει νά θυμηθοῦμε τόν καιρό πού ἑρμήνευαν τήν ἀποσύνθεση τοῦ στρατοῦ μας σάν ἔλλειψη ἀντοχῆς τῶν ρώσων, ὅπως ὅμως ἀποδείχτηκε τέτια εἶναι ἡ μοίρα ὅλων τῶν χωρῶν πού παίρνουν τό δρόμο τῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἀπροκάλυπτη ληστεία, μέ τήν ὁποία ἀσχολοῦνται τώρα οἱ «δημοκρατικές» κυβερνήσεις στό Παρίσι, ἀνοίγει τά μάτια τῶν μαζῶν, πολύ περισσότερο γιατί οἱ διαφωνίες τους στό μοίρασμα τῆς λείας, πού μετατρέπονται συχνά σέ σοβαρούς τσακωμούς, ἔπαψαν νά ἀποτελοῦν μυστικό [4]. Παρόλες τίς δυσμενεῖς συνθῆκες πού εἶναι ἀναγκασμένη νά ζεῖ ἡ Σοβιετική Ρωσία, ἔχουμε ἕνα πλεονέκτημα, τό ὁποῖο ὑπογραμμίζει καί ἡ ἀστική ἐφημερίδα «Τάιμς» [5]. Ἡ ἐφημερίδα σέ ἄρθρο τοῦ πολεμικοῦ της σχολιαστῆ τονίζει τή γοργή ἀνάπτυξη τῆς ἀποσύνθεσης στούς στρατούς τῶν ἄλλων χωρῶν, πράγμα πού εἶναι ἄγνωστο στή Ρωσία. Μόνο στή Ρωσία, σύμφωνα μέ τά λόγια τῆς ἐφημερίδας «Τάιμς», ὁ στρατός δέν ἀποσυντίθεται, ἀλλά συγκροτεῖται. Αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό τά οὐσιαστικά τμήματα τῆς οἰκοδόμησής μας στό χρόνο πού πέρασε. Κυκλωμένοι ἀπόλες τίς μεριές ἀπό ἐχθρούς, ὑπερασπίζουμε τόν ἑαυτό μας, κατακτώντας κάθε σπιθαμή τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, καί κάθε μήνας τῆς πάλης μας ὅλο καί περισσότερο μᾶς πλησιάζει στή διεθνή ἐπανάσταση. Πρῶτοι ἐμεῖς σέ ὅλο τόν κόσμο πήραμε τήν ἐξουσία, καί τώρα στή χώρα μας κυβερνοῦν τά Σοβιέτ τῶν ἐργαζομένων. Θά μπο-

ρέσουμε λοιπόν νά κρατήσουμε τήν ἐξουσία; Ἄν ὄχι, τότε ἡ κατάκτηση τῆς ἐξουσίας δέν ἦταν ἱστορικά νομοτελειακό φαινόμενο. Τώρα ὅμως μποροῦμε νά εἴμαστε περήφανοι πιά, γιατί ἀντέξαμε σ' αὐτή τή δοκιμασία καί, παρά τά ἀνυπολόγιστα βάσανα, ὑπερασπίσαμε τήν ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων.

Σέ συνέχεια ὁ σ. Λένιν στέκεται στό ζήτημα τῶν εἰδικῶν.

Μερικοί σύντροφοί μας — λέει ὁ σ. Λένιν — ἀγανακτοῦν, γιατί ἐπικεφαλῆς τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ βρίσκονται τσαρικοί ὑπηρέτες καί παλιοί ἀξιωματικοί. Φυσικά, γιά τήν ὀργάνωση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ τό ζήτημα αὐτό ἀποκτᾶ ἰδιαίτερη σημασία, καί ἡ σωστή τοποθέτηση τοῦ ζητήματος θά καθορίσει τήν ἐπιτυχία τῆς ὀργάνωσης τοῦ στρατοῦ. Τό ζήτημα τῶν εἰδικῶν πρέπει νά μπεῖ πιό πλατιά. Πρέπει νά τούς χρησιμοποιήσουμε σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς οἰκοδόμησης, ἐκεῖ πού δέν θά τά καταφέρουμε μέ τίς δυνάμεις μας ἐπειδή, φυσικά, δέν ἔχουμε τήν πείρα καί τήν ἐπιστημονική κατάρτιση τῶν παλιῶν ἀστῶν εἰδικῶν. Ἐμεῖς δέν εἴμαστε οὐτοπιστές, πού νομίζουν ὅτι τό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς Ρωσίας μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ ἀπό κάποιους καινούργιους ἀνθρώπους, ἐμεῖς χρησιμοποιοῦμε τό ὑλικό πού μᾶς ἄφησε ὁ παλιός καπιταλιστικός κόσμος. Τούς παλιούς ἀνθρώπους τούς βάζουμε σέ καινούργιες συνθῆκες, τούς περιβάλλουμε μέ τόν ἀνάλογο ἔλεγχο, τούς βάζουμε κάτω ἀπό τήν ἄγρυπνη ἐπίβλεψη τοῦ προλεταριάτου καί τούς ἀναγκάζουμε νά ἐκτελοῦν τήν ἀπαραίτητη γιά μᾶς δουλιά. Καί μόνο ἔτσι μποροῦμε νά οἰκοδομοῦμε. Ἄν δέν μπορεῖτε νά χτίσετε τό κτίριο μέ τό ὑλικό πού μᾶς ἄφησε ὁ ἀστικός κόσμος, τότε ποτέ δέν θά τό χτίσετε, τότε δέν εἶστε κομμουνιστές, ἀλλά κούφιοι φρασεολόγοι. Γιά τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση εἶναι ἀπαραίτητο νά χρησιμοποιοῦμε πλήρως τήν ἐπιστήμη, τήν τεχνική καί γενικά ὅ,τι μᾶς ἄφησε ἡ καπιταλιστική Ρωσία. Φυσικά, στό δρόμο αὐτό θά συναντήσουμε πολλές δυσκολίες. Ἀναπόφευκτα εἶναι τά λάθη. Ὑπάρχουν παντοῦ προδότες καί λυσσαλέοι σαμποταριστές. Ἐδῶ πρίν ἀπόλα χρειαζόταν βία. Ὕστερα ὅμως ἀπ' αὐτή πρέπει νά χρησιμοποιοῦμε τό ἠθικό βάρος τοῦ προλεταριάτου, τήν ἰσχυρή ὀργάνωση καί τήν πειθαρχία. Δέν ὑπάρχει κανένας λόγος νά πετᾶμε τούς χρήσιμους γιά μᾶς εἰδικούς. Πρέπει ὅμως νά τούς βάλουμε μέσα σέ ορισμένα πλαίσια, πού θά δίνουν τή δυνατότητα στό προλεταριάτο νά τούς ἐλέγχει. Πρέπει νά τούς ἀναθέτουμε δουλιά, ταυτόχρονα ὅμως νά τούς παρακολουθοῦμε ἄγρυπνα, βάζοντας δίπλα τους ἐπιτρόπους καί χαλών-

τας τά ἀντεπαναστατικά τους σχέδια. Παράλληλα εἶναι ἀπαραίτητο νά διδασκόμαστε ἀπ' αὐτούς. Σέ ὅλα αὐτά, χρησιμοποιώντας τή δουλιά τους ἐκεῖ μόνο πού εἶναι δυνατό, δέν πρέπει νά κάνουμε οὔτε τήν παραμικρότερη πολιτική ὑποχώρηση ἀπέναντι στούς κυρίους αὐτούς. Ὡς ἕνα βαθμό αὐτό ἤδη τό πετύχαμε. Ἀπό τή συντριβή τῶν καπιταλιστῶν περάσαμε στή χρησιμοποίησή τους, κι' αὐτό, ἴσως, εἶναι ἡ πιό σημαντική κατάκτηση πού πετύχαμε μέσα στόν ἕνα χρόνο τῆς ἐσωτερικῆς οἰκοδόμησης.

Ἕνα ἀπό τά σοβαρά προβλήματα τῆς πολιτικῆς μας οἰκοδόμησης εἶναι τό πρόβλημα τοῦ χωριοῦ. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία προϋποθέτει τήν πιό πλατιά ὑποστήριξη τῶν ἐργαζομένων. Σ' αὐτό ἀπόβλεπε ὅλη ἡ πολιτική μας ἀπέναντι στό χωριό σέ ὅλο αὐτό τό διάστημα. Ἦταν ἀπαραίτητο νά συνδέσουμε τούς προλετάριους τῆς πόλης μέ τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ, καί τό κάναμε αὐτό. Τώρα ἔχει ἀποκατασταθεῖ ἡ πιό στενή σύνδεση μέ χιλιάδες ἀόρατα νήματα. Ὅπως παντοῦ, ἔτσι κι' ἐδῶ συναντᾶμε μεγάλες δυσκολίες, γιατί οἱ ἀγρότες συνήθισαν νά νιώθουν ὅτι εἶναι ἀνεξάρτητοι νοικοκυρέοι. Συνήθισαν νά πουλοῦν ἐλεύθερα τά σιτηρά τους καί ὁ κάθε ἀγρότης τό θεωροῦσε αὐτό ἀναφαίρετο δικαίωμά του. Τώρα πρέπει νά κάνουμε τεράστια δουλιά γιά νά τούς πείσουμε ὁριστικά ὅτι, μέ τίς καταστροφές πού μᾶς ἄφησε ὁ πόλεμος, δέν μποροῦμε νά τά βγάλουμε πέρα, παρά μόνο μέ τήν κομμουνιστική ὀργάνωση τῆς οἰκονομίας. Ἐδῶ δέν πρέπει νά δροῦμε μέ τή βία πιά, ἀλλά μόνο μέ τήν πειθώ. Φυσικά, καί στίς γραμμές τῆς ἀγροτιᾶς ἔχουμε ἀνοιχτούς ἐχθρούς — τούς κουλάκους, στήν πλειοψηφία της ὅμως ἡ μάζα τῆς φτωχολογιᾶς καί οἱ μεσαῖοι ἀγρότες, πού βρίσκονται κοντά της, μᾶς ἀκολουθοῦν. Ἐνάντια ὅμως στούς κουλάκους, τούς δηλωμένους ἐχθρούς μας, ἔχουμε μόνο ἕνα ὅπλο, τή βία. Ὅταν ἀρχίσαμε νά ἐφαρμόζουμε τήν ἐπισιτιστική πολιτική μας μέ βάση τήν ἀρχή τῆς διάθεσης τῶν πλεονασμάτων σ' αὐτούς πού πεινοῦν, βρέθηκαν καί τέτιοι ἄνθρωποι πού ἄρχισαν νά φωνάζουν στόν ἀγρότη: «Σέ ληστεύουν!». Αὐτοί οἱ ντυμένοι μενσεβίκικα, ἀριστεροεσέρικα ἤ καί κάποια ἄλλα γελοῖα κοστούμια εἶναι δηλωμένοι ἐχθροί τῶν ἀγροτῶν, τῶν ἐργατῶν καί τοῦ κομμουνισμοῦ καί θά τούς φερθοῦμε καί στό μέλλον ὅπως τούς φερθήκαμε καί ὥς τώρα.

«Σέβερναγια Κομμούνα», ἀρ. φύλ. 58, 14 τοῦ Μάρτη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Σέβερναγια Κομμούνα»

2
ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Σύντροφοι, θέλω τώρα νά ἀπαντήσω στά σημειώματα· δυό ἀπ' αὐτά δέν εἶναι ἐντελῶς σαφῆ. Ὡστόσο, στό ἕνα ἀπ' αὐτά, ὅπως φαίνεται, ὑπάρχουν δυό βασικές σκέψεις. Πρῶτο, αὐτός πού ἔγραψε τό σημείωμα δέν εἶναι εὐχαριστημένος ἀπό τούς μπολσεβίκους πού ξεπέρασαν, τάχα, τά ὅρια καί συμπαθεῖ τούς μενσεβίκους πού προχωροῦν βαθμιαῖα. Δεύτερο, ρωτᾶ γιά τίς ἀγροτικές ἐξεγέρσεις.

Ὅσο γιά τό πρῶτο ζήτημα, πρέπει νά πῶ ὅτι, ἄν βάζει ἔτσι τήν κατηγορία ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, θά ἔπρεπε νά δείξει σέ ποιά σημεῖα αὐτοί ξεπέρασαν τά ὅρια καί σέ τί εἶναι καλή ἡ βαθμιαία κίνηση. Τό βασικό πού μᾶς χώριζε ἀπό τούς μενσεβίκους ἦταν τό γεγονός ὅτι ἐμεῖς ἐπιμέναμε νά περάσει ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ καί ξεπεράσαμε τόσο τά ὅρια πού τόν προπερασμένο Ὀχτώβρη τήν πήραμε. Ἐνῶ οἱ μενσεβίκοι ἀπαιτοῦσαν νά προχωροῦμε βαθμιαῖα, γιατί δέν ἤθελαν τό πέρασμα αὐτό τῆς ἐξουσίας. Καί ὁ γνωστός σοσιαλιστής Κάουτσκι, λογουχάρη, πού συμπαθεῖ τούς μενσεβίκους, τόν Αὔγουστο τοῦ 1918 ἔγραφε σέ μιά μπροσούρα ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέν πρέπει νά πάρουν τήν ἐξουσία, γιατί δέν θά τήν κρατήσουν καί θά χαθοῦν καί μ' αὐτό θά καταστρέψουν ὁλόκληρο τό Κόμμα. Νομίζω ὅτι τήν ἀντίληψη αὐτή τή διέψευσε ἡ πορεία τῶν γεγονότων καί δέν ἀξίζει τόν κόπο νά σταθοῦμε σ' αὐτό, ἐφόσον μάλιστα, δέν ὑπάρχουν σαφεῖς ἀντιρήσεις. Στή Γερμανία ὁ Κάουτσκι ἐπέμενε στή δημοκρατία, στή Συντακτική Συνέλευση. Δέν ἐπιτρέπεται νά δόσουμε τήν ἐξουσία στά Σοβιέτ — αὐτό ἔλεγαν οἱ ἐδῶ μενσεβίκοι καί οἱ γερμανοί μενσεβίκοι. Στή Γερμανία συγκλήθηκε ἡ

Συντακτική Συνέλευση, κι' ἐκεῖ τό Γενάρη καί τό Μάρτη ἔγιναν μιά σειρά μεγάλες ἐργατικές ἐξεγέρσεις, ἐμφύλιος πόλεμος, πού εἶχε σάν ἀποτέλεσμα οἱ γερμανοί μενσεβίκοι μέ ἐπικεφαλῆς τόν Χίλφερντινγκ νά προτείνουν στά τελευταῖα ἄρθρα τή συνένωση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης μέ τά Σοβιέτ, μέ τέτιο τρόπο πού νά δοθεῖ τό δικαίωμα στήν Κεντρική ἐπιτροπή τῶν Σοβιέτ νά σταματᾶ τίς ἀποφάσεις τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καί νά μεταφέρει τό ζήτημα στήν παλλαϊκή ψηφοφορία. Αὐτό δείχνει πώς οἱ γερμανοί μενσεβίκοι, ἀκόμη καί οἱ καλύτεροί τους, τά ἔχουν τελείως μπερδέψει. Νά συνενώσεις τή Συντακτική Συνέλευση μέ τά Σοβιέτ, νά συνενώσεις τή δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου — ἡ ἰδέα αὐτή ἀξίζει μόνο χλευασμό.

Ὅσο γιά τίς ἀγροτικές ἐξεγέρσεις, ἐδῶ μπῆκε ἐρώτηση πάνω στό θέμα αὐτό. Βέβαια εἴχαμε καί ἔχουμε μιά σειρά κουλάκικες ἐξεγέρσεις. Πέρυσι τό καλοκαίρι εἴχαμε μιά ὁλόκληρη περίοδο κουλάκικων ἐξεγέρσεων. Ὁ κουλάκος εἶναι ὁ ἀνειρήνευτος ἐχθρός μας. Κι' ἐδῶ δέν ἔχουμε πουθενά ἀλλοῦ νά ἐλπίζουμε παρά μόνο στή συντριβή του. Ἄλλο ζήτημα εἶναι ὁ μεσαῖος ἀγρότης, αὐτός δέν εἶναι ἐχθρός μας. Δέν εἶναι σωστό ὅτι ἔγιναν ἀγροτικές ἐξεγέρσεις στή Ρωσία πού ἀγκάλιασαν ἕνα σημαντικό ἀριθμό ἀγροτῶν καί ὄχι κουλάκων. Μέ τούς κουλάκους ἑνώνεται κανένα ξεχωριστό χωριό, ἐπαρχία, ἀγροτικές ὅμως ἐξεγέρσεις, πού νά ἀγκαλιάζουν ὅλους τούς ἀγρότες τῆς Ρωσίας, ἐπί Σοβιετικῆς ἐξουσίας δέν ἔγιναν. Ἔγιναν καί θά γίνονται κουλάκικες ἐξεγέρσεις, ὅταν ὑπάρχει μιά τέτια κυβέρνηση πού νά ἐπιμένει ὅτι πρέπει νά δίνονται ὅλα τά πλεονάσματα τῶν σιτηρῶν στούς πεινασμένους μέ σταθερές τιμές. Οἱ ἐξεγέρσεις αὐτές εἶναι ἀναπόφευκτες, γιατί ὁ κουλάκος πού ἔχει μεγάλα ἀποθέματα σιτηρῶν, μπορεῖ νά τά πουλήσει κάμποσες ἑκατοντάδες ρούβλια τό πούτι, καί ὅλοι μας ξέρουμε σέ τί τιμές πουλοῦν οἱ μαυραγορίτες. Ἄν δόσουμε στούς κουλάκους τέτια ἐλευθερία, τότε ὁ πλούσιος πού ἔχει κρυφά ἀποθέματα χαρτονομισμάτων τοῦ Κέρενσκι θά εἶναι χορτάτος, ἐνῶ ἡ πλειοψηφία πού δέν κρύβει τίποτε θά πεινάει. Γι' αὐτό κι' ἐμεῖς δέν παραβλέπουμε τό γεγονός ὅτι οἱ ἐξεγέρσεις τῶν κουλάκων ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ἀναπόφευκτες. Ὅταν ὑπῆρχε ἡ ἐξουσία τῶν καπιταλιστῶν ἦταν ἀναπόφευκτες οἱ ἐξεγέρσεις τῶν ἐργατῶν ἐνάντιά τους, τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στούς τσιφλικάδες. Τώρα πού τσακίστηκε ὁ καπιταλιστής καί ὁ τσιφλικάς, θά ἔχουμε ὁλοένα καί πιό

ἀραιά ἐξεγέρσεις τῶν κουλάκων. Πρέπει νά διαλέξουμε. Ἄν ὅμως κάποιος θέλει νά γίνουν ὅλα χωρίς καμιά ἐξέγερση, καί οἱ πλούσιοι νά μᾶς προσφέρουν στό πιάτο τήν ἀγάπη τους καί τήν ὑπόσχεση ὅτι θά παραδόσουν εἰρηνικά ὅλα τά πλεονάσματα, νομίζω πώς ἕναν τέτιον ἄνθρωπο δέν θά τόν πάρουμε στά σοβαρά.

Τό ἄλλο ἀσαφές σημείωμα ἔχει αὐτό τό περιεχόμενο: πῶς νά ἐνεργοῦμε στίς περιπτώσεις πού οἱ ἐργάτες, ζαλισμένοι ἀπό τήν ἔκκληση τῶν ἐσέρων, ἀπό ἐπισιτιστικές αἰτίες, δέν δουλεύουν, ἀπεργοῦν καί πᾶνε ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Φυσικά, δέν μπορῶ νά πιστέψω ὅτι ὅλοι οἱ ἐργάτες μέχρι τόν ἕνα εἶναι ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ὅταν στό Παρίσι τό 1871 ἔγινε ἡ ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν τοῦ Παρισιοῦ, ἕνας μεγάλος ἀριθμός ἐργατῶν ἄλλων πόλεων πάλευε ἐνάντιά τους μέσα ἀπό τίς γραμμές τῶν στρατευμάτων τῶν λευκοφρουριτῶν καί τσάκισε τούς ἐργάτες τοῦ Παρισιοῦ. Αὐτό ὅμως δέν ἐμπόδιζε τούς συνειδητούς σοσιαλιστές νά βεβαιώνουν ὅτι οἱ κομμουνάροι τοῦ Παρισιοῦ ἐκπροσωποῦν ὅλο τό προλεταριάτο, δηλ. ὅ,τι καλύτερο καί τιμιότερο ὑπάρχει, ἐνῶ στά στρατεύματα τῶν λευκοφρουριτῶν ὑπῆρχαν τά καθυστερημένα στρώματα τῶν ἐργατῶν. Ὑπάρχουν καί σέ μᾶς μή συνειδητοί, καθυστερημένοι ἐργάτες πού μέχρι σήμερα δέν κατάλαβαν τή Σοβιετική ἐξουσία· προσπαθοῦμε νά τούς διαφωτίσουμε. Καμιά κυβέρνηση δέν ἔδοσε τόσα γιά τίς καθημερινές μαζικές συνελεύσεις τῶν ἐργατῶν ὅσα τά Σοβιέτ, πού δίνουν σέ κάθε ἐκπρόσωπο ἐργοστασίου θέση στά κρατικά ἱδρύματα. Ἐμεῖς, ὅσο εἶναι δυνατό, προσελκύουμε τούς ἐργάτες στό νά ἐφαρμόζουν μόνοι τους τήν κρατική πολιτική· στόν καπιταλισμό, ἀκόμη καί στίς Δημοκρατίες, οἱ ἐργάτες ἀπομακρύνονται ἀπ' αὐτή τή δουλιά, ἐνῶ ἡ Σοβιετική ἐξουσία μέ ὅλες τίς δυνάμεις της προσελκύει τούς ἐργάτες· ὡστόσο μερικούς γιά πολύ καιρό ἀκόμη θά τούς τραβάει τό παλιό.

Ἀνάμεσά μας εἶναι λίγοι, ἴσως καί μονάδες, οἱ ἄνθρωποι πού θυμοῦνται τή δουλοπαροικία, αὐτό μποροῦν νά τό θυμοῦνται μόνο οἱ γέροι, ὡστόσο ὅμως θά βρεθοῦν ἄνθρωποι πού θυμοῦνται ὅ,τι ὑπῆρχε πρίν 30-40 χρόνια. Ὅποιος ἔκανε σέ χωριό, αὐτός ξέρει ὅτι πρίν 30 χρόνια μποροῦσες νά βρεῖς στό χωριό πολλούς γέρους πού ἔλεγαν: «Στή δουλοπαροικία ὅμως ἦταν καλύτερα, ὑπῆρχε μεγαλύτερη τάξη, ὑπῆρχε αὐστηρότητα, τίς γυναῖκες δέν τίς ντύνανε μέ πολυτέλεια». Ἄν διαβάσει κανείς τώρα τόν Οὐσπένσκι — τοῦ στήνουμε μνημεῖο σάν ἕναν ἀπό

τούς καλύτερους συγγραφεΐς πού περιέγραψαν τήν άγροτική ζωή — μπορεΐ νά βρεΐ περιγραφές άπό τήν ένατη καί δέκατη δεκαετία τοΰ 19ου αιώνα, πού λένε δτι εύσυνείδητοι πραγματικά γέροι άγρότες, καμιά φορά άκόμη καί άπλοί ήλικιωμένοι άνθρωποι έλεγαν δτι στή δουλοπαροικία ήταν καλύτερα. Όταν γκρεμίζουν μιά παλιά κοινωνική τάξη πραγμάτων, δέν μπορεΐ μεμιάς νά τή σβήσουν καί άπό τή συνείδηση δλων τών άνθρώπων· παραμένει άκόμη ένας μικρός άριθμός άνθρώπων πού τούς τραβάει τό παλιό.

Μερικοί έργάτες, δπως λ.χ. οί τυπογράφοι, λένε δτι στόν καπιταλισμό ήταν καλά, ύπήρχαν πολλές έφημερίδες, ένώ τώρα είναι λίγες, τότε κέρδιζα άρκετά καί δέν θέλω κανένα σοσιαλισμό. Τέτιοι κλάδοι βιομηχανίας πού έξαρτιόνταν άπό τίς πλούσιες τάξεις ή πού διατηρούνταν άπό τήν παραγωγή άντικειμένων πολυτελείας, ύπήρχαν δχι λίγοι. Στόν καπιταλισμό άρκετοί έργάτες τών μεγαλουπόλεων ζοΰσαν, παράγοντας άντικείμενα πολυτελείας. Στή Σοβιετική Δημοκρατία αύτούς τούς έργάτες εΐμαστε άναγκασμένοι νά τούς άφήσουμε προσωρινά χωρίς δουλιά. Θά τούς ποΰμε: «Καταπιαστεΐτε μέ μιά άλλη χρήσιμη δουλιά». Αύτοί θά ποΰν: «Έμεΐς κάναμε μιά λεπτή δουλιά, εΐμασταν χρυσοχόοι, ή δουλιά μας ήταν καθαρή, δουλεύαμε σέ καλούς κυρίους καί τώρα ήλθαν οί μουζίκοι, έδιωξαν τούς καλούς κυρίους, θέλουμε τόν καπιταλισμό». Οί άνθρωποι αύτοί θά προπαγανδίζουν νά γυρίσουμε στόν καπιταλισμό ή, δπως λένε οί μενσεβίκοι: νά προχωρήσουμε στόν ύγιή καπιταλισμό καί τήν ύγιή δημοκρατία. Θά βρεθοΰν μερικές έκατοντάδες έργάτες πού θά λένε: «Έμεΐς ζούσαμε καλά στόν ύγιή καπιταλισμό». Οί άνθρωποι πού ζοΰσαν καλά στόν καπιταλισμό ήταν μιά έλάχιστη μειοψηφία, έμεΐς δμως ύπερασπίζουμε τά συμφέροντα τής πλειοψηφίας πού ζοΰσε άσχημα στόν καπιταλισμό. (Χειροκροτήματα.) Ό ύγιής καπιταλισμός όδήγησε τίς πιό έλεύθερες χώρες στήν παγκόσμια σφαγή. Ύγιής καπιταλισμός δέν μπορεΐ νά ύπάρξει, ύπάρχει δμως καπιταλισμός πού καί μέ τήν πιό έλεύθερη δημοκρατία, σάν τήν άμερικανική, τήν πιό πολιτισμένη, τήν πιό πλούσια, τήν πρωτοπόρα τεχνικά, αύτός ό δημοκρατικός καπιταλισμός, ό πιό δημοκρατικός καπιταλισμός όδήγησε στήν πιό λυσσαλέα παγκόσμια σφαγή γιά τήν καταλήστευση δλου τοΰ κόσμου. Στά 15 έκατομμύρια έργάτες θά βρεΐτε μερικές χιλιάδες σέ δλόκληρη τή χώρα, πού ζοΰσαν θαυμάσια στόν καιρό τοΰ καπιταλισμοΰ. Στίς πλούσιες δμως χώρες οί έργάτες αύτοί είναι περισσότεροι,

γιατί δούλευαν σέ ἕνα ἀρκετά μεγαλύτερο ἀριθμό ἑκατομμυριούχων καί δισεκατομμυριούχων. Ἐξυπηρετοῦσαν αὐτή τή χούφτα τῶν ἀνθρώπων κι' ἔπαιρναν ἀπό αὐτούς ἕνα πολύ μεγάλο μεροκάματο. Ἄν πάρετε τίς ἑκατοντάδες ἄγγλους ἑκατομμυριούχους, αὐτοί κέρδιζαν δισεκατομμύρια, γιατί λήστευαν τήν Ἰνδία καί μιά ὁλόκληρη σειρά ἄλλες ἀποικίες. Δέν τούς κόστιζε τίποτε νά πετοῦν σέ 10-20 χιλιάδες ἐργάτες ἐλεημοσύνη, νά πληρώνουν διπλάσιο ἤ καί πιό μεγάλο μεροκάματο γιά νά δουλεύουν καλά σ' αὐτούς εἰδικά. Κάποτε διάβασα μιά ἀφήγηση γιά τίς ἀναμνήσεις ἑνός ἀμερικανοῦ κουρέα, πού ἕνας δισεκατομμυριοῦχος τόν πλήρωνε γιά τό ξύρισμα ἕνα δολλάριο τήν ἡμέρα. Καί ὁ κουρέας αὐτός ἔγραψε ὁλόκληρο βιβλίο, ὅπου ἐξυμνοῦσε τόν δισεκατομμυριοῦχο καί τή θαυμάσια ζωή του. Γιά μιά ὥρα ἐπίσκεψη τό πρωί στήν αὐτοῦ οἰκονομική ἐξοχότητα ἔπαιρνε ἕνα δολλάριο τήν ἡμέρα, ἦταν εὐχαριστημένος, δέν ἤθελε τίποτε ἄλλο παρά τόν καπιταλισμό. Πρέπει νά ἔχουμε τό νοῦ μας ἐνάντια σέ τέτια ἐπιχειρήματα. Ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν δέν βρισκόταν σέ τέτια κατάσταση. Ἐμεῖς, οἱ κομμουνιστές ὅλου τοῦ κόσμου, ὑπερασπίζουμε τά συμφέροντα τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων, ἐνῶ οἱ καπιταλιστές ἐξαγόραζαν τή μηδαμινή μειοψηφία τῶν ἐργαζομένων μέ μεγάλο μεροκάματο καί τούς ἔκαναν πιστούς ὑπηρέτες τοῦ κεφαλαίου. Ὅπως καί στή δουλοπαροικία ὑπῆρχαν ἄνθρωποι, ἀγρότες, πού ἔλεγαν στούς τσιφλικάδες: «Εἴμαστε σκλάβοι σας (αὐτό μετά τήν ἀπελευθέρωση), δέν φεύγουμε ἀπό σᾶς». Ἦταν πολλοί αὐτοί; Ἕνας ἀσήμαντος ἀριθμός. Μήπως μπορεῖ κανείς, φέρνοντας γιά παράδειγμα αὐτούς, νά ἀρνηθεῖ τήν πάλη ἐνάντια στή δουλοπαροικία; Ὄχι, βέβαια. Ἔτσι καί τώρα δέν μπορεῖ κανείς νά ἀρνηθεῖ τόν κομμουνισμό, φέρνοντας γιά παράδειγμα τή μειοψηφία τῶν ἐργατῶν πού κέρδιζαν ἀρκετά, δουλεύοντας στίς ἀστικές ἐφημερίδες, στήν παραγωγή ἀντικειμένων πολυτελείας, προσφέροντας τίς προσωπικές τους ὑπηρεσίες στούς δισεκατομμυριούχους.

Τώρα θά περάσω στά ζητήματα πού διατυπώθηκαν καθαρά. Πρῶτα, τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων γενικά καί εἰδικά τῶν ἐκχωρήσεων τοῦ Μεγάλου βόρειου δρόμου[6]. Λένε πώς αὐτό σημαίνει ὅτι ἐπιτρέπουμε στούς ληστές νά καταληστεύουν τό λαϊκό πλοῦτο. Σ' αὐτό θά ἀπαντήσω ὅτι ἐδῶ τό ζήτημα συνδέεται στενά μέ τούς ἀστούς εἰδικούς καί μέ τό ζήτημα τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ. Μποροῦμε νά τσακίσουμε τώρα τόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό; Ἄν μπορούσαμε νά τό κάνουμε θά εἴμασταν

ὑποχρεωμένοι νά τό κάνουμε. Ὅμως ξέρετε ὅτι τώρα δέν μποροῦμε νά τό κάνουμε, ὅπως τό Μάρτη τοῦ 1917 δέν μπορούσαμε νά ἀνατρέψουμε τόν Κέρενσκι· εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά περιμένουμε τήν ἀνάπτυξη τῶν σοβιετικῶν ὀργανώσεων, νά δουλέψουμε πάνω σ' αὐτό καί νά μήν ξεσηκωθοῦμε ἀμέσως ἐνάντια στόν Κέρενσκι. Ἔτσι ἀκριβῶς καί τώρα. Εἶναι δυνατό νά γίνει ἐπιθετικός πόλεμος ἐνάντια στόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό; Ὄχι, βέβαια. Ἄν θά εἴμασταν πιό ἰσχυροί, ἄν θά ἐφοδιαζόμασταν αὔριο μέ πολλά σιτηρά, ἄν θά εἴχαμε τεχνικό ἐξοπλισμό καί ἄλλα, δέν θά ἐπιτρέπαμε στούς Σάιντεμαν νά θερίζουν τούς σπαρτακιστές, ἀλλά θά τούς γκρεμίζαμε. Αὐτό ὅμως τώρα εἶναι παράλογη φαντασία. Μονάχη της ἡ χώρα μας δέν μπορεῖ αὐτή τή στιγμή νά γκρεμίσει τόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό, ἐφόσον οἱ ἄλλες χῶρες περνοῦν μιά περίοδο πού δέν ὑπάρχει σοβιετική πλειοψηφία, σέ πολλές χῶρες μόλις ἀρχίζουν νά ἐμφανίζονται τά Σοβιέτ, γι' αὐτό εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά κάνουμε ὑποχωρήσεις στούς ἰμπεριαλιστές. Ἐμεῖς τώρα δέν μποροῦμε νά φτιάχνουμε σιδηροδρομικές γραμμές σέ μεγάλη κλίμακα καί μακάρι νά τακτοποιήσουμε αὐτές πού ὑπάρχουν. Δέν μᾶς φτάνουν τά σιτηρά, τά καύσιμα, οἱ ἀτμομηχανές, ἔχουμε μερικά ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά πού στέκουν στούς σιδηροδρόμους Βόλγα-Μπουγκουλμά καί δέν μποροῦμε νά τά μεταφέρουμε. Αὐτές τίς μέρες στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἀποφασίσαμε νά στείλουμε πληρεξούσιους μέ ἀπεριόριστα δικαιώματα γιά νά μεταφέρουμε αὐτά τά σιτηρά. Ὁ λαός στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα πεινάει, ἐνῶ ἐκεῖ ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά εἶναι μαζεμένα καί δέν μποροῦμε νά τά μεταφέρουμε, γιατί δέν φτάνουν οἱ ἀτμομηχανές, δέν ὑπάρχουν καύσιμα. Καί λέμε ὅτι εἶναι καλύτερα νά πληρώσουμε χαράτσι στούς ξένους καπιταλιστές καί νά φτιάξουμε σιδηροδρομικές γραμμές. Ἀπό τό χαράτσι αὐτό δέν θά χαθοῦμε, ἄν ὅμως δέν τακτοποιήσουμε τήν κίνηση τῶν σιδηροδρόμων, τότε μποροῦμε νά χαθοῦμε, γιατί ὁ λαός πεινάει· ὅση ἀντοχή κι' ἄν ἔχει ὁ ρῶσος ἐργάτης, ὑπάρχουν καί ὅρια ἀντοχῆς. Γι' αὐτό ὑποχρέωσή μας εἶναι νά πάρουμε μέτρα γιά τή βελτίωση τῆς κίνησης τῶν σιδηροδρόμων, πληρώνοντας ἀκόμη καί χαράτσι στόν καπιταλισμό. Καλό εἶναι αὐτό εἴτε ἄσχημο, γιά τήν ὥρα ἄλλη ἐκλογή δέν ὑπάρχει. Ἐφόσον δέν θά ἀνατρέψουμε ὁριστικά τόν παγκόσμιο καπιταλισμό, μέ τό νά πληρώσουμε χαράτσι δέν θά χάσουμε τή Σοβιετική ἐξουσία. Πληρώσαμε στούς γερμανούς ἰμπεριαλιστές χρυσό, σύμφωνα μέ

τούς δρους τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά τό κάνουμε, τώρα οἱ χῶρες τῆς Συνεννόησης τούς παίρνουν αὐτό τό χρυσό — ὁ νικητής ληστής παίρνει ἀπό τόν ἡττημένο ληστή. Τώρα λέμε, ὥς τήν ὥρα πού τό παγκόσμιο κίνημα τοῦ προλεταριάτου θά φέρει τή νίκη ἤ θά πολεμᾶμε, ἤ θά γλιτώνουμε ἀπ' αὐτούς τούς ληστές, πληρώνοντας χαράτσι, καί σ' αὐτό δέν βλέπουμε τίποτε τό κακό. Γιά τήν ὥρα γλιτώσαμε ἀπό τούς γερμανούς ληστές, τούς πληρώσαμε μερικές ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια, στό διάστημα αὐτό δυναμώσαμε τόν Κόκκινο Στρατό, ἐνῶ στούς γερμανούς ληστές δέν ἔμεινε τώρα τίποτε. Τό ἴδιο θά γίνει καί μέ τούς ἄλλους ἰμπεριαλιστές ληστές. (Χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α.)

Ὁ σύντροφος σέ συνέχεια γράφει δτι τόν συνέλαβαν γιά τέσσερις μέρες, ἐπειδή ἀντιτάχθηκε στήν καταστροφή τῶν μεσαίων ἀγροτῶν, καί ρωτάει τί θά πεῖ μεσαῖος ἀγρότης καί ἀναφέρεται σέ μιά σειρά ἀγροτικές ἐξεγέρσεις. Φυσικά, ἄν τόν σύντροφο τόν ἔπιασαν ἐπειδή διαμαρτυρόταν ἐνάντια στήν καταστροφή τῶν μεσαίων ἀγροτῶν, αὐτό δέν ἦταν σωστό καί, κρίνοντας ἀπό τό γεγονός δτι τόν ἀπελευθέρωσαν γρήγορα, ὑποθέτω πώς κάποιος — ὁ ἴδιος πού ἔκανε τή σύλληψη, ἤ ἄλλος ἐκπρόσωπος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας — ἔκρινε δτι ἡ σύλληψη δέν ἦταν σωστή. Θά μιλήσω τώρα γιά τόν μεσαῖο ἀγρότη. Ὁ μεσαῖος ἀγρότης διαφέρει ἀπό τόν κουλάκο, γιατί δέν καταφεύγει στήν ἐκμετάλλευση ξένης ἐργασίας. Ὁ κουλάκος ληστεύει τά ξένα χρήματα, τήν ξένη ἐργασία. Ἀγροτική φτωχολογιά, μισοπρολετάριοι εἶναι ἐκεῖνοι πού ὑποβάλλονται οἱ ἴδιοι σέ ἐκμετάλλευση· ἐνῶ μεσαῖος ἀγρότης εἶναι ἐκεῖνος πού δέν ἐκμεταλλεύεται ἄλλους, πού ζεῖ ἀπό τό νοικοκυριό του, πού τοῦ φτάνει σχεδόν τό σιτάρι, πού δέν εἶναι κουλάκος, πού δέν ἀνήκει δμως καί στή φτωχολογιά. Οἱ ἀγρότες αὐτοί ταλαντεύονται ἀνάμεσα σέ μᾶς καί στούς κουλάκους. Ἕνας μικρός ἀριθμός ἀπ' αὐτούς μποροῦν νά γίνουν κουλάκοι, ἄν σταθοῦν τυχεροί, γι' αὐτό ἕλκονται πρός τούς κουλάκους, ἡ πλειοψηφία τους δμως δέν μποροῦν νά γίνουν κουλάκοι. Καί ἄν οἱ σοσιαλιστές καί οἱ κομμουνιστές ξέρουν νά μιλοῦν λογικά μέ τόν μεσαῖο ἀγρότη, θά τοῦ ἀποδείξουν δτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ὠφελιμότερη ἀπό κάθε ἄλλη ἐξουσία, γιατί κάθε ἄλλη ἐξουσία καταπιέζει καί πνίγει τόν μεσαῖο ἀγρότη. Ὁ μεσαῖος δμως ἀγρότης ταλαντεύεται. Σήμερα ὑποστηρίζει ἐμᾶς, αὔριο τήν ἄλλη ἐξουσία· ἕνα μέρος εἶναι μ' ἐμᾶς, ἄλλο μέρος μέ τήν ἀστική τάξη. Καί στό πρόγραμμα, πού θά ψηφίσουμε ὕστερα ἀπό λίγες μέρες εἴμαστε ἐνάντια σέ κάθε βία

ἀπέναντι στόν μεσαῖο ἀγρότη [7]. Αὐτό τό δηλώνει τό Κόμμα μας. Ἄν γίνονται συλλήψεις, ἐμεῖς τίς καταδικάζουμε καί θά τίς ἐπανορθώνουμε. Ἀπέναντι στόν κουλάκο — ὑπέρ τῆς βίας, ἀπέναντι στόν μεσαῖο ἀγρότη — κατά τῆς βίας. Σ' αὐτόν λέμε: ἄν εἶσαι μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἐμεῖς δέν θέλουμε νά σέ βάλουμε μέ τή βία στίς κομμοῦνες, ποτέ δέν βάλαμε τούς ἀγρότες μέ τή βία στίς κομμοῦνες καί δέν ὑπάρχει τέτιο διάταγμα. Ἄν αὐτό γίνεται σέ ορισμένα μέρη, εἶναι κατάχρηση τῆς ἐξουσίας, πού συνεπάγεται τήν ἀντικατάσταση τῶν ὑπευθύνων καί τήν παραπομπή τους σέ δίκη. Τό ζήτημα αὐτό ἔχει μεγάλη σημασία. Ὁ μεσαῖος ἀγρότης βρίσκεται ἀνάμεσα στά δυό στρατόπεδα. Ὅμως, σύντροφοι, ἡ πολιτική ἐδῶ εἶναι ἐντελῶς ξεκάθαρη: εἴμαστε ἐνάντια στή βία ἀπέναντι στούς μεσαίους ἀγρότες, εἴμαστε ὑπέρ τῆς συνεννόησης μαζί τους, ὑπέρ τῶν ὑποχωρήσεων. Ὁ μεσαῖος ἀγρότης μπορεῖ, βαδίζοντας ἀργά, νά ἔλθει καί θά ἔλθει στόν κομμουνισμό. Στήν πιό ἐλεύθερη καπιταλιστική δημοκρατία τόν μεσαῖο ἀγρότη τόν ἀπειλεῖ τό κεφάλαιο, πού ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς τόν πνίγει καί τόν καταπιέζει.

Στή συνέχεια ρωτοῦν τή γνώμη μου γιά τό στόλο τῆς Βαλτικῆς. Ἐγώ τό ζήτημα τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς δέν τό μελέτησα καί δέν μπορῶ νά ἀπαντήσω τώρα, ἴσως νά ἐξαντλήθηκε τό ζήτημα μέ τήν ὁμιλία τοῦ σύντροφου ἀπό τό στόλο [8].

Μετά ἔρχεται τό ἐρώτημα πού ἀναφέρεται στό γεγονός ὅτι σέ ὁρισμένα μέρη δημιουργήθηκε μεγάλη σαπίλα, γραφειοκρατία καί μούχλα καί πρέπει νά παλέψουμε ἐνάντιά τους. Αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Ὅταν ἡ Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση ἀνάτρεψε τούς παλιούς γραφειοκράτες, τό ἔκανε γιατί δημιούργησε τά Σοβιέτ. Ἔδιωξε τούς παλιούς δικαστές καί ἔκανε τό δικαστήριο λαϊκό. Τό δικαστήριο ὅμως μποροῦσε νά γίνει εὐκολότερα, γι' αὐτό δέν χρειαζόταν νά ξέρει κανείς τούς παλιούς νόμους, ἀλλά ἁπλούστατα νά καθοδηγεῖται ἀπό τό αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης. Στά δικαστήρια ἡ γραφειοκρατία ἦταν εὔκολο νά ἐξαλειφθεῖ. Στούς ἄλλους τομεῖς ἦταν πολύ πιό δύσκολο νά γίνει αὐτό. Διώξαμε τούς παλιούς γραφειοκράτες, αὐτοί ὅμως ξαναῆλθαν, λένε ὅτι εἶναι «καμουνιστές», ἐφόσον δέν μποροῦν νά ποῦν κομμουνιστής, κολλᾶνε μιά κόκκινη κονκάρδα, τρυπώνουν σέ μιά ζεστή θεσούλα. Τί νά γίνει ἐδῶ; Ξανά καί ξανά νά παλεύουμε μ' αὐτή τή βρωμιά, ξανά καί ξανά ἄν χώθηκε κάπου, νά τήν καθαρίσουμε, νά τήν ἀπομακρύνουμε, νά ἐλέγχουμε καί νά παρακολουθοῦμε μέ τή βοήθεια τῶν ἐργατῶν κομμουνιστῶν, μέ τή βοήθεια τῶν ἀγροτῶν πού τούς ξέρουν ἀπό

χρόνια. Ἔπειτα ἐδῶ ὑποβλήθηκε καί ἕνα ἄλλο ἐρώτημα — σημείωμα πού λέει ὅτι εἶναι ἄσχημο νά δίνουμε προνόμια στά μέλη τοῦ Κόμματος, γιατί τότε τρυπώνουν μέσα οἱ ἀπατεῶνες ἀπό ὑστεροβουλία. Ἐνάντια σ' αὐτό, σύντροφοι, γίνεται καί θά γίνεται πάλη, τώρα ἀποφασίσαμε νά μήν ἐπιτρέψουμε νά ἔλθουν στό κομματικό συνέδριο ἀντιπρόσωποι πού ἔχουν λιγότερο ἀπό ἕνα χρόνο στό Κόμμα, τέτια μέτρα θά παίρνουμε καί στό μέλλον. Ὅταν τό Κόμμα βρίσκεται στήν ἐξουσία, στήν ἀρχή εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά δίνουμε προνόμια στούς κομματικούς — ἄς ὑποθέσουμε πώς ἔρχονται δυό ἄνθρωποι, ὁ ἕνας βγάζει τό κομματικό βιβλιάριο καί λέει ὅτι εἶναι κομμουνιστής, ὁ ἄλλος εἶναι χωρίς βιβλιάριο, καί τούς δυό ἐξίσου δέν τούς γνωρίζεις, τότε φυσικά προτίμηση δίνεται στόν κομματικό πού ἔχει βιβλιάριο. Πῶς λοιπόν νά διακρίνει κανείς, ἄν ἕνας ἄνθρωπος μπῆκε ἀπό πεποίθηση στό Κόμμα ἤ τρύπωσε ἀπό ὑστεροβουλία; Πρέπει νά γράφουμε πάνω στό κομματικό βιβλιάριο ποιά ἡμερομηνία μπῆκε στό Κόμμα, νά μή δίνουμε κομματικό βιβλιάριο, ἐφόσον ὁ ἄνθρωπος δέν δοκιμαστεῖ, δέν περάσει ἀπό σχολεῖο κτλ.

Ὕστερα ὑπάρχει ἕνα σημείωμα σχετικά μέ τήν ἐπαναστατική φορολογία [9], ὅτι βαραίνει τούς μεσαίους ἀγρότες. Σχετικά μ' αὐτό ἔγινε ειδική συνεδρίαση, ὑπῆρχαν πολλές αἰτήσεις παραπόνων καί γιά νά τίς ἐλέγξουμε ἔγινε ἔτσι: ἔχουμε Κεντρική Διεύθυνση Στατιστικῆς, σ' αὐτή τραβήχτηκαν οἱ καλύτεροι εἰδικοί τῆς Ρωσίας στά ζητήματα στατιστικῆς, ἡ πλειοψηφία τῶν εἰδικῶν αὐτῶν εἶναι δεξιοί ἐσέροι, μενσεβίκοι, ἀκόμη καί καντέτοι· κομμουνιστές, μπολσεβίκοι, εἶναι λίγοι — αὐτοί ἀσχολοῦνταν περισσότερο μέ τήν πάλη ἐνάντια στόν τσαρισμό παρά μέ τίς πρακτικές δουλιές. Οἱ εἰδικοί αὐτοί, ὅσο μπόρεσα νά παρακολουθήσω, δουλεύουν ἱκανοποιητικά, αὐτό φυσικά δέν σημαίνει ὅτι δέν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά παλεύουμε ἐνάντια σέ ὁρισμένα πρόσωπα. Δώσαμε ἐντολή νά κάνουν δοκιμαστική ἔρευνα σέ μερικές ἐπαρχίες γιά νά δοῦν πῶς ἔκαναν τήν κατανομή τοῦ ἐπαναστατικοῦ φόρου οἱ ἀγρότες. Οἱ αἰτήσεις παραπόνων εἶναι πάρα πολλές. Φυσικά, ἄν σκεφτεῖ κανείς ὅτι καταφτάνουν ἀπό ὅλη τή Ρωσία χίλιες αἰτήσεις παραπόνων, γιά ὁλόκληρη τή Ρωσία αὐτό εἶναι ἕνας μηδαμινός ἀριθμός, — ὅταν σέ μερικά ἑκατομμύρια ἀγροτικά νοικοκυριά ἀναλογοῦν χίλιες αἰτήσεις παραπόνων, αὐτό εἶναι ἀσήμαντο πράγμα· ἄν στήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή ἔρχονται καθημερινά τρεῖς ἄνθρωποι,

μέσα σ' ἕνα μήνα θά ἔχουμε 90 παράπονα, αὐτό δημιουργεῖ ὅμως τήν ἐντύπωση ὅτι πνιγήκαμε στίς αἰτήσεις παραπόνων. Γιά νά ἐλέγξουμε τήν ὑπόθεση ἀποφασίσαμε νά κάνουμε ἔρευνα σέ μερικές ἐπαρχίες καί πήραμε συγκεκριμένη ἀπάντηση στήν ἔκθεση τοῦ Ποπόφ, πού τήν ξαναδιαβάσαμε στή συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, μέ τήν παρουσία ἐργατῶν. Ἡ ἔκθεση ἔδειξε ὅτι στίς περισσότερες περιπτώσεις οἱ ἀγρότες κάνουν δίκαιη κατανομή τοῦ φόρου. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία ζητάει οἱ φτωχοί νά μήν πληρώσουν τίποτε, οἱ μεσαῖοι ἕνα μέτριο ποσό καί οἱ πλούσιοι πολλά. Φυσικά δέν μπορεῖ κανείς νά καθορίσει μέ ἀκρίβεια ποιός εἶναι πλούσιος καί ποιός φτωχός, λάθη γίνονται, στίς περισσότερες ὅμως περιπτώσεις οἱ ἀγρότες κάνουν σωστή κατανομή τοῦ φόρου. Ἔτσι καί πρέπει. (Χειροκροτήματα.) Λάθη, φυσικά, ἔγιναν. Ὡστόσο, γιά παράδειγμα, ἕνας μικρός σιδηροδρομικός ὑπάλληλος παραπονέθηκε ὅτι ἡ ἐπιτροπή κτιρίων τόν φορολόγησε ἄδικα. Τό ἀνάφερε στή Σοβιετική ἐξουσία. Τότε εἶπαν: κάντε του ἔρευνα, εἶναι κερδοσκόπος. Βρῆκαν στό σπίτι του μερικά τσουβάλια μ' ἕνα ἑκατομμύριο χαρτονομίσματα τοῦ Κέρενσκι. Ἐφόσον δέν βρήκαμε ἀκόμη τρόπο νά ἀντικαταστήσουμε ὅλα τά παλιά χαρτονομίσματα μέ καινούργια, αὐτό θά γίνεται. Ὅταν θά ἀντικαταστήσουμε τά χαρτονομίσματα αὐτά μέ καινούργια, τότε θά βγεῖ στήν ἐπιφάνεια ὁ κάθε κερδοσκόπος. Ὅλοι θά πρέπει νά ἀνταλλάξουν τά παλιά χαρτονομίσματα μέ καινούργια. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.) Ὅταν παρουσιάσει κάποιος μικρό ποσό χρημάτων, πού χρειάζονται σέ ἕναν ἐργαζόμενο ἄνθρωπο, θά τοῦ δόσουμε ρούβλι στό ρούβλι, ὅταν παρουσιάσει 1-2 χιλιάδες, πάλι ρούβλι στό ρούβλι. Ὅταν ὅμως παρουσιάσει περισσότερα, θά τοῦ δόσουμε ἕνα μέρος τῶν χαρτονομισμάτων πού καταθέτει καί τά ὑπόλοιπα θά τά καταχωρήσουμε στό βιβλιάριο — θά περιμένει. (Χειροκροτήματα.) Γιά νά κάνουμε τό πράγμα αὐτό, πρέπει νά ἑτοιμάσουμε καινούργια χαρτονομίσματα [10]. Ἔχουμε περίπου 60 δισεκατομμύρια παλιά. Γιά νά τά ἀνταλλάξουμε μέ καινούργια, δέν χρειάζεται ἕνας τόσο μεγάλος ἀριθμός, οἱ εἰδικοί ὅμως ὑπολόγισαν ὅτι χρειάζονται ὄχι λιγότερα ἀπό 20 δισεκατομμύρια καινούργια. Ἔχουμε κιόλας 17 δισεκατομμύρια. (Χειροκροτήματα.) Καί στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων μπῆκε τό ζήτημα, ὥστε στό συντομότερο χρονικό διάστημα νά προετοιμαστεῖ τελικά αὐτό τό μέτρο, πού θά εἶναι ἕνα χτύπημα στούς κερδοσκόπους. Τό μέτρο αὐτό θά ξεσκεπάσει ἐκείνους πού

κρύβουν χαρτονομίσματα τοῦ Κέρενσκι. Ἡ ἐφαρμογή του ἀπαιτεῖ μεγάλη ὀργάνωση, τό μέτρο αὐτό δέν εἶναι εὔκολο.

Ὕστερα ἔρχεται τό ἐρώτημα πού ἀναφέρεται στό πῶς πάει ἡ σπορά, ὅτι εἶναι δύσκολο νά σπείρουμε. Αὐτό φυσικά εἶναι σωστό. Συγκροτήθηκε Ἐπιτροπή καλλιεργήσιμων ἐκτάσεων [11]. Ἐδῶ, στό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας, συγκροτεῖται μέ ἕνα διάταγμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἡ Ἐργατική ἐπιτροπή [12] πού θά ὀργανωθεῖ σέ συμφωνία μέ τά συνδικάτα. Καθῆκον της θά εἶναι νά παρακολουθεῖ, ὥστε τά χωράφια νά μή μένουν ἀκαλλιέργητα, νά βλέπει ποῦ ὑπάρχει ἀκαλλιέργητη κουλάκικη γῆ, γιά νά παραδίνεται στούς ἐργάτες. Ὑπάρχει ἀπόφαση, ἄν ὁ ἀγρότης δέν πάρει τή γῆ, τό κράτος θά προσπαθήσει νά τή χρησιμοποιήσει. Φυσικά, ὁ σπόρος δέν φτάνει. Ἐδῶ χρειάζεται ἡ ἀγροτική φτωχολογιά νά ξετρυπώνει τούς κουλάκους, πού ἔκρυψαν τά πλεονάσματα τῶν σιτηρῶν καί δέν ἔδοσαν γιά σπόρο. Γιά τόν κουλάκο ἔχει σημασία νά κρύψει τά πλεονάσματα, γιατί στούς μῆνες τῆς πείνας θά πάρει γιά κάθε πούτι χίλια ρούβλια καί δέν τόν ἐνδιαφέρει, ἄν δέν θά σπαρθοῦν σιτηρά, ἄν μ' αὐτό ζημιώνει χιλιάδες ἐργάτες. Αὐτός εἶναι ἐχθρός τοῦ λαοῦ, πρέπει νά τόν ξεσκεπάζουμε.

Στή συνέχεια ἔρχεται τό ἐρώτημα τῶν μισθῶν: στόν εἰδικό δίνετε 3 χιλιάδες μισθό, αὐτός μετακινεῖται ἀπό θέση σέ θέση καί εἶναι δύσκολο νά τόν πιάσεις. Γιά τούς εἰδικούς λέω ὅτι εἶναι ἄνθρωποι πού κατέχουν τήν ἀστική ἐπιστήμη καί τεχνική σέ τέτιο βαθμό πού ἡ τεράστια πλειοψηφία ὅλων τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν δέν τήν κατέχει, οἱ εἰδικοί αὐτοί χρειάζονται καί λέμε ὅτι δέν μποροῦμε τώρα νά ἐφαρμόσουμε ἀπόλυτη ἰσότητα πληρωμῆς καί εἴμαστε τῆς γνώμης νά τούς πληρώνουμε πάνω ἀπό τρεῖς χιλιάδες. Ἀκόμη καί ἄν πληρώσουμε μερικά ἑκατομμύρια τό χρόνο, δέν θά μᾶς κοστίσει ἀκριβά, ἐφόσον θά μάθουμε μέ τή βοήθειά τους νά δουλεύουμε καλά. Δέν βλέπουμε ἄλλο μέσο ρύθμισης τοῦ ζητήματος, ὥστε νά μή δουλεύουν κάτω ἀπό ἐξαναγκασμό καί, ἐφόσον ὑπάρχουν λίγοι εἰδικοί, εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά μήν παραιτηθοῦμε ἀπό τούς μεγάλους μισθούς. Πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα κάναμε τίς προάλλες συζήτηση μέ τόν ἐπίτροπο Ἐργασίας Σμίντ, καί αὐτός συμφωνεῖ μέ τήν πολιτική μας καί λέει ὅτι πρίν, στόν καπιταλισμό, τό μεροκάματο τοῦ ἀνειδίκευτου ἐργάτη ἦταν 25 ρούβλια τό μήνα, τό μεροκάματο τοῦ καλοῦ εἰδικοῦ ὄχι λιγότερο ἀπό 500 ρούβλια τό μήνα — διαφορά 1 πρός 20, τώρα τό κατώτερο μεροκάματο εἶναι

600 ρούβλια, καί οἱ εἰδικοί πληρώνονται 3 χιλιάδες, διαφορά 1 πρός 5. Ἔτσι, γιά νά εὐθυγραμμίσουμε τούς κατώτερους καί τούς ἀνώτερους μισθούς ἐνεργήσαμε ὅπως θά ἔπρεπε καί θά συνεχίσουμε αὐτό πού ἀρχίσαμε. Στή δοσμένη ὅμως περίπτωση δέν μποροῦμε νά ἐξισώσουμε τήν πληρωμή, ἐφόσον ὑπάρχουν λίγοι εἰδικοί, δέν ἀρνούμαστε τήν αὔξηση τῆς πληρωμῆς τους. Λέμε ὅτι καλύτερα νά δόσουμε ἕνα ἑκατομμύριο καί περισσότερο ἤ ἕνα δισεκατομμύριο τό χρόνο, ἀρκεῖ μόνο νά χρησιμοποιήσουμε ὅλους τούς εἰδικούς πού ὑπάρχουν — αὐτοί θά διδάξουν περισσότερα στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες ἀπ' ὅ,τι ἀξίζει αὐτό τό δισεκατομμύριο.

Στή συνέχεια ἔρχεται τό ἐρώτημα γιά τίς ἀγροτικές κομμοῦνες, ἄν μποροῦμε νά ἀφήνουμε μέσα σ' αὐτές πρώην τσιφλικάδες. Αὐτό ἐξαρτᾶται ἀπό τό τί τσιφλικάς εἶναι. Διάταγμα νά μή δεχόμαστε τσιφλικάδες, δέν ὑπάρχει. Φυσικά, ὁ τσιφλικάς ἐμπνέει δυσπιστία, γιατί αἰῶνες καταπίεζε τούς ἀγρότες πού τόν μισοῦν, ἄν ὅμως ὑπάρχουν τσιφλικάδες πού ξέρουν οἱ ἀγρότες ὅτι εἶναι τίμιοι ἄνθρωποι, αὐτούς ὄχι μόνο μπορεῖ, ἀλλά καί πρέπει νά τούς δεχόμαστε. Πρέπει νά χρησιμοποιήσουμε τούς εἰδικούς αὐτούς, συνήθισαν νά ὀργανώνουν μεγάλα νοικοκυριά καί μποροῦν πολλά νά διδάξουν στούς ἀγρότες καί στούς ἐργάτες τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Ἔπειτα ρωτοῦν: πρέπει νά δεχόμαστε τούς μεσαίους ἀγρότες σέ συλλογικές καλλιέργειες; Φυσικά, ναί. Τόν τελευταῖο καιρό ὁλόκληρες περιοχές ἀποφάσισαν νά περάσουν σέ συλλογικές καλλιέργειες, κατά πόσο θά πραγματοποιηθεῖ αὐτό, δέν ξέρω, ἐδῶ ἔχει σημασία νά προσελκύσουμε τούς μεσαίους ἀκριβῶς ἀγρότες, γιατί οἱ φτωχοί συμφωνοῦν μαζί μας, ἐνῶ οἱ μεσαῖοι δέν συμφωνοῦν πάντα καί αὐτούς πρέπει νά τούς προσελκύσουμε. Εἴμαστε ὑπέρ τῆς βίας ἐνάντια στούς καπιταλιστές, ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί ὄχι μόνο ὑπέρ τῆς βίας, ἀλλά ὑπέρ τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀπαλλοτρίωσης τῶν ὅσων ἔχουν συσσωρεύσει, εἴμαστε ὑπέρ τῆς βίας ἐνάντια στόν κουλάκο, ὄχι ὅμως ὑπέρ τῆς ὁλοκληρωτικῆς του ἀπαλλοτρίωσης, γιατί ὀργανώνει ἀγροτικό νοικοκυριό καί ἕνα μέρος τό συσσώρευσε μέ τή δική του ἐργασία. Νά, αὐτή τή διαφορά πρέπει νά τήν ἀφομοιώσουμε καλά. Ὁλοκληρωτική ἀπαλλοτρίωση τοῦ τσιφλικᾶ καί τοῦ καπιταλιστῆ· ὅλη ὅμως τήν ἰδιοκτησία τοῦ κουλάκων δέν πρέπει νά τήν πάρουμε, τέτια ἀπόφαση δέν ὑπάρχει: τόν μεσαῖο ἀγρότη θέλουμε νά τόν πείσουμε, νά τόν τραβήξουμε μέ τό παράδειγμα,

μέ τή συνεννόηση. Νά τό πρόγραμμά μας. Ἄν σέ μερικά μέρη ὁρισμένοι ξεφύγουν ἀπ' αὐτό, εἶναι παραβάτες τῆς ἀπόφασης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, εἴτε εἶναι ἄνθρωποι πού δέν θέλουν νά ἐφαρμόσουν τήν ἀπόφασή μας, εἴτε δέν τήν κατάλαβαν.

Μετά ἔρχεται τό ἐρώτημα σχετικά μέ τήν παρότρυνση τῶν σιδηροδρομικῶν νά δουλέψουν ταχύτερα καί ρωτοῦν ἀκόμη γιά τό σταμάτημα τῆς ἐπιβατικῆς κίνησης τῶν σιδηροδρόμων [13]. Στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τό ζήτημα αὐτό συζητήθηκε μέ ἰδιαίτερη προσοχή καί πάρθηκαν πολλά μέτρα. Τό ζήτημα εἶναι βασικό. Ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά στέκουν στούς σιδηροδρόμους Βόλγα-Μπουγκουλμά καί μπορεῖ νά καταστραφοῦν, γιατί τά σιτηρά στέκουν κάποτε στό χιόνι, ἀρχίζουν οἱ πλημμύρες καί τά σιτηρά θά καταστραφοῦν. Τώρα κιόλας τά ἐπηρέασε ἡ ὑγρασία (ἔχουν ἤδη μέχρι 20% ὑγρασία). Τά σιτηρά αὐτά πρέπει νά τά μεταφέρουμε, ἀλλιῶς θά καταστραφοῦν. Τό κυριότερο εἶναι ὅτι καί οἱ ἴδιοι οἱ σιδηροδρομικοί ἔχουν μεγάλη ἀνάγκη ἀπό σιτηρά. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά σταματήσει ἡ μεταφορά ἐπιβατῶν ἀπό τίς 18 τοῦ Μάρτη ὥς τίς 10 τοῦ Ἀπρίλη, ὅπως ὑπολόγισαν οἱ σύντροφοί μας στό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν. Τό σταμάτημα τῆς μεταφορᾶς ἐπιβατῶν μπορεῖ νά δώσει τριάμισι ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά, πού μπορεῖ νά μεταφερθοῦν ἔστω καί μέ τίς ἀδύνατες ἀτμομηχανές ἐπιβατικῶν τραίνων. Ἄν μ' αὐτά τά τραῖνα μετάφερναν φορτία οἱ μαυραγορίτες, τό μεγαλύτερο ποσό πού θά μετάφερναν θά ἦταν μισό ἑκατομμύριο πούτια σιτηρά. Αὐτοί πού παραπονιοῦνται γιά τό σταμάτημα τῆς μεταφορᾶς ἐπιβατῶν δέν ἐνεργοῦν σωστά. Οἱ μαυραγορίτες στήν καλύτερη περίπτωση θά μεταφέρουν μισό ἑκατομμύριο, ἐνῶ ἐμεῖς θά μεταφέρουμε, ἄν γεμίσουμε ὥς ἐπάνω τά βαγόνια μέ σιτηρά, ἄν μᾶς βοηθήσουν οἱ σιδηροδρομικοί, τριάμισι ἑκατομμύρια πούτια, κι' ἔτσι θά βελτιώσουμε τόν ἐπισιτισμό. Νά γιατί λέγαμε καί λέμε ὅτι ὅλοι οἱ σύντροφοι, οἱ πιό ἀναπτυγμένοι, οἱ πιό ὀργανωμένοι, πρέπει νά πηγαίνουν σέ στρατιωτικές καί ἐπισιτιστικές δουλιές. Δόστε καί δόστε ἀνθρώπους, ὅσο δύσκολο κι' ἄν εἶναι αὐτό. Ξέρουμε πολύ καλά ὅτι ἡ Πετρούπολη ἔδωσε γιά τή Ρωσία περισσότερα ἀπό κάθε ἄλλη πόλη, γιατί στήν Πετρούπολη βρίσκονται οἱ πιό ὀργανωμένοι καί οἱ πιό ἀναπτυγμένοι ἐργάτες. Τό ἑξάμηνο ὅμως αὐτό εἶναι δύσκολο. Τό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1918 ἔδωσε 27 ἑκατομμύρια πούτια, στό δεύτερο εἴχαμε 67 ἑκατομμύρια πούτια. Μπήκαμε στό ἑξάμηνο πείνας. Ὁ Μάρτης, Ἀπρίλης, Μάης, Ἰούνης θά εἶναι δύσκολοι μῆνες. Γιά νά τό

ἀποφύγουμε αὐτό, πρέπει νά ἐντείνουμε ὅλες τίς δυνάμεις. Σέ κάθε ἐργαστήριο, σέ κάθε ὅμιλο πρέπει νά βάλουμε τό ζήτημα: ἄν ὑπάρχει ἄντρας πού μπορεῖ νά τόν βάλουμε νά δουλέψει σέ σιδηροδρομικό ἐργοστάσιο, νά τόν ἀντικαταστήσουμε μέ γυναίκα, καί αὐτόν νά τόν βάλουμε σ' αὐτή τή δουλιά. Σέ κάθε ὅμιλο, σέ κάθε ὁμάδα, σέ κάθε ὀργάνωση πρέπει νά σκεφτοῦμε πάνω σ' αὐτό, πρέπει νά δόσουμε καινούργιους ἐργάτες, ὁπότε θά τά βγάλουμε πέρα μ' αὐτό τό δύσκολο ἑξάμηνο. (Χειροκροτήματα.)

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1950 στήν 4η ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. 29ος

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό στενογράφημα

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ Ι ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΓΗΣ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

13 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1919[14]

1
ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΔΙΚΑΤΟΥ ΕΡΓΑΤΩΝ ΓΗΣ

Σύντροφοι, χαίρομαι πολύ πού μοῦ δίνεται ἡ δυνατότητα νά χαιρετίσω ἐξ ὀνόματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τό συνέδριο τῶν ἐργατῶν γῆς, τό ὁποῖο ἔχει σάν καθῆκον του τήν ἵδρυση συνδικάτου ἐργατῶν γῆς.

Σύντροφοι, στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος καί στό Πανρωσικό Συμβούλιο τῶν συνδικάτων κάναμε ἐπανειλημμένες συσκέψεις μαζί μέ τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐργασίας σ. Σμίντ καί τά μέλη τοῦ Πανρωσικοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων καί μέ ἄλλους, σχετικά μέ τό πῶς νά ἀρχίσουμε τήν ὀργάνωση τῶν ἐργατῶν γῆς. Πουθενά στόν κόσμο, ἀκόμη καί στίς πιό ἀναπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες, πού γνωρίζουν στή διάρκεια ἤδη ὄχι μόνο δεκαετιῶν, ἀλλά καί ἑκατονταετιῶν, τήν ἱστορία τῆς δημιουργίας τῶν συνδικάτων, οἱ ἐργάτες γῆς δέν μπόρεσαν νά δημιουργήσουν ἕνα κάπως μόνιμο συνδικάτο. Ξέρετε πόσο ἐμποδίζουν ἐδῶ οἱ συνθῆκες ζωῆς τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν γῆς, τί τεράστιο ἐμπόδιο εἶναι τό γεγονός ὅτι οἱ ἐργάτες γῆς εἶναι διασκορπισμένοι, διασπαρμένοι, γι' αὐτό τούς εἶναι ἀσύγκριτα πιό δύσκολο ἀπ' ὅ,τι στούς ἐργάτες τῆς πόλης νά συσπειρωθοῦν σέ ἕνα συνδικάτο.

Ταυτόχρονα ὅμως ἡ ἐργατοαγροτική ἐξουσία ἄρχισε τήν ὁλομέτωπη οἰκοδόμηση τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας. Ἔβαλε σάν καθῆκον της ὄχι μόνο νά σαρώσει ὁριστικά τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές — τό ἔργο αὐτό σχεδόν τό τελειώσα-

με — ἀλλά καί νά οἰκοδομήσει μιά τέτια κοινωνία, ὅπου δέν θά μποροῦσε νά ἐμφανιστεῖ καί πάλι οὔτε ὁ τσιφλικάς, οὔτε ὁ καπιταλιστής. Πολλές φορές οἱ ἐπαναστάσεις κατόρθωσαν νά σαρώσουν τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές, ὅμως σέ ἀρκετά σύντομο χρονικό διάστημα ἀπό τούς κουλάκους, ἀπό τούς πλούσιους ἀγρότες, ἀπό τούς μαυραγορίτες γεννιοῦνταν νέοι καπιταλιστές πού καταπίεζαν μάλιστα πιό πολύ τούς ἐργάτες ἀπό ὅ,τι οἱ παλιοί τσιφλικάδες καί καπιταλιστές. Νά τό καθῆκον πού ὀφείλουμε νά ἐκπληρώσουμε: νά ἐνεργήσουμε ἔτσι, ὥστε ὄχι μόνο νά σαρωθοῦν οἱ παλιοί καπιταλιστές, ἀλλά καί νά μήν μποροῦν νά παρουσιαστοῦν καινούργιοι, ὥστε ἡ ἐξουσία νά ἑδραιωθεῖ ἀπόλυτα, ὁλοκληρωτικά καί ἀποκλειστικά γι' αὐτούς πού ἐργάζονται, γι' αὐτούς πού ζοῦν μέ τή δουλιά τους. Πῶς θά τό πετύχουμε; Γι' αὐτό ὑπάρχει ἕνας δρόμος, ὁ δρόμος τῆς ὀργάνωσης τῶν ἐργατῶν τοῦ χωριοῦ, τῶν προλετάριων· ἡ ὀργάνωση αὐτή πρέπει νά εἶναι μόνιμη· μόνο μέ τή μόνιμη μαζική ὀργάνωση μποροῦν οἱ ἐργάτες γῆς νά μάθουν νά διευθύνουν μόνοι τους τά μεγάλα ἀγροτικά νοικοκυριά, γιατί, ἄν δέν μάθουν μόνοι τους νά τό κάνουν αὐτό, τότε — ὅπως ὅλοι ἔχουμε ἀκούσει ἀπό καιρό στόν ὕμνο τῆς «Διεθνοῦς» — κανένας δέν θά μπορέσει νά τούς βοηθήσει. Τό πολύ-πολύ πού μπορεῖ νά κάνει ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ, ἡ Σοβιετική ἐξουσία, εἶναι νά δόσει κάθε εἶδους βοήθεια σέ μιά τέτια ὀργάνωση. Οἱ καπιταλιστικές ὀργανώσεις ἐμπόδιζαν νά γίνει αὐτό μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις, μέ ὅλα τά νόμιμα μέσα, μέ διάφορα τεχνάσματα, μέ διάφορες ἀστυνομικές κατεργαριές, στρεψοδικίες, μέ ὅλα τά θεμιτά καί ἀθέμιτα μέσα. Στήν πιό ἀναπτυγμένη εὐρωπαϊκή χώρα, τή Γερμανία, δέν ὑπάρχει μέχρι τώρα ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι γιά τούς ἐργάτες γῆς· ἐκεῖ μέχρι τώρα διατηρεῖται ὁ νόμος τῆς φεουδαρχικῆς ἐξάρτησης καί οἱ γεωργοεργάτες ἐξακολουθοῦν νά ζοῦν σέ συνθῆκες φεουδαρχικῆς ἐξάρτησης. Πρίν ἀπό λίγο καιρό ἔτυχε νά συζητήσω μέ ἕναν ἐπιφανή ἄγγλο, πού ἦλθε στή Ρωσία στήν περίοδο τοῦ πολέμου. Πρίν ἦταν ὀπαδός τοῦ καπιταλισμοῦ καί μετά, τόν καιρό τῆς ἐπανάστασής μας, ἐξελίχθηκε θαυμάσια, στήν ἀρχή ἔγινε μενσεβίκος καί τώρα εἶναι μπολσεβίκος. Ὅταν λοιπόν ἔτυχε νά συζητήσω μαζί του γιά τίς συνθῆκες ἐργασίας στήν Ἀγγλία — στήν Ἀγγλία δέν ὑπάρχουν ἀγρότες, ὑπάρχουν μόνο μεγάλοι καπιταλιστές καί ἐργάτες γεωργοί — μοῦ λέει: «Ἐγώ δέν τό βλέπω αὐτό μέ αἰσιοδοξία, γιατί οἱ δικοί μας γεωργοεργάτες ζοῦν σέ συνθῆκες φεουδαρχίας καί ὄχι καπιταλι-

σμοῦ, εἶναι τόσο καθυστερημένοι, ἀποχαυνωμένοι, τσακισμένοι ἀπό τή δουλιά, πού εἶναι δύσκολο νά συνενωθοῦν». Καί αὐτό στήν πιό ἀναπτυγμένη χώρα, ὅπου ἔγινε ἤδη προσπάθεια δημιουργίας συνδικάτου γεωργοεργατῶν πρίν μισό αἰώνα ἀπό ἕναν ἄγγλο γεωργοεργάτη [15]. Νά τί πρόοδο ἔχουμε στίς ἐλεύθερες καπιταλιστικές χῶρες! Σέ μᾶς ἡ κρατική ἐξουσία ἀπό τίς ἀρχές ἀκόμη ἀποφάσισε νά βοηθήσει τήν ὀργάνωση τῶν γεωργοεργατῶν καί τῶν ἄλλων ἐργατῶν. Πρέπει νά δόσουμε κάθε εἴδους βοήθεια. Αἰσθάνομαι ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση, ὅταν βλέπω ἐδῶ, στήν Πετρούπολη, νά ὑπάρχουν τόσο πολλά θαυμάσια κτίρια, μέγαρα, πού εἶχαν ἕναν ἐντελῶς ἐσφαλμένο προορισμό καί πού οἱ σύντροφοι ἔκαναν καλά, παίρνοντας τά μέγαρα αὐτά καί μετατρέποντάς τα σέ κέντρα συνελεύσεων, συνεδρίων καί συσκέψεων γιά τίς τάξεις ἀκριβῶς ἐκεῖνες τοῦ πληθυσμοῦ πού δούλευαν στά μέγαρα αὐτά καί πού στή διάρκεια αἰώνων δημιουργοῦσαν τά μέγαρα αὐτά, καί τίς ὁποῖες δέν τίς ἐπέτρεπαν οὔτε ἀπό μακριά νά πλησιάσουν στά μέγαρα αὐτά! (Χειροκροτήματα.) Νομίζω, σύντροφοι, ὅτι τώρα, πού σχεδόν ὅλα τά μέγαρα τῆς πρωτεύουσας μετατράπηκαν σέ οἴκους συνελεύσεων καί ἐνώσεων γιά τούς ἐργάτες τῶν πόλεων κυρίως, ἀλλά καί γιά τούς γεωργοεργάτες, γιά τό ἐργαζόμενο τμῆμα τῆς ἀγροτιᾶς, νομίζω ὅτι αὐτό ἔχουμε κάθε λόγο νά τό δοῦμε, σάν τό πρῶτο βῆμα πού γίνεται γιά νά ἀποκτήσει τό ἐργαζόμενο, τό ἐκμεταλλευόμενο τμῆμα τοῦ πληθυσμοῦ τή δυνατότητα νά ὀργανωθεῖ. Ἐπαναλαβαίνω, ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά κάνει ἀμέσως καί ὁπωσδήποτε ὅ,τι μπορεῖ γιά νά βοηθήσει μιά τέτια ὀργάνωση νά ἀλλάξει τή ζωή τοῦ χωριοῦ, γιά νά μή μείνει θέση γιά τούς κουλάκους, γιά νά μήν ὑπάρχει αἰσχροκέρδεια, γιά νά γίνει ἡ κοινή συντροφική δουλιά στό χωριό γενικός κανόνας. Νά τό καθῆκον πού βάζουμε μπροστά μας. Καταλαβαίνετε θαυμάσια πόσο δύσκολο εἶναι τό καθῆκον αὐτό, ὅτι δέν μπορεῖ νά ἀλλάξουν ὅλες οἱ συνθῆκες τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς οὔτε μέ διαταγές, οὔτε μέ νόμους, οὔτε μέ διατάγματα. Μέ διατάγματα καί μέ νόμους μποροῦμε νά ἀνατρέψουμε τούς τσιφλικάδες, τούς καπιταλιστές, μποροῦμε νά χαλιναγωγήσουμε τούς κουλάκους, ὅμως ἄν τά ἑκατομμύρια τῶν γεωργοεργατῶν δέν ἔχουν δική τους ὀργάνωση, ἄν δέν μάθουν μέσα στήν ὀργάνωση αὐτή νά λύνουν οἱ ἴδιοι βῆμα πρός βῆμα ὅλα τους τά ζητήματα, ὄχι μόνο τά πολιτικά, ἀλλά καί τά οἰκονομικά — πού εἶναι καί τά σπουδαιότερα — ἄν δέν μάθουν νά διευθύνουν μεγάλα ἀγροκτήματα, ἄν δέν τά μετατρέψουν,

ἀφοῦ δημιουργήθηκαν τώρα γι' αὐτά καλύτερες συνθῆκες ἀπ' ὅ,τι γιά τά ἄλλα ἀγροκτήματα, ἀπό πρότυπα ἐκμετάλλευσης, στά ὁποῖα πρίν ρουφοῦσαν τό αἷμα καί τόν ἱδρώτα τῶν ἐργατῶν, σέ πρότυπα συντροφικοῦ νοικοκυριοῦ, τότε γι' αὐτό θά φταῖνε οἱ ἴδιοι οἱ ἐργαζόμενοι. Ὅμως, νά ἀποκαταστήσουμε τά παλιά νοικοκυριά δέν εἶναι τώρα πιά δυνατό, δέν μποροῦμε νά πετύχουμε ὥστε νά ἔχουμε γιά κάθε 100 ντεσιατίνες (ἄν πάρουμε ἀπό 10 ντεσιατίνες γιά 10 μικρά νοικοκυριά) ἀπό 10 καλά ἄλογα, ἀπό 10 καλά ἀλέτρια. Δέν μᾶς ἔμειναν οὔτε τόσα ἄλογα, οὔτε τόσα ἀλέτρια. Ὅμως, ἄν δουλέψουμε σέ ἕνα μεγάλο νοικοκυριό 100 ἐπίσης ντεσιατίνων μέ συντροφικό ἤ κοινωνικό ὄργωμα τῆς γῆς, ἤ μέ ἀγροτικές κομμοῦνες πού δημιουργοῦνται ἐθελοντικά, τότε ἴσως νά χρειαστοῦν γιά τίς ἴδιες τίς 100 ντεσιατίνες ὄχι 10 ἄλογα, ὄχι 10 ἀλέτρια, ἀλλά 3 ἄλογα, 3 ἀλέτρια. Νά πῶς μποροῦμε νά ἐξοικονομήσουμε ἀνθρώπινη ἐργασία καί νά ἔχουμε καλύτερα ἀποτελέσματα. Ὅμως σ' αὐτό ὁδηγεῖ μόνο ἕνας δρόμος, ὁ δρόμος τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης καί τῶν ἐργατῶν τοῦ χωριοῦ. Οἱ ἐργάτες τῆς πόλης πῆραν τήν ἐξουσία στήν πόλη· ὅ,τι τό καλύτερο δημιουργήθηκε στίς πόλεις, ὅπως εἶναι τά μέγαρα, τά κτίρια, ὁ πολιτισμός, ὅλα αὐτά οἱ ἐργάτες τῶν πόλεων τά φέρνουν στό χωριό, ξέροντας ὅτι ἡ ἐξουσία τῶν ἐργατῶν τῶν πόλεων δέν μπορεῖ νά εἶναι σταθερή, ἄν δέν ὑπάρχει σταθερή συμμαχία μέ τούς ἐργάτες γῆς. Μόνο μιά τέτια συμμαχία, πού ἐσεῖς ἐδῶ χτίζετε τίς βάσεις της, μπορεῖ νά ὁδηγήσει σέ μιά σταθερή ἀλλαγή. Στή συμμαχία αὐτή θά προσχωρήσουν ἐθελοντικά καί οἱ μεσαῖοι ἀγρότες. Φυσικά, θά χρειαστεῖ νά γίνει πολλή δουλιά, μονομιᾶς τίποτε δέν μπορεῖ νά γίνει. Ἄν θά ἱδρυθεῖ τό δικό σας συνδικάτο, ἄν θά μεγαλώσει, ἄν θά ἀναπτυχθεῖ, ἄν θά διαδοθεῖ σέ ὅλη τή Ρωσία, ἄν θά βρίσκεται στενότατα συνενωμένο μέ τά συνδικάτα τῶν ἐργατῶν τῶν πόλεων, τότε τό δύσκολο αὐτό καθῆκον θά τό πραγματοποιήσουμε μέ τίς κοινές προσπάθειες τῶν ἑκατομμυρίων ὀργανωμένων ἐργατῶν γῆς καί τῶν ἐργατῶν τῶν πόλεων καί θά βγοῦμε ἀπό τήν ἐρήμωση αὐτή, πού ἔριξε ὅλους τούς λαούς κι' ἐμᾶς ὁ τετράχρονος πόλεμος· θά βγοῦμε, ὅμως θά βγοῦμε ὄχι πρός τό παλιό νοικοκυριό ἕνας-ἕνας, σκορπισμένα — ἕνα τέτιο νοικοκυριό καταδικάζει τούς ἀνθρώπους στό σκοτάδι, στήν ἐξαθλίωση, στή διασπορά, ἀλλά θά βγοῦμε πρός τό κοινό, τό μεγάλο, τό συντροφικό νοικοκυριό. Τότε ὅλα, ὅ,τι κατάκτησε ἡ ἀνθρώπινη ἐπιστήμη, ἡ ἀνθρώπινη τεχνική, ὅλες οἱ τελειοποιήσεις, ὅλες οἱ γνώσεις τῶν εἰδικῶν, ὅλα

θά πρέπει νά μποῦν στήν ὑπηρεσία τοῦ συνενωμένου ἐργάτη. Οἱ ἐργάτες πρέπει νά γίνουν νοικοκυρέοι τῶν πάντων, πρέπει νά μάθουν νά διευθύνουν οἱ ἴδιοι καί νά διευθύνουν κι' ἐκείνους πού ὥς τώρα δροῦσαν, ὅπως λογουχάρη πολλοί γεωπόνοι, σάν μισθωτοί ὑπάλληλοι τῶν καπιταλιστῶν, ἐνάντια στούς ἐργάτες. Τό καθῆκον αὐτό δέν εἶναι εὔκολο, ὅμως στίς πόλεις γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ ἔγιναν πάρα πολλά. Τά πρῶτα βήματα κάνετε τώρα ἐσεῖς γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ στό χωριό. Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά τελειώσω, χαιρετίζοντας ἀκόμη μιά φορά τό συνέδριο ἀπό μέρους τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί ἐκφράζοντας τήν ἀκλόνητη πεποίθηση ὅτι τό συνδικάτο σας, τοῦ ὁποίου σήμερα βάζετε τό θεμέλιο, θά μετατραπεῖ στό ἄμεσο μέλλον σέ ἕνα ἑνιαῖο Πανρωσικό συνδικάτο τῶν ἐργατῶν γῆς. Τό συνδικάτο αὐτό θά εἶναι ἕνα πραγματικό στήριγμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό χωριό, θά εἶναι τό στήριγμα, ἡ πρωτοπόρα στρατιά γιά τήν ἀλλαγή ὅλης τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς, τῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ ἔτσι, ὥστε καμιά ἐκμετάλλευση, καμιά κυριαρχία τῶν πλουσίων πάνω στούς φτωχούς νά μή μποροῦν νά ἀναγεννηθοῦν στό ἔδαφος τῆς κοινῆς, τῆς ἑνωμένης, τῆς συντροφικῆς ἐργασίας. Νά, ποιές εἶναι οἱ εὐχές μου, σύντροφοι! (Χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α.)

Σύντομη περίληψη δημοσιεύτηκε στίς 14 τοῦ Μάρτη 1919 στήν ἐφημερίδα «Σέβερναγια Κομμούνα», ἀρ. φύλ. 58

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο τό 1923 στό περιοδικό «Ραμπότνικ Ζεμλί ἰ Λιέσα», τεῦχ. 4-5

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό στενογράφημα, πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ

2

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἐδῶ στάλθηκαν δυό σημειώματα πού ἀναφέρονται καί τά δυό στό ζήτημα, ἄν ἐπιτρέπεται νά διατηροῦμε μικρά ζῶα στά σοβιετικά νοικοκυριά, ξεχωριστούς κήπους καί πουλερικά. Ζήτησα τώρα νά συμβουλευτῶ τό κείμενο τοῦ νόμου, πού τό συζητήσαμε τελευταῖα στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τό ἐνέκρινε ἡ Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή· ὁ νόμος αὐτός λέγεται «Κανονισμός σοσιαλιστικῆς γεωρύθμισης καί μέτρα περάσματος σέ σοσιαλιστική γεωργία». Δέν ξέρω, ἄν ὑπάρχει ἐδῶ τό κείμενο αὐτοῦ τοῦ νόμου, ἔχω πάρει μέρος στήν ἐπεξεργασία του, ἤμουν εἰσηγητής στήν ἐπιτροπή πού συγκρότησε ἡ Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή [16]. Ἄν δέν μέ γελάει ἡ μνήμη — ἔχουμε πολλούς νόμους καί δέν μπορεῖ νά τούς θυμᾶται κανείς ὅλους ἀπέξω, ἄν δέν ἔχει κατάλογο, ἀπό τότε ἔχουν ἐκδοθεῖ πολλοί νόμοι στή χώρα μας — στό νόμο αὐτό ὑπάρχει εἰδικό ἄρθρο, πού λέει ὅτι στά σοβιετικά νοικοκυριά ἀπαγορεύεται στούς ἐργαζόμενους τῶν σοβιετικῶν νοικοκυριῶν νά διατηροῦν ξεχωριστά ζῶα καί νά ἔχουν ξεχωριστούς κήπους. Θά παρακαλέσω νά βρεθεῖ αὐτός ὁ νόμος καί νά τόν συμβουλευτοῦμε. (Δίνουν στόν Λένιν τό κείμενο τοῦ νόμου.) Ἐδῶ βλέπω τό κείμενο τοῦ ἄρθρου 46: «Κανένας ἐργάτης καί ὑπάλληλος δέν ἔχει τό δικαίωμα νά διατηρεῖ στά νοικοκυριά δικά του ζῶα, πουλερικά καί κήπους». Ἔτσι, ἀποδείχτηκε ὅτι δέν εἴσασταν ὅλοι σας κατατοπισμένοι πάνω σ' αὐτό τό νόμο. Ὅπως μοῦ εἶπε ἕνας σύντροφος τοῦ Προεδρείου, εἴχατε στή διάρκεια τοῦ συνεδρίου κι' ἐσεῖς πολλές συζητήσεις ἀκριβῶς πάνω στό ζήτημα αὐτό. Αὐτό γιά μένα δέν εἶναι ὁλότελα καθαρό. Μοῦ ἔδοσαν τώρα τό φύλλο τῆς «Ἰζβέστιγια», ὅπου δημοσιεύτηκε

αὐτός ὁ νόμος — «Κανονισμός σοσιαλιστικῆς γεωρύθμισης καί μέτρα περάσματος σέ σοσιαλιστική γεωργία». Γιατί τό ἄρθρο αὐτό μπῆκε στό νόμο; Γιά νά δημιουργήσουμε κοινή ἐργασία στό κοινό νοικοκυριό. Ἄν ὅμως διατηρήσουμε ξανά ξεχωριστούς κήπους, ξεχωριστά ζῶα, πουλερικά κτλ., τότε ἀσφαλῶς θά γυρίσουν ὅλα πρός τό μικρό νοικοκυριό, ὅπως ἦταν ὡς τά τώρα. Στήν περίπτωση αὐτή ἀξίζει τόν κόπο μιά τέτια φασαρία; Ἀξίζει λοιπόν νά ὀργανώσουμε σοβιετικό νοικοκυριό; Ἐννοεῖται, ἄν ἐσεῖς συζητήσετε τό ζήτημα αὐτό, ξέροντας καλά τίς συνθῆκες δουλιᾶς στό κυβερνεῖο Πετρούπολης — μοῦ εἶπαν ὅτι τό συνέδριό σας συγκλήθηκε μόνο ἀπό ἀντιπροσώπους τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης — ἄν ἐσεῖς μέ βάση τήν πείρα τῆς δουλιᾶς τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης, πού τό ξέρετε καλά, καταλήξετε, παρόλα τά ἐπιχειρήματα πού συνηγοροῦν ὑπέρ τοῦ κοινοῦ νοικοκυριοῦ, στό συμπέρασμα ὅτι, ἄς ὑποθέσουμε, πρέπει νά κάνουμε μιά προσωρινή ἐξαίρεση γιά τό κυβερνεῖο Πετρούπολης, τότε θά ἐξετάσουμε γιά δεύτερη φορά τό ζήτημα αὐτό. Ἐσεῖς ὅμως πρέπει νά προσπαθήσετε νά μᾶς ἀποδείξετε ὅτι αὐτό εἶναι ἐξαίρεση πραγματική, ἀπαραίτητη, ὅτι στό κυβερνεῖο Πετρούπολης ὑπάρχουν ἰδιομορφίες πού δέν ὑπάρχουν σέ ἄλλα μέρη, γιατί ἀλλιῶς θά ζητήσουν τό ἴδιο καί οἱ ἄλλοι. Ἔπειτα πρέπει νά ἐξηγήσετε ὅτι προτείνετε τό μέτρο αὐτό στήν κυβέρνηση, ἤ ἐπιμένετε νά παρθεῖ ἀπό τήν κυβέρνηση, βλέποντάς το σάν ἕνα μέτρο προσωρινό, γιατί εἶναι ζήτημα, ἄν μπορεῖ νά ὑπάρξει διαφωνία ὅτι τά σοβιετικά νοικοκυριά, πού ἀξίζουν νά λέγονται σοβιετικά νοικοκυριά, πρέπει νά οἰκοδομοῦνται μέ βάση τήν κοινή ἐργασία. Τήν τέτια ἐργασία, ὅταν ὁ ἀγρότης δουλεύει στό δικό του κομμάτι γῆς, στό δικό του νοικοκυριό, μέ τά ζῶα του, τά πουλερικά του, τή σβάρνα του, τό ξύλινο ἀλέτρι του κτλ. — τήν εἴδαμε πολλά χρόνια, πολλές ἑκατονταετίες· ξέρουμε πολύ καλά ὅτι στή Ρωσία καί στίς ἄλλες χῶρες ἀπ' αὐτή βγαίνει μόνο ἀμορφωσιά, φτώχια γιά τόν ἀγρότη, κυριαρχία τῶν πλουσίων πάνω στή φτωχολογιά, γιατί μέ τό σκόρπισμα δέν εἶναι δυνατό νά ἐκπληρωθοῦν τά καθήκοντα ἐκεῖνα, πού στέκουν μπροστά στούς ἀγροτοοικονομικούς κλάδους. Μποροῦμε μόνο νά ἔχουμε πάλι τήν παλιά φτώχια, ἀπ' αὐτή ἕνας στούς ἑκατό ἤ μπορεῖ καί πέντε στούς ἑκατό κατορθώνουν νά γίνουν πλούσιοι, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι ζοῦν στήν ἀθλιότητα. Νά γιατί τό καθῆκον μας τώρα εἶναι νά περάσουμε στή συλλογική καλλιέργεια τῆς γῆς, νά περάσουμε στό μεγάλο κοινό νοικοκυριό. Δέν μπορεῖ ὅμως

νά ὑπάρξει κανένας ἐξαναγκασμός ἀπό τήν πλευρά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας· κανένας νόμος δέν ἐξαναγκάζει σ' αὐτό. Ἡ ἀγροτική κομμούνα ὀργανώνεται ἐθελοντικά, τό πέρασμα στή συλλογική καλλιέργεια τῆς γῆς μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἐθελοντικό, δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει οὔτε ὁ παραμικρότερος ἐξαναγκασμός στόν τομέα αὐτό ἀπό τήν πλευρά τῆς ἐργατοαγροτικῆς κυβέρνησης καί ὁ νόμος τό ἀπαγορεύει. Ἄν κάποιος ἀπό σᾶς παρατήρησε τέτια μέτρα ἐξαναγκασμοῦ, πρέπει νά ξέρετε ὅτι εἶναι κατάχρηση ἐξουσίας, παράβαση τοῦ νόμου, καί τίς παραβάσεις προσπαθοῦμε μέ ὅλες τίς δυνάμεις νά τίς διορθώσουμε καί θά τίς διορθώσουμε. Βοήθεια πρέπει νά μᾶς δίνουν οἱ ὀργανωμένοι ἐργάτες τοῦ χωριοῦ· μόνο μέ τή δική τους ὀργάνωση μποροῦμε νά πετύχουμε ὥστε νά μήν ὑπάρχουν τέτιες περιπτώσεις κατάχρησης ἐξουσίας. Ἄλλο ὅμως πράγμα εἶναι τά σοβιετικά νοικοκυριά. Εἶναι νοικοκυριά πού δέν βρίσκονταν στά χέρια ξεχωριστῶν μικρῶν νοικοκυρέων. Αὐτά τά παίρνει ἡ Σοβιετική ἐξουσία καί λέει: θά στείλουμε ἐκεῖ τούς γεωπόνους πού ὑπάρχουν, καί ὅλα τά γεωργικά ἐργαλεῖα πού μᾶς ἔμειναν θά τά δόσουμε σ' αὐτά τά νοικοκυριά. Ἄν κατορθώσουμε νά βάλουμε τέρμα στόν πόλεμο καί νά κλείσουμε εἰρήνη μέ τήν Ἀμερική, τότε θά πάρουμε καί θά μεταφέρουμε ἀπό ἐκεῖ τελειοποιημένα ἐργαλεῖα καί θά τά δόσουμε στά σοβιετικά νοικοκυριά, γιά νά παράγουν τά μεγάλα νοικοκυριά μέ τήν κοινή ἐργασία καλύτερα ἀπό πρίν, φθηνότερα ἀπό πρίν καί περισσότερα ἀπό πρίν. Ἡ σοβιετική οἰκονομία βάζει σάν καθῆκον της νά διδάξει βαθμιαῖα τόν ἀγροτικό πληθυσμό νά διαμορφώνει πρωτοβουλιακά τήν καινούργια τάξη πραγμάτων, τήν τάξη τῆς κοινῆς ἐργασίας, ὅπου δέν μπορεῖ ξανά νά παρουσιαστεῖ μιά χούφτα πλούσιων καί νά πιέζει τή μάζα τῆς φτωχολογιᾶς, ὅπως γινόταν πάντα καί ὄχι μόνο στά χωριά τά δικά μας, ἀλλά καί στίς πιό ἐλεύθερες Δημοκρατίες. Ἐσεῖς ξέρετε πολύ καλά πώς στά χωριά μας ἔμειναν πολλοί κερδοσκόποι ἀγρότες, πού κέρδισαν στόν καιρό τοῦ πολέμου ἑκατοντάδες χιλιάδες ρούβλια, πού κρύβουν αὐτά τά χαρτονομίσματα τοῦ Κέρενσκι γιά νά τά ρίξουν πάλι στήν κυκλοφορία καί νά πνίξουν τό φτωχό ἀγρότη. Ποιά μέσα πάλης μπορεῖ νά ὑπάρχουν ἐδῶ; Κανένα ἄλλο, ἐκτός ἀπό τό πέρασμα στό κοινό νοικοκυριό. Ἡ ἀγροτική κομμούνα συγκροτεῖται ἐθελοντικά, κανένας ἐξαναγκασμός δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει· τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τή συλλογική καλλιέργεια τῆς γῆς. Τό σοβιετικό νοικοκυριό ἔχει τή γῆ σάν γῆ παλλαϊκή — ξέρετε ὅτι κάθε ἰδιοκτησία τῆς γῆς καταργή-

θηκε μέ άπαίτηση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν άγροτῶν στίς 26 τοῦ 'Οχτώβρη 1917, τήν πρώτη νύχτα μετά τή σοβιετική μας ἐπανάσταση. Ἡ παλλαϊκή αὐτή γῆ, πού παραχωρεῖται στά μεγάλα νοικοκυριά, λέγεται σοβιετικό νοικοκυριό. Μπορεῖ λοιπόν στά σοβιετικά νοικοκυριά νά άναπτύσσεται πάλι ἡ παλιά μικρή γεωργία; Νομίζω θά συμφωνήσετε ὅλοι σας πώς αὐτό δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά γίνει. Ἄν ἐσεῖς, παίρνοντας ὑπόψη τίς συνθῆκες οἰκονομίας στό κυβερνεῖο Πετρούπολης, τίς συνθῆκες οἰκονομίας στήν πράξη, πού ἐσεῖς τίς ξέρετε πολύ καλά κι' ἐμεῖς, φυσικά, δέν μπορούσαμε νά τίς ὑπολογίσουμε, μπορούσαμε καί νά μήν τίς ξέρουμε — ἄν, παίρνοντας ὑπόψη αὐτές τίς συνθῆκες φτάσετε στό συμπέρασμα, ἀφοῦ ἐξετάσετε αὐτό τό ζήτημα προσεκτικά, ὁλόπλευρα, ὅτι γιά τό κυβερνεῖο Πετρούπολης μποροῦμε νά κάνουμε ἐξαίρεση, νά ἐπιτρέψουμε ἐξαίρεση γιά ὁρισμένο χρονικό διάστημα, τότε, γιά νά ἀλλάξουμε τήν ἀπόφασή μας, προσπαθεῖστε νά δόσετε ὅσο εἶναι δυνατό πιό πολλές ἀκριβεῖς ἀποδείξεις αὐτῆς τῆς ἀνάγκης κι' ἐγώ μπορῶ νά σᾶς ὑποσχεθῶ στά σίγουρα ὅτι θά ἐξετάσουμε ἀκόμη μιά φορά τό ζήτημα αὐτό σέ συνδυασμό μέ τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου σας, στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν 'Επιτρόπων καί σέ συνέχεια θά τό ἐξετάσουμε ἀκόμη μιά φορά στήν Κεντρική 'Εκτελεστική 'Επιτροπή. 'Εμεῖς θά συζητήσουμε μήπως ἐπιβάλλεται σχετικά μέ τό ἄρθρο 46, πού ἀπαγορεύει τήν ὀργάνωση ἰδιόκτητων κήπων, πού ἀπαγορεύει νά διατηροῦν μικρά ζῶα, πουλερικά κτλ., νά κάνουμε ἐξαίρεση γιά τό κυβερνεῖο Πετρούπολης γιά ἕνα ὁρισμένο σύντομο χρονικό διάστημα, κάτω ἀπό ὁρισμένους ὅρους. Ἄν συμφωνήσουμε ὅτι πρέπει νά περάσουμε στό κοινό νοικοκυριό, ἄν ὅλη ἡ δουλιά κατευθυνθεῖ μ' αὐτό τό πνεῦμα, τότε μέ τίς ὑποδείξεις ἀνθρώπων πού γνωρίζουν καλά τήν πρακτική δουλιά, θά κάνουμε παρόλα αὐτά τοῦτες ἤ τίς ἄλλες ἐξαιρέσεις — ἐμεῖς δέν τό ἀρνούμαστε αὐτό, ἐπειδή καμιά φορά εἶναι ἀπαραίτητο νά κάνεις ἐξαιρέσεις. 'Ελπίζουμε ὅτι δουλεύοντας μ' αὐτό τόν τρόπο ἡ ὑπόθεση θά τραβήξει συντροφικά καί θά κατορθώσουμε νά βάλουμε τίς βάσεις γιά μιά πραγματικά σοσιαλιστική γεωργία. (Χειροκροτήματα.)

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή συλλογή τῶν ἔργων τοῦ Ν. Λένιν (Β. Οὐλιάνοφ), τόμος XX, μέρος II

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό στενογράφημα

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΟΝ ΟΙΚΟ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ 13 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1919 [17]

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τό βασικό ζήτημα πού ἐνδιαφέρει τούς περισσότερους ἀπό μᾶς, λέει ὁ σ. Λένιν, εἶναι τό ζήτημα: πῶς πάει ἡ ὑπόθεση τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί τί μέτρα πῆρε στόν τομέα αὐτό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά σᾶς πῶ σέ συντομία γι' αὐτά τά μέτρα. Μπήκαμε στό δύσκολο ἑξάμηνο, τό ἑξάμηνο τῆς πείνας, ὅταν ὅλοι οἱ ἐχθροί μας, ἐξωτερικοί καί ἐσωτερικοί, μαζί καί οἱ δεξιοί καί οἱ ἀριστεροί ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, ξέροντας τί δυσκολίες περνάει ὁ πληθυσμός, προσπαθοῦν νά τίς ἐκμεταλλευτοῦν, προσπαθοῦν νά ἀνατρέψουν τήν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ κι' ἔτσι, συνειδητά ἤ ἀσυνείδητα, νά δόσουν ξανά τήν ἐξουσία στούς τσιφλικάδες καί στούς καπιταλιστές. Μπήκαμε σέ μιά περίοδο πού ἡ συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν ξεπέρασε τή δυνατότητα μεταφορᾶς τους καί ὁ σχηματισμός Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Οὐκρανία [18] μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά ὑπολογίζουμε ὅτι στό ἑξάμηνο πού ἀρχίζει θά τά καταφέρουμε στό ἐπισιτιστικό ζήτημα καλύτερα ἀπό τόν περασμένο χρόνο, ἄν καί θά ἀναγκαστοῦμε νά περάσουμε ἕνα ἑξάμηνο πιό δύσκολο ἀπ' αὐτό πού μόλις τώρα τελειώνει. Μεγάλο πλεονέκτημα γιά μᾶς εἶναι ἡ στροφή σημαντικῆς μερίδας τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν πρός ὄφελος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἐκεῖ πού πέρασαν οἱ τσεχοσλοβάκοι, στήν περιοχή τοῦ Βόλγα καί στό κυβερνεῖο Οὐφά, οἱ διαθέσεις καί τῶν εὔπορων ἀκόμη ἀγροτῶν ἄλλαξαν ἀπότομα πρός ὄφελος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, γιατί οἱ τσεχοσλοβάκοι τούς ἔδοσαν ἕνα σκληρό ἔμπρακτο μάθημα. Πρίν λίγες μέρες μέ ἐπισκέφθηκε ἀντιπροσωπεία ἀγροτῶν ἀπό 5 ἐπαρχίες

τοῦ νομοῦ Σαράπουλ — ἀπό τίς ἐπαρχίες ἐκεῖνες πού μπόρεσαν μόλις τελευταῖα νά στείλουν ἀπό 40 χιλιάδες πούτια σιτηρά στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη. Ὅταν ρώτησα τήν ἀντιπροσωπεία γιά τή στάση τῶν ἀγροτῶν ἀπέναντι στή Σοβιετική ἐξουσία, ἡ ἀντιπροσωπεία μοῦ ἀπάντησε: «Ναί, οἱ τσεχοσλοβάκοι μᾶς δίδαξαν, καί τώρα κανένας δέν θά μᾶς ἀποσπάσει ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία». Ὅμως καί σέ ἄλλα μέρη, στήν περιοχή τῶν Δυτικῶν Οὐραλίων ὅπου, μέ τήν εὐκαιρία ἄς τό ποῦμε, ὑπάρχουν τεράστια ἀποθέματα σιτηρῶν, οἱ ἀγρότες εἶναι τώρα ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ὑπῆρξε καιρός πού οἱ ἀγρότες αὐτῶν τῶν περιοχῶν, κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων — ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ ἀριστερός ἐσέρος Μουραβιόφ παραλίγο νά ἀνοίξει στούς τσεχοσλοβάκους τό μέτωπό μας — ἦταν ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Οἱ ἀτιμίες ὅμως τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ τσεχοσλοβακικοῦ στρατοῦ, οἱ ὠμότητες κατά τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ προσπάθεια νά ἀναστυλώσουν στό ἀκέραιο τήν τσαρική καί τήν τσιφλικάδικη τάξη πραγμάτων, ὅλα αὐτά δίδαξαν τούς ἀγρότες. Σήμερα σέ ὅλα αὐτά τά κυβερνεῖα κοχλάζει μιά τέτια σοβιετική δουλιά, πού ἐδῶ ἰδέα δέν ἔχουμε, γιατί ἐδῶ, στά μεγάλα κέντρα, ὁ λαός ἐξαντλήθηκε πιά ἀπό τή μακρόχρονη πείνα, ἐνῶ ἐκεῖ, μιά καί ὑπάρχουν συγκριτικά πιό μεγάλα ἀποθέματα σιτηρῶν, τά ζητήματα τοῦ στομαχιοῦ ἔρχονται σέ δεύτερη μοίρα.

Περνῶ σέ λεπτομέρειες. Στό κυβερνεῖο Οὐφά τά ἀποθέματα σιτηρῶν φτάνουν τά 60 ἑκατομμύρια πούτια καί ἡ συγκέντρωσή τους προχωρεῖ γοργά. Ἐδῶ ὅμως συναντήσαμε τεράστιες δυσκολίες στή μεταφορά. Στίς σιδηροδρομικές γραμμές: Καζάν-Σαράπουλ καί Βόλγα-Μπουγκουλμά ὑπάρχουν μέχρι 10 ἑκατομμύρια πούτια συγκεντρωμένα ἤδη σιτηρά. Δέν μποροῦμε ὅμως νά τά μεταφέρουμε, γιατί λείπουν οἱ ἀτμομηχανές, τά βαγόνια, τά καύσιμα καί ἔχει ἐξαντληθεῖ ὑπερβολικά τό προσωπικό τῶν ἀτμομηχανῶν. Γιά νά μεγαλώσουμε τή μεταφορική δυνατότητα σέ ἐμπορεύματα τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μας, ἀναγκαστήκαμε νά καταφύγουμε σέ ἕνα ἀρκετά ἀποφασιστικό μέτρο: ἀπό τίς 18 τοῦ Μάρτη ὥς τίς 10 τοῦ Ἀπρίλη θά σταματήσει σέ ὁλόκληρη τή Ρωσία ἡ κίνηση τῶν ἐπιβατικῶν τραίνων. Προτοῦ ἀποφασίσουμε τό μέτρο αὐτό, τό συζητήσαμε τρεῖς φορές μέ τούς συντρόφους σιδηροδρομικούς καί μέ ἐπιφανεῖς εἰδικούς στά ζητήματα τῶν σιδηροδρόμων. Μόνο ἀφοῦ ἐξετάσαμε ὁλόπλευρα τό μέτρο αὐτό καί ὑπολογίσαμε προκαταβολικά τά πιθανά ἀποτε-

λέσματα, καταλήξαμε σ' αὐτό τό μέτρο. Ὁ ὑπολογισμός πού ἔγινε ἔδειξε ὅτι τό σταμάτημα τῆς μεταφορᾶς ἐπιβατῶν θά ἀπελευθερώσει 220 ἀτμομηχανές πού, ἄν καί ἀδύνατες, εἶναι ὡστόσο ἱκανές νά μεταφέρουν 3½ ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Ἐνῶ, ἄν ἐξετάσουμε τά στοιχεῖα μεταφορᾶς σιτηρῶν ἀπό τούς μαυραγορίτες — ὑπῆρξαν ἑβδομάδες πού ἀναγκαστήκαμε νά ἐπιτρέψουμε τήν ἐλεύθερη μεταφορά — τότε θά φανεῖ ὅτι μέσα στίς ἴδιες αὐτές 3 ἑβδομάδες οἱ μαυραγορίτες μποροῦν νά μεταφέρουν ὄχι περισσότερο ἀπό 200 χιλιάδες πούτια. Ὁ ὑπολογισμός αὐτός ἔκρινε τό ζήτημα. Φυσικά, θά βρεθοῦν κουλάκοι, κερδοσκόποι, ἀκόμη κι' ὁρισμένοι ἐργάτες πού θά χαλάσουν γι' αὐτό τόν κόσμο καί θά λένε ὅτι τούς ἀφαιροῦν καί τήν τελευταία δυνατότητα νά μεταφέρουν ἔστω καί ἕνα πούτι σιτάρι. Ξέρουμε ὅτι θά παρουσιαστοῦν ἐσέροι καί μενσεβίκοι πού θά ἐκμεταλλευτοῦν τήν πείνα καί θά ξεσηκώσουν τόν πληθυσμό ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Ἐδῶ ὅμως ἐμεῖς, ὅπως καί σέ ὅλες τίς δύσκολες περιπτώσεις, ὑπολογίζουμε μόνο στή συνειδητότητα τῶν πρωτοπόρων ἐργατικῶν μαζῶν. Καλύτερα νά στερηθοῦμε, καλύτερα νά ἀντιμετωπίσουμε τήν ἐχθρική προπαγάνδα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, ὅμως πρέπει νά ἀντιμετωπίσουμε ἄμεσα τόν κίνδυνο καί νά δηλώσουμε ἀνοιχτά: «Δέν θά βγοῦμε ἀπό τίς ἐπισιτιστικές δυσκολίες, ἄν δέν πάρουμε τά πιό ἀποφασιστικά μέτρα, ἄν δέν ἐντείνουμε ὅλες τίς προσπάθειες γιά τή μεταφορά τῶν σιτηρῶν». Σέ πολλά μέρη τά σιτηρά πού προορίζονται γιά μεταφορά εἶναι σωριασμένα στούς σταθμούς, τελείως καταγῆς, στό χῶμα, καί μέ τίς ἀνοιξιάτικες πλημμύρες θά παρασυρθοῦν καί θά καταστραφοῦν. Πρέπει νά βιαστοῦμε μέ τή φόρτωση καί τή μεταφορά τους. Παίρνοντας ἕνα τέτιο ἀποφασιστικό μέτρο, ὑπολογίσαμε καί ὅλα τά πρόσθετα περιστατικά. Ξέρουμε ὅτι πρίν τό Πάσχα μεγαλώνει ἡ κίνηση τῶν ἐργατῶν μέ τά τραῖνα, καί γι' αὐτό τό Πάσχα ἡ κίνηση θά ἀποκατασταθεῖ. Ξέρουμε ὅτι ἡ συγκοινωνία μέ τά προάστια εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητη γιά τούς ἐργάτες, καί γι' αὐτό θά συνεχίζεται καί τώρα. Στείλαμε ἐπιτόπου τούς πιό δραστήριους καί ἔμπειρους συντρόφους· στάλθηκε ἐκεῖ ὁ σύντροφος Μπριουχάνοφ, ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐπισιτισμοῦ, πού ξέρει πολύ καλά τό κυβερνεῖο Οὐφά. Θά τόν βοηθήσουν καί οἱ σύντροφοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, γιατί ἐκεῖ πολύ κοντά βρίσκεται τό μέτωπο. Στήν ἄλλη σιδηροδρομική γραμμή Καζάν-Σαράπουλ στάλθηκαν ἐπίσης σύντροφοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. Τούς δόθηκε ἡ ἐντολή νά κινητο-

ποιήσουν τή ντόπια ἀγροτιά καί νά ἐντείνουν ὅλες τίς προσπάθειες γιά τή μεταφορά τῶν σιτηρῶν, ἔστω καί μέχρι τό Καζάν, ἔτσι θά γλιτώσουμε τά σιτηρά καί θά ἐξασφαλίσουμε τή μεταφορά τους στίς πρωτεύουσες καί στά μή γεωργικά μέρη. Νά ποῦ στηρίζουμε τήν ἐλπίδα μας νά νικήσουμε τήν πείνα. Οἱ λογαριασμοί τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων νά ἐκμεταλλευτοῦν τή λαϊκή δυστυχία θά χρεοκοπήσουν ἀκόμη μιά φορά.

Σέ ἀντίθεση μέ τόν περασμένο χρόνο, πού μᾶς ἐπιτίθονταν οἱ τσεχοσλοβάκοι καί μᾶς ἀπόσπασαν τά πιό σιτοπαραγωγικά μέρη, τώρα ἔχουμε δυό καινούργιες πηγές σιτηρῶν· αὐτές εἶναι ἡ Οὐκρανία καί ὁ Ντόν, τίς ὁποῖες οἱ ἐπισιτιστές μας δέν μποροῦσαν νά τίς ὑπολογίσουν πέρυσι τό φθινόπωρο, ὅταν σύνταξαν τό σχέδιό τους ἐφοδιασμοῦ γιά ἕνα ὁλόκληρο χρόνο. Πέρυσι τό φθινόπωρο οἱ γερμανοί κρατοῦσαν ἀκόμη κάτω ἀπό τήν ἐξουσία τους τήν Οὐκρανία. Οἱ γερμανοί ἰμπεριαλιστές ὑπόσχονταν νά ἐφοδιάσουν τή Γερμανία μέ 60 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά ἀπό τήν Οὐκρανία καί μ' αὐτή τή μεταφορά τροφίμων νά καταστρέψουν στή Γερμανία τό ἔμβρυο τοῦ μπολσεβικισμοῦ ἀνάμεσα στίς λαϊκές μάζες. Στήν πράξη ὅμως ἔγινε ἐντελῶς τό ἀντίθετο. Ἀντί 60 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά, οἱ γερμανοί μετάφεραν ἀπό τήν Οὐκρανία συνολικά μόνο 9 ἑκατομμύρια πούτια. Μαζί ὅμως μέ τά σιτηρά αὐτά κουβάλησαν στή Γερμανία καί τόν μπολσεβικισμό πού ἔδοσε ἐκεῖ πολύ πλούσιους βλαστούς. Τώρα στή Γερμανία ὁ μπολσεβικισμός παλεύει στούς δρόμους τοῦ Βερολίνου ἐνάντια στούς σοσιαλπροδότες, πού πλημμυρίζουν τό Βερολίνο μέ ἐργατικό αἷμα. Ξέρουμε ὅτι οἱ γερμανοί σοσιαλπροδότες θά ἡττηθοῦν τό ἴδιο, ὅπως καί σ' ἐμᾶς ἡττήθηκε ὁ Κέρενσκι. (Χειροκροτήματα.)

Ἐκτός ὅμως ἀπό τήν Οὐκρανία ἔχουμε καί τόν Ντόν. Τούς κοζάκους τοῦ Κρασνόφ τούς κρατοῦσαν ὅλο τόν καιρό μέ τή βοήθεια τοῦ ξένου χρυσοῦ: στήν ἀρχή τοῦ γερμανικοῦ, ἔπειτα τοῦ ἀγγλογαλλικοῦ. Αὐτό ὅμως δέν τούς βοήθησε. Ἡ νίκη μας κατά τῶν κοζάκων ἐξασφαλίστηκε. Σήμερα κρατᾶμε στά χέρια μας τή γραμμή Τσαρίτσιν-Λιχάγια, τή γραμμή πού ἑνώνει τά ἀποθέματα σιτηρῶν καί τά ἀποθέματα κάρβουνου. Κι' ἔτσι ἔχουμε δυό πηγές ἀποθεμάτων — τήν Οὐκρανία καί τόν Ντόν. Στήν Οὐκρανία ἔχουμε νά κάνουμε μέ ἀδελφή Σοβιετική Δημοκρατία, μέ τήν ὁποία ἔχουμε τίς καλύτερες σχέσεις. Ἡ Δημοκρατία αὐτή λύνει τό ζήτημα τῆς βοήθειας σ' ἐμᾶς, χωρίς νά ξεκινάει ἀπό ἐμπορικές, ἀπό κερδοσκοπικές διαθέσεις, ἀλλά

ἀποκλειστικά ἀπό τή θερμή ἐπιθυμία νά βοηθήσει τό Βορά πού πεινάει. Ἡ πρώτη σοσιαλιστική ὑποχρέωση κάθε πολίτη τῆς Οὐκρανίας εἶναι νά βοηθήσει τό Βορά. Ὅμως καί στήν Οὐκρανία ὑπάρχουν τεράστιες δυσκολίες. Τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων κάλεσε πολλές φορές τόν σ. Ρακόβσκι γιά διαπραγματεύσεις καί ἔστειλε στήν Οὐκρανία συντρόφους ἀπό τίς γραμμές τοῦ στρατοῦ. Φαίνεται ὅτι ἡ κατάσταση στήν Οὐκρανία ἀπό όργανωτική πλευρά εἶναι τώρα χειρότερη ἀπ' ὅ,τι ἦταν σ' ἐμᾶς μετά τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση. Τότε ἀπό τόν Κέρενσκι κληρονομήσαμε ἕναν ὁρισμένο ἐπισιτιστικό μηχανισμό. Φυσικά, οἱ ὑπάλληλοι τοῦ ἐπισιτισμοῦ σαμποτάρανε τή δουλιά καί παρουσιάζονταν στό Σμόλνι ὄχι γιά νά δουλέψουν μαζί μας, ἀλλά γιά νά ἐμπορευτοῦν. Ἐμεῖς ὅμως τσακίσαμε τήν ἀντίσταση τῶν ὁμάδων αὐτῶν καί τελικά τούς ἀναγκάσαμε, παρόλα αὐτά, νά δουλέψουν. Στήν Οὐκρανία λείπει ὁλότελα ὁ ἐπισιτιστικός μηχανισμός. Οἱ γερμανοί ἐκεῖ ἀσχολοῦνταν μόνο μέ τή ληστεία — λήστευαν ὅσο καιρό ἡ δύναμη βρισκόταν στά χέρια τους καί, φυσικά, δέν ἔμεινε ὕστερα ἀπ' αὐτούς καμιά ὀργάνωση, κανένας μηχανισμός. Στήν Οὐκρανία δέν ὑπάρχουν ἐπισιτιστικά στελέχη καί τέτια μεγάλα ἐργατικά κέντρα ἀπ' ὅπου θά μποροῦσαν νά πάρουν κατάλληλα στελέχη. Τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς ἔπαθε τέτια καταστροφή, γιά τήν ὁποία ἐμεῖς ἰδέα δέν ἔχουμε. Ἀκόμη καί σήμερα στά βάθη τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ντονιέτς περιφέρονται κοζάκικες συμμορίες πού ληστεύουν ἀνελέητα τό ντόπιο πληθυσμό. Ἀπό ὅλα τά μέρη τῆς Οὐκρανίας ἀκούγεται ἡ κραυγή: δόστε ἐργάτες! Σχηματίσαμε στήν Οὐκρανία Ἐπισιτιστικό γραφεῖο ἀπό ἐκπροσώπους τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος. Μεταφέρουμε τά πιό ἔμπειρα ἐπισιτιστικά στελέχη ἀπό τά κυβερνεῖα Βορόνεζ καί Ταμπόφ στήν Οὐκρανία καί τραβᾶμε στίς ἐπισιτιστικές ὀργανώσεις τούς πιό ἐξελιγμένους προλετάριους τῶν πόλεων. Παρόλα ὅμως αὐτά στήν Οὐκρανία δέν ὑπάρχουν συγκεντρωμένα σιτηρά, δέν ὑπάρχουν ὄργανα γιά ἀγορές, οἱ ἀγρότες δείχνουν δυσπιστία ἀπέναντι στό χαρτονόμισμά μας, ἐνῶ ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά δόσουμε σέ ἀντάλλαγμα ἐμπορεύματα. Παρόλες αὐτές τίς δυσμενεῖς συνθῆκες ἀναθέσαμε στούς οὐκρανούς συντρόφους νά μεταφέρουν στή Ρωσία ὥς τήν 1 τοῦ Ἰούνη 1919 50 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Νομίζω ὅτι τό καθῆκον αὐτό δέν θά ἐκπληρωθεῖ ὁλοκληρωτικά, ἄν ὅμως μεταφερθεῖ ἔστω τό μισό ἤ τά δύο τρίτα — κι' αὐτό καλό θά εἶναι.

Σέ συνέχεια ὁ σ. Λένιν ἀναφέρει ὅτι τίς νίκες μας στόν Ντόν τίς κερδίσαμε ἀποκλειστικά χάρη στήν ἐντατική κομματική καί πολιτιστικο-διαφωτιστική δράση στίς γραμμές τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. — Αὐτό ἀνέβασε τό ἠθικό καί εἶχε σάν ἀποτέλεσμα ὁ Κόκκινος Στρατός μας νά πάρει τόν Ντόν. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

Γενικά ὁ Κόκκινος Στρατός μας δυναμώνει κάθε μέρα. Ἀκόμη καί οἱ ἀστοί στρατιωτικοί εἰδικοί ὁμολογοῦν ὅτι στίς ἰμπεριαλιστικές χῶρες ὁ στρατός ἀποσυντίθεται, ἐνῶ ὁ δικός μας συγκροτεῖται, στεργιώνει καί δυναμώνει. Καί στόν Ντόν ὑπάρχουν μεγάλα ἀποθέματα σιτηρῶν. Κι' ἐκεῖ δέν ὑπάρχει ἐπισιτιστικός μηχανισμός, ὑπάρχει ὅμως ὁ πειθαρχημένος στρατός μας, κι' αὐτός εἶναι ἤδη μηχανισμός, μέ τή βοήθειά του θά πάρουμε σιτηρά μέ λιγότερα ἔξοδα καί καλύτερα ἀποτελέσματα.

Πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι οἱ τσεχοσλοβάκοι καί οἱ κοζάκοι συνεχίζουν τήν τακτική τους — καταστρέφουν ὅ,τι μποροῦν. Ἀφοῦ ἀνατίναξαν τή σιδηροδρομική γέφυρα τοῦ Βόλγα, σέ συνέχεια κατάστρεψαν ὅλες τίς γέφυρες καί ἀχρήστευσαν τελείως ὅλες τίς σιδηροδρομικές ἀρτηρίες τῆς περιοχῆς τοῦ Ἄνω Βόλγα. Στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων συζητήσαμε πῶς νά ἀποκαταστήσουμε ἔστω καί δυό σιδηροδρομικές γραμμές: τή γραμμή Λίσκι-Ροστόβ καί Λιχάγια-Τσαρίτσιν. Πάρθηκαν ἀποφασιστικά μέτρα καί στήν τελευταία συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας, πού ἔγινε τή Δευτέρα στίς 10 τοῦ Μάρτη, ἐξακριβώθηκε ὅτι ὅλα τά ἐργαλεῖα καί τά ὑλικά γι' αὐτές τίς γραμμές μεταφέρθηκαν ἤδη καί ὥσπου νά ἀρχίσουν οἱ ἀνοιξιάτικες πλημμύρες θά ἀποκατασταθοῦν.

Ἀφοῦ ἀνάφερε ἀκόμη μιά φορά τήν ἐπισιτιστική βοήθεια πού θά μᾶς δόσουν ὁ Ντόν καί ἡ Οὐκρανία, ὁ σ. Λένιν ἀναφώνησε: «Τό ἑξάμηνο αὐτό εἶναι τό τελευταῖο δύσκολο ἑξάμηνο!». (Χειροκροτήματα.)

Ἡ διεθνής κατάσταση, ἄν καί εἶναι ἀκόμη δύσκολη, ὡστόσο βελτιώνεται. Ὅλοι σας εἴδατε καί ἀκούσατε τούς ξένους ἀντιπροσώπους τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς [19], πού ὑπογραμμίζουν στίς εἰσηγήσεις τους καί στίς ἀνακοινώσεις τους ὅτι ὁ δρόμος πού ἀκολουθοῦμε εἶναι σωστός καί σίγουρος. Ὁ μπολσεβικισμός ἀπόκτησε παγκόσμια σημασία. Αὐτό φαίνεται ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ πιό ἀναπτυγμένες ἀστικές δημοκρατίες, πού τόσο καυχιῶνται γιά τήν ἐλευθερία τους, διώκουν τούς μπολσεβίκους. Ἡ πλουσιότερη ἀστική δημοκρατία, οἱ Ἑνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς, μέ τά

ἑκατό ἑκατομμύρια πληθυσμό, βιάζεται νά διώξει πέρα ἀπό τά σύνορά της μερικές ἑκατοντάδες ρώσους μπολσεβίκους, πού στήν πλειοψηφία τους δέν ξέρουν ἀκόμη καί τήν ἀγγλική γλώσσα. Ἀπό ποῦ λοιπόν προέρχεται αὐτός ὁ τρόμος μπροστά στόν μπολσεβικισμό; Στό Παρίσι στίς ἐργατικές συνελεύσεις, ὅπως ἀναφέρουν οἱ ἐφημερίδες, ἀκόμη καί οἱ ἐργάτες πού δέν συμπαθοῦν τούς μπολσεβίκους, δέν ἐπιτρέπουν στούς ὁμιλητές πού ἔχουν ἐχθρικές διαθέσεις ἀπέναντι στό μπολσεβικισμό νά ποῦν λέξη. (Χειροκροτήματα.) Παρόλη τήν ψευτιά, τή βρωμερή συκοφαντία τοῦ ἀστικοῦ Τύπου τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, πού καθημερινά ξεστομίζει ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, ὁ λαός ὡστόσο κατάλαβε τήν ἀλήθεια καί στράφηκε πρός τούς μπολσεβίκους. — Ἄς γράφει ὁ γαλλικός ἀστικός Τύπος ὅτι οἱ μπολσεβίκοι εἶναι τέρατα τῆς ἀνθρωπότητας, ὅτι αὐτοί καταβροχθίζουν μικρά παιδιά — οἱ γάλλοι ἐργάτες δέν πιστεύουν στόν Τύπο αὐτό.

Πετύχαμε ὥστε ἡ λέξη «Σοβιέτ» νά γίνει κατανοητή σέ ὅλες τίς γλῶσσες. Οἱ μάζες κατάλαβαν ὅτι ἡ σωτηρία τους βρίσκεται στήν ἐργατοαγροτική ἐξουσία, στά Σοβιέτ. Νά γιατί στή Μόσχα, στό συνέδριο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς, μᾶς ἦταν τόσο εὔκολο νά πετύχουμε συμφωνία. Στίς πιό ἀπόμακρες γωνιές, σέ κάποιο ἰταλικό Ποσεχόνιε, συγκεντρώνονται οἱ ἀγρότες καί οἱ ἐργάτες καί δηλώνουν: «Χαιρετίζουμε τούς γερμανούς σπαρτακιστές καί τούς ρώσους σοβιετικούς καί ἀπαιτοῦμε τό πρόγραμμά τους νά γίνει πρόγραμμα ὅλου τοῦ κόσμου». Ἐπαναλαβαίνω ἐδῶ αὐτό πού εἶπα στή Μόσχα [20]. Αὐτό δείχνει ὅτι ἡ νίκη εἶναι μαζί μας καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει γι' αὐτό καμιά ἀμφιβολία. Παρόλη τήν ψευτιά τοῦ ἀστικοῦ Τύπου κερδίσαμε τή συμπάθεια τῶν ἐργατῶν. Τόν ἴδιο καιρό οἱ ἰμπεριαλιστές δέν μποροῦν νά συνεννοηθοῦν στή συνδιάσκεψη τῆς εἰρήνης καί εἶναι ἕτοιμοι νά ἁρπαχτοῦν. Τό μπολσεβίκικο μίασμα εἰσχώρησε σέ ὅλες τίς χῶρες τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς. Καμιά ἀπέλαση μπολσεβίκων δέν θά βοηθήσει. Ἄν ἡ Δυτική Εὐρώπη χωριζόταν ἀπό μᾶς μέ φράχτη σάν τά σινικά τείχη, καί ἄν ἀκόμη ὅλοι οἱ ρῶσοι μπολσεβίκοι ρίχνονταν στά τάρταρα — αὐτό δέν θά διευκόλυνε τή θέση τῶν ἰμπεριαλιστῶν τῆς Δύσης. Οἱ λαϊκές μάζες κατάλαβαν ὅτι μέ τή βοήθεια τοῦ Κοινοβουλίου δέν θά πετύχουν βελτίωση τῆς κατάστασής τους. Χρειάζεται ἐργατική ἐξουσία, χρειάζονται Σοβιέτ. Ὁ πόλεμος δημιούργησε τεράστια χρέη καί οἱ ἰμπεριαλιστές εἶναι τόσο ἄμυαλοι, πού ζητοῦν ἀπό τούς λαούς νά πληρώσουν τά πολεμικά

δάνεια. Λένε στούς λαούς: «Πληρῶστε μας δισεκατομμύρια, γιατί εἴμασταν τόσο φιλεύσπλαχνοι καί ἐπιτρέψαμε νά σφαχτοῦν 10 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι γιά νά λύσουμε τό πρόβλημα τῶν κερδῶν μας». Σέ ὅλες τίς χῶρες ὁ ἰμπεριαλισμός θά κατρακυλήσει στήν ἄβυσσο ὅπως κατρακύλησε καί στή Γερμανία. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

«Σέβερναγια Κομμούνα», ἀρ. φύλ. 58, 14 τοῦ Μάρτη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Σέβερναγια Κομμούνα» πού παραβλήθηκε μέ τό στενογράφημα

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ [21]

Δημοσιεύτηκε σέ ξεχωριστή μπροσούρα τό 1919, πού ἐκδόθηκε ἀπό τό Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν βουλευτῶν. Ὁ ἐπίλογος πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1922 στή Συλλογή τῶν ἔργων τοῦ Ν. Λένιν (Β. Οὐλιάνοφ), τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας· ὁ ἐπίλογος σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Τώρα ἀκριβῶς πού κατορθώσαμε νά ἀποκαταστήσουμε τήν ἐπαναστατική Διεθνή, τήν Κομμουνιστική Διεθνή, τώρα ἀκριβῶς πού ἡ σοβιετική μορφή τοῦ κινήματος ἔγινε τό θεωρητικό καί τό πρακτικό πρόγραμμα γιά ὅλη τήν ΙΙΙ Διεθνή, ἀφοῦ ἔγινε αὐτό — ἀκριβῶς τώρα εἶναι καιρός νά θυμηθοῦμε τή γενική ἐξέλιξη τῶν Σοβιέτ. Τί εἶναι τά Σοβιέτ; Τί σημασία ἔχει αὐτή ἡ μορφή, πού τή δημιούργησαν οἱ μάζες καί δέν τή σοφίστηκε κάποιος ἄνθρωπος;

Μοῦ φαίνεται πώς, ξεκινώντας μόνο ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη, μποροῦμε νά ἐκτιμήσουμε σωστά καί τά προβλήματα ἐκεῖνα πού στέκουν τώρα μπροστά μας — μπροστά στήν ἐξουσία πού τήν κατάκτησε τό προλεταριάτο, καί τή λύση ἐκείνη τῶν παραπάνω προβλημάτων πού προσπαθούσαμε νά δόσουμε καί δίναμε στή διάρκεια τοῦ τελευταίου χρόνου, ἔχοντας πιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία.

Μόνο ἀπό τήν ἄποψη τοῦ γενικοῦ ρόλου τῶν Σοβιέτ, τῆς γενικῆς σημασίας καί τῆς θέσης τους στήν παγκόσμια ἱστορική ἐξέλιξη μπορεῖ νά καταλάβουμε σέ ποιά κατάσταση βρεθήκαμε, γιατί ἔπρεπε νά ἐνεργήσουμε ἔτσι καί ὄχι ἀλλιῶς καί μέ τί τρόπο πρέπει νά ἐλέγχουμε, ρίχνοντας μιά ματιά πρός τά πίσω, τήν ὀρθότητα ἤ μή τῶν βημάτων μας.

Ἡ ἐπισκόπηση αὐτή πού εἶναι πιό γενική, πιό πλατιά ἤ προχωρεῖ πιό μακριά μᾶς εἶναι τώρα δυό φορές ἀπαραίτητη, γιατί οἱ κομματικοί ἄνθρωποι εἶναι ὑποχρεωμένοι σήμερα στή Ρωσία νά ὑποφέρουν καμιά φορά καί νά βλέπουν τίς ἀδυναμίες, τίς ἐλλείψεις καί τήν ἀνεπάρκεια τῆς δουλιᾶς τους πού ὀφείλονται στό γεγονός ὅτι ἡ πρακτική ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων τῆς διακυβέρνησης, τά ὁποῖα εἶναι ἐπείγοντα, καθημερινά, ἄμεσα,

ἐπίκαιρα, τῶν καθηκόντων πού ἔπεσαν καί πέφτουν στίς πλάτες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, συχνά ἀποσπᾶ, θολώνει τήν προσοχή καί μᾶς ἀναγκάζει, παρόλες τίς προσπάθειές μας — ἐδῶ δέν μπορεῖς νά κάνεις τίποτε ἐνάντια στίς συνθῆκες δράσης — νά δίνουμε μεγαλύτερη προσοχή στίς μικρολεπτομέρειες τῆς διακυβέρνησης καί νά ξεχνᾶμε τή γενική πορεία ἀνάπτυξης ὅλης τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας σέ διεθνή κλίμακα, τήν ἀνάπτυξή της μέσω τῆς ἐξουσίας τῶν Σοβιέτ, πιό σωστά, μέσω τοῦ σοβιετικοῦ κινήματος, μέσω τῆς περιπλάνησης τῶν προλεταριακῶν μαζῶν μέσα στά Σοβιέτ — πράγματα πού ὅλοι μας τά ζήσαμε καί τά ξεχάσαμε — καί μέσω τῆς προσπάθειας νά ἐφαρμόσουμε τή δικτατορία μέσα στά Σοβιέτ.

Νά τί δυσκολίες συναντήσαμε καί νά σέ ποιά γενικά καθήκοντα, κατά τή γνώμη μου, πρέπει νά προσπαθοῦμε νά στρέφουμε τήν προσοχή μας γιά νά ἀποσπάσουμε λίγο, ὅσο αὐτό εἶναι δυνατό, τόν ἑαυτό μας ἀπό τίς λεπτομέρειες τῆς διακυβέρνσης, πού πέφτουν στίς πλάτες κάθε ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται μέ μιά πρακτική σοβιετική δουλιά, καί νά καταλάβουμε τί μεγάλο βῆμα ὑπολείπεται νά κάνουμε ἐμεῖς — ἐμεῖς σάν τμῆμα τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς στρατιᾶς.

Δέν εἶναι δυνατό νά νικήσουμε σέ διεθνή κλίμακα ὁλοκληρωτικά, ὁριστικά, νικώντας μόνο στή Ρωσία, ἀλλά εἶναι δυνατό μόνο τότε, ὅταν θά νικήσει τό προλεταριάτο σέ ὅλες τουλάχιστο τίς ἀναπτυγμένες χῶρες, ἤ ἔστω καί σέ μερικές ἀπό τίς πιό μεγάλες ἀναπτυγμένες χῶρες. Μόνο τότε θά μπορέσουμε νά ποῦμε μέ ἀπόλυτη βεβαιότητα ὅτι ἡ ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου νίκησε, ὅτι ὁ πρῶτος σκοπός μας — ἡ ἀνατροπή τοῦ καπιταλισμοῦ — πραγματοποιήθηκε.

Ὁ σκοπός αὐτός σ' ἐμᾶς πραγματοποιήθηκε σέ μιά χώρα καί ἔβαλε μπροστά μας τό δεύτερο καθῆκον. Ἀφοῦ ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ πραγματοποιήθηκε, ἀφοῦ ἡ ἀστική τάξη ἀνατράπηκε σέ μιά χώρα, τό δεύτερο καθῆκον εἶναι ἡ πάλη σέ διεθνή κλίμακα, ἡ πάλη σέ ἄλλο ἐπίπεδο, ἡ πάλη τοῦ προλεταριακοῦ κράτους στό περιβάλλον τῶν καπιταλιστικῶν κρατῶν.

Ἡ κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικά καινούργια καί δύσκολη.

Καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἀφοῦ ἡ ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης ἀνατράπηκε, κύριο καθῆκον εἶναι τό καθῆκον τῆς ὀργάνωσης τῆς οἰκοδόμησης.

Οἱ κίτρινοι σοσιαλιστές, πού τώρα εἶναι συγκεντρωμένοι στή Βέρνη καί ἑτοιμάζονται νά μᾶς κάνουν εὐτυχισμένους μέ τήν

ἐπίσκεψη ἐπιφανῶν ξένων, ἀγαποῦν περισσότερο νά πετοῦν φράσεις σάν κι' αὐτή: «Οἱ μπολσεβίκοι πιστεύουν στήν παντοδυναμία τῆς βίας». Ἡ φράση αὐτή δείχνει ἁπλῶς ὅτι τή ρίχνουν ἄνθρωποι πού δέν μποροῦν, στήν ὁρμή τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, ὅταν τούς πνίγει ὁλοκληρωτικά ἡ βία τῆς ἀστικῆς τάξης — κοιτάξτε τί γίνεται στή Γερμανία — νά διδάξουν στό προλεταριάτο τους τήν τακτική τῆς *ἀπαραίτητης βίας*.

Ὑπάρχουν περιπτώσεις πού ἡ βία εἶναι καί ἀπαραίτητη καί ὠφέλιμη, ὑπάρχουν καί περιπτώσεις πού ἡ βία δέν μπορεῖ νά δόσει κανένα ἀποτέλεσμα. Ὡστόσο ὑπάρχουν παραδείγματα πού δείχνουν ὅτι τή διαφορά αὐτή δέν τήν ἀφομοίωσαν ὅλοι, καί γι' αὐτό πρέπει νά μιλήσουμε. Τόν Ὀχτώβρη ἡ βία, ἡ ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία, ἡ ἀπομάκρυνση τῆς παλιᾶς κυβέρνησης, ἡ ἐπαναστατική βία ἔδοσε λαμπρά ἀποτελέσματα.

Γιατί; Γιατί οἱ μάζες ἦταν ὀργανωμένες στά Σοβιέτ, πρῶτο, καί γιατί, δεύτερο, τόν ἐχθρό — τήν ἀστική τάξη — τόν εἶχε ὑπονομεύσει, ὑποσκάψει, διαβρώσει ἡ μακρόχρονη πολιτική περίοδος ἀπό τό Φλεβάρη ὥς τόν Ὀχτώβρη, ὅπως κάνουν σέ ἕνα κομμάτι πάγου τά ἀνοιξιάτικα νερά, καί ἐσωτερικά πιά ἦταν ὁλότελα ἐξαντλημένος. Καί τό κίνημα τόν Ὀχτώβρη, ἄν τό συγκρίνουμε ἔστω καί μέ τό σημερινό κίνημα στή Γερμανία, μᾶς ἔδοσε τόσο εὔκολα τήν ὁλοκληρωτική, τή λαμπρή νίκη τῆς ἐπαναστατικῆς βίας.

Μπορεῖ λοιπόν νά πιστέψουμε ὅτι ὁ δρόμος αὐτός, ἡ μορφή αὐτή τῆς πάλης, ἡ εὔκολη νίκη τῆς ἐπαναστατικῆς βίας μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ χωρίς νά ὑπάρχουν οἱ συνθῆκες αὐτές;

Νά πιστεύει κανείς ἕνα τέτιο πράγμα, θά ἦταν τό μεγαλύτερο λάθος. Καί ὅσο πιό μεγάλες εἶναι οἱ ἐπαναστατικές νίκες πού κερδήθηκαν μέσα σέ ὁρισμένες συνθῆκες, τόσο πιό συχνός εἶναι ὁ κίνδυνος νά παρασυρθοῦμε ἀπ' αὐτές τίς νίκες καί νά μή σκεφτοῦμε ψύχραιμα, ἤρεμα καί προσεκτικά μέσα σέ ποιές συνθῆκες ἦταν δυνατό νά γίνει αὐτό.

Ὅταν ξηλώναμε κλωστή μέ κλωστή, μπορεῖ νά πεῖ κανείς, τήν κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι, τήν κυβέρνηση συνασπισμοῦ τοῦ Μιλιουκόφ, προσπαθούσαμε νά τούς βάλουμε νά χρησιμοποιήσουν ὅλους τούς ὑπουργικούς συνδυασμούς, τούς ἀναγκάσαμε νά κάνουν ὑπουργικές τοῦμπες ἀπό τά δεξιά πρός τά ἀριστερά καί ἀπό τά ἀριστερά πρός τά δεξιά, ἀπό κάτω πρός τά πάνω καί ἀπό πάνω πρός τά κάτω, τότε φάνηκε ὅτι, ὅπως καί ἄν καθήσουν, δέν κάνουν γιά μουζικάντες, καί τότε σκόρπισαν σάν πούπουλα στόν ἀέρα.

Τό πρακτικό καθῆκον πού βρίσκεται τώρα μπροστά μας σχετικά μέ τό διεθνή ἰμπεριαλισμό μοιάζει μ' αὐτή τήν κατάσταση; Ὄχι βέβαια.

Νά γιατί τό ζήτημα τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ ἔφερε τέτιες δυσκολίες στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ὁ μαζικός χαρακτήρας τοῦ κινήματος βοήθησε νά τίς ὑπερνικήσουμε.

Ποῦ βρίσκεται ὅμως ἡ πηγή τῶν λαθῶν, πού ἀνάγκασαν μιά μερίδα συντρόφων νά νομίζουν ὅτι κάνουμε πρωτάκουστο ἔγκλημα; Καί τώρα ὑπάρχουν τέτιοι μεμονωμένοι παράξενοι τύποι ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, πού εἶναι σέ θέση νά χρησιμοποιοῦν τήν πένα καί φαντάζονται ὅτι αὐτοί προσωπικά κάτι ἀντιπροσωπεύουν, ἔχουν πείρα, ξέρουν νά διδάξουν κτλ. καί πού τώρα ἀκόμη βεβαιώνουν ὅτι αὐτό ἦταν συμβιβασμός μέ τό γερμανικό ἰμπεριαλισμό.

Ναί, τέτιος συμβιβασμός ἔγινε, ὅταν «συμφωνούσαμε» μέ τόν τσάρο, ὅταν μπήκαμε στή σιχαμερή ἀντιδραστική Δούμα καί τήν ἀνατινάξαμε ἀπό μέσα.

Θά μποροῦσε λοιπόν νά ὑπολογίσουμε ὅτι, χρησιμοποιώντας μονάχα τή βία, θά ἀνατρέπαμε τό διεθνή ἰμπεριαλισμό, χωρίς τήν ἀνάλογη ἀνάπτυξη τοῦ προλεταριάτου σ' αὐτές τίς ἰμπεριαλιστικές χῶρες;

Ἄν ἔτσι βάλουμε τό πρόβλημα — κι' ἐμεῖς ὅλο τόν καιρό σάν μαρξιστές μάθαμε ὅτι ἔτσι πρέπει νά τό βάζουμε καί μόνο ἔτσι — τότε ἡ ἐφαρμογή ἐδῶ τῆς πολιτικῆς τῆς βίας θά ἦταν πέρα γιά πέρα ἀνοησία καί κουταμάρα καί ἀπόλυτη ἀνικανότητα κατανόησης τῶν συνθηκῶν, μέσα στίς ὁποῖες ἡ πολιτική τῆς βίας ἔχει ἐπιτυχία.

Τώρα τό βλέπουμε αὐτό. Ἀποκτήσαμε πλούσια πείρα.

Ὅταν στήν περίοδο τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ ἔπρεπε νά συγκεντρώνουμε δυνάμεις καί μέ τίς πιό βασανιστικές δυσκολίες νά βάζουμε τά θεμέλια τοῦ καινούργιου στρατοῦ, τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, σέ χώρα πού καταστράφηκε καί βασανίστηκε ἀπό τόν πόλεμο ὅσο καμιά ἄλλη χώρα στόν κόσμο, ὅταν στό πρῶτο ἑξάμηνο καί στίς ἀρχές τοῦ δεύτερου ἑξάμηνου τοῦ 1918 πέτρα τήν πέτρα χτίζαμε τά θεμέλια τοῦ πραγματικοῦ σοσιαλιστικοῦ Κόκκινου Στρατοῦ — τόν καιρό αὐτό τόν ἰμπεριαλισμό τῶν ἄλλων χωρῶν τόν ὑπόσκαπταν καί τόν ἐξασθένιζαν ἡ ἐσωτερική ἀποσύνθεση καί ἡ διαμαρτυρία πού μεγάλωνε.

Καί ἡ ἐπαναστατική βία στή Γερμανία νίκησε, ὅταν ἡ πολύμηνη ἀνάπτυξη τῆς πάλης ὑπόσκαψε τόν ἰμπεριαλισμό σ'

αὐτή τή χώρα, τό ἴδιο ἐπαναλαβαίνεται καί τώρα ὡς ἕνα ὁρισμένο βαθμό — ὡς ἕνα ὁρισμένο βαθμό καί ὄχι ἀπόλυτα — καί στίς χῶρες τῆς Συνεννόησης.

Ἕνας ἀμερικανός, πού παρακολουθοῦσε τά διαδραματιζόμενα στίς δυτικοευρωπαϊκές χῶρες πολύ προσεκτικά, ἄμεσα, χωρίς καμιά προκατάληψη, μοῦ ἔλεγε τελευταῖα: «Τή Γαλλία ὁπωσδήποτε τήν περιμένει ἡ μεγαλύτερη ἀπογοήτευση, ἡ χρεοκοπία κάθε αὐταπάτης· τούς γάλλους, τούς τρέφουν μέ ὑποσχέσεις — ἐσεῖς, λέει, νικήσατε». Τά παλιά πατριωτικά αἰσθήματα ὅλου τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ, τήν ὀργή γιατί τούς σύντριψαν τό 1870, τήν ἀμέτρητη ἀγανάκτηση γιατί ἡ χώρα στά τέσσερα χρόνια τοῦ πολέμου ἐρημώθηκε ἀπό ἀνθρώπους, μάτωσε, ἀπόκαμε — ὅλα αὐτά ἡ ἀστική τάξη τά χρησιμοποιεῖ γιά νά τά μπάσει στό κανάλι τοῦ σωβινισμοῦ: «Νικήσαμε τούς γερμανούς, θά ἔχουμε γεμάτες τίς τσέπες μας καί θά ἀναπαυθοῦμε». Ὁ νηφάλιος ὅμως ἀμερικανός, πού ἐξετάζει τά πράγματα σάν ἔμπορας, λέει: «Ὁ γερμανός δέν θά πληρώσει, γιατί δέν ἔχει ἀπό ποῦ νά πληρώσει».

Γι' αὐτό τό λόγο καί τό γαλλικό λαό τόν τρέφουν μέ ὑποσχέσεις καί παραμύθια ὅτι νά, σέ λίγο θά ἔλθει ἡ εἰρήνη, ἡ τελική νίκη. Εἰρήνη ὅμως σημαίνει χρεοκοπία ὅλων τῶν ἐλπίδων ὅτι μπορεῖ ἀπ' αὐτό τό βάλτο τοῦ αἵματος νά βγεῖ κανείς κάπως ζωντανός, μέ σπασμένα χέρια καί πόδια, μά ζωντανός. Νά βγεῖς ἀπ' αὐτό τόν κόσμο μέσα στό καθεστώς τοῦ παλιοῦ καπιταλισμοῦ δέν μπορεῖς, γιατί μαζεύτηκε ἕνας τέτιος ὄγκος καπιταλιστικῶν χρεῶν καί καταστροφῶν σέ ὅλο τόν καπιταλιστικό κόσμο, πού προξένησε ὁ πόλεμος, ὥστε δέν μπορεῖς νά βγεῖς ἀπό μέσα, ἄν δέν γκρεμίσεις τόν ἴδιο τόν ὄγκο.

Ἀκόμη κι' ἐκεῖνοι πού δέν εἶναι ἐπαναστάτες καί δέν πιστεύουν στήν ἐπανάσταση καί φοβοῦνται τήν ἐπανάσταση, ὡστόσο θεωρητικά τή συζητοῦν καί θά ἐξαναγκαστοῦν ἀπό τήν πορεία τῶν γεγονότων, ἀπό τίς συνέπειες τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου νά πειστοῦν ὅτι ἄλλη διέξοδος, ἐκτός ἀπό τήν ἐπανάσταση, δέν ὑπάρχει.

Τό ξαναλέω, μοῦ ἔκανε ἰδιαίτερη κατάπληξη ἡ ἐκτίμηση τῆς κατάστασης πού ἔκανε ὁ ἀμερικανός ἀπό τήν ἄποψη ἑνός ἐμπόρου πού, φυσικά, δέν ἀσχολεῖται μέ τή θεωρία τῆς ταξικῆς πάλης καί εἰλικρινά τό θεωρεῖ αὐτό κουταμάρα, τόν ἐνδιαφέρουν ὅμως τά ἑκατομμύρια καί τά δισεκατομμύρια καί, ξέροντας νά ὑπολογίζει, ρωτάει: θά πληρώσουν ἤ δέν θά πληρώσουν; Καί ἀπαντᾶ καί πάλι ἀπό τήν ἄποψη ἑνός ἀπόλυτα πρακτικοῦ

ἐμπορικοῦ ὑπολογισμοῦ: «Δέν ἔχουν ἀπό ποῦ νά πληρώσουν! Δέν θά πάρεις οὔτε καί 20 καπίκια στό ρούβλι!».

Νά ποιά εἶναι ἡ κατάσταση καί μέσα σ' αὐτή βλέπουμε σέ ὅλες τίς χῶρες τῆς Συνεννόησης μιά τεράστια καθημερινή ἀναταραχή πάνω στή βάση τῆς συμπάθειας τῶν ἐργατῶν πρός τή σοβιετική μορφή.

Στό Παρίσι, λ.χ., ἡ μάζα, — ἡ πιό εὐαίσθητη ἴσως ἀπό ὅλες τίς λαϊκές συγκεντρώσεις τῶν ἄλλων χωρῶν, γιατί στό Παρίσι αὐτή πέρασε ἕνα μεγάλο σχολειό, ἔκανε μιά σειρά ἐπαναστάσεις — ἐκεῖ ἡ μάζα, ἡ πιό εὐαίσθητη, πού δέν θά ἐπιτρέψει στόν ὁμιλητή νά φαλτσάρει, τώρα διακόπτει ἐκείνους πού τολμοῦν νά μιλήσουν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους· καί ὅμως πρίν λίγους μῆνες ἀκόμη δέν μποροῦσε κανείς νά πεῖ λέξη μπροστά στή μάζα τοῦ Παρισιοῦ ὑπέρ τοῦ μπολσεβικισμοῦ, χωρίς νά συναντήσει τά εἰρωνικά σχόλια τῆς ἴδιας αὐτῆς μάζας.

Στό Παρίσι, στό μεταξύ ἡ ἀστική τάξη βάζει σέ κίνηση ὅλο τό σύστημα τῆς ψευτιᾶς, τῆς συκοφαντίας καί τῆς ἀπάτης ἐνάντια στόν μπολσεβικισμό. Ἐμεῖς ὅμως ξέρουμε πιά τί σημαίνει αὐτό, ὅταν τό 1917 ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, δοκιμάσαμε τήν ἐκστρατεία ὅλου τοῦ ἀστικοῦ Τύπου. Σ' ἐμᾶς οἱ κύριοι ἀστοί ἔπεσαν λίγο ἔξω στούς λογαριασμούς τους, τό παράκαναν, νομίζοντας ὅτι τυλίγουν τούς μπολσεβίκους στά δίχτυα τῆς ψευτιᾶς καί τῆς συκοφαντίας, τόσο τό παράκαναν καί τό παραξήλωσαν στίς ἐπιθέσεις τους, πού μᾶς ἔκαναν δωρεάν ρεκλάμα καί ἀνάγκασαν τούς πιό καθυστερημένους ἐργάτες νά σκεφτοῦν: «Ἀφοῦ οἱ καπιταλιστές βρίζουν τούς μπολσεβίκους ἔτσι, σημαίνει ὅτι οἱ μπολσεβίκοι ξέρουν νά παλεύουν ἐνάντια στούς καπιταλιστές!».

Νά γιατί ἡ πολιτική, πού ἀναγκαστήκαμε νά ἐφαρμόσουμε στή διάρκεια τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, τῆς πιό κτηνώδους, βίαιης, ταπεινωτικῆς εἰρήνης, ἀποδείχτηκε ἡ μοναδικά σωστή πολιτική.

Κι' ἐγώ νομίζω ὅτι δέν εἶναι ἀνώφελο νά θυμηθοῦμε τήν πολιτική αὐτή ἀκόμη μιά φορά τώρα πού ἔχουμε μιά παρόμοια κατάσταση σχετικά μέ τίς χῶρες τῆς Συνεννόησης, ὅταν αὐτές καίγονται ἀπό τήν ἐπιθυμία νά φορτώσουν στή Ρωσία τά χρέη τους, τήν ἐξαθλίωση, τήν καταστροφή, νά ληστέψουν, νά πνίξουν τή Ρωσία, γιά νά ἀπομακρύνουν ἀπό τόν ἑαυτό τους τήν ὀγκούμενη ἀγανάκτηση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τους.

Ἐξετάζοντας νηφάλια τά πράγματα, εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά ποῦμε ἐντελῶς ξεκάθαρα στόν ἑαυτό μας, ἄν δέν θέλουμε νά κοροϊδέψουμε τόν ἑαυτό μας καί τούς ἄλλους — καί αὐτό εἶναι

ἐπιζήμια δουλιά γιά τόν ἐπαναστάτη — πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἡ 'Αντάντ εἶναι ἰσχυρότερη ἀπό μᾶς, ἀπό τήν ἄποψη τῆς στρατιωτικῆς δύναμης. Ἄν ὅμως πάρουμε τό ζήτημα στήν ἐξέλιξή του, θά ποῦμε μέ ἀπόλυτη ἐπίσης σαφήνεια καί πεποίθηση, πού στηρίζεται ὄχι μόνο στίς ἐπαναστατικές μας ἀντιλήψεις, ἀλλά καί στήν πείρα, ὅτι ἡ ἰσχύς αὐτή τῶν χωρῶν τῆς Συνεννόησης δέν θά βαστάξει πολύ· βρίσκονται στίς παραμονές μιᾶς μεγάλης στροφῆς σχετικά μέ τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν τους.

Αὐτοί ἔθρεψαν καί τούς γάλλους καί τούς ἄγγλους ἐργάτες μέ ὑποσχέσεις: «Θά καταληστέψουμε ὅλο τόν κόσμο καί τότε θά εἶσαι χορτάτος». Νά τί φωνάζει ὅλος ὁ ἀστικός Τύπος, σφηνώνοντας ὅλα αὐτά στά κεφάλια τῶν καθυστερημένων μαζῶν.

Ὕστερα ἀπό μερικούς μῆνες, ὑποθέτουμε, θά κλείσουν εἰρήνη, ἄν δέν φαγωθοῦν μεταξύ τους, καί γι' αὐτό ὑπάρχει ὁλόκληρη σειρά ἀπό σοβαρότατες ἐνδείξεις. Ἄν ὅμως κατορθώσουν νά κλείσουν εἰρήνη καί δέν ἁρπαχτοῦν ἀπό τά μαλλιά καί τό λαιμό, τότε ἡ εἰρήνη αὐτή θά εἶναι ἡ ἀρχή τῆς ἄμεσης χρεοκοπίας, γιατί δέν εἶναι σέ θέση νά πληρώσουν αὐτά τά τεράστια χρέη καί νά βοηθήσουν τήν ἀπελπιστικά καταστροφική αὐτή κατάσταση, ὅταν στή Γαλλία ἡ παραγωγή σιταριοῦ ἐλαττώθηκε περισσότερο ἀπό δυό φορές, ἡ πείνα χτυπάει παντοῦ τίς πόρτες καί οἱ παραγωγικές δυνάμεις εἶναι καταστραμένες — δέν εἶναι σέ θέση νά βοηθήσουν τήν κατάσταση αὐτή.

Ἄν ἐξετάσουμε νηφάλια τά πράγματα, πρέπει νά ἀναγνωρίσουμε ὅτι ὁ τρόπος ἐκτίμησης τῶν πραγμάτων, πού μᾶς ἔδοσε τό σωστό αὐτό μέτρο στήν ἐκτίμηση τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, ἐπιβεβαιώνεται καθημερινά καί στήν παγκόσμια ἐπανάσταση. Ἐμεῖς ξέρουμε ὅτι τά ποτάμια πού θά παρασύρουν τά παγόβουνα τῆς 'Αντάντ, τά παγόβουνα τῆς Συνεννόησης, τοῦ καπιταλισμοῦ, τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ — καθημερινά δυναμώνουν.

'Από τή μιά μεριά, οἱ χῶρες τῆς Συνεννόησης εἶναι ἰσχυρότερες ἀπό ἐμᾶς, ἀπό τήν ἄλλη — σέ καμιά περίπτωση δέν θά ἀντέξουν γιά μεγάλο κάπως χρονικό διάστημα ἐξαιτίας τῆς ἐσωτερικῆς τους κατάστασης.

Καί ἀπό τήν κατάσταση αὐτή βγαίνουν τά πολύπλοκα καθήκοντα τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς — καθήκοντα πού θά ἀναγκαστοῦμε ἴσως, καί ὅπως φαίνεται, νά τά λύσουμε στίς κοντινές μέρες· πάνω σ' αὐτά δέν εἶμαι ἀρκετά ἐνημερωμένος σέ ὅλες τίς λεπτομέρειες, θά ἤθελα ὅμως νά μιλήσω γι' αὐτά περισσότερο ἀκριβῶς γιά νά ἔχετε μπροστά σας, σύντροφοι, σέ μορφή ξεκάθα-

ρη καί ὁλοκληρωμένη τήν πείρα στόν τομέα δράσης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Ἡ πιό οὐσιαστική μας πείρα εἶναι ἡ εἰρήνη τοῦ Μπρέστ. Νά ποιό εἶναι τό πιό οὐσιαστικό ἀποτέλεσμα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Ἐμεῖς εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά περιμένουμε, νά ὑποχωροῦμε, νά κάνουμε ἑλιγμούς, νά ὑπογράφουμε τήν πιό ταπεινωτική εἰρήνη, ἐξασφαλίζοντας ἔτσι τή δυνατότητα νά χτίσουμε τά καινούργια θεμέλια τοῦ καινούργιου σοσιαλιστικοῦ στρατοῦ. Καί τά θεμέλια τά βάλαμε, ἐνῶ ὁ ἰσχυρός καί παντοδύναμος κάποτε ἀντίπαλός μας ἀποδείχτηκε ἀνίσχυρος πιά.

Πρός τήν κατεύθυνση αὐτή ὁδηγεῖται ἡ ὑπόθεση σέ ὅλο τόν κόσμο, καί αὐτό εἶναι τό κύριο καί τό βασικό δίδαγμα πού πρέπει νά τό ἀφομοιώσουμε ὅσο μπορεῖ πιό σταθερά καί νά προσπαθήσουμε ὅσο μπορεῖ πιό καθαρά νά τό καταλάβουμε, γιά νά μή κάνουμε λάθη στά πολύ σύνθετα, πολύ δύσκολα, πολύ μπερδεμένα προβλήματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, πού σήμερα-αὔριο θά βρεθοῦν μπροστά στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μπροστά στήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή, γενικά μπροστά σέ ὅλη τή Σοβιετική ἐξουσία.

Μ' αὐτά θά τελειώσω τό θέμα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς γιά νά περάσω σέ μερικά ἄλλα πολύ σοβαρά ζητήματα.

Σύντροφοι, ὅσοναφορᾶ τή στρατιωτική δράση, τό Φλεβάρη καί Μάρτη τοῦ 1918 — πρίν ἕνα χρόνο — δέν εἴχαμε καθόλου στρατό. Εἴχαμε, ἴσως, 10 ἑκατομμύρια ἐξοπλισμένους ἐργάτες καί ἀγρότες, πού ἀποτελοῦσαν τόν παλιό στρατό, στρατό πού εἶχε ὁλότελα ἀποσυντεθεῖ, πού ἦταν πέρα γιά πέρα ἕτοιμος καί ἀποφασισμένος νά φύγει, νά τό σκάσει καί νά τά ἐγκαταλείψει ὅλα μέ κάθε θυσία.

Τό φαινόμενο αὐτό τό θεωροῦσαν τότε σάν ρωσικό ἀποκλειστικά φαινόμενο. Νόμιζαν ὅτι οἱ ρῶσοι, ἐπειδή δέν ἔχουν ἀντοχή ἤ ἀρκετή ὀργανωτική ἱκανότητα, δέν θά ἀντέξουν, ἐνῶ οἱ γερμανοί θά ἀντέξουν.

Ἔτσι μᾶς ἔλεγαν. Καί τώρα βλέπουμε ὅτι πέρασαν λίγοι μῆνες — καί μέ τήν ὀργάνωση τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, πού ἦταν πολύ πιό ἀνώτερη ἀπό τή δική μας ἀπό ἄποψη πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου, τεχνικῆς, πειθαρχίας, ἀνθρώπινων συνθηκῶν γιά τούς ἀρώστους, τούς τραυματίες, ἀδειῶν κτλ., ὅτι κι' ἐκεῖ εἴχαμε τήν ἴδια ἱστορία μέ τήν ὀργάνωσή του. Στίς σφαγές, στίς πολύχρονες σφαγές δέν ἄντεξαν καί οἱ πιό πολιτισμένες καί

πειθαρχημένες μάζες, ἦλθε ἡ περίοδος τῆς τέλειας ἀποσύνθεσης, ὅταν τά δίπλωσε ἀκόμη καί ὁ πρωτοπόρος γερμανικός στρατός.

Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὑπάρχουν ὅρια ὄχι μόνο γιά τή Ρωσία, ἀλλά καί γιά ὅλες τίς χῶρες. Γιά τίς διάφορες χῶρες ὑπάρχουν διαφορετικά ὅρια, ὑπάρχουν ὅμως ὅρια πού πέρα ἀπ' αὐτά δέν μπορεῖς νά κάνεις πόλεμο γιά τά συμφέροντα τῶν καπιταλιστῶν. Νά τί παρατηροῦμε τώρα.

Ὁ γερμανικός ἰμπεριαλισμός αὐτοξεσκεπάστηκε πέρα γιά πέρα ὅτι ἦταν ληστρικός. Τό σπουδαιότερο εἶναι ὅτι καί στήν Ἀμερική, καί στή Γαλλία, σ' αὐτές τίς περίφημες Δημοκρατίες (γιά Δημοκρατίες φλυαροῦν οἱ προδότες τοῦ σοσιαλισμοῦ, οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, οἱ δυστυχισμένοι αὐτοί ἄνθρωποι πού λένε ὅτι εἶναι σοσιαλιστές), σ' αὐτές τίς πρωτοπόρες Δημοκρατίες τοῦ κόσμου, σ' αὐτές τίς ρεπουμπλικανικές Δημοκρατίες ἀποθρασύνεται κάθε μέρα καί περισσότερο ὁ ἰμπεριαλισμός καί παρουσιάζονται ἄγρια θηρία, ληστές ὅσο πουθενά ἀλλοῦ. Ληστεύουν τόν κόσμο, τρώγονται μεταξύ τους καί ἐξοπλίζεται ὁ ἕνας ἐνάντια στόν ἄλλο. Αὐτό δέν μπορεῖ νά κρυφτεῖ γιά πολύ καιρό. Αὐτό μποροῦσε νά κρυφτεῖ μέσα στήν παραζάλη τοῦ πολέμου. Ἡ παραζάλη περνάει, ἡ εἰρήνη πλησιάζει καί οἱ μάζες σ' αὐτές ἀκριβῶς τίς Δημοκρατίες βλέπουν, παρόλη τήν ψευτιά, ὅτι ὁ πόλεμος ὁδήγησε σέ καινούργια ληστεία. Ἡ πιό δημοκρατική δημοκρατία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά τό στόλισμα γιά τόν πιό ἄγριο, τόν πιό κυνικό ληστή, πού εἶναι ἕτοιμος νά ἐξοντώσει ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους γιά νά πληρώσουν τά χρέη, δηλ. νά πληρώσουν στούς κύριους ἰμπεριαλιστές, τούς καπιταλιστές, γιατί ἔκαναν χάρη στούς ἐργάτες, ἐπιτρέποντάς τους νά ἀλληλοσκοτωθοῦν. Γιά τίς μάζες αὐτό γίνεται κάθε μέρα καί πιό καθαρό.

Μέσα σ' αὐτή λοιπόν τήν κατάσταση εἶναι δυνατό νά παρουσιάζονται παρόμοιες πολιτικές ἐκδηλώσεις, ὅπως τό ἄρθρο ἑνός στρατιωτικοῦ σχολιαστῆ στήν ἐφημερίδα τῆς πιό πλούσιας καί τῆς πιό ἔμπειρης πολιτικά ἀστικῆς τάξης — στήν ἀγγλική «Τάιμς», πού ἐκτιμάει τά γεγονότα μ' αὐτές τίς ἐκφράσεις: «Σέ ὅλο τόν κόσμο οἱ στρατοί ἀποσυντίθενται, ὑπάρχει ὅμως μιά μόνο χώρα, ὅπου ὁ στρατός οἰκοδομεῖται, καί ἡ χώρα αὐτή εἶναι ἡ Ρωσία».

Νά, αὐτό τό γεγονός εἶναι ὑποχρεωμένη νά τό ὁμολογήσει ἡ ἀστική τάξη, πού στό στρατιωτικό τομέα εἶναι πολύ πιό ἰσχυρή ἀπό τό σοβιετικό μπολσεβικισμό. Καί μέ τό γεγονός αὐτό πλησιάζουμε στήν ἐκτίμηση τῶν ὅσων κάναμε στόν ἕνα αὐτό χρόνο τῆς σοβιετικῆς δουλιᾶς.

Κατορθώσαμε νά πετύχουμε στροφή, όταν στή θέση τῶν δέκα ἑκατομμυρίων στρατοῦ πού ἔφευγε διαρκῶς γιά νά σωθεῖ, πού δέν ἄντεξε στά βάσανα τοῦ πολέμου καί κατάλαβε ὅτι ὁ πόλεμος αὐτός εἶναι ἐγκληματικός, ἄρχισε νά οἰκοδομεῖται, ἑκατό-ἑκατό χιλιάδες, ὁ σοσιαλιστικός στρατός, πού ξέρει γιατί παλεύει καί ὑφίσταται θυσίες καί στερήσεις περισσότερες ἀπ' ὅ,τι εἶχε ἐπί τσαρισμοῦ, ἀφοῦ ξέρει ὅτι ὑπερασπίζει τή δική του ὑπόθεση, τή γῆ του, τήν ἐξουσία του στό ἐργοστάσιο, ὑπερασπίζει τήν ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων, ἐνῶ οἱ ἐργαζόμενοι στίς ἄλλες χῶρες, ἄν καί δύσκολα καί βασανιστικά, ὅμως ξυπνοῦν.

Αὐτή εἶναι ἡ κατάσταση πού χαρακτηρίζει τή χρονιάτικη πείρα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Ὁ πόλεμος εἶναι ἀφάνταστα δύσκολος γιά τή Σοβιετική Ρωσία, ὁ πόλεμος εἶναι ἀφάνταστα δύσκολος γιά τό λαό, πού τέσσερα χρόνια δοκίμασε τά βάσανα τοῦ ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου. Ὁ πόλεμος εἶναι ἀφάνταστα βαρύς γιά τή Σοβιετική Ρωσία. Σήμερα ὅμως καί ἰσχυροί ἐχθροί ὁμολογοῦν ὅτι ὁ στρατός τους ἀποσυντίθεται, ἐνῶ ὁ δικός μας οἰκοδομεῖται. Γιατί πρώτη φορά στήν ἱστορία οἰκοδομεῖται στρατός σέ σύνδεση, σέ ἀδιάσπαστη σύνδεση, μπορεῖ νά ποῦμε σέ ἀδιάσπαστη συγχώνευση τῶν Σοβιέτ μέ τό στρατό. Τά Σοβιέτ συνενώνουν ὅλους τούς ἐργαζόμενους καί ἐκμεταλλευόμενους καί ὁ στρατός οἰκοδομεῖται πάνω στίς ἀρχές τῆς σοσιαλιστικῆς ὑπεράσπισης καί τῆς συνειδητότητας.

Ἕνας πρῶσος μονάρχης τό 18ο αἰώνα εἶπε μιά ἔξυπνη φράση: «Ἄν οἱ στρατιῶτες μας καταλάβαιναν γιατί ἐμεῖς πολεμᾶμε, δέν θά μπορούσαμε νά κάνουμε οὔτε ἕναν πόλεμο». Ὁ παλιός πρῶσος μονάρχης δέν ἦταν κουτός ἄνθρωπος. Ἐμεῖς τώρα εἴμαστε ἕτοιμοι νά ποῦμε, συγκρίνοντας τήν κατάστασή μας μέ τήν κατάσταση αὐτοῦ τοῦ μονάρχη: ἐμεῖς μποροῦμε νά κάνουμε πόλεμο, γιατί οἱ μάζες ξέρουν γιατί πολεμοῦν, καί θέλουν νά πολεμήσουν παρά τά ἀφάνταστα βάρη — τό ξαναλέω τά βάρη τοῦ πολέμου εἶναι τώρα μεγαλύτερα ἀπ' ὅ,τι ἦταν ἐπί τσαρισμοῦ, ξέροντας ὅτι θά ἔχουν φοβερές, ὑπερβολικά βαριές θυσίες, ὑπερασπίζοντας τή σοσιαλιστική τους ὑπόθεση, παλεύοντας δίπλα μέ τούς ἐργάτες τῶν ἄλλων χωρῶν πού «ἀποσυντίθενται» καί ἄρχισαν νά καταλαβαίνουν τήν κατάστασή μας.

Ὑπάρχουν ἀνόητοι ἄνθρωποι πού φωνάζουν γιά κόκκινο μιλιταρισμό. Εἶναι οἱ πολιτικοί ἀπατεῶνες πού καμώνονται ὅτι πιστεύουν τάχα αὐτή τήν ἀνοησία καί σκορποῦν παρόμοιες κατηγορίες δεξιά καί ἀριστερά, χρησιμοποιώντας γι' αὐτό τή

δικηγορική ἱκανότητά τους νά σκαρώνουν κάλπικα ἐπιχειρήματα καί νά ρίχνουν στάχτη στά μάτια τῶν μαζῶν. Καί οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι φωνάζουν: «Κοιτάξτε, ἀντί σοσιαλισμό σᾶς δίνουν κόκκινο μιλιταρισμό!».

Πραγματικά, «φοβερό» ἔγκλημα! Οἱ ἰμπεριαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου ρίχτηκαν πάνω στή δημοκρατία τῆς Ρωσίας γιά νά τήν πνίξουν, κι' ἐμεῖς ἀρχίσαμε νά δημιουργοῦμε τό στρατό, πού πρώτη φορά στήν ἱστορία ξέρει γιατί παλεύει καί γιατί θυσιάζεται, καί ἀντιστέκεται μέ ἐπιτυχία σ' ἕναν πολύ ὑπέρτερο ἀριθμητικά ἐχθρό, πλησιάζοντας μέ κάθε μήνα ἀντίστασης στήν παγκόσμια ἐπανάσταση πού εἶναι πρωτόφαντη σέ ἔκταση — καί αὐτό τό καταδικάζουν σάν κόκκινο μιλιταρισμό!

Τό ξαναλέω — εἴτε εἶναι βλάκες, πού δέν ἀντέχουν σέ καμιά πολιτική ἐκτίμηση, εἴτε εἶναι πολιτικοί ἀπατεῶνες.

Σέ ὅλους εἶναι γνωστό ὅτι ὁ πόλεμος αὐτός μᾶς ἐπιβλήθηκε· στίς ἀρχές τοῦ 1918 τελειώσαμε τόν παλιό πόλεμο καί τόν καινούργιο δέν τόν εἴχαμε ἀρχίσει· ὅλοι ξέρουν ὅτι μᾶς ἐπιτέθηκαν οἱ λευκοφρουρίτες στή Δύση, στό Νότο, στήν Ἀνατολή μονάχα χάρη στή βοήθεια τῆς Ἀντάντ, πού ξόδεψε ἑκατομμύρια δεξιά καί ἀριστερά, ἐνῶ παράλληλα τεράστια ἀποθέματα ἐξοπλισμοῦ καί πολεμικοῦ ὑλικοῦ, τά ὁποῖα περίσσεψαν ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, τά συγκέντρωσαν οἱ ἀναπτυγμένες χῶρες καί τά ἔριξαν νά βοηθήσουν τούς λευκοφρουρίτες, γιατί οἱ κύριοι αὐτοί ἑκατομμυριοῦχοι καί δισεκατομμυριοῦχοι ξέρουν ὅτι ἐδῶ κρίνεται ἡ τύχη τους, ὅτι ἐδῶ θά χαθοῦν, ἄν δέν μᾶς συντρίψουν ἀμέσως.

Ἡ Σοσιαλιστική Δημοκρατία κάνει τεράστιες προσπάθειες, κάνει θυσίες καί κερδίζει νίκες· καί ἄν τώρα, ἔπειτα ἀπό ἕνα χρόνο ἐμφυλίου πολέμου, ρίξουμε μιά ματιά στό χάρτη: πόση ἦταν ἡ Σοβιετική Ρωσία τό Μάρτη τοῦ 1918, πόση ἔγινε τόν Ἰούλη τοῦ 1918, ὅταν στή Δύση οἱ γερμανοί ἰμπεριαλιστές βρίσκονταν στή γραμμή τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, ἡ Οὐκρανία βρισκόταν κάτω ἀπό τό ζυγό τῶν γερμανῶν ἰμπεριαλιστῶν, στήν Ἀνατολή κυριαρχοῦσαν μέχρι τό Καζάν καί τό Σιμπίρσκ οἱ ἐξανορασμένοι ἀπό τούς γάλλους καί ἄγγλους τσεχοσλοβάκοι — ἄν πάρουμε λοιπόν τό χάρτη τώρα, θά δοῦμε ὅτι ξαναπήραμε τεράστιες ἐκτάσεις καί κερδίσαμε τεράστιες νίκες.

Νά, σ' αὐτή τήν κατάσταση μόνο οἱ πιό βρωμεροί καί πρόστυχοι πολιτικοί ἀπατεῶνες μποροῦν νά λένε μεγάλα λόγια, κατηγορώντας μας γιά κόκκινο μιλιταρισμό.

Στήν ἱστορία δέν ὑπῆρξαν ἐπαναστάσεις πού, κατακτώντας τες, νά μπορεῖς νά τίς βάλεις στήν τσέπη καί νά ἐπαναπαυθεῖς στίς δάφνες. Ὅποιος νομίζει ὅτι ὑπάρχουν τέτιες ἐπαναστάσεις, αὐτός ὄχι μόνο δέν εἶναι ἐπαναστάτης, ἀλλά εἶναι καί ὁ χειρότερος ἐχθρός τῆς ἐργατικῆς τάξης. Δέν ὑπῆρξε οὔτε μιά τέτια ἐπανάσταση, ἀκόμη καί δευτερεύουσας σημασίας, ἀκόμη καί ἀστική, ὅταν ἐπρόκειτο νά περάσει ἡ ἐξουσία ἀπό τή μιά εὔπορη μειοψηφία στήν ἄλλη μειοψηφία. Ξέρουμε παραδείγματα! Ἡ γαλλική ἐπανάσταση, ἐνάντια στήν ὁποία ἐξόρμησαν στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰώνα οἱ παλιές Δυνάμεις γιά νά τή συντρίψουν, λέγεται μεγάλη ἀκριβῶς γιατί μπόρεσε νά ξεσηκώσει γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν κατακτήσεών της πλατιές λαϊκές μάζες, πού ἀντιτάχθηκαν σέ ὅλο τόν κόσμο· κι' ἐδῶ βρίσκεται μιά ἀπό τίς μεγάλες ὑπηρεσίες της.

Ἡ ἐπανάσταση περνάει τίς πιό σοβαρές δοκιμασίες στήν πράξη, στήν πάλη, στή φωτιά. Ἄν εἶσαι καταπιεζόμενος, ἐκμεταλλευόμενος καί σκέπτεσαι νά γκρεμίσεις τήν ἐξουσία τῶν ἐκμεταλλευτῶν, ἄν ἀποφάσισες νά φέρεις τήν ὑπόθεση τῆς ἀνατροπῆς ὥς τό τέλος, τότε πρέπει νά ξέρεις ὅτι θά ἀναγκαστεῖς νά ὑποστεῖς τήν πίεση τῶν ἐκμεταλλευτῶν ὅλου τοῦ κόσμου· καί ἄν εἶσαι ἕτοιμος νά ἀντισταθεῖς σ' αὐτή τήν πίεση καί νά ὑποστεῖς καινούργιες θυσίες γιά νά ἀντέξεις στήν πάλη, τότε εἶσαι ἐπαναστάτης· σέ ἀντίθετη περίπτωση θά σέ συντρίψουν.

Νά πῶς βάζει τό ζήτημα ἡ ἱστορία ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων.

Ἡ πραγματική δοκιμασία τῆς ἐπανάστασής μας εἶναι τό γεγονός ὅτι ἐμεῖς σέ μιά καθυστερημένη χώρα μπορέσαμε νωρίτερα ἀπό τίς ἄλλες νά πάρουμε τήν ἐξουσία, νά κατακτήσουμε τή σοβιετική μορφή διακυβέρνησης, τήν ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων. Θά μπορέσουμε λοιπόν καί νά τήν κρατήσουμε, ἔστω καί ὥς τήν ὥρα πού θά ξεσηκωθοῦν οἱ μάζες τῶν ἄλλων χωρῶν; Καί ἄν δέν μπορέσουμε νά ἀντέξουμε σέ καινούργιες θυσίες καί νά κρατηθοῦμε στήν ἐξουσία, τότε θά ποῦν: ἡ ἐπανάσταση ἱστορικά δέν ἦταν νομοτελειακή. Οἱ δημοκράτες τῶν πολιτισμένων χωρῶν, ἐξοπλισμένοι ὥς τά δόντια, φοβοῦνται ὡστόσο τήν ἐπανάσταση ἑκατό περίπου μπολσεβίκων σέ κάποια ἐλεύθερη Δημοκρατία μέ ἑκατό ἑκατομμύρια πληθυσμό, σάν τήν Ἀμερική· αὐτοί εἶναι τέτιο μίασμα! Καί γιά τούς παραπάνω δημοκράτες ἡ πάλη ἐνάντια σέ ἑκατό μετανάστες ἀπό τήν πεινασμένη καί καταστραμένη Ρωσία, πού θ' ἀρχίσουν νά μιλοῦν γιά τόν μπολσεβικισμό, φαίνεται ἀνώτερη ἀπό τίς δυνάμεις τους! Οἱ συμπάθειες τῶν μαζῶν εἶναι μέ τό μέρος μας! Οἱ ἀστοί

ἔχουν μιά σωτηρία: ἐφόσον τό ξίφος δέν ἔπεσε ἀπό τά χέρια τους, ἐφόσον τά κανόνια βρίσκονται στά χέρια τους, νά στρέψουν τά κανόνια αὐτά ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία καί νά τή συντρίψουν μέσα σέ λίγους μῆνες, γιατί ἀργότερα δέν θά μπορέσουν νά τή συντρίψουν μέ τίποτε. Νά σέ ποιά κατάσταση βρισκόμαστε, νά ποιό πράγμα καθορίζει τή στρατιωτική πολιτική τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων μέσα σ' αὐτό τό χρόνο, καί νά γιατί, ἀναφερόμενοι στά γεγονότα, στά ἀποτελέσματα, ἔχουμε τό δικαίωμα νά ποῦμε ὅτι ἐμεῖς ἀντέξαμε στή δοκιμασία μόνο καί μόνο γιατί οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες, πού τούς ἐξάντλησε ἀφάνταστα ὁ πόλεμος, δημιουργοῦν τόν καινούργιο στρατό μέσα στίς πιό βασανιστικές συνθῆκες, δείχνοντας καινούργιο ἡρωισμό.

Αὐτά εἶναι σέ συντομία τά ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό στρατιωτικό τομέα. Ἐδῶ θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά πῶ μερικά λόγια ἀκόμη πάνω σ' ἕνα σημεῖο, ὅπου ἡ πολιτική στό στρατιωτικό ζήτημα συμπίπτει μέ τήν πολιτική σέ ἄλλα ζητήματα, μέ τήν οἰκονομική πολιτική — μιλῶ γιά τούς στρατιωτικούς εἰδικούς.

Ἴσως νά ξέρετε τί διαμάχες προκάλεσε αὐτό τό ζήτημα, πόσο συχνά σύντροφοι πού ἀνήκουν στούς πιό ἀφοσιωμένους καί σταθερούς μπολσεβίκους-κομμουνιστές διαμαρτύρονταν ἔντονα ἐπειδή χρησιμοποιοῦμε στήν οἰκοδόμηση τοῦ Κόκκινου σοσιαλιστικοῦ στρατοῦ τούς παλιούς στρατιωτικούς εἰδικούς, τούς τσαρικούς στρατηγούς καί ἀξιωματικούς, πού φέρνουν τήν κηλίδα τῆς ὑπηρεσίας τους στόν τσαρισμό καί καμιά φορά καί τῆς σφαγῆς ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.

Ἡ ἀντίθεση χτυπάει στά μάτια, ἡ ἀγανάκτηση ἐδῶ παρουσιάζεται, μπορεῖ νά πεῖ κανείς, αὐθόρμητα. Πῶς νά οἰκοδομηθεῖ ὁ σοσιαλιστικός στρατός μέ τή βοήθεια τῶν εἰδικῶν τοῦ τσαρισμοῦ;!

Ἀποδείχτηκε ὅτι τόν οἰκοδομήσαμε μόνο ἔτσι. Κι' ἄν σκεφτοῦμε καλά τό καθῆκον πού ἔπεσε ἐδῶ στό μερτικό μας, τότε δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβουμε ὅτι μόνο ἔτσι καί θά μποροῦσε νά οἰκοδομηθεῖ. Ἡ ὑπόθεση αὐτή δέν εἶναι μονο στρατιωτική, τό καθῆκον αὐτό ὀρθώθηκε μπροστά μας σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς λαϊκῆς ζωῆς καί τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας.

Οἱ παλιοί σοσιαλιστές-οὐτοπιστές φαντάζονταν ὅτι μποροῦν νά οἰκοδομήσουν τό σοσιαλισμό μέ ἄλλους ἀνθρώπους, ὅτι θά διαπαιδαγωγήσουν στήν ἀρχή καλούτσικους, καθαρούτσικους, θαυμάσια ἐκπαιδευμένους ἀνθρώπους καί θά οἰκοδομήσουν

μ' αὐτούς τό σοσιαλισμό. Ἐμεῖς πάντα γελούσαμε καί λέγαμε ὅτι αὐτό εἶναι ἕνα κουκλοπαίχνιδο, ὅτι αὐτό εἶναι διασκέδαση μέ τό σοσιαλισμό ναζιάρικων δεσποινίδων καί ὄχι σοβαρή πολιτική.

Ἐμεῖς θέλουμε νά οἰκοδομήσουμε τό σοσιαλισμό μέ ἀνθρώπους πού τούς διαπαιδαγώγησε, τούς χάλασε, τούς διέφθειρε ὁ καπιταλισμός, καί σέ ἀντάλλαγμα τούς ἀτσάλωσε στήν πάλη. Ὑπάρχουν προλετάριοι πού ἀτσαλώθηκαν ἔτσι, ὥστε εἶναι ἱκανοί νά ὑποστοῦν θυσίες χίλιες φορές μεγαλύτερες ἀπό κάθε ἄλλο στρατό· ὑπάρχουν δεκάδες ἑκατομμύρια τσακισμένοι, καθυστερημένοι, σκορπισμένοι ἀγρότες ἱκανοί ὅμως, ἄν τό προλεταριάτο ἐφαρμόσει σωστή τακτική, νά ἑνωθοῦν γύρω του στήν πάλη. Καί στή συνέχεια ὑπάρχουν εἰδικοί τῆς ἐπιστήμης, τῆς τεχνικῆς, διαποτισμένοι ὅλοι πέρα γιά πέρα μέ τήν ἀστική κοσμοθεωρία, ὑπάρχουν στρατιωτικοί εἰδικοί πού διαπαιδαγωγήθηκαν σέ ἀστικές συνθῆκες — καί καλά ἄν εἶναι μόνο σέ ἀστικές, ἀλλά καί σέ τσιφλικάδικες, καί σέ συνθῆκες ξύλου καί δουλοπαροικίας. Ὅσοναφορᾶ τή λαϊκή οἰκονομία, ὅλοι οἱ γεωπόνοι, οἱ μηχανικοί, οἱ δάσκαλοι — ὅλοι αὐτοί παίρνονταν ἀπό τήν πλούσια τάξη· δέν ἔπεσαν ἀπό τόν οὐρανό. Ὁ φτωχός προλετάριος τοῦ ἐργοστασίου καί ὁ ἀγρότης τοῦ ξύλινου ἀλετριοῦ δέν μποροῦσαν νά πᾶνε στό Πανεπιστήμιο οὔτε στήν ἐποχή τοῦ τσάρου Νικόλαου, οὔτε καί τοῦ δημοκρατικοῦ προέδρου Οὐίλσων. Ἡ ἐπιστήμη καί ἡ τεχνική εἶναι γιά τούς πλούσιους, γιά τούς εὔπορους· ὁ καπιταλισμός δίνει τόν πολιτισμό μόνο γιά τή μειοψηφία. Κι' ἐμεῖς πρέπει νά οἰκοδομήσουμε τό σοσιαλισμό ἀπ' αὐτό τόν πολιτισμό. Ἄλλο ὑλικό δέν ὑπάρχει. Θέλουμε νά οἰκοδομήσουμε τό σοσιαλισμό χωρίς καθυστέρηση μέ τό ὑλικό πού μᾶς ἄφησε ἀπό χθές γιά σήμερα ὁ καπιταλισμός, τώρα ἀμέσως, καί ὄχι μέ τούς ἀνθρώπους πού θά ἑτοιμαστοῦν στά θερμοκήπια, ἄν θέλουμε νά περνᾶμε τήν ὥρα μ' αὐτό τό παραμύθι. Ἔχουμε ἀστούς εἰδικούς καί τίποτε ἄλλο δέν ὑπάρχει. Δέν ἔχουμε ἄλλα τοῦβλα, δέν ἔχουμε μέ τί νά χτίσουμε. Ὁ σοσιαλισμός πρέπει νά νικήσει, κι' ἐμεῖς, οἱ σοσιαλιστές, οἱ κομμουνιστές, πρέπει νά ἀποδείξουμε στήν πράξη ὅτι εἴμαστε ἱκανοί νά οἰκοδομήσουμε τό σοσιαλισμό μ' αὐτά τά τοῦβλα, μ' αὐτό τό ὑλικό, νά οἰκοδομήσουμε τή σοσιαλιστική κοινωνία μέ τούς προλετάριους πού ἀφομοίωσαν τόν πολιτισμό σέ μηδαμινή ποσότητα καί μέ τούς ἀστούς εἰδικούς.

Κι' ἄν δέν οἰκοδομήσετε τήν κομμουνιστική κοινωνία μ' αὐτό τό ὑλικό, θά εἶστε κούφιοι φρασεολόγοι, φαφλατάδες.

Νά πῶς βάζει τό ζήτημα ἡ ἱστορική κληρονομιά τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ! Νά ἡ δυσκολία πού ὀρθώθηκε μπροστά μας συγκεκριμένα, ὅταν πήραμε τήν ἐξουσία, ὅταν ἀποκτήσαμε τό σοβιετικό μηχανισμό!

Αὐτό εἶναι τό μισό μέρος τοῦ καθήκοντος κι' αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ καθήκοντος. Σοβιετικός μηχανισμός σημαίνει ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι ἑνώθηκαν ἔτσι, ὥστε νά συντρίψουν μέ τό βάρος τῆς μαζικῆς τους συνένωσης τόν καπιταλισμό. Καί τόν σύντριψαν. Ἀπό τή συντριβή ὅμως τοῦ καπιταλισμοῦ δέν θά χορτάσεις. Πρέπει νά πάρεις ὅλο τόν πολιτισμό πού ἄφησε ὁ καπιταλισμός καί μ' αὐτόν νά οἰκοδομήσεις τό σοσιαλισμό. Πρέπει νά πάρεις ὅλη τήν ἐπιστήμη, τήν τεχνική, ὅλες τίς γνώσεις, τήν τέχνη. Χωρίς αὐτά δέν μποροῦμε νά οἰκοδομήσουμε τή ζωή τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας. Καί ἡ ἐπιστήμη αὐτή, ἡ τεχνική, ἡ τέχνη βρίσκονται στά χέρια τῶν εἰδικῶν καί στά κεφάλια τους.

Ἔτσι μπαίνει τό καθῆκον σέ ὅλους τούς τομεῖς — καθῆκον ἀντιφατικό, ὅπως ἀντιφατικός εἶναι ὅλος ὁ καπιταλισμός, δυσκολότατο, ὅμως πραγματοποιήσιμο. Ὄχι γιατί θά διαπαιδαγωγήσουμε καθαρούτσικους κομμουνιστές εἰδικούς μέσα σέ εἴκοσι χρόνια: τήν πρώτη γενιά τῶν κομμουνιστῶν χωρίς κηλίδες καί ψεγάδια· ὄχι, μέ συγχωρεῖτε, πρέπει νά τά οἰκοδομήσουμε ὅλα τώρα, ὄχι μέσα σέ εἴκοσι χρόνια, ἀλλά μέσα σέ δυό μῆνες γιά νά παλέψουμε ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἐνάντια στήν ἀστική ἐπιστήμη καί τεχνική ὅλου τοῦ κόσμου. Ἐδῶ πρέπει νά νικήσουμε. Νά ἀναγκάσουμε μέ τή μαζική μας πίεση τούς ἀστούς εἰδικούς νά μᾶς ὑπηρετοῦν εἶναι δύσκολο, ὅμως ἐφικτό· καί ἄν τό κάνουμε, θά νικήσουμε.

Ὅταν ὁ σ. Τρότσκι μοῦ ἀνακοίνωσε τελευταῖα ὅτι στίς στρατιωτικές μας ὑπηρεσίες οἱ ἀξιωματικοί ἀνέρχονται σέ μερικές δεκάδες χιλιάδες, σχημάτισα συγκεκριμένη ἀντίληψη γιά τό ποῦ κρύβεται τό μυστικό τῆς χρησιμοποίησης τοῦ ἐχθροῦ μας: πῶς νά ἀναγκάσουμε αὐτούς πού εἶναι ἀντίπαλοι τοῦ κομμουνισμοῦ νά οἰκοδομήσουν τόν κομμουνισμό, νά οἰκοδομήσουμε τόν κομμουνισμό μέ τά τοῦβλα πού μάζεψε ὁ καπιταλισμός ἐνάντιά μας! Ἄλλα τοῦβλα δέν μᾶς δόθηκαν! Καί νά, μ' αὐτά τά τοῦβλα, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ προλεταριάτου, πρέπει νά ὑποχρεώσουμε τούς ἀστούς εἰδικούς νά οἰκοδομήσουν τό μέγαρό μας. Νά τί εἶναι δύσκολο, καί νά ποῦ βρίσκεται ἡ ἐγγύηση τῆς νίκης!

Φυσικά σ' αὐτό τό δρόμο, καινούργιο καί δύσκολο, ἔγιναν

ὄχι λίγα λάθη, στό δρόμο αὐτό μᾶς περίμεναν ὄχι λίγες ἧττες· ὅλοι ξέρουν ὅτι ὁρισμένος ἀριθμός εἰδικῶν μᾶς πρόδινε συστηματικά: ἀνάμεσα στούς εἰδικούς στά ἐργοστάσια, στή γεωργία, στό ἔργο τῆς διοίκησης, σέ κάθε βῆμα σκοντάφταμε καί σκοντάφτουμε πάνω σέ μιά κακόβουλη στάση ἀπέναντι στή δουλιά, πάνω σέ λυσσαλέο σαμποτάζ.

Ξέρουμε ὅτι ὅλα αὐτά εἶναι τεράστιες δυσκολίες καί ὅτι μόνο μέ τή βία δέν θά τίς νικήσεις... Φυσικά, δέν εἴμαστε ἐνάντια στή βία· σχετικά μ' ἐκείνους πού κρατοῦν ἀρνητική στάση ἀπέναντι στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, γελᾶμε καί λέμε ὅτι αὐτοί εἶναι κουτοί ἄνθρωποι, πού δέν μποροῦν νά καταλάβουν ὅτι πρέπει νά ὑπάρχει ἤ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἤ δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὅποιος λέει τό ἀντίθετο εἶναι εἴτε ἠλίθιος, εἴτε πολιτικά τόσο ἀγράμματος, πού ὄχι μόνο στό βῆμα, ἀλλά καί στή συνέλευση ἀκόμη εἶναι ντροπή νά τόν ἀφήσεις. Μπορεῖ νά ὑπάρχει ἡ βία ἀπέναντι στόν Λῆμπκνεχτ καί τήν Λούξεμπουργκ, ξυλοδαρμός τῶν καλύτερων ἡγετῶν τῶν ἐργατῶν, ἡ βίαιη συντριβή τῶν ἐκμεταλλευτῶν, καί ὁποιος ὀνειρεύεται μέση ὁδό εἶναι ὁ πιό ἐπιζήμιος κι' ἐπικίνδυνος ἀντίπαλός μας. Ἔτσι μπαίνει τώρα τό ζήτημα. Καί ὅταν λοιπόν μιλᾶμε γιά τή χρησιμοποίηση τῶν εἰδικῶν, πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας τό δίδαγμα τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς μέσα σ' ἕνα χρόνο· στό χρόνο αὐτό τσακίσαμε καί νικήσαμε τούς ἐκμεταλλευτές, τώρα ὅμως πρέπει νά λύσουμε τό πρόβλημα τῆς χρησιμοποίησης τῶν ἀστῶν εἰδικῶν. Ἐδῶ, τό ξαναλέω, μόνο μέ τή βία τίποτε δέν θά κάνεις. Ἐδῶ, πάνω ἀπό τή βία, ὕστερα ἀπό τή νικηφόρα βία, χρειάζεται ἡ ὀργανωτική ἱκανότητα, ἡ πειθαρχία καί τό ἠθικό βάρος τοῦ προλεταριάτου πού νίκησε, πού ὑποτάσσει καί προσελκύει στή δουλιά του ὅλους τούς ἀστούς εἰδικούς!

Θά ποῦν: στή θέση τῆς βίας ὁ Λένιν συνιστᾶ τήν ἠθική ἐπιροή! Εἶναι ὅμως κουταμάρα νά φανταζόμαστε ὅτι μέ τή βία μόνο μπορεῖ νά λύσουμε τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς καινούργιας ἐπιστήμης καί τεχνικῆς γιά τό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας. Ἀνοησίες! Ἐμεῖς, σάν Κόμμα, σάν ἄνθρωποι πού κάτι διδαχτήκαμε στό χρόνο αὐτό τῆς σοβιετικῆς δουλιᾶς, δέν θά πέσουμε σ' αὐτή τήν κουταμάρα καί θά προφυλάξουμε τίς μάζες ἀπ' αὐτή. Τό καθῆκον τῆς χρησιμοποίησης ὅλου τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀστικῆς, τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας δέν ἀπαιτεῖ μόνο νικηφόρα βία, αὐτό ἀπαιτεῖ, ἐπιπλέον, ὀργάνωση, πειθαρχία, συντροφική πειθαρχία μέσα στίς μάζες, ὀργάνωση τῆς προλεταριακῆς ἐπιροῆς πάνω σέ ὅλο τόν ὑπόλοιπο πληθυσμό, δημιουργία καινούργιας

μαζικῆς κατάστασης, ὅπου ὁ ἀστός εἰδικός βλέπει ὅτι δέν ὑπάρχει γι' αὐτόν διέξοδος, ὅτι δέν μπορεῖ νά γυρίσει πίσω στήν παλιά κοινωνία, καί ὅτι μπορεῖ νά κάνει τή δουλιά του μόνο μέ τούς κομμουνιστές πού στέκουν δίπλα του, καθοδηγοῦν τίς μάζες, ἔχουν τήν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη τῶν μαζῶν καί ἐπιδιώκουν ὥστε οἱ καρποί τῆς ἀστικῆς ἐπιστήμης καί τεχνικῆς, οἱ καρποί τῆς χιλιόχρονης ἐξέλιξης τοῦ πολιτισμοῦ νά μή δίνονται σέ μιά χούφτα ἀνθρώπους, πού χρησιμοποιοῦν τούς καρπούς αὐτούς γιά νά ξεχωρίζουν καί νά πλουτίζουν, ἀλλά νά δίνονται σέ ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς ἐργαζόμενους.

Τό καθῆκον αὐτό παρουσιάζει τεράστιες δυσκολίες, καί πρέπει νά ἀφιερώσουμε δεκάδες χρόνια γιά νά τό ἐκπληρώσουμε ὁλοκληρωτικά! Καί γιά νά τό ἐκπληρώσουμε πρέπει νά δημιουργήσουμε τέτια δύναμη, τέτια πειθαρχία, συντροφική πειθαρχία, σοβιετική πειθαρχία, προλεταριακή πειθαρχία, πού νά συντρίψει ὄχι μόνο μέ τή φυσική δύναμη τούς ἀντεπαναστάτες τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀλλά καί νά τούς περιλάβει ὁλοκληρωτικά, νά τούς ὑποτάξει, νά τούς ἀναγκάσει νά βαδίζουν πάνω στίς γραμμές μας, νά ὑπηρετοῦν τήν ὑπόθεσή μας.

Ἐπαναλαβαίνω ὅτι στό ἔργο τῆς στρατιωτικῆς οἰκοδόμησης καί τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας, στή δουλιά κάθε Συμβουλίου λαϊκῆς οἰκονομίας καί στή δουλιά κάθε ἐργοστασιακῆς ἐπιτροπῆς, κάθε ἐθνικοποιημένης φάμπρικας καθημερινά προσκρούαμε πάνω σ' αὐτό τό πρόβλημα. Εἶναι ζήτημα ἄν ὑπῆρξε ἔστω καί μιά ἑβδομάδα, πού νά μή μπῆκε σ' αὐτό τό χρόνο στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς, μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή, τό πρόβλημα αὐτό καί νά μή τοῦ δόσαμε μιά λύση. Καί εἶμαι βέβαιος ὅτι δέν ὑπῆρξε οὔτε μιά ἐργοστασιακή ἐπιτροπή στή Ρωσία, οὔτε μιά ἀγροτική κομμούνα, οὔτε ἕνα σοβιετικό νοικοκυριό, οὔτε ἕνα νομαρχιακό γεωργικό τμῆμα, πού νά μή σκόνταψε μέσα στό χρόνο τῆς σοβιετικῆς δουλιᾶς δεκάδες φορές πάνω στό ζήτημα αὐτό.

Νά ποῦ βρίσκεται ἡ δυσκολία τοῦ καθήκοντος, νά ὅμως ποῦ βρίσκεται καί τό πραγματικό εὐγενικό καθῆκον, νά τί πρέπει νά κάνουμε τώρα, τήν ἄλλη μέρα ὕστερα ἀπό τό γεγονός τῆς συντριβῆς τῶν ἐκμεταλλευτῶν ἀπό τή δύναμη τῆς προλεταριακῆς ἐξέγερσης. Συντρίψαμε τήν ἀντίστασή τους — αὐτό ἔπρεπε νά τό κάνουμε — δέν ἔπρεπε ὅμως νά κάνουμε μόνο αὐτό, ἀλλά πρέπει μέ τή δύναμη τῆς καινούργιας ὀργάνωσης, τῆς συντροφικῆς ὀργάνωσης τῶν ἐργαζομένων νά τούς ἀναγκάσουμε νά μᾶς

ὑπηρετοῦν, πρέπει νά τούς γιατρέψουμε ἀπό τά παλιά ἐλαττώματα, νά τούς ἐμποδίσουμε νά γυρίσουν πίσω στήν ἐκμεταλλευτική τους πρακτική. Αὐτοί παρέμειναν παλιοί ἀστοί καί κάθονται στίς θέσεις τῶν ἀξιωματικῶν καί στά ἐπιτελεῖα τοῦ στρατοῦ μας, οἱ μηχανικοί καί γεωπόνοι, αὐτοί οἱ παλιοί ἀστοί, πού λένε ὅτι εἶναι μενσεβίκοι καί ἐσέροι. Ἀπό τό παρατσούκλι τίποτε δέν ἀλλάζει, ἐνῶ στήν κοσμοθεωρία καί τίς συνήθειές τους εἶναι πέρα γιά πέρα ἀστοί ἀπό τό κεφάλι ὥς τά νύχια.

Τί λοιπόν, μήπως θά τούς πετάξουμε; Δέν μπορεῖς νά πετάξεις ἑκατοντάδες χιλιάδες! Ἀλλά καί ἄν τούς πετούσαμε, τόν ἑαυτό μας θά ζημιώναμε. Δέν ἔχουμε νά οἰκοδομήσουμε τόν κομμουνισμό μέ τίποτε ἄλλο παρά μόνο μ' αὐτό πού δημιούργησε ὁ καπιταλισμός. Δέν πρέπει νά τούς πετᾶμε, ἀλλά νά τσακίζουμε τήν ἀντίστασή τους, παρακολουθώντας τους σέ κάθε βῆμα, χωρίς νά κάνουμε καμιά πολιτική ὑποχώρηση, στήν ὁποία πέφτουν κάθε λεπτό οἱ ἀσταθεῖς ἄνθρωποι. Οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι ὑποκύπτουν στήν πολιτική καί στήν ἐπιροή τῆς ἀστικῆς τάξης, γιατί ὅλο τόν πολιτισμό τους τόν πῆραν ἀπό τήν ἀστική κατάσταση πραγμάτων καί μέσω αὐτῆς. Νά γιατί σέ κάθε βῆμα παραπατοῦν καί κάνουν πολιτικές ὑποχωρήσεις στήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη.

Ὁ κομμουνιστής πού λέει ὅτι δέν πρέπει νά βρεθοῦμε σέ τέτια θέση, ὥστε νά λερώνουμε τά χέρια, ὅτι αὐτός πρέπει νά ἔχει καθαρά κομμουνιστικά χέρια, ὅτι αὐτός θά οἰκοδομήσει μέ καθαρά κομμουνιστικά χέρια τήν κομμουνιστική κοινωνία, χωρίς νά χρησιμοποιήσει τούς σιχαμερούς ἀντεπαναστάτες ἀστούς συνεταιριστές, εἶναι ἕνας κούφιος φρασεολόγος, γιατί ἀντίθετα, δέν μποροῦμε νά μή τούς χρησιμοποιοῦμε.

Τό καθῆκον πρακτικά τώρα μπαίνει ἔτσι: ἐκείνους πού ὁ καπιταλισμός διαπαιδαγώγησε ἐνάντιά μας, νά τούς φέρουμε στήν ὑπηρεσία μας, νά τούς παρακολουθοῦμε κάθε μέρα, νά βάλουμε ἀπό πάνω τους ἐργάτες ἐπίτροπους σέ συνθῆκες κομμουνιστικῆς ὀργάνωσης, νά τσακίζουμε κάθε μέρα τίς ἀντεπαναστατικές τους ἀπόπειρες καί ταυτόχρονα νά διδασκόμαστε ἀπ' αὐτούς.

Σ' ἐμᾶς, στήν καλύτερη περίπτωση, ὑπάρχει ἡ ἐπιστήμη τοῦ διαφωτιστῆ, τοῦ προπαγανδιστῆ, τοῦ ἀνθρώπου πού τόν ἀτσάλωσαν οἱ διαβολικά σκληρές συνθῆκες τοῦ ἐργοστασιακοῦ ἐργάτη ἤ τοῦ πεινασμένου ἀγρότη, ἡ ἐπιστήμη πού διδάσκει νά ἀντέχεις πολύ καιρό, νά δείχνεις ἐπιμονή στήν πάλη, πράγμα πού μᾶς ἔσωζε μέχρι τώρα· ὅλα αὐτά εἶναι ἀπαραίτητα· αὐτά ὅμως εἶναι λίγα, μ'

αὐτά μόνο δέν μπορεῖς νά νικήσεις· γιά νά εἶναι ἡ νίκη ὁλοκληρωτική καί ὁριστική, πρέπει νά πάρουμε ἀκόμη ὅλα ὅσα πολύτιμα ὑπάρχουν στόν καπιταλισμό, νά πάρουμε ὅλη τήν ἐπιστήμη καί ὅλο τόν πολιτισμό.

Ἀπό ποῦ λοιπόν θά τά πάρουμε αὐτά; Πρέπει νά διδαχτοῦνε ἀπ' αὐτούς, ἀπό τούς ἐχθρούς μας, οἱ πρωτοπόροι ἀγρότες μας, οἱ συνειδητοί ἐργάτες μας στά ἐργοστάσιά τους, στό νομαρχιακό γεωργικό τμῆμα ἀπό τόν ἀστό γεωπόνο, τό μηχανικό κτλ., γιά νά ἀφομοιώσουν τούς καρπούς τοῦ πολιτισμοῦ τους.

Στόν τομέα αὐτό ἡ πάλη πού ἄρχισε μέσα στό Κόμμα μας τόν περασμένο χρόνο ἦταν ἐξαιρετικά ἀποδοτική· ἡ πάλη αὐτή προκάλεσε πολλές ὀξύτατες συγκρούσεις, πάλη ὅμως χωρίς ὀξύτατες συγκρούσεις δέν ὑπάρχει· ἀποκτήσαμε πρακτική πείρα σ' ἕνα ζήτημα πού δέν τό εἴχαμε ἀντιμετωπίσει ποτέ, χωρίς αὐτό ὅμως δέν μποροῦμε νά πραγματοποιήσουμε τόν κομμουνισμό. Τό καθῆκον πῶς νά συνενώσουμε τή νικηφόρα προλεταριακή ἐπανάσταση μέ τόν ἀστικό πολιτισμό, μέ τήν ἀστική ἐπιστήμη καί τεχνική, πού ἦταν μέχρι τώρα κτῆμα τῶν λίγων, τό καθῆκον αὐτό, θά τό πῶ ἀκόμη μιά φορά, εἶναι δύσκολο. Ἐδῶ ὅλη ἡ ὑπόθεση βρίσκεται στήν ὀργάνωση, τήν πειθαρχία τοῦ πρωτοπόρου στρώματος τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Ἄν στή Ρωσία ἐπικεφαλῆς τῶν ἑκατομμυρίων βασανισμένων, καθυστερημένων, ὁλότελα ἀνίκανων γιά αὐτοτελή οἰκοδόμηση ἀγροτῶν, πού τούς καταπίεζαν αἰῶνες ὁλόκληρους οἱ τσιφλικάδες, ἄν δίπλα τους δέν ὑπῆρχε τό πρωτοπόρο στρῶμα τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης, πού οἱ ἀγρότες τούς καταλαβαίνουν, τούς θεωροῦν κοντινούς, τούς ἐμπιστεύονται καί πού θά τούς πιστέψει ὁ ἀγρότης σάν δικούς του ἀνθρώπους τῆς δουλιᾶς, ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ ὀργάνωση αὐτή, ἱκανή νά συσπειρώσει τίς ἐργαζόμενες μάζες καί νά τίς ἐμπνεύσει, νά ἐξηγήσει σ' αὐτές, νά τίς πείσει γιά τή σπουδαιότητα τοῦ καθήκοντος νά κατακτήσουν ὅλο τόν ἀστικό πολιτισμό, ἡ ὑπόθεση τοῦ κομμουνισμοῦ θά ἦταν χαμένη.

Τό λέω αὐτό ὄχι ἀπό τήν ἀφηρημένη ἄποψη, ἀλλά ἀπό τήν ἄποψη τῆς καθημερινῆς πείρας στή διάρκεια ἑνός ὁλόκληρου χρόνου. Ἄν στήν πείρα αὐτή ὑπάρχουν πολλά μικροπράγματα καμιά φορά βαρετά, δυσάρεστα, πίσω ἀπ' ὅλα αὐτά τά μικροπράγματα πρέπει νά δοῦμε κάτι τό βαθύτερο, πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι σ' αὐτά τά μικροπράγματα τῆς δουλιᾶς, στίς συγκρούσεις ἀνάμεσα στήν ἐργοστασιακή ἐπιτροπή καί στό μηχανικό, ἀνάμεσα στόν τάδε στρατιώτη καί στόν τάδε ἀστό ἀξιωματικό, στόν δεῖνα ἀγρότη καί

στόν ἀστό γεωπόνο — ὅτι στίς συγκρούσεις αὐτές, στίς προστριβές, στά μικροπράγματα ὑπάρχει ἕνα ἀφάνταστα βαθύτερο περιεχόμενο. Νικήσαμε τίς προκαταλήψεις ὅτι πρέπει νά πετάξουμε ἔξω τούς ἀστούς αὐτούς εἰδικούς. Πήραμε αὐτή τή μηχανή, πηγαίνει ἀκόμη ἄσχημα — νά μήν ἔχουμε αὐταπάτες: σέ κάθε βῆμα σκοντάφτει, σέ κάθε βῆμα κάνει λάθη, σέ κάθε βῆμα πέφτει στό χαντάκι κι' ἐμεῖς πάλι τή βγάζουμε — προχωρεῖ ὅμως καί θά τήν ὁδηγήσουμε στό σωστό δρόμο. Ἔτσι καί μόνο ἔτσι θά βγοῦμε ἀπό τό βάλτο αὐτό τῆς ἐρείπωσης, τῶν τρομερῶν δυσκολιῶν, τῆς καταστροφῆς, τῆς ἀποκτήνωσης, τῆς ἀθλιότητας, τῆς πείνας, ὅπου μᾶς ἔσπρωξε ὁ πόλεμος καί ὅπου οἱ ἰμπεριαλιστές ὅλων τῶν χωρῶν προσπαθοῦν νά μᾶς σπρώξουν καί νά μᾶς ἀναγκάσουν νά κολλήσουμε ἐκεῖ.

Καί ἀρχίσαμε νά βγαίνουμε. Εἶναι τά πρῶτα βήματα.

Ὁ ἕνας χρόνος τῆς σοβιετικῆς δουλιᾶς μᾶς δίδαξε νά καταλαβαίνουμε καθαρά αὐτό τό καθῆκον σέ κάθε ξεχωριστή περίπτωση τῆς ἐργοστασιακῆς πρακτικῆς καί τῆς πρακτικῆς τῆς ἀγροτικῆς δουλιᾶς καί νά ἀφομοιώνουμε αὐτό τό ἔργο, πού εἶναι μιά τεράστια κατάκτηση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μέσα σ' ἕνα χρόνο. Νά χάσεις ἕνα χρόνο γι' αὐτό δέν εἶναι κρίμα. Ἐμεῖς δέν θά συζητήσουμε θεωρητικά, ὅπως τόν παλιό καιρό, γιά τή σημασία γενικά τῶν ἀστῶν εἰδικῶν καί τή σημασία τῶν προλεταριακῶν ὀργανώσεων, ἐμεῖς θά χρησιμοποιοῦμε κάθε βῆμα τῆς πείρας μας σέ ὁποιαδήποτε ἐργοστασιακή ἐπιτροπή καί σέ ὁποιαδήποτε γεωργική ὀργάνωση. Ἐφόσον βάλαμε τά θεμέλια τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ἐφόσον ἔχουμε ἤδη μικρά θεμέλια, ἐφόσον ὑπάρχουν τέτιες ἐθνικοποιημένες ἐπιχειρήσεις, ὅπου οἱ ἐργάτες κατάλαβαν τά καθήκοντά τους καί ἄρχισαν νά ἀνεβάζουν τήν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας μέ τή βοήθεια τῶν ἀστῶν εἰδικῶν, οἱ ὁποῖοι σέ κάθε βῆμα τους προσπαθοῦν νά πισωγυρίσουν, ἐνῶ οἱ μαζικές ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν τούς ἀναγκάζουν νά τραβήξουν μπροστά βῆμα-βῆμα μέ τή Σοβιετική ἐξουσία — αὐτή εἶναι ἡ μεγαλύτερη κατάκτηση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἡ δουλιά αὐτή δέν φαίνεται, δέν ἔχει τίποτε τό λαμπρό, εἶναι δύσκολο νά τήν ἐκτιμήσεις σέ ὅλη τή σημασία της, ἀκριβῶς ὅμως σ' αὐτό ἐκδηλώνεται τό βῆμα πρός τά μπρός τοῦ κινήματός μας, ὅτι δηλ. ἀπό τό ἁπλό καθῆκον τῆς ἁπλῆς συντριβῆς τῶν ἐκμεταλλευτῶν περάσαμε στό καθῆκον νά διδάξουμε τόν ἴδιο τόν ἑαυτό μας, νά διδάξουμε τίς μάζες νά οἰκοδομοῦν τόν κομμουνισμό μέ τά καπιταλιστικά τοῦβλα, νά ὑποχρεώνουν τούς καπιταλιστές εἰδικούς νά δουλεύουν γιά μᾶς. Μόνο ἀκολου-

θώντας τό δρόμο αὐτό, θά πετύχουμε τή νίκη. Καί τώρα ξέρουμε ὅτι, βαδίζοντας ἔτσι ὅπως βαδίζαμε ὥς τώρα, θά τήν πετύχουμε πραγματικά αὐτή τή νίκη.

Σύντροφοι, θά περάσω στό τελευταῖο ζήτημα πού θά ἤθελα νά φωτίσω ἔστω καί σέ συντομία, γιατί τράβηξε πολύ ὁ λόγος μου — στό ζήτημα τῆς στάσης μας ἀπέναντι στό χωριό.

Ἄν ὥς τά τώρα μιλοῦσα γιά τή στρατιωτική δουλιά, γιά τή δικτατορία, γιά τή χρησιμοποίηση τῶν ἀστῶν εἰδικῶν, εἶναι γιατί στό σημεῖο αὐτό ὑπάρχει μιά καινούργια τεράστια δυσκολία τῆς κομμουνιστικῆς οἰκοδόμησης.

Τί γίνεται ὅταν ἡ ἐξουσία περνάει στά χέρια τοῦ προλεταριάτου σέ χώρα ὅπου τό προλεταριάτο τῆς πόλης εἶναι μειοψηφία, ἐνῶ ἡ πλειοψηφία εἶναι ἀγρότες πού συνήθισαν στήν ἀτομική ὀργάνωση τοῦ νοικοκυριοῦ τους, πού εἶναι ποτισμένοι πέρα γιά πέρα μέ τίς συνήθειες αὐτοῦ τοῦ κομματιασμένου νοικοκυριοῦ;

Οἱ ἀγρότες ὅμως αὐτοί στήν πλειοψηφία τους εἶναι τόσο καταστραμμένοι, φτωχοί καί βασανισμένοι ἀπό τήν καταπίεση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, πού ζητοῦν πρόθυμα νά τούς βοηθήσουν οἱ προλετάριοι. Ὅπου ὁ ἐργάτης τῆς πόλης μέ ἕναν τρόπο κάπως ἔξυπνο, λεπτό, ἀνθρώπινο καί ὄχι ὅπως κάνει ὁ ἄνθρωπος πού θέλει νά διευθύνει καί προκαλεῖ δικαιολογημένα μίσος — ὅταν ὁ ἐργάτης τῆς πόλης πλησιάζει τόν ἀγρότη μέ ἕναν τρόπο κάπως ἀνθρώπινο, βρίσκει σ' αὐτόν τήν πιό συντροφική ἐμπιστοσύνη καί τήν πλήρη ὑποστήριξή του. Αὐτό ἐμεῖς τό ξέρουμε. Πάνω σ' αὐτό στηρίζεται ἡ Σοβιετική ἐξουσία στό χωριό. Καί μπόρεσε νά κρατηθεῖ μόνο μέ τή βοήθεια τῆς πιό εἰλικρινοῦς ὑποστήριξης τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων. Τήν ὑποστήριξη αὐτή τήν ἔχουμε, γιατί οἱ ἐργάτες τῆς πόλης μέ χίλιους δρόμους, πού ἐμεῖς οὔτε κάν τούς ὑποψιαζόμαστε, συνδέθηκαν μέ τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ.

Ἡ κρατική ἐξουσία πού παλιότερα τό ἐμπόδιζε αὐτό, τώρα κάνει τό πᾶν γιά νά τό βοηθήσει. Μόνο χάρη σ' αὐτό κρατιέται ἡ Σοβιετική ἐξουσία, μόνο σ' αὐτό βρίσκεται ἡ ἐγγύηση τῆς νίκης.

Οἱ τεράστιες δυσκολίες πού τώρα μόλις τίς ἀνάφερα βρίσκονται στό ὅτι ὁ ἀγρότης συνήθισε νά δουλεύει μεμονωμένα, νά ἐμπορεύεται ἐλεύθερα τά σιτηρά, καί τοῦ φαίνεται ὅτι αὐτό εἶναι νόμιμο πράγμα. Πῶς συμβαίνει — σκέπτεται — νά δούλεψα γιά νά ἔχω σιτάρι πού μοῦ στοίχισε τόσον ἱδρώτα καί αἷμα καί νά μήν ἔχω τό δικαίωμα νά τό πουλήσω ἐλεύθερα; Αὐτό φαίνεται στόν ἀγρότη ὅτι εἶναι προσβολή.

Ἐμεῖς ὅμως ξέρουμε ἀπό ὅλη τήν πείρα τῆς ἀνάπτυξης τῆς Ρωσίας ὅτι νά ἐμπορεύεσαι ἐλεύθερα σημαίνει νά δημιουργεῖς ἐλεύθερα καπιταλιστές· καί νά ἐμπορεύεσαι ἐλεύθερα σέ χώρα πού ἐξαντλήθηκε ἀπό τήν πείνα, ὅπου ὁ πεινασμένος γιά ἕνα κομμάτι ψωμί εἶναι ἕτοιμος νά τά δόσει ὅλα, δ,τι θέλεις, ἀκόμη καί νά γίνει σκλάβος, νά ἐμπορεύεσαι ἐλεύθερα ὅταν ἡ χώρα πεινάει, αὐτό σημαίνει ὅτι πλουτίζεις ἐλεύθερα τή μειοψηφία καί καταστρέφεις τήν πλειοψηφία.

Ἐμεῖς χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι σέ χώρα πού εἶναι βασανισμένη ἀπό τήν πείνα, τό πρῶτο καθῆκον εἶναι νά βοηθήσουμε τήν ἀγροτιά· μπορεῖ ὅμως νά τή βοηθήσουμε μόνο ὅταν συνενώσουμε τή δράση της, ὅταν συνενώσουμε τίς μάζες, γιατί οἱ ἀγρότες εἶναι σκορπισμένοι, κομματιασμένοι, συνήθισαν νά ζοῦν καί νά δουλεύουν χωριστά.

Ἐξωτερικά ἐμπόδια γιά τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ δύσκολου καθήκοντος δέν ὑπάρχουν· ἐδῶ δ,τι ἔπρεπε νά γίνει μέ τή βία ἔγινε· ἐμεῖς δέν ἀρνούμαστε τή βία· ξέρουμε ὅτι ὑπάρχουν κουλάκοι ἀνάμεσα στούς ἀγρότες, πού μᾶς ἀντιστέκονται δραστήρια, ὀργανώνοντας ἀνοιχτά λευκοφρουρίτικες ἐξεγέρσεις· αὐτό δέν ἀφορᾶ ὅλη τή μάζα τῶν ἀγροτῶν. Οἱ κουλάκοι ἀποτελοῦν μειοψηφία· κι' ἐδῶ χρειάζεται πάλη καί ἀγώνας, αὐτούς πρέπει νά τούς τσακίσουμε κι' ἐμεῖς τούς τσακίζουμε, ὕστερα ὅμως ἀπό τή νικηφόρα ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος τῆς συντριβῆς τῶν ἐκμεταλλευτῶν στό χωριό μπαίνει ἕνα ζήτημα πού δέν μπορεῖ νά τό λύσουμε μέ τή βία· σ' αὐτό τόν τομέα, ὅπως καί σέ ὅλους τούς ἄλλους, μπορεῖ νά ἐκπληρώσουμε τό καθῆκον μας μόνο μέ τή μαζική ὀργάνωση, μέ τή μακρόχρονη διαπαιδαγωγική ἐπιροή τοῦ προλεταριάτου τῆς πόλης πάνω στήν ἀγροτιά.

Θά ἐκπληρώσουμε λοιπόν τό καθῆκον αὐτό; — Ναί, αὐτό τό ξέρουμε ἀπό τήν πείρα· καί μόνο γιατί ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν ἔχει ἐμπιστοσύνη στήν ἐργατική ἐξουσία, μέ τήν πείρα αὐτῆς τῆς ἐμπιστοσύνης ἀπέναντι στούς ἐργάτες μπορεῖ νά οἰκοδομήσουμε τά θεμέλια, πού ἡ οἰκοδόμησή τους ἄρχισε ἤδη, καί πρέπει νά τά οἰκοδομήσουμε παραπέρα, ἀκολουθώντας ὅμως τό δρόμο τῆς συντροφικῆς ἐπιροῆς καί τῆς πειθαρχίας.

Νά τό καθῆκον πού ὀρθώθηκε μπροστά μας πρακτικά.

Ὅταν δημιουργούσαμε τίς Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς, ὅταν προσπαθούσαμε νά ἐφαρμόσουμε τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τό χωριό [22], δέν ἐπιδιώκαμε νά πάρει ὁ πλούσιος ἐμπορεύματα, ἀλλά στήν πρώτη σειρά νά πάρει ὁ φτωχός ἐκεῖνα τά λίγα ἐμπορεύματα

πού μποροῦσε νά δόσει ἡ πόλη, γιατί, βοηθώντας τή φτωχολογιά, μπορούσαμε μέ τή βοήθειά της νά νικήσουμε τόν κουλάκο καί νά πάρουμε ἀπ' αὐτόν τά πλεονάσματα σιτηρῶν.

Νά ἐκπληρώσουμε τό καθῆκον τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ μέ ψωμί σέ μιά τεράστια χώρα μέ ἄσχημα μέσα συγκοινωνίας, μέ σκορπισμένη τήν ἀγροτιά, ἦταν ἀφάνταστα δύσκολο, καί τό καθῆκον αὐτό μᾶς ἀπασχόλησε περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο. Ἀναπολώντας ὅλες τίς συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, θά πῶ: δέν ὑπῆρξε οὔτε ἕνα πρόβλημα πού νά ἀπασχολήσει τόσο ἐπίμονα τή Σοβιετική ἐξουσία, ὅσο αὐτό τό πρόβλημα. Ἔχουμε τεράστια διασπορά τῶν ἀγροτῶν, κομμάτιασμα, στό χωριό ὑπάρχει ἡ μεγαλύτερη καθυστέρηση, οἱ συνήθειες γιά τό ἀτομικό νοικοκυριό, ἐκεῖ βλέπουν τήν ἀπαγόρευση νά ἐμπορεύεσαι ἐλεύθερα τά σιτηρά σάν προσβολή, κι' ἐδῶ, μέ τήν εὐκαιρία φυσικά, παρουσιάζονται πολιτικοί ἀπατεῶνες, κάθε εἴδους ἐσέροι καί μενσεβίκοι καί ἐρεθίζουν τούς ἀγρότες καί τούς λένε: «Σᾶς ληστεύουν!».

Ὑπάρχουν παλιάνθρωποι ὕστερα ἀπό ἕνα χρόνο σοβιετικῆς δουλιᾶς, ὅταν, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, οἱ ἐπισιτιστές ἀπόδειξαν ὅτι στούς τελευταίους μῆνες δόσαμε στό χωριό 42 χιλιάδες βαγόνια προϊόντα καί πήραμε σέ ἀντάλλαγμα 39 μόνο χιλιάδες βαγόνια σιτηρά — ὑπάρχουν παλιάνθρωποι πού, ὡστόσο, φωνάζουν: «Ἀγρότες, σᾶς ληστεύει ἡ Σοβιετική ἐξουσία!».

Τή στιγμή πού οἱ ἐργάτες ὑποφέρουν στίς πόλεις — καί πουθενά ἀλλοῦ δέν ὑπάρχει τέτια φοβερή πείνα, ὅπως στίς πόλεις καί στίς μή γεωργικές περιοχές τῆς Ρωσίας — τή στιγμή πού οἱ ἀγρότες πῆραν ὅλη τή γῆ τῶν τσιφλικάδων καί πῆραν τά σιτηρά, τή στιγμή πού οἱ ἀγρότες στήν πλειοψηφία τους, αὐτό τό ξέρουμε, τόν πρῶτο χρόνο τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας δούλεψαν γιά τόν ἑαυτό τους καί ὄχι γιά τόν ἀφέντη καί τόν ἔμπορο καί βελτίωσαν τή διατροφή τους, σέ τέτια στιγμή πού ἡ χώρα στίς πόλεις καί στίς μή γεωργικές περιοχές βασανίζεται ἀπό τήν πείνα, ὅταν ὅλοι οἱ καπιταλιστές προσπαθοῦν νά μᾶς ὑπονομεύσουν μέ τήν πείνα — τή στιγμή αὐτή βρίσκονται ἄνθρωποι ντυμένοι μέ μενσεβίκικα, ἐσέρικα ἤ ἄλλα γελοῖα κοστούμια καί τολμοῦν νά λένε καί νά ξαναλένε: «Σᾶς ληστεύουν!». Αὐτοί εἶναι πράκτορες τοῦ καπιταλισμοῦ καί θά τούς φερόμαστε καί πρέπει νά τούς φερόμαστε, ὅπως φερόμαστε στούς πράκτορες τοῦ καπιταλισμοῦ καί ὄχι ἀλλιῶς!

Τή στιγμή αὐτή πού ἡ Σοβιετική ἐξουσία τήν πιό μεγάλη δυσκολία τή βλέπει στό ζήτημα τῆς πείνας, ὑποχρέωση κάθε

σοβιετικοῦ πολίτη εἶναι νά παραδόσει ὅλα τά πλεονάσματα τῶν σιτηρῶν στόν πεινασμένο. Αὐτό εἶναι τόσο καθαρό, ὁλοφάνερο, τόσο κατανοητό ἀπό κάθε ἐργαζόμενο ἄνθρωπο, πού δέν πρέπει νά ὑπάρχουν ἀντιρήσεις. Ἐδῶ χρειάζεται ἡ ἀπάτη, ἡ πολιτική κατεργαριά γιά νά συσκοτίσεις τήν ἁπλή, καθαρή, ὁλοφάνερη ἀλήθεια, νά τήν κάνεις μή κατανοητή ἤ νά τή διαστρεβλώσεις!

Σ' αὐτή τήν ἀλήθεια στηρίζεται ὁ ἐργάτης τῆς πόλης. Χάρη στήν ὁλοφάνερη αὐτή ἀλήθεια ἐκπληρώνει τή δύσκολη δουλιά του. Ὡς τώρα ἔλεγε στήν ἀγροτική φτωχολογιά: ἐμεῖς μαζί μ' ἐσᾶς ἀποτελοῦμε τό πραγματικό στήριγμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Γι' αὐτό δημιουργήθηκαν οἱ Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς, οἱ ὀργανώσεις τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων, τό ὑποχρεωτικό τράβηγμα τῶν συνεταιρισμῶν στήν ὑπόθεση τῆς συνένωσης ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ. Ὅλα τά διατάγματα στόν τομέα τῆς γεωργίας, πού ἐκδόθηκαν, τά διαποτίζει αὐτή ἡ βασική σκέψη, ὅλες οἱ ἐκκλήσεις πρός τούς ἐργάτες τῆς πόλης ἔλεγαν: ἑνωθεῖτε μέ τήν ἀγροτική φτωχολογιά, χωρίς αὐτό δέν θά λύσετε τό σπουδαιότερο καί δυσκολότερο ζήτημα — τό ζήτημα τῶν σιτηρῶν. Καί στόν ἀγρότη λέγαμε: ἤ θά ἑνωθεῖς μέ τόν ἐργάτη τῆς πόλης, καί τότε θά νικήσουμε, ἤ θά ὑποκύψεις στίς ὑποκινήσεις καί στίς συμβουλές τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν ὑπαλλήλων καί τῶν λακέδων τους μέ μενσεβίκικα κοστούμια, πού σοῦ πιπιλίζουν: «Μήν ἀφήνεις νά σέ ληστεύει ἡ πόλη, κάνε ἐλεύθερο ἐμπόριο· ὅποιος εἶναι πλούσιος, ἐκεῖνος θά ζήσει καί πολύ, καί ἄν πεθαίνουν ἀπό τήν πείνα, ἐσένα τί σέ νιάζει» — καί τότε κι' ἐσύ ὁ ἴδιος θά χαθεῖς, θά γίνεις σκλάβος τοῦ καπιταλιστῆ καί τή Σοβιετική Ρωσία θά ἀφανίσεις. Μόνο στόν καπιταλισμό σκέπτονταν ἔτσι: «Ἐγώ ἐμπορεύομαι, ἐγώ κερδίζω, ὁ καθένας γιά τόν ἑαυτό του κι' ὁ θεός γιά ὅλους». Ἔτσι σκεπτόταν ὁ καπιταλισμός καί γέννησε τόν πόλεμο· καί νά γιατί οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ἦταν φτωχοί καί ἐλάχιστοι ἄνθρωποι ἦταν δισεκατομμυριοῦχοι.

Τό καθῆκον εἶναι πῶς νά πλησιάσουμε στήν πρακτική δουλιά τόν ἀγρότη, πῶς νά ὀργανώσουμε τή φτωχολογιά καί τόν μεσαῖο ἀγρότη, ὥστε νά παλεύουμε σέ κάθε βῆμα ἐνάντια στήν τάση τους πρός τό παλιό, ἐνάντια στήν προσπάθειά τους νά γυρίσουν πίσω, στό ἐλεύθερο ἐμπόριο, ἐνάντια στό διαρκή πόθο τους νά ὀργανώσουν «ἐλεύθερα» τό νοικοκυριό. Ἡ λέξη «ἐλευθερία» εἶναι καλή λέξη· σέ κάθε βῆμα «ἐλευθερία»: ἐλευθερία νά ἐμπορεύεσαι, νά πουλᾶς, νά πουλιέσαι κτλ. Καί βρίσκονται οἱ ἀπατεῶνες μενσεβίκοι καί ἐσέροι πού τήν ὑπέροχη αὐτή λέξη «ἐλευθερία» τή χρησιμο-

ποιοῦν καί τήν ξαναχρησιμοποιοῦν σέ κάθε ἐφημερίδα καί λόγο· δλοι δμως αὐτοί εἶναι καθαροί ἀπατεῶνες, πόρνες τοῦ καπιταλισμοῦ, πού σπρώχνουν τό λαό πρός τά πίσω.

Τέλος, κύριο ἀντικείμενο τῆς φροντίδας καί σκοπός τῆς δράσης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, δπως καί τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας, τόν τελευταῖο καιρό, τούς τελευταίους μῆνες καί ἑβδομάδες ἦταν ἡ πάλη ἐνάντια στήν πείνα.

Μεγάλο κακό γιά μᾶς εἶναι ἡ πείνα ἀκριβῶς τώρα, στίς παραμονές τῆς ἄνοιξης: καί τήν ἄνοιξη μᾶς περιμένει ἡ πιό δύσκολη περίοδος. Ὅπως πέρυσι, τό τέλος τοῦ χειμώνα, ἡ ἄνοιξη καί ἡ ἀρχή τοῦ καλοκαιριοῦ ἦταν ἡ πιό δύσκολη ἐποχή, ἔτσι καί φέτος, τώρα ἀκριβῶς μπαίνουμε στή δύσκολη περίοδο. Τώρα μεγαλώνουν ξανά οἱ ἐλπίδες τῶν λευκοφρουριτῶν, τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν δτι, ἀφοῦ δέν εἶναι σέ θέση νά τσακίσουν τή Σοβιετική ἐξουσία στήν ἀνοιχτή πάλη, θά ἐκμεταλλευτοῦν ἴσως μιά φορά ἀκόμη τήν πείνα.

Μάλιστα καί οἱ ἄνθρωποι πού λένε δτι εἶναι μενσεβίκοι, ἐσέροι, δεξιοί καί ἀριστεροί, ἔπεσαν τόσο χαμηλά, ὥστε στά λόγια δηλώνουν δτι εἶναι ὀπαδοί τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ, ἐνῶ δταν ὀξύνεται ἡ ἐπισιτιστική κατάσταση, δταν πλησιάζει ἡ πείνα, προσπαθοῦν νά τήν ἐκμεταλλευτοῦν καί ὑποκινοῦν τίς λαϊκές μάζες ἐνάντια στήν ἐξουσία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, δέν καταλαβαίνουν δτι, δπως ἡ προδοσία τοῦ ἀριστεροῦ ἐσέρου Μουραβιόφ πέρυσι στό Ἀνατολικό μέτωπο στοίχισε τή ζωή δεκάδων χιλιάδων ἐργατῶν καί ἀγροτῶν στόν πόλεμο ἐνάντια στούς λευκοφρουρίτες, ἔτσι καί τώρα κάθε πολιτική τέτιου εἴδους, κάθε προπαγάνδα καί παιχνίδι μέ τήν πείνα, πού κάνουν οἱ ἀριστεροί ἐσέροι πρός δφελος τάχα τῶν ἐργατῶν, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἀνοιχτή βοήθεια στούς λευκοφρουρίτες. Κάθε τέτια προπαγάνδα στοιχίζει χιλιάδες περισσές θυσίες στόν πόλεμο ἐνάντια στούς λευκοφρουρίτες. Πέρυσι, δταν ὁ Μουραβιόφ πρόδοσε, παραλίγο νά ἀνοίξει δλο τό μέτωπο, προκαλώντας ὁλόκληρη σειρά ἀπό βαριές ἧττες.

Γι' αὐτό θά ἤθελα πρίν ἀπόλα καί περισσότερο ἀπόλα νά θίξω μέ τόν πιό σύντομο τρόπο τά βασικά γεγονότα.

Ἄν σήμερα ἡ κατάστασή μας στόν ἐπισιτιστικό τομέα ἐπιδεινώθηκε πάλι, δπως καί πέρυσι τήν ἄνοιξη, τώρα ἔχουμε μιά σοβαρή ἐλπίδα ὄχι μόνο νά νικήσουμε τή δυσκολία αὐτή, ἀλλά καί νά βγοῦμε ἀπ' αὐτήν εὐκολότερα ἀπ' ὅ,τι τόν περασμένο χρόνο. Ἡ ἐλπίδα στηρίζεται στό γεγονός δτι στήν Ἀνατολή καί τό Νότο τά πράγματα εἶναι πολύ καλύτερα, καί ἡ Ἀνατολή καί ὁ

Νότος εἶναι οἱ κύριοι σιτοβολῶνες τῆς Ρωσίας. Σέ μιά ὁλόκληρη σειρά συσκέψεων τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τίς τελευταῖες μέρες διαπιστώσαμε μέ ἀκρίβεια ὅτι στούς σιδηροδρόμους ἀπό τό Καζάν ὥς τό Σαράτοφ καί στούς σιδηροδρόμους Βόλγα-Μπουγκουλμά, ἀπό τή Σαμάρα πρός ἀνατολάς, πέρα ἀπό τό Βόλγα, εἶναι συγκεντρωμένα καί σωριασμένα ἕτοιμα σιτηρά πού φτάνουν τά 9 ἑκατομμύρια πούτια.

Ὅλη ἡ τεράστια δυσκολία, ὅλος ὁ μεγάλος κίνδυνος βρίσκεται στό ὅτι οἱ μεταφορές μας εἶναι τόσο ἀδύνατες καί ἡ ἔλλειψη ἀτμομηχανῶν τόσο μεγάλη, πού δέν εἴμαστε βέβαιοι, ἄν θά μεταφέρουμε αὐτά τά σιτηρά. Αὐτή ἦταν ἡ κύρια φροντίδα στή δράση μας τόν τελευταῖο καιρό καί νά γιατί πήραμε ἕνα τέτιο μέτρο, ὅπως τό σταμάτημα, τό ὁλοκληρωτικό σταμάτημα τῆς μεταφορᾶς ἐπιβατῶν ἀπό τίς 18 Μάρτη ὥς τίς 20 Ἀπρίλη.

Ξέρουμε ὅτι αὐτό εἶναι δύσκολο. Θά βρεθοῦν προπαγανδιστές πού βοηθοῦν τούς λευκοφρουρίτες καί θά ἀρχίσουν νά φωνάζουν: «Κοιτάξτε, ὁ λαός πεινάει καί τοῦ ἀφαίρεσαν τά ἐπιβατικά τραῖνα, γιά νά μήν μπορεῖ νά μεταφέρει σιτηρά». Οἱ προπαγανδιστές αὐτοί ὑπάρχουν. Ἐμεῖς ὅμως λέμε: παρόλες τίς δυσκολίες ὑπολογίζουμε στή συνειδητότητα τῶν τίμιων ἐργατῶν καί αὐτοί θά εἶναι μαζί μας.

Τό σταμάτημα τῆς ἐπιβατικῆς κίνησης, ὅπως μᾶς πληροφόρησαν οἱ εἰδικοί, θά ἀπελευθερώσει 220 ἀτμομηχανές. Οἱ ἐπιβατικές αὐτές ἀτμομηχανές εἶναι πιό ἀδύνατες ἀπό τίς ἐμπορικές, ἔχουν λιγότερη μεταφορική δύναμη, ὑπολογίσαμε ὅμως ὅτι εἶναι σέ θέση στό διάστημα αὐτό νά μεταφέρουν μέχρι τριάμισι ἑκατομμύρια πούτια. Καί ἄν στό ἴδιο διάστημα θά μετάφερναν σιτηρά ἀτομικά οἱ μαυραγορίτες, οἱ πεινασμένοι ἄνθρωποι πού τρέχουν ἐδῶ κι' ἐκεῖ, αὐτοί θά μετάφερναν, στήν καλύτερη περίπτωση, μισό ἑκατομμύριο περίπου πούτια. Τήν ἀλήθεια αὐτή θά τήν ἐπιβεβαιώσει ὁ κάθε σιδηροδρομικός ἐργάτης πού ἔχει πείρα, ὁ καθένας πού πέρασε ἀπό τό δρόμο τῆς περιοχῆς τοῦ Ἄνω Βόλγα καί εἶδε πώς τά σιτηρά εἶναι σωριασμένα καμιά φορά ἀπευθείας πάνω στό χιόνι. Τά τσουβάλια μέ τά σιτηρά μποροῦν νά καταστραφοῦν, τά σιτηρά καί χωρίς αὐτό εἶναι ὑγρά· ἰδιαίτερα θά εἶναι ἄσχημα ὅταν θά ἀρχίσουν οἱ πλημμύρες. Πήραμε ὅμως τό σκληρό αὐτό μέτρο μέ τήν πεποίθηση ὅτι τήν ἀλήθεια δέν θά τήν κρύψεις ἀπό τίς μεγάλες μάζες τῶν ἐργατῶν, ὅτι οἱ προπαγανδιστές τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων δέν θά τίς ξεστρατίσουν ἀπό τό σωστό δρόμο καί ὅτι ἡ ἀλήθεια αὐτή θά νικήσει.

Καί ἕνα τέτιο σκληρό μέτρο, ὅπως τό σταμάτημα τῆς κίνησης τῶν ἐπιβατικῶν τραίνων, εἶναι σέ θέση νά δόσει μερικά ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά. Σαρώνοντας τήν ψευτιά, τή συκοφαντία καί τά παραμύθια ὅτι εἶναι ἐπιζήμιο τάχα τό σταμάτημα τῆς μεταφορᾶς ἐπιβατῶν, πρέπει νά ποῦμε ὅτι αὐτό θά δόσει ἀρκετά σιτηρά μέ τή βοήθεια τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας καί τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, πού στέλνονται γιά τό σκοπό αὐτό στό Νότο. Θά θυμίσω, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ὅτι καμιά πόλη δέν ἔδοσε τόσες πολλές δυνάμεις γιά τήν ὀργάνωση τοῦ ἐπισιτισμοῦ ὅσες ἔδοσε ἡ Πετρούπολη· ὅλες οἱ καλύτερες δυνάμεις της ἄρχισαν κιόλας τή δουλιά, κι' ἔτσι πρέπει νά ἐνεργοῦν οἱ ἐργάτες τῶν πρωτοπόρων πόλεων.

Τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση δέν μπορεῖς νά τήν κάνεις χωρίς τήν ἐργατική τάξη· δέν μπορεῖς νά τήν κάνεις, ἄν στήν ἐργατική τάξη δέν συσσωρεύτηκαν τόσες δυνάμεις γιά νά καθοδηγήσουν δεκάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους τοῦ χωριοῦ, πού τούς ἀποκτήνωσε, τούς βασάνισε, τούς ἄφησε ἀγράμματους καί τούς σκόρπισε ὁ καπιταλισμός. Καί μποροῦν νά τούς καθοδηγήσουν μόνο οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες. Οἱ καλύτερες ὅμως δυνάμεις ἐξαντλήθηκαν ἤδη, ἀπόκαμαν καί κουράστηκαν. Πρέπει νά τίς ἀντικαταστήσουμε, προωθώντας τούς μεσαίους ἀγρότες, τή νεολαία. Αὐτοί ἴσως νά κάνουν λάθη, δέν εἶναι κακό· μόνο νά εἶναι ἀφοσιωμένοι στήν ἐργατική ὑπόθεση, διαπαιδαγωγημένοι στίς συνθῆκες τῆς προλεταριακῆς πάλης.

Πήραμε ἤδη μιά σειρά μέτρα γιά νά στείλουμε στούς σιδηροδρόμους Βόλγα-Μπουγκουλμά τίς καλύτερες δυνάμεις. Μαζί μέ τό τμῆμα τῶν ἐργατῶν πῆγε ἐκεῖ καί ὁ σ. Μπριουχάνοφ. Στάλθηκαν καί σέ ἄλλους σιδηροδρόμους στρατιωτικά τμήματα, καί μαζί τους καί ἐργάτες καί, τό ξαναλέω, ὑπάρχει σοβαρή ἐλπίδα ὅτι θά ἔχουμε σιτηρά. Θά εἶναι δύσκολο ἑξάμηνο, ὅμως τό τελευταῖο δύσκολο ἑξάμηνο, γιατί στή θέση τοῦ ἐχθροῦ πού δυναμώνει ἔχουμε ἐχθρό πού ἀποσυντίθεται, ἐπειδή ἀναπτύσσεται τό σοβιετικό κίνημα σέ ὅλες τίς χῶρες.

Αὐτοί εἶναι οἱ λόγοι πού μᾶς ἔκαναν νά δηλώσουμε, ἀφοῦ ἐξετάσαμε μέ προσεκτικό τρόπο καί ἐλέγξαμε πολλές φορές τούς ὑπολογισμούς, ὅτι τό σταμάτημα τῆς μεταφορᾶς ἐπιβατῶν θά δόσει τή δυνατότητα νά μεταφέρουμε μερικά ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά καί νά χρησιμοποιήσουμε τίς πλουσιότατες σιτοπαραγωγικές περιοχές τῆς Ἀνατολῆς καί τοῦ Νότου. Στό δύσκολο αὐτό ἑξάμηνο θά νικήσουμε τόν κυριότερο ἐχθρό μας, τήν πείνα, καί,

ἐκτός ἀπ' αὐτό, τώρα βρισκόμαστε σέ συνθῆκες καλύτερες ἀπό τόν περασμένο χρόνο, γιατί ἔχουμε ἀποθέματα.

Πέρυσι οἱ τσεχοσλοβάκοι ἔφτασαν ὥς τό Καζάν καί τό Σιμπίρσκ, ἡ Οὐκρανία ἦταν κάτω ἀπό τό πέλμα τῶν γερμανῶν, ὁ Κρασνόφ μέ γερμανικά χρήματα συγκέντρωνε στρατό στόν Ντόν καί ὁ Νότος εἶχε ἀποκοπεῖ ἀπό ἐμᾶς· ἐνῶ τώρα ἡ Οὐκρανία ἀπελευθερώνεται ἀπό τούς γερμανούς ἰμπεριαλιστές, πού ἤθελαν νά μεταφέρουν ἀπό τήν Οὐκρανία 60 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά, μετάφεραν ὅμως ὅλο-ὅλο μόλις 9 ἑκατομμύρια καί ἐπιπλέον μετάφεραν καί ἕνα τέτιο πράγμα πού δέν θά τό χωνέψουν — μετάφεραν τόν μπολσεβικισμό. Ἐξαιτίας του ἀπότυχαν οἱ γερμανοί ἰμπεριαλιστές, ἐξαιτίας του θά ἀποτύχουν καί οἱ γάλλοι καί οἱ ἄγγλοι ἰμπεριαλιστές, ἄν ἀποκτήσουν τή δυνατότητα νά προχωρήσουν στό βάθος τῆς Ρωσίας.

Ἔχουμε τώρα Σοβιετική τήν Οὐκρανία. Καί ἡ Σοβιετική κυβέρνηση στήν Οὐκρανία ἀπέναντί μας, ὅταν θά μπεῖ τό ζήτημα τῶν σιτηρῶν, δέν θά καθορίσει τιμή πάνω σ' ἐμπορική βάση, ὄχι ὅπως καθορίζει τήν τιμή ὁ κερδοσκόπος ἤ ἐκεῖνος ὁ μουζίκος πού λέει: «Ὁ πεινασμένος θά δόσει καί χίλια στό πούτι, φτύνω τό κρατικό μονοπώλιο, ἀρκεῖ μόνο νά κερδίσω, καί ἄν ὁ λαός πεινάει, τόσο τό καλύτερο, θά δόσουν περισσότερα». Ἔτσι σκέπτεται ἡ ἀστική τάξη τοῦ χωριοῦ, οἱ κουλάκοι, ἔτσι σκέπτονται οἱ κερδοσκόποι, καί τούς βοηθοῦν ὅλοι ὅσοι φωνάζουν ἐνάντια στό μονοπώλιο τῶν σιτηρῶν, ὅσοι εἶναι ὑπέρ τῆς «ἐλευθερίας» τοῦ ἐμπορίου, δηλ. ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας νά κερδίζει ὁ πλούσιος μουζίκος καί ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας νά πεθάνει τελικά ἀπό τήν πείνα ὁ ἐργάτης πού δέν θά πάρει τίποτε. Καί ἡ Οὐκρανική κυβέρνηση εἶπε: «Τό πρῶτο καθῆκον εἶναι νά βοηθήσουμε τόν πεινασμένο Βορά. Ἡ Οὐκρανία δέν μπορεῖ νά κρατηθεῖ, ἄν δέν κρατηθεῖ ὁ βασανισμένος ἀπό τούς λιμούς Βοράς· ἡ Οὐκρανία θά κρατηθεῖ καί θά νικήσει στά σίγουρα, ἄν βοηθήσει τόν πεινασμένο Βορά».

Τά ἀποθέματα τῶν σιτηρῶν στήν Οὐκρανία εἶναι τεράστια. Μεμιᾶς ὅλα δέν θά μποροῦμε νά τά πάρουμε. Στείλαμε στήν Οὐκρανία τίς καλύτερες σοβιετικές μας δυνάμεις καί ἀπό παντοῦ πήραμε τήν ἴδια ἀνακοίνωση: «Τεράστια ἀποθέματα σιτηρῶν, νά τά μεταφέρουμε ὅμως ὅλα ἀμέσως δέν μποροῦμε, δέν ὑπάρχει μηχανισμός». Οἱ γερμανοί κατάστρεψαν τήν Οὐκρανία σέ τέτιο βαθμό, πού μόλις τώρα ἐκεῖ ἀρχίζει νά διαμορφώνεται κάποιος μηχανισμός· ἐκεῖ ὑπάρχει ἀπόλυτο χάος. Ἡ χειρότερη περίοδος,

ὅταν βρισκόμαστε στό Σμόλνι τίς πρῶτες ἑβδομάδες μετά τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση καί παλεύαμε μέ τήν ἐρείπωση, δέν εἶναι τίποτε, ἄν συγκριθεῖ μέ τίς δυσκολίες πού περνάει τώρα ἡ Οὐκρανία. Ἀκούγεται ἡ κραυγή ἀπομέρους τῶν οὐκρανῶν συντρόφων ὅτι δέν ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ὅτι δέν ὑπάρχει ποιός νά οἰκοδομήσει τή Σοβιετική ἐξουσία, ὅτι δέν ὑπάρχει κανένας μηχανισμός, ὅτι δέν ὑπάρχει τέτιο προλεταριακό κέντρο σάν τήν Πετρούπολη ἤ τή Μόσχα, ἐνῶ τά οὐκρανικά προλεταριακά κέντρα βρίσκονται στά χέρια τοῦ ἐχθροῦ. Τό Κίεβο δέν εἶναι προλεταριακό κέντρο, τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς, πού τό βασάνισε ἡ πείνα, δέν ἐλευθερώθηκε ἀπό τούς κοζάκους. «Ἐλᾶτε νά μᾶς βοηθήσετε, ἐργάτες τοῦ Βορᾶ!».

Καί γι' αὐτό λέμε ἀπομέρους τῶν οὐκρανῶν συντρόφων στούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, ξέροντας ὅτι αὐτοί ἔδοσαν περισσότερα ἀπό τούς ἐργάτες κάθε ἄλλης πόλης: «Δόστε ἀκόμη, ἐντείνετε ἀκόμη τίς προσπάθειές σας!». Ἐμεῖς τώρα μποροῦμε καί πρεπει νά βοηθήσουμε τούς οὐκρανούς συντρόφους, γιατί εἶναι ὑποχρεωμένοι νά συγκροτήσουν τό μηχανισμό τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σέ τόπο πού ἐρημώθηκε καί καταστράφηκε ἀπό τά μαρτύρια τόσο, πού δέν ὑπόφερε καί δέν βασανίστηκε κανένας ἄλλος τόπος!

Ἐμεῖς, στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματός μας, ἀφοῦ ἐξετάσαμε τήν κατάσταση αὐτή, δόσαμε ἐντολή: στήν ἀρχή νά κάνουμε τό πᾶν γιά τή συγκρότηση τοῦ μηχανισμοῦ στήν Οὐκρανία καί νά καταπιαστοῦμε μέ τή δουλιά, ὁπότε θά ἔχουμε τό ὅπλο στά χέρια καί θά ὑπάρχει ὁ μηχανισμός, καί στήν 1 τοῦ Ἰούνη νά πάρουμε σέ ἀντάλλαγμα 50 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά.

Δέν θέλω καθόλου νά σᾶς βεβαιώσω ὅτι τό καθῆκον αὐτό θά ἐκπληρωθεῖ. Ὅλοι μας ξέρουμε ὅτι ὅσα καθήκοντα καί ἄν ἀναλάβαμε, δέν μπορέσαμε νά τά ἐκπληρώσουμε στήν καθορισμένη προθεσμία. Ἄς ἐκπληρωθεῖ ἔστω κι' ἕνα μέρος μόνο τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ. Ὡστόσο, νά ξέρετε καλά ὅτι στή μαύρη μέρα, ὅταν σ' ἐμᾶς ἡ πείνα ὅλο καί θά μεγαλώνει καί ὅταν στήν Ἀνατολή καί τό Νότο θά βρίσκεται σέ ἐντατική κίνηση ὅλος ὁ ἐπισιτιστικός μηχανισμός, ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά πάρουμε εἰδική βοήθεια ἀπό τό Νότο καί νά βελτιώσουμε τήν κατάστασή μας.

Ἐκτός ἀπό τήν Οὐκρανία ἔχουμε ἀκόμη μιά πηγή ἐφοδιασμοῦ — τήν περιοχή τοῦ Ντόν. Ἐκεῖ οἱ νίκες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ ἔκαναν κιόλας θαύματα. Πρίν μερικές ἑβδομάδες στόν Ντόν στόν πόλεμο ἐνάντια στόν Κρασνόφ, ἐνάντια στόν κυριότερο ἐχθρό,

ἐνάντια στούς ἀξιωματικούς, ἐνάντια στούς κοζάκους πού τούς ἀγόρασαν μέ τά ἑκατομμύρια στήν ἀρχή οἱ γερμανοί κι' ἔπειτα οἱ γάλλοι καί οἱ ἄγγλοι, πού ἐξακολουθοῦν καί τώρα νά τούς βοηθοῦν — πρίν μερικές ἑβδομάδες ἡ κατάστασή μας ἦταν δύσκολη· ἐνῶ τώρα μέ μεγάλη ταχύτητα πήραμε ὄχι μόνο τό ἔδαφος τῆς περιοχῆς ὥς τό Τσαρίτσιν, ἀλλά περάσαμε καί νοτιότερα ἀπό τό Τσαρίτσιν. Οἱ ἀντεπαναστάτες τοῦ Κρασνόφ καί τοῦ Ντόν τσακίστηκαν καί καμιά βοήθεια τῶν ἰμπεριαλιστῶν δέν τούς γλίτωσε.

Καί τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει ὅτι πλησιάσαμε στό κάρβουνο καί στά σιτηρά· χωρίς αὐτά θά χαθοῦμε, γιατί ἀπό ἔλλειψη κάρβουνου σταματοῦν οἱ σιδηρόδρομοι καί τά ἐργοστάσια, ἀπό ἔλλειψη σιτηρῶν οἱ ἐργάτες στίς πόλεις καί γενικά στίς μή γεωργικές περιοχές δοκιμάζουν τά βάσανα τῆς πείνας *.

Τά ἀποθέματα σιτηρῶν στόν Ντόν, ὅπως καί στήν Οὐκρανία, εἶναι τεράστια· ἐκεῖ, ἐκτός ἀπ' αὐτό, δέν μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι δέν ὑπάρχει μηχανισμός· σέ κάθε στρατιωτικό τμῆμα ὑπάρχει κομμουνιστικός πυρήνας, ἐπίτροποι ἐργάτες, ἐπισιτιστικές ὁμάδες ἐργατῶν· ἐκεῖ ἡ κυριότερη δυσκολία βρίσκεται στό ὅτι οἱ λευκοφρουρίτες, ὑποχωρώντας, ἀνατίναξαν τίς γέφυρες καί γι' αὐτό καί οἱ δυό βασικές γραμμές συγκοινωνίας ἦταν ἄχρηστες.

Στήν τελευταία συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἀσχοληθήκαμε μέ τοῦτο: καλέσαμε τούς εἰδικούς καί τούς ρωτήσαμε: πῶς θά ἐξοικονομήσουμε ὑλικό γιά τήν ἐπισκευή τῶν γραμμῶν καί πῶς θά ἐπισκευάσουμε ἔστω καί τή μιά ἀπ' αὐτές. Στήν τελευταία συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας βεβαιωθήκαμε ὅτι, χάρη στήν τεράστια ἔνταση τῶν δυνάμεων, ὄχι μόνο ἐξοικονομήθηκαν τά ὑλικά, ἀλλά ἔχουμε καί τή βεβαίωση τῶν ντόπιων συντρόφων

---

* Παρακάτω στό στενογράφημα ἀκολουθοῦσε τό κείμενο, πού δέν μπῆκε στήν μπροσούρα: «Ὁ Κόκκινος Στρατός ἐκπληρώνει τό καθῆκον του σέ ἀσυνήθιστα δύσκολες συνθῆκες. Σέ τέτιο καιρό, ὅταν σέ ὅλο τόν κόσμο ὅλοι ἐξαντλήθηκαν ἀπό τόν πόλεμο, ὁ στρατός μας ἔγινε καλοδεμένος, ἐδῶ ἀγωνίζονται ἄνθρωποι πού ὑπομένουν ἀπροσμέτρητα πιό δύσκολο πόλεμο, ἀπ' ὅ,τι ἐπί τσάρου, τόν ὑπομένουν ὅμως γιατί βλέπουν ὅτι δίπλα σέ κάθε στρατιωτικό διοικητή κάθεται ἐπίτροπος ἀπό τούς κομμουνιστές ὁ καλύτερος ἐργάτης τῆς Πετρούπολης ἤ τῆς Μόσχας, ἤ τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ. Σέ κάθε στρατιωτικό τμῆμα δημιουργοῦνται κομμουνιστικοί πυρῆνες, κάθε ἐπιτελεῖο μετατρέπεται σέ κέντρο ζύμωσης καί προπαγάνδας. Ὅλη ἡ δύναμη τοῦ στρατοῦ στηρίζεται σέ ἕνα καί μόνο σέ ἕνα: στή στενή του σύνδεση μέ τούς καλύτερους ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας καί τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ. Νά ποιό πράγμα ἔκανε τή στροφή καί ἔκανε θαύματα καί ἀπό τό στρατό πού τό ἔσκαζε, ὅταν ἄκουγε τή λέξη «κοζάκος», δημιουργήθηκε στρατός, ὁ ὁποῖος σέ μερικές ἑβδομάδες κατέλαβε δυό σιδηροδρομικές γραμμές, πού εἶναι οἱ βασικοί δρόμοι πρός τά σιτηρά καί τό κάρβουνο». *Ἡ Σύντ.*

ὅτι αὐτοί σχεδόν μᾶς ἐγγυοῦνται νά ἀποκαταστήσουν καί τίς δυό γραμμές πρίν πιάσουν οἱ πλημμύρες. Ἡ ἀποκατάσταση τῶν μεταφορῶν στίς δυό γραμμές ἀξίζει ἴσως πολλές νίκες κατά τῶν κοζάκων καί αὐτό μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά ποῦμε: «Πρέπει νά κρατήσουμε ἀκόμη μερικούς δύσκολους μῆνες, νά ἐντείνουμε τίς προσπάθειες, νά μᾶς δόσουν βοήθεια οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας καί τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ». Ἐκτός ἀπό τήν Ἀνατολή, ἀπ' ὅπου εἶναι δύσκολο νά μεταφέρουμε κάτι, ἐκτός ἀπό τήν Οὐκρανία, ὅπου ὑπάρχουν τεράστια ἀποθέματα, ἀλλά δέν ὑπάρχει μηχανισμός, ὑπάρχει ὁ Ντόν πού πάρθηκε ἀπό τόν Κόκκινο Στρατό. Νά γιατί μέ περίσκεψη, μέ συνετό ὑπολογισμό, ἀφοῦ ἐλέγξαμε ὅλα αὐτά μέ πολλές ἐκθέσεις καί πληροφορίες ἀπό τίς τοπικές ἀρχές καί ἀφοῦ ἀκούσαμε τούς εἰδικούς στόν ἐπισιτισμό καί στό ζήτημα τῶν σιδηροδρόμων, λέμε ὅτι ἔχουμε τήν πιό σοβαρή καί δικαιολογημένη πεποίθηση πώς ὄχι μόνο μποροῦμε νά κρατηθοῦμε ὅπως καί πέρυσι, ἀλλά μποροῦμε ἀκόμη καί νά βελτιώσουμε σημαντικά τήν κατάστασή μας.

Ὁ ἐχθρός μας ἀποσυντίθεται στό ἐσωτερικό, σέ καμιά περίπτωση δέν θά κρατηθεῖ γιά πολύ καί ὁ ἐξωτερικός ἐχθρός. Σύντροφοι, σ' αὐτό μᾶς ἔπεισαν ἰδιαίτερα ὅσα ἀκούσαμε ἀπό τούς ξένους συντρόφους πού ἦλθαν ἐδῶ καί ἱδρύσαμε μαζί τους πρίν λίγο καιρό στή Μόσχα τήν Κομμουνιστική Διεθνή. Στό Παρίσι, στίς λαϊκές συγκεντρώσεις, κατεβάζουν ἀπό τό βῆμα τούς ὁμιλητές πού ἐπιτίθενται ἐνάντια στόν μπολσεβικισμό. Ναί, ἡ νίκη εἶναι δική μας! Οἱ ἰμπεριαλιστές μποροῦν ἀκόμη νά χύνουν τό αἷμα χιλιάδων καί χιλιάδων ἐργατῶν, νά σκοτώνουν τήν Ρόζα Λούξεμπουργκ καί τόν Κάρλ Λῆμπκνεχτ καί ἑκατοντάδες ἀπό τούς καλύτερους ἐκπροσώπους τῆς Διεθνοῦς, μποροῦν νά γεμίζουν τίς φυλακές τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας καί τῆς Ἰταλίας μέ σοσιαλιστές, αὐτό ὅμως δέν θά τούς σώσει! Ἡ νίκη εἶναι δική μας! Γιατί οἱ ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν κατάλαβαν τί θά πεῖ Σοβιέτ, τί θά πεῖ Σοβιετική ἐξουσία — καί αὐτό παρόλη τήν ψευτιά, παρόλο τό χείμαρο τῆς ἀνοησίας καί τῆς βρωμερῆς συκοφαντίας. Καί οἱ καπιταλιστές ὅλων τῶν χωρῶν δέν ἔχουν διέξοδο. Τό ξαναλέω, αὐτοί θά φαγωθοῦν τή στιγμή πού θά κλείσουν εἰρήνη. Ἡ Γαλλία εἶναι ἕτοιμη νά ριχτεῖ στήν Ἰταλία, δέν θά μοιράσουν τή λεία, ἡ Ἰαπωνία ἐξοπλίζεται ἐνάντια στήν Ἀμερική. Φόρτωσαν πάνω στούς λαούς τεράστιο χαράτσι, δισεκατομμύρια καί δισεκατομμύρια πολεμικά δάνεια. Οἱ λαοί ὅμως παντοῦ ἔχουν βασανιστεῖ ἀπό τόν πόλεμο, παντοῦ

ὑπάρχει ἔλλειψη προϊόντων, σταμάτησε ἡ παραγωγή, παντοῦ πείνα. Ἡ Ἀντάντ πού ὑπόσχεται νά βοηθήσει τούς ἀντεπαναστάτες δεξιά καί ἀριστερά, δέν μπορεῖ νά θρέψει τίς χῶρες της. Οἱ ἐργατικές μάζες καί τοῦ Παρισιοῦ, καί τοῦ Λονδίνου, καί τῆς Νέας Ὑόρκης μετάφρασαν τή λέξη «Σοβιέτ» στίς γλῶσσες τους, ἔκαναν αὐτή τή λέξη κατανοητή γιά τόν κάθε ἐργάτη, ξέροντας ὅτι ἡ παλιά ἀστική δημοκρατία δέν μπορεῖ νά βοηθήσει τήν ὑπόθεση, ὅτι μπορεῖ νά βοηθήσει μόνο ἡ ἐργατική ἐξουσία.

Καί ἄν στή Ρωσία ἡ Σοβιετική ἐξουσία βρίσκεται μπροστά σέ τεράστιες δυσκολίες, αὐτό γίνεται γιατί ἐνάντια στή Ρωσία ρίχτηκε ἡ στρατιωτική δύναμη τῶν πιό ἐξοπλισμένων, τῶν πιό ἰσχυρῶν Δυνάμεων τοῦ κόσμου. Ὡστόσο ἡ Σοβιετική ἐξουσία στή Ρωσία κατάφερε νά κερδίσει τή συμπάθεια, τήν προσοχή καί τήν ἠθική ὑποστήριξη τῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου. Καί μέ βάση αὐτά τά δεδομένα, χωρίς νά τά ὑπερβάλλουμε καθόλου, χωρίς νά παραβλέπουμε τό γεγονός ὅτι τόσο στή Γερμανία ὅσο καί στίς ἄλλες χῶρες χύνεται τό αἷμα τῶν ἐργατῶν καί χάνονται πολλοί ἀπό τούς καλύτερους ἡγέτες τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀφοῦ βασανίζονται ἀπάνθρωπα — αὐτό τό ξέρουμε καί δέν τό παραβλέπουμε — βεβαιώνουμε ὅτι ἡ νίκη εἶναι δική μας, νίκη ὁλοκληρωτική, γιατί οἱ ἰμπεριαλιστές τῶν ἄλλων χωρῶν κλονίστηκαν, οἱ ἐργάτες βγαίνουν πιά ἀπό τήν κατάσταση τῆς παραζάλης καί τῆς ἐξαπάτησης, ἡ Σοβιετική ἐξουσία κέρδισε πιά τήν ἀναγνώριση τῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου· παντοῦ οἱ ἐλπίδες στηρίζονται μόνο στήν ὀργάνωση τῶν Σοβιέτ, τήν ἐλπίδα τή βλέπουν μόνο στό ὅτι οἱ ἐργάτες θά πάρουν τήν ἐξουσία στά χέρια τους.

Καί ὅταν οἱ ἐργάτες μάθουν ὅτι σέ μιά καθυστερημένη χώρα, ἀκόμη καί οἱ μή ἀναπτυγμένοι, ὅμως ἑνωμένοι ἐργάτες μπόρεσαν, ἀφοῦ πῆραν τήν ἐξουσία στά χέρια τους, νά δημιουργήσουν τή δύναμη πού ἀντιστέκεται στούς ἰμπεριαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου, ὅτι οἱ ἐργάτες αὐτοί κατάφεραν νά πάρουν τά ἐργοστάσια ἀπό τούς καπιταλιστές καί νά δόσουν τή γῆ τῶν τσιφλικάδων στούς ἀγρότες — ὅταν ἡ ἀλήθεια αὐτή εἰσχωρήσει στίς ἐργατικές μάζες ὅλων τῶν χωρῶν, τότε θά μπορέσουμε νά ποῦμε μέ φωνή πού νά τήν ἀκούσουν ὅλοι, μέ ἀπόλυτη βεβαιότητα, ἀκόμη μιά φορά, ὅτι ἡ νίκη εἶναι σίγουρα μέ τό μέρος μας σέ διεθνή κλίμακα, ἐπειδή ἡ ἀστική τάξη κλονίστηκε, δέν θά κατορθώσει πλέον νά ἐξαπατήσει τούς ἐργάτες, γιατί τό σοβιετικό κίνημα ἐμφανίστηκε παντοῦ, καί γρήγορα θά δοῦμε, ὅπως εἴδαμε καί στίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη 1917 τή δημιουργία τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρα-

τίας, δπως πρίν λίγες μέρες εἴδαμε στή Μόσχα τή δημιουργία τῆς III, τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ἔτσι σύντομα θά δοῦμε τή δημιουργία τῆς Παγκόσμιας Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. (Ὁ λόγος διακοπτόταν καί τέλειωσε μέσα σέ παρατεταμένα χειροκροτήματα.)

Παρακαλῶ πολύ τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης νά δημοσιεύσουν τό παρακάτω σάν *πρόλογο* ἤ σάν *ἐπίλογο* στό λόγο μου, ἔστω καί μέ τά πιό μικρά τυπογραφικά στοιχεῖα.

17/IV.

Λένιν

ΕΠΙΛΟΓΟΣ [23]

Ἀφοῦ κουράστηκα πολύ νά διορθώσω τίς σημειώσεις τοῦ λόγου μου, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά κάνω ἐπίμονη παράκληση σέ ὅλους τούς συντρόφους πού θέλουν νά κρατοῦν σημειώσεις τῶν λόγων μου γιά τόν Τύπο.

Ἡ παράκληση εἶναι τούτη: νά μή στηρίζονται ποτέ οὔτε σέ στενογραφημένες σημειώσεις, οὔτε σέ καμιά ἄλλη σημείωση τῶν λόγων μου, ποτέ νά μήν προσπαθοῦν νά τούς γράψουν, ποτέ νά μή δημοσιεύουν τίς σημειώσεις τῶν λόγων μου.

Ἀντί νά δημοσιεύουν τίς σημειώσεις τῶν λόγων μου, ἄν ὑπάρχει γι' αὐτό ἀνάγκη, ἄς δημοσιεύουν μιά περίληψή τους. Εἶδα στίς ἐφημερίδες τέτιες περιλήψεις γιά τούς λόγους μου πού ἦταν ἱκανοποιητικές. Δέν εἶδα ὅμως οὔτε μιά φορά ἐγγραφή τοῦ λόγου μου κάπως ἱκανοποιητική. Ἀπό ποῦ προέρχεται αὐτό δέν θά τό κρίνω, ἀπό τήν ὑπερβολική ἴσως ταχύτητα τοῦ λόγου μου, ἤ ἀπό τή μή σωστή συγκρότησή του, ἤ ἀπό κάτι ἄλλο, τό γεγονός ὅμως παραμένει γεγονός. Οὔτε μιά ἱκανοποιητική ἐγγραφή τοῦ λόγου μου, οὔτε στενογραφημένη, οὔτε καμιά ἄλλη, δέν εἶδα οὔτε μιά φορά.

Καλύτερα μιά καλή περίληψη τοῦ λόγου, παρά μιά ἄσχημη ἐγγραφή τοῦ λόγου. Γι' αὐτό καί παρακαλῶ: νά μή δημοσιεύονται ποτέ κανενός εἴδους ἐγγραφές τῶν λόγων μου.

17. IV. 1919.

Ν. Λένιν

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ Γ. Μ. ΣΒΕΡΝΤΛΟΦ ΣΤΗΝ ΕΚΤΑΚΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΚΕΕ 18 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1919

Σύντροφοι! Τήν ἡμέρα πού οἱ ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου τιμοῦν τήν ἡρωική ἐξέγερση τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ καί τό τραγικό της τέλος, ἐμεῖς κηδεύουμε τόν Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς Σβερντλόφ. Στό πρόσωπο τοῦ σ. Σβερντλόφ ἔτυχε νά ἐκδηλωθοῦν στήν πορεία τῆς ἐπανάστασής μας, στίς νίκες της, μέ τή μεγαλύτερη πληρότητα καί ὁλοκλήρωση, μεγαλύτερη ἀπό κάθε ἄλλον, τά κυριότερα καί οὐσιαστικότερα γνωρίσματα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, καί σ' αὐτό ἀκριβῶς πολύ περισσότερο, παρά στήν ἀπεριόριστη ἀφοσίωσή του στήν προλεταριακή ὑπόθεση βρίσκεται ἡ σημασία του σάν ἡγέτη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Σύντροφοι! Κατά τή γνώμη τῶν ἀνθρώπων πού κρίνουν ἐπιφανειακά, κατά τή γνώμη τῶν πολυάριθμων ἐχθρῶν τῆς ἐπανάστασής μας ἤ ἐκείνων πού ταλαντεύονται καί μέχρι τώρα ἀνάμεσα στήν ἐπανάσταση καί τούς ἀντιπάλους της — κατά τή γνώμη αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων χτυπάει στά μάτια περισσότερο τό γνώρισμα ἐκεῖνο τῆς ἐπανάστασης, πού ἐκδηλώθηκε στήν ἀποφασιστική, τήν ἀμείλικτα-σκληρή βία ἀπέναντι στούς ἐκμεταλλευτές τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι χωρίς αὐτό τό γνώρισμα — χωρίς ἐπαναστατική βία — τό προλεταριάτο δέν θά μποροῦσε νά νικήσει, ὅμως δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀμφιβολία καί ὅτι ἡ ἐπαναστατική βία ἀποτελοῦσε ἀπαραίτητη καί δικαιολογημένη μέθοδο τῆς ἐπανάστασης σέ ὁρισμένες μόνο στιγμές τῆς ἀνάπτυξής της, μόνο ὅταν ὑπῆρχαν ὁρισμένες καί εἰδικές συνθῆκες, ἐνῶ ἡ ὀργάνωση τῶν προλεταριακῶν μαζῶν, ἡ ὀργάνωση τῶν ἐργαζομένων ἦταν καί παραμένει ἡ πολύ πιό βαθιά, μόνιμη ἰδιότητα αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης καί ὅρος τῆς νίκης της. Νά, σ' αὐτή τήν ὀργάνωση τῶν ἑκατομμυρίων ἐργαζομένων βρίσκονται καί οἱ καλύτεροι ὅροι τῆς ἐπανάστασης, ἡ πιό βαθιά πηγή τῶν νικῶν της. Καί αὐτό τό γνώρισμα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἀνάδειξε στήν πορεία τῆς πάλης τέτιους

ἡγέτες πού ἐνσάρκωναν περισσότερο αὐτή τήν πρωτόφαντη στήν ἐπανάσταση ἰδιότητα — τήν ὀργάνωση τῶν μαζῶν. Τό γνώρισμα αὐτό τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἀνάδειξε κι' ἕναν τέτιο ἄνθρωπο σάν τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ, πού ἦταν πρίν ἀπόλα καί περισσότερο ἀπόλα ὀργανωτής.

Σύντροφοι! Ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι, ἰδιαίτερα στούς δύσκολους γιά τούς ἐπαναστάτες καιρούς, στήν ἐποχή τῆς δύσκολης, τῆς πολύχρονης, καμιά φορά τῆς μαρτυρικῆς καί ὑπερβολικά μακρόχρονης προετοιμασίας τῆς ἐπανάστασης, τύχαινε νά ὑποφέρουμε περισσότερο ἀπό τή διάσταση ἀνάμεσα στή θεωρία, τίς ἀρχές, τό πρόγραμμα καί στήν πράξη, τύχαινε νά ὑποφέρουμε πιό συχνά ἀπό τόν ὑπερβολικό φόρτο σέ θεωρία, ἀποσπασμένοι ἀπό τήν ἄμεση δράση.

Ἡ ἱστορία τοῦ ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή διάρκεια πολλῶν δεκαετιῶν γνωρίζει τό μαρτυρολόγιο ἀνθρώπων ἀφοσιωμένων στήν ἐπαναστατική ὑπόθεση, πού δέν εἶχαν ὅμως τή δυνατότητα νά ἐφαρμόσουν πρακτικά τά ἐπαναστατικά τους ἰδανικά. Καί στόν τομέα αὐτό ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση ἔδοσε στά πρώην μεμονωμένα ἄτομα, στούς ἥρωες τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τό πραγματικό ἔδαφος, τήν πραγματική βάση, τίς πραγματικές συνθῆκες, τό πραγματικό ἀκροατήριο καί τήν πραγματική προλεταριακή στρατιά, ὅπου οἱ ἡγέτες αὐτοί μποροῦσαν νά ἐκδηλωθοῦν. Στόν τομέα αὐτό ἀναδείχνονται περισσότερο ἐκεῖνοι ἀκριβῶς οἱ ἡγέτες πού μπόρεσαν, σάν ὀργανωτές πού δροῦν ἔμπρακτα, νά κατακτήσουν τέτια ἐξαιρετικά περίοπτη θέση σάν αὐτή πού κατάκτησε καί κατεῖχε δικαιωματικά ὁ Γ. Μ. Σβερντλόφ.

Ἄν ρίξουμε μιά ματιά στό δρόμο τῆς ζωῆς αὐτοῦ τοῦ ἡγέτη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, θά δοῦμε ἀμέσως ὅτι τό ἐξαιρετικό ὀργανωτικό ταλέντο του διαμορφώθηκε στήν πορεία τῆς μακρόχρονης πάλης, ὅτι ὁ ἡγέτης αὐτός τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης κάθε μιά ἀπό τίς ὑπέροχες ἰδιότητες τοῦ μεγάλου ἐπαναστάτη τίς σφυρηλάτησε ὁ ἴδιος, ζώντας καί περνώντας τή δοκιμασία τῶν διάφορων ἐποχῶν μέσα στίς πιό δύσκολες συνθῆκες δράσης τοῦ ἐπαναστάτη. Στήν πρώτη περίοδο τῆς δράσης του, ὄντας ἐντελῶς νέος ἀκόμη, μόλις ἀπόκτησε πολιτική συνείδηση δόθηκε ἀμέσως καί ὁλοκληρωτικά στήν ἐπανάσταση. Στήν ἐποχή αὐτή, στίς ἀρχές μόλις τοῦ 20οῦ αἰώνα, εἴχαμε μπροστά μας τόν σ. Σβερντλόφ σάν τόν πιό ξεκάθαρο τύπο ἐπαγγελματία ἐπαναστάτη — ἄνθρωπο πού ξέκοψε ὁλοκληρωτικά ἀπό τήν οἰκογένεια, ἀπό ὅλες τίς ἀνέσεις καί τίς συνήθειες τῆς παλιᾶς

ἀστικῆς κοινωνίας, ἄνθρωπο πού δόθηκε ὁλοκληρωτικά καί ἀπεριόριστα στήν ἐπανάσταση καί μέσα σέ πολλά χρόνια, καί σέ δεκαετίες ἀκόμη, περνώντας ἀπό φυλακή σέ ἐξορία καί ἀπό ἐξορία σέ φυλακή, σφυρηλάτησε στόν ἑαυτό του τίς ἰδιότητες ἐκεῖνες πού μέσα σέ πολλά-πολλά χρόνια ἀτσαλώνουν τούς ἐπαναστάτες.

Ὁ ἐπαγγελματίας ὅμως αὐτός ἐπαναστάτης δέν ἀποσπάστηκε ποτέ, οὔτε γιά μιά στιγμή ἀπό τίς μάζες. Ὅταν οἱ συνθῆκες τοῦ τσαρισμοῦ τόν καταδίκαζαν, ὅπως καί ὅλους τούς τοτινούς ἐπαναστάτες, σέ δράση κυρίως μή νόμιμη, παράνομη, καί σ' αὐτή τή μή νόμιμη, τήν παράνομη δράση ὁ σ. Σβερντλόφ βάδιζε πάντα δίπλα-δίπλα καί χέρι-χέρι μέ τούς πρωτοπόρους ἐργάτες πού ἄρχισαν στίς ἀρχές ἀκριβῶς τοῦ 20οῦ αἰώνα νά ἀντικαθιστοῦν τήν προηγούμενη γενιά τῶν ἐπαναστατῶν ἀπό τό περιβάλλον τῆς διανόησης.

Σ' αὐτό ἀκριβῶς τό διάστημα οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες ἔμπαιναν στή δουλιά κατά δεκάδες καί ἑκατοντάδες καί διαμόρφωσαν μέσα τους ἐκεῖνο τό ἀτσάλωμα στήν ἐπαναστατική πάλη πού, χωρίς αὐτό — μαζί μέ τήν πιό στενή σύνδεση μέ τίς μάζες — δέν θά μποροῦσε νά ἐπιτύχει ἡ ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία. Αὐτός ἀκριβῶς ὁ μεγάλος δρόμος τῆς παράνομης δουλιᾶς χαρακτηρίζει περισσότερο ἀπόλα τόν ἄνθρωπο πού, ἐπειδή συμμετεῖχε διαρκῶς στήν πάλη, ποτέ δέν ἀποσπάστηκε ἀπό τίς μάζες, ποτέ δέν ἐγκατέλειψε τή Ρωσία, δροῦσε πάντα μαζί μέ τούς καλύτερους ἐργάτες καί κατάφερε, παρόλη τήν ἀπόσπασή του ἀπό τή ζωή, στήν ὁποία καταδίκαζαν τούς ἐπαναστάτες οἱ διωγμοί, κατάφερε νά διαμορφωθεῖ ὄχι μόνο σέ ἀγαπημένο ἡγέτη τῶν ἐργατῶν, ὄχι μόνο σέ ἡγέτη πού γνώριζε καλύτερα καί περισσότερο τήν πρακτική δράση, ἀλλά καί σέ ὀργανωτή τῶν πρωτοπόρων προλετάριων. Καί ἄν μερικοί πίστευαν — πιό πολύ ἔτσι πίστευαν οἱ ἀντίπαλοί μας εἴτε οἱ ταλαντευόμενοι ἄνθρωποι — ὅτι ἡ ἀπόλυτη αὐτή ἀπορόφηση ἀπό τήν παράνομη δουλιά, ὅτι τό γνώρισμα αὐτό τοῦ ἐπαγγελματία ἐπαναστάτη τόν ἀποσπᾶ ἀπό τίς μάζες, τό παράδειγμα ἀκριβῶς τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ μᾶς δείχνει πόσο ἐξαιρετικά λαθεμένη εἶναι ἡ γνώμη αὐτή, καί ἀντίθετα, ὅτι ἡ ἀπεριόριστη ἀκριβῶς ἀφοσίωση στήν ἐπαναστατική ὑπόθεση, πού παρουσίασε ἡ ζωή τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι πέρασαν ἀπό πολλές φυλακές καί ἀπό τίς πιό ἀπομακρυσμένες ἐξορίες τῆς Σιβηρίας, αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἀφοσίωση δημιουργοῦσε τέτιους ἡγέτες, τό ἄνθος τοῦ

προλεταριάτου μας. Καί ὅταν αὐτή συνδυαζόταν μέ τήν ἰδιότητα, μέ τήν ἱκανότητα νά καταλαβαίνεις τούς ἀνθρώπους, νά ὀργανώνεις τή δουλιά, τότε αὐτή σφυρηλατοῦσε καί τούς μεγάλους ὀργανωτές. Μέσα ἀπό τούς παράνομους ὁμίλους, μέσα ἀπό τήν ἐπαναστατική παράνομη δουλιά, μέσα ἀπό τό παράνομο κόμμα πού σέ κανέναν ἄλλο δέν ἔβρισκε τήν ὁλοκληρωτική ἐνσάρκωση καί ἔκφρασή του, ὅσο στόν Γ. Μ. Σβερντλόφ — μόνο μέσα ἀπ' αὐτό τό πρακτικό σχολειό, μόνο μέσα ἀπ' αὐτό τό δρόμο μπόρεσε νά φτάσει στή θέση τοῦ πρώτου ἀνθρώπου στήν πρώτη σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία, στή θέση τοῦ πρώτου ὀργανωτῆ τῶν πλατιῶν προλεταριακῶν μαζῶν.

Σύντροφοι! Σέ ὅλους ὅσους ἔτυχε, ὅπως ἔτυχε σ' ἐμένα, νά δουλέψουν καθημερινά μέ τόν σ. Σβερντλόφ, σ' αὐτούς ἦταν ἐντελῶς ξεκάθαρο ὅτι μόνο τό ἐξαιρετικό ὀργανωτικό ταλέντο αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου μᾶς ἐξασφάλιζε ἐκεῖνο πού μᾶς ἔκανε ὥς τώρα νά εἴμαστε περήφανοι καί εἴμασταν δικαιολογημένα περήφανοι. Μᾶς ἐξασφάλισε τήν ἀπόλυτη δυνατότητα γιά μιά συντροφική, συστηματική, πραγματικά ὀργανωμένη δουλιά, τέτια δουλιά πού θά ἦταν ἄξια γιά τίς ὀργανωμένες προλεταριακές μάζες καί θά ἀνταποκρινόταν στίς ἀπαιτήσεις τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης — γιά τή συσπειρωμένη ὀργανωμένη ἐκείνη δουλιά, πού ἄν δέν ὑπῆρχε, δέν θά ὑπερνικούσαμε καμιά ἀπό τίς πολυάριθμες ἐκεῖνες δυσκολίες, καμιά ἀπό τίς βαριές ἐκεῖνες δοκιμασίες, ἀπ' ὅπου περάσαμε ὥς τώρα κι' ἀπ' ὅπου εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά περνοῦμε τώρα.

Στήν ἔντονη ἐκείνη πάλη, ὅπως εἶναι ἡ ἐπανάσταση, στό εἰδικό ἐκεῖνο πόστο, ὅπου βρίσκεται κάθε ἐπαναστάτης, ὅταν ἡ δουλιά καί μιᾶς μικρῆς ἀκόμη ὁμάδας παίρνει τή μορφή συζητήσεων καί συσκέψεων, τεράστια σημασία ἔχει τό μεγάλο ἠθικό κύρος πού κατακτήθηκε στήν πορεία τῆς πάλης, τό τελείως ἀδιάβλητο κύρος πού ἀντλεῖ, φυσικά, τίς δυνάμεις του ὄχι ἀπό τήν ἀφηρημένη ἠθική, ἀλλά ἀπό τήν ἠθική τοῦ ἐπαναστάτη ἀγωνιστῆ, ἀπό τήν ἠθική πού δίνουν οἱ γραμμές καί οἱ φάλαγγες τῶν ἐπαναστατικῶν μαζῶν.

Ἄν κατορθώσαμε στή διάρκεια ἑνός χρόνου καί πάνω νά σηκώσουμε τά ἀβάσταχτα βάρη πού ἔπεσαν σέ ἕνα στενό κύκλο ἀφοσιωμένων ἐπαναστατῶν, ἄν οἱ καθοδηγητικές ὁμάδες μπόρεσαν τόσο σταθερά, τόσο γρήγορα, τόσο ὅμορφα νά λύσουν τά πολύ δύσκολα προβλήματα, αὐτό ἔγινε μόνο γιατί μιά ἐξέχουσα θέση μέσα σ' αὐτές κρατοῦσε ἕνας ἐξαιρετικός, ἕνας

προικισμένος μέ ταλέντο όργανωτής, σάν τόν Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς. Μόνο αὐτός κατόρθωσε νά συνενώσει μέσα του τήν καταπληκτική γνώση ὅλων τῶν καθοδηγητικῶν στελεχῶν τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος, μόνο αὐτός κατόρθωσε μέσα στά πολλά χρόνια τῆς πάλης — γι' αὐτή μπορῶ νά μιλήσω ἐδῶ μόνο σέ μεγάλη συντομία — νά καλλιεργήσει μέσα του τό θαυμάσιο αἰσθητήριο τοῦ ἀνθρώπου τῆς πράξης, τό θαυμάσιο ταλέντο τοῦ ὀργανωτῆ, τό ὁλότελα ἀδιάβλητο ἐκεῖνο κύρος πού τοῦ ἔδοσε τή δυνατότητα νά διευθύνει τούς μεγαλύτερους τομεῖς δουλιᾶς τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, τομεῖς πού μποροῦσε νά τούς διευθύνει μόνο μιά ὁμάδα ἀνθρώπων — νά τούς διευθύνει ὁλοκληρωτικά καί ἀποκλειστικά μόνος του ὁ Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς. Μόνο αὐτός κατόρθωσε νά κερδίσει μιά τέτια θέση, ὥστε νά εἶναι ἀρκετό μέσα στόν τεράστιο ἀριθμό τῶν πιό μεγάλων καί πιό σοβαρῶν ὀργανωτικῶν πρακτικῶν ζητημάτων, νά εἶναι ἀρκετό νά πεῖ μιά λέξη γιά νά λυθεῖ τό ζήτημα μιά γιά πάντα, μέ ἕναν ἀδιάβλητο τρόπο, χωρίς καμιά σύσκεψη, χωρίς καμιά τυπική ψηφοφορία, καί ὅλοι νά ἔχουν τήν ἀπόλυτη βεβαιότητα ὅτι τό ζήτημα λύθηκε στή βάση μιᾶς τέτιας πρακτικῆς γνώσης καί ἑνός τέτιου ὀργανωτικοῦ αἰσθητηρίου, ὥστε ὄχι μόνο οἱ ἑκατοντάδες καί χιλιάδες πρωτοπόροι ἐργάτες, ἀλλά καί οἱ μάζες νά θεωρήσουν τή λύση αὐτή ὁριστική.

Ἡ ἱστορία ἀπό παλιά ἤδη ἔδειξε ὅτι οἱ μεγάλες ἐπαναστάσεις στήν πορεία τῆς πάλης τους ἀναδείχνουν μεγάλους ἀνθρώπους καί δίνουν τή δυνατότητα νά ἐκδηλωθοῦν τέτια ταλέντα, πού πρίν ἡ ἐμφάνισή τους ἦταν πράγμα ἀδύνατο. Κανένας δέν θά πίστευε ὅτι ἀπό τό σχολειό τοῦ παράνομου ὁμίλου καί τῆς παράνομης δουλιᾶς, ἀπό τό σχολειό τοῦ μικροῦ καταδιωκόμενου Κόμματος καί τῆς φυλακῆς τοῦ Τουρουχάνσκ μποροῦσε νά βγεῖ ἕνας τέτιος ὀργανωτής πού κατάκτησε τό ἐντελῶς ἀδιάβλητο κύρος, ὁ ὀργανωτής ὅλης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στή Ρωσία καί ὁ μοναδικός, ἀπό τήν πλευρά τῶν γνώσεων, ὀργανωτής τῆς δουλιᾶς τοῦ Κόμματος, τοῦ Κόμματος πού δημιουργοῦσε αὐτά τά Σοβιέτ καί ἐφάρμοσε στήν πράξη τή Σοβιετική ἐξουσία, ἐξουσία πού κάνει τώρα τή δύσκολη, τή βασανιστική, τήν ποτισμένη μέ αἷμα, ἀλλά νικηφόρα πορεία της πρός ὅλους τούς λαούς, στίς χῶρες ὅλου τοῦ κόσμου.

Ἕναν τέτιο ἄνθρωπο, πού καλλιέργησε μέσα του τό ἐξαιρετικό αὐτό ὀργανωτικό ταλέντο, δέν θά μπορέσουμε νά τόν ἀντικαταστήσουμε ποτέ, ἄν μέ τήν ἀντικατάσταση ἐννοοῦμε τή

δυνατότητα νά βροῦμε ἕνα πρόσωπο, ἕναν σύντροφο πού νά συγκεντρώνει τίς ἱκανότητες αὐτές. Κανένας ἀπ' αὐτούς πού γνώριζαν ἀπό κοντά, πού παρακολούθησαν τήν καθημερινή δουλιά τοῦ Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς, δέν μπορεῖ νά ἀμφιβάλλει γιά τό ὅτι ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ὁ Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς εἶναι ἀναντικατάστατος. Τή δουλιά πού ἔκανε αὐτός μόνος του στόν τομέα τῆς ὀργάνωσης, τῆς ἐπιλογῆς τῶν ἀνθρώπων, τῆς τοποθέτησής τους σέ ὑπεύθυνα πόστα σύμφωνα μέ τίς πιό διαφορετικές εἰδικότητες — τή δουλιά αὐτή θά μπορέσουμε νά τήν κάνουμε μόνο στήν περίπτωση πού θά προωθήσετε στόν καθένα ἀπό τούς μεγάλους κλάδους πού διηύθυνε μόνος του ὁ σ. Σβερντλόφ, ὁλόκληρες ὁμάδες ἀνθρώπων· κι' αὐτοί, ἀκολουθώντας τά ἴχνη του, θά μπορέσουν νά πλησιάσουν αὐτό πού ἔκανε ἕνας μόνο ἄνθρωπος.

Ἡ προλεταριακή ὅμως ἐπανάσταση εἶναι ἰσχυρή ἀκριβῶς γιατί οἱ πηγές της εἶναι ἀνεξάντλητες. Ξέρουμε ὅτι στή θέση τῶν ἀνθρώπων πού ἀνεπιφύλακτα ἔδοσαν τή ζωή τους, τήν ἀφιέρωσαν σ' αὐτή τήν πάλη, ἡ ἐπανάσταση ἀναδείχνει φάλαγγες ἄλλων ἀνθρώπων πού εἶναι λιγότερο ἴσως ἔμπειροι, πού ξέρουν λιγότερα ἤ εἶναι λιγότερο προετοιμασμένοι στήν ἀρχή τῆς σταδιοδρομίας τους, ὅμως ἀνθρώπων πού εἶναι πλατιά συνδεμένοι μέ τίς μάζες καί ἱκανοί στή θέση τῶν μεγάλων ταλέντων πού ἔφυγαν νά ἀναδείξουν ὁμάδες ἀνθρώπων πού θά συνεχίσουν τό ἔργο τους, θά ἀκολουθήσουν τό δρόμο τους καί θά ἀποτελειώσουν αὐτό πού ἄρχισαν ἐκεῖνοι. Καί μ' αὐτή τήν ἔννοια εἴμαστε βαθιά πεπεισμένοι ὅτι ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση στή Ρωσία καί σέ ὅλο τόν κόσμο θά ἀναδείξει ὁμάδες καί ὁμάδες ἀνθρώπων, θά ἀναδείξει πολυάριθμα στρώματα ἀπό προλετάριους, ἀπό ἐργαζόμενους ἀγρότες πού θά δόσουν τήν πρακτική ἐκείνη γνώση τῆς ζωῆς, θά δόσουν, ἄν ὄχι τό ἀτομικό, τό συλλογικό ἐκεῖνο ὀργανωτικό ταλέντο πού, ἄν δέν ὑπάρχει, τά ἑκατομμύρια τῆς στρατιᾶς τῶν προλετάριων δέν μποροῦν νά φτάσουν στή νίκη τους.

Ἡ μνήμη τοῦ σ. Γ. Μ. Σβερντλόφ δέν θά εἶναι μόνο τό αἰώνιο σύμβολο τῆς ἀφοσίωσης τοῦ ἐπαναστάτη στήν ὑπόθεσή του, δέν θά εἶναι μόνο τό ὑπόδειγμα τοῦ συνδυασμοῦ τῆς πρακτικῆς εὐθυκρισίας καί τῆς πρακτικῆς ἐπιδεξιότητας, τῆς ἀπόλυτης σύνδεσης μέ τίς μάζες, μέ τήν ἱκανότητα νά τίς κατευθύνει — ἀλλά θά εἶναι καί ἡ ἐγγύηση ὅτι οἱ ὁλοένα καί πιό πλατιές μάζες τῶν προλετάριων, ἀκολουθώντας αὐτά τά παραδείγματα, θά τραβήξουν μπροστά πρός τήν ὁλοκληρωτική νίκη τῆς παγκόσμιας κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 60,
20 τοῦ Μάρτη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό στενογράφημα
πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ Γ. Μ. ΣΒΕΡΝΤΛΟΦ 18 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1919

ΧΡΟΝΙΚΟ

Κατεβάσαμε στόν τάφο τόν προλεταριακό ἡγέτη, πού ἔκανε τά περισσότερα ἀπ' ὅλους γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά τή νίκη της. Τώρα πού πλαταίνει σέ ὅλο τόν κόσμο ἡ Σοβιετική ἐξουσία καί διαδίδεται μέ ταχύτητα ἀστραπῆς ἡ ἰδέα πού δείχνει μέ τί τρόπο τό ὀργανωμένο στά Σοβιέτ προλεταριάτο ἀγωνίζεται γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ἰδεῶν του, ἐμεῖς κηδεύουμε τόν ἐκπρόσωπο τοῦ προλεταριάτου, πού ἔδειξε μέ τό παράδειγμα πῶς πρέπει νά παλεύουμε γι' αὐτές τίς ἰδέες.

Τά ἑκατομμύρια τῶν προλετάριων θά ἐπαναλάβουν τά λόγια μας: «Αἰώνια ἡ μνήμη στόν σ. Σβερντλόφ· πάνω στόν τάφο του δίνουμε τόν ἐπίσημο ὅρκο νά παλέψουμε ἀκόμη πιό γερά γιά τήν ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου, γιά τήν ὁλοκληρωτική ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζομένων!..».

«Βετσέρνιγε Ἰζβέστιγια Μοσκόβσκοβο Σοβιέτα», ἀρ. φύλ. 196, 19 τοῦ Μάρτη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βετσέρνιγε Ἰζβέστιγια Μοσκόβσκοβο Σοβιέτα»

ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ)[24]

Δημοσιεύτηκαν: τό προσχέδιο τοῦ σχεδίου προγράμματος τοῦ ΚΚΡ στίς 23 τοῦ Φλεβάρη 1919 στήν ἐφημερίδα «Πετρογκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 43· τό σχέδιο προγράμματος τοῦ ΚΚΡ (μπ), τό ἀπόσπασμα ἀπό τό πολιτικό μέρος τοῦ προγράμματος, τά ἄρθρα τοῦ προγράμματος γιά τόν τομέα τῆς λαϊκῆς παιδείας, τῶν θρησκευτικῶν σχέσεων, τοῦ οἰκονομικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος, τό ἀγροτικό μέρος τοῦ προγράμματος — στίς 25, 26 καί 27 τοῦ Φλεβάρη 1919 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 43, 44, 45· τό ἄρθρο τοῦ προγράμματος γιά τόν τομέα τῶν ἐθνικῶν σχέσεων, ἡ προσθήκη στό τελικό σχέδιο τοῦ ἄρθρου τοῦ προγράμματος γιά τό ἐθνικό ζήτημα — τό 1925 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. ΙΙΙ· ἡ προσθήκη στό πολιτικό μέρος τοῦ προγράμματος, ἡ εἰσαγωγή στό ἄρθρο τοῦ προγράμματος γιά τό στρατιωτικό τομέα, ἡ πρώτη παράγραφος τοῦ σημείου τοῦ προγράμματος γιά τά δικαστήρια — τό 1930 στή Λενινιστική συλλογή, τόμ. XIII

Δημοσιεύονται: τό προσχέδιο τοῦ σχεδίου προγράμματος τοῦ ΚΚΡ, τό σχέδιο προγράμματος τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἡ πρώτη παράγραφος τοῦ προγράμματος γιά τά δικαστήρια — σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο· ἡ προσθήκη στό πολιτικό μέρος τοῦ προγράμματος, τό ἀπόσπασμα ἀπό τό πολιτικό μέρος τοῦ προγράμματος, ἡ προσθήκη στό τελικό σχέδιο τοῦ ἄρθρου τοῦ προγράμματος γιά τό ἐθνικό ζήτημα, ἡ εἰσαγωγή στό ἄρθρο τοῦ προγράμματος γιά τό στρατιωτικό τομέα, τά ἄρθρα τοῦ προγράμματος γιά τόν τομέα τῆς λαϊκῆς μόρφωσης, τῶν ἐθνικῶν σχέσεων, τῶν θρησκευτικῶν σχέσεων, τοῦ οἰκονομικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος, τό ἀγροτικό μέρος τοῦ προγράμματος — σύμφωνα μέ τά χειρόγραφα

1
ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΚΡ

Σχέδιο: τό Πρόγραμμα ἀποτελεῖται ἀπό τά παρακάτω μέρη:

1. Εἰσαγωγή. Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση ἄρχισε στή Ρωσία καί ἀναπτύσσεται γρήγορα παντοῦ. Γιά τήν κατανόησή της πρέπει νά κατανοηθεῖ ἡ φύση τοῦ καπιταλισμοῦ καί ὅτι εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ ἐξέλιξή του πρός τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. — 2. Ὁ καπιταλισμός καί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Γιά τό ζήτημα αὐτό νά ἀνατυπωθεῖ στά κύριά του σημεῖα τό παλιό, τό μαρξιστικό Πρόγραμμά μας [25] πού κατάρτισε ὁ Πλεχάνοφ, γιά νά διευκρινιστοῦν καί οἱ «ἱστορικές ρίζες» τῆς κοσμοθεωρίας μας. — 3. Ἰμπεριαλισμός. Ἀπό τό σχέδιο Προγράμματος τοῦ Μάη 1917. — 4. Τά τρία ρεύματα στό διεθνές ἐργατικό κίνημα καί ἡ νέα Διεθνής. Ἀλλαγή τοῦ σχεδίου τοῦ Μάη 1917. — 5. Τά βασικά καθήκοντα τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας στή Ρωσία. Ἀπό τό σχέδιο τοῦ Δεκέμβρη 1917-Γενάρη 1918 [26]. — 6. Συγκεκριμενοποίηση τῶν καθηκόντων αὐτῶν στόν πολιτικό τομέα (καινούργιο). — 7. Τό ἴδιο στόν ἐθνικό, θρησκευτικό, παιδαγωγικό τομέα (καινούργιο). — 8. Τό ἴδιο στόν οἰκονομικό τομέα (καινούργιο). — 9. Τό ἴδιο στόν ἀγροτικό τομέα (καινούργιο). — 10. Τό ἴδιο στόν τομέα τῆς προστασίας τῶν ἐργαζομένων (τό γράφει ὁ Σμίντ). — 11 καί 12. Συμπληρώσεις γιά τούς ἄλλους τομεῖς (δέν γράφτηκαν).

Στό προσχέδιο αὐτό δέν ὁλοκληρώθηκε ἡ ἐπεξεργασία πολλῶν πλευρῶν, ἰδιαίτερα τό συντακτικό τους μέρος, καί ἀντί νά ἔχουμε μιά διατύπωση Προγράμματος, χρησιμοποιήθηκε προσωρινά ἡ διατύπωση σχολίων.

(1) Ἡ ἐπανάσταση τῆς 25. X. (7. XI.) 1917 στή Ρωσία ἐφάρμοσε τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τό προλεταριάτο ἄρχισε μέ τήν ὑποστήριξη τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς ἤ τοῦ μισοπρολεταριάτου νά δημιουργεῖ τήν κομμουνιστική κοινωνία. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου σέ ὅλες τίς ἀναπτυγμένες χῶρες, ἡ ἐμφάνιση καί ἀνάπτυξη παντοῦ τῆς σοβιετικῆς

μορφῆς τοῦ κινήματος αὐτοῦ; δηλ. τῆς μορφῆς πού ἀποβλέπει ἄμεσα στήν ἐφαρμογή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τέλος, ἡ ἔναρξη καί ἡ πορεία ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης στήν Αὐστροουγγαρία καί ἰδιαίτερα στή Γερμανία, ὅλα αὐτά ἔδειξαν παραστατικά ὅτι ἄρχισε ἡ ἐποχή τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς, τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης.

(2) Ἡ σωστή κατανόηση τῶν αἰτιῶν, τῆς σημασίας καί τῶν σκοπῶν τῆς ἐπανάστασης αὐτῆς ἀπαιτεῖ, πρῶτο, τήν ἐξήγηση τῆς οὐσίας, τῆς βασικῆς φύσης τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, τό ἀναπόφευκτο τῆς ἐξέλιξής τους σέ κομμουνισμό καί, δεύτερο, τήν ἐξήγηση τῆς φύσης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῶν ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων, πού ἐπιτάχυναν τή χρεοκοπία τοῦ καπιταλισμοῦ καί ἔβαλαν τήν προλεταριακή ἐπανάσταση στήν ἡμερήσια διάταξη.

* * *

(3) Τή φύση τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ἀστικῆς κοινωνίας πού κυριαρχεῖ ἀκόμη στίς περισσότερες πολιτισμένες χῶρες καί πού ἡ ἐξέλιξή της ὁδηγεῖ καί ὁδήγησε ἀναπόφευκτα στήν παγκόσμια κομμουνιστική ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου, τό παλιό μαρξιστικό πρόγραμμά μας τή χαρακτήρισε μέ τίς παρακάτω θέσεις:

(4) «Τή βασική ἰδιομορφία τῆς κοινωνίας αὐτῆς τήν ἀποτελεῖ ἡ ἐμπορευματική παραγωγή στή βάση τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς, ὅπου τό σπουδαιότερο καί σημαντικότερο μέρος τῶν μέσων παραγωγῆς καί κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων ἀνήκει σέ μιά μικρή σέ ἀριθμό τάξη ἀτόμων, ἐνῶ ἡ τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπό προλετάριους καί μισοπρολετάριους, πού εἶναι ἀναγκασμένοι λόγω τῆς οἰκονομικῆς τους κατάστασης νά πουλοῦν μόνιμα ἤ περιοδικά τήν ἐργατική τους δύναμη, δηλ. νά μισθώνονται στούς καπιταλιστές καί μέ τήν ἐργασία τους νά δημιουργοῦν τό εἰσόδημα τῶν ἀνώτερων τάξεων τῆς κοινωνίας.

(5) Ὁ τομέας τῆς κυριαρχίας τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς εὐρύνεται ὅλο καί περισσότερο στό βαθμό πού ἡ καθημερινή τελειοποίηση τῆς τεχνικῆς, μεγαλώνοντας τήν οἰκονομική σημασία τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων, ὁδηγεῖ στήν ἐκτόπιση τῶν μικρῶν αὐτοτελῶν παραγωγῶν, μετατρέποντας μιά μερίδα τους σέ προλετάριους, περιορίζοντας τό ρόλο τῶν ὑπόλοιπων στήν κοινωνικο-οἰκονομική ζωή καί σέ μερικές περιπτώσεις,

βάζοντάς τους σέ περισσότερο ἤ λιγότερο πλήρη, περισσότερο ἤ λιγότερο φανερή, περισσότερο ἤ λιγότερο βαριά ἐξάρτηση ἀπό τό κεφάλαιο.

(6) Ἡ ἴδια ἡ τεχνική πρόοδος δίνει ἐκτός ἀπ' αὐτό στούς ἐπιχειρηματίες τή δυνατότητα νά χρησιμοποιοῦν ὅλο καί σέ μεγαλύτερη κλίμακα τήν ἐργασία τῆς γυναίκας καί τοῦ παιδιοῦ στό προτσές παραγωγῆς καί κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων. Καί ἐπειδή, ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ πρόοδος ὁδηγεῖ στή σχετική μείωση τῶν ἀναγκῶν τῶν ἐπιχειρηματιῶν σέ ἐργατικά χέρια, ἡ ζήτηση ἐργατικῆς δύναμης ἀναπόφευκτα εἶναι λιγότερη ἀπό τήν προσφορά της, μέ ἀποτέλεσμα νά μεγαλώνει ἡ ἐξάρτηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας ἀπό τό κεφάλαιο καί νά ἀνεβαίνει ὁ βαθμός ἐκμετάλλευσής της.

(7) Ἡ κατάσταση αὐτή πραγμάτων στό ἐσωτερικό τῶν ἀστικῶν χωρῶν καί ἡ διαρκής ὄξυνση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τους στήν παγκόσμια ἀγορά, κάνουν ὅλο καί πιό δύσκολη τήν πούληση τῶν ἐμπορευμάτων πού παράγονται σέ διαρκῶς αὐξανόμενη ποσότητα. Ἡ ὑπερπαραγωγή πού ἐκδηλώνεται σέ περισσότερο ἤ λιγότερο βαθιές βιομηχανικές κρίσεις, καί τίς ὁποῖες ἀκολουθοῦν μεγαλύτερης ἤ μικρότερης διάρκειας περίοδοι βιομηχανικῆς στασιμότητας, ἀποτελεῖ τήν ἀναπόφευκτη συνέπεια τῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων στήν ἀστική κοινωνία. Οἱ κρίσεις καί οἱ περίοδοι τῆς βιομηχανικῆς στασιμότητας, μέ τή σειρά τους, καταστρέφουν ἀκόμη πιό πολύ τούς μικρούς παραγωγούς, μεγαλώνουν ἀκόμη πιό πολύ τήν ἐξάρτηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας ἀπό τό κεφάλαιο, ὁδηγοῦν ἀκόμη πιό γρήγορα στή σχετική καί καμιά φορά καί στήν ἀπόλυτη ἐπιδείνωση τῆς κατάστασης τῆς ἐργατικῆς τάξης.

(8) Ἔτσι λοιπόν, ἡ τελειοποίηση τῆς τεχνικῆς, πού σημαίνει ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας καί αὔξηση τοῦ κοινωνικοῦ πλούτου, προκαθορίζει στήν ἀστική κοινωνία τό μεγάλωμα τῆς κοινωνικῆς ἀνισότητας, τήν αὔξηση τῆς ἀπόστασης ἀνάμεσα στούς εὔπορους καί τούς ἄπορους καί τό μεγάλωμα τῆς ἀνέχειας, τῆς ἀνεργίας καί διάφορων ἄλλων στερήσεων ὅλο καί σέ πλατύτερα στρώματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν.

(9) Στό βαθμό ὅμως πού μεγαλώνουν καί ἀναπτύσσονται ὅλες αὐτές οἱ ἀντιθέσεις, πού ἀποτελοῦν χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, μεγαλώνει ἐπίσης καί ἡ δυσαρέσκεια τῶν ἐργαζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν ἀπό τήν ὑπάρχουσα τάξη πραγμάτων, αὐξάνει ὁ ἀριθμός καί ἡ συσπείρωση

τῶν προλετάριων καί όξύνεται ἡ πάλη τους ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές τους. Ταυτόχρονα, ἡ τελειοποίηση τῆς τεχνικῆς, συγκεντροποιώντας τά μέσα παραγωγῆς καί κυκλοφορίας καί κοινωνικοποιώντας τό προτσές ἐργασίας στίς καπιταλιστικές ἐπιχειρήσεις, δημιουργεῖ ὅλο καί γρηγορότερα τήν ὑλική δυνατότητα τῆς ἀντικατάστασης τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς μέ τίς κομμουνιστικές — δηλ. τῆς κοινωνικῆς ἐκείνης ἐπανάστασης, πού ἀποτελεῖ τόν τελικό σκοπό ὅλης τῆς δράσης τοῦ διεθνοῦς κομμουνιστικοῦ κόμματος, τό ὁποῖο εἶναι ὁ συνειδητός ἐκφραστής τοῦ ταξικοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου.

(10) Ἡ κοινωνική ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου, ἀντικαθιστώντας τήν ἀτομική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς καί κυκλοφορίας μέ τήν κοινωνική καί, ἐφαρμόζοντας τή σχεδιομετρική ὀργάνωση τοῦ κοινωνικοῦ-παραγωγικοῦ προτσές γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς εὐημερίας καί τῆς ὁλόπλευρης ἀνάπτυξης ὅλων τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας, θά ἐξαλείψει τό χωρισμό τῆς κοινωνίας σέ τάξεις κι' ἔτσι θά ἀπελευθερώσει ὅλη τήν καταπιεζόμενη ἀνθρωπότητα, γιατί θά βάλει τέρμα σέ ὅλες τίς μορφές ἐκμετάλλευσης τῆς μιᾶς μερίδας τῆς κοινωνίας ἀπό τήν ἄλλη.

(11) Ἀπαραίτητος ὅρος τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς ἐπανάστασης εἶναι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, δηλ. ἡ κατάκτηση ἀπό τό προλεταριάτο τῆς πολιτικῆς ἐκείνης ἐξουσίας, πού θά τοῦ ἐπιτρέψει νά συντρίψει κάθε ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Τό διεθνές κομμουνιστικό κόμμα, βάζοντας γιά καθῆκον του νά κάνει τό προλεταριάτο ἱκανό νά ἐκπληρώσει τή μεγάλη ἱστορική ἀποστολή του, τό ὀργανώνει σέ αὐτοτελές πολιτικό κόμμα, πού ἀντιπαρατίθεται σέ ὅλα τά ἀστικά κόμματα, καθοδηγεῖ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ταξικῆς του πάλης, ξεσκεπάζει μπροστά στό προλεταριάτο τήν ἀνειρήνευτη ἀντίθεση ἀνάμεσα στά συμφέροντα τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί στά συμφέροντα τῶν ἐκμεταλλευομένων καί τοῦ ἐξηγεῖ τήν ἱστορική σημασία καί τούς ἀπαραίτητους ὅρους τῆς ἐπικείμενης κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Ταυτόχρονα ἀποκαλύπτει μπροστά σέ ὅλη τήν ὑπόλοιπη ἐργαζόμενη καί ἐκμεταλλευόμενη μάζα τήν ἀπελπιστική της κατάσταση μέσα στήν καπιταλιστική κοινωνία καί τήν ἀνάγκη τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης πρός τό συμφέρον τῆς δικῆς της ἀπελευθέρωσης ἀπό τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου. Τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τό Κομμουνιστικό κόμμα, καλεῖ στίς γραμμές του ὅλα τά στρώματα τοῦ ἐργαζόμενου καί ἐκμεταλλευόμενου πληθυσμοῦ, ἐφόσον ἀποδέχονται τίς ἀπόψεις τοῦ προλεταριάτου».

* * *

(12) Ὁ παγκόσμιος καπιταλισμός ἔφτασε σήμερα — ἀπό τίς ἀρχές περίπου τοῦ 20οῦ αἰώνα — στό στάδιο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ὁ ἰμπεριαλισμός εἴτε ἡ ἐποχή τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, εἶναι μιά τόσο πολύ ἀναπτυγμένη καπιταλιστική οἰκονομία, πού οἱ μονοπωλιακές ἑνώσεις τῶν καπιταλιστῶν — τά καπιταλιστικά συνδικάτα, τά καρτέλ, τά τράστ — ἀπόκτησαν ἀποφασιστική σημασία, τό τεράστια συγκεντροποιημένο τραπεζικό κεφάλαιο συγχωνεύτηκε μέ τό βιομηχανικό, ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίου σέ ξένες χῶρες ἀναπτύχθηκε σέ πολύ μεγάλη κλίμακα, ὅλος ὁ κόσμος μοιράστηκε ἤδη ἐδαφικά ἀπό τίς πιό πλούσιες χῶρες καί ἄρχισε τό οἰκονομικό μοίρασμα τοῦ κόσμου ἀνάμεσα στά διεθνῆ τράστ.

(13) Οἱ ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι — δηλαδή οἱ πόλεμοι γιά τήν κυριαρχία πάνω στόν κόσμο, γιά τίς ἀγορές τοῦ τραπεζικοῦ κεφαλαίου, γιά τό πνίξιμο τῶν μικρῶν καί ἀδύνατων λαῶν — εἶναι ἀναπόφευκτοι σέ μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων. Καί τέτιος ἀκριβῶς ἦταν ὁ πρῶτος μεγάλος ἰμπεριαλιστικός πόλεμος τοῦ 1914-1918.

(14) Καί τό ἐξαιρετικά ὑψηλό ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ γενικά· καί ἡ ἀντικατάσταση τοῦ ἐλεύθερου συναγωνισμοῦ μέ τό μονοπωλιακό καπιταλισμό· καί ἡ προετοιμασία ἀπό μέρους τῶν τραπεζῶν, καθώς καί τῶν ἑνώσεων τῶν καπιταλιστῶν, τοῦ μηχανισμοῦ γιά τήν κοινωνική ρύθμιση τοῦ προτσές παραγωγῆς καί κατανομῆς τῶν προϊόντων· καί τό μεγάλωμα τῆς ἀκρίβιας καί τῆς καταπίεσης τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό μέρους τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων πού συνδέεται μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν καπιταλιστικῶν μονοπωλίων, καί οἱ τεράστιες δυσκολίες τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς πάλης της· καί τά βάσανα, οἱ δυστυχίες, οἱ καταστροφές, ἡ ἀποκτήνωση πού γεννᾶ ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος — ὅλα αὐτά δημιουργοῦν, ἀπό τό ἐπίπεδο ἀνάπτυξης ὅπου ἔφτασε τώρα ὁ καπιταλισμός, τήν ἐποχή τῆς προλεταριακῆς, τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ ἐποχή αὐτή ἄρχισε.

(15) Μόνο ἡ προλεταριακή, ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση μπορεῖ νά βγάλει τήν ἀνθρωπότητα ἀπό τό ἀδιέξοδο πού δημιούργησε ὁ ἰμπεριαλισμός καί οἱ ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι. Ὅποιες καί ἄν εἶναι οἱ δυσκολίες τῆς ἐπανάστασης καί οἱ πιθανές προσωρινές ἀποτυχίες της, ἤ τά κύματα τῆς ἀντεπανάστασης — ἡ τελική νίκη τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀναπόφευκτη.

* * *

(16) Ἡ νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἀπαιτεῖ νά ὑπάρχει ἡ πιό μεγάλη ἐμπιστοσύνη, ἡ πιό στενή ἀδελφική συμμαχία καί ἡ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη ἑνότητα στήν ἐπαναστατική δράση τῆς ἐργατικῆς τάξης ὅλων τῶν προηγμένων χωρῶν. Οἱ ὅροι αὐτοί εἶναι ἀπραγματοποίητοι χωρίς τήν ἀποφασιστική στά ζητήματα ἀρχῶν ρήξη καί χωρίς τήν ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια στήν ἀστική διαστρέβλωση τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού ἐπικράτησε στίς κορυφές τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐπίσημων «σοσιαλδημοκρατικῶν» καί «σοσιαλιστικῶν» κομμάτων.

(17) Τέτια διαστρέβλωση ἀποτελεῖ, ἀπό τό ἕνα μέρος, τό ρεῦμα τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ, τοῦ σοσιαλισμοῦ στά λόγια καί σωβινισμοῦ στήν πράξη, τό καμουφλάρισμα τῆς ὑπεράσπισης τῶν ληστρικῶν συμφερόντων τῆς «δικῆς τους» ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης, μέ τό σύνθημα τῆς «ὑπεράσπισης τῆς πατρίδας» τόσο γενικά, ὅσο καί εἰδικά στόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου 1914-1918. Τό ρεῦμα αὐτό δημιουργήθηκε, γιατί σχεδόν ὅλες οἱ ἀναπτυγμένες χῶρες, ληστεύοντας τούς ἀποικιακούς καί ἀδύνατους λαούς, ἔδιναν τή δυνατότητα στήν ἀστική τάξη νά ἐξαγοράζει μέ ἕνα μέρος ἀπό τά ὑπερκέρδη αὐτά τίς κορυφές τοῦ προλεταριάτου, νά ἐξασφαλίζει σ' αὐτές σέ εἰρηνική περίοδο μιά ὑποφερτή μικροαστική ὕπαρξη καί νά παίρνει στήν ὑπηρεσία της τούς ἡγέτες τοῦ στρώματος αὐτοῦ. Οἱ ὀπορτουνιστές καί οἱ σοσιαλσωβινιστές, ὄντας ὑπηρέτες τῆς ἀστικῆς τάξης, εἶναι ἀνοιχτοί ταξικοί ἐχθροί τοῦ προλεταριάτου.

(18) Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἀστική διαστρέβλωση τοῦ σοσιαλισμοῦ ἦταν τό ρεῦμα τοῦ «κέντρου», ἐπίσης τόσο πλατύ καί διεθνές, ρεῦμα πού ταλαντεύεται ἀνάμεσα στούς σοσιαλσωβινιστές καί στούς κομμουνιστές, ὑπερασπίζοντας τήν ἑνότητα μέ τούς πρώτους καί προσπαθώντας νά ἀναζωογονήσει τή χρεοκοπημένη καί σαπισμένη ΙΙ Διεθνή. Πραγματικά προλεταριακή καί ἐπαναστατική εἶναι μόνο ἡ καινούργια, ἡ ΙΙΙ, ἡ Κομμουνιστική Διεθνής, πού δημιουργήθηκε οὐσιαστικά μέ τή διαμόρφωση σέ μιά σειρά χῶρες καί ἰδιαίτερα στή Γερμανία τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων μέσα ἀπό τούς κόλπους τῶν παλιῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων καί πού ἀποκτᾶ ὅλο καί μεγαλύτερη συμπάθεια στίς μάζες τοῦ προλεταριάτου ὅλων τῶν χωρῶν.

* * *

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Τά βασικά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία συνίστανται σήμερα στό νά ὁδηγηθεῖ ὥς τό τέλος, νά ἀποπερατωθεῖ ἡ ἀρχινισμένη ἤδη ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἡ μεταβίβαση ὅλων τῶν φάμπρικων, τῶν ἐργοστασίων, τῶν σιδηροδρόμων, τῶν τραπεζῶν, τοῦ στόλου καί τῶν ἄλλων μέσων παραγωγῆς καί κυκλοφορίας στήν ἰδιοκτησία τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας·

νά χρησιμοποιηθεῖ ἡ συμμαχία τῶν ἐργατῶν τῶν πόλεων καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν, πού κατάργησε ἤδη τήν ἀτομική ἰδιοκτησία τῆς γῆς καί ἔδοσε τό νόμο γιά τή μεταβατική μορφή ἀπό τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό στό σοσιαλισμό, τήν ὁποία οἱ σύγχρονοι θεωρητικοί τῆς ἀγροτιᾶς πού πέρασαν μέ τό μέρος τῶν προλετάριων τήν ὀνόμασαν κοινωνικοποίηση τῆς γῆς, γιά τό βαθμιαῖο, ὅμως σταθερό πέρασμα στήν κοινή καλλιέργεια τῆς γῆς καί στή μεγάλη σοσιαλιστική γεωργία·

νά στερεωθεῖ καί νά ἀναπτυχθεῖ παραπέρα ἡ Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ, σάν ἀσύγκριτα πιό ἀνώτερη καί πιό προοδευτική μορφή δημοκρατίας ἀπό τόν ἀστικό κοινοβουλευτισμό καί σάν ὁ μοναδικός τύπος κράτους πού ἀντιστοιχεῖ μέ βάση τήν πείρα τῆς Παρισινῆς Κομμούνας τοῦ 1871, καθώς ἐπίσης καί τήν πείρα τῶν ρωσικῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 1905 καί τοῦ 1917-1918, στή μεταβατική περίοδο ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό, δηλ. στήν περίοδο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου·

νά χρησιμοποιηθεῖ ὁλόπλευρα καί μέ ὅλα τά μέσα ἡ δάδα τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης πού ἄναψε στή Ρωσία, γιά νά παραλύσουν οἱ ἀπόπειρες τῶν ἰμπεριαλιστικῶν ἀστικῶν κρατῶν νά ἐπέμβουν στίς ἐσωτερικές ὑποθέσεις τῆς Ρωσίας, ἤ νά ἑνωθοῦν γιά ἀνοιχτή πάλη καί πόλεμο ἐνάντια στή σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία καί νά μεταφερθεῖ ἡ ἐπανάσταση στίς πιό ἀναπτυγμένες καί γενικά σέ ὅλες τίς χῶρες·

μέ μιά σειρά, βαθμιαῖα ἀλλά σταθερά μέτρα νά ἐξαλείψουμε ἐντελῶς τό ἀτομικό ἐμπόριο, νά ὀργανώσουμε μιά σωστή καί σχεδιομετρική ἀνταλλαγή προϊόντων ἀνάμεσα στίς παραγωγικές καί στίς καταναλωτικές κομμοῦνες στά πλαίσια ἑνός ἑνιαίου οἰκονομικοῦ συνόλου, ὅπως πρέπει νά γίνει ἡ Σοβιετική Δημοκρατία.

Ἀναπτύσσοντας πιό συγκεκριμένα τά γενικά καθήκοντα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τό ΚΚΡ τά καθορίζει σήμερα μέ τόν παρακάτω τρόπο:

στόν πολιτικό τομέα

Ἄν ὥς τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο ἡ χρησιμοποίηση τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί ἰδιαίτερα τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ ἦταν (ὑποχρεωτική) ἀπαραίτητη γιά τήν πολιτική διαπαιδαγώγηση καί τήν ὀργάνωση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, τώρα, ὕστερα ἀπό τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, ὅταν ἔχουμε ἀνώτερο τύπο δημοκρατισμοῦ, πού ἐφαρμόζεται στή Σοβιετική Δημοκρατία, κάθε βῆμα πρός τά πίσω, πρός τόν ἀστικό κοινοβουλευτισμό καί πρός τήν ἀστική δημοκρατία θά ἦταν ὁπωσδήποτε ἀντιδραστική ἐξυπηρέτηση τῶν συμφερόντων τῶν ἐκμεταλλευτῶν, τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν. Μόνο τά συμφέροντα τῶν ἐκμεταλλευτῶν ἐξυπηρετοῦν τά συνθήματα τῆς δῆθεν παλλαϊκῆς, πανεθνικῆς, γενικῆς, ἐξωταξικῆς καί στήν πράξη ἀστικῆς δημοκρατίας καί, ἐφόσον παραμένει ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία τῆς γῆς καί τῶν ἄλλων μέσων παραγωγῆς, ἡ πιό δημοκρατική δημοκρατία παραμένει ἀναπόφευκτα δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης, μηχανή γιά τήν καταπίεση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων ἀπό μιά χούφτα καπιταλιστές.

Τό ἱστορικό καθῆκον πού πέφτει στή Σοβιετική Δημοκρατία — στό νέο τύπο κράτους, μεταβατικό πρός τήν ἀπόλυτη ἐξαφάνιση τοῦ κράτους — εἶναι τό παρακάτω:

1) ἡ δημιουργία καί ἡ ἀνάπτυξη ὁλόπλευρης καί μαζικῆς ὀργάνωσης τῶν καταπιεζόμενων ἀκριβῶς ἀπό τόν καπιταλισμό τάξεων, τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ μισοπρολεταριάτου. Ἡ ἀστική-ρεπουμπλικανική δημοκρατία στήν καλύτερη περίπτωση ἐπέτρεπε τήν ὀργάνωση τῶν ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν μέ τήν ἔννοια ὅτι διακήρυσσε πώς ἡ ὀργάνωση εἶναι ἐλεύθερη, στήν πράξη ὅμως ἔβαζε πάντα πολυάριθμα πραγματικά ἐμπόδια στήν ὀργάνωσή τους, καί τά ἐμπόδια αὐτά συνδέονταν ἀναπότρεπτα μέ τήν ἀτομική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς. Ἡ σοβιετική ἐξουσία, γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία, ὄχι μόνο διευκολύνει ὁλόπλευρα τήν ὀργάνωση τῶν καταπιεζόμενων ἀπό τόν καπιταλισμό μαζῶν, ἀλλά καί τήν κάνει μόνιμη καί ἀπαραίτητη βάση ὅλου τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, ἀπό κάτω ὥς πάνω, τοῦ τοπικοῦ καί τοῦ κεντρικοῦ. Μόνο μ' αὐτό τόν τρόπο ἐφαρμόζεται

στήν πράξη ὁ δημοκρατισμός γιά τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, δηλ. ἡ πραγματική συμμετοχή στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, ἀκριβῶς τῶν ἐργαζομένων, στή θέση τῆς πραγματικῆς διακυβέρνησης τοῦ κράτους κυρίως ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῶν ἀστικῶν τάξεων, ὅπως αὐτό συμβαίνει στίς πιό ρεπουμπλικανικές ἀστικές δημοκρατίες.

2) Ἡ σοβιετική ὀργάνωση τοῦ κράτους δίνει κάποιο πραγματικό πλεονέκτημα σ' ἐκείνη ἀκριβῶς τή μερίδα τῶν ἐργαζομένων πού εἶναι πιό συγκεντρωμένη, ἑνωμένη, μορφωμένη καί ἀτσαλωμένη στήν πάλη, σάν ἀποτέλεσμα ὅλης τῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης πού προηγήθηκε τοῦ σοσιαλισμοῦ, δηλ. στό βιομηχανικό προλεταριάτο τῆς πόλης. Τό πλεονέκτημα αὐτό πρέπει νά τό χρησιμοποιοῦμε σταθερά καί συστηματικά, ὥστε σάν ἀντιστάθμισμα στά στενά συντεχνιακά καί στενά ἐπαγγελματικά συμφέροντα πού καλλιεργοῦσε ὁ καπιταλισμός στούς ἐργάτες, διασπώντας τους σέ ἀνταγωνιζόμενες μεταξύ τους ὁμάδες, νά συνενώνουμε πιό στενά μέ τούς πρωτοπόρους ἐργάτες τίς πιό καθυστερημένες καί σκορπισμένες μάζες τῶν προλετάριων καί μισοπρολετάριων τοῦ χωριοῦ, νά τούς ἀποσπάσουμε ἀπό τήν ἐπιροή τῶν κουλάκων καί τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ, νά τούς ὀργανώσουμε καί νά τούς διαπαιδαγωγοῦμε γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ κομμουνισμοῦ.

3) Ἡ ἀστική δημοκρατία, διακηρύσσοντας πανηγυρικά τήν ἰσότητα ὅλων τῶν πολιτῶν, στήν πράξη συγκάλυπτε ὑποκριτικά τήν κυριαρχία τῶν ἐκμεταλλευτῶν-καπιταλιστῶν καί ἐξαπατοῦσε τίς μάζες μέ τή σκέψη ὅτι εἶναι τάχα δυνατή στήν πράξη ἡ ἰσότητα τοῦ ἐκμεταλλευτῆ μέ τούς ἐκμεταλλευόμενους. Ἡ σοβιετική ὀργάνωση τοῦ κράτους διαλύει τήν ἀπάτη καί τήν ὑποκρισία αὐτή, ἐφαρμόζοντας πραγματικό δημοκρατισμό, δηλ. πραγματική ἰσότητα ὅλων τῶν ἐργαζομένων, καί ἀποκλείοντας τούς ἐκμεταλλευτές ἀπό ἰσότιμα μέλη τῆς κοινωνίας. Ἡ πείρα ὅλης τῆς παγκόσμιας ἱστορίας, ὅλων τῶν ἐξεγέρσεων τῶν καταπιεζόμενων τάξεων ἐνάντια στούς καταπιεστές διδάσκει ὅτι εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ ἀπεγνωσμένη καί μακρόχρονη ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν στήν πάλη γιά τή διατήρηση τῶν προνομίων τους. Ἡ σοβιετική ὀργάνωση τοῦ κράτους ἔχει τήν ἱκανότητα προσαρμογῆς γιά τή συντριβή αὐτῆς τῆς ἀντίστασης καί χωρίς αὐτό οὔτε λόγος μπορεῖ νά γίνει γιά νικηφόρα κομμουνιστική ἐπανάσταση.

4) Ἡ πιό ἄμεση ἐπίδραση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν στήν ὀργάνωση καί τή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, δηλ. ἡ ἀνώτερη μορφή τοῦ δημοκρατισμοῦ, πετυχαίνεται στό κράτος σοβιετικοῦ τύπου καί μέ τό ὅτι, πρῶτο, ἡ διαδικασία τῶν ἐκλογῶν καί ἡ δυνατότητα συχνότερης διεξαγωγῆς τους, καθώς καί οἱ ὅροι τῶν ἐπανεκλογῶν καί τῆς ἀνάκλησης τῶν βουλευτῶν εἶναι πολύ πιό εὔκολοι καί προσιτοί στούς ἐργάτες τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, παρά στίς καλύτερες μορφές τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας.

5) Δεύτερο, μέ τό ὅτι πρωταρχική ἐκλογική μονάδα καί βασικός πυρήνας τῆς κρατικῆς συγκρότησης στή Σοβιετική ἐξουσία δέν εἶναι ἡ ἐδαφική περιφέρεια, ἀλλά ἡ οἰκονομική, ἡ παραγωγική μονάδα (τό ἐργοστάσιο, ἡ φάμπρικα). Ἡ πιό στενή αὐτή σύνδεση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ μέ τίς μάζες τῶν πρωτοπόρων προλετάριων, πού τίς ἔχει συνενώσει ὁ καπιταλισμός, ἐκτός ἀπό τή δημιουργία ἀνώτερου δημοκρατισμοῦ, δίνει καί τή δυνατότητα νά πραγματοποιηθοῦν βαθιοί σοσιαλιστικοί μετασχηματισμοί.

6) Ἡ σοβιετική ὀργάνωση ἔδοσε τή δυνατότητα νά δημιουργηθεῖ μιά τέτια ἔνοπλη δύναμη τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, πού συνδέεται πολύ πιό στενά ἀπό πρίν μέ τίς ἐργαζόμενες καί ἐκμεταλλευόμενες μάζες. Χωρίς αὐτό θά ἦταν ἀδύνατο νά ἐφαρμοστεῖ ἕνας ἀπό τούς βασικούς ὅρους τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ καί συγκεκριμένα ὁ ἐξοπλισμός τῶν ἐργατῶν καί ὁ ἀφοπλισμός τῆς ἀστικῆς τάξης.

7) Ἡ σοβιετική ὀργάνωση ἔχει ἀναπτύξει ἀσύγκριτα πιό πολύ καί πιό πλατιά τήν πλευρά ἐκείνη τοῦ ἀστικοῦ δημοκρατισμοῦ, πού ἀποτελεῖ τή μεγάλη ἱστορική προοδευτικότητά του σέ σύγκριση μέ τό μεσαίωνα, καί συγκεκριμένα τή συμμετοχή τοῦ πληθυσμοῦ στήν ἐκλογή τῶν ὑπεύθυνων προσώπων. Σέ κανένα ἀπό τά πιό δημοκρατικά ἀστικά κράτη οἱ ἐργαζόμενες μάζες ποτέ δέν ἔκαναν χρήση τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος πού τούς παρεῖχε τυπικά ἡ ἀστική τάξη, ἐνῶ στήν πραγματικότητα τό περιόριζε ἡ ἴδια, σέ τόσο ἔστω καί κατά προσέγγιση μεγάλο βαθμό, τόσο συχνά, σέ τόσο πλατιά κλίμακα, τόσο εὔκολα καί ἁπλά, ὅπως στή Σοβιετική ἐξουσία. Ταυτόχρονα ὅμως ἡ σοβιετική ὀργάνωση ἐξάλειψε τίς ἀρνητικές ἐκεῖνες πλευρές τοῦ ἀστικοῦ δημοκρατισμοῦ, πού ἄρχισε νά τίς ἐξαλείφει ἤδη ἡ Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ, τήν ἀνεπάρκεια, τή στενότητα τῶν ὁποίων ἀπό καιρό ὑπόδειξε ὁ μαρξισμός, καί συγκεκριμένα τόν κοινοβουλευτισμό σάν διαχωρισμό τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἐκτελεστική.

Τά Σοβιέτ, συγχωνεύοντας τή μιά καί τήν ἄλλη ἐξουσία, πλησιάζουν τόν κρατικό μηχανισμό στίς ἐργαζόμενες μάζες καί ἀπομακρύνουν τό μεσότοιχο, ὅπως ἦταν τό ἀστικό κοινοβούλιο, πού ἐξαπατοῦσε τίς μάζες μέ ὑποκριτικές ταμπέλες, σκέπαζε τά οἰκονομικά καί χρηματιστηριακά τεχνάσματα τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐπιχειρηματιῶν, ἐξασφάλιζε τό ἀπαραβίαστο τοῦ ἀστικοῦ μηχανισμοῦ διακυβέρνησης τοῦ κράτους.

8) Μόνο χάρη στή σοβιετική ὀργάνωση τοῦ κράτους ἡ ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου μποροῦσε νά συντρίψει καί νά καταστρέψει μονομιᾶς συθέμελα τόν παλιό, ἀστικό, κρατικό μηχανισμό· χωρίς αὐτό θά ἦταν ἀδύνατο καί νά ἀρχίσουμε τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Σήμερα στή Ρωσία καταστράφηκαν ὁλοκληρωτικά πιά τά φρούρια τῆς γραφειοκρατίας πού συνέδεσε παντοῦ καί πάντα τήν κρατική ἐξουσία μέ τά συμφέροντα τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, τόσο στή μοναρχία, ὅσο καί στήν πιό ρεπουμπλικανική ἀστική δημοκρατία. Ἡ πάλη ὅμως ἐνάντια στή γραφειοκρατία στή χώρα μας δέν τέλειωσε ἀκόμη. Ἡ γραφειοκρατία προσπαθεῖ νά ἀνακτήσει ἕνα μέρος τῶν θέσεων πού ἔχασε, χρησιμοποιώντας γι' αὐτό, ἀπό τή μιά μεριά, τό χαμηλό πολιτιστικό ἐπίπεδο τῶν μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ, καί ἀπό τήν ἄλλη, τήν ὑπερβολική, σχεδόν ὑπεράνθρωπη ἔνταση τῶν δυνάμεων τοῦ πιό ἀναπτυγμένου στρώματος τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης στή στρατιωτική δουλιά. Γι' αὐτό ἡ συνέχιση τῆς πάλης ἐνάντια στή γραφειοκρατία εἶναι, γιά τήν ἐπιτυχία τῆς μελλοντικῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὑποχρεωτική καί ἐπιτακτική ἀνάγκη.

9) Ἡ δουλιά πρός αὐτή τήν κατεύθυνση, πού συνδέεται ἀδιάρηκτα μέ τήν ἐκπλήρωση τοῦ βασικοῦ ἱστορικοῦ καθήκοντος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, καί συγκεκριμένα μέ τό πέρασμα στήν ὁλοκληρωτική ἐξαφάνιση τοῦ κράτους, πρέπει νά συνίσταται, πρῶτο, στό νά ἐκτελεῖ ὑποχρεωτικά κάθε μέλος τοῦ Σοβιέτ μιά ὁρισμένη δουλιά στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, δεύτερο, νά ἀλλάζουν διαδοχικά οἱ δουλιές αὐτές, ἀγκαλιάζοντας ὅλο τόν κύκλο τῶν ὑποθέσεων πού συνδέονται μέ τή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, ὅλους τούς τομεῖς της καί, τρίτο μέ μιά σειρά βαθμιαῖα μέτρα, πού θά διαλέγονται μέ προσοχή καί θά ἐφαρμόζονται ὅμως ἀπαρέγκλιτα, νά προσελκύεται ὅλος χωρίς ἐξαίρεση ὁ ἐργαζόμενος πληθυσμός νά συμμετέχει πρωτοβουλιακά στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους.

10) Γενικά ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν ἀστική δημοκρατία καί στόν

κοινοβουλευτισμό, ἀπό τή μιά μεριά, καί τή σοβιετική ἤ προλεταριακή δημοκρατία, ἀπό τήν ἄλλη, βρίσκεται στό ὅτι ἡ πρώτη μετάφερνε τό κέντρο τοῦ βάρους στήν πανηγυρική καί πομπώδη διακήρυξη ὅλων τῶν ἐλευθεριῶν καί δικαιωμάτων, χωρίς νά ἐπιτρέπει πραγματικά στήν πλειοψηφία ἀκριβῶς τοῦ πληθυσμοῦ, στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες, νά τά χρησιμοποιοῦν σέ ἱκανοποιητικό κάπως βαθμό. Ἀντίθετα, ἡ προλεταριακή εἴτε σοβιετική δημοκρατία δέν μεταφέρει τό κέντρο τοῦ βάρους στή διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων καί τῶν ἐλευθεριῶν ὅλου τοῦ λαοῦ, ἀλλά στήν προσπάθεια νά ἐξασφαλίσει πραγματικά σ' ἐκεῖνες ἀκριβῶς τίς μάζες τῶν ἐργαζομένων, πού τίς καταπίεζε καί τίς ἐκμεταλλευόταν τό κεφάλαιο, τήν πραγματική συμμετοχή στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, τήν πραγματική χρησιμοποίηση τῶν καλύτερων κτιρίων καί διαμερισμάτων γιά συνελεύσεις καί συνέδρια, τῶν καλύτερων τυπογραφείων καί τῶν μεγαλύτερων ἀποθηκῶν (ἀποθεμάτων) χαρτιοῦ γιά τή διαφώτιση ἐκείνων πού τούς ἀποβλάκωνε καί τούς βασάνιζε ὁ καπιταλισμός, νά ἐξασφαλίσει σέ αὐτές ἀκριβῶς τίς μάζες τήν πραγματική (τήν πρακτική) δυνατότητα νά ἀπελευθερώνονται βαθμιαῖα ἀπό τό ζυγό τῶν θρησκευτικῶν προλήψεων κτλ. κτλ. Πρός αὐτήν ἀκριβῶς τήν κατεύθυνση: νά δοθεῖ στούς ἐργαζόμενους καί ἐκμεταλλευόμενους ἡ δυνατότητα νά χρησιμοποιοῦν στήν πράξη τά ἀγαθά τῆς κουλτούρας, τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς δημοκρατίας, στρέφεται ἡ σπουδαιότερη δουλιά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί πρέπει νά τή συνεχίσει σταθερά καί παραπέρα.

Στό ἐθνικό ζήτημα ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΡ, σέ ἀντίθεση μέ τήν ἀστικοδημοκρατική διακήρυξη τῆς ἰσότητας τῶν ἐθνῶν, ἀπραγματοποίητης στόν ἰμπεριαλισμό, εἶναι: σταθερή ἐφαρμογή τῆς προσέγγισης καί τῆς συγχώνευσης τῶν προλετάριων καί τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν στήν ἐπαναστατική τους πάλη γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἡ δυσπιστία ἀπέναντι στούς μεγαλορώσους, πού τήν κληρονομήσαμε ἀπό τήν ἐποχή τοῦ τσαρικοῦ καί τοῦ ἀστικοῦ μεγαλορωσικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἐξαφανίζεται γρήγορα ἀπό τίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν ἐθνῶν πού ἀνῆκαν στή Ρωσική αὐτοκρατορία, ἐξαφανίζεται κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς γνωριμίας μέ τή Σοβιετική Ρωσία, ἡ δυσπιστία ὅμως αὐτή δέν ἐξαφανίστηκε ὁλότελα ἀπό ὅλα τά ἔθνη καί ἀπό ὅλα τά στρώματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Γι' αὐτό χρειάζεται ἰδιαίτερη σύνεση ἀπέναντι στό ἐθνικό αἴσθημα, προσεκτική ἐφαρμογή τῆς ἰσότητας καί τῆς ἐλευθερίας ἀποχωρισμοῦ τῶν ἐθνῶν στήν πράξη, γιά νά ἀφαιρέσουμε τό ἔδαφος ἀπό τή δυσπιστία αὐτή καί νά πετύχουμε τήν ἐθελοντική στενότατη ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν. Τή βοήθεια στά καθυστερημένα καί

ἀδύνατα ἔθνη εἶναι ἀπαραίτητο νά τή δυναμώσουμε μέ τή συνδρομή γιά αὐτοτελή ὀργάνωση καί διαφώτιση τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν κάθε ἔθνους στήν πάλη ἐνάντια στή μεσαιωνική καί ἀστική καταπίεση, ὅπως καί μέ τή συνδρομή γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς γλώσσας καί τῆς φιλολογίας τῶν καταπιεζόμενων ὥς τώρα ἤ τῶν πρώην μή ἰσότιμων ἐθνῶν.

Στόν τομέα τῆς θρησκευτικῆς πολιτικῆς τό καθῆκον (τοῦ ΚΚΡ) τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας εἶναι νά μή μένουμε ἱκανοποιημένοι μέ τό χωρισμό τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος καί τοῦ σχολείου ἀπό τήν ἐκκλησία, πού ἔγινε ἤδη μέ διάταγμα, δηλ. μέ τά μέτρα πού ὑποσχόταν ἡ ἀστική δημοκρατία, τά ὁποῖα ὅμως πουθενά στόν κόσμο δέν τά ἐφάρμοσε ὁλοκληρωμένα, γιατί ὑπάρχει στήν πράξη ἡ πολύμορφη σύνδεση τοῦ κεφαλαίου μέ τή θρησκευτική προπαγάνδα. Ἡ προλεταριακή δικτατορία πρέπει νά ἐξαλείψει τελείως τή σύνδεση ἀνάμεσα στίς ἐκμεταλλεύτριες τάξεις, τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές καί στήν ὀργάνωση τῆς θρησκευτικῆς προπαγάνδας, γιατί ἡ σύνδεση αὐτή εἶναι στήριγμα τῆς καθυστέρησης τῶν μαζῶν. Ἡ προλεταριακή δικτατορία πρέπει νά πραγματοποιεῖ σταθερά τήν πραγματική ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ἀπό τίς θρησκευτικές προλήψεις, νά τό ἐπιδιώκει αὐτό μέ τήν προπαγάνδα καί τήν ἀνύψωση τῆς συνείδησης τῶν μαζῶν, ἀποφεύγοντας ταυτόχρονα μέ προσοχή κάθε ἐνέργεια πού προσβάλλει τά αἰσθήματα τῆς μερίδας τοῦ θρησκευόμενου πληθυσμοῦ καί ἑδραιώνει τό θρησκευτικό φανατισμό.

Στόν τομέα τῆς λαϊκῆς παιδείας τό ΚΚΡ βάζει γιά καθῆκον του νά ἀποτελειώσει τό ἔργο πού ἄρχισε μέ τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση τοῦ 1917, τό ἔργο τῆς μετατροπῆς τοῦ σχολείου ἀπό ὅπλο ταξικῆς κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης σέ ὅπλο ἐξαφάνισης αὐτῆς τῆς κυριαρχίας καί σέ ὅπλο ὁλοκληρωτικῆς ἐξάλειψης τοῦ χωρισμοῦ τῆς κοινωνίας σέ τάξεις.

Στήν περίοδο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, δηλ. στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τῶν συνθηκῶν πού κάνουν δυνατή τήν ὁλοκληρωτική πραγματοποίηση τοῦ κομμουνισμοῦ, τό σχολεῖο δέν πρέπει νά εἶναι μόνο φορέας τῶν ἀρχῶν τοῦ κομμουνισμοῦ γενικά, ἀλλά καί φορέας τῆς ἰδεολογικῆς, ὀργανωτικῆς, διαπαιδαγωγικῆς ἐπιροῆς τοῦ προλεταριάτου πάνω στά μισοπρολεταριακά καί μή προλεταριακά στρώματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν μέ σκοπό νά διαπαιδαγωγήσει μιά γενιά, ἱκανή νά πραγματοποιήσει τελικά τόν κομμουνισμό.

Τά ἄμεσα καθήκοντα πάνω στό δρόμο αὐτό εἶναι σήμερα:

1) Ἡ καθιέρωση τῆς δωρεάν καί ὑποχρεωτικῆς γενικῆς καί πολυτεχνικῆς (πού δίνει θεωρητικές καί πρακτικές γνώσεις γιά όλους τούς βασικούς κλάδους τῆς παραγωγῆς) ἐκπαίδευσης γιά όλα τά παιδιά καί τῶν δυό φύλων μέχρι 16 χρονῶν.

2) Ἡ πραγματοποίηση στενῆς σύνδεσης τῆς ἐκπαίδευσης μέ τήν κοινωνική-παραγωγική ἐργασία.

3) Ἡ ἐξασφάλιση όλων τῶν μαθητῶν μέ τροφή, ἐνδυμασία καί σχολικά εἴδη σέ βάρος τοῦ κράτους.

4) Τό δυνάμωμα τῆς ζύμωσης καί τῆς προπαγάνδας μέσα στό διδακτικό προσωπικό.

5) Ἡ κατάρτιση νέων δασκάλων πού νά εἶναι διαποτισμένοι μέ τίς ἰδέες τοῦ κομμουνισμοῦ.

6) Ἡ προσέλκυση τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ γιά νά μετάσχει δραστήρια στό ἔργο τῆς παιδείας (ἀνάπτυξη τῶν συμβουλίων λαϊκῆς μόρφωσης, κινητοποίηση τῶν ἐγγράμματων κτλ.).

7) Ἡ ὁλόπλευρη βοήθεια τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν αὐτομόρφωση καί στήν ἀνάπτυξη τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐργαζόμενων ἀγροτῶν (ἄνοιγμα βιβλιοθηκῶν, σχολείων γιά τούς ἐνήλικους, λαϊκῶν πανεπιστημίων, φροντιστηρίων, κινηματογράφων, στούντιων κτλ.).

8) Ἡ ἀνάπτυξη τῆς πιό πλατιᾶς προπαγάνδας τῶν κομμουνιστικῶν ἰδεῶν.

Τό ΚΚΡ, ἀναπτύσσοντας πιό συγκεκριμένα τά γενικά καθήκοντα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τά καθορίζει σήμερα ὡς ἑξῆς:

στόν οἰκονομικό τομέα

τό καθῆκον τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας συνίσταται σήμερα στά παρακάτω:

(1) νά συνεχιστεῖ σταθερά καί νά ἀποπερατωθεῖ ἡ ἀπαλλοτρίωση τῆς ἀστικῆς τάξης πού ἄρχισε καί πού βασικά καί κύρια τελείωσε ἤδη, ἡ μετατροπή τῶν μέσων παραγωγῆς καί κυκλοφορίας σέ ἰδιοκτησία τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, δηλαδή σέ κοινή ἰδιοκτησία όλων τῶν ἐργαζομένων.

(2) Νά δοθεῖ ἰδιαίτερα μεγάλη προσοχή στήν ἀνάπτυξη καί τήν ἑδραίωση τῆς συντροφικῆς πειθαρχίας τῶν ἐργαζομένων καί στήν ὁλόπλευρη ἄνοδο τῆς πρωτοβουλίας καί τοῦ αἰσθήματος εὐθύνης τους. Σ' αὐτό βρίσκεται τό κυριότερο, ἄν όχι τό μο-

ναδικό μέσο γιά νά ὑπερνικηθεῖ τελικά ὁ καπιταλισμός καί οἱ συνήθειες πού δημιούργησε ἡ κυριαρχία τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στά μέσα παραγωγῆς. Γιά νά ἐπιτευχθεῖ ὁ σκοπός αὐτός χρειάζεται μιά ἐπίμονη, μακρόχρονη δουλιά γιά τήν ἀναδιαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν καί μιά τέτια ἀναδιαπαιδαγώγηση ὄχι μόνο ἔγινε δυνατή τώρα πού οἱ μάζες εἶδαν στήν πράξη τήν ἀπομάκρυνση τοῦ τσιφλικᾶ, τοῦ καπιταλιστῆ καί τοῦ ἐμπόρου, ἀλλά ἡ ἀναδιαπαιδαγώγηση αὐτή γίνεται τώρα στήν πράξη μέ χίλιους τρόπους, μέσα ἀπό τήν πρακτική πείρα τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία ἔχει στόν τομέα αὐτό ἡ δουλιά γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπαγγελματικῆς συνένωσης τῶν ἐργαζομένων, πού δέν γινόταν ποτέ καί πουθενά στόν κόσμο τόσο γρήγορα, ὅπως ἐπί Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἡ ὁποία ὅμως πρέπει νά φτάσει ὥς τή συνένωση ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν ἐργαζομένων σέ καλοσυγκροτημένες, συγκεντρωτικές, πειθαρχημένες παραγωγικές ἑνώσεις. Χωρίς νά περιοριζόμαστε σέ καμιά περίπτωση στά παλιά καλούπια τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, πρέπει συστηματικά, ἐλέγχοντας τό κάθε βῆμα μέ τά ἀποτελέσματα τῆς πρακτικῆς πείρας, νά μετατρέψουμε τά συνδικάτα, ἀπό τή μιά μεριά, σέ ὄργανα διεύθυνσης ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας· ἡ προσέγγιση καί ἡ στενή σύνδεση τῶν συνδικάτων μέ τό ΑΣΛΟ, μέ τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐργασίας καί μετά μέ ὅλους τούς ἄλλους κλάδους τῆς κρατικῆς διεύθυνσης πρέπει νά γίνει πιό μεγάλη καί νά δυναμώσει· — ἀπό τήν ἄλλη μεριά, τά συνδικάτα πρέπει νά μετατραποῦν ἀκόμη πιό πολύ σέ ὄργανα ἐργατικῆς καί σοσιαλιστικῆς διαπαιδαγώγησης ὅλης χωρίς ἐξαίρεση τῆς ἐργαζόμενης μάζας, ἔτσι πού ἡ πρακτική πείρα συμμετοχῆς στή διεύθυνση νά ἀγκαλιάσει, κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῆς ἐργατικῆς πρωτοπορίας, τά πιό καθυστερημένα στρώματα τῶν ἐργατῶν.

(3) Τό ἀνέβασμα τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά θεμελιακά καθήκοντα, γιατί χωρίς αὐτό εἶναι ἀνέφικτο τό ὁριστικό πέρασμα στόν κομμουνισμό. Ἡ ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, ἐκτός ἀπό τή μακρόχρονη δουλιά γιά τή μόρφωση τῶν μαζῶν καί τήν ἄνοδο τοῦ πολιτιστικοῦ τους ἐπιπέδου, ἀπαιτεῖ τήν ἄμεση, πλατιά καί ὁλόπλευρη χρησιμοποίηση τῶν εἰδικῶν τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνικῆς, πού κληρονομήσαμε ἀπό τόν καπιταλισμό καί πού ἀναπόφευκτα εἶναι συνήθως διαποτισμένοι ἀπό τήν ἀστική κοσμοθεωρία καί τίς ἀστικές συνήθειες. Τό Κόμμα πρέπει, σέ στενή συμμαχία μέ τά σύνδικάτα, νά ἐφαρμόσει τήν προηγούμενη γραμμή του: ἀπό τή

μιά μεριά, νά μήν κάνει οὔτε τήν παραμικρή πολιτική ὑποχώρηση στό παραπάνω ἀστικό στρῶμα καί νά συντρίβει ἀμείλικτα κάθε ἀντεπαναστατική του ἀπόπειρα καί, ἀπό τήν ἄλλη, νά παλεύει ἐπίσης ἀμείλικτα ἐνάντια στή φαινομενικά ριζοσπαστική, ἀλλά στήν πραγματικότητα ἀνόητη ἀλαζονεία ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι εἶναι τάχα σέ θέση νά ὑπερνικήσουν τόν καπιταλισμό καί τό ἀστικό σύστημα χωρίς νά διδαχτοῦν ἀπό τούς ἀστούς εἰδικούς, χωρίς νά τούς χρησιμοποιήσουν, χωρίς νά περάσουν ἕνα μακρόχρονο σχολεῖο δουλιᾶς δίπλα σ' αὐτούς.

Στήν προσπάθειά μας νά καθιερώσουμε τήν ἰσότητα τῆς ἀμοιβῆς γιά κάθε ἐργασία καί νά φέρουμε τόν ὁλοκληρωμένο κομμουνισμό, δέν μποροῦμε σέ καμιά περίπτωση νά βάλουμε σάν καθῆκον μας τήν ἄμεση πραγματοποίηση τῆς ἰσότητας αὐτῆς στή δοσμένη στιγμή πού γίνονται τά πρῶτα μόνο βήματα στό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀφήσουμε γιά ἕνα ὁρισμένο χρονικό διάστημα πιό μεγάλη ἀμοιβή γιά τούς εἰδικούς, γιά νά μποροῦν νά δουλεύουν ὄχι χειρότερα, ἀλλά καλύτερα ἀπό πρίν, καί γιά τόν ἴδιο σκοπό δέν πρέπει νά ἐγκαταλείψουμε καί τό σύστημα τῶν βραβείων γιά τήν πιό πετυχημένη καί ἰδιαίτερα γιά τήν ὀργανωτική δουλιά· τά βραβεῖα θά εἶναι ἀνεπίτρεπτα στό σύστημα τοῦ ὁλοκληρωμένου κομμουνισμοῦ, ὅμως στή μεταβατική ἐποχή ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό δέν μποροῦμε νά κάνουμε χωρίς τά βραβεῖα, ὅπως δείχνουν καί οἱ θεωρητικοί συλλογισμοί καί ἡ πείρα ἑνός χρόνου Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Ταυτόχρονα πρέπει νά κάνουμε ἀδιάκοπα δουλιά γιά νά δημιουργήσουμε γιά τούς ἀστούς εἰδικούς μιά ἀτμόσφαιρα συντροφικῆς κοινῆς ἐργασίας χέρι μέ χέρι μέ τή μάζα τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν, πού τούς καθοδηγοῦν οἱ συνειδητοί κομμουνιστές καί ὑπομονητικά, χωρίς νά τά χάνουμε ἀπό τίς ἀναπόφευκτες ἐπιμέρους ἀποτυχίες, νά ἐπιδιώκουμε ὥστε οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν ἐπιστημονική κατάρτιση νά καταλάβουν ὅτι εἶναι μεγάλη παλιανθρωπιά νά χρησιμοποιεῖται ἡ ἐπιστήμη γιά προσωπικό πλουτισμό καί γιά τήν ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο, νά καταλάβουν ὅτι ὕψιστο καθῆκον εἶναι νά χρησιμοποιηθεῖ ἡ ἐπιστήμη γιά νά γνωριστεῖ μ' αὐτήν ὅλη ἡ μάζα τῶν ἐργαζομένων.

(4) Ἡ πραγματοποίηση τοῦ κομμουνισμοῦ, ἀπαιτῶντας ἀναμφίβολα τήν πιό ἀνώτερη καί τήν πιό αὐστηρή συγκεντροποίηση τῆς ἐργασίας σέ παγκρατική κλίμακα, προϋποθέτει μ' αὐτό τόν τρόπο νά ξεπεραστεῖ ὁ διασκορπισμός καί ὁ κατακερ-

ματισμός τῶν ἐργατῶν, καί ὁ ἐπαγγελματικός καί ὁ τοπικός, πού ἦταν μιά ἀπό τίς πηγές δύναμης τοῦ κεφαλαίου καί ἀδυναμίας τῶν ἐργατῶν. Ἡ πάλη ἐνάντια στή συντεχνιακή στενότητα καί ἀνεπάρκεια, ἐνάντια στό συντεχνιακό ἐγωισμό, πού εἶναι στενά συνδεμένη μέ τήν πάλη γιά τήν ἐξάλειψη τῆς ἀντίθεσης ἀνάμεσα στήν πόλη καί στό χωριό, εἶναι πολύ δύσκολη καί δέν μπορεῖ νά ἀρχίσει σέ μεγάλη κλίμακα, χωρίς νά ἀνεβεῖ σέ μεγάλο βαθμό προηγούμενα ἡ παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας τοῦ λαοῦ. Ὅμως, παρόλα αὐτά, πρέπει νά ἀρχίσουμε ἀμέσως τή δουλιά αὐτή, στήν ἀρχή ἔστω καί σέ μικρά, σέ τοπικά πλαίσια καί μέ τή μορφή πειράματος, γιά σύγκριση τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν διαφόρων μέτρων πού θά παρθοῦν στά διάφορα ἐπαγγέλματα καί μέρη. Ἡ κινητοποίηση ὅλου χωρίς ἐξαίρεση τοῦ ἱκανοῦ γιά ἐργασία πληθυσμοῦ ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία, μέ τή συμμετοχή τῶν συνδικάτων, γιά νά ἐκτελεῖ ὁρισμένες κοινωνικές ἐργασίες, πρέπει νά ἐφαρμόζεται ἀσύγκριτα πιό πλατιά καί πιό συστηματικά ἀπ' ὅ,τι γινόταν ὥς τώρα.

(5) Στόν τομέα τῆς κατανομῆς τό καθῆκον τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σήμερα εἶναι νά συνεχίσει ἀκλόνητα τήν ἀντικατάσταση τοῦ ἐμπορίου μέ μιά σχεδιομετρική, ὀργανωμένη σέ παγκρατική κλίμακα κατανομή τῶν προϊόντων. Σκοπός εἶναι ἡ ὀργάνωση ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ στίς παραγωγικές-καταναλωτικές κομμοῦνες, ἱκανές νά κατανέμουν μέ τή μεγαλύτερη ταχύτητα, συστηματικότητα, οἰκονομία καί τή μικρότερη κατανάλωση ἐργασίας ὅλα τά ἀπαραίτητα προϊόντα, ὀργανώνοντας αὐστηρά συγκεντρωτικά ὅλο τό μηχανισμό κατανομῆς. Σάν μεταβατικό μέσο γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ εἶναι οἱ συνεταιρισμοί. Ἡ χρησιμοποίησή τους ἀποτελεῖ καθῆκον ὁμοιογενές μέ τή χρησιμοποίηση τῶν ἀστῶν εἰδικῶν, ἐφόσον ἐπικεφαλῆς τοῦ μηχανισμοῦ τῶν συνεταιρισμῶν πού κληρονομήσαμε ἀπό τούς καπιταλιστές βρίσκονται ἄνθρωποι μέ ἀστικό τρόπο σκέψης καί οἰκονομικῆς διαχείρισης. Τό ΚΚΡ πρέπει νά συνεχίσει συστηματικά τήν πολιτική του: νά ὑποχρεώσει ὅλα τά μέλη τοῦ Κόμματος νά δουλεύουν στούς συνεταιρισμούς, νά τούς κατευθύνουν μέ τή βοήθεια καί τῶν συνδικάτων μέσα σέ κομμουνιστικό πνεῦμα, νά ἀναπτύξουν τήν πρωτοβουλία καί τήν πειθαρχία τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ πού συνενώνεται στούς συνεταιρισμούς, νά ἐπιδιώκουν ὥστε οἱ συνεταιρισμοί νά ἀγκαλιάζουν ὅλο τόν πληθυσμό καί οἱ συνεταιρισμοί αὐτοί νά συγχωνευτοῦν σέ ἕναν ἑνιαῖο συνεταιρισμό, πού νά ἀγκαλιάζει ἀπό πάνω ὥς κάτω ὅλη

τή Σοβιετική Δημοκρατία. Τέλος, καί τό πιό βασικό, νά ἐξασφαλιστεῖ ὥστε νά κυριαρχεῖ μόνιμα ἡ ἐπιροή τοῦ προλεταριάτου πάνω στά ὑπόλοιπα στρώματα τῶν ἐργαζομένων καί νά ἐλέγχονται παντοῦ στήν πράξη τά διάφορα μέτρα πού διευκολύνουν καί πραγματοποιοῦν τό πέρασμα ἀπό τούς μικροαστικούς συνεταιρισμούς τοῦ παλιοῦ, τοῦ καπιταλιστικοῦ, τύπου σέ παραγωγικές-καταναλωτικές κομμοῦνες, καθοδηγούμενες ἀπό τούς προλετάριους καί τούς μισοπρολετάριους.

(6) Εἶναι ἀδύνατο νά καταργηθεῖ τό χρῆμα ἀμέσως στήν πρώτη περίοδο τοῦ περάσματος ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό. Γι' αὐτό τό λόγο τά ἀστικά στοιχεῖα τοῦ πληθυσμοῦ ἐξακολουθοῦν νά χρησιμοποιοῦν τά χαρτονομίσματα πού παραμένουν στήν ἀτομική τους ἰδιοκτησία· αὐτά εἶναι πιστοποιητικά τοῦ δικαιώματος νά παίρνουν οἱ ἐκμεταλλευτές τόν κοινωνικό πλοῦτο, γιά κερδοσκοπία, πλουτισμό καί καταλήστευση τῶν ἐργαζομένων. Ἡ ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν μόνο δέν εἶναι ἀρκετή γιά τήν πάλη ἐνάντια σ' αὐτά τά ὑπολείμματα τῆς ἀστικῆς ληστείας. Τό ΚΚΡ θά ἐπιδιώξει νά ἐφαρμόσει ὅσο τό δυνατό γρηγορότερα τά πιό ριζικά μέτρα πού προετοιμάζουν τήν κατάργηση τοῦ χρήματος, καί στήν πρώτη σειρά τήν ἀντικατάστασή του μέ βιβλιάρια καταθέσεων στά ταμιευτήρια, μέ τσέκ, μέ βραχυπρόθεσμα βιβλιάρια δικαιώματος νά παίρνουν κοινωνικά προϊόντα κτλ., τήν καθιέρωση τῆς ὑποχρεωτικῆς κατάθεσης τῶν χρημάτων στίς τράπεζες καί ἄλλα. Ἡ πρακτική πείρα τῆς προετοιμασίας καί τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν καί ἄλλων παρόμοιων μέτρων θά δείξει ποιά ἀπ' αὐτά εἶναι τά πιό σκόπιμα.

(7) Στόν τομέα τῶν δημόσιων οἰκονομικῶν τό ΚΚΡ θά ἐφαρμόσει τήν προοδευτική φορολογία τοῦ εἰσοδήματος καί τῆς περιουσίας σέ ὅλες τίς περιπτώσεις, ὅπου αὐτό εἶναι δυνατό νά γίνει. Οἱ περιπτώσεις ὅμως αὐτές δέν μποροῦν νά εἶναι πολλές ὕστερα ἀπό τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στή γῆ καί στίς περισσότερες φάμπρικες, ἐργοστάσια καί ἄλλες ἐπιχειρήσεις. Στήν ἐποχή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς κρατικῆς ἰδιοκτησίας στά βασικότερα μέσα παραγωγῆς τά οἰκονομικά τοῦ κράτους πρέπει νά στηρίζονται στήν ἄμεση συγκέντρωση ἑνός ὁρισμένου μέρους τῶν ἐσόδων ἀπό τά διάφορα κρατικά μονοπώλια γιά τίς ἀνάγκες τοῦ κράτους. Τό ἰσοζύγιο τῶν ἐσόδων καί ἐξόδων εἶναι πραγματοποιήσιμο μόνο ὅταν ὑπάρχει σωστή ὀργάνωση τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἐμπορευμάτων, πράγμα πού ἐξασφαλίζεται ὅταν ὀργανωθοῦν οἱ παραγωγικές-καταναλωτικές κομμοῦ-

νες καί ἀποκατασταθοῦν τά μέσα μεταφορᾶς, πού εἶναι ἕνας ἀπό τούς κύριους ἄμεσους σκοπούς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Στόν ἀγροτικό τομέα

ὕστερα ἀπό τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς, τήν ὁλοκληρωτική [σχεδόν] ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικάδων καί τήν ἐφαρμογή τοῦ νόμου γιά τήν κοινωνικοποίηση τῆς γῆς, πού ἀναγνωρίζει τήν προτίμηση τοῦ μεγάλου κοινοῦ νοικοκυριοῦ πάνω στή γῆ, κύριο καθῆκον τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας εἶναι νά βρεῖ καί νά ἐλέγξει στήν πράξη τά πιό σκόπιμα καί πρακτικά μεταβατικά μέτρα πρός αὐτή τήν κατεύθυνση.

Βασική γραμμή καί κατευθυντήρια ἀρχή τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τοῦ ΚΚΡ σέ μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων εἶναι ὅπως καί πρῶτα ἡ προσπάθεια νά στηρίζεται στά προλεταριακά καί μισοπρολεταριακά στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ. Αὐτούς πρέπει πρίν ἀπόλα νά τούς ὀργανώσει σέ αὐτοτελή δύναμη, πρέπει νά τούς πλησιάσει στό προλεταριάτο τῆς πόλης καί νά τούς ἀποσπάσει ἀπό τήν ἐπιροή τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ καί τῶν συμφερόντων τῆς μικρῆς ἰδιοκτησίας. Ἡ ὀργάνωση τῶν Ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς ἦταν ἕνα βῆμα στό δρόμο αὐτό, ἡ ὀργάνωση κομματικῶν πυρήνων στό χωριό, οἱ ἐπανεκλογές βουλευτῶν τῶν Σοβιέτ μέ τήν ἀπομάκρυνση τῶν κουλάκων, ἡ δημιουργία εἰδικοῦ τύπου συνδικάτων τῶν προλετάριων καί μισοπρολετάριων τοῦ χωριοῦ — αὐτά καί ἄλλα παρόμοια μέτρα πρέπει νά ἐφαρμόζονται ὁπωσδήποτε.

Ἀπέναντι στούς κουλάκους, τήν ἀστική τάξη τοῦ χωριοῦ, ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΡ συνίσταται στόν ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στίς ἐκμεταλλευτικές τους προσπάθειες, στή συντριβή τῆς ἀντίστασής τους κατά τῆς σοβιετικῆς, τῆς σοσιαλιστικῆς πολιτικῆς.

Ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΡ συνίσταται στήν προσεκτική στάση ἀπέναντί της· εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀποσπαστεῖ ἀπό τούς κουλάκους καί μέ κανένα τρόπο δέν πρέπει νά ἐπεκταθοῦν σ' αὐτή τά μέτρα καταπίεσης· ἡ μεσαία ἀγροτιά μπορεῖ, λόγω τῆς ταξικῆς της κατάστασης, νά γίνει σύμμαχος τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας στό πέρασμα πρός τό σοσιαλισμό, ἤ τουλάχιστο οὐδέτερο στοιχεῖο. Γι' αὐτό, παρά τίς ἀναπόφευκτες ἐπιμέρους ἀποτυχίες καί ταλαντεύσεις τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς, πρέπει νά ἐπιδιώκουμε σταθερά τή συνένωση μαζί της, νά προσέχουμε ὅλες τίς ἐπιθυμίες της καί νά κάνουμε ὑποχωρήσεις στόν καθορισμό τῶν τρόπων ἐφαρμογῆς τῶν σοσιαλιστικῶν

μετασχηματισμῶν. Σέ μιά ἀπό τίς πρῶτες θέσεις μπαίνει ἐδῶ ἡ πάλη ἐνάντια στίς παραβάσεις ἐκείνων τῶν ἐκπροσώπων τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, πού χρησιμοποιοῦν μέ παραπλανητικό τρόπο τό ὄνομα τῶν κομμουνιστῶν, ἐφαρμόζουν στήν πράξη ὄχι κομμουνιστική, ἀλλά γραφειοκρατική, αὐταρχική πολιτική, καί ἡ ἀμείλικτη ἐκδίωξή τους, καθορίζοντας ἕναν πιό αὐστηρό ἔλεγχο, τόσο μέ τή βοήθεια τῶν συνδικάτων, ὅσο καί μέ ἄλλους τρόπους.

Ὁσοναφορᾶ τά μέτρα περάσματος στήν κομμουνιστική γεωργία, τό ΚΚΡ θά ἐλέγχει στήν πράξη τά τρία βασικά μέτρα πού δημιούργησε ἤδη ἡ ζωή, τά σοβιετικά νοικοκυριά, τίς ἀγροτικές κομμοῦνες καί τίς ἑνώσεις (τό ἴδιο καί τίς συντροφιές) συλλογικῆς καλλιέργειας τῆς γῆς, φροντίζοντας γιά τήν πιό πλατιά καί πιό σωστή ἐφαρμογή τους, καί ἰδιαίτερα γιά τούς τρόπους ἀνάπτυξης τῆς ἐθελοντικῆς συμμετοχῆς τῶν ἀγροτῶν στίς καινούργιες αὐτές μορφές τῆς συντροφικῆς γεωργίας καί γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς, ὥστε νά ἐφαρμόζεται ὁ ἔλεγχος ἀπό τά κάτω καί ἡ συντροφική πειθαρχία.

Στόν τομέα τῆς ἐπισιτιστικῆς πολιτικῆς τό ΚΚΡ ὑπερασπίζει τό δυνάμωμα καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ κρατικοῦ μονοπωλίου, χωρίς νά παραιτεῖται ἀπό τή χρησιμοποίηση τῶν συνεταιρισμῶν καί τῶν ἰδιωτικῶν ἐμπόρων ἤ ἐμπορικῶν ὑπαλλήλων καί ἀπό τήν ἐφαρμογή τοῦ συστήματος βραβείων, μέ τόν ὅρο νά ὑπάρχει ὁ ἔλεγχος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί μέ σκοπό νά ὀργανωθεῖ ὅσο τό δυνατό καλύτερα τό ἔργο αὐτό. Τίς ἐπιμέρους ὑποχωρήσεις πού ἀναγκαζόμαστε νά κάνουμε ἀπό καιρό σέ καιρό, τίς ἐπιβάλλει ἀποκλειστικά ἡ ἰδιαίτερη ὄξυνση τῶν ἀναγκῶν· οἱ ὑποχωρήσεις αὐτές ποτέ δέν ὁδηγοῦν στήν ἐγκατάλειψη τῆς ἐπίμονης προσπάθειας νά ἐφαρμόσουμε τό κρατικό μονοπώλιο. Σέ χώρα μικροῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ εἶναι πολύ δύσκολη ἡ ἐφαρμογή του, ἀπαιτεῖ μακρόχρονη δουλιά καί πρακτικό ἔλεγχο μιᾶς σειρᾶς μεταβατικῶν μέτρων, πού ὁδηγοῦν ἀπό διάφορους δρόμους στό σκοπό, δηλ. νά ὀργανωθοῦν παντοῦ καί νά λειτουργήσουν σωστά οἱ παραγωγικές-καταναλωτικές κομμοῦνες, μέ τήν παράδοση ὅλων τῶν πλεονασμάτων τροφίμων στό κράτος.

2

ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ)

(1) Ἡ ἐπανάσταση τῆς 25. Χ. (7. ΧΙ.) 1917 στή Ρωσία πραγματοποίησε τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, πού ἄρχισε, μέ τήν ὑποστήριξη τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς ἤ τοῦ μισοπρολεταριάτου, νά βάζει τίς βάσεις τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου σέ ὅλες τίς ἀναπτυγμένες χῶρες, ἡ ἐμφάνιση καί ἀνάπτυξη παντοῦ τῆς σοβιετικῆς μορφῆς τοῦ κινήματος αὐτοῦ, δηλ. τῆς μορφῆς πού ἐπιδιώκει ἄμεσα τήν ἐφαρμογή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τέλος, ἡ ἔναρξη καί ἡ πορεία τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης στήν Αὐστροουγγαρία καί ἰδιαίτερα στή Γερμανία, ὅλα αὐτά ἔδειξαν παραστατικά ὅτι ἄρχισε ἡ ἐποχή τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς, τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης.

(2) Ἡ σωστή κατανόηση τῶν αἰτιῶν, τῆς σημασίας καί τῶν σκοπῶν τῆς ἐπανάστασης αὐτῆς ἀπαιτεῖ νά ἐξηγήσουμε τήν οὐσία τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ἀναπόφευκτης ἐξέλιξής του σέ κομμουνισμό, μέσω τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῶν ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων, πού ἐπιταχύνουν τή χρεοκοπία τοῦ καπιταλισμοῦ.

* * *

(3) Τή φύση τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, πού κυριαρχεῖ ἀκόμη στίς περισσότερες πολιτισμένες χῶρες καί πού ἡ ἐξέλιξή της ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα στήν παγκόσμια κομμουνιστική ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου, τό παλιό μας πρόγραμμα (ἄν δέν παρθεῖ ὑπόψη ἡ ὄχι ἀκριβής ὀνομασία τοῦ Κόμματος σέ σοσιαλδημοκρατικό) τή χαρακτήρισε σωστά στίς παρακάτω θέσεις:

(4) «Τή βασική ἰδιομορφία αὐτῆς τῆς κοινωνίας τήν ἀποτελεῖ

ἡ ἐμπορευματική παραγωγή στή βάση τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς, ὅπου τό σπουδαιότερο καί σημαντικότερο μέρος τῶν μέσων παραγωγῆς καί κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων ἀνήκει σέ μιά μικρή ἀριθμητικά τάξη ἀτόμων, ἐνῶ ἡ τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπό προλετάριους καί μισοπρολετάριους πού εἶναι ἀναγκασμένοι, ἀπό τήν οἰκονομική τους θέση, νά πουλοῦν μόνιμα ἤ περιοδικά τήν ἐργατική τους δύναμη, δηλ. νά μισθώνονται ἀπό τούς καπιταλιστές καί μέ τήν ἐργασία τους νά δημιουργοῦν τά ἔσοδα τῶν ἀνώτερων τάξεων τῆς κοινωνίας.

(5) Ὁ τομέας τῆς κυριαρχίας τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς διευρύνεται ὅλο καί περισσότερο στό βαθμό πού ἡ διαρκής τελειοποίηση τῆς τεχνικῆς, μεγαλώνοντας τήν οἰκονομική σημασία τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων, ὁδηγεῖ στήν ἐκτόπιση τῶν μικρῶν αὐτοτελῶν παραγωγῶν, μετατρέποντας ἕνα μέρος τους σέ προλετάριους, περιορίζοντας τό ρόλο τῶν ὑπόλοιπων στήν κοινωνική-οἰκονομική ζωή καί σέ μερικές περιπτώσεις βάζοντάς τους σέ περισσότερο ἤ λιγότερο πλήρη, περισσότερο ἤ λιγότερο φανερή, περισσότερο ἤ λιγότερο βαριά ἐξάρτηση ἀπό τό κεφάλαιο.

(6) Ἡ ἴδια τεχνική πρόοδος δίνει, ἐκτός ἀπ' αὐτό, τή δυνατότητα στούς ἐπιχειρηματίες νά χρησιμοποιοῦν ὅλο καί σέ μεγαλύτερη κλίμακα τήν ἐργασία τῆς γυναίκας καί τοῦ παιδιοῦ στό προτσές παραγωγῆς καί κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων. Καί ἐπειδή, ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ πρόοδος ὁδηγεῖ στή σχετική μείωση τῆς ἀνάγκης τῶν ἐπιχειρηματιῶν σέ ἐργατικά χέρια, γι' αὐτό ἡ ζήτηση τῆς ἐργατικῆς δύναμης ἀναπόφευκτα εἶναι λιγότερη ἀπό τήν προσφορά της, μέ ἀποτέλεσμα νά μεγαλώνει ἡ ἐξάρτηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας ἀπό τό κεφάλαιο καί νά ἀνεβαίνει ὁ βαθμός ἐκμετάλλευσής της.

(7) Ἡ κατάσταση αὐτή πραγμάτων στό ἐσωτερικό τῶν ἀστικῶν χωρῶν καί ἡ διαρκής ὄξυνση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τους στήν παγκόσμια ἀγορά κάνουν ὅλο καί πιό δύσκολη τήν πούληση τῶν ἐμπορευμάτων πού παράγονται σέ διαρκῶς αὐξανόμενη ποσότητα. Ἡ ὑπερπαραγωγή πού ἐκδηλώνεται στίς περισσότερο ἤ λιγότερο βαθιές βιομηχανικές κρίσεις, καί τίς ὁποῖες ἀκολουθοῦν μεγαλύτερης ἤ μικρότερης διάρκειας περίοδοι βιομηχανικῆς στασιμότητας, ἀποτελεῖ τήν ἀναπόφευκτη συνέπεια τῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων στήν ἀστική κοινωνία. Οἱ κρίσεις καί οἱ περίοδοι τῆς βιομηχανικῆς στασιμότητας, μέ τή

σειρά τους, καταστρέφουν ἀκόμη πιό πολύ τούς μικρούς παραγωγούς, μεγαλώνουν ἀκόμη πιό πολύ τήν ἐξάρτηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας ἀπό τό κεφάλαιο, ὁδηγοῦν ἀκόμη πιό γρήγορα στή σχετική, καί καμιά φορά καί στήν ἀπόλυτη ἐπιδείνωση τῆς κατάστασης τῆς ἐργατικῆς τάξης.

(8) Ἔτσι λοιπόν, ἡ τελειοποίηση τῆς τεχνικῆς, πού σημαίνει ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας καί αὔξηση τοῦ κοινωνικοῦ πλούτου, προκαθορίζει στήν ἀστική κοινωνία τό μεγάλωμα τῆς κοινωνικῆς ἀνισότητας, τήν αὔξηση τῆς ἀπόστασης ἀνάμεσα στούς εὔπορους καί τούς ἄπορους καί τό μεγάλωμα τῆς ἀνέχειας, τῆς ἀνεργίας καί διαφόρων ἄλλων στερήσεων, πού ἀγκαλιάζουν ὅλο καί πλατύτερα στρώματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν.

(9) Στό βαθμό ὅμως πού μεγαλώνουν καί ἀναπτύσσονται ὅλες αὐτές οἱ ἀντιθέσεις, πού ἀποτελοῦν χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, μεγαλώνει ἐπίσης καί ἡ δυσαρέσκεια τῶν ἐργαζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν ἀπό τήν ὑπάρχουσα τάξη πραγμάτων, μεγαλώνει ὁ ἀριθμός καί ἡ συσπείρωση τῶν προλετάριων καί ὀξύνεται ἡ πάλη τους ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές τους. Ταυτόχρονα, ἡ τελειοποίηση τῆς τεχνικῆς, συγκεντροποιώντας τά μέσα παραγωγῆς καί κυκλοφορίας καί κοινωνικοποιώντας τό προτσές ἐργασίας στίς καπιταλιστικές ἐπιχειρήσεις, δημιουργεῖ ὅλο καί γρηγορότερα τήν ὑλική δυνατότητα τῆς ἀντικατάστασης τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς μέ τίς κομμουνιστικές, δηλ. τῆς κοινωνικῆς ἐκείνης ἐπανάστασης, πού ἀποτελεῖ τόν τελικό σκοπό ὅλης τῆς δράσης τοῦ διεθνοῦς κομμουνιστικοῦ κόμματος, τό ὁποῖο εἶναι ὁ συνειδητός ἐκφραστής τοῦ ταξικοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου.

(10) Ἡ κοινωνική ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου, ἀντικαθιστώντας τήν ἀτομική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς καί κυκλοφορίας μέ τήν κοινωνική καί ἐφαρμόζοντας τή σχεδιομετρική ὀργάνωση τοῦ κοινωνικοῦ-παραγωγικοῦ προτσές γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς εὐημερίας καί τῆς ὁλόπλευρης ἀνάπτυξης ὅλων τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας, θά ἐξαλείψει τό χωρισμό τῆς κοινωνίας σέ τάξεις κι' ἔτσι θά ἀπελευθερώσει ὅλη τήν καταπιεζόμενη ἀνθρωπότητα, γιατί θά βάλει τέρμα σέ ὅλες τίς μορφές ἐκμετάλλευσης τῆς μιᾶς μερίδας τῆς κοινωνίας ἀπό τήν ἄλλη.

(11) Ἀπαραίτητος ὅρος τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς ἐπανάστασης εἶναι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, δηλ. ἡ κατάκτηση ἀπό τό προλεταριάτο τῆς πολιτικῆς ἐκείνης ἐξουσίας, πού θά τοῦ ἐπιτρέ-

ψει νά συντρίψει κάθε ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Τό διεθνές κομμουνιστικό κόμμα, βάζοντας γιά καθῆκον του νά κάνει τό προλεταριάτο ἱκανό νά ἐκπληρώσει τή μεγάλη ἱστορική ἀποστολή του, τό ὀργανώνει σέ αὐτοτελές πολιτικό κόμμα, πού ἀντιτίθεται σέ ὅλα τά ἀστικά κόμματα, καθοδηγεῖ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ταξικῆς του πάλης, ξεσκεπάζει μπροστά στό προλεταριάτο τήν ἀνειρήνευτη ἀντίθεση ἀνάμεσα στά συμφέροντα τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί στά συμφέροντα τῶν ἐκμεταλλευομένων καί τοῦ ἐξηγεῖ τήν ἱστορική σημασία καί τούς ἀπαραίτητους ὅρους τῆς ἐπικείμενης κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Ταυτόχρονα ἀποκαλύπτει μπροστά σέ ὅλη τήν ὑπόλοιπη ἐργαζόμενη καί ἐκμεταλλευόμενη μάζα τήν ἀπελπιστική της κατάσταση μέσα στήν καπιταλιστική κοινωνία καί τήν ἀνάγκη τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης πρός τό συμφέρον τῆς δικῆς της ἀπελευθέρωσης ἀπό τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου. Τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τό Κομμουνιστικό Κόμμα, καλεῖ στίς γραμμές του ὅλα τά στρώματα τοῦ ἐργαζόμενου καί ἐκμεταλλευόμενου πληθυσμοῦ, ἐφόσον ἀποδέχονται τίς ἀπόψεις τοῦ προλεταριάτου.

* * *

(12) Τό προτσές συγκέντρωσης καί συγκεντροποίησης τοῦ κεφαλαίου, ἐξαλείφοντας τόν ἐλεύθερο ἀνταγωνισμό, ὁδήγησε στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα στή δημιουργία πανίσχυρων μονοπωλιακῶν ἑνώσεων τῶν καπιταλιστῶν — τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων, καρτέλ, τράστ — πού ἀπόκτησαν ἀποφασιστική σημασία σέ ὅλη τήν οἰκονομική ζωή, ὁδήγησε στή συγχώνευση τοῦ τραπεζικοῦ κεφαλαίου μέ τό βιομηχανικό κεφάλαιο, πού σημείωσε τεράστια συγκέντρωση, καί στήν αὔξηση τῆς ἐξαγωγῆς κεφαλαίου σέ ξένες χῶρες, στό γεγονός ὅτι ἄρχισε νά μοιράζεται οἰκονομικά ὁ κόσμος, ὁ ὁποῖος εἶχε μοιραστεῖ ἤδη ἐδαφικά ἀνάμεσα στίς πιό πλούσιες χῶρες, ἀνάμεσα στά τράστ, πού ἀγκαλιάζουν ὁλοένα καί πλατύτερες ὁμάδες καπιταλιστικῶν Δυνάμεων. Ἡ ἐποχή αὐτή τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, ἡ ἐποχή τῆς πρωτόφαντης, λυσσαλέας πάλης ἀνάμεσα στά καπιταλιστικά κράτη, εἶναι ἡ ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

(13) Ἀπό δῶ προέρχονται ἀναπόφευκτα οἱ ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι, οἱ πόλεμοι γιά ἀγορές κατανάλωσης, γιά σφαῖρες τοποθέτησης κεφαλαίου, γιά πρῶτες ὗλες καί φτηνή ἐργατική δύναμη, δηλ. γιά τήν παγκόσμια κυριαρχία καί τήν κατάπνιξη τῶν μικρῶν

καί ἀδύνατων λαῶν. Τέτιος ἀκριβῶς ἦταν ὁ πρῶτος μεγάλος ἰμπεριαλιστικός πόλεμος τοῦ 1914-1918.

(14) Καί τό ἐξαιρετικά ὑψηλό ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ γενικά· καί ἡ ἀντικατάσταση τοῦ ἐλεύθερου συναγωνισμοῦ μέ τόν κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό καί ἡ προετοιμασία ἀπομέρους τῶν τραπεζῶν, καθώς καί ἀπομέρους τῶν ἑνώσεων τῶν καπιταλιστῶν τοῦ μηχανισμοῦ γιά τήν κοινωνική ρύθμιση τοῦ προτσές τῆς παραγωγῆς καί κατανομῆς τῶν προϊόντων· καί τό μεγάλωμα τῆς ἀκρίβιας καί τῆς καταπίεσης τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀπομέρους τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων, πού συνδέεται μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν καπιταλιστικῶν μονοπωλίων, ἡ ὑποδούλωση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό τό ἰμπεριαλιστικό κράτος, οἱ τεράστιες δυσκολίες τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου· καί τά βάσανα, οἱ δυστυχίες, οἱ καταστροφές πού γεννᾶ ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος — ὅλα αὐτά ἀπό τό ἐπίπεδο ἀνάπτυξης, ὅπου ἔφτασε τώρα ὁ καπιταλισμός, δημιουργοῦν τήν ἐποχή τῆς προλεταριακῆς, τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ ἐποχή αὐτή ἄρχισε.

(15) Μόνο ἡ προλεταριακή, ἡ κομμουνιστική ἐπανάσταση μπορεῖ νά βγάλει τήν ἀνθρωπότητα ἀπό τό ἀδιέξοδο πού δημιούργησε ὁ ἰμπεριαλισμός καί οἱ ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι. Ὅποιες κι' ἄν εἶναι οἱ δυσκολίες τῆς ἐπανάστασης καί οἱ πιθανές προσωρινές ἀποτυχίες της, ἤ τά κύματα τῆς ἀντεπανάστασης — ἡ τελική νίκη τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀναπόφευκτη.

* * *

(16) Ἡ νίκη τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἀπαιτεῖ νά ὑπάρχει ἡ πιό μεγάλη ἐμπιστοσύνη, ἡ πιό στενή ἀδελφική συμμαχία καί ἡ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη ἑνότητα στήν ἐπαναστατική δράση τῆς ἐργατικῆς τάξης τῶν αναπτυγμένων χωρῶν. Οἱ ὅροι αὐτοί εἶναι ἀπραγματοποίητοι χωρίς τήν ἀποφασιστική ρήξη στά ζητήματα ἀρχῶν καί τήν ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια στήν ἀστική ἐκείνη διαστρέβλωση τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού ἐπικράτησε στίς κορυφές τῶν ἐπίσημων «σοσιαλδημοκρατικῶν» καί «σοσιαλιστικῶν» κομμάτων.

(17) Τέτια διαστρέβλωση ἀποτελεῖ, ἀπό τό ἕνα μέρος, τό ρεῦμα τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ, τοῦ σοσιαλισμοῦ στά λόγια καί σωβινισμοῦ στήν πράξη, τό καμουφλάρισμα τῆς ὑπεράσπισης τῶν ληστρικῶν συμφερόντων τῆς «δικῆς

τους» ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης μέ τό ψεύτικο σύνθημα τῆς «ὑπεράσπισης τῆς πατρίδας» τόσο γενικά, ὅσο καί εἰδικά στόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου τοῦ 1914-1918. Τό ρεῦμα αὐτό δημιουργήθηκε, γιατί τά προηγμένα καπιταλιστικά κράτη, ληστεύοντας τούς ἀποικιακούς καί ἀδύνατους λαούς, ἔδιναν τή δυνατότητα στήν ἀστική τάξη νά ἐξαγοράζει τίς κορυφές τοῦ προλεταριάτου μέ ἕνα μέρος ἀπό τά ὑπερκέρδη πού πέτυχε μέ τή ληστεία αὐτή, νά ἐξασφαλίζει σ' αὐτές μιά ὑποφερτή σέ εἰρηνική περίοδο μικροαστική ὕπαρξη καί νά παίρνει στήν ὑπηρεσία της τούς ἡγέτες αὐτοῦ τοῦ στρώματος. Οἱ ὀπορτουνιστές καί οἱ σοσιαλσωβινιστές, ὄντας ὑπηρέτες τῆς ἀστικῆς τάξης, εἶναι ἀνοιχτοί ταξικοί ἐχθροί τοῦ προλεταριάτου, ἰδιαίτερα τώρα πού σέ συμμαχία μέ τούς καπιταλιστές, καταπνίγουν μέ τά ὅπλα τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου τόσο στίς δικές τους, ὅσο καί στίς ξένες χῶρες.

(18) 'Από τό ἄλλο μέρος, ἀστική διαστρέβλωση τοῦ σοσιαλισμοῦ ἦταν τό ρεῦμα τοῦ «κέντρου», πού παρατηρεῖται ἐπίσης σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες· αὐτό ταλαντεύεται ἀνάμεσα στούς σοσιαλσωβινιστές καί στούς κομμουνιστές, ὑπερασπίζοντας τήν ἑνότητα μέ τούς πρώτους καί προσπαθώντας νά ἀναζωογονήσει τή χρεοκοπημένη II Διεθνή. Καθοδηγητής τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἀπελευθέρωσή του εἶναι μόνο ἡ νέα, ἡ III, ἡ Κομμουνιστική Διεθνής, πού δημιουργήθηκε οὐσιαστικά μέ τή διαμόρφωση τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων ἀπό τά πραγματικά προλεταριακά στοιχεῖα τῶν παλιῶν Σοσιαλιστικῶν κομμάτων σέ μιά σειρά χῶρες, καί ἰδιαίτερα στή Γερμανία, καί πού ἀποκτᾶ ὅλο καί μεγαλύτερες συμπάθειες στίς μάζες τοῦ προλεταριάτου ὅλων τῶν χωρῶν. Ἡ Διεθνής αὐτή, ἐπιστρέφει στόν μαρξισμό, ὄχι μόνο μέ τόν τίτλο της ἀλλά καί μέ ὅλο τό ἰδεολογικο-πολιτικό περιεχόμενό της, μέ ὅλη τή δράση της ἐφαρμόζει τήν ἐπαναστατική διδασκαλία τοῦ Μάρξ, ξεκαθαρισμένη ἀπό τίς ἀστικές-ὀπορτουνιστικές διαστρεβλώσεις.

* *
*

«Πράβντα», ἀφ. φύλ. 43,
25 τοῦ Φλεβάρη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο, διορθωμένο ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν

3

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ταυτόχρονα, γιά νά ἀποφύγουμε τήν ὄχι σωστή γενίκευση τῶν προσωρινῶν ἱστορικῶν ἀπαιτήσεων, τό ΚΚΡ πρέπει νά ἐξηγεῖ στίς ἐργαζόμενες μάζες ὅτι ἡ στέρηση τῶν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων ἀπό μιά μερίδα πολιτῶν στή Σοβιετική Δημοκρατία δέν ἀφορᾶ διόλου, ὅπως αὐτό συνέβαινε στήν πλειοψηφία τῶν ἀστικῶν δημοκρατιῶν, ὁρισμένη κατηγορία πολιτῶν πού ἀνακηρύσσονται ἰσόβια χωρίς δικαιώματα, ἀλλά ἀφορᾶ μόνο τούς ἐκμεταλλευτές, μόνο ἐκείνους πού ὑπερασπίζουν ἐπίμονα, ἐνάντια στούς βασικούς νόμους τῆς σοσιαλιστικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, τήν ἐκμεταλλευτική τους θέση, τή διατήρηση τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων. Ἑπομένως στή Σοβιετική Δημοκρατία, ἀπό τή μιά μεριά, μέ τήν καθημερινή ἑδραίωση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τόν περιορισμό τοῦ ἀριθμοῦ ἐκείνων πού ἔχουν ἀντικειμενικά τή δυνατότητα νά παραμένουν ἐκμεταλλευτές, ἤ νά διατηροῦν καπιταλιστικές σχέσεις, μειώνεται μόνο του τό ποσοστό ἐκείνων πού στεροῦνται τά ἐκλογικά δικαιώματα. Εἶναι ζήτημα, ἄν στή Ρωσία τώρα τό ποσοστό αὐτό εἶναι περισσότερο ἀπό δυό, τρία ἑκατοστά. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, στό πιό κοντινό μέλλον τό σταμάτημα τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδρομῶν καί ἡ ἀποπεράτωση τῆς ἀπαλλοτρίωσης τῶν ἀπαλλοτριωτῶν μπορεῖ, κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, νά δημιουργήσει μιά κατάσταση, πού ἡ προλεταριακή κρατική ἐξουσία νά διαλέξει ἄλλους τρόπους κατάπνιξης τῆς ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί νά ἐφαρμόσει τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα [27] χωρίς κανέναν περιορισμό.

4
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ [28]

Τό Σοβιετικό Σύνταγμα, ἐξασφαλίζοντας στίς ἐργαζόμενες μάζες ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι στήν ἀστική δημοκρατία καί τόν κοινοβουλευτισμό, δυνατότητα νά κάνουν ἐκλογές καί *νά ἀνακαλοῦν* τούς βουλευτές μέ τόν πιό εὔκολο καί προσιτό στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τρόπο, ἐξαλείφει ταυτόχρονα τίς ἀρνητικές πλευρές τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, ἰδιαίτερα τό χωρισμό τῆς *νομοθετικῆς ἀπό τήν ἐκτελεστική* ἐξουσία, τήν ἀπόσπαση τῆς Βουλῆς ἀπό τίς μάζες κτλ., πού εἶχαν διαπιστωθεῖ ἀπό τόν καιρό τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ.

Τό Σοβιετικό Σύνταγμα πλησιάζει τόν κρατικό μηχανισμό στίς μάζες καί μέ τό ὅτι ἐκλογική μονάδα καί βασικός πυρήνας τοῦ κράτους γίνεται ὄχι ἡ ἐδαφική περιφέρεια, ἀλλά ἡ παραγωγική μονάδα (τό ἐργοστάσιο, ἡ φάμπρικα).

Ἡ πιό στενή σύνδεση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ μέ τίς μάζες, στά Σοβιέτ, ἐπιτρέπει νά δημιουργήσουμε γεν...

5

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Στό ἐθνικό ζήτημα ἡ πολιτική τοῦ προλεταριάτου πού κατάκτησε τήν ἐξουσία, σέ ἀντίθεση μέ τήν ἀστικοδημοκρατική τυπική διακήρυξη τῆς ἰσότητας τῶν ἐθνῶν, ἀπραγματοποίητης στόν ἰμπεριαλισμό, συνίσταται στήν ἀκλόνητη ἔμπρακτη ἐφαρμογή τῆς προσέγγισης καί συγχώνευσης τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν στήν ἐπαναστατική τους πάλη γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἡ πραγματοποίηση τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἀπαιτεῖ τήν ὁλοκληρωτική ἀπελευθέρωση τῶν ἐθνῶν πού εἶναι ἀποικίες καί τῶν ἄλλων πού βρίσκονται σέ κατάσταση καταπίεσης ἤ ἀνισοτιμίας μέ τήν παροχή σ' αὐτά τῆς ἐλευθερίας ἀποχωρισμοῦ, σάν ἐγγύηση ὅτι ἐξαλείφθηκε ὁλότελα καί ἀντικαταστάθηκε μέ μιά συνειδητή καί ἐθελοντική ἕνωση ἡ κληρονομημένη ἀπό τόν καπιταλισμό δυσπιστία τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῶν διαφόρων ἐθνῶν καί ἡ ἀγανάκτηση τῶν ἐργατῶν τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν ἐνάντια στούς ἐργάτες τῶν καταπιεζόντων ἐθνῶν. Ἀπομέρους τῶν ἐργατῶν ἐκείνων τῶν ἐθνῶν πού στόν καπιταλισμό καταπίεζαν, ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερη προσοχή ἀπέναντι στό ἐθνικό αἴσθημα τῶν καταπιεζόμενων ἐθνῶν (λογουχάρη ἀπομέρους τῶν μεγαλορώσων, τῶν οὐκρανῶν, τῶν πολωνῶν ἀπέναντι στούς ἑβραίους, ἀπομέρους τῶν τατάρων ἀπέναντι στούς μπασκίρους κτλ.), χρειάζεται βοήθεια ὄχι μόνο γιά νά ἐπικρατήσει πραγματική ἰσοτιμία, ἀλλά καί γιά νά ἀναπτυχθεῖ ἡ γλώσσα, ἡ φιλολογία τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῶν καταπιεζόμενων πρίν ἐθνῶν καί νά ἐξαφανιστοῦν ὅλα τά ἴχνη τῆς δυσπιστίας καί τῆς ἀποξένωσης πού κληρονομήθηκαν ἀπό τήν ἐποχή τοῦ καπιταλισμοῦ.

6

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΟ ΤΕΛΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ [29]

Στό ζήτημα ποιός εἶναι φορέας τῆς θέλησης τοῦ ἔθνους γιά ἀποχωρισμό, τό ΚΚΡ στέκει σέ ἱστορική ταξική θέση, παίρνοντας ὑπόψη σέ ποιό ἐπίπεδο τῆς ἱστορικῆς του ἀνάπτυξης βρίσκεται τό δοσμένο ἔθνος: στό δρόμο ἀπό τό μεσαίωνα πρός τήν ἀστική δημοκρατία ἤ στό δρόμο ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία πρός τή σοβιετική ἤ τήν προλεταριακή δημοκρατία κτλ. Ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς ἀπό τήν πλευρά...

7

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Στόν τομέα τῶν στρατιωτικῶν καθηκόντων καί τῆς στρατιωτικῆς δουλιᾶς ἡ κατάσταση πραγμάτων στή Σοβιετική Δημοκρατία διαμορφώθηκε μέ τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ὡς ἑξῆς.

Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος, ὅπως ἀπό καιρό πρόβλεψε τό Κόμμα μας, δέν μποροῦσε νά τελειώσει ὄχι μόνο μέ μιά δίκαιη εἰρήνη, ἀλλά καί γενικά μέ ἕνα ἁπλό κλείσιμο ἀπομέρους τῶν ἀστικῶν κυβερνήσεων μιᾶς σταθερῆς κάπως εἰρήνης. Τή μικροαστική αὐτή αὐταπάτη τῶν δημοκρατῶν, τῶν σοσιαλιστῶν καί τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τή διάψευσε τελείως ἡ πορεία τῶν γεγονότων. Ἀντίθετα, ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος μετατρεπόταν καί μετατρέπεται ἀναπόφευκτα μπροστά στά μάτια μας σέ ἐμφύλιο πόλεμο τῶν ἐκμεταλλευόμενων ἐργαζόμενων μαζῶν, μ' ἐπικεφαλῆς τους τό προλεταριάτο ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές, ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Τόσο ἡ ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν, πού μεγαλώνει ἀνάλογα μέ τήν ἄνοδο τῆς πίεσης τοῦ προλεταριάτου καί δυναμώνει ἰδιαίτερα μέ τή νίκη τοῦ προλεταριάτου σέ ὁρισμένες χῶρες, ὅσο καί ἡ διεθνής ἀλληλεγγύη καί διεθνής ὀργανωτική σύνδεση τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅλα αὐτά ὁδηγοῦν ἀναπόφευκτα στό συνδυασμό τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στό ἐσωτερικό ὁρισμένων χωρῶν μέ τούς ἐπαναστατικούς πολέμους ἀνάμεσα στίς προλεταριακές χῶρες καί στίς ἀστικές χῶρες πού ὑπερασπίζουν τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου. Λόγω τοῦ ταξικοῦ χαρακτήρα τῶν πολέμων αὐτῶν, ἡ διάκριση ἀνάμεσα σέ ἀμυντικούς καί ἐπιθετικούς πολέμους χάνει ὁριστικά κάθε νόημα.

Γενικά τό προτσές ἀνάπτυξης τοῦ διεθνοῦς ἐμφυλίου πολέ-

μου πού διεξάγεται μπροστά στά μάτια μας, μέ ἰδιαίτερη ταχύτητα ἀπό τό τέλος τοῦ 1918 καί ὕστερα, εἶναι νομοτελειακό προϊόν τῆς ταξικῆς πάλης στόν καπιταλισμό καί νομοτελειακό στάδιο πρός τή νίκη τῆς διεθνοῦς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Γι' αὐτό τό ΚΚΡ ἀπορίπτει κατηγορηματικά σάν ἀντιδραστικές μικροαστικές αὐταπάτες τῶν μικροαστῶν δημοκρατῶν, παρόλο πού λένε ὅτι εἶναι σοσιαλιστές καί σοσιαλδημοκράτες, τίς ἐλπίδες γιά ἀφοπλισμό στόν καπιταλισμό καί ἀντιπαραθέτει σέ ὅλα τά παρόμοια συνθήματα, πού στήν πράξη βοηθοῦν μόνο τήν ἀστική τάξη, τό σύνθημα τοῦ ἐξοπλισμοῦ τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ ἀφοπλισμοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης, τό σύνθημα τῆς ὁλοκληρωτικῆς καί ἀμείλικτης συντριβῆς τῆς ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτῶν, τό σύνθημα τῆς πάλης μέχρι τή νίκη κατά τῆς ἀστικῆς τάξης ὅλου τοῦ κόσμου καί στόν ἐσωτερικό ἐμφύλιο πόλεμο καί στούς διεθνεῖς ἐπαναστατικούς πολέμους.

Ἡ πρακτική πείρα ἑνός καί πλέον χρόνου στρατιωτικῆς δουλιᾶς, καί ἡ δημιουργία τοῦ προλεταριακοῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ ὕστερα ἀπό τήν ἀπίστευτη ἐξάντληση καί κούραση πού ἔφερε ὁ πόλεμος σέ ὅλες τίς ἐργαζόμενες μάζες, ὁδήγησε τό ΚΚΡ στά παρακάτω βασικά συμπεράσματα:

8
Η ΠΡΩΤΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Στό δρόμο πρός τόν κομμουνισμό μέσω τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου τό Κόμμα τῶν κομμουνιστῶν, ἀπορίπτοντας τά δημοκρατικά συνθήματα, καταργεῖ ὁλοκληρωτικά καί τά ὄργανα τῆς ἀστικῆς κυριαρχίας, ὅπως εἶναι τά δικαστήρια τῆς παλιᾶς συγκρότησης, καί τά ἀντικαθιστᾶ μέ ταξικά ἐργατοαγροτικά δικαστήρια. Τό προλεταριάτο, παίρνοντας ὅλη τήν ἐξουσία στά χέρια του, βάζει στή θέση τῆς προηγούμενης ἀκαθόριστης διατύπωσης: «Αἱρετότητα τῶν δικαστῶν ἀπό τό λαό», τό ταξικό σύνθημα: «Αἱρετότητα τῶν δικαστῶν μέσα ἀπό τίς γραμμές τῶν ἐργαζομένων, μόνο ἀπό τούς ἐργαζόμενους» καί τό ἐφαρμόζει σέ ὅλη τήν ὀργάνωση τοῦ δικαστηρίου. Τό Κομμουνιστικό κόμμα, ἐκλέγοντας στή σύνθεση τοῦ δικαστηρίου μόνο ἐκπρόσωπους τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, πού δέν χρησιμοποιοῦν μισθωτή ἐργασία γιά νά βγάλουν κέρδη, δέν κάνει διάκριση γιά τίς γυναῖκες, ἐξισώνοντας καί τά δυό φύλα σέ ὅλα τά δικαιώματα, τόσο στήν ἐκλογή τῶν δικαστῶν ὅσο καί στήν ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεων τῶν δικαστῶν. Τό Κόμμα, καταργώντας τούς νόμους τῶν κυβερνήσεων πού ἀνατράπηκαν, δίνει στούς δικαστές πού ἐκλέγονται ἀπό τούς σοβιετικούς ἐκλογεῖς τήν ἐντολή νά ἐκπληρώσουν τή θέληση τοῦ προλεταριάτου, ἐφαρμόζοντας τά διατάγματά του, καί σέ περίπτωση πού λείπει τό ἀντίστοιχο διάταγμα ἤ δέν εἶναι ὁλοκληρωμένο, νά καθοδηγοῦνται ἀπό τή σοσιαλιστική ἀντίληψη δικαίου, ἀπορίπτοντας τούς νόμους τῶν κυβερνήσεων πού ἀνατράπηκαν.

9
ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Στόν τομέα τῆς λαϊκῆς παιδείας τό ΚΚΡ βάζει γιά καθῆκον του νά ἀποτελειώσει τό ἔργο πού ἄρχισε μέ τήν ᾽Οχτωβριανή ἐπανάσταση τοῦ 1917, τό ἔργο τῆς μετατροπῆς τοῦ σχολείου ἀπό ὅπλο ταξικῆς κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης, σέ ὅπλο ἐξαφάνισης αὐτῆς τῆς κυριαρχίας καί σέ ὅπλο ὁλοκληρωτικῆς ἐξάλειψης τοῦ χωρισμοῦ τῆς κοινωνίας σέ τάξεις. Τό σχολεῖο πρέπει νά γίνει ὅπλο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, δηλ. ὄχι μόνο φορέας τῶν ἀρχῶν τοῦ κομμουνισμοῦ γενικά, ἀλλά καί φορέας τῆς ἰδεολογικῆς, ὀργανωτικῆς, διαπαιδαγωγικῆς ἐπιροῆς τοῦ προλεταριάτου πάνω στά μισοπρολεταριακά καί μή προλεταριακά στρώματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν γιά τήν ὁλοκληρωτική συντριβή τῆς ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί τήν ἐφαρμογή τοῦ κομμουνιστικοῦ συστήματος. Τά ἄμεσα καθήκοντα σ' αὐτό τό δρόμο σήμερα εἶναι:

(1) Ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς πρωτοβουλίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐργαζόμενων ἀγροτῶν στόν τομέα τῆς παιδείας μέ τήν ὁλόπλευρη βοήθεια τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας·

(2) ἡ δριστική κατάκτηση ὄχι μόνο μιᾶς μερίδας ἤ τῆς πλειοψηφίας τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, ὅπως τώρα, ἀλλά ὅλου τοῦ προσωπικοῦ μέ τήν ἔννοια τῆς ἀπομάκρυνσης τῶν ἀδιόρθωτων ἀστικῶν ἀντεπαναστατικῶν στοιχείων καί τῆς ἐξασφάλισης τῆς εὐσυνείδητης ἐφαρμογῆς τῶν κομμουνιστικῶν ἀρχῶν (τῆς πολιτικῆς)·

(3) ἡ καθιέρωση τῆς δωρεάν καί ὑποχρεωτικῆς γενικῆς καί πολυτεχνικῆς (πού δίνει θεωρητικές καί πρακτικές γνώσεις γιά ὅλους τούς βασικούς κλάδους τῆς παραγωγῆς)

ἐκπαίδευσης γιά ὅλα τά παιδιά καί τῶν δυό φύλων μέχρι 16 χρονῶν·

(4) ἡ πραγματοποίηση στενῆς σύνδεσης τῆς ἐκπαίδευσης μέ τήν παιδική κοινωνική-παραγωγική ἐργασία·

(5) ἡ ἐξασφάλιση ὅλων τῶν μαθητῶν μέ τροφή, ἐνδυμασία καί σχολικά εἴδη σέ βάρος τοῦ κράτους·

(6) ἡ προσέλκυση τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ νά συμμετέχει δραστήρια στό ἔργο τῆς παιδείας (ἀνάπτυξη τῶν Συμβουλίων τῆς λαϊκῆς μόρφωσης· κινητοποίηση τῶν ἐγγραμμάτων κτλ.)·

ἤ ad * 2)

(7) στενή σύνδεση τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ μέ τό μηχανισμό τῆς ζύμωσης καί προπαγάνδας τοῦ ΚΚΡ.

---

* — στήν παράγραφο. *Ἡ Σύντ.*

10

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Σέ σχέση μέ τή θρησκεία ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΡ συνίσταται στό νά μή μένουμε ἱκανοποιημένοι μέ τό χωρισμό τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος καί τοῦ σχολείου ἀπό τήν ἐκκλησία, πού ἔγινε ἤδη μέ διάταγμα — δηλ. μέ τά μέτρα πού ὑποσχόταν ἡ ἀστική δημοκρατία καί δέν τά ἐφάρμοσε πουθενά στόν κόσμο, γιατί ὑπάρχει στήν πράξη ἡ πολύμορφη σύνδεση τοῦ κεφαλαίου μέ τή θρησκευτική προπαγάνδα.

Τό Κόμμα ἐπιδιώκει νά ἐξαλείψει ὁλοκληρωτικά τή σύνδεση ἀνάμεσα στίς ἐκμεταλλεύτριες τάξεις καί στήν ὀργάνωση τῆς θρησκευτικῆς προπαγάνδας καί νά πραγματοποιήσει τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ἀπό τίς θρησκευτικές προλήψεις, ὀργανώνοντας γι' αὐτό τήν πιό πλατιά ἐπιστημονική-διαφωτιστική καί ἀντιθρησκευτική προπαγάνδα. Ἐδῶ εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀποφεύγεται μέ προσοχή κάθε ἐνέργεια πού προσβάλλει τά αἰσθήματα τῶν θρησκευομένων καί ὁδηγεῖ ἁπλῶς καί μόνο στήν ἑδραίωση τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ.

11

ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Τό ΚΚΡ, ἀναπτύσσοντας πιό συγκεκριμένα τά γενικά καθήκοντα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τά καθορίζει σήμερα ὡς ἑξῆς:

στόν οἰκονομικό τομέα

τό καθῆκον τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας συνίσταται σήμερα στά παρακάτω:

(1) νά συνεχιστεῖ σταθερά καί νά ἀποπερατωθεῖ ἡ ἀπαλλοτρίωση τῆς ἀστικῆς τάξης, πού ἄρχισε καί κύρια καί βασικά τέλειωσε ἤδη, ἡ μετατροπή τῶν μέσων παραγωγῆς καί κυκλοφορίας σέ ἰδιοκτησία τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, δηλ. σέ κοινή ἰδιοκτησία ὅλων τῶν ἐργαζομένων.

(2) Νά δοθεῖ ἰδιαίτερα μεγάλη προσοχή στήν ἀνάπτυξη καί τήν ἑδραίωση τῆς συντροφικῆς πειθαρχίας τῶν ἐργαζομένων καί στήν ὁλόπλευρη ἄνοδο τῆς πρωτοβουλίας καί τοῦ αἰσθήματος εὐθύνης τους. Σ' αὐτό βρίσκεται τό κυριότερο, ἄν ὄχι τό μοναδικό μέσο γιά νά ὑπερνικηθεῖ τελικά ὁ καπιταλισμός καί οἱ συνήθειες, πού δημιούργησε ἡ κυριαρχία τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στά μέσα παραγωγῆς. Γιά νά ἐπιτευχθεῖ ὁ σκοπός αὐτός χρειάζεται μιά ἐπίμονη μακρόχρονη δουλιά γιά τήν ἀναδιαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν καί μιά τέτια ἀναδιαπαιδαγώγηση ὄχι μόνο ἔγινε δυνατή τώρα πού οἱ μάζες εἶδαν στήν πράξη τήν ἀπομάκρυνση τοῦ τσιφλικᾶ, τοῦ καπιταλιστῆ καί τοῦ ἐμπόρου — ἀλλά ἡ ἀναδιαπαιδαγώγηση αὐτή γίνεται τώρα στήν πράξη μέ χίλιους τρόπους, μέσα ἀπό τήν πρακτική πείρα τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία ἔχει στόν τομέα αὐτό ἡ δουλιά γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς

ἐπαγγελματικῆς συνένωσης τῶν ἐργαζομένων, πού δέν γινόταν ποτέ καί πουθενά στόν κόσμο τόσο γρήγορα ὅπως ἐπί Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἡ δουλιά ὅμως αὐτή πρέπει νά φτάσει ὥς τή συνένωση ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν ἐργαζομένων σέ καλοσυγκροτημένες, πειθαρχημένες παραγωγικές ἑνώσεις.

8. [30] Τό ἴδιο τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ἀπαιτεῖ τήν ἄμεση, πλατιά καί ὁλόπλευρη χρησιμοποίηση τῶν εἰδικῶν τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνικῆς, πού κληρονομήσαμε ἀπό τόν καπιταλισμό, ἄν καί στίς περισσότερες περιπτώσεις εἶναι διαποτισμένοι ἀναπόφευκτα ἀπό τήν ἀστική κοσμοθεωρία καί τίς ἀστικές συνήθειες. Τό Κόμμα πρέπει, σέ στενή συμμαχία μέ τά συνδικάτα, νά ἐφαρμόσει τήν προηγούμενη γραμμή του: ἀπό τή μιά μεριά, νά μή κάνει οὔτε τήν παραμικρότερη πολιτική ὑποχώρηση μπροστά στό ἀστικό αὐτό στρῶμα καί νά συντρίβει ἀμείλικτα κάθε ἀντεπαναστατική του ἀπόπειρα, καί ἀπό τήν ἄλλη, νά παλεύει ἐπίσης ἀμείλικτα ἐνάντια στή φαινομενικά ριζοσπαστική, ἀλλά στήν πραγματικότητα ἀνόητη ἀλαζονεία ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι εἶναι τάχα σέ θέση νά ὑπερνικήσουν τόν καπιταλισμό καί τό ἀστικό σύστημα, χωρίς νά διδαχτοῦν ἀπό τούς ἀστούς εἰδικούς, χωρίς νά τούς χρησιμοποιήσουν, χωρίς νά φοιτήσουν σ' ἕνα μακρόχρονο σχολεῖο δουλιᾶς δίπλα σ' αὐτούς.

Στήν προσπάθειά της νά φτάσει στήν ἰσότητα τῆς ἀμοιβῆς γιά κάθε ἐργασία καί στόν ὁλοκληρωμένο κομμουνισμό, ἡ Σοβιετική ἐξουσία δέν μπορεῖ νά βάλει γιά καθῆκον της τήν ἄμεση πραγματοποίηση τῆς ἰσότητας αὐτῆς στή δοσμένη στιγμή, πού γίνονται τά πρῶτα μόνο βήματα στό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀφήσουμε γιά ὁρισμένο χρονικό διάστημα πιό μεγάλη ἀμοιβή γιά τούς εἰδικούς γιά νά μποροῦν νά δουλεύουν ὄχι χειρότερα, ἀλλά καλύτερα ἀπό πρίν, καί γιά τόν ἴδιο σκοπό δέν πρέπει νά ἐγκαταλείψουμε καί τό σύστημα τῶν βραβείων γιά τήν πιό πετυχημένη καί ἰδιαίτερα γιά τήν ὀργανωτική δουλιά.

Εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητο νά δημιουργήσουμε γιά τούς ἀστούς εἰδικούς ἀτμόσφαιρα συντροφικῆς κοινῆς ἐργασίας χέρι-χέρι μέ τή μάζα τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν, πού τούς καθοδηγοῦν οἱ συνειδητοί κομμουνιστές καί ἔτσι νά βοηθᾶμε τήν ἀμοιβαία κατανόηση καί προσέγγιση τῶν ἐργατῶν τῆς σωματικῆς καί τῆς διανοητικῆς ἐργασίας, πού τούς χώρισε ὁ καπιταλισμός.

Ἡ κινητοποίηση ὅλου χωρίς ἐξαίρεση τοῦ ἱκανοῦ γιά ἐργασία πληθυσμοῦ ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία, μέ τή συμμετοχή τῶν συνδικάτων, γιά νά ἐκτελεῖ ὁρισμένες κοινωνικές ἐργασίες, πρέπει νά ἐφαρμόζεται ἀσύγκριτα πιό πλατιά καί πιό συστηματικά ἀπ' ὅ,τι γινόταν ὥς τά τώρα.

Στόν τομέα τῆς κατανομῆς τό καθῆκον τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σήμερα εἶναι νά συνεχίσει ἀκλόνητα τήν ἀντικατάσταση τοῦ ἐμπορίου μέ μιά σχεδιομετρική, ὀργανωμένη σέ παγκρατική κλίμακα, κατανομή τῶν προϊόντων. Σκοπός εἶναι ἡ ὀργάνωση ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ σ' ἕνα ἑνιαῖο δίχτυ ἀπό καταναλωτικές κομμοῦνες, ἱκανές νά κατανέμουν μέ τή μεγαλύτερη ταχύτητα, συστηματικότητα, οἰκονομία, μέ τή μικρότερη δαπάνη ἐργασίας ὅλα τά ἀπαραίτητα προϊόντα, συγκεντροποιώντας αὐστηρά ὅλο τό μηχανισμό κατανομῆς.

Στή σημερινή στιγμή τῶν μεταβατικῶν σχηματισμῶν, πού συνενώνουν διάφορες ἀρχές, ἰδιαίτερη σημασία ἔχει γιά τό σκοπό αὐτό ἡ χρησιμοποίηση ἀπό τά σοβιετικά ὄργανα ἐπισιτισμοῦ τῶν συνεταιρισμῶν, γιατί εἶναι ὁ μοναδικός μαζικός μηχανισμός σχεδιασμένης κατανομῆς, μηχανισμός πού κληρονομήσαμε ἀπό τόν καπιταλισμό.

Τό ΚΚΡ, πιστεύοντας ὅτι μιά τέτια κομμουνιστική μελλοντική ἀνάπτυξη καί ὄχι ἀπόριψη αὐτοῦ τοῦ μηχανισμοῦ εἶναι ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἡ μοναδικά σωστή, πρέπει νά συνεχίσει συστηματικά τήν πολιτική του: νά ὑποχρεώσει ὅλα τά μέλη τοῦ Κόμματος νά δουλεύουν στούς συνεταιρισμούς, νά τούς κατευθύνουν μέ τή βοήθεια καί τῶν συνδικάτων, μέσα σέ κομμουνιστικό πνεῦμα, νά ἀναπτύσσουν τήν πρωτοβουλία καί τήν πειθαρχία τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ, πού συνενώνεται στούς συνεταιρισμούς, νά ἐπιδιώκουν ὥστε οἱ συνεταιρισμοί νά ἀγκαλιάσουν ὅλο τόν πληθυσμό καί οἱ συνεταιρισμοί αὐτοί νά συγχωνευτοῦν σέ ἕνα ἑνιαῖο συνεταιρισμό πού νά ἀγκαλιάζει ἀπό πάνω ὥς κάτω ὅλη τή Σοβιετική Δημοκρατία· τέλος, καί τό πιό βασικό, νά ἐξασφαλιστεῖ ὥστε νά κυριαρχεῖ μόνιμα ἡ ἐπιροή τοῦ προλεταριάτου πάνω στά ὑπόλοιπα στρώματα τῶν ἐργαζομένων καί νά ἐλέγχονται παντοῦ στήν πράξη τά διάφορα μέτρα πού διευκολύνουν καί πραγματοποιοῦν τό πέρασμα ἀπό τούς μικροαστικούς συνεταιρισμούς τοῦ παλιοῦ, τοῦ καπιταλιστικοῦ τύπου, σέ καταναλωτικές κομμοῦνες, καθοδηγούμενες ἀπό τούς προλετάριους καί τούς μισοπρολετάριους.

(6) Εἶναι ἀδύνατο νά καταργηθεῖ τό χρῆμα ἀμέσως στήν πρώτη περίοδο τοῦ περάσματος ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό. Γι' αὐτό τό λόγο τά ἀστικά στοιχεῖα τοῦ πληθυσμοῦ ἐξακολουθοῦν νά χρησιμοποιοῦν τά χαρτονομίσματα, πού παραμένουν στήν ἀτομική τους ἰδιοκτησία, αὐτά εἶναι πιστοποιητικά τοῦ δικαιώματος νά παίρνουν οἱ ἐκμεταλλευτές τόν κοινωνικό πλοῦτο γιά κερδοσκοπία, πλουτισμό καί καταλήστευση τῶν ἐργαζομένων. Δέν εἶναι ἀρκετή μόνο ἡ ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν γιά τήν πάλη ἐνάντια σ' αὐτά τά ὑπολείμματα τῆς ἀστικῆς ληστείας. Τό ΚΚΡ θά ἐπιδιώκει τήν ἐφαρμογή ὅσο τό δυνατό γρηγορότερα τῶν πιό ριζικῶν μέτρων πού προετοιμάζουν τήν κατάργηση τοῦ χρήματος, καί στήν πρώτη σειρά τήν ἀντικατάστασή του μέ βιβλιάρια καταθέσεων στά ταμιευτήρια, μέ τσέκ, μέ βραχυπρόθεσμα βιβλιάρια δικαιώματος νά παίρνουν κοινωνικά προϊόντα κτλ., τήν καθιέρωση τῆς ὑποχρεωτικῆς κατάθεσης τῶν χρημάτων στίς τράπεζες κτλ. Ἡ πρακτική πείρα τῆς προετοιμασίας καί τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν καί ἄλλων παρόμοιων μέτρων θά δείξει ποιά ἀπ' αὐτά εἶναι τά πιό σκόπιμα.

(7) Στόν τομέα τῶν δημόσιων οἰκονομικῶν τό ΚΚΡ θά ἐφαρμόσει τήν προοδευτική φορολογία τοῦ εἰσοδήματος καί τῆς περιουσίας σέ ὅλες τίς περιπτώσεις, ὅπου αὐτό εἶναι δυνατό νά γίνει. Οἱ περιπτώσεις ὅμως αὐτές δέν μπορεῖ νά εἶναι πολλές ὕστερα ἀπό τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στή γῆ καί στίς περισσότερες φάμπρικες, ἐργοστάσια καί ἄλλες ἐπιχειρήσεις. Στήν ἐποχή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς κρατικῆς ἰδιοκτησίας στά βασικότερα μέσα παραγωγῆς, τά οἰκονομικά τοῦ κράτους πρέπει νά στηρίζονται στήν ἄμεση συγκέντρωση ἑνός ὁρισμένου μέρους τῶν ἐσόδων ἀπό τά διάφορα κρατικά μονοπώλια γιά τίς ἀνάγκες τοῦ κράτους. Τό ἰσοζύγιο τῶν ἐσόδων καί τῶν ἐξόδων εἶναι πραγματοποιήσιμο μόνο ὅταν ὑπάρχει σωστή ὀργάνωση τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἐμπορευμάτων, πράγμα πού ἐξασφαλίζεται ὅταν ὀργανωθοῦν οἱ καταναλωτικές κομμοῦνες καί ἀποκατασταθοῦν τά μέσα μεταφορᾶς, πού εἶναι ἕνας ἀπό τούς κύριους ἄμεσους σκοπούς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Прошу перепечатать в 7 экз.

1)

(46) Совѣтская власть, осуществив полную отмѣну частной собственности на землю, перешла уже к проведенію в жизнь цѣлаго ряда мѣр, направленных къ организаціи крупнаго соціалистическаго земледѣлія. Важнѣйшими из этих мѣр являются устройство совѣтских хозяйств т.е. крупных соціалистических экономій, поощреніе с.-х. коммун т.е. добровольных союзов земледѣльцев для веденія крупнаго общаго хозяйства, и обществ, а равно товариществ для общественной обработки земли; организація государственных посѣвов для засѣва всѣх, чьих бы то ни было, незасѣянных земель; государственная мобилизація всѣх агрономических сил для энергических мѣр по повышенію с.-х. культуры и т.д.

Разсматривая всѣ эти мѣры как единственный путь к абсолютно необходимому повышенію производительности земледѣльческаго труда, Р.К.П. стремится к возможно болѣе полному проведенію в жизнь этих мѣр, к их распространенію на болѣе отсталые области страны, и к дальнѣйшим шагам в том же направленіи.

В виду того, что противоположность городом и деревни является одной из самых глубоких основ хозяйственной и культурной отсталости деревни, а в эпоху столь глубокаго кризиса, как нынѣшній, ставит как город так и деревню перед непосредственной опасностью вырожденія и гибели, Р.К.П. видит в уничтоженіи этой противоположности одну из коренных задач коммунистическаго строительства и, наряду с вышеуказанными мѣрами

Ἡ πρώτη σελίδα
τοῦ χειρογράφου τοῦ Β.Ι. Λένιν
«Ἄρθρο τοῦ προγράμματος
γιά τό ἀγροτικό». — 1919

Σμίκρυνση

12
ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἀφοῦ πραγματοποίησε τήν ὁλοκληρωτική κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς πέρασε ἤδη στήν ἐφαρμογή μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς μέτρων πού ἀποβλέπουν στήν ὀργάνωση τῆς μεγάλης σοσιαλιστικῆς γεωργίας. Τά σπουδαιότερα ἀπ' αὐτά τά μέτρα εἶναι ἡ ὀργάνωση σοβιετικῶν νοικοκυριῶν, δηλ. μεγάλων σοσιαλιστικῶν οἰκονομιῶν, ἡ ἐνθάρυνση δημιουργίας ἀγροτικῶν κομμούνων, δηλ. ἐθελοντικῶν ἑνώσεων γεωργῶν γιά τήν ὀργάνωση μεγάλου κοινοῦ νοικοκυριοῦ καί ὁμίλων, καθώς καί συντροφιῶν γιά τή συλλογική καλλιέργεια τῆς γῆς· ἡ ὀργάνωση ἀπομέρους τοῦ κράτους τῆς σπορᾶς ὅλης τῆς ἄσπαρτης γῆς σέ ὁποιον καί ἄν ἀνήκει· ἡ κινητοποίηση ἀπό τό κράτος ὅλων τῶν γεωπονικῶν δυνάμεων νά πάρουν δραστήρια μέρος γιά τήν ἀνύψωση τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀγροτικῆς καλλιέργειας κτλ.

Τό ΚΚΡ, θεωρώντας ὅτι ὅλα αὐτά τά μέτρα ἀποτελοῦν τό μοναδικό δρόμο γιά τήν ἀπολύτως ἀπαραίτητη ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τῆς γεωργικῆς ἐργασίας, ἐπιδιώκει τήν ὅσο τό δυνατό πληρέστερη ἐφαρμογή τῶν μέτρων αὐτῶν, τήν ἐπέκτασή τους στίς πιό καθυστερημένες περιοχές τῆς χώρας καί τήν πραγματοποίηση καί ἄλλων βημάτων πρός τήν ἴδια κατεύθυνση.

Ἐπειδή ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στήν πόλη καί στό χωριό εἶναι μιά ἀπό τίς πιό βαθιές αἰτίες τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτιστικῆς καθυστέρησης τοῦ χωριοῦ, καί σέ μιά ἐποχή τόσο βαθιᾶς κρίσης σάν τήν τωρινή, βάζει τόσο τήν πόλη ὅσο καί τό χωριό μπροστά στόν ἄμεσο κίνδυνο τῆς κατάπτωσης καί τῆς καταστροφῆς, τό ΚΚΡ θεωρεῖ τήν ἐξάλειψη τῆς ἀντίθεσης αὐτῆς ἕνα ἀπό τά θεμελιακά καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κομμουνισμοῦ καί μαζί μέ τά μέτρα πού ἀναφέρθηκαν πιό πάνω θεωρεῖ ἀπαραίτητο

νά χρησιμοποιηθοῦν σέ πλατιά κλίμακα καί σχεδιασμένα οἱ βιομηχανικοί ἐργάτες στήν οἰκοδόμηση τοῦ κομμουνισμοῦ στή γεωργία, νά ἀναπτυχθεῖ ἡ δράση τῆς παγκρατικῆς «Ἐργατικῆς ἐπιτροπῆς βοήθειας», πού συγκροτήθηκε ἤδη ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία γι' αὐτό τό σκοπό, καί ἄλλων παρόμοιων ὀργάνων.

Τό ΚΚΡ σέ ὅλη του τή δουλιά στό χωριό στηρίζεται ὅπως καί πρίν στά προλεταριακά καί μισοπρολεταριακά στρώματα τοῦ χωριοῦ, πού πρίν ἀπόλα τά ὀργανώνει σέ αὐτοτελή δύναμη, δημιουργώντας Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς, κομματικούς πυρῆνες στό χωριό, εἰδικοῦ τύπου συνδικάτα τῶν προλετάριων καί μισοπρολετάριων τοῦ χωριοῦ κτλ., φέρνοντάς τα μέ κάθε τρόπο κοντά στό προλεταριάτο τῆς πόλης καί ἀποσπώντας τα ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ καί τῶν συμφερόντων τοῦ μικροϊδιοκτήτη.

Ἀπέναντι στούς κουλάκους καί τήν ἀστική τάξη τοῦ χωριοῦ ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΡ συνίσταται στόν ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στίς ἐκμεταλλευτικές τους προσπάθειες, στή συντριβή τῆς ἀντίστασής τους κατά τῆς σοβιετικῆς, τῆς κομμουνιστικῆς, πολιτικῆς.

Ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΡ ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά συνίσταται στό βαθμιαῖο καί σχεδιασμένο τράβηγμά της στή δουλιά τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης. Τό Κόμμα βάζει γιά καθῆκον του νά τήν ἀποσπάσει ἀπό τούς κουλάκους, νά τήν τραβήξει μέ τό μέρος τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν προσεκτική ἀντιμετώπιση τῶν ἀναγκῶν της, καταπολεμώντας τήν καθυστέρησή της μέ μέτρα ἰδεολογικῆς ἐπίδρασης καί ὄχι μέ μέτρα καταπίεσης, ἐπιδιώκοντας σέ ὅλες τίς περιπτώσεις πού θίγονται τά ζωτικά της συμφέροντα πρακτικές συμφωνίες μαζί της, κάνοντας ὑποχωρήσεις ἀπέναντί της στόν καθορισμό τῶν τρόπων πραγματοποίησης τῶν σοσιαλιστικῶν μετασχηματισμῶν.

ΤΟ VIII ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ)[31]

18-23 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1919

Δημοσιεύτηκαν: ὁ ἐναρκτήριος λόγος στό συνέδριο, ἡ ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ εἰσήγηση γιά τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, ὁ τελικός λόγος πάνω στήν εἰσήγηση γιά τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, ἡ ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά, ὁ λόγος στό κλείσιμο τοῦ συνεδρίου στίς 20, 21, 22, 25, 27, 28 τοῦ Μάρτη, 1 καί 2 τοῦ Ἀπρίλη 1919 στίς ἐφημερίδες «Πράβντα», ἀρ. φύλλων 60, 62, 64, 70, 71 καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλλων 60, 61, 62, 66, 67, 70· ἡ ὁμιλία ἐνάντια στήν πρόταση νά σταματήσει ἡ συζήτηση γιά τή δουλιά στό χωριό — τό 1919 στό βιβλίο «Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος Ρωσίας (μπολσεβίκων). Στενογραφημένα πρακτικά. 18-23 τοῦ Μάρτη 1919»

Δημοσιεύεται: ὁ ἐναρκτήριος λόγος στό συνέδριο, ἡ ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ εἰσήγηση γιά τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, ὁ τελικός λόγος πάνω στήν εἰσήγηση γιά τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, ἡ ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά, ἡ ὁμιλία ἐνάντια στήν πρόταση νά σταματήσει ἡ συζήτηση γιά τή δουλιά στό χωριό, ὁ λόγος στό κλείσιμο τοῦ συνεδρίου — σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου ἔκδοσης τοῦ 1919

1

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ 18 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Σύντροφοι, ἡ πρώτη λέξη στό συνέδριό μας πρέπει νά ἀφιερωθεῖ στόν σ. Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς Σβερντλόφ. Σύντροφοι, ἄν γιά ὅλο τό Κόμμα στό σύνολό του καί γιά ὅλη τή Σοβιετική Δημοκρατία ὁ σ. Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς Σβερντλόφ ἦταν ὁ κυριότερος ὀργανωτής, καί γι' αὐτό στήν κηδεία του σήμερα μίλησαν πολλοί σύντροφοι, τότε γιά τό συνέδριο τοῦ Κόμματος ἦταν πολύ πιό πολύτιμος καί ἀγαπητός. Ἐδῶ χάσαμε ἕναν σύντροφο πού τίς τελευταῖες μέρες του τίς ἀφιέρωσε ὁλοκληρωτικά στό συνέδριο. Ἡ ἀπουσία του θά ἐπιδράσει σέ ὅλη τήν πορεία τῆς δουλιᾶς μας καί τό συνέδριο θά αἰσθανθεῖ πολύ ἔντονα τήν ἀπουσία του. Σύντροφοι, προτείνω νά τιμήσουμε τή μνήμη του ὄρθιοι. (Ὅλοι σηκώνονται ὄρθιοι.)

Σύντροφοι, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἀρχίσουμε τίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματός μας σέ μιά πολύ δύσκολη, πολύπλοκη καί ἰδιόμορφη στιγμή τῆς ρωσικῆς καί τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἄν τήν πρώτη περίοδο μετά τόν Ὀχτώβρη τίς δυνάμεις τοῦ κόμματος καί τίς δυνάμεις τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας τίς εἶχε ἀπορροφήσει σχεδόν ὁλοκληρωτικά τό καθῆκον τῆς ἄμεσης ὑπεράσπισης, τῆς ἄμεσης ἀπόκρουσης τῶν ἐχθρῶν, τῆς ἀστικῆς τάξης καί τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τοῦ ἐσωτερικοῦ, πού δέν ἤθελε νά παραδεχτεῖ μιά μακρόχρονη κάπως ὕπαρξη τῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας — ὡστόσο βαθμιαῖα ἀρχίσαμε νά ἑδραιώνουμε τή θέση μας καί στήν πρώτη γραμμή ἄρχισαν νά προωθοῦνται τά καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης, τά ὀργανωτικά καθήκοντα. Νομίζω ὅτι τό συνέδριό μας θά χρειαστεῖ νά διεξαχθεῖ μέ γνώμονα αὐτή τή δουλιά στόν τομέα τῆς οἰκοδόμησης καί στόν τομέα τῆς ὀργάνωσης. Καί τά ζητήματα

τοῦ προγράμματος, πού ἀποτελοῦν, ἀπό θεωρητική ἄποψη τεράστια δυσκολία, εἶναι περισσότερο ζητήματα οἰκοδόμησης, καί τό ὀργανωτικό ζήτημα πού μπῆκε εἰδικά στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου, τό ζήτημα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, καί ἰδιαίτερα τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς στό χωριό — ὅλα αὐτά ἀπαιτοῦν ἀπό μᾶς ὑπερένταση καί συγκέντρωση τῆς προσοχῆς στό βασικό ζήτημα πού παρουσιάζει τίς μεγαλύτερες δυσκολίες, ἀλλά καί εἶναι τό εὐγενικότερο καθῆκον γιά τούς σοσιαλιστές: στό ὀργανωτικό ζήτημα. Ἰδιαίτερα ἐδῶ πρέπει νά τονίσουμε ὅτι ἕνα ἀπό τά πιό δύσκολα προβλήματα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κομμουνισμοῦ σέ χώρα μέ μικρή ἀγροτική οἰκονομία, πού πρέπει τώρα ἀκριβῶς νά τό βάλουμε μπροστά μας, εἶναι *τό πρόβλημα τῆς στάσης μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά.*

Σύντροφοι, εἶναι εὐνόητο ὅτι τόν πρῶτο καιρό, ὅταν ἔπρεπε νά ὑπερασπίσουμε τό δικαίωμα τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας νά ζήσει, εἶναι εὐνόητο ὅτι σέ μιά τέτια ἐποχή τό ζήτημα αὐτό δέν μποροῦσε νά προωθηθεῖ σέ πλατιά κλίμακα στήν πρώτη γραμμή. Ὁ ἀμείλικτος πόλεμος ἐνάντια στήν ἀστική τάξη τοῦ χωριοῦ καί στούς κουλάκους προωθοῦσε στήν πρώτη γραμμή τό πρόβλημα τῆς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ μισοπρολεταριάτου τοῦ χωριοῦ. Γιά τό Κόμμα ὅμως πού θέλει νά δημιουργήσει σταθερές βάσεις τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας, προβάλλει πιό πέρα τό πρόβλημα τῆς σωστῆς λύσης τοῦ ζητήματος τῆς στάσης μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά. Τό πρόβλημα εἶναι ἀνώτερης μορφῆς. Δέν μπορούσαμε νά τό βάλουμε σέ ὅλο τό πλάτος του, ἐφόσον δέν εἶχαν ἐξασφαλιστεῖ οἱ βάσεις ὕπαρξης τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. Τό πρόβλημα αὐτό εἶναι πιό σύνθετο. Ἀπαιτεῖ τόν καθορισμό τῆς στάσης μας ἀπέναντι σέ ἕνα πολυάριθμο καί ἰσχυρό στρῶμα τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ στάση αὐτή δέν μπορεῖ νά καθοριστεῖ μέ τήν ἁπλή ἀπάντηση: πάλη ἤ στήριγμα. Ἄν τό καθῆκον μας ἀπέναντι στήν ἀστική τάξη διατυπώνεται μέ τίς λέξεις «πάλη», «συντριβή», ἄν τό πρόβλημα αὐτό ἀπέναντι στούς προλετάριους καί τούς μισοπρολετάριους τοῦ χωριοῦ διατυπώνεται μέ τίς λέξεις «στήριγμά μας» — τότε τό πρόβλημα ἐδῶ εἶναι ἀναμφίβολα πιό σύνθετο. Ἐδῶ οἱ σοσιαλιστές, οἱ καλύτεροι ἐκπρόσωποι τοῦ σοσιαλισμοῦ τοῦ παλιοῦ καιροῦ — ὅταν αὐτοί πίστευαν ἀκόμη στήν ἐπανάσταση καί τήν ἐξυπηρετοῦσαν θεωρητικά καί ἰδεολογικά — μιλοῦσαν γιά *οὐδετεροποίηση τῆς ἀγροτιᾶς*, δηλ. νά κάνουμε τή μεσαία ἀγροτιά ἕνα κοίνωνικό στρῶμα

οὐδέτερο πού, ἄν δέν βοηθᾶ δραστήρια τήν ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου, τουλάχιστο νά μή τήν ἐμποδίζει, νά μή πάει μέ τό μέρος τῶν ἐχθρῶν μας. Ἡ ἀφηρημένη, ἡ θεωρητική αὐτή τοποθέτηση τοῦ προβλήματος εἶναι γιά μᾶς ἀπόλυτα ξεκάθαρη. Ὅμως αὐτή δέν φτάνει. Μπήκαμε σέ ἕνα τέτιο στάδιο τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης, πού πρέπει νά ἐπεξεργαστοῦμε συγκεκριμένα, λεπτομερειακά, ὁδηγίες καί βασικούς κανόνες, οἱ ὁποῖοι νά ἔχουν ἐλεγχθεῖ ἀπό τήν πείρα τῆς δουλιᾶς στό χωριό, πού πρέπει νά μᾶς καθοδηγοῦν ὥστε ἀπέναντι στόν μεσαῖο ἀγρότη *νά σταθοῦμε στό ἔδαφος τῆς σταθερῆς συμμαχίας,* νά ἀποκλείσουμε τή δυνατότητα τῶν παρεκκλίσεων καί τῶν λαθῶν ἐκείνων, τά ὁποῖα παρουσιάστηκαν πολλές φορές καί ἀπόσπασαν ἀπό μᾶς τόν μεσαῖο ἀγρότη, τή στιγμή πού ἐμεῖς, σάν καθοδηγητικό Κομμουνιστικό κόμμα γιά πρώτη φορά βοηθήσαμε στήν πράξη τό ρῶσο ἀγρότη νά πετάξει οριστικά ἀπό πάνω τό ζυγό τῶν τσιφλικάδων καί νά θεμελιώσει γιά τόν ἑαυτό του πραγματική δημοκρατία — καί θά μπορούσαμε νά ὑπολογίσουμε ἀπόλυτα στήν πλήρη ἐμπιστοσύνη του. Τό πρόβλημα αὐτό δέν εἶναι ἐκείνου τοῦ τύπου πού ἀπαιτεῖ ἀμείλικτη, γρήγορη συντριβή καί ἐπίθεση. Εἶναι ἀναμφίβολα πιό σύνθετο. Ἐπιτρέψτε μου ὅμως νά ἐκφράσω τήν πεποίθηση ὅτι ὕστερα ἀπό προκαταρκτική δουλιά ἑνός χρόνου θά τά καταφέρουμε μ' αὐτό τό πρόβλημα.

Ἀκόμη μερικά λόγια γιά τή διεθνή μας θέση. Σύντροφοι, ὅλοι σας, βέβαια, ξέρετε ὅτι ἡ ἵδρυση τῆς III, τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στή Μόσχα ἀποτελεῖ ἀπό τήν ἄποψη τοῦ καθορισμοῦ τῆς διεθνοῦς μας θέσης μιά πράξη τεράστιας σημασίας. Ἐνάντιά μας μέχρι σήμερα ἀκόμη στέκει πάνοπλη μιά τεράστια πραγματική πολεμική δύναμη — ὅλες οἱ ἰσχυρότερες Δυνάμεις τοῦ κόσμου. Καί, ὡστόσο, μέ πεποίθηση λέμε ὅτι αὐτή ἡ τεράστια φαινομενικά δύναμη, καί ἀπό τήν ἄποψη τή φυσική ἀσύγκριτα πιό ἰσχυρή ἀπό μᾶς — λέμε ὅτι ἡ δύναμη αὐτή κλονίστηκε. Αὐτή δέν εἶναι πιά δύναμη. Δέν ἔχει τή σταθερότητα πού εἶχε παλιότερα. Γι' αὐτό, τό καθῆκον καί ὁ σκοπός μας — νά βγοῦμε νικητές στήν πάλη μ' αὐτόν τό γίγαντα — δέν εἶναι ἀπραγματοποίητοι. Ἀντίθετα, ἄν καί ἀποκοπήκαμε τεχνητά ἀπ' ὅλο τόν κόσμο, δέν περνάει μέρα πού νά μή φέρνουν οἱ ἐφημερίδες τήν εἴδηση ὅτι ἀναπτύσσεται τό ἐπαναστατικό κίνημα σέ ὅλες τίς χῶρες. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ξέρουμε, βλέπουμε ὅτι ἡ ἀνάπτυξή του παίρνει σοβιετική μορφή. Καί σ' αὐτό βρίσκεται ἡ

ἐγγύηση ὅτι, ἐφαρμόζοντας τή Σοβιετική ἐξουσία, βρήκαμε *τή διεθνή, τήν παγκόσμια μορφή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.* Καί εἴμαστε ἀπόλυτα βέβαιοι ὅτι τό προλεταριάτο ὅλου τοῦ κόσμου μπῆκε στό δρόμο τῆς πάλης αὐτῆς, στό δρόμο τῆς δημιουργίας τέτιων μορφῶν προλεταριακῆς ἐξουσίας — ἐξουσίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐργαζομένων — καί ὅτι καμιά δύναμη στόν κόσμο δέν θά συγκρατήσει τήν πορεία τῆς παγκόσμιας κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης πρός τήν παγκόσμια Σοβιετική Δημοκρατία. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα.)

Σύντροφοι, ἐπιτρέψτε μου τώρα ἐξ ὀνόματος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας νά κηρύξω τήν ἔναρξη τοῦ VIII συνεδρίου καί νά περάσουμε στήν ἐκλογή Προεδρείου.

2

ΕΚΘΕΣΗ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ 18 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

(Θυελλώδη παρατεταμένα χειροκροτήματα· ἀναφωνήσεις: «Ζήτω ὁ Ἰλίτς!», «Ζήτω ὁ σύντροφος Λένιν!».) Σύντροφοι, ἐπιτρέψτε μου νά ἀρχίσω ἀπό τήν πολιτική Ἔκθεση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Νά παρουσιάσεις τήν Ἔκθεση γιά τήν πολιτική δράση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπό τό τελευταῖο συνέδριο κι' ἐδῶ, στήν οὐσία σημαίνει νά κάνεις ἀπολογισμό γιά ὅλη τήν ἐπανάστασή μας. Καί, νομίζω, θά συμφωνήσουν ὅλοι μαζί μου ὅτι ἕνας ἄνθρωπος ὄχι μόνο δέν μπορεῖ μέσα σέ τόσο σύντομο χρονικό διάστημα νά ἐκπληρώσει ἕνα τέτιο καθῆκον, ἀλλά καί γενικά ἕνας ἄνθρωπος δέν θά καταφέρει νά ἐκπληρώσει αὐτό τό καθῆκον. Γι' αὐτό ἀποφάσισα νά περιοριστῶ μόνο στά σημεῖα πού ἔχουν, κατά τή γνώμη μου, ἰδιαίτερα μεγάλη σημασία, ὄχι μόνο γιά τήν ἱστορία τῶν ὅσων ἔτυχε νά κάνει τό Κόμμα μας σ' αὐτή τήν περίοδο, ἀλλά καί ἀπό τήν ἄποψη τῶν σημερινῶν καθηκόντων. Νά ἀσχοληθεῖς ὁλοκληρωτικά μέ τήν ἱστορία πού ζοῦμε, νά θυμηθεῖς τό παρελθόν χωρίς νά σκεφτεῖς τό παρόν καί τό μέλλον, γιά μένα, ὁμολογῶ, θά ἦταν πράγμα ἀνώτερο τῶν δυνάμεών μου.

Ἄν ἀρχίσουμε ἀπό τήν ἐξωτερική πολιτική, εἶναι αὐτονόητο ὅτι στήν πρώτη γραμμή βρίσκεται ἡ στάση μας ἀπέναντι στό γερμανικό ἰμπεριαλισμό καί ἡ εἰρήνη τοῦ Μπρέστ. Καί νομίζω ὅτι ἀξίζει νά μιλήσουμε πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, γιατί δέν παρουσιάζει ἱστορική μόνο σημασία. Μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ πρόταση πού ἔκανε ἡ Σοβιετική ἐξουσία στίς συμμαχικές Δυνάμεις, ἤ σωστότερα ἡ συγκατάθεση πού ἔδοσε ἡ κυβέρνησή μας στή γνωστή σέ ὅλους πρόταση σχετικά μέ τή συνδιάσκεψη στά

Πριγκιπόννησα [32] — μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ πρόταση αὐτή καί ἡ ἀπάντησή μας ξαναδίνουν κάπως σέ ἀρκετό βαθμό τήν οὐσία τῆς στάσης μας ἀπέναντι στόν ἰμπεριαλισμό, πού καθορίσαμε τόν καιρό τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ. Νά γιατί νομίζω ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά θίξουμε τήν ἱστορία αὐτή στόν τωρινό γοργό ρυθμό τῶν γεγονότων.

Ὅταν ἀποφασιζόταν τό ζήτημα τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ ἡ σοβιετική οἰκοδόμηση, χωρίς νά μιλᾶμε πιά γιά τήν κομματική, βρισκόταν ἀκόμη στό πρῶτο στάδιο. Ξέρετε ὅτι τότε τό Κόμμα στό σύνολό του εἶχε ἀκόμη πολύ λίγη πείρα γιά νά καθορίσει ἔστω καί κατά προσέγγιση τήν ταχύτητα τοῦ κινήματός μας στό δρόμο πού εἴχαμε πάρει. Ἀναπόφευκτα μιά ὁρισμένη κατάσταση χάους πού κληρονομήσαμε ἀπό τό παρελθόν, ἔκανε τότε ἀκόμη ἐξαιρετικά δύσκολη τήν ἐπισκόπηση τῶν γεγονότων, τήν ἀκριβή ἐνημέρωση πάνω σέ ὅσα συνέβαιναν. Καί ἡ πολύ μεγάλη ἀπόσπαση ἀπό τή Δυτική Εὐρώπη καί ἀπό ὅλες τίς ὑπόλοιπες χῶρες δέν μᾶς ἔδινε καθόλου ἀντικειμενικό ὑλικό γιά νά κρίνουμε σχετικά μέ τήν πιθανή ταχύτητα, ἤ τίς μορφές ἐξέλιξης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Δύση. Ἀπό τήν πολύπλοκη αὐτή κατάσταση ξεπήδησε ἡ αἰτία ὥστε τό ζήτημα τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ νά προκαλέσει πολλές διαφωνίες μέσα στό Κόμμα μας.

Τά γεγονότα ὅμως ἔδειξαν ὅτι ἡ ὑποχρεωτική αὐτή ὑποχώρηση μπροστά στό γερμανικό ἰμπεριαλισμό, πού καλύφθηκε μέ μιά ἐξαιρετικά βίαιη, ξετσίπωτη καί ληστρική εἰρήνη, ὅτι ἡ ὑποχώρηση αὐτή ἀπό τήν ἄποψη τῆς στάσης τῆς νεαρῆς σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας ἀπέναντι στόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό (ἀπέναντι στό μισό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ) ἦταν ἡ μοναδικά σωστή. Τότε ἐμεῖς, πού μόλις εἴχαμε ἀνατρέψει τούς τσιφλικάδες καί τήν ἀστική τάξη στή Ρωσία, δέν εἴχαμε καμιά ἀπολύτως ἄλλη διέξοδο ἐκτός ἀπό τήν ὑποχώρηση μπροστά στίς δυνάμεις τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ. Ἐκεῖνοι πού κατέκριναν τήν ὑποχώρηση αὐτή ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἐπαναστάτη, στήν πραγματικότητα ἔστεκαν σέ ἄποψη ριζικά λαθεμένη καί μή μαρξιστική. Ξέχασαν μέσα σέ ποιές συνθῆκες, ὕστερα ἀπό πόσο μακρόχρονη καί δύσκολη ἐξέλιξη τῆς ἐποχῆς τοῦ Κέρενσκι, τί τεράστια προπαρασκευαστική δουλιά χρειάστηκε στά Σοβιέτ ὥσπου νά φτάσουν στό σημεῖο, ὕστερα ἀπό τίς βαριές ἧττες τοῦ Ἰούλη, μετά τό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ, νά ὡριμάσουν

ἐπιτέλους τόν Ὀχτώβρη ἐντελῶς, μέσα στίς τεράστιες μάζες τῶν ἐργαζομένων ἡ ἀποφασιστικότητα καί ἡ διάθεση νά ἀνατρέψουν τήν ἀστική τάξη, καθώς καί ἡ ὑλική ὀργανωτική δύναμη ἡ ἀπαραίτητη γι' αὐτό. Ἐννοεῖται, γιά ἕνα παρόμοιο πράγμα σέ διεθνή κλίμακα δέν μποροῦσε τότε νά γίνει λόγος. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή τό πρόβλημα τῆς πάλης ἐνάντια στόν παγκόσμιο ἱμπεριαλισμό ἔμπαινε ἔτσι: νά δράσουμε καί στό μέλλον μέ τήν ἔννοια τῆς ἀποσύνθεσης αὐτοῦ τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ, μέ τήν ἔννοια τῆς διαφώτισης καί τῆς συνένωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης πού ἄρχισε παντοῦ νά ξεσηκώνεται, ἀλλά ἡ δράση της δέν εἶχε ἀποκτήσει ἀκόμη ὥς τότε ἀπόλυτα ξεκαθαρισμένη μορφή.

Νά γιατί ἡ πολιτική πού ἀκολουθήσαμε στό ζήτημα τοῦ Μπρέστ ἀποδείχτηκε ἡ μοναδικά σωστή, ἄν καί, φυσικά, ἡ πολιτική αὐτή ὄξυνε τότε τήν ἐχθρότητά μας ἀπέναντι σέ μιά ὁλόκληρη σειρά μικροαστικά στοιχεῖα πού δέν εἶναι, δέν μποροῦσαν νά εἶναι καί δέν πρέπει νά εἶναι ἀντίπαλοι τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ ὅλες ὁπωσδήποτε τίς συνθῆκες καί σέ ὅλες ὁπωσδήποτε τίς χῶρες. Ἐδῶ ἡ ἱστορία μᾶς ἔδοσε ἕνα μάθημα πού πρέπει νά τό ἀφομοιώσουμε καλά, γιατί δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θά μᾶς τύχει νά τό χρησιμοποιήσουμε πολλές φορές. Τό μάθημα αὐτό βρίσκεται στό ὅτι ἡ στάση τοῦ Κόμματος τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στό μικροαστικό δημοκρατικό κόμμα, ἀπέναντι σ' ἐκεῖνα τά στοιχεῖα, τά στρώματα, τίς ὁμάδες, τίς τάξεις πού στή Ρωσία εἶναι ἰδιαίτερα ἰσχυρά καί πολυάριθμα καί ὑπάρχουν σέ ὅλες τίς χῶρες, ὅτι ἡ στάση αὐτή εἶναι πρόβλημα ἐξαιρετικά σύνθετο καί δύσκολο. Τά μικροαστικά στοιχεῖα ταλαντεύονται ἀνάμεσα στήν παλιά κοινωνία καί στήν καινούργια. Αὐτά δέν μποροῦν νά εἶναι κινητήρια δύναμη οὔτε τῆς παλιᾶς, οὔτε τῆς καινούργιας κοινωνίας. Ταυτόχρονα δέν εἶναι ὀπαδοί τῆς παλιᾶς στόν ἴδιο βαθμό μέ τούς τσιφλικάδες καί τήν ἀστική τάξη. Ὁ πατριωτισμός εἶναι ἕνα τέτιο αἴσθημα πού συνδέεται μέ τίς οἰκονομικές συνθῆκες τῆς ζωῆς τῶν μικρῶν ἀκριβῶς ἰδιοκτητῶν. Ἡ ἀστική τάξη εἶναι περισσότερο διεθνιστική ἀπό τούς μικροϊδιοκτῆτες. Ἐμεῖς ὑποχρεωθήκαμε νά συγκρουστοῦμε μ' αὐτό στήν πορεία τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, ὅταν ἡ σοβιετική ἐξουσία ἔβαλε τήν παγκόσμια δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τήν παγκόσμια ἐπανάσταση πάνω ἀπό ὅλες τίς ἐθνικές θυσίες, ὅσο βαριές κι' ἄν ἦταν. Στήν περίπτωση αὐτή ὑποχρεωθήκαμε νά

φτάσουμε στήν πιό ἀνοιχτή καί ἀμείλικτη σύγκρουση μέ τά μικροαστικά στοιχεῖα. Τόν καιρό αὐτό μαζί μέ τήν ἀστική τάξη καί τούς τσιφλικάδες συσπειρώθηκε ἐνάντιά μας μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό τέτια στοιχεῖα, πού ἀργότερα ἄρχισαν νά ταλαντεύονται.

Τό ζήτημα πού ἔβαλαν ἐδῶ μερικοί σύντροφοι γιά τή στάση ἀπέναντι στά μικροαστικά κόμματα θίχτηκε σέ σημαντικό βαθμό στό πρόγραμμά μας καί στήν οὐσία θά θιχτεῖ, ὅταν θά συζητηθεῖ κάθε θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης. Τό ζήτημα αὐτό στήν πορεία τῆς ἐπανάστασής μας ἔπαψε νά εἶναι ἀφηρημένο, γενικό κι' ἔγινε συγκεκριμένο. Στήν ἐποχή τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ τό καθῆκον μας, σάν διεθνιστῶν, ἦταν νά δόσουμε μέ κάθε θυσία τή δυνατότητα ὥστε νά δυναμώσουν καί νά συσπειρωθοῦν τά προλεταριακά στοιχεῖα. Αὐτό ἀπόσπασε τότε καί τά μικροαστικά κόμματα ἀπό μᾶς. Ξέρουμε πώς ὕστερα ἀπό τή γερμανική ἐπανάσταση τά μικροαστικά στοιχεῖα ἄρχισαν πάλι νά ταλαντεύονται. Τά γεγονότα αὐτά ἄνοιξαν τά μάτια σέ πολλούς, πού στήν ἐποχή τῆς ὡρίμανσης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἔκριναν ἀπό τήν ἄποψη τοῦ παλιοῦ πατριωτισμοῦ, ἔκριναν ὄχι μόνο μή σοσιαλιστικά, ἀλλά καί γενικά λαθεμένα. Τώρα πάλι, ἐξαιτίας τῆς δύσκολης στιγμῆς στόν τομέα τοῦ ἐπισιτισμοῦ, ἐξαιτίας τοῦ πολέμου πού συνεχίζεται ἀκόμη ἐνάντια στήν Ἀντάντ, ξαναζοῦμε πάλι ἕνα κύμα ταλαντεύσεων τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας. Εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά ὑπολογίζουμε αὐτές τίς ταλαντεύσεις καί παλιότερα, ἀλλά — ἐδῶ γιά ὅλους μας βγαίνει ἕνα τεράστιας σημασίας δίδαγμα — οἱ παλιές καταστάσεις δέν ἐπαναλαμβάνονται μέ τήν προηγούμενη μορφή τους. Ἡ καινούργια κατάσταση εἶναι πιό σύνθετη. Αὐτή μπορεῖ σωστά νά ὑπολογιστεῖ καί ἡ πολιτική μας μπορεῖ νά εἶναι σωστή, ὅταν ἐξοπλιστοῦμε μέ τήν πείρα τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ. Ὅταν ἀπαντήσαμε μέ συγκατάθεση στήν πρόταση νά συγκληθεῖ ἡ συνδιάσκεψη στά Πριγκιπόννησα, ξέραμε ὅτι πηγαίναμε γιά μιά εἰρήνη ἐξαιρετικά ἐκβιαστικοῦ χαρακτήρα. Ἀπό τήν ἄλλη ὅμως μεριά, ξέρουμε τώρα περισσότερα καί γιά τό γεγονός ὅτι στή Δυτική Εὐρώπη ξεσηκώνεται τό ἐπαναστατικό προλεταριακό κύμα, ὅτι ὁ ἀναβρασμός ἐκεῖ μετατρέπεται σέ συνειδητή δυσαρέσκεια, ὅτι αὐτό ὁδηγεῖ στήν ὀργάνωση τοῦ παγκόσμιου σοβιετικοῦ προλεταριακοῦ κινήματος. Ἄν τότε βαδίζαμε ψηλαφητά, ἄν τότε μαντεύαμε σχετικά

μέ τό πότε μπορεῖ νά ξεσπάσει ἡ ἐπανάσταση στήν Εὐρώπη — μαντεύαμε μέ βάση τίς θεωρητικές μας πεποιθήσεις ὅτι ἡ ἐπανάσταση αὐτή πρέπει νά γίνει — τώρα ἔχουμε πιά μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό γεγονότα πού δείχνουν ὅτι ὡριμάζει ἡ ἐπανάσταση στίς ἄλλες χῶρες, ὅτι ἄρχισε αὐτό τό κίνημα. Νά γιατί σχετικά μέ τή Δυτική Εὐρώπη, μέ τίς χῶρες τῆς Ἀντάντ εἴμαστε καί θά εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐπαναλάβουμε πολλά ἀπό ἐκεῖνα πού κάναμε στόν καιρό τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ. Ὕστερα ἀπό τήν πείρα τοῦ Μπρέστ, θά μᾶς εἶναι πολύ πιό εὔκολο νά τό κάνουμε. Ὅταν ἡ Κεντρική μας Ἐπιτροπή ὑποχρεώθηκε νά συζητήσει τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στή συνδιάσκεψη τῶν Πριγκιποννήσων μαζί μέ τούς λευκούς — αὐτό στήν οὐσία κατέληγε στήν προσάρτηση ὅλων τῶν ἐδαφῶν πού εἶχαν καταλάβει οἱ λευκοί — γιά τό ζήτημα αὐτό τῆς ἀνακωχῆς δέν ἀκούστηκε καμιά φωνή ἀγανάκτησης ἀπό τίς γραμμές τοῦ προλεταριάτου, καί τήν ἴδια στάση κράτησε ἀπέναντι σ' αὐτό καί τό Κόμμα. Ἐμένα τουλάχιστο δέν μοῦ ἔτυχε νά ἀκούσω ἀπό πουθενά ὅτι προκάλεσε δυσαρέσκεια ἤ ἀγανάκτηση. Αὐτό ἔγινε γιατί τό δίδαγμά μας ἀπό τή διεθνή πολιτική ἔδοσε τά ἀποτελέσματά του.

Ὅσοναφορᾶ τά μικροαστικά στοιχεῖα, ἐδῶ τό καθῆκον τοῦ Κόμματος δέν ἐκπληρώθηκε ἀκόμη πέρα γιά πέρα. Γιά μιά σειρά ζητήματα, στήν οὐσία γιά ὅλα χωρίς ἐξαίρεση τά ζητήματα πού βρίσκονται στήν ἡμερήσια διάταξη, δημιουργήσαμε στόν περασμένο χρόνο τά θεμέλια νά λυθεῖ σωστά αὐτό τό καθῆκον, ἰδιαίτερα σχετικά μέ τόν μεσαῖο ἀγρότη. Θεωρητικά καταλήξαμε ὅτι ὁ μεσαῖος ἀγρότης δέν εἶναι ἐχθρός μας, ὅτι αὐτός χρειάζεται ἰδιαίτερη μεταχείριση, ὅτι ἐδῶ ἡ ὑπόθεση θά ἀλλάζει ἀνάλογα μέ τά πολυάριθμα πρόσθετα περιστατικά τῆς ἐπανάστασης, συγκεκριμένα ἀνάλογα μέ τή λύση τοῦ ζητήματος: ὑπέρ τοῦ πατριωτισμοῦ ἤ ἐνάντια στόν πατριωτισμό; Γιά μᾶς αὐτά εἶναι ζητήματα δεύτερης ἤ καί τρίτης σημασίας, τή μικροαστική ὅμως τάξη τήν τυφλώνουν κυριολεκτικά. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ὅλα αὐτά τά στοιχεῖα στήν πάλη ταλαντεύονται καί γίνονται ἐντελῶς ἀσταθῆ. Δέν ξέρουν τί θέλουν καί δέν εἶναι ἱκανά νά ὑπερασπίσουν τή θέση τους. Ἐδῶ χρειάζεται νά ἐφαρμόσουμε ἐξαιρετικά εὐλύγιστη τακτική, γιατί καμιά φορά τυχαίνει νά δίνουμε μέ τό ἕνα χέρι καί νά παίρνουμε μέ τό ἄλλο. Τό φταίξιμο ἐδῶ δέν εἶναι δικό μας,

ἀλλά ἐκείνων τῶν μικροαστικῶν στοιχείων πού δέν μποροῦν νά συγκεντρώσουν τίς δυνάμεις τους. Αὐτό τό βλέπουμε τώρα στήν πράξη, καί ἀκόμη σήμερα ἔτυχε νά διαβάσουμε στίς ἐφημερίδες τί ἐπιδιώκουν οἱ γερμανοί ἀνεξάρτητοι [33], πού ἔχουν τόσο σοβαρές δυνάμεις, ὅπως τόν Κάουτσκι καί τόν Χίλφερντινγκ. Ξέρετε ὅτι ἤθελαν νά συμπεριλάβουν τό σύστημα τῶν Σοβιέτ στό Σύνταγμα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, δηλαδή νά ἑνώσουν μέ νόμιμο γάμο τή «Συντακτική Συνέλευση» καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Γιά μᾶς αὐτό εἶναι ἕνας τέτιος χλευασμός ἀπέναντι στή λογική τῆς ἐπανάστασής μας, τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης, τῆς οὐγγρικῆς ἐπανάστασης, τῆς πολωνικῆς ἐπανάστασης πού ὡριμάζει, ὥστε δέν μποροῦμε παρά νά σηκώσουμε ἀμήχανα τά χέρια. Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι τά ταλαντευόμενα αὐτά στοιχεῖα ὑπάρχουν στίς πιό προηγμένες χῶρες. Καμιά φορά στοιχεῖα μορφωμένα, ἀναπτυγμένα, διανοουμενίστικα μιλᾶνε ἀκόμη καί σέ μιά τέτια ἀναπτυγμένη ἀπό καπιταλιστική ἄποψη χώρα, σάν τή Γερμανία, ἑκατό φορές πιό μπερδεμένα καί κραυγαλέα ἀπό τή δική μας καθυστερημένη μικροαστική τάξη. Ἀπό δῶ βγαίνει τό δίδαγμα γιά τή Ρωσία σχετικά μέ τά μικροαστικά κόμματα καί τή μεσαία ἀγροτιά. Τό καθῆκον μας γιά πολύ καιρό θά εἶναι πολύπλοκο καί δίμορφο. Τά κόμματα αὐτά γιά πολύ καιρό θά κάνουν ἀναπόφευκτα ἕνα βῆμα μπροστά, δυό βήματα πίσω, γιατί ἡ οἰκονομική τους κατάσταση τά ὑποχρεώνει νά τό κάνουν, γιατί θά πᾶνε μέ τό σοσιαλισμό ὄχι ἐπειδή πείστηκαν ἀπόλυτα ὅτι τό ἀστικό σύστημα δέν κάνει. Ἀφοσίωση στό σοσιαλισμό δέν ἀξίζει νά ζητᾶς ἀπ' αὐτά. Εἶναι ἀστεῖο νά ὑπολογίζει σ' αὐτά ὁ σοσιαλισμός. Αὐτά θά πᾶνε πρός τό σοσιαλισμό μόνο ὅταν θά πειστοῦν ὅτι δέν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος, ὅταν ἡ ἀστική τάξη θά τσακιστεῖ καί θά συντριβεῖ όριστικά.

Δέν ἔχω τή δυνατότητα νά κάνω συστηματική συνόψιση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πείρας τοῦ περασμένου χρόνου, ἔριξα μιά ματιά στό παρελθόν μόνο ἀπό τήν ἄποψη αὐτοῦ πού θά χρειαστεῖ αὔριο γιά τήν πολιτική μας. Τό κυριότερο δίδαγμα εἶναι νά εἴμαστε πολύ προσεκτικοί στή στάση μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά καί στή μικροαστική τάξη. Αὐτό τό ἀπαιτεῖ ἡ πείρα τοῦ παρελθόντος, αὐτό τό ζήσαμε στό παράδειγμα τοῦ Μπρέστ. Χρειάζεται νά κάνουμε συχνή ἀλλαγή στή διαγωγή μας

πού μπορεῖ νά φανεῖ περίεργο καί ἀκατανόητο πράγμα σ' ἕναν ἐπιπόλαιο παρατηρητή. «Πῶς γίνεται αὐτό — θά πεῖ αὐτός — χθές δίνατε ὑποσχέσεις στή μικροαστική τάξη, καί σήμερα ὁ Τζερζίνσκι δηλώνει ὅτι τούς ἀριστερούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους θά τούς στήσουν στόν τοῖχο. Τί ἀντίφαση!..» Ναί, ἀντίφαση. Ἀντιφατική δμως εἶναι ἡ ἴδια ἡ διαγωγή τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας πού δέν ξέρει ποῦ νά καθήσει, δοκιμάζει νά καθήσει ἀνάμεσα σέ δυό καρέκλες, πηδάει ἀπό τή μιά στήν ἄλλη καί πέφτει πότε δεξιά, πότε ἀριστερά. Ἐμεῖς ἀλλάξαμε τήν τακτική μας ἀπέναντί της, καί κάθε φορά πού γυρίζει πρός τό μέρος μας τῆς λέμε: «Καλῶς ορίσατε». Δέν θέλουμε καθόλου νά ἀπαλλοτριώσουμε τή μεσαία ἀγροτιά, δέν ἐπιθυμοῦμε καθόλου νά χρησιμοποιοῦμε βία ἀπέναντι στή μικροαστική δημοκρατία. Τῆς λέμε: «Ἐσεῖς δέν εἶστε σοβαρός ἐχθρός. Ἐχθρός μας εἶναι ἡ ἀστική τάξη. Ὅταν δμως ἐνεργεῖτε μαζί μ' αὐτή, τότε εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐφαρμόζουμε καί ἀπέναντι σ' ἐσᾶς τά μέτρα τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας».

Θά περάσω τώρα στό ζήτημα τῆς ἐσωτερικῆς οἰκοδόμησης καί θά σταθῶ σέ συντομία στό κύριο πού χαρακτηρίζει τήν πολιτική πείρα, τό ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στήν περίοδο αὐτή. Ἡ πολιτική αὐτή δράση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκδηλωνόταν σέ ζητήματα τεράστιας σημασίας κάθε μέρα. Ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ ἐντατική ἐκείνη συντροφική δουλιά πού ἀνάφερα, δέν θά μπορούσαμε νά δουλέψουμε ὅπως δουλέψαμε, δέν θά μπορούσαμε νά λύσουμε τά ζωτικά προβλήματά μας. Στό ζήτημα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, πού τώρα προκαλεῖ τέτιες συζητήσεις καί γι' αὐτό βάλαμε ειδικό θέμα στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου, πήραμε πολλές ἐπιμέρους μικρές ἀποφάσεις, πού τίς προωθοῦσε ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματός μας, ἐφαρμόζοντάς τες μέσω τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀκόμη μεγαλύτερος εἶναι ὁ ἀριθμός τῶν ἐπιμέρους σοβαρῶν μέτρων πού πῆραν οἱ Λαϊκοί ἐπίτροποι, ὁ καθένας τους χωριστά, ὅμως ὅλοι τους ἐφάρμοζαν συστηματικά καί μέ συνέπεια μιά γενική γραμμή.

Τό ζήτημα τῆς συγκρότησης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ ἦταν ἐντελῶς καινούργιο ζήτημα, δέν εἶχε μπεῖ καθόλου, οὔτε καί θεωρητικά. Κάποτε ὁ Μάρξ ἔλεγε πώς ἡ ὑπηρεσία τῶν κομμου-

νάρων τοῦ Παρισιοῦ βρίσκεται στό γεγονός ὅτι ἐφάρμοζαν ἀποφάσεις πού δέν τίς δανείζονταν ἀπό κάποια προκαθορισμένα δόγματα, ἀλλά τίς ὑπαγόρευε ἡ πραγματική ἀνάγκη [34]. Τά λόγια αὐτά τοῦ Μάρξ σχετικά μέ τούς κομμουνάρους εἶχαν χαρακτήρα κάποιας δηκτικότητας, γιατί στήν Κομμούνα κυριαρχοῦσαν δυό ρεύματα — οἱ μπλανκιστές καί οἱ προυντονιστές — καί τά δυό ρεύματα ἦταν ὑποχρεωμένα νά ἐνεργοῦν ἐνάντια σ' ἐκεῖνο πού δίδασκε τό δόγμα τους. Ἐμεῖς ὅμως ἐνεργήσαμε σύμφωνα μ' αὐτό πού μᾶς δίδαξε ὁ μαρξισμός. Ταυτόχρονα τήν πολιτική δράση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στίς συγκεκριμένες ἐκδηλώσεις τήν καθόριζαν ὁλοκληρωτικά οἱ ἀπόλυτες ἀπαιτήσεις τῆς κατεπείγουσας ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης. Εἴμασταν ὑποχρεωμένοι σχεδόν πάντα νά βαδίζουμε ψηλαφητά. Τό γεγονός αὐτό θά τό ὑπογραμμίσει δυό φορές ὁ κάθε ἱστορικός πού θά εἶναι ἱκανός νά ἐκθέσει ὅλη τή δράση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος καί τή δράση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μέσα στό χρόνο αὐτό στό σύνολό της. Τό γεγονός αὐτό χτυπάει περισσότερο στά μάτια, ὅταν προσπαθοῦμε νά ἀγκαλιάσουμε μέ μιά ματιά αὐτό πού ζήσαμε. Αὐτό ὅμως δέν μᾶς κλόνισε καθόλου ἀκόμη καί στίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη, ὅταν ἀποφασιζόταν τό ζήτημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας. Δέν ἀμφιβάλλουμε ὅτι θά εἴμαστε ὑποχρεωμένοι, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ σύντροφου Τρότσκι, νά πειραματιζόμαστε, νά συγκεντρώνουμε πείρα. Καταπιαστήκαμε μέ ἕνα ἔργο, μέ τό ὁποῖο δέν καταπιάστηκε κανένας ἀκόμη στόν κόσμο σέ τέτιο πλάτος.

Τό ἴδιο καί μέ τόν Κόκκινο Στρατό. Ὅταν, ὕστερα ἀπό τό τέλος τοῦ πολέμου, ὁ στρατός ἄρχισε νά ἀποσυντίθεται, πολλοί στήν ἀρχή νόμιζαν ὅτι αὐτό εἶναι μόνο ρωσικό φαινόμενο. Βλέπουμε ὅμως ὅτι ἡ ρωσική ἐπανάσταση ἦταν στήν οὐσία ἡ γενική πρόβα, ἤ μιά ἀπό τίς πρόβες τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ὅταν συζητούσαμε τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ, ὅταν στίς ἀρχές τοῦ Γενάρη 1918 βάζαμε τό ζήτημα τῆς εἰρήνης, δέν ξέραμε ἀκόμη πότε καί σέ ποιές ἄλλες χῶρες θά ἀρχίσει ἡ ἀποσύνθεση αὐτή τοῦ στρατοῦ. Βαδίζαμε ἀπό πείραμα σέ πείραμα, δοκιμάζαμε νά δημιουργήσουμε ἐθελοντικό στρατό, βαδίζαμε ψηλαφητά, βολιδοσκοπούσαμε, δοκιμάζαμε μέ ποιό τρόπο στή δοσμένη κατάσταση μπορεῖ νά λυθεῖ τό πρόβλημα. Καί τό πρόβλημα ἔμπαινε καθαρά. Χωρίς τήν ἔνοπλη ὑπεράσπιση τῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας δέν μπορούσαμε νά ὑπάρχουμε. Ἡ

κυρίαρχη τάξη δέν θά παραδόσει ποτέ τήν ἐξουσία της στήν καταπιεζόμενη τάξη. Ἡ τελευταία δμως πρέπει νά ἀποδείξει στήν πράξη πώς εἶναι ἱκανή ὄχι μόνο νά ἀνατρέψει τούς ἐκμεταλλευτές, ἀλλά καί νά ὀργανωθεῖ γιά τήν αὐτοάμυνα, νά τά παίξει δλα γιά δλα. Ἐμεῖς πάντα λέγαμε: «Ὑπάρχει πόλεμος καί πόλεμος». Κατακρίναμε τόν *ἰμπεριαλιστικό* πόλεμο, δέν ἀρνούμασταν ὅμως τόν *πόλεμο γενικά*. Μπερδεύτηκαν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι πού προσπάθησαν νά μᾶς κατηγορήσουν γιά μιλιταρισμό. Καί ὅταν ἔτυχε νά διαβάσω τήν ἔκθεση δράσης γιά τή συνδιάσκεψη τῶν κίτρινων τῆς Βέρνης, δπου ὁ Κάουτσκι χρησιμοποίησε τήν ἔκφραση ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέν ἔχουν σοσιαλισμό, ἀλλά μιλιταρισμό, γέλασα καί σήκωσα ἀμήχανα τά χέρια. Ἀλήθεια, ὑπῆρξε πραγματικά στήν ἱστορία ἔστω καί μιά μεγάλη ἐπανάσταση χωρίς νά συνδεθεῖ μέ πόλεμο; Φυσικά, ὄχι! Ζοῦμε ὄχι μόνο σέ κράτος, ἀλλά καί *σέ σύστημα κρατῶν*, καί ἡ ὕπαρξη τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας δίπλα στά ἰμπεριαλιστικά κράτη γιά ἕνα μακρόχρονο διάστημα εἶναι ἀδύνατη. Στό τέλος-τέλος θά νικήσει εἴτε τό ἕνα σύστημα, εἴτε τό ἄλλο. Ἀλλά ὥσπου νά φτάσει αὐτό τό τέλος μιά σειρά σκληρές συγκρούσεις ἀνάμεσα στή Σοβιετική Δημοκρατία καί τά ἀστικά κράτη εἶναι ἀναπόφευκτες. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ κυρίαρχη τάξη, τό προλεταριάτο, ἄν τό μόνο πού θέλει εἶναι νά κυριαρχήσει καί θά κυριαρχήσει, πρέπει νά τό ἀποδείξει καί μέ τή στρατιωτική του ὀργάνωση. Ἡ τάξη πού ὥς τώρα ἔπαιζε τό ρόλο τοῦ κοινοῦ ὑποζυγίου γιά τούς διοικητές πού προέρχονταν ἀπό τήν κυρίαρχη τάξη — πῶς θά δημιουργήσει τούς δικούς της διοικητές, πῶς θά λύσει τό πρόβλημα νά συνδυαστεῖ ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ καινούργια ἐπαναστατική δημιουργία τῶν καταπιεζομένων μέ τή χρησιμοποίηση τῶν ἀποθεμάτων τῆς ἀστικῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνικῆς τοῦ μιλιταρισμοῦ στίς χειρότερες μορφές του, χωρίς τίς ὁποῖες δέν θά μπορέσει νά κατακτήσει τή σύγχρονη τεχνική καί τό σύγχρονο τρόπο διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου;

Ἐδῶ στέκει μπροστά μας τό καθῆκον πού γενικεύτηκε στή διάρκεια ἑνός χρόνου πείρας. Ὅταν στό ἐπαναστατικό πρόγραμμα τοῦ Κόμματός μας γράφαμε γιά τό ζήτημα τῶν εἰδικῶν, συνοψίζαμε τήν πρακτική πείρα τοῦ Κόμματός μας πάνω σέ ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα ζητήματα. Ἐγώ δέν θυμᾶμαι νά εἶπαν τή γνώμη τους πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα οἱ παλιότεροι δάσκαλοι τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού εἶχαν προβλέψει πάρα πολλά γιά τήν ἐπερ-

χόμενη σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί πάρα πολλά εἶχαν ὑποδείξει γι' αὐτή. Τό ζήτημα αὐτό δέν ὑπῆρχε γι' αὐτούς γιατί παρουσιάστηκε μόνο ὅταν καταπιαστήκαμε μέ τή συγκρότηση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Αὐτό σήμαινε: νά συγκροτήσουμε ἀπό τήν καταπιεζόμενη τάξη, πού εἶχε μετατραπεῖ σέ ἁπλό ὑποζύγιο — στρατό, γεμάτο ἐνθουσιασμό καί νά ὑποχρεώσουμε τό στρατό αὐτό νά χρησιμοποιήσει τό πιό βίαιο καί τό πιό ἀποκρουστικό ἀπ' ὅσα μᾶς ἄφησε κληρονομιά ὁ καπιταλισμός.

Ἡ ἀντίθεση αὐτή πού στέκει μπροστά μας στό ζήτημα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, στέκει καί σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς οἰκοδόμησής μας. Πάρτε τό ζήτημα πού μᾶς ἀπασχόλησε περισσότερο ἀπόλα: τό πέρασμα ἀπό τόν ἐργατικό ἔλεγχο στήν ἐργατική διεύθυνση τῆς βιομηχανίας. Ὕστερα ἀπό τά διατάγματα καί τίς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τῶν τοπικῶν ὀργάνων τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας — ὅλα αὐτά δημιουργοῦσαν τήν πολιτική μας πείρα σ' αὐτό τόν τομέα — ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή, στήν πραγματικότητα, ὑποχρεώθηκε ἁπλῶς νά βγάζει συμπεράσματα. Εἶναι ζήτημα, ἄν μποροῦσε σ' ἕνα τέτιο ζήτημα νά καθοδηγήσει μέ τήν πραγματική σημασία τῆς λέξης. Ἀρκεῖ νά θυμηθοῦμε πόσο ἀδύνατα, αὐθόρμητα καί πρόχειρα ἦταν τά πρῶτα μας διατάγματα καί οἱ ἀποφάσεις γιά τόν ἐργατικό ἔλεγχο στή βιομηχανία. Μᾶς φαινόταν ὅτι αὐτό ἦταν εὔκολο νά τό πραγματοποιήσουμε. Στήν πράξη αὐτό ὁδήγησε στό ἑξῆς: ἀποδείχτηκε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά οἰκοδομήσουμε, δέν ἀπαντήσαμε ὅμως καθόλου στήν ἐρώτηση *πῶς* νά οἰκοδομήσουμε. Κάθε ἐθνικοποιημένη φάμπρικα, κάθε τομέας ἐθνικοποιημένης βιομηχανίας, οἱ μεταφορές, ἰδιαίτερα οἱ σιδηρόδρομοι — ἡ πιό μεγάλη ἔκφραση τοῦ καπιταλιστικοῦ μηχανισμοῦ, ἡ πιό συγκεντρωτικά συγκροτημένη μέ βάση τή μεγάλη ὑλική τεχνική καί ἡ πιό ἀπαραίτητη γιά τό κράτος — ὅλα αὐτά ἀντιπροσώπευαν μιά συγκεντρωμένη πείρα τοῦ καπιταλισμοῦ καί μᾶς δημιουργοῦσαν ἀφάνταστες δυσκολίες.

Ἀπό τίς δυσκολίες αὐτές δέν ξεφύγαμε ἀκόμη καί σήμερα. Στήν ἀρχή βλέπαμε τίς δυσκολίες αὐτές ἐντελῶς ἀφηρημένα, σάν ἐπαναστάτες πού ἔκαναν προπαγάνδα, δέν ἤξεραν ὅμως καθόλου πῶς νά καταπιαστοῦν μέ τή δουλιά. Φυσικά, πολλοί ἄνθρωποι μᾶς κατηγοροῦσαν, καί μέχρι σήμερα ὅλοι οἱ σοσιαλιστές καί σοσιαλδημοκράτες μᾶς κατηγοροῦν ὅτι καταπιαστήκαμε μέ τό ἔργο αὐτό χωρίς νά ξέρουμε νά τό φέρουμε σέ πέρας. Αὐτό ὅμως

εἶναι μιά γελοία κατηγορία ἀνθρώπων νεκρῶν. Λές καί μπορεῖ κανείς νά κάνει τή μεγαλύτερη ἐπανάσταση, ξέροντας προκαταβολικά πῶς νά τήν κάνει ὥς τό τέλος! Λές καί ἡ γνώση αὐτή ἀντλεῖται ἀπό τά βιβλία! Ὄχι, μόνο ἀπό τήν πείρα τῶν μαζῶν μποροῦσε νά βγεῖ ἡ ἀπόφασή μας. Κι' ἐγώ νομίζω ὅτι ἡ ὑπηρεσία μας συνίσταται στό γεγονός ὅτι καταπιαστήκαμε μέ ἀπίστευτες δυσκολίες νά λύσουμε τό ζήτημα πού ὥς τότε μᾶς ἦταν ἄγνωστο κατά τό μισό, ὅτι προσελκύσαμε τίς προλεταριακές μάζες στήν αὐτοτελή δουλιά, ὅτι ἐθνικοποιήσαμε τίς βιομηχανικές ἐπιχειρήσεις κτλ. Θυμόμαστε ὅτι στό Σμόλνι βγάζαμε ταυτόχρονα 10 καί 12 διατάγματα. Αὐτό ἦταν ἐκδήλωση τῆς ἀποφασιστικότητας καί τῆς ἐπιθυμίας μας νά διεγείρουμε τήν πείρα καί τήν πρωτοβουλία τῶν προλεταριακῶν μαζῶν. Σήμερα τήν πείρα αὐτή τήν ἔχουμε. Τώρα ἀπό τόν ἐργατικό ἔλεγχο περάσαμε ἤ πλησιάσαμε πολύ κοντά στήν ἐργατική διεύθυνση τῆς βιομηχανίας. Τώρα στή θέση τῆς ἀπόλυτης ἀδυναμίας ἔχουμε μιά σειρά ὑποδείξεις τῆς πείρας, καί ὅσο αὐτό ἦταν δυνατό τήν ἀποκρυσταλλώσαμε στό Πρόγραμμά μας. Αὐτό θά τό θίξουμε λεπτομερειακά στό ὀργανωτικό ζήτημα. Δέν θά μπορούσαμε νά ἐκπληρώσουμε τή δουλιά αὐτή, ἄν δέν μᾶς βοηθοῦσαν καί δέν δούλευαν μαζί μας οἱ σύντροφοι στά συνδικάτα.

Στή Δυτική Εὐρώπη τό ζήτημα μπαίνει ἀλλιῶς. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι βλέπουν τό κακό πού ὑπάρχει στά συνδικάτα, γιατί ἐκεῖ τά συνδικάτα αὐτά τά ἔχουν τόσο κατακτήσει οἱ κίτρινοι ἐκπρόσωποι τοῦ παλιοῦ σοσιαλισμοῦ, πού ἡ ὑποστήριξή τους ἀπό τούς κομμουνιστές δέν δίνει καί μεγάλο ὄφελος. Πολλοί ἐκπρόσωποι τῶν κομμουνιστῶν τῆς Δύσης, ἀκόμη καί ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, διακηρύσσουν τή διάλυση τῶν συνδικάτων [35]. Αὐτό δείχνει πόσο πιό δύσκολο εἶναι τό καθῆκον μας στή Δυτική Εὐρώπη. Ἐμεῖς ὅμως δέν θά μπορούσαμε νά κρατηθοῦμε οὔτε ἕνα μήνα χωρίς τήν ὑποστήριξη τῶν συνδικάτων. Στόν τομέα αὐτό ἔχουμε τήν πείρα μιᾶς τεράστιας πρακτικῆς δουλιᾶς πού μᾶς ἐπιτρέπει νά ἀρχίσουμε τή λύση τῶν πιό δύσκολων προβλημάτων.

Ἄς πάρουμε τό ζήτημα τῶν εἰδικῶν, πού τό συναντοῦμε σέ κάθε βῆμα, πού μπαίνει σέ κάθε διορισμό, πού εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τό βάζουμε καί στούς ἀντιπροσώπους τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας καί στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος. Στή σημερινή κατάσταση ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος δέν

μπορεῖ νά δουλεύει ἔτσι πού νά τηρεῖ τούς τύπους. Ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ δυνατότητα νά διαλέξουμε συντρόφους πού δουλεύουν πρωτοβουλιακά στόν τομέα τους, τότε δέν θά μπορούσαμε νά δουλέψουμε καί καθόλου. Μόνο χάρη στό ὅτι εἴχαμε τέτιους ὀργανωτές σάν τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ μπορέσαμε σέ κατάσταση πολέμου νά δουλεύουμε χωρίς νά ἔχουμε οὔτε μιά ἄξια λόγου σύγκρουση. Καί στή δουλιά αὐτή ὁπωσδήποτε ὑποχρεωθήκαμε νά χρησιμοποιήσουμε τή βοήθεια τῶν ἀνθρώπων πού μᾶς πρόσφεραν τίς ὑπηρεσίες τους, καί εἶχαν γνώσεις, τίς ὁποῖες εἶχαν πάρει ἀπό τόν παλιό καιρό.

Ἄς πάρουμε συγκεκριμένα τό ζήτημα τῆς διοίκησης στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. Ἐδῶ, χωρίς ἐμπιστοσύνη στό ἐπιτελεῖο, στούς μεγάλους ὀργανωτές-εἰδικούς, δέν μπορεῖς νά λύσεις τό ζήτημα. Εἴχαμε διαφωνίες γι' αὐτό ἰδίως τό ζήτημα, βασικά ὅμως ἀμφιβολίες δέν μποροῦσαν νά ὑπάρχουν. Καταφεύγαμε στή βοήθεια τῶν ἀστῶν εἰδικῶν, πού ἦταν πέρα γιά πέρα ποτισμένοι ἀπό τή μικροαστική ψυχολογία καί μᾶς πρόδιναν καί γιά χρόνια ἀκόμη θά μᾶς προδίνουν. Παρόλα αὐτά, ἄν μπεῖ τό ζήτημα μέ τήν ἔννοια ὅτι θά οἰκοδομήσουμε τόν κομμουνισμό μόνο μέ τά χέρια τῶν καθαρῶν κομμουνιστῶν καί ὄχι μέ τή βοήθεια τῶν ἀστῶν εἰδικῶν, αὐτό εἶναι σκέψη παιδιάστικη. Ἐμεῖς ἔχουμε ἀτσαλωθεῖ στήν πάλη, ὑπάρχουν δυνάμεις, ἑνότητα, καί πρέπει νά ἀκολουθήσουμε τό δρόμο τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς, χρησιμοποιώντας τίς γνώσεις καί τήν πείρα τῶν εἰδικῶν αὐτῶν. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητος ὅρος καί χωρίς αὐτόν δέ μποροῦμε νά οἰκοδομήσουμε τό σοσιαλισμό. Χωρίς τήν κληρονομιά τοῦ καπιταλιστικοῦ πολιτισμοῦ δέν θά οἰκοδομήσουμε τό σοσιαλισμό. Δέν ἔχουμε μέ τί νά οἰκοδομήσουμε τόν κομμουνισμό, παρά μόνο μ' αὐτό πού μᾶς ἄφησε ὁ καπιταλισμός.

Πρέπει νά οἰκοδομοῦμε τώρα πρακτικά, καί εἴμαστε ὑποχρεωμένοι μέ τά χέρια τῶν ἐχθρῶν μας νά δημιουργοῦμε τήν κομμουνιστική κοινωνία. Αὐτό φαίνεται ὅτι εἶναι ἀντίθεση, ἴσως καί ἀντίθεση πού δέν λύνεται, στήν πραγματικότητα ὅμως μόνο μ' αὐτό τόν τρόπο μπορεῖ νά λυθεῖ τό πρόβλημα τῆς κομμουνιστικῆς οἰκοδόμησης. Καί ὅταν ἀνατρέχουμε στήν πείρα μας, στήν καθημερινή σύγκρουση μ' αὐτό τό ζήτημα, ὅταν βλέπουμε τήν πρακτική δουλιά τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, μοῦ φαίνεται ὅτι τό Κόμμα μας βασικά ἔλυσε τό πρόβλημα. Αὐτό παρουσίαζε

τεράστιες δυσκολίες, ὅμως μόνο ἔτσι μποροῦσε καί νά λυθεῖ τό πρόβλημα. Ἡ ὀργανωμένη δημιουργική ὁμόθυμη δουλιά πρέπει νά πιέσει τούς ἀστούς εἰδικούς ἔτσι, ὥστε νά βαδίσουν στίς φάλαγγες τοῦ προλεταριάτου, ὅσο καί ἄν ἀντιστέκονται καί παλεύουν σέ κάθε τους βῆμα. Πρέπει νά τούς βάλουμε στή δουλιά σάν μιά τεχνική καί πολιτιστική δύναμη, γιά νά τούς διαφυλάξουμε καί νά φτιάξουμε ἀπό μιά ἀπολίτιστη καί ἄγρια καπιταλιστική χώρα — τήν πολιτισμένη κομμουνιστική χώρα. Κι' ἐγώ νομίζω ὅτι μέσα στό χρόνο αὐτό μάθαμε νά χτίζουμε, ἀκολουθοῦμε σωστό δρόμο καί δέν θά ξεστρατίσουμε ἀπό τό δρόμο αὐτό.

Ἤθελα ἀκόμη νά θίξω σέ συντομία τό ζήτημα τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί τό ζήτημα τοῦ χωριοῦ. Τό ἐπισιτιστικό ζήτημα ἦταν σ' ἐμᾶς πάντα τό πιό δύσκολο ζήτημα. Σέ μιά χώρα ὅπου τό προλεταριάτο ὑποχρεώθηκε νά πάρει τήν ἐξουσία μέ τή βοήθεια τῆς ἀγροτιᾶς, ὅπου τό προλεταριάτο ἔπαιξε τό ρόλο τοῦ ἐντολοδόχου τῆς μικροαστικῆς ἐπανάστασης — ἡ ἐπανάστασή μας ὥς τήν ἐποχή τῆς ὀργάνωσης τῶν Ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς, δηλ. ὥς τό καλοκαίρι, ἀκόμη καί ὥς τό φθινόπωρο τοῦ 1918, ἦταν σέ σημαντικό βαθμό ἐπανάσταση *ἀστική*. Αὐτό δέν φοβόμαστε νά τό ποῦμε. Κάναμε τόσο εὔκολα τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση, γιατί ἡ ἀγροτιά στό σύνολό της μᾶς ἀκολουθοῦσε, γιατί ἦταν ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, γιατί ἔβλεπε ὅτι ἐμεῖς θά τραβήξουμε ἐδῶ ὥς τό τέλος, γιατί ἐμεῖς πραγματοποιούσαμε μέ τή μορφή τῶν νόμων αὐτό πού δημοσιευόταν στίς ἐφημερίδες τῶν ἐσέρων — αὐτό πού ἡ δειλή μικροαστική τάξη ὑποσχόταν, ἀλλά δέν μποροῦσε νά τό πραγματοποιήσει. Ὅταν ὅμως ἄρχισαν νά ὀργανώνονται οἱ Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς — ἀπό τή στιγμή αὐτή ἡ ἐπανάστασή μας ἔγινε *προλεταριακή* ἐπανάσταση. Μπροστά μας μπῆκε τό καθῆκον πού ἀκόμη δέν τό λύσαμε. Ἔχει ὅμως ἐξαιρετική σημασία ὅτι τό βάλαμε πρακτικά. Οἱ Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς ἦταν μεταβατικό στάδιο. Τό πρῶτο διάταγμα γιά τήν ὀργάνωση τῶν Ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία εἶχε ἐφαρμοστεῖ μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ σύντροφου Τσιουρούπα, πού ἦταν τότε ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐπισιτιστικοῦ τομέα. Ἔπρεπε νά σώσουμε ἀπό τό θάνατο τό μή γεωργικό πληθυσμό πού ὑπόφερε ἀπό τά μαρτύρια τῆς πείνας. Αὐτό μποροῦσε νά γίνει μόνο μέ τή βοήθεια τῶν Ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς, σάν προλεταριακῶν

ὀργανώσεων. Καί ὅταν εἴδαμε ὅτι στό χωριό τό καλοκαίρι τοῦ 1918 ἄρχισε καί ἔγινε ἡ Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση, μόνο τότε σταθήκαμε πάνω στήν πραγματική προλεταριακή μας βάση, μόνο τότε ἡ ἐπανάστασή μας ὄχι μέ τίς διακηρύξεις, ὄχι μέ τίς ὑποσχέσεις καί τίς δηλώσεις — ἀλλά *στήν πράξη ἔγινε προλεταριακή.*

Ἀκόμη δέν λύσαμε τό πρόβλημα πού μπαίνει μπροστά στό Κόμμα μας, τό πρόβλημα τῆς δημιουργίας μορφῶν ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ μισοπρολεταριάτου τοῦ χωριοῦ. Τίς προάλλες ἔτυχε νά βρεθῶ στήν Πετρούπολη καί νά εἶμαι παρών σέ ἕνα ἀπό τά πρῶτα συνέδρια τῶν ἐργατῶν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης [36]. Εἶδα ὅτι ἀκόμη ψηλαφητά καταπιανόμαστε μέ τό ζήτημα αὐτό, νομίζω ὅμως ὅτι ὁπωσδήποτε θά προωθηθεῖ. Πρέπει νά πῶ ὅτι ἡ βασική πείρα πού μᾶς ἔδοσε ἡ πολιτική καθοδήγηση στό χρόνο αὐτό, εἶναι νά βροῦμε ἐδῶ ὀργανωτικό στήριγμα. Πρός τήν κατεύθυνση αὐτή κάναμε ἕνα βῆμα, συγκροτώντας τίς Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς, ἐπανεκλέγοντας τά Σοβιέτ καί ἀναπροσαρμόζοντας τήν ἐπισιτιστική πολιτική, ὅπου καί συναντούσαμε ἀφάνταστες δυσκολίες. Ἴσως ὑποχρεωθοῦμε στίς περιοχές τῆς Ρωσίας πού τώρα γίνονται σοβιετικές — στήν Οὐκρανία, στόν Ντόν — νά ἀλλάξουμε κάπως τήν πολιτική αὐτή. Θά ἦταν λάθος ἄν ἁπλῶς ἐκδίδαμε διατάγματα σύμφωνα μέ ἕνα στερεότυπο σχῆμα γιά ὅλα τά μέρη τῆς Ρωσίας, ἄν οἱ μπολσεβίκοι-κομμουνιστές, τά σοβιετικά στελέχη στήν Οὐκρανία καί στόν Ντόν, ἄρχιζαν χωρίς διάκριση, ἀνεξέλεγκτα νά τά ἐπεκτείνουν καί στίς ἄλλες περιοχές. Θά ὑποχρεωθοῦμε νά ἀντιμετωπίσουμε πολλές ἰδιομορφίες, καί σέ καμιά περίπτωση δέν περιορίζουμε τόν ἑαυτό μας μέ ἕνα ὁμοιόμορφο στερεότυπο σχῆμα, δέν ἀποφασίζουμε μιά γιά πάντα ὅτι ἡ πείρα μας, ἡ πείρα τῆς κεντρικῆς Ρωσίας, μπορεῖ νά μεταφερθεῖ ὁλοκληρωτικά σέ ὅλες τίς περιοχές. Μόλις τώρα καταπιαστήκαμε μέ τό καθῆκον τῆς πραγματικῆς οἰκοδόμησης, μόλις κάνουμε τά πρῶτα βήματα στόν τομέα αὐτό — μπροστά μας ἀνοίγεται ἀπέραντο πεδίο δουλιᾶς.

Ἀνάφερα ὅτι τό πρῶτο ἀποφασιστικό βῆμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἦταν ἡ συγκρότηση τῶν Ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς. Αὐτό τό ἐφάρμοσαν οἱ ἐπισιτιστές καί τό ἐπέβαλε ἡ ἀνάγκη. Γιά νά ἐκπληρώσουμε ὅμως τά καθήκοντά μας ὥς τό τέλος χρειάζονται ὄχι τέτιες προσωρινές ὀργανώσεις, σάν τίς Ἐπιτροπές φτωχο-

λογιᾶς. Σ' ἐμᾶς, δίπλα στά Σοβιέτ ὑπάρχουν οἱ συνδικαλιστικές ὀργανώσεις, πού τίς χρησιμοποιοῦμε σάν σχολεῖο διαπαιδαγώγησης τῶν καθυστερημένων μαζῶν. Τό στρῶμα τῶν ἐργατῶν πού διοικοῦσαν πραγματικά τή Ρωσία στό χρόνο αὐτό καί ἐφάρμοζαν ὅλη τήν πολιτική, πού ἀποτελοῦσαν τή δύναμή μας — τό στρῶμα αὐτό στή Ρωσία εἶναι ἀφάνταστα λεπτό. Πειστήκαμε γι' αὐτό, τό αἰσθανόμαστε. Ἄν κάποτε ὁ μελλοντικός ἱστορικός συγκεντρώσει τά στοιχεῖα γιά νά δεῖ ποιές ὁμάδες στή Ρωσία διοικοῦσαν τούς 17 αὐτούς μῆνες, πόσες ἑκατοντάδες, χιλιάδες πρόσωπα εἶχαν ἐπωμιστεῖ ὅλη αὐτή τή δουλιά, εἶχαν ἐπωμιστεῖ ὅλο τό ἀφάνταστο βάρος τῆς διακυβέρνησης τῆς χώρας — κανένας δέν θά πιστέψει ὅτι αὐτό μποροῦσε νά γίνει μέ ἕνα τόσο μικρό ἀριθμό δυνάμεων. Ὁ ἀριθμός αὐτός εἶναι ἐλάχιστος, γιατί οἱ διανοούμενοι, οἱ μορφωμένοι, οἱ ἱκανοί πολιτικοί καθοδηγητές στή Ρωσία ἦταν λίγοι. Τό στρῶμα αὐτό στή Ρωσία ἦταν μικρό καί μέσα στήν πάλη πού πέρασε κουράστηκε, παραδούλεψε, ἔκανε περισσότερα ἀπ' ὅ,τι μποροῦσε. Νομίζω ὅτι στό σημερινό συνέδριο θά προσπαθήσουμε νά βροῦμε τά πρακτικά μέσα, γιά νά χρησιμοποιήσουμε στή βιομηχανία καί — καί πιό πολύ — στό χωριό, καινούργιες καί καινούργιες δυνάμεις σέ μαζική κλίμακα, γιά νά τραβήξουμε στή σοβιετική δουλιά τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες πού βρίσκονται στό ἐπίπεδο τοῦ μεσαίου, εἴτε καί πιό κάτω ἀκόμη ἀπό τό ἐπίπεδο αὐτό. Χωρίς τή βοήθειά τους σέ μαζική κλίμακα, ἡ παραπέρα δράση, κατά τή γνώμη μου, εἶναι ἀδύνατη.

Μιά καί τό χρονικό ὅριο σχεδόν ἐξαντλήθηκε, θέλω νά πῶ μόνο μερικά λόγια γιά τή στάση μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά. Ἡ στάση μας ἀπέναντί της ἦταν ἀπό ἄποψη ἀρχῶν σαφής καί πρίν ἀρχίσει ἡ ἐπανάσταση. Τό καθῆκον τῆς *οὐδετεροποίησης* τῆς ἀγροτιᾶς στεκόταν μπροστά μας. Σέ μιά συγκέντρωση τῆς Μόσχας [37], ὅπου ἔπρεπε νά μπεῖ τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στά μικροαστικά κόμματα, ἀνάφερα τά ἴδια τά λόγια τοῦ Ἔνγκελς, πού ὄχι μόνο ὑπόδειχνε ὅτι ἡ μεσαία ἀγροτιά εἶναι σύμμαχός μας, ἀλλά ἔκφραζε καί τήν πεποίθηση ὅτι ἴσως νά τά καταφέρουμε χωρίς νά ἐφαρμόσουμε μέτρα κατασταλτικά, μέτρα καταπίεσης ἀπέναντι καί στή μεγάλη ἀγροτιά. Στή Ρωσία ἡ εἰκασία αὐτή δέν δικαιώθηκε: βρισκόμασταν στό παρελθόν, βρισκόμαστε τώρα καί θά βρισκόμαστε καί στό μέλλον σέ ἀνοιχτό ἐμφύλιο πόλεμο μέ τούς κουλάκους. Αὐτό εἶναι ἀναπό-

φευκτο. Τό εἴδαμε στήν πράξη. Πολλές φορές ὅμως λόγω τῆς ἀπειρίας τῶν σοβιετικῶν στελεχῶν, λόγω τῆς δυσκολίας τοῦ ζητήματος, τά χτυπήματα πού προορίζονταν γιά τούς κουλάκους ἔπεφταν στή μεσαία ἀγροτιά. Ἐδῶ κάναμε μεγάλα λάθη. Ἡ πείρα πού συγκεντρώθηκε στόν τομέα αὐτό, θά μᾶς βοηθήσει νά κάνουμε τό πᾶν γιά νά τό ἀποφύγουμε στό μέλλον. Νά τό καθῆκον πού στέκει μπροστά μας ὄχι θεωρητικά, ἀλλά πρακτικά. Ξέρετε πολύ καλά ὅτι τό καθῆκον αὐτό εἶναι δύσκολο. Δέν ἔχουμε τέτια ἀγαθά πού θά μπορούσαμε νά δόσουμε στόν μεσαῖο ἀγρότη, καί αὐτός εἶναι ὑλιστής, πρακτικιστής καί ζητᾶ συγκεκριμένα ὑλικά ἀγαθά πού τώρα δέν μποροῦμε νά τά δόσουμε καί πού χωρίς αὐτά ἡ χώρα πρέπει νά τά βγάλει πέρα, ἴσως γιά κάμποσους ἀκόμη μῆνες δύσκολης πάλης, ἡ ὁποία ὑπόσχεται τώρα τήν ὁλοκληρωτική νίκη. Μποροῦμε ὅμως νά κάνουμε πολλά στή διοικητική μας πρακτική: νά βελτιώσουμε τό μηχανισμό μας, νά διορθώσουμε πολλές περιπτώσεις κατάχρησης τῆς ἐξουσίας. Μποροῦμε τή γραμμή τοῦ Κόμματός μας, πού δέν προχωροῦσε ἀρκετά στό σχηματισμό συνασπισμῶν, στή συμμαχία, στή συμφωνία μέ τή μεσαία ἀγροτιά — αὐτή τή γραμμή μποροῦμε καί πρέπει νά τή βελτιώσουμε καί νά τή διορθώσουμε.

Αὐτό λοιπόν εἶναι ἐκεῖνο πού εἶχα τή δυνατότητα σέ χοντρές γραμμές νά σᾶς τονίσω σχετικά μέ τήν οἰκονομική καί πολιτική δουλιά τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στό χρόνο πού πέρασε. Τώρα πρέπει νά περάσω πολύ σύντομα στό δεύτερο μέρος τοῦ καθήκοντος πού μοῦ ἀνάθεσε ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή — στήν ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πάνω στό ὀργανωτικό. Τό καθῆκον αὐτό μποροῦσε νά τό ἐκπληρώσει ὅπως πρέπει μόνο ὁ Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς Σβερντλόφ, πού εἶχε ὁριστεῖ εἰσηγητής τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πάνω στό ζήτημα αὐτό. Ἔχοντας μιά τεράστια, ἀπίστευτη μνήμη, θυμόταν ἀπό μνήμης τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ἔκθεσης δράσης του καί ἡ προσωπική γνωριμία μέ τήν κατά τόπους ὀργανωτική δουλιά τοῦ ἔδινε τή δυνατότητα νά κάνει τήν ἔκθεση αὐτή. Ἐγώ δέν εἶμαι σέ θέση ἀκόμη καί κατά ἕνα ἑκατοστό νά τόν ἀντικαταστήσω, γιατί στή δουλιά αὐτή εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά στηριζόμαστε ὁλοκληρωτικά καί εἴχαμε κάθε λόγο νά στηριζόμαστε στόν σ. Σβερντλόφ, πού πολύ συχνά μόνος του ἔπαιρνε ἀποφάσεις.

Μπορῶ ἐδῶ νά δόσω μικρά ἀποσπάσματα ἀπό τίς γραφτές ἐκθέσεις πού εἶχαν ἑτοιμαστεῖ. Ἡ Γραμματεία ὅμως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, πού δέν εἶχε τή δυνατότητα νά τελειώσει τή

δουλιά της, ὑποσχέθηκε μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο ὅτι οἱ γραφτές ἐκθέσεις δράσης τήν ἐρχόμενη ἑβδομάδα θά εἶναι ἕτοιμες γιά δημοσίευση στόν Τύπο, θά ἀνατυπωθοῦν στόν πολύγραφο καί θά τεθοῦν στή διάθεση ὅλων τῶν μελῶν τοῦ συνεδρίου. Αὐτές θά συμπληρώσουν τίς σύντομες ἀποσπασματικές ὑποδείξεις πού μπορῶ νά δόσω ἐδῶ. Στό ὑλικό τῆς ἔκθεσης δράσης πού ὑπάρχει τώρα σέ γραφτή μορφή, βρίσκουμε πρίν ἀπόλα πληροφορίες γιά τά εἰσερχόμενα ἔγγραφα: τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 ἦταν 1483 ἔγγραφα, τό Γενάρη τοῦ 1919 ἦταν 1537 καί τό Φλεβάρη 1840. Ὑπάρχει κατάταξη αὐτῶν τῶν ἐγγράφων κατά ἑκατοστά, ἐπιτρέψτε μου ὅμως νά μήν τή διαβάσω. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι σύντροφοι θά δοῦν ἀπό τήν ἔκθεση δράσης πού θά μοιραστεῖ ὅτι τό Νοέμβρη, λ.χ., ἔχουμε 490 ἐπισκέψεις στή Γραμματεία. Κι' ἐδῶ οἱ σύντροφοι πού μοῦ παρέδοσαν αὐτή τήν ἔκθεση δράσης, λένε ὅτι εἶναι ζήτημα ἄν αὐτή μπορεῖ νά ἀγκαλιάσει τό μισό τῶν ὅσων διαχειριζόταν ἡ Γραμματεία, γιατί δεκάδες ἀντιπροσώπους τούς δεχόταν ὁ σ. Σβερντλόφ καί ἀπό αὐτούς οἱ περισσότεροι ἀπό τούς μισούς δέν ἦταν ἀσφαλῶς διοικητικά ὑπεύθυνα πρόσωπα, ἀλλά κομματικά στελέχη.

Πρέπει νά ἐπιστήσω τήν προσοχή στήν ἔκθεση γιά τή δράση τῆς ὁμοσπονδίας τῶν ξένων ὁμάδων [38]. Ὁ τομέας αὐτός τῆς δουλιᾶς μοῦ εἶναι γνωστός στό βαθμό πού εἶχα τή δυνατότητα νά κοιτάξω στά πεταχτά τά ὑλικά τῶν ξένων ὁμάδων. Στήν ἀρχή αὐτές ἦταν 7, τώρα 9. Οἱ σύντροφοι πού ζοῦν σέ μεγαλορωσικές καθαρά περιοχές, πού δέν εἶχαν τή δυνατότητα νά γνωριστοῦν ἀπευθείας μέ τίς ὁμάδες αὐτές καί πού δέν εἶδαν τίς ἐκθέσεις δράσης στίς ἐφημερίδες, θά ἔχουν τήν καλοσύνη νά δοῦν ἀποσπάσματα ἀπό τίς ἐφημερίδες καί θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά μήν τίς διαβάσω ὅλες. Πρέπει νά πῶ ὅτι ἐδῶ φαίνεται τό πραγματικό θεμέλιο τῶν ὅσων κάναμε γιά τήν ΙΙΙ Διεθνή. Ἡ ΙΙΙ Διεθνής ἱδρύθηκε στή Μόσχα σέ ἕνα σύντομο συνέδριο· λεπτομερειακή ἔκθεση δράσης γι' αὐτό, ὅπως καί γιά ὅλα ὅσα προτείνει ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τή Διεθνή, θά κάνει ὁ σ. Ζηνόβιεφ. Ἄν μπορέσαμε σέ ἕνα σύντομο χρονικό διάστημα νά κάνουμε τόσα πολλά στό συνέδριο τῶν κομμουνιστῶν στή Μόσχα, αὐτό ἔγινε χάρη στήν τεράστια προπαρασκευαστική δουλιά πού ἔκανε ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματός μας καί ὁ ὀργανωτής τοῦ συνεδρίου σ. Σβερντλόφ. Γινόταν προπαγάνδα καί ζύμωση στούς ξένους πού παρευρίσκονταν στή Ρωσία καί εἶχε ὀργανωθεῖ ὁλόκληρη σειρά ἀπό

ὁμάδες ξένων. Ὁλόκληρες δεκάδες ἀπό μέλη αὐτῶν τῶν ὁμάδων εἶχαν ἀσχοληθεῖ ἀποκλειστικά μέ τά βασικά σχέδια καί τά γενικά καθήκοντα τῆς πολιτικῆς μέ τήν ἔννοια τῶν καθοδηγητικῶν κατευθύνσεων. Ἑκατοντάδες χιλιάδες αἰχμάλωτοι πολέμου ἀπό τούς στρατούς πού οἱ ἰμπεριαλιστές συγκροτοῦσαν ἀποκλειστικά γιά τούς σκοπούς τους μετακινήθηκαν στήν Οὐγγαρία, τή Γερμανία καί τήν Αὐστρία, καί δημιούργησαν τέτια κατάσταση, πού τά μικρόβια τοῦ μπολσεβικισμοῦ κατέκλυσαν τίς χῶρες αὐτές ὁλοκληρωτικά. Καί ἄν ἐκεῖ κυριαρχοῦν ὁμάδες ἤ κόμματα ἀλληλέγγυα μαζί μας, αὐτό ἔγινε χάρη στή δουλιά τῶν ξένων ὁμάδων στή Ρωσία πού ἐξωτερικά δέν φαίνεται καί πού στήν ὀργανωτική ἔκθεση δράσης δίνεται συνολικά καί σύντομα· ἡ δουλιά αὐτή ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς σπουδαιότερες σελίδες τῆς δράσης τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, πού εἶναι ἕνας ἀπό τούς πυρῆνες τοῦ παγκόσμιου κομμουνιστικοῦ κόμματος.

Στή συνέχεια στά ὑλικά πού μοῦ δόθηκαν ὑπάρχουν στοιχεῖα τά ὁποῖα λένε: πῶς καί ἀπό ποιές ὀργανώσεις ἔφταναν πληροφορίες στήν Κεντρική Ἐπιτροπή, κι' ἐδῶ ἡ δική μας ἀνοργανωσιά, τῶν ρώσων, παρουσιάζεται μέ ὅλη τήν ντροπιαστική γιά μᾶς κακομοιριά. Πληροφορίες κανονικά ἔφταναν ἀπό τίς ὀργανώσεις 4 κυβερνείων, ἀκανόνιστα ἔφταναν πληροφορίες ἀπό 14 κυβερνεῖα, συμπτωματικές πληροφορίες ἀπό 16 κυβερνεῖα. Οἱ ὀνομασίες αὐτῶν τῶν κυβερνείων ὑπάρχουν στήν κατάσταση, ἐπιτρέψτε μου νά μή τίς διαβάσω. Φυσικά, πολλά ἀπ' αὐτή τήν ὑπερβολική μας ἀνοργανωσιά, τήν ὑπερβολική ἀνεπάρκεια στόν τομέα τῆς ὀργάνωσης ὀφείλονται στίς συνθῆκες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ὄχι ὅμως καί ὅλα. Καί λιγότερο ἀπόλα θά ἔπρεπε νά σκεπάζουμε, νά ὑπερασπίζουμε καί νά δικαιολογοῦμε τόν ἑαυτό μας μ' αὐτό. Ἡ ὀργανωτική δράση δέν ἀποτελοῦσε ποτέ τήν ἰσχυρή πλευρά τῶν ρώσων γενικά καί τῶν μπολσεβίκων ἰδιαίτερα, στό μεταξύ ὅμως τό βασικό καθῆκον τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης εἶναι ἀκριβῶς τό *ὀργανωτικό καθῆκον*. Ἐδῶ τό ὀργανωτικό ζήτημα δέν μπῆκε ἄδικα σέ μιά ἀπό τίς κυριότερες θέσεις. Ἐδῶ πρέπει ἀποφασιστικά καί σταθερά, καί ἀκόμη μιά φορά ἀποφασιστικά καί ἀκόμη μιά φορά σταθερά νά παλεύουμε μέ ὅλα τά μέσα. Χωρίς μακρόχρονη διαπαιδαγώγηση καί ἀναδιαπαιδαγώγηση ἐδῶ δέν θά κάνουμε τίποτε. Ἐδῶ εἶναι ὁ τομέας, ὅπου ἡ ἐπαναστατική βία, ἡ δικτατορία χρησιμοποιεῖται γιά νά κάνουμε κατάχρηση ἐξουσίας, κι' ἀπ' αὐτή τήν κατάχρηση ἐξουσίας θά τολμοῦσα νά σᾶς προειδοποιήσω νά φυλαχτεῖτε.

Εἶναι θαυμάσιο πράγμα ἡ ἐπαναστατική βία καί ἡ δικτατορία, ἄν ἐφαρμόζονται ὅταν πρέπει καί ἐνάντια σέ ἐκείνους πού πρέπει. Στόν τομέα ὅμως τῆς ὀργάνωσης δέν πρέπει νά ἐφαρμόζονται. Τό καθῆκον αὐτό τῆς διαπαιδαγώγησης, τῆς ἀναδιαπαιδαγώγησης καί τῆς μακρόχρονης ὀργανωτικῆς δουλιᾶς καθόλου δέν τό λύσαμε καί μ' αὐτό πρέπει νά καταπιαστοῦμε συστηματικά.

Ἐδῶ ὑπάρχει λεπτομερειακός οἰκονομικός ἀπολογισμός. Ἀπό τά διάφορα κονδύλια τό μεγαλύτερο εἶναι γιά τό ἐργατικό ἐκδοτικό καί τίς ἐφημερίδες: 1 ἑκατομμύριο καί ἀκόμη 1 ἑκατομμύριο καί ἀκόμη 1 ἑκατομμύριο — 3 ἑκατομμύρια. Γιά τίς κομματικές ὀργανώσεις 2 800 000, ἔξοδα σύνταξης 3 600 000. Ὑπάρχουν πιό λεπτομερειακοί ἀριθμοί στόν ἀπολογισμό αὐτό, πού θά ἀνατυπωθεῖ καί θά μοιραστεῖ σέ ὅλους τούς ἀντιπροσώπους. Πρός τό παρόν οἱ σύντροφοι μποροῦν νά ἐνημερωθοῦν ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῶν ὁμάδων. Ἐπιτρέψτε μου νά μή διαβάσω τούς ἀριθμούς αὐτούς. Οἱ σύντροφοι πού παρουσίασαν τούς ἀπολογισμούς ἔδοσαν ἐδῶ τό κύριο καί τό πιό χτυπητό, καί συγκεκριμένα: τά γενικά συμπεράσματα τῆς προπαγανδιστικῆς δουλιᾶς ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἐκδοτικοῦ. Τό ἐκδοτικό «Κομμουνίστ» [39] ἐξέδοσε 62 διάφορες ἐκδόσεις. Ἡ ἐφημερίδα «Πράβντα» μέσα στό 1918 ἔδοσε 2 ἑκατομμύρια καθαρό κέρδος, κυκλοφόρησε 25 ἑκατομμύρια φύλλα. Ἡ ἐφημερίδα «Μπεντνοτά» [40] ἔδοσε καθαρό κέρδος 2 370 000 καί κυκλοφόρησε 33 ἑκατομμύρια φύλλα. Οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ὑποσχέθηκαν νά ἐπεξεργαστοῦν ἀκόμη τούς λεπτομερεῖς ἀριθμούς πού ἔχουν στή διάθεσή τους, ὥστε νά μπορεῖ κανείς νά συγκρίνει ἔστω καί δυό ἀφετηριακά σημεῖα. Τότε ὁ καθένας θά δεῖ τήν τεράστια διαφωτιστική δουλιά τοῦ Κόμματος, πού γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία χρησιμοποιεῖ τή σύγχρονη μεγάλη καπιταλιστική ἐκδοτική τεχνική ὄχι γιά τήν ἀστική τάξη, ἀλλά γιά τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες. Μᾶς κατηγοροῦσαν καί μᾶς κατηγοροῦν χιλιάδες καί ἑκατομμύρια φορές ὅτι παραβιάζουμε τήν ἐλευθερία τοῦ Τύπου, ὅτι ἀρνούμαστε τή δημοκρατία. Οἱ κατήγοροι ὀνομάζουν δημοκρατία τό γεγονός ὅτι τόν Τύπο τόν ἐξαγόραζε τό κεφάλαιο, ὅτι οἱ πλούσιοι ἄνθρωποι μποροῦσαν νά χρησιμοποιοῦν τόν Τύπο γιά τούς σκοπούς τους. Ἐμεῖς αὐτό δέν τό ὀνομάζουμε δημοκρατία, ἀλλά πλουτοκρατία. Ὅλα ὅσα δημιούργησε ὁ ἀστικός πολιτισμός γιά νά ἐξαπατᾶ τό λαό καί νά ὑπερασπίζει τούς καπιταλιστές τά πήραμε ἀπ' αὐτούς γιά νά ἱκανοποιοῦμε τίς πολιτικές ἀπαιτήσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν

ἀγροτῶν. Καί στόν τομέα αὐτό κάναμε ὅσα δέν πέτυχε νά κάνει οὔτε ἕνα Σοσιαλιστικό κόμμα μέσα σ' ἕνα τέταρτο τοῦ αἰώνα ἤ σέ μισό αἰώνα. Ὡστόσο ὅμως κάναμε ἀσύγκριτα λιγότερα ἀπ' ὅ,τι θά πρέπει νά κάνουμε.

Τό τελευταῖο ὑλικό πού μᾶς ἔδοσε τό Γραφεῖο, εἶναι οἱ ἐγκύκλιοι. Εἶναι 14, καί οἱ σύντροφοι πού δέν εἶναι ἐνημερωμένοι ἤ εἶναι λίγο ἐνημερωμένοι πάνω σ' αὐτά, καλοῦνται νά ἐνημερωθοῦν. Φυσικά, στόν τομέα αὐτό ἡ δράση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς δέν ἦταν καθόλου πλήρης. Πρέπει ὅμως νά πάρουμε ὑπόψη μας πώς, ὅταν ὑποχρεωνόμαστε νά δουλεύουμε στίς συνθῆκες πού δουλεύαμε ἐμεῖς, ὅταν τύχαινε καθημερινά νά δίνουμε πολιτικές ὁδηγίες γιά μιά σειρά ζητήματα καί μόνο σέ ἐξαιρετικές, ἀκόμη καί σπάνιες περιπτώσεις νά ἐνεργοῦμε μέσω τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου ἤ τῆς ὁλομέλειας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς — στίς συνθῆκες αὐτές εἶναι ἀδύνατο νά ὑποθέσεις ὅτι μπορούσαμε νά χρησιμοποιήσουμε συχνά τίς πολιτικές ἐγκυκλίους.

Τό ξαναλέω ὅτι σάν μαχητικό ὄργανο μαχητικοῦ κόμματος στήν ἐποχή τοῦ ἐμφυλίου πολέμου δέν μποροῦμε νά δουλέψουμε κι' ἀλλιῶς. Σέ ἀντίθετη περίπτωση αὐτό θά εἶναι εἴτε μισός λόγος, εἴτε κοινοβούλιο, καί μέ τό κοινοβούλιο στήν ἐποχή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου δέν μπορεῖς οὔτε νά λύνεις τά προβλήματα, οὔτε νά κατευθύνεις τό Κόμμα ἤ τίς σοβιετικές ὀργανώσεις. Σύντροφοι, στήν ἐποχή πού χρησιμοποιοῦμε τό μηχανισμό τῶν ἀστικῶν τυπογραφείων καί τοῦ Τύπου, ἡ σημασία τῶν ἐγκυκλίων τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἀδυνάτισε. Στέλνουμε μόνο τέτιες ὁδηγίες, πού δέν θά ἔπρεπε νά δημοσιευτοῦν στόν Τύπο, γιατί στή δράση μας πού, παρά τίς τεράστιες διαστάσεις της, ἦταν νόμιμη, ὡστόσο ἡ παράνομη δουλιά παρέμεινε, παραμένει καί θά παραμένει. Δέν φοβόμασταν τίς μομφές γιά τήν παρανομία μας καί τή μυστικότητά μας, ὄχι, εἴμασταν περήφανοι γι' αὐτό. Καί ὅταν ὑποχρεωθήκαμε νά πέσουμε σέ μιά τέτια κατάσταση ὥστε, ἀνατρέποντας τήν ἀστική τάξη, νά βρεθοῦμε μπροστά στήν εὐρωπαϊκή ἀστική τάξη, στή δράση μας παρέμεινε τό στοιχεῖο τοῦ ἀπόρρητου καί στή δουλιά μας ὑπῆρχε ὁ παράνομος τρόπος λειτουργίας.

Καί μ' αὐτά, σύντροφοι, τελειώνω τήν εἰσήγησή μου. (Χειροκροτήματα.)

3
ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ 19 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

(Χειροκροτήματα.) Σύντροφοι, σύμφωνα μέ τόν καταμερισμό πού συμφωνήσαμε μέ τόν σ. Μπουχάριν, μοῦ ἀνατέθηκε νά διασαφηνίσω τήν ἄποψη τῆς ἐπιτροπῆς πάνω σέ μιά σειρά συγκεκριμένα σημεῖα ἀπό τά πιό ἐπίμαχα, ἤ πού ἐνδιαφέρουν περισσότερο τό Κόμμα στίς σημερινές στιγμές.

Θά ἀρχίσω σύντομα ἀπό τά σημεῖα ἐκεῖνα πού ἔθιξε ὁ σ. Μπουχάριν στό τέλος τῆς εἰσήγησής του, γιατί στήν ἐπιτροπή τά θεωρήσαμε ἐπίμαχα. Τό πρῶτο εἶναι ὁ χαρακτήρας τῆς συγκρότησης τοῦ γενικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος. Ὁ σ. Μπουχάριν, κατά τή γνώμη μου, δέν ἐξέθεσε ἐδῶ ἀπόλυτα σωστά τούς λόγους γιά τούς ὁποίους ἡ πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς ἀπόκρουσε ὅλες τίς προσπάθειες νά ἀφαιρεθοῦν ἀπό τό πρόγραμμα ὅλα ὅσα λέγονταν γιά τόν παλιό καπιταλισμό. Ὁ σ. Μπουχάριν μίλησε κατά τέτιο τρόπο, πού ἀπό τά λόγια του κάποτε ἔβγαινε ὅτι δῆθεν ἡ πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς φοβόταν τί θά ποῦν γι' αὐτό τό ζήτημα, ὅτι ἡ πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς φοβόταν μήν κατηγορηθεῖ γιά ἔλλειψη σεβασμοῦ πρός τό παλιό. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πώς, ὅταν ἡ θέση τῆς πλειοψηφίας τῆς ἐπιτροπῆς διατυπώνεται κατά τέτιο τρόπο, παρουσιάζεται ἀρκετά γελοία. Αὐτό ὅμως ἀπέχει πολύ ἀπό τήν ἀλήθεια. Ἡ πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς ἀπόριψε τίς προτάσεις αὐτές, γιατί δέν ἦταν σωστές. Δέν θά ἀνταποκρίνονταν στήν πραγματική κατάσταση τῶν πραγμάτων. Καθαρός ἰμπεριαλισμός, χωρίς νά ἔχει σάν κύρια βάση τόν καπιταλισμό, δέν ὑπῆρξε ποτέ, δέν ὑπάρχει πουθενά καί δέν θά ὑπάρξει ποτέ. Αὐτό εἶναι μιά λαθεμένη γενίκευση ὅλων ὅσων λέγονταν γιά τά καπιταλιστικά συνδικάτα, τά καρτέλ, τά τράστ,

τό χρηματιστικό καπιταλισμό, ὅταν ὑποστήριζαν ὅτι ὁ χρηματιστικός καπιταλισμός δέν στηρίζεται τάχα σέ καμιά ἀπό τίς βάσεις τοῦ παλιοῦ καπιταλισμοῦ.

Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ἰδιαίτερα αὐτό δέν θά εἶναι σωστό γιά τήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου καί τήν ἐποχή μετά τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο. Ἀκόμη ὁ Ἔνγκελς ἔγραφε σ' ἕναν ἀπό τούς συλλογισμούς του γιά τό μελλοντικό πόλεμο, ὅτι αὐτός θά προκαλέσει μιά ἐρείπωση ἀκόμη πιό τρομακτική ἀπό τόν τριακονταετή πόλεμο, ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα θά ἐπιστρέψει σέ σημαντικό βαθμό στήν ἄγρια κατάσταση, ὅτι ὁ τεχνικός μας μηχανισμός τοῦ ἐμπορίου καί τῆς βιομηχανίας θά χρεοκοπήσει[41]. Στίς ἀρχές τοῦ πολέμου οἱ σοσιαλπροδότες καί οἱ ὀπορτουνιστές καυχησιολογοῦσαν γιά τή ζωτικότητα τοῦ καπιταλισμοῦ καί κορόιδευαν τούς «φανατικούς ἤ τούς μισοαναρχικούς», ὅπως μᾶς ἀποκαλοῦσαν. **«Κοιτάξτε — ἔλεγαν — οἱ προφητεῖες τους αὐτές δέν πραγματοποιήθηκαν. Τά γεγονότα ἔδειξαν πώς αὐτό ἦταν σωστό μόνο γιά πολύ λίγες χῶρες καί γιά μιά πολύ μικρή χρονική περίοδο!»** Καί τώρα ὄχι μόνο στή Ρωσία, ὄχι μόνο στή Γερμανία, ἀλλά καί στίς χῶρες-νικήτριες ἀρχίζει ἀκριβῶς μιά τέτια τεράστια καταστροφή τοῦ σύγχρονου καπιταλισμοῦ, πού παραμερίζει ἐντελῶς αὐτό τόν τεχνικό μηχανισμό καί ξαναγεννᾶ τόν παλιό καπιταλισμό.

Ὅταν ὁ σ. Μπουχάριν ἔλεγε ὅτι μπορεῖ νά προσπαθήσουμε νά δόσουμε μιά ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς καταστροφῆς τοῦ καπιταλισμοῦ καί τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἐμεῖς στήν ἐπιτροπή φέραμε ἀντιρήσεις, καί πρέπει νά πῶ κι' ἐδῶ: δοκιμάστε καί θά δεῖτε πώς δέν θά πετύχετε. Ὁ σ. Μπουχάριν ἔκανε μιά τέτια προσπάθεια ἐκεῖ, στήν ἐπιτροπή, καί τήν ἐγκατέλειψε μόνος του. Εἶμαι ἀπόλυτα βέβαιος πώς, ἄν κάποιος θά μποροῦσε νά κάνει αὐτό τό πράγμα, ὁ πιό ἐνδεδειγμένος θά ἦταν ὁ σ. Μπουχάριν, πού ἀσχολήθηκε πάρα πολύ καί σοβαρά μ' αὐτό τό ζήτημα. Ὑποστηρίζω ὅτι ἡ προσπάθεια αὐτή δέν μπορεῖ νά πετύχει, γιατί τό πρόβλημα δέν μπαίνει σωστά. Στή Ρωσία τώρα ζοῦμε τίς συνέπειες τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου καί τήν ἀρχή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ταυτόχρονα σέ μιά σειρά περιοχές τῆς Ρωσίας, πού ἔχουν ἀποκοπεῖ ἡ μιά ἀπό τήν ἄλλη περισσότερο ἀπό πρίν, ἔχουμε γενικά τήν ἀναγέννηση τοῦ καπιταλισμοῦ καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ πρώτου σταδίου του. Αὐτό δέν μπορεῖς νά τό ἀποφύγεις. Ἄν γράψουμε τό πρόγραμμα ἔτσι ὅπως ἤθελε ὁ σ.

Μπουχάριν, τό πρόγραμμα αὐτό δέν θά εἶναι σωστό. Στήν καλύτερη περίπτωση θά ἀντιγράψει ὅ,τι καλύτερο ἔχει εἰπωθεῖ γιά τό χρηματιστικό καπιταλισμό καί τόν ἰμπεριαλισμό, δέν θά ἀπεικονίζει ὅμως τήν πραγματικότητα, γιατί σ' αὐτή τήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει μιά τέτια ἀκριβῶς πληρότητα. Ἕνα πρόγραμμα πού ἀπαρτίζεται ἀπό ἑτερόκλιτα μέρη δέν εἶναι γλαφυρό (αὐτό ὅμως, βέβαια δέν ἔχει σημασία) — ἄλλο ὅμως πρόγραμμα ἁπλούστατα δέν θά εἶναι σωστό. Τήν ποικιλομορφία αὐτή, τή συγκρότηση αὐτή ἀπό διαφορετικό ὑλικό, ὅσο δυσάρεστο, ὅσο λίγο ἁρμονικό κι' ἄν εἶναι αὐτό, δέν θά τήν ἀποφύγουμε γιά μιά πολύ μακρόχρονη περίοδο. Ὅταν θά ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' αὐτή, τότε θά φτιάξουμε ἕνα ἄλλο πρόγραμμα. Τότε ὅμως θά ζοῦμε πιά στή σοσιαλιστική κοινωνία. Θά ἦταν γελοῖο νά διατείνεται κανείς ὅτι τότε θά εἶναι τό ἴδιο, ὅπως τώρα.

Ζοῦμε σέ μιά ἐποχή πού ἀναβιώνουν μιά σειρά στοιχειώδη βασικά φαινόμενα τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἄς πάρουμε, λ.χ., τό ξεχαρβάλωμα τῶν μεταφορῶν, πού γίνεται τόσο καλά, ἤ πιό σωστά τόσο ἄσχημα αἰσθητό. Αὐτό ὑπάρχει καί σέ ἄλλες χῶρες, ἀκόμη καί στίς χῶρες-νικήτριες. Καί τί σημαίνει ξεχαρβάλωμα τῶν μεταφορῶν στό ἰμπεριαλιστικό σύστημα; — Ἐπιστροφή στίς πιό πρωτόγονες μορφές τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς. Ξέρουμε καλά τί θά πεῖ μαυραγορίτης. Ἡ λέξη αὐτή, ὅπως φαίνεται, ὥς τά τώρα ἦταν ἀκατανόητη στούς ξένους, σήμερα ὅμως; Μιλῆστε μέ τούς συντρόφους πού ἦλθαν γιά τό συνέδριο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς. Φαίνεται ὅτι παρόμοιες λέξεις κάνουν τήν ἐμφάνισή τους καί στή Γερμανία καί στήν Ἐλβετία. Κι' αὐτή τήν κατηγορία δέν θά τήν ὑπαγάγετε σέ καμιά δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, θά εἶστε ὑποχρεωμένοι νά γυρίσετε στά πρῶτα στάδια τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας καί τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς.

Νά θέλεις νά βγεῖς ἀπ' αὐτή τή θλιβερή πραγματικότητα, φτιαχνοντας ενα ὁμαλό καί ὁλοκληρωμένο πρόγραμμα, σημαίνει νά κάνεις ἕνα πήδημα στό κενό, πέρα ἀπό τά σύννεφα, νά γράψεις ἕνα πρόγραμμα ὄχι σωστό. Καί δέν εἶναι καθόλου ὁ σεβασμός γιά τό παλιό, ὅπως εὐγενικά ἄφησε νά νοηθεῖ ὁ σ. Μπουχάριν, πού μᾶς ἀναγκάζει νά βάλουμε ἐδῶ κομμάτια ἀπό τό παλιό πρόγραμμα. Ἔβγαινε τό συμπέρασμα: τό πρόγραμμα γράφηκε τό 1903 μέ συμμετοχή τοῦ Λένιν, δέν χωρᾶ ἀμφιβολία ὅτι τό πρόγραμμα εἶναι ἄσχημο, ἐπειδή ὅμως οἱ γέροι ἀγαποῦν περισσότερο ἀπόλα νά θυμοῦνται τά περασμένα, ἀπό σεβασμό λοιπόν πρός τό παλιό, κατάρτισαν στή νέα ἐποχή ἕνα νέο

πρόγραμμα, όπου έπαναλαβαίνουν τό παλιό. Ἂν ἦταν πραγματικά ἔτσι, τότε τούς παράξενους αὐτούς τύπους θά μποροῦσε κανείς νά τούς γελοιοποιήσει. Βεβαιώνω πώς δέν εἶναι ἔτσι. Ὁ καπιταλισμός ἐκεῖνος πού εἴχαμε περιγράψει τό 1903 ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει καί τό 1919 στή Σοβιετική προλεταριακή Δημοκρατία χάρη ἀκριβῶς στήν ἀποσύνθεση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἐξαιτίας τῆς χρεοκοπίας του. Τόν καπιταλισμό αὐτό μπορεῖς νά τόν βρεῖς, λ.χ., καί στό κυβερνεῖο Σαμάρας, καί στό κυβερνεῖο Βιάτκα, ὄχι πολύ μακριά ἀπό τή Μόσχα. Σέ μιά ἐποχή πού ὁ ἐμφύλιος πόλεμος διαμελίζει τή χώρα δέν θά ἀπαλλαγοῦμε τόσο γρήγορα ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση, ἀπ' αὐτόν τό μαυραγοριτισμό. Νά γιατί μιά ἄλλη συγκρότηση τοῦ προγράμματος δέν θά ἦταν σωστή. Πρέπει νά ποῦμε αὐτό πού ὑπάρχει: τό πρόγραμμα πρέπει νά περιέχει τό ἀπόλυτα ἀναμφισβήτητο πού ὑπάρχει στήν πραγματικότητα, μόνο τότε εἶναι πρόγραμμα μαρξιστικό.

Ὁ σ. Μπουχάριν αὐτό θεωρητικά τό καταλαβαίνει ἀπόλυτα καί λέει ὅτι τό πρόγραμμα πρέπει νά εἶναι συγκεκριμένο. Ἄλλο ὅμως νά τό καταλαβαίνεις κι' ἄλλο νά τό ἐφαρμόζεις στήν πράξη. Τό συγκεκριμένο γιά τόν σ. Μπουχάριν σημαίνει ἔκθεση τοῦ χρηματιστικοῦ καπιταλισμοῦ παρμένη ἀπό τά βιβλία. Στήν πραγματικότητα παρατηροῦμε ποικιλόμορφα φαινόμενα. Σέ κάθε γεωργικό κυβερνεῖο βλέπουμε δίπλα στή μονοπωλημένη βιομηχανία τόν ἐλεύθερο συναγωνισμό. Πουθενά στόν κόσμο δέν ὑπῆρξε καί δέν θά ὑπάρξει μονοπωλιακός καπιταλισμός χωρίς τόν ἐλεύθερο συναγωνισμό σέ ὁλόκληρη σειρά κλάδους. Νά περιγράψεις ἕνα τέτιο σύστημα σημαίνει νά περιγράψεις ἕνα σύστημα ἀποσπασμένο ἀπό τή ζωή καί ὄχι σωστό. Ἂν ὁ Μάρξ ἔλεγε γιά τή μανιφατούρα πώς ἦταν τό ἐποικοδόμημα πάνω στή μαζική μικρή παραγωγή[42], τότε ὁ ἰμπεριαλισμός καί ὁ χρηματιστικός καπιταλισμός εἶναι τό ἐποικοδόμημα πάνω στόν παλιό καπιταλισμό. Ἂν γκρεμίσουμε τήν κορυφή του, θά φανεῖ ὁ παλιός καπιταλισμός. Νά ὑποστηρίζεις τήν ἄποψη ὅτι ὑπάρχει ὁλοκληρωμένος ἰμπεριαλισμός χωρίς τόν παλιό καπιταλισμό, σημαίνει ὅτι παίρνεις τήν ἐπιθυμία σου γιά πραγματικότητα.

Αὐτό εἶναι ἕνα φυσικό λάθος, στό ὁποῖο πέφτουν πολύ εὔκολα. Καί ἄν βρισκόμασταν μπροστά σ' ἕναν ὁλοκληρωμένο ἰμπεριαλισμό, πού θά εἶχε μεταπλάσει ἀπό τήν κορυφή ὥς τά νύχια τόν καπιταλισμό, τό καθῆκον μας θά ἦταν χίλιες φορές πιό εὔκολο. Θά εἴχαμε ἕνα σύστημα, ὅπου τά πάντα θά ὑποτάσσον-

ταν μόνο στό χρηματιστικό κεφάλαιο. Τότε δέν θά μᾶς ἔμενε παρά νά ἀφαιρέσουμε τήν κορυφή καί νά παραδόσουμε τό ὑπόλοιπο στά χέρια τοῦ προλεταριάτου. Αὐτό θά ἦταν ἐξαιρετικά εὐχάριστο, ἀλλά δέν ὑπάρχει στήν πραγματικότητα. Στήν πραγματικότητα ἡ ἀνάπτυξη εἶναι τέτια, πού εἶσαι ὑποχρεωμένος νά ἐνεργεῖς ἐντελῶς διαφορετικά. *Ὁ ἰμπεριαλισμός εἶναι ἐποικοδόμημα πάνω στόν καπιταλισμό.* Ὅταν καταρέει, τυχαίνει νά ἔχεις νά κάνεις μέ τήν καταστροφή τῆς κορυφῆς καί τό ξεγύμνωμα τῆς βάσης. Νά γιατί τό πρόγραμμά μας, ἄν θέλει νά εἶναι σωστό, πρέπει νά πεῖ αὐτό πού ὑπάρχει. Ὑπάρχει ὁ παλιός καπιταλισμός, πού σέ μιά σειρά τομεῖς ἀναπτύχθηκε ὥς τό σημεῖο πού ἔγινε ἰμπεριαλισμός. Οἱ τάσεις του εἶναι μόνο ἰμπεριαλιστικές. Τά ζωτικά προβλήματα μποροῦν νά ἐξεταστοῦν μόνο ἀπό τή σκοπιά τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Κανένα μεγάλο πρόβλημα τῆς ἐσωτερικῆς ἤ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δέν θά μποροῦσε νά λυθεῖ μέ ἄλλο τρόπο, παρά μόνο ἀπό τήν ἄποψη αὐτῆς τῆς τάσης. Τό πρόγραμμα δέν μιλᾶ τώρα γι' αὐτό τό πράγμα. Στήν πραγματικότητα ὑπάρχει τό τεράστιο ὑπέδαφος τοῦ παλιοῦ καπιταλισμοῦ. Ὑπάρχει τό ἐποικοδόμημα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ πού ὁδήγησε στόν πόλεμο κι' ἀπ' αὐτό τόν πόλεμο προέκυψε ἡ ἀρχή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Αὐτή τή φάση δέν μπορεῖτε νά τήν ἀποφύγετε. Τό γεγονός αὐτό χαρακτηρίζει τόν ἴδιο τό ρυθμό ἀνάπτυξης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σέ ὅλο τόν κόσμο καί θά παραμείνει γεγονός γιά πολλά χρόνια.

Οἱ ἐπαναστάσεις τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἴσως νά γίνουν κατά τρόπο πιό ὁμαλό, ὡστόσο γιά τήν ἀναδιοργάνωση ὅλου τοῦ κόσμου, γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῆς πλειοψηφίας τῶν χωρῶν θά χρειαστοῦν χρόνια καί χρόνια. Κι' αὐτό σημαίνει ὅτι στή μεταβατική περίοδο πού ζοῦμε δέν μποροῦμε νά ὑπερπηδήσουμε αὐτή τήν πραγματικότητα πού μοιάζει μέ μωσαϊκό. Αὐτή τήν πραγματικότητα πού ἀποτελεῖται ἀπό ἑτερόκλιτα μέρη δέν μποροῦμε νά τήν πετάξουμε ὅσο κι' ἄν εἶναι κακοφτιαγμένη, δέν μποροῦμε νά τή διαγράψουμε οὔτε κατά κεραία. Δέν θά εἶναι σωστό ἕνα πρόγραμμα, διατυπωμένο διαφορετικά.

Λέμε ὅτι φτάσαμε στή δικτατορία. Πρέπει ὅμως νά ξέρουμε *πῶς* φτάσαμε. Τό παρελθόν μᾶς κρατάει, μᾶς πιάνει μέ χιλιάδες χέρια καί δέν μᾶς ἀφήνει νά κάνουμε ἕνα βῆμα πρός τά μπρός, ἤ μᾶς ἀναγκάζει νά κάνουμε τά βήματα αὐτά τόσο ἄσχημα, ὅπως τά κάνουμε. Καί λέμε: γιά νά καταλάβουμε σέ ποιά κατάσταση βρισκόμαστε, πρέπει νά ποῦμε πῶς βαδίσαμε, τί μᾶς ὁδήγησε

στήν ἴδια τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Μᾶς ἔφερε ὁ ἰμπεριαλισμός, μᾶς ἔφερε ὁ καπιταλισμός μέ τίς πρωταρχικές ἐμπορευματικές-οἰκονομικές μορφές του. Πρέπει ὅλα αὐτά νά τά καταλαβαίνουμε, γιατί μόνο παίρνοντας ὑπόψη τήν πραγματικότητα, θά μπορέσουμε νά λύσουμε τέτια προβλήματα ὅπως εἶναι, ἄς ποῦμε, ή στάση μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά. Πραγματικά, ἀπό ποῦ θά μποροῦσε νά παρουσιαστεῖ ὁ μεσαῖος ἀγρότης στήν περίοδο τοῦ καθαρά ἰμπεριαλιστικοῦ καπιταλισμοῦ; Ἀφοῦ καί στίς χῶρες τίς ἁπλῶς καπιταλιστικές δέν ὑπῆρχε. Ἄν λύσουμε τό πρόβλημα τῆς στάσης μας ἀπέναντι σ' αὐτό τό μεσαιωνικό σχεδόν φαινόμενο (ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά), στηριζόμενοι ἀποκλειστικά στήν ἄποψη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, δέν θά τά καταφέρουμε καί θά σπάσουμε τά μοῦτρα μας. Ἄν ὅμως ἀλλάξουμε τή στάση μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά — τότε καί στό θεωρητικό μέρος προσπαθεῖστε νά πεῖτε ἀπό ποῦ παρουσιάστηκε ὁ μεσαῖος ἀγρότης καί τί εἶναι αὐτός. Εἶναι ἕνας μικρός ἐμπορευματοπαραγωγός. Αὐτή εἶναι ἡ ἀλφαβήτα τοῦ καπιταλισμοῦ πού πρέπει νά τήν ποῦμε, γιατί δέν πήγαμε ἀκόμη πέρα ἀπ' αὐτή τήν ἀλφαβήτα. Νά τό ἀγνοεῖς αὐτό καί νά λές: «Γιατί νά ἀσχολούμαστε μέ τήν ἀλφαβήτα, ἀφοῦ μάθαμε τό χρηματιστικό καπιταλισμό!», δέν εἶναι καθόλου σοβαρό πράγμα.

Τό ἴδιο πρέπει νά πῶ καί σχετικά μέ τό *ἐθνικό ζήτημα*. Κι' ἐδῶ ὁ σ Μπουχάριν παίρνει τήν ἐπιθυμία του γιά πραγματικότητα. Λέει ὅτι δέν πρέπει νά ἀναγνωρίζουμε τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Ἔθνος σημαίνει: ἀστική τάξη μαζί μέ τό προλεταριάτο. Ἐμεῖς, οἱ προλετάριοι, θά ἀναγνωρίζουμε τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης σέ κάποια ἀξιοκαταφρόνητη ἀστική τάξη! Αὐτό δέν ἔχει κανένα νόημα! Ὄχι, μέ συγχωρεῖτε, ἔχει τό νόημα αὐτοῦ πού ὑπάρχει. Ἄν τό ἀπορίψετε αὐτό, θά εἶστε ἔξω ἀπό τήν πραγματικότητα. Ἐπικαλεῖστε τό προτσές διαφοροποίησης πού συντελεῖται στούς κόλπους τοῦ ἔθνους, τό προτσές χωρισμοῦ τοῦ προλεταριάτου ἀπό τήν ἀστική τάξη. Ἄς δοῦμε ὅμως ἀκόμη καί πῶς θά γίνει αὐτή ἡ διαφοροποίηση.

Πάρτε, λ.χ., τή Γερμανία, πρότυπο προηγμένης καπιταλιστικῆς χώρας πού, ὁσοναφορᾶ τήν ὀργάνωση τοῦ καπιταλισμοῦ, τοῦ χρηματιστικοῦ καπιταλισμοῦ, βρισκόταν σέ ὑψηλότερο ἐπίπεδο ἀπό τήν Ἀμερική. Βρισκόταν πιό χαμηλά ἀπό πολλές ἀπόψεις ὡς πρός τήν τεχνική καί τήν παραγωγή, ὡς πρός τήν πολιτική, ὡς πρός τήν ὀργάνωση ὅμως τοῦ χρηματιστικοῦ καπιταλισμοῦ, ὡς πρός τή

μετατροπή τοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ σέ κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό, ἡ Γερμανία βρισκόταν σέ ὑψηλότερο ἐπίπεδο ἀπό τήν Ἀμερική. Θά μποροῦσε νά πεῖ κανείς πώς ἀποτελοῦσε πρότυπο. Καί τί γίνεται ἐκεῖ; Διαφοροποιήθηκε λοιπόν τό γερμανικό προλεταριάτο ἀπό τήν ἀστική τάξη; Ὄχι! Μόνο γιά μερικές μεγάλες πόλεις ἀνακοινώθηκε ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν τους ἦταν ἐνάντια στούς ὀπαδούς τοῦ Σάιντεμαν. Πῶς ὅμως ἔγινε αὐτό; Μέσω τῆς συμμαχίας τῶν σπαρτακιστῶν [43] μέ τούς γερμανούς τρισκατάρατους μενσεβίκους-ἀνεξάρτητους, πού τά μπερδεύουν ὅλα καί θέλουν νά συνταιριάσουν τό σύστημα τῶν Σοβιέτ μέ τή Συντακτική Συνέλευση. Νά λοιπόν τί γίνεται σ' αὐτή τήν ἴδια τή Γερμανία! Καί ὅμως εἶναι μιά προηγμένη χώρα.

Ὁ σ. Μπουχάριν λέει: «Τί μᾶς χρειάζεται τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν!». Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τοῦ ἐπαναλάβω τήν ἀντίρηση πού τοῦ ἔφερα τό καλοκαίρι τοῦ 1917, ὅταν πρότεινε νά ἐξοστρακίσουμε τό πρόγραμμα-μίνιμουμ καί νά ἀφήσουμε μόνο τό πρόγραμμα-μάξιμουμ. Τότε ἀπάντησα: «Νά μή παινεύεσαι ὅταν πηγαίνεις στόν πόλεμο, νά παινεύεσαι ὅταν γυρίζεις ἀπό τόν πόλεμο». Ὅταν θά κατακτήσουμε τήν ἐξουσία κι' ἀφοῦ περιμένουμε μάλιστα λίγο, τότε θά τό κάνουμε αὐτό *. Πήραμε τήν ἐξουσία, περιμέναμε λιγάκι, τώρα εἶμαι σύμφωνος νά τό κάνουμε. Μπήκαμε ὁλοκληρωτικά στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση, ἀποκρούσαμε τήν πρώτη ἐπίθεση πού μᾶς ἀπειλοῦσε — τώρα αὐτό θά ἔχει τή θέση του. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. «Θέλω νά ἀναγνωρίσω μόνο τό δικαίωμα τῶν ἐργαζόμενων τάξεων γιά αὐτοδιάθεση» — λέει ὁ σ. Μπουχάριν. Δηλαδή θέλετε νά ἀναγνωρίσετε αὐτό πού στήν πραγματικότητα δέν ἔχει ἐπιτευχθεῖ σέ καμιά χώρα, ἐκτός ἀπό τή Ρωσία. Εἶναι ἀστεῖο.

Κοιτάξτε τή Φιλλανδία: χώρα δημοκρατική, πιό ἀναπτυγμένη, πιό πολιτισμένη ἀπό μᾶς. Σ' αὐτή συντελεῖται τό προτσές τοῦ διαχωρισμοῦ, τῆς διαφοροποίησης τοῦ προλεταριάτου, συντελεῖται ἰδιόμορφα πολύ πιό βασανιστικά ἀπ' ὅ,τι σ' ἐμᾶς. Οἱ φιλλανδοί δοκίμασαν τή δικτατορία τῆς Γερμανίας, τώρα δοκιμάζουν τή δικτατορία τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων. Χάρη ὅμως στό γεγονός ὅτι ἀναγνωρίσαμε τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν, τό προτσές διαφοροποίησης διευκολύνθηκε ἐκεῖ. Θυμᾶμαι πολύ

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 372-376. *Ἡ Σύντ.*

καλά τή σκηνή, τότε πού ἔπρεπε νά ἐπιδόσω στό Σμόλνι κάποιο ἐπίσημο ἔγγραφο στόν Σβινχουβούντ [44] — ὄνομα πού μεταφρασμένο στά ρωσικά σημαίνει «γουρουνοκέφαλος» — ἀντιπρόσωπο τῆς φιλλανδικῆς ἀστικῆς τάξης, πού ἔπαιξε τό ρόλο τοῦ δημίου. Μοῦ ἔσφιξε εὐγενικά τό χέρι, ἀνταλλάξαμε φιλοφρονήσεις. Πόσο ἄσχημο ἦταν αὐτό! Ἔπρεπε ὅμως νά γίνει, γιατί τότε αὐτή ἡ ἀστική τάξη ἐξαπατοῦσε τό λαό, ἐξαπατοῦσε τίς ἐργαζόμενες μάζες, ἰσχυριζόμενη ὅτι οἱ μοσκάλοι *, οἱ σωβινιστές, οἱ μεγαλορῶσοι θέλουν νά πνίξουν τούς φιλλανδούς. Αὐτό ἔπρεπε νά γίνει.

Καί μήπως χθές δέν ὑποχρεωθήκαμε νά κάνουμε τό ἴδιο ἀπέναντι στή Δημοκρατία τῆς Μπασκιρίας [45]; Ὅταν ὁ σ. Μπουχάριν ἔλεγε: «Μπορεῖ νά ἀναγνωρίσουμε τό δικαίωμα αὐτό γιά ὁρισμένους», σημείωσα μάλιστα ὅτι στόν κατάλογό του αὐτό βρέθηκαν οἱ ὀτεντότοι, οἱ μπουσμένοι, οἱ ἰνδοί. Ἀκούγοντας αὐτή τήν ἀπαρίθμηση, σκεπτόμουν: πῶς ὁ σ. Μπουχάριν ξέχασε μιά μικρή λεπτομέρεια, ξέχασε τούς μπασκίρους; Μπουσμένοι δέν ὑπάρχουν στή Ρωσία, σχετικά μέ τούς ὀτεντότους δέν ἔχω ἐπίσης ἀκούσει ὅτι ζητοῦν αὐτόνομη δημοκρατία, ὑπάρχουν ὅμως στή χώρα μας οἱ μπασκίροι, οἱ κιργίζιοι καί μιά σειρά ἄλλοι λαοί, πού δέν μποροῦμε νά ἀρνηθοῦμε νά τούς ἀναγνωρίσουμε αὐτό τό δικαίωμα. Αὐτό δέν μποροῦμε νά τό ἀρνηθοῦμε σέ κανένα ἀπό τούς λαούς πού ζοῦν μέσα στήν πρώην ρωσική αὐτοκρατορία. Ἄς ὑποθέσουμε ἀκόμη ὅτι οἱ μπασκίροι θά ἀνατρέψουν τούς ἐκμεταλλευτές κι' ἐμεῖς θά τούς βοηθήσουμε σ' αὐτό. Αὐτό ὅμως μπορεῖ νά γίνει μόνο στήν περίπτωση πού ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἐντελῶς ὥριμη. Καί θά πρέπει νά τό κάνουμε αὐτό προσεκτικά, γιά νά μήν ἀνακόψουμε μέ τήν ἐπέμβασή μας τό ἴδιο αὐτό προτσές τῆς διαφοροποίησης τοῦ προλεταριάτου, πού πρέπει νά τό ἐπιταχύνουμε. Τί μποροῦμε νά κάνουμε ὅσον ἀφορᾶ τέτιους λαούς ὅπως οἱ κιργίζιοι, οἱ οὐζμπέκοι, οἱ τατζίκοι, οἱ τουρκμένοι, πού ὥς τά τώρα βρίσκονται κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν χοτζάδων τους; Σ' ἐμᾶς, στή Ρωσία, ὁ πληθυσμός, ὕστερα ἀπό μιά μακρόχρονη πείρα ἀπό τούς παπάδες, μᾶς βοήθησε νά τούς ἀνατρέψουμε. Ξέρετε ὅμως πόσο ἄσχημα ἐφαρμόζεται τό διάταγμα γιά τόν πολιτικό γάμο. Μποροῦμε λοιπόν νά πᾶμε

* Ἔτσι λέγανε ἀπό σωβινισμό καί περιφρονητικά οἱ κάτοικοι τῆς Οὐκρανίας καί τῆς Λευκορωσίας τούς ρώσους, τούς ἐκπροσώπους τοῦ μοσχοβίτικου κράτους, καθώς καί τούς στρατιῶτες. *Σημ. μετ.*

σ' αὐτούς τούς λαούς καί νά τούς ποῦμε: «Θά γκρεμίσουμε τούς ἐκμεταλλευτές σας»; Δέν μποροῦμε νά τό κάνουμε, γιατί αὐτοί εἶναι ὁλοκληρωτικά ὑποταγμένοι στούς χοτζάδες τους. Ἐδῶ πρέπει νά περιμένουμε τήν ἀνάπτυξη τοῦ δοσμένου ἔθνους, τή διαφοροποίηση τοῦ προλεταριάτου ἀπό τά ἀστικά στοιχεῖα, πού εἶναι ἀναπόφευκτη.

Ὁ σ. Μπουχάριν δέν θέλει νά περιμένει. Τόν κατέχει ἀνυπομονησία: «Γιά ποιό λόγο! Ἐφόσον ἔχουμε ἀνατρέψει μόνοι μας τήν ἀστική τάξη, ἔχουμε ἀνακηρύξει τή Σοβιετική ἐξουσία καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, γιά ποιό λόγο νά ἐνεργοῦμε ἔτσι!». Αὐτό εἶναι μιά ἐνθαρυντική ἔκκληση, περιέχει τήν ὑπόδειξη τοῦ δρόμου πού πρέπει νά ἀκολουθήσουμε, ἄν ὅμως διακηρύξουμε μόνο αὐτό στό πρόγραμμα, τότε δέν θά ἔχουμε πρόγραμμα, ἀλλά μιά προκήρυξη. Ἐμεῖς μποροῦμε νά διακηρύξουμε τή Σοβιετική ἐξουσία καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τήν πλήρη περιφρόνησή μας πρός τήν ἀστική τάξη, πού τήν ἀξίζει χίλιες φορές, στό πρόγραμμα ὅμως πρέπει νά γράψουμε μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια αὐτό πού ὑπάρχει. Τότε τό πρόγραμμά μας εἶναι ἀδιάβλητο.

Στεκόμαστε σέ αὐστηρά ταξική ἄποψη. Αὐτό πού γράφουμε στό πρόγραμμα εἶναι ἡ ἀναγνώριση ἐκείνου πού συνέβηκε στήν πραγματικότητα, ὕστερα ἀπό τήν ἐποχή πού γράφαμε γιά τήν αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν γενικά. Τότε δέν ὑπῆρχαν ἀκόμη προλεταριακές δημοκρατίες. Ὅταν ἐμφανίστηκαν καί μόνο στό βαθμό πού ἐμφανίστηκαν μπορέσαμε νά γράψουμε αὐτό πού γράψαμε: «Ὁμοσπονδιακή ἕνωση κρατῶν, ὀργανωμένων σύμφωνα μέ τό *σοβιετικό τύπο*». Ὁ σοβιετικός τύπος δέν εἶναι ἀκόμη τά Σοβιέτ, ὅπως ὑπάρχουν στή Ρωσία, ὁ σοβιετικός ὅμως τύπος γίνεται διεθνής. Μόνο αὐτό μποροῦμε νά ποῦμε. Ἄν πᾶμε παραπέρα, ἕνα βῆμα παραπέρα, μιά τρίχα παραπέρα, δέν θά εἶναι σωστό, καί γι' αὐτό δέν κάνει νά μπεῖ στό πρόγραμμα.

Λέμε: πρέπει νά παίρνεις ὑπόψη σέ ποιά βαθμίδα βρίσκεται τό δοσμένο ἔθνος στό δρόμο ἀπό τό μεσαίωνα πρός τήν ἀστική δημοκρατία καί ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία πρός τήν προλεταριακή δημοκρατία. Αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Ὅλα τά ἔθνη ἔχουν τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης — γιά τούς ὀτεντότους καί τούς μπουσμένους εἶναι περιττό νά μιλήσουμε ἰδιαίτερα. Ἡ τεράστια πλειοψηφία, ἀσφαλῶς, τά ἐννιά δέκατα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, ἴσως τά 95% περιλαβαίνεται σ' αὐτό τό χαρακτηρισμό, γιατί ὅλες οἱ χῶρες βρίσκονται στό δρόμο ἀπό τό μεσαίωνα πρός τήν

ἀστική δημοκρατία, ἤ ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία πρός τήν προλεταριακή. Ὁ δρόμος αὐτός εἶναι ἐντελῶς ἀναπόφευκτος. Περισσότερα δέν κάνει νά ποῦμε, γιατί αὐτό δέν θά εἶναι σωστό, γιατί αὐτό δέν θά εἶναι ἐκεῖνο πού ὑπάρχει. Εἶναι ἐντελῶς λαθεμένο νά ἀπορίψουμε τήν αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν καί νά τήν ἀντικαταστήσουμε μέ τήν αὐτοδιάθεση τῶν ἐργαζομένων, γιατί μιά τέτια τοποθέτηση δέν παίρνει ὑπόψη της μέ πόσες δυσκολίες, μέ πόσες λοξοδρομήσεις συντελεῖται ἡ διαφοροποίηση μέσα στά ἔθνη. Στή Γερμανία συντελεῖται διαφορετικά ἀπ' ὅ,τι σ' ἐμᾶς. Σέ ὁρισμένους τομεῖς πιό γρήγορα, καί σέ ἄλλους τομεῖς μέ πιό ἀργό καί πιό αἱματηρό τρόπο. Σ' ἐμᾶς μιά τέτια τερατώδης ἰδέα, σάν τό συνδυασμό τῶν Σοβιέτ καί τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, δέν τήν παραδέχτηκε κανένα κόμμα. Ἐμεῖς πρέπει νά ζοῦμε δίπλα μ' αὐτά τά ἔθνη. Ἀπό τώρα ἤδη οἱ ὀπαδοί τοῦ Σάιντεμαν λένε γιά μᾶς πώς θέλουμε νά κατακτήσουμε τή Γερμανία. Αὐτό, φυσικά, εἶναι γελοῖο, βλακεία. Ἡ ἀστική ὅμως τάξη ἔχει τά συμφέροντά της καί τόν Τύπο της πού μέ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἀντίτυπα τό φωνάζει αὐτό σέ ὅλο τόν κόσμο καί ὁ Οὐίλσων τό ὑποστηρίζει πρός τό συμφέρον του. Οἱ μπολσεβίκοι, λένε, ἔχουν μεγάλο στρατό καί θέλουν νά κατακτήσουν τή Γερμανία καί νά ἐμφυτεύσουν τόν μπολσεβικισμό τους. Οἱ καλύτεροι ἄνθρωποι τῆς Γερμανίας — οἱ σπαρτακιστές — μᾶς εἶπαν ὅτι τούς γερμανούς ἐργάτες τούς ὑποκινοῦν ἐνάντια στούς κομμουνιστές, λέγοντάς τους: δέστε πόσο ἄσχημα πᾶνε τά πράγματα στούς μπολσεβίκους! Καί δέν μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι σ' ἐμᾶς ὅλα πᾶνε πολύ καλά. Καί τό ἐπιχείρημα πού χρησιμοποιοῦν οἱ ἐχθροί μας στή Γερμανία γιά νά ἐπιδράσουν πάνω στίς μάζες εἶναι ὅτι ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση στή Γερμανία θά φέρει τήν ἴδια ἀταξία πού ἔφερε καί στή Ρωσία. Ἡ ἀταξία μας εἶναι μιά μακρόχρονη ἀρώστια μας. Παλεύουμε μέ φοβερές δυσκολίες, δημιουργώντας τήν προλεταριακή δικτατορία στή χώρα μας. Ὅσο καιρό ἡ ἀστική τάξη εἴτε ἡ μικροαστική τάξη, ἤ ἔστω καί μιά μερίδα τῶν γερμανῶν ἐργατῶν θά βρίσκεται κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση αὐτοῦ τοῦ μπαμπούλα: «Οἱ μπολσεβίκοι θέλουν νά ἐγκαθιδρύσουν τό καθεστώς τους μέ τή βία» — ἡ διατύπωση «αὐτοδιάθεση τῶν ἐργαζομένων» δέν θά διευκολύνει τήν κατάσταση. Πρέπει νά ἐνεργήσουμε κατά τέτιο τρόπο, ὥστε οἱ γερμανοί σοσιαλπροδότες νά μή μποροῦν νά λένε ὅτι οἱ μπολσεβίκοι ἐπιβάλλουν τό γενικό γιά ὅλους σύστημα, πού θά τό μεταφέρουν τάχα μέ τίς λόγχες τῶν κόκκινων στρατιωτῶν στό Βερολίνο. Κι'

αὐτό μπορεῖ νά συμβεῖ μέ τήν ἄρνηση τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν.

Τό πρόγραμμά μας δέν πρέπει νά μιλάει γιά αὐτοδιάθεση τῶν ἐργαζομένων, γιατί αὐτό δέν εἶναι σωστό. Πρέπει νά μιλάει γι' αὐτό πού ὑπάρχει. Μιά καί τά ἔθνη βρίσκονται σέ διαφορετικά στάδια τοῦ δρόμου ἀπό τό μεσαίωνα πρός τήν ἀστική δημοκρατία καί ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία στήν προλεταριακή, ἡ θέση αὐτή τοῦ προγράμματός μας εἶναι ἀπόλυτα σωστή. Στό δρόμο μας αὐτό εἴχαμε πάρα πολλά ζίκ-ζάκ. Κάθε ἔθνος πρέπει νά ἀποκτήσει τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης κι' αὐτό βοηθᾶ τήν αὐτοδιάθεση τῶν ἐργαζομένων. Στή Φιλλανδία τό προτσές διαχωρισμοῦ τοῦ προλεταριάτου ἀπό τήν ἀστική τάξη συντελεῖται ἐξαιρετικά καθαρά, δυνατά, βαθιά. Πάντως, ἐκεῖ ὅλα θά γίνουν ὄχι ὅπως ἔγιναν σ' ἐμᾶς. Ἄν ποῦμε ὅτι δέν ἀναγνωρίζουμε τό φιλλανδικό ἔθνος, ἀλλά μόνο τίς ἐργαζόμενες μάζες, θά ποῦμε τήν πιό μεγάλη κουταμάρα. Δέν μπορεῖς νά μήν ἀναγνωρίζεις αὐτό πού ὑπάρχει, θά σέ ἀναγκάσει μόνο του νά τό ἀναγνωρίσεις. Στίς διάφορες χῶρες ὁ διαχωρισμός τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀστικῆς τάξης ἀκολουθεῖ ἰδιόμορφους δρόμους. Στό δρόμο αὐτό πρέπει νά δροῦμε μέ ἐξαιρετική σύνεση. Ἰδιαίτερα πρέπει νά εἴμαστε προσεκτικοί ἀπέναντι στά διάφορα ἔθνη, γιατί δέν ὑπάρχει χειρότερο πράγμα ἀπό τή δυσπιστία τοῦ ἔθνους. Στούς πολωνούς συντελεῖται ἡ αὐτοδιάθεση τοῦ προλεταριάτου. Νά οἱ τελευταῖοι ἀριθμοί γιά τή σύνθεση τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Βαρσοβίας [46]: πολωνοί σοσιαλδημοκράτες — 333, κομμουνιστές — 297. Αὐτό δείχνει πώς ἐκεῖ, σύμφωνα μέ τό ἐπαναστατικό μας ἡμερολόγιο, δέν εἶναι πιά μακριά ὁ Ὀχτώβρης. Εἶναι εἴτε ὁ Αὔγουστος, εἴτε ὁ Σεπτέμβρης τοῦ 1917. Ὅμως, πρῶτο, δέν ἔχει ἀκόμη ἐκδοθεῖ ἕνα διάταγμα πού νά ὁρίζει ὅτι ὅλες οἱ χῶρες εἶναι ὑποχρεωμένες νά ζοῦν σύμφωνα μέ τό μπολσεβίκικο ἐπαναστατικό ἡμερολόγιο, ἀλλά κι' ἄν ἀκόμη εἶχε ἐκδοθεῖ, δέν θά ἐκτελοῦνταν. Καί, δεύτερο, τώρα τό ζήτημα μπαίνει ἔτσι: ἡ πλειοψηφία τῶν πολωνῶν ἐργατῶν, πού εἶναι πιό προοδευμένοι ἀπό τούς δικούς μας, πιό πολιτισμένοι, ὑποστηρίζει τίς ἀπόψεις τοῦ σοσιαλαμυνιτισμοῦ, τοῦ σοσιαλπατριωτισμοῦ. Πρέπει νά περιμένουμε. Ἐδῶ δέν μπορεῖς νά μιλᾶς γιά αὐτοδιάθεση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Ἐμεῖς πρέπει νά προπαγανδίζουμε αὐτή τή διαφοροποίηση. Αὐτό τό κάνουμε, δέν ὑπάρχει ὅμως οὔτε ἴχνος ἀμφιβολίας ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά μήν ἀναγνωρίσουμε τήν αὐτοδιάθεση τοῦ πολωνικοῦ ἔθνους τώρα.

Αὐτό εἶναι καθαρό. Τό πολωνικό προλεταριακό κίνημα ἀκολουθεῖ τόν ἴδιο δρόμο πού ἀκολούθησε καί τό δικό μας, τραβάει πρός τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ὄχι ὅμως ὅπως στή Ρωσία. Καί τούς ἐργάτες ἐκεῖ προσπαθοῦν νά τούς τρομάξουν, λέγοντας ὅτι οἱ μοσκάλοι, οἱ μεγαλορῶσοι, πού πάντα καταπίεζαν τούς πολωνούς, θέλουν νά φέρουν στήν Πολωνία τό μεγαλορωσικό σωβινισμό τους, καλυμμένο μέ τό ὄνομα τοῦ κομμουνισμοῦ. Ὁ κομμουνισμός δέν εἰσάγεται μέ τή βία. Ἕνας ἀπό τούς καλύτερους συντρόφους πολωνούς κομμουνιστές, ὅταν τοῦ εἶπα: «Ἐσεῖς θά ἐνεργήσετε διαφορετικά», μοῦ ἀπάντησε: «Ὄχι, θά κάνουμε τό ἴδιο, θά τό κάνουμε ὅμως καλύτερα ἀπό σᾶς». Δέν μποροῦσα νά ἀντιτάξω τίποτε ἀπολύτως σέ ἕνα τέτιο ἐπιχείρημα. Πρέπει νά τούς δόσουμε τή δυνατότητα νά ἐκπληρώσουν τή μετριόφρονη ἐπιθυμία τους — νά κάνουν τή Σοβιετική ἐξουσία καλύτερα ἀπό μᾶς. Δέν μποροῦμε νά μήν πάρουμε ὑπόψη τό γεγονός ὅτι ἐκεῖ ὁ δρόμος εἶναι λιγάκι ἰδιόμορφος καί δέν μποροῦμε νά ποῦμε: «Κάτω τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν! Παρέχουμε τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης μόνο στίς ἐργαζόμενες μάζες». Ἡ αὐτοδιάθεση αὐτή ἀκολουθεῖ ἐξαιρετικά πολύπλοκο καί δύσκολο δρόμο. Δέν ὑπάρχει πουθενά ἐκτός ἀπό τή Ρωσία καί δέν πρέπει, προβλέποντας ὅλα τά στάδια ἐξέλιξης στίς ἄλλες χῶρες, νά στέλνουμε διατάγματα ἀπό τή Μόσχα. Νά γιατί ἡ πρόταση αὐτή ἀπό ἄποψη ἀρχῶν εἶναι ἀπαράδεκτη.

Περνῶ στά ἑπόμενα σημεῖα πού ὀφείλω νά διασαφηνίσω, σύμφωνα μέ τό σχέδιό μας πού ἐπεξεργαστήκαμε. Στήν πρώτη θέση ἔβαλα τό ζήτημα τῶν *μικροϊδιοκτητῶν καί τοῦ μεσαίου ἀγρότη*. Σχετικά μ' αὐτό λέγεται στήν παράγραφο 47:

«Ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΡ ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά συνίσταται στό βαθμιαῖο καί σχεδιασμένο τράβηγμά της στή δουλιά τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης. Τό Κόμμα βάζει γιά καθῆκον του νά τήν ἀποσπάσει ἀπό τούς κουλάκους, νά τήν τραβήξει μέ τό μέρος τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν προσεκτική ἀντιμετώπιση τῶν ἀναγκῶν της, παλεύοντας ἐνάντια στήν καθυστέρησή της μέ μέτρα ἰδεολογικῆς ἐπίδρασῆς καί ὄχι μέ μέτρα κατάπνιξης, ἐπιδιώκοντας σέ ὅλες τίς περιπτώσεις πού θίγονται τά ζωτικά της συμφέροντα νά πετύχει πρακτική συμφωνία μαζί της, κάνοντας ὑποχωρήσεις ἀπέναντί της στόν καθορισμό τῶν τρόπων πραγματοποίησης τῶν σοσιαλιστικῶν μετασχηματισμῶν».

Μοῦ φαίνεται ὅτι ἐδῶ διατυπώνουμε αὐτό πού οἱ θεμελιωτές τοῦ σοσιαλισμοῦ ἔχουν πεῖ πολλές φορές σχετικά μέ τή μεσαία

ἀγροτιά. Ἡ παράγραφος αὐτή παρουσιάζει μόνο τήν ἀδυναμία ὅτι δέν εἶναι ἀρκετά συγκεκριμένη. Ζήτημα ὅμως εἶναι ἄν θά μπορούσαμε νά δόσουμε περισσότερα στό πρόγραμμα. Στό συνέδριο ὅμως δέν βάζουμε μόνο προγραμματικά ζητήματα, καί στό ζήτημα τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς πρέπει νά δόσουμε διπλή καί τριπλή προσοχή. Ἔχουμε στοιχεῖα πού δείχνουν καθαρά ὅτι στίς ἐξεγέρσεις πού ἔγιναν σέ ὁρισμένα μέρη, ὑπάρχει *γενικό σχέδιο* καί τό σχέδιο αὐτό εἶναι καθαρά συνδεμένο μέ τό στρατιωτικό σχέδιο τῶν λευκοφρουριτῶν, πού ἀποφάσισαν νά ἀρχίσουν τό Μάρτη γενική ἐπίθεση καί νά ὀργανώσουν μιά σειρά ἐξεγέρσεις. Στό Προεδρεῖο τοῦ συνεδρίου ὑπάρχει ἕνα σχέδιο ἔκκλησης τοῦ συνεδρίου πού θά σᾶς ἀνακοινωθεῖ[47]. Οἱ ἐξεγέρσεις αὐτές μᾶς δείχνουν πεντακάθαρα ὅτι οἱ ἀριστεροί ἐσέροι κι' ἕνα μέρος ἀπό τούς μενσεβίκους — στό Μπριάνσκ γιά τήν ἐξέγερση δούλεψαν οἱ μενσεβίκοι — παίζουν τό ρόλο ἀνοιχτοῦ πράκτορα τῶν λευκοφρουριτῶν. Γενική ἐπίθεση τῶν λευκοφρουριτῶν, ἐξεγέρσεις στά χωριά, διακοπή τῆς σιδηροδρομικῆς κίνησης: — δέν θά καταφέρουν ἄραγε νά ἀνατρέψουν ἔστω καί ἔτσι τούς μπολσεβίκους; Ἐδῶ προβάλλει ἐξαιρετικά καθαρά, σάν ἐπιτακτική ζωντανή ἀνάγκη ὁ ρόλος τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Στό συνέδριο δέν πρέπει ἁπλῶς νά ὑπογραμμίσουμε ἰδιαίτερα ὅτι εἴμαστε πρόθυμοι νά κάνουμε ὑποχωρήσεις ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά, μά καί νά σκεφτοῦμε μιά σειρά μέτρα, ὅσο τό δυνατό πιό συγκεκριμένα, πού νά δίνουν ἄμεσα κάτι στή μεσαία ἀγροτιά. Τά μέτρα αὐτά τά ἀπαιτοῦν ἐπιτακτικά καί τά συμφέροντα τῆς αὐτοσυντήρησης καί τά συμφέροντα τῆς πάλης ἐνάντια σέ ὅλους τούς ἐχθρούς μας, πού ξέρουν ὅτι ὁ μεσαῖος ἀγρότης ταλαντεύεται ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καί σ' ἐκείνους καί πού προσπαθοῦν νά τόν ἀποτραβήξουν ἀπό μᾶς. Τώρα ἡ κατάστασή μας εἶναι τέτια πού μᾶς ἐπιτρέπει νά ἔχουμε τεράστιες ἐφεδρεῖες. Ξέρουμε ὅτι καί ἡ πολωνική καί ἡ οὐγγρική ἐπανάσταση ἀναπτύσσονται καί πολύ γρήγορα. Οἱ ἐπαναστάσεις αὐτές θά μᾶς δόσουν προλεταριακές ἐφεδρεῖες, θά διευκολύνουν τήν κατάστασή μας καί θά δυναμώσουν σέ τεράστιο βαθμό τήν προλεταριακή μας βάση, πού εἶναι ἀδύνατη. Αὐτό μπορεῖ νά συμβεῖ στούς ἐρχόμενους μῆνες, δέν ξέρουμε ὅμως πότε θά συμβεῖ. Ξέρετε ὅτι οἱ στιγμές εἶναι τώρα πολύ σοβαρές, γι' αὐτό τώρα τό ζήτημα τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς ἀποκτᾶ τεράστια πρακτική σημασία.

Σέ συνέχεια θά ἤθελα νά σταθῶ στό θέμα *τῶν συνεταιρισμῶν* — στήν παράγραφο 48 τοῦ προγράμματός μας. Ὡς ἕνα βαθμό ἡ

παράγραφος αὐτή ἔχει παλιώσει. Ὅταν τή γράφαμε στήν ἐπιτροπή, στή χώρα μας ὑπῆρχαν οἱ συνεταιρισμοί καί δέν ὑπῆρχαν καταναλωτικές κομμοῦνες, ὕστερα ὅμως ἀπό λίγες μέρες ψηφίστηκε τό διάταγμα γιά τή συγχώνευση ὅλων τῶν συνεταιρισμῶν κάθε τύπου σέ ἑνιαία καταναλωτική κομμούνα. Δέν ξέρω ἄν δημοσιεύτηκε αὐτό τό διάταγμα [48] καί ἄν τό ξέρει ἡ πλειοψηφία ἀπό τούς παρευρισκομένους ἐδῶ. Ἄν ὄχι, τότε αὔριο ἤ μεθαύριο τό διάταγμα αὐτό θά δημοσιευτεῖ. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ παράγραφος ἔχει παλιώσει, μοῦ φαίνεται ὅμως ὅτι παρόλα αὐτά χρειάζεται, γιατί ὅλοι μας ξέρουμε καλά πώς ἀπό τά διατάγματα ὥς τήν ἐκτέλεση ὑπάρχει ἀρκετή ἀπόσταση. Μέ τούς συνεταιρισμούς ἀσχολούμαστε καί παιδευόμαστε ἀπό τόν Ἀπρίλη ἤδη τοῦ 1918 καί παρόλο πού εἴχαμε σημαντική ἐπιτυχία, ὡστόσο αὐτή δέν εἶναι ἀκόμη ἀποφασιστική. Κάπου-κάπου πετύχαμε τόσο μεγάλη συνένωση τοῦ πληθυσμοῦ στούς συνεταιρισμούς, πού σέ πολλούς νομούς τά 98% τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἔχουν κιόλας συνενωθεῖ. Οἱ συνεταιρισμοί ὅμως αὐτοί, πού ὑπῆρχαν στήν καπιταλιστική κοινωνία, εἶναι πέρα γιά πέρα διαποτισμένοι μέ τό πνεῦμα τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, καί ἐπικεφαλῆς τους βρίσκονται οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, οἱ ἀστοί είδικοί. Αὐτούς τούς συνεταιρισμούς δέν μπορέσαμε ἀκόμη νά τούς πάρουμε στά χέρια μας, ἐδῶ τό καθῆκον μας δέν ἔχει ἐκπληρωθεῖ. Τό διάταγμά μας κάνει ἕνα βῆμα πρός τά μπρός μέ τήν ἔννοια ὅτι δημιουργεῖ καταναλωτικές κομμοῦνες, καθορίζει ὅτι σέ ὅλη τή Ρωσία πρέπει νά συγχωνευτοῦν οἱ συνεταιρισμοί κάθε τύπου. Καί τό διάταγμα ὅμως αὐτό, καί ἄν ἀκόμη τό ἐφαρμόσουμε στό ἀκέραιο, θά ἀφήσει μέσα στή μελλοντική καταναλωτική κομμούνα τό αὐτόνομο τμῆμα τῶν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν, γιατί οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν, πού ξέρουν πρακτικά τό ζήτημα, μᾶς εἶπαν καί μᾶς ἀπόδειξαν ὅτι ὁ ἐργατικός συνεταιρισμός, πού εἶναι μιά ὀργάνωση πιό ἀναπτυγμένη, πρέπει νά διατηρηθεῖ, γιατί ἡ δράση του ἐπιβάλλεται ἀπό τήν ἀνάγκη. Στό Κόμμα μας ὑπῆρχαν πολλές διαφωνίες καί συζητήσεις σχετικά μέ τούς συνεταιρισμούς, ὑπῆρχαν προστριβές ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους πού δούλευαν στούς συνεταιρισμούς καί στούς μπολσεβίκους πού δούλευαν στά Σοβιέτ. Μοῦ φαίνεται ὅτι ἀπό ἄποψη ἀρχῶν τό ζήτημα πρέπει ἀναμφισβήτητα νά λυθεῖ μέ τήν ἔννοια ὅτι ὁ μηχανισμός αὐτός, ὁ μόνος πού προετοίμασε ὁ καπιταλισμός μέσα στίς μάζες, ὁ μόνος πού δρᾶ μέσα στίς ἀγροτικές μάζες, πού βρίσκεται ἀκόμη στό στάδιο τοῦ πρωτόγονου καπιτα-

λισμοῦ — πρέπει μέ κάθε θυσία νά διατηρηθεῖ, νά ἀναπτυχθεῖ καί, ὁπωσδήποτε, δέν πρέπει νά ἀχρηστευθεῖ. Ἐδῶ τό καθῆκον εἶναι δύσκολο, γιατί οἱ συνεταιρισμοί στίς περισσότερες περιπτώσεις ἔχουν γιά ἀρχηγούς ἀστούς εἰδικούς, πολλές φορές πραγματικούς λευκοφρουρίτες. Ἀπό δῶ γεννήθηκε τό μίσος ἐναντίον τους, μίσος δικαιολογημένο, ἀπό δῶ ξεπήδησε ἡ πάλη ἐναντίον τους. Τήν πάλη ὅμως αὐτή πρέπει, ἀσφαλῶς, νά τή διεξάγουμε ἐπιδέξια: *πρέπει νά τσακίζουμε τίς ἀντεπαναστατικές ἀπόπειρες τῶν συνεταιριστῶν, αὐτό ὅμως δέν πρέπει νά εἶναι πάλη ἐνάντια στό μηχανισμό τῶν συνεταιρισμῶν.* Πρέπει νά παραμερίσουμε τά ἀντεπαναστατικά αὐτά στελέχη τῶν συνεταιρισμῶν καί νά πάρουμε στά χέρια μας τή διοίκηση αὐτοῦ τοῦ μηχανισμοῦ. Τό καθῆκον ἐδῶ μπαίνει ἔτσι ἀκριβῶς, ὅπως μπαίνει καί σέ σχέση μέ τούς ἀστούς εἰδικούς· αὐτό εἶναι τό δεύτερο ζήτημα πού ἤθελα νά θίξω.

Τό ζήτημα τῶν *ἀστῶν εἰδικῶν* προκαλεῖ πολλές προστριβές καί διαφωνίες. Ὅταν τίς προάλλες εἶχα τήν εὐκαιρία νά μιλήσω στό Σοβιέτ Πετρούπολης, μερικές ἀπό τίς ἐρωτήσεις πού μοῦ ὑποβλήθηκαν ἀφοροῦσαν τό ζήτημα τοῦ μισθολογίου. Μέ ρωτοῦσαν: μπορεῖ ἄραγε σέ μιά σοσιαλιστική δημοκρατία νά πληρώσουμε καί μέχρι 3 000 ρούβλια; Βάλαμε αὐτό τό ζήτημα στό πρόγραμμα οὐσιαστικά, γιατί ἡ δυσαρέσκεια πού προκάλεσε τράβηξε ἀρκετά μακριά. Τό ζήτημα τῶν ἀστῶν εἰδικῶν μπαίνει στό στρατό, στή βιομηχανία, στούς συνεταιρισμούς, μπαίνει παντοῦ. Εἶναι ἕνα πολύ σοβαρό ζήτημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό. Μποροῦμε νά οἰκοδομήσουμε τόν κομμουνισμό μόνο ὅταν μέ τά μέσα τῆς ἀστικῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνικῆς τόν κάνουμε πιό προσιτό στίς μάζες. Διαφορετικά δέν μποροῦμε νά οἰκοδομήσουμε τήν κομμουνιστική κοινωνία. Καί γιά νά τήν οἰκοδομήσουμε κατ' αὐτό τόν τρόπο πρέπει νά πάρουμε τό μηχανισμό ἀπό τήν ἀστική τάξη, πρέπει νά τραβήξουμε στή δουλιά ὅλους αὐτούς τούς εἰδικούς. Στό πρόγραμμα ἐπίτηδες ἀναπτύξαμε λεπτομερειακά αὐτό τό ζήτημα γιά νά λυθεῖ ριζικά. Ξέρουμε πολύ καλά τί σημαίνει ἡ πολιτιστική καθυστέρηση τῆς Ρωσίας, τί συνέπειες ἔχει αὐτό γιά τή Σοβιετική ἐξουσία, πού ἔδωσε καταρχήν μιά ἀφάνταστα πολύ ἀνώτερη προλεταριακή δημοκρατία, πού ἔδωσε τό πρότυπο αὐτῆς τῆς δημοκρατίας γιά ὅλο τόν κόσμο — πῶς αὐτή ἡ πολιτιστική καθυστέρηση μειώνει τή Σοβιετική ἐξουσία καί ξαναδημιουργεῖ τή γραφειοκρατία. Ὁ σοβιετικός μηχανισμός

στά λόγια εἶναι προσιτός σέ ὅλους τούς ἐργαζόμενους, στήν πράξη ὅμως δέν εἶναι καθόλου προσιτός σέ ὅλους, ὅπως τό ξέρουμε ὅλοι μας. Καί γενικά ὄχι γιατί τό ἐμποδίζουν οἱ νόμοι, ὅπως γινόταν στόν καιρό τῆς ἀστικῆς τάξης: ἀπεναντίας οἱ νόμοι μας βοηθοῦν σ' αὐτό. Ἐδῶ ὅμως δέν φτάνουν μόνο οἱ νόμοι. Χρειάζεται μεγάλη διαπαιδαγωγική, ὀργανωτική, ἐκπολιτιστική δουλιά — πράγμα πού δέν μπορεῖς νά τό κάνεις γρήγορα μέ ἕνα νόμο, αὐτό ἀπαιτεῖ τεράστια μακρόχρονη δουλιά. Τό ζήτημα αὐτό τῶν ἀστῶν εἰδικῶν πρέπει νά λυθεῖ μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια στό σημερινό μας συνέδριο. Μιά τέτια λύση θά δόσει τή δυνατότητα στούς συντρόφους, πού ἀσφαλῶς παρακολουθοῦν μέ προσοχή τό συνέδριο, νά στηριχτοῦν στό κύρος του, νά δοῦν σέ ποιές δυσκολίες σκοντάφτουμε. Αὐτή θά βοηθήσει τούς συντρόφους, πού σέ κάθε βῆμα τους ἀντιμετωπίζουν αὐτό τό ζήτημα, νά πάρουν μέρος τουλάχιστο στήν προπαγανδιστική δουλιά.

Οἱ σύντροφοι πού ἀντιπροσωπεύουν τούς σπαρτακιστές στό συνέδριο, ἐδῶ στή Μόσχα, μᾶς διηγήθηκαν ὅτι στή δυτική Γερμανία, ὅπου ἡ βιομηχανία εἶναι ἀναπτυγμένη περισσότερο, ὅπου ἡ ἐπιροή τῶν σπαρτακιστῶν μέσα στούς ἐργάτες εἶναι μεγαλύτερη καί οἱ σπαρτακιστές δέν νίκησαν ἀκόμη ἐκεῖ, ὡστόσο σέ πάρα πολλές ἀπό τίς μεγαλύτερες ἐπιχειρήσεις, οἱ μηχανικοί, οἱ διευθυντές πήγαιναν στούς σπαρτακιστές καί τούς ἔλεγαν: «Θά ἔλθουμε μαζί σας». Σ' ἐμᾶς δέν ἔγινε αὐτό. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἐκεῖ τό πιό ὑψηλό πολιτιστικό ἐπίπεδο τῶν ἐργατῶν, ἡ μεγαλύτερη προλεταριοποίηση τοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ, ἴσως καί μιά σειρά ἄλλες αἰτίες, πού δέν τίς ξέρουμε, δημιούργησαν ἐκεῖ σχέσεις κάπως διαφορετικές ἀπό τίς δικές μας.

Πάντως, ἐδῶ βρίσκεται ἕνα ἀπό τά κυριότερα ἐμπόδια γιά τήν παραπέρα κίνησή μας πρός τά μπρός. Πρέπει τώρα ἀμέσως, χωρίς νά περιμένουμε ὑποστήριξη ἀπό ἄλλες χῶρες, νά ἀνεβάσουμε γρήγορα καί τώρα ἀμέσως τίς παραγωγικές δυνάμεις. Αὐτό δέν μποροῦμε νά τό κάνουμε χωρίς τούς ἀστούς εἰδικούς. Αὐτό πρέπει νά τό ποῦμε μιά γιά πάντα. Φυσικά, ἡ πλειοψηφία αὐτῶν τῶν εἰδικῶν εἶναι πέρα γιά πέρα διαποτισμένη μέ τήν ἀστική κοσμοθεωρία. Πρέπει νά τούς περιβάλλουμε μέ μιά ἀτμόσφαιρα συντροφικῆς συνεργασίας, μέ ἐργάτες ἐπιτρόπους, μέ κομμουνιστικούς πυρῆνες, νά τούς τοποθετήσουμε ἔτσι πού νά μή μποροῦν νά ξεφύγουν, πρέπει ὅμως νά τούς δόσουμε τή δυνατότητα νά δουλεύουν σέ καλύτερες συνθῆκες ἀπ' ὅ,τι δούλευαν στόν καιρό τοῦ καπιταλισμοῦ, γιατί αὐτό εἶναι τό στρῶμα

πού τό διαπαιδαγώγησε ἡ ἀστική τάξη, καί διαφορετικά δέν θά δουλέψει. Δέν μπορεῖς νά ἀναγκάσεις μέ τό ξύλο ἕνα ὁλόκληρο στρῶμα νά δουλέψει — αὐτό τό δοκιμάσαμε πολύ καλά. Μπορεῖ νά τούς ἀναγκάσεις νά μή συμμετέχουν ἐνεργά στήν ἀντεπανάσταση, μπορεῖ νά τούς φοβερίσεις ὥστε νά μήν τολμοῦν νά ἁπλώνουν τό χέρι τους γιά νά πάρουν προκηρύξεις λευκοφρουριτῶν. Στόν τομέα αὐτό οἱ μπολσεβίκοι ἐνεργοῦν δραστήρια. Αὐτό μπορεῖ νά γίνει, καί τό κάνουμε ἀρκετά. Αὐτό τό μάθαμε ὅλοι μας. Εἶναι ὅμως ἀδύνατο νά ἀναγκάσουμε μέ τέτιες μεθόδους ἕνα ὁλόκληρο στρῶμα νά δουλεύει. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἔχουν συνηθίσει σέ μιά πολιτισμένη δουλιά, τήν ἔκαναν νά προοδεύει μέσα στά πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, δηλ. πλούτιζαν τήν ἀστική τάξη μέ τεράστια ὑλικά ἐπιτεύγματα, ἐνῶ γιά τό προλεταριάτο τά διέθεταν σέ μηδαμινές δόσεις. Ὡστόσο ἔκαναν τόν πολιτισμό νά προοδεύσει, αὐτό ἦταν τό ἐπάγγελμά τους. Ἐφόσον βλέπουν ὅτι ἡ ἐργατική τάξη προωθεῖ τά ὀργανωμένα πρωτοπόρα στρώματα πού ὄχι μονάχα ἐκτιμοῦν τόν πολιτισμό, ἀλλά καί βοηθοῦν νά διαδοθεῖ στίς μάζες, ἀλλάζουν τή στάση τους ἀπέναντί μας. Ὅταν ἕνας γιατρός βλέπει ὅτι τό προλεταριάτο κεντρίζει τήν πρωτοβουλία τῶν ἐργαζομένων γιά τήν καταπολέμηση τῶν ἐπιδημιῶν, παίρνει πιά ἐντελῶς διαφορετική θέση ἀπέναντί μας. Ἔχουμε ἕνα μεγάλο στρῶμα ἀπ' αὐτούς τούς ἀστούς γιατρούς, μηχανικούς, γεωπόνους, συνεταιριστές, καί ὅταν αὐτοί θά δοῦν στήν πράξη ὅτι τό προλεταριάτο τραβάει σ' αὐτό τό ἔργο ὅλο καί πιό πλατιές μάζες, θά ἡττηθοῦν *ἠθικά* καί δέν θά ἀποσπαστοῦν ἁπλῶς πολιτικά ἀπό τήν ἀστική τάξη. Τότε τό καθῆκον μας θά γίνει πιό εὔκολο. Τότε θά τραβηχτοῦν μόνοι τους στό μηχανισμό μας, θά γίνουν ἕνα μέρος του. Γιά τό σκοπό αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά κάνουμε θυσίες. Γι' αὐτό δέν εἶναι τίποτε νά πληρώσουμε ἔστω καί δυό δισεκατομμύρια. Θά ἦταν παιδαριωδία νά φοβόμαστε αὐτές τίς θυσίες, γιατί θά σήμαινε πώς δέν καταλαβαίνουμε τά καθήκοντα πού στέκουν μπροστά μας.

Τό ξεχαρβάλωμα τῶν μεταφορῶν, τό ξεχαρβάλωμα τῆς βιομηχανίας καί τῆς γεωργίας ὑποσκάπτουν τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. Ἐδῶ πρέπει νά πάρουμε τά πιό δραστήρια μέτρα πού νά ἐντείνουν στό ἔπακρο ὅλες τίς δυνάμεις τῆς χώρας. Ἀπέναντι στούς ἀστούς εἰδικούς δέν πρέπει νά ἀκολουθοῦμε μιά μικρόψυχη πολιτική. Οἱ εἰδικοί αὐτοί δέν εἶναι ὑπηρέτες τῶν ἐκμεταλλευτῶν, εἶναι πολιτισμένοι ἄνθρωποι, πού στήν ἀστική κοινωνία ὑπηρετοῦσαν τήν ἀστική τάξη καί γι'

αὐτούς ὅλοι οἱ σοσιαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου ἔλεγαν ὅτι στήν προλεταριακή κοινωνία θά ὑπηρετοῦν *ἐμᾶς*. Στή μεταβατική αὐτή περίοδο πρέπει νά τούς ἐξασφαλίσουμε ὅσο τό δυνατό καλύτερες συνθῆκες ζωῆς. Αὐτό θά εἶναι ἡ καλύτερη πολιτική, αὐτό θά εἶναι ὁ οἰκονομικότερος τρόπος διαχείρισης τῶν οἰκονομικῶν. Διαφορετικά, γιά νά ἐξοικονομήσουμε μερικές ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια, μποροῦμε νά χάσουμε τόσα πού νά μή μποροῦμε νά ἐπανορθώσουμε τήν ἀπώλεια οὔτε μέ δισεκατομμύρια.

Σέ μιά συνομιλία σχετικά μέ τά μισθολόγια ὁ ἐπίτροπος Ἐργασίας σ. Σμίντ ἀνάφερε τά ἑξῆς γεγονότα. Εἶπε ὅτι γιά τήν ἐξίσωση τοῦ μισθοῦ ἐργασίας κάναμε τόσα, ὅσα δέν ἔκανε ποτέ καί δέν μποροῦσε νά κάνει σέ δεκάδες χρόνια κανένα ἀστικό κράτος. Πάρτε τά προπολεμικά μισθολόγια: ὁ ἀνειδίκευτος ἐργάτης ἔπαιρνε 1 ρούβλι τή μέρα, δηλ. 25 ρούβλια τό μήνα καί ὁ εἰδικευμένος 500 ρούβλια τό μήνα, χωρίς νά ὑπολογίσουμε ἐκείνους πού πληρώνονταν μέ ἑκατοντάδες χιλιάδες. Ὁ εἰδικός ἔπαιρνε 20 φορές περισσότερα ἀπό τόν ἐργάτη. Στά σημερινά μας μισθολόγια ἡ διακύμανση εἶναι ἀπό 600 ὥς 3 000 ρούβλια, διαφορά μόνο πέντε φορές. Γιά τήν ἐξίσωση κάναμε πολλά. Φυσικά, τούς εἰδικούς τώρα τούς πληρώνουμε μέ τό παραπάνω, ὅμως ὄχι μόνο ἀξίζει νά τούς πληρώνουμε ἐπιπλέον γιά τίς γνώσεις τους, ἀλλά εἶναι καί ὑποχρεωτικό καί ἀπαραίτητο ἀπό θεωρητική ἄποψη. Στό πρόγραμμα τό ζήτημα αὐτό τό ἐπεξεργαστήκαμε, κατά τή γνώμη μου, ἀρκετά λεπτομερειακά. Εἶναι ἀπαραίτητο νά τό ὑπογραμμίσουμε δυό φορές. Εἶναι ἀπαραίτητο νά τό λύσουμε ἐδῶ ὄχι μόνο ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, ἀλλά καί νά κάνουμε ἔτσι, ὥστε ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ συνεδρίου, ἐπιστρέφοντας στόν τόπο τους, νά μπορέσουν νά πετύχουν μέ τίς εἰσηγήσεις στίς ὀργανώσεις τους, μέ ὅλη τους τή δράση, τήν ἐφαρμογή τῆς ἀπόφασής μας.

Πετύχαμε ἤδη μιά τεράστια ἀλλαγή μέσα στήν ταλαντευόμενη διανόηση. Ἄν χθές μιλούσαμε γιά νομιμοποίηση τῶν μικροαστικῶν κομμάτων καί σήμερα συλλαμβάνουμε τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, ἐφαρμόζουμε ἀπέναντι σ' αὐτές τίς ταλαντεύσεις ἕνα ἐντελῶς καθορισμένο σύστημα. Μέσα σ' αὐτές τίς ταλαντεύσεις περνάει μιά, ἡ πιό σταθερή γραμμή: *τσάκισμα τῆς ἀντεπανάστασης, χρησιμοποίηση τοῦ πολιτιστικοῦ-ἀστικοῦ μηχανισμοῦ*. Οἱ μενσεβίκοι εἶναι οἱ χειρότεροι ἐχθροί τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιατί φοροῦν προλεταριακή μάσκα, οἱ μενσεβίκοι ὅμως εἶναι ἕνα στρῶμα μή προλεταριακό. Σ' αὐτό τό στρῶμα μόνο

ἕνας ἀσήμαντος ἀριθμός ἡγετῶν εἶναι προλετάριοι, ἐνῶ τό ἴδιο τό στρῶμα ἀποτελεῖται ἀπό μικροδιανοούμενους. Τό στρῶμα αὐτό ἔρχεται πρός ἐμᾶς. Θά τό κερδίσουμε ὁλόκληρο σάν στρῶμα. Κάθε φορά πού ἔρχονται σ' ἐμᾶς τούς λέμε: «Καλῶς ὁρίσατε». Σέ κάθε μιά ἀπό τίς ταλαντεύσεις ἕνα μέρος τους ἔρχεται σ' ἐμᾶς. Ἔτσι ἔγινε μέ τούς μενσεβίκους καί τούς ὀπαδούς τῆς «Νόβαγια Ζίζν»[49], μέ τούς ἐσέρους, ἔτσι θά γίνει μέ ὅλα αὐτά τά ταλαντευόμενα στοιχεῖα, πού θά μπερδεύονται πολύ καιρό ἀκόμα στά πόδια μας, θά ψευτοκλαῖνε, θά μεταπηδοῦν ἀπό τό ἕνα στρατόπεδο στό ἄλλο — μ' αὐτά τά στοιχεῖα ἄλλο τίποτε δέν γίνεται. Ἐμεῖς ὅμως, μέσα σέ ὅλες αὐτές τίς ταλαντεύσεις θά παίρνουμε τά στρώματα τῆς πολιτισμένης διανόησης στίς γραμμές τῶν σοβιετικῶν στελεχῶν καί θά ἀπομακρύνουμε τά στοιχεῖα ἐκεῖνα πού ἐξακολουθοῦν νά ὑποστηρίζουν τούς λευκοφρουρίτες.

Τό ἑπόμενο ζήτημα πού, σύμφωνα μέ τήν κατανομή τῶν θεμάτων, πρέπει νά ἐξετάσω εἶναι τό *ζήτημα τῆς γραφειοκρατίας καί τῆς προσέλκυσης τῶν πλατιῶν μαζῶν στή δουλιά τῶν Σοβιέτ.* Παράπονα γιά τή γραφειοκρατία ἀκούγονται ἀπό καιρό, παράπονα ἀναμφισβήτητα δικαιολογημένα. Στήν πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία κάναμε ὅ,τι δέν ἔκανε κανένα κράτος στόν κόσμο. Τό μηχανισμό ἐκεῖνο πού ἦταν πέρα γιά πέρα γραφειοκρατικός καί ἀστικός-καταπιεστικός, καί παραμένει τέτιος ἀκόμη καί στίς πιό ἐλεύθερες ἀστικές δημοκρατίες, ἐμεῖς τόν ἐξαφανίσαμε συθέμελα. Ἄς πάρουμε, λ.χ., τά δικαστήρια. Ἐδῶ, εἶναι ἀλήθεια, τό καθῆκον ἦταν εὐκολότερο, ἐδῶ δέν χρειάστηκε νά δημιουργήσουμε καινούργιο μηχανισμό, γιατί ὁ καθένας μπορεῖ νά δικάζει μέ βάση τήν ἐπαναστατική δικαιοσύνη τῶν ἐργαζόμενων τάξεων. Καί στόν τομέα αὐτό ἀκόμη δέν ἔχουμε ἀποπερατώσει τό ἔργο, κάθε ἄλλο, ὅμως σέ μιά σειρά περιοχές τά δικαστήρια ἔγιναν τέτια πού πρέπει νά εἶναι. Δημιουργήσαμε ὄργανα πού σ' αὐτά μποροῦν νά παίρνουν μέρος ὅλοι, κυριολεκτικά ὅλοι, ὄχι μόνο οἱ ἄντρες, ἀλλά καί οἱ γυναῖκες, τό πιό καθυστερημένο καί ἀδρανές αὐτό στοιχεῖο.

Ὅσοι ὑπηρετοῦν στούς ἄλλους τομεῖς τῆς διοίκησης εἶναι οἱ πιό σκληροτράχηλοι ὑπάλληλοι-γραφειοκράτες. Ἐδῶ τό καθῆκον εἶναι δυσκολότερο. Χωρίς αὐτό τό μηχανισμό δέν μποροῦμε νά ζήσουμε, κάθε τομέας τῆς διοίκησης δημιουργεῖ τήν ἀνάγκη ἑνός τέτιου μηχανισμοῦ. Ἐδῶ ὑποφέρουμε ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ Ρωσία δέν ἦταν ἀρκετά ἀναπτυγμένη ἀπό καπιταλιστική ἄποψη. Ἡ Γερμανία, ὅπως φαίνεται, θά τά βγάλει πέρα πιό εὔκολα, γιατί

ὁ γραφειοκρατικός μηχανισμός της πέρασε ἀπό ἕνα μεγάλο σχολεῖο, ὅπου ἀπομυζοῦν κάθε ἰκμάδα. Τούς ὑποχρεώνουν ὅμως νά δουλεύουν καί ὄχι νά στρογγυλοκάθονται στήν πολυθρόνα, ὅπως γίνεται στά δικά μας τά γραφεῖα. Τά παλιά αὐτά γραφειοκρατικά στοιχεῖα τά διαλύσαμε, τά ἀνακατέψαμε καί σέ συνέχεια ἀρχίσαμε νά τά τοποθετοῦμε ξανά σέ καινούργιες θέσεις. Οἱ τσαρικοί γραφειοκράτες ἄρχισαν νά περνοῦν σέ σοβιετικά ἱδρύματα καί νά διοχετεύουν τή γραφειοκρατία, νά μεταμφιέζονται σέ κομμουνιστές καί γιά νά ἔχουν μεγαλύτερη ἐπιτυχία στήν καριέρα τους ἐφοδιάζονται μέ βιβλιάριο μέλους τοῦ ΚΚΡ. Ἔτσι, ἀφοῦ τούς διώξανε ἀπό τήν πόρτα, μπαίνουν ἀπό τό παράθυρο. Ἐδῶ περισσότερο ἀπόλα γίνεται αἰσθητή ἡ ἔλλειψη πολιτισμένων δυνάμεων. Τούς γραφειοκράτες αὐτούς μποροῦμε νά τούς διαλύσουμε, δέν μπορεῖ ὅμως νά τούς ἀναδιαπαιδαγωγήσουμε μεμιᾶς. Ἐδῶ μπαίνουν μπροστά μας κατά πρῶτο λόγο καθήκοντα πού ἀφοροῦν τήν ὀργάνωση, τόν πολιτισμό καί τή διαπαιδαγώγηση.

Μποροῦμε νά πολεμήσουμε τή γραφειοκρατία ὥς τό τέλος, ὥς τήν ὁριστική συντριβή της, μόνο ὅταν ὅλος ὁ πληθυσμός πάρει μέρος στή διοίκηση. Στίς ἀστικές δημοκρατίες αὐτό δέν ἦταν ἁπλῶς ἀκατόρθωτο: *τό ἐμπόδιζε ὁ ἴδιος ὁ νόμος*. Στίς καλύτερες ἀστικές δημοκρατίες, ὅσο δημοκρατικές καί ἄν εἶναι, ὁ νόμος βάζει χιλιάδες ἐμπόδια πού δέν ἀφήνουν τούς ἐργαζόμενους νά παίρνουν μέρος στή διοίκηση. Ἐμεῖς κατορθώσαμε νά μήν ὑπάρχουν αὐτά τά ἐμπόδια στή χώρα μας, δέν πετύχαμε ὅμως ὥς τά τώρα νά μποροῦν οἱ ἐργαζόμενες μάζες νά παίρνουν μέρος στή διοίκηση — ἐκτός ἀπό τό νόμο, ὑπάρχει καί τό πολιτιστικό ἐπίπεδο πού δέν μπορεῖς νά τό ὑποτάξεις σέ κανένα νόμο. Τό χαμηλό αὐτό πολιτιστικό ἐπίπεδο κάνει ὥστε τά Σοβιέτ, πού σύμφωνα μέ τό πρόγραμμά τους, εἶναι ὄργανα διοίκησης *μέσω τῶν ἐργαζομένων*, στήν πραγματικότητα νά γίνονται ὄργανα διοίκησης *γιά τούς ἐργαζόμενους* μέσω τοῦ πρωτοπόρου στρώματος τοῦ προλεταριάτου καί ὄχι μέσω τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν.

Ἐδῶ ἔχουμε μπροστά μας ἕνα καθῆκον πού δέν μποροῦμε νά τό ἐκπληρώσουμε παρά μόνο μέ μιά μακρόχρονη διαπαιδαγώγηση. Τώρα τό καθῆκον αὐτό εἶναι γιά μᾶς ἀφάνταστα δύσκολο γιατί, ὅπως πολλές φορές μοῦ ἔτυχε νά τό τονίσω, τό στρῶμα τῶν ἐργατῶν πού διοικεῖ, εἶναι ὑπερβολικά, ἀπίστευτα *μικρό*. Πρέπει νά πάρουμε ἐνίσχυση. Ὅλες οἱ ἐνδείξεις λένε ὅτι μιά τέτια ἐφεδρεία ἀναπτύσσεται στό ἐσωτερικό τῆς χώρας. Εἶναι ἀναμφισβήτητη ἡ τεράστια δίψα γιά γνώσεις καί ἡ πιό τεράστια

ἐπιτυχία τῆς μόρφωσης, πού τίς περισσότερες φορές ἀποκτιέται ἔξω ἀπό τό σχολεῖο — δέν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία γιά τήν τεράστια ἐπιτυχία τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν στή μόρφωση. Ἡ ἐπιτυχία αὐτή δέν μπορεῖ νά περιληφθεῖ σέ κανένα σχολικό πλαίσιο, ἡ ἐπιτυχία ὅμως αὐτή εἶναι κολοσσιαία. Ὅλες οἱ ἐνδείξεις λένε ὅτι στό κοντινό μέλλον θά μᾶς ἔλθει μιά τεράστια ἐφεδρεία, πού θά ἀντικαταστήσει τούς ἐξαιρετικά καταπονημένους ἀπό τή δουλιά, ἐκπροσώπους τοῦ λεπτοῦ στρώματος τοῦ προλεταριάτου. Πάντως, τώρα ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἡ κατάστασή μας εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολη. Ἡ γραφειοκρατία νικήθηκε. Οἱ ἐκμὲταλλευτές διώχτηκαν. Τό πολιτιστικό ὅμως ἐπίπεδο δέν ἀνέβηκε καί γι' αὐτό οἱ γραφειοκράτες βρίσκονται στίς παλιές θέσεις. Τή γραφειοκρατία μπορεῖ νά τή στριμώξουμε μόνο μέ τήν ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς σέ πολύ πιό πλατιά κλίμακα ἀπ' ὅ,τι ὥς τώρα, παράλληλα μέ τήν πραγματική ἐφαρμογή μέτρων γιά τό τράβηγμα τῶν ἐργατῶν στή διοίκηση. Τά μέτρα αὐτά στόν τομέα τοῦ κάθε Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου τά ξέρετε ὅλοι σας καί δέν θά σταθῶ σ' αὐτά.

Τό τελευταῖο σημεῖο πού πρέπει νά θίξω εἶναι *ὁ ἡγετικός ρόλος τοῦ προλεταριάτου καί ἡ στέρηση τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος*. Τό Σύνταγμά μας ἀναγνωρίζει τό προβάδισμα τοῦ προλεταριάτου σέ σχέση μέ τήν ἀγροτιά καί στερεῖ τούς ἐκμεταλλευτές ἀπό τά ἐκλογικά δικαιώματα. Ἐνάντια σ' αὐτό ἔκαναν τίς περισσότερες ἐπιθέσεις οἱ καθαροί δημοκράτες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἐμεῖς τούς ἀπαντούσαμε καί τούς ἀπαντοῦμε ὅτι ξέχασαν τίς πιό βασικές θέσεις τοῦ μαρξισμοῦ, ξέχασαν ὅτι στίς χῶρες τους πρόκειται γιά ἀστική δημοκρατία, ἐνῶ ἐμεῖς περάσαμε στήν *προλεταριακή* δημοκρατία. Δέν ὑπάρχει καμιά χώρα στόν κόσμο πού νά ἔκανε ἔστω καί τό ἕνα δέκατο τῶν ὅσων ἔκανε στούς περασμένους μῆνες ἡ Σοβιετική Δημοκρατία γιά τούς ἐργάτες καί τούς φτωχούς ἀγρότες μέ τήν ἔννοια νά τούς τραβήξει στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους. Αὐτό εἶναι μιά ἀπόλυτη ἀλήθεια. Κανένας δέν θά ἀρνηθεῖ ὅτι γιά τήν πραγματική δημοκρατία καί ὄχι γιά τή δημοκρατία στά χαρτιά, γιά τό τράβηγμα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ἔχουμε κάνει τόσα ὅσα δέν ἔκαναν καί δέν μποροῦσαν νά κάνουν μέσα σέ ἑκατοντάδες χρόνια οἱ καλύτερες ρεπουμπλικανικές δημοκρατίες. Αὐτό καθόρισε τή σημασία τῶν Σοβιέτ, χάρη σ' αὐτό τά Σοβιέτ ἔγιναν τό σύνθημα τοῦ προλεταριάτου ὅλων τῶν χωρῶν.

Αὐτό ὅμως δέν μᾶς προφυλάσσει καθόλου ἀπό τό νά σκοντάφτουμε στό χαμηλό πολιτιστικό ἐπίπεδο τῶν μαζῶν. Τό ζήτη-

μα τῆς στέρησης τῶν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων τῆς ἀστικῆς τάξης δέν τό ἀντιμετωπίζουμε καθόλου ἀπόλυτα, γιατί θεωρητικά ἐπιτρέπεται πέρα γιά πέρα ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἀπό τή μιά, νά συντρίβει σέ κάθε βῆμα τήν ἀστική τάξη, κι' ἀπό τήν ἄλλη, νά μή στερήσει τήν ἀστική τάξη ἀπό τά ἐκλογικά δικαιώματα. Θεωρητικά αὐτό εἶναι ὁλότελα νοητό κι' ἐμεῖς δέν ἔχουμε τήν ἀξίωση νά εἶναι τό Σύνταγμά μας πρότυπο γιά τίς ἄλλες χῶρες. Ἁπλῶς λέμε ὅτι ὁποιος καταλαβαίνει τό πέρασμα στό σοσιαλισμό χωρίς συντριβή τῆς ἀστικῆς τάξης, αὐτός δέν εἶναι σοσιαλιστής. Ἄν ὅμως τήν ἀστική τάξη σάν τάξη εἶναι ἀπαραίτητο νά τή συντρίψουμε, δέν εἶναι ἀπαραίτητο καί νά τῆς στερήσουμε τά ἐκλογικά δικαιώματα καί τήν ἰσότητα. Ἐλευθερία γιά τήν ἀστική τάξη δέν θέλουμε, δέν ἀναγνωρίζουμε τήν ἰσότητα ἐκμεταλλευτῶν καί ἐκμεταλλευομένων, στό πρόγραμμα ὅμως ἐξετάζουμε τό ζήτημα αὐτό μέ τήν ἔννοια ὅτι τό Σύνταγμα δέν ὑπαγορεύει καθόλου μέτρα τέτιου εἴδους, ὅπως ἡ ἀνισότητα ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες. Τό Σύνταγμα τά καταχώρησε *ὅταν πιά* μπῆκαν στή ζωή. Μάλιστα τό Σύνταγμα τῶν Σοβιέτ δέν τό ἐπεξεργάστηκαν οἱ μπολσεβίκοι, τό ἐπεξεργάστηκαν πρίν τήν μπολσεβίκικη ἐπανάσταση οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἐνάντια στόν ἑαυτό τους. Τό ἐπεξεργάστηκαν ὅπως τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ἡ ζωή. Ἡ ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου προχωροῦσε πολύ πιό γρήγορα ἀπό τήν ὀργάνωση τῆς ἀγροτιᾶς, πράγμα πού ἔκανε τούς ἐργάτες στήριγμα τῆς ἐπανάστασης καί τούς ἔδινε στήν πράξη τό προβάδισμα. Παραπέρα μπαίνει τό καθῆκον ἀπό τό προβάδισμα αὐτό νά περάσουμε βαθμιαῖα στήν ἐξίσωσή τους. Τήν ἀστική τάξη κανένας δέν τήν ἔδιωχνε ἀπό τά Σοβιέτ οὔτε πρίν τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση, οὔτε ὕστερα ἀπ' αὐτή. *Ἡ ἀστική τάξη μόνη της ἔφυγε ἀπό τά Σοβιέτ.*

Νά πῶς ἔχουν τά πράγματα σχετικά μέ τά ἐκλογικά δικαιώματα τῆς ἀστικῆς τάξης. Τό καθῆκον μας εἶναι νά βάλουμε τό ζήτημα μέ ἀπόλυτη σαφήνεια. Δέν ζητᾶμε καθόλου συγγνώμη γιά τή στάση μας, ἀλλά ἀπαριθμοῦμε μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια τά γεγονότα ὅπως εἶναι. Τό Σύνταγμά μας, ὅπως τονίζουμε, ἦταν ὑποχρεωμένο νά εἰσάγει αὐτή τήν ἀνισότητα, γιατί τό πολιτιστικό ἐπίπεδο εἶναι χαμηλό, γιατί ἡ ὀργάνωση σ' ἐμᾶς εἶναι ἀδύνατη. Αὐτό ὅμως δέν τό μετατρέπουμε σέ ἰδανικό, ἀλλά ἀπεναντίας, στό πρόγραμμα τό Κόμμα παίρνει τήν ὑποχρέωση νά δουλεύει συστηματικά γιά τήν ἐξάλειψη αὐτῆς τῆς ἀνισότητας ἀνάμεσα στό πιό ὀργανωμένο προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά.

Τήν ἀνισότητα αὐτή θά τήν καταργήσουμε μόλις κατορθώσουμε νά ἀνεβάσουμε τό πολιτιστικό ἐπίπεδο. Τότε θά μπορέσουμε νά τά βγάλουμε πέρα χωρίς τέτιους περιορισμούς. Οἱ περιορισμοί αὐτοί καί τώρα, ὕστερα ἀπό 17 περίπου μῆνες ἐπανάστασης, ἔχουν πρακτικά πολύ μικρή σημασία.

Αὐτά εἶναι τά βασικά σημεῖα, σύντροφοι, καί σ' αὐτά θεώρησα ἀναγκαῖο νά σταθῶ στή γενική συζήτηση τοῦ προγράμματος γιά νά δόσω τή δυνατότητα νά προχωρήσει ἡ συζήτηση. (Χειροκροτήματα.)

4

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ 19 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

(Χειροκροτήματα.) Σύντροφοι, τό μέρος αὐτό τοῦ ζητήματος δέν μποροῦσα νά τό μοιράσω τό ἴδιο λεπτομερειακά μέ τόν σ. Μπουχάριν, ὅπως κάναμε σχετικά μέ τήν εἰσήγηση. Γι' αὐτό, ἴσως, νά μήν ὑπάρχει καί ἀνάγκη. Νομίζω ὅτι οἱ συζητήσεις πού διεξήχθηκαν ἐδῶ ἔδειξαν κυρίως ἕνα πράγμα: δέν ὑπάρχει κάποια συγκεκριμένη καί διαμορφωμένη ἀντιπρόταση. Πολλά εἰπώθηκαν τμηματικά, ἀποσπασματικά, δέν ἔγινε ὅμως καμιά ἀντιπρόταση. Θά σταθῶ στίς βασικές ἀντιρήσεις πού στρέφονταν κυρίως ἐνάντια στό εἰσαγωγικό μέρος. Ὁ σύντροφος Μπουχάριν μοῦ ὑπόδειξε πώς ἀνήκει σ' ἐκείνους πού ὑποστηρίζουν τήν ἄποψη ὅτι εἶναι δυνατό νά συνενώσουμε στήν εἰσαγωγή τό χαρακτηρισμό τοῦ καπιταλισμοῦ καί τό χαρακτηρισμό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ σέ ἕνα ἑνιαῖο σύνολο, ἐπειδή ὅμως δέν ὑπάρχει τέτιο, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ψηφίσουμε τό σχέδιο πού ὑπάρχει.

Πολλοί ὁμιλητές ὑποστήριξαν τήν ἄποψη — ἰδιαίτερα κατηγορηματικά τήν ὑποστήριξε ὁ σ. Ποντμπέλσκι — ὅτι τό σχέδιο στή μορφή πού σᾶς δόθηκε, δέν εἶναι σωστό. Τά ἐπιχειρήματα τοῦ σ. Ποντμπέλσκι ἦταν ἐξαιρετικά περίεργα. Σάν αὐτό, λ.χ., ὅτι ἡ ἐπανάσταση στήν πρώτη παράγραφο ὀνομάστηκε ἐπανάσταση κάποιας ἡμερομηνίας. Αὐτό γιά κάποιο λόγο θύμισε στόν σ. Ποντμπέλσκι ὅτι τάχα ἀκόμη κι' αὐτή ἡ ἐπανάσταση εἶναι ὑπέρ τοῦ νούμερου. Μπορῶ νά πῶ ὅτι στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἔχουμε νά κάνουμε μέ πάρα πολλά χαρτιά μέ νούμερα καί συχνά κουραζόμαστε ἀπ' αὐτό, ἀλλά γιατί νά μεταφέρουμε

τήν ἐντύπωση αὐτή κι' ἐδῶ; Καί ἀλήθεια τί χρειάζεται ἐδῶ τό νούμερο; Καθορίζουμε τή μέρα τῆς γιορτῆς καί τήν τιμοῦμε. Καί πῶς μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ κανείς ὅτι στίς 25 ἀκριβῶς τοῦ Ὀχτώβρη πάρθηκε ἡ ἐξουσία; Ἄν θά δοκιμάσετε κάπως νά τό ἀλλάξετε, αὐτό θά εἶναι τεχνητό. Ἄν ὀνομάσετε τήν ἐπανάσταση Ὀχτωβριανή-Νοεμβριανή, θά δόσετε μ' αὐτό τή δυνατότητα νά ποῦν ὅτι ἡ πράξη αὐτή δέν ἔγινε σέ μιά μέρα. Μά, φυσικά, ἡ ἐπανάσταση ἔγινε σέ μιά πιό μακρόχρονη περίοδο, οὔτε τόν Ὀχτώβρη, οὔτε τό Νοέμβρη, οὔτε καί σ' ἕνα χρόνο. Ὁ σ. Ποντμπέλσκι ἐπιτέθηκε, γιατί σέ μιά ἀπό τίς παραγράφους γίνεται λόγος γιά *ἐπερχόμενη* κοινωνική ἐπανάσταση. Φανταστεῖτε μέ βάση αὐτό ὅτι τό πρόγραμμα ἀποτελεῖ μάλλον κάποια ἀπόπειρα «προσβολῆς τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητας» — τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Βρισκόμαστε μέσα σέ κοινωνική ἐπανάσταση, καί μᾶς μιλοῦν γι' αὐτή σάν ἐπερχόμενη! Ἕνα τέτιο ἐπιχείρημα εἶναι τελείως ἀστήρικτο, γιατί στό πρόγραμμά μας γίνεται λόγος γιά κοινωνική ἐπανάσταση σέ παγκόσμια κλίμακα.

Μᾶς λένε ὅτι ἐξετάζουμε ἀπό οἰκονομική πλευρά τήν ἐπανάσταση. Χρειάζεται αὐτό ἤ ὄχι; Ἐδῶ πολλοί σύντροφοι παρασύρθηκαν καί μίλησαν γιά παγκόσμιο Σοβιέτ λαϊκῆς οἰκονομίας καί γιά ὑποταγή ὅλων τῶν ἐθνικῶν κομμάτων στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΚΚΡ. Ὁ σ. Πιατακόφ παραλίγο νά φτάσει ὥς ἐκεῖ. (Ὁ Π ι α τ α κ ό φ (ἀ π ό τ ή θ έ σ η τ ο υ): «Κι' ἐσεῖς νομίζετε ὅτι θά ἦταν ἄσχημο αὐτό;») Ἄν αὐτός τώρα κάνει τήν παρατήρηση ὅτι αὐτό δέν θά ἦταν ἄσχημο, ἐγώ πρέπει νά ἀπαντήσω ὅτι, ἄν ὑπῆρχε κάτι παρόμοιο στό πρόγραμμα, δέν θά ὑπῆρχε ἀνάγκη νά τό κριτικάρουμε: αὐτοί πού θά ἔκαναν μιά τέτια πρόταση θά χάνονταν μονάχοι τους. Οἱ σύντροφοι πού παρασύρονται δέν πῆραν ὑπόψη τους ὅτι στό πρόγραμμα πρέπει νά ξεκινᾶμε ἀπ' αὐτό πού ὑπάρχει. Ἕνας σύντροφος, νομίζω ὁ Σουνίτσα, πού ἐπέκρινε πολύ ἔντονα τό πρόγραμμα σάν κακομοιριασμένο κτλ., ἕνας ἀπ' αὐτούς τούς συντρόφους πού παρασύρονται, εἶπε ὅτι δέν μπορεῖ νά συμφωνήσει πώς πρέπει νά ὑπάρχει αὐτό πού ὑπάρχει, ἀλλά προτείνει πώς πρέπει νά ὑπάρχει αὐτό πού δέν ὑπάρχει. (Γ έ λ ι α.) Νομίζω ὅτι ἡ διατύπωση αὐτή τοῦ ζητήματος, ἐπειδή εἶναι τελείως λαθεμένη, προκαλεῖ δικαιολογημένα τά γέλια. Δέν εἶπα ὅτι πρέπει νά ὑπάρχει μόνο αὐτό πού ὑπάρχει. Εἶπα ὅτι πρέπει *νά ξεκινοῦμε ἀπό ἐκεῖνο πού ἔχει διαπιστωθεῖ ἀπόλυτα.* Πρέπει νά ποῦμε καί νά ἀποδείξουμε στούς προλετάριους καί στούς ἐργαζόμενους

ἀγρότες ὅτι ἡ κομμουνιστική ἐπανάσταση εἶναι ἀναπόφευκτη. Εἶπε κανένας ἐδῶ ὅτι αὐτό δέν πρέπει νά τό λέμε; Ἄν κάποιος δοκίμαζε νά ὑποβάλει μιά τέτια πρόταση θά τοῦ ἀποδείχναμε ὅτι δέν εἶναι ἔτσι. Κανένας δέν εἶπε καί δέν θά πεῖ κάτι παρόμοιο, γιατί εἶναι ἀναμφισβήτητο τό γεγονός ὅτι τό Κόμμα μας ἦλθε στήν ἐξουσία στηριζόμενο ὄχι μόνο στό κομμουνιστικό προλεταριάτο, ἀλλά καί σέ ὅλη τήν ἀγροτιά. Μήπως θά περιοριστοῦμε μόνο νά ποῦμε σέ ὅλες αὐτές τίς μάζες πού τώρα ἔρχονται μαζί μας: «Ἔργο τοῦ Κόμματος εἶναι νά πραγματοποιήσει μονάχα τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Ἡ κομμουνιστική ἐπανάσταση ἔγινε, πραγματοποιεῖστε τόν κομμουνισμό». Μιά τέτια ἄποψη εἶναι ἐντελῶς ἀστήρικτη, θεωρητικά λαθεμένη. Τό Κόμμα μας ἀφομοίωσε ἄμεσα καί πιό πολύ ἔμμεσα, ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, πού τώρα καταλαβαίνουν τό ζήτημα τῆς ταξικῆς πάλης, τό ζήτημα τοῦ περάσματος ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό.

Σήμερα μπορεῖ νά ποῦμε — φυσικά, δέν θά ὑπάρχει καμιά ὑπερβολή σ' αὐτό — ὅτι πουθενά, σέ καμιά ἄλλη χώρα ὁ ἐργαζόμενος πληθυσμός δέν ἐνδιαφέρθηκε τόσο γιά τό ζήτημα τῆς μετατροπῆς τοῦ καπιταλισμοῦ σέ σοσιαλισμό, ὅπως σ' ἐμᾶς τώρα. Γι' αὐτό σ' ἐμᾶς σκέπτονται πολύ περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη χώρα. Μήπως τό Κόμμα δέν πρέπει νά δόσει ἀπάντηση σ' αὐτό τό ζήτημα; Ἐμεῖς πρέπει νά ἀποδείξουμε ἐπιστημονικά μέ τί τρόπο θά προχωρήσει ἡ κομμουνιστική αὐτή ἐπανάσταση. Στόν τομέα αὐτό ὅλες οἱ ὑπόλοιπες προτάσεις εἶναι μεσοβέζικες. Κανένας δέν θέλησε νά τό διαγράψουμε αὐτό ὁλοκληρωτικά. Μίλησαν ἀόριστα: ἴσως, μπορεῖ νά συντομευτεῖ, νά μήν παραθέσουμε περικοπές ἀπό τό παλιό πρόγραμμα, γιατί ἐκεῖνο δέν ἦταν σωστό. Ὅμως, ἄν ἐκεῖνο δέν ἦταν σωστό, πῶς μπορούσαμε νά στηριζόμαστε σ' αὐτό στά τόσα χρόνια τῆς δουλιᾶς μας; Πιθανό νά ἔχουμε ἕνα γενικό πρόγραμμα ὅταν θά δημιουργηθεῖ ἡ παγκόσμια Σοβιετική Δημοκρατία, ὥς τότε ὅμως, σίγουρα, θά γράψουμε κάμποσα ἀκόμη προγράμματα. Νά τά γράψουμε ὅμως τώρα πού ὑπάρχει μόνο μιά Σοβιετική Δημοκρατία στή θέση τῆς παλιᾶς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας, θά ἦταν πρόωρο. Ἀκόμη καί ἡ Φιλλανδία πού τραβάει ἀναμφισβήτητα γιά τή Σοβιετική Δημοκρατία, δέν τήν πραγματοποίησε ἀκόμη — ἡ Φιλλανδία, πού διακρίνεται ἀπό ὅλους τούς ἄλλους λαούς πού κατοικοῦσαν στήν πρώην Ρωσική αὐτοκρατορία γιά τό μεγάλο πολιτισμό της.

Συνεπῶς, νά ἔχουμε τώρα τήν ἀξίωση νά δόσουμε στό πρόγραμμα τή διατύπωση ἑνός τελειωμένου προτσές θά ἦταν πολύ μεγάλο λάθος. Αὐτό θά ἦταν τό ἴδιο μέ τό νά βάλουμε τώρα στό πρόγραμμα τό παγκόσμιο Συμβούλιο λαϊκῆς οἰκονομίας. Ὡστόσο ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δέν μπορέσαμε ἀκόμη νά συνηθίσουμε σ' αὐτή τήν κακοφτιαγμένη λέξη «σοβναρχόζ» καί οἱ ξένοι, λένε, ὑπάρχουν περιπτώσεις πού ψάχνουν στόν ὁδηγό νά βροῦν μήπως ὑπάρχει τέτιος σταθμός. (Γ έ λ ι α.) Τίς λέξεις αὐτές δέν μποροῦμε νά τίς ἐπιβάλουμε σέ ὅλο τόν κόσμο μέ διατάγματα.

Γιά νά εἶναι τό πρόγραμμά μας διεθνές πρέπει νά παίρνει ὑπόψη του τά ταξικά ἐκεῖνα στοιχεῖα πού ἀπό οἰκονομική πλευρά εἶναι χαρακτηριστικά γιά ὅλες τίς χῶρες. Γιά ὅλες τίς χῶρες εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ καπιταλισμός στίς περισσότερες περιοχές ἀναπτύσσεται ἀκόμη. Αὐτό εἶναι σωστό γιά ὅλη τήν Ἀσία, γιά ὅλες τίς χῶρες πού περνοῦν στήν ἀστική δημοκρατία, αὐτό εἶναι σωστό γιά μιά σειρά περιοχές τῆς Ρωσίας. Νά ὁ σ. Ρίκοφ, πού στόν τομέα τῆς οἰκονομίας ξέρει πολύ καλά τά γεγονότα, μᾶς εἶπε γιά μιά καινούργια ἀστική τάξη πού ὑπάρχει στή χώρα μας. Αὐτό εἶναι ἀλήθεια. Αὐτή γεννιέται ὄχι μόνο ἀπό τούς σοβιετικούς ὑπαλλήλους μας — κατά ἕνα ἐλάχιστο τρόπο μπορεῖ νά γεννιέται καί ἀπό ἐκεῖ — αὐτή γεννιέται ἀπό τούς κόλπους τῆς ἀγροτιᾶς καί τῶν βιοτεχνῶν, πού ἀπελευθερώθηκαν ἀπό τό ζυγό τῶν καπιταλιστικῶν τραπεζῶν καί ἀποκόπηκαν τώρα ἀπό τίς σιδηροδρομικές μεταφορές. Αὐτό εἶναι γεγονός. Μέ ποιόν τρόπο λοιπόν θέλετε νά ἀποφύγετε τό γεγονός αὐτό; Μ' αὐτό διασκεδάζετε μόνο τίς αὐταπάτες σας, ἤ προσφέρετε ἕνα βιβλιαράκι γιά τήν πραγματικότητα πού δέν μελετήσατε καλά, ἡ ὁποία πραγματικότητα εἶναι πολύ πιό σύνθετη. Αὐτή μᾶς δείχνει ὅτι καί στή Ρωσία ἡ καπιταλιστική ἐμπορευματική οἰκονομία ζεῖ, δρᾶ, ἀναπτύσσεται, γεννᾶ τήν ἀστική τάξη ὅπως καί σέ κάθε ἄλλη καπιταλιστική κοινωνία.

Ὁ σ. Ρίκοφ ἔλεγε: «Παλεύουμε ἐνάντια στήν ἀστική τάξη πού γεννιέται στή χώρα μας, γιατί τό ἀγροτικό νοικοκυριό δέν ἐξαφανίστηκε ἀκόμη καί τό νοικοκυριό αὐτό γεννᾶ τήν ἀστική τάξη καί τόν καπιταλισμό». Δέν ἔχουμε γι' αὐτό ἀκριβῆ στοιχεῖα, ὅτι ὅμως αὐτό γίνεται δέν χωράει ἀμφιβολία. Σέ ὅλο τόν κόσμο ἡ Σοβιετική Δημοκρατία ὑπάρχει γιά τήν ὥρα μόνο στό ἔδαφος τῆς πρώην Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας. Σέ μιά σειρά χῶρες μεγαλώ-

νει καί ἀναπτύσσεται, ὅμως σέ καμιά ἄλλη χώρα δέν ὑπάρχει ἀκόμη. Γι' αὐτό νά ἀξιώνουμε νά μπεῖ στό πρόγραμμά μας αὐτό πού δέν τό πετύχαμε ἀκόμη εἶναι μιά φαντασία, εἶναι ἐπιθυμία νά ξεφύγουμε ἀπό τή δυσάρεστη πραγματικότητα, κι' αὐτή δείχνει ὅτι οἱ πόνοι τῆς γέννας τῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας στίς ἄλλες χῶρες εἶναι ἀναμφισβήτητα πιό δυνατοί ἀπ' αὐτούς πού περάσαμε ἐμεῖς. Σ' ἐμᾶς αὐτό ἔγινε εὔκολα, γιατί νομιμοποιήσαμε στίς 26 τοῦ 'Οχτώβρη τοῦ 1917 αὐτό πού ἀπαιτοῦσαν οἱ ἀγρότες στίς ἀποφάσεις τῶν ἐσέρων. Αὐτό δέν ὑπάρχει σέ καμιά ἄλλη χώρα. Ἕνας σύντροφος ἐλβετός κι' ἕνας γερμανός σύντροφος τόνισαν ὅτι στήν 'Ελβετία οἱ ἀγρότες ἐξοπλίστηκαν ἐνάντια στούς ἀπεργούς ὅπως δέν ἔγινε ποτέ ἄλλοτε, καί ὅτι στή Γερμανία δέν φυσάει καθόλου ἐλεύθερος ἀέρας στό χωριό μέ τήν ἔννοια τῆς ἐμφάνισης Σοβιέτ ἀπό ἐργάτες γῆς καί μικροαγρότες. Σ' ἐμᾶς, ὕστερα ἀπό τούς πρώτους μῆνες τῆς ἐπανάστασης, τά Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν ἀγκάλιασαν σχεδόν ὅλη τή χώρα. 'Εμεῖς, μιά καθυστερημένη χώρα, τά δημιουργήσαμε. 'Εδῶ ὑπάρχει ἕνα τεράστιο πρόβλημα, πού οἱ λαοί τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν ἀκόμη δέν τό λύσανε. Καί τί ὑποδειγματικό καπιταλιστικό ἔθνος εἴμασταν ἐμεῖς; Ὡς τό 1917 στή χώρα μας ὑπῆρχαν ἀκόμη ὑπολείμματα δουλοπαροικίας. Κανένα ὅμως ἔθνος καπιταλιστικά συγκροτημένο δέν ἔδειξε ἀκόμη πῶς λύνεται αὐτό τό ζήτημα στήν πράξη. 'Εμεῖς πήραμε τήν ἐξουσία σέ ἐξαιρετικές συνθῆκες, ὅταν ὁ ζυγός τοῦ τσαρισμοῦ μᾶς ἀνάγκασε μέ μεγάλη ὁρμή νά κάνουμε ριζική καί γρήγορη ἀλλαγή καί καταφέραμε στίς ἐξαιρετικές αὐτές συνθῆκες νά στηριχτοῦμε γιά μερικούς μῆνες σέ ὅλη τήν ἀγροτιά σάν σύνολο. Αὐτό εἶναι ἱστορικό γεγονός. Ὡς τό καλοκαίρι τοῦ 1918 τό λιγότερο, ὥς τή συγκρότηση τῶν 'Επιτροπῶν φτωχολογιᾶς, κρατηθήκαμε σάν ἐξουσία γιατί στηριζόμαστε σέ ὅλη τήν ἀγροτιά σάν σύνολο. Αὐτό δέν εἶναι δυνατό νά γίνει σέ καμιά καπιταλιστική χώρα. Νά, τό βασικό αὐτό οἰκονομικό γεγονός ἐσεῖς τό ξεχνᾶτε, ὅταν μιλᾶτε γιά ριζική ἀνάπλαση ὅλου τοῦ προγράμματος. Χωρίς αὐτό τό πρόγραμμά σας δέν στηρίζεται σέ ἐπιστημονική βάση.

Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ξεκινᾶμε ἀπό τή μαρξιστική θέση, πού τήν παραδέχονται ὅλοι, ὅτι τό πρόγραμμα πρέπει νά στηρίζεται σέ ἐπιστημονικά θεμέλια. Τό πρόγραμμα πρέπει νά ἐξηγήσει στίς μάζες πῶς ἐμφανίστηκε ἡ κομμουνιστική ἐπανάσταση, γιατί εἶναι ἀναπόφευκτη, ποῦ βρίσκεται ἡ σημασία της, ἡ οὐσία της, ἡ

δύναμή της, τί πρέπει νά λύσει. Τό πρόγραμμά μας πρέπει νά εἶναι ντοκουμέντο γιά προπαγάνδα, τέτιο ἀκριβῶς ντοκουμέντο, ὅπως ἦταν ὅλα τά προγράμματα, ὅπως ἦταν, λ.χ., τό πρόγραμμα τῆς Ἐρφούρτης[50]. Κάθε παράγραφος τοῦ προγράμματος ἐκείνου περιεῖχε ἑκατοντάδες χιλιάδες λόγους καί ἄρθρα προπαγανδιστῶν. Στό πρόγραμμά μας κάθε παράγραφος εἶναι αὐτό πού πρέπει νά ξέρει, νά ἀφομοιώσει καί νά καταλάβει ὁ κάθε ἐργαζόμενος. Ἄν αὐτός δέν καταλαβαίνει τί θά πεῖ καπιταλισμός, ἄν δέν καταλαβαίνει ὅτι ἡ μικρή ἀγροτιά καί τό βιοτεχνικό νοικοκυριό γεννοῦν ἀναπόφευκτα καί ὑποχρεωτικά τόν καπιταλισμό αὐτό διαρκῶς, ἄν αὐτό δέν τό καταλαβαίνει, τότε, κι' ἄν ἑκατό φορές ἀκόμη δηλώνει ὅτι εἶναι κομμουνιστής καί φωνάζει ὑπέρ τοῦ πιό ριζοσπαστικοῦ κομμουνισμοῦ, ὁ κομμουνισμός αὐτός δέν ἀξίζει πεντάρα τσακιστή. Ἐμεῖς ἐκτιμοῦμε τόν κομμουνισμό μόνο τότε, ὅταν εἶναι θεμελιωμένος οἰκονομικά.

Ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση θά ἀλλάξει πάρα πολλά, ἀκόμη καί σέ μερικές ἀναπτυγμένες χῶρες. Ὁ καπιταλιστικός τρόπος παραγωγῆς ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει σέ ὅλο τόν κόσμο, συχνά διατηρεῖ τίς λιγότερο ἀναπτυγμένες μορφές του, ἄν καί ὁ ἰμπεριαλισμός συγκέντρωσε καί συγκεντροποίησε τό χρηματιστικό κεφάλαιο. Σέ καμιά χώρα, ἀκόμη καί τήν πιό ἀναπτυγμένη, δέν μπορεῖς νά βρεῖς καπιταλισμό ἀποκλειστικά στήν πιό συγχρονισμένη μορφή του. Τίποτε παρόμοιο δέν ὑπάρχει ἀκόμη καί στή Γερμανία. Ὅταν συγκεντρώναμε ὑλικό σχετικά μέ τά συγκεκριμένα καθήκοντά μας ὁ σ. διευθυντής τοῦ Κεντρικοῦ γραφείου στατιστικῆς ἀνακοίνωσε ὅτι στή Γερμανία ὁ γερμανός ἀγρότης *ἔκρυψε* ἀπό τά ὄργανα ἐπισιτισμοῦ τά 40% τῶν πλεονασμάτων του σέ πατάτα. Σέ καπιταλιστικό κράτος, ὅπου ὁ καπιταλισμός βρίσκεται σέ ὅλη του τήν ἀνάπτυξη, ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν μικρά ἀγροτικά νοικοκυριά μέ τή μικρή ἐλεύθερη πούληση, μέ τή μικρή κερδοσκοπία. Τά γεγονότα αὐτά δέν πρέπει νά τά ξεχνᾶμε. Ἀπό τίς τριακόσιες χιλιάδες μέλη τοῦ Κόμματος πού ἀντιπροσωπεύονται ἐδῶ, θά βρεθοῦν ἄραγε πολλοί τέτιοι ἄνθρωποι πού καταλαβαίνουν καλά τό ζήτημα αὐτό; Εἶναι γελοία ἀλαζονεία νά νομίζουμε ὅτι, ἐπειδή γιά μᾶς πού εἴχαμε τό εὐτύχημα νά γράψουμε τό σχέδιο ὅλα αὐτά εἶναι γνωστά, τότε καί ἡ πλειοψηφία τῶν κομμουνιστῶν ἔφτασε ὥς τό σημεῖο αὐτό. Ὄχι, σ' αὐτούς χρειάζονται τά στοιχειώδη αὐτά πράγματα, σ' αὐτούς χρειάζονται αὐτά ἑκατό φορές περισσότερο ἀπό μᾶς, γιατί δέν

μπορεῖ νά ὑπάρχει κομμουνισμός σέ ἀνθρώπους πού δέν ἀφομοίωσαν, δέν ἐξήγησαν τί εἶναι κομμουνισμός καί τί εἶναι ἐμπορευματική οἰκονομία. Ἐμεῖς κάθε μέρα, σέ κάθε ζήτημα τῆς πρακτικῆς οἰκονομικῆς, τῆς ἐπισιτιστικῆς, τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς, ἤ τῆς πολιτικῆς πού ἀφορᾶ τό ΑΣΛΟ, προσκρούουμε στά γεγονότα αὐτά τῆς μικρῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας. Γι' αὐτό ὅμως δέν πρέπει νά μιλᾶμε τάχα στό πρόγραμμα! Ἄν θά κάναμε ἔτσι, θά δείχναμε μόνο ὅτι δέν μποροῦμε νά λύσουμε τό ζήτημα αὐτό, ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστασης στή χώρα μας ἐξηγεῖται ἀπό τίς ἐξαιρετικές συνθῆκες.

Σ' ἐμᾶς ἔρχονται σύντροφοι ἀπό τή Γερμανία γιά νά διευκρινίσουν τίς μορφές τοῦ σοσιαλιστικοῦ συστήματος. Κι' ἐμεῖς πρέπει νά ἐνεργοῦμε ἔτσι, ὥστε νά ἀποδείξουμε στούς συντρόφους τοῦ ἐξωτερικοῦ τή δύναμή μας, γιά νά δοῦν ὅτι στήν ἐπανάστασή μας δέν βγαίναμε καθόλου ἀπό τά πλαίσια τῆς πραγματικότητας, γιά νά τούς δόσουμε ὑλικό, πού θά εἶναι γι' αὐτούς ἀδιάβλητο. Θά ἦταν γελοῖο νά παρουσιάζουμε τήν ἐπανάστασή μας σάν κάτι τό ἰδανικό γιά ὅλες τίς χῶρες, νά φανταζόμαστε ὅτι αὐτή ἔκανε μιά σειρά μεγαλοφυεῖς ἀνακαλύψεις καί ἔμπασε ἕνα σωρό σοσιαλιστικούς νεωτερισμούς. Αὐτό δέν τό ἄκουσα ἀπό κανέναν καί βεβαιώνω ὅτι δέν θά τό ἀκούσουμε ἀπό κανέναν. Ἔχουμε πρακτική πείρα τῆς πραγματοποίησης τῶν πρώτων βημάτων στόν τομέα τῆς καταστροφῆς τοῦ καπιταλισμοῦ σέ μιά χώρα μέ μιά εἰδική σχέση τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Τίποτε περισσότερο δέν ὑπάρχει. Ἄν θά παραστήσουμε τό βάτραχο, νά ξεφυσοῦμε καί νά φουσκώνουμε, αὐτό θά εἶναι γελοῖο γιά ὅλο τόν κόσμο. Θά εἴμαστε κοινοί καυχησιάρηδες.

Μέ τό μαρξιστικό πρόγραμμα διαπαιδαγωγήσαμε τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου καί μέ τόν ἴδιο τρόπο πρέπει νά διαπαιδαγωγήσουμε καί τίς δεκάδες ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζομένων μας. Συγκεντρωθήκαμε ἐδῶ σάν ἰδεολογικοί καθοδηγητές καί πρέπει νά ποῦμε στίς μάζες: «Διαπαιδαγωγήσαμε τό προλεταριάτο καί πάντοτε καί πρίν ἀπόλα ξεκινούσαμε ἀπό τήν ἀκριβή οἰκονομική ἀνάλυση». Τό καθῆκον αὐτό δέν εἶναι ὑπόθεση τοῦ μανιφέστου. Τό μανιφέστο τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς εἶναι μιά ἔκκληση, μιά διακήρυξη, στρέφει τήν προσοχή σ' αὐτό πού βρίσκεται μπροστά μας, ἀπευθύνεται στά αἰσθήματα τῶν μαζῶν. Δοκιμάστε νά ἀποδείξετε ἐπιστημονικά ὅτι ἔχετε μιά οἰκονομική βάση καί ὅτι δέν χτίζετε

στήν ἄμμο. Ἄν δέν μπορεῖτε νά τό κάνετε αὐτό, μήν καταπιάνεστε μέ τή σύνταξη προγράμματος. Καί γιά νά τό κάνουμε αὐτό δέν πρέπει νά ἐνεργήσουμε διαφορετικά παρά μόνο ἐξετάζοντας ξανά ὅ,τι ζήσαμε μέσα σέ 15 χρόνια. Ἄν πρίν 15 χρόνια λέγαμε ὅτι βαδίζουμε γιά τήν ἐπικείμενη κοινωνική ἐπανάσταση καί τώρα φτάσαμε, μήπως αὐτό μᾶς ἀδυνατίζει; Αὐτό μᾶς ἐνισχύει, μᾶς δυναμώνει. Ὅλα καταλήγουν στό ὅτι ὁ καπιταλισμός περνάει στόν ἰμπεριαλισμό καί ὁ ἰμπεριαλισμός ὁδηγεῖ στήν ἔναρξη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Αὐτό εἶναι μιά ἀνιαρή καί μακρόχρονη διαδικασία καί καμιά καπιταλιστική χώρα δέν πέρασε ἀκόμη τό προτσές αὐτό. Εἶναι ὅμως ἀπαραίτητο νά ἀναφέρουμε τό προτσές αὐτό στό πρόγραμμα.

Νά γιατί οἱ θεωρητικές ἀντιρήσεις πού ἔγιναν δέν ἀντέχουν καί στήν παραμικρότερη κριτική. Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι, ἄν θά βάζαμε 10-20 φιλόλογους μέ πείρα στή διατύπωση τῶν σκέψεών τους νά δουλέψουν ἀπό τρεῖς-τέσσερις ὧρες τό 24ωρο, μέσα σέ ἕνα μήνα θά συντάσσαμε καλύτερο, πιό ὁλοκληρωμένο πρόγραμμα. Νά ἀπαιτοῦμε ὅμως νά γίνει αὐτό μέσα σέ μιά-δυό μέρες, ὅπως εἶπε ὁ σ. Ποντμπέλσκι, εἶναι γελοῖο. Δουλέψαμε ὄχι μιά-δυό μέρες, οὔτε καί δυό ἑβδομάδες. Τό λέω ξανά, ἄν θά μποροῦσε νά ἐκλέξουμε γιά ἕνα μήνα μιά ἐπιτροπή ἀπό 30 ἄτομα καί νά τή βάζαμε νά δουλεύει μερικές ὧρες τήν ἡμέρα καί χωρίς νά τήν ἀνησυχοῦν τά τηλεφωνικά κουδουνίσματα, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θά ἔδινε πέντε φορές καλύτερο πρόγραμμα. Τήν οὐσία ὅμως τῆς ὑπόθεσης δέν τήν ἀμφισβήτησε ἐδῶ κανένας. Τό πρόγραμμα πού δέν θά μιλήσει γιά τίς βάσεις τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας καί τόν καπιταλισμό δέν θά εἶναι μαρξιστικό διεθνιστικό πρόγραμμα. Γιά νά εἶναι διεθνιστικό, δέν ἀρκεῖ νά διακηρύξει τήν παγκόσμια Σοβιετική Δημοκρατία, ἤ τήν κατάργηση τῶν ἐθνῶν, ὅπως διακήρυξε ὁ σ. Πιατακόφ: δέν χρειάζονται ἔθνη, χρειάζεται συνένωση ὅλων τῶν προλετάριων. Φυσικά, αὐτό εἶναι ὑπέροχο πράγμα, καί αὐτό θά γίνει, μόνο πού θά γίνει σέ ἐντελῶς διαφορετικό στάδιο τῆς κομμουνιστικῆς ἐξέλιξης. Ὁ σ. Πιατακόφ μέ φανερή ἀνωτερότητα λέει: «Εἴχατε μείνει πίσω τό 1917 καί τραβήξατε μπροστά τώρα». Τραβήξαμε μπροστά, ὅταν βάλαμε στό πρόγραμμα ὅ,τι ἄρχισε νά ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα. Ὅταν εἴπαμε ὅτι τά ἔθνη κινοῦνται ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία πρός τήν προλεταριακή ἐξουσία, εἴπαμε αὐτό πού ὑπάρχει, ἐνῶ τό 1917 ἦταν ἐκεῖνο πού ἐπιθυμούσατε.

Ὅταν θά ἔχουμε μέ τούς σπαρτακιστές τήν ἀπόλυτη συντροφική ἐμπιστοσύνη πού χρειάζεται γιά τόν ἑνιαῖο κομμουνισμό, τή συντροφική ἐμπιστοσύνη πού καθημερινά γεννιέται καί μπορεῖ μέσα σέ λίγους μῆνες νά δημιουργηθεῖ, τότε αὐτό θά καταχωρηθεῖ στό πρόγραμμα. Γιά τήν ὥρα ὅμως αὐτό δέν ὑπάρχει ἀκόμη, νά τό διακηρύσσουμε αὐτό σημαίνει νά τούς σπρώχνουμε σέ ἕνα σημεῖο, πού αὐτοί μέ τή δική τους πείρα δέν ἔφτασαν ἀκόμη. Λέμε ὅτι τό σοβιετικό πρότυπο ἀπόκτησε διεθνή σημασία. Ὁ σ. Μπουχάριν ἀνάφερε τίς ἀγγλικές ἐπιτροπές τῶν προέδρων τῶν ἐργοστασίων. Αὐτό δέν εἶναι ἀκριβῶς αὐτό πού εἶναι τά Σοβιέτ. Αὐτές ἀναπτύσσονται, βρίσκονται ὅμως ἀκόμη σέ ἐμβρυακή κατάσταση. Ὅταν θά βγοῦν στό φῶς τότε «θά δοῦμε». Νά ποῦμε ὅμως ὅτι χαρίζουμε τά ρωσικά Σοβιέτ στούς ἄγγλους ἐργάτες, αὐτό δέν ἀντέχει καί στήν παραμικρή κριτική.

Στή συνέχεια πρέπει νά σταθῶ στό ζήτημα τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Ἡ σημασία τοῦ ζητήματος αὐτοῦ στήν κριτική μας ἐξογκώθηκε. Ἐδῶ φάνηκε ἡ ἀδυναμία τῆς κριτικῆς μας στό ὅτι ἕνα τέτιο ζήτημα πού στή γενική συγκρότηση τοῦ προγράμματος, στό γενικό σύνολο τῶν προγραμματικῶν διεκδικήσεων ἔχει στήν οὐσία λιγότερο ἀπό δευτερεύουσα σημασία — ὅτι τό ζήτημα αὐτό ἀπόκτησε στήν κριτική μας ειδική σημασία.

Ὅταν ὁ σ. Πιατακόφ μιλοῦσε, ἐγώ ἀποροῦσα, τί εἶναι αὐτό: συζήτηση γιά τό πρόγραμμα ἤ διαμάχη δυό ὀργανωτικῶν γραφείων. Ὅταν ὁ σ. Πιατακόφ ἔλεγε ὅτι οἱ οὐκρανοί κομμουνιστές δροῦν σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) δέν κατάλαβα μέ ποιά ἔννοια μιλοῦσε. Μέ τήν ἔννοια τῆς συμπόνοιας; Δέν ὑποψιάζομαι τόν σ. Πιατακόφ γι' αὐτό, τό νόημα ὅμως τοῦ λόγου ἦταν αὐτό: τί χρειάζονται ὅλες αὐτές οἱ αὐτοδιαθέσεις, ὅταν ὑπάρχει μιά θαυμάσια Κεντρική Ἐπιτροπή στή Μόσχα! Ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι παιδική. Ἡ Οὐκρανία ἀποχωρίστηκε ἀπό τή Ρωσία σέ ἐξαιρετικές συνθῆκες καί τό ἐθνικό κίνημα δέν ἅπλωσε ἐκεῖ βαθιές ρίζες. Στό βαθμό πού ἐκδηλώθηκε οἱ γερμανοί τό ξερίζωσαν. Αὐτό εἶναι γεγονός, ὅμως γεγονός ἐξαιρετικό. Ἐκεῖ καί τό ζήτημα τῆς γλώσσας ἔχει ἔτσι πού εἶναι ἄγνωστο: εἶναι ἤ δέν εἶναι μαζική ἡ οὐκρανική γλώσσα; Οἱ ἐργαζόμενες μάζες τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἦταν γεμάτες δυσπιστία ἀπέναντι στούς μεγαλορώσους, σάν ἔθνος τῶν κουλάκων πού καταπίεζε ἄλλους λαούς. Αὐτό εἶναι γεγονός. Ὁ φιλλανδός ἀντιπρόσωπος μοῦ διηγόταν ὅτι στίς γραμμές τῆς φιλλανδικῆς

ἀστικῆς τάξης, πού μισοῦσε τούς μεγαλορώσους, ἀκούγονται φωνές: «Οἱ γερμανοί ἀποδείχτηκαν μεγαλύτερα θηρία, ἡ Ἀντάντ — μεγαλύτερο θηρίο, ἀφῆστε καλύτερα τούς μπολσεβίκους». Νά ἡ τεράστια νίκη πού κερδίσαμε στό ἐθνικό ζήτημα σχετικά μέ τήν ἀστική τάξη τῆς Φιλλανδίας. Αὐτό καθόλου δέν μᾶς ἐμποδίζει νά παλεύουμε ἐνάντιά της σάν ταξικό ἀντίπαλο, ἐκλέγοντας γι' αὐτό τά κατάλληλα μέσα. Ἡ Σοβιετική Δημοκρατία πού δημιουργήθηκε σέ μιά τέτια χώρα, ὅπου ὁ τσαρισμός καταπίεζε τή Φιλλανδία, πρέπει νά πεῖ ὅτι σέβεται τό δικαίωμα τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ἐθνῶν. Μέ τήν κόκκινη φιλλανδική κυβέρνηση, πού ἔζησε ἕνα σύντομο χρονικό διάστημα, κλείσαμε συμφωνία [51], κάναμε ὁρισμένες ἐδαφικές ὑποχωρήσεις καί γι' αὐτές ἄκουσα πολλές ἀντιρήσεις καθαρά σωβινιστικές: «Ἐκεῖ ὑπάρχουν, δῆθεν, καλές βιοτεχνίες ἁλιείας κι' ἐσεῖς τίς παραδόσατε». Αὐτές εἶναι τέτιες ἀντιρήσεις, πού εἶπα ἐξαιτίας τους: ξύσε τόν τέτιο κομμουνιστή — καί θά βρεῖς μεγαλορῶσο σωβινιστή.

Νομίζω ὅτι τό παράδειγμα αὐτό σχετικά μέ τή Φιλλανδία, ὅπως καί σχετικά μέ τούς μπασκίρους δείχνει ὅτι στό ἐθνικό ζήτημα δέν πρέπει νά κάνουμε τή σκέψη ὅτι χρειάζεται μέ κάθε θυσία ἡ οἰκονομική ἑνότητα. Φυσικά, χρειάζεται! Πρέπει ὅμως νά τήν πετύχουμε μέ τήν προπαγάνδα, τή ζύμωση, τήν ἐθελοντική ἕνωση. Οἱ μπασκίροι τρέφουν δυσπιστία ἀπέναντι στούς μεγαλορώσους, γιατί οἱ μεγαλορῶσοι εἶναι πιό πολιτισμένοι καί χρησιμοποιοῦσαν τόν πολιτισμό τους γιά νά ληστεύουν τούς μπασκίρους. Γι' αὐτό στά ἀπομακρυσμένα αὐτά μέρη τό ὄνομα τοῦ μεγαλορώσου γιά τούς μπασκίρους σημαίνει «καταπιεστής», «ἀπατεώνας». Αὐτό πρέπει νά τό ὑπολογίζουμε, ἐνάντια σ' αὐτό πρέπει νά παλεύουμε. Αὐτό ὅμως εἶναι ἕνα πράγμα πού βαστάει πολύ καιρό. Αὐτό μέ κανένα διάταγμα δέν τό ἐξαλείφεις. Στό ζήτημα αὐτό πρέπει νά εἴμαστε πιό προσεκτικοί. Ἡ περίσκεψη χρειάζεται ἰδιαίτερα ἀπό τήν πλευρά ἑνός τέτιου ἔθνους, σάν τό μεγαλορωσικό, πού προκάλεσε τό λυσσαλέο μίσος ὅλων τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐνάντιά του καί μόνο τώρα μάθαμε νά τό διορθώνουμε αὐτό, καί μάλιστα ἄσχημα. Ἔχουμε, λ.χ., στό Ἐπιτροπάτο Παιδείας ἤ γύρω ἀπ' αὐτό κομμουνιστές πού λένε: ἑνιαῖο σχολεῖο, γι' αὐτό μήν τολμήσετε νά μάθετε ἄλλη γλώσσα ἐκτός ἀπό τή ρωσική! Κατά τή γνώμη μου, ὁ τέτιος κομμουνιστής εἶναι μεγαλορῶσος σωβινιστής. Βρίσκεται μέσα σέ πολλούς ἀπό μᾶς καί ἐνάντιά του πρέπει νά παλέψουμε.

Νά γιατί ἐμεῖς πρέπει νά ποῦμε στά ἄλλα ἔθνη ὅτι εἴμαστε ὥς τό τέλος διεθνιστές καί ἐπιδιώκουμε τήν ἐθελοντική ἕνωση τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν. Αὐτό δέν ἀποκλείει καθόλου τούς πολέμους. Ὁ πόλεμος εἶναι ἄλλο ζήτημα πού βγαίνει ἀπό τήν οὐσία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ἄν πολεμᾶμε ἐνάντια στόν Οὐίλσων καί ὁ Οὐίλσων μετατρέπει ἕνα μικρό ἔθνος σέ ὅπλο του, λέμε: παλεύουμε ἐνάντια σ' αὐτό τό ὅπλο. Δέν ταχθήκαμε ποτέ ἐνάντια σ' αὐτό. Ποτέ δέν εἴπαμε ὅτι ἡ σοσιαλιστική δημοκρατία μπορεῖ νά ὑπάρχει χωρίς στρατιωτική δύναμη. Κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες ὁ πόλεμος μπορεῖ νά εἶναι ἀπαραίτητος. Καί τώρα στό ζήτημα τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης βρίσκεται σέ τοῦτο: τά διάφορα ἔθνη ἀκολουθοῦν τόν ἴδιο ἱστορικό δρόμο, μέ πάρα πολλά ὅμως ζίκ-ζάκ καί ἀπό πάρα πολλά μονοπάτια, καί τά πιό πολιτισμένα ἔθνη ἀκολουθοῦν φανερά διαφορετικό δρόμο ἀπό τά λιγότερο πολιτισμένα. Ἡ Φιλλανδία βάδιζε ἔτσι, ἡ Γερμανία βαδίζει διαφορετικά. Ὁ σ. Πιατακόφ ἔχει χίλιες φορές δίκιο, λέγοντας ὅτι μᾶς εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἑνότητα. Πρέπει ὅμως νά παλέψουμε γι' αὐτή μέ τήν προπαγάνδα, τήν κομματική ἐπιρροή, τή δημιουργία ἑνιαίων συνδικάτων. Ὡστόσο κι' ἐδῶ δέν πρέπει νά δροῦμε μέ βάση ἕνα καλούπι. Ἄν σβήναμε αὐτό τό ἄρθρο ἤ τό διατυπώναμε διαφορετικά, θά διαγράφαμε τό ἐθνικό ζήτημα ἀπό τό πρόγραμμα. Αὐτό μποροῦσε νά γίνει, ἄν θά ὑπῆρχαν ἄνθρωποι χωρίς ἐθνικές ἰδιομορφίες. Τέτιοι ὅμως ἄνθρωποι δέν ὑπάρχουν, καί διαφορετικά δέν μποροῦμε νά οἰκοδομήσουμε καθόλου τή σοσιαλιστική κοινωνία.

Νομίζω, σύντροφοι, ὅτι τό πρόγραμμα πού προτάθηκε ἐδῶ, πρέπει νά παρθεῖ σάν βάση, νά παραδοθεῖ στήν ἐπιτροπή, ἀφοῦ τή συμπληρώσουμε μέ ἀντιπροσώπους τῆς ἀντιπολίτευσης, ἤ σωστότερα μέ συντρόφους πού ἔκαναν πρακτικές προτάσεις, καί ἡ ἐπιτροπή αὐτή νά μήν ἀσχοληθεῖ: 1) μέ τίς διορθώσεις τοῦ σχεδίου πού ἀναφέρθηκαν καί 2) μέ τίς θεωρητικές ἐκεῖνες ἀντιρρήσεις ὅπου δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει συμφωνία. Νομίζω ὅτι αὐτό θά εἶναι ἡ πιό πρακτική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος, πού θά μᾶς δόσει μέ τόν πιό γρήγορο τρόπο τή σωστή λύση. (Χειροκροτήματα.)

5

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

(ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ VIII ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ)

Ἡ ἀστική δημοκρατία περιοριζόταν στήν τυπική διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων πού ἀφοροῦσαν ἐξίσου ὅλους τούς πολίτες ὅπως, λογουχάρη, τοῦ δικαιώματος τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ Τύπου. Στήν καλύτερη περίπτωση συνέβαινε νά καταργοῦνται στίς πιό δημοκρατικές ἀστικές δημοκρατίες ὅλοι οἱ νομοθετικοί περιορισμοί τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν. Ὅμως στήν πραγματικότητα τόσο ἡ διοικητική πρακτική, ὅσο καί κυρίως ἡ οἰκονομική ὑποδούλωση τῶν ἐργαζομένων, τούς στεροῦσε πάντα τή δυνατότητα στήν ἀστική δημοκρατία νά κάνουν λίγο-πολύ πλατιά χρήση τῶν δικαιωμάτων καί τῶν ἐλευθεριῶν.

Ἀντίθετα, ἡ προλεταριακή ἤ ἡ σοβιετική δημοκρατία στή θέση τῆς τυπικῆς διακήρυξης τῶν δικαιωμάτων καί τῶν ἐλευθεριῶν βάζει τήν οὐσιαστική τους παραχώρηση, πρῶτα ἀπόλα καί κατά κύριο λόγο, σ' ἐκεῖνες ἀκριβῶς τίς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ πού καταπιέζονταν ἀπό τόν καπιταλισμό, δηλ. στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά. Γι' αὐτό ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀπαλλοτριώνει ἀπό τήν ἀστική τάξη τά κτίρια, τά τυπογραφεῖα, τίς χαρταποθῆκες, θέτοντάς τα κάτω ἀπό τήν πλήρη δικαιοδοσία τῶν ἐργαζομένων καί τῶν ὀργανώσεών τους.

Καθῆκον τοῦ ΚΚΡ εἶναι νά τραβηχτοῦν ὅλο καί πιό πλατιές μάζες τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ στό νά κάνουν χρήση τῶν δημοκρατικῶν δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν καί νά διευρυνθοῦν οἱ ὑλικές δυνατότητες γι' αὐτό.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 20 τοῦ Μάρτη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη 1956 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 113

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

6
ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ [52]

Πρός τήν κυβέρνηση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας
τῆς Οὐγγαρίας, Βουδαπέστη

Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας στέλνει φλογερό χαιρετισμό στή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Οὐγγαρίας. Τό συνέδριό μας εἶναι βέβαιο ὅτι δέν εἶναι μακριά ὁ καιρός πού ὁ κομμουνισμός θά νικήσει σέ ὅλο τόν κόσμο. Ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας σπεύδει μέ ὅλες τίς δυνάμεις νά σᾶς βοηθήσει. Τό προλεταριάτο ὅλου τοῦ κόσμου παρακολουθεῖ μέ ἔντονη προσοχή τήν παραπέρα πάλη σας καί δέν θά ἐπιτρέψει στούς ἰμπεριαλιστές νά σηκώσουν χέρι κατά τῆς νέας Σοβιετικῆς Δημοκρατίας.

Ζήτω ἡ Σοβιετική Οὐγγαρία! Ζήτω ἡ διεθνής κομμουνιστική δημοκρατία!

Γράφτηκε στίς 22 τοῦ Μάρτη 1919

Δημοσιεύτηκε στίς 25 τοῦ Μάρτη 1919
στήν οὐγγρική γλώσσα στήν ἐφημερίδα
«Népszava» ἀρ. φύλ. 71

Στή ρωσική γλώσσα πρωτοδημοσιεύτηκε
τό 1927 στό περιοδικό
«Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 5

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας πού παραβλήθηκε
μέ τή φωτοτυπία τῆς τηλεγραφικῆς
ταινίας στή γερμανική γλώσσα.
Μετάφραση ἀπό τά οὐγγρικά

7
ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΥΛΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ 23 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

(Παρατεταμένα χειροκροτήματα.) Σύντροφοι, πρέπει νά ζητήσω συγγνώμη γιατί δέν μπόρεσα νά παρευρεθῶ σέ ὅλες τίς συνεδριάσεις τοῦ Τμήματος πού εἶχε ἐκλέξει τό συνέδριο γιά τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς στό χωριό [53]. Γι' αὐτό οἱ λόγοι τῶν συντρόφων πού πῆραν ἀπό τήν ἀρχή μέρος στίς ἐργασίες τοῦ Τμήματος θά ἀποτελέσουν μιά συμπλήρωση τῆς εἰσήγησής μου. Τό Τμῆμα τελικά ἐπεξεργάστηκε θέσεις πού δόθηκαν στήν ἐπιτροπή καί θά ὑποβληθοῦν σ' ἐσᾶς. Θά ἤθελα νά σταθῶ στή γενική σημασία τοῦ προβλήματος, ὅπως μπῆκε μπροστά μας σάν συνόψιση τῶν ἐργασιῶν τοῦ Τμήματος καί ὅπως, κατά τή γνώμη μου, μπαίνει τώρα μπροστά σέ ὁλόκληρο τό Κόμμα.

Σύντροφοι, εἶναι ἐντελῶς φυσικό ὅτι κατά τήν ἀνάπτυξη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά προωθοῦμε στήν πρώτη γραμμή πότε τό ἕνα καί πότε τό ἄλλο ἀπό τά πιό πολύπλοκα καί τά πιό σπουδαῖα προβλήματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Εἶναι ἐντελῶς φυσικό ὅτι σέ μιά ἐπανάσταση πού θίγει, καί δέν μπορεῖ παρά νά θίγει τίς πιό βαθιές ρίζες τῆς ζωῆς, τίς πιό πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ — κανένα κόμμα, καμιά ἀκόμη καί ἡ πιό κοντινή στίς μάζες κυβέρνηση, δέν εἶναι καθόλου σέ θέση νά ἀγκαλιάσει *μονομιᾶς* ὅλες τίς πλευρές τῆς ζωῆς. Καί ἄν τώρα εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά σταθοῦμε στό πρόβλημα τῆς δουλιᾶς στό χωριό καί ἀπ' αὐτό τό πρόβλημα νά ξεχωρίζουμε κατά πρῶτο λόγο τήν κατάσταση τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς, αὐτό, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀνάπτυξης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης γενικά, δέν εἶναι καθόλου παράξενο καί ἀντικανονικό. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση ἔπρεπε νά ἀρχίσει ἀπό τή βασική σχέση ἀνάμεσα σέ δυό ἐχθρικές τάξεις, ἀνάμεσα στό προλεταριά-

το καί στήν ἀστική τάξη. Τό βασικό καθῆκον ἦταν νά μεταβιβαστεῖ ἡ ἐξουσία στά χέρια τῆς ἐργατικῆς τάξης, νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ δικτατορία της, νά ἀνατραπεῖ ἡ ἀστική τάξη καί νά τῆς ἀφαιρεθοῦν ἐκεῖνες οἱ οἰκονομικές πηγές τῆς ἐξουσίας της, πού ἀναμφισβήτητα ἀποτελοῦν ἐμπόδιο στό ἔργο κάθε σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης γενικά. Ὅλοι μας, στό βαθμό πού ξέρουμε τό μαρξισμό, ποτέ δέν ἀμφισβητήσαμε τήν ἀλήθεια ὅτι ἀποφασιστική σημασία στήν καπιταλιστική κοινωνία μπορεῖ νά ἔχει ἀπό τήν ἴδια τήν οἰκονομική συγκρότηση αὐτῆς τῆς κοινωνίας εἴτε τό προλεταριάτο, εἴτε ἡ ἀστική τάξη. Τώρα βλέπουμε πολλούς πρώην μαρξιστές — λ.χ., ἀπό τό στρατόπεδο τῶν μενσεβίκων — πού ἰσχυρίζονται ὅτι δῆθεν στήν περίοδο τῆς ἀποφασιστικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη μπορεῖ νά ἐπικρατεῖ ἡ *δημοκρατία γενικά*. Αὐτά λένε οἱ μενσεβίκοι, πού εἶναι ἀπόλυτα σύμφωνοι μέ τούς ἐσέρους. Λές καί ἡ ἴδια ἡ ἀστική τάξη δέν δημιουργεῖ καί δέν καταργεῖ τή δημοκρατία ἀνάλογα μέ τό τί τῆς συμφέρει περισσότερο! Καί μιά καί εἶναι ἔτσι, δέν μπορεῖ νά γίνεται καθόλου λόγος γιά δημοκρατία γενικά στήν περίοδο τῆς ὀξυμένης πάλης τῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στό προλεταριάτο. Δέν μπορεῖ παρά νά ἀπορεῖ κανείς, βλέποντας πόσο γρήγορα αὐτοί οἱ μαρξιστές, ἤ οἱ δῆθεν μαρξιστές — λ.χ., οἱ μενσεβίκοι μας — πόσο γρήγορα αὐτοξεσκεπάζονται, πόσο γρήγορα βγαίνει στήν ἐπιφάνεια ἡ πραγματική τους φύση, φύση μικροαστῶν δημοκρατῶν.

Ὁ Μάρξ σέ ὅλη του τή ζωή πάλευε προπαντός ἐνάντια στίς αὐταπάτες τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας καί τοῦ ἀστικοῦ δημοκρατισμοῦ. Ὁ Μάρξ κορόιδευε προπαντός τά κούφια λόγια γιά ἐλευθερία καί ἰσότητα, ὅταν αὐτά συγκαλύπτουν τήν ἐλευθερία τῶν ἐργατῶν νά πεθαίνουν ἀπό τήν πείνα, ἤ τήν ἰσότητα ἀνάμεσα στόν ἄνθρωπο πού πουλάει τήν ἐργατική του δύναμη καί τόν ἀστό πού στήν ἐλεύθερη δῆθεν ἀγορά ἀγοράζει ἐλεύθερα καί ἰσότιμα αὐτή τήν ἐργασία κτλ. Ὁ Μάρξ σέ ὅλα τά οἰκονομικά ἔργα του τό ἐξηγοῦσε αὐτό. Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ὁλόκληρο τό «Κεφάλαιο» τοῦ Μάρξ εἶναι ἀφιερωμένο στήν ἐξήγηση τῆς ἀλήθειας ὅτι *οἱ βασικές δυνάμεις τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας εἶναι καί μποροῦν νά εἶναι μόνο ἡ ἀστική τάξη καί τό προλεταριάτο:* — ἡ ἀστική τάξη σάν οἰκοδόμος αὐτῆς τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, σάν καθοδηγητής της, σάν κινητήρας της — τό προλεταριάτο σάν νεκροθάφτης της, σάν ἡ μοναδική δύναμη, ἡ ἱκα-

νή νά τήν ἀντικαταστήσει. Ζήτημα εἶναι ἄν μπορεῖ νά βρεθεῖ σέ ὁποιοδήποτε ἔργο τοῦ Μάρξ ἔστω καί ἕνα κεφάλαιο πού νά μήν εἶναι ἀφιερωμένο στό ζήτημα αὐτό. Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι οἱ σοσιαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου στή II Διεθνή ἀμέτρητες φορές ὁρκίζονταν σέ θεούς καί δαίμονες μπροστά στούς ἐργάτες ὅτι καταλαβαίνουν τήν ἀλήθεια αὐτή. Ὅταν ὅμως τό ζήτημα ἔφτασε ὥς τήν πραγματική καί μάλιστα τήν ἀποφασιστική πάλη ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀστική τάξη γιά τήν ἐξουσία, τότε εἴδαμε ὅτι οἱ μενσεβίκοι μας καί οἱ ἐσέροι μας, καθώς καί οἱ ἡγέτες τῶν παλιῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων σέ ὅλο τόν κόσμο, ξέχασαν αὐτή τήν ἀλήθεια καί ἄρχισαν νά ἐπαναλαβαίνουν μέ καθαρά μηχανικό τρόπο τίς φιλισταϊκές φράσεις γιά δημοκρατία γενικά.

Στή χώρα μας καμιά φορά προσπαθοῦν νά δόσουν σ' αὐτά τά λόγια κάποιο πιό δυνατό δῆθεν «νόημα», ὅταν λένε: «Δικτατορία τῆς δημοκρατίας». Αὐτό πιά εἶναι καθαρός παραλογισμός. Ξέρουμε πολύ καλά ἀπό τήν ἱστορία ὅτι δικτατορία τῆς δημοκρατικῆς ἀστικῆς τάξης δέν σήμαινε τίποτε ἄλλο, παρά διωγμό τῶν ἐξεγερμένων ἐργατῶν. Ἔτσι γινόταν, ἀρχίζοντας ἀπό τό 1848 — πάντως ὄχι ἀργότερα, ἄν καί ξεχωριστά παραδείγματα μπορεῖ νά βρεῖ κανείς καί παλιότερα. Ἡ ἱστορία μᾶς δείχνει ὅτι στήν ἀστική ἀκριβῶς δημοκρατία φουντώνει πλατιά καί ἐλεύθερα ἡ πιό σκληρή πάλη ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀστική τάξη. Εἴχαμε τή δυνατότητα νά πειστοῦμε γιά τήν ὀρθότητα αὐτῆς τῆς ἀλήθειας στήν πράξη. Καί ἄν οἱ πράξεις τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 διακρίνονταν γιά τή σταθερότητά τους σέ ὅλα τά ζωτικά ζητήματα, αὐτό ἔγινε ἀκριβῶς γιατί ποτέ δέν ἀπομακρυνθήκαμε ἀπ' αὐτή τήν ἀλήθεια, ποτέ δέν τήν ξεχάσαμε. Μόνο ἡ δικτατορία μιᾶς τάξης — τοῦ προλεταριάτου — μπορεῖ νά λύσει τό ζήτημα τῆς πάλης ἐνάντια στήν ἀστική τάξη γιά τήν κυριαρχία. Μόνο ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου μπορεῖ νά νικήσει τήν ἀστική τάξη. Μόνο τό προλεταριάτο μπορεῖ νά ἀνατρέψει τήν ἀστική τάξη. Μόνο τό προλεταριάτο μπορεῖ νά ὁδηγήσει τίς μάζες ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Ὡστόσο, ἀπό δῶ σέ καμιά περίπτωση δέν βγαίνει τό συμπέρασμα — αὐτό θά ἦταν τό πιό χοντρό λάθος — ὅτι καί στήν παραπέρα οἰκοδόμηση τοῦ κομμουνισμοῦ, ὅταν ἡ ἀστική τάξη θά ἔχει πιά ἀνατραπεῖ, ὅταν ἡ πολιτική ἐξουσία θά βρίσκεται πιά στά χέρια τοῦ προλεταριάτου — ὅτι μπορεῖ τάχα καί κατοπινά νά τά

βγάλουμε πέρα χωρίς τή συμμετοχή τῶν μεσαίων, τῶν ἐνδιάμεσων στοιχείων.

Εἶναι φυσικό στήν ἀρχή τῆς ἐπανάστασης — τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης — ὅλη ἡ προσοχή τῶν ἀγωνιστῶν της νά συγκεντρώνεται στό κύριο, στό βασικό: στήν κυριαρχία τοῦ προλεταριάτου καί τήν ἐξασφάλιση αὐτῆς τῆς κυριαρχίας μέ τή νίκη κατά τῆς ἀστικῆς τάξης — στήν ἐξασφάλιση τῶν ὅρων πού ἀπαιτοῦνται ὥστε νά μή μπορεῖ ἡ ἀστική τάξη νά ξαναγυρίσει πάλι στήν ἐξουσία. Ξέρουμε πολύ καλά ὅτι ἡ ἀστική τάξη ἐξακολουθεῖ νά ἔχει στά χέρια της τά πλεονεκτήματα πού ἔχουν σχέση μέ τά πλούτη, τά ὁποῖα συγκέντρωσε σέ ἄλλες χῶρες, ἤ πού ἀποτελοῦνται καμιά φορά ἀκόμη καί σ' ἐμᾶς στή χώρα μας ἀπό πλοῦτο σέ χρῆμα. Ξέρουμε καλά ὅτι ὑπάρχουν κοινωνικά στοιχεῖα πιό ἔμπειρα ἀπό τούς προλετάριους, τά ὁποῖα βοηθοῦν τήν ἀστική τάξη. Ξέρουμε καλά ὅτι ἡ ἀστική τάξη δέν ἐγκατέλειψε τή σκέψη νά ἐπαναφέρει τήν ἐξουσία της, δέν σταμάτησε τίς ἀπόπειρες γιά παλινόρθωση τῆς κυριαρχίας της.

Αὐτό ὅμως δέν εἶναι καθόλου τό ἅπαντο. Ἡ ἀστική τάξη πού προβάλλει προπαντός τήν ἀρχή: «Ὅπου εἶναι καλά, ἐκεῖ καί ἡ πατρίδα», ἡ ἀστική τάξη πού ἀπό τήν ἄποψη τοῦ χρήματος ἦταν πάντα διεθνιστική, *ἡ ἀστική τάξη σέ παγκόσμια κλίμακα τώρα ἀκόμη εἶναι ἰσχυρότερη ἀπό μᾶς*. Ἡ κυριαρχία της ὑπονομεύεται γρήγορα, βλέπει τέτια παραδείγματα σάν τήν οὐγγρική ἐπανάσταση — εἴχαμε τήν εὐτυχία νά σᾶς τήν ἀναγγείλουμε χθές, καί σήμερα καταφθάνουν πληροφορίες πού τήν ἐπιβεβαιώνουν — ἀρχίζει νά καταλαβαίνει πιά ὅτι ἡ κυριαρχία της κλονίζεται. Δέν τῆς μένει ἐλευθερία δράσης. Σήμερα ὅμως, ἄν ὑπολογίσουμε τά ὑλικά μέσα σέ παγκόσμια κλίμακα, δέν μπορεῖ παρά νά παραδεχτοῦμε ὅτι ἀπό ὑλική πλευρά ἡ ἀστική τάξη τώρα ἀκόμη εἶναι ἰσχυρότερη ἀπό μᾶς.

Νά γιατί τά ἐννιά δέκατα τῆς προσοχῆς μας, τῆς πρακτικῆς μας δράσης ἦταν καί θά ἔπρεπε νά ἦταν συγκεντρωμένα σ' αὐτό τό βασικό πρόβλημα — στήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης, στήν ἐγκαθίδρυση τῆς ἐξουσίας τοῦ προλεταριάτου, στόν ἀποκλεισμό κάθε δυνατότητας ἐπανόδου τῆς ἀστικῆς τάξης στήν ἐξουσία. Αὐτό εἶναι ἐντελῶς φυσικό, νόμιμο, ἀναπόφευκτο, καί ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἔχουν γίνει πολλά μέ ἐπιτυχία.

Τώρα ὅμως πρέπει νά βάλουμε στήν ἡμερήσια διάταξη τό πρόβλημα τῶν ἄλλων στρωμάτων. Πρέπει — αὐτό ἦταν τό γενικό μας συμπέρασμα στό ἀγροτικό τμῆμα καί εἴμαστε βέβαιοι ὅτι

μ' αὐτό θά συμφωνήσουν ὅλα τά κομματικά στελέχη, γιατί ἐμεῖς ἁπλῶς συνοψίσαμε τήν πείρα τῶν παρατηρήσεών τους — πρέπει νά βάλουμε στήν ἡμερήσια διάταξη σέ ὅλη του τήν ἔκταση τό *πρόβλημα τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς.*

Φυσικά, θά βρεθοῦν ἄνθρωποι πού ἀντί νά ἐμβαθύνουν στήν πορεία τῆς ἐπανάστασής μας, ἀντί νά σκεφθοῦν καλά ποιά καθήκοντα μπαίνουν τώρα μπροστά μας — ἐκμεταλλεύονται κάθε βῆμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας γιά νά κρυφογελᾶνε χαιρέκακα καί νά κάνουν κακόβουλη κριτική σάν κι' αὐτή πού κάνουν οἱ κύριοι μενσεβίκοι καί οἱ δεξιοί ἐσέροι. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ὥς τά σήμερα δέν κατάλαβαν ὅτι πρέπει νά διαλέξουν ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καί στήν ἀστική δικτατορία. Ἀπέναντί τους δείξαμε μεγάλη ὑπομονή, ἀκόμη καί καλοσύνη, θά τούς δόσουμε ἀκόμη μιά φορά τή δυνατότητα νά δοκιμάσουν αὐτή μας τήν καλοσύνη, πολύ σύντομα ὅμως θά βάλουμε τέρμα σ' αὐτή τήν ὑπομονή καί τήν καλοσύνη, καί ἄν δέν κάνουν τήν ἐκλογή τους, θά τούς προτείνουμε ἐντελῶς σοβαρά νά πᾶνε στόν Κολτσάκ. (Χειροκροτήματα.) Δέν περιμένουμε ἀπ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους ἐξαιρετικά λαμπρές πνευματικές ἱκανότητες. (Γέλια.) Θά μπορούσαμε ὅμως νά περιμένουμε ὅτι, δοκιμάζοντας στήν πλάτη τους τίς θηριωδίες τοῦ Κολτσάκ, θά ὄφειλαν νά καταλάβουν ὅτι ἔχουμε τό δικαίωμα νά ἀπαιτοῦμε ἀπ' αὐτούς νά διαλέξουν ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καί στόν Κολτσάκ. Ἄν τούς πρώτους μῆνες μετά τόν Ὀχτώβρη πολλοί ἀφελεῖς εἶχαν τήν ἀνοησία νά νομίσουν ὅτι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι κάτι τό παροδικό, τό τυχαῖο, τώρα ἀκόμη καί οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι θά ἔπρεπε νά καταλάβουν ὅτι εἶναι κάτι τό νομοτελειακό στήν πάλη πού διεξάγεται κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς διεθνοῦς ἀστικῆς τάξης.

Στήν πραγματικότητα ἔχουν δημιουργηθεῖ μόνο δυό δυνάμεις: ἡ δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ὅποιος δέν τό κατάλαβε αὐτό, διαβάζοντας τόν Μάρξ, ὅποιος δέν τό κατάλαβε, διαβάζοντας τά ἔργα ὅλων τῶν μεγάλων σοσιαλιστῶν — αὐτός ποτέ δέν ἦταν σοσιαλιστής, δέν καταλάβαινε τίποτε ἀπό τό σοσιαλισμό καί ἁπλῶς ὀνόμαζε τόν ἑαυτό του σοσιαλιστή. Στούς ἀνθρώπους αὐτούς δίνουμε μιά μικρή προθεσμία νά σκεφθοῦν καί ἀπαιτοῦμε νά ἀποφασίσουν. Τούς ἀνάφερα, γιατί τώρα λένε ἤ θά ποῦνε: «Οἱ μπολσεβίκοι ἔβαλαν τό ζήτημα τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς, θέλουν νά ἐρωτοτροπήσουν μαζί της». Ξέρω πολύ καλά ὅτι ἡ ἐπιχειρηματολογία αὐτοῦ τοῦ εἴδους, καί πολύ χειρότερη, βρίσκει φιλοξενία στίς στῆλες

τοῦ μενσεβίκικου Τύπου. Ἐμεῖς ἀπορίπτουμε αὐτά τά ἐπιχειρήματα, ποτέ δέν δίνουμε σημασία στίς ἀνοησίες τῶν ἀντιπάλων μας. Οἱ ἄνθρωποι πού ὡς τά σήμερα εἶναι ἱκανοί νά πηγαινοέρχονται ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο, μποροῦν νά λένε ὅ,τι θέλουν. Ἐμεῖς ἀκολουθοῦμε τό δικό μας δρόμο.

Τό δρόμο μας τόν καθορίζει πρίν ἀπόλα ὁ ταξικός ὑπολογισμός τῶν δυνάμεων. Στήν καπιταλιστική κοινωνία ἀναπτύσσεται ἡ πάλη τῆς ἀστικῆς τάξης καί τοῦ προλεταριάτου. Ἐφόσον ἡ πάλη αὐτή δέν τέλειωσε ἀκόμη, θά συγκεντρώσουμε ἐντατικά τήν προσοχή μας στό νά τήν ὁδηγήσουμε ὡς τό τέρμα. Δέν ἔχει ἀκόμη φτάσει στό τέρμα. Στήν πάλη αὐτή ἔχουμε ἤδη κατορθώσει νά κάνουμε πολλά. Τώρα ἡ διεθνής ἀστική τάξη δέν μπορεῖ πιά νά δρᾶ μέ ἐλεύθερα τά χέρια. Ἡ καλύτερη ἀπόδειξη εἶναι ἡ οὐγγρική προλεταριακή ἐπανάσταση. Γι' αὐτό εἶναι φανερό ὅτι τό ἔργο μας τῆς οἰκοδόμησης στό χωριό ξεπέρασε πιά τά πλαίσια τῆς ἐποχῆς πού ὅλα ὑποτάσσονταν στό βασικό αἴτημα τῆς πάλης γιά τήν ἐξουσία.

Ἡ οἰκοδόμηση αὐτή πέρασε δυό κύριες φάσεις. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 πήραμε τήν ἐξουσία *μαζί μέ τήν ἀγροτιά στό σύνολό της*. Αὐτό ἦταν ἐπανάσταση ἀστική, ἐφόσον ἡ ταξική πάλη στό χωριό δέν εἶχε ἀκόμη ἀναπτυχθεῖ. Ὅπως τό εἶπα ἤδη, μόνο τό καλοκαίρι τοῦ 1918 ἄρχισε ἡ πραγματική προλεταριακή ἐπανάσταση στό χωριό. Ἄν δέν κατορθώναμε νά ξεσηκώσουμε αὐτή τήν ἐπανάσταση, ἡ δουλιά μας δέν θά ἦταν ὁλοκληρωμένη. Τό πρῶτο στάδιο ἦταν ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας στήν πόλη, ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς σοβιετικῆς μορφῆς διοίκησης. Τό δεύτερο στάδιο ἦταν αὐτό πού εἶναι τό βασικό γιά ὅλους τούς σοσιαλιστές καί πού χωρίς αὐτό οἱ σοσιαλιστές δέν εἶναι σοσιαλιστές: ὁ διαχωρισμός στό χωριό τῶν προλεταριακῶν καί μισοπρολεταριακῶν στοιχείων, ἡ συνένωσή τους μέ τό προλεταριάτο τῆς πόλης γιά τήν πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη τοῦ χωριοῦ. Κι' αὐτό τό στάδιο βασικά τέλειωσε. Οἱ ὀργανώσεις ἐκεῖνες πού δημιουργήσαμε στήν ἀρχή γι' αὐτό τό σκοπό, οἱ Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς, σταθεροποιήθηκαν τόσο, πού εἴχαμε τή δυνατότητα νά τίς ἀντικαταστήσουμε μέ τά κανονικά ἐκλεγμένα Σοβιέτ, δηλ. νά ἀναδιοργανώσουμε τά ἀγροτικά Σοβιέτ ἔτσι πού νά γίνουν ὄργανα τῆς ταξικῆς κυριαρχίας, ὄργανα τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας στό χωριό. Τέτια μέτρα, ὅπως ὁ νόμος γιά τή σοσιαλιστική γαιο-

ρύθμιση καί τά μεταβατικά μέτρα πρός τή σοσιαλιστική γεωργία — πού ἐγκρίθηκε πρίν λίγο καιρό ἀπό τήν Κεντρική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή καί ἀσφαλῶς τόν ξέρετε ὅλοι — συνοψίζουν τά ἀποτελέσματα τῶν γεγονότων πού ζήσαμε ἀπό τή σκοπιά τῆς προλεταριακῆς μας ἐπανάστασης.

Τό κύριο, αὐτό πού ἀποτελεῖ τό πρῶτο καί τό βασικό καθῆκον τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, τό κάναμε. Καί ἀκριβῶς ἐπειδή τό κάναμε αὐτό — μπαίνει στήν ἡμερήσια διάταξη ἕνα καθῆκον πιό πολύπλοκο: *ἡ στάση μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά.* Ὅποιος νομίζει ὅτι ἡ προώθηση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος μοιάζει κάπως μέ ἐξασθένιση τοῦ χαρακτήρα τῆς ἐξουσίας μας, μέ ἐξασθένιση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, μέ ἀλλαγή ἔστω καί μερική, ἔστω καί πολύ ἀδύνατη ἀλλαγή τῆς βασικῆς μας πολιτικῆς — αὐτός δέν καταλαβαίνει καθόλου τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου, τά καθήκοντα τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης. Εἶμαι βέβαιος ὅτι τέτιοι ἄνθρωποι δέν θά βρεθοῦν στό Κόμμα μας. Ἤθελα μόνο νά καταστήσω τούς συντρόφους προσεκτικούς ἀπέναντι σ' ἐκείνους τούς ἀνθρώπους πού βρίσκονται ἔξω ἀπό τό ἐργατικό κόμμα καί θά μιλοῦν κατ' αὐτό τόν τρόπο, ὄχι γιατί αὐτό θά ἔβγαινε ἀπό κάποια κοσμοθεωρία, ἀλλά ἁπλούστατα γιά νά μᾶς χαλάσουν τή δουλιά καί νά βοηθήσουν τούς λευκοφρουρίτες — καί μιλώντας πιό ἁπλά: γιά νά ἐξερεθίσουν ἐναντίον μας τόν μεσαῖο μουζίκο, πού πάντα ταλαντευόταν, καί δέν μπορεῖ νά μήν ταλαντεύεται καί θά ταλαντεύεται γιά πολύ καιρό ἀκόμη. Γιά νά τόν στρέψουν ἐναντίον μας, θά λένε: «Κοιτάξτε, ἐρωτοτροποῦν μαζί σας! Συνεπῶς πῆραν ὑπόψη τους τίς ἐξεγέρσεις σας, συνεπῶς ταλαντεύτηκαν» κτλ. κτλ. Πρέπει ὅλοι οἱ σύντροφοί μας νά εἶναι ἐξοπλισμένοι γιά νά ἀντιμετωπίσουν μιά τέτια ζύμωση. Καί εἶμαι βέβαιος ὅτι θά εἶναι ἐξοπλισμένοι, ἄν πετύχουμε τώρα νά βάλουμε αὐτό τό πρόβλημα ἀπό τή σκοπιά τῆς ταξικῆς πάλης.

Εἶναι ἐντελῶς πεντακάθαρο ὅτι τό βασικό αὐτό πρόβλημα εἶναι ἕνα καθῆκον πιό σύνθετο, ὄχι ὅμως λιγότερο ἐπεῖγον: *πῶς νά καθοριστεῖ μέ ἀκρίβεια ἡ στάση τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά;* Σύντροφοι, τό πρόβλημα αὐτό γιά τούς μαρξιστές δέν παρουσιάζει δυσκολίες ἀπό θεωρητική ἄποψη, τήν ὁποία ἔχει ἀφομοιώσει ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν. Θά σᾶς θυμίσω, λογουχάρη, αὐτό πού λέει τό βιβλίο τοῦ Κάουτσκι γιά τό ἀγροτικό πρόβλημα, αὐτό ἔχει γραφεῖ στήν περίοδο πού ὁ

Κάουτσκι ἐξέθετε σωστά τή διδασκαλία τοῦ Μάρξ καί θεωροῦνταν ἀναμφισβήτητα αὐθεντία σ' αὐτό τόν τομέα. Στό βιβλίο του γιά τό ἀγροτικό πρόβλημα ὁ Κάουτσκι λέει σχετικά μέ τό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό: καθῆκον τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος εἶναι νά *οὐδετεροποιήσει τήν ἀγροτιά,* δηλαδή νά πετύχει ὥστε ὁ ἀγρότης νά μείνει οὐδέτερος στήν πάλη ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀστική τάξη, νά μή μπορεῖ ὁ ἀγρότης νά δόσει ἐνεργητική βοήθεια στήν ἀστική τάξη ἐναντίον μας.

Ἡ ἀγροτιά, μιά μεγάλη περίοδο κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης ὑποστήριζε τήν ἐξουσία της, ἦταν μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης. Αὐτό εἶναι εὐνόητο, ὅταν πάρουμε ὑπόψη μας τήν οἰκονομική δύναμη τῆς ἀστικῆς τάξης καί τά οἰκονομικά μέσα κυριαρχίας της. Ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά ὑπολογίζουμε ὅτι ὁ μεσαῖος ἀγρότης θά ταχθεῖ ἀμέσως μέ τό μέρος μας. Ἄν ὅμως ἐφαρμόσουμε σωστή πολιτική, ὕστερα ἀπό ἀρκετό καιρό οἱ ταλαντεύσεις αὐτές θά σταματήσουν καί ὁ ἀγρότης θά μπορέσει νά ταχθεῖ μέ τό μέρος μας.

Ἀκόμη ὁ Ἔνγκελς, πού μαζί μέ τόν Μάρξ ἔβαλε τίς βάσεις τοῦ ἐπιστημονικοῦ μαρξισμοῦ, δηλ. τῆς διδασκαλίας πού τό Κόμμα μας ἔχει πάντοτε ὁδηγό του καί ἰδιαίτερα στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης — ἀκόμη ὁ Ἔνγκελς προσδιόριζε τήν ὑποδιαίρεση τῆς ἀγροτιᾶς σέ μικρή, μεσαία καί μεγάλη, καί αὐτή ἡ διαίρεση στήν τεράστια πλειοψηφία τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἀνταποκρίνεται καί τώρα στήν πραγματικότητα. Ὁ Ἔνγκελς ἔλεγε: «Πιθανό νά μή χρειαστεῖ νά συντριβεῖ παντοῦ μέ τή βία ἀκόμη καί ἡ μεγάλη ἀγροτιά». Ὅτι ὅμως θά μπορούσαμε νά χρησιμοποιήσουμε καμιά φορά βία ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά (ἡ μικρή εἶναι φίλος μας) — αὐτό κανένας λογικός σοσιαλιστής δέν τό σκέφθηκε ποτέ. Αὐτό ἔλεγε ὁ Ἔνγκελς τό 1894, ἕνα χρόνο πρίν ἀπό τό θάνατό του, ὅταν τό ἀγροτικό πρόβλημα μπῆκε στήν ἡμερήσια διάταξη [54]. Ἡ ἄποψη αὐτή μᾶς δείχνει τήν ἀλήθεια πού τήν ξεχνοῦν καμιά φορά, ἐνῶ, σχετικά μέ τήν ἀλήθεια αὐτή, στή θεωρία εἴμαστε ὅλοι σύμφωνοι. Ὅσοναφορᾶ τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές τό καθῆκον μας εἶναι ἡ πλήρης ἀπαλλοτρίωση. *Δέν ἐπιτρέπουμε ὅμως καμιά βία ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά.* Ἀκόμη καί σχετικά μέ τήν πλούσια ἀγροτιά δέν λέμε μέ τέτια κατηγορηματικότητα, ὅπως λέμε γιά τήν ἀστική τάξη: ἀπόλυτη ἀπαλλοτρίωση τῆς πλούσιας ἀγροτιᾶς καί τῶν κουλάκων. Στό πρόγραμμά μας γίνεται αὐτή ἡ διάκριση. Λέμε:

κατάπνιξη τῆς ἀντίστασης τῆς πλούσιας ἀγροτιᾶς, κατάπνιξη κάθε ἀντεπαναστατικῆς της ἀπόπειρας. Αὐτό δέν εἶναι πλήρης ἀπαλλοτρίωση.

Τή βασική διαφορά, πού καθορίζει τή στάση μας ἀπέναντι στήν ἀστική τάξη καί τή μεσαία ἀγροτιά — πλήρης ἀπαλλοτρίωση τῆς ἀστικῆς τάξης, συμμαχία μέ τή μεσαία ἀγροτιά πού δέν ἐκμεταλλεύεται ἄλλους, τή βασική αὐτή γραμμή τήν παραδέχονται ὅλοι στή θεωρία. Στήν πράξη ὅμως ἡ γραμμή αὐτή δέν τηρεῖται μέ συνέπεια στά διάφορα μέρη, δέν ἔμαθαν ἀκόμη νά τήν τηροῦν. Ὅταν τό προλεταριάτο, ἀφοῦ ἀνάτρεψε τήν ἀστική τάξη καί σταθεροποίησε τήν ἐξουσία του, καταπιάστηκε ἀπό διάφορες πλευρές μέ τό ἔργο τῆς δημιουργίας τῆς νέας κοινωνίας, τό πρόβλημα τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς μπῆκε στήν πρώτη γραμμή. Κανένας σοσιαλιστής στόν κόσμο δέν ἀμφισβήτησε ὅτι ἡ δημιουργία τοῦ κομμουνισμοῦ θά ἀκολουθήσει διαφορετικό δρόμο στίς χῶρες τῆς μεγάλης γεωργίας καί στίς χῶρες τῆς μικρῆς γεωργίας. Αὐτή εἶναι ἡ πιό στοιχειώδης ἀλήθεια, εἶναι ἡ ἀλφαβήτα. Ἀπ' αὐτή τήν ἀλήθεια βγαίνει ὅτι στό βαθμό πού θά πλησιάζουμε στά καθήκοντα τῆς κομμουνιστικῆς οἰκοδόμησης τό κέντρο τῆς προσοχῆς μας πρέπει ὥς ἕνα βαθμό νά εἶναι ἀκριβῶς ἡ μεσαία ἀγροτιά.

Πολλά ἐξαρτῶνται ἀπό τό πῶς θά καθορίσουμε τή στάση μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά. Θεωρητικά τό πρόβλημα εἶναι λυμένο, ἐμεῖς ὅμως δοκιμάσαμε πολύ καλά,· ξέρουμε ἀπό τόν ἑαυτό μας τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στή θεωρητική λύση τοῦ προβλήματος καί στήν πρακτική ἐφαρμογή τῆς λύσης. Φτάσαμε πολύ κοντά σ' αὐτή τή διαφορά, πού εἶναι τόσο χαρακτηριστική γιά τή μεγάλη γαλλική ἐπανάσταση, ὅταν ἡ γαλλική Συμβατική Συνέλευση καταπιάστηκε μέ μέτρα μεγάλης ὁλκῆς, ἐνῶ δέν εἶχε τό ἀπαραίτητο στήριγμα γιά τήν ἐφαρμογή τους, δέν ἤξερε ἀκόμη καί σέ ποιά τάξη νά στηριχτεῖ γιά νά ἐφαρμόσει τό ἕνα ἤ τό ἄλλο μέτρο.

Ἐμεῖς βρισκόμαστε σέ συνθῆκες ἀφάνταστα πιό εὐνοϊκές. Χάρη σ' ἕνα ὁλόκληρο αἰώνα ἀνάπτυξης ξέρουμε σέ ποιά τάξη στηριζόμαστε. Ξέρουμε ὅμως ἐπίσης ὅτι ἡ πρακτική πείρα αὐτῆς τῆς τάξης εἶναι πολύ, πάρα πολύ ἀνεπαρκής. Τό βασικό γιά τήν ἐργατική τάξη, γιά τό ἐργατικό κόμμα ἦταν ξεκάθαρο: νά ἀνατραπεῖ ἡ ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης καί νά δοθεῖ ἡ ἐξουσία στούς ἐργάτες. *Πῶς* ὅμως νά τό κάνουμε; Ὅλοι θυμοῦνται μέ πόσες

δυσκολίες καί μέ πόσα λάθη περνούσαμε ἀπό τόν ἐργατικό ἔλεγχο στήν ἐργατική διεύθυνση τῆς βιομηχανίας. Καί αὐτή ἦταν μιά δουλιά μέσα στήν τάξη μας, μέσα στό προλεταριακό περιβάλλον, μέ τό ὁποῖο πάντα χρειαζόταν νά ἀσχολούμαστε. Καί τώρα πρέπει νά καθορίσουμε τή στάση μας ἀπέναντι σέ μιά νέα τάξη, σέ μιά τάξη πού δέν τήν ξέρει ὁ ἐργάτης τῆς πόλης. Εἶναι ἀνάγκη νά καθορίσουμε τή στάση μας ἀπέναντι σέ μιά τάξη πού δέν ἔχει καθορισμένη σταθερή θέση. Τό προλεταριάτο στό σύνολό του εἶναι ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἡ ἀστική τάξη στήν πλειοψηφία της εἶναι κατά τοῦ σοσιαλισμοῦ — εἶναι εὔκολο νά καθορίσεις τή σχέση ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς δυό τάξεις. Ὅταν ὅμως περνᾶμε σ' ἕνα στρῶμα σάν τή μεσαία ἀγροτιά, τότε διαπιστώνεται *ὅτι ἡ τάξη αὐτή εἶναι μιά τάξη πού ταλαντεύεται.* Εἶναι ἐνμέρει ἰδιοκτήτης, ἐνμέρει δουλευτής. Δέν ἐκμεταλλεύεται ἄλλους ἐκπροσώπους τῶν ἐργαζομένων. Ἐπί δεκαετίες ἦταν ὑποχρεωμένη νά ὑπερασπίζει μέ μεγάλο κόπο τήν κατάστασή της, δοκίμασε στήν πλάτη της τήν ἐκμετάλλευση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, τά ὑπόφερε ὅλα καί ταυτόχρονα εἶναι καί ἰδιοκτήτης. Γι' αὐτό ἡ στάση μας ἀπέναντι σ' αὐτή τήν ταλαντευόμενη τάξη παρουσιάζει τεράστιες δυσκολίες. Στηριζόμενοι στήν πείρα ἑνός χρόνου καί πάνω, στήν προλεταριακή δουλιά πού κάνουμε στό χωριό πάνω ἀπό ἕξι μῆνες, στό γεγονός ὅτι ἔχει γίνει ἡ ταξική διαφοροποίηση τοῦ χωριοῦ — ἐδῶ περισσότερο ἀπόλα πρέπει νά προσέξουμε νά ἀποφύγουμε τή βιασύνη, τήν ἀδέξια θεωρητικολογία, τήν ἀξίωση νά θεωρήσουμε ἕτοιμο αὐτό πού ἐπεξεργαζόμαστε, μά πού δέν τό ἔχουμε ἀκόμη ἐπεξεργαστεῖ τελειωτικά. Στήν ἀπόφαση πού σᾶς προτείνει ἡ ἐπιτροπή πού ἐξέλεξε τό τμῆμα καί πού θά σᾶς τή διαβάσει ἕνας ἀπό τούς ἑπόμενους ὁμιλητές, θά βρεῖτε ἀρκετά προσεκτική διατύπωση πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

Ἀπό οἰκονομική ἄποψη εἶναι φανερό ὅτι πρέπει νά βοηθήσουμε τή μεσαία ἀγροτιά. Θεωρητικά δέν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία γι' αὐτό. Στίς συνθῆκες ὅμως τίς δικές μας, μέ τά ἤθη μας, μέ τό πολιτιστικό μας ἐπίπεδο, μέ τήν ἔλλειψη πολιτιστικῶν καί τεχνικῶν δυνάμεων πού θά μπορούσαμε νά προσφέρουμε στό χωριό καί μέ τήν ἀδυναμία πού παρουσιάζουμε συχνά ὅταν καταπιανόμαστε μέ τό χωριό, οἱ σύντροφοι καταφεύγουν πολύ συχνά σέ ἐξαναγκασμό κι' ἔτσι καταστρέφουν ὅλη τήν ὑπόθεση. Ἀκόμη χθές ἕνας σύντροφος μοῦ ἔδοσε μιά μπροσουρίτσα μέ

τόν τίτλο: «Ὁδηγίες καί κανονισμοί γιά τήν ὀργάνωση τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στό κυβερνεῖο Νίζνι Νόβγκοροντ», ἔκδοση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ τοῦ ΚΚΡ (μπολσεβίκων) — καί σ' αὐτή τήν μπροσουρίτσα διαβάζω, λ.χ., στή σελ. 41: «Τό διάταγμα γιά τόν ἔκτακτο φόρο πρέπει νά πέσει μέ ὅλο του τό βάρος στούς ὤμους τῶν κουλάκων τοῦ χωριοῦ, τῶν κερδοσκόπων καί *γενικά τῶν μεσαίων στοιχείων τῆς ἀγροτιᾶς*». Νά λοιπόν πού μπορεῖ νά πεῖ κανείς: οἱ ἄνθρωποι τό «κατάλαβαν»! Ἤ πρόκειται γιά τυπογραφικό λάθος — εἶναι ὅμως ἀπαράδεκτο νά γίνονται τέτια τυπογραφικά λάθη! Ἤ εἶναι μιά δουλιά βιαστική καί γρήγορη πού δείχνει πόσο ἐπικίνδυνη εἶναι κάθε βιασύνη σ' αὐτό τό ζήτημα. Ἤ ἐδῶ — αὐτή εἶναι ἡ χειρότερη ἐκδοχή, πού δέν θέλω νά τήν παραδεχτῶ σχετικά μέ τούς συντρόφους τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ — ἡ ἐδῶ ἁπλῶς δέν κατάλαβαν. Πολύ πιθανό νά εἶναι ἁπλῶς ἀπροσεξία [55].

Στήν πράξη ἔχουμε καί τέτιες περιπτώσεις σάν αὐτή πού μᾶς διηγήθηκε ἕνας σύντροφος στήν ἐπιτροπή. Μαζεύτηκαν γύρω του ἀγρότες καί ὁ καθένας τους ρωτοῦσε: «Καθόρισε, εἶμαι μεσαῖος ἤ δέν εἶμαι; Ἔχω δυό ἄλογα καί μιά ἀγελάδα. Ἔχω δυό ἀγελάδες καί ἕνα ἄλογο» κτλ. Κι' αὐτός λοιπόν ὁ διαφωτιστής, πού γυρίζει ὅλους τούς νομούς, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἔχει ἕνα τέτιο ἀλάθητο θερμόμετρο, πού νά μπορεῖ νά τό βάλει στόν ἀγρότη καί νά πεῖ, ἄν εἶναι μεσαῖος ἤ ὄχι. Γιά νά γίνει αὐτό πρέπει νά ξέρουμε ὅλη τήν ἱστορία τοῦ νοικοκυριοῦ αὐτοῦ τοῦ ἀγρότη, τή στάση του ἀπέναντι στίς πιό κάτω καί τίς πιό πάνω ὁμάδες — καί δέν μποροῦμε νά τό ξέρουμε αὐτό μέ ἀκρίβεια.

Ἐδῶ χρειάζεται πολλή πρακτική πείρα, γνώση τῶν τοπικῶν συνθηκῶν. Αὐτό δέν τό ἔχουμε ἀκόμη. Δέν εἶναι καθόλου ντροπή νά τό ὁμολογήσουμε· πρέπει νά τό παραδεχτοῦμε ἀνοιχτά. Ποτέ δέν εἴμασταν οὐτοπιστές καί δέν φανταστήκαμε ὅτι θά οἰκοδομήσουμε τήν κομμουνιστική κοινωνία μέ τά καθαρούτσικα χέρια τῶν καθαρούτσικων κομμουνιστῶν πού θά γεννιοῦνται καί θά διαπαιδαγωγοῦνται σέ μιά καθαρά κομμουνιστική κοινωνία. Αὐτά εἶναι παραμύθια γιά παιδιά. Ἐμεῖς πρέπει νά χτίσουμε τόν κομμουνισμό ἀπό τά συντρίμια τοῦ καπιταλισμοῦ καί μόνο ἡ τάξη πού ἀτσαλώθηκε στήν πάλη ἐνάντια στόν καπιταλισμό μπορεῖ νά τό κάνει αὐτό. Τό προλεταριάτο — αὐτό τό ξέρετε θαυμάσια — δέν εἶναι ἀπαλλαγμένο ἀπό τίς ἐλλείψεις καί τίς ἀδυναμίες τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας. Παλεύει γιά τό σοσιαλι-

σμό καί ταυτόχρονα παλεύει καί ἐνάντια στίς δικές του ἐλλείψεις. Τό καλύτερο πρωτοπόρο τμῆμα τοῦ προλεταριάτου, πού ἐπί δεκαετίες ἔκανε ἕναν ἀποφασιστικό ἀγώνα μέσα στίς πόλεις, μποροῦσε νά πάρει μέσα σ' αὐτό τόν ἀγώνα ὅλο τόν πολιτισμό τῆς ζωῆς τῆς πόλης καί τῆς πρωτεύουσας καί ὥς ἕνα βαθμό τόν πῆρε. Ξέρετε ὅτι τό χωριό ἀκόμη καί στίς προηγμένες χῶρες ἦταν καταδικασμένο στήν ἀμάθεια. Φυσικά, τό πολιτιστικό ἐπίπεδο τοῦ χωριοῦ θά τό ἀνεβάσουμε, γι' αὐτό ὅμως χρειάζονται χρόνια καί χρόνια. Αὐτό τό ξεχνοῦν παντοῦ οἱ σύντροφοι, καί αὐτό μᾶς τό δείχνει ἐξαιρετικά παραστατικά κάθε λέξη τῶν ἀνθρώπων πού ἔρχονται ἀπό τή βάση, ὄχι τῶν ἐδῶ διανοουμένων, ὄχι τῶν ἀνθρώπων πού δουλεύουν στίς διάφορες ὑπηρεσίες, — αὐτούς τούς ἀκούσαμε πολλές φορές — ἀλλά τῶν ἀνθρώπων πού παρακολουθοῦν πρακτικά τή δουλιά στό χωριό. Αὐτές οἱ φωνές μᾶς ἦταν ἐξαιρετικά πολύτιμες στό ἀγροτικό τμῆμα. Οἱ φωνές αὐτές θά εἶναι ἐξαιρετικά πολύτιμες τώρα — εἶμαι βέβαιος γι' αὐτό — γιά ὅλο τό συνέδριο τοῦ Κόμματος, γιατί δέν προέρχονται ἀπό τά βιβλία, ἀπό τά διατάγματα, ἀλλά ἀπό τήν ἴδια τή ζωή.

Ὅλα αὐτά μᾶς προτρέπουν νά δουλέψουμε κατά τέτιο τρόπο ὥστε νά δόσουμε περισσότερη σαφήνεια στή στάση μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά. Αὐτό εἶναι πολύ δύσκολο, γιατί *ἡ σαφήνεια αὐτή δέν ὑπάρχει στή ζωή*. Τό πρόβλημα αὐτό ὄχι μόνο δέν λύθηκε, ἀλλά καί *δέν μπορεῖ νά λυθεῖ*, ἄν θέλουν νά τό λύσουν *μονομιᾶς καί τώρα ἀμέσως*. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού λένε: «Δέν χρειαζόταν νά βγοῦν τόσο πολλά διατάγματα», καί κατηγοροῦν τή Σοβιετική κυβέρνηση, γιατί ἀσχολήθηκε μέ τήν ἔκδοση διαταγμάτων χωρίς νά ξέρει πῶς νά τά ἐφαρμόσει. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί οὐσιαστικά δέν παίρνουν εἴδηση ὅτι κατρακυλοῦν στούς λευκοφρουρίτες. Ἄν περιμέναμε νά ἀλλάξει ὅλη ἡ ζωή τοῦ χωριοῦ μέ τήν ἔκδοση ἑκατοντάδων διαταγμάτων θά εἴμασταν ἐντελῶς ἠλίθιοι. Ἄν ὅμως δέν εἴχαμε φροντίσει νά χαράξουμε στά διατάγματα τό δρόμο, θά εἴμασταν προδότες τοῦ σοσιαλισμοῦ. Τά διατάγματα αὐτά, πού δέν μποροῦσαν νά ἐφαρμοστοῦν στήν πράξη μονομιᾶς καί ὁλοκληρωτικά, ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο γιά τήν προπαγάνδα. Ἄν παλιότερα προπαγανδίζαμε μέ τίς γενικές ἀλήθειες, τώρα *προπαγανδίζουμε μέ τή δουλιά*. Καί αὐτό εἶναι κήρυγμα, ἀλλά εἶναι κήρυγμα μέ τή δράση — καί ὄχι μέ τήν ἔννοια ξεχωριστῶν πράξεων κάποιων ἀτόμων, πράγμα πού τό κοροϊδεύαμε πολύ στήν ἐποχή τῶν ἀναρχικῶν καί τοῦ

παλιοῦ σοσιαλισμοῦ. Τό διάταγμά μας εἶναι ἔκκληση, ὄχι ὅμως ἔκκληση μέ τό προηγούμενο πνεῦμα: «Ἐργάτες, σηκωθεῖτε, ἀνατρέψτε τήν ἀστική τάξη!». Ὄχι, εἶναι ἔκκληση πρός τίς μάζες, ἔκκληση γιά πρακτική δουλιά. *Τό διάταγμα εἶναι ὁδηγίες πού καλοῦν τίς μάζες στήν πρακτική δουλιά.* Νά ποιό ἔχει σημασία. Ἄς ἔχουν τά διατάγματα πολλά πράγματα ἀνώφελα, πολλά πού δέν θά ἐφαρμοστοῦν. Ἔχουν ὅμως καί ὑλικό γιά πρακτική δουλιά καί τό καθῆκον τοῦ διατάγματος εἶναι νά διδάξει τήν πρακτική δράση στίς ἑκατοντάδες, χιλιάδες καί ἑκατομμύρια ἀνθρώπους πού ἀκοῦν μέ προσοχή τή φωνή τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Εἶναι μιά δοκιμή πρακτικῆς δράσης στόν τομέα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης στό χωριό. Ἄν ἔτσι δοῦμε τά πράγματα, τότε ἀπό τό σύνολο τῶν νόμων, τῶν διαταγμάτων καί τῶν ἀποφάσεών μας θά βγάλουμε πάρα πολλά. Δέν θά τά βλέπουμε σάν ἀπόλυτες ἀποφάσεις πού πρέπει μέ κάθε θυσία, τήν ἴδια κιόλας ὥρα, μονομιᾶς νά τίς ἐφαρμόσουμε.

Πρέπει νά ἀποφύγουμε καθετί πού θά μποροῦσε στήν πράξη νά ἐνθαρύνει ἐνδεχόμενες καταχρήσεις. Ἐδῶ κι' ἐκεῖ κόλλησαν σ' ἐμᾶς καριερίστες, τυχοδιῶκτες πού ὀνομάστηκαν κομμουνιστές καί μᾶς κοροϊδεύουν, πού σύρθηκαν σ' ἐμᾶς γιατί τώρα οἱ κομμουνιστές βρίσκονται στήν ἐξουσία, γιατί τά πιό τίμια στοιχεῖα ἀπό τούς «παλιούς ὑπαλλήλους» δέν ἦλθαν νά δουλέψουν σ' ἐμᾶς, γιατί ἔχουν καθυστερημένες ἰδέες, ἐνῶ οἱ καριερίστες δέν ἔχουν καμιά ἰδέα, καμιά τιμιότητα. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πού δέν ἐπιδιώκουν παρά νά κερδίσουν τήν εὔνοιά μας, χρησιμοποιοῦν στά διάφορα μέρη μεθόδους ἐξαναγκασμοῦ καί νομίζουν ὅτι κάνουν καλά. Στήν πράξη ὅμως αὐτό καμιά φορά κάνει τούς ἀγρότες νά λένε: «Ζήτω ἡ Σοβιετική ἐξουσία, μά *κάτω ἡ κομμούνια!»* (δηλ. ὁ κομμουνισμός). Οἱ περιπτώσεις αὐτές δέν εἶναι φανταστικές. Εἶναι παρμένες ἀπό τή ζωή, ἀπό τίς πληροφορίες πού μᾶς ἔδοσαν οἱ σύντροφοι ἀπό τά διάφορα μέρη. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε πόσο τεράστια ζημιά προξενεῖ κάθε ἔλλειψη μέτρου, κάθε ἀνυπομονησία καί βιασύνη.

Ἔπρεπε νά βιαστοῦμε νά βγοῦμε μέ κάθε θυσία, μ' ἕνα ἀπεγνωσμένο ἅλμα ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο πού μᾶς ὁδήγησε στήν κατάρευση, ἔπρεπε νά καταβάλουμε τίς πιό ἀπεγνωσμένες προσπάθειες γιά νά συντρίψουμε τήν ἀστική τάξη καί τίς δυνάμεις πού ἀπειλοῦσαν νά μᾶς συντρίψουν. Ὅλα αὐτά ἦταν ἀπαραίτητα, χωρίς αὐτά δέν θά μπορούσαμε νά νικήσουμε. Ἄν ὅμως ἐνεργήσουμε μέ τόν ἴδιο τρόπο ἀπέναντι στή μεσαία

ἀγροτιά — αὐτό θά εἶναι τέτια ἠλιθιότητα, τέτια βλακεία καί τέτια καταστροφή τῆς ὑπόθεσης, πού συνειδητά ἔτσι νά δουλεύουν μόνο προβοκάτορες μποροῦν. Τό καθῆκον ἐδῶ πρέπει νά μπεῖ ἐντελῶς διαφορετικά. Ἐδῶ δέν πρόκειται νά τσακίσουμε τήν ἀντίσταση τῶν γνωστῶν ἐκμεταλλευτῶν, νά τούς νικήσουμε καί νά τούς ἀνατρέψουμε — αὐτό τό καθῆκον τό βάζαμε προηγούμενα. Ὄχι, στό βαθμό πού λύσαμε τό κύριο αὐτό καθῆκον μπαίνουν στήν ἡμερήσια διάταξη καθήκοντα πιό σύνθετα. Ἐδῶ μέ τή βία δέν μπορεῖς νά δημιουργήσεις τίποτε. *Ἡ βία ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά ἀποτελεῖ τή μεγαλύτερη ζημιά.* Ἡ μεσαία ἀγροτιά εἶναι ἕνα στρῶμα πολυάριθμο, μέ πολλά ἑκατομμύρια ἀνθρώπους. Ἀκόμη καί στήν Εὐρώπη, ὅπου πουθενά δέν ἔχει τόση δύναμη, ὅπου ἡ τεχνική καί ὁ πολιτισμός, ἡ ζωή τῆς πόλης, οἱ σιδηρόδρομοι ἔχουν τεράστια ἀνάπτυξη, ὅπου θά ἦταν πολύ πιό εὔκολο νά σκεφθεῖ κανείς ἕνα τέτιο πράγμα — κανένας, καί ἀπό τούς πιό ἐπαναστάτες σοσιαλιστές δέν πρότεινε μέτρα βίας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά.

Ὅταν παίρναμε τήν ἐξουσία, στηριζόμασταν σέ ὅλη τήν ἀγροτιά στό σύνολό της. Τότε ὅλοι οἱ ἀγρότες εἶχαν ἕνα καθῆκον — τήν πάλη ἐνάντια στούς τσιφλικάδες. Ὡς τώρα ὅμως διατηροῦν τήν προκατάληψη ἐνάντια στό μεγάλο νοικοκυριό. Ὁ ἀγρότης σκέπτεται: «Ἄν ὑπάρχει μεγάλο νοικοκυριό, ἐγώ θά εἶμαι πάλι ἐργάτης γῆς». Φυσικά, αὐτό εἶναι λάθος. Μά στόν ἀγρότη μέ τήν ἀντίληψη γιά τό μεγάλο νοικοκυριό εἶναι συνδεμένο τό μίσος, ἡ ἀνάμνησή του πώς οἱ τσιφλικάδες καταπίεζαν τό λαό. Τό αἴσθημα αὐτό ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει, ἀκόμη δέν ἔσβησε.

Πρῶτα ἀπόλα πρέπει νά στηριζόμαστε στήν ἀλήθεια ὅτι ἐδῶ ἀπό τήν ἴδια τήν οὐσία τοῦ ζητήματος, δέν μποροῦμε νά πετύχουμε τίποτε μέ τίς μεθόδους τῆς βίας. Ἐδῶ τό οἰκονομικό καθῆκον μπαίνει ἐντελῶς διαφορετικά. Ἐδῶ δέν ὑπάρχει ἐκείνη ἡ κορυφή πού μποροῦμε νά τήν κόψουμε, ἀφήνοντας ἄθικτο ὅλο τό θεμέλιο, ὅλο τό κτίριο. Ἡ κορυφή, πού στήν πόλη τήν ἀποτελοῦσαν οἱ καπιταλιστές, ἐδῶ δέν ὑπάρχει. *Τό νά ἐνεργήσουμε ἐδῶ μέ τή βία, σημαίνει νά χαντακώσουμε ὅλη τήν ὑπόθεση.* Ἐδῶ χρειάζεται μακρόχρονη δουλιά διαπαιδαγώγησης. Στόν ἀγρότη, πού εἶναι ὄχι μόνο στή χώρα μας, ἀλλά καί σέ ὅλο τόν κόσμο ἄνθρωπος πρακτικός, ρεαλιστής, πρέπει νά δόσουμε συγκεκριμένα παραδείγματα πού νά ἀποδείχνουν ὅτι ἡ «κομμούνια» εἶναι τό καλύτερο ἀπόλα. Φυσικά, δέν θά ἔχει κανένα νόημα ἄν παρου-

σιάζονται στό χωριό βιαστικοί ἄνθρωποι πού ἔφτασαν ἀπό τήν πόλη, ἦλθαν, φλυάρησαν, ἔσπειραν μερικά διανοουμενίστικα ἤ καί μή διανοουμενίστικα ζιζάνια κι' ἀφοῦ καυγάδισαν, σκόρπισαν. Συμβαίνουν τέτια πράγματα. Ἀντί σεβασμό προκαλοῦν τίς κοροϊδίες καί ἐντελῶς δικαιολογημένα.

Στό ζήτημα αὐτό πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἐνθαρύνουμε τίς κομμοῦνες, πρέπει ὅμως νά ὀργανωθοῦν κατά τέτιο τρόπο, *ὥστε νά κερδίζουν τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀγρότη.* Ὥσπου νά γίνει ὅμως αὐτό ἐμεῖς θά εἴμαστε μαθητές τῶν ἀγροτῶν καί ὄχι δάσκαλοί τους. Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό ἀνόητο ἀπό τούς ἀνθρώπους πού, ἐνῶ δέν ξέρουν τήν ἀγροτική οἰκονομία καί τίς ἰδιομορφίες της, ἀπό τούς ἀνθρώπους πού, ἐνῶ ρίχτηκαν στό χωριό γιατί μόνο ἄκουσαν τή χρησιμότητα τοῦ συλλογικοῦ νοικοκυριοῦ, κουράστηκαν ἀπό τή ζωή τῆς πόλης καί θέλουν νά δουλέψουν στό χωριό — ἀπό τούς ἀνθρώπους πού φαντάζονται πώς εἶναι δάσκαλοι τῶν ἀγροτῶν σέ ὅλα τά ζητήματα. *Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό ἀνόητο ἀπό τήν ἴδια τή σκέψη νά χρησιμοποιηθεῖ βία στόν τομέα τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τοῦ μεσαίου ἀγρότη.*

Τό καθῆκον μας ἐδῶ δέν εἶναι νά ἀπαλλοτριώσουμε τόν μεσαῖο ἀγρότη, ἀλλά νά πάρουμε ὑπόψη τίς ἰδιαίτερες συνθῆκες τῆς ζωῆς τοῦ ἀγρότη, νά διδαχτοῦμε ἀπό τούς ἀγρότες τούς τρόπους περάσματος σέ ἕνα καλύτερο καθεστώς καί *νά μήν ἀποτολμήσουμε νά προστάζουμε!* Αὐτός εἶναι ὁ κανόνας πού καθιερώσαμε. (Χειροκροτήματα ἀπό ὅλο τό συνέδριο.) Αὐτός εἶναι ὁ κανόνας πού προσπαθήσαμε νά διατυπώσουμε στό σχέδιο τῆς ἀπόφασής μας, γιατί στόν τομέα αὐτό, σύντροφοι, πραγματικά ἔχουμε κάνει ὄχι λίγα λάθη. Δέν εἶναι καθόλου ντροπή νά τό παραδεχτοῦμε. Δέν εἴχαμε πείρα. Τήν ἴδια τήν πάλη ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές τή βγάλαμε ἀπό τήν πείρα. Ἄν καμιά φορά μᾶς ἔχουν κατακρίνει γι' αὐτή τήν πάλη, ἐμεῖς μποροῦμε νά ποῦμε: «Κύριοι καπιταλιστές, ἐσεῖς φταῖτε γι' αὐτό. Ἄν ἡ ἀντίστασή σας δέν ἦταν τόσο ἄγρια, τόσο παράλογη, ξετσίπωτη καί ἀπεγνωσμένη, ἄν δέν συμμαχούσατε μέ τήν ἀστική τάξη ὅλου τοῦ κόσμου — ἡ ἐπανάσταση θά ἔπαιρνε πιό εἰρηνικές μορφές». Τώρα, ἀφοῦ ἀποκρούσαμε τή λυσσαλέα ἐπίθεση πού ἐξαπολύθηκε ἐναντίον μας ἀπόλες τίς πλευρές, μποροῦμε νά περάσουμε σέ ἄλλες μεθόδους, γιατί δέν δροῦμε σάν μικρός ὅμιλος, ἀλλά σάν Κόμμα πού ὁδηγεῖ ἑκατομμύρια ἀνθρώπους. Αὐτά τά ἑκατομμύρια δέν μποροῦν νά καταλάβουν ἀμέσως τήν ἀλλαγή τοῦ προσανατολισμοῦ καί γι' αὐτό

συχνά τά χτυπήματα πού προορίζονται γιά τούς κουλάκους, πέφτουν στόν μεσαῖο ἀγρότη. Αὐτό δέν εἶναι παράξενο. Πρέπει μόνο νά καταλάβουμε ὅτι αὐτό προκαλεῖται ἀπό ἱστορικές συνθῆκες πού ἀνήκουν στό παρελθόν καί ὅτι οἱ καινούργιες συνθῆκες καί τά καινούργια καθήκοντα ἀπέναντι σ' αὐτή τήν τάξη ἀπαιτοῦν καινούργια ψυχολογία.

Τά διατάγματά μας σχετικά μέ τό ἀγροτικό νοικοκυριό βασικά εἶναι σωστά. Δέν ἔχουμε λόγους νά παραιτηθοῦμε ἀπό κανένα ἀπ' αὐτά, οὔτε νά λυπόμαστε πού τά ἐκδόσαμε. Ἄν ὅμως τά διατάγματα εἶναι σωστά, *δέν εἶναι σωστό νά τά ἐπιβάλλουμε στόν ἀγρότη μέ τή βία.* Αὐτό δέν λέγεται σέ κανένα διάταγμα. Τά διατάγματα εἶναι σωστά σάν ὑπόδειξη τοῦ ἀκολουθητέου δρόμου, σάν ἔκκληση γιά πρακτικά μέτρα. Ὅταν λέμε: «Ἐνθαρύνετε τή συνένωση» — δίνουμε ὁδηγίες πού πρέπει νά δοκιμαστοῦν πολλές φορές γιά νά βρεθεῖ ἡ τελική *μορφή* τῆς ἐφαρμογῆς τους. Μιά καί εἰπώθηκε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά πετύχουμε ἐθελοντική συμφωνία, αὐτό σημαίνει ὅτι πρέπει νά πείθουμε τόν ἀγρότη καί πρέπει νά τόν πείθουμε πρακτικά. Μέ τά λόγια δέν θά πειστοῦν καί θά κάνουν πολύ καλά πού δέν θά πειστοῦν. Θά ἦταν ἄσχημο, ἄν θά πείθονταν μέ ἕνα ἁπλό διάβασμα τῶν διαταγμάτων καί μέ τίς προπαγανδιστικές προκηρύξεις. Ἄν ἦταν δυνατό νά μετασχηματίσουμε μ' αὐτό τόν τρόπο τήν οἰκονομική ζωή — ὅλος αὐτός ὁ μετασχηματισμός δέν θά ἄξιζε τσακιστή πεντάρα. Πρέπει στήν ἀρχή νά ἀποδείξουμε ὅτι μιά τέτια ἕνωση εἶναι καλύτερη, νά ἑνώσουμε τούς ἀνθρώπους ἔτσι πού νά ἑνωθοῦν πραγματικά καί ὄχι νά τσακώνονται καί νά σκορπᾶνε — νά ἀποδείξουμε ὅτι αὐτό εἶναι ὠφέλιμο. Ἔτσι βάζει τό ζήτημα ὁ ἀγρότης καί ἔτσι βάζουν τό ζήτημα τά διατάγματά μας. Ἄν ὥς τώρα δέν μπορέσαμε νά τό πετύχουμε αὐτό, δέν εἶναι καθόλου ντροπή, πρέπει νά τό ὁμολογήσουμε ἀνοιχτά.

Γιά τήν ὥρα λύσαμε μόνο τό βασικό καθῆκον κάθε σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης — τό καθῆκον τῆς νίκης κατά τῆς ἀστικῆς τάξης. Τό καθῆκον αὐτό βασικά τό ἐκπληρώσαμε, ἄν καί τώρα ἀρχίζει ἕνα πάρα πολύ δύσκολο ἑξάμηνο: οἱ ἰμπεριαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου καταβάλλουν τίς τελευταῖες προσπάθειες γιά νά μᾶς πνίξουν. Τώρα μποροῦμε νά ποῦμε, χωρίς νά ὑπερβάλλουμε καθόλου τά πράγματα, ὅτι καί *οἱ ἴδιοι κατάλαβαν πώς ὕστερα ἀπό αὐτό τό ἑξάμηνο ἡ ὑπόθεσή τους θά εἶναι ἐντελῶς χαμένη.* Εἴτε θά ἐπωφεληθοῦν τώρα ἀπό τήν ἐξάντλησή μας καί θά νικήσουν μιά μόνη χώρα, εἴτε ἐμεῖς θά εἴμαστε οἱ νικητές καί ὄχι μόνο γιά τή

χώρα μας. Στό ἑξάμηνο αὐτό, πού ἔχουν συσσωρευτεῖ ἡ ἐπισιτιστική κρίση καί ἡ κρίση τῶν μεταφορῶν καί πού οἱ ἰμπεριαλιστικές δυνάμεις προσπαθοῦν νά ἐπιτεθοῦν σέ κάμποσα μέτωπα, ἡ κατάστασή μας εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολη. Ἀλλά *αὐτό εἶναι τό τελευταῖο δύσκολο ἑξάμηνο.* Εἶναι ἀνάγκη νά ἐξακολουθήσουμε νά ἐντείνουμε ὅλες μας τίς δυνάμεις στήν πάλη ἐνάντια στόν ἐσωτερικό ἐχθρό πού μᾶς ἐπιτίθεται.

Ὅταν ὅμως μιλᾶμε γιά τά καθήκοντα τῆς δουλιᾶς στό χωριό, πρέπει, παρόλες τίς δυσκολίες, παρά τό γεγονός ὅτι ὅλη μας ἡ πείρα στρέφεται στήν ἄμεση συντριβή τῶν ἐκμεταλλευτῶν — πρέπει νά θυμόμαστε καί νά μήν ξεχνᾶμε ὅτι στό χωριό τά καθήκοντα πού ἀφοροῦν τή μεσαία ἀγροτιά μπαίνουν διαφορετικά.

Ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες: τῆς Πετρούπολης, τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, τῆς Μόσχας, ὅσοι ἔκαναν στό χωριό — ὅλοι μᾶς ἔχουν ἀναφέρει παραδείγματα γιά μιά σειρά παρεξηγήσεις πού φαίνονταν ἀξεπέραστες, μιά σειρά συγκρούσεις πού φαίνονταν ἀπό τίς πιό σοβαρές, παραμερίζονταν ἤ ἀτονοῦσαν γιατί ἐπενέβαιναν λογικοί ἐργάτες πού δέν μιλοῦσαν μέ τή γλώσσα τῶν βιβλίων, ἀλλά μέ γλώσσα κατανοητή στό μουζίκο, δέν μιλοῦσαν σάν διοικητές πού ἐπιτρέπουν στόν ἑαυτό τους νά διατάζουν, ἄν καί δέν γνωρίζουν τή ζωή τοῦ χωριοῦ, ἀλλά σάν σύντροφοι πού ἐξηγοῦν τήν κατάσταση καί κάνουν ἔκκληση στό αἴσθημα τῶν ἐργαζομένων ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές. Καί χάρη σ' αὐτή τή συντροφική ἐξήγηση πετύχαιναν αὐτό πού δέν μποροῦσαν νά πετύχουν ἑκατοντάδες ἄλλοι πού φέρνονταν σάν διοικητές καί προϊστάμενοι.

Νά μέ ποιό πνεῦμα εἶναι διαποτισμένη ὅλη ἡ ἀπόφαση πού σᾶς ὑποβάλουμε τώρα.

Στή σύντομη εἰσήγησή μου προσπάθησα νά ἐξετάσω τήν ἀπόφαση αὐτή ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, ἀπό τήν ἄποψη τῆς γενικῆς πολιτικῆς σημασίας της. Προσπάθησα νά ἀποδείξω — καί θέλω νά πιστεύω ὅτι τό κατόρθωσα — πώς ἀπό τήν ἄποψη τῶν συμφερόντων ὅλης τῆς ἐπανάστασης στό σύνολό της δέν ἔχουμε καμιά στροφή, δέν ἔχουμε καμιά ἀλλαγή γραμμῆς. Οἱ λευκοφρουρίτες καί οἱ συνεργάτες τους φωνάζουν καί θά φωνάζουν γι' αὐτό. Ἄς φωνάζουν. Αὐτό δέν μᾶς συγκινεῖ. Ἐμεῖς ἀναπτύσσουμε μέ τόν πιό συνεπή τρόπο τά καθήκοντά μας. Εἶναι ἀνάγκη νά μετατοπίσουμε τήν προσοχή μας ἀπό τό καθῆκον τῆς συντριβῆς

τῆς ἀστικῆς τάξης στό καθῆκον τῆς ὀργάνωσης τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Πρέπει νά ζήσουμε εἰρηνικά μαζί της. Ἡ μεσαία ἀγροτιά στήν κομμουνιστική κοινωνία τότε μόνο θά εἶναι μέ τό μέρος μας, ὅταν τῆς εὐκολύνουμε καί τῆς βελτιώσουμε τίς οἰκονομικές συνθῆκες τῆς ζωῆς της. Ἄν μπορούσαμε νά δόσουμε αὔριο 100 χιλιάδες τρακτέρ πρώτης γραμμῆς, νά τά ἐφοδιάσουμε μέ βενζίνη, νά τά ἐξασφαλίσουμε μέ μηχανοδηγούς (ξέρετε πολύ καλά ὅτι γιά τήν ὥρα αὐτό εἶναι φαντασία), τότε ὁ μεσαῖος ἀγρότης θά ἔλεγε: «Εἶμαι ὑπέρ τῆς κομμούνιας» (δηλ. ὑπέρ τοῦ κομμουνισμοῦ). Ἀλλά γιά νά κάνουμε αὐτό πρέπει πρῶτα νά νικήσουμε τή διεθνή ἀστική τάξη, πρέπει νά τήν ἀναγκάσουμε νά μᾶς δόσει αὐτά τά τρακτέρ, ἤ πρέπει νά ἀνεβάσουμε τήν παραγωγικότητά μας τόσο πού νά μποροῦμε νά τά φιάξουμε μόνοι μας. Μόνο ἔτσι θά μπεῖ σωστά αὐτό τό ζήτημα.

Ὁ ἀγρότης ἔχει ἀνάγκη ἀπό τή βιομηχανία τῆς πόλης, χωρίς αὐτή δέν μπορεῖ νά ζήσει, κι' αὐτή βρίσκεται στά χέρια μας. Ἄν καταπιαστοῦμε σωστά μέ τή δουλιά, τότε ὁ ἀγρότης θά μᾶς εὐγνωμονεῖ, γιατί θά τοῦ φέρουμε ἀπό τήν πόλη αὐτά τά προϊόντα, αὐτά τά ἐργαλεῖα, αὐτό τόν πολιτισμό. Δέν θά τοῦ τά φέρουν οὔτε οἱ ἐκμεταλλευτές, οὔτε οἱ τσιφλικάδες, ἀλλά ὅμοιοί του σύντροφοι-δουλευτές σάν κι' αὐτόν, πού τούς ἐκτιμᾶ πάρα πολύ βαθιά, τούς ἐκτιμᾶ ὅμως πρακτικά, τούς ἐκτιμᾶ μόνο γιά τήν πραγματική τους βοήθεια, ἀποκρούοντας — καί μέ τό δίκιο του — τίς διοικητικές μεθόδους καί τίς «ἐντολές» ἀπό τά πάνω.

Στήν ἀρχή βοηθεῖστε, ὕστερα προσπαθεῖστε νά ἀποκτήσετε τήν ἐμπιστοσύνη. Ἄν θά γίνει σωστά αὐτή ἡ δουλιά, ἄν κάθε ἐνέργεια τῆς κάθε ὁμάδας μας στό νομό, στήν ἐπαρχία, στό ἐπισιτιστικό τμῆμα, σέ ὁποιαδήποτε ὀργάνωση γίνει σωστά, ἄν κάθε μας ἐνέργεια ἐλέγχεται προσεκτικά ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη, θά κερδίσουμε τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀγρότη, καί μόνο τότε θά μπορέσουμε νά τραβήξουμε παραπέρα. Τώρα πρέπει νά τόν βοηθήσουμε, νά τόν συμβουλέψουμε. Αὐτό δέν θά εἶναι διαταγή διοικητική, ἀλλά συμβουλή συντρόφου. Ὁ ἀγρότης θά εἶναι τότε πέρα γιά πέρα μέ τό μέρος μας.

Νά τί περιέχει, σύντροφοι, ἡ ἀπόφασή μας, νά τί πρέπει νομίζω νά γίνει ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου. Ἄν τήν ψηφίσουμε, ἄν αὐτή θά καθορίζει ὅλη τή δουλιά τῶν κομματικῶν μας ὀργανώσεων, τότε θά ἀνταποκριθοῦμε καί στό δεύτερο μεγάλο καθῆκον πού στέκει μπροστά μας.

Πῶς νά ἀνατρέψουμε τήν ἀστική τάξη, πῶς νά τή συντρίψουμε — αὐτό τό μάθαμε καί εἶμαστε περήφανοι γι' αὐτό. Πῶς θά ρυθμίσουμε τίς σχέσεις μας ἀπέναντι στά ἑκατομμύρια τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς, μέ ποιό τρόπο θά κερδίσουμε τήν ἐμπιστοσύνη της, αὐτό δέν τό μάθαμε ἀκόμη — πρέπει νά τό ποῦμε ἀνοιχτά. Τό καθῆκον ὅμως τό καταλάβαμε, τό θέσαμε καί λέμε γεμάτοι ἐλπίδα, ἐπίγνωση καί ἀποφασιστικότητα: θά ἀνταποκριθοῦμε σ' αὐτό τό καθῆκον καί τότε ὁ σοσιαλισμός θά γίνει ἐντελῶς ἀκατανίκητος. (Π α ρ α τ ε τ α μ έ ν α χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α.)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τά στενογραφημένα πρακτικά, διορθωμένα ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν

8
ΟΜΙΛΙΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΥΛΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ 23 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Σύντροφοι, σέ καμιά περίπτωση δέν μπορῶ νά συμφωνήσω μ' αὐτό πού εἶπε ὁ προηγούμενος ὁμιλητής, γιατί εἶμαι βέβαιος ὅτι μέ κανένα τρόπο δέν θά μεταφέρετε τή δουλιά στό χωριό ἀπόψε. Ἐμεῖς στήν ἐπιτροπή νομίζαμε ὅτι ἐδῶ στό συνέδριο δέν μιλᾶμε γιά τή μικρή αὐτή αἴθουσα, ἀλλά γιά ὅλη τή Ρωσία, πού ὄχι μόνο θά διαβάσει τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου μας, ἀλλά καί θά θελήσει νά ξέρει πόσο ἐνδιαφέρον δείχνει τό Κόμμα γιά τή δουλιά στό χωριό. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀκούσουμε τούς συντρόφους ἀπό τίς περιοχές. Ἄν θά χάσετε μία ἤ μιάμιση ὥρα, δέν θά ζημιώσει ἡ δουλιά στό χωριό ἀπ' αὐτό. Γι' αὐτό, ἐξονόματος τῆς ἐπιτροπῆς θά σᾶς παρακαλοῦσα ἐπίμονα νά μή λυπηθεῖτε αὐτή τή μία ἤ τή μιάμιση ὥρα. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι δέν θά μᾶς δόσουν πολλά πράγματα οἱ φωνές τῶν στελεχῶν τῆς πρακτικῆς δράσης, πού ἀκούγονται ἐδῶ, γιά ὅλη ὅμως τή Ρωσία πού διαβάζει ἐφημερίδες οἱ λίγες αὐτές ὧρες τῆς δουλιᾶς μας θά εἶναι πολύ χρήσιμες.

9

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΜΕΣΑΙΑ ΑΓΡΟΤΙΑ

Στό ζήτημα τῆς δουλιᾶς στό χωριό τό VIII συνέδριο, τό ὁποῖο στηρίζεται στό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, πού ψηφίστηκε στίς 22 τοῦ Μάρτη 1919 καί ὑποστηρίζει ὁλοκληρωτικά τό νόμο πού ἐφαρμόζει ἤδη ἡ Σοβιετική ἐξουσία γιά τή σοσιαλιστική γαιορύθμιση καί τά μεταβατικά μέτρα πρός τή σοσιαλιστική γεωργία, ἀναγνωρίζει ὅτι στή σημερινή στιγμή ἔχει ἰδιαίτερα μεγάλη σημασία ἡ πιό σωστή ἐφαρμογή τῆς κομματικῆς γραμμῆς ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά, μέ τήν ἔννοια νά προσέχουμε περισσότερο τίς ἀνάγκες της, νά ἐξαλείψουμε τίς αὐθαιρεσίες ἀπό μέρους τῶν τοπικῶν ἀρχῶν καί νά ἐπιδιώκουμε συμφωνία μαζί της.

1) Τό νά ἀνακατεύουμε τούς μεσαίους ἀγρότες μέ τούς κουλάκους, τό νά ἐπεκτείνουμε σ' αὐτούς στόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο βαθμό τά μέτρα πού στρέφονται ἐνάντια στούς κουλάκους, σημαίνει ὅτι παραβιάζουμε μέ τόν πιό χοντροκομμένο τρόπο, ὄχι μόνο ὅλα τά διατάγματα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί ὅλη τήν πολιτική της, ἀλλά καί ὅλες τίς βασικές ἀρχές τοῦ κομμουνισμοῦ, πού ὑποδεικνύουν ὅτι ἡ συμφωνία τοῦ προλεταριάτου μέ τή μεσαία ἀγροτιά, στήν περίοδο τῆς ἀποφασιστικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης, εἶναι ἕνας ἀπό τούς ὅρους τοῦ ἀνώδυνου περάσματος στήν ἐξάλειψη κάθε ἐκμετάλλευσης.

2) Ἡ μεσαία ἀγροτιά, πού ἔχει συγκριτικά γερές οἰκονομικές ρίζες λόγω τῆς καθυστέρησης τῆς ἀγροτικῆς τεχνικῆς ἀπό τή βιομηχανική ἀκόμη καί στίς ἀναπτυγμένες βιομηχανικές χῶρες, χωρίς νά μιλᾶμε γιά τή Ρωσία, θά διατηρηθεῖ γιά πολύ καιρό, ὕστερα ἀπό τήν ἔναρξη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Γι'

αὐτό ἡ τακτική τῶν στελεχῶν τῶν Σοβιέτ καί τοῦ Κόμματος στό χωριό πρέπει νά ὑπολογίζει σέ μιά μακρόχρονη περίοδο συνεργασίας μέ τή μεσαία ἀγροτιά.

3) Τό Κόμμα πρέπει μέ κάθε θυσία νά πετύχει, ὥστε ὅλα τά σοβιετικά στελέχη τοῦ χωριοῦ νά ἀποκτήσουν ἀπόλυτα καθαρή καί σταθερή συνείδηση τῆς ἀλήθειας τήν ὁποία διαπίστωσε πλήρως ὁ ἐπιστημονικός σοσιαλισμός, ὅτι ἡ μεσαία ἀγροτιά δέν ἀνήκει στούς ἐκμεταλλευτές, γιατί δέν βγάζει κέρδη ἀπό ξένη ἐργασία. Μιά τέτια τάξη μικρῶν παραγωγῶν δέν μπορεῖ νά χάσει ἀπό τό σοσιαλισμό, ἀλλά, ἀντίθετα, κερδίζει σέ πολύ μεγάλο βαθμό ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς καταπίεσης τοῦ κεφαλαίου, πού τήν ἐκμεταλλεύεται μέ χίλιους τρόπους σέ ὁποιαδήποτε, ἀκόμη καί στήν πιό ρεπουμπλικανική δημοκρατία.

Ἡ ἀπόλυτα σωστή πολιτική τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό χωριό ἐξασφαλίζει μέ τόν τρόπο αὐτό τή συμμαχία καί τή συμφωνία τοῦ νικηφόρου προλεταριάτου μέ τή μεσαία ἀγροτιά.

4) Ἐνθαρύνοντας τίς συντροφιές κάθε εἴδους, καθώς καί τίς ἀγροτικές κομμοῦνες τῶν μεσαίων ἀγροτῶν, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας δέν πρέπει νά ἐπιτρέπουν τόν παραμικρότερο ἐξαναγκασμό γιά τή δημιουργία τους. Πολύτιμες εἶναι μόνο ἐκεῖνες οἱ ἑνώσεις πού γίνονται ἀπό τούς ἴδιους τούς ἀγρότες μέ τή δική τους ἐλεύθερη πρωτοβουλία καί τό ὄφελός τους τό ἔχουν ἐλέγξει οἱ ἴδιοι στήν πράξη. Ἡ ὑπερβολική βιασύνη στό ζήτημα αὐτό εἶναι ἐπιζήμια, γιατί εἶναι ἱκανή νά ἐνισχύσει μόνο τήν προκατάληψη τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς ἀπέναντι στούς νεωτερισμούς.

Στούς ἐκπροσώπους τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πού ἐπιτρέπουν στόν ἑαυτό τους νά ἀσκοῦν ὄχι μόνο ἀνοιχτά, ἀλλά, ἔστω καί ἔμμεσα, ἐξαναγκασμό μέ σκοπό τή συνένωση τῶν ἀγροτῶν στίς κομμοῦνες, πρέπει νά τούς καταλογίζουμε πολύ μεγάλες εὐθύνες καί νά τούς ἀπομακρύνουμε ἀπό τή δουλιά στό χωριό.

5) Κάθε αὐθαίρετη ἐπίταξη, δηλ. ἐπίταξη πού δέν στηρίζεται στίς ἀκριβεῖς ὑποδείξεις τῶν νόμων τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, πρέπει νά διώκεται ἀμείλικτα. Τό συνέδριο ἐπιμένει νά δυναμώσει στόν τομέα αὐτό ὁ ἔλεγχος τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐσωτερικῶν, καθώς καί τῆς ΠΚΕΕ.

6) Στή σημερινή στιγμή, ἡ μεγάλη ἐρείπωση πού προκάλεσε σέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου ὁ τετράχρονος ἰμπεριαλιστικός πόλεμος γιά τά ληστρικά συμφέροντα τῶν καπιταλιστῶν, ἐρείπω-

ση πού όξύνθηκε ίδιαίτερα στή Ρωσία, βάζει τούς μεσαίους άγρότες σέ δύσκολη κατάσταση.

Παίρνοντας αύτό ύπόψη, ό νόμος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας γιά τόν ἔκτακτο φόρο σέ ἀντίθεση μέ ὅλους τούς νόμους ὅλων τῶν ἀστικῶν κυβερνήσεων τοῦ κόσμου, ἐπιμένει ὥστε νά πέσει ὅλο τό βάρος τοῦ φόρου στούς κουλάκους, στούς λίγους ἐκπροσώπους ἐκείνης τῆς ἐκμεταλλεύτριας ἀγροτιᾶς, πού ἀπόκτησε ἐξαιρετικά πλούτη τόν καιρό τοῦ πολέμου. Ἐνῶ ἡ μεσαία ἀγροτιά πρέπει νά ἐπιβαρυνθεῖ ἐξαιρετικά μέτρια, μόνο σέ κλίμακα πού θά εἶναι τελείως ἀνάλογη μέ τίς δυνάμεις της καί δέν θά εἶναι καταθλιπτική γι' αὐτή.

Τό Κόμμα ἀπαιτεῖ ὅπως μετριαστεῖ ὁπωσδήποτε ἡ εἴσπραξη τοῦ ἔκτακτου φόρου ἀπό τή μεσαία ἀγροτιά, χωρίς νά σταματήσουμε ἀκόμη καί μπροστά στή μείωση τοῦ γενικοῦ ποσοῦ τοῦ φόρου.

7) Τό σοσιαλιστικό κράτος πρέπει νά δόσει πολύ πλατιά βοήθεια στήν ἀγροτιά, πού θά περιλαβαίνει κυρίως τόν ἐφοδιασμό τῶν μεσαίων ἀγροτῶν μέ βιομηχανικά προϊόντα τῆς πόλης καί ἰδιαίτερα μέ βελτιωμένα γεωργικά ἐργαλεῖα, μέ σπόρους καί μέ κάθε λογῆς ὑλικά γιά τήν ἀνύψωση τῆς ἀγροτικῆς καλλιέργειας καί γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐργασίας καί τῆς ζωῆς τῶν ἀγροτῶν.

Ἄν τό σημερινό χάος δέν ἐπιτρέπει νά ἐφαρμόσουμε αὐτά τά μέτρα ἀμέσως καί ὁλοκληρωτικά, τότε οἱ τοπικές σοβιετικές ἀρχές ἔχουν τήν ὑποχρέωση νά ψάξουν καί νά βροῦν ὅλα τά δυνατά μέσα γιά νά δόσουν κάθε λογῆς πρακτική βοήθεια στή φτωχή καί τή μεσαία ἀγροτιά πού θά τήν ἐνίσχυε στή σημερινή δύσκολη στιγμή. Τό Κόμμα βρίσκει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά διατεθοῦν γι' αὐτό μεγάλα κρατικά ποσά.

8) Ἰδιαίτερα πρέπει νά ἐπιδιώξουμε νά ἐφαρμοστεῖ πραγματικά καί μάλιστα ὁλοκληρωτικά ὁ νόμος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πού ἀπαιτεῖ ἀπό τά σοβιετικά νοικοκυριά, τίς ἀγροτικές κομμοῦνες καί ὅλες τίς παρόμοιες ἑνώσεις, νά δόσουν ἄμεση καί ὁλόπλευρη βοήθεια στούς μεσαίους ἀγρότες πού βρίσκονται στίς ἀκρινές περιοχές. Μόνο μέ βάση μιά τέτια βοήθεια, πού παρέχεται ἔμπρακτα, μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ ἡ συμφωνία μέ τή μεσαία ἀγροτιά. Μόνο ἔτσι μπορεῖ καί πρέπει νά κατακτήσουμε τήν ἐμπιστοσύνη της.

Τό συνέδριο ἐφιστᾶ τήν προσοχή ὅλων τῶν κομματικῶν

στελεχῶν στήν ἀνάγκη νά ἐφαρμοστοῦν ἀμέσως ἔμπρακτα ὅλες οἱ ἀπαιτήσεις πού ὑποδείχνει τό ἀγροτικό μέρος τοῦ κομματικοῦ προγράμματος καί συγκεκριμένα:

α) νά ρυθμιστεῖ ἡ ἀγροτική γαιοχρησία (νά ἐξαλειφθοῦν τά ἐνδιάμεσα κομμάτια, οἱ μακρόστενες λωρίδες κτλ.), β) νά ἐφοδιαστοῦν οἱ ἀγρότες μέ βελτιωμένους σπόρους καί χημικά λιπάσματα, γ) νά βελτιωθοῦν οἱ ράτσες τῶν ἀγροτικῶν ζώων, δ) νά διαδοθοῦν οἱ γεωπονικές γνώσεις, ε) νά δοθεῖ γεωπονική βοήθεια στούς ἀγρότες, στ) νά ἐπισκευάζονται σέ σοβιετικά ἐργαστήρια ἐπισκευῆς τά γεωργικά ἐργαλεῖα τῶν ἀγροτῶν, ζ) νά ὀργανωθοῦν σταθμοί παροχῆς μέ ἐνοίκιο γεωργικῶν ἐργαλείων, πειραματικοί σταθμοί, ὑποδειγματικά χωράφια κτλ., η) νά γίνουν ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα στήν ἀγροτική γῆ.

9) Οἱ συνεταιριστικές ἑνώσεις τῶν ἀγροτῶν γιά τό ἀνέβασμα τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς, ἰδιαίτερα γιά τήν ἐπεξεργασία τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, τήν κατασκευή ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, τήν ὑποστήριξη τῆς βιοτεχνίας κτλ., πρέπει νά ἔχουν ἀπό τήν πλευρά τοῦ Κόμματος πλατιά βοήθεια τόσο χρηματική, ὅσο καί ὀργανωτική.

10) Τό Συνέδριο ὑπενθυμίζει ὅτι οὔτε στίς ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος, οὔτε στά διατάγματα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας δέν ἔγινε ποτέ παρέκλιση ἀπό τή γραμμή τῆς συμφωνίας μέ τή μεσαία ἀγροτιά. Ἔτσι, λ.χ., στό σπουδαιότερο ζήτημα τῆς οἰκοδόμησης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό χωριό, ὅταν εἶχαν δημιουργηθεῖ οἱ ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς εἶχε δημοσιευτεῖ ἐγκύκλιος ὑπογραμμένη ἀπό τόν πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐπισιτισμοῦ, πού ὑποδεικνύει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά συμπεριληφθοῦν στίς Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς καί ἐκπρόσωποι τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Μέ τήν κατάργηση τῶν Ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς τό Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ ὑπόδειξε ξανά ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά συμπεριληφθοῦν στά ἐπαρχιακά Σοβιέτ ἐκπρόσωποι τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Ἡ πολιτική τῆς ἐργατοαγροτικῆς κυβέρνησης καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος πρέπει νά ἐφαρμόζεται καί στό μέλλον μ' αὐτό τό πνεῦμα τῆς συμφωνίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς μέ τή μεσαία ἀγροτιά.

10

ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ 23 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Τά θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης, σύντροφοι, ἐξαντλήθηκαν. Ἐπιτρέψτε μου τώρα νά πῶ λίγα λόγια σχετικά μέ τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου.

Σύντροφοι! Ἔτυχε νά συγκεντρωθοῦμε σέ μιά δύσκολη στιγμή, ὄχι μόνο γιατί χάσαμε τόν καλύτερο ὀργανωτή καί ἔμπειρο καθοδηγητή μας, τόν Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς Σβερντλόφ. Ἔτυχε νά συγκεντρωθοῦμε σέ μιά ἐξαιρετικά δύσκολη στιγμή, γιατί ὁ διεθνής ἰμπεριαλισμός — γι' αὐτό τώρα δέν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία — κάνει τήν τελευταία, ἰδιαίτερα ἰσχυρή προσπάθεια, νά συντρίψει τή Σοβιετική Δημοκρατία. Γιά μᾶς δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἰσχυρή ἐπίθεση ἀπό τή Δύση καί τήν Ἀνατολή, ταυτόχρονα μέ μιά σειρά λευκοφρουρίτικες ἐξεγέρσεις, μέ ἀπόπειρες ἀποσύνδεσης τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν σέ ἀρκετά μέρη — ὅτι ὅλα αὐτά ἀποτελοῦν μιά ἐνέργεια τῶν ἰμπεριαλιστῶν τῆς Συνεννόησης, πού μελετήθηκε πολύ καλά καί ἀποφασίστηκε, ὅπως φαίνεται καθαρά, στό Παρίσι. Ὅλοι μας, σύντροφοι, ξέρουμε μέ τί δυσκολίες ἡ Ρωσία, πού δοκίμασε τόν τετράχρονο ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, θά ἔπρεπε νά πάρει ξανά τά ὅπλα γιά νά ὑπερασπίσει τή Σοβιετική Δημοκρατία ἀπό τούς ληστές-ἰμπεριαλιστές. Ὅλοι μας ξέρουμε πόσο σκληρός εἶναι ὁ πόλεμος αὐτός, πόσο μᾶς ἐξαντλεῖ. Ξέρουμε ὅμως ἐπίσης ὅτι, ἄν ὁ πόλεμος αὐτός διεξάγεται μέ ἀνώτερη δραστηριότητα καί μέ ἀνώτερο ἡρωισμό, γίνεται μόνο καί μόνο γιατί πρώτη φορά στόν κόσμο δημιουργήθηκε ἕνας στρατός, μιά ἔνοπλη δύναμη πού ξέρει γιατί πολεμᾶ, καί πρώτη φορά στόν κόσμο οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες, πού εἶχαν ὑποστεῖ ἀφάνταστα βαριές θυσίες, καταλαβαί-

νουν καλά ὅτι ὑπερασπίζουν τή Σοβιετική σοσιαλιστική δημοκρατία, τήν ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων πάνω στούς καπιταλιστές, ὅτι ὑπερασπίζουν τήν ὑπόθεση τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Στίς δύσκολες αὐτές συνθῆκες πετύχαμε σέ ἕνα σύντομο χρονικό διάστημα νά κάνουμε πολύ μεγάλα πράγματα. Πετύχαμε τήν ἔγκριση, καί μάλιστα ὁμόφωνα — ὅπως καί ὅλες τίς βασικές ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου — πετύχαμε τήν ἔγκριση τοῦ προγράμματος. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι τό πρόγραμμα, παρόλο πού ἔχει πολλές συντακτικές καί ἄλλες ἐλλείψεις, μπῆκε ἤδη στήν ἱστορία τῆς III Διεθνοῦς, σάν ἕνα πρόγραμμα πού συνοψίζει τά ἀποτελέσματα τοῦ καινούργιου σταδίου τοῦ παγκόσμιου ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι σέ μιά σειρά χῶρες, ὅπου ἔχουμε πολύ περισσότερους συμμάχους καί φίλους ἀπ' ὅ,τι ξέρουμε, μιά ἁπλή μετάφραση τοῦ προγράμματός μας θά εἶναι ἡ καλύτερη ἀπάντηση στό ἐρώτημα τί ἔκανε τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ρωσίας πού ἀντιπροσωπεύει ἕνα ἀπό τά τμήματα τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου. Τό πρόγραμμά μας θά ἀποτελέσει ἕνα πολύ μεγάλης δύναμης ὑλικό γιά προπαγάνδα καί ζύμωση, θά εἶναι τό ντοκουμέντο πού, στηριζόμενοι σ' αὐτό, οἱ ἐργάτες θά ποῦν: «Ἐδῶ εἶναι οἱ σύντροφοί μας, τά ἀδέλφια μας, ἐδῶ πραγματοποιεῖται τό κοινό μας ἔργο».

Σύντροφοι, πετύχαμε ἐπίσης σ' αὐτό τό συνέδριο νά ψηφιστοῦν καί ἄλλες σπουδαιότατες ἀποφάσεις. Ἐγκρίναμε τή δημιουργία τῆς III, τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού ἱδρύθηκε ἐδῶ, στή Μόσχα. Καταλήξαμε σέ μιά ὁμόφωνη ἀπόφαση πάνω στό στρατιωτικό ζήτημα. Ὅσο μεγάλες κι' ἄν φαίνονταν στήν ἀρχή οἱ διαφωνίες, ὅσο ἀντιφατικές κι' ἄν ἦταν οἱ γνῶμες πολλῶν συντρόφων πού μίλησαν ἐδῶ μέ εἰλικρίνεια γιά τίς ἐλλείψεις τῆς στρατιωτικῆς πολιτικῆς μας — πετύχαμε πολύ εὔκολα στήν ἐπιτροπή νά καταλήξουμε σέ ἀπόφαση μέ ἀπόλυτη ὁμοφωνία, καί θά φύγουμε ἀπό τό συνέδριο αὐτό ὄντας βέβαιοι ὅτι ὁ κύριος ὑπερασπιστής μας, ὁ Κόκκινος Στρατός, πού γι' αὐτόν ὅλη ἡ χώρα ὑφίσταται ἀμέτρητες θυσίες — ὅτι αὐτός θά βρεῖ σέ ὅλα τά μέλη τοῦ συνεδρίου, σέ ὅλα τά μέλη τοῦ Κόμματος τούς πιό ἔνθερμους, ἀπεριόριστα ἀφοσιωμένους βοηθούς, καθοδηγητές, φίλους καί συνεργάτες του.

Σύντροφοι, στό ὀργανωτικό ζήτημα λύσαμε τόσο εὔκολα τά προβλήματα πού στέκονται μπροστά μας, ἐπειδή ἡ ἱστορία τῶν

σχέσεων τοῦ Κόμματος ἀπέναντι στά Σοβιέτ ὑπόδειξε ὅλες αὐτές τίς λύσεις. Ὑποχρεωθήκαμε μόνο νά τίς συνοψίσουμε. Στό ζήτημα τῆς δουλιᾶς στό χωριό μέ μιά ὁμόφωνη καί γρήγορη ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου χαράξαμε τή γραμμή σ' ἕνα ἐξαιρετικά ἀπαραίτητο καί ἐξαιρετικά δύσκολο πρόβλημα, πού σέ ἄλλες χῶρες θεωρεῖται καί ἄλυτο ἀκόμη — στό πρόβλημα τῆς στάσης τοῦ προλεταριάτου, πού ἀνάτρεψε τήν ἀστική τάξη, ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά τῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων. Εἴμαστε ὅλοι βέβαιοι ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή τοῦ συνεδρίου θά δυναμώσει τήν ἐξουσία μας. Στή δύσκολη αὐτή ἐποχή πού ζοῦμε, ὅταν οἱ ἰμπεριαλιστές κάνουν τήν τελευταία ἀπόπειρα νά ἀνατρέψουν μέ τή βία τή Σοβιετική ἐξουσία, ὅταν οἱ μεγάλες ἐπισιτιστικές ἀνάγκες, ὅταν τό ξεχαρβάλωμα τῶν μεταφορῶν βάζουν ξανά καί ξανά ἑκατοντάδες, χιλιάδες καί ἑκατομμύρια ἀνθρώπους σέ ἀπελπιστική κατάσταση — εἴμαστε βέβαιοι ὅτι στή δύσκολη αὐτή ἐποχή ἡ ἀπόφαση πού πήραμε, τό πνεῦμα πού ἐμψυχώνει τά μέλη τοῦ συνεδρίου, θά βοηθήσουν νά ἀντέξουμε στή δοκιμασία αὐτή, θά βοηθήσουν νά περάσουμε τό δύσκολο αὐτό ἑξάμηνο.

Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι *αὐτό θά εἶναι τό τελευταῖο δύσκολο ἑξάμηνο*. Τή βεβαιότητα αὐτή μᾶς τήν ἐνισχύει ἰδιαίτερα ἡ εἴδηση πού ἀνακοινώσαμε αὐτές τίς μέρες στό συνέδριο — ἡ εἴδηση γιά τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στήν Οὑγγαρία. Ἄν ὥς τά τώρα ἡ Σοβιετική ἐξουσία νικοῦσε μόνο στό ἐσωτερικό, στούς λαούς πού ἀνῆκαν στήν πρώην Ρωσική αὐτοκρατορία, ἄν ὥς τά τώρα οἱ κοντόφθαλμοι ἄνθρωποι, πού ἐξαιρετικά δύσκολα ξεκόβουν ἀπό τή ρουτίνα, ἀπό τίς παλιές συνήθειες τῆς σκέψης (παρόλο πού ἀνήκουν στό στρατόπεδο τῶν σοσιαλιστῶν), ἄν μποροῦσαν νά πιστεύουν ὅτι μόνο οἱ ἰδιομορφίες τῆς Ρωσίας προκάλεσαν τήν ἀναπάντεχη αὐτή στροφή πρός τήν προλεταριακή σοβιετική δημοκρατία, ὅτι στίς ἰδιομορφίες τῆς δημοκρατίας αὐτῆς, ἴσως νά καθρεφτίζονται ὅπως σέ κυρτό κάτοπτρο οἱ παλιές ἰδιομορφίες τῆς τσαρικῆς Ρωσίας — ἄν μιά τέτια γνώμη μποροῦσε ἀκόμη νά ὑπάρχει, τώρα γκρεμίστηκε συθέμελα. Σύντροφοι, οἱ εἰδήσεις πού πήραμε σήμερα μᾶς δίνουν τήν εἰκόνα τῆς οὑγγρικῆς ἐπανάστασης. Μαθαίνουμε ἀπό τίς σημερινές ἀνακοινώσεις ὅτι οἱ συμμαχικές Δυνάμεις ἐπέδοσαν τό πιό βάρβαρο τελεσίγραφο στήν Οὑγγαρία νά ἐπιτρέψει τή δίοδο

στρατευμάτων. Ἡ ἀστική κυβέρνηση, βλέποντας ὅτι οἱ συμμαχικές Δυνάμεις θέλουν νά περάσουν τά στρατεύματά τους μέσω Οὐγγαρίας, βλέποντας ὅτι πάνω στήν Οὐγγαρία πέφτει πάλι τό ἀφάνταστο βάρος ἑνός καινούργιου πολέμου — ἡ ἀστική-συμβιβαστική κυβέρνηση ὑπόβαλε μόνη της τήν παραίτηση, ἄρχισε μόνη της διαπραγματεύσεις μέ τούς κομμουνιστές, μέ τούς οὔγγρους συντρόφους πού βρίσκονταν στίς φυλακές, καί ἀναγνώρισε μόνη της ὅτι δέν ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος ἀπό τή μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας στόν ἐργαζόμενο λαό. (Χειροκροτήματα.)

Σύντροφοι! Ἄν ἔλεγαν γιά μᾶς ὅτι εἴμαστε κατακτητές· ἄν στά τέλη τοῦ 1917 καί στίς ἀρχές τοῦ 1918 ἡ ἀστική τάξη καί πολλοί ὀπαδοί της δέν ἔλεγαν γιά τήν ἐπανάστασή μας παρά μόνο τίς λέξεις «βία» καί «ἁρπαγή»· ἄν ὥς τά τώρα ἀκούγονται φωνές, πού ὅλη τή βλακεία τους πολλές φορές τήν ἀποδείξαμε, ὅτι ἡ μπολσεβίκικη ἐξουσία κρατιέται τάχα μέ τή βία· ἄν μιά τέτια βλακεία μποροῦσε νά τήν ἐπαναλαβαίνει κανείς παλιότερα — τώρα τό παράδειγμα τῆς Οὐγγαρίας ἀναγκάζει τίς φωνές αὐτές νά σωπάσουν. Ἀκόμη καί ἡ ἀστική τάξη εἶδε ὅτι δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἄλλη ἐξουσία παρά μόνο ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ. Ἡ ἀστική τάξη μιᾶς πιό πολιτισμένης χώρας εἶδε πιό καθαρά ἀπό τή δική μας ἀστική τάξη στίς παραμονές τῆς 25 τοῦ Ὀχτώβρη ὅτι ἡ χώρα καταστρέφεται, ὅτι ὅλο καί πιό μεγάλες δοκιμασίες πέφτουν πάνω στό λαό — συνεπῶς ἡ ἐξουσία πρέπει νά βρίσκεται στά χέρια τῶν Σοβιέτ, δηλαδή οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες τῆς Οὐγγαρίας, ἡ καινούργια σοβιετική προλεταριακή δημοκρατία πρέπει νά σώσει τή χώρα.

Οἱ δυσκολίες τῆς οὐγγρικῆς ἐπανάστασης, σύντροφοι, εἶναι τεράστιες. Τή μικρή αὐτή, σέ σύγκριση μέ τή Ρωσία, χώρα πολύ πιό εὔκολα μποροῦν νά τήν πνίξουν οἱ ἰμπεριαλιστές. Ὁποιεσδήποτε ὅμως κι' ἄν εἶναι οἱ δυσκολίες, πού ἀκόμη στέκουν ὁπωσδήποτε μπροστά στήν Οὐγγαρία, ἔχουμε ἐδῶ, ἐκτός ἀπό τή νίκη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, καί δική μας *ἠθική νίκη*. Ἡ πιό ριζοσπαστική, ἡ περισσότερο δημοκρατική, ἡ συμβιβαστική ἀστική τάξη ἀναγνώρισε ὅτι τή στιγμή τῆς μεγαλύτερης κρίσης, ὅταν σέ μιά ἐξαντλημένη ἀπό τόν πόλεμο χώρα, πλησιάζει ἕνας καινούργιος πόλεμος, ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀποτελεῖ ἱστορική ἀναγκαιότητα, ἀναγνώρισε ὅτι σέ μιά τέτια χώρα δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἄλλη ἐξουσία, παρά μόνο ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ, παρά μόνο ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Σύντροφοι, πίσω μας ἔχουμε μιά δλόκληρη σειρά ἀπό ἐπαναστάτες, πού θυσίασαν τή ζωή τους γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ρωσίας. Ἡ πλειοψηφία αὐτῶν τῶν ἐπαναστατῶν εἶχε σκληρή μοίρα. Ὑπόφεραν τούς διωγμούς τοῦ τσαρισμοῦ καί δέν εἶχαν τήν εὐτυχία νά εἶναι παρόντες στή νικηφόρα ἐπανάσταση. Ἐνῶ σ' ἐμᾶς ἔλαχε ἀκόμη μεγαλύτερη εὐτυχία. Ἐμεῖς δέν εἴδαμε μόνο τή νίκη τῆς ἐπανάστασής μας, δέν εἴδαμε μόνο πώς μέσα σέ ἀφάνταστες δυσκολίες δυνάμωνε καί δημιουργοῦσε καινούργιες μορφές ἐξουσίας, πού προκαλοῦσαν τίς συμπάθειες δλου τοῦ κόσμου ἀπέναντί μας, ἀλλά εἴδαμε ἐπίσης δτι ὁ σπόρος πού ἔριξε ἡ ρωσική ἐπανάσταση, φυτρώνει στήν Εὐρώπη. Αὐτό μᾶς δημιουργεῖ τήν ἀπόλυτη, τήν ἀκλόνητη πεποίθηση δτι, δσο σκληρές καί ἄν εἶναι οἱ δοκιμασίες πού μποροῦν νά πέσουν ἀκόμη ἐπάνω μας, δσο μεγάλα καί ἄν εἶναι τά δεινά πού μπορεῖ νά μᾶς φέρει ἀκόμη τό θηρίο τοῦ διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ πού ξεψυχάει — τό θηρίο αὐτό θά χαθεῖ καί ὁ σοσιαλισμός θά νικήσει σέ δλο τόν κόσμο. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα.)

Κηρύσσω τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΑΣΥΡΜΑΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ

Ἐδῶ Λένιν. Εἰλικρινή χαιρετισμό στήν κυβέρνηση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Οὐγγαρίας καί ἰδιαίτερα στόν σ. Μπέλα Κούν. Μεταβίβασα χαιρετισμό σας στό συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων τῆς Ρωσίας. Τεράστιος ἐνθουσιασμός. Τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου τῆς ΙΙΙ Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού συνῆλθε στή Μόσχα, ὅπως καί τήν ἀνακοίνωση γιά τή στρατιωτική κατάσταση θά σᾶς τά στείλουμε ὅσο μποροῦμε πιό γρήγορα. Ἀναμφισβήτητα εἶναι ἀπαραίτητη ἡ διαρκής ραδιοεπικοινωνία ἀνάμεσα στή Βουδαπέστη καί στή Μόσχα.

Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς σᾶς σφίγγω τό χέρι

Λένιν

Γράφτηκε στίς 22 τοῦ Μάρτη 1919

Δημοσιεύτηκε στίς 23 τοῦ Μάρτη 1919 στήν οὐγγρική γλώσσα στήν ἐφημερίδα «Népszava», ἀρ. φύλ. 70

Στή ρωσική γλώσσα πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1927 στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχ. 5

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας Μετάφραση ἀπό τά οὐγγρικά

ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΠΕΛΑ ΚΟΥΝ

Ὁ Λένιν πρός τόν Μπέλα Κούν στή Βουδαπέστη

Ἀνακοινῶστε, παρακαλῶ, τί πραγματικές ἐγγυήσεις ἔχετε ὅτι ἡ καινούργια οὐγγρική κυβέρνηση θά εἶναι στήν πραγματικότητα κομμουνιστική καί ὄχι ἁπλῶς καί μόνο σοσιαλιστική, δηλαδή σοσιαλπροδοτική;

Ἔχουν οἱ κομμουνιστές πλειοψηφία στήν κυβέρνηση; Πότε θά γίνει τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ; Σέ τί συνίσταται πραγματικά ἡ ἀναγνώριση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀπό τούς σοσιαλιστές;

Εἶναι ἐντελῶς ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ ξερή ἀπομίμηση τῆς δικῆς μας, τῆς ρωσικῆς τακτικῆς σέ ὅλες τίς λεπτομέρειες, τή στιγμή πού ὑπάρχουν οἱ ἰδιόμορφες συνθῆκες τῆς οὐγγρικῆς ἐπανάστασης, θά ἦταν λάθος. Ἀπό τό λάθος αὐτό πρέπει νά σᾶς προφυλάξω, θά ἤθελα ὅμως νά ξέρω ποῦ βλέπετε τίς πραγματικές ἐγγυήσεις.

Γιά νά ξέρω συγκεκριμένα ὅτι θά μοῦ ἀπαντήσετε ἐσεῖς προσωπικά, σᾶς παρακαλῶ ἀνακοινῶστε μέ ποιά ἔννοια μίλησα μαζί σας γιά τήν Ἐθνοσυνέλευση, ὅταν μέ ἐπισκεφθήκατε τήν τελευταία φορά στό Κρεμλίνο.

Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς

Λένιν

Γράφτηκε στά γερμανικά
στίς 23 τοῦ Μάρτη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932
στή 2η-3η ἔκδοση τῶν Ἀπάντων
τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμος XXIV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο
Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΟΥ

Σήμερα πῆρα τό παρακάτω:

«Ἀνοιχτό γράμμα «εἰδικοῦ» πρός τόν σ. Λένιν

Διάβασα στήν «Ἰζβέστιγια» τήν ἔκθεσή σας γιά τούς εἰδικούς καί δέν μπορῶ νά πνίξω μέσα μου τή φωνή τῆς ἀγανάκτησης. Μήπως δέν καταλαβαίνετε ὅτι κανένας τίμιος εἰδικός δέν μπορεῖ νά πάει νά δουλέψει γιά τήν κτηνώδη καλοπέραση πού ἑτοιμάζετε νά τοῦ ἐξασφαλίσετε, ἄν διατηρεῖ μέσα του ἔστω καί μιά σταγόνα σεβασμοῦ στόν ἴδιο τόν ἑαυτό του; Μήπως κλειστήκατε τόσο στή μοναξιά σας, στό Κρεμλίνο, πού δέν βλέπετε τή ζωή γύρω σας, καί δέν προσέξατε πόσοι ἄνθρωποι ὑπάρχουν ἀνάμεσα στούς ρώσους εἰδικούς, εἶναι ἀλήθεια, ὄχι ἀπό τούς κομμουνιστές τῆς κυβέρνησης, ἀλλά ἀπό τούς πραγματικούς δουλευτές πού ἀπόκτησαν τίς γνώσεις τοῦ εἰδικοῦ μέ ὑπερβολική ἔνταση τῶν δυνάμεών τους, ὄχι ἀπό τά χέρια τῶν καπιταλιστῶν καί ὄχι γιά τούς σκοπούς τοῦ κεφαλαίου, ἀλλά μέ τήν ἐπίμονη πάλη ἐνάντια στίς ἐξοντωτικές συνθῆκες τῆς φοιτητικῆς καί τῆς ἀκαδημαϊκῆς ζωῆς τοῦ προηγούμενου συστήματος; Γι' αὐτούς οἱ συνθῆκες αὐτές δέν βελτιώθηκαν ἐπί κομμουνιστικῆς ἐξουσίας (γιά μένα αὐτό δέν συμπίπτει μέ τήν ἔννοια γιά τό κομμουνιστικό σύστημα). Ἐνάντια σ' αὐτούς, τούς πραγματικούς προλετάριους, ἄν καί προέρχονται ἀπό διάφορες τάξεις, ἐνάντια σ' αὐτούς πού ὑπηρέτησαν τόν ἐργαζόμενο ἀδελφό ἀπό τά πρῶτα βήματα τῆς συνειδητῆς ζωῆς καί μέ τή σκέψη καί μέ τά λόγια καί μέ τά ἔργα τους — ἐνάντια σ' αὐτούς πού τούς βάλατε ἐσεῖς σ' ἕνα πανουκλιασμένο σωρό «διανόησης» ρίχτηκαν οἱ ἀσυνείδητοι νεοφανεῖς κομμουνιστές, πρώην ἀστυφύλακες καί ὑπαξιωματικοί τῶν κοζάκων, μικροϋπάλληλοι καί μπακάληδες τῶν πόλεων, πού ἀποτελοῦν στήν ἐπαρχία συχνά τή σημαντική μερίδα τῶν «τοπικῶν ἀρχῶν», καί εἶναι δύσκολο νά περιγράψεις ὅλη τή φρίκη τῶν ταπεινώσεων καί τῶν μαρτυρίων πού τράβηξαν. Καθημερινές ἀνόητες καταγγελίες καί κατηγορίες, ἄκαρπες μά ἐξαιρετικά ταπεινωτικές ὅμως ἔρευνες, ἀπειλές ἐκτέλεσης, ἐπιτάξεις καί δημεύσεις, ἐπέμβαση στίς πιό ἐνδόμυχες πλευρές τῆς ἀτομικῆς ζωῆς (ζητοῦσε ἀπό ἐμένα ὁ ἴδιος ὁ διοικητής τοῦ τμήματος πού ἐγκαταστάθηκε στό ἐκπαιδευτικό ἵδρυμα ὅπου παραδίνω μαθήματα, νά κοιμᾶμαι ὑποχρεωτικά σ' ἕνα κρεβάτι μέ τή γυναίκα μου). Νά, μέσα σ'

αὐτή τήν κατάσταση ἀναγκάστηκαν νά δουλεύουν ὥς τόν τελευταῖο καιρό πολλοί ειδικοί ἀνώτατων σχολῶν. Καί ὅμως οἱ «μικροαστοί» αὐτοί δέν ἐγκατέλειψαν τίς θέσεις τους καί μέ εὐλάβεια ἐκπλήρωναν τήν ἠθική ὑποχρέωση πού ἀνέλαβαν νά διαφυλάξουν, μέ ὁποιεσδήποτε θυσίες, τόν πολιτισμό καί τίς γνώσεις γι' αὐτούς πού τούς ταπείνωναν καί τούς πρόσβαλλαν μέ τήν ὑποκίνηση τῶν καθοδηγητῶν τους. Αὐτοί καταλάβαιναν ὅτι δέν πρέπει νά συγχέουν τήν προσωπική δυστυχία καί λύπη τους μέ τό ζήτημα τῆς οἰκοδόμησης μιᾶς καινούργιας, καλύτερης ζωῆς, καί αὐτό τούς βοήθησε καί τούς βοηθᾶ νά ὑπομένουν καί νά δουλεύουν.

Ὅμως, πιστέψτε, ὅτι ἀπό τό περιβάλλον αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, πού τούς βαφτίσατε ὅλους μαζί ἀστούς, ἀντεπαναστάτες, σαμποταριστές κτλ. μόνο καί μόνο γιατί αὐτοί κατά διαφορετικό ἀπό ἐσᾶς καί τούς μαθητές σας τρόπο, βλέπουν τό μελλοντικό σοσιαλιστικό καί κομμουνιστικό σύστημα, δέν θά ἀγοράσετε κανέναν ἄνθρωπο μέ τήν τιμή πού ὀνειρεύεστε. Καί ὅλοι οἱ «εἰδικοί» πού θά ἔλθουν μαζί σας γιά νά φυλάξουν τό τομάρι τους, δέν θά φέρουν κανένα ὄφελος στή χώρα. Ὁ εἰδικός δέν εἶναι μηχανή, δέν μπορεῖς ἔτσι ἁπλά νά τόν κουρντίσεις καί νά τόν βάλεις ἐμπρός. Χωρίς τόν ἐνθουσιασμό, χωρίς τήν ἐσωτερική φλόγα καί χωρίς τήν ἀνάγκη τῆς δημιουργίας, κανένας εἰδικός δέν θά δόσει τίποτε, ὅσο ἀκριβά κι' ἄν τόν πληρώνετε. Ὅλα θά τά δόσει ὁ ἐθελοντής πού δουλεύει καί δημιουργεῖ μέσα σέ συντρόφους-συνεργάτες, πού τόν σέβονται σάν καθοδηγητή μέ γνώσεις καί ὄχι σάν ἄνθρωπο πού βρίσκεται κάτω ἀπό τήν ἐπίβλεψη καί τήν προστασία τοῦ ἐπιτρόπου πού προέρχεται ἀπό τούς κομμουνιστές τῆς σοδιᾶς 1919.

Ἄν θέλετε νά ἔχετε «εἰδικούς» ὄχι γιά τό μισθό, ἄν θέλετε νά συνενωθοῦν καινούργιοι τίμιοι ἐθελοντές μέ τούς εἰδικούς, πού καί τώρα ἐδῶ κι' ἐκεῖ δουλεύουν μαζί σας ὄχι ἀπό φόβο, ἀλλά ἀπό συνείδηση, παρά τή διαφορά ἀρχῶν πού ἔχουν μαζί σας πάνω σέ πολλά ζητήματα, παρά τήν ταπεινωτική θέση ὅπου τούς τοποθετεῖ συχνά ἡ τακτική σας, παρά τήν πρωτοφανή γραφειοκρατική σύγχυση πού ἐπικρατεῖ σέ πολλά σοβιετικά ἱδρύματα καί καμιά φορά καταστρέφουν τίς πιό ζωντανές πρωτοβουλίες — ἄν τό θέλετε αὐτό, τότε πρίν ἀπόλα ξεκαθαρίστε τό Κόμμα σας καί τά κυβερνητικά σας ἱδρύματα ἀπό τούς ἀσυνείδητους Mitläufer *, καταπιαστεῖτε μ' αὐτούς τούς ἅρπαγες, τούς τυχοδιῶκτες, τούς κόλακες καί τούς συμμορίτες, πού καμουφλαρισμένοι κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ κομμουνισμοῦ εἴτε λεηλατοῦν τή λαϊκή περιουσία ἀπό προστυχιά, εἴτε ἀπό κουταμάρα κόβουν τίς ρίζες τῆς λαϊκῆς ζωῆς μέ τήν ἀνόητη ἀποδιοργανωτική τους φασαρία.

Ἄν θέλετε νά «χρησιμοποιεῖτε» τούς εἰδικούς, μήν τούς ἀγοράζετε, ἀλλά μάθετε νά τούς σέβεστε σάν ἀνθρώπους καί ὄχι σάν ἕνα ζωντανό καί νεκρό ὑλικό πού σᾶς χρειάζεται γιά ὁρισμένο διάστημα.

Μ. Ντουκέλσκι

Καθηγητής τοῦ Ἰνστιτούτου ἀγροτικῆς οἰκονομίας τοῦ Βορόνεζ.
Πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς διεύθυνσης τῶν κρατικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς βιομηχανίας δέρματος».

---

* — συνοδοιπόρους. *Ἡ Σύντ.*

Τό γράμμα εἶναι γεμάτο ἀγανάκτηση καί φαίνεται νά εἶναι γραμμένο μέ εἰλικρίνεια. Σ' αὐτό θέλω νά ἀπαντήσω.

Ὡστόσο, κατά τή γνώμη μου, στό συντάκτη κυριαρχεῖ ὁ προσωπικός ἐκνευρισμός, πού τοῦ ἀφαίρεσε τήν ἱκανότητα νά κρίνει τά γεγονότα ἀπό τή μαζική τους πλευρά καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς πραγματικῆς τους συνέπειας.

Ἀπό τό συντάκτη του βγαίνει ὅτι ἐμεῖς, οἱ κομμουνιστές, ἀποδιώξαμε τούς εἰδικούς, «βαφτίζοντάς» τους μέ κάθε λογῆς ἄσχημες λέξεις.

Δέν ἔχει ἔτσι τό ζήτημα.

Οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες δημιούργησαν τή Σοβιετική ἐξουσία, ἀνατρέποντας τήν ἀστική τάξη καί τόν ἀστικό κοινοβουλευτισμό. Τώρα εἶναι δύσκολο νά μή βλέπεις ὅτι αὐτό δέν ἦταν «τυχοδιωκτισμός» καί «παλαβομάρα» τῶν μπολσεβίκων, ἀλλά ἡ ἔναρξη τῆς παγκόσμιας ἀλλαγῆς δυό κοσμοϊστορικῶν ἐποχῶν: τῆς ἐποχῆς τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῆς ἐποχῆς τοῦ σοσιαλισμοῦ, τῆς ἐποχῆς τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ τῶν καπιταλιστῶν καί τῆς ἐποχῆς τῶν σοβιετικῶν κρατικῶν θεσμῶν τοῦ προλεταριάτου. Ἄν πρίν ἀπό ἕνα καί πάνω χρόνο δέν ἤθελε (ἐνμέρει δέν μποροῦσε) νά τό δεῖ ἡ πλειοψηφία τῶν διανοουμένων, μήπως φταῖμε ἐμεῖς γι' αὐτό;

Τό σαμποτάζ ἄρχισε ἀπό τή διανόηση καί τήν ὑπαλληλία, πού εἶναι στήν πλειοψηφία τους ἀστοί καί μικροαστοί. Οἱ ἐκφράσεις αὐτές περιέχουν τόν ταξικό χαρακτηρισμό, τήν ἱστορική ἐκτίμηση, πού μπορεῖ νά εἶναι σωστή ἤ λαθεμένη, ἀλλά νά τήν πάρεις γιά ὑβριστική λέξη ἤ γιά βρισιά δέν ἐπιτρέπεται σέ καμιά περίπτωση. Ἡ ὀργή τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν γιά τό σαμποτάζ τῆς διανόησης εἶναι ἀναπόφευκτη κι' ἄν μπορεῖ νά «κατηγορήσουμε» κάποιον, αὐτός εἶναι μόνο ἡ ἀστική τάξη καί οἱ συνειδητοί καί ἀσυνείδητοι συνεργάτες της.

Ἄν θά «ὑποκινούσαμε» ἐμεῖς τό λαό ἐνάντια στή «διανόηση» ἔπρεπε νά μᾶς κρεμάσουν γι' αὐτό. Ἐμεῖς ὅμως ὄχι μόνο δέν ὑποκινούσαμε τό λαό ἐνάντιά της, ἀλλά διακηρύσσαμε ἐξονόματος τοῦ Κόμματος καί ἐξονόματος τῆς ἐξουσίας ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐξασφαλίσουμε στή διανόηση καλύτερες συνθῆκες δουλιᾶς. Ἐγώ τό ἔκανα αὐτό ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1918, ἄν ὄχι νωρίτερα. Δέν ξέρω σέ ποιό φύλλο τῆς «Ἰζβέστιγια» ἀναφέρεται ὁ συντάκτης, εἶναι ὅμως πολύ παράξενο γιά ἕναν ἄνθρωπο πού συνήθισε νά ἀσχολεῖται μέ τήν πολιτική, δηλαδή νά καταλαβαίνει τά φαινόμενα ἀπό τή μαζική καί ὄχι ἀπό τήν προσωπική ἄποψη, νά ἀκούει ὅτι δῆθεν ἡ ἐπιμονή νά δίνεται πιό μεγάλος μισθός εἶναι ἐξάπαντος μιά

ἀνάξια ἤ γενικά μιά ἄσχημη ἐπιθυμία νά «ἀγοράσεις». Ἄς μέ συγχωρήσει ὁ ἀξιοσέβαστος συντάκτης, ἀλλά, μά τό θεό, αὐτό μοῦ θυμίζει τό φιλολογικό τύπο τῆς «ναζιάρικης δεσποινίδας».

Ἄς παραδεχτοῦμε ὅτι ἐπρόκειτο γιά ἕνα μεγάλο μισθό πού δίνεται σ' ἕναν εἰδικό, τεχνητά διαλεγμένο κύκλο προσώπων, δηλ. σέ μιά τέτια ὁμάδα πού παλιότερα γιά γενικούς κοινωνικούς λόγους δέν ἔπαιρνε καί δέν θά μποροῦσε νά πάρει πιό μεγάλες ἀποδοχές. Τότε θά μποροῦσε νά ὑποθέσει κανείς ὅτι σκοπός τῆς κυβέρνησης εἶναι «νά ἀγοράσει» τήν ὁμάδα αὐτή. Ὅταν ὅμως πρόκειται γιά τίς ἑκατοντάδες χιλιάδες, ἄν ὄχι γιά τά ἑκατομμύρια, πού ἔπαιρναν *πάντοτε* καλύτερες ἀποδοχές, πῶς μπορεῖ κανείς, χωρίς νά πέσει σέ κατάσταση ἀσυγκράτητου ἐκνευρισμοῦ, πού τόν ἐνοχλοῦν ὅλα, νά βλέπει κάτι σάν φάρσα ἤ σάν «προσβολή» τήν ὑπεράσπιση τῆς ἰδέας ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐπιμείνουμε γιά ἕνα ὁρισμένο χρονικό διάστημα σέ μικρότερους, ὡστόσο ὅμως μεγαλύτερους ἀπό τούς μεσαίους, μισθούς;

Καί δέν φτάνει ὅτι γενικά αὐτό μέ τίποτε δέν συμβιβάζεται. Ὁ συντάκτης αὐτογρονθοκοπεῖται ὅταν μιλᾶ, σάν νά ἦταν ἡ πιό μεγάλη προσβολή καί ταπεινωτική συμπεριφορά ἡ περίπτωση πού ὁ διοικητής τοῦ τμήματος, τοῦ ἐγκατεστημένου στό ἐκπαιδευτικό ἵδρυμα, ζήτησε ἀπό τόν καθηγητή νά κοιμᾶται ὑποχρεωτικά μέ τή γυναίκα του σ' ἕνα κρεβάτι.

Πρῶτο, στό βαθμό πού ἡ ἐπιθυμία τῶν διανοουμένων ἀνθρώπων νά ἔχουν δυό κρεβάτια, χωριστά γιά τόν ἄντρα καί γιά τή γυναίκα, εἶναι μιά ἐπιθυμία δικαιολογημένη (καί ἀναμφισβήτητα εἶναι δικαιολογημένη), στόν ἴδιο βαθμό, γιά νά πραγματοποιηθεῖ αὐτή, εἶναι ἀπαραίτητο ἕνα πιό μεγάλο μεροκάματο ἀπό τό μέσο. Δέν μπορεῖ ὁ συντάκτης τοῦ γράμματος νά μήν ξέρει ὅτι κατά «μέσον ὅρο» στό ρῶσο πολίτη ποτέ δέν ἔπεφτε ἀπό ἕνα κρεβάτι χωριστά!

Δεύτερο. Μήπως εἶχε ἄδικο ὁ διοικητής τοῦ τμήματος στή *δοσμένη* περίπτωση; Ἄν δέν ἐπρόκειτο γιά βαρβαρότητα, προσβολή, ἐπιθυμία ἐμπαιγμοῦ κτλ. (πράγμα πού *μποροῦσε* νά ἔχει συμβεῖ καί γι' αὐτό πρέπει νά τιμωρηθεῖ), ἄν αὐτό, ἐπαναλαβαίνω, *δέν ἔγινε* κατά τή γνώμη μου, *αὐτός εἶχε δίκιο.* Οἱ στρατιῶτες εἶναι ταλαιπωρημένοι, ὁλόκληρους μῆνες δέν εἶδαν οὔτε κρεβάτι, οὔτε ἴσως ἕνα ὑποφερτό κατάλυμα γενικά. Αὐτοί ὑπερασπίζουν τή σοσιαλιστική δημοκρατία μέσα σέ ἀφάνταστες δυσκολίες, σέ ἀπάνθρωπες συνθῆκες καί δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά πάρουν ἕνα κρεβάτι γιά μιά σύντομη ἀνάπαυση; Ὄχι, οἱ στρατιῶτες καί ὁ διοικητής τους εἶχαν δίκιο.

Εἴμαστε ἐνάντια στό κατέβασμα τῶν γενικῶν συνθηκῶν ζωῆς τῶν διανοουμένων ἀμέσως ὥς τό ἐπίπεδο τῶν μεσαίων — συνεπῶς

εἴμαστε ἐνάντια στή μείωση τοῦ μισθοῦ τους ὥς τόν μεσαῖο. Ὅμως στόν πόλεμο ὑποτάσσονται τά πάντα καί γιά τήν ἀνάπαυση τῶν στρατιωτῶν οἱ διανοούμενοι πρέπει νά στριμωχτοῦν λιγάκι. Αὐτό δέν εἶναι μιά ταπεινωτική, ἀλλά δίκαιη ἀπαίτηση.

Ὁ συντάκτης ζητᾶ συντροφική συμπεριφορά ἀπέναντι στούς διανοούμενους. Αὐτό εἶναι σωστό. Αὐτό ζητᾶμε κι' ἐμεῖς. Στό πρόγραμμα τοῦ Κόμματός μας μιά τέτια ἀκριβῶς ἀπαίτηση μπῆκε καθαρά, ἀνοιχτά, συγκεκριμένα. Ἄν, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, οἱ ὁμάδες τῶν διανοουμένων πού δέν ἀνήκουν σέ κόμμα ἤ κομματικά εἶναι ἐχθροί τῶν μπολσεβίκων, διατυπώσουν στούς ὀπαδούς τους τό ἴδιο καθαρά τίς ἀπαιτήσεις τους: συμπεριφερθεῖτε συντροφικά ἀπέναντι στούς ταλαιπωρημένους στρατιῶτες, στούς παρακουρασμένους ἐργάτες, πού τούς ἔχει ἐξοργίσει ἡ ἐκμετάλλευση αἰώνων, τότε τό ζήτημα τῆς προσέγγισης τῶν δουλευτῶν τῆς χειρωνακτικῆς καί τῆς πνευματικῆς ἐργασίας θά προχωρήσει μέ τεράστια βήματα.

Ὁ συντάκτης ζητᾶ νά ξεκαθαρίσουμε τό Κόμμα μας καί τά κρατικά μας ἱδρύματα ἀπό τούς «ἀσυνείδητους τυχαίους συνοδοιπόρους, τούς ἅρπαγες, τούς τυχοδιῶκτες, τούς κόλακες, τούς συμμορίτες».

Σωστή ἀπαίτηση. Τό βάλαμε ἀπό καιρό καί τό πραγματοποιοῦμε. Τά «καινούργια μέλη» τοῦ Κόμματός μας δέν τά ἀφήνουμε σέ ἡσυχία. Τό συνέδριο καθόρισε καί εἰδική ἀνακαταγραφή [56]. Τούς συμμορίτες, τούς ἅρπαγες, τούς τυχοδιῶκτες πού πιάνουμε τούς τουφεκίζουμε καί θά τούς τουφεκίζουμε. Γιά νά γίνει ὅμως τό ξεκαθάρισμα πιό καλά καί πιό γρήγορα πρέπει ἡ εἰλικρινής ἐξωκομματική διανόηση νά μᾶς βοηθήσει σ' αὐτό τό ζήτημα. Ὅταν αὐτή θά ἀρχίσει νά συγκροτεῖ ὁμάδες ἀπό ἄτομα πού γνωρίζονται προσωπικά, ὅταν ἐξονόματός τους θά κάνει ἔκκληση γιά νομιμόφρονη δουλιά στά σοβιετικά ἱδρύματα, ὅταν θά κάνει ἔκκληση νά «ὑπηρετοῦν τόν ἐργαζόμενο ἀδελφό», ἄν χρησιμοποιήσουμε τήν ἔκφραση τοῦ ἀνοιχτοῦ γράμματος, τότε οἱ πόνοι τῆς γέννας τῆς καινούργιας κοινωνικῆς ζωῆς θά περιοριστοῦν καί θά διευκολυνθοῦν σημαντικά.

Ν. Λένιν

27 τοῦ Μάρτη 1919.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 67, 28 τοῦ Μάρτη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ Μ. Ι. ΚΑΛΙΝΙΝ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΠΚΕΕ

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ XII ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΚΕΕ ΤΗΣ 30 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1919

Σύντροφοι! Νά βροῦμε τόν πραγματικό ἀντικαταστάτη τοῦ σ. Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς Σβερντλόφ εἶναι πρόβλημα ἐξαιρετικά δύσκολο, γιατί εἶναι σχεδόν ἀδύνατο νά συνδυάζεται σ' ἕνα πρόσωπο καί τό ὑπεύθυνο κομματικό στέλεχος πού νά γνωρίζει τήν ἱστορία τοῦ κόμματος καί ταυτόχρονα ὁ ἄνθρωπος πού νά καταλαβαίνει πολύ καλά τούς ἀνθρώπους καί νά μπορεῖ νά τούς τοποθετεῖ σέ ὑπεύθυνα σοβιετικά πόστα. Θά ἦταν ἀδύνατο νά συγκεντρώσουμε σέ ἕνα σύντροφο ὅλες τίς ὑπηρεσίες πού εἶχε φορτωθεῖ ὁ σ. Σβερντλόφ — σ' αὐτό συμφώνησαν ὅλοι κατά τή συζήτηση στό Κόμμα τῆς ὑποψηφιότητας — καί γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀναθέσουμε τή διεύθυνση τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν σέ μιά σειρά ὁμάδες πού θά συγκεντρώνονται καθημερινά καί θά καθοδηγοῦν τούς διάφορους τομεῖς. Ὅσοναφορᾶ τόν πρόεδρο, ἐδῶ τό ζήτημα πρέπει νά μπεῖ ἔτσι πού αὐτός νά ἐκφράζει τή γραμμή τοῦ Κόμματος ἀπέναντι στήν ἀγροτιά.

Ξέρετε ὅτι ἡ στάση μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά, ὅπως καθορίστηκε αὐτή στό συνέδριο τοῦ Κόμματος, δέν ἀποτελεῖ ἀλλαγή τῆς γενικῆς πολιτικῆς μας. Τά καθήκοντα ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐκπληρωθοῦν ὕστερα ἀπό τή λύση τοῦ πρώτου προβλήματος — τῆς συντριβῆς τῆς ἀστικῆς τάξης. Τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά σ' ἐμᾶς μπαίνει μέ μεγαλύτερη ὀξύτητα ἀπ' ὅ,τι στούς συντρόφους μας στήν Εὐρώπη, κι' ἐμεῖς πρέπει νά ἐνεργήσουμε ἔτσι, ὥστε ἐπικεφαλῆς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας νά τοποθετηθεῖ ἕνας σύντρο-

φος πού θά μποροῦσε νά δείξει ὅτι ἡ ἀπόφασή μας σχετικά μέ τή μεσαία ἀγροτιά θά ἐφαρμοστεῖ πραγματικά.

Νομίζω ὅτι εἶναι δυνατό καί πρέπει νά βροῦμε τόν σύντροφο πού θά ἔβαζε ὁλοκληρωτικά σάν καθῆκον του τήν ἐφαρμογή τῆς γραμμῆς τοῦ καθοδηγητικοῦ κόμματος σχετικά μέ τή μεσαία ἀγροτιά. Ξέρουμε ὅτι στή σημερινή στιγμή τό καθῆκον τῆς ἐνημέρωσης καί τῆς κατατόπισης μπαίνει μέ ἰδιαίτερη ὀξύτητα. Ξέρουμε ὅτι, ὅταν οἱ μεταφορές ἔχουν ἐξασθενίσει, ὅταν ὑπάρχει ὁ ἐμφύλιος πόλεμος πού ἀδυνατίζει καμιά φορά τή σύνδεση μέ τό κέντρο ὄχι μόνο μερικῶν κυβερνείων, ἀλλά καί ὁλόκληρων περιοχῶν — ξέρουμε ὅτι ὅταν ὑπάρχουν οἱ συνθῆκες αὐτές, τό καθῆκον τῆς ἐνημέρωσης καί τῆς κατατόπισης ἀπαιτεῖ ἰδιαίτερη προσοχή.

Ξέρουμε ὅτι, ἄν βροῦμε ἕνα σύντροφο πού θά συνδύαζε τήν πείρα τῆς ζωῆς καί τή γνωριμία μέ τή ζωή τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς, θά μπορέσουμε νά λύσουμε αὐτό τό πρόβλημα, καί ἐγώ νομίζω ὅτι ἡ ὑποψηφιότητα πού διαβάσατε σήμερα στήν ἐφημερίδα, ἱκανοποιεῖ ὅλους αὐτούς τούς ὅρους. Εἶναι ἡ ὑποψηφιότητα τοῦ σ. Καλίνιν.

Εἶναι ἕνας σύντροφος μέ εἰκοσάχρονη περίπου κομματική δουλιά· ὁ ἴδιος εἶναι ἀγρότης ἀπό τό κυβερνεῖο Τβέρ, ἔχει στενή σύνδεση μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία καί διαρκῶς ἀνανεώνει καί φρεσκάρει τή σύνδεση αὐτή. Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης ἔχουν πειστεῖ ὅτι αὐτός ἔχει τήν ἱκανότητα νά πλησιάζει τά πλατιά στρώματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν· ὅταν αὐτά δέν ἔχουν κομματικά προετοιμαστεῖ, ὅταν οἱ προπαγανδιστές καί οἱ διαφωτιστές δέν πετύχαιναν νά τά πλησιάσουν μέ συντροφικότητα καί σύνεση, ὁ σ. Καλίνιν πετύχαινε νά λύνει τό πρόβλημα αὐτό. Στή σημερινή στιγμή ὅλα αὐτά ἔχουν μεγάλη σημασία. Φυσικά, ὅλη ἡ μεσαία ἀγροτιά, ὅλα τά καλύτερα στοιχεῖα της μᾶς παρέχουν ἐδῶ τήν ἀποφασιστική ὑποστήριξη πού θά ὑπερνικήσει ὅλες τίς δυσκολίες, πού θά ἐξαλείψει τίς ἐξεγέρσεις τῶν κουλάκων τοῦ χωριοῦ, τούς ὁποίους ἀκολουθεῖ μιά ἀσήμαντη μειοψηφία τῶν μαζῶν τοῦ χωριοῦ. Ξέρουμε ὅτι τό κύριο καθῆκον μας σέ μιά χώρα μικρογεωργική εἶναι νά ἐξασφαλίσουμε τήν ἀκατάλυτη συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Τά μέτρα μας στόν ἀγροτικό τομέα — ἡ πλήρης ἐξάλειψη τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας καί ἡ σημαντική βοήθεια στή μεσαία ἀγροτιά — τά μέτρα αὐτά ἔδοσαν ἤδη ἀποτελέσματα καί χάρη σ' αὐτά σ' ἕνα χρόνο αὐξήθηκε ὁ ἀριθμός τῶν μεσαίων ἀγροτῶν. Σέ διά-

φορα μέρη ὅμως βρέθηκαν συχνά ἄνθρωποι πού δέν ἀνταποκρίνονται σάν διοικητές στά καθήκοντά τους.

Ὑπῆρχαν περιπτώσεις κατάχρησης τῆς ἐξουσίας, ἐμεῖς ὅμως δέν φταῖμε γι' αὐτό. Ξέρουμε ὅτι κάναμε τό πᾶν γιά νά τραβήξουμε τή διανόηση, μᾶς χώριζαν ὅμως πολιτικές διαφωνίες. Ξέρουμε ὅτι ἡ ἐποχή τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ τέλειωσε, ὅτι ἡ συμπάθεια τῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου εἶναι μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ὅτι ἡ νίκη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ὅσο καί ἄν σκοτώνει ἡ ἀστική τάξη τούς ἡγέτες τοῦ προλεταριάτου, ὅπως ἔκανε στή Γερμανία — εἶναι ἀναπόφευκτη. Τελικά ἡ πείρα θά δδηγήσει ἀναπότρεπτα τή διανόηση στίς γραμμές μας καί θά ἔχουμε τό ὑλικό ἐκεῖνο πού θά μᾶς δόσει τή δυνατότητα μέσω αὐτοῦ νά διοικήσουμε. Θά πετύχουμε νά ἀπομακρύνουμε τούς ἀνθρώπους πού κόλλησαν στή Σοβιετική ἐξουσία μέ δόλιο τρόπο, κι' αὐτό εἶναι μιά ἀπό τίς αἰτίες τῆς δυσαρέσκειας, πού δέν φοβόμαστε νά τό ὁμολογήσουμε ὅτι εἶναι δικαιολογημένη. Στήν πάλη ἐνάντια στό κακό αὐτό πρέπει νά δόσουμε τή μεγαλύτερη προσοχή. Στό συνέδριο τοῦ Κόμματος πήραμε τή σταθερή ἀπόφαση νά δόσουμε ἐντολή σέ ὅλα τά στελέχη νά ἐφαρμόσουν τή γραμμή αὐτή.

Περνώντας στή σοσιαλιστική γεωργία, πρέπει νά ποῦμε ὅτι δέν σκεπτόμαστε νά τήν ἐφαρμόσουμε παρά μόνο μέ μιά σειρά συντροφικές συμφωνίες μέ τή μεσαία ἀγροτιά. Πρέπει νά ἀποτεινόμαστε ὅσο μπορεῖ περισσότερο στόν μεσαῖο ἀγρότη.

Ξέρουμε ὅτι οἱ σύντροφοι πού δούλευαν περισσότερο στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης καί ἀσχολήθηκαν ἀποκλειστικά μ' αὐτή τή δουλιά, δέν κατάφεραν νά πλησιάσουν τόν μεσαῖο ἀγρότη ὅπως πρέπει, δέν κατάφεραν νά τό κάνουν αὐτό χωρίς λάθη καί κάθε λάθος τό ἅρπαζαν οἱ ἐχθροί, κάθε λάθος ἔσπερνε κάποια ἀμφιβολία, δυσκόλευε τό ζήτημα τῆς στάσης τοῦ μεσαίου ἀγρότη ἀπέναντί μας.

Νά γιατί ἔχει μεγάλη σημασία νά βροῦμε ἐδῶ σύντροφο πού νά συνενώνει τίς ἰδιότητες πού ἀνάφερα. Πρέπει νά τόν βοηθήσουμε μέ τήν ὀργανωτική πείρα μας γιά νά δοῦν οἱ μεσαῖοι ἀγρότες στό πρόσωπο τοῦ ἀνώτερου ἐκπροσώπου ὅλης τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τόν ἄνθρωπό τους, γιά νά μή μείνει στά χαρτιά ἡ κομματική μας ἀπόφαση ὅτι τόν μεσαῖο ἀγρότη πρέπει νά τόν πλησιάζουμε μέ σύνεση, ὅτι εἴμαστε ἕτοιμοι τό κάθε βῆμα μας νά τό ἐξετάζουμε, νά τό μελετοῦμε, νά τό ἐλέγχουμε ἀπό τήν ἄποψη τῆς πείρας πού ἔχουμε.

Ξέρουμε ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν συμμάχων μας μεγαλώνει, ξέρουμε ὅτι στούς κοντινούς μῆνες θά μεγαλώσει πολλές φορές, τώρα ὅμως τό βάρος αὐτό τό ἐπωμίζεται μόνο ἡ χώρα μας, πού εἶναι πολύ καταστραμένη, ἐξαθλιωμένη. Ἡ δουλιά αὐτή εἶναι πολύ ἀνώτερη τῶν δυνάμεων τοῦ μεσαίου ἀγρότη. Πρέπει νά τόν πλησιάσουμε καί νά κάνουμε ὅ,τι μποροῦμε, πρέπει νά τοῦ δόσουμε νά καταλάβει καί νά δείξουμε στήν πράξη ὅτι τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματός μας εἶμαστε σταθερά ἀποφασισμένοι νά τίς ἐφαρμόσουμε.

Νά γιατί ἡ ὑποψηφιότητα ἑνός τέτιου συντρόφου, ὅπως τοῦ σ. Καλίνιν, θά ἔπρεπε νά μᾶς ἑνώσει ὅλους. Ἡ ὑποψηφιότητα αὐτή θά μᾶς βοηθήσει μέ πρακτικό τρόπο νά ὀργανώσουμε μιά σειρά ἀπό ἄμεσες ἐπαφές τοῦ ἀνώτερου ἐκπροσώπου τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μέ τή μεσαία ἀγροτιά, θά μᾶς βοηθήσει νά τήν πλησιάσουμε.

Τό πρόβλημα αὐτό δέν μποροῦμε νά τό λύσουμε ἀμέσως, ἡ λύση ὅμως πού πρέπει νά δοθεῖ ἀπό μέρους μας, δέν ἀμφιβάλλουμε ὅτι εἶναι σωστή, ἀλλά ξέρουμε ὅτι ἔχουμε λίγη πρακτική πείρα στόν τομέα αὐτό. Ὁ ἀνώτερος ἐκπρόσωπος τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας ἄς ἀρχίσει μόνος του, πρῶτος, μέ τή βοήθεια ὅλων μας, νά ἀποκτᾶ τήν πείρα αὐτή, νά συγκεντρώνει τό σύνολο τῶν γνώσεων, νά ἐλέγχει, καί μποροῦμε νά εἶμαστε βέβαιοι ὅτι τό πρόβλημα αὐτό θά τό λύσουμε, ὅτι ἡ Ρωσία θά γίνει ὄχι μόνο ὑπόδειγμα χώρας, ὅπου ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἐφαρμόστηκε σταθερά καί ἡ ἀστική τάξη συντρίφτηκε ἀμείλικτα — αὐτό τό κατακτήσαμε ἤδη — ἀλλά καί τό ὑπόδειγμα χώρας ὅπου οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς πόλης καί στή μεσαία ἀγροτιά, μέ βάση τή συντροφική ὑποστήριξη καί τήν καινούργια πείρα, λύνονται ἱκανοποιητικά — κι' αὐτό εἶναι μιά ἀπό τίς κυριότερες ἐγγυήσεις τῆς ὁλοκληρωτικῆς νίκης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Γι' αὐτό ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς συστήσω τήν ὑποψηφιότητα αὐτή — τήν ὑποψηφιότητα τοῦ σύντροφου Καλίνιν.

Σύντομη περίληψη δημοσιεύτηκε τήν 1 τοῦ Ἀπρίλη στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 70

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλοκληρωμένο τό 1932 στή 2η-3η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. XXIV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό στενογράφημα

ΛΟΓΟΙ ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΙΣΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΟΥ[57]

Ἐκφωνήθηκαν στά τέλη τοῦ Μάρτη 1919

Δημοσιεύτηκαν: στή μνήμη τοῦ Προέδρου τῆς ΠΚΕΕ σ. Γ. Μ. Σβερντλόφ· ἡ III, ἡ Κομμουνιστική Διεθνής· ἀνακοίνωση γιά τίς συνομιλίες μέσω ἀσυρμάτου μέ τόν Μπέλα Κούν· ἔκκληση πρός τόν Κόκκινο Στρατό· γιά τούς μεσαίους ἀγρότες· γιά τά ἀντιεβραϊκά πογκρόμ — τό Φλεβάρη-Μάρτη τοῦ 1924 στό περιοδικό «Μολοντάγια γκβάρντια», τεῦχ. 2-3· τί εἶναι ἡ Σοβιετική ἐξουσία; — στίς 21 τοῦ Γενάρη 1928 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 18· πῶς θά σώσουμε μιά γιά πάντα τούς ἐργαζόμενους ἀπό τό ζυγό τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν — τό 1932 στή 2η-3η ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. XXIV

Δημοσιεύονται σύμφωνα μέ τήν ἐγγραφή στούς δίσκους γραμμοφώνου

1
ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ ΓΙΑΚΟΒ ΜΙΧΑΗΛΟΒΙΤΣ ΣΒΕΡΝΤΛΟΦ

Ὅποιος δούλευε καθημερινά μέ τόν σύντροφο Σβερντλόφ, αὐτός ξέρει πολύ καλά ὅτι τό ἐξαιρετικό ὀργανωτικό ταλέντο του μᾶς ἐξασφάλιζε αὐτό πού μᾶς ἔκανε νά εἴμαστε περήφανοι ἐντελῶς δικαιολογημένα. Αὐτός ἐξασφάλιζε τή δυνατότητα τῆς συντροφικῆς, τῆς συστηματικῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς, πού θά ἦταν ἀντάξια τῶν ὀργανωμένων προλεταριακῶν μαζῶν, ἐκείνης τῆς δουλιᾶς πού ἄν δέν ὑπῆρχε δέν θά μποροῦσε νά ὑπάρχει ἐπιτυχία καί ἡ ὁποία ἀνταποκρινόταν ὁλοκληρωτικά στίς ἀπαιτήσεις τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἡ μνήμη γιά τόν σύντροφο Γιάκοβ Μιχάηλοβιτς Σβερντλόφ θά εἶναι ὄχι μόνο σύμβολο ἀφοσίωσης τοῦ ἐπαναστάτη στήν ὑπόθεσή του, ὄχι μόνο ὑπόδειγμα συνδυασμοῦ τῆς πρακτικῆς σύνεσης καί τῆς πρακτικῆς ἐπιδεξιότητας, τῆς ἀπόλυτης σύνδεσης μέ τίς μάζες, μέ τήν ἱκανότητα νά τίς κατευθύνει, ἀλλά θά εἶναι καί ἡ ἐγγύηση ὅτι ὅλο καί πιό πλατιές μάζες τοῦ προλεταριάτου θά βαδίζουν ὅλο καί πιό μπροστά πρός τήν ὁλοκληρωτική νίκη τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης.

2
Η III, Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗΣ

Τό Μάρτη αὐτοῦ τοῦ χρόνου, τοῦ 1919, στή Μόσχα ἔγινε τό διεθνές συνέδριο τῶν κομμουνιστῶν. Τό συνέδριο αὐτό ἴδρυσε τήν III, τήν Κομμουνιστική Διεθνή — τήν Ἕνωση τῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου, πού ἐπιδιώκουν τήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σέ ὅλες τίς χῶρες.

Ἡ Πρώτη Διεθνής, πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Μάρξ, ἔζησε ἀπό τό 1864 ὥς τό 1872. Ἡ ἧττα τῶν ἡρωικῶν ἐργατῶν τοῦ Παρισιοῦ, τῆς φημισμένης Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ, ἦταν τό τέλος αὐτῆς τῆς Διεθνοῦς. Ἡ Διεθνής αὐτή εἶναι ἀξέχαστη, θά μείνει αἰώνια στήν ἱστορία τῆς πάλης τῶν ἐργατῶν γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους. Ἔβαλε τά θεμέλια τοῦ οἰκοδομήματος ἐκείνης τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας, πού ἐμεῖς ἔχουμε τώρα τήν εὐτυχία νά χτίζουμε.

Ἡ Δεύτερη Διεθνής ἔζησε ἀπό τό 1889 ὥς τό 1914, ὥς τόν πόλεμο. Ἡ ἐποχή αὐτή ἦταν ἐποχή τῆς πιό ἥσυχης καί εἰρηνικῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ, ἐποχή χωρίς μεγάλες ἐπαναστάσεις. Τό ἐργατικό κίνημα αὐτό τόν καιρό δυνάμωνε καί ἄνδρωνε σέ μιά σειρά χῶρες. Οἱ ἡγέτες ὅμως τῶν ἐργατῶν στά περισσότερα κόμματα, ἐπειδή συνήθισαν στήν εἰρηνική ἐποχή, ἔχασαν τήν ἱκανότητα γιά ἐπαναστατικό ἀγώνα. Ὅταν τό 1914 ἄρχισε ὁ πόλεμος, πού τέσσερα χρόνια πότιζε τή γῆ μέ αἷμα, ὁ πόλεμος ἀνάμεσα στούς καπιταλιστές γιά τό μοίρασμα τῶν κερδῶν, γιά τήν ἐξουσία πάνω στούς μικρούς καί ἀδύνατους λαούς, οἱ σοσιαλιστές αὐτοί πέρασαν μέ τό μέρος τῶν κυβερνήσεών τους. Πρόδοσαν τούς ἐργάτες, βοήθησαν νά παραταθεῖ ἡ σφαγή, ἔγιναν ἐχθροί τοῦ σοσιαλισμοῦ, πέρασαν μέ τό μέρος τῶν καπιταλιστῶν.

Οἱ μάζες τῶν ἐργατῶν ξέκοψαν ἀπό αὐτούς τούς προδότες τοῦ σοσιαλισμοῦ. Σέ ὅλο τόν κόσμο ἄρχισε στροφή πρός τό μέρος τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης. Ὁ πόλεμος ἔδειξε ὅτι ὁ καπιταλισμός εἶναι χαμένος. Σέ ἀντικατάστασή του ἔρχεται ἡ καινούργια τάξη πραγμάτων. Τήν παλιά λέξη σοσιαλισμός τήν ἀτίμασαν οἱ προδότες τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Τώρα οἱ ἐργάτες πού ἔμειναν πιστοί στήν ὑπόθεση τῆς ἀνατροπῆς τοῦ ζυγοῦ τοῦ κεφαλαίου ἀποκαλοῦνται κομμουνιστές. Σέ ὅλο τόν κόσμο μεγαλώνει ἡ ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν. Σέ μιά σειρά χῶρες νίκησε ἤδη ἡ Σοβιετική ἐξουσία. Ἀκόμη λίγο καί θά δοῦμε τή νίκη τοῦ κομμουνισμοῦ σέ ὅλο τόν κόσμο, θά δοῦμε τήν ἵδρυση τῆς Παγκόσμιας Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῶν Σοβιέτ.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τήν ἐγγραφή
σέ δίσκο γραμμοφώνου,
ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

3

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΜΕΣΩ ΑΣΥΡΜΑΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΜΠΕΛΑ ΚΟΥΝ

Τόν σύντροφο Μπέλα Κούν τόν ἤξερα πολύ καλά ἀκόμη ἀπό τότε πού ἦταν αἰχμάλωτος πολέμου στή Ρωσία καί ἦλθε πολλές φορές σέ μένα νά συζητήσουμε πάνω σέ θέματα σχετικά μέ τόν κομμουνισμό καί τήν κομμουνιστική ἐπανάσταση. Γι' αὐτό, ὅταν ἔφτασε ἡ ἀνακοίνωση γιά τήν οὐγγρική κομμουνιστική ἐπανάσταση καί ἡ ἀνακοίνωση μάλιστα ἦταν ὑπογραμμένη ἀπό τόν σ. Μπέλα Κούν, θελήσαμε νά μιλήσουμε μαζί του καί νά ξεκαθαρίσουμε μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια πῶς εἶχε ἡ ὑπόθεση μ' αὐτή τήν ἐπανάσταση. Οἱ πρῶτες πληροφορίες γι' αὐτή μᾶς ὑποχρέωναν νά ὑποψιαζόμαστε κάπως, μήπως ὑπῆρχε ἀπάτη ἀπό μέρους τῶν λεγόμενων σοσιαλιστῶν ἤ σοσιαλπροδοτῶν, μήπως ξεγέλασαν τούς κομμουνιστές, πολύ περισσότερο γιατί οἱ τελευταῖοι βρίσκονταν στίς φυλακές. Καί νά, τήν ἄλλη μέρα ὕστερα ἀπό τήν πρώτη ἀνακοίνωση γιά τήν οὐγγρική ἐπανάσταση ἔστειλα ραδιοτηλεγράφημα στή Βουδαπέστη *, παρακαλώντας τόν Μπέλα Κούν νά ἔλθει στό μηχάνημα, τοῦ ὑπόβαλα ἐρωτήματα γιά νά ἐλέγξω ἄν εἶναι ὁ ἴδιος παρών καί τόν ρώτησα τί πραγματικές ἐγγυήσεις ὑπάρχουν σχετικά μέ τό χαρακτήρα τῆς κυβέρνησης, τήν πραγματική της πολιτική. Ἡ ἀπάντηση πού ἔδοσε ὁ σ. Μπέλα Κούν ἦταν ἐντελῶς ἱκανοποιητική καί διέλυσε ὅλες τίς ἀμφιβολίες μας. Ἀποδείχτηκε ὅτι οἱ ἀριστεροί σοσιαλιστές πῆγαν στή φυλακή νά συσκεφτοῦν μέ τόν Μπέλα Κούν γιά τό σχηματισμό τῆς κυβέρνησης. Καί μόνο οἱ ἀριστεροί αὐτοί

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 217. *Ἡ Σύντ.*

σοσιαλιστές, πού συμπαθοῦσαν τούς κομμουνιστές, ἀκόμη καί ἄνθρωποι τοῦ κέντρου, σχημάτισαν τήν καινούργια κυβέρνηση, ἐνῶ οἱ δεξιοί σοσιαλιστές, οἱ σοσιαλπροδότες, οἱ ἀδιάλλακτοι μπορεῖ νά πεῖ κανείς καί ἀδιόρθωτοι ἔφυγαν ἐντελῶς ἀπό τό Κόμμα, καί ἔφυγαν χωρίς νά πάρουν μαζί τους κανέναν ἐργάτη. Οἱ παραπέρα πληροφορίες ἔδειξαν ὅτι ἡ πολιτική τῆς οὐγγρικῆς κυβέρνησης ἦταν ἡ πιό σταθερή καί στήν κομμουνιστική κατεύθυνση τόσο σταθερή πού, ἄν ἐμεῖς ἀρχίσαμε ἀπό τόν ἐργατικό ἔλεγχο καί μόνο βαθμιαῖα περνούσαμε στήν κοινωνικοποίηση τῆς βιομηχανίας, ὁ Μπέλα Κούν μέ τό κύρος του, μέ τήν πεποίθηση ὅτι τόν ἀκολουθοῦν οἱ τεράστιες μάζες, μπόρεσε ἀμέσως νά ἐφαρμόσει τό νόμο γιά τό πέρασμα σέ κοινωνική ἰδιοκτησία ὅλων τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Οὐγγαρίας, πού τίς διηύθυναν οἱ καπιταλιστές. Πέρασαν δυό μέρες καί πειστήκαμε ὁλότελα ὅτι ἡ οὐγγρική ἐπανάσταση ἀμέσως, ἐξαιρετικά γρήγορα μπῆκε στόν κομμουνιστικό δρόμο. Ἡ ἀστική τάξη παράδοσε μόνη της τήν ἐξουσία στούς κομμουνιστές τῆς Οὐγγαρίας. Ἡ ἀστική τάξη ἔδειξε σέ ὅλο τόν κόσμο πώς, ὅταν ἔρχεται βαριά κρίση, ὅταν τό ἔθνος βρίσκεται σέ κίνδυνο, ἡ ἀστική τάξη δέν μπορεῖ νά κυβερνήσει. Καί μόνο μιά εἶναι ἡ πραγματικά λαϊκή, πραγματικά ἀγαπητή στό λαό ἐξουσία — ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν.

Ζήτω ἡ Σοβιετική ἐξουσία στήν Οὐγγαρία!

4
ΕΚΚΛΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΤΡΑΤΟ

Σύντροφοι στρατιῶτες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ! Οἱ καπιταλιστές τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Γαλλίας κάνουν πόλεμο ἐνάντια στή Ρωσία. Ἐκδικοῦνται τή Σοβιετική ἐργατική καί ἀγροτική δημοκρατία, γιατί ἀνάτρεψε τήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν καί ἔδοσε μ' αὐτό τόν τρόπο τό παράδειγμα σέ ὅλους τούς λαούς τῆς γῆς. Οἱ καπιταλιστές τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀμερικῆς βοηθοῦν μέ χρήματα καί πολεμικό ὑλικό τούς ρώσους τσιφλικάδες, πού ὁδηγοῦν ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία στρατεύματα ἀπό τή Σιβηρία, τόν Ντόν, τό Βόρειο Καύκασο, θέλοντας νά ἀναστυλώσουν τήν ἐξουσία τοῦ τσάρου, τήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων, τήν ἐξουσία τῶν καπιταλιστῶν. Ὄχι. Αὐτό δέν θά γίνει. Ὁ Κόκκινος Στρατός συσπειρώθηκε, ὀρθώθηκε, ἔδιωξε τά τσιφλικάδικα στρατεύματα καί τούς λευκοφρουρίτες ἀξιωματικούς ἀπό τό Βόλγα, πῆρε τή Ρίγα, πῆρε σχεδόν ὅλη τήν Οὐκρανία, πλησιάζει στήν Ὀδησσό καί τό Ροστόβ. Ἀκόμη λίγες προσπάθειες, ἀκόμη λίγους μῆνες πάλης ἐνάντια στόν ἐχθρό καί ἡ νίκη θά εἶναι μαζί μας. Ὁ Κόκκινος Στρατός εἶναι ἰσχυρός, γιατί συνειδητά καί μέ μιά ψυχή πάει στή μάχη γιά τή γῆ τοῦ ἀγρότη, γιά τήν ἐξουσία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, γιά τή Σοβιετική ἐξουσία.

Ὁ Κόκκινος Στρατός εἶναι ἀκατανίκητος, γιατί συνένωσε ἑκατομμύρια ἐργαζόμενους ἀγρότες μέ τούς ἐργάτες, πού ἔμαθαν τώρα νά παλεύουν, ἔμαθαν τή συντροφική πειθαρχία, δέν ἀπογοητεύονται, ἀτσαλώνονται ὕστερα ἀπό μικρές ἧττες καί ὅλο πιό θαραλέα βαδίζουν ἐνάντια στόν ἐχθρό, ξέροντας ὅτι εἶναι κοντά ἡ ὁλοκληρωτική ἧττα του.

———

Σύντροφοι στρατιῶτες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ! Ἡ συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ εἶναι σταθερή, στενή καί ἀκατάλυτη. Οἱ κουλάκοι καί οἱ πολύ πλούσιοι ἀγρότες προσπαθοῦν νά ὀργανώσουν ἐξεγέρσεις ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία, αὐτοί ὅμως εἶναι μιά μηδαμινή μειοψηφία. Γιά πολύ λίγο καιρό καί σπάνια καταφέρνουν νά ἐξαπατοῦν τούς ἀγρότες. Οἱ ἀγρότες ξέρουν ὅτι μόνο σέ συμμαχία μέ τούς ἐργάτες θά βάλουν κάτω τόν τσιφλικά. Μερικές φορές στά χωριά λένε ὅτι οἱ κομμουνιστές εἶναι οἱ χειρότεροι ἐχθροί τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ, ἄνθρωποι τῆς βίας, πού κόλλησαν στήν ἐξουσία γιά ἰδιοτελεῖς σκοπούς, δροῦν μέ τήν ἀπάτη καί κάνουν ἀδικίες καί προσβολές ἀπέναντι στόν μεσαῖο ἀγρότη. Ἡ ἐργατοαγροτική κυβέρνηση πῆρε τή σταθερή ἀπόφαση νά παλέψει ἐνάντια στούς ἀνθρώπους αὐτούς καί νά καθαρίσει τό χωριό ἀπ' αὐτούς. Ὁ μεσαῖος ἀγρότης δέν εἶναι ἐχθρός, ἀλλά φίλος τοῦ ἐργάτη, φίλος τῆς Σοβετικῆς ἐξουσίας. Ἀπέναντι στόν μεσαῖο ἀγρότη οἱ συνειδητοί ἐργάτες καί οἱ πραγματικοί σοβιετικοί ἄνθρωποι φέρνονται ὅπως φέρνονται ἀπέναντι σέ σύντροφο. Ὁ μεσαῖος ἀγρότης δέν κλέβει ξένη ἐργασία, δέν πλουτίζει σέ βάρος ἄλλου, ὅπως οἱ κουλάκοι, ὁ μεσαῖος ἀγρότης ἐργάζεται ὁ ἴδιος, ζεῖ μέ τήν ἐργασία του. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά συντρίψει τούς κουλάκους, θά καθαρίσει τό χωριό ἀπό ἐκείνους πού δέν φέρνονται δίκαια ἀπέναντι στούς μεσαίους ἀγρότες, θά πραγματοποιήσει μέ κάθε θυσία τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν μέ ὅλη τήν ἐργαζόμενη ἀγροτιά — καί τή φτωχή καί τή μεσαία.

Ἡ συμμαχία αὐτή μεγαλώνει σέ ὅλο τόν κόσμο. Ἡ ἐπανάσταση πλησιάζει, ἀναπτύσσεται παντοῦ. Τίς μέρες αὐτές νίκησε στήν Οὐγγαρία. Στήν Οὐγγαρία ἐγκαθιδρύθηκε ἡ Σοβιετική ἐξουσία — ἐργατική κυβέρνηση. Σ' αὐτή θά φτάσουν ὁπωσδήποτε ὅλοι οἱ λαοί.

Σύντροφοι στρατιῶτες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ! Σταθεῖτε γερά, ἀτράνταχτα, μέ μιά καρδιά! Μέ τόλμη προχωρᾶτε ἐνάντια στόν ἐχθρό! Ἡ νίκη θά εἶναι μαζί μας. Ἡ ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, πού συντρίφτηκε στή Ρωσία, θά νικηθεῖ σέ ὅλο τόν κόσμο!

29/III.

5
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΣΑΙΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ

Τώρα τό κυριότερο πρόβλημα πού στέκει μπροστά στό Κόμμα τῶν κομμουνιστῶν, πρόβλημα πού συγκέντρωσε τή μεγαλύτερη προσοχή στό τελευταῖο συνέδριο τοῦ Κόμματος, εἶναι τό πρόβλημα τῶν μεσαίων ἀγροτῶν.

Φυσικά, τό τί σημαίνει μεσαῖος ἀγρότης, εἶναι τό πρῶτο ἐρώτημα πού βάζουν συνήθως.

Βέβαια, οἱ κομματικοί σύντροφοι ἀφηγοῦνταν πολλές φορές πώς στό χωριό τούς ρωτοῦσαν, ποιός εἶναι μεσαῖος ἀγρότης. Καί σ' αὐτό ἀπαντοῦμε: μεσαῖος εἶναι ὁ ἀγρότης ἐκεῖνος πού δέν ἐκμεταλλεύεται ξένη ἐργασία, δέν ζεῖ μέ ξένη ἐργασία, δέν οἰκειοποιεῖται καθόλου καί μέ κανένα τρόπο τούς καρπούς τῆς ξένης ἐργασίας, ἀλλά δουλεύει ὁ ἴδιος, ζεῖ μέ τήν ἐργασία του.

Τέτιοι ἀγρότες στόν καπιταλισμό ὑπῆρχαν λιγότεροι ἀπ' ὅ,τι τώρα, γιατί ἡ πλειοψηφία τους ἀνῆκε στούς ἐντελῶς φτωχούς, καί μόνο ἡ μηδαμινή μειοψηφία, ὅπως τότε ἔτσι καί τώρα, ἀνῆκε στούς κουλάκους, στούς ἐκμεταλλευτές, στούς πλούσιους ἀγρότες.

Οἱ μεσαῖοι ἀγρότες γίνονται περισσότεροι ὕστερα ἀπό τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς. Καί νά, ἡ Σοβιετική ἐξουσία πῆρε τή σταθερή ἀπόφαση νά ἀποκαταστήσει μέ κάθε θυσία σχέσεις ἀπόλυτης εἰρήνης καί συμφωνίας μέ τόν μεσαῖο ἀγρότη. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ὁ μεσαῖος ἀγρότης δέν μπορεῖ νά πάει ἀμέσως μέ τό μέρος τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιατί στέκει σταθερά πάνω σ' αὐτό πού συνήθισε, βλέπει μέ ἐπιφύλαξη κάθε νεωτερισμό, ἐλέγχει στήν ἀρχή μέ τή δουλιά, μέ τήν πράξη αὐτό πού τόν

καλοῦν νά ἀποδεχτεῖ, δέν ἀποφασίζει νά ἀλλάξει τή ζωή του, ἐφόσον δέν θά πειστεῖ ὅτι ἡ ἀλλαγή αὐτή εἶναι ἀπαραίτητη.

Γι' αὐτό ἀκριβῶς πρέπει νά ξέρουμε καί νά θυμόμαστε καί νά ἐφαρμόζουμε τήν ἀρχή ὅτι οἱ ἐργάτες-κομμουνιστές πού παρουσιάζονται στό χωριό εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἀναζητοῦν συντροφικές σχέσεις μέ τόν μεσαῖο ἀγρότη, εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἀποκαθιστοῦν συντροφικές σχέσεις μαζί του, εἶναι ὑποχρεωμένοι νά θυμοῦνται ὅτι ὁ ἐργαζόμενος πού δέν ἐκμεταλλεύεται ξένη ἐργασία εἶναι σύντροφος τοῦ ἐργάτη καί μαζί του μπορεῖ καί πρέπει νά πετύχουμε συμμαχία ἐθελοντική, γεμάτη εἰλικρίνεια, γεμάτη ἐμπιστοσύνη. Ὅλα τά μέτρα πού προτείνει ἡ κομμουνιστική ἐξουσία πρέπει νά τά ἐξετάζουμε μέ τό πρίσμα ὅτι αὐτά ἀποτελοῦν μονάχα μιά συμβουλή, ὑπόδειξη στόν μεσαῖο ἀγρότη, πρόταση σ' αὐτόν νά περάσει μέ τήν καινούργια τάξη πραγμάτων.

Καί μόνο ἡ κοινή δουλιά, πού δοκιμάζει αὐτά τά μέτρα στήν πράξη, πού ἐλέγχει τά λάθη τους, πού ἐξαλείφει τά λάθη τά ὁποῖα εἶναι δυνατό νά γίνουν, πού πετυχαίνει συμφωνία μέ τόν μεσαῖο ἀγρότη — μόνο μιά τέτια δουλιά θά ἐξασφαλίσει τή συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Στή συμμαχία αὐτή βρίσκεται ἡ κύρια δύναμη καί τό στήριγμα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, στή συμμαχία αὐτή βρίσκεται ἡ ἐγγύηση ὅτι τήν ὑπόθεση τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ, τήν ὑπόθεση τῆς νίκης ἐνάντια στό κεφάλαιο, τήν ὑπόθεση τῆς ἐξάλειψης κάθε ἐκμετάλλευσης θά τή φέρουμε ὥς τό νικηφόρο τέλος.

6

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ;

Τί εἶναι ἡ Σοβιετική ἐξουσία; Ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τῆς καινούργιας αὐτῆς ἐξουσίας πού δέν θέλουν ἤ δέν μποροῦν νά τήν καταλάβουν ἀκόμη στίς περισσότερες χῶρες; Ἡ οὐσία της, πού τραβάει ὅλο καί περισσότερο τούς ἐργάτες κάθε χώρας, βρίσκεται στό ὅτι ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς τό κράτος πρίν τό διοικοῦσαν οἱ πλούσιοι εἴτε οἱ καπιταλιστές, ἐνῶ τώρα γιά πρώτη φορά διοικοῦν τό κράτος, καί μάλιστα σέ μαζική κλίμακα, οἱ τάξεις ἀκριβῶς ἐκεῖνες πού τίς καταπίεζε ὁ καπιταλισμός. Ἀκόμη καί στήν πιό δημοκρατική, ἀκόμη καί στήν πιό ἐλεύθερη δημοκρατία, ἐφόσον παραμένει ἡ κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, ἐφόσον ἡ γῆ εἶναι ἀτομική ἰδιοκτησία, τό κράτος τό διοικεῖ πάντοτε μιά μικρή μειοψηφία πού παίρνεται κατά τά ἐννιά δέκατα ἀπό τούς καπιταλιστές ἤ τούς πλούσιους.

Γιά πρώτη φορά στόν κόσμο ἡ ἐξουσία τοῦ κράτους ὀργανώθηκε σ' ἐμᾶς στή Ρωσία μέ τέτιο τρόπο πού μόνο οἱ ἐργάτες, μόνο οἱ ἐργαζόμενοι ἀγρότες, ἀποκλείοντας τούς ἐκμεταλλευτές, ἀποτελοῦν τίς μαζικές ὀργανώσεις — τά Σοβιέτ, καί σ' αὐτά τά Σοβιέτ μεταβιβάζεται ὅλη ἡ κρατική ἐξουσία. Νά γιατί ὅσο καί νά συκοφαντοῦν τή Ρωσία οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἀστικῆς τάξης σέ ὅλες τίς χῶρες καί σέ ὅλο τόν κόσμο ἡ λέξη «Σοβιέτ» δέν ἔγινε μόνο κατανοητή, ἔγινε δημοφιλής, ἔγινε ἀγαπητή στούς ἐργάτες, σέ ὅλους τούς ἐργαζόμενους. Καί νά γιατί ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ὁποιεσδήποτε καί ἄν εἶναι οἱ διώξεις τῶν ὀπαδῶν τοῦ κομμουνισμοῦ στίς διάφορες χῶρες, ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀναπόφευκτα, ὁπωσδήποτε καί στό κοντινό μέλλον θά νικήσει σέ ὅλο τόν κόσμο.

Ξέρουμε πολύ καλά ὅτι ἔχουμε ἀκόμη πολλές ἐλλείψεις στήν ὀργάνωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία δέν εἶναι καμιά μαγική ράβδος. Δέν ἐξαλείφει ἀμέσως τίς ἐλλείψεις τοῦ παρελθόντος, τήν ἀγραμματοσύνη, τήν ἔλλειψη πολιτισμοῦ, τήν κληρονομιά τοῦ βάρβαρου πολέμου, τήν κληρονομιά τοῦ ληστρικοῦ καπιταλισμοῦ. Ὡστόσο ὅμως δίνει τή δυνατότητα νά περάσουμε στό σοσιαλισμό. Δίνει τή δυνατότητα νά ὀρθωθοῦν ἐκεῖνοι πού καταπιέζονταν καί πού παίρνουν μόνοι τους ὅλο καί περισσότερο στά χέρια τους ὅλη τή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, ὅλη τή διεύθυνση τῆς οἰκονομίας, ὅλη τή διεύθυνση τῆς παραγωγῆς.

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ὁ δρόμος πρός τό σοσιαλισμό, πού τόν βρῆκαν οἱ μάζες τῶν ἐργαζομένων καί γι' αὐτό εἶναι σωστός καί γι' αὐτό εἶναι ἀκατανίκητος.

7

ΠΩΣ ΘΑ ΣΩΣΟΥΜΕ ΜΙΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟ ΖΥΓΟ ΤΩΝ ΤΣΙΦΛΙΚΑΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΩΝ

Οἱ ἐχθροί τῶν ἐργαζομένων — τσιφλικάδες καί καπιταλιστές — λένε: οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες δέν θά μπορέσουν νά ζήσουν χωρίς ἐμᾶς. Χωρίς ἐμᾶς δέν θά βρεθεῖ κανένας νά βάλει τάξη, νά καταμερίσει τή δουλιά, νά ἐξαναγκάσει τούς ἐργάτες γιά ἐργασία. Χωρίς ἐμᾶς ὅλα θά γκρεμιστοῦν καί τό κράτος θά καταρεύσει. Μᾶς ἔδιωξαν, τό χάος ὅμως θά μᾶς φέρει ξανά στήν ἐξουσία. Τά λόγια αὐτά τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν δέν θά συγχύσουν, δέν θά τρομάξουν, δέν θά ξεγελάσουν τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες. Στό στρατό εἶναι ἀπαραίτητη ἡ πιό αὐστηρή πειθαρχία. Καί ὡστόσο οἱ συνειδητοί ἐργάτες κατάφεραν νά συνενώσουν τούς ἀγρότες, κατάφεραν νά πάρουν στήν ὑπηρεσία τους τούς παλιούς τσαρικούς ἀξιωματικούς, κατάφεραν νά δημιουργήσουν τό νικηφόρο στρατό.

Ὁ Κόκκινος Στρατός δημιούργησε μιά ἀφάνταστα αὐστηρή πειθαρχία, ὄχι μέ τό βούρδουλα, ἀλλά μέ βάση τή συνειδητότητα, τήν ἀφοσίωση, τήν αὐταπάρνηση τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.

Καί νά — γιά νά σώσουμε γιά πάντα τούς ἐργαζόμενους ἀπό τό ζυγό τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, ἀπό τήν ἀναστύλωση τῆς ἐξουσίας τους — πρέπει νά δημιουργήσουμε μεγάλο κόκκινο στρατό τῆς ἐργασίας. Ὁ στρατός αὐτός θά εἶναι ἀκατανίκητος, ἄν θά ὑπάρχει σ' αὐτόν ἡ ἐργασιακή πειθαρχία. Οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες πρέπει νά ἀποδείξουν, καί θά ἀποδείξουν, ὅτι θά καταφέρουν νά ὀργανώσουν τό σωστό καταμερισμό τῆς ἐργασίας, τήν ἀπεριόριστη πειθαρχία καί τήν ἀφοσίωση στήν

ἐργασία γιά τό κοινό ὄφελος μόνοι τους χωρίς τούς τσιφλικάδες καί ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, χωρίς τούς καπιταλιστές καί ἐνάντια στούς καπιταλιστές.

Ἡ ἐργασιακή πειθαρχία, ἡ ἐντατική δραστηριότητα στήν ἐργασία, ἡ προθυμία γιά αὐτοθυσία, ἡ στενή συμμαχία τῶν ἀγροτῶν μέ τούς ἐργάτες — νά τί θά σώσει τούς ἐργαζόμενους γιά πάντα ἀπό τό ζυγό τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν.

8
ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΤΙΕΒΡΑΪΚΑ ΠΟΓΚΡΟΜ

Ἀντισημιτισμός λέγεται ἡ διάδοση τῆς ἔχθρας πρός τούς ἑβραίους. Ὅταν ἡ καταραμένη τσαρική μοναρχία ζοῦσε τίς τελευταῖες μέρες της προσπαθοῦσε νά στρέψει τούς καθυστερημένους ἐργάτες καί ἀγρότες ἐνάντια στούς ἑβραίους. Ἡ τσαρική ἀστυνομία σέ συμμαχία μέ τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές ὀργάνωνε ἀντιεβραϊκά πογκρόμ. Οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές προσπαθοῦσαν νά στρέψουν ἐνάντια στούς ἑβραίους τό μίσος τῶν βασανισμένων ἀπό τή φτώχια ἐργατῶν καί ἀγροτῶν. Καί σέ ἄλλες χῶρες τυχαίνει νά βλέπουμε συχνά ὅτι οἱ καπιταλιστές ὑποδαυλίζουν τήν ἔχθρα πρός τούς ἑβραίους γιά νά θολώσουν τά μάτια τοῦ ἐργάτη ἀπό τόν πραγματικό ἐχθρό τῶν ἐργαζομένων — τό κεφάλαιο. Ἡ ἔχθρα πρός τούς ἑβραίους φωλιάζει σταθερά μόνο ἐκεῖ πού ἡ σκλαβιά τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν δημιούργησε πυκνό σκοτάδι στούς ἐργάτες καί ἀγρότες. Μόνο ἄνθρωποι ἐντελῶς καθυστερημένοι, ἐντελῶς ἀποβλακωμένοι μποροῦν νά πιστεύουν τά ψέματα καί τίς συκοφαντίες πού διαδίδουν ἐνάντια στούς ἑβραίους. Εἶναι τά ὑπολείμματα τῆς παλιᾶς δουλοπάροικης ἐποχῆς, ὅταν οἱ παπάδες ἀνάγκαζαν τούς ἀνθρώπους νά καῖνε τούς αἱρετικούς στή φωτιά, ὅταν ὑπῆρχε ἡ σκλαβιά τῶν ἀγροτῶν, ὅταν ὁ λαός ἦταν τσακισμένος, χωρίς φωνή. Τό παλιό αὐτό σκοτάδι τῆς δουλοπαροικίας σκορπάει. Ὁ λαός ἀρχίζει νά βλέπει.

Οἱ ἑβραῖοι δέν εἶναι ἐχθροί τῶν ἐργαζομένων. Ἐχθροί τῶν ἐργαζομένων εἶναι οἱ καπιταλιστές ὅλων τῶν χωρῶν. Ἀνάμεσα στούς ἑβραίους ὑπάρχουν ἐργάτες, δουλευτές — αὐτοί ἀποτελοῦν τήν πλειοψηφία. Αὐτοί εἶναι ἀδέλφια μας στήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου, σύντροφοί μας στήν πάλη γιά τό σοσιαλισμό.

Ἀνάμεσα στούς ἑβραίους ὑπάρχουν κουλάκοι, ἐκμεταλλευτές, καπιταλιστές, ὅπως καί ἀνάμεσα στούς ρώσους, ὅπως καί ἀνάμεσα σέ ὅλα τά ἔθνη. Οἱ καπιταλιστές προσπαθοῦν νά σπείρουν καί νά ὑποδαυλίσουν τήν ἔχθρα ἀνάμεσα στούς ἐργάτες διαφορετικῆς θρησκείας, διαφορετικοῦ ἔθνους, διαφορετικῆς ράτσας. Οἱ ἄνθρωποι πού δέν ἐργάζονται κρατιοῦνται μέ τή δύναμη καί τήν ἐξουσία τοῦ κεφαλαίου. Οἱ πλούσιοι ἑβραῖοι, ὅπως καί οἱ πλούσιοι ρῶσοι, ὅπως καί οἱ ζάπλουτοι ὅλων τῶν χωρῶν, σέ συμμαχία μεταξύ τους στραγγαλίζουν, καταπιέζουν, ληστεύουν, διασποῦν τούς ἐργάτες.

Αἶσχος στόν καταραμένο τσαρισμό πού βασάνιζε καί καταδίωκε τούς ἑβραίους. Αἶσχος σ' ἐκείνους πού σπέρνουν τήν ἔχθρα πρός τούς ἑβραίους, πού σπέρνουν τό μίσος πρός τά ἄλλα ἔθνη.

Ζήτω ἡ ἀδελφική ἐμπιστοσύνη καί ἡ μαχητική ἕνωση τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν στήν πάλη γιά τήν ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου.

ΤΗΛΕΦΩΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΕΚΤΑΚΤΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Σύμφωνα μέ τήν ἀνακοίνωση τῆς Πανρωσικῆς Ἔκτακτης Ἐπιτροπῆς, πήραμε ἀπό τήν Πετρούπολη τίς πληροφορίες ὅτι πράκτορες τοῦ Κολτσάκ, τοῦ Ντενίκιν καί τῶν συμμάχων ἀποπειράθηκαν νά ἀνατινάξουν στήν Πετρούπολη τό σταθμό τοῦ ὑδραγωγείου. Στό ὑπόγειο ἀνακαλύφθηκαν ἐκρηκτικές ὕλες, καθώς καί ἐκρηκτικό μηχάνημα, πού πάρθηκε ἀπό εἰδικό ἀπόσπασμα γιά νά καταστραφεῖ, ἀπό πρόωρη ὅμως ἔκρηξη σκοτώθηκε ὁ διοικητής τοῦ τμήματος καί τραυματίστηκαν 10 στρατιῶτες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

Σέ ὁρισμένα σημεῖα γίνονται ἀπόπειρες ν' ἀνατινάξουν γέφυρες κι' ἀπόπειρες νά σταματήσουν τή σιδηροδρομική κίνηση.

Γίνονται ἀπόπειρες νά καταστρέψουν τίς σιδηροδρομικές γραμμές γιά νά ἀφήσουν χωρίς τρόφιμα τήν κόκκινη Μόσχα καί τήν Πετρούπολη.

Οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες καί οἱ μενσεβίκοι παίρνουν δραστήριο μέρος σέ ἐκκλήσεις γιά ἀπεργίες, γιά ἀνατροπή τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Λόγω τῶν πληροφοριῶν πού πήραμε, τό Συμβούλιο Ἄμυνας δίνει ἐντολή νά παρθοῦν τά πιό ἐπείγοντα μέτρα γιά νά καταπνιγεῖ κάθε ἀπόπειρα ἀνατινάξεων, καταστροφῆς τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καί ἐκκλήσεων γιά ἀπεργίες.

Τό Συμβούλιο Ἄμυνας δίνει ἐντολή σέ ὅλα τά στελέχη τῶν Ἔκτακτων Ἐπιτροπῶν νά ἐπαγρυπνοῦν καί νά πληροφορήσουν τό Συμβούλιο Ἄμυνας γιά τά μέτρα πού θά παρθοῦν.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας

Β. Οὐλιάνοφ (Λένιν)

Γράφτηκε τήν 1 τοῦ Ἀπρίλη 1919

Δημοσιεύτηκε στίς 2 τοῦ Ἀπρίλη 1919 στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 71,

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΕΚΤΑΚΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΟΒΙΕΤ ΜΟΣΧΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

3 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1919[58]

1

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Σύντροφοι! Τήν εἰσήγησή μου γιά τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τήν ἀρχίσω ἀπό τό γεγονός ὅτι σ' αὐτούς ἀκριβῶς τούς μῆνες μέ τόν ἐρχομό τῆς ἄνοιξης περνᾶμε πάλι μιά ἐξαιρετικά δύσκολη κατάσταση. Νομίζω ὅτι οἱ συνθῆκες τοῦ πολέμου τόσο τοῦ ἐμφυλίου, ὅσο καί τοῦ πολέμου ἐνάντια στήν 'Αντάντ, μᾶς ἐπιτρέπουν ὅπως καί νά ἔχει τό πράγμα, κρίνοντας καί μέ τή μεγαλύτερη ἀκόμη ἐπιφύλαξη — γιά τίς συνθῆκες αὐτές θά μιλήσω καί ὅταν θά φτάσω στή διεθνή κατάσταση — μᾶς ἐπιτρέπουν, κρίνοντας καί μέ τή μεγαλύτερη ἀκόμη ἐπιφυλακτικότητα νά ποῦμε ὅτι αὐτό τό ἑξάμηνο — τώρα βρισκόμαστε ἤδη στή μέση τοῦ ἑξαμήνου — θά εἶναι τό τελευταῖο δύσκολο ἑξάμηνο, γιατί οἱ γάλλοι καί οἱ ἄγγλοι καπιταλιστές δέν θά ἀντέξουν νά ἐπαναλάβουν μιά τέτια ἐπίθεση σάν αὐτή πού τώρα ἀναπτύσσουν μέ ὅλες τίς δυνάμεις. Καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ὅλες οἱ κατακτήσεις πού εἶχε ὁ Κόκκινος Στρατός μας στήν Οὐκρανία καί στόν Ντόν καί ἔχουμε τή δυνατότητα νά τίς σταθεροποιήσουμε, θά δόσουν τήν πιό οὐσιαστική διευκόλυνση γιά τήν ἐσωτερική κατάσταση, θά δόσουν ψωμί καί κάρβουνο, τρόφιμα καί καύσιμα. Τώρα ὅμως, ἐφόσον ἡ πάλη δέν τέλειωσε, ἐφόσον εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά δροῦμε ἀκόμη σέ συνθῆκες πολύ μεγάλων δυσκολιῶν, κατά τή συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν στήν Οὐκρανία — τώρα μέ τίς ἀνοιξιάτικες πλημμύρες ἡ κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολη.

Πολλές φορές εἴπαμε ὅτι ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στηρίζονται στήν ἐμπιστοσύνη καί τή συνειδητή στάση τῶν ἐργατῶν. Πολλές φορές ἀποδείξαμε ὅτι, ὅσο πολυάριθμος κι' ἄν εἶναι ὁ ἐχθρός πού μᾶς περικυκλώνει καί οἱ κατάσκοποι

πού μᾶς στέλνει ἡ 'Αντάντ καί πού τούς βοηθοῦν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἴσως καί νά μήν πιστεύουν ὅτι εἶναι συνεργάτες τους, βοηθοῦν ὅμως τούς λευκοφρουρίτες, δέν παραβλέπουμε καθόλου ὅτι κάθε λέξη πού θά εἰπωθεῖ ἐδῶ θά παρερμηνευθεῖ, ὅτι οἱ πράκτορες τῶν λευκοφρουριτῶν θά ἀκούσουν τίς ὁμολογίες μας — ὅμως λέμε: ἔστω! Θά ἀποκομίσουμε πολύ μεγαλύτερο ὄφελος ἀπό τήν καθαρή καί ἀνοιχτή ἀλήθεια, γιατί εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ἄν κι' αὐτή εἶναι μιά πικρή ἀλήθεια, ὅταν ὅμως λέγεται καθαρά κάθε συνειδητός ἐκπρόσωπος τῆς ἐργατικῆς τάξης, κάθε ἐργαζόμενος ἀγρότης θά βγάλει ἀπ' αὐτή τό μοναδικά σωστό συμπέρασμα.

Θά βγάλουν στό κάτω-κάτω τό μοναδικά σωστό συμπέρασμα, ὅτι ἡ ὑπόθεσή μας βρίσκεται κοντά στή νίκη σέ ὅλο τόν κόσμο καί ὅτι ὅσο ἀπελπιστικά δύσκολη κι' ἄν εἶναι ἡ κατάσταση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, πού κουράστηκαν, πείνασαν, ἐξαντλήθηκαν στά τέσσερα χρόνια τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, καί τώρα στά δυό ἐπιπλέον χρόνια τοῦ τρομεροῦ ἐμφυλίου πολέμου — ὅσο δύσκολη κι' ἄν εἶναι ἡ κατάσταση αὐτή, ὅσο κι' ἄν ὀξύνθηκε στή δοσμένη στιγμή — ἔχουμε τίς πιό μεγάλες πιθανότητες νά νικήσουμε ὄχι μόνο στή Ρωσία, ἀλλά καί σέ ὅλο τόν κόσμο. Καί γι' αὐτό, παρά τό ὅτι οἱ 4-5 αὐτοί μῆνες πού πρόκειται νά περάσουμε εἶναι πολύ δύσκολοι, θά καταφέρουμε ἀκόμη μιά φορά καί πάλι νά νικήσουμε τίς δυσκολίες αὐτές καί νά δείξουμε ἔτσι στούς ἐχθρούς, νά δείξουμε στούς ἑνωμένους καπιταλιστές ὅλου τοῦ κόσμου ὅτι ἡ ἐπίθεσή τους ἐνάντια στή Ρωσία δέν θά ἐπιτύχει.

Κι' αὐτοί ἀκριβῶς τώρα, ἀναμφισβήτητα, σύμφωνα μέ προμελετημένο σχέδιο, κάνουν προσπάθειες καί ἀπό τή Δύση καί ἀπό τήν 'Ανατολή νά μᾶς συντρίψουν στρατιωτικά, γιά νά σώσουν τίς συμμορίες τοῦ Κρασνόφ πού συντρίβονται. Χθές ὑπῆρχε πληροφορία ὅτι πῆραν τή Μαριούπολη. Ἔτσι τό Ροστόβ βρίσκεται κυκλωμένο κατά τό μισό. Μέ μιά λέξη, οἱ χῶρες τῆς Συμμαχίας καταβάλλουν ὅλες τίς προσπάθειες νά βοηθήσουν τόν Κρασνόφ καί νά μᾶς δόσουν αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἄνοιξη ἕνα δυνατό χτύπημα. Ὁπωσδήποτε δροῦν σέ συμφωνία μέ τόν Χίντενμπουργκ. Ἕνας σύντροφος ἀπό τή Λεττονία ἔλεγε σέ ποιά κατάσταση βρέθηκαν οἱ ντόπιοι σύντροφοι. Τό μεγαλύτερο μέρος τῆς χώρας δοκίμασε τέτια δεινά, πού οἱ ἐργάτες τῆς Μόσχας δέν ἔχουν ἰδέα — τά δεινά τῆς ἐπιδρομῆς καί τῆς ἐπανειλημμένης καταστροφῆς τῶν χωριῶν ἀπό τά στρατεύματα πού κινοῦνται

κατά μάζες. Τώρα οἱ γερμανοί βαδίζουν πρός τό Ντβίνσκ γιά νά ἀποκόψουν τή Ρίγα. Ἀπό Βορα τούς βοηθοῦν οἱ ἐσθονοί λευκοφρουρίτες, πληρωμένοι μέ χρήματα πού στέλνει ἡ Ἀγγλία, τούς βοηθοῦν οἱ ἐθελοντές πού τούς στέλνουν οἱ σουηδοί καί οἱ δανοί καί πού τούς ἐξαγόρασαν πέρα γιά πέρα οἱ δισεκατομμυριοῦχοι τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀμερικῆς. Δροῦν σύμφωνα μέ ἕνα ἐντελῶς ξεκάθαρο γιά μᾶς γενικό σχέδιο, ἐπωφελούμενοι ἀπό τό γεγονός ὅτι στή Γερμανία ἀδυνάτισαν μέ αἱματηρές σφαγές τό κίνημα τῶν σπαρτακιστῶν καί τῶν ἐπαναστατῶν. Καί παρόλο πού νιώθουν ὅτι πλησιάζει τό τέλος τους, ὡστόσο θεώρησαν ὅτι ἡ στιγμή εἶναι ἀρκετά κατάλληλη νά τή χρησιμοποιήσουν, γιά νά διαθέσουν στόν Χίντενμπουργκ μέρος τῶν στρατευμάτων καί νά δυναμώσουν τήν πίεση ἀπό τή Δύση πάνω στήν ἐξαντλημένη καί τυρανισμένη Λεττονία καί νά ἀπειλήσουν ἐμᾶς. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ὁ Κολτσάκ εἶχε μιά σειρά νίκες στήν Ἀνατολή καί ἔτσι προετοιμάζει τίς συνθῆκες γιά τήν τελευταία καί τήν πιό ἀποφασιστική ἐπίθεση τῶν χωρῶν τῆς Συνεννόησης.

Καί, ὅπως πάντα, χωρίς νά περιορίζονται στήν ἐξωτερική ἐπίθεση, δροῦν καί στό ἐσωτερικό τῆς χώρας μέ τίς συνωμοσίες, τίς ἐξεγέρσεις, τίς ἀπόπειρες νά ρίξουν βόμβες καί νά ἀνατινάξουν τό ὑδραγωγεῖο στήν Πετρούπολη, ὅπως διαβάσατε στίς ἐφημερίδες, μέ τή μορφή τῆς ἀπόπειρας νά καταστρέψουν τίς σιδηροδρομικές γραμμές, ὅπως ἔγινε κοντά στή Σαμάρα — εἶναι ἡ κυριότερη σιδηροδρομική γραμμή πού μᾶς φέρνει σήμερα σιτηρά ἀπό τήν Ἀνατολή. Ἕνα μέρος ἀπό τά σιτηρά αὐτά χάθηκε, τό ἅρπαξε ὁ Κολτσάκ. Ἔγιναν ἀπόπειρες νά καταστρέψουν τό σιδηροδρομικό δίχτυ στή σιδηροδρομική γραμμή τοῦ Κούρσκ-Χάρκοβο, ἀπ' ὅπου ἄρχισε ἡ μεταφορά κάρβουνου τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ντονιέτς πού τό ἀνακατάλαβε ὁ Κόκκινος Στρατός. Ὅταν τά πάρουμε ὅλα αὐτά μαζί καί τά ἐξετάσουμε, γίνεται ξεκάθαρο γιά μᾶς ὅτι οἱ χῶρες τῆς Συνεννόησης, οἱ γάλλοι ἰμπεριαλιστές καί δισεκατομμυριοῦχοι κάνουν τήν τελευταία ἀπόπειρα νά συντρίψουν τή Σοβιετική ἐξουσία.

Καί οἱ μενσεβίκοι καί οἱ δεξιοί καί ἀριστεροί ἐσέροι, πού δέν κατάλαβαν ὡς τά τώρα ὅτι ἡ πάλη πλησιάζει στό τέλος, ὅτι πρόκειται γιά τόν πιό ἀπεγνωσμένο καί ἀμείλικτο πόλεμο — ἐξακολουθοῦν νά προπαγανδίζουν πότε τήν ἀπεργία καί πότε τό σταμάτημα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Αὐτοί, ὅπως κι' ἄν ἔχει τό ζήτημα μ' αὐτούς, βοηθοῦν τούς λευκοφρουρίτες — γι' αὐτούς θά μιλήσω παρακάτω — ἤθελα μόνο νά διευκρινίσω τώρα ὅτι ἡ κατάσταση εἶναι πραγματικά δύσκολη.

Ὅλες οἱ δυνάμεις τῶν διεθνῶν καπιταλιστῶν θέλουν νά δόσουν αὐτή τήν ἄνοιξη τήν τελευταία μάχη ἐνάντιά μας. Εὐτυχῶς οἱ δυνάμεις αὐτές εἶναι δυνάμεις ἑνός γέρου — τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ — παράλυτου, βαριά ἄρωστου γέρου πού πεθαίνει. Ὅμως, ὅπως κι' ἄν ἔχει τό ζήτημα, οἱ στρατιωτικές δυνάμεις πού συγκεντρώθηκαν τώρα ἐνάντιά μας, εἶναι ἐξαιρετικά μεγάλες. Ὁ Κολτσάκ, συγκεκριμένα, κίνησε τώρα ὅλες τίς ἐφεδρεῖες του, ἔχει ἐθελοντές-λευκοφρουρίτες, συμμορίες σέ μεγάλο ἀριθμό, ἔχει τή βοήθεια τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Ἀμερικῆς σέ ὁπλισμό καί τρόφιμα σέ τεράστιες διαστάσεις. Νά γιατί ἡ κατάσταση πού δημιουργήθηκε ἀπαιτεῖ ἀπό μᾶς νά ἔχουμε καθαρή συνείδηση τῶν δυσκολιῶν πού περνάει ἡ Σοβιετική Δημοκρατία.

Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι οἱ ἐργαζόμενες μάζες κατάλαβαν γιατί γίνεται ὁ πόλεμος. Ξέρουν ὅτι αὐτοί οἱ λίγοι μῆνες θά κρίνουν τήν τύχη καί τῆς ἐπανάστασής μας καί, σέ σημαντικό βαθμό, τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, ὅτι ἡ ἀπόπειρα αὐτή τῶν καπιταλιστῶν νά τσακίσουν τή Σοβιετική Ρωσία δυνάμωσε στό ἔπακρο, καί αὐτοί μᾶς ἐπιτίθενται μέ τέτια λύσσα, γιατί ξέρουν ὅτι μέσα στίς χῶρες τους βρίσκεται ὁ ἴδιος ἐχθρός — τό μπολσεβίκικο κίνημα. Κι' αὐτό στίς χῶρες τους μεγαλώνει ἐπίσης γρήγορα καί ἀσυγκράτητα.

Αὐτό πού κάνει τήν κατάστασή μας ἰδιαίτερα δύσκολη, αὐτό πού μᾶς ὑποχρεώνει νά καλέσουμε ἀκόμη κι' ἀκόμη μιά φορά σέ βοήθεια ὅλους τούς συνειδητούς ἐργάτες εἶναι οἱ δυσκολίες στόν ἐπισιτισμό καί τίς μεταφορές. Τίς μεταφορές τέσσερα χρόνια τίς κατάστρεφε ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος, καί σέ μιά χώρα τόσο καθυστερημένη, σάν τή Ρωσία, οἱ συνέπειες αὐτῆς τῆς καταστροφῆς δέν ἐξαλείφθηκαν ὥς τώρα καί δέν μποροῦν νά ἐξαλειφθοῦν παρά μόνο μέ τήν πιό ἐπίμονη δουλιά μέσα σέ πολλούς μῆνες, ἤ μπορεῖ καί σέ χρόνια ἀκόμη. Χωρίς καύσιμα ὅμως δέν ὑπάρχει δυνατότητα νά δουλέψουμε. Μόνο τόν τελευταῖο καιρό ἀρχίσαμε νά παίρνουμε κάρβουνο ἀπό τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς. Ξέρετε ὅτι στό Μπακού τό πετρέλαιο μᾶς τό πῆραν οἱ ἄγγλοι. Ἀφοῦ ἅρπαξαν ἕνα μέρος ἀπό τά πλοῖα τῆς Κασπίας θάλασσας καί κατέλαβαν τό Γκρόζνι, μᾶς ἐμποδίζουν νά χρησιμοποιήσουμε τό πετρέλαιο. Χωρίς ὅμως καύσιμα δέν μποροῦν νά δουλέψουν οὔτε ἡ βιομηχανία, οὔτε οἱ σιδηρόδρομοι. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐντείνουμε ὅλες τίς προσπάθειες.

Ἀκόμη μιά φορά λέμε σέ ὅλους τούς συντρόφους: στή δουλιά τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί τῶν μεταφορῶν πρέπει νά τραβήξουμε περισσότερες δυνάμεις. Ἡ δουλιά στίς μεταφορές ἔχει ἔτσι: στ'

ἀνατολικά τῆς Ρωσίας, στήν περιοχή πέρα ἀπό τό Βόλγα, ἔχουμε κάμποσα ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά — 10-20 ἑκατομμύρια, πού ἔχουν ἤδη συγκεντρωθεῖ καί ἑτοιμαστεῖ, δέν μποροῦμε ὅμως νά τά μεταφέρουμε. Ἕνα μέρος ἀπό τά σιτηρά αὐτά τό χάσαμε ἐξαιτίας τῆς τελευταίας προέλασης τῶν στρατευμάτων τοῦ Κολτσάκ, πού κατέλαβαν τήν Οὐφά καί ἀνάγκασαν τά στρατεύματά μας νά ὑποχωρήσουν. Ἡ ἀπώλεια αὐτή εἶναι ἐξαιρετικά αἰσθητή καί βαριά. Ἡ δουλιά γιά τίς μεταφορές ἀπαιτεῖ τή μεγαλύτερη ὑπερένταση. Πρέπει οἱ ἐργάτες σέ κάθε συνέλευση νά βάζουν τό ἐρώτημα στόν ἑαυτό τους: πῶς μποροῦμε νά βοηθήσουμε τίς μεταφορές; Μήπως μποροῦμε νά ἀντικαταστήσουμε τούς ἄντρες μέ γυναῖκες στίς ἐδῶ δουλιές καί νά μετακινήσουμε τούς ἄντρες εἴτε στά ἐργαστήρια ἐπισκευῆς, εἴτε νά βοηθήσουν τούς σιδηροδρομικούς; Μέ ποιό τρόπο θά τό κάνουν αὐτό — οἱ ἐργάτες τό βλέπουν καλύτερα, γιατί ξέρουν ποιόν καί σέ ποιά εἰδικότητα νά βάλουν τόν καθένα. Αὐτό τό βλέπουν καλύτερα οἱ ἄνθρωποι τῆς πράξης, πού πρέπει νά ἀναζητοῦν ὅλο καί πιό καινούργια μέσα βοήθειας. Ἐλπίζουμε καί εἴμαστε βέβαιοι ὅτι τόν τελευταῖο καιρό τό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν μας μαζί μέ τό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ εἶχαν ἤδη ὁρισμένες ἐπιτυχίες. Ὁ μήνας τῶν ἐμπορευμάτων — τό σταμάτημα τῆς ἐπιβατικῆς κίνησης, ὅσο καί νά συκοφαντοῦν οἱ ἐχθροί μας, ἔδοσε κιόλας μιά βελτίωση, πρέπει ὅμως νά ἐντείνουμε δέκα φορές περισσότερο τίς προσπάθειες, γιά νά ἔχουμε μεγαλύτερες ἐπιτυχίες. Χθές στήν «Ἰζβέστιγια» δημοσιεύτηκαν στοιχεῖα. Θά ἀναφέρω τά κυριότερα. Στίς ἀρχές τοῦ Μάρτη στή Μόσχα ἔφταναν κατά μέσο ὅρο 118 βαγόνια μέ τρόφιμα τήν ἡμέρα, ἀπ' αὐτά τά 25 εἶχαν σιτηρά. Στά τέλη τοῦ Μάρτη ἄρχισαν νά φτάνουν τήν ἡμέρα 209 βαγόνια μέ τρόφιμα, ἀπ' αὐτά τά 47 μέ σιτηρά. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ ἀριθμός διπλασιάστηκε σχεδόν. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἕνα τέτιο σκληρό μέτρο, ὅπως ἡ ἀπαγόρευση τῆς κίνησης ἐπιβατῶν, εἶχε παρθεῖ σωστά. Αὐτό σημαίνει ὅτι βοηθήσαμε τόν πεινασμένο πληθυσμό τῆς Μόσχας, τῆς Πετρούπολης καί ὅλης τῆς βιομηχανικῆς περιοχῆς. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι ἀκόμη ἐκεῖνο πού μποροῦσε νά γίνει. Καί παραπέρα, ὅταν οἱ πλημμύρες δυναμώσουν, πρόκειται νά περάσουμε μιά περίοδο πολύ πιό δύσκολη, περίοδο πείνας. Νά γιατί λέμε ὅτι ἐδῶ χρειάζεται ἡ πιό ἐντατική καί δραστήρια δουλιά. Πρέπει κυρίως νά ὑπολογίζουμε ὄχι στά στελέχη ἀπό τή διανόηση, γιατί, ἄν καί ἦλθαν στήν ὑπηρεσία μας, ὡστόσο ὑπάρχουν ἀνάμεσά τους πολλά ἀκόμη ἄχρηστα στελέχη, ἀλλά στίς μάζες τῶν ἐργατῶν.

Πρέπει νά παίρνουμε ὑπόψη καί τήν κατάσταση στήν Οὐκρανία. Στή διάρκεια ἑνός χρόνου, ὅταν ὅλη ἡ Οὐκρανία ἦταν κάτω ἀπό τήν κυριαρχία τῶν γερμανῶν καί ὅλος ὁ Ντόν βρισκόταν σέ μιά τέτια δύσκολη κατάσταση, δοκιμάσαμε πάρα πολλά. Τώρα ἡ κατάστασή μας βελτιώνεται. Στήν Οὐκρανία ἔχουμε 258 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά, ἀπό αὐτά τά 100 ἑκατομμύρια πούτια δόθηκαν ἤδη στή διανομή, ὅλη ὅμως ἡ ὑπόθεση βρίσκεται στό ὅτι οἱ ἀγρότες στήν Οὐκρανία τρομοκρατήθηκαν πάρα πολύ ἀπό τούς γερμανούς καί ἀπό τίς γερμανικές ληστεῖες. Ἄκουσα ὅτι οἱ ἀγρότες ἐκεῖ τρομοκρατήθηκαν σέ τέτιο βαθμό ἀπό τούς γερμανούς, πού ὥς τά τώρα, ἄν καί ξέρουν γιά τήν κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, δέν τολμοῦν νά πάρουν τήν τσιφλικάδικη γῆ. Στό μεταξύ ἀρχίζει ἤδη ὁ καιρός τῆς ἀνοιξιάτικης καλλιέργειας τῆς γῆς. Οἱ οὐκρανοί ὅμως ἀγρότες δοκίμασαν στήν πλάτη τους σέ τέτιο βαθμό ὅλες τίς φρίκες τῆς ληστείας τῶν γερμανῶν, πού ὥς τά τώρα εἶναι ὑπερβολικά ἀναποφάσιστοι. Πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἐκεῖ ὅλο τόν καιρό γινόταν παρτιζάνικος πόλεμος. Ὁ πόλεμος αὐτός γίνεται στά νότια καί τώρα. Ἐκεῖ δέν ὑπάρχουν τακτικά στρατεύματα. Ἐπειδή δέν ὑπάρχουν τακτικά στρατεύματα, δέν ὑπάρχει ἐκεῖ ὥς τά τώρα καί ὁλοκληρωτική νίκη. Κινήσαμε πρός τά ἐκεῖ τά τακτικά στρατεύματά μας, αὐτό ὅμως εἶναι λίγο. Πρέπει νά δυναμώσουμε σημαντικά τή δουλιά καί γι' αὐτό πρέπει νά σᾶς πῶ ὅτι κάθε ἐργατική συνέλευση πρέπει νά βάζει συγκεκριμένα τό ζήτημα τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί τό ζήτημα τῶν μεταφορῶν. Πρέπει στό κοντινότερο διάστημα νά λύσουμε τό ζήτημα μέ τί τρόπο θά βοηθήσουμε τήν κατάσταση καί πῶς θά χρησιμοποιήσουμε αὐτό πού μποροῦμε τώρα νά χρησιμοποιήσουμε.

Πρέπει νά ξέρουμε καλά ὅτι μόνο μέ τή βοήθεια τῶν δυνάμεων τῆς ἐργατικῆς τάξης μποροῦμε νά σταθοῦμε γερά στά πόδια, μποροῦμε νά κερδίσουμε τίς λαμπρές νίκες μας καί γι' αὐτό τίς καλύτερες δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου μας πρέπει νά τίς στέλνουμε ὅλες ἐκεῖ, στό μέτωπο. Πρέπει νά στείλουμε στό μέτωπο ὑπεύθυνα στελέχη. Ἄν ἐδῶ θά ὑποφέρει κάποιο ἵδρυμα, θά ἔχουμε φυσικά μιά ὁρισμένη ζημιά, ἀπ' αὐτό ὅμως δέν θά χαθοῦμε, ὅταν ὅμως δέν θά ἔχουμε ἀρκετούς ἐργάτες στό στρατό, ὁπωσδήποτε θά χαθοῦμε. Σ' ἐμᾶς ὥς τά τώρα ὁ στρατός πάσχει, γιατί δέν ἔχει ἀρκετή συνοχή, δέν εἶναι ἀρκετά ὀργανωμένος καί στόν τομέα αὐτό ὅλη ἡ βοήθεια πρέπει νά εἶναι ἀπό ἐργάτες καί σ' αὐτούς πρέπει νά στηριχτοῦν ὅλες οἱ ἐλπίδες. Μόνο οἱ ἐργάτες πού ἔζησαν ὅλη τήν πάλη, πού μποροῦν νά διηγηθοῦν σέ ὅλους

αὐτά πού ἔζησαν, αὐτά πού ὑπέφεραν, μόνο αὐτοί οἱ ἐργάτες μποροῦν νά ἐπιδράσουν στό στρατό καί νά μετατρέψουν τούς ἀγρότες σέ συνειδητούς καί χρήσιμους σ' ἐμᾶς ἀγωνιστές.

Γι' αὐτό ἤλθαμε ἀκόμη μιά φορά ἐδῶ κι' ἀποφασίσαμε νά σᾶς συγκεντρώσουμε ὅλους καί νά σᾶς κατατοπίσουμε πάνω στή δύσκολη κατάσταση τῶν μεταφορῶν πού ὑπάρχει ἐξαιτίας τῆς δύσκολης γενικῆς κατάστασης. Ὑπογραμμίζουμε ὅτι πρέπει νά κρατήσουμε 3-4 μῆνες ἀκόμη καί μόνο τότε θά ἔχουμε μέ τό μέρος μας τήν ὁλοκληρωτική νίκη. Γι' αὐτό ὅμως χρειάζονται δυνάμεις. Ἀπό ποῦ θά πάρουμε τίς δυνάμεις αὐτές; Μά μήπως δέν βλέπουμε ὅτι μόνο οἱ ἐργάτες — πού ἐπωμίστηκαν ὅλο τό βάρος τῆς καταστροφῆς μας, ὅταν τήν πάλη αὐτή τή διαδέχονταν οἱ λευκοφρουρίτικες ἐπιδρομές, ὅταν, σάν συνέπεια αὐτοῦ, δοκίμαζαν ὅλο τό βάρος καί ἀποκτοῦσαν μ' αὐτό μεγάλη πείρα — μόνο οἱ ἐργάτες αὐτοί, μόνο τά πρωτοπόρα αὐτά τμήματά μας μποροῦν νά μᾶς βοηθήσουν! Ξέρουμε πολύ καλά ὅτι αὐτοί πάρα πολύ βασανίστηκαν, ὅτι ἔχουν παρακουραστεῖ ἀπό τή βαριά δουλιά πού ἔπεσε στό μερτικό τους. Ὅλα αὐτά τά ξέρουμε, ὡστόσο ὅμως σᾶς λέμε τώρα ἐδῶ, ὅτι πρέπει νά ἐντείνουμε ὅλες τίς δυνάμεις, ὅτι πρέπει νά σκεφτοῦμε πῶς νά συγκεντρώσουμε ὅλες τίς δυνάμεις γιά τήν ἐπανάσταση, γιά τή λαμπρή νίκη της. Τώρα ἀρχίζει ἡ πιό δύσκολη, ἡ πιό σκληρή ἐποχή καί πρέπει νά ἐνεργήσουμε σάν ἐπαναστάτες. Πρέπει νά ἀντλοῦμε δυνάμεις ἀπό τίς ἐργαζόμενες μάζες.

Χθές ἐδῶ ἔγινε συγκέντρωση ἐπιφανῶν παραγόντων τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος — τῆς Μόσχας καί ὅλης τῆς Ρωσίας. Καί σ' αὐτή ὅλοι συμφώνησαν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά τραβήξουμε σήμερα στή δουλιά τόν μεσαῖο ἀγρότη, πού ὥς τά τώρα ὅλοι μας δέν τόν θεωρούσαμε ἱκανό γιά μιά τέτια δουλιά. Τώρα ὅμως εἶναι ἐντελῶς ξεκάθαρο ὅτι πρέπει γιά τήν ἀντικατάσταση τῶν κουρασμένων στελεχῶν νά βάλουμε τούς μεσαίους ἀγρότες στή δουλιά, πρίν ὅμως γίνει αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά τούς δόσουν ὁδηγίες τά στελέχη πού ἦταν ὥς τώρα στή δουλιά. Πρέπει νά διατηρήσουμε τίς δυνάμεις μας καί γιά ἕνα ὁρισμένο διάστημα νά ἀντικαταστήσουμε τά ὑπεύθυνα στελέχη μας μέ στελέχη ἀπό τούς μεσαίους ἀγρότες. Εἶναι ἀνάγκη νά κινήσουμε δεκάδες χιλιάδες τέτια στελέχη. Δέν πρέπει νά φοβόμαστε τό γεγονός ὅτι δέν μποροῦν νά κάνουν τή δουλιά τους τόσο καλά, ὅπως θά τήν ἔκαναν τά ἔμπειρα στελέχη. Ὅταν τούς βάλουμε σέ ὑπεύθυνες θέσεις, τά λάθη πού θά κάνουν τόν πρῶτο καιρό δέν

θά εἶναι τρομερά. Γιά μᾶς ἔχει σημασία νά τούς προωθήσουμε σέ πρωτοπόρες ὑπεύθυνες θέσεις. Ἐκεῖ θά καταφέρουν νά ξεδιπλώσουν τίς δυνάμεις τους καί νά ἀναπτύξουν τή δουλιά τους, γιατί θά ἐνεργοῦν μέ πεποίθηση, θά ξέρουν ὅτι πίσω τους βρίσκονται μεγάλα ἔμπειρα στελέχη, πού ἔχουν ἤδη πείρα ἑνός χρόνου στή Ρωσία. Ξέρουν ὅτι πιό ἔμπειροι ἀπ' αὐτούς σύντροφοι θά τούς βοηθήσουν στήν κρίσιμη στιγμή νά ἐκπληρώσουν τό καθῆκον τους. Τό καινούργιο αὐτό στρῶμα τῶν ἐργατῶν θά μπορέσει νά δουλέψει καλά, ὅταν οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες τούς προωθήσουν σέ πρωτοπόρες θέσεις. Αὐτό μποροῦμε νά τό κάνουμε χωρίς ζημιά, γιατί στό πλατύ αὐτό στρῶμα ὑπάρχει προλεταριακό ἔνστικτο, προλεταριακή κατανόηση καί συνείδηση τοῦ καθήκοντος. Σ' αὐτούς μπορεῖ νά βασιστοῦμε καί γι' αὐτούς μπορεῖ νά ποῦμε ὅτι στή δύσκολη στιγμή θά μᾶς βοηθήσουν. Ἡ Ρωσία διακρίνεται ἀπό τό γεγονός ὅτι στήν πιό δύσκολη ἐποχή δίπλα της βρίσκονταν πάντοτε μάζες πού μπορούσαμε νά τίς κινήσουμε μπροστά, σάν ἐφεδρεία, καί στήν ἐφεδρεία αὐτή βρίσκαμε καινούργιες δυνάμεις, ὅταν οἱ παλιές ἄρχιζαν νά ἐξαντλοῦνται. Ναί, ὁ πρωτοπόρος ἐργάτης παρακουράστηκε, καί τό ἑπόμενο στρῶμα θά κάνει τή δουλιά χειρότερα, αὐτό ὅμως δέν εἶναι δυστύχημα καί ἀπ' αὐτό δέν θά ἔχουμε καμιά ζημιά, καί δέν θά χάσουμε τήν ὑπόθεση, ἄν κινήσουμε αὐτές τίς νέες δυνάμεις, τίς κατευθύνουμε καί δέν ἀφήσουμε τήν ὑπόθεση νά χαθεῖ.

Στίς συνθῆκες αὐτές δέν μπορεῖς νά μή θυμηθεῖς τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους. Τόν τελευταῖο καιρό ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἄρχισε νά κλείνει τίς ἐφημερίδες τους καί νά πιάνει καί τούς ἴδιους. Μερικοί σύντροφοι ἐργάτες, βλέποντάς το αὐτό, λένε: «Συνεπῶς δέν εἶχαν δίκιο οἱ ʽμπολσεβίκοι ἐκεῖνοι — σ' αὐτούς ἀνήκω κι' ἐγώ — πού μᾶς παρέσυραν σέ μιά ὁρισμένη ὑποχώρηση ἀπέναντι στή μικροαστική δημοκρατία. Γιατί κάναμε ὑποχωρήσεις, ὅταν τώρα εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά κλείνουμε τίς ἐφημερίδες καί νά τούς πιάνουμε; Ὑπάρχει ἄραγε σ' αὐτό συνέπεια;».

Σ' αὐτό θά ἀπαντήσω μέ τά παρακάτω. Σέ μιά τέτια χώρα, σάν τή Ρωσία, ὅπου τά μικροαστικά στοιχεῖα διαχειρίζονται ὅλη τήν ἀγροτική οἰκονομία, σέ μιά τέτια χώρα χωρίς τήν ὑποστήριξη τοῦ μικροαστικοῦ στρώματος δέν μποροῦμε νά κρατηθοῦμε γιά πολύ καιρό. Στή σημερινή στιγμή τό στρῶμα αὐτό δέν ἀκολουθεῖ τόν ἴσιο δρόμο πρός τό σκοπό, ἀλλά πηγαίνει μέ ζίκ-ζάκ. Ὅταν καταδιώκω τόν ἀντίπαλο πού δέν ἀκολουθεῖ τόν

ἴσιο δρόμο, ἀλλά πάει μέ ζίκ-ζάκ, τότε κι' ἐγώ γιά νά φτάσω στόν ἐχθρό πρέπει νά πάω μέ ζίκ-ζάκ. Ἄν θά μιλήσω μέ τή γλώσσα τῆς πολιτικῆς, οἱ μικροαστικές μάζες στέκουν ἀνάμεσα στήν ἐργασία καί στό κεφάλαιο, καί τίς μάζες αὐτές πρέπει νά τίς χτυπήσουν ἑκατό φορές γιά νά καταλάβουν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά ξεκαθαρίσουν ἕνα μόνο πράγμα: ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει εἴτε δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης, εἴτε δικτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἐκεῖνος πού τό παίρνει αὐτό ὑπόψη του, αὐτός ξέρει τήν κατάσταση τῆς σημερινῆς στιγμῆς. Καί οἱ ἐργάτες τό ξέρουν αὐτό. Ἀπό τήν πείρα καί ἀπό μιά σειρά παρατηρήσεις τούς ἔχει γίνει συνείδηση ἡ ἀντίληψη ὅτι μόνο οἱ δυό αὐτές μορφές ἐξουσίας εἶναι ἐφικτές: εἴτε ἀπόλυτη ἐξουσία τῆς ἐργατικῆς τάξης, εἴτε ἀπόλυτη ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης — μέση κατάσταση δέν ὑπάρχει, τρίτος δρόμος δέν ὑπάρχει. Ἡ ἐργατική τάξη τό κατάλαβε αὐτό ἀπό καιρό χάρη στήν ἀπεργιακή καί ἐπαναστατική πάλη. Ἡ μικροαστική τάξη δέν μπορεῖ νά τό καταλάβει αὐτό ἀμέσως· ἑκατοντάδες ὑποδείξεις τῆς ζωῆς δέν μποροῦν νά διδάξουν καί νά συνηθίσουν τή μικροαστική τάξη στήν ἀντίληψη αὐτή καί δέν παύει νά σκέπτεται γιά τή συνένωση μέ τή μεγαλοαστική τάξη, γιατί δέν μπορεῖ νά καταλάβει ὅτι δέν γίνεται χωρίς δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἤ δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης.

Οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι πῆραν ὑπόψη τους τήν πείρα τοῦ Κολτσάκ καί κατάλαβαν ὅτι αὐτό δέν εἶναι τυχαῖο, ὅτι στήν ἐποχή τῆς πιό λυσσαλέας, τῆς ἀπεγνωσμένης πάλης, τῆς ξένης βοήθειας, ἡ δημοκρατία δέν ἔδοσε τίποτε. Σ' αὐτούς ἐπιδροῦν δυό δυνάμεις — καί ἐκτός ἀπό τίς δυνάμεις αὐτές τίποτε ἄλλο δέν ὑπάρχει — εἴτε δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης, εἴτε ἐξουσία καί ἀπόλυτη δικτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης, πουθενά ὁ μέσος δρόμος δέν μποροῦσε νά δόσει κάτι, καί πουθενά ἀπ' αὐτόν δέν βγῆκε κάτι. Τίποτε δέν βγῆκε καί μέ τή Συντακτική Συνέλευση. Αὐτό τό δοκίμασαν πάνω τους οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι καί ἡ μικροαστική τάξη.

Ὅταν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἔλεγαν: «Ἐμεῖς θά φύγουμε ἀπό τόν Κολτσάκ καί ἀπ' ὅλους αὐτούς πού τόν ὑποστηρίζουν καί εἶναι ὑπέρ τῆς ἐπέμβασης τῆς Ἀντάντ», αὐτό δέν τό ἔλεγαν μόνο ἀπό ὑποκρισία. Αὐτό δέν ἦταν μόνο πολιτική πονηριά, ἄν καί μιά μερίδα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ὑπολόγιζε ὅτι «ἐμεῖς τάχα θά κοροϊδέψουμε τούς μπολσεβίκους, ἀρκεῖ μόνο νά μᾶς δόσουν τή δυνατότητα νά ἐπαναλάβουμε τά παλιά». Ἐμεῖς, φυσικά, ὑπολογίσαμε τήν πονηριά αὐτή καί πήραμε μέτρα ἐνάν-

τιά της, όταν όμως οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι τό ἔλεγαν αὐτό — αὐτό δέν ἦταν μόνο ὑποκρισία καί πονηριά, ἀλλά καί *πεποίθηση* πολλῶν ἀπό αὐτούς. Ἀνάμεσά τους ἔχουμε ὄχι μόνο τή φιλολογική ὁμάδα, ἀλλά καί τά μικροαστικά στρώματα τῶν τεχνικῶν, τῶν μηχανικῶν κτλ. Ὅταν οἱ μενσεβίκοι δήλωσαν ὅτι εἶναι ἐνάντια στήν ἐπέμβαση τῶν συμμάχων, τούς προτείναμε νά δουλέψουν σέ μᾶς καί συμφώνησαν πρόθυμα μέ τήν πρότασή μας. Τώρα όμως, όταν τούς διώκουμε, όταν διώκουμε τό μικροαστικό στρῶμα, ἔχουμε ἀπόλυτο δίκιο, γιατί τό στρῶμα αὐτό στό ζήτημα τῆς κατανόησης τῶν πραγμάτων εἶναι ἐξαιρετικά χοντροκέφαλο. Αὐτό τό ἔδειξε καί στήν περίοδο τοῦ Κέρενσκι καί σήμερα μέ τίς ἐνέργειές του. Ἀφοῦ πρῶτα ἦλθαν στήν ὑπηρεσία μας, ὕστερα ἔλεγαν: «Ἐμεῖς παραιτηθήκαμε ἀπό τήν πολιτική, θά δουλέψουμε μέ ὄρεξη». Στούς ἀνθρώπους αὐτούς ἀπαντοῦμε: «Ἐμεῖς χρειαζόμαστε ὑπαλλήλους πού προέρχονται ἀπό τούς μενσεβίκους, γιατί αὐτοί δέν εἶναι καταχραστές τοῦ δημόσιου ταμείου, οὔτε μαυροεκατονταρχίτες πού τρυπώνουν σ' ἐμᾶς καί δηλώνουν ότι εἶναι κομμουνιστές καί μᾶς βρωμίζουν». Ἄν οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν στή Συντακτική Συνέλευση τούς λέμε: «Πιστεύετε, κύριοι, ὄχι μόνο στή Συντακτική Συνέλευση, ἀλλά καί στό θεό, κάντε όμως τή δουλιά σας καί μήν ἀσχολεῖστε μέ τήν πολιτική». Ἀνάμεσά τους αὐξάνει ὁ ἀριθμός τῶν ἀνθρώπων πού ξέρουν ότι στήν πολιτική ρεζιλεύτηκαν: φώναζαν πώς ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι μιά τερατώδης ἐπινόηση, πού μπορεῖ νά ἐφαρμοστεῖ μόνο στήν ἄγρια Ρωσία. Ἔλεγαν ότι ἡ διάλυση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης εἶναι πράξη βαρβάρων, πού τούς διαπαιδαγώγησε ὁ τσαρισμός. Καί στήν Εὐρώπη τό ἴδιο ἐπαναλάβαιναν. Τώρα ἀπό τήν Εὐρώπη ἔρχονται εἰδήσεις πώς ἡ Σοβιετική ἐξουσία πάει νά ἀντικαταστήσει τήν ἀστική Συντακτική Συνέλευση σέ όλο τόν κόσμο. Αὐτά εἶναι διδάγματα πού τά διδάσκεται όλη ἡ διανόηση, ἡ όποία ἔρχεται στήν ὑπηρεσία μας. Σ' ἐμᾶς τώρα δουλεύουν δυό φορές περισσότεροι ὑπάλληλοι ἀπ' ὅ,τι δούλευαν πρίν μισό χρόνο. Τό ότι πήραμε ὑπαλλήλους πού δουλεύουν καλύτερα ἀπό τούς μαυροεκατονταρχίτες εἶναι κέρδος. Ὅταν τούς προσκαλούσαμε νά ἔλθουν στήν ὑπηρεσία μας, ἔλεγαν: «Φοβᾶμαι τόν Κολτσάκ, ἐγώ εἶμαι μαζί σου, ἀλλά δέν θέλω νά σέ βοηθήσω. Θά κρίνω σάν καθαρότατος ἀντιπρόσωπος τοῦ κοινοβουλίου, σάν νά καθόμουν στή Συντακτική Συνέλευση, κι' ἐσύ μήν τολμήσεις νά μέ θίξεις, γιατί εἶμαι δημοκράτης». Ἐμεῖς λέμε σ' αὐτές τίς ὁμάδες πού μιλᾶνε γιά Συντακτική

Συνέλευση: «῍Αν σᾶς ἀρέσει νά μιλᾶτε πολύ καιρό ἀκόμη, θά σᾶς στείλουμε στόν Κολτσάκ καί στή Γεωργία». (Χειροκροτήματα.) Δημιουργεῖται πολεμική, ἀντιπολίτευση νόμιμης ὁμάδας. Ἀντιπολίτευση ἐμεῖς δέν θά ἐπιτρέψουμε. Οἱ ἰμπεριαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου μᾶς πιάνουν ἀπό τό λαιμό, μέ ὅλες τίς δυνάμεις τῆς στρατιωτικῆς ἐπίθεσης προσπαθοῦν νά μᾶς νικήσουν, πρέπει νά παλέψουμε, ἐδῶ γίνεται ἀγώνας ζωῆς ἤ θανάτου. ῍Αν ἦλθες ἐδῶ νά μᾶς βοηθήσεις — ὁρίστε, ἀλλά ἄν θά βγάζεις ἐφημερίδες καί θά ὑποκινεῖς τούς ἐργάτες σέ ἀπεργίες, καί ἀπό τίς ἀπεργίες χάνονται οἱ κόκκινοι στρατιῶτες μας στά μέτωπα καί ἀπό κάθε μέρα ἀπεργίας ὑποφέρουν δεκάδες χιλιάδες ἄνθρωποι στίς φάμπρικές μας ἀπό τίς στερήσεις, τά μαρτύρια τῆς πείνας, ἀπό τά μαρτύρια αὐτά ἐμεῖς ἀνησυχοῦμε — τότε ἴσως καί νά ἔχεις δίκιο ἀπό τήν ἄποψη τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, ἀπό τήν ἄποψη ὅμως τῆς πάλης μας καί τῆς εὐθύνης πού ἔχουμε, δέν ἔχεις δίκιο, δέν μπορεῖς νά μᾶς βοηθήσεις, τράβα στή Γεωργία, τράβα στόν Κολτσάκ, ἤ θά κάθεσαι στή φυλακή! Καί αὐτό θά τό κάνουμε.

Σύντροφοι! Ἐλπίζω ὅτι ὅλοι μας θά ψηφίσουμε ὁμόφωνα τήν ἀπόφαση πού θά προταθεῖ στό τέλος τῆς συνέλευσης· σ' αὐτή προσπαθοῦμε νά δόσουμε τίς ἀπαραίτητες ὑποδείξεις πού θέλησα στήν εἰσήγησή μου νά ὑποστηρίξω. Τώρα θά ἤθελα νά περάσω σέ δυό ζητήματα: στήν κατάσταση τοῦ μεσαίου ἀγρότη καί στό ζήτημα τῆς διεθνοῦς κατάστασης, πού ἔχει τεράστια σημασία.

Γιά τόν μεσαῖο ἀγρότη μιλήσαμε στό συνέδριο τοῦ Κόμματος καί ἀποφασίσαμε ποιά γραμμή πρέπει νά ἐφαρμόσει τό Κόμμα μας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά. Τό Κόμμα μας ἐξέλεξε στήν πιό ὑπεύθυνη θέση, στή θέση τοῦ προέδρου τῆς ΠΚΕΕ, στή θέση πού εἶναι ἀκόμη πιό ὑπεύθυνη, γιατί ὥς τώρα τήν κατεῖχε ὁ προικισμένος μέ ἐξαιρετικό ταλέντο ὀργανωτής σ. Σβερντλόφ, τό Κόμμα μας ἐξέλεξε σ' αὐτή τή θέση τόν σ. Καλίνιν, ἐργάτη τῆς Πετρούπολης, πού ὥς τά σήμερα ἔχει δεσμούς μέ τό χωριό. Σήμερα δημοσιεύτηκε στίς ἐφημερίδες ὅτι κάποιον σ. Καλίνιν τόν σκότωσαν οἱ ἐσέροι — δέν εἶναι ἐκεῖνος ὁ Καλίνιν. Αὐτό δείχνει σέ τί μέσα καταφεύγουν οἱ ἐσέροι. Ὁ σ. Μ. Ι. Καλίνιν εἶναι μεσαῖος ἀγρότης ἀπό τό κυβερνεῖο Τβέρ καί κάθε χρόνο τό ἐπισκέπτεται. Ἡ μεσαία ἀγροτιά εἶναι τό πιό μεγάλο στρῶμα, πού αὐξήθηκε ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάστασή μας, γιατί ἐξαλείψαμε τήν τσιφλικάδικη ἀτομική ἰδιοκτησία γῆς. Ἡ κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς βελτιώθηκε ἀπό τήν ἐπανάστασή μας, γιατί ἡ ἀγροτιά πῆρε ὅλη τήν τσιφλικάδικη γῆ καί ἀπ' αὐτό ὁ ἀριθμός τῶν μεσαίων ἀγροτῶν αὐξήθηκε σημαν-

τικά. Ἂν ἀνάμεσά της παρατηρεῖται δυσαρέσκεια, λέμε ὅτι αὐτή ἡ δυσαρέσκεια προκαλεῖται ἀπό τά πάνω, καί πρέπει νά ξέρουμε κατά πόσο εἶναι δικαιολογημένη, ὅταν οἱ δυνάμεις μας δέν εἶναι ἀρκετές. Ἐσεῖς ἐδῶ στήν πρωτεύουσα ξέρετε πόσο δύσκολη εἶναι ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἀναβλητικότητα, τή γραφειοκρατία. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά παίρνουμε τούς παλιούς ὑπαλλήλους, γιατί δέν ὑπάρχουν ἄλλοι. Αὐτούς πρέπει νά τούς ἀναδιαπαιδαγωγήσουμε, νά τούς διδάξουμε κι' αὐτό ἀπαιτεῖ καιρό. Μποροῦμε νά βάλουμε νέους ἐργάτες σέ ὑπεύθυνες θέσεις τῶν ἐπισιτιστικῶν ὀργανώσεων, στόν Κρατικό ὅμως ἔλεγχο κάθεται ὥς τά τώρα ἕνας ὑπερβολικός ἀριθμός παλιῶν ὑπαλλήλων καί ὑποφέρουμε ἀπό τήν ἀναβλητικότητα, ἀπό τή γραφειοκρατία. Ἐπιδιώκουμε νά δόσουμε νέους ἐργάτες γιά νά παίρνουν μέρος στή δουλιά τοῦ ἐλέγχου, στό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν, δίπλα μέ τούς εἰδικούς. Ἔτσι παλεύουμε ἐνάντια στήν ἀναβλητικότητα καί τή γραφειοκρατία. Ἀλλά κι' ἐδῶ, στή Μόσχα, πόσους κόπους στοιχίζει αὐτό! Καί τί γίνεται στά χωριά; Ἐκεῖ, ἄνθρωποι πού λένε ὅτι εἶναι κομμουνιστές, πολλές φορές εἶναι ἀλῆτες, καί χρησιμοποιοῦν βία κατά τόν πιό ἀσυνείδητο τρόπο. Καί πόσο συχνά ὑποχρεώνεσαι νά παλεύεις μέ ἄπειρους ἀνθρώπους πού μπερδεύουν τόν κουλάκο μέ τόν μεσαῖο ἀγρότη! Κουλάκος εἶναι ἐκεῖνος πού ζεῖ μέ ξένη ἐργασία, πού κλέβει τήν ξένη ἐργασία καί ἐπωφελεῖται ἀπό τή φτώχια· μεσαῖος ἀγρότης εἶναι ἐκεῖνος πού δέν ἐκμεταλλεύεται καί τόν ἴδιο δέν τόν ἐκμεταλλεύονται, πού ζεῖ ἀπό τό μικρό νοικοκυριό, μέ τήν ἐργασία του. Καί ἀπό τό μικρονοικοκύρη κανένας σοσιαλιστής στόν κόσμο δέν πρότεινε ποτέ νά ἀφαιρεθεῖ ἡ ἰδιοκτησία. Ὁ μικρονοικοκύρης θά ὑπάρχει πολλά χρόνια. Ἐδῶ δέν μπορεῖς νά κάνεις τίποτε μέ ὁποιαδήποτε διατάγματα, ἐδῶ χρειάζεται νά περιμένεις, ὅταν ὁ ἀγρότης θά μάθει νά παίρνει ὑπόψη του τήν πείρα. Ὅταν θά δεῖ ὅτι τό συλλογικό νοικοκυριό εἶναι πολύ καλύτερο, τότε θά ἔλθει μαζί μας. Πρέπει νά κερδίσουμε τήν ἐμπιστοσύνη του. Ἐδῶ χρειάζεται πάλη ἐνάντια στήν κατάχρηση ἐξουσίας. Μποροῦμε νά παλέψουμε μόνο μέ τή δύναμη τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης, γιατί αὐτοί ἔχουν μεγάλους δεσμούς μέ τόν ἀγρότη, αὐτοί μποροῦν νά δόσουν ἑκατοντάδες χιλιάδες στελέχη. Ξέρουμε πολύ καλά ὅτι οὔτε ὁ διορισμός συντρόφων σέ ἀνώτερες θέσεις, οὔτε οἱ ἐγκύκλιοι, οὔτε τά διατάγματα θά βοηθήσουν καί ὅτι οἱ ἐργάτες κάθε ὁμάδας, κάθε ὁμίλου πρέπει νά καταπιαστοῦν μόνοι τους μέ τήν ὑπόθεση — αὐτοί ἔχουν ἰδιαίτερους δεσμούς μέ τό χωριό.

Εἶπα ὅτι πρῶτος στόχος τῶν ἐργατῶν πρέπει νά εἶναι: νά βοηθήσουν μέ ὅλες τίς δυνάμεις στόν πόλεμο· δεύτερος στόχος πρέπει νά εἶναι: νά βοηθήσουν τόν μεσαῖο ἀγρότη μέ τή σύνδεση μαζί του, ὥστε νά μή μείνει ἀτιμώρητη καμιά σοβαρή ἐπίθεση τοῦ ἐχθροῦ στό χωριό. Πρέπει νά τονίσουμε ὅτι ὁ ἐργάτης τῆς πόλης βοηθάει τόν μεσαῖο ἀγρότη σάν σύντροφό του, γιατί ὁ μεσαῖος ἀγρότης εἶναι τό ἴδιο ἐργαζόμενος, μόνο πού μεγάλωσε σέ διαφορετικές συνθῆκες, ζεῖ ἀπομονωμένος στήν καθυστέρηση τοῦ χωριοῦ καί γιά νά ἀπολυτρωθεῖ τοῦ εἶναι πολύ πιό δύσκολο. Καί πρέπει νά ξέρουμε ὅτι μέ τήν ἐπιμονή τῶν συντρόφων θά πετύχουμε τή σύνδεση μέ τόν μεσαῖο ἀγρότη. Ἕνας μηδαμινός ἀριθμός ἀγροτῶν θά φύγει στούς κουλάκους, θά κάνει ἐξεγέρσεις — αὐτό τό ξέρουμε. Καί ἐφόσον αὐτό ὑπάρχει, τότε πῶς νά ἐνεργήσουμε, πῶς νά κατακτήσουμε τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ μεσαίου ἀγρότη, πῶς νά τόν βοηθήσουμε ἐνάντια σέ κάθε κατάχρηση ἐξουσίας; Ἄν ἐδῶ κάναμε λίγα, δέν εἶναι τό φταίξιμο δικό μας: μᾶς ἐμπόδιζε ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Αὐτό πρέπει νά τό καταλάβουμε, πρέπει τό ζήτημα αὐτό νά τό βάλουμε σέ κάθε ἐργάτη καί νά ποῦμε: ἐμεῖς, οἱ ἐργάτες, στό σύνολό μας ἔχουμε δεσμούς μέ τή μεσαία ἀγροτιά καί τούς δεσμούς αὐτούς θά τούς χρησιμοποιήσουμε, θά ἐπιδιώξουμε ὥστε ὁ κάθε μεσαῖος ἀγρότης ὄχι μόνο νά μάθει ἀπό τό διορισμό τοῦ σ. Καλίνιν γιά τή βοήθειά μας, ἀλλά καί νά πάρει στήν πράξη μιά βοήθεια ἔστω καί μικρή, μιά συντροφική συμβουλή ἔστω καί μικρή. Καί ὁ ἀγρότης θά ἐκτιμήσει τώρα πιό πολύ μιά τέτια βοήθεια. Ὁ ἀγρότης πρέπει νά καταλάβει τούς λόγους γιά τούς ὁποίους οἱ δυσκολίες τῆς κατάστασής μας μᾶς ἐμποδίζουν νά τοῦ προσφέρουμε τή βοήθεια πού χρειάζεται, πού ὑπάρχει στόν πολιτισμό τῆς πόλης. Στόν ἀγρότη χρειάζονται τά προϊόντα τῆς πόλης, ὁ πολιτισμός τῆς πόλης, κι' ἐμεῖς πρέπει νά τοῦ τά δόσουμε. Μόνο ὅταν τό προλεταριάτο θά τοῦ δόσει τή βοήθεια αὐτή — ὁ ἀγρότης θά δεῖ ὅτι ὁ ἐργάτης τόν βοηθᾶ ὄχι ὅπως τόν βοηθοῦσαν οἱ ἐκμεταλλευτές. Νά βοηθήσουμε τόν ἀγρότη νά ἀνεβεῖ στό ἐπίπεδο τῆς πόλης — τό καθῆκον αὐτό πρέπει νά βάλει στόν ἑαυτό του ὁ κάθε ἐργάτης πού ἔχει δεσμούς μέ τό χωριό. Ὁ ἐργάτης τῆς πόλης πρέπει νά πεῖ στόν ἑαυτό του ὅτι τώρα, τήν ἄνοιξη, πού ὀξύνθηκε ἰδιαίτερα ἡ ἐπισιτιστική κατάσταση, πρέπει νά βοηθήσει τόν ἀγρότη, καί ὅταν ὁ καθένας θά κάνει ἔστω κι' ἕνα ἐλάχιστο μέρος αὐτῆς τῆς δουλιᾶς, τότε θά δοῦμε ὅτι τό οἰκοδόμημά μας δέν θά ἔχει μόνο μιά πρόσοψη καί ὅτι τό ἔργο μας ἀπό

τήν ἄποψη τῆς ἐξασφάλισης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας θά πραγματοποιηθεῖ, γιατί ὁ ἀγρότης λέει: «Ζήτω ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ζήτω οἱ μπολσεβίκοι, κάτω ἡ κομμούνια!». Βρίζει τήν «κομμούνια» πού τήν ὀργανώνουν ἀνόητα, πού τοῦ τήν ἐπιβάλουν. Ἀπέναντι σέ καθετί πού τοῦ τό ἐπιβάλουν κρατᾶ στάση δυσπιστίας, δικαιολογημένης δυσπιστίας. Πρέπει νά πᾶμε στόν μεσαῖο ἀγρότη, νά τόν βοηθήσουμε, νά τόν διδάξουμε, ἀλλά μόνο στόν τομέα τῆς ἐπιστήμης καί τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐνῶ στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας πρέπει νά διδαχτοῦμε ἀπ' αὐτόν. Νά τό καθῆκον πού στέκει μπροστά μας μέ ἰδιαίτερη ἔνταση.

Τώρα περνᾶμε στό ζήτημα τῆς διεθνοῦς κατάστασης. Λέω ὅτι οἱ ἰμπεριαλιστές τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀμερικῆς κάνουν τήν τελευταία ἀπόπειρα νά μᾶς πατήσουν στό λαιμό, αὐτό ὅμως δέν θά τό πετύχουν. Ὅσο δύσκολη καί ἄν εἶναι ἡ κατάσταση, μποροῦμε νά ποῦμε μέ βεβαιότητα ὅτι θά νικήσουμε τό διεθνή ἰμπεριαλισμό. Θά νικήσουμε τούς δισεκατομμυριούχους ὅλου τοῦ κόσμου. Μποροῦμε νά τούς νικήσουμε γιά δυό αἰτίες. Πρῶτο, γιατί αὐτά εἶναι θηρία πού μπλέχτηκαν τόσο πολύ στήν πάλη ἀναμεταξύ τους, ὥστε ἐξακολουθοῦν νά ἀλληλοδαγκώνονται, χωρίς νά βλέπουν ὅτι βρίσκονται στήν ἄκρη τοῦ γκρεμοῦ. Καί δεύτερο, γιατί ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀναπτύσσεται ἀδιάκοπα σέ ὅλο τόν κόσμο. Δέν περνάει οὔτε μιά μέρα πού νά μή διαβάσουμε γι' αὐτό στίς ἐφημερίδες. Σήμερα διαβάσαμε τήν ἀνακοίνωση τοῦ ἀμερικανικοῦ ραδιοφωνικοῦ Γραφείου Τύπου ἀπό τή Λυών, πού λέει ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού συνεδρίαζαν στήν ἐπιτροπή ἀπό 10 ἄτομα, περιόρισαν τήν ἐπιτροπή καί τώρα συζητοῦν 4 ἄτομα: ὁ Οὐίλσων, ὁ Λόυντ Τζώρτζ, ὁ Κλεμανσώ καί ὁ Ὀρλάντο [59]. Εἶναι οἱ ἀρχηγοί τῶν τεσσάρων ἐθνῶν, καί αὐτοί ὅμως δέν μποροῦν νά συμφωνήσουν: ἡ Ἀγγλία καί ἡ Ἀμερική δέν συμφωνοῦν νά δόσουν στή Γαλλία κέρδη ἀπό τή λεία τοῦ κάρβουνου. Εἶναι θηρία πού καταλήστεψαν τή λεία ἀπό ὅλο τόν κόσμο καί τώρα δέν μποροῦν νά συμφωνήσουν. Οἱ τέσσερις αὐτοί ἄνθρωποι κλείστηκαν στήν ὁμάδα τῶν τεσσάρων γιά νά μήν ἀκουστοῦν, θεός φυλάξοι, σχόλια — ὅλοι αὐτοί εἶναι μεγάλοι δημοκράτες — μόνοι τους ὅμως προκαλοῦν σχόλια καί διαδίδουν μέ τό ράδιο ὅτι δέν εἶναι σύμφωνοι νά δόσουν κέρδη ἀπό τό κάρβουνο. Μοῦ διηγόταν ἕνας γάλλος σύντροφος, πού εἶδε γάλλους αἰχμαλώτους, ὅτι οἱ αἰχμάλωτοι αὐτοί λένε: «Μᾶς εἶπαν πώς πρέπει νά πᾶμε στή Ρωσία νά πολεμήσουμε ἐνάντια στούς γερμανούς, γιατί οἱ γερμανοί στραγγάλισαν τή χώρα μας.

Τώρα ὅμως μέ τή Γερμανία ἔγινε ἀνακωχή, ἐνάντια σέ ποιόν λοιπόν πάω νά πολεμήσω;». Γι' αὐτό τό πράγμα δέν τοῦ εἶπαν οὔτε λέξη. Καί νά, ὁ ἀριθμός τῶν ἀνθρώπων πού βάζουν στόν ἑαυτό τους τήν ἐρώτηση αὐτή μεγαλώνει καθημερινά κατά ἑκατομμύρια καί ἑκατομμύρια. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἔζησαν τά δεινά τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου καί λένε: «Γιατί λοιπόν πᾶμε νά πολεμήσουμε;». Ἄν παλιότερα τούς δίδασκαν οἱ μπολσεβίκοι μέ τίς παράνομες προκηρύξεις γιατί πᾶνε νά πολεμήσουν, τώρα οἱ ἰμπεριαλιστές στέλνουν ραδιοτηλεγραφήματα: ἡ Ἀγγλία δέν εἶναι σύμφωνη νά δόσει στή Γαλλία κέρδη ἀπό τό κάρβουνο. Ἔτσι, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση ἑνός γάλλου δημοσιογράφου, αὐτοί μετακινοῦνται ἀπό τό ἕνα δωμάτιο στό ἄλλο, προσπαθώντας στά χαμένα νά λύσουν τό ζήτημα. Αὐτοί ἀποφασίζουν σέ ποιόν νά δόσουν περισσότερα καί πέντε τώρα μῆνες τρώγονται μεταξύ τους· ἔφτασαν σέ σημεῖο νά μήν κυριαρχοῦν στόν ἑαυτό τους καί τά θηρία αὐτά τρώγονται σέ τέτιο βαθμό πού θά μείνουν μόνο οἱ οὐρές. Κι' ἐμεῖς λέμε ὅτι ἡ δική μας διεθνής θέση, πού στήν πρώτη περίοδο ἦταν τόσο ἀδύνατη, ὥστε μποροῦσαν νά μᾶς τσακίσουν μέσα σέ λίγες ἑβδομάδες, τώρα πού δέν μποροῦν νά μοιράσουν τή λεία, γιατί ἄρχισαν νά τρώγονται μεταξύ τους — τώρα ἡ θέση μας εἶναι καλύτερη. Αὐτοί ὑπόσχονται στούς στρατιῶτες: νίκησε τή Γερμανία καί θά ἔχεις ἀφάνταστα κέρδη. Λογομαχοῦν νά πάρουν ἀπό τή Γερμανία 60 ἤ 80 δισεκατομμύρια. Εἶναι ἕνα ζήτημα ἐξαιρετικά θεμελιῶδες, πάρα πολύ ἐνδιαφέρον, ἰδιαίτερα ἄν αὐτό τό ποῦμε στόν ἐργάτη ἤ τόν ἀγρότη. Ἄν θά τσακώνονται ὅμως γιά πολύ καιρό, δέν θά πάρουν οὔτε ἕνα. Νά τί εἶναι περισσότερο ἐνδιαφέρον!

Νά γιατί λέμε χωρίς νά ὑπερβάλλουμε καθόλου τά πράγματα, καί ἄν κρίνουμε ἀκόμη ὄχι σάν σοσιαλιστές, ἀλλά ἁπλούστατα ἄν ὑπολογίσουμε ὥριμα τίς δυνάμεις πού κινοῦνται ἐνάντιά μας λέμε ὅτι ἡ θέση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας βελτιώνεται ὄχι μέ τήν ἡμέρα, ἀλλά μέ τήν ὥρα. Οἱ ἐχθροί δέν μποροῦν νά συμφωνήσουν μεταξύ τους. Πέρασαν πέντε μῆνες ἀπό τότε πού νίκησαν. Καί δέν κλείνουν εἰρήνη. Ἡ γαλλική Βουλή ψήφισε τίς προάλλες νέες ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια γιά πολεμικές προετοιμασίες. Μόνοι τους σκάβουν τό λάκο τους, στό μεταξύ ὑπάρχουν καί ἄνθρωποι πού θά τούς ρίξουν στό λάκο αὐτό καί θά τόν σκεπάσουν καλά. (Χειροκροτήματα.) Αὐτό γίνεται γιατί τό σοβιετικό κίνημα μεγαλώνει σέ ὅλες τίς χῶρες καί ἡ οὐγγρική ἐπανάσταση ἔδειξε πώς, ὅταν ἐμεῖς λέμε ὅτι παλεύουμε ὄχι μόνο

γιά τόν ἑαυτό μας, ἀλλά γιά τή Σοβιετική ἐξουσία σέ ὅλο τόν κόσμο, πώς ἐδῶ χύνεται τό αἷμα τῶν φαντάρων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ ὄχι μόνο γιά τούς πεινασμένους συντρόφους, ἀλλά γιά τή νίκη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σέ ὅλο τόν κόσμο — τό παράδειγμα τῆς Οὐγγαρίας ἔδειξε ὅτι αὐτό δέν εἶναι μόνο μιά πρόβλεψη καί μιά ὑπόσχεση, ἀλλά ἡ ἴδια ἡ ζωντανή ἄμεση πραγματικότητα.

Στήν Οὐγγαρία ἡ ἐπανάσταση ἔγινε κατά ἕνα ἀσυνήθιστα πρωτότυπο τρόπο. Ὁ οὖγγρος Κέρενσκι πού ἐκεῖ τόν ὀνομάζουν Κάρολι, παραιτήθηκε μόνος του, καί οἱ οὖγγροι συμφιλιωτιστές — μενσεβίκοι καί ἐσέροι — κατάλαβαν ὅτι πρέπει νά πᾶνε στή φυλακή, ὅπου βρισκόταν ὁ οὖγγρος σύντροφος Μπέλα Κούν, ἕνας ἀπό τούς καλύτερους οὔγγρους κομμουνιστές. Πῆγαν λοιπόν καί τοῦ εἶπαν: «Πρέπει νά πάρετε τήν ἐξουσία!». (Χειροκροτήματα.) Ἡ ἀστική κυβέρνηση ὑπέβαλε παραίτηση. Οἱ ἀστοί σοσιαλιστές, οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι τῆς Οὐγγαρίας, συγχωνεύτηκαν στό κόμμα τῶν οὔγγρων μπολσεβίκων καί σχημάτισαν ἑνιαῖο κόμμα, ἑνιαία κυβέρνηση. Ὁ σ. Μπέλα Κούν, σύντροφός μας καί κομμουνιστής, πού πέρασε ὁλοκληρωτικά τόν πρακτικό δρόμο τοῦ μπολσεβικισμοῦ στή Ρωσία, ὅταν μίλησα μαζί του στόν ἀσύρματο εἶπε: «Δέν ἔχω τήν πλειοψηφία στήν κυβέρνηση, ἀλλά θά κερδίσω τή νίκη, γιατί οἱ μάζες εἶναι μαζί μου καί συγκαλεῖται συνέδριο τῶν Σοβιέτ». Αὐτή εἶναι μιά κοσμοϊστορική ἀνατροπή.

Ὥς τώρα ἔλεγαν ψέματα σέ ὅλους τούς εὐρωπαίους ἐργάτες, μιλώντας γιά τή Σοβιετική Ρωσία: «Ἐκεῖ δέν ὑπάρχει καμιά ἐξουσία, ἀλλά ἁπλῶς μιά ἀναρχία, αὐτοί εἶναι ἁπλούστατα καυγατζῆδες». Τελευταῖα ὁ γάλλος ὑπουργός Πισόν δήλωσε γιά τή Σοβιετική Ρωσία: «Πρόκειται γιά ἀναρχία, γιά ἀνθρώπους τῆς βίας, ἅρπαγες!». — «Ρίξτε μιά ματιά στή Ρωσία — ἔλεγαν οἱ γερμανοί μενσεβίκοι στούς ἐργάτες τους: — πόλεμος, πείνα, καταστροφή! Αὐτό λοιπόν θέλετε γιά τό σοσιαλισμό;» Καί μ' αὐτό τρόμαζαν τούς ἐργάτες. Ἐνῶ ἡ Οὐγγαρία ἔδοσε τό παράδειγμα ἐπανάστασης πού γεννιέται ἐντελῶς διαφορετικά. Ἡ Οὐγγαρία ὁπωσδήποτε θά ἀναγκαστεῖ νά περάσει μιά σκληρή πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, αὐτό εἶναι ἀναπόφευκτο. Γεγονός ὅμως εἶναι πώς ὅταν αὐτά τά θηρία, οἱ ἄγγλοι καί οἱ γάλλοι ἰμπεριαλιστές, εἶδαν ὅτι θά γινόταν ἐπανάσταση στήν Οὐγγαρία, θέλησαν νά τήν πνίξουν, νά μήν τήν ἀφήσουν νά γεννηθεῖ. Σ' ἐμᾶς ἡ δυσκολία βρισκόταν στό γεγονός ὅτι εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά

δημιουργήσουμε τή Σοβιετική ἐξουσία, παλεύοντας ἐνάντια στόν πατριωτισμό. Ὑποχρεωθήκαμε νά τσακίσουμε τόν πατριωτισμό, νά κλείσουμε τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ. Αὐτό ἦταν τό πιό ἀπεγνωσμένο καί λυσσαλέο αἱματηρό τσάκισμα. Στίς γειτονικές χῶρες ἡ ἀστική τάξη εἶδε ποιός πρέπει νά διοικήσει. Ποιός ἄλλος, ἄν ὄχι τό Σοβιέτ; Ὅπως καί στόν παλιό καιρό, ὅταν οἱ βασιλιάδες, οἱ τσαρίσκοι καί οἱ πρίγκιπες ἔβλεπαν ὅτι ἡ ἐξουσία τους ἀδυνατίζει, ἔλεγαν: «Χρειάζεται Σύνταγμα, ἄς ἔλθει ἡ ἀστική τάξη νά κυβερνήσει!». Καί ὅταν ὁ βασιλιάς γινόταν ἀνίσχυρος, ἔπαιρνε σύνταξη ἤ μιά ζεστή θεσούλα. Αὐτό τό ἴδιο πού πέρασαν οἱ βασιλιάδες καί οἱ τσαρίσκοι πρίν 50-60 χρόνια τό ζεῖ τώρα ἡ παγκόσμια ἀστική τάξη. Ὅταν οἱ ἄγγλοι καί γάλλοι ἰμπεριαλιστές πρόβαλαν πρωτάκουστες ἀπαιτήσεις στούς οὔγγρους καπιταλιστές, οἱ τελευταῖοι εἶπαν: «Ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά πολεμήσουμε. Ὁ λαός δέν θά μᾶς ἀκολουθήσει, ἐμεῖς ὅμως σάν οὖγγροι πατριῶτες θέλουμε νά ἀντισταθοῦμε. Τί εἴδους ἐξουσία πρέπει νά ὑπάρχει; — Ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ». Ἡ ἀστική τάξη τῆς Οὐγγαρίας ὁμολόγησε μπροστά σέ ὅλο τόν κόσμο ὅτι ἐθελοντικά ὑποβάλει παραίτηση καί ὅτι ὑπάρχει μιά μόνο ἐξουσία στόν κόσμο ἱκανή νά καθοδηγεῖ τούς λαούς στίς δύσκολες στιγμές — ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ. (Χειροκροτήματα.) Νά γιατί ἡ οὐγγρική ἐπανάσταση, ἐπειδή γεννήθηκε ἐντελῶς διαφορετικά ἀπό τή δική μας, θά δείξει σέ ὅλο τόν κόσμο αὐτό πού δέν φαινόταν σχετικά μέ τή Ρωσία: καί συγκεκριμένα ὅτι ὁ μπολσεβικισμός συνδέεται μέ τήν καινούργια προλεταριακή, τήν ἐργατική δημοκρατία, πού παίρνει τή θέση τοῦ παλιοῦ κοινοβουλίου. Ἦταν μιά ἐποχή πού ἐξαπατοῦσαν τούς ἐργάτες, τούς ὑποδούλωναν μέ καπιταλιστικό τρόπο. Στή θέση τοῦ παλιοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλίου ἔρχεται ἡ παγκόσμια Σοβιετική ἐξουσία, πού κέρδισε τή συμπάθεια ὅλων τῶν ἐργατῶν, γιατί εἶναι ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων, ἐξουσία τῶν ἑκατομμυρίων, ὅπου οἱ ἴδιοι εἶναι κυρίαρχοι, μόνοι τους κυβερνοῦν. Ἴσως νά κυβερνοῦν ἄσχημα, ὅπως ἐμεῖς στή Ρωσία, ἐμεῖς ὅμως βρισκόμαστε σέ ἀφάνταστα δύσκολες συνθῆκες. Στό κράτος, ὅπου ἡ ἀστική τάξη δέν θά προβάλει τέτια λυσσαλέα ἀντίσταση, τά καθήκοντα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας θά εἶναι εὐκολότερα, θά μπορέσει νά δουλέψει χωρίς ἐκείνη τή βία, χωρίς τόν αἱματηρό ἐκεῖνο τρόπο πού μᾶς ἐπέβαλαν οἱ κύριοι Κέρενσκι καί οἱ ἰμπεριαλιστές. Ἐμεῖς θά περάσουμε καί μέσα ἀπό περισσότερο δύσκολο δρόμο. Ἄς ἔπεσαν στή Ρωσία μεγαλύτερες θυσίες ἀπό τίς ἄλλες χῶρες.

Αὐτό δέν εἶναι περίεργο ὅταν μᾶς ἔμεινε γιά κληρονομιά τό παλιό χάος. Οἱ ἄλλες χῶρες θά φτάσουν ἀπό ἄλλο δρόμο, πιό ἀνθρώπινο, θά φτάσουν ὅμως στό ἴδιο — στή Σοβιετική ἐξουσία. Νά γιατί τό παράδειγμα τῆς Οὐγγαρίας θά ἔχει ἀποφασιστική σημασία.

Οἱ ἄνθρωποι διδάσκονται ἀπό τήν πείρα. Μέ λόγια δέν μπορεῖς νά ἀποδείξεις τήν ὀρθότητα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Τό παράδειγμα μόνο τῆς Ρωσίας δέν εἶναι κατανοητό γιά τούς ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου. Ἤξεραν ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχει Σοβιέτ — ὅλοι τους εἶναι ὑπέρ τοῦ Σοβιέτ, τούς τρόμαζαν ὅμως τά δεινά τῆς αἱματηρῆς πάλης. Τό παράδειγμα τῆς Οὐγγαρίας θά εἶναι ἀποφασιστικό γιά τίς προλεταριακές μάζες, γιά τό εὐρωπαϊκό προλεταριάτο καί τήν ἐργαζόμενη ἀγροτιά: στή δύσκολη στιγμή δέν ὑπάρχει ἄλλος νά διοικήσει τή χώρα, ἐκτός ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία.

Θυμόμαστε τό παράδειγμα, ὅταν οἱ παλιοί ἄνθρωποι λένε: «Μεγάλωσαν τά παιδιά, ἔγιναν ἄντρες, μπορεῖ νά πεθάνουμε». Ἐμεῖς δέν σκεπτόμαστε νά πεθάνουμε, ἐμεῖς τραβᾶμε στή νίκη, ὅταν ὅμως βλέπουμε τέτια παιδιά, σάν τήν Οὐγγαρία, ὅπου ὑπάρχει ἤδη Σοβιετική ἐξουσία, λέμε ὅτι κάναμε τή δουλιά μας ὄχι μόνο σέ ρωσική, ἀλλά καί σέ διεθνή κλίμακα καί ὅτι θά ἀντέξουμε σέ ὅλες τίς μεγάλες δυσκολίες γιά νά κερδίσουμε ὁλοκληρωτική νίκη, γιά νά προστεθεῖ στή ρωσική καί στήν οὐγγρική Σοβιετική δημοκρατία — καί θά δοῦμε πῶς θά προστεθεῖ — ἡ παγκόσμια Σοβιετική δημοκρατία. (Χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 76, 77, 9, 10 τοῦ Ἀπρίλη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό στενογράφημα, πού παραβλήθηκε μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου «Στενογραφημένα πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν βουλευτῶν. Πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1919 (13 τοῦ Γενάρη - 10 τοῦ Ἰούνη 1919)». Μόσχα, 1919

2

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἡ συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς τῆς ΣΟΣΔΡ δηλώνει ὅτι ἡ Σοβιετική Δημοκρατία μπῆκε σ' ἕναν ἐξαιρετικά δύσκολο μήνα. Ἡ Ἀντάντ κάνει τίς τελευταῖες ἀπεγνωσμένες προσπάθειες γιά νά μᾶς συντρίψει μέ τή στρατιωτική δύναμη. Ἡ ἐπισιτιστική κατάσταση τήν ἄνοιξη εἶναι πιό δύσκολη, τά μέσα μεταφορᾶς ἔχουν πάθει τρομερή καταστροφή.

Γι' αὐτό μόνο ἡ ὑπερένταση τῶν δυνάμεών μας μπορεῖ νά μᾶς σώσει. Μποροῦμε νά νικήσουμε! Ἡ ἐπανάσταση στήν Οὐγγαρία ἔδειξε οριστικά ὅτι στή Δυτική Εὐρώπη μεγαλώνει τό σοβιετικό κίνημα καί ὅτι ἡ νίκη του δέν εἶναι μακριά. Ἔχουμε σέ ὅλο τόν κόσμο πολλούς συμμάχους, μάλιστα περισσότερους ἀπ' ὅ,τι οἱ ἴδιοι ξέρουμε. Ὅμως πρέπει νά ἀντέξουμε στούς τέσσερις-πέντε δύσκολους μῆνες, γιά νά νικήσουμε τόν ἐχθρό.

Ἡ συνέλευση στιγματίζει ἀμείλικτα τούς ἀριστερούς ἐσέρους *, τούς μενσεβίκους καί τούς δεξιούς ἐσέρους πού, ἐνῶ τάσσονται στά λόγια ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, εἴτε κατά τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης τῆς Ἀντάντ, *στήν πράξη βοηθοῦν τούς λευκοφρουρίτες,* ἀφοῦ κάνουν ζύμωση ὑπέρ τῶν ἀπεργιῶν, εἴτε ὑπέρ τῆς κατάπαυσης τοῦ ἐμφυλίου πολέμου (ἄν κι' ἐμεῖς προτείναμε εἰρήνη σέ ὅλους [60]!), εἴτε ὑπέρ τῶν ὑποχωρήσεων στό ἐλεύθερο ἐμπόριο κτλ.

Ἡ συνέλευση δηλώνει σέ ὅλους τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους πού εἶναι πρόθυμοι νά μᾶς βοηθήσουν στή δύσκολη πάλη μας ὅτι θά κατοχυρώσουμε γι' αὐτούς τήν πλήρη ἐξασφάλιση τῆς ἐλευθερίας τους σάν πολιτῶν τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας.

Ὅμως ἡ συνέλευση κηρύσσει ἀμείλικτο πόλεμο ἐνάντια σ' ἐκείνους τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους πού, ὅπως οἱ

* Τό πρῶτο φύλλο τοῦ χειρογράφου δέν διασώθηκε. Τό κείμενο ὡς τίς λέξεις «τούς ἀριστερούς ἐσέρους» δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο. *Ἡ Σύντ.*

φιλολογικές καί πολιτικές ομάδες «Βσεγκντά Βπεριόντ!» [61] καί «Ντιέλο Ναρόντα»[62], *στήν πράξη* έμποδίζουν τήν πάλη μας, στήν πράξη *βοηθοῦν* τούς λευκοφρουρίτες.

Ἡ συνέλευση καλεῖ ὅλους τούς ἐργάτες, ὅλες τίς ἐργατικές ὀργανώσεις, ὅλους τούς ἐργαζόμενους ἀγρότες νά ἐντείνουν ὅλες τους τίς δυνάμεις γιά τήν ἀπόκρουση τῶν ἐχθρῶν τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, γιά τήν ὑπεράσπισή της, γιά τό δυνάμωμα τῆς δράσης στόν τομέα τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί τῶν μεταφορῶν.

1. Νά τραβηχτοῦν οἱ μεσαῖοι ἀγρότες, δηλ. οἱ λιγότερο ἔμπειροι ἀπ' ὅ,τι οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες καί ἀγρότες, νά πάρουν τή θέση τῶν καταπονημένων πρωτοπόρων.

2. Νά δυναμώσει πολύ περισσότερο ἡ ἀποστολή πρωτοπόρων καί μαζικῶν στελεχῶν στόν ἐπισιτισμό, στίς μεταφορές καί γιά δουλιά στό στρατό.

3. Νά δυναμώσει ἡ προσέλκυση συνειδητῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν γιά τή δουλιά στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν καί στόν Κρατικό Ἔλεγχο γιά τή βελτίωση τῆς δουλιᾶς καί τήν ἐξάλειψη τῆς γραφειοκρατίας, τῆς ἀναβλητικότητας καί τῆς ἄσκοπης τυποκρατίας.

4. Νά κινήσουμε ὅσο τό δυνατό περισσότερες δυνάμεις ἀπό τίς πεινασμένες πόλεις πρός τή γεωργία, τούς λαχανόκηπους, τό χωριό, τήν Οὐκρανία, τόν Ντόν κτλ. γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν.

Νά ἐντείνουμε ὅλες τίς δυνάμεις μας γιά νά βοηθήσουμε τόν μεσαῖο ἀγρότη στήν πάλη ἐνάντια στίς καταχρήσεις, ἀπό τίς ὁποῖες συχνά ὑποφέρει, γιά νά δοθεῖ συντροφική ὑποστήριξη, γιά νά ἀπομακρυνθοῦν ἀπό τίς θέσεις τους τά σοβιετικά ἐκεῖνα στελέχη πού δέν θέλουν νά ἐφαρμόσουν τή μοναδικά σωστή αὐτή πολιτική, εἶτε πού δέν τήν καταλαβαίνουν.

5. Νά παλεύουμε ἐνάντια σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις κούρασης, ὀλιγοψυχίας, ταλάντευσης, μέ κάθε τρόπο νά ἐμψυχώνουμε ὅποιον παρουσιάζει τέτιες ἐκδηλώσεις, νά κάνουμε πιό ἀκμαῖο τό ἠθικό, νά ἀνεβάσουμε τή συνειδητότητα καί τή συντροφική πειθαρχία. Πάρα πολλά βάσανα πέρασε ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ ἀγροτιά τῆς Ρωσίας. Ἐξαιρετικά δύσκολοι εἶναι οἱ τελευταῖοι μῆνες. Ὅμως ἡ συνέλευση δηλώνει ὅτι τό ἠθικό τῶν ἐργατῶν ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἀκμαῖο, ὅτι ἡ ἐργατική τάξη στέκεται φρουρός, ὅτι θά ὑπερνικήσει ὅλες τίς δυσκολίες καί θά ὑπερασπίσει μέ κάθε θυσία τή νίκη τῆς Σοβιετικῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας καί στή Ρωσία καί σέ ὅλο τόν κόσμο.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 3 τοῦ Ἀπρίλη 1919

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο, πού παραβλήθηκε
μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

3

ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἡ Σοβιετική Δημοκρατία, μέ μιά σκληρή καί ἔνδοξη πάλη πού διεξάγει, τραβώντας πιό μπροστά ἀπό ὅλους τούς λαούς, μπαίνει στήν πιό δύσκολη περίοδο τῆς ζωῆς της. Οἱ ἐρχόμενοι μῆνες θά εἶναι μῆνες τῆς κρίσης. Ἡ Ἀντάντ κάνει τίς τελευταῖες ἀπεγνωσμένες προσπάθειὲς νά μᾶς συντρίψει μέ τά ὅπλα. Ἡ ἐπισιτιστική κατάσταση ὀξύνεται σέ μεγάλο βαθμό. Οἱ μεταφορές εἶναι πολύ καταστραμένες.

Μόνο ἡ ὑπερένταση τῶν δυνάμεων μπορεῖ νά μᾶς σώσει. Ἡ νίκη ὡστόσο εἶναι ἀπόλυτα δυνατή. Ἡ ἐπανάσταση στήν Οὐγγαρία ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητη ἀπόδειξη τῆς γρήγορης ἀνάπτυξης τοῦ σοβιετικοῦ κινήματος στήν Εὐρώπη καί τῆς ἐπερχόμενης νίκης του. Ἔχουμε περισσότερους συμμάχους σέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου ἀπό ὅσους οἱ ἴδιοι ὑπολογίζουμε. Ὥς τήν ὁλοκληρωτική νίκη μας εἶναι ἀπαραίτητο μόνο νά κρατήσουμε ἀκόμη 4 ἤ 5 μῆνες, πού θά εἶναι ἴσως οἱ πιό ἐπικίνδυνοι καί πικροί. Καί στίς μέρες αὐτές οἱ ἄμυαλοι καί τυχοδιῶκτες πού αὐτοκαλοῦνται μενσεβίκοι, δεξιοί καί ἀριστεροί ἐσέροι, τασσόμενοι στά λόγια μέ τό μέρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί διαμαρτυρόμενοι ἐνάντια στή στρατιωτική ἐπέμβαση τῆς Ἀντάντ, προπαγανδίζουν νά γίνονται ἀπεργίες ἤ νά κάνουμε ὑποχωρήσεις στό ἐλεύθερο ἐμπόριο, ἤ νά σταματήσουμε τόν ἐμφύλιο πόλεμο, ξεχνώντας ὅτι ἐμεῖς προτείναμε σέ ὅλους εἰρήνη καί ὅτι ὁ δικός μας πόλεμος εἶναι δίκαιος, νόμιμος καί ἡ ἄμυνα ἀναπόφευκτη. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἡ προπαγάνδα αὐτή αποτελεῖ τήν πιό ἐνεργητική καί ἔμπρακτη βοήθεια στούς λευκοφρουρίτες πού στήν τελευταία τους ὑπερένταση μᾶς προετοιμάζουν τό κακό. Ἡ συνέλευση στιγματίζει ἀμείλικτα τούς σκεπασμένους αὐτούς ἐχθρούς τοῦ λαοῦ.

Δηλώνει σέ όλους τούς μενσεβίκους καί τούς έσέρους, πού εἶναι πραγματικά πρόθυμοι νά μᾶς βοηθήσουν στή δύσκολη πάλη μας, ὅτι ἡ ἐργατοαγροτική ἐξουσία θά τούς δόσει πλήρη ἐλευθερία καί θά τούς ἐξασφαλίσει σέ ὅλη τήν ἔκταση τά δικαιώματα τῶν πολιτῶν τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας.

Ἡ συνέλευση διακηρύσσει ὅτι καθῆκον τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας εἶναι τώρα νά κάνει ἀμείλικτο πόλεμο ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους ἐκείνους πού, ὅπως καί ἡ φιλολογική καί πολιτική ὁμάδα τῆς «Βσεγκντά Βπεριόντ!» καί «Ντιέλο Ναρόντα», ἐμποδίζουν στήν πραγματικότητα τήν πάλη μας καί είναι σύμμαχοι τῶν ἄσπονδων ἐχθρῶν μας. Ἡ συνέλευση καλεῖ ὅλες τίς ἐργατικές ὀργανώσεις, ὅλους τούς προλετάριους καί τούς ἐργαζόμενους ἀγρότες νά ἐντείνουν ὅλες τίς δυνάμεις γιά νά ἀποκρούσουμε τούς ἐχθρούς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, νά τήν ὑπερασπίσουμε καί νά βάλουμε τάξη στόν ἐπισιτισμό καί τίς μεταφορές.

Γι' αὐτό ἡ συνέλευση θεωρεῖ ἀπαραίτητο:

1) Νά τραβήξουμε τούς μεσαίους ἀγρότες, δηλ. ἐκείνους πού ἔχουν λιγότερη πείρα, σχετικά μέ τούς πρωτοπόρους ἐργάτες καί ἀγρότες, ἐκπρόσωπους αὐτῶν τῶν τάξεων νά πάρουν τή θέση τῶν κουρασμένων πρωτοπόρων.

2) Ὅλο καί περισσότερο νά ἐντείνουμε τήν ἀποστολή τόσο πρωτοπόρων ὅσο καί ἐργατῶν τῆς σειρᾶς στόν ἐπισιτισμό, στίς μεταφορές καί στή δουλιά μέσα στό στρατό.

3) Νά τραβήξουμε ὅσο τό δυνατό περισσότερους συνειδητούς ἐργάτες καί ἀγρότες νά δουλέψουν στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν, στόν Κρατικό ἔλεγχο, γιά νά βελτιώσουμε τή δουλιά καί νά ξεριζώσουμε τή γραφειοκρατία καί τήν ἀναβλητικότητα.

4) Νά κινήσουμε ὅσο τό δυνατό περισσότερες δυνάμεις ἀπό τίς πεινασμένες πόλεις νά δουλέψουν σέ ἀγροτικές δουλιές στό χωριό — στούς κήπους, στήν Οὐκρανία, στόν Ντόν κτλ. γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς σιτηρῶν καί ἄλλων ἀγροτικῶν προϊόντων.

5) Νά ἐντείνουμε ὅλες τίς δυνάμεις γιά νά βοηθήσουμε τόν μεσαῖο ἀγρότη καί νά ἐξαλείψουμε τίς περιπτώσεις ἐκεῖνες κατάχρησης τῆς ἐξουσίας, ἀπό τίς ὁποῖες τόσο συχνά ὑποφέρει, νά τοῦ προσφέρουμε συντροφική ὑποστήριξη. Τά σοβιετικά στελέχη πού δέν καταλαβαίνουν τή μοναδικά σωστή αὐτή πολιτική, εἴτε δέν μποροῦν νά τήν ἐφαρμόσουν, πρέπει νά ἀντικαθισταίνονται ἀμέσως.

6) Στήν ἡμερήσια διάταξη μπαίνει γιά δλους ἡ πάλη ἐνάντια σέ κάθε ἐκδήλωση κούρασης, λιποψυχίας καί ταλάντευσης. Πρέπει νά ἐμπνέουμε τό θάρος στίς καρδιές, νά καλοῦμε νά ἔχουν ἀκλόνητο ἠθικό, νά ἀνεβάζουμε τή συνειδητότητα καί νά ἑδραιώνουμε τή συντροφική πειθαρχία.

Ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ ἀγροτιά τῆς Ρωσίας σήκωσαν ἀπίστευτα βάρη. Τά μαρτύριά τους μεγάλωσαν περισσότερο τούς τελευταίους μῆνες. Ἡ συνέλευση δμως δηλώνει δτι ἡ θέληση τῶν ἐργατῶν δέν ἀδυνάτισε, δτι ἡ ἐργατική τάξη στέκει δπως καί πρίν στό πόστο της, δτι εἶναι γεμάτη πεποίθηση πώς θά ὑπερνικήσει δλες τίς δυσκολίες, δτι θά ὑπερασπίσει μέ κάθε θυσία τή νίκη τῆς Σοβιετικῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας στή Ρωσία καί σέ δλο τόν κόσμο.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 73, 4 τοῦ 'Απρίλη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

Πρός τούς συντρόφους ἐργάτες τῆς Πετρούπολης

Σύντροφοι! Ἡ κατάσταση στό Ἀνατολικό μέτωπο χειροτέρεψε ἐξαιρετικά. Σήμερα ὁ Κολτσάκ κατέλαβε τό ἐργοστάσιο Βότκινσκ, πέφτει ἡ Μπουγκουλμά· ὅπως φαίνεται, ὁ Κολτσάκ θά προωθηθεῖ ἀκόμη.

Ὁ κίνδυνος εἶναι σοβαρός.

Παίρνουμε σήμερα στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων μιά σειρά ἔκτακτα μέτρα γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου [63], ἀναπτύσσουμε μιά ἔντονη προπαγάνδα.

Παρακαλοῦμε τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης *νά ξεσηκώσουν ὅλους στό πόδι, νά κινητοποιήσουν ὅλες τίς δυνάμεις* γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου.

Ἐκεῖ οἱ στρατιῶτες-ἐργάτες καί οἱ ἴδιοι θά ἐξασφαλίσουν καλή τροφή καί θά βοηθήσουν μέ δέματα τροφίμων τίς οἰκογένειές τους. Καί τό κυριότερο — ἐκεῖ κρίνεται ἡ τύχη τῆς ἐπανάστασης.

Ἄν νικήσουμε ἐκεῖ, *τελειώνουμε τόν πόλεμο,* γιατί *ἀπό τό ἐξωτερικό ἄλλη βοήθεια στούς λευκοφρουρίτες δέν θά δοθεῖ.* Στό Νότο εἴμαστε κοντά στή νίκη. Δέν μποροῦμε νά πάρουμε δυνάμεις ἀπό τό Νότο, πρίν νικήσουμε ἐκεῖ ὁλοκληρωτικά.

Γι' αὐτό, *ὅλα γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου!*

Καί τά Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν καί τά συνδικάτα πρέπει νά ἐντείνουν ὅλες τους τίς δυνάμεις, νά ξεσηκώσουν ὅλους στό πόδι, νά ἐνισχύσουν ὁλόπλευρα τό Ἀνατολικό μέτωπο.

Εἶμαι βέβαιος, σύντροφοι, ὅτι οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης θά δόσουν τό παράδειγμα σέ ὅλη τή Ρωσία.

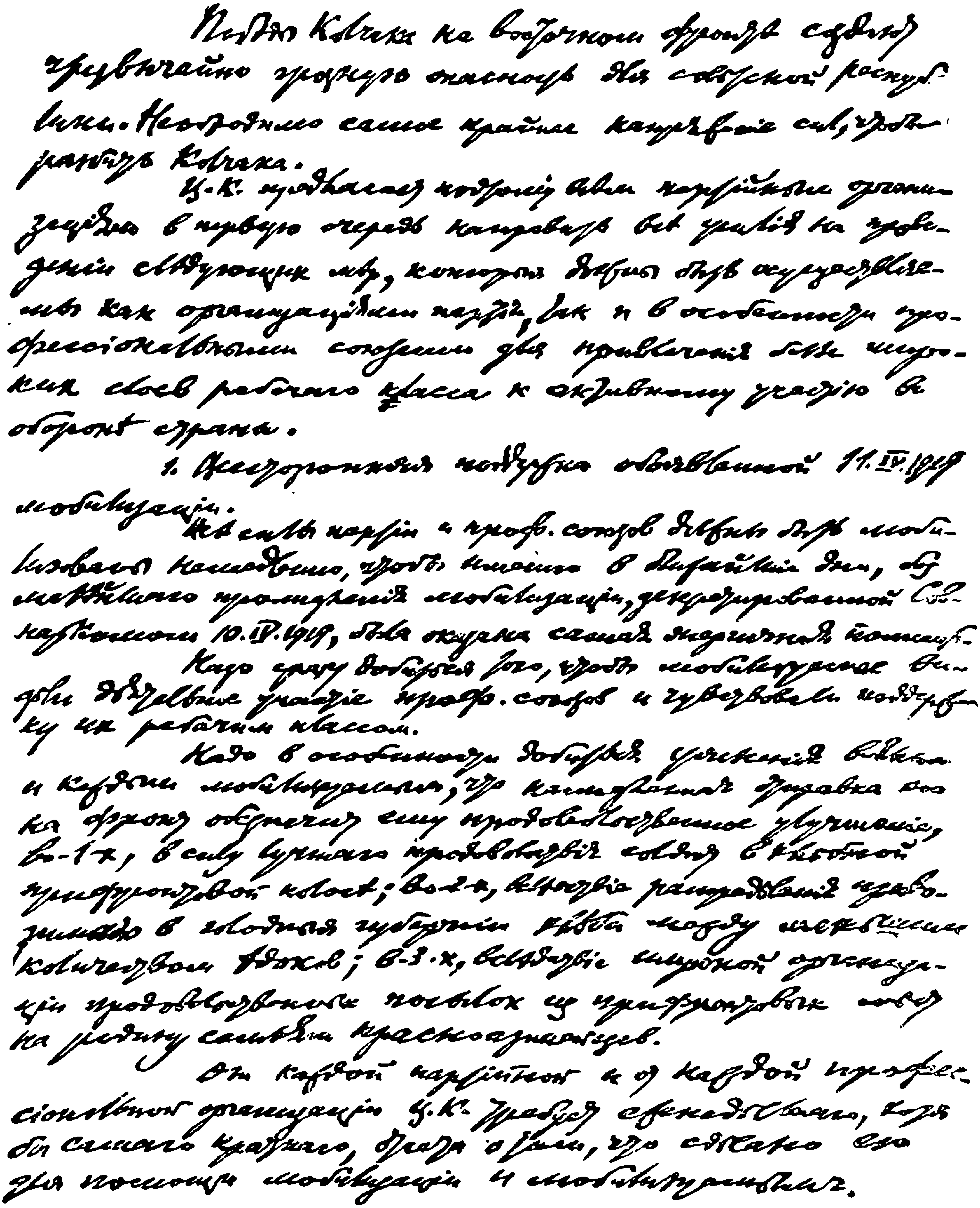
Μέ κομμουνιστικούς χαιρετισμούς

Λένιν

Μόσχα, 10 τοῦ Ἀπρίλη 1919.

«Πετρογκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 81, 12 τοῦ Ἀπρίλη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πετρογκράντσκαγια Πράβντα»

Победы Колчака на Восточном фронте создают чрезвычайно грозную опасность для Советской республики. Необходимо самое крайнее напряжение сил, чтобы разбить Колчака.

Ц.К. предлагает поэтому всем партийным организациям в первую очередь направить все усилия на проведение следующих мер, которые должны быть осуществляемы как организациями партии, так и в особенности профессиональными союзами для привлечения самых широких слоев рабочего класса к активному участию в обороне страны.

1. Всесторонняя поддержка объявленной 11.IV.1919 мобилизации.

Все силы партии и проф. союзов должны быть мобилизованы немедленно, чтобы именно в ближайшие дни, без малейшего промедления, мобилизации, декретированной Совнаркомом 10.IV.1919, была оказана самая энергичная помощь.

Надо сразу добиться того, чтобы мобилизуемые видели живое участие проф. союзов и чувствовали поддержку их рабочим классом.

Надо в особенности добиться усвоения всеми и каждым мобилизуемым, что немедленная отправка его на фронт обеспечит его продовольственное улучшение, во-1х, в силу лучшего продовольствия солдат в хлебородных прифронтовых местностях; во-2х, в силу распределения привозимого в голодные губернии хлеба между меньшим количеством едоков; в-3х, в силу широкой организации продовольственных посылок из прифронтовых мест на родину самими красноармейцами.

От каждой партийной и от каждой профессиональной организации Ц.К. требует еженедельных, хотя бы самых кратких, сведений о том, что сделано ею для помощи мобилизации и мобилизуемым.

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Θέσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τήν κατάσταση στό Ἀνατολικό μέτωπο». — 1919

Σμίκρυνση

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ

Οἱ νίκες τοῦ Κολτσάκ στό Ἀνατολικό μέτωπο δημιουργοῦν ἐξαιρετικά σοβαρό κίνδυνο γιά τή Σοβιετική Δημοκρατία. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐντείνουμε στό ἔπακρο τίς δυνάμεις γιά νά συντρίψουμε τόν Κολτσάκ.

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή προτείνει γι' αὐτό τό λόγο σέ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις νά κατευθύνουν ὅλες τίς προσπάθειες κατά κύριο λόγο στήν ἐφαρμογή τῶν παρακάτω μέτρων, τά ὁποῖα πρέπει νά πραγματοποιήσουν τόσο οἱ ὀργανώσεις τοῦ Κόμματος, ὅσο ἰδιαίτερα τά συνδικάτα γιά νά τραβηχτοῦν πλατύτερα στρώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης σέ μιά πιό δραστήρια συμμετοχή στήν ἄμυνα τῆς χώρας.

1. Ὁλόπλευρη ὑποστήριξη τῆς ἐπιστράτευσης πού κηρύχτηκε στίς 11 τοῦ Ἀπρίλη 1919.

Ὅλες οἱ δυνάμεις τοῦ Κόμματος καί τῶν συνδικάτων πρέπει νά ἐπιστρατευτοῦν ἀμέσως, γιά νά δοθεῖ, χωρίς τήν παραμικρή ἀργοπορία καί στίς προσεχεῖς ἀκριβῶς μέρες ἡ πιό ἀποτελεσματική βοήθεια στήν ἐπιστράτευση πού θέσπισε τό διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 10 τοῦ Ἀπρίλη 1919.

Πρέπει ἀμέσως νά τά καταφέρουμε ἔτσι, ὥστε οἱ ἐπιστρατευόμενοι νά νιώσουν τή δραστήρια συμμετοχή τῶν συνδικάτων καί νά αἰσθανθοῦν τήν ὑποστήριξή τους ἀπό τήν ἐργατική τάξη.

Πρέπει ἰδιαίτερα νά τά καταφέρουμε ἔτσι, ὥστε κάθε ἐπιστρατευόμενος νά καταλάβει καλά ὅτι ἡ ἄμεση ἀποστολή του στό μέτωπο θά τοῦ ἐξασφαλίσει τήν καλυτέρευση τοῦ ἐπισιτισμοῦ του, πρῶτο, γιατί οἱ στρατιῶτες σιτίζονται καλύτερα στήν πλού-

σια σέ σιτηρά ζώνη τοῦ μετώπου· δεύτερο, λόγω τῆς κατανομῆς τῶν σιτηρῶν πού μεταφέρονται στά λιμοκτονοῦντα κυβερνεῖα ἀνάμεσα σέ λιγότερα ἄτομα· τρίτο, ἐξαιτίας τῆς πλατιᾶς ὀργάνωσης ἀποστολῆς δεμάτων μέ τρόφιμα ἀπό τά μέρη πού εἶναι κοντά στό μέτωπο στά σπίτια τῶν οἰκογενειῶν τῶν κόκκινων στρατιωτῶν.

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἀπαιτεῖ ἀπό τήν κάθε κομματική καί ἀπό τήν κάθε συνδικαλιστική ὀργάνωση νά στείλει κάθε βδομάδα ἔστω καί τήν πιό σύντομη ἔκθεση γιά τό τί ἔκανε γιά νά βοηθήσει τήν ἐπιστράτευση καί τούς ἐπιστρατευόμενους.

2. Στά μέρη πού εἶναι κοντά στό μέτωπο, ἰδιαίτερα στήν περιοχή τοῦ Βόλγα, πρέπει νά ἐξοπλιστοῦν ὅλα ἀνεξαιρέτως τά μέλη τῶν συνδικάτων καί στήν περίπτωση πού δέν φτάνουν τά ὅπλα, νά ἐπιστρατεύσουμε ὅλα ἀνεξαιρέτως τά μέλη τους γιά τήν παροχή κάθε εἴδους βοήθειας στόν Κόκκινο Στρατό, γιά τήν ἀντικατάσταση αὐτῶν πού βγαίνουν ἐκτός μάχης κτλ.

Τέτιες πόλεις, ὅπως τό Ποκρόβσκ, ὅπου τά ἴδια τά συνδικάτα ἀποφάσισαν νά ἐπιστρατεύσουν ἀμέσως τό 50% ὅλων τῶν μελῶν τους, πρέπει νά μᾶς γίνουν παράδειγμα. Οἱ πρωτεύουσες καί τά μεγαλύτερα ἐργοστασιακά κέντρα δέν πρέπει νά μείνουν πίσω ἀπό τό Ποκρόβσκ.

Τά συνδικάτα πρέπει παντοῦ, μέ τίς δικές τους δυνάμεις καί μέσα νά κάνουν γενική καταγραφή τῶν μελῶν τους γιά τήν ἀποστολή στό μέτωπο ὅλων ὅσοι δέν χρειάζονται ἄμεσα στούς τόπους τους, γιά νά ὑπερασπίσουν τό Βόλγα καί τήν περιοχή τῶν Οὐραλίων.

3. Πρέπει νά δοθεῖ ἡ πιό σοβαρή προσοχή στό δυνάμωμα τῆς ζύμωσης, ἰδιαίτερα ἀνάμεσα στούς ἐπιστρατευόμενους, στούς ἐπιστρατευμένους καί στούς κόκκινους στρατιῶτες. Νά μήν περιοριστοῦμε στούς συνηθισμένους τρόπους ζύμωσης, στίς διαλέξεις, στίς συγκεντρώσεις κ.ἄ., νά κάνουμε ζύμωση κατά ὁμάδες καί μέ ξεχωριστούς ἐργάτες ἀνάμεσα στούς κόκκινους στρατιῶτες, τέτιες ὁμάδες ἁπλῶν ἐργατῶν, μελῶν τῶν συνδικάτων νά ὁριστοῦν στούς στρατῶνες, στά τμήματα τῶν κόκκινων στρατιωτῶν, στίς φάμπρικες. Τά συνδικάτα πρέπει νά ὀργανώσουν τόν ἔλεγχο γιά τό ἄν τό κάθε μέλος τους παίρνει μέρος στό πέρασμα ἀπό τά σπίτια γιά ζύμωση, στό μοίρασμα τῶν φυλλαδίων καί στίς προσωπικές συζητήσεις.

4. Νά ἀντικατασταθοῦν ὅλοι οἱ ἄνδρες-ὑπάλληλοι μέ γυναῖκες. Νά κάνουμε γιά τό λόγο αὐτό νέα ἀνακαταγραφή τόσο κομματική, ὅσο καί συνδικαλιστική.

Νά καθιερωθοῦν ἰδιαίτερες καρτέλλες γιά ὅλα τά μέλη τῶν

συνδικάτων καί γιά δλους τούς ὑπαλλήλους, ὅπου νά σημειώνεται ἡ προσωπική συμμετοχή στό ἔργο τῆς ἐνίσχυσης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

5. Νά συσταθοῦν ἀμέσως, μέσω τῶν συνδικάτων, τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, τῶν συνεταιρισμῶν κτλ. τόσο τοπικά, ὅσο καί κεντρικά *γραφεῖα βοήθειας* ἤ *ἐπιτροπές συνδρομῆς*. Οἱ διευθύνσεις τους πρέπει νά δημοσιευτοῦν. Νά ἐνημερωθεῖ ὁ πληθυσμός γιά τίς ἐπιτροπές αὐτές ὅσο τό δυνατό πιό πλατιά. Ὁ κάθε ἐπιστρατευόμενος, ὁ κάθε κόκκινος στρατιώτης, ὁ καθένας πού θέλει νά πάει στό Νότο, στόν Ντόν, στήν Οὐκρανία γιά ἐπισιτιστική δουλιά, πρέπει νά ξέρει ὅτι σέ ἕνα τέτιο κοντινό καί προσιτό γιά τόν ἐργάτη καί τόν ἀγρότη γραφεῖο βοήθειας ἤ στήν ἐπιτροπή συνδρομῆς θά πάρει συμβουλή, ὑποδείξεις, θά διευκολυνθεῖ στήν ἐπαφή του μέ τά στρατιωτικά ἱδρύματα κτλ.

Ἰδιαίτερο καθῆκον τῶν γραφείων αὐτῶν πρέπει νά εἶναι ἡ συνδρομή στό ἔργο τοῦ *ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ*. Μποροῦμε νά αὐξήσουμε σημαντικά τό στρατό μας, ἄν καλυτερεύσουμε τόν ἐφοδιασμό του σέ ὁπλισμό, ἐνδυμασία κ.ἄ. Ἀνάμεσα ὅμως στόν πληθυσμό ὑπάρχει ἀκόμη ἀρκετός ὁπλισμός πού εἶναι κρυμμένος, ἤ πού δέν χρησιμοποιεῖται γιά τό στρατό. Ὑπάρχουν ἀρκετά ἀποθέματα ἐργοστασιακῆς κατασκευῆς, πού βρίσκονται σέ διάφορα χέρια, πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τό στρατό καί τά ὁποῖα πρέπει γρήγορα νά τά βροῦμε καί νά τά στείλουμε στό στρατό. Πρέπει νά δοθεῖ ἄμεση, πλατιά, ἀποτελεσματική βοήθεια ἀπό τόν ἴδιο τόν πληθυσμό στά στρατιωτικά ἱδρύματα, στούς διευθυντές ἐφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ. Γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ πρέπει νά καταπιαστοῦμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις.

6. Πρέπει νά ὀργανωθεῖ μέσω τῶν συνδικάτων ἡ πιό πλατιά προσέλκυση τῶν ἀγροτῶν, ἰδιαίτερα τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας τῶν μή γεωργικῶν κυβερνείων, στίς γραμμές τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί γιά τό σχηματισμό ἐπισιτιστικῶν τμημάτων καί ἐπισιτιστικοῦ στρατοῦ στόν Ντόν καί στήν Οὐκρανία.

Τή δράση αὐτή μπορεῖ καί πρέπει νά τήν ἐπεκτείνουμε σημαντικά, γιατί ἐξυπηρετεῖ ταυτόχρονα καί τό ἔργο τῆς βοήθειας στόν πεινασμένο πληθυσμό τῶν πρωτευουσῶν καί τῶν μή γεωργικῶν κυβερνείων καί τό ἔργο τῆς ἐνίσχυσης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

7. Ὁσοναφορᾶ τή στάση μας ἀπέναντι στούς μενσεβίκους

καί στούς ἐσέρους ἡ γραμμή τοῦ Κόμματος στή σημερινή κατάσταση εἶναι ἡ παρακάτω: νά μποῦν φυλακή αὐτοί πού βοηθοῦν τόν Κολτσάκ συνειδητά ἤ ἀσυνείδητα. Δέν θά ἀνεχθοῦμε στή Δημοκρατία μας ἐργαζόμενους ἀνθρώπους πού δέν βοηθοῦν πρακτικά στήν πάλη ἐνάντια στόν Κολτσάκ. Ὅμως ὑπάρχουν ἀνάμεσα στούς μενσεβίκους καί στούς ἐσέρους ἄνθρωποι πού θέλουν νά δόσουν μιά τέτια βοήθεια. Τούς ἀνθρώπους αὐτούς πρέπει νά τούς ἐνθαρύνουμε, δίνοντάς τους πρακτικές δουλιές πού ἔχουν σχέση κυρίως μέ τήν τεχνική βοήθεια στόν Κόκκινο Στρατό στά μετόπισθεν, μέ αὐστηρό ἔλεγχο τῆς δουλιᾶς αὐτῆς.

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἀπευθύνεται πρός ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ Κόμματος, πρός ὅλα τά συνδικάτα μέ τήν παράκληση νά καταπιαστοῦν μέ τή δουλιά μέ ἐπαναστατικό τρόπο καί νά μήν περιοριστοῦν στά παλιά στερεότυπα σχήματα.

Μποροῦμε νά νικήσουμε τόν Κολτσάκ. Μποροῦμε νά νικήσουμε γρήγορα καί ὁριστικά, γιατί οἱ νίκες μας στό Νότο καί ἡ διεθνής κατάσταση πού καθημερινά καλυτερεύει καί ἀλλάζει πρός ὄφελός μας, μᾶς ἐγγυᾶται τόν ὁριστικό θρίαμβο.

Πρέπει νά ἐντείνουμε ὅλες μας τίς δυνάμεις, νά ἀναπτύξουμε ἐπαναστατική δραστηριότητα καί ὁ Κολτσάκ θά συντριβεῖ γρήγορα. Ὁ Βόλγας, τά Οὐράλια, ἡ Σιβηρία μπορεῖ καί πρέπει νά προασπιστοῦν καί νά ἐπανακτηθοῦν.

Ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)

Γράφτηκε στίς 11 τοῦ Ἀπρίλη 1919

Δημοσιεύτηκε στίς 12 τοῦ Ἀπρίλη 1919 στίς ἐφημερίδες «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 79 καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 79

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΡΩΣΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ

11 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1919 [64]

Σύντομη περίληψη δημοσιεύτηκε στίς 13 τοῦ Ἀπρίλη 1919 στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 80

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο τό 1932 στή 2η - 3η ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. XXIV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό στενογράφημα

1

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ

Σύντροφοι, ἀσφαλῶς ἔχετε γνωριστεῖ ὅλοι μέ τό διάταγμα πού δημοσιεύτηκε σήμερα γιά τήν ἐπιστράτευση στά μή γεωργικά κυβερνεῖα καί γι' αὐτό δέν χρειάζεται σέ μιά τέτια σύσκεψη νά σταθοῦμε ἐκτενέστερα στίς αἰτίες πού προκάλεσαν τό διάταγμα αὐτό, γιατί εἶναι αὐτονόητο ὅτι ξέρετε ἀπό τίς ἐφημερίδες πόσο ἐξαιρετικά δύσκολη ἔγινε ἡ κατάστασή μας ξαφνικά, ἐξαιτίας τῶν νικῶν τοῦ Κολτσάκ στό 'Ανατολικό μέτωπο.

Ξέρετε ὅτι λόγω τῆς στρατιωτικῆς αὐτῆς κατάστασης πρό πολλοῦ ἤδη ὅλες οἱ ὁδηγίες τῆς κυβέρνησης ἀποσκοποῦσαν στό νά κατευθυνθοῦν οἱ κύριες δυνάμεις στό Νότιο μέτωπο. Πραγματικά, στό Νότιο μέτωπο συγκεντρώθηκαν τόσες δυνάμεις κρασνοφικῶν καί τόσο γερή ἦταν ἐκεῖ ἡ φωλιά τῶν ἀναμφισβήτητα ἀντεπαναστατῶν κοζάκων, οἱ ὁποῖοι καί μετά τό 1905 παρέμειναν τό ἴδιο μοναρχικοί, ὅπως ἦταν καί πρίν, ὥστε χωρίς τή νίκη στό Νότιο μέτωπο οὔτε λόγος μποροῦσε νά γίνει γιά ὁποιαδήποτε σταθεροποίηση τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας στό κέντρο. 'Επειδή οἱ σύμμαχοι-ἰμπεριαλιστές ἀκριβῶς ἀπό τό Νότο, ἀπό τήν Οὐκρανία προσπάθησαν νά ἐπιτεθοῦν καί ἤθελαν νά κάνουν τήν Οὐκρανία σημεῖο στήριξης ἐνάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία, ἡ σημασία τοῦ Νότιου μετώπου γιά μᾶς μεγάλωσε ἀκόμη περισσότερο καί γι' αὐτό δέν πρόκειται νά μετανιώσουμε καί γιά τό ὅτι καθορίζαμε ἔτσι τά στρατιωτικά καθήκοντα, ὥστε ἡ μεγαλύτερη προσοχή καί οἱ βασικότερες δυνάμεις δίνονταν στό Νότιο μέτωπο. 'Από τήν ἄποψη αὐτή νομίζω ὅτι δέν κάναμε λάθος. Μετά, οἱ τελευταῖες εἰδήσεις γιά τήν κατάληψη τῆς 'Οδησσοῦ καί ἡ σημερινή εἴδηση γιά τήν κατάληψη τῆς Συμφε-

ρούπολης καί τῆς Εὐπατόριας ἔδειξαν ὅτι ἔχει δημιουργηθεῖ μιά τέτια κατάσταση στήν περιοχή αὐτή, πού ἔπαιξε τόν κύριο ἀποφασιστικό ρόλο σέ ὅλο τόν πόλεμο, ὥστε μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ περιοχή αὐτή τώρα ἐκκαθαρίστηκε.

Ξέρετε θαυμάσια τί τεράστιους κόπους μᾶς στοιχίζει ἡ συνέχιση τοῦ ἐμφυλίου πολέμου μετά τόν τετράχρονο ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, πόσο κουράστηκαν οἱ μάζες, πόσο ἀπίστευτα μεγάλες εἶναι οἱ θυσίες πού προσφέρουν οἱ ἐργάτες τώρα, διεξάγοντας δυό χρόνια ἐμφύλιο πόλεμο. Ξέρετε ὅτι διεξάγουμε πόλεμο μέ μεγάλη ὑπερένταση τῶν δυνάμεων. Γι' αὐτό ἡ συγκέντρωση ὅλων τῶν δυνάμεων στό Νότιο μέτωπο εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τήν ἐξαιρετική ἐξασθένιση τοῦ 'Ανατολικοῦ μετώπου. Δέν μπορούσαμε νά στείλουμε ἐκεῖ ἐνισχύσεις. Ὁ στρατός στό 'Ανατολικό μέτωπο δοκίμαζε πρωτάκουστες στερήσεις καί εἶχε τεράστιες θυσίες. Πολεμοῦσε ἐπί μῆνες καί πολλοί σύντροφοι-στελέχη μᾶς πληροφοροῦσαν μέ τηλεγραφήματα ὅτι εἶναι φοβερά δύσκολο γιά τούς μαχόμενους κόκκινους στρατιῶτες νά ἀντέξουν σέ ἕνα τέτιο βάρος. 'Αποτέλεσμα τῶν παραπάνω ἦταν ἡ ὑπερένταση τῶν δυνάμεων στό 'Ανατολικό μέτωπο. Στό μεταξύ ὁ Κολτσάκ ἐπιστράτευσε, μέ τή βοήθεια τῆς τσαρικῆς πειθαρχίας ἤ τῆς πειθαρχίας τοῦ βούρδουλα, τόν πληθυσμό τῆς Σιβηρίας, τούς ἀγρότες. 'Απέκλειε ἀπό τό στρατό του τούς πρώην πολεμιστές τοῦ μετώπου, ἔχοντας τή δυνατότητα νά συγκεντρώσει στό στρατό καί ἀξιωματικούς σάν καθοδηγητές, καί ὅλη τήν ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη. Ὁ Κολτσάκ, στηριζόμενος σ' αὐτούς πραγματοποίησε τόν τελευταῖο καιρό τέτιες ἐπιτυχίες στό 'Ανατολικό μέτωπο, πού βάζουν σέ κίνδυνο τό Βόλγα καί μᾶς ἀναγκάζουν νά ποῦμε ὅτι θά χρειαστεῖ νά ὑπερεντείνουμε φοβερά τίς δυνάμεις μας γιά νά ἀπωθήσουμε τόν Κολτσάκ. Καί τίς δυνάμεις αὐτές πρέπει νά τίς δόσουμε ἀπό δῶ, γιατί δέν μποροῦμε νά τίς κινήσουμε ἀπό τό Νότο — αὐτό θά σήμαινε νά ἀφήσουμε ἐκεῖ τόν κύριο ἐχθρό, χωρίς νά τόν ἔχουμε συντρίψει ὁριστικά.

Ἡ γενική μας κατάσταση μέ τίς νίκες στό Νότο καί στόν Ντόν, σέ συνδυασμό μέ τή διεθνή κατάσταση, καλυτερεύει καθημερινά. Δέν ὑπάρχει οὔτε μιά μέρα πού νά μήν παίρνουμε εἰδήσεις γιά καλυτέρευση τῆς διεθνοῦς μας θέσης.

Πρίν τρεῖς μῆνες οἱ ἄγγλοι, οἱ γάλλοι καί οἱ ἀμερικανοί καπιταλιστές δέν ἔδιναν μόνο τήν ἐντύπωση, ἀλλά καί ἦταν μιά τεράστια δύναμη πού, ἀσφαλῶς, θά μποροῦσε νά μᾶς συντρίψει,

ἄν θά ἦταν τότε σέ θέση νά χρησιμοποιήσουν ἐνάντια σ' ἐμᾶς τίς τεράστιες ὑλικές τους δυνάμεις. Αὐτό μποροῦσαν νά τό κάνουν. Τώρα βλέπουμε καθαρά ὅτι αὐτό δέν τό ἔκαναν καί δέν μποροῦν νά τό κάνουν. Ἡ τελευταία τους ἧττα στήν Ὀδησσό δείχνει ὁλοκάθαρα ὅτι ὅσο μεγάλη κι' ἄν εἶναι ἡ ὑλική δύναμη τῶν ἰμπεριαλιστῶν, ἀπό καθαρά στρατιωτική ἄποψη εἶχαν πλήρη ἀποτυχία στήν ἐκστρατεία τους ἐνάντια στή Ρωσία. Ἄν πάρουμε ὑπόψη μας ὅτι στό κέντρο τῆς Εὐρώπης ὑπάρχουν Σοβιετικές Δημοκρατίες καί ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῶν Σοβιέτ εἶναι ἀκατάσχετη, τότε μποροῦμε νά ποῦμε χωρίς ὑπερβολή, καί ἐξετάζοντας τήν κατάσταση ἐντελῶς νηφάλια, ὅτι ἡ νίκη μας σέ διεθνή κλίμακα εἶναι τελείως ἐξασφαλισμένη.

Ἄν εἶχε ἔτσι μόνο ἡ ὑπόθεση, θά μπορούσαμε νά μιλᾶμε μέ ἀπόλυτη ἠρεμία, ὅμως, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τίς τελευταῖες νίκες τοῦ Κολτσάκ, τότε πρέπει νά ποῦμε ὅτι μπροστά μας ἔχουμε μερικούς ἀκόμη μῆνες μεγάλης ὑπερέντασης τῶν δυνάμεων, γιά νά συντρίψουμε τό στρατό του. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι μόνο μέ τίς παλιές μεθόδους δέν θά μπορέσουμε νά ἐκπληρώσουμε τό καθῆκον αὐτό. καί σ' ἐμᾶς, στή διάρκεια τοῦ ἐνάμιση χρόνου ὕπαρξης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, διαμορφώθηκαν τόσο συνηθισμένες καί σέ ὁρισμένες ἴσως περιπτώσεις τόσο ρουτινιασμένες μάλιστα μέθοδοι πού ἐξάντλησαν σέ σημαντικό βαθμό τήν ἐνεργητικότητα τοῦ πρωτοπόρου στρώματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Δέν παραγνωρίζουμε τό γεγονός ὅτι ὁρισμένα στρώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης αἰσθάνονται φοβερή κούραση, ὅτι ὁ ἀγώνας γίνεται δύσκολος, ὅμως ἡ προοπτική τώρα εἶναι πολύ πιό ἁπλή, πιό σαφής. Ἀκόμη γιά τούς μή ὀπαδούς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, πού θεωροῦν τόν ἑαυτό τους ἀρκετά μεγάλη πολιτική προσωπικότητα, ἀκόμη καί γι' αὐτούς εἶναι φανερό ὅτι σέ διεθνή κλίμακα ἡ νίκη μας εἶναι ἐξασφαλισμένη.

Θά χρειαστεῖ νά δοκιμάσουμε ἀκόμη μιά περίοδο σκληροῦ ἐμφυλίου πολέμου ἐξαιτίας τοῦ Κολτσάκ. Γι' αὐτό τό λόγο ἀποφασίσαμε ὅτι πρέπει ἀκριβῶς τό ΠΚΣΣ, ἡ ὀργάνωση μέ τό μεγαλύτερο κύρος, πού ἑνώνει τίς πλατιές μάζες τοῦ προλεταριάτου, νά προτείνει ἀπό τήν πλευρά του μιά σειρά ἀπό τά πιό δραστικά μέτρα, τά ὁποῖα θά μᾶς βοηθήσουν νά τερματίσουμε τόν πόλεμο ὁριστικά μέσα σέ μερικούς μῆνες. Αὐτό εἶναι ἀπολύτως ἐφικτό, γιατί ἡ διεθνής μας θέση καλυτερεύει καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή εἴμαστε ἐντελῶς ἐξασφαλισμένοι. Δημιουργήθηκε ἡ πιό καλύτερη κατάσταση γιά μᾶς στά μετόπισθεν τῆς Εὐρώπης

καί τῆς 'Αμερικῆς, γιά τήν ὁποία δέν μπορούσαμε οὔτε νά ὀνειροπολήσουμε πρίν πέντε μῆνες. 'Εδῶ μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι οἱ κύριοι Οὐίλσων καί Κλεμανσώ ἔβαλαν σκοπό νά μᾶς βοηθήσουν: τά τηλεγραφήματα πού μᾶς φέρνουν κάθε μέρα εἰδήσεις γιά τίς διχόνοιές τους, γιά τήν ἀμοιβαία τους ἐπιθυμία νά βροντήξουν κατάμουτρα ὁ ἕνας στόν ἄλλο τήν πόρτα, δείχνουν ὅτι οἱ κύριοι αὐτοί τσακώθηκαν στά γερά.

῞Ομως, ὅσο πιό φανερό γίνεται ὅτι σέ διεθνή κλίμακα ἡ ὑπόθεσή μας εἶναι κερδισμένη, τόσο μέ πολύ μεγαλύτερη ἀπόγνωση καί λύσσα παλεύουν οἱ ρῶσοι τσιφλικάδες καί καπιταλιστές, καθώς καί οἱ κουλάκοι πού τόσκασαν πέρα ἀπό τά Οὐράλια. ῞Ολος αὐτός ὁ κόσμος τῶν ἐλάχιστα εὐυπόληπτων ἀνθρώπων παλεύει ἀπεγνωσμένα. 'Ασφαλῶς θά δόσατε προσοχή στίς εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων γιά τό τί ἔκταση πῆρε ἡ τρομοκρατία τῶν λευκοφρουριτῶν στήν Οὐφά. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τά λευκοφρουρίτικα αὐτά στοιχεῖα, ἡ ἀστική αὐτή τάξη, παίζουν τό τελευταῖο τους παιχνίδι. Καί ἡ ἀστική τάξη ἔχει μανιάσει κυριολεκτικά: ὑπολογίζει ὅτι μέ μιά πιό ἀπεγνωσμένη ἐπίθεση θά μᾶς ἀναγκάσει νά ἀποσύρουμε μέρος τῶν δυνάμεών μας ἀπό τό ἀποφασιστικό Νότιο μέτωπο. Δέν θά τό κάνουμε αὐτό, καί λέμε ἀνοιχτά στούς ἐργάτες ὅτι αὐτό σημαίνει πώς εἶναι ἀνάγκη νά ἐντείνουμε καί πάλι τίς δυνάμεις μας στήν 'Ανατολή.

Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά προτείνω μιά σειρά πρακτικά μέτρα πού, κατά τή γνώμη μου, πρέπει νά προκαλέσουν νέα διάταξη τῶν δυνάμεων, νέα συγκεκριμένα καθήκοντα ἀπό τήν πλευρά τῶν συνδικάτων καί τά ὁποῖα θεωρῶ ἀπαραίτητα γιά τήν κατάσταση πού πρίν ἀπό λίγο σᾶς σκιαγράφησα σέ συντομία. Δέν ὑπάρχει ἀνάγκη νά σταθῶ περισσότερο σ' αὐτή, γιατί ὅλοι σας τήν ξέρετε. 'Η κατάσταση αὐτή μᾶς δίνει τή δυνατότητα, κρίνοντας μέ πιό νηφάλιο τρόπο, νά τελειώσουμε σέ μερικούς μῆνες τόν πόλεμο καί τόν ἐσωτερικό καί σέ διεθνή κλίμακα. ῞Ομως ἡ ὑπερένταση τῶν δυνάμεων εἶναι ἀπαραίτητη σ' αὐτούς τούς μερικούς μῆνες. Πρῶτο καθῆκον πού θά ἔπρεπε νά μπεῖ μπροστά στά συνδικάτα εἶναι:

«1. 'Η ὁλόπλευρη ὑποστήριξη τῆς ἐπιστράτευσης πού κηρύχτηκε στίς 11 τοῦ 'Απρίλη 1919.

῞Ολες οἱ δυνάμεις τοῦ Κόμματος καί τῶν συνδικάτων πρέπει νά ἐπιστρατευθοῦν ἀμέσως γιά νά δοθεῖ χωρίς τήν παραμικρή ἀργοπορία καί στίς προσεχεῖς ἀκριβῶς μέρες ἡ πιό ἀποτελεσματική βοήθεια στήν ἐπιστράτευση πού θέσπισε τό διά-

ταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 10 τοῦ Ἀπρίλη 1919.

Πρέπει ἀμέσως νά τά καταφέρουμε ἔτσι, ὥστε οἱ ἐπιστρατευόμενοι νά νιώσουν τή δραστήρια συμμετοχή τῶν συνδικάτων καί νά αἰσθανθοῦν τήν ὑποστήριξη ἀπό τήν ἐργατική τάξη.

Πρέπει ἰδιαίτερα νά τά καταφέρουμε ἔτσι, ὥστε ὁ κάθε ἐπιστρατευόμενος νά καταλάβει καλά ὅτι ἡ ἄμεση ἀποστολή του στό μέτωπο θά τοῦ ἐξασφαλίσει τήν καλυτέρευση τοῦ ἐπισιτισμοῦ του, πρῶτο, γιατί οἱ στρατιῶτες σιτίζονται καλύτερα στήν πλούσια σέ σιτηρά ζώνη τοῦ μετώπου· δεύτερο, λόγω τῆς κατανομῆς τῶν σιτηρῶν πού μεταφέρονται στά λιμοκτονοῦντα κυβερνεῖα ἀνάμεσα σέ λιγότερα ἄτομα· τρίτο, ἐξαιτίας τῆς πλατιᾶς ὀργάνωσης ἀποστολῆς δεμάτων μέ τρόφιμα ἀπό τά μέρη πού εἶναι κοντά στό μέτωπο στά σπίτια τῶν οἰκογενειῶν τῶν κόκκινων στρατιωτῶν...».

Φυσικά, γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση ἐδῶ μίλησα σύντομα, ὅμως ὅλοι καταλαβαίνετε ὅτι τό ζήτημα αὐτό ἀποτελεῖ τήν κύρια ἐσωτερική δυσκολία μας καί ὅτι, ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ δυνατότητα νά συνδέσουμε τήν ἐπιστράτευση μέ τή γρήγορη προώθηση πρός τά μέρη πού εἶναι κοντά στό μέτωπο καί πρός τά μέρη τά πλούσια σέ σιτηρά, μέ τήν ὀργάνωση τῶν σχηματισμῶν ἐκεῖ ἀκριβῶς καί ὄχι ἐδῶ, ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ δυνατότητα αὐτή, ἡ ἐπιστράτευση θά ἦταν ματαιοπονία, δηλαδή δέν θά μπορούσαμε νά ὑπολογίζουμε ὅτι θά ἔχει ἐπιτυχία. Ὅμως, τώρα τέτια δυνατότητα ὑπάρχει. Ἡ ἐπιστράτευση γίνεται κυρίως στά μή γεωργικά κυβερνεῖα, σ' ἐκεῖνα τά μέρη πού ὑποφέρουν περισσότερο ἀπό πείνα οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες. Νά τούς μετακινήσουμε μποροῦμε, πρῶτα ἀπόλα στόν Ντόν, τώρα ὅλη ἡ περιοχή τοῦ Ντόν εἶναι στά χέρια μας· ἡ πάλη ἐνάντια στούς κοζάκους διεξαγόταν ἀπό καιρό· ὑπάρχει ἐκεῖ ἡ δυνατότητα νά καλυτερεύσει ἡ διατροφή τῶν πρωτοπόρων τμημάτων ὄχι μόνο ἄμεσα, ἀλλά καί μέ τήν αὔξηση τῆς ἀποστολῆς δεμάτων μέ τρόφιμα. Πρός τήν κατεύθυνση αὐτή ἔγιναν βήματα καί ἐπιτράπηκε νά στέλνονται δέματα μέ τρόφιμα βάρους 20 φουντιῶν δυό φορές τό μήνα. Συμφωνία γιά τό ζήτημα αὐτό ἐπιτεύχθηκε. Κι' ἔτσι τά προνόμια, τά ὁποῖα στό παρελθόν ἀναγκαστήκαμε νά καθιερώσουμε μέ τή μορφή τοῦ ἐνάμισι πουτιοῦ [65] — μποροῦμε νά τά συγκρίνουμε μέ ἕνα πιό πλατύ μέτρο — μέ δέματα ἀπό τρόφιμα πού εἶναι σέ θέση νά βοηθήσουν τίς οἰκογένειες τῶν κόκκινων στρατιωτῶν ἐδῶ.

Ἀναπτύσσοντας μιά τέτια δράση, συνδυάζουμε τή βοήθεια στό μέτωπο μέ τήν καλυτέρευση τοῦ ἐπισιτισμοῦ τῶν κύριων μή γεωργικῶν περιοχῶν, πού ὑποφέρουν περισσότερο στό ζήτημα αὐτό. Ἐννοεῖται, ἡ κίνηση πρός τόν Ντόν θά συνδυαστεῖ μέ τήν κίνηση πρός τήν περιοχή τοῦ Βόλγα, ὅπου τώρα ὁ ἐχθρός μᾶς κατάφερε ἕνα τέτιο βαρύ χτύπημα, πού πέρα ἀπό τό Βόλγα, στό ἀνατολικό μέρος, χάσαμε ἀρκετά ἑκατομμύρια πούτια σιτηρῶν πού εἴχαμε συγκεντρώσει. Ἐκεῖ ὁ πόλεμος εἶναι κυρίως, ἄμεσα, πόλεμος γιά τά σιτηρά. Τό καθῆκον τῶν συνδικάτων εἶναι νά πετύχουν, ὥστε ἡ ἐπιστράτευση αὐτή νά μή γίνει μέσα στά πλαίσια ἑνός συνηθισμένου φαινομένου, ἀλλά νά συνδεθεῖ μέ τή βοήθεια τῶν ἐπαγγελματικῶν συνδικάτων πρός τά Σοβιέτ. Στή θέση αὐτή πού σᾶς διάβασα, τό ζήτημα αὐτό ἐκτέθηκε ὄχι καί τόσο συγκεκριμένα. Νομίζω ὅτι ἡ ὁλόπλευρη αὐτή βοήθεια θά πρέπει νά ἐκφραστεῖ ἀρχικά μέ μιά σειρά προκαταρκτικά μέτρα, καί μετά μέ τήν ἐπεξεργασία συγκεκριμένων ὁδηγιῶν καί πρακτικοῦ σχεδίου, πού νά προβλέπει πῶς ἀκριβῶς τά συνδικάτα, κινητοποιώντας ὅλες τίς δυνάμεις, πρέπει νά βοηθήσουν τήν ἐπιστράτευση αὐτή, ὥστε νά μή δοθεῖ σ' αὐτή χαρακτήρας μόνο στρατιωτικοῦ-ἐπισιτιστικοῦ μέτρου, ἀλλά καί ἑνός πολύ σοβαροῦ πολιτικοῦ βήματος, ὥστε νά τήν κάνουμε ὑπόθεση τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού καταλαβαίνει ὅτι μποροῦμε νά τερματίσουμε τόν πόλεμο μέσα σέ μερικούς μῆνες, γιατί σέ διεθνή κλίμακα ἡ ἐμφάνιση νέων συμμάχων εἶναι ἐξασφαλισμένη. Αὐτό μποροῦν νά τό πετύχουν μονάχα οἱ προλεταριακές ὀργανώσεις, μόνο τά συνδικάτα. Νά σᾶς ἀπαριθμήσω ὅλα αὐτά τά πρακτικά μέτρα, δέν εἶμαι σέ θέση. Νομίζω πώς εἶναι σέ θέση νά τό κάνουν αὐτό μόνο τά ἴδια τά συνδικάτα. Τό καθῆκον αὐτό μποροῦν νά τό πραγματοποιήσουν, παίρνοντας ὑπόψη τίς τοπικές ἰδιομορφίες, θέτοντας τό ζήτημα πάνω σέ πρακτική βάση. Καθῆκον μας εἶναι νά δόσουμε τίς βασικές πολιτικές ὁδηγίες στήν ἐργατική τάξη, ἡ ὁποία πρέπει νά συσπειρωθεῖ ξανά καί νά κάνει συνείδησή της τήν ἀλήθεια αὐτή πού εἶναι πολύ πικρή, γιατί φέρνει νέα βάρη, συνάμα ὅμως χαράζει ἕνα ρεαλιστικό καί πρακτικό δρόμο γιά τό ξεπέρασμα τῶν δυσκολιῶν αὐτῶν, πού μπορεῖ νά γίνει σέ σύντομο χρονικό διάστημα. Μέ τήν ἐντατική κίνηση τῶν ἐργατῶν πρός τόν πλούσιο σέ σιτηρά Νότο, ἐνισχύουμε τίς ντόπιες δυνάμεις, καί ἄν τά στρατεύματα τῶν λευκοφρουριτῶν καί τῶν τσιφλικάδων ὑπολογίζουν νά μᾶς ἀναγκάσουν μέ τίς νίκες τους στήν Ἀνατολή νά κλονίσουμε τό Νότο, νομίζω ὅτι αὐτό δέν θά

τό πετύχουν, καί εἶμαι ἀπόλυτα βέβαιος ὅτι δέν θά κλονίσουμε τό Νότο καί θά ὑποστηρίξουμε τήν Ἀνατολή. Ὁ ἐχθρός συγκέντρωσε τή νεολαία τῆς Σιβηρίας, ἀποφεύγοντας τούς στρατιῶτες πού πολέμησαν στό μέτωπο, αὐτούς τούς φοβᾶται, καί ἔβαλε σέ κίνηση τούς ἀγρότες τῆς Σιβηρίας. Αὐτή εἶναι ἡ τελευταία του προσπάθεια, ἡ τελευταία του ἐφεδρεία. Δέν ἔχει ὑποστήριξη, δέν ἔχει ἔμψυχο ὑλικό. Οἱ σύμμαχοι δέν μπόρεσαν νά τόν ὑποστηρίξουν. Αὐτό ἦταν πάνω ἀπό τίς δυνάμεις τους.

Νά γιατί ἀπευθύνομαι πρός τούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος μέ τήν παράκληση νά δόσουν στό ζήτημα αὐτό τήν πιό μεγάλη προσοχή καί νά ἐπιδιώξουν ὥστε ἡ ἐπιστράτευση νά μή γίνει μέ τόν παλιό τρόπο. Τό ζήτημα αὐτό πρέπει νά ἀποτελέσει μιά τεράστια πολιτική καμπάνια τῆς ἐργατικῆς τάξης, ὄχι μόνο στρατιωτική-ἐπισιτιστική, ἀλλά καί πολύ μεγάλη πολιτική καμπάνια. Ἐξετάζοντας τήν ὑπόθεση μέ τόν πιό νηφάλιο τρόπο ἀπό τήν ἄποψη τῶν παραγόντων τοῦ πολέμου καί τῶν ταξικῶν σχέσεων, κανείς δέν ἀμφιβάλλει ὅτι τά μέτρα αὐτά θά κρίνουν τήν ἔκβαση τῆς ὑπόθεσης μέσα στούς προσεχεῖς λίγους μῆνες. Γι' αὐτό πρέπει τά συνδικάτα νά μήν περιοριστοῦν στά παλιά πλαίσια δουλιᾶς. Ἄν ἐνεργήσουμε μέσα στά παλιά πλαίσια, δέν μποροῦμε νά ἐκπληρώσουμε τό καθῆκον αὐτό. Ἐδῶ χρειάζεται νέος παλμός. Πρέπει νά δροῦμε ὄχι μόνο σάν συνδικαλιστές, ἀλλά καί σάν ἐπαναστάτες πού λύνουν τό βασικό ζήτημα τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, τό ὁποῖο κρίθηκε σ' ἐμᾶς τόν Ὀχτώβρη, τό ζήτημα τοῦ τερματισμοῦ τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου καί τῆς ἔναρξης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης. Τώρα τά συνδικάτα πρέπει νά δροῦν ὅπως καί οἱ ἐπαναστάτες, μέ μαζικό τρόπο, χωρίς νά περιορίζονται στά παλιά πλαίσια, λύνοντας τό πρακτικό ζήτημα τοῦ τερματισμοῦ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στή Ρωσία. Τό τέλος αὐτό τοῦ πολέμου εἶναι πολύ κοντά, ὅμως εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολο. Παρακάτω:

«2. Στά μέρη πού εἶναι κοντά στό μέτωπο, ἰδιαίτερα στήν περιοχή τοῦ Βόλγα, πρέπει νά ἐξοπλιστοῦν ὅλα ἀνεξαιρέτως τά μέλη τῶν συνδικάτων καί στήν περίπτωση πού δέν φτάνουν τά ὅπλα, νά ἐπιστρατεύσουμε ἀνεξαιρέτως ὅλα τά μέλη τους γιά τήν παροχή κάθε εἴδους βοήθειας στόν Κόκκινο Στρατό, γιά τήν ἀντικατάσταση αὐτῶν πού βγαίνουν ἐκτός μάχης κτλ. ...

3. Πρέπει νά δοθεῖ ἡ πιό σοβαρή προσοχή στό δυνάμωμα τῆς ζύμωσης, ἰδιαίτερα ἀνάμεσα στούς ἐπιστρατευόμενους, στούς ἐπιστρατευμένους καί στούς κόκκινους στρατιῶτες. Νά μήν

περιοριστοῦμε στούς συνηθισμένους τρόπους ζύμωσης, στίς διαλέξεις, στίς συγκεντρώσεις κ.ἅ., νά κάνουμε ζύμωση κατά ὁμάδες καί μέ ξεχωριστούς ἐργάτες ἀνάμεσα στούς κόκκινους στρατιῶτες, τέτιες ὁμάδες ἁπλῶν ἐργατῶν, μελῶν τῶν συνδικάτων νά ὁριστοῦν στούς στρατῶνες, στά τμήματα τῶν κόκκινων στρατιωτῶν, στίς φάμπρικες. Τά συνδικάτα πρέπει νά ὀργανώσουν τόν ἔλεγχο γιά τό ἄν τό κάθε μέλος τους παίρνει μέρος στό πέρασμα ἀπό τά σπίτια γιά ζύμωση, στό μοίρασμα τῶν φυλλαδίων καί στίς προσωπικές συζητήσεις».

Τώρα, φυσικά, ξεσυνηθίσαμε κάπως ἀπό τούς τρόπους ζύμωσης τοῦ παλιοῦ καιροῦ, ὅταν εἴμασταν Κόμμα πού τό καταδίωκαν, ἤ πού πάλευε γιά τήν ἐξουσία. Ἡ κρατική ἐξουσία μᾶς ἔδοσε στά χέρια ἕναν τεράστιο κρατικό μηχανισμό, μέ τή βοήθεια τοῦ ὁποίου ἡ ζύμωση τοποθετήθηκε σέ νέα βάση. Ἡ ζύμωση γινόταν στόν ἐνάμιση αὐτό χρόνο σέ ἄλλη κλίμακα, ὅμως μέσα στό ἀπελπιστικό οἰκονομικό χάος πού μᾶς ἄφησε ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος, καί τό ὁποῖο μεγάλωσε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, καί μέσα στίς φοβερές δυσκολίες, ὅταν ὁ ἐπιδρομέας ρίχτηκε ἐνάντια σέ μιά σειρά κυβερνεῖα τῆς Ρωσίας, ξέρετε ὅτι ἡ ζύμωσή μας ἔκανε πολύ λιγότερα ἀπ' αὐτό πού ἔπρεπε. Ἔκανε θαύματα σέ σύγκριση μέ τήν προηγούμενη ζύμωση, ὅμως δέν ἔπιασε ὅλα τά ζητήματα καί δέν ὁλοκλήρωσε τό ἔργο αὐτό. Τίς τεράστιες μάζες τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν τώρα ἐλάχιστα τίς ἄγγιξε ἡ ζύμωση. Γι' αὐτό ἐδῶ δέν πρέπει νά περιοριστοῦμε στά παλιά πλαίσια καί σέ καμιά περίπτωση δέν πρέπει νά βασιστοῦμε στό γεγονός ὅτι γιά τή δουλιά αὐτή ὑπάρχουν τώρα τά κρατικά σοβιετικά ὄργανα. Ἄν βασιζόμασταν σ' αὐτό, δέν θά ἐκπληρώναμε τά καθήκοντά μας. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή πρέπει νά θυμηθοῦμε τό παλιό, πρέπει νά δόσουμε περισσότερη προσοχή στήν ἀτομική πρωτοβουλία, νά ποῦμε ὅτι, ἄν ἡ ἀτομική αὐτή πρωτοβουλία παρουσιαστεῖ σέ μαζική κλίμακα, θά κάνουμε περισσότερα ἀπό πρίν, ἀκριβῶς γιατί τώρα ἡ ἐργατική τάξη, ἄν καί στήν πλειοψηφία της ἔχει κουρασμένους ἀντιπροσώπους, παρόλα αὐτά μέ τό ἔνστικτό της συνέλαβε τήν οὐσία τοῦ καθήκοντος. Ἀκόμη καί αὐτοί πού στήν πολιτική τους ἰδεολογία εἶναι μενσεβίκοι καί ἐσέροι καί πού ἔκαναν τό πᾶν γιά νά μήν καταλάβουν τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης, πού κάλυπταν τόν ἑαυτό τους μέ σιδερένιες ἀσπίδες, μή κατανοώντας τήν πραγματικότητα, ἀκόμη καί αὐτοί κατάλαβαν ὅτι ἐδῶ γίνεται πάλη σέ ὅλο τόν κόσμο ἀνάμεσα στό παλιό, τό ἀστικό καθεστώς καί στό νέο, τό

σοβιετικό. Ἀπό τότε πού ἡ γερμανική ἐπανάσταση ἔδειξε στήν πράξη ποιά εἶναι· ἀπό τότε πού ἡ κυβέρνησή της ἔδοσε μόνο τή δολοφονία τῶν καλύτερων ἀρχηγῶν τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ὑποστήριξη τῶν σοσιαλπατριωτῶν τῆς πλειοψηφίας· ἀπό τότε πού ἡ Σοβιετική ἐξουσία νίκησε σέ μιά σειρά εὐρωπαϊκές χῶρες, ἀπό τότε τό ζήτημα λύθηκε πρακτικά. Τό ζήτημα μπαίνει ἔτσι: ἤ Σοβιετική ἐξουσία, ἤ τό παλιό, τό ἀστικό καθεστώς. Αὐτό ἔχει λυθεῖ πρακτικά σέ ἱστορικές διαστάσεις. Τό ἔνστικτο τῶν ἐργατῶν ἔκρινε τήν ὑπόθεση· πρέπει τό ἔνστικτο αὐτό νά μετατραπεῖ σέ μιά δεκαπλασιασμένη ζύμωση.

Δέν εἴμαστε σέ θέση νά αὐξήσουμε τά τρόφιμα, ἀφοῦ δέν ὑπάρχουν, δέν μποροῦμε νά δεκαπλασιάσουμε τόν ἀριθμό τῶν ἐπαγγελματικῶν προπαγανδιστῶν καί τῶν διανοουμένων, ὅταν δέν ὑπάρχουν, αὐτό δέν μποροῦμε νά τό κάνουμε. Ὅμως μποροῦμε νά ποῦμε στίς πλατιές μάζες τῶν ἐργατῶν: σήμερα πιά δέν εἴσαστε αὐτοί πού εἴσασταν ὥς τά χθές. Ἄν ἐσεῖς καταπιαστεῖτε μέ τή δουλιά, ἐφαρμόζοντας μεθόδους τῆς ἀτομικῆς ζύμωσης, ὁ μεγάλος ἀριθμός σας θά νικήσει.

Θά πετύχουμε ὥστε ἡ ἐπιστράτευση αὐτή νά μετατραπεῖ ὄχι μόνο σέ μιά συνηθισμένη ἐπιστράτευση, ἀλλά νά μετατραπεῖ σέ μιά πραγματική ἐκστρατεία, ἡ ὁποία θά κρίνει ὁριστικά τήν τύχη τῆς ἐργατικῆς τάξης πού καταλαβαίνει ὅτι οἱ ἀμέσως ἑπόμενοι αὐτοί μῆνες μᾶς χωρίζουν ἀπό τήν τελευταία καί ἀποφασιστική μάχη, ὄχι μέ τήν ἔννοια μέ τήν ὁποία ἀναφέρεται στό τραγούδι καί στά ποιήματα, ἀλλά στήν κυριολεξία, γιατί ἐμεῖς τώρα σταθμίσαμε ὅλες τίς πρακτικές μας δυνάμεις ὄχι μόνο σέ σχέση μέ τούς λευκοφρουρίτες.

Μέσα σέ ἕνα χρόνο πολέμου ἐμεῖς πρακτικά σταθμίσαμε τίς δυνάμεις μας σέ σχέση μέ τό διεθνή ἰμπεριαλισμό. Ὑπῆρξε περίοδος πού μᾶς ἔπνιγαν οἱ γερμανοί, ὅμως ξέραμε ὅτι οἱ γερμανοί εἶναι δεμένοι, ὅτι ἀπό τό ἕνα χέρι τούς κρατᾶν οἱ ἀγγλογάλλοι ἰμπεριαλιστές. Ὑπῆρξε περίοδος πού ἐνάντιά μας ἐπιτέθηκαν οἱ ἄγγλοι καί οἱ γάλλοι· αὐτοί εἶχαν καί τά δυό τους τά χέρια ἐλεύθερα. Ἄν ὅμως ἐπιτίθονταν τό Δεκέμβρη τοῦ 1918, δέν θά μπορούσαμε νά ἀντέξουμε, ἐνῶ τώρα τούς δοκιμάσαμε μερικούς ἀκόμη δύσκολους μῆνες καί ξέρουμε ὅτι σάπισαν σάν ἀστικό καθεστώς. Καί τά καλύτερα στρατεύματά τους εἶναι κατάλληλα μόνο γιά νά ὑποχωροῦν ἀκόμη καί μπροστά στά τμήματα τῶν ἀνταρτῶν πού δροῦσαν στήν Οὐκρανία. Συνεπῶς, ἐμεῖς κρίνουμε τά πράγματα μέ ἀπόλυτη σαφήνεια, καί ἡ ἐργατική τάξη αἰσθάνθηκε μέ τό ἔνστικτό

της ότι μπροστά μας έχουμε τήν τελευταία μάχη, ότι μερικοί μήνες θά κρίνουν ἄν θά νικήσουμε όριστικά ἤ ἄν θά συνεχίσουμε τήν πορεία μας, ἀντιμετωπίζοντας νέες δυσκολίες.

Ἀπό τά ἄλλα μέτρα θά διαβάσω ἐκεῖνα πού εἶναι ἐδῶ σημειωμένα:

«4. Νά ἀντικατασταθοῦν ὅλοι οἱ ἄντρες ὑπάλληλοι μέ γυναῖκες. Νά κάνουμε γιά τό λόγο αὐτό νέα ἀνακαταγραφή τόσο κομματική, ὅσο καί συνδικαλιστική...

5. Νά συσταθοῦν ἀμέσως μέσω τῶν συνδικάτων, τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, τῶν συνεταιρισμῶν κτλ. τόσο τοπικά, ὅσο καί κεντρικά *γραφεῖα βοήθειας* ἤ *ἐπιτροπές συνδρομῆς*. Οἱ διευθύνσεις τους πρέπει νά δημοσιευτοῦν. Νά ἐνημερωθεῖ ὁ πληθυσμός γιά τίς ἐπιτροπές αὐτές ὅσο τό δυνατό πιό πλατιά. Ὁ κάθε ἐπιστρατευόμενος, ὁ κάθε κόκκινος στρατιώτης, ὁ καθένας πού θέλει νά πάει στό Νότο, στόν Ντόν, στήν Οὐκρανία γιά ἐπισιτιστική δουλιά πρέπει νά ξέρει ὅτι σέ ἕνα τέτιο κοντινό καί προσιτό γιά τόν ἐργάτη καί τόν ἀγρότη γραφεῖο βοήθειας ἤ στήν ἐπιτροπή συνδρομῆς θά πάρει συμβουλή, ὑποδείξεις, θά διευκολυνθεῖ στήν ἐπαφή του μέ τά στρατιωτικά ἱδρύματα κτλ.

Ἰδιαίτερο καθῆκον τῶν γραφείων αὐτῶν πρέπει νά εἶναι ἡ συνδρομή στό ἔργο τοῦ *ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ*. Μποροῦμε νά αὐξήσουμε σημαντικά τό στρατό μας, ἄν καλυτερεύσουμε τόν ἐφοδιασμό του σέ ὁπλισμό, ἐνδυμασία κ.ἄ. Ἀνάμεσα ὅμως στόν πληθυσμό ὑπάρχει ἀκόμη ἀρκετός ὁπλισμός πού εἶναι κρυμμένος, ἤ πού δέν θά χρησιμοποιεῖται γιά τό στρατό. Ὑπάρχουν ἀρκετά ἀποθέματα ἐργοστασιακῆς κατασκευῆς πού βρίσκονται σέ διάφορα χέρια καί πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τό στρατό, καί τά ὁποῖα πρέπει γρήγορα νά τά βροῦμε καί νά τά στείλουμε στό στρατό. Πρέπει νά δοθεῖ ἄμεση, πλατιά, ἀποτελεσματική βοήθεια ἀπό τόν ἴδιο τόν πληθυσμό στά στρατιωτικά ἱδρύματα, στούς διευθυντές ἐφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ. Γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ πρέπει νά καταπιαστοῦμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις».

Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά θίξω ὁρισμένες περιόδους πού διαφέρουν κάπως μεταξύ τους καί πού ἀφοροῦν τά στρατιωτικά μας καθήκοντα. Τό πρῶτο στρατιωτικό μας καθῆκον πού μπαίνει μπροστά μας τό ἐκπληρώναμε μέ τήν ἴδια ἀντάρτικη ὄχι τακτικῆς μορφῆς ἐξέγερση, ὅπως τό ἐκπληρώνουν τώρα στήν Οὐκρανία οἱ ντόπιοι σύντροφοι. Ἐκεῖ ἐμεῖς δέν ἔχουμε τόσο πόλεμο,

ὅσο ἀντάρτικο κίνημα καί αὐθόρμητη ἐξέγερση. Τό κίνημα αὐτό φουντώνει μέ μιά τέτια τεράστια ταχύτητα καί δημιουργεῖ ἕνα τέτιο τρομερό χάος, πού ἡ χρησιμοποίηση τῶν ἐπισιτιστικῶν ἀποθεμάτων ἀποτελεῖ ἕνα ἐξαιρετικά δύσκολο καθῆκον. Ἐκεῖ δέν ὑπάρχει κανένας παλιός μηχανισμός. Μάλιστα οὔτε ἕνας τέτιος μηχανισμός πού κληρονομήσαμε ἀπό τήν περίοδο τῆς ἐξουσίας μας, ὅταν εἴμασταν στό Σμόλνι, πού ἦταν ἕνας πολύ ἄσχημος μηχανισμός καί πού δούλευε περισσότερο ἐνάντιά μας, παρά γιά μᾶς. Γιατί ὅμως δέν ὑπάρχει ἕνας τέτιος μηχανισμός στήν Οὐκρανία; Γιατί ἡ Οὐκρανία δέν πέρασε ἀπό τήν περίοδο τοῦ ἀντάρτικου καί τῶν αὐθόρμητων ἐξεγέρσεων στόν τακτικό στρατό, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τή σταθεροποιημένη ἐξουσία κάθε τάξης, μαζί καί τοῦ προλεταριάτου. Τό μηχανισμό αὐτό τόν δημιουργήσαμε ὕστερα ἀπό μερικούς μῆνες τεράστιων δυσκολιῶν.

Γιά τό ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ δημιουργήθηκαν εἰδικά ἱδρύματα. Τό πετύχαμε αὐτό μέ μιά ὁρισμένη χρησιμοποίηση τῶν εἰδικῶν στό ἔργο τοῦ ἐφοδιασμοῦ, πού τούς βάλαμε κάτω ἀπό κομματικό ἔλεγχο καί τώρα ἔχουμε παντοῦ στρατιωτικά ἱδρύματα, τά ὁποῖα διευθύνουν τόν ἐφοδιασμό. Ὅταν ἔρχεται ἡ στιγμή τῆς μεγάλης ὑπερέντασης τῶν δυνάμεων, λέμε: δέν γυρίζουμε πίσω στήν παλιά ἀντάρτικη κατάσταση, ἀπ' αὐτό ὑποφέραμε πάρα πολύ, ὅμως καλοῦμε νά μποῦν στά ὑπάρχοντα ὀργανωμένα ἱδρύματα, στά μόνιμα ἱδρύματα ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ ἐργατική τάξη στή μεγάλη της πλειοψηφία μπορεῖ νά τό κάνει αὐτό. Ξέρετε τί χαώδης κατάσταση ὑπάρχει σχετικά μέ τά διάφορα ὑλικά, σχετικά μέ τήν ἐξεύρεσή τους, τήν ἀποστολή τους κτλ. Ἐδῶ χρειάζεται νά δοθεῖ βοήθεια στόν ἐφοδιασμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Οἱ στρατιωτικοί μᾶς λένε ὅτι τό ζήτημα θά λυθεῖ μέ ἐπιτυχία, ἄν ἐπιστρατεύσουμε μεγάλο ἀριθμό στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι θά κρίνουν ἀμέσως καί ὁριστικά τήν ὑπόθεση στό Ἀνατολικό μέτωπο. Ἡ ὑπόθεση αὐτή παρεμποδίζεται κυρίως ἐξαιτίας τῶν ἐλλείψεων τοῦ ἐφοδιασμοῦ. Ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τό οἰκονομικό χάος πού μᾶς ἄφησε ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος καί ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, αὐτό δέν προκαλεῖ ἔκπληξη. Ὅμως αὐτό ἀπαιτεῖ ἀπό μᾶς νά ἀφομοιώσουμε καί νά κατανοήσουμε τή νέα κατάσταση, τά νέα καθήκοντα. Δέν εἶναι ἀρκετό ὅτι περάσαμε πρίν ἕνα χρόνο στά μόνιμα ἱδρύματα: πρέπει ἀκόμη νά βοηθήσουμε τά μόνιμα αὐτά ἱδρύματα μέ ἕνα μαζικό κίνημα, μέ τή μαζική δραστηριότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἐδῶ χαράχτηκε ἕνα κατά προσέγγιση

σχῆμα γιά τό πῶς τά συνδικάτα θά μποροῦσαν νά τό κάνουν αὐτό. Μόνο τά συνδικάτα μποροῦν νά τό κάνουν αὐτό, γιατί βρίσκονται ἀπό δλους πιό κοντά στήν παραγωγή καί καθοδηγοῦν τήν πιό πολυάριθμη μάζα τῶν ἑκατομμυρίων ἐργατῶν. Τό καθῆκον αὐτό θά ἀπαιτήσει νά ἀλλάξουν γιά μερικούς μῆνες οἱ ρυθμοί καί ὁ χαρακτήρας τῆς δουλιᾶς. Μ' αὐτό τόν τρόπο θά ἐξασφαλιστεῖ μέσα σέ μερικούς μῆνες ἡ πλήρης νίκη.

«6. Πρέπει νά ὀργανωθεῖ μέσω τῶν συνδικάτων ἡ πιό πλατιά προσέλκυση τῶν ἀγροτῶν, ἰδιαίτερα τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας τῶν μή γεωργικῶν κυβερνείων, στίς γραμμές τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί γιά τό σχηματισμό ἐπισιτιστικῶν τμημάτων καί ἐπισιτιστικοῦ στρατοῦ στόν Ντόν καί στήν Οὐκρανία.

Τή δράση αὐτή μπορεῖ καί πρέπει νά τήν ἐπεκτείνουμε σημαντικά, γιατί ἐξυπηρετεῖ ταυτόχρονα καί τό ἔργο τῆς βοήθειας στόν πεινασμένο πληθυσμό τῶν πρωτευουσῶν καί τῶν μή γεωργικῶν κυβερνείων καί τό ἔργο τῆς ἐνίσχυσης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ».

Ἐγώ μίλησα ἤδη μέ τί τρόπο συνδυάσαμε τά ἐπισιτιστικά καθήκοντα μέ τά στρατιωτικά καί καταλαβαίνετε θαυμάσια ὅτι δέν μπορούσαμε νά μήν τά συνδυάσουμε τά καθήκοντα αὐτά. Πρέπει ὑποχρεωτικά νά τά συνδυάζουμε. Κανένα καθῆκον δέν μπορεῖ νά ἐκπληρωθεῖ, ὅταν ξεχωρίσουμε τό ἕνα ἀπό τό ἄλλο.

«7. Ὁσοναφορᾶ τή στάση μας ἀπέναντι στούς μενσεβίκους καί στούς ἐσέρους ἡ γραμμή τοῦ Κόμματος στή σημερινή κατάσταση εἶναι ἡ παρακάτω: νά μποῦν φυλακή αὐτοί πού βοηθοῦν τόν Κολτσάκ συνειδητά ἤ ἀσυνείδητα. Δέν θά ἀνεχθοῦμε στή Δημοκρατία μας ἐργαζόμενους ἀνθρώπους πού δέν βοηθοῦν πρακτικά στήν πάλη ἐνάντια στόν Κολτσάκ. Ὅμως ὑπάρχουν ἀνάμεσα στούς μενσεβίκους καί στούς ἐσέρους ἄνθρωποι πού θέλουν νά δόσουν μιά τέτια βοήθεια. Τούς ἀνθρώπους αὐτούς πρέπει νά τούς ἐνθαρύνουμε, δίνοντάς τους πρακτικές δουλιές πού ἔχουν σχέση κυρίως μέ τήν τεχνική βοήθεια στόν Κόκκινο Στρατό στά μετόπισθεν, μέ αὐστηρό ἔλεγχο τῆς δουλιᾶς αὐτῆς...»

Ἐδῶ πρέπει νά ποῦμε ὅτι τόν τελευταῖο καιρό ἀναγκαστήκαμε νά ὑποστοῦμε ἐξαιρετικά δύσκολες καί δυσάρεστες δοκιμασίες. Ξέρετε ὅτι οἱ καθοδηγητικές ὁμάδες τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων ἔβλεπαν τό ζήτημα ὡς ἑξῆς: «Σέ ὁποιαδήποτε περίπτωση, ἐμεῖς θέλουμε νά παραμείνουμε ὀπαδοί τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καί νά κατακρίνουμε ἐξίσου καί τούς μπολσεβίκους

καί τούς κολτσακικούς». Συγγνώμη, ἔπρεπε νά τούς ποῦμε, δέν ἔχουμε τώρα καιρό νά ἀσχοληθοῦμε μέ τό κοινοβούλιο. Μᾶς σφίγγουν τό λαρύγγι καί δίνουμε τήν τελευταία καί ἀποφασιστική μάχη. Δέν πρόκειται νά ἀστειευτοῦμε μαζί σας. Ἄν ἐσεῖς ὀργανώνετε παρόμοιες ἀπεργίες, κάνετε τό μεγαλύτερο ἔγκλημα ἐνάντια στήν ἐργατική τάξη. Κάθε ἀπεργία μᾶς στοιχίζει τή ζωή χιλιάδων κόκκινων στρατιωτῶν. Αὐτό τό βλέπουμε ἐπιτόπου. Σταμάτημα τῆς παραγωγῆς ὅπλων στήν Τούλα, σημαίνει ἐξολόθρευση χιλιάδων ἀγροτῶν καί ἐργατῶν· χάσιμο μερικῶν ἐργοστασίων στήν Τούλα, σημαίνει ἀφαίρεση τῆς ζωῆς ἀπό χιλιάδες ἐργάτες. Ἐμεῖς λέμε: ἐμεῖς πολεμᾶμε, δίνουμε τίς τελευταῖες δυνάμεις, θεωροῦμε τόν πόλεμο αὐτό τό μοναδικά δίκαιο καί νόμιμο πόλεμο. Ἀνάψαμε τή δάδα τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας καί σέ ὅλο τόν κόσμο. Ὅποιος, ἔστω καί στό ἐλάχιστο, ἐμποδίζει τήν πάλη αὐτή, θά τόν πολεμήσουμε ἀλύπητα. Ὅποιος δέν εἶναι μαζί μας, εἶναι ἐνάντιά μας. Καί ἄν ὑπάρχουν ἄνθρωποι — καί ξέρουμε ὅτι ἀνάμεσα στούς μενσεβίκους ὑπάρχουν τέτιοι — πού, μή ὄντας σέ θέση ἤ μή θέλοντας νά καταλάβουν αὐτό πού συμβαίνει στή Ρωσία, δέν πείστηκαν ἀκόμη ἀπό τό γεγονός ὅτι, ἄν στή Ρωσία αὐτοί οἱ «κακοί» μπολσεβίκοι ἔκαναν μιά τέτια ἐπανάσταση, στή Γερμανία ὅμως ἡ ἐπανάσταση γεννιέται μέ ἀσύγκριτα πιό μεγάλα βάσανα; Τί εἶναι ἡ τιμοκρατική ρεπουμπλικανική δημοκρατία πού ὑπάρχει ἐκεῖ; Τί θά πεῖ γερμανική ἐλευθερία; Θά πεῖ ἐλευθερία νά δολοφονεῖς τούς πραγματικούς ἀρχηγούς τοῦ προλεταριάτου: τόν Κάρλ Λῆμπκνεχτ, τήν Ρόζα Λούξεμπουργκ καί δεκάδες ἄλλους. Μ' αὐτό οἱ σαΐντεμανικοί ἀναβάλλουν τήν ἧττα τους, εἶναι φανερό ὅτι αὐτοί δέν εἶναι σέ θέση νά κυβερνοῦν. Ἀπό τίς 9 τοῦ Νοέμβρη πέρασαν 5 μῆνες ὕπαρξης τῆς ἐλευθερίας στή γερμανική Δημοκρατία. Στήν περίοδο αὐτή ἐκπρόσωποι τῆς ἐξουσίας ἦταν ἤ οἱ σαΐντεμανικοί, ἤ οἱ συνεργοί τους. Ὅμως ξέρετε ὅτι βράζει μέσα τους ἡ ἔχθρα ὅλο καί πιό δυνατά. Τό παράδειγμα αὐτό δείχνει ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει ἤ δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης, ἤ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου· τό κατά πόσο δέν ὑπάρχει ἐδῶ μέση ὁδός φαίνεται ἀπό αὐτά πού σήμερα, λογουχάρη, διαβάζουμε στήν ἐφημερίδα «Frankfurter Zeitung»[66] Ἡ ἐφημερίδα γράφει ὅτι τό παράδειγμα τῆς Οὐγγαρίας δείχνει ὅτι θά ἀναγκαστοῦμε νά βαδίσουμε πρός τό σοσιαλισμό. Ἡ Οὐγγαρία ἔδειξε ὅτι ἡ ἀστική τάξη δίνει ἐθελοντικά τήν ἐξουσία στά Σοβιέτ, ξέροντας ὅτι ἡ χώρα βρίσκεται σέ μιά τέτια ἀπελπιστική κατάσταση πού δέν μπορεῖ

κανείς νά τή σώσει, δέν μπορεῖ κανείς νά ὁδηγήσει τό λαό σέ ἕνα τέτιο δύσκολο δρόμο σωτηρίας, ἐκτός ἀπό τά Σοβιέτ. Καί στούς ἀνθρώπους πού, ταλαντευόμενοι ἀνάμεσα στό παλιό καί στό καινούργιο, λένε: ἄν καί δέν ἀναγνωρίζουμε ἰδεολογικά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ὅμως εἴμαστε ἕτοιμοι νά βοηθήσουμε τή Σοβιετική ἐξουσία, διατηρώντας τίς πεποιθήσεις μας, γιατί καταλαβαίνουμε ὅτι σ' αὐτό τό λυσσαλέο πόλεμο, χωρίς νά πολυσκεφτοῦμε, πρέπει νά πολεμήσουμε — σ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους ἀπαντοῦμε: ἄν θέλετε νά ἀσχοληθεῖτε μέ τήν πολιτική, ἐννοώντας πολιτική τήν ἐλεύθερη κριτική σας τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, μπροστά στίς κουρασμένες καί βασανισμένες μάζες, χωρίς νά ἀντιλαμβάνεστε ὅτι μ' αὐτό βοηθᾶτε τόν Κολτσάκ — λέμε: ἐνάντια στούς ἀνθρώπους αὐτούς ἀλύπητος πόλεμος. Αὐτή ἡ γραμμή δέν εἶναι εὔκολο νά ἀφομοιωθεῖ καί νά ἐφαρμοστεῖ ἀμέσως. Δέν μποροῦμε νά ἐφαρμόσουμε ἀπέναντί της μιά γραμμή. Λέμε: θέλετε νά ἀσχοληθεῖτε μέ τήν πολιτική σας; Τότε θά σᾶς παραχωρήσουμε θέση στή φυλακή ἤ σέ ἄλλες χῶρες πού θά ἀρχίσουν νά σᾶς παίρνουν. Στίς χῶρες αὐτές θά προσφέρουμε μερικές ἑκατοντάδες μενσεβίκους. Ἤ θά θελήσετε, τελικά, νά πεῖτε: θά βοηθήσουμε τή Σοβιετική ἐξουσία, γιατί διαφορετικά αὐτό σημαίνει μερικά ἀκόμη χρόνια τεράστιες συμφορές πού παρόλα αὐτά θά τελειώσουν μέ τή νίκη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Τούς ἀνθρώπους αὐτούς πρέπει μέ κάθε τρόπο νά τούς βοηθήσουμε καί νά τούς δόσουμε πρακτική δουλιά. Ἡ πολιτική αὐτή δέν μπορεῖ νά καθοριστεῖ τόσο εὔκολα καί ἀμέσως, ὅπως ἡ πολιτική πού ἔχει μιά κατεύθυνση, δμως εἶμαι βέβαιος ὅτι κάθε ἐργάτης πού βλέπει στήν πράξη τί σημαίνει σκληρός πόλεμος, τί σημαίνει ἐφοδιασμός τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, τί σημαίνουν ὅλες οἱ θηριωδίες, στίς ὁποῖες εἶναι καταδικασμένος ὁ κάθε κόκκινος στρατιώτης στό μέτωπο, κάθε ἐργάτης θά καταλάβει θαυμάσια αὐτά τά διδάγματα τῆς πολιτικῆς. Γι' αὐτό ἀπευθύνομαι σ' ἐσᾶς μέ τήν παράκληση νά ψηφίσετε τίς θέσεις αὐτές καί τά συνδικάτα νά ἐντείνουν ὅλες τίς δυνάμεις τους γιά νά ἐφαρμοστοῦν στήν πράξη δσο τό δυνατό πιό δραστήρια καί ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα.

2

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΛΑ [67]

Δέν ἔχω συγκεκριμένα στοιχεῖα σχετικά μέ τήν Τούλα καί δέν μπορῶ νά μιλήσω γιά τό ζήτημα αὐτό στηριζόμενος σέ αὐθεντικές πηγές, ὅπως οἱ προηγούμενοι σύντροφοι. Ὅμως, ξέρω τήν πολιτική φυσιογνωμία τῆς ἐφημερίδας «Βσεγκντά Βπεριόντ!». Αὐτό δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά παρότρυνση γιά ἀπεργίες. Αὐτό δείχνει ἀνεκτικότητα ἀπέναντι στούς ἐχθρούς μας, στούς μενσεβίκους πού προτρέπουν νά γίνουν ἀπεργίες. Κάποιος μοῦ ἔβαλε τήν ἐρώτηση: ἔχει ἀποδειχτεῖ αὐτό; Θά τοῦ ἀπαντήσω ὅτι, ἄν ἤμουν δικηγόρος ἤ δικαστικός, ἤ βουλευτής, θά ἤμουν ὑποχρεωμένος νά τό ἀποδείξω. Ἐγώ δέν εἶμαι οὔτε τό ἕνα, οὔτε τό ἄλλο, οὔτε τό τρίτο, γι' αὐτό δέν θά τό κάνω αὐτό καί οὔτε χρειάζεται νά τό κάνω. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἡ ΚΕ τῶν μενσεβίκων εἶναι καλύτερη ἀπό τούς μενσεβίκους πού ξεσκεπάστηκαν ἀνοιχτά στήν Τούλα σάν ὑποκινητές — ἐγώ μάλιστα δέν ἀμφιβάλλω ὅτι ἕνα μέρος ἀπό τά πιό βασικά μέλη τῆς μενσεβίκικης ἐπιτροπῆς εἶναι καλύτεροι — ὅμως στήν πολιτική πάλη, ὅταν μᾶς σφίγγουν τό λαιμό οἱ λευκοφρουρίτες, μποροῦμε ἄραγε νά κάνουμε μιά τέτια διάκριση; ἔχουμε καιρό νά τό κάνουμε αὐτό; Αὐτό εἶναι γεγονός. Ἄς ποῦμε ὅτι αὐτοί δέν ἔδειξαν ἀνεκτικότητα, ὅμως φάνηκαν ἀνίσχυροι ἀπέναντι στούς δεξιούς μενσεβίκους. Πρός τί λοιπόν ἡ συζήτηση; Οἱ δεξιοί μενσεβίκοι ἔκαναν ζύμωση γιά ἀπεργία, ὁ Μάρτοφ εἴτε ἄλλοι καταδικάζουν τούς δεξιούς αὐτούς στήν ἐφημερίδα τους. Τί, λοιπόν, μᾶς διδάσκει αὐτό; Παίρνουμε ἕνα χαρτάκι, στό ὁποῖο εἶναι γραμμένο: ἐγώ ἐπίσης καταδικάζω, όμως... (Φωνή: «Τί νά γίνει λοιπόν;».) Νά γίνει αὐτό πού κάνει τό Μπολσεβίκικο κόμμα, νά ἀκολουθηθεῖ ἡ θέση ὄχι μέ λόγια, ἀλλά μέ ἔργα. Ἡ προπαγάνδα τοῦ ἐξωτερικοῦ μήπως δέν ἐκμεταλλεύεται τή στάση ὅλων τῶν

ἐδῶ μενσεβίκων, μήπως ἡ συνδιάσκεψη τῆς Βέρνης δέν ὑποστήριζε ὅλους τούς ἰμπεριαλιστές, ὅταν αὐτοί ἔλεγαν ὅτι οἱ μπολσεβίκοι εἶναι σφετεριστές; Ἐμεῖς λέμε: ἐσεῖς πήρατε μιά τέτια θέση, τή στιγμή πού οἱ συμμορίες τοῦ Κολτσάκ μᾶς καταφέρνουν χτύπημα, ἀπό τό ὁποῖο χιλιάδες κόκκινοι στρατιῶτες σκοτώθηκαν στή χώρα μας, πού τήν πατοῦν οἱ ἰμπεριαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου. Ἴσως, ὕστερα ἀπό δυό χρόνια, ὅταν νικήσουμε τόν Κολτσάκ, νά τό ξεκαθαρίσουμε αὐτό, ὄχι ὅμως τώρα. Τώρα πρέπει νά πολεμήσουμε, γιά νά νικήσουμε μέσα σέ μερικούς μῆνες τόν ἐχθρό, πού ξέρετε σέ τί καταδικάζει τούς ἐργάτες. Τό ξέρετε αὐτό, ἔχοντας γιά παράδειγμα τό Ἰβαστσένκοβο[68] καί ξέρετε τί κάνει ὁ Κολτσάκ.

3
ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Σύντροφοι! Ἕνας ἀπό τούς ὁμιλητές, πού εἶπε ὅτι εἶναι ὁμιλητής ἀπομέρους τῆς ἀντιπολίτευσης, ἀπαίτησε γιά τήν ἀπόφαση νά ἀπευθυνθοῦμε στό Σύνταγμά μας. Ὅταν τό ἄκουσα αὐτό, σκέφτηκα: μήπως ὁ ὁμιλητής μπέρδευε τό Σύνταγμά μας μέ τό Σύνταγμα τῶν Σάιντεμαν; Ὁ Σάιντεμαν καί ὅλες οἱ ρεπουμπλικανικές δημοκρατίες ὑποσχέθηκαν σέ ὅλους τούς πολίτες κάθε εἴδους ἐλευθερίες. Οἱ ἀστικές δημοκρατίες τό ὑπόσχονταν αὐτό σέ ὅλους, ἑκατοντάδες χρόνια. Ξέρετε ποῦ ἔφτασαν αὐτές οἱ ἀστικές δημοκρατίες καί πῶς χρεοκόπησαν τώρα σέ παγκόσμια κλίμακα. Ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν εἶναι μέ τό μέρος τῶν κομμουνιστῶν, σέ ὅλο τόν κόσμο δημιουργήθηκε μάλιστα ἡ λέξη «σοβιετιστής», πού δέν ὑπάρχει στή Ρωσία, καί μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι σέ ὁποιαδήποτε χώρα καί ἄν πᾶμε, ἄν ποῦμε τή λέξη «σοβιετιστής», θά μᾶς καταλάβουν ὅλοι καί θά μᾶς ἀκολουθήσουν. Στό ἄρθρο 23 τοῦ Συντάγματος ἀναφέρεται:

> «Ἡ ΣΟΣΔΡ, καθοδηγούμενη ἀπό τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης γενικά, στερεῖ ἀπό ὁρισμένα πρόσωπα καί ἀπό ὁρισμένες ὁμάδες τά δικαιώματα πού χρησιμοποιοῦνται σέ βάρος τῶν συμφερόντων τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης».

Ἐμεῖς δέν ὑποσχεθήκαμε δεξιά καί ἀριστερά ἐλευθερίες, ἀλλά, ἀντίθετα, γράψαμε στό Σύνταγμα, πού μεταφράστηκε σέ ὅλες τίς γλῶσσες: καί στά γερμανικά, καί στά ἀγγλικά, καί στά ἰταλικά, καί στά γαλλικά, καί δηλώσαμε ἀνοιχτά ὅτι θά στερήσουμε τήν ἐλευθερία ἀπό τούς σοσιαλιστές, ἄν τή χρησιμοποιοῦν σέ βάρος τῶν συμφερόντων τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἄν καλύπτουν τήν ἐλευθερία τῶν καπιταλιστῶν. Νά γιατί ἡ παρα-

πομπή στό Σύνταγμα αὐτό ἦταν καί τυπικά ἐσφαλμένη. Δηλώσαμε ἀνοιχτά ὅτι στή μεταβατική περίοδο, στήν περίοδο τῆς λυσσαλέας πάλης ὄχι μόνο δέν ὑποσχόμαστε ἐλευθερίες δεξιά καί ἀριστερά, ἀλλά λέμε προκαταβολικά ὅτι θά στερήσουμε τά δικαιώματα ἀπό τούς πολίτες ἐκείνους πού ἐμποδίζουν τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Καί ποιός θά κρίνει γι' αὐτό; — Θά κρίνει τό προλεταριάτο.

Ἐδῶ προσπάθησαν νά μεταθέσουν τό ζήτημα στά πλαίσια τῆς κοινοβουλευτικῆς πάλης. Ἐγώ πάντα ἔλεγα ὅτι εἶναι θαυμάσιος ὁ κοινοβουλευτισμός, ὅμως δέν εἶναι καιρός τώρα γιά κοινοβούλια. Βλέποντας ὅτι ἡ κυβέρνηση δηλώνει πώς ἡ κατάσταση εἶναι δύσκολη, ὁ σ. Λοζόβσκι λέει: τότε λοιπόν ὁ πληθυσμός πρέπει νά ὑποβάλει δεκάδες διεκδικήσεων. Ἔτσι ἔκαναν ὅλοι οἱ βουλευτές στούς «παλιούς καλούς καιρούς», ὅμως τώρα δέν εἶναι ὥρα γιά τέτια πράγματα. Ξέρω ὅτι ἔχουμε τεράστιες ἀδυναμίες, ξέρω ὅτι στήν Οὐγγαρία ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά εἶναι καλύτερη ἀπ' ὅ,τι σ' ἐμᾶς. Ὅταν ὅμως τήν ὥρα τῆς ἐπιστράτευσης μᾶς λένε: προτείνεται τό ἕνα, προτείνεται τό ἄλλο καί προτείνεται τό τρίτο — κι' ἐμπρός νά ἀρχίσουμε τά παζαρέματα — ἐγώ λέω ὅτι μιά τέτια ἐφαρμογή μεθόδων τοῦ παλιοῦ κοινοβουλευτισμοῦ εἶναι ἀκατάλληλη, ὅτι οἱ συνειδητοί ἐργάτες ἤδη τήν ἀπόκρουσαν. Δέν βρίσκεται ἐδῶ τό ζήτημα.

Ἐμεῖς τή βασική γραμμή τήν καθορίσαμε σάν ταξική πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους, ἐνάντια στά εὔπορα στοιχεῖα πού εἶναι ἐνάντιά μας. Ὅταν τό ἐξασφαλίσαμε αὐτό, εἴπαμε: τώρα πρέπει νά καθορίσουμε πιό σωστή θέση ἀπέναντι στόν μεσαῖο ἀγρότη. Αὐτό εἶναι πολύ δύσκολη δουλιά. Σέ στιγμές μεγάλου κινδύνου πρέπει νά βοηθᾶτε τή Σοβιετική ἐξουσία, αὐτή πού ὑπάρχει. Στούς μῆνες αὐτούς δέν πρόκειται νά ἀλλάξουμε. Ἐδῶ δέν ὑπάρχει μέση ὁδός καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει. Νά δημιουργήσουμε τή μέση αὐτή ὁδό μέ τεχνητές κοινοβουλευτικές μεθόδους σημαίνει νά σταθοῦμε σέ ὀλισθηρό ἔδαφος. Ὅταν ὁ ὁμιλητής εἶπε ὅτι ὁλόκληρη ἡ ἀγροτιά εἶναι ἐνάντιά μας, αὐτό εἶναι μιά ἀπό τίς «μικρές» ἐκεῖνες ὑπερβολές πού στήν πράξη παροτρύνουν σέ ἐξέγερση τούς ἀριστερούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους. Ἡ τεράστια πλειοψηφία ξέρει ὅτι ἡ ἀγροτιά στή μεγάλη της πλειοψηφία εἶναι μαζί μας. Αὐτή γιά πρώτη φορά ἀπόκτησε Σοβιετική ἐξουσία. Ἀκόμη καί τά συνθήματα τῆς ἐξέγερσης, πού ἀγκάλιασε ἀσήμαντα τμήματα τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν, ἦταν: «Ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ὑπέρ τῶν μπολσεβίκων, κάτω ἡ κομμούνια». Ἐμεῖς λέμε: ἡ πάλη ἐνάντια σ' αὐτό θά εἶναι πολύ

ἐπίμονη, γιατί ἡ διανόηση μᾶς ἔκανε σαμποτάζ. Ὑποχρεωθήκαμε νά πάρουμε περισσότερο κακά στοιχεῖα τῆς διανόησης, παρά καλά. Ἀφοῦ τά καλά στοιχεῖα τῆς διανόησης γύρισαν τίς πλάτες, ἀναγκαστήκαμε νά πάρουμε τά κακά.

Ὁ σ. Ρομάνοφ πρότεινε ἀπόφαση πού ὁ ἴδιος ἐφάρμοζε μετά τή σύλληψη τῶν συντρόφων του. Αὐτοί δηλώνουν: «Ἀπαιτοῦμε γιά ὅλους ἐλευθερία...». (Ὁ Λένιν διαβάζει τήν ἀπόφαση.) Οἱ ἐργάτες μετά ἔπιασαν δουλιά, ὅμως αὐτό μᾶς στοίχισε μερικές χιλιάδες χαμένες μέρες καί μερικές χιλιάδες ζωές κόκκινων στρατιωτῶν, ἐργατῶν καί ἀγροτῶν στό Ἀνατολικό μέτωπο.

Ἐγώ κρίνω λογικά καί κατηγορηματικά: τί εἶναι καλύτερο, νά βάλουμε στή φυλακή μερικές δεκάδες ἤ ἑκατοντάδες ὑποκινητές, ἐνόχους ἤ μή ἐνόχους, συνειδητούς ἤ μή συνειδητούς, ἤ νά χάσουμε χιλιάδες κόκκινους στρατιῶτες καί ἐργάτες; — τό πρῶτο εἶναι καλύτερο. Καί ἄς μέ κατηγορήσουν γιά ὁποιαδήποτε θανάσιμα ἁμαρτήματα καί παραβιάσεις τῶν ἐλευθεριῶν· ἐγώ θά παραδεχτῶ τήν ἐνοχή μου, ὅμως τά συμφέροντα τῶν ἐργατῶν θά ἐξυπηρετηθοῦν. Ἦλθε ἕνας τέτιος καιρός πού ὁ λαός κουράστηκε, καί τά συνειδητά στοιχεῖα πρέπει νά τόν βοηθήσουν νά ἀντέξει αὐτούς τούς λίγους μῆνες. Δέν νικήσαμε ἐμεῖς στήν Ὀδησσό, γιατί εἶναι ἀστεῖο καί νά σκεφτεῖ κανείς ὅτι νικήσαμε. Καταλάβαμε τήν Ὀδησσό, γιατί οἱ στρατιῶτες τους δέν πήγαιναν στή μάχη. Ἔχω τηλεγράφημα ἀπό τό Βόρειο μέτωπο, στό ὁποῖο γράφουν: «Στεῖλτε τούς ἄγγλους αἰχμαλώτους στό μέτωπο». Οἱ σύντροφοι ἐδῶ λένε ὅτι οἱ ἄγγλοι κλαῖνε καί δηλώνουν: δέν πᾶμε πίσω, στό στρατό. Τί σημαίνει αὐτό; Τά στρατεύματά τους δέν πηγαίνουν στή μάχη. Εἶναι δέκα φορές πιό δυνατοί ἀπό μᾶς καί δέν πηγαίνουν.

Νά γιατί, ὅταν μᾶς λένε: πολλά ὑποσχεθήκατε, ὅμως τίποτε δέν ἐκπληρώσατε, ἀπαντᾶμε: ἐκπληρώσαμε τό βασικό. Ὑποσχεθήκαμε ὅτι ἀρχίζουμε μιά ἐπανάσταση, ἡ ὁποία θά γίνει παγκόσμια, καί αὐτή ἄρχισε, καί τώρα ἔγινε τόσο σταθερή πού ἡ διεθνής μας θέση εἶναι θαυμάσια, αὐτή τή βασική μας ὑπόσχεση τήν ἐκπληρώσαμε καί αὐτό, ἀσφαλῶς, τό κατάλαβε ἡ πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν. Κατάλαβαν ὅτι τώρα μᾶς χωρίζουν μόνο μερικοί μῆνες ἀπό τή νίκη ἐνάντια στόν καπιταλισμό σέ ὅλο τόν κόσμο. Καί τί νά γίνει, ἄν ὁρισμένα στοιχεῖα στή διάρκεια αὐτῶν τῶν λίγων μηνῶν κουράστηκαν, τί νά γίνει λοιπόν· νά παίζουμε μ' αὐτά, νά τά ὑποκινοῦμε σέ ἐξέγερση ἤ,

ἀντίθετα, νά βοηθήσουμε τούς κουρασμένους νά ἀντέξουν αὐτούς τούς μερικούς μῆνες πού κρίνουν τήν ἔκβαση τοῦ πολέμου. Βλέπετε ὅτι στό Νότο μέσα σέ λίγους μῆνες θά τελειώσουμε ἐντελῶς καί θά ἀπελευθερώσουμε τό στρατό γιά νά πάει στήν Ἀνατολή, πού σημαίνει ὅτι ἡ Ἀντάντ — καί οἱ ἄγγλοι, καί οἱ γάλλοι, καί οἱ ἀμερικανοί — χρεοκόπησαν, αὐτό εἶναι γεγονός. Στήν Ὀδησσό εἶχαν δέκα χιλιάδες στρατό καί στόλο — νά πῶς εἶχαν τά πράγματα. Ἐδῶ τό ζήτημα δέν βρίσκεται στόν κοινοβουλευτισμό, μά οὔτε καί στίς ὑποχωρήσεις — αὐτό δέν τό ὑποσχόμαστε καί δέν μποροῦμε νά τό ὑποσχεθοῦμε — ἐδῶ τό ζήτημα εἶναι πώς, ὅταν ὁ λαός κουράστηκε ἀπό τόν πόλεμο, ὅταν ἡ πείνα πιέζει βαριά, ποιό εἶναι τό καθῆκον τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου, τοῦ συνειδητοῦ τμήματος τῶν ἐργατῶν; Θά ἀνεχτοῦμε αὐτό τό παιχνίδι μέ τήν κούραση; Γιατί αὐτό θά γίνει παιχνίδι. Ἄν ποῦμε: σταματοῦμε τόν πόλεμο, οἱ μή συνειδητές μάζες θά ψηφίσουν νά γίνει αὐτό, ἐνῶ τό συνειδητό τμῆμα λέει: ἐσύ μπορεῖς νά τελειώσεις σέ μερικούς μῆνες. Πρέπει νά ἐνθαρύνουμε τούς κουρασμένους, νά τούς ὑποστηρίξουμε, νά τούς ὁδηγήσουμε. Οἱ ἴδιοι οἱ σύντροφοι βλέπουν ὅτι ὁ συνειδητός ἐργάτης ὁδηγεῖ δεκάδες κουρασμένων. Αὐτό λέμε καί αὐτό ἀπαιτοῦμε. Σ' αὐτό καί συνίσταται ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ὅτι ἡ μιά τάξη ὁδηγεῖ τήν ἄλλη, γιατί εἶναι πιό ὀργανωμένη, πιό συσπειρωμένη, πιό συνειδητή. Οἱ μή συνειδητοί πέφτουν σέ ὁποιαδήποτε παγίδα καί ἀπό τήν κούραση εἶναι ἕτοιμοι γιά ὅλα, ἐνῶ τό συνειδητό τμῆμα λέει: πρέπει νά ἀντέξουμε, γιατί ὕστερα ἀπό μερικούς μῆνες νικᾶμε σέ ὅλο τόν κόσμο. Νά πῶς μπαίνει τό ζήτημα. Θά μοῦ ἐπιτραπεῖ νά πιστεύω ὅτι δέν ἦλθε ὁ καιρός γιά κοινοβουλευτικές συζητήσεις: πρέπει νά τραβήξουμε γιά μιά νέα ἀκόμη ὑπερένταση δυνάμεων, ἔτσι πού στή διάρκεια τῶν μηνῶν αὐτῶν νά νικήσουμε καί νά νικήσουμε ὁριστικά πιά.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑ ΤΟΥ ΑΝΡΙ ΓΚΙΛΜΠΟ «Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ»

Ἡ μπροσούρα τοῦ σ. *Γκιλμπό* εἶναι ἐξαιρετικά ἐπίκαιρη. Ἡ ἱστορία τοῦ σοσιαλιστικοῦ καί τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος τῶν διαφόρων χωρῶν στήν περίοδο τοῦ πολέμου πρέπει νά γραφτεῖ γιά ὅλες τίς χῶρες. Ἡ ἱστορία αὐτή δείχνει καθαρά, καθαρότατα τήν ἀργή, ἀλλά σταθερή στροφή πρός τά ἀριστερά, τήν προώθηση τῆς ἐργατικῆς τάξης πρός τό μέρος τῆς ἐπαναστατικῆς σκέψης καί τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης. Ἡ ἱστορία αὐτή ἀποκαλύπτει, ἀπό τή μιά μεριά, τίς βαθιές ρίζες τῆς III, τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τήν προετοιμασία της, πού εἶναι ἰδιόμορφη στό ἐσωτερικό κάθε ἔθνους, ἀνάλογα μέ τίς ἱστορικές ἰδιομορφίες του. Τίς βαθιές ρίζες τῆς III Διεθνοῦς πρέπει νά τίς ξέρουμε, γιά νά καταλάβουμε ὅτι ἡ III Διεθνής ἦταν ἀναπόφευκτη, καί οἱ δρόμοι πού ὁδήγησαν σ' αὐτή τά διάφορα ἐθνικά σοσιαλιστικά κόμματα, διαφορετικοί.

Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἡ ἱστορία τοῦ σοσιαλιστικοῦ καί συνδικαλιστικοῦ κινήματος στήν περίοδο τοῦ πολέμου μᾶς δείχνει τήν ἀρχή τῆς χρεοκοπίας τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, τήν ἀρχή τῆς στροφῆς ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία πρός τή σοβιετική ἤ τήν προλεταριακή δημοκρατία. Τή μεγάλη αὐτή κοσμοϊστορική ἀλλαγή δέν μποροῦν νά τήν καταλάβουν ἀκόμη πάρα πολλοί σοσιαλιστές, ἐπειδή εἶναι δεμένοι μέ τίς ἁλυσίδες τῆς ρουτίνας, τῆς φιλισταϊκῆς ὑπόκλισης μπροστά σ' ἐκεῖνο πού ὑπάρχει καί πού ὑπῆρχε χθές, τῆς μικροαστικῆς τύφλωσης ἀπέναντι σ' αὐτό πού γεννάει ἡ ἱστορία τοῦ καπιταλισμοῦ πού πεθαίνει σέ ὅλες τίς χῶρες.

Ὁ σ. *Γκιλμπό* ἀνάλαβε νά γράψει τή σύντομη ἱστορία τοῦ γαλλικοῦ σοσιαλιστικοῦ καί συνδικαλιστικοῦ κινήματος στήν

περίοδο τοῦ πολέμου. Ἡ καθαρή καί ἀκριβής ἀπαρίθμηση τῶν γεγονότων δείχνει ἀνάγλυφα στόν ἀναγνώστη τήν ἀρχή τῆς μεγάλης στροφῆς, τῆς καμπῆς στήν ἱστορία τοῦ σοσιαλισμοῦ. Μπορεῖ νά εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ἡ μπροσούρα τοῦ *Γκιλμπό* ὄχι μόνο θά βρεῖ τήν πιό πλατιά διάδοση σέ ὅλους τούς συνειδητούς ἐργάτες, ἀλλά καί θά γίνει αἰτία νά γραφοῦν μιά σειρά ἄλλες παρόμοιες μπροσοῦρες, ἀφιερωμένες στήν ἱστορία τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῶν ἄλλων χωρῶν στήν περίοδο τοῦ πολέμου.

Ν. Λένιν

Μόσχα, 13. IV. 1919.

Δημοσιεύτηκε στή γαλλική γλώσσα τό 1919 στό βιβλίο: H. Guilbeaux. «Le mouvement socialiste et syndicaliste francais pendant la guerre (Esquisse historique). 1914-1918». Pg.

Στή ρωσική γλώσσα πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1920 στό βιβλίο: Α. Γκιλμπό. «Ὁ σοσιαλισμός καί ὁ συνδικαλισμός στή Γαλλία στήν περίοδο τοῦ πολέμου. Ἱστορικό δοκίμιο». Πετρούπολη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ρωσικῆς ἔκδοσης τοῦ βιβλίου

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ 15 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1919

ΣΥΝΤΟΜΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ σ. Λένιν θυμίζει τά λόγια ἑνός γερμανοῦ στρατηγοῦ πού ἔλεγε — πώς ἄν οἱ στρατιῶτες ἤξεραν γιατί πολεμοῦν, δέν θά ὑπῆρχε καί πόλεμος. Ἀλλιῶς ἔχει τό ζήτημα τώρα. Μπροστά στόν Κόκκινο Στρατό μπῆκαν μεγάλα συγκεκριμένα καθήκοντα — ἡ ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁ ἐργατοαγροτικός Κόκκινος Στρατός μας κάθε μέρα ὅλο καί ἀναπτύσσεται καί δυναμώνει. Τήν ἀνάπτυξη αὐτή τήν καθορίζει τό γεγονός ὅτι οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ἔχουν βαθιά συνείδηση τῶν σκοπῶν τους, καί ἄν τώρα στό Ἀνατολικό μέτωπο ἔχουμε μιά σειρά ἀποτυχίες, ὅμως, ὁπωσδήποτε, πρέπει νά σταματήσουμε καί νά τσακίσουμε τόν Κολτσάκ καί θά τόν τσακίσουμε. Οἱ συμμορίες τοῦ Κρασνόφ δημιούργησαν πολλές φορές σοβαρή κατάσταση γιά τή Σοβιετική Ρωσία καί, παρόλη τήν ὑποστήριξη ἀπό ὁλόκληρο τόν ἀστικό κόσμο, τσακίστηκαν καί πολύ γρήγορα θά ἐξοντωθοῦν τελείως. Αὐτό μπορέσαμε νά τό πετύχουμε μόνο χάρη στή συνειδητότητα τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν. Παίρνοντας τήν κόκκινη σημαία ἀπό τήν ἀχτιδική ἐπιτροπή, πρέπει νά τήν πᾶτε μπροστά μέ σταθερότητα καί σιγουριά. Κάθε μέρα φέρνει τήν εἴδηση πώς ὑψώθηκε πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ ἡ κόκκινη σημαία τῆς ἀπελευθέρωσης. Μπροστά στά μάτια σας σχηματίστηκε ἡ Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Οὐγγαρίας, ἡ Σοβιετική Βαυαρία, ἡ Τρίτη, ἡ Κομμουνιστική

Διεθνής, καί πολύ γρήγορα θά δεῖτε νά σχηματίζεται ἡ Παγκόσμια Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ.

Ζήτω ἡ Παγκόσμια Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ!

Ζήτω ὁ Κόκκινος Στρατός!

Ζήτω οἱ κόκκινοι διοικητές! (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 83,
17 τοῦ Ἀπρίλη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

Η ΤΡΙΤΗ ΔΙΕΘΝΗΣ
ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Οἱ ἰμπεριαλιστές τῶν χωρῶν τῆς «Συνεννόησης» κάνουν ἀποκλεισμό τῆς Ρωσίας, προσπαθώντας νά ἀποκόψουν τή Σοβιετική Δημοκρατία, πού τή θεωροῦν ἑστία μόλυνσης, ἀπό τόν καπιταλιστικό κόσμο. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί πού παινεύονται γιά τό «δημοκρατισμό» τῶν θεσμῶν τους εἶναι σέ τέτιο βαθμό τυφλωμένοι ἀπό τό μίσος τους πρός τή Σοβιετική Δημοκρατία, πού δέν ἀντιλαμβάνονται πόσο γελοιοποιοῦν οἱ ἴδιοι τόν ἑαυτό τους. Γιά σκεφθεῖτε μονάχα: οἱ προηγμένες, οἱ πιό πολιτισμένες καί «δημοκρατικές» χῶρες, πού εἶναι ἐξοπλισμένες ὥς τά δόντια καί ἀπό στρατιωτική ἄποψη κυριαρχοῦν ὁλοκληρωτικά πάνω σέ ὅλη τή γῆ, φοβοῦνται σάν τή φωτιά τήν *ἰδεολογική* μόλυνση πού προέρχεται ἀπό μιά καταστραμένη, πεινασμένη, καθυστερημένη καί, ὅπως αὐτοί πιστεύουν, ἀκόμη καί μισοβάρβαρη χώρα!

Καί μόνο ἡ ἀντίφαση αὐτή ἀνοίγει τά μάτια τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ὅλων τῶν χωρῶν καί βοηθάει νά ξεσκεπάσουμε τήν ὑποκρισία τῶν ἰμπεριαλιστῶν Κλεμανσώ, Λόυντ Τζώρτζ, Οὐίλσων καί τῶν κυβερνήσεών τους.

Δέν μᾶς βοηθᾶ ὅμως μόνο ἡ τύφλωση τῶν καπιταλιστῶν ἀπό τό μίσος τους ἐνάντια στά Σοβιέτ, ἀλλά καί ἡ φαγωμάρα ἀνάμεσά τους, πού τούς σπρώχνει νά βάζουν τρικλοποδιές ὁ ἕνας στόν ἄλλον. Ἔκλεισαν μεταξύ τους πραγματική συνωμοσία σιωπῆς, γιατί φοβοῦνται περισσότερο ἀπό ὅλα τή διάδοση ἀληθινῶν εἰδήσεων γιά τή Σοβιετική Δημοκρατία γενικά καί τῶν ἐπίσημων ντοκουμέντων της εἰδικά. Ὡστόσο τό κύριο ὄργανο τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς τάξης «Ὁ Χρόνος» («Le Temps»)[69] δημοσίευσε τήν πληροφορία ὅτι ἱδρύθηκε στή Μόσχα ἡ III, ἡ Κομμουνιστική Διεθνής.

Γι' αὐτό ἐκφράζουμε εὐσεβάστως τίς εὐχαριστίες μας στό κύριο ὄργανο τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς τάξης, στό φορέα αὐτό τοῦ γαλλικοῦ σωβινισμοῦ καί ἰμπεριαλισμοῦ. Εἴμαστε ἕτοιμοι νά στείλουμε στήν ἐφημερίδα «Ὁ Χρόνος» πανηγυρικό μήνυμα σέ ἔνδειξη εὐγνωμοσύνης, γιατί μᾶς βοηθᾶ τόσο πετυχημένα καί τόσο ἔξυπνα.

Ἀπό τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἡ ἐφημερίδα «Ὁ Χρόνος» διατύπωσε τήν πληροφορία της μέ βάση τήν εἴδηση πού μετέδοσε ὁ ἀσύρματός μας φαίνεται ὁλοκάθαρα ὁ σκοπός πού ἐπιδίωκε αὐτό τό ὄργανο τῆς χρηματοσακούλας. Ἤθελε νά ἐρεθίσει τόν Οὐίλσων, νά τόν τσούξει: κοιτάξτε, λέει, μέ τί ἀνθρώπους ἐπιτρέπετε διαπραγματεύσεις! Οἱ σοφολογιώτατοι, πού γράφουν κατά παραγγελία τῆς χρηματοσακούλας, δέν βλέπουν ὅτι ἡ προσπάθειά τους νά φοβερίσουν τόν Οὐίλσων μέ τό σκιάχτρο τῶν μπολσεβίκων μετατρέπεται στά μάτια τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν σέ ρεκλάμα γιά τούς μπολσεβίκους. Ἀκόμη μιά φορά: ἐκφράζουμε εὐσεβάστως τήν εὐγνωμοσύνη μας στό ὄργανο τῶν γάλλων ἑκατομμυριούχων!

Ἡ ἵδρυση τῆς III Διεθνοῦς ἔγινε μέσα σέ τέτια διεθνή κατάσταση πού καμιά ἀπαγόρευση, κανένα μικρόπρεπο καί ἄθλιο τέχνασμα τῶν ἰμπεριαλιστῶν τῆς «Συνεννόησης» ἤ τῶν λακέδων τοῦ καπιταλισμοῦ, ὅπως οἱ Σάιντεμαν στή Γερμανία καί οἱ Ρέννερ στήν Αὐστρία, δέν εἶναι σέ θέση νά ἐμποδίσει τή διάδοση μέσα στήν ἐργατική τάξη ὅλου τοῦ κόσμου τῆς εἴδησης γιά τήν ἵδρυση αὐτῆς τῆς Διεθνοῦς καί τῆς συμπάθειας ἀπέναντί της. Τήν κατάσταση αὐτή τή δημιούργησε ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση πού ὁλοφάνερα ἀναπτύσσεται παντοῦ, ὄχι μέ τήν ἡμέρα, ἀλλά μέ τήν ὥρα. Τήν κατάσταση αὐτή τή δημιούργησε τό *σοβιετικό* κίνημα μέσα στίς ἐργαζόμενες μάζες, πού ἔχει ἀποκτήσει τέτια δύναμη, ὥστε νά γίνει πραγματικά *παγκόσμιο.*

Ἡ Πρώτη Διεθνής (1864-1872) ἔβαλε τά θεμέλια τῆς παγκόσμιας ὀργάνωσης τῶν ἐργατῶν γιά τήν προετοιμασία τῆς ἐπαναστατικῆς τους ἐπίθεσης ἐνάντια στό κεφάλαιο. Ἡ Δεύτερη Διεθνής (1889-1914) ἦταν ἡ διεθνής ὀργάνωση τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος πού ἀναπτυσσόταν σέ *πλάτος,* κι' αὐτό ἔγινε ὄχι χωρίς μιά προσωρινή πτώση τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐπιπέδου, ὄχι χωρίς ἕνα προσωρινό δυνάμωμα τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, πού σέ τελευταία ἀνάλυση ὁδήγησε στήν ἐπαίσχυντη χρεοκοπία αὐτῆς τῆς Διεθνοῦς.

Ἡ Τρίτη Διεθνής οὐσιαστικά δημιουργήθηκε τό 1918, ὅταν τό πολύχρονο προτσές τῆς πάλης ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό

καί τό σοσιαλσωβινισμό, ἰδιαίτερα στήν περίοδο τοῦ πολέμου, ὁδήγησε στή συγκρότηση Κομμουνιστικῶν κομμάτων σέ μιά σειρά ἔθνη. Ἐπίσημα ἡ ΙΙΙ Διεθνής ἱδρύθηκε στό πρῶτο της συνέδριο, τό Μάρτη τοῦ 1919 στή Μόσχα. Καί τό πιό χαρακτηριστικό γνώρισμα αὐτῆς τῆς Διεθνοῦς, ἡ ἀποστολή της εἶναι: νά ἐκπληρώσει, νά ἐφαρμόσει στήν πράξη τίς ὑποθῆκες τοῦ μαρξισμοῦ καί νά πραγματοποιήσει τά αἰώνια ἰδανικά τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος — αὐτό τό πιό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς ἐκδηλώθηκε ἀμέσως μέ τό ὅτι ἡ νέα, ἡ τρίτη, «Διεθνής ἕνωση τῶν ἐργατῶν» ἄρχισε *ἀπό τώρα κιόλας νά συμπίπτει*, ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό, μέ τήν *Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν*.

Ἡ Πρώτη Διεθνής ἔβαλε τά θεμέλια τοῦ προλεταριακοῦ καί παγκόσμιου ἀγώνα γιά τό σοσιαλισμό.

Ἡ Δεύτερη Διεθνής ἦταν ἡ ἐποχή τῆς προετοιμασίας τοῦ ἐδάφους γιά μιά πλατιά, μαζική διάδοση τοῦ κινήματος σέ μιά σειρά χῶρες.

Ἡ Τρίτη Διεθνής ἀφομοίωσε τούς καρπούς τῆς δουλιᾶς τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, καθάρισε τήν ὀπορτουνιστική, σοσιαλσωβινιστική, ἀστική καί μικροαστική βρωμιά της κι' *ἄρχισε νά πραγματοποιεῖ* τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ Διεθνής ἕνωση τῶν κομμάτων, πού καθοδηγοῦν τό πιό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ κόσμου, τό κίνημα τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἀνατροπή τοῦ ζυγοῦ τοῦ κεφαλαίου, ἔχει τώρα μιά βάση πού ἡ στερεότητά της εἶναι χωρίς προηγούμενο: ἀρκετές *Σοβιετικές δημοκρατίες* πού ἐνσαρκώνουν σέ διεθνή κλίμακα τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, τή νίκη του κατά τοῦ καπιταλισμοῦ.

Ἡ κοσμοϊστορική σημασία τῆς ΙΙΙ, τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς συνίσταται στό ὅτι ἄρχισε νά κάνει πράξη τό πιό μεγάλο σύνθημα τοῦ Μάρξ, τό σύνθημα πού συνόψισε τήν ἑκατοντάχρονη ἐξέλιξη τοῦ σοσιαλιστικοῦ καί ἐργατικοῦ κινήματος, τό σύνθημα πού ἐκφράζεται μέ τήν ἔννοια: δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ μεγαλοφυής αὐτή πρόβλεψη, ἡ μεγαλοφυής αὐτή θεωρία γίνεται πραγματικότητα.

Οἱ λατινικές αὐτές λέξεις μεταφράστηκαν τώρα σέ ὅλες τίς ἐθνικές γλῶσσες τῆς σύγχρονης Εὐρώπης — κάτι περισσότερο: σέ ὅλες τίς γλῶσσες τοῦ κόσμου.

Ἄρχισε μιά καινούργια ἐποχή τῆς παγκόσμιας ἱστορίας.

Ἡ ἀνθρωπότητα ἀποτινάσσει τήν τελευταία μορφή τῆς δουλείας: τήν καπιταλιστική ἤ μισθωτή δουλεία.

Ἡ ἀνθρωπότητα, ἀπελευθερωμένη ἀπό τή δουλεία, περνάει γιά πρώτη φορά στήν παγκόσμια ἐλευθερία.

Πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ, ὥστε ἡ πρώτη χώρα ὅπου πραγματοποιήθηκε ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί ὀργανώθηκε ἡ Σοβιετική δημοκρατία, νά εἶναι μιά ἀπό τίς πιό καθυστερημένες εὐρωπαϊκές χῶρες; Δέν θά κάνουμε ἴσως λάθος, ἄν ποῦμε ὅτι ἀκριβῶς αὐτή ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στήν καθυστέρηση τῆς Ρωσίας καί στό «ἅλμα» της στήν ἀνώτερη μορφή τοῦ δημοκρατισμοῦ, μέσω τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας στή σοβιετική ἤ τήν προλεταριακή δημοκρατία, ὅτι ἀκριβῶς αὐτή ἡ ἀντίθεση ἦταν μιά ἀπό τίς αἰτίες (ἐκτός ἀπό τήν πίεση πού ἀσκοῦν πάνω στήν πλειοψηφία τῶν ἡγετῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ οἱ ὀπορτουνιστικές συνήθειες καί οἱ φιλισταϊκές προλήψεις) πού δυσκόλεψαν ἐξαιρετικά ἤ καθυστέρησαν τήν κατανόηση τοῦ ρόλου τῶν Σοβιέτ στή Δύση.

Οἱ ἐργατικές μάζες συνέλαβαν μέ τό ἔνστικτό τους σέ ὅλο τόν κόσμο τή σημασία τῶν Σοβιέτ σάν ὅπλου πάλης τοῦ προλεταριάτου καί σάν μορφῆς τοῦ προλεταριακοῦ κράτους. Οἱ χαλασμένοι ὅμως ἀπό τόν ὀπορτουνισμό «ἡγέτες» ἐξακολουθοῦσαν καί ἐξακολουθοῦν νά προσκυνοῦν τήν ἀστική δημοκρατία, ὀνομάζοντάς την «δημοκρατία» γενικά.

Εἶναι ἄραγε ἐκπληκτικό ὅτι ἡ πραγματοποίηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἔδειξε πρίν ἀπόλα τήν «ἀντίφαση» ἀνάμεσα στήν καθυστέρηση τῆς Ρωσίας καί στό «ἅλμα» της *πάνω* ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία; Θά ἦταν ἐκπληκτικό, ἄν ἡ ἱστορία μᾶς χάριζε μιά *νέα* μορφή δημοκρατίας *χωρίς* μιά σειρά ἀντιφάσεις.

Ὁ κάθε σοσιαλιστής, ἀκόμη καί ὁ κάθε ἄνθρωπος πού ξέρει τή σύγχρονη ἐπιστήμη γενικά, ἄν τοῦ βάλετε τό ἐρώτημα: «Εἶναι πιθανό τό πέρασμα τῶν διαφόρων καπιταλιστικῶν χωρῶν στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου κατά τρόπο ἰσόμετρο ἤ ἁρμονικά συμμετρικό;» — θά ἀπαντήσει σ' αὐτό τό ἐρώτημα ὁπωσδήποτε ἀρνητικά. Ποτέ δέν ὑπῆρξε καί δέν μποροῦσε νά ὑπάρξει στόν κόσμο τοῦ καπιταλισμοῦ οὔτε ἰσομετρία, οὔτε ἁρμονία, οὔτε συμμετρία. Ἡ κάθε χώρα ἀνάπτυσσε ἐξαιρετικά ἔντονα πότε τή μιά καί πότε τήν ἄλλη πλευρά, ἤ χαρακτηριστικό, ἤ ὁμάδα ἰδιοτήτων τοῦ καπιταλισμοῦ καί τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Τό προτσές τῆς ἀνάπτυξης συντελοῦνταν ἀνισόμετρα.

῞Οταν ἡ Γαλλία ἔκανε τή μεγάλη της ἀστική ἐπανάσταση καί ξυπνοῦσε ὅλη τήν εὐρωπαϊκή ἤπειρο σέ μιά ἱστορικά νέα ζωή, ἡ ᾿Αγγλία βρέθηκε ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ συνασπισμοῦ, ἐνῶ ταυτόχρονα ἦταν μιά χώρα καπιταλιστικά πιό πολύ ἀναπτυγμένη ἀπό τή Γαλλία. Παράλληλα τό ἀγγλικό ἐργατικό κίνημα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς προοιωνίζει κατά τρόπο μεγαλοφυή πολλά ἀπό τό μελλοντικό μαρξισμό.

῞Οταν ἡ ᾿Αγγλία ἔδοσε στόν κόσμο τό πρῶτο πλατύ, πραγματικά μαζικό, πολιτικά διαμορφωμένο προλεταριακό-ἐπαναστατικό κίνημα, τό χαρτισμό, στήν ἠπειρωτική Εὐρώπη εἴχαμε στίς περισσότερες περιπτώσεις ἀδύνατες ἀστικές ἐπαναστάσεις, καί στή Γαλλία ξέσπασε ὁ πρῶτος μεγάλος ἐμφύλιος πόλεμος ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀστική τάξη. ῾Η ἀστική τάξη τσάκισε τό ἕνα ὕστερα ἀπό τό ἄλλο τά διάφορα ἐθνικά τμήματα τοῦ προλεταριάτου καί μέ διαφορετικό τρόπο στίς διάφορες χῶρες.

῾Η ᾿Αγγλία μᾶς ἔδοσε τό πρότυπο μιᾶς χώρας ὅπου, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ ῞Ενγκελς, ἡ ἀστική τάξη δίπλα στήν ἀστικοποιημένη ἀριστοκρατία δημιούργησε τό πιό ἀστικοποιημένο ἀνώτερο στρῶμα τοῦ προλεταριάτου [70]. ῾Η προηγμένη καπιταλιστική χώρα ἔμεινε ἐπί ἀρκετές δεκαετίες καθυστερημένη ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. ῾Η Γαλλία λές καί εἶχε ἐξαντλήσει τίς δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου στίς δυό ἡρωικές ἐξεγέρσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στήν ἀστική τάξη στά 1848 καί στά 1871, πού ἔδοσαν πάρα πολλά ἀπό κοσμοϊστορική ἄποψη. ῾Η ἡγεμονία στή Διεθνή τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πέρασε μετά στή Γερμανία, ἀρχίζοντας ἀπό τή δεκαετία 1870-1880, ὅταν ἡ Γερμανία οἰκονομικά βρισκόταν πίσω καί ἀπό τήν ᾿Αγγλία καί ἀπό τή Γαλλία. Καί ὅταν ἡ Γερμανία ξεπέρασε οἰκονομικά καί τίς δυό αὐτές χῶρες, δηλ. στίς ἀρχές τῆς δεύτερης δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰώνα, τότε ἐπικεφαλῆς τοῦ μαρξιστικοῦ ᾿Εργατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, πού ἀποτελοῦσε τό πρότυπο γιά ὅλο τόν κόσμο, βρέθηκαν μιά χούφτα παλιάνθρωποι μέ πατέντα, τά πιό βρωμερά, πουλημένα στούς καπιταλιστές καθάρματα, ἀπό τόν Σάιντεμαν καί τόν Νόσκε ὥς τόν Ντάβιντ καί τόν Λέγκιν, οἱ πιό ἀπαίσιοι δήμιοι πού προέρχονταν ἀπό τίς γραμμές τῶν ἐργατῶν καί μπῆκαν στήν ὑπηρεσία τῆς μοναρχίας καί τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης.

῾Η παγκόσμια ἱστορία προχωρεῖ σταθερά στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἀκολουθεῖ ὅμως δρόμους κάθε ἄλλο παρά ὁμαλούς, ἁπλούς καί ἴσιους.

Ὅταν ὁ Κάρλ Κάουτσκι ἦταν ἀκόμη μαρξιστής καί ὄχι ἀποστάτης τοῦ μαρξισμοῦ, τέτιος πού κατάντησε σάν ὑπέρμαχος τῆς ἑνότητας μέ τούς Σάιντεμαν καί τήν ἀστική δημοκρατία ἐνάντια στή σοβιετική ἤ τήν προλεταριακή δημοκρατία, ἔγραψε στίς ἀρχές ἀκόμη τοῦ 20οῦ αἰώνα τό ἄρθρο: «Οἱ σλάβοι καί ἡ ἐπανάσταση». Στό ἄρθρο αὐτό ἀνέλυε τίς ἱστορικές συνθῆκες πού δημιουργοῦσαν τή δυνατότητα νά περάσει ἡ ἡγεμονία τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ κινήματος στούς σλάβους.

Αὐτό καί ἔγινε. Γιά ἕνα διάστημα — μόνο γιά ἕνα σύντομο διάστημα, αὐτό εἶναι αὐτονόητο — ἡ ἡγεμονία στήν ἐπαναστατική προλεταριακή Διεθνή πέρασε στούς ρώσους, ὅπως σέ διάφορες περιόδους τοῦ 19ου αἰώνα ἀνῆκε στούς ἄγγλους, ὕστερα στούς γάλλους, ὕστερα στούς γερμανούς.

Μοῦ δόθηκε πολλές φορές ἡ εὐκαιρία νά πῶ ὅτι σέ σύγκριση μέ τίς προηγμένες χῶρες γιά τούς ρώσους ἦταν πιό εὔκολο *νά ἀρχίσουν* τή μεγάλη προλεταριακή ἐπανάσταση, θά τούς εἶναι ὅμως πιό δύσκολο νά τή *συνεχίσουν* καί νά τή φέρουν ὥς τήν τελική νίκη, μέ τήν ἔννοια τῆς πλήρους ὀργάνωσης τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας.

Μᾶς ἦταν πιό εὔκολο νά ἀρχίσουμε, πρῶτο, γιατί ἡ ἀσυνήθιστη γιά τήν Εὐρώπη τοῦ 20οῦ αἰώνα πολιτική καθυστέρηση τῆς τσαρικῆς μοναρχίας ἔδινε ἐξαιρετική δύναμη στήν ἐπαναστατική πίεση τῶν μαζῶν. Δεύτερο, γιατί ἡ καθυστέρηση τῆς Ρωσίας συνένωνε κατά πρωτότυπο τρόπο τήν προλεταριακή ἐπανάσταση ἐνάντια στήν ἀστική τάξη μέ τήν ἀγροτική ἐπανάσταση ἐνάντια στούς τσιφλικάδες. Ἀπ' αὐτό ἀρχίσαμε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917, καί δέν θά νικούσαμε τότε τόσο εὔκολα, ἄν δέν ἀρχίζαμε ἀπ' αὐτό. Ὁ Μάρξ ἀκόμη τό 1856 τόνιζε, μιλώντας γιά τήν Πρωσία, ὅτι εἶναι δυνατό νά ἔχουμε ἕνα ἰδιόμορφο συνδυασμό τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης μέ τόν πόλεμο τῶν χωρικῶν [71]. Οἱ μπολσεβίκοι ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1905 ὑπεράσπιζαν τήν ἰδέα τῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Τρίτο, γιατί ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905 ἔκανε ἐξαιρετικά πολλά γιά τήν πολιτική ἐκπαίδευση τῶν μαζῶν τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, τόσο μέ τήν ἔννοια ὅτι μύησε τήν πρωτοπορία τους στήν «τελευταία λέξη» τοῦ σοσιαλισμοῦ στή Δύση, ὅσο καί μέ τήν ἔννοια τῆς ἐπαναστατικῆς *δράσης* τῶν μαζῶν. Χωρίς μιᾶ τέτια «γενική δοκιμή», ὁπὼς τό 1905, θά ἦταν ἀδύνατο νά γίνουν οἱ ἐπαναστάσεις τοῦ 1917, τόσο ἡ ἀστική τοῦ Φλεβάρη, ὅσο καί ἡ προλεταριακή τοῦ Ὀχτώβρη. Τέταρτο, γιατί οἱ γεωγραφικές

συνθῆκες τῆς Ρωσίας τῆς ἐπέτρεπαν νά κρατηθεῖ περισσότερο ἀπό ἄλλες χῶρες ἐνάντια στή στρατιωτική ὑπεροχή τῶν προηγμένων καπιταλιστικῶν χωρῶν. Πέμπτο, γιατί ἡ ἰδιόμορφη στάση τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στήν ἀγροτιά διευκόλυνε τό πέρασμα ἀπό τήν ἀστική ἐπανάσταση στή σοσιαλιστική, διευκόλυνε τήν ἐπίδραση τῶν προλετάριων τῆς πόλης πάνω στά μισοπρολεταριακά, τά φτωχά στρώματα τῶν ἐργαζομένων τοῦ χωριοῦ. Ἕκτο, γιατί τό πολύχρονο σχολεῖο τῆς ἀπεργιακῆς πάλης καί ἡ πείρα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος διευκόλυναν τήν ἐμφάνιση σέ μιά περίοδο πού εἴχαμε βαθιά καί γρήγορα ὀξυνόμενη ἐπαναστατική κατάσταση μιᾶς τέτιας ἰδιότυπης μορφῆς προλεταριακῆς ἐπαναστατικῆς ὀργάνωσης, ὅπως τά *Σοβιέτ*.

Βέβαια ἡ ἀπαρίθμηση αὐτή δέν εἶναι πλήρης. Μποροῦμε ὅμως γιά τήν ὥρα νά περιοριστοῦμε σ' αὐτή.

Ἡ σοβιετική ἤ ἡ προλεταριακή δημοκρατία γεννήθηκε στή Ρωσία. Σέ σύγκριση μέ τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ ἔγινε ἕνα δεύτερο βῆμα κοσμοϊστορικῆς σημασίας. Ἡ προλεταριακή-ἀγροτική Σοβιετική Δημοκρατία ἀποδείχτηκε ἡ πρώτη στόν κόσμο σταθερή σοσιαλιστική δημοκρατία. Δέν μπορεῖ πιά νά πεθάνει, σάν *νέος τύπος κράτους*. Τώρα δέν εἶναι πιά μόνη.

Γιά νά συνεχιστεῖ ἡ δουλιά τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιά νά ἀχθεῖ σέ πέρας ἀπαιτοῦνται πάρα πολλά ἀκόμη. Οἱ Σοβιετικές δημοκρατίες τῶν πιό πολιτισμένων χωρῶν, ὅπου τό προλεταριάτο ἔχει μεγαλύτερο βάρος καί μεγαλύτερη ἐπιροή, ἔχουν ὅλες τίς πιθανότητες νά ξεπεράσουν τή Ρωσία, ὅταν θά μποῦν στό δρόμο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ χρεοκοπημένη II Διεθνής τώρα πεθαίνει καί ἀποσυντίθεται ζωντανή. Στήν πραγματικότητα παίζει τό ρόλο τοῦ ὑπηρέτη τῆς παγκόσμιας ἀστικῆς τάξης. Εἶναι μιά πραγματική κίτρινη Διεθνής. Οἱ μεγαλύτεροι ἰδεολογικοί ἡγέτες της, σάν τόν Κάουτσκι, ἐξυμνοῦν τήν *ἀστική* δημοκρατία, ὀνομάζοντάς την «δημοκρατία» γενικά ἤ — πράγμα πού εἶναι ἀκόμη πιό κουτό καί πιό χοντροκομμένο — «καθαρή δημοκρατία».

Ἡ ἀστική δημοκρατία ἔφαγε τά ψωμιά της, ὅπως ἔφαγε τά ψωμιά της καί ἡ II Διεθνής, πού ἔκανε μιά ἱστορικά ἀπαραίτητη, ὠφέλιμη δουλιά, τότε πού στήν ἡμερήσια διάταξη βρισκόταν ἡ προετοιμασία τῶν ἐργατικῶν μαζῶν μέσα στά πλαίσια αὐτῆς τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας.

Ἡ πιό δημοκρατική ἀστική δημοκρατία δέν ἦταν ποτέ καί δέν μποροῦσε νά εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά μιά μηχανή γιά τήν καθυπόταξη τῶν ἐργαζομένων στό κεφάλαιο, ὄργανο τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου, δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἡ ἀστική δημοκρατία ὑποσχόταν νά δόσει τήν ἐξουσία στήν πλειοψηφία, διακήρυσσε τήν ἐξουσία τῆς πλειοψηφίας, ποτέ ὅμως δέν μποροῦσε νά τήν ἐφαρμόσει, ἐφόσον ὑπῆρχε ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία τῆς γῆς καί τῶν ἄλλων μέσων παραγωγῆς.

Ἡ «ἐλευθερία» στήν ἀστική ρεπουμπλικανική δημοκρατία στήν πραγματικότητα ἦταν ἐλευθερία *γιά τούς πλούσιους*. Οἱ προλετάριοι καί οἱ ἐργαζόμενοι ἀγρότες μποροῦσαν καί ἔπρεπε νά τή χρησιμοποιοῦν μέ σκοπό νά προετοιμάσουν τίς δυνάμεις τους γιά νά ἀνατρέψουν τό κεφάλαιο, νά ξεπεράσουν τήν ἀστική δημοκρατία, κατά γενικό ὅμως κανόνα οἱ ἐργαζόμενες μάζες στόν καπιταλισμό δέν μποροῦσαν νά ἐπωφεληθοῦν *πραγματικά* ἀπό τή δημοκρατία.

Γιά πρώτη φορά στόν κόσμο ἡ σοβιετική ἤ ἡ προλεταριακή δημοκρατία δημιούργησε *δημοκρατία* γιά τίς μάζες, γιά τούς ἐργαζόμενους, γιά τούς ἐργάτες καί τούς μικροαγρότες.

Ποτέ ὥς τώρα δέν ὑπῆρξε στόν κόσμο μιά τέτια κρατική ἐξουσία τῆς *πλειοψηφίας* τοῦ πληθυσμοῦ, ἐξουσία αὐτῆς τῆς πλειοψηφίας *στήν πράξη*, ὅπως ἡ Σοβιετική ἐξουσία.

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία καταπνίγει τήν «ἐλευθερία» τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί τῶν συνεργῶν τους, τούς ἀφαιρεῖ τήν «ἐλευθερία» νά ἐκμεταλλεύονται, τήν «ἐλευθερία» νά πλουτίζουν ἀπό τήν πείνα, τήν «ἐλευθερία» τῆς πάλης γιά τήν παλινόρθωση τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου, τήν «ἐλευθερία» συμφωνίας μέ τήν ξένη ἀστική τάξη ἐνάντια στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῆς πατρίδας τους.

Ἄς ὑπερασπίζουν οἱ Κάουτσκι μιά τέτια ἐλευθερία. Γιά νά τό κάνει αὐτό πρέπει νά εἶναι κανείς ἀποστάτης τοῦ μαρξισμοῦ, ἀποστάτης τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Πουθενά ἀλλοῦ δέν ἐκδηλώθηκε τόσο ξεκάθαρα ἡ χρεοκοπία τῶν θεωρητικῶν ἡγετῶν τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, σάν τόν Χίλφερντινγκ καί τόν Κάουτσκι, ὅσο στήν πλήρη ἀνικανότητά τους νά καταλάβουν τή σημασία τῆς σοβιετικῆς ἤ προλεταριακῆς δημοκρατίας, τή σχέση πού ἔχει μέ τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ, τήν ἱστορική της θέση, τήν ἀναγκαιότητά της, σάν μορφῆς τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Στό φύλ. ἀρ. 74 τῆς ἐφημερίδας «Ἐλευθερία» («Die Freiheit») [72], ὀργάνου τῆς «ἀνεξάρτητης» (διάβαζε: τῆς στενοκέφαλης, φιλι-

σταϊκῆς, μικροαστικῆς) γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, δημοσιεύτηκε στίς 11 τοῦ Φλεβάρη 1919 μιά ἔκκληση «Πρός τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τῆς Γερμανίας».

Τήν ἔκκληση αὐτή τήν ὑπόγραφε ἡ διοίκηση τοῦ Κόμματος καί όλη ἡ ὁμάδα του στήν «Ἐθνοσυνέλευση», στή γερμανική «Συντακτική Συνέλευση».

Ἡ ἔκκληση αὐτή κατηγορεῖ τούς Σάιντεμαν ὅτι θέλουν νά διαλύσουν τά *Σοβιέτ* καί προτείνει — μήν ἀστειεύεστε! — νά *συνδυαστοῦν* τά Σοβιέτ μέ τή Συντακτική Συνέλευση, νά δοθοῦν στά Σοβιέτ ὁρισμένα κρατικά δικαιώματα, ὁρισμένη θέση στό Σύνταγμα.

Νά συμφιλιώσουν, νά συνενώσουν τή δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου! Τί ἁπλό πράγμα! Τί μεγαλοφυής-φιλισταϊκή ἰδέα εἶναι αὐτή!

Τό λυπηρό εἶναι μόνο ὅτι τήν ἰδέα αὐτή τή δοκίμασαν κιόλας τόν καιρό τοῦ Κέρενσκι στή Ρωσία οἱ ἑνωμένοι μενσεβίκοι καί σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, οἱ μικροαστοί αὐτοί δημοκράτες, πού φαντάζονται τόν ἑαυτό τους σοσιαλιστή.

Ὅποιος, διαβάζοντας τόν Μάρξ, δέν κατάλαβε ὅτι στήν καπιταλιστική κοινωνία σέ κάθε κρίσιμη στιγμή, σέ κάθε σοβαρή σύγκρουση τῶν τάξεων μπορεῖ νά ὑπάρχει ἤ δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης, ἤ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, αὐτός δέν κατάλαβε τίποτε οὔτε ἀπό τήν οἰκονομική, οὔτε ἀπό τήν πολιτική διδασκαλία τοῦ Μάρξ.

Ἡ μεγαλοφυής ὅμως φιλισταϊκή ἰδέα τοῦ Χίλφερντινγκ, τοῦ Κάουτσκι καί Σία γιά τήν εἰρηνική συνένωση τῆς δικτατορίας τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἀπαιτεῖ ἰδιαίτερη ἀνάλυση, ἄν θέλουμε νά ἐξαντλήσουμε τίς οἰκονομικές καί πολιτικές ἀνοησίες πού ἔχουν συσσωρευτεῖ σ' αὐτή τήν τόσο ἀξιοσημείωτη καί κωμική ἔκκληση τῆς 11 τοῦ Φλεβάρη. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τό ἀναβάλουμε αὐτό γιά ἄλλο ἄρθρο *.

Μόσχα, 15 τοῦ Ἀπρίλη 1919.

Δημοσιεύτηκε τό Μάη τοῦ 1919
στό περιοδικό «Κομμουνιστίτσεσκι
Ἰντερνατσιονάλ», τεῦχ. 1
Ὑπογραφή: Ν. Λένιν

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 389-398. *Ἡ Σύντ.*

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΤΟΥ ΚΟΜΒΟΥ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ 16 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1919

Σύντροφοι, ὅλοι ξέρουμε ὅτι ἡ χώρα μας περνάει τώρα μιά δύσκολη περίοδο. Ὑποχρεωθήκαμε νά κηρύξουμε ἐπιστράτευση γιά νά ἀποκρούσουμε τήν τελευταία ἐπίθεση τῆς ἀντεπανάστασης καί τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ. Στή δοσμένη στιγμή εἶναι ἀπαραίτητη ἡ δραστήρια βοήθεια τῶν ἴδιων τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν γιά νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐπιστράτευση αὐτή μέ ἐπιτυχία.

Σύντροφοι, δλοι σας βέβαια ξέρετε πολύ καλά τί τεράστιες δυσκολίες βάζει ὁ πόλεμος καί τί τεράστιες θυσίες ἀπαιτεῖ, πολύ περισσότερο τώρα πού ἡ χώρα ἀντιμετωπίζει δυσκολίες στόν ἐπισιτιστικό τομέα καί οἱ μεταφορές ἔχουν ξεχαρβαλωθεῖ λόγω τοῦ πολέμου. Γι' αὐτό τό λόγο τώρα μεγάλωσαν πιό πολύ ἀκόμη τά βάσανα πού πέφτουν πάνω στίς ἐργαζόμενες μάζες ἐξαιτίας τοῦ πολέμου αὐτοῦ.

Ἔχουμε ὅμως κάθε λόγο νά πιστεύουμε καί νά βεβαιώνουμε ὅτι ἡ κατάσταση πραγμάτων στή χώρα μας βελτιώθηκε καί ὅτι θά βγοῦμε νικητές μέσα ἀπό ὅλες τίς δυσκολίες. Δέν ξεγελοῦμε τόν ἑαυτό μας. Ξέρουμε ὅτι ὁ ἐχθρός μας τώρα — οἱ καπιταλιστές τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀμερικῆς, πού δροῦν ἀνοιχτά ἀπό κοινοῦ μέ τούς ρώσους καπιταλιστές, κάνουν τίς τελευταῖες προσπάθειες νά ἀνατρέψουν τή Σοβιετική ἐξουσία. Βλέπουμε ὅτι ἐκπρόσωποι τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν ἀπό καιρό τώρα συσκέπτονται στό Παρίσι. Βλέπουμε πώς κάθε μέρα καί κάθε ὥρα ἐλπίζουν ὅλο καί περισσότερο ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία δέν θά ἀντέξει. Ταυτόχρονα ὅμως βλέπουμε ὅτι ὥς τά τώρα, πέντε μῆνες ὕστερα ἀπό τή νίκη κατά τῆς Γερμανίας, δέν μπόρεσαν νά κλείσουν εἰρήνη. Γιατί; Γιατί τρώγονται στό μοίρα-

σμα τοῦ νόστιμου μεζέ — σέ ποιόν θά πέσει ἡ Τουρκία, σέ ποιόν ἡ Βουλγαρία, πῶς θά ληστέψουν τή Γερμανία, ποιό κομμάτι θά πέσει στήν Ἀγγλία, ποιό στή Γαλλία καί τήν Ἀμερική, πόσες δεκάδες δισεκατομμύρια ἐπανορθώσεις θά πάρουν ἀπό τούς γερμανούς. Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ἀπό τή Γερμανία ὁπωσδήποτε δέν θά πάρουν τίποτε, γιατί ἡ χώρα καταστράφηκε ἀπό τόν πόλεμο καί οἱ ἐργαζόμενες μάζες της παλεύουν μέ ὅλο καί μεγαλύτερη δραστηριότητα ἐνάντια στό ζυγό τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης.

Ἐξαιτίας αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, σύντροφοι, δημιουργήθηκε σέ μᾶς ἡ ἐντελῶς συγκεκριμένη καί σταθερή πεποίθηση ὅτι σήμερα, σέ συνδυασμό μέ τή νίκη τοῦ Κολτσάκ στό Ἀνατολικό μέτωπο, γεννήθηκε στούς ρώσους καί στούς ξένους καπιταλιστές ξανά κάποια ἐλπίδα. Μά κι' ἄν ὁ Κολτσάκ εἶχε ἐπιμέρους νίκες, ὡστόσο στή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Ρωσίας δέν θά πετύχουν νά πραγματοποιήσουν τά σχέδιά τους.

Ξέρουμε ὅτι, ὕστερα ἀπό τή νίκη κατά τῆς Γερμανίας, στούς συμμάχους ἔμειναν κεφάλαια, στρατός πολλῶν ἑκατομμυρίων, ἔμεινε καί στόλος πού δέν γνωρίζει ἀνταγωνιστές. Ἀμέσως μετά τήν ἧττα τῆς Γερμανίας εἶχαν ὅλη τή δυνατότητα νά στείλουν ὅλες τίς δυνάμεις τους γιά νά κατακτήσουν τή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Ρωσίας. Αὐτό πού ἐπιχείρησαν στό Νότο τῆς Ρωσίας — ἀπόβασή τους στή Μαύρη Θάλασσα, κατάληψη τῆς Ὀδησσοῦ — ὅλα αὐτά ἀπό τήν πλευρά τῶν συμμάχων ἰμπεριαλιστῶν στρέφονταν ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.

Καί τί γίνεται τώρα, ὕστερα ἀπό πέντε μῆνες; Τί, μήπως δέν εἶχαν στρατιωτικές δυνάμεις, στρατό ἑνός ἑκατομμυρίου, δέν εἶχαν στόλο; Γιατί ἀναγκάστηκαν νά ὑποχωρήσουν μπροστά στόν ἄσχημα ἐξοπλισμένο στρατό τῶν οὐκρανῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν;

Διότι συντελεῖται ἡ ἀποσύνθεση μέσα στά ἴδια τά στρατεύματά τους καί γι' αὐτό μιλοῦν οἱ πληροφορίες πού ἔφτασαν ὥς ἐμᾶς. Οἱ πληροφορίες αὐτές ἐπιβεβαιώθηκαν. Δέν μπορεῖς ἀτιμώρητα νά κάνεις τέσσερα χρόνια πόλεμο γιά νά μοιράσουν τά κέρδη οἱ καπιταλιστές. Καί τώρα, ἀφοῦ σύντριψαν τόν Γουλιέλμο καί τοῦ φόρτωσαν ὅλες τίς εὐθύνες, δέν εἶναι σέ θέση νά συνεχίσουν τόν πόλεμο. Ξέρουμε ὅτι στό στρατιωτικό τομέα οἱ χῶρες τῆς Συνεννόησης θά μποροῦσαν νά εἶναι καί, ἄν μιλήσουμε μέ ἀκρίβεια, παραμένουν ἀσύγκριτα ἰσχυρότερες ἀπό μᾶς, ταυτόχρονα ὅμως λέμε: ἔχασαν τόν πόλεμο ἐναντίον μας. Αὐτό δέν εἶναι μόνο δική μας γνώμη, δέν εἶναι μόνο δικός μας

ἐνθουσιασμός, αὐτό τό ἀπόδειξαν τά γεγονότα στήν Οὐκρανία. Δέν μποροῦν νά πολεμήσουν ἐφόσον ὅλες οἱ χῶρες ἐξαντλήθηκαν ἀπό τόν πόλεμο, βασανίστηκαν ἀπ' αὐτόν, ὅταν γίνεται ὁλοφάνερο στόν καθένα ὅτι ὁ πόλεμος συνεχίζεται μόνο γιά τή διατήρηση τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου πάνω στούς ἐργαζόμενους. Οἱ σύμμαχοι ὅλο καί παρατείνουν τό ἀναπόφευκτο κλείσιμο τῆς εἰρήνης μέ τή Ρωσία· γι' αὐτό κάναμε μιά σειρά ἐνέργειες, προτείναμε νά κλείσουμε εἰρήνη καί μέ τούς βαρεῖς ἀκόμη γιά μᾶς ὅρους. Ξέρουμε ὅτι καί οἱ βαρεῖς ἀκόμη οἰκονομικοί ὅροι εἶναι ἀσύγκριτα ἐλαφρότεροι ἀπό τή συνέχιση τοῦ πολέμου, πού παίρνει τά καλύτερα παιδιά τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν. Τά ἰμπεριαλιστικά κράτη ξέρουν ὅτι δέν μποροῦν νά κάνουν τόν πόλεμο ἐνάντιά μας. Ξέρουν τί πράγμα εἶναι τό κίνημα τοῦ Κολτσάκ, πού ἐπιστράτευσε μερικές δεκάδες χιλιάδες ἀπό τήν ἀγροτική νεολαία τῆς Σιβηρίας. Δέν τόλμησε νά πάρει στά στρατεύματά του πρώην στρατιῶτες τοῦ μετώπου, ξέρει ὅτι δέν θά τόν ἀκολουθοῦσαν καί κρατάει τή νεολαία μέ τήν πειθαρχία τοῦ βούρδουλα καί τίς ἀπάτες.

Νά γιατί, ἄν καί ὀξύνθηκε ἡ κατάστασή μας, λέμε μέ ἀπόλυτη βεβαιότητα: εἴμαστε σέ θέση νά τελειώσουμε τόν πόλεμο αὐτό σέ μερικούς μῆνες καί οἱ σύμμαχοι θά ὑποχρεωθοῦν νά κλείσουν εἰρήνη μαζί μας. Αὐτοί στηρίζονται στόν Κολτσάκ, ὑπολογίζουν ὅτι οἱ ἐπισιτιστικές δυσκολίες θά ἀνατρέψουν τή Σοβιετική ἐξουσία, ἐνῶ ἐμεῖς λέμε: αὐτό δέν θά τό πετύχουν. Φυσικά, ἡ ἐπισιτιστική μας κατάσταση δέν εἶναι καλή· ξέρουμε ὅτι πλησιάζουν ἀκόμη μεγαλύτερες δυσκολίες, ὡστόσο ὅμως λέμε: ἡ κατάστασή μας δέν εἶναι καθόλου τόσο ἄσχημη, ὅσο ἦταν πέρυσι· τότε, τήν ἄνοιξη, τό βάρος τοῦ ἐπισιτιστικοῦ χάους καί τοῦ σμπαραλιάσματος τῶν μεταφορῶν ἦταν ἀκόμη πιό φοβερό.

Στή διάρκεια τοῦ πρώτου ἑξάμηνου τοῦ 1918 τά ἐπισιτιστικά μας ὄργανα μπόρεσαν νά συγκεντρώσουν μόνο 28 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά καί στό δεύτερο ἑξάμηνο 67 ἑκατομμύρια. Τό πρῶτο ἑξάμηνο πάντα εἶναι πιό δύσκολο καί ἔχει πείνα· καί πέρυσι, ὅταν ὅλη ἡ Οὐκρανία βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐξουσία τῶν γερμανῶν, ὅταν ὁ Κρασνόφ στόν Ντόν ἔπαιρνε ἀπό τούς γερμανούς δεκάδες ἑκατομμύρια πολεμικό ἐξοπλισμό, ὅταν οἱ τσεχοσλοβάκοι εἶχαν καταλάβει τό Βόλγα — ἡ ἐπισιτιστική κατάσταση ἦταν ἀσύγκριτα χειρότερη.

Τώρα στή Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Ρωσίας προστέθηκαν κι' ἄλλες. Ἡ Δημοκρατία τῆς Λεττονίας

σταθεροποίησε τόν τελευταῖο καιρό τή θέση της· στά γερμανικά στρατεύματα πού προχωροῦσαν τόσο γρήγορα ἄρχισε ἡ ἀποσύνθεση καί οἱ γερμανοί στρατιῶτες λένε ὅτι δέν θά πᾶνε νά πολεμήσουν γιά τήν παλινόρθωση τῆς ἐξουσίας τῶν βαρώνων. Ἐνῶ ἡ Οὐκρανία, πού τήν εἶχαν καταλάβει γιά ἕνα σύντομο διάστημα οἱ πετλιουρικοί, ξεκαθαρίστηκε ὅλη ἀπό τούς πετλιουρικούς καί τά κόκκινα στρατεύματα βαδίζουν γιά τή Βεσαραβία. Ξέρουμε ὅτι ἡ διεθνής θέση τῆς Σοβιετικῆς δημοκρατίας σταθεροποιεῖται κάθε μέρα, μπορεῖ νά ποῦμε, κάθε ὥρα. Ὅλοι σας ξέρετε ὅτι καί στήν Οὐγγαρία ὑπάρχει Σοβιετική ἐξουσία, ὅτι ἐκεῖ δημιουργήθηκε Σοβιετική δημοκρατία, ὅτι ἡ ἀστική τάξη ἔφυγε καί τήν ἀντικατέστησαν οἱ ἐργάτες, ὅταν φάνηκε πώς οἱ σύμμαχοι θέλουν νά ληστέψουν τή χώρα.

Τώρα, μέ τήν ἀπελευθέρωση τῆς Οὐκρανίας καί τήν ἑδραίωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στόν Ντόν, μεγαλώνει ἡ δύναμή μας. Τώρα λέμε ὅτι ἔχουμε πηγές σιτηρῶν καί τροφίμων, ἔχουμε τή δυνατότητα νά πάρουμε καύσιμα ἀπό τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς. Εἴμαστε βέβαιοι πώς, ἄν καί πλησιάζουν οἱ πιό δύσκολοι μῆνες, τή στιγμή πού ἡ ἐπισιτιστική κρίση ὀξύνθηκε, οἱ μεταφορές μας φθάρηκαν καί καταστράφηκαν, ὡστόσο τήν κρίση αὐτή θά τήν ξεπεράσουμε. Στήν Οὐκρανία ὑπάρχουν τεράστια ἀποθέματα, πλεονάσματα σιτηρῶν, εἶναι δύσκολο νά τά πάρουμε ἀμέσως, ἐκεῖ ὑπάρχει ὥς τά τώρα παρτιζάνικο, ἐκεῖ οἱ ἀγρότες τρομοκρατήθηκαν ἀπό τήν κτηνώδη κυριαρχία τῶν γερμανῶν καί φοβοῦνται νά πάρουν τήν τσιφλικάδικη γῆ. Τά πρῶτα βήματα τῆς οἰκοδόμησης στήν Οὐκρανία εἶναι δύσκολα, ὅπως αὐτό συνέβηκε καί σ' ἐμᾶς στήν περίοδο πού ἡ Σοβιετική ἐξουσία βρισκόταν στό Σμόλνι.

Πρέπει νά κινήσουμε πρός τήν Οὐκρανία ὄχι λιγότερο ἀπό τρεῖς χιλιάδες ἐργάτες σιδηροδρομικούς, ἕνα μέρος τῶν ἀγροτῶν ἀπό τή βόρεια πεινασμένη Ρωσία. Ἡ οὐκρανική κυβέρνηση ἔβγαλε ἤδη διάταγμα γιά τήν ἀκριβή ποσότητα τοῦ παρακρατήματος τῶν σιτηρῶν πού μπορεῖ νά παρθεῖ τώρα καί ἀνέρχεται σέ 100 ἑκατομμύρια πούτια.

Σέ μιά ἀπό τίς περιφέρειες τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ντονιέτς, σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες πού ἔχουμε, ὑπάρχουν ἐπίσης 1 ἑκατομμύριο πούτια σιτηρά σέ ἀπόσταση ὄχι μεγαλύτερη ἀπό 10 βέρστια ἀπό τή σιδηροδρομική γραμμή.

Νά τά ἀποθέματα, οἱ πηγές τοῦ ἐφοδιασμοῦ πού δέν ὑπῆρχαν πέρυσι καί τώρα ὑπάρχουν. Αὐτό δείχνει ὅτι, ἄν ἐντείνουμε

δλες τίς δυνάμεις μας στή διάρκεια ένός σύντομου χρονικοῦ διαστήματος, μέσα σέ μερικούς μῆνες μποροῦμε νά τελειώσουμε τόν πόλεμο. Ἡ ὑπεροχή μας στό Νότο εἶναι ἀποφασιστική. Οἱ σύμμαχοι — γάλλοι καί ἄγγλοι — ἔχασαν τήν ἐκστρατεία, ἔδειξαν δτι τά ἐλάχιστα στρατεύματα πού διαθέτουν δέν μποροῦν νά κάνουν πόλεμο ἐνάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία. Τά ψέματα πού διαδίδουν γιά μᾶς διαλύονται· τά παραμύθια δτι οἱ μπολσεβίκοι ἀνάτρεψαν μέ τή βία τήν κυβέρνηση καί κρατιοῦνται μέ τή βία δέν τά πιστεύει πιά κανένας καί τώρα ξέρουν δλοι ὅτι ἡ Σοβιετική Δημοκρατία κάθε μέρα καί δυναμώνει.

Σᾶς καλοῦμε τώρα νά ἐπιστρατευτεῖτε μιά καί ἀπό τήν ἐπιστράτευση αὐτή κρίνεται ὅλη ἡ τύχη τοῦ πολέμου. Ἔχουμε κάθε λόγο νά ποῦμε δτι αὐτή θά κρίνει τό ζήτημα πρός ὄφελός μας καί θά ὑποχρεωθοῦν νά κλείσουν τήν εἰρήνη πού προτείναμε στούς ἰμπεριαλιστές, γιατί κάθε μέρα καί ἀδυνατίζουν.

Σύντροφοι, νά γιατί ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀποφάσισε νά ἐντείνει δλες τίς δυνάμεις, νά ἐπιστρατεύσει κυρίως τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῶν μή γεωργικῶν κυβερνείων. Ὑπολογίζουμε δτι ἡ ἐπιστράτευση μέ τή γρήγορη προώθηση πρός τά μέτωπα θά δόσει τή δυνατότητα νά βελτιώσουμε καί τήν ἐπισιτιστική κατάσταση, γιατί θά μειωθεῖ ὁ ἀριθμός τῶν ἀτόμων στά μή γεωργικά, στά κυβερνεῖα πού λιμοκτονοῦν περισσότερο, γιατί στό μέτωπο — κι' ἐμεῖς διεξάγουμε τόν πόλεμο σέ μέρη πού εἶναι τά πιό σιτοπαραγωγικά καί δέν ἔχουν πείνα — οἱ ἄνθρωποι πού θά κινηθοῦν πρός τά ἐκεῖ κατά δεκάδες χιλιάδες, θά ἔχουν τή δυνατότητα νά τραφοῦν καί μέ τήν αὔξηση τῆς ἀποστολῆς ταχυδρομικῶν δεμάτων θά ἔχουν τή δυνατότητα νά βοηθήσουν ἄμεσα τίς οἰκογένειες πού ἔμειναν στά σπίτια τους, νά βοηθήσουν ὄχι λιγότερο ἀπ' ὅ,τι βοηθοῦσαν προηγούμενα, δσοι εἶχαν δικαίωμα νά μεταφέρουν ἐνάμισι πούτι τρόφιμα, ἀλλά περισσότερο.

Μέ τήν ἐπιστράτευση αὐτή συνδέεται ἡ δυνατότητα νά τελειώσουμε γρήγορα τόν πόλεμο, μέ τήν ἐπιστράτευση αὐτή συνδέονται οἱ ἐλπίδες μας νά σταματήσουμε τήν προώθηση τοῦ Κολτσάκ καί νά τόν τσακίσουμε δριστικά. Δέν θέλουμε νά πειράξουμε τά στρατεύματά μας πού στό Νότο ὁλοκληρώνουν τή νίκη ἐνάντια στά ὑπολείμματα τῶν κρασνοφικῶν, γιά νά μᾶς ἐξασφαλίσουν τά πιό σιτοπαραγωγικά μέρη. Πήραμε σχεδόν ὅλη τήν περιοχή τοῦ Ντονιέτς, καί στό Βόρειο Καύκασο τά σιτηρά

εἶναι περισσότερα, ἐκεῖ τά ἀποθέματα εἶναι πιό σημαντικά καί θά τά ἐξασφαλίσουμε, ἄν δέν ἀδυνατίσουμε τό Νότιο μέτωπο.

Σύντροφοι, σ' ἐμᾶς πρώτη φορά στόν κόσμο γίνεται πόλεμος σέ στιγμή πού οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ξέρουν, αἰσθάνονται καί βλέπουν ὅτι τό βάρος τοῦ πολέμου εἶναι τεράστιο, δοκιμάζουν ὅλα τά μαρτύρια τῆς πείνας σέ μιά χώρα πού, σάν πολιορκημένο ἀκριβῶς φρούριο, τήν περικυκλώνουν οἱ ἰμπεριαλιστές καί καταλαβαίνουν πώς κάνουν πόλεμο γιά τή γῆ, τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια. Ποτέ δέν θά νικήσουν ἕνα λαό πού οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες του στήν πλειοψηφία τους γνώρισαν, αἰσθάνθηκαν καί εἶδαν ὅτι ὑπερασπίζουν τή δική τους, τή Σοβιετική ἐξουσία — τήν ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων, ὅτι ὑπερασπίζουν μιά ὑπόθεση πού ἡ νίκη της θά ἐξασφαλίσει σ' αὐτούς καί στά παιδιά τους τή δυνατότητα νά χαίρονται ὅλα τά ἀγαθά τοῦ πολιτισμοῦ, ὅλα τά δημιουργήματα τῆς ἀνθρώπινης ἐργασίας. Καί εἴμαστε βέβαιοι, σύντροφοι, ὅτι ἡ ἐπιστράτευση αὐτή θά γίνει ἀσύγκριτα καλύτερα ἀπό τίς προηγούμενες, ὅτι θά βρεῖ τήν ὑποστήριξη στό περιβάλλον σας, ὅτι, ἐκτός ἀπό τούς προπαγανδιστές πού μιλοῦν στίς συνελεύσεις, καί ὁ καθένας ἀπό σᾶς καί κάθε γνωστός σας θά μετατραπεῖ καί ὁ ἴδιος σέ προπαγανδιστή, θά πάει μόνος του στούς συντρόφους του, στούς ἐργάτες τῶν ἐργοστασίων καί στούς σιδηροδρομικούς καί θά τούς ἐξηγήσει κατανοητά, καθαρά, γιατί πρέπει τώρα νά ἐντείνουμε ὅλες τίς δυνάμεις, καί σέ λίγους μῆνες νά τελειώσουμε μέ τόν ἐχθρό. Θά ξεσηκωθοῦν οἱ ἴδιες οἱ μάζες καί, ἀφοῦ γίνουν ὅλοι τους χωρίς ἐξαίρεση προπαγανδιστές, θά δημιουργήσουν τήν ἀκατανίκητη δύναμη πού θά ἐξασφαλίσει τή Σοβιετική Δημοκρατία ὄχι μόνο στή Ρωσία, ἀλλά καί σέ ὅλο τόν κόσμο.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 85,
23 τοῦ Ἀπρίλη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΛΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΚΟΛΤΣΑΚ 17 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1919

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ὁ σ. Λένιν στό λαμπρό λόγο του καλεῖ τό προλεταριάτο τῆς Μόσχας νά πάρει ἄμεσα μέρος στήν πάλη ἐνάντια στόν Κολτσάκ. Ἡ τελευταία ἐπίθεση τοῦ Κολτσάκ, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ Λένιν, χωρίς ἀμφιβολία ὀργανώθηκε ἀπό τά ἰμπεριαλιστικά κράτη τῆς Συνεννόησης. Τό ὅτι ἡ Ἀντάντ ἀκριβῶς καθοδηγεῖ ὅλα τά κινήματα τῶν λευκοφρουριτῶν στίς ἀκρινές περιοχές, αὐτό τό δείχνει τό τηλεγράφημα πού πήραμε χθές ἀπό τόν σ. Στούτσκα: ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ γερμανοί σταμάτησαν τήν ἐπίθεση στήν Κουρλανδία, ὅμως ἡ Σοβιετική κυβέρνηση τῆς Λεττονίας εἶναι ἀδύνατο νά ὑπογράψει σύμφωνο εἰρήνης μ' αὐτούς, γιατί ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία καί ἡ Ἀμερική ἀπαιτοῦν ἀπό τούς γερμανούς νά παραμείνουν στήν Κουρλανδία καί νά συνεχίσουν τόν πόλεμο· οἱ στρατηγοί εἶναι ἕτοιμοι νά ὑποταχθοῦν στούς νικητές, ὅμως οἱ στρατιῶτες ἀρνοῦνται κατηγορηματικά νά πολεμήσουν. Χάθηκε καί τό τελευταῖο ἀτού τῶν συμμάχων. Οἱ νίκες στό Νότο ἔδειξαν ὅτι οἱ σύμμαχοι δέν ἔχουν δυνάμεις νά κάνουν πόλεμο ἐνάντιά μας ἤ, πιό σωστά, ἔχασαν τήν ἐξουσία πάνω στίς στρατιωτικές τους δυνάμεις. Ὁ τυχοδιωκτισμός τῶν συμμάχων στό Νότο τελείωσε μέ τίς ἐπαίσχυντες πράξεις ληστείας, ὅταν ἔφευγαν ἀπό τήν Ὀδησσό. Οἱ «μορφωμένοι» σύμμαχοι, πού μᾶς κατηγοροῦσαν γιά ληστεῖες καί βιαιοπραγίες, ἅρπαξαν ἀπό τήν Ὀδησσό χωρίς κανένα δικαίωμα καί χωρίς κανένα λόγο ὅλο τόν ἐμπορικό μας στόλο, καταδικάζοντας ἔτσι στήν πείνα τόν εἰρηνικό πληθυσμό. Αὐτό ἦταν μιά πράξη ἐκδίκησης ἐξαιτίας τῆς κατάρευσης τῶν σχεδίων τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ξεκαθαρίσαμε τό Νότιο μέτωπο καί τό μέτωπο τῆς Κριμαίας καί εἴμαστε στίς παραμονές τοῦ ξεκαθαρίσματος τοῦ μετώπου στόν Ντόν. Σύμφωνα μέ τίς τελευταῖες εἰδήσεις, βρισκόμαστε σέ ἀπόσταση 40 βερστιῶν ἀπό τό Νοβοτσερκάσκ. Ἡ νίκη μας εἶναι ἐξασφαλισμένη.

Ἡ ἐπίθεση τοῦ Κολτσάκ, πού τήν ὑποκίνησαν οἱ σύμμαχοι, ἔχει σκοπό νά ἀποσπάσει τίς δυνάμεις μας ἀπό τό Νότιο μέτωπο, γιά νά δόσει τή δυνατότητα νά συνέλθουν τά ὑπολείμματα τῶν νότιων τμημάτων τῶν λευκοφρουριτῶν καί τά τμήματα τοῦ Πετλιούρα, ὅμως δέν θά τό πετύχουν αὐτό. Οὔτε ἕνα σύνταγμα, οὔτε ἕνα λόχο δέν θά πάρουμε ἀπό τό Νότιο μέτωπο.

Γιά τό Ἀνατολικό μέτωπο θά συγκεντρώσουμε νέες στρατιές, καί γιά τό σκοπό αὐτό κηρύξαμε ἐπιστράτευση. Ἡ ἐπιστράτευση αὐτή θά εἶναι ἡ τελευταία καί θά μᾶς δόσει τή δυνατότητα νά τελειώσουμε μέ τόν Κολτσάκ, δηλαδή νά τελειώσουμε τόν πόλεμο, καί τή φορά αὐτή μιά γιά πάντα.

Ἡ ἐπιστράτευση πού κηρύχτηκε τώρα ἀγκαλιάζει ὅλα τά μή γεωργικά, τά ἀποκλειστικά βιομηχανικά κυβερνεῖα. Κατά τήν κατάρτιση τοῦ σχεδίου ἐπιστράτευσης πάρθηκαν ὑπόψη ὄχι μόνο τά στρατιωτικά συμφέροντα, ἀλλά καί τά συμφέροντα τῆς γεωργίας καί τοῦ ἐπισιτισμοῦ. Παίρνουμε ἀνθρώπους ἀπό τά λιμοκτονοῦντα κυβερνεῖα καί τούς μεταφέρουμε στίς σιτοπαραγωγικές περιοχές. Ἡ ἐπιστράτευση αὐτή θά διευκολύνει σέ σημαντικό βαθμό τήν ἐπισιτιστική κατάσταση στίς πρωτεύουσες καί στά βόρεια κυβερνεῖα. Παραχωρώντας τό δικαίωμα σέ ὅλους τούς ἐπιστρατευμένους νά στέλνουν δυό δέματα μέ τρόφιμα τό μήνα στίς οἰκογένειές τους, δίνουμε τή δυνατότητα στόν ἐργατικό πληθυσμό νά πάρει τρόφιμα ἀπό τούς δικούς του πού στάλθηκαν στό μέτωπο. Σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες τοῦ ἐπιτρόπου Ταχυδρομείων, τά δέματα μέ τρόφιμα βοηθοῦν σημαντικά στόν ἐφοδιασμό τῶν πόλεων· σέ μιά μέρα ἔφτασαν 37 βαγόνια μέ δέματα τροφίμων. Τά ἀποτελέσματα τοῦ μέτρου αὐτοῦ θά εἶναι, χωρίς ἀμφιβολία, πιό οὐσιαστικά, πιό αἰσθητά, ἀπ' ὅ,τι τά ἀποτελέσματα τῆς πείρας τοῦ περασμένου χρόνου μέ τό «ἑνάμισι πούτι».

Ἡ ἐπιστράτευση σχεδιάστηκε καί ἐκπονήθηκε σωστά, ὅμως γιά νά ἔχει ἐπιτυχία πρέπει νά μή γίνει μέ ὑπαλληλικό τρόπο. Πρέπει νά θυμόμαστε ὅτι ἡ ἐπιστράτευση αὐτή παίζει ἀποφασιστικό ρόλο καί ἀπαιτεῖται ὑπερένταση ὅλων τῶν δυνάμεων γιά τήν πραγματοποίησή της. Κάθε συνειδητός ἐργάτης, κάθε συνειδητή ἐργάτρια πρέπει νά πάρουν ἄμεσο μέρος σ' αὐτή. Δέν ἀρκοῦν οἱ συνελεύσεις καί οἱ συγκεντρώσεις, χρειάζεται ἀτομική ζύμωση, πρέπει νά περάσουμε ἀπό τούς ἐπιστρατευόμενους, νά δόσουμε στόν καθένα ξεχωριστά νά καταλάβει ὅτι ἀπό τήν παληκαριά του, ἀπό τήν ἀποφασιστικότητα καί τήν ἀφοσίωσή του ἐξαρτᾶται ἡ λήξη τοῦ πολέμου.

Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση ἀγκαλιάζει ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου· ἄν οἱ σύμμαχοι σταμάτησαν οὐσιαστικά τήν ἀνοιχτή στρατιωτική ἐπέμβαση στίς ὑποθέσεις τῆς Ρωσίας, αὐτό τό ἔκαναν γιατί δέν μποροῦν νά διοικήσουν τούς στρατούς τους, οἱ ὁποῖοι ἐνστικτωδῶς συμπαθοῦν τή ρωσική ἐπανάσταση. Φοβοῦνται τούς δικούς τους στρατιῶτες καί ἐργάτες, φροντίζουν νά μήν ἐπηρεαστοῦν ἀπό τή ρωσική ἐπανάσταση. Τόν τελευταῖο καιρό στίς χῶρες τῆς Συνεννόησης δέν ἐπιτρέπουν ἀκόμη καί τίς εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων γιά τίς ἐπιτυχίες τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Στήν Ἰταλία δημιουργήθηκε ἕνας τέτιος φραγμός, πού δέν μποροῦν νά τόν ὑπερπηδήσουν οὔτε καί τά ἰδιωτικά ἀκόμη γράμματα ἀπό τή Ρωσία. Ὁ σ. Λένιν ἀνακοίνωσε ὅτι πῆρε πρίν λίγες μέρες γράμμα ἀπό τό γνωστό ἰταλό σοσιαλιστή Μόργκαρι, πού στή συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ ἦταν πολύ μετριοπαθής. Τό γράμμα αὐτό στάλθηκε μυστικά, ἦταν γραμμένο σέ μικρά κομματάκια χαρτιοῦ, ὅπως γινόταν ἡ κομματική ἀλληλογραφία ἐπί τσαρισμοῦ. Στό συνωμοτικό αὐτό γράμμα ὁ Μόργκαρι γράφει: «Ἐξονόματος τοῦ Ἰταλικοῦ κόμματος στέλνω τόν πιό θερμό χαιρετισμό στούς ρώσους συντρόφους καί στή Σοβιετική ἐξουσία». (Θυελλώδη χειροκροτήματα.) Στήν Οὐγγαρία, ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ ἀστική κυβέρνηση ἐθελοντικά παραιτήθηκε, ἐθελοντικά ἀπελευθέρωσε ἀπό τή φυλακή τόν Μπέλα Κούν, οὖγγρο ἀξιωματικό-κομμουνιστή, πού ἦταν πρίν αἰχμάλωτος στή Ρωσία καί πάλεψε δραστήρια στίς γραμμές τῶν ρώσων κομμουνιστῶν καί πού πῆρε μέρος στήν κατάπνιξη τῆς ἐξέγερσης τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων τόν Ἰούλη τοῦ περασμένου χρόνου. Ὁ οὖγγρος αὐτός μπολσεβίκος πού διώχτηκε, συκοφαντήθηκε καί ταπεινώθηκε, τώρα εἶναι οὐσιαστικά ὁ καθοδηγητής τῆς Οὐγγρικῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης. Σέ σύγκριση μέ τή Ρωσία ἡ Οὐγγαρία εἶναι μικρή χώρα, ὅμως ἡ οὐγγρική ἐπανάσταση θά παίξει ἴσως μεγαλύτερο ρόλο στήν ἱστορία ἀπό τή ρωσική ἐπανάσταση. Σ' αὐτή τήν πολιτισμένη χώρα παίρνεται ὑπόψη ὅλη ἡ πείρα τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, πραγματοποιεῖται σταθερά ἡ κοινωνικοποίηση καί, χάρη στό πιό προετοιμασμένο ἔδαφος, χτίζεται πιό σχεδιομετρικά καί πιό πετυχημένα τό οἰκοδόμημα τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Καί σ' αὐτήν ἀκριβῶς τή στιγμή, ὅταν μποροῦμε νά ποῦμε μέ πεποίθηση ὅτι ἡ ὑπόθεση τοῦ διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ χάθηκε γιά πάντα, ὑψώνεται ἐνάντιά μας ὁ κίνδυνος ἀπό τήν Ἀνατολή, ἀπό τήν πλευρά τῶν μανιασμένων καί ἀπελπισμένων λευκοφρου-

ρίτικων συμμοριῶν τοῦ Κολτσάκ. Πρέπει νά βάλουμε τέρμα σ' αὐτό. Τελειώνοντας μέ τόν Κολτσάκ, τελειώνουμε τόν πόλεμο γιά πάντα. Εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ὑπερένταση δλων τῶν δυνάμεων, ἡ καθολική συμμετοχή δλου τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου στήν ἐπιστράτευση. Κάθε ἐλεύθερη μέρα, κάθε ἐλεύθερη ὥρα τοῦ συνειδητοῦ ἐργάτη καί τῆς συνειδητῆς ἐργάτριας πρέπει νά χρησιμοποιηθεῖ γιά τήν ἀτομική ζύμωση. Ἡ ὑπερένταση αὐτή δέν μᾶς χρειάζεται γιά πολύ καιρό, μᾶς χρειάζεται γιά μερικούς μῆνες, ἴσως ἑβδομάδες, καί θά εἶναι ἡ τελευταία καί ἡ τελειωτική, γιατί ἡ νίκη μας εἶναι ἀναμφισβήτητη.

«Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 84, 18 τοῦ Ἀπρίλη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ»

ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ Ι ΠΑΝΡΩΣΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ-ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ 17 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1919 [73]

Μέ μεγάλη χαρά σᾶς χαιρετίζω. Δέν ξέρω πόσα κυβερνεῖα ἀντιπροσωπεύονται ἐδῶ καί ἀπό ποῦ ἤλθατε. Μεγάλη σημασία ἔχει ὅτι ἡ νεολαία, ἡ κομμουνιστική νεολαία, ὀργανώνεται. Μεγάλη σημασία ἔχει ὅτι ἡ νεολαία ἑτοιμάζεται νά διδαχτεῖ πῶς νά χτίζει τό καινούργιο σχολεῖο. Τώρα μπροστά σας ἔχετε ἕνα καινούργιο σχολεῖο. Τό παλιό σχολεῖο πού δέν τό ἀγαπούσατε, τό γραφειοκρατικό, τό μισητό, πού δέν συνδεόταν μαζί σας, δέν ὑπάρχει πιά. Τή δουλιά τήν ὑπολογίσαμε γιά μιά πολύ μακρόχρονη περίοδο. Τή μελλοντική κοινωνία πού ἐπιδιώκουμε νά φτιάξουμε, τήν κοινωνία ὅπου δέν πρέπει νά ὑπάρχουν παρά μόνο δουλευτές, τήν κοινωνία ὅπου δέν πρέπει νά ὑπάρχει καμιά διάκριση — τήν κοινωνία αὐτή θά χρειαστεῖ πολύς καιρός νά τήν οἰκοδομήσουμε. Τώρα βάζουμε μόνο τό θεμέλιο λίθο τῆς μελλοντικῆς κοινωνίας καί θά χρειαστεῖ νά τήν οἰκοδομήσετε ἐσεῖς, ὅταν θά μεγαλώσετε. Τώρα ὅμως δουλεύετε ὅσο τό ἐπιτρέπουν οἱ δυνάμεις σας, χωρίς νά καταπιάνεστε μέ δουλιά ἀνώτερη τῶν δυνάμεών σας, δουλεύετε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῶν μεγαλυτέρων. Ἀκόμη μιά φορά χαιρετίζω τό συνέδριο καί εὔχομαι κάθε ἐπιτυχία στό ἔργο σας.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1923
στό βιβλίο: Β. Ι. Λένιν (Οὐλιάνοφ).
«Λόγοι καί ἄρθρα γιά τή νεολαία».
Μόσχα-Λένινγκραντ, «Μολοντάγια Γκβάρντια»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τοῦ βιβλίου

ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ [74]

Εὐχαριστοῦμε γιά τό χαιρετιστήριο καί ἀπό τήν πλευρά μας χαιρετίζουμε τή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Βαυαρίας μέ ὅλη μας τήν καρδιά. Σᾶς παρακαλοῦμε πολύ νά μᾶς πληροφορεῖτε πιό συχνά καί συγκεκριμένα τί μέτρα ἐφαρμόσατε γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς ἀστούς δήμιους Σάιντεμαν καί Σία, δημιουργήσατε Σοβιέτ ἐργατῶν καί ὑπηρεσίες στά τμήματα τῆς πόλης, ἐξοπλίσατε τούς ἐργάτες, ἀφοπλίσατε τήν ἀστική τάξη, χρησιμοποιήσατε τίς ἀποθῆκες ἱματισμοῦ καί ἄλλων προϊόντων γιά ἄμεση καί πλατιά βοήθεια στούς ἐργάτες καί ἰδιαίτερα στούς ἐργάτες γῆς καί τούς μικροαγρότες, ἀπαλλοτριώσατε τίς φάμπρικες καί τά πλούτη τῶν καπιταλιστῶν στό Μόναχο, καθώς καί τά καπιταλιστικά ἀγροτικά νοικοκυριά στά περίχωρά του, καταργήσατε τίς ὑποθῆκες καί τήν πληρωμή ἐνοικίου γιά τούς μικροαγρότες, διπλασιάσατε ἤ τριπλασιάσατε τήν πληρωμή στούς ἐργάτες γῆς καί τούς ἀνειδίκευτους ἐργάτες, κατασχέσατε ὅλο τό χαρτί καί ὅλα τά τυπογραφεῖα γιά νά τυπώνετε προκηρύξεις καί ἐφημερίδες κατανοητές στίς μάζες, ἐφαρμόσατε τήν 6ωρη ἐργάσιμη μέρα μέ δίωρη ἤ τρίωρη ἀπασχόληση γιά τή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, στριμώξατε τήν ἀστική τάξη στό Μόναχο γιά νά ἐγκαταστήσετε ἄμεσα τούς ἐργάτες στά διαμερίσματα τῶν πλουσίων, πήρατε στά χέρια σας ὅλες τίς τράπεζες, πήρατε ὁμήρους ἀπό τήν ἀστική τάξη, καθορίσατε μεγαλύτερη μερίδα τροφίμων γιά τούς ἐργάτες ἀπό τή μερίδα τῆς ἀστικῆς τάξης, ἐπιστρατεύσατε ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς ἐργάτες καί γιά τήν ἄμυνα καί γιά τήν ἰδεολογική προπαγάνδα στά γύρω χωριά; Ἡ πιό γρήγορη καί πλατιά ἐφαρμογή αὐτῶν καί ἄλλων παρόμοιων μ' αὐτά μέτρων δίπλα στήν πρωτοβουλία τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, τῶν ἐργατῶν γῆς

καί ἐπιπλέον τῶν μικροαγροτῶν πρέπει νά ἑδραιώσουν τή θέση σας. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐπιβάλετε στήν ἀστική τάξη ἔκτακτη φορολογία καί νά δόσετε στούς ἐργάτες, τούς ἐργάτες γῆς καί τούς μικροαγρότες ἀμέσως καί μέ κάθε θυσία μιά πραγματική βελτίωση τῆς κατάστασής τους.

Δεχτεῖτε τούς καλύτερους χαιρετισμούς καί τίς εὐχές γιά ἐπιτυχία.

Λένιν

Γράφτηκε στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη 1930 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 111

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΤΡΕΙΣ ΛΟΓΟΙ ΣΤΗΝ ΚΟΚΚΙΝΗ ΠΛΑΤΕΙΑ 1 ΤΟΥ ΜΑΗ 1919

ΧΡΟΝΙΚΟ

1

(Ἡ ἐμφάνιση τοῦ σ. Λένιν ἀνάμεσα στούς διαδηλωτές προκαλεῖ ἐπευφημίες πού δέν σταματοῦν γιά πολλή ὥρα.) Ὁ σ. Λένιν, ἀφοῦ χαιρέτισε τό προλεταριάτο τῆς Μόσχας καί τό παγκόσμιο προλεταριάτο, κάνει παραλληλισμό ἀνάμεσα στόν περσινό πρωτομαγιάτικο γιορτασμό καί τό σημερινό. Στό χρόνο αὐτό ἡ πολιτική κατάσταση ἄλλαξε σημαντικά πρός ὄφελος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Πέρυσι τήν 1 τοῦ Μάη βρισκόμασταν κάτω ἀπό τήν ἀπειλή τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Τώρα αὐτός τσακίστηκε κι' ἔγινε στάχτη.

Ἄλλαξε ἡ εἰκόνα τοῦ γιορτασμοῦ τῆς προλεταριακῆς ἡμέρας ὄχι μόνο σ' ἐμᾶς. Σέ ὅλες τίς χῶρες οἱ ἐργάτες μπῆκαν στό δρόμο τῆς πάλης ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Ἡ ἐργατική τάξη πού ἀπελευθερώθηκε γιορτάζει τήν ἡμέρα της νικηφόρα, ἐλεύθερα καί ἀνοιχτά ὄχι μόνο στή Σοβιετική Ρωσία, ἀλλά καί στή Σοβιετική Οὐγγαρία καί στή Σοβιετική Βαυαρία. Σήμερα μαζί μ' αὐτό μπορεῖ νά ποῦμε μέ βεβαιότητα ὅτι ὄχι μόνο στήν Κόκκινη Μόσχα, στήν Κόκκινη Πετρούπολη καί στή Βουδαπέστη, ἀλλά καί σέ ὅλα τά μεγάλα προλεταριακά κέντρα οἱ ἐργάτες πού δέν βγῆκαν νά κάνουν περίπατο, ἀλλά νά ἐπιδείξουν τίς δυνάμεις τους, μιλοῦν γιά τή σημασία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί γιά τήν κοντινή νίκη τοῦ προλεταριάτου.

Περνώντας στίς ἀπειλές τοῦ ἀγγλογαλλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ὁ σ. Λένιν λέει ὅτι, ἄν ὁ ἀγγλογαλλικός ἰμπεριαλισμός ὑποχρεώθηκε νά ὑποχωρήσει στήν Οὐκρανία, ὅπου δροῦσαν ἀσήμαντα τμήματα ἐπαναστατῶν, τότε δέν θά μπορέσει καθόλου νά ἀντέξει μπροστά στίς δυνάμεις τῆς ἑνωμένης Σοβιετικῆς Ρωσίας, Οὐγγαρίας καί

Βαυαρίας. Ἡ ἐγκατάλειψη τῆς Ὀδησσοῦ καί τῆς Κριμαίας δείχνει ὅτι οἱ ἀγγλογάλλοι στρατιῶτες δέν θέλουν νά πολεμήσουν ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, καί σ' αὐτό βρίσκεται ἡ ἐγγύηση τῆς νίκης μας.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀνακοινώνει τό τηλεγράφημα πού πῆρε ἀπό τόν σ. Κάμενεφ καί λέει ὅτι ἡ Σεβαστούπολη ξεκαθαρίστηκε ὁλότελα ἀπό τά γαλλικά τμήματα. Ἔτσι, λέει ὁ Λένιν, στήν ἀπελευθερωμένη Σεβαστούπολη κυματίζει σήμερα ἡ κόκκινη σημαία τοῦ προλεταριάτου, πού γιορτάζει τήν ἡμέρα τῆς ἀπελευθέρωσής του ἀπό τίς ἰμπεριαλιστικές συμμορίες. (Παρατεταμένες ἐπευφημίες. Ζητωκραυγές πού δέν σταματοῦν γιά πολλή ὥρα.)

Ἀναφερόμενος στίς ἀπειλές τοῦ Κολτσάκ ὁ σ. Λένιν λέει ὅτι οἱ τελευταῖες εἰδήσεις ἀπό τό μέτωπο μᾶς δίνουν τή δυνατότητα νά βεβαιώσουμε πώς ἡ νίκη κατά τοῦ Κολτσάκ εἶναι ὁλότελα κοντά. Γιά τό μέτωπο φεύγουν δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες μαχητές πού θά ἐξοντώσουν ὁριστικά τίς συμμορίες τοῦ Κολτσάκ.

Κλείνοντας, ὁ σ. Λένιν ἐκφράζει τήν πεποίθηση γιά τήν τελική νίκη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σέ ὅλο τόν κόσμο καί ἀναφωνεῖ: «Ζήτω ἡ παγκόσμια Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ! Ζήτω ὁ κομμουνισμός!».

«Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 93, 3 τοῦ Μάη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ»

2

Ἡ πλειοψηφία τῶν παρόντων — λέει ὁ σ. Λένιν — πού δέν ξεπέρασαν τά 30-35 χρόνια τῆς ἡλικίας τους, θά δοῦν τήν ἄνθηση τοῦ κομμουνισμοῦ, ἀπό τόν ὁποῖο γιά τήν ὥρα ἐμεῖς εἴμαστε ἀκόμη μακριά.

Δείχνοντας τά παιδιά, ὁ σ. Λένιν λέει ὅτι αὐτά πού παίρνουν τώρα μέρος στή γιορτή τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργασίας θά χαροῦν σέ ὅλη τους τήν ἔκταση τούς καρπούς τῶν κόπων καί τῶν θυσιῶν πού ὑπέστησαν οἱ ἐπαναστάτες.

— Τά ἐγγόνια μας θά περιεργάζονται, σάν κάτι τό παράξενο, τά ντοκουμέντα καί τά μνημεῖα τῆς ἐποχῆς τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος. Μέ δυσκολία θά μποροῦν νά φανταστοῦν πῶς μποροῦσε νά βρίσκεται σέ ἰδιωτικά χέρια τό ἐμπόριο ἀντικειμένων πρώτης ἀνάγκης, πῶς μποροῦσαν νά ἀνήκουν οἱ φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια σέ ξεχωριστά ἄτομα, πῶς μποροῦσε ἕνας ἄνθρωπος νά ἐκμεταλλεύεται τόν ἄλλον, πῶς μποροῦσαν νά ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού δέν δούλευαν. Ὡς τά τώρα, ὅπως στά παραμύθια, λέγαμε τό τί θά δοῦν τά παιδιά μας, τώρα ὅμως, σύντροφοι, βλέπετε καθαρά ὅτι τό οἰκοδόμημα τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας πού θεμελιώσαμε δέν εἶναι οὐτοπία. Μέ μεγαλύτερο ἀκόμη ζῆλο θά χτίζουν τό οἰκοδόμημα αὐτό τά παιδιά μας. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

«Βετσέρνιγε Ἰζβέστιγια Μοσκόβσκοβο Σοβιέτα», ἀρ. φύλ. 230, 2 τοῦ Μάη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βετσέρνιγε Ἰζβέστιγια Μοσκόβσκοβο Σοβιέτα»

3

ΛΟΓΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΤΩΝ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΝ ΣΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΤΟΥ ΣΤΕΠΑΝ ΡΑΖΙΝ

(Θυελλώδη χειροκροτήματα.) Σήμερα γιορτάζουμε, σύντροφοι, τήν 1η τοῦ Μάη μέ τούς προλετάριους ὅλου τοῦ κόσμου, πού λαχταροῦν τήν ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου. Ὁ τόπος αὐτός τῶν ἐκτελέσεων μᾶς θυμίζει πόσες ἑκατονταετίες βασανίζονταν καί ὑπόφεραν σκληρά οἱ ἐργαζόμενες μάζες κάτω ἀπό τό ζυγό τῶν καταπιεστῶν, γιατί ποτέ ἡ ἐξουσία τοῦ κεφαλαίου δέν μποροῦσε νά κρατηθεῖ παρά μόνο μέ τή βία καί τήν καταδυνάστευση, πού ἀκόμη καί στίς περασμένες ἐποχές προκαλοῦσαν τήν ἀγανάκτηση. Τό μνημεῖο αὐτό δείχνει ἕναν ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς ἐπαναστατημένης ἀγροτιᾶς. Σ' αὐτό τό μέρος πέθανε, παλεύοντας γιά τήν ἐλευθερία. Οἱ ρῶσοι ἐπαναστάτες ἔδοσαν πολλές θυσίες στήν πάλη ἐνάντια στό κεφάλαιο. Χάνονταν οἱ καλύτεροι ἄνθρωποι τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, οἱ ἀγωνιστές γιά τήν ἐλευθερία, ὄχι ὅμως γιά τήν ἐλευθερία πού ὑπόσχεται τό κεφάλαιο, τήν ἐλευθερία πού ἔχει τράπεζες, ἰδιωτικές φάμπρικες καί ἐργοστάσια, κερδοσκοπία. Κάτω μιά τέτια ἐλευθερία — μᾶς χρειάζεται πραγματική ἐλευθερία πού εἶναι δυνατή, ὅταν μέλη τῆς κοινωνίας θά εἶναι μόνο οἱ δουλευτές. Πολύ κόπο, πολλές θυσίες πρέπει νά δόσουμε γιά μιά τέτια ἐλευθερία. Καί θά κάνουμε τό πᾶν γιά τό μεγάλο αὐτό σκοπό, γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ σοσιαλισμοῦ. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

«Βετσέρνιγε Ἰζβέστιγια Μοσκόβσκοβο Σοβιέτα», ἀρ. φύλ. 230, 2 τοῦ Μάη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βετσέρνιγε Ἰζβέστιγια Μοσκόβσκοβο Σοβιέτα»

ΤΟ Ι ΠΑΝΡΩΣΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ [75]

6-19 ΤΟΥ ΜΑΗ 1919

Δημοσιεύτηκαν: ὁ χαιρετιστήριος λόγος στίς 7 τοῦ Μάη 1919 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 96· ὁ λόγος σχετικά μέ τήν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ μέ τά συνθήματα τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσοτιμίας, τό 1919 στό βιβλίο: Ν. Λένιν. «Δυό λόγοι στό 1ο Πανρωσικό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση, (6-19 τοῦ Μάη 1919)». Μόσχα

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου

1
ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ
6 ΤΟΥ ΜΑΗ

Σύντροφοι, μέ μεγάλη χαρά χαιρετίζω τό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση. Φυσικά, δέν περιμένετε ἀπό μένα κανένα λόγο πού θά μποροῦσε νά μπεῖ στήν οὐσία τοῦ ζητήματος, ὅπως ἔκανε ὁ προηγούμενος ὁμιλητής, σ. Λουνατσάρσκι, πού εἶναι κατατοπισμένος καί ἀσχολεῖται εἰδικά μέ τό ζήτημα. Ἐπιτρέψτε μου νά περιοριστῶ μόνο σέ μερικά χαιρετιστήρια λόγια, σέ λίγες παρατηρήσεις καί σκέψεις πού ἔτυχε νά κάνω ὅταν στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τύχαινε νά ἔλθω λίγο-πολύ σέ ἄμεση ἐπαφή μέ τή δουλιά σας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶναι ζήτημα ἄν θά βρεθεῖ ἕνας τέτιος τομέας τῆς σοβιετικῆς δράσης, ὅπως εἶναι ἡ ἐξωσχολική μόρφωση καί ἐκπαίδευση, ὅπου νά ἔχουν πραγματοποιηθεῖ μέσα σέ ἑνάμιση χρόνο τόσο τεράστιες ἐπιτυχίες. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι στόν τομέα αὐτό ἦταν πιό εὔκολο νά δουλέψουμε κι' ἐμεῖς κι' ἐσεῖς, παρά στούς ἄλλους τομεῖς. Ἐδῶ ὑποχρεωθήκαμε νά πετάξουμε τά παλιά δεσμά καί τά παλιά ἐμπόδια. Ἐδῶ ἦταν εὐκολότερο νά ἀνταποκριθοῦμε στήν τεράστια ἀνάγκη γνώσεων, ἐλεύθερης μόρφωσης, ἐλεύθερης ἀνάπτυξης, πού ἐκδηλώθηκε πιό πολύ στίς ἐργατικές καί τίς ἀγροτικές μάζες, γιατί, ἄν μᾶς ἦταν εὔκολο, χάρη στήν τεράστια πίεση τῶν μαζῶν, νά ρίξουμε τά ἐξωτερικά ἐμπόδια πού ἔμπαιναν στό δρόμο τους, νά σπάσουμε τούς ἱστορικούς ἀστικούς θεσμούς πού μᾶς ἔδεναν μέ τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο καί καταδίκαζαν τή Ρωσία νά ζεῖ μέσα στά μεγαλύτερα βάσανα, πού ἦταν συνέπειες αὐτοῦ τοῦ πολέμου, ἄν μᾶς ἦταν εὔκολο νά σπάσουμε τά ἐξωτερικά ἐμπόδια, ὡστόσο αἰσθανθήκαμε παράλληλα μέ πολύ μεγαλύτερη ὀξύτητα ὅλο τό βάρος τῆς δουλιᾶς στόν τομέα τῆς ἀναδιαπαιδαγώγησης τῶν μαζῶν, στόν τομέα τῆς ὀργάνωσης καί τῆς διδασκαλίας, στόν τομέα τῆς διάδοσης τῶν γνώσεων, στόν τομέα τῆς πάλης ἐνάντια στήν κληρονομιά πού μᾶς ἔμεινε ἀπό

τήν καθυστέρηση, τήν ἀμορφωσιά, τήν ἀγριότητα καί τή βαρβαρότητα. Ἐδῶ τήν πάλη ὑποχρεωθήκαμε νά τήν κάνουμε μέ ἐντελῶς διαφορετικές μεθόδους. Ἐδῶ εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά ὑπολογίζουμε μόνο σέ μιά μακρόχρονη ἐπιτυχία καί σέ μιά ἐπίμονη συστηματική ἐπίδραση τῶν πρωτοπόρων στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ, στήν ἐπίδραση πού ἐνῶ βρίσκει ἀπό τήν πλευρά τῶν μαζῶν τήν πιό ἐγκάρδια ὑποδοχή, ἐμεῖς συχνά ἀποδειχνόμαστε φταῖχτες, γιατί δίνουμε λιγότερα ἀπ' ὅ,τι θά μπορούσαμε νά δόσουμε. Νομίζω ὅτι στά πρῶτα αὐτά βήματα, στόν τομέα τῆς ἐπέκτασης τῆς ἐξωσχολικῆς μόρφωσης, τῆς ἐλεύθερης, πού δέν περιορίζεται στά παλιά πλαίσια καί τούς τύπους, τῆς μόρφωσης πού ἀντιμετωπίζει ὁ ἐνήλικος πληθυσμός, ὅτι στόν τομέα αὐτό στήν πρώτη περίοδο ἀναγκαζόμαστε πιό πολύ νά παλεύουμε ἐνάντια σέ ἐμπόδια δυό εἰδῶν. Καί τά δυό ἐμπόδια τά κληρονομήσαμε ἀπό τήν παλιά, τήν καπιταλιστική κοινωνία, πού ὥς τά τώρα μᾶς κρατάει, μᾶς τραβάει πρός τά κάτω μέ χιλιάδες καί ἑκατομμύρια νήματα, σχοινιά καί ἁλυσίδες.

Πρώτη ἀδυναμία εἶναι ἡ πληθώρα αὐτῶν πού προέρχονται ἀπό τήν ἀστική διανόηση· ἡ διανόηση αὐτή ἔβλεπε σχεδόν πάντα τά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα τῶν ἀγροτῶν καί ἐργατῶν πού δημιουργοῦνταν μέ καινούργιο τρόπο, σάν τό πιό βολικό πεδίο γιά τίς προσωπικές ἐπινοήσεις τους στόν τομέα τῆς φιλοσοφίας ἤ στόν τομέα τοῦ πολιτισμοῦ, παρουσιάζοντας συνεχῶς τά πιό παράλογα καμώματα γιά κάτι τό καινούργιο, καί κάτω ἀπό τή μορφή τῆς καθαρά προλεταριακῆς τέχνης καί τοῦ προλεταριακοῦ πολιτισμοῦ πρόσφεραν κάτι τί τό ὑπερφυσικό καί τό παράδοξο [76]. (Χειροκροτήματα.) Στήν πρώτη ὅμως περίοδο αὐτό ἦταν φυσικό καί μποροῦσε ἴσως νά συγχωρεθεῖ καί δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ φταίχτης τό πλατύ κίνημα, καί ἐλπίζω παρόλα αὐτά ὅτι τελικά βγαίνουμε καί θά βγοῦμε ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση.

Ἡ δεύτερη ἀδυναμία εἶναι ἐπίσης κληρονομιά τοῦ καπιταλισμοῦ. Οἱ πλατιές μάζες τῶν μικροαστῶν ἐργαζομένων στήν ἐπιδίωξη νά ἀποκτήσουν γνώσεις, σπάζοντας τό παλιό, τίποτε πού νά ὀργανώνει, τίποτε πού νά εἶναι ὀργανωμένο δέν μπόρεσαν νά προσφέρουν. Μοῦ τύχαινε νά κάνω παρατηρήσεις ὅταν στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων μπῆκε τό ζήτημα τῆς κινητοποίησης τῶν ἐγγραμμάτων καί τῆς Διεύθυνσης βιβλιοθηκῶν, καί ἀπό τίς λίγες αὐτές παρατηρήσεις ἔβγαζα τά συμπεράσματά μου σχετικά μέ τό πόσο ἄσχημα πάει ἡ δουλιά στό ζήτημα αὐτό. Φυσικά, στούς χαιρετιστήριους λόγους δέν εἶναι καί τόσο

εὐχάριστο νά μιλάει κανείς γιά ὅ,τι ἄσχημο ὑπάρχει. Ἐλπίζω ὅτι ἀπ' αὐτές τίς τυπικότητες θά εἶστε ἀπαλλαγμένοι καί δέν θά παραπονεθεῖτε ἐνάντιά μου, ἄν ἀνταλλάξω μαζί σας μερικές δυσάρεστες παρατηρήσεις. Ὅταν βάλαμε τό ζήτημα τῆς κινητοποίησης τῶν ἐγγραμμάτων, χτυποῦσε περισσότερο στά μάτια τό γεγονός ὅτι ἡ ἐπανάστασή μας κέρδισε μιά λαμπρή ἐπιτυχία, χωρίς νά βγεῖ ἀμέσως ἀπό τά πλαίσια τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης. Ἔδινε ἐλευθερία ἀνάπτυξης στίς ὑπάρχουσες δυνάμεις, καί αὐτές οἱ ὑπάρχουσες δυνάμεις ἦταν οἱ μικροαστικές, μέ τό ἴδιο σύνθημα — «ὁ καθένας γιά τόν ἑαυτό του καί ὁ θεός γιά ὅλους», μέ τό ἴδιο καπιταλιστικό καταραμένο σύνθημα, πού ποτέ καί πουθενά ἀλλοῦ δέν ὁδηγεῖ παρά μόνο στόν Κολτσάκ καί στήν παλιά ἀστική παλινόρθωση. Ὅταν θά κοιτάξεις τί γίνεται σ' ἐμᾶς στόν τομέα τῆς ἐκπαίδευσης τῶν ἀγραμμάτων, νομίζω πώς στόν τομέα αὐτό ἔγιναν πολύ λίγα πράγματα καί τό γενικό μας καθῆκον ἐδῶ εἶναι νά καταλάβουμε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά ὀργανωθοῦν τά προλεταριακά στοιχεῖα. Τό ζήτημα δέν βρίσκεται στίς γελοῖες φράσεις, πού μένουν στό χαρτί, ἀλλά στά ἄμεσα ἐκεῖνα μέτρα πού εἶναι ἀπαραίτητα νά δόσουμε τώρα στό λαό, μέτρα πού θά ἀναγκάσουν κάθε ἐγγράμματο ἄνθρωπο νά βλέπει τήν ἐκπαίδευση μερικῶν ἀγραμμάτων σάν δική του ὑποχρέωση, σάν ἀνάγκη. Αὐτό στό διάταγμά μας διακηρύχτηκε [77]. Ὡστόσο, στόν τομέα αὐτό δέν ἔγινε σχεδόν τίποτε.

Ὅταν στό ΣΛΕ ἔθιξα τό ἄλλο ζήτημα, τό ζήτημα τῶν βιβλιοθηκῶν, εἶπα: γιά τά παράπονα πού ἀκούγονταν καθημερινά φταίει ἡ παραγωγική μας καθυστέρηση, ἔχουμε λίγα βιβλία καί δέν μποροῦμε νά τά ἐκδόσουμε σέ ἀρκετή ποσότητα — λέω ὅτι αὐτό εἶναι ἀλήθεια. Φυσικά, δέν ἔχουμε καύσιμα, οἱ φάμπρικες δέν δουλεύουν, τό χαρτί εἶναι λίγο καί δέν μποροῦμε νά ἔχουμε βιβλία. Αὐτά ὅλα εἶναι σωστά, ἐκτός ὅμως ἀπ' αὐτό, εἶναι σωστό καί ὅτι δέν μποροῦμε νά πάρουμε τά βιβλία πού ὑπάρχουν. Ἐξακολουθοῦμε νά ὑποφέρουμε στόν τομέα αὐτό ἀπό τήν ἀφέλεια τοῦ μουζίκου καί τήν ἀδυναμία τοῦ μουζίκου, ὁ ὁποῖος λήστεψε τή βιβλιοθήκη τοῦ ἀφέντη, ἔτρεξε στό σπίτι του καί φοβᾶται μήπως κάποιος τοῦ τήν πάρει πίσω, γιατί ἡ σκέψη ὅτι μπορεῖ νά γίνει σωστή κατανομή, ὅτι ἡ περιουσία τοῦ κράτους δέν εἶναι κάτι τό μισητό, ὅτι ἡ περιουσία τοῦ κράτους εἶναι κοινή περιουσία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐργαζομένων, αὐτή τή συνείδηση δέν μποροῦσε ἀκόμη νά τήν ἔχει. Ἡ καθυστερημένη ἀγροτική μάζα δέν φταίει σ' αὐτό καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀνάπτυξης

τῆς ἐπανάστασης αὐτό εἶναι ὁλότελα δικαιολογημένο — εἶναι ἀναπόφευκτο στάδιο, κι' ὅταν ὁ ἀγρότης ἔπαιρνε τή βιβλιοθήκη στό σπίτι του καί τήν κρατοῦσε κρυφά ἀπό τούς ἄλλους, δέν μποροῦσε νά ἐνεργήσει διαφορετικά, γιατί δέν καταλάβαινε ὅτι μπορεῖ νά συνενωθοῦν οἱ βιβλιοθῆκες τῆς Ρωσίας ὅλες μαζί, ὅτι θά ὑπάρχουν ἀρκετά βιβλία ὥστε νά ἱκανοποιήσουν ἀπόλυτα τόν ἐγγράμματο καί νά διδάξουν τόν ἀγράμματο. Τώρα εἶναι ἀπαραίτητο νά παλέψουμε ἐνάντια στά ὑπολείμματα τῆς ἀποδιοργάνωσης, ἐνάντια στό χάος, τίς γελοῖες ὑπηρεσιακές διαμάχες. Αὐτό πρέπει νά ἀποτελέσει τό βασικό μας καθῆκον. Πρέπει νά καταπιαστοῦμε μέ τό ἁπλό, τό ἄμεσο ζήτημα τῆς κινητοποίησης τῶν ἐγγραμμάτων καί τῆς πάλης ἐνάντια στήν ἀγραμματοσύνη. Πρέπει νά χρησιμοποιήσουμε τά βιβλία πού ἔχουμε καί νά καταπιαστοῦμε μέ τή δημιουργία ὀργανωμένου δικτύου βιβλιοθηκῶν, πού θά βοηθοῦσαν τό λαό νά χρησιμοποιήσει κάθε βιβλίο πού ἔχουμε, νά μή δημιουργοῦμε παράλληλες ὀργανώσεις, ἀλλά νά δημιουργήσουμε ἑνιαία σχεδιασμένη ὀργάνωση. Στό μικρό αὐτό ἔργο ἐκδηλώνεται τό βασικό καθῆκον τῆς ἐπανάστασής μας. Ἄν αὐτή δέν λύσει τό παραπάνω πρόβλημα, ἄν δέν βγεῖ στό δρόμο τῆς δημιουργίας μιᾶς πραγματικά σχεδιασμένης ἑνιαίας ὀργάνωσης, πού νά πάρει τή θέση τοῦ ἀκατανόητου χάους καί τῆς ἀνοησίας τῶν ρώσων — τότε ἡ ἐπανάσταση αὐτή θά μείνει ἐπανάσταση ἀστική, γιατί ἡ βασική ἰδιομορφία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, πού βαδίζει πρός τόν κομμουνισμό, βρίσκεται σ' αὐτό, ἐνῶ στήν ἀστική ἐπανάσταση ἦταν ἀρκετό νά σπάσει τό παλιό καί νά δόσει ἐλευθερία στό ἀγροτικό νοικοκυριό, πού ἀναπαράγει τόν ἴδιο αὐτό καπιταλισμό, ὅπως καί σέ ὅλες τίς ἐπαναστάσεις τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

Ἐφόσον λεγόμαστε Κόμμα τῶν κομμουνιστῶν, πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι μόνο τώρα πού τελειώσαμε μέ τά ἐξωτερικά ἐμπόδια, σπάσαμε τούς παλιούς θεσμούς, στέκει μπροστά μας γιά πρώτη φορά ὅπως πρέπει καί σέ ὅλο του τό μέγεθος τό πρῶτο καθῆκον τῆς πραγματικῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης — ἡ ὀργάνωση δεκάδων καί ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Ὕστερα ἀπό τήν πείρα τοῦ ἑνάμιση χρόνου σ' αὐτό τόν τομέα, πού ἀποκτήσαμε ὅλοι, πρέπει τελικά νά μποῦμε στό σωστό δρόμο πού θά νικοῦσε τήν ἔλλειψη πολιτισμοῦ, τήν ἀγραμματοσύνη καί τή βαρβαρότητα πού μᾶς βασάνιζαν ὅλο τόν καιρό. (Χειροκροτήματα.)

2
ΛΟΓΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΕ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ
19 ΤΟΥ ΜΑΗ

Σύντροφοι, ἐπιτρέψτε μου, ἀντί νά κάνω ἐκτίμηση τῆς τρέχουσας στιγμῆς, τήν ὁποία περιμένατε ὅπως φαίνεται μερικοί ἀπό σᾶς σήμερα, νά ἀπαντήσω στά πιό οὐσιαστικά πολιτικά ζητήματα, ὄχι φυσικά μόνο τά θεωρητικά, ἀλλά καί τά πρακτικά, πού στέκουν τώρα μπροστά μας, χαρακτηρίζουν ὅλο τό στάδιο τῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης καί προκαλοῦν τίς περισσότερες διαμάχες, τίς περισσότερες ἐπιθέσεις ἀπομέρους τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι εἶναι σοσιαλιστές, τίς περισσότερες ἀπορίες ἀπομέρους τῶν ἀνθρώπων πού νομίζουν ὅτι εἶναι δημοκράτες καί διαδίδουν μέ ἐξαιρετική προθυμία καί πολύ πλατιά κατηγορίες ἐνάντιά μας γιά παραβίαση τοῦ δημοκρατισμοῦ. Μοῦ φαίνεται ὅτι τά γενικά αὐτά πολιτικά ζητήματα τά συναντᾶμε πολύ συχνά, ἀκόμη καί καθημερινά σέ ὅλη τή σημερινή προπαγάνδα, τή ζύμωση, σέ ὅλη τή φιλολογία τήν ἐχθρική πρός τόν μπολσεβικισμό — ὅταν, φυσικά, ἡ φιλολογία αὐτή ὑψώνεται ἔστω καί λίγο πιό ψηλά ἀπό τό ἐπίπεδο τῆς καθαρῆς ψευτιᾶς, τῆς συκοφαντίας καί τῆς βρισιᾶς, ὅπως κάνουν ὅλα τά ὄργανα τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὅταν πάρουμε τή φιλολογία πού ὑψώνεται ἔστω καί λίγο πιό ψηλά ἀπό τό ἐπίπεδο αὐτό, τότε νομίζω ὅτι τά βασικά ζητήματα γιά τή σχέση τῆς δημοκρατίας ἀπέναντι στή δικτατορία, γιά τά καθήκοντα τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης στήν ἐπαναστατική περίοδο, γιά τά καθήκοντα τοῦ περάσματος στό σοσιαλισμό γενικά, γιά τίς σχέσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, μοῦ φαίνεται ὅτι τά ζητήματα αὐτά ἀποτελοῦν τήν κυριότερη βάση ὅλων τῶν σημερινῶν πολιτικῶν συζητήσεων, καί τό ξεκαθάρισμά τους, ἔστω καί ἄν σᾶς φαίνεται καμιά φορά

πώς άπομακρυνόμαστε λίγο άπό τά φλέγοντα ζητήματα τῆς ἡμέρας — ὡστόσο τό ξεκαθάρισμά τους, νομίζω, πρέπει νά ἀποτελεῖ τό γενικό βασικό μας καθῆκον. Φυσικά, σέ μιά σύντομη ὁμιλία δέν μπορῶ μέ κανένα τρόπο νά ἔχω τήν ἀξίωση νά ἀγκαλιάσω ὅλα αὐτά τά ζητήματα. Διάλεξα μερικά καί γι' αὐτά τά ζητήματα θά ἤθελα καί νά συζητήσουμε.

I

Τό πρῶτο πού σημείωσα εἶναι τό ζήτημα τῶν δυσκολιῶν κάθε ἐπανάστασης, κάθε περάσματος στό καινούργιο σύστημα. Ἄν προσέξετε τίς ἐπιθέσεις πού ἐκτοξεύονται ἐνάντια στούς μπολσεβίκους ἀπομέρους τῶν ἀνθρώπων πού νομίζουν ὅτι εἶναι σοσιαλιστές καί δημοκράτες — σάν ὑπόδειγμα τέτιων ἀνθρώπων μπορῶ νά πάρω τίς φιλολογικές ὁμάδες «Βσεγκντά Βπεριόντ!» καί «Ντιέλο Ναρόντα» — τίς ἐφημερίδες πού κλείστηκαν κατά τή γνώμη μου πολύ δικαιολογημένα, καί κλείστηκαν γιά τό συμφέρον τῆς ἐπανάστασης· οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἐφημερίδων αὐτῶν πολύ συχνά στίς ἐπιθέσεις τους, ἐπιθέσεις δικαιολογημένες ἀπό τήν πλευρά τῶν ὀργάνων πού ἡ ἐξουσία μας τά θεωρεῖ ἀντεπαναστατικά, πολύ συχνά καταφεύγουν στή θεωρητική κριτική — ἄν προσέξετε τίς ἐπιθέσεις πού γίνονται κατά τοῦ μπολσεβικισμοῦ ἀπό τό στρατόπεδο αὐτό, θά δεῖτε ὅτι μέσα στίς κατηγορίες συνέχεια φιγουράρει τούτη: «Ἐργαζόμενοι, οἱ μπολσεβίκοι σᾶς ὑποσχέθηκαν ψωμί, εἰρήνη καί ἐλευθερία· δέν ἔδοσαν οὔτε ψωμί, οὔτε εἰρήνη, οὔτε ἐλευθερία, σᾶς ἐξαπάτησαν καί σᾶς ἐξαπάτησαν γιατί ὑποχώρησαν ἀπό τή δημοκρατία». Σχετικά μέ τήν ὑποχώρηση ἀπό τή δημοκρατία θά μιλήσω ἰδιαίτερα. Τώρα θά πάρω τήν ἄλλη πλευρά τῆς κατηγορίας αὐτῆς: «Οἱ μπολσεβίκοι ὑποσχέθηκαν ψωμί, εἰρήνη καί ἐλευθερία, οἱ μπολσεβίκοι ἔδοσαν στήν πραγματικότητα τή συνέχιση τοῦ πολέμου, ἔδοσαν τήν ἐξαιρετικά σκληρή καί ἐξαιρετικά ἐπίμονη πάλη, τόν πόλεμο ὅλων τῶν ἰμπεριαλιστῶν, τῶν καπιταλιστῶν ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Συνεννόησης, ὅλων δηλαδή τῶν πιό πολιτισμένων καί ἀναπτυγμένων χωρῶν ἐνάντια στήν καταβασανισμένη, κατατυραννισμένη, καθυστερημένη καί κουρασμένη Ρωσία». Τίς κατηγορίες αὐτές, τό ξαναλέω, θά τίς δεῖτε σέ κάθε ἐφημερίδα ἀπ' αὐτές πού ἀνάφερα, θά τίς ἀκούσετε σέ κάθε συζήτηση ἀστοῦ διανοουμένου πού, φυσικά, δέν θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἀστός — αὐτό θά τό ἀκούσετε κάθε μέρα σέ κάθε λόγο μικροαστοῦ. Κι' ἐγώ λοι-

πόν σᾶς καλῶ νά σκεφτεῖτε πάνω στίς κατηγορίες αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Ναί, οἱ μπολσεβίκοι προχώρησαν στήν ἐπανάσταση ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, στή βίαιη ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης, στό ξέκομα ἀπό δλες τίς πατροπαράδοτες συνήθειες, ὑποσχέσεις καί ὑποθῆκες τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, στήν πιό ἀποφασιστική, βίαιη πάλη καί πόλεμο γιά τή συντριβή τῶν εὔπορων τάξεων — προχώρησαν γιά νά ἀποσπάσουν τή Ρωσία, σέ συνέχεια καί δλη τήν ἀνθρωπότητα, ἀπό τό ἰμπεριαλιστικό μακελειό καί νά βάλουν τέρμα σέ δλους τούς πολέμους. Ναί, οἱ μπολσεβίκοι προχώρησαν στήν ἐπανάσταση, γι' αὐτό καί ποτέ φυσικά δέν σκέφτηκαν νά ἐγκαταλείψουν τό βασικό, τό κύριο αὐτό καθῆκον τους. Καί εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι οἱ προσπάθειες νά βγοῦμε ἀπό τό ἰμπεριαλιστικό αὐτό μακελειό, νά τσακίσουμε τήν κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης, οἱ προσπάθειες αὐτές προκάλεσαν τήν ἐκστρατεία δλων τῶν πολιτισμένων κρατῶν κατά τῆς Ρωσίας. Γιατί αὐτό ἦταν τό πολιτικό πρόγραμμα τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Ἀμερικῆς, ὅσο κι' ἄν διαβεβαίωναν δτι δέν ἐπεμβαίνουν. Ὅσο κι' ἄν τό διαβεβαίωναν αὐτό οἱ Λόυντ Τζώρτζ, οἱ Οὐίλσων καί οἱ Κλεμανσώ, δσο κι' ἄν διαβεβαίωναν ὅτι δέν ἐπεμβαίνουν, ἐμεῖς δμως δλοι ξέρουμε δτι αὐτό εἶναι ψέμα. Ξέρουμε ὅτι τά πολεμικά σκάφη τῶν συμμάχων, πού ἔφυγαν καί ἀναγκάστηκαν νά φύγουν ἀπό τήν Ὀδησσό καί τή Σεβαστούπολη, κάνουν ἀποκλεισμό τῶν παραλίων τῆς Μαύρης θάλασσας καί ἐπιπλέον βομβαρδίζουν κοντά στό Κέρτς τό τμῆμα τῆς χερσονήσου τῆς Κριμαίας, δπου ὀχυρώθηκαν οἱ ἐθελοντές. Αὐτοί λένε: «Αὐτό δέν μποροῦμε νά σᾶς τό δόσουμε. Ἄν δέν τά καταφέρουν μαζί σας οἱ ἐθελοντές, ἐμεῖς ὡστόσο δέν μποροῦμε νά σᾶς δόσουμε τό τμῆμα αὐτό τῆς χερσονήσου τῆς Κριμαίας, γιατί θά κυριαρχεῖτε στήν Ἀζοφική θάλασσα, θά μᾶς ἀποκόψετε τό δρόμο πρός τόν Ντενίκιν, δέν θά μᾶς ἀφήσετε νά ἐφοδιάζουμε τούς φίλους μας». Ἤ ἀναπτύσσεται ἡ ἐπίθεση κατά τῆς Πετρούπολης: χθές ἔγινε ναυμαχία ἑνός τορπιλοβόλου μας μέ τέσσερα ἐχθρικά τορπιλοβόλα. Δέν εἶναι ἄραγε ξεκάθαρο δτι αὐτό εἶναι ἐπέμβαση, δέν εἶναι ἄραγε ὁ ἀγγλικός στόλος πού συμμετέχει ἐδῶ; Δέν γίνεται ἄραγε τό ἴδιο στό Ἀρχάνγκελσκ, στή Σιβηρία; Τό γεγονός εἶναι τοῦτο: ὅλος ὁ πολιτισμένος κόσμος βαδίζει τώρα ἐνάντια στή Ρωσία.

Γεννιέται τό ἐρώτημα: μήπως ἤλθαμε σέ ἀντίθεση μέ τόν ἑαυτό μας, δταν καλέσαμε τούς ἐργαζόμενους στήν ἐπανάσταση, ὑποσχόμενοι σ' αὐτούς εἰρήνη, καί δδηγήσαμε στήν ἐκστρατεία

δλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου ἐνάντια στήν ἀδύνατη, τήν κουρασμένη, τήν καθυστερημένη, τήν τσακισμένη Ρωσία, ἤ μήπως ἦλθαν σέ ἀντίθεση μέ τή στοιχειώδη ἀντίληψη τῆς δημοκρατίας καί τοῦ σοσιαλισμοῦ ἐκεῖνοι πού ἔχουν τήν ἀναίδεια νά μᾶς ρίχνουν μιά παρόμοια μομφή; Νά τό ἐρώτημα. Γιά νά σᾶς θέσω τό ἐρώτημα αὐτό σέ θεωρητική, σέ γενική μορφή, θά κάνω μιά σύγκριση. Μιλᾶμε γιά ἐπαναστατική τάξη, γιά ἐπαναστατική πολιτική τοῦ λαοῦ, σᾶς προτείνω νά πάρουμε ἕναν μεμονωμένο ἐπαναστάτη. Ἂς πάρουμε, λ.χ., τόν Τσερνισέβσκι, ἄς ἐκτιμήσουμε τή δράση του. Πῶς μπορεῖ νά τήν ἐκτιμήσει ἕνας ἄνθρωπος ἐντελῶς ἁπλοϊκός καί ἀγράμματος; Αὐτός, σίγουρα, θά πεῖ: «Καί τί ἔγινε, κατάστρεψε ὁ ἄνθρωπος τή ζωή του, ἔπεσε στή Σιβηρία, δέν πέτυχε τίποτα». Νά ἕνα ὑπόδειγμα μπροστά σας. Ὅταν ἀκούσουμε μιά παρόμοια γνώμη ἄγνωστο ἀπό ποιόν, θά ποῦμε: «Στήν καλύτερη περίπτωση αὐτή προέρχεται ἀπό ἄνθρωπο τελείως ἀγράμματο, ἀθῶο ἴσως, γιατί εἶναι τόσο καθυστερημένος πού δέν μπορεῖ νά καταλάβει τή σημασία τῆς δράσης ἑνός μεμονωμένου ἐπαναστάτη σέ σύνδεση μέ τή γενική ἁλυσίδα τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων· εἴτε ἡ γνώμη αὐτή προέρχεται ἀπό ἕναν παλιάνθρωπο, ὀπαδό τῆς ἀντίδρασης πού θέλει συνειδητά νά φοβίσει καί νά ἀποτραβήξει τούς ἐργαζόμενους ἀπό τήν ἐπανάσταση». Πῆρα τό παράδειγμα τοῦ Τσερνισέβσκι, γιατί σέ ὁποιοδήποτε ρεῦμα κι' ἄν ἀνήκουν οἱ ἄνθρωποι πού λένε ὅτι εἶναι σοσιαλιστές, ἐδῶ, στήν ἐκτίμηση αὐτοῦ τοῦ μεμονωμένου ἐπαναστάτη δέν μπορεῖ στήν οὐσία νά ὑπάρχει διαφωνία. Ὅλοι θά συμφωνήσουν πώς, ὅταν ἐκτιμᾶμε ἕναν μεμονωμένο ἐπαναστάτη ἀπό τήν ἄποψη τῶν θυσιῶν πού ὑπέστη, πού φαινομενικά εἶναι ἀνώφελες, συχνά ἄκαρπες, ἀφήνοντας κατά μέρος τό περιεχόμενο τῆς δράσης του καί τή σύνδεση τῆς δράσης του μέ τούς προηγούμενους καί τούς ἑπόμενους ἐπαναστάτες, ὅταν ἐκτιμᾶμε ἔτσι τή σημασία τῆς δράσης του — ἡ παραπάνω γνώμη εἴτε δείχνει σκοτάδι καί ἀγιάτρευτη ἀμορφωσιά, εἴτε εἶναι προμελετημένη, ὑποκριτική ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῆς ἀντίδρασης, τῆς καταπίεσης, τῆς ἐκμετάλλευσης καί τοῦ ταξικοῦ ζυγοῦ. Στό ζήτημα αὐτό δέν μποροῦν νά ὑπάρχουν διαφωνίες.

Σᾶς καλῶ τώρα νά περάσουμε ἀπό τόν μεμονωμένο ἐπαναστάτη στήν ἐπανάσταση ἑνός ὁλόκληρου λαοῦ, μιᾶς ὁλόκληρης χώρας. Καί ποιός μπολσεβίκος ἀρνήθηκε ποτέ ὅτι ἡ ἐπανάσταση μπορεῖ νά νικήσει ὁριστικά μόνο τότε, ὅταν θά ἀγκαλιάσει ὅλες, ἤ τουλάχιστο μερικές ἀπό τίς βασικότερες πρωτοπόρες χῶρες;

Αὐτό τό λέγαμε πάντοτε. Μήπως ὑποστηρίζαμε ποτέ ὅτι ἡ ἔξοδος ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο μπορεῖ νά γίνει μέ ἕνα ἁπλό κάρφωμα τῆς ξιφολόγχης στή γῆ; Παίρνω ἐπίτηδες τήν ἔκφραση ἐκείνη ἀκριβῶς πού στήν ἐποχή τοῦ Κέρενσκι — κι' ἐγώ προσωπικά καί ὅλοι οἱ σύντροφοί μας — χρησιμοποιούσαμε πάντα στίς ἀποφάσεις, στούς λόγους καί στίς ἐφημερίδες μας. Λέγαμε: τόν πόλεμο δέν μποροῦμε νά τόν τελειώσουμε μέ τό κάρφωμα τῆς ξιφολόγχης στή γῆ· ἄν ὑπάρχουν τολστοϊκοί πού σκέπτονται ἔτσι, πρέπει νά λυπηθοῦμε τούς ἀνθρώπους πού ἔχασαν τά λογικά τους — τί νά γίνει, ἀπ' αὐτούς τίποτε δέν βγαίνει.

Λέγαμε ὅτι ἔξοδος ἀπό τόν πόλεμο αὐτό μπορεῖ νά σημαίνει ἐπαναστατικό πόλεμο. Αὐτό τό λέγαμε ἀπό τό 1915 καί ἀργότερα στήν ἐποχή τοῦ Κέρενσκι. Καί φυσικά ὁ ἐπαναστατικός πόλεμος εἶναι ἐπίσης πόλεμος, τό ἴδιο σκληρός, αἱματηρός καί μαρτυρικός. Καί ὅταν γίνεται ἐπανάσταση σέ διεθνή κλίμακα, προκαλεῖ ἀναπόφευκτα ἀντίσταση σέ διεθνή ἐπίσης κλίμακα. Καί γι' αὐτό, ὅταν τώρα βρισκόμαστε σέ μιά κατάσταση, πού ἐνάντια στή Ρωσία ἐκστρατεύουν ὅλες οἱ πολιτισμένες χῶρες τοῦ κόσμου, δέν μποροῦμε νά ἀποροῦμε ἄν γι' αὐτό οἱ τελείως καθυστερημένοι μουζίκοι μᾶς κατηγοροῦν ὅτι ἀθετήσαμε τίς ὑποσχέσεις μας· ἐμεῖς θά ποῦμε — ἀπ' αὐτούς δέν βγαίνει τίποτε. Ἡ ὁλοκληρωτική καθυστέρηση, ἡ ἐξαιρετική ἀμορφωσιά τους δέν μᾶς ἐπιτρέπουν νά τούς κατηγορήσουμε. Καί πραγματικά, ποῦ ἀκούστηκε νά ζητᾶς ἀπό ἕναν ἐντελῶς καθυστερημένο ἀγρότη νά καταλάβει ὅτι ὑπάρχει πόλεμος καί πόλεμος, ὅτι ὑπάρχουν πόλεμοι δίκαιοι καί ἄδικοι, προοδευτικοί καί ἀντιδραστικοί, πόλεμοι τῶν πρωτοπόρων τάξεων καί πόλεμοι τῶν καθυστερημένων τάξεων, πόλεμοι πού ἐξυπηρετοῦν τήν ἑδραίωση τῆς ταξικῆς καταπίεσης καί πόλεμοι πού ἐξυπηρετοῦν τήν ἀνατροπή της; Γι' αὐτό χρειάζεται νά γνωρίζεις τήν ταξική πάλη, τίς βάσεις τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἔστω καί λίγο τήν ἱστορία τῆς ἐπανάστασης. Ἀπό τόν καθυστερημένο ἀγρότη αὐτό δέν μποροῦμε νά τό ζητᾶμε.

Ὅταν ὅμως ἕνας ἄνθρωπος, πού λέει ὅτι εἶναι δημοκράτης, σοσιαλιστής, πού ἀνεβαίνει στό βῆμα νά μιλήσει δημόσια, ἀνεξάρτητα ἀπό τό πῶς ὀνομάζει τόν ἑαυτό του — μενσεβίκο, σοσιαλδημοκράτη, ἐσέρο, ἀληθινό σοσιαλιστή, ὀπαδό τῆς Διεθνοῦς τῆς Βέρνης — ὑπάρχουν πολλά τέτια παρατσούκλια, τά παρατσούκλια εἶναι φτηνά — ὅταν ἕνα τέτιο ὑποκείμενο μᾶς κατηγορεῖ: «Ὑποσχεθήκατε εἰρήνη καί προκαλέσατε πόλε-

μο!» — τότε τί νά τοῦ ἀπαντήσουμε; Μήπως μπορεῖ νά ὑποθέσουμε ὅτι ἔφτασε σέ τέτιο βαθμό καθυστέρησης, ὅπως ὁ ἀγράμματος ἀγρότης, πού δέν μπορεῖ νά ξεχωρίσει πόλεμο ἀπό πόλεμο; Μπορεῖ κανείς νά παραδεχτεῖ ὅτι αὐτός δέν καταλαβαίνει τή διαφορά ἀνάμεσα στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, πού ἦταν ληστρικός πόλεμος καί τώρα ξεσκεπάστηκε τελείως — ὕστερα ἀπό τήν εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν [78], μόνο οἱ ἐντελῶς ἀνίκανοι νά κρίνουν καί νά σκέπτονται, εἴτε οἱ ἐντελῶς τυφλοί μποροῦν νά μή βλέπουν ὅτι ἦταν ληστρικός καί ἀπό τίς δυό μεριές — μπορεῖ νά παραδεχτεῖ ὅτι ὑπάρχει ἔστω καί ἕνας γραμματισμένος ἄνθρωπος, πού δέν καταλαβαίνει τή διαφορά ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνο τόν πόλεμο, τό ληστρικό πόλεμο, καί τό δικό μας πόλεμο, πού παίρνει παγκόσμια ἔκταση, γιατί ἡ παγκόσμια ἀστική τάξη κατάλαβε ὅτι ἐνάντιά της γίνεται μιά ἀποφασιστική μάχη; Ὅλα αὐτά δέν μποροῦμε νά τά παραδεχτοῦμε. Καί γι' αὐτό λέμε: ὁ καθένας πού ἔχει τήν ἀπαίτηση νά λέγεται δημοκράτης ἤ σοσιαλιστής ὁποιωνδήποτε θέλετε ἀποχρώσεων καί διαδίδει ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς, ἄμεσα ἤ ἔμμεσα στό λαό τήν κατηγορία ὅτι οἱ μπολσεβίκοι παρατείνουν τόν ἐμφύλιο πόλεμο, τό σκληρό πόλεμο, τό μαρτυρικό πόλεμο, ἐνῶ ὑπόσχονται εἰρήνη — εἶναι ὀπαδός τῆς ἀστικῆς τάξης κι' ἐμεῖς θά τοῦ ἀπαντοῦμε ἔτσι καί θά τόν ἀντιμετωπίζουμε ἔτσι ὅπως καί τόν Κολτσάκ — νά ἡ ἀπάντησή μας. Νά πῶς ἔχει τό ζήτημα.

Οἱ κύριοι τῆς ἐφημερίδας «Ντιέλο Ναρόντα» ἀποροῦν: «Μά ἀφοῦ ἐμεῖς εἴμαστε ἐνάντια στόν Κολτσάκ· τί κατάφωρη ἀδικία νά μᾶς καταδιώκουν».

Λυπούμαστε πολύ, κύριοι, πού δέν θέλετε νά δεῖτε καί δέν θέλετε νά καταλάβετε τήν ἁπλή πολιτική ἀλφαβήτα, ἀπ' ὅπου βγαίνουν ὁρισμένα συμπεράσματα. Διαβεβαιώνετε ὅτι εἶστε ἐνάντια στόν Κολτσάκ. Παίρνω τίς ἐφημερίδες «Βσεγκντά Βπεριόντ!» καί «Ντιέλο Ναρόντα», παίρνω ὅλες τίς μικροαστικές σκέψεις παρόμοιας μορφῆς, τίς διαθέσεις αὐτές πού ὑπάρχουν πλῆθος στή διανόηση καί πού κυριαρχοῦν στή διανόηση. Λέω: καθένας ἀπό σᾶς πού διαδίδει στό λαό κατηγορίες τέτιου εἴδους — εἶναι ὀπαδός τοῦ Κολτσάκ, γιατί δέν καταλαβαίνει τή στοιχειώδη, τή βασική, τήν κατανοητή σέ κάθε γραμματισμένο ἄνθρωπο διαφορά ἀνάμεσα στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο πού τόν τσακίσαμε καί τόν ἐμφύλιο πόλεμο πού ἐπισύραμε ἐπάνω μας. Ποτέ δέν κρύβαμε ἀπό τό λαό ὅτι ἀντιμετωπίζουμε τόν κίνδυνο αὐτό. Ἐντείνουμε ὅλες τίς δυνάμεις γιά νά νικήσουμε στόν ἐμφύλιο αὐτό

πόλεμο τήν ἀστική τάξη καί νά ξεριζώσουμε τή δυνατότητα τῆς ταξικῆς καταπίεσης. Ὄχι, δέν ὑπῆρξε καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἐπανάσταση πού νά δίνει τήν ἐγγύηση ὅτι δέν θά συνοδεύεται ἀπό μιά πάλη μακρόχρονη, δύσκολη καί, ἴσως, γεμάτη ἀπό τίς πιό σκληρές θυσίες. Ἐκεῖνος πού δέν μπορεῖ νά ξεχωρίσει τίς θυσίες πού δίνονται στήν πορεία τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, γιά τή νίκη της, ὅταν ὅλες οἱ πλούσιες, ὅλες οἱ ἀντεπαναστατικές τάξεις παλεύουν ἐνάντια στήν ἐπανάσταση, ἐκεῖνος πού δέν μπορεῖ νά ξεχωρίσει τίς θυσίες αὐτές ἀπό τίς θυσίες τοῦ ληστρικοῦ ἐκμεταλλευτικοῦ πολέμου, αὐτός εἶναι εἴτε ἐκπρόσωπος τῆς πιό μεγάλης καθυστέρησης, καί γι' αὐτόν πρέπει νά ποῦμε: χρειάζεται νά τόν βάλουμε νά καθήσει νά μάθει τό ἀλφάβητο καί πρίν ἀπό τήν ἐξωσχολική μόρφωση νά τοῦ ἐπιβάλουμε τήν κατώτερη σχολική μόρφωση, εἴτε εἶναι ἐκπρόσωπος τῆς πιό προμελετημένης τύπου Κολτσάκ ὑποκρισίας, ὅπως κι' ἄν λέγεται, κάτω ἀπό ὁποιοδήποτε παρατσούκλι κι' ἄν κρύβεται. Ἀλλά οἱ τέτιες κατηγορίες κατά τῶν μπολσεβίκων εἶναι οἱ πιό συνηθισμένες καί «βολικές» κατηγορίες. Οἱ κατηγορίες αὐτές ἔχουν σχέση πραγματικά μέ τίς πλατιές ἐργαζόμενες μάζες, γιατί εἶναι δύσκολο νά τίς καταλάβει ὁ καθυστερημένος ἀγρότης. Αὐτός ὑποφέρει τό ἴδιο ἀπό τόν πόλεμο γιά ὅποιο λόγο κι' ἄν γίνεται ὁ πόλεμος αὐτός. Δέν μέ παραξενεύει ἄν ἀκούσω μέσα στήν καθυστερημένη ἀγροτιά τέτιες γνῶμες: «Πολεμήσαμε γιά τόν τσάρο, παραπολεμήσαμε γιά τούς μενσεβίκους, καί τώρα θά πολεμήσουμε καί γιά τούς μπολσεβίκους». Αὐτό δέν μέ παραξενεύει. Πραγματικά, ὁ πόλεμος εἶναι πόλεμος, προκαλεῖ βαριές θυσίες χωρίς τέλος. «Ἔλεγε ὁ τσάρος ὅτι αὐτό γίνεται γιά τήν ἐλευθερία καί τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τό ζυγό, ἔλεγαν οἱ μενσεβίκοι ὅτι αὐτό γίνεται γιά τήν ἐλευθερία καί τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τό ζυγό, τώρα τό ἴδιο λένε καί οἱ μπολσεβίκοι. Ὅλοι μιλοῦν καί μιλοῦν, πῶς λοιπόν νά καταλάβουμε τί γίνεται!»

Πραγματικά, ὁ καθυστερημένος ἀγρότης πῶς νά καταλάβει. Ἕνας τέτιος ἄνθρωπος πρέπει ἀκόμη νά διδαχτεῖ τά στοιχειώδη πολιτικά γράμματα. Τί μπορεῖ ὅμως νά ποῦμε γιά τόν ἄνθρωπο πού, χρησιμοποιώντας τίς λέξεις «ἐπανάσταση», «δημοκρατία», «σοσιαλισμός», ἔχει τήν ἀξίωση νά τίς χρησιμοποιήσει ἐπειδή τίς καταλαβαίνει. Δέν μπορεῖ νά κάνει ταχυδακτυλουργίες μέ παρόμοιες ἔννοιες, ἄν δέν θέλει νά μετατραπεῖ σέ πολιτικό ἀπατεώνα, γιατί ἡ διαφορά τοῦ πολέμου ἀνάμεσα σέ δυό ὁμάδες ληστῶν ἀπό τόν πόλεμο πού διεξάγει ἡ καταπιεζόμενη τάξη, πού ξεση-

κώθηκε ἐνάντια σέ κάθε ληστή — εἶναι στοιχειώδης, ριζική καί βασική διαφορά. Τό ζήτημα δέν εἶναι ὅτι τό ἕνα ἤ τό ἄλλο κόμμα, ἡ μιά εἴτε ἡ ἄλλη τάξη, ἡ μιά εἴτε ἡ ἄλλη κυβέρνηση δικαιολογοῦσαν τόν πόλεμο, ἀλλά ποιό εἶναι τό περιεχόμενο τοῦ πολέμου αὐτοῦ, ποιό εἶναι τό ταξικό του περιεχόμενο, ποιά τάξη διεξάγει τόν πόλεμο, ποιά πολιτική ἐνσαρκώνεται στόν πόλεμο.

II

Ἀπό τό ζήτημα τῆς ἐκτίμησης τῆς σκληρῆς καί δύσκολης περιόδου πού περνᾶμε τώρα καί πού συνδέεται ἀναπόφευκτα μέ τήν ἐπανάσταση, θά περάσω στό ἄλλο πολιτικό ζήτημα πού παρουσιάζεται συνεχῶς σέ ὅλες τίς συζητήσεις καί σέ ὅλες τίς ἀπορίες — στό ζήτημα τοῦ συνασπισμοῦ μέ τούς ἰμπεριαλιστές, τῆς συμμαχίας, τῆς συμφωνίας μέ τούς ἰμπεριαλιστές.

Ἴσως συναντήσατε στίς ἐφημερίδες τά ὀνόματα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν Βόλσκι, μοῦ φαίνεται καί τοῦ δεύτερου — τοῦ Σβιατίτσκι, πού γράφανε τόν τελευταῖο καιρό καί στήν «Ἰζβέστιγια», οἱ ὁποῖοι παρουσιάστηκαν μέ τό μανιφέστο τους, καί νομίζουν ὅτι εἶναι τέτιοι σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες πού δέν μπορεῖς νά τούς κατηγορήσεις ὅτι εἶναι ὀπαδοί τοῦ Κολτσάκ: αὐτοί ἔφυγαν ἀπό τόν Κολτσάκ, αὐτοί ὑπόφεραν ἀπό τόν Κολτσάκ, αὐτοί ὅταν ἦλθαν σ' ἐμᾶς, μᾶς ἐξυπηρέτησαν ἐνάντια στόν Κολτσάκ. Αὐτό εἶναι ἀλήθεια. Προσέξτε ὅμως τίς σκέψεις αὐτῶν τῶν πολιτῶν, προσέξτε πῶς ἐκτιμοῦν τό ζήτημα τοῦ συνασπισμοῦ μέ τούς ἰμπεριαλιστές, τῆς συμμαχίας ἤ τῆς συμφωνίας μέ τούς ἰμπεριαλιστές. Μοῦ ἔτυχε νά γνωρίσω τίς σκέψεις τους, ὅταν κατασχέθηκαν τά γραφτά τους ἀπό τήν ἐξουσία μας πού παλεύει ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση καί ὅταν ὑποχρεώθηκα νά γνωριστῶ μέ τά ντοκουμέντα τους γιά νά ἐκτιμήσουμε ὅπως πρέπει τίς σχέσεις τους μέ τό καθεστώς Κολτσάκ. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι εἶναι οἱ καλύτεροι ἀπό τούς ἀνθρώπους τῶν ἐσέρων. Καί στά γραφτά τους συνάντησα σκέψεις τέτιου εἴδους: «Ὁρίστε, ἀπό μᾶς περιμένουν μετάνοια· περιμένουν νά μετανοήσουμε. Γιά τίποτε, ποτέ! Δέν ἔχουμε νά μετανοήσουμε γιά τίποτε. Μᾶς κατηγοροῦν ὅτι εἴχαμε συνασπισμό, συμφωνία μέ τήν Ἀντάντ, μέ τούς ἰμπεριαλιστές. Κι' ἐσεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, μήπως ἐσεῖς δέν εἴχατε συμφωνία μέ τούς γερμα-

νούς ἰμπεριαλιστές; Καί τί εἶναι τό Μπρέστ; Καί μήπως τό Μπρέστ δέν εἶναι συμφωνία μέ τόν ἰμπεριαλισμό; Ἐσεῖς συμφωνήσατε μέ τό γερμανικό ἰμπεριαλισμό στό Μπρέστ, ἐμεῖς συμφωνήσαμε μέ τό γαλλικό ἰμπεριαλισμό — εἴμαστε ἴσα-ἴσα, δέν ἔχουμε νά μετανοήσουμε γιά τίποτε!».

Τή σκέψη αὐτή, πού τή βρῆκα στά γραφτά τῶν προσώπων πού ἀνάφερα καί τῶν ὁμοϊδεατῶν τους, τή συναντῶ ὅταν θυμᾶμαι τίς ἐφημερίδες πού ἀνάφερα, ὅταν προσπαθῶ νά συνοψίσω τίς ἐντυπώσεις μου ἀπό τίς μικροαστικές συζητήσεις. Τή σκέψη αὐτή θά τή συναντήσετε κάθε μέρα. Αὐτή εἶναι μιά ἀπό τίς βασικές πολιτικές σκέψεις καί μ' αὐτήν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἀσχοληθοῦμε. Σᾶς καλῶ λοιπόν νά σταθοῦμε στήν ἐξέταση, τήν ἀνάλυση, τό θεωρητικό βάθαιμα ἀπ' ἀφορμή τή σκέψη αὐτή. Ποιά εἶναι ἡ σημασία της; Ἔχουν δίκιο αὐτοί πού λένε: «Ἐμεῖς, οἱ δημοκράτες, οἱ σοσιαλιστές, εἴχαμε συνασπισμό μέ τήν Ἀντάντ, ἐσεῖς εἴχατε συνασπισμό μέ τόν Γουλιέλμο, κλείσατε τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ — δέν ἔχουμε νά μεμφθοῦμε γιά τίποτε ὁ ἕνας τόν ἄλλον, εἴμαστε ἴσα-ἴσα»; Ἤ ἔχουμε ἐμεῖς δίκιο, ὅταν λέμε ὅτι ἐκεῖνοι πού ἔδειξαν ὄχι μέ λόγια, ἀλλά μέ ἔργα ὅτι ἔχουν συμφωνία μέ τήν Ἀντάντ ἐνάντια στήν μπολσεβίκικη ἐπανάσταση, αὐτοί εἶναι ὀπαδοί τοῦ Κολτσάκ; Ἔστω κι' ἄν τό ἀρνήθηκαν αὐτό χίλιες φορές, ἔστω κι' ἄν αὐτοί προσωπικά ἔφυγαν ἀπό τόν Κολτσάκ καί δήλωσαν σέ ὅλο τό λαό ὅτι εἶναι ἐνάντια στόν Κολτσάκ, ὅμως εἶναι ὀπαδοί τοῦ Κολτσάκ, ὅπως δείχνουν οἱ βασικές ρίζες, ὅλο τό περιεχόμενο καί ἡ σημασία τῶν σκέψεών τους καί τῶν ἔργων τους. Ποιός ἔχει δίκιο; Αὐτό εἶναι τό βασικό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης καί πάνω σ' αὐτό πρέπει νά σκεφτοῦμε.

Γιά νά ξεκαθαρίσουμε τό ζήτημα αὐτό θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά κάνω μιά σύγκριση — αὐτή τή φορά ὄχι μέ ἕνα μεμονωμένο ἐπαναστάτη, ἀλλά μέ ἕναν μεμονωμένο μικροαστό. Φανταστεῖτε ὅτι σᾶς κυκλώνουν τό αὐτοκίνητο συμμορίτες καί σᾶς βάζουν τό περίστροφο στόν κρόταφο. Φανταστεῖτε ὅτι ὕστερα ἀπ' αὐτό παραδίνετε στούς συμμορίτες τά χρήματα καί τά ὅπλα, ἀφήνοντάς τους νά φύγουν μέ τό αὐτοκίνητο αὐτό. Τί συμβαίνει; Δόσατε στούς συμμορίτες ὅπλα καί χρήματα. Αὐτό εἶναι γεγονός. Φανταστεῖτε τώρα ὅτι ἕνας ἄλλος πολίτης ἔδοσε στούς συμμορίτες ὅπλα καί χρήματα γιά νά συμμετέχει στίς περιπέτειες τῶν συμμοριτῶν αὐτῶν ἐνάντια σέ εἰρηνικούς πολίτες.

Καί στίς δυό περιπτώσεις ὑπάρχει συμφωνία. Ἄν εἶναι γραφτή ἤ ὄχι, ἄν τή συζήτησαν ἤ ὄχι, αὐτό δέν εἶναι οὐσιαστικό. Μπορεῖ νά φανταστεῖτε ὅτι ἕνας ἄνθρωπος παραδίνει σιωπηρά τό περίστροφό του, τό ὅπλο του καί τά χρήματά του. Εἶναι φανερό τό περιεχόμενο τῆς συμφωνίας. Αὐτός λέει στούς συμμορίτες: «Ἐγώ θά σοῦ δόσω τό περίστροφο, ὅπλα καί χρήματα, ἐσύ θά μοῦ ἐξασφαλίσεις τή δυνατότητα νά γλιτώσω ἀπό τήν εὐχάριστη συντροφιά σου» (γέλια)· ἡ συμφωνία ὑπάρχει. Τό ἴδιο ἐπίσης εἶναι δυνατό νά κλείσει σιωπηρή συμφωνία ἕνας ἄνθρωπος πού δίνει ὅπλα καί χρήματα στούς συμμορίτες γιά νά τούς ἐξασφαλίσει τή δυνατότητα νά ληστεύουν τούς ἄλλους καί αὐτός ὕστερα παίρνει ἕνα μέρος ἀπό τή λεία. Καί αὐτό εἶναι μιά σιωπηρή συμφωνία.

Σᾶς ρωτῶ, θά βρεθεῖ γραμματισμένος ἄνθρωπος πού δέν θά καταφέρει νά ξεχωρίσει τίς δυό αὐτές συμφωνίες; Θά πεῖτε: θά εἶναι σίγουρα ἠλίθιος, ἄν θά βρεθεῖ στ' ἀλήθεια ἕνας τέτιος ἄνθρωπος πού δέν θά εἶναι ἱκανός νά ξεχωρίσει τή μιά συμφωνία ἀπό τήν ἄλλη καί πού λέει: «Ἐσύ ἔδοσες ὅπλα καί χρήματα στούς συμμορίτες, ἑπομένως μήν κατηγορεῖς κανέναν πιά γιά συμμοριτισμό· ποιό δικαίωμα ἔχεις ὕστερα ἀπ' αὐτό νά κατηγορεῖς γιά συμμοριτισμό;». Ἄν θά συναντήσετε ἕναν τέτιο γραμματισμένο, τότε θά πρέπει νά ὁμολογήσετε, ἤ τουλάχιστο οἱ 999 ἀπό τούς 1000 θά ὁμολογήσουν ὅτι αὐτός δέν εἶναι στά καλά του καί ὅτι μέ ἕναν τέτιο ἄνθρωπο δέν μπορεῖς νά συζητᾶς ὄχι μόνο πάνω σέ πολιτικά, ἀλλά ἀκόμη καί σέ ποινικά θέματα.

Σᾶς καλῶ τώρα ἀπ' αὐτό τό παράδειγμα νά περάσουμε καί νά συγκρίνετε τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ καί τή συμφωνία μέ τήν Ἀντάντ. Τί ἦταν ἡ εἰρήνη τοῦ Μπρέστ; Μήπως αὐτό δέν ἦταν ἐκβιασμός τῶν συμμοριτῶν, πού μᾶς ἐπιτέθηκαν ὅταν τίμια προτείναμε εἰρήνη, προσφέροντας σέ ὅλους τούς λαούς τή δυνατότητα νά ἀνατρέψουν τήν ἀστική *τους* τάξη; — Θά ἦταν γελοῖο, ἄν θά ἀρχίζαμε ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς γερμανικῆς ἀστικῆς τάξης! Τή συμφωνία αὐτή τήν ξεσκεπάσαμε μπροστά σέ ὅλο τόν κόσμο, σάν τήν πιό ἁρπακτική καί ληστρική, τή στιγματίσαμε καί μάλιστα ἀρνηθήκαμε νά ὑπογράψουμε ἀμέσως τήν εἰρήνη αὐτή, ὑπολογίζοντας στή συνδρομή τῶν γερμανῶν ἐργατῶν. Ὅταν ὅμως οἱ ἄνθρωποι τῆς βίας ἔβαλαν τό περίστροφο στόν κρόταφό μας, τούς εἴπαμε: πάρτε ὅπλα, χρήματα, ὕστερα θά ἐξοφλήσουμε τούς λογαριασμούς μας μέ ἄλλα μέσα. Ἐμεῖς ξέρουμε ἕναν ἄλλο ἐχθρό τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, πού δέν

τόν ἔβλεπαν οἱ τυφλοί ἄνθρωποι — τούς γερμανούς ἐργάτες. Μπορεῖ λοιπόν νά συγκρίνεις τή συμφωνία αὐτή μέ τόν ἰμπεριαλισμό μ' ἐκείνη τή συμφωνία, ὅταν οἱ δημοκράτες, οἱ σοσιαλιστές, οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες — μήν ἀστειεύεστε, ὅσο πιό δυνατά, τόσο πιό ἠχηρά — ὅταν αὐτοί συμφωνοῦσαν μέ τήν 'Αντάντ νά πᾶνε ἐνάντια στούς ἐργάτες τῆς χώρας τους; Ἔτσι εἶχε τό ζήτημα καί ἔτσι ἔχει ὥς τά τώρα. 'Αφοῦ καί τώρα ἡ μέ τό μεγαλύτερο κύρος μερίδα τῶν εὐρωπαίων γνωστῶν μενσεβίκων καί ἐσέρων τοῦ ἐξωτερικοῦ, καί τώρα ἀκόμη συμφωνοῦν μέ τήν 'Αντάντ. Ὑπογράφηκε αὐτό ἤ ὄχι — δέν ξέρω — σίγουρα δέν ὑπογράφηκε — οἱ μυαλωμένοι ἄνθρωποι αὐτά τά πράγματα τά κάνουν σιωπηρά. Εἶναι ὅμως ξεκάθαρο ὅτι ὑπάρχει τέτια συμφωνία, μιά πού τούς κρατοῦν στά χέρια, τούς δίνουν διαβατήρια, ἀνακοινώνουν μέ τά ραδιοτηλεγραφήματα σέ ὅλο τόν κόσμο ὅτι σήμερα μίλησε ὁ 'Αξελρόντ, αὔριο θά μιλήσει ὁ Σάβινκοφ ἤ ὁ Αὐξέντιεφ, μεθαύριο ἡ Μπρεσκόβσκαγια. Μήπως αὐτό δέν εἶναι συμφωνία, ἔστω καί σιωπηρή; Καί αὐτή εἶναι ἡ ἴδια συμφωνία μέ τούς ἰμπεριαλιστές, ὅπως καί ἡ δική μας; Ἡ ἐξωτερική της μορφή μοιάζει ἐπίσης μέ τή δική μας, ὅπως μοιάζει ἐξωτερικά ἡ πράξη τοῦ ἀνθρώπου πού δίνει ὅπλα καί χρήματα στούς συμμορίτες, μέ κάθε πράξη τέτιου εἴδους, ἀνεξάρτητα ἀπό τό σκοπό καί τό χαρακτήρα της — πάντως, ἀνεξάρτητα ἀπό τό γιατί δίνω στούς συμμορίτες χρήματα καί ὅπλα. Γιά νά γλιτώσω ἀπ' αὐτούς, ὅταν μοῦ ἐπιτίθενται καί ὅταν βρίσκομαι σέ μιά κατάσταση, πού ἄν δέν τούς δόσω τό περίστροφο θά μέ σκοτώσουν; Ἤ δίνω χρήματα καί ὅπλα στούς συμμορίτες πού πηγαίνουν γιά ληστεία, πού πρέπει νά τήν ξέρω καί ἀπό τά ἔσοδά της θά πάρω κι' ἐγώ;

«Φυσικά, ἐγώ τό ὀνομάζω αὐτό ἀπελευθέρωση τῆς Ρωσίας ἀπό τή δικτατορία τῶν ἀνθρώπων τῆς βίας, ἐγώ, ἐννοεῖται, εἶμαι δημοκράτης, γιατί ὑποστηρίζω τή γνωστή σέ ὅλους δημοκρατία τῆς Σιβηρίας ἤ τοῦ 'Αρχάνγκελσκ, παλεύω, ἐννοεῖται, γιά τή Συντακτική Συνέλευση. Μήν τολμήσετε νά μέ ὑποψιαστεῖτε γιά κάτι κακό, καί ἄν προσφέρω ὑπηρεσία στούς συμμορίτες, στούς ἄγγλους, στούς γάλλους, στούς ἀμερικανούς ἰμπεριαλιστές, αὐτό τό κάνω γιά τά συμφέροντα τῆς δημοκρατίας, τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, τῆς ἑνότητας τῶν ἐργαζόμενων τάξεων τοῦ πληθυσμοῦ καί τῆς ἀνατροπῆς τῶν ἀνθρώπων τῆς βίας, τῶν σφετεριστῶν, τῶν μπολσεβίκων!»

Οἱ σκοποί, φυσικά, εἶναι εὐγενικότατοι. Μά μήπως δέν ἀκούσατε όλοι, ὅσοι ἀσχολεῖστε μέ τήν πολιτική ὅτι ἡ πολιτική δέν ἐκτιμιέται ἀπό τίς δηλώσεις, ἀλλά ἀπό τό πραγματικό ταξικό περιεχόμενο; Ποιά τάξη ἐσύ ἐξυπηρετεῖς; Ὅταν ἔχεις συμφωνία μέ τούς ἰμπεριαλιστές, συμμετέχεις ἤ ὄχι στόν ἰμπεριαλιστικό συμμοριτισμό;

Στό «Γράμμα» μου «πρός τούς ἀμερικανούς ἐργάτες» * ἀνάφερα ἀνάμεσα στ' ἄλλα καί τό γεγονός ὅτι ὁ ἐπαναστατικός ἀμερικανικός λαός, ὅταν ἀπελευθερωνόταν τό 18ο αἰώνα ἀπό τήν Ἀγγλία, ὅταν διεξήγαγε ἕναν ἀπό τούς πρώτους καί τούς πιό μεγάλους στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας πραγματικά ἀπελευθερωτικούς καί ἕναν ἀπό τούς λίγους στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας πραγματικά ἐπαναστατικούς πολέμους, αὐτός ὁ μεγάλος ἐπαναστατικός ἀμερικανικός λαός, στήν ἐποχή πού ἀπελευθερωνόταν ἔκλεισε συμφωνία μέ τούς συμμορίτες τοῦ ἱσπανικοῦ καί τοῦ γαλλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, πού εἶχε τότε ἀποικίες στήν ἴδια τήν Ἀμερική, στή γειτονιά αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Σέ συμμαχία μ' αὐτούς τούς συμμορίτες χτυποῦσε τούς ἄγγλους καί ἀπελευθερώθηκε ἀπό τούς ἄγγλους. Ὑπῆρξαν γραμματισμένοι ἄνθρωποι στόν κόσμο, εἴδατε μήπως τέτιους σοσιαλιστές, σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, ἐκπροσώπους τῆς δημοκρατίας, ἤ ὅπως ἀλλιῶς κι' ἄν ὀνομάζονται, ὡς καί μενσεβίκοι — εἴδατε λοιπόν ποτέ νά τολμήσουν αὐτοί νά κατηγορήσουν δημόσια τόν ἀμερικανικό λαό γι' αὐτό, νά ποῦν ὅτι παραβίασε τήν ἀρχή τοῦ δημοκρατισμοῦ, τίς ἐλευθερίες, κτλ.; Τέτιος παράξενος τύπος δέν γεννήθηκε ἀκόμη. Καί τώρα παρουσιάζονται σ' ἐμᾶς παρόμοιοι ἄνθρωποι, πού δίνουν στόν ἑαυτό τους τέτια παρατσούκλια κι' ἔχουν μάλιστα καί τήν ἀξίωση ὅτι πρέπει νά εἶναι μαζί μας σέ μιά Διεθνή καί λένε ὅτι πρόκειται ἀποκλειστικά γιά παιδιακίσιες ἀταξίες τῶν μπολσεβίκων — γνωστή ὑπόθεση ὅτι οἱ μπολσεβίκοι εἶναι ζωηροί — ὅταν ὀργανώνουν τή δική τους Κομμουνιστική Διεθνή καί δέν θέλουν νά πᾶνε στή Διεθνή τῆς Βέρνης, πού εἶναι καλή, παλιά, γενική, ἑνιαία Διεθνής!

Καί βρίσκονται τέτιοι ἄνθρωποι πού λένε: «Ἐμεῖς δέν ἔχουμε νά μετανοήσουμε γιά τίποτε, ἐσεῖς συμφωνησατε μέ τόν Γουλιέλμο, ἐμεῖς συμφωνήσαμε μέ τήν Ἀντάντ — εἴμαστε ἴσα-ἴσα!».

Ὑποστηρίζω ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ἄν ἔχουν στοιχειώδη πολιτική κατάρτιση, εἶναι ὀπαδοί τοῦ Κολτσάκ, ὅσο καί ἄν τό

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 37ος, σελ. 48-64. *Ἡ Σύντ.*

ἀρνοῦνται αὐτό προσωπικά, ὅσο καί ἄν ἀποστρέφονται τό καθεστώς Κολτσάκ, ὅσο καί ἄν ὑπόφεραν προσωπικά ἀπό τόν Κολτσάκ, ἔστω καί ἄν πέρασαν μέ τό μέρος μας. Εἶναι ὀπαδοί τοῦ Κολτσάκ, γιατί δέν μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ ὅτι αὐτοί δέν καταλαβαίνουν τή διαφορά ἀνάμεσα στήν ἀναγκαστική συμφωνία τόν καιρό τῆς πάλης ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές, τήν ὁποία ἀναγκάζονται συνέχεια νά κλείνουν σέ ὅλη τήν ἱστορία τῆς ἐπανάστασης οἱ ἐκμεταλλευόμενες τάξεις, καί σ' ἐκεῖνο πού ἔκαναν καί κάνουν οἱ μέ τό μεγαλύτερο κύρος ἐκπρόσωποι τῶν δῆθεν δημοκρατῶν μας, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς δῆθεν «σοσιαλιστικῆς» διανόησης, πού μιά μερίδα ἔκλεισε χθές καί ἄλλη μερίδα κλείνει σήμερα συμφωνία μέ τούς συμμορίτες καί τούς ληστές τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ ἐνάντια *σέ μιά μερίδα* — αὐτοί ἔτσι λένε — ἐνάντια σέ μιά μερίδα τῶν ἐργαζόμενων τάξεων τῆς χώρας τους. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί εἶναι ὀπαδοί τοῦ Κολτσάκ καί ἀπέναντί τους δέν ἐπιτρέπεται καμιά ἄλλη στάση, ἐκτός ἀπ' αὐτή πού πρέπει νά κρατοῦν οἱ συνειδητοί ἐπαναστάτες ἀπέναντι στούς ὀπαδούς τοῦ Κολτσάκ.

III

Θά περάσω τώρα στό ἑπόμενο ζήτημα. Εἶναι τό ζήτημα τῆς σχέσης πρός τή δημοκρατία γενικά.

Μοῦ ἔτυχε ἤδη νά τονίσω ὅτι ἡ πιό συνηθισμένη δικαίωση, ἡ πιό συνηθισμένη ὑπεράσπιση τῶν πολιτικῶν θέσεων πού παίρνουν οἱ δημοκράτες καί οἱ σοσιαλιστές ἐνάντιά μας, εἶναι ἡ προσφυγή στή δημοκρατία. Σάν πιό ἀποφασιστικός ἐκπρόσωπος τῆς ἄποψης αὐτῆς στήν εὐρωπαϊκή φιλολογία παρουσιάστηκε ὅπως ξέρετε, φυσικά, ὁ Κάουτσκι, ὁ ἰδεολογικός ἡγέτης τῆς ΙΙ Διεθνοῦς καί μέλος ὥς τά τώρα τῆς Διεθνοῦς τῆς Βέρνης. «Οἱ μπολσεβίκοι διάλεξαν τή μέθοδο πού παραβιάζει τή δημοκρατία, οἱ μπολσεβίκοι διάλεξαν τή μέθοδο τῆς δικτατορίας, γι' αὐτό ἡ ὑπόθεσή τους δέν εἶναι δίκαιη» — ἔτσι λέει αὐτός. Τό ἐπιχείρημα αὐτό χιλιάδες καί ἕνα ἑκατομμύριο φορές φιγουράρησε παντοῦ καί πάντα σέ ὅλο τόν Τύπο καί στίς ἐφημερίδες πού ἀνάφερα. Τό ἐπαναλαβαίνει διαρκῶς καί ὅλη ἡ διανόηση καί καμιά φορά τό ἐπαναλαβαίνουν μισοσυνειδητά οἱ μικροαστοί στήν ἐπιχειρηματολογία τους. «Ἡ δημοκρατία εἶναι ἐλευθερία, εἶναι ἰσότητα, εἶναι ἀπόφαση τῆς πλειοψηφίας· τί μπορεῖ νά στέκει ψηλότερα ἀπό τήν ἐλευθερία, τήν ἰσότητα, τήν ἀπόφαση τῆς πλειοψη-

φίας! Ἄν ἐσεῖς, οἱ μπολσεβίκοι, κάνατε παρέκλιση ἀπ' αὐτό καί εἴχατε μάλιστα καί τήν ἀναίδεια νά τό πεῖτε ἀνοιχτά ὅτι στέκεστε πιό ψηλά καί ἀπό τήν ἐλευθερία καί ἀπό τήν ἰσότητα καί ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς πλειοψηφίας, τότε μήν ἀπορεῖτε καί μήν παραπονιέστε πού σᾶς ὀνομάζουμε σφετεριστές, ἀνθρώπους τῆς βίας!»

Δέν ἀποροῦμε καθόλου γι' αὐτό, γιατί ἐμεῖς θέλουμε πιό πολύ τή σαφήνεια καί ἀποβλέπουμε μόνο στό νά ἀποκτήσει πραγματικά καθαρή συνείδηση τῆς κατάστασής της ἡ πρωτοπόρα μερίδα τῶν ἐργαζομένων. Ναί, λέγαμε καί λέμε ὅλο τόν καιρό στό πρόγραμμά μας, στό πρόγραμμα τοῦ κόμματος ὅτι δέν θά ἐξαπατήσουμε τόν ἑαυτό μας μέ τέτια ἐξαιρετικά ἠχηρά συνθήματα, ὅπως ἐλευθερία, ἰσότητα καί θέληση τῆς πλειοψηφίας, καί ὅτι ἀπέναντι σ' αὐτούς πού λένε ὅτι εἶναι δημοκράτες, ὀπαδοί τῆς καθαρῆς δημοκρατίας, ὀπαδοί τῆς συνεποῦς δημοκρατίας, καί τήν ἀντιπαραθέτουν ἄμεσα ἤ ἔμμεσα στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἀπέναντι σ' αὐτούς κρατᾶμε τήν ἴδια στάση πού κρατᾶμε καί ἀπέναντι στούς συνεργάτες τοῦ Κολτσάκ.

Βρεῖτε τήν ἄκρη, πρέπει νά ξεκαθαριστεῖ τό ζήτημα. Φταῖνε μήπως οἱ πραγματικοί καθαροί δημοκράτες γιατί προπαγανδίζουν τήν καθαρή δημοκρατία, τήν ὑπερασπίζουν ἀπό τούς σφετεριστές, ἤ φταῖνε γιατί βρίσκονται μέ τό μέρος τῶν εὔπορων τάξεων, μέ τό μέρος τοῦ Κολτσάκ;

Τό ξεκαθάρισμα θά τό ἀρχίσουμε ἀπό τήν ἐλευθερία. Ἡ ἐλευθερία, δέν ὑπάρχει λόγος νά τό ποῦμε, εἶναι γιά κάθε ἐπανάσταση, σοσιαλιστική ἤ δημοκρατική, ἕνα σύνθημα πάρα πολύ οὐσιαστικό. Καί τό πρόγραμμά μας δηλώνει: ἡ ἐλευθερία, ὅταν ἀντιτίθεται στήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργασίας ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου, εἶναι ἀπάτη. Καί ὁ καθένας σας πού διάβασε τόν Μάρξ — νομίζω καί ὁ καθένας πού διάβασε ἔστω καί μιά ἐκλαϊκευτική θέση τοῦ Μάρξ — ξέρει ὅτι ὁ Μάρξ τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ζωῆς του καί τῶν φιλολογικῶν του ἔργων καί τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐπιστημονικῶν του ἐρευνῶν τά ἀφιέρωσε ἀκριβῶς γιά νά κοροϊδεύει τήν ἐλευθερία, τήν ἰσότητα, τή θέληση τῆς πλειοψηφίας καί ὅλους τούς Μπεντάμ, πού ὅλα αὐτά τά περιέγραφαν μέ ὡραῖα χρώματα, καί γιά νά ἀποδείξει ὅτι αὐτές οἱ φράσεις ἔχουν σάν ὑπόβαθρο τά συμφέροντα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορευματοκατόχου, τῆς ἐλευθερίας τοῦ κεφαλαίου, πού τή χρησιμοποιεῖ γιά νά καταπιέζει τίς ἐργαζόμενες μάζες.

Λέμε στόν καθένα: ὅσοι σέ στιγμή πού ἡ ὑπόθεση ἔφτασε ὥς τήν ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου σέ ὅλο τόν κόσμο, ἤ

ἔστω καί σέ μιά μόνο χώρα, ὅσοι σέ μιά τέτια ἱστορική στιγμή πού μπαίνει στήν πρώτη γραμμή ἡ πάλη τῶν καταπιεζόμενων ἐργαζόμενων τάξεων γιά ὁλοκληρωτική ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου, γιά ὁλοκληρωτική ἐξάλειψη τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς, ὅλοι ὅσοι σέ μιά τέτια πολιτική στιγμή χρησιμοποιοῦν τή λέξη «ἐλευθερία» γενικά, ὅσοι στό ὄνομα αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας πᾶνε ἐνάντια στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου — αὐτοί βοηθᾶνε τούς ἐκμεταλλευτές καί τίποτε περισσότερο, εἶναι ὀπαδοί τους γιατί, ὅταν ἡ ἐλευθερία δέν ὑποτάσσεται στά συμφέροντα τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργασίας ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου, εἶναι ἀπάτη, ὅπως τό δηλώσαμε ἀνοιχτά στό πρόγραμμα τοῦ Κόμματός μας. Ἴσως αὐτό νά εἶναι περιττό ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐξωτερικῆς δομῆς τοῦ προγράμματος, εἶναι ὅμως τό πιό βασικό ἀπό τήν ἄποψη ὅλης μας τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης, ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἀρχῶν τῆς προλεταριακῆς πάλης καί τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας. Ξέρουμε πολύ καλά ὅτι πρέπει νά παλεύουμε ἐνάντια στό παγκόσμιο κεφάλαιο, ξέρουμε πολύ καλά ὅτι τό παγκόσμιο κεφάλαιο στόν καιρό του εἶχε σάν καθῆκον νά ἐπιβάλει τήν ἐλευθερία, ὅτι ἔριξε τή φεουδαρχική σκλαβιά, ὅτι ἐπέβαλε τήν ἀστική ἐλευθερία, ξέρουμε πολύ καλά ὅτι αὐτά ἀποτελοῦν κοσμοϊστορική πρόοδο. Καί δηλώνουμε ὅτι βαδίζουμε γενικά ἐνάντια στόν καπιταλισμό, ἐνάντια στό ρεπουμπλικανικό καπιταλισμό, ἐνάντια στό δημοκρατικό καπιταλισμό, ἐνάντια στόν ἐλεύθερο καπιταλισμό — φυσικά, ξέρουμε ὅτι αὐτός προβάλλει ἐνάντιά μας τή σημαία τῆς ἐλευθερίας. Κι' ἐμεῖς τοῦ ἀπαντᾶμε. Θεωρήσαμε ἀπαραίτητο νά δόσουμε τήν ἀπάντηση αὐτή στό Πρόγραμμά μας: κάθε ἐλευθερία εἶναι ἀπάτη, ὅταν ἀντιτίθεται στά συμφέροντα τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργασίας ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου.

Ἴσως ὅμως αὐτό νά μή μπορεῖ νά γίνει; Ἴσως νά μήν ὑπάρχει ἀντίθεση τῆς ἐλευθερίας ἀπέναντι στήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργασίας ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου; Ρίξτε μιά ματιά σέ ὅλες τίς δυτικοευρωπαϊκές χῶρες εἴτε σ' ἐκεῖνες πού πήγατε, εἴτε πάντως σ' ἐκεῖνες γιά τίς ὁποῖες διαβάσατε. Σέ κάθε βιβλίο παρουσιαζόταν τό σύστημά τους σάν τό πιό ἐλεύθερο σύστημα, καί τώρα οἱ δυτικοευρωπαϊκές αὐτές πολιτισμένες χῶρες — ἡ Γαλλία, ἡ 'Αγγλία καί ἡ 'Αμερική — σήκωσαν τή σημαία αὐτή καί βαδίζουν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους «στό ὄνομα τῆς ἐλευθερίας». Αὐτές ἀκριβῶς τίς μέρες — γαλλικές ἐφημερίδες τώρα μᾶς ἔρχονται σπάνια, γιατί εἴμαστε κυκλωμένοι ἀπό παντοῦ, ἀπό

τό ράδιο όμως φτάνουν οί πληροφορίες, δέν μπορούν παρόλα αυτά νά μπλοκάρουν όλα τά ραδιοκύματα, παίρνουμε ξένους σταθμούς — τίς μέρες αυτές είχα τή δυνατότητα νά διαβάσω τό ραδιοτηλεγράφημα πού στάλθηκε άπό τή γαλλική ληστρική κυβέρνηση· ή Γαλλία, βαδίζοντας ενάντια στούς μπολσεβίκους καί υποστηρίζοντας τούς έχθρούς τους, κρατάει όπως καί πρώτα ψηλά τό χαρακτηριστικό γι' αυτήν «υψηλό ιδανικό τής ελευθερίας». Αυτό τό βρίσκουμε σέ κάθε βήμα, αυτός είναι ό κύριος τόνος τους στήν πολεμική τους ενάντιά μας.

Καί τί όνομάζουν ελευθερία; Οί πολιτισμένοι αυτοί γάλλοι, άγγλοι καί αμερικανοί ελευθερία όνομάζουν καί τήν ελευθερία τοῦ συνέρχεσθαι. Στό Σύνταγμα πρέπει νά είναι γραμμένο: «'Ελευθερία τοῦ συνέρχεσθαι σέ όλους τούς πολίτες». «Νά, αυτό — λένε — είναι τό περιεχόμενο, νά αυτή είναι ή βασική έκφραση τής ελευθερίας. 'Ενώ εσείς, οί μπολσεβίκοι, παραβιάσατε τήν ελευθερία τοῦ συνέρχεσθαι».

Ναί — απαντάμε εμείς — ή ελευθερία σας, κύριοι άγγλοι, γάλλοι καί αμερικανοί είναι μιά απάτη, όταν αντιτίθεται στήν απελευθέρωση τής εργασίας από τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου. Ξεχάσατε μιά λεπτομέρεια, κύριοι πολιτισμένοι. Ξεχάσατε ότι ή ελευθερία σας είναι γραμμένη στό Σύνταγμα πού *νομιμοποιεί τήν ατομική ιδιοκτησία*. Νά ποῦ βρίσκεται ή ουσία τοῦ ζητήματος.

Δίπλα στήν ελευθερία βρίσκεται ή ιδιοκτησία, έτσι είναι καί γραμμένο στό Σύνταγμά σας. Τό ότι αναγνωρίζετε τήν ελευθερία τοῦ συνέρχεσθαι είναι, φυσικά, τεράστια πρόοδος σέ σύγκριση μέ τό φεουδαρχικό καθεστώς, τό μεσαίωνα, τή δουλοπαροικία. Αυτό τό αναγνώρισαν όλοι οί σοσιαλιστές, όταν χρησιμοποιούσαν τήν ελευθερία αυτή τής αστικής κοινωνίας γιά νά διδάξουν τό προλεταριάτο πώς νά ανατρέψει τό ζυγό τοῦ καπιταλισμοῦ.

'Η ελευθερία σας όμως είναι τέτια ελευθερία πού υπάρχει μόνο στά χαρτιά καί όχι στήν πράξη. Αυτό σημαίνει πώς, όταν στίς μεγάλες πόλεις υπάρχουν μεγάλες αίθουσες, σάν κι' αυτή εδώ, αυτές ανήκουν στούς καπιταλιστές καί στούς τσιφλικάδες, λέγονται, λ.χ., αίθουσες «ευγενικής συγκέντρωσης». Μπορείτε ελεύθερα νά συγκεντρώνεστε πολίτες τής ρεπουμπλικανικής δημοκρατίας τής Ρωσίας, οί αίθουσες αυτές όμως είναι ατομική ιδιοκτησία, συγγνώμη παρακαλώ, πρέπει νά σέβεστε τήν ατομική ιδιοκτησία, διαφορετικά θά είστε μπολσεβίκοι, εγκληματίες, συμμορίτες, ληστές, καυγατζήδες. 'Ενώ εμείς λέμε: «Αυτό θά τό αναποδογυρίσουμε. Τό κτίριο αυτό τής «ευγενικής συγκέντρω-

σης» θά τό κάνουμε στήν ἀρχή κτίριο τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων καί ἔπειτα θά μιλήσουμε γιά ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι». Ἐσεῖς μᾶς κατηγορεῖτε γιά παραβίαση τῆς ἐλευθερίας. Ἐμεῖς παραδεχόμαστε ὅτι κάθε ἐλευθερία, πού δέν ὑποτάσσεται στά συμφέροντα τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργασίας ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου, εἶναι ἀπάτη. Ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, πού εἶναι γραμμένη στό Σύνταγμα ὅλων τῶν ἀστικῶν δημοκρατιῶν, εἶναι ἀπάτη, ἐπειδή γιά νά κάνεις συγκεντρώσεις σέ μιά πολιτισμένη χώρα πού δέν ἐξαφάνισε ὡστόσο τό χειμώνα, δέν ἄλλαξε τόν καιρό, χρειάζεται νά ἔχεις μέρος γιά τίς συγκεντρώσεις, τά καλύτερα ὅμως κτίρια εἶναι ἀτομική ἰδιοκτησία. Στήν ἀρχή θά πάρουμε τά καλύτερα κτίρια, κι' ἔπειτα θά μιλήσουμε γιά ἐλευθερία.

Λέμε ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι γιά τούς καπιταλιστές εἶναι τό μεγαλύτερο ἔγκλημα ἐνάντια στούς ἐργαζόμενους, εἶναι ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι γιά τούς ἀντεπαναστάτες. Ἐμεῖς λέμε στούς κυρίους ἀστούς διανοούμενους, στούς κυρίους ὀπαδούς τῆς δημοκρατίας: ἐσεῖς λέτε ψέματα, ὅταν μᾶς κατηγορεῖτε γιά παραβίαση τῆς ἐλευθερίας! Ὅταν οἱ μεγάλοι σας ἀστοί ἐπαναστάτες στήν Ἀγγλία τό 1649, στή Γαλλία τό 1792-1793 ἔκαναν τήν ἐπανάσταση δέν ἔδιναν ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι στούς μοναρχικούς. Γι' αὐτό καί ὀνομάστηκε ἡ γαλλική ἐπανάσταση μεγάλη, γιατί δέν τή διέκρινε ἡ πλαδαρότητα, ἡ μεσοβέζικη στάση καί ἡ φρασεολογία πολλῶν ἐπαναστατῶν τοῦ 1848, ἀλλά ἦταν μιά πραγματική ἐπανάσταση πού, ἀνατρέποντας τούς μοναρχικούς, τούς τσάκισε ὁριστικά. Ἔτσι κι' ἐμεῖς θά ἐνεργήσουμε ἀπέναντι στούς κυρίους καπιταλιστές, γιατί ξέρουμε ὅτι γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζομένων ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου πρέπει νά ἀφαιρέσουμε τήν ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι ἀπό τούς καπιταλιστές, πρέπει νά ἀφαιρέσουμε ἤ νά περικόψουμε τήν «ἐλευθερία» τους. Αὐτό ἐξυπηρετεῖ τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργασίας ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου, αὐτό ἐξυπηρετεῖ τήν πραγματική ἐκείνη ἐλευθερία, ὅταν δέν θά ὑπάρχουν κτίρια στά ὁποῖα θά ζεῖ μιά μεμονωμένη οἰκογένεια, ἤ πού θά ἀνήκουν σέ κάποιο μεμονωμένο ἄτομο — σέ τσιφλικάδες, καπιταλιστές ἤ σέ κάποια μετοχική ἑταιρία. Ὅταν θά γίνει αὐτό, ὅταν οἱ ἄνθρωποι θά ξεχάσουν ὅτι τά δημόσια κτίρια μπορεῖ νά εἶναι ἀτομική ἰδιοκτησία κάποιου, τότε θά εἴμαστε ὑπέρ τῆς ἀπόλυτης ἐλευθερίας. Ὅταν στόν κόσμο θά μείνουν μόνο ἐργαζόμενοι καί οἱ ἄνθρωποι θά ξεχάσουν νά σκέπτονται ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει

μέλος τῆς κοινωνίας πού νά μή δουλεύει — αὐτό δέν θά γίνει καί τόσο γρήγορα, γιά τήν ἀργοπορία φταῖνε οἱ κύριοι ἀστοί καί οἱ κύριοι ἀστοί διανοούμενοι — τότε θά εἴμαστε ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνέρχεσθαι γιά τόν καθένα, τώρα ὅμως ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι εἶναι ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι γιά τούς καπιταλιστές, τούς ἀντεπαναστάτες. Ἐμεῖς παλεύουμε ἐνάντιά τους, τούς ἀποκρούουμε καί δηλώνουμε ὅτι τήν ἐλευθερία αὐτή τήν καταργοῦμε.

Ἐμεῖς πᾶμε σέ μάχη — αὐτό εἶναι τό περιεχόμενο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Πέρασε ἐκείνη ἡ ἐποχή τοῦ ἁπλοϊκοῦ, τοῦ οὐτοπικοῦ, τοῦ φανταστικοῦ, τοῦ μηχανιστικοῦ, τοῦ διανοουμενίστικου σοσιαλισμοῦ, ὅταν παρουσίαζαν τήν ὑπόθεση ἔτσι: θά πείσουν τήν πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων, θά ζωγραφίσουν τήν ὄμορφη εἰκόνα τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας καί ἡ πλειοψηφία θά πάει μέ τό μέρος τοῦ σοσιαλισμοῦ. Πέρασε ἐκείνη ἡ ἐποχή πού διασκέδαζαν τόν ἑαυτό τους καί τούς ἄλλους μέ τέτια παιδικά παραμύθια. Ὁ μαρξισμός πού παραδέχεται τήν ἀνάγκη τῆς ταξικῆς πάλης λέει: ἡ ἀνθρωπότητα δέν θά φτάσει στό σοσιαλισμό παρά μόνο μέσω τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ἡ δικτατορία εἶναι μιά λέξη σκληρή, βαριά, αἱματηρή, μαρτυρική, καί τέτιες λέξεις δέν τίς ρίχνουν στόν ἀέρα. Οἱ σοσιαλιστές δροῦσαν μ' αὐτό τό σύνθημα, γιατί ξέρουν ὅτι ἡ τάξη τῶν ἐκμεταλλευτῶν δέν παραδίνεται ἀλλιῶς παρά μόνο μέ ἀπεγνωσμένη καί ἀμείλικτη πάλη καί ὅτι ἡ τάξη αὐτή θά σκεπάζει τήν κυριαρχία της μέ κάθε εἴδους ὄμορφα λόγια.

Ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι — τί μπορεῖ νά στέκει ψηλότερα, τί μπορεῖ νά εἶναι καλύτερο ἀπ' αὐτές τίς λέξεις! Μπορεῖ νά νοηθεῖ ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἐργαζομένων καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς συνειδητότητάς τους χωρίς ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι; Εἶναι ἄραγε νοητές οἱ ἀρχές τοῦ ἀνθρώπινου τρόπου ζωῆς χωρίς τήν ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι; Ἐμεῖς ὅμως λέμε ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι σύμφωνα μέ τό Σύνταγμα τῆς Ἀγγλίας καί τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς εἶναι ἀπάτη, γιατί δένει τά χέρια τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν σέ ὅλο τό διάστημα τοῦ περάσματος πρός τό σοσιαλισμό — εἶναι ἀπάτη, γιατί ξέρουμε πολύ καλά ὅτι ἡ ἀστική τάξη θά κάνει τό πᾶν γιά νά ἀνατρέψει τήν ἐξουσία αὐτή πού εἶναι τόσο ἀσυνήθιστη, τόσο «τερατώδης» στήν ἀρχή. Διαφορετικά δέν μπορεῖ νά γίνει στά μάτια ἐκείνου πού κατάλαβε καλά τήν ταξική πάλη, ἐκείνου πού σκέπτεται κάπως συγκεκριμένα, καθαρά τή σχέση τῶν ἐξεγερμένων ἐργατῶν ἀπέναντι στήν ἀστική τάξη πού ἀνατράπηκε σέ μιά

χώρα καί δέν ἀνατράπηκε σέ ὅλες, καί ἀκριβῶς ἐπειδή δέν ἀνατράπηκε ἐντελῶς ρίχνεται μέ μεγαλύτερη λύσσα στήν πάλη.

Ἀκριβῶς μετά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης ἡ ταξική πάλη παίρνει τίς πιό σκληρές μορφές. Καί δέν ἀξίζουν τίποτε οἱ δημοκράτες καί οἱ σοσιαλιστές ἐκεῖνοι πού ἐξαπατοῦν τόν ἑαυτό τους καί σέ συνέχεια ἐξαπατοῦν καί τούς ἄλλους, λέγοντας: μιά καί ἡ ἀστική τάξη ἀνατράπηκε, ἡ ὑπόθεση τέλειωσε. Ἡ ἀνατροπή μόνο ἄρχισε καί δέν τέλειωσε, γιατί ἡ ἀστική τάξη ὥς τά τώρα δέν πίστευε στήν ἰδέα ὅτι θά ἀνατραπεῖ, καί τίς παραμονές τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης ἀστειευόταν πολύ χαριτωμένα καί πολύ εὐγενικά· ἀστειεύονταν καί ὁ Μιλιουκόφ καί ὁ Τσερνόφ καί οἱ ὀπαδοί τῆς «Νόβαγια Ζίζν». Αὐτοί ἀστειεύονταν: «Λοιπόν, ὁρίστε, κύριοι μπολσεβίκοι, σχηματίστε Ὑπουργικό Συμβούλιο, πάρτε μόνοι σας τήν ἐξουσία γιά κάνα δυό ἑβδομάδες — θά μᾶς βοηθήσετε θαυμάσια!» Αὐτό ἔγραφε ὁ Τσερνόφ τῶν ἐσέρων, αὐτό ἔγραφε ὁ Μιλιουκόφ στή «Ρέτς»[79], αὐτό τό ἔγραφε ἡ μισομενσεβίκικη «Νόβαγια Ζίζν». Αὐτοί ἀστειεύονταν, γιατί δέν ἔπαιρναν τήν ὑπόθεση στά σοβαρά. Τώρα ὅμως εἶδαν ὅτι ἡ ὑπόθεση εἶναι σοβαρή καί οἱ κύριοι ἄγγλοι, γάλλοι καί ἑλβετοί ἀστοί, πού νόμιζαν ὅτι οἱ «ρεπουμπλικανικές δημοκρατίες» τους εἶναι θώρακας πού τούς ὑπερασπίζει, εἶδαν καί κατάλαβαν ὅτι ἡ ὑπόθεση εἶναι σοβαρή καί τώρα ἐξοπλίζονται ὅλοι τους. Ἄν θά μπορούσατε νά δεῖτε τί γίνεται στήν ἐλεύθερη Ἑλβετία, ὅτι ἐκεῖ ὁ κάθε ἀστός χωρίς ἐξαίρεση ἐξοπλίζεται, δημιουργεῖ τή λευκή φρουρά, γιατί ξέρει ὅτι τό ζήτημα ἔφτασε στό σημεῖο: ἄν θά διατηρήσει τά προνόμιά του πού τοῦ ἐπιτρέπουν νά κρατᾶ ἑκατομμύρια στή μισθωτή σκλαβιά. Τώρα ἡ πάλη πῆρε παγκόσμια ἔκταση, γι' αὐτό τώρα ὁ καθένας πού μέ τίς λέξεις «δημοκρατία», «ἐλευθερία» δρᾶ ἐνάντιά μας, πάει μέ τό μέρος τῶν πλούσιων τάξεων, ἐξαπατᾶ τό λαό, γιατί δέν καταλαβαίνει ὅτι ἡ ἐλευθερία καί ἡ δημοκρατία ἦταν ὥς τά τώρα ἐλευθερία καί δημοκρατία *γιά τούς πλούσιους* καί γιά τούς φτωχούς μονάχα ψίχουλα πού πέφτουν ἀπό τό τραπέζι.

Τί θά πεῖ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, ὅταν οἱ ἐργαζόμενοι εἶναι τσακισμένοι ἀπό τή σκλαβιά τοῦ κεφαλαίου καί ἀπό τή δουλιά γιά τό κεφάλαιο; Αὐτή εἶναι ἀπάτη καί γι' αὐτό, γιά νά βαδίσουμε στήν ἐλευθερία γιά τούς ἐργαζόμενους, πρέπει στήν ἀρχή νά νικήσουμε τήν ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν, καί ὅταν ἐγώ ἀντιμετωπίζω τήν ἀντίσταση μιᾶς ὁλόκληρης τάξης, τότε εἶναι ξεκάθαρο ὅτι δέν μπορῶ νά ὑπόσχομαι οὔτε ἐλευθερία, οὔτε ἰσότητα, οὔτε ἀπόφαση τῆς πλειοψηφίας γιά τήν τάξη αὐτή.

IV

Τώρα ἀπό τήν ἐλευθερία θά περάσω στήν ἰσότητα. Ἐδῶ τό ζήτημα βρίσκεται ἀκόμη βαθύτερα. Ἐδῶ θίγουμε ἕνα ζήτημα πού εἶναι πιό σοβαρό, πού προκαλεῖ μεγάλες διαφωνίες καί εἶναι πιό ὀδυνηρό.

Ἡ ἐπανάσταση στήν πορεία της ἀνατρέπει τή μιά ἐκμεταλλεύτρια τάξη ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη. Στήν ἀρχή ἔριξε τή μοναρχία καί μέ τήν ἰσότητα ἐννοοῦσε μόνο τήν ὕπαρξη αἱρετῆς ἐξουσίας, τήν ὕπαρξη δημοκρατίας. Προχωρώντας παραπέρα, ἔριξε τούς τσιφλικάδες, καί ξέρετε ὅτι ὅλη ἡ πάλη ἐνάντια στό μεσαιωνικό καθεστώς, ἐνάντια στό φεουδαρχισμό γινόταν κάτω ἀπό τό σύνθημα τῆς «ἰσότητας». Ὅλοι ἴσοι, ἀνεξάρτητα ἀπό κλειστές τάξεις, ὅλοι ἴσοι, καί ὁ ἑκατομμυριοῦχος καί ὁ γυμνός — ἔτσι ἔλεγαν, ἔτσι σκέπτονταν, ἔτσι πίστευαν εἰλικρινά οἱ μεγαλύτεροι ἐπαναστάτες ἐκείνης τῆς περιόδου, πού μπῆκε στήν ἱστορία σάν περίοδος τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἐπανάσταση βάδιζε ἐνάντια στούς τσιφλικάδες κάτω ἀπό τό σύνθημα τῆς ἰσότητας καί ὀνόμαζαν ἰσότητα τό ὅτι ὁ ἑκατομμυριοῦχος καί ὁ ἐργάτης πρέπει νά ἔχουν ἴσα δικαιώματα. Ἡ ἐπανάσταση τράβηξε παραπέρα. Ἡ ἐπανάσταση λέει ὅτι ἡ «ἰσότητα» — αὐτό δέν τό εἴπαμε ξεχωριστά στό πρόγραμμά μας, ἀλλά δέν μπορεῖ νά μήν τό ἐπαναλαβαίνει κανένας ἀδιάκοπα, εἶναι τό ἴδιο ξεκάθαρο, ὅπως καί αὐτό πού εἴπαμε γιά τήν ἐλευθερία — ἡ ἰσότητα εἶναι ἀπάτη, ὅταν ἀντιτίθεται στήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργασίας ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου. Αὐτό τό λέμε, καί αὐτή εἶναι ἡ πραγματική ἀλήθεια. Λέμε ὅτι ἡ ρεπουμπλικανική δημοκρατία μέ τή σημερινή ἰσότητα εἶναι ψέμα, ἀπάτη, ὅτι ἐκεῖ δέν τηρεῖται καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἰσότητα, κι' αὐτό πού ἐμποδίζει νά χρησιμοποιήσεις τήν ἰσότητα αὐτή εἶναι ἡ ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς, στό χρῆμα, στό κεφάλαιο. Μπορεῖ νά ἀφαιρέσεις ἀμέσως τήν ἰδιοκτησία πάνω στά πλούσια κτίρια, μπορεῖ νά ἀφαιρέσεις σχετικά γρήγορα τό κεφάλαιο καί τά μέσα παραγωγῆς, πάρτε ὅμως τήν ἰδιοκτησία στό χρῆμα.

Τό χρῆμα εἶναι ὁ συμπυκνωμένος κοινωνικός πλοῦτος, ἡ συμπυκνωμένη κοινωνική ἐργασία, τό χρῆμα εἶναι ἀποδεικτικό ὅτι πάρθηκαν φόροι ἀπό ὅλους τούς ἐργαζόμενους, τό χρῆμα εἶναι ὑπόλειμμα τῆς χθεσινῆς ἐκμετάλλευσης. Νά τί εἶναι τό χρῆμα. Μπορεῖ λοιπόν νά τό καταργήσεις γρήγορα κάπως; Ὄχι. Ἀκόμη πρίν τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση οἱ σοσιαλιστές ἔγρα-

φαν ὅτι τό χρῆμα δέν μποροῦμε νά τό καταργήσουμε ἀμέσως κι' ἐμεῖς μέ τήν πείρα μας μποροῦμε νά τό ἐπιβεβαιώσουμε. Χρειάζονται πάρα πολλές τεχνικές καί, πράγμα πού εἶναι πολύ δύσκολο κι' ἔχει πολύ πιό μεγάλη σημασία, ὀργανωτικές κατακτήσεις γιά νά καταργήσουμε τό χρῆμα, καί ὥς τότε εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά μένουμε μέ τήν ἰσότητα στά λόγια, στό Σύνταγμα καί ταυτόχρονα σέ μιά κατάσταση πού ὁ κάθε κάτοχος χρημάτων ἔχει τό πραγματικό δικαίωμα γιά ἐκμετάλλευση. Καί δέν μπορούσαμε νά καταργήσουμε ἀμέσως τό χρῆμα. Λέμε: γιά τήν ὥρα παραμένει τό χρῆμα καί θά παραμένει ἀρκετό καιρό στό διάστημα τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἀπό τήν παλιά καπιταλιστική κοινωνία στήν καινούργια σοσιαλιστική κοινωνία. Ἡ ἰσότητα εἶναι ἀπάτη, ὅταν ἀντιτίθεται στά συμφέροντα τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργασίας ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου.

Ὁ Ἔνγκελς εἶχε χίλιες φορές δίκιο, ὅταν ἔγραφε: ἡ ἔννοια τῆς ἰσότητας εἶναι πολύ κουτή καί ἀνόητη πρόληψη ἐφόσον *δέν* ἐξαλειφθοῦν οἱ τάξεις [80]. Οἱ ἀστοί καθηγητές προσπαθοῦσαν κάτω ἀπό τήν ἔννοια τῆς ἰσότητας νά μᾶς κατηγορήσουν ὅτι θέλουμε τάχα νά κάνουμε τόν ἕνα ἄνθρωπο ἴσο μέ τόν ἄλλο. Μέ τήν κουταμάρα αὐτή, πού τήν ἐπινόησαν οἱ ἴδιοι, προσπαθοῦσαν νά ἐνοχοποιήσουν τούς σοσιαλιστές. Ἀπό ἀμάθεια ὅμως δέν ἤξεραν ὅτι οἱ σοσιαλιστές — καί συγκεκριμένα οἱ θεμελιωτές τοῦ σύγχρονου ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ, ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς — ἔλεγαν: ἡ ἰσότητα εἶναι μιά κούφια φράση, ὅταν μέ τήν ἔννοια ἰσότητα δέν ἐννοοῦμε τήν ἐξάλειψη τῶν τάξεων. Τίς τάξεις θέλουμε νά τίς ἐξαλείψουμε, σ' αὐτό τό ζήτημα εἴμαστε ὑπέρ τῆς ἰσότητας. Νά ἰσχυρίζεται ὅμως κανείς ὅτι ἐμεῖς θά κάνουμε ὅλους τούς ἀνθρώπους ἴσους τόν ἕνα μέ τόν ἄλλον, αὐτό εἶναι πολύ κούφια φράση καί ἀνόητη ἐπινόηση τοῦ διανοουμένου, πού καμιά φορά εὐσυνείδητα κάνει μορφασμούς, πετάει λέξεις χωρίς ὅμως περιεχόμενο — κι' ἄς λέει ὅτι εἶναι συγγραφέας, καμιά φορά ἐπιστήμονας καί ὅ,τι ἄλλο κι' ἄν εἶναι.

Καί νά, ἐμεῖς λέμε: βάζουμε γιά σκοπό μας τήν ἰσότητα σάν ἐξάλειψη τῶν τάξεων. Τότε πρέπει νά ἐξαλείψουμε καί τήν ταξική διαφορά ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες. Αὐτό ἀκριβῶς ἀποτελεῖ καί τό σκοπό μας. Ἡ κοινωνία, ἐφόσον παραμένει ἡ ταξική διαφορά ἀνάμεσα στόν ἐργάτη καί στόν ἀγρότη, δέν εἶναι οὔτε κομμουνιστική, οὔτε σοσιαλιστική κοινωνία. Φυσικά, κατά τήν ἑρμηνεία τῆς λέξης σοσιαλισμός μέ μιά ὁρισμένη ἔννοια, μπορεῖ κανείς νά ὀνομάσει τήν κοινωνία αὐτή σοσιαλιστι-

κή, αὐτό δμως θά εἶναι μιά σοφιστεία, μιά διαμάχη γιά τίς λέξεις. Ὁ σοσιαλισμός εἶναι τό πρῶτο στάδιο τοῦ κομμουνισμοῦ — δέν ἀξίζει δμως τόν κόπο νά μαλώνουμε γιά λέξεις. Καθαρό εἶναι ἕνα πράγμα, ἐφόσον παραμένει ἡ ταξική διαφορά ἀνάμεσα στόν ἐργάτη καί στόν ἀγρότη, δέν μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά ἰσότητα, χωρίς νά ὑπάρχει κίνδυνος νά χύσουμε νερό στό μύλο τῆς ἀστικῆς τάξης. Οἱ ἀγρότες εἶναι μιά τάξη τῆς πατριαρχικῆς ἐποχῆς, μιά τάξη πού τή διαπαιδαγώγησαν δεκάδες καί ἑκατοντάδες χρόνια σκλαβιᾶς, καί στή διάρκεια δλων αὐτῶν τῶν δεκαετιων ὁ ἀγρότης ζοῦσε σάν *μικρονοικοκύρης*, στήν ἀρχή ὑποταγμένος σέ ἄλλες τάξεις, ἔπειτα τυπικά ἐλεύθερος καί ἴσος, δμως *ἰδιοκτήτης καί κάτοχος ἀντικειμένων διατροφῆς*.

Νά, ἐδῶ πλησιάζουμε στό ζήτημα πού προκαλεῖ τίς περισσότερες κατηγορίες ἀπομέρους τῶν ἐχθρῶν μας, καί τό ὁποῖο γεννᾶ τίς περισσότερες ἀμφιβολίες στούς ἀνθρώπους πού εἶναι ἄπειροι καί δέν σκέπτονται βαθιά· καί τό ζήτημα αὐτό μᾶς ἀπομακρύνει περισσότερο ἀπό ἐκείνους πού θέλουν νά λέγονται δημοκράτες, σοσιαλιστές καί θυμώνουν μ' ἐμᾶς, γιατί δέν τούς θεωροῦμε οὔτε δημοκράτες, οὔτε σοσιαλιστές, ἀλλά τούς ὀνομάζουμε ὀπαδούς τῶν καπιταλιστῶν, ἴσως γιατί εἶναι καθυστερημένοι, τούς θεωροῦμε δμως ὀπαδούς τῶν καπιταλιστῶν.

Ἡ κατάσταση τοῦ ἀγρότη εἶναι τέτια, ἐξαιτίας τοῦ τρόπου ὕπαρξής του, τῶν συνθηκῶν τῆς παραγωγῆς, τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς του, τῶν συνθηκῶν τοῦ νοικοκυριοῦ του, γιατί ὁ ἀγρότης εἶναι μισοεργαζόμενος, μισοκερδοσκόπος.

Αὐτό εἶναι γεγονός. Ἀπό τό γεγονός αὐτό δέν θά ξεφύγετε, ἐφόσον δέν θά καταργήσετε τό χρῆμα, δέν θά καταργήσετε τήν ἀνταλλαγή. Γιά νά γίνει δμως αὐτό χρειάζονται χρόνια καί χρόνια σταθερῆς κυριαρχίας τοῦ προλεταριάτου, γιατί μόνο τό προλεταριάτο εἶναι ἱκανό νά νικήσει τήν ἀστική τάξη. Ὅταν μᾶς λένε: «Ἐσεῖς παραβιάσατε τήν ἰσότητα, ἐσεῖς παραβιάσατε τήν ἰσότητα ὄχι μόνο ἀπέναντι στούς ἐκμεταλλευτές — σ' αὐτό εἶμαι ἴσως ἕτοιμος νά συμφωνήσω, δηλώνει κάποιος σοσιαλιστής-ἐπαναστάτης ἤ μενσεβίκος, μή καταλαβαίνοντας αὐτό πού λέει — ἀλλά ἐσεῖς παραβιάσατε τήν ἰσότητα τῶν ἐργατῶν ἀπέναντι στούς ἀγρότες, παραβιάσατε τήν ἰσότητα τῆς «ἐργασιακῆς δημοκρατίας», εἶστε ἐγκληματίες!». Ἐμεῖς ἀπαντᾶμε: «Ναί, παραβιάσαμε τήν ἰσότητα τῶν ἐργατῶν ἀπέναντι στούς ἀγρότες καί βεβαιώνουμε ὅτι ἐσεῖς πού εἶστε ὑπέρ αὐτῆς τῆς ἰσότητας, εἶστε ὀπαδοί τοῦ Κολτσάκ». Πρίν λίγο καιρό διάβασα ἕνα ὑπέροχο

ἄρθρο τοῦ σ. Γκερμάνοφ στήν «Πράβντα», πού διατύπωνε τίς θέσεις τοῦ πολίτη Σέρ[81], ἑνός ἀπό τούς πιό «σοσιαλιστικούς» σοσιαλδημοκράτες μενσεβίκους. Οἱ θέσεις αὐτές εἶχαν προταθεῖ σ' ἕνα συνεταιριστικό ἵδρυμά μας. Οἱ θέσεις αὐτές εἶναι τέτιες, πού θά ἔπρεπε νά τίς χαράξουμε στόν πίνακα, νά τίς κρεμάσουμε σέ κάθε ἐπαρχιακή Ἐκτελεστική ἐπιτροπή καί νά γράψουμε ἀπό κάτω: «Αὐτό εἶναι κολτσακοβικό».

Ξέρω πολύ καλά ὅτι ὁ πολίτης αὐτός Σέρ καί οἱ ὁμοϊδεάτες του θά μέ ἀποκαλέσουν γι' αὐτό συκοφάντη καί κάτι ἀκόμη χειρότερο. Ὡστόσο καλῶ τούς ἀνθρώπους πού διδάχτηκαν τό ἀλφάβητο τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καί τῶν πολιτικῶν γραμμάτων νά ἐξετάσουν προσεκτικά ποιός ἔχει δίκιο, ποιός φταίει. Ὁ πολίτης Σέρ λέει: ἡ ἐπισιτιστική πολιτική καί γενικά ἡ οἰκονομική πολιτική τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας δέν ἀξίζει τίποτε καί πρέπει νά περάσουμε, στήν ἀρχή βαθμιαῖα καί ἔπειτα πιό γρήγορα, στό ἐλεύθερο ἐμπόριο τῶν προϊόντων ἐπισιτισμοῦ καί στήν ἐξασφάλιση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας.

Ἐγώ λέω ὅτι αὐτό εἶναι τό οἰκονομικό πρόγραμμα, ἡ οἰκονομική βάση τοῦ Κολτσάκ. Ἐγώ διαβεβαιώνω ὅτι ὅποιος διάβασε τόν Μάρξ, ἰδιαίτερα τό πρῶτο κεφάλαιο τοῦ «Κεφαλαίου», ὅποιος διάβασε τήν ἐκλαΐκευση τοῦ Μάρξ, ἔστω καί ἀπό τόν Κάουτσκι: «Ἡ οἰκονομική διδασκαλία τοῦ Κάρλ Μάρξ», αὐτός θά πρέπει νά καταλήξει στό συμπέρασμα ὅτι πραγματικά τή στιγμή πού γίνεται ἡ ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, πού ἀνατρέπεται ἡ τσιφλικάδικη καί ἡ καπιταλιστική ἰδιοκτησία, πού πεινάει ἡ χώρα, ἡ καταστραμένη χώρα ἀπό τόν τετράχρονο ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, ἡ ἐλευθερία στό ἐμπόριο τῶν σιτηρῶν εἶναι ἐλευθερία τοῦ καπιταλιστῆ, ἐλευθερία παλινόρθωσης τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου. Αὐτό εἶναι τό οἰκονομικό πρόγραμμα τοῦ Κολτσάκ, γιατί ὁ Κολτσάκ δέν στέκει στόν ἀέρα.

Εἶναι ἀρκετά παράλογο νά κατακρίνουμε τόν Κολτσάκ μόνο γιατί χρησιμοποιοῦσε βία ἀπέναντι στούς ἐργάτες, ἀκόμη καί γιατί μαστίγωνε τίς δασκάλες ἐπειδή συμπαθοῦσαν τούς μπολσεβίκους. Αὐτή εἶναι ἐκχυδαϊσμένη ὑπεράσπιση τῆς δημοκρατίας, αὐτές εἶναι ἀνόητες κατηγορίες κατά τοῦ Κολτσάκ. Ὁ Κολτσάκ δρᾶ μέ τούς τρόπους πού βρίσκει. Ποῦ στηρίζεται ὅμως οἰκονομικά; Στηρίζεται στό ἐλεύθερο ἐμπόριο, αὐτό ἐπιδιώκει, *γι' αὐτό* τόν ὑποστηρίζουν ὅλοι οἱ καπιταλιστές. Ἐνῶ ἐσεῖς λέτε: «Ἐγώ ἔφυγα ἀπό τόν Κολτσάκ, δέν εἶμαι ὀπαδός τοῦ Κολτσάκ». Αὐτό

φυσικά σέ τιμᾶ, ἀλλά αὐτό δέν ἀποδεικνύει ἀκόμη ὅτι ἔχεις κεφάλι ἱκανό νά κρίνει. Ἔτσι καί ἀπαντοῦμε σ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους, χωρίς νά θίγουμε καθόλου τήν τιμή τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων πού ἔφυγαν ἀπό τόν Κολτσάκ, όταν εἶδαν ὅτι εἶναι ἄνθρωπος τῆς βίας. Ὅταν ὅμως ἕνας τέτιος ἄνθρωπος, σέ μιά χώρα πού βρίσκεται σέ μιά σκληρή σύγκρουση μέ τόν Κολτσάκ, ἐξακολουθεῖ νά παλεύει γιά τήν «ἰσότητα τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας», γιά τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου σιτηρῶν, αὐτός εἶναι ὀπαδός τοῦ Κολτσάκ, μόνο πού δέν καταλαβαίνει τό ζήτημα, δέν μπορεῖ νά ξεκαθαρίσει τά πράγματα.

Ὁ Κολτσάκ κρατιέται ἀκόμη γιατί, ἀφοῦ πῆρε μιά πλούσια σέ σιτηρά περιοχή — εἴτε λέγεται Κολτσάκ, εἴτε Ντενίκιν, οἱ στολές εἶναι διαφορετικές, ἡ οὐσία εἶναι μία — ἐπιτρέπει ἐκεῖ τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου σιτηρῶν καί τήν *ἐλευθερία τῆς παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ.* Ἔτσι γινόταν σέ όλες τίς ἐπαναστάσεις, ἔτσι θά γίνει καί σ' ἐμᾶς, ἄν περάσουμε ἀπό τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου σ' αὐτή τήν «ἐλευθερία» καί στήν «ἰσότητα» τῶν κυρίων δημοκρατῶν, τῶν ἐσέρων, τῶν ἀριστερῶν μενσεβίκων κτλ. ὥς καί τῶν ἀναρχικῶν καμιά φορά — παρατσούκλια ὑπάρχουν πολλά. Τώρα στήν Οὐκρανία κάθε συμμορία διαλέγει παρατσούκλι, ἡ μιά πιό ἐλεύθερο ἀπό τήν ἄλλη, ἡ μιά πιό δημοκρατικό ἀπό τήν ἄλλη, καί σέ κάθε νομό καί ἀπό μιά συμμορία.

Ἰσότητα ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες μᾶς προσφέρουν οἱ «ὑπερασπιστές τῶν συμφερόντων τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς», στό μεγαλύτερο μέρος αὐτοί εἶναι ἐσέροι. Ἄλλοι, ὅπως ὁ πολίτης Σέρ, μελέτησαν τό μαρξισμό καί ὡστόσο δέν καταλαβαίνουν ὅτι ἰσότητα ἀνάμεσα στόν ἐργάτη καί στόν ἀγρότη στή μεταβατική περίοδο ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει καί ὅσοι τήν ὑπόσχονται πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι εἶναι ἄνθρωποι πού ἀναπτύσσουν τό πρόγραμμα τοῦ Κολτσάκ, ἔστω καί ἄν δέν τό καταλαβαίνουν. Βεβαιώνω ὅτι ὁ καθένας πού θά σκεφτεῖ τίς συγκεκριμένες συνθῆκες τῆς χώρας, ἰδιαίτερα μιᾶς ἐντελῶς καταστραμένης χώρας, αὐτός θά τό καταλάβει.

Οἱ «σοσιαλιστές» μας, πού ὑποστηρίζουν ὅτι τώρα στή χώρα μας ὑπάρχει ἡ περίοδος τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης, μᾶς κατηγοροῦν συνεχῶς ὅτι ἔχουμε καταναλωτικό κομμουνισμό. Μερικοί προσθέτουν — στρατιωτικό κομμουνισμό καί φαντάζονται ὅτι στέκουν πιό ψηλά, φαντάζονται ὅτι ἀνέβηκαν πιό ψηλά ἀπό τή «χαμηλή» αὐτή μορφή τοῦ κομμουνισμοῦ. Εἶναι ἁπλούστατα

ἄνθρωποι πού παίζουν μέ τίς λέξεις. Αὐτοί βιβλία εἶδαν, βιβλία μελέτησαν, τά ἀποστήθισαν, ὅμως τίποτε δέν κατάλαβαν ἀπό τά βιβλία αὐτά». Ὑπάρχουν τέτιοι σοφοί, καί μάλιστα σοφότατοι ἄνθρωποι. Στά βιβλία διάβασαν ὅτι σοσιαλισμός εἶναι ἀνώτερη ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς. Ὁ Κάουτσκι ἀκόμη καί τώρα δέν κάνει τίποτε ἄλλο παρά νά τό ἐπαναλαβαίνει. Αὐτές τίς ἡμέρες εἶδα μιά γερμανική ἐφημερίδα, πού ἔπεσε τυχαῖα στά χέρια μας καί διάβασα σ' αὐτή γιά τό τελευταῖο συνέδριο τῶν Σοβιέτ στή Γερμανία [82]. Ὁ Κάουτσκι ἦταν εἰσηγητής καί στήν εἰσήγησή του ὑπογράμμιζε — ὄχι αὐτός προσωπικά, ἡ γυναίκα του, ἐπειδή ὁ ἴδιος ἦταν ἄρωστος, διάβασε αὐτή τήν εἰσήγησή του — σ' αὐτή τήν εἰσήγηση ὑπογράμμιζε ὅτι σοσιαλισμός εἶναι ἀνώτερη ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς καί ὅτι χωρίς παραγωγή δέν μπορεῖ νά σταθεῖ οὔτε ὁ καπιταλισμός, οὔτε ὁ σοσιαλισμός, καί οἱ γερμανοί ἐργάτες αὐτό δέν τό καταλαβαίνουν.

Οἱ κακόμοιροι γερμανοί ἐργάτες! Αὐτοί παλεύουν ἐνάντια στόν Σάιντεμαν καί τόν Νόσκε, παλεύουν ἐνάντια στούς δήμιους, προσπαθοῦν νά ἀνατρέψουν τήν ἐξουσία τῶν δημίων, τοῦ Σάιντεμαν καί τοῦ Νόσκε, πού ἐξακολουθοῦν νά θεωροῦν τούς ἑαυτούς τους σοσιαλδημοκράτες, αὐτοί οἱ ἐργάτες πιστεύουν ὅτι γίνεται ἐμφύλιος πόλεμος. Σκότωσαν τόν Λῆμπκνεχτ, σκότωσαν τήν Ρόζα Λούξεμπουργκ. Ὅλοι οἱ ρῶσοι ἀστοί λένε — αὐτό δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα τοῦ Αἰκατερινοντάρ: «Νά πῶς πρέπει νά κάνουμε μέ τούς δικούς μας μπολσεβίκους!». Ἔτσι καί δημοσιεύτηκε. Ὅποιος καταλαβαίνει τό ζήτημα, ξέρει πολύ καλά ὅτι ἡ παγκόσμια ἀστική τάξη στέκει στήν ἄποψη αὐτή. Πρέπει νά ἀμυνθοῦμε. Ὁ Σάιντεμαν καί ὁ Νόσκε κάνουν ἐμφύλιο πόλεμο ἐνάντια στό προλεταριάτο. Ὁ πόλεμος εἶναι πόλεμος. Οἱ γερμανοί ἐργάτες πιστεύουν ὅτι βρίσκονται σέ ἐμφύλιο πόλεμο καί ὅλα τά ἄλλα ζητήματα ἔχουν δευτερεύουσα σημασία. Πρέπει πρίν ἀπόλα νά συντηρήσουμε τόν ἐργάτη. Ὁ Κάουτσκι τό θεωρεῖ αὐτό στρατιωτικό ἤ καταναλωτικό κομμουνισμό. Πρέπει νά ἀναπτύξουμε τήν παραγωγή!..

Ὤ, πάνσοφοι κύριοι! Μά πῶς μπορεῖτε νά ἀναπτύξετε τήν παραγωγή σέ μιά χώρα πού τήν καταλήστεψαν καί τήν κατάστρεψαν οἱ ἰμπεριαλιστές, πού δέν ἔχει κάρβουνο, δέν ἔχει πρῶτες ὕλες, δέν ἔχει ἐργαλεῖα; «Ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς»! Μά σ' ἐμᾶς δέν ὑπάρχει συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἤ τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας πού νά μή μοιράζουμε τά τελευταῖα ἑκατομμύρια πούτια κάρβουνου ἤ πετρέλαιου καί

δοκιμάζουμε μιά μαρτυρική κατάσταση, όταν όλοι οἱ ἐπίτροποι παίρνουν γιά τά Ἐπιτροπάτα τους τά τελευταῖα ἐντελῶς ἀνεπαρκῆ γι' αὐτούς ὑπολείμματα καί πρέπει νά ἀποφασίσουμε: νά κλείσουμε τίς φάμπρικες ἐδῶ κι' ἐκεῖ, νά ἀφήσουμε ἐδῶ ἤ ἐκεῖ τούς ἐργάτες χωρίς δουλιά — ὀδυνηρό ζήτημα, εἴμαστε ὅμως ὑποχρεωμένοι νά τό κάνουμε αὐτό, γιατί δέν ὑπάρχει κάρβουνο. Τό κάρβουνο βρίσκεται στό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς τό κάρβουνο καταστράφηκε ἀπό τή γερμανική ἐπιδρομή. Πάρτε τό Βέλγιο, τήν Πολωνία, αὐτό εἶναι τυπικό φαινόμενο, παντοῦ γίνεται τό ἴδιο σάν συνέπεια τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ ἀνεργία καί ἡ πείνα θά ὑπάρχουν γιά πολλά χρόνια, γιατί ὑπάρχουν ὀρυχεῖα πού, ὅταν τά γεμίσουν νερό, δέν μπορεῖς γιά πολλά χρόνια νά τά ἀνοίξεις ξανά. Κι' ἐδῶ μᾶς λένε: «Σοσιαλισμός σημαίνει ἀνέβασμα τῆς παραγωγικότητας». Βιβλία διαβάσατε, καλοί κύριοι, βιβλία γράψατε, δέν καταλάβατε τίποτε ἀπό τά βιβλία. (Χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α.)

Φυσικά, ἄν γινόταν λόγος γιά μιά καπιταλιστική κοινωνία πού σέ εἰρηνική περίοδο θά περνοῦσε εἰρηνικά στό σοσιαλισμό, δέν θά εἴχαμε πιό ἐπεῖγον καθῆκον ἀπό τό ἀνέβασμα τῆς παραγωγικότητας. Μόνο πρέπει νά ποῦμε μιά μικρή λεξούλα: «Ἄν». *Ἄν* ὁ σοσιαλισμός γεννιόταν ἔτσι εἰρηνικά, οἱ κύριοι καπιταλιστές δέν θά τοῦ ἐπέτρεπαν νά γεννηθεῖ. Βγῆκε μιά μικρή ἐλλειψούλα. Κι' ἄν δέν θά ὑπῆρχε καί πόλεμος, πάλι οἱ κύριοι καπιταλιστές θά ἔκαναν τό πᾶν γιά νά μήν ἐπιτρέψουν μιά τέτια εἰρηνική ἀνάπτυξη. Οἱ μεγάλες ἐπαναστάσεις, καί ὅταν ἀκόμη ἄρχιζαν εἰρηνικά, ὅπως ἡ μεγάλη γαλλική ἐπανάσταση, τελείωναν μέ λυσσαλέους πολέμους, πού τούς ἄρχιζε ἡ ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη. Καί διαφορετικά δέν μπορεῖ νά γίνει, ἄν ἐξετάσουμε τό ζήτημα αὐτό ἀπό τήν ἄποψη τῆς ταξικῆς πάλης καί ὄχι ἀπό τήν ἄποψη τῆς μικροαστικῆς φρασεολογίας γιά ἐλευθερία, ἰσότητα, ἐργασιακή δημοκρατία καί θέληση τῆς πλειοψηφίας, ἀπό τήν ἄποψη τῆς μικροαστικῆς ἐκείνης ἀνόητης φρασεολογίας, πού μᾶς φουσκώνουν οἱ μενσεβίκοι, οἱ ἐσέροι, ὅλη αὐτή ἡ «δημοκρατία». Δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει εἰρηνική ἐξέλιξη πρός τό σοσιαλισμό. Καί στή σημερινή περίοδο, ὕστερα ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, εἶναι γελοῖο νά πεῖ κανείς ὅτι ἡ ἀνάπτυξη προχωρεῖ εἰρηνικά, ἰδιαίτερα σέ μιά χώρα καταστραμένη. Πάρτε τή Γαλλία. Ἡ Γαλλία εἶναι νικήτρια, κι' ἐκεῖ περιορίστηκε στό μισό ἡ παραγωγή σιτηρῶν. Στήν Ἀγγλία, ὅπως διάβασα σέ ἀγγλικές ἀστικές ἐφημερίδες, λένε: «Τώρα εἴμαστε φτωχοί». Καί σέ μιά

χώρα καταστραμένη νά μέμφεσαι τούς κομμουνιστές γιά σταμάτημα τῆς παραγωγῆς! Ὅποιος τό λέει αὐτό εἴτε εἶναι ἐντελῶς ἠλίθιος, ἔστω καί ἄν λέει ὅτι εἶναι τρεῖς φορές ἡγέτης τῆς Διεθνοῦς τῆς Βέρνης, εἴτε εἶναι προδότης τῶν ἐργατῶν.

Σέ μιά χώρα πού εἶναι καταστραμένη, τό πρῶτο καθῆκον εἶναι νά σώσουμε τούς ἐργαζόμενους. Ἡ πρώτη παραγωγική δύναμη ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας εἶναι ὁ ἐργάτης, ὁ ἐργαζόμενος. Ὅταν θά ζήσει ὁ ἐργάτης, *ὅλα* θά τά σώσουμε καί θά τά ἀναστηλώσουμε.

Θά δοκιμάσουμε πολλά χρόνια τή φτώχια, τήν ἐπιστροφή πρός τά πίσω, πρός τή βαρβαρότητα. Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος μᾶς ἔριξε πίσω πρός τή βαρβαρότητα, καί ὅταν σώσουμε τόν ἐργαζόμενο, θά σώσουμε τήν κύρια παραγωγική δύναμη τῆς ἀνθρωπότητας — τόν ἐργάτη — θά τά πάρουμε πίσω ὅλα, ἄν ὅμως δέν μπορέσουμε νά τόν σώσουμε, θά χαθοῦμε, καί γι' αὐτό ἐκεῖνος πού τή στιγμή αὐτή φωνάζει γιά καταναλωτικό καί στρατιωτικό κομμουνισμό, βλέποντας τούς ἄλλους ἀφ' ὑψηλοῦ, φανταζόμενος πώς ἀνέβηκε πιό ψηλά ἀπό τούς μπολσεβίκους-κομμουνιστές, αὐτός, τό ξαναλέω, δέν καταλαβαίνει ἀπολύτως τίποτε ἀπό πολιτική οἰκονομία καί ἁρπάζεται ἀπό τσιτάτα τῶν βιβλίων, ὅπως ὁ σοφός πού ἔχει στό κεφάλι του ἕνα συρτάρι μέ τσιτάτα καί τά βγάζει ἔξω, ἀλλά ἄν γίνει ἕνας νέος συνδυασμός, πού δέν εἶναι γραμμένος στά βιβλία, τότε τά χάνει καί ἁρπάζει ἀπό τό συρτάρι ὄχι ἐκεῖνο ἀκριβῶς τό τσιτάτο πού πρέπει.

Τή στιγμή πού ἡ χώρα μας εἶναι καταστραμένη, τό κύριο βασικό καθῆκον μας εἶναι νά ὑπερασπίσουμε τή ζωή τοῦ ἐργάτη, *νά σώσουμε τόν ἐργάτη,* καί οἱ ἐργάτες χάνονται, γιατί δέν δουλεύουν οἱ φάμπρικες, καί δέν δουλεύουν γιατί δέν ὑπάρχουν καύσιμα καί γιατί ἡ παραγωγή μας ὅλη εἶναι τεχνητή, ἡ βιομηχανία εἶναι ξεκομένη ἀπό τούς τόπους ἐξασφάλισης πρώτων ὑλῶν. Αὐτό γίνεται σέ ὅλο τόν κόσμο ἔτσι. Οἱ ρωσικές φάμπρικες βαμβακερῶν ὑφασμάτων πρέπει νά μεταφέρουν τίς πρῶτες ὕλες ἀπό τήν Αἴγυπτο, ἀπό τήν Ἀμερική, τό πιό πλησιέστερο ἀπό τό Τουρκεστάν, ἀλλά μεταφέρετε λοιπόν, ὅταν ἐκεῖ οἱ ἀντεπαναστατικές συμμορίες καί τά ἀγγλικά στρατεύματα κατέλαβαν τό Ἀσχαμπάντ, τό Κρασνοβόντσκ, μεταφέρετε ἀπό τήν Αἴγυπτο, ἀπό τήν Ἀμερική, ὅταν οἱ σιδηροδρομικές γραμμές δέν μεταφέρουν, ὅταν τίς κατάστρεψαν, ὅταν στέκουν, ὅταν δέν ὑπάρχει κάρβουνο.

Πρέπει νά σώσουμε τόν ἐργάτη, ἔστω καί ἄν δέν μπορεῖ νά δουλέψει. Ἄν τόν σώσουμε μέσα στά λίγα αὐτά χρόνια, θά σώσουμε τή χώρα, τήν κοινωνία καί τό σοσιαλισμό. Ἄν δέν τόν

σώσουμε, θά κατρακυλήσουμε πρός τά πίσω, πρός τή μισθωτή σκλαβιά. Ἔτσι μπαίνει τό ζήτημα τοῦ σοσιαλισμοῦ πού δέν γεννιέται ἀπό τή φαντασία τοῦ εἰρηνικοῦ βλακέντιου, πού ἀποκαλεῖ τόν ἑαυτό του σοσιαλδημοκράτη, ἀλλά ἀπό τή ρεαλιστική πραγματικότητα, ἀπό τή λυσσαλέα, ἀπεγνωσμένη, σκληρή ταξική πάλη. Αὐτό εἶναι γεγονός. Ὅλα πρέπει νά τά θυσιάσουμε γιά νά σώσουμε τή ζωή τοῦ ἐργάτη. Καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, ὅταν πλησιάζουν καί μᾶς λένε: «Ἐμεῖς εἴμαστε ὑπέρ τῆς ἰσότητας τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας, ἐνῶ ἐσεῖς, οἱ κομμουνιστές, δέν δίνετε ἰσότητα ἀκόμη καί στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες» — ἐμεῖς ἀπαντοῦμε: ὁ ἐργάτης καί ὁ ἀγρότης εἶναι ἴσοι σάν δουλευτές, ἀλλά ὁ χορτάτος κερδοσκόπος τῶν σιτηρῶν δέν εἶναι ἴσος μέ τόν πεινασμένο δουλευτή. Μόνο γι' αὐτό τό λόγο στό Σύνταγμά μας εἶναι γραμμένο ὅτι ὁ ἐργάτης καί ὁ ἀγρότης δέν εἶναι ἴσοι.

Λέτε ὅτι πρέπει νά εἶναι ἴσοι; Ἐλᾶτε νά ζυγίσουμε, νά ὑπολογίσουμε. Πάρτε 60 ἀγρότες, 10 ἐργάτες. Οἱ 60 ἀγρότες ἔχουν πλεόνασμα σιτηρῶν. Γυρνοῦν κουρελιασμένοι, ἔχουν ὅμως σιτηρά. Πάρτε 10 ἐργάτες. Ὕστερα ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο εἶναι ρακένδυτοι, τυραννισμένοι, δέν ἔχουν ψωμί, καύσιμα, πρῶτες ὕλες. Οἱ φάμπρικες δέν δουλεύουν. Τί λέτε, εἶναι ἴσοι κατά τή γνώμη σας; Οἱ 60 ἀγρότες ἔχουν τό δικαίωμα νά ἀποφασίζουν καί οἱ 10 ἐργάτες πρέπει νά ὑποτάσσονται; Μεγάλη ἀρχή τῆς ἰσότητας, τῆς ἑνότητας τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας καί τῆς ἀπόφασης τῆς πλειοψηφίας!

Ἔτσι μᾶς λένε. Ἐμεῖς ἀπαντοῦμε: «Εἶστε σαλτιμπάγκοι, γιατί μέ ὄμορφες καί εὐχάριστες λέξεις ἀποσπᾶτε τήν προσοχή καί καταχωνιάζετε τό ζήτημα τῆς πείνας».

Σᾶς ρωτᾶμε: οἱ πεινασμένοι ἐργάτες σέ μιά καταστραμένη χώρα ὅπου οἱ φάμπρικες δέν δουλεύουν, ἔχουν τό δικαίωμα νά ὑποτάσσονται στήν ἀπόφαση τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀγροτῶν, ὅταν οἱ τελευταῖοι δέν δίνουν τά πλεονάσματα τῶν σιτηρῶν; Ἔχουν λοιπόν τό δικαίωμα νά πάρουν τά πλεονάσματα αὐτά τῶν σιτηρῶν ἔστω καί μέ τή βία, ὅταν δέν μπορεῖ νά γίνει ἀλλιῶς; Ἀπαντεῖστε ἀνοιχτά! Ἐδῶ, ὅταν μπαίνει ζήτημα γιά τήν πραγματική οὐσία τῆς ὑπόθεσης, ἀρχίζουν νά ξεφεύγουν καί νά στριφογυρίζουν.

Σέ ὅλες τίς χῶρες ἡ βιομηχανία εἶναι καταστραμένη καί θά εἶναι καταστραμένη ἀρκετά χρόνια, γιατί εἶναι εὔκολο πράγμα νά καῖς τίς φάμπρικες ἤ νά γεμίζεις μέ νερό τά ὀρυχεῖα, εἶναι εὔκολο πράγμα νά ἀνατινάζεις τά βαγόνια, νά καταστρέφεις τίς ἀτμομηχανές, γιά τή δουλιά αὐτή ὁ κάθε ἠλίθιος, ὅπως καί ἄν ὀνομάζεται αὐτός, γερμανός ἤ γάλλος ἀξιωματικός, εἶναι πολύ ἱκανός,

ἰδιαίτερα ὅταν ἔχει μιά καλή μηχανή γιά ἀνατινάξεις, κανονιοβολισμούς κτλ., ἀλλά νά τά ξαναφτιάξει κανείς εἶναι ἔργο πολύ δύσκολο, γι' αὐτό χρειάζονται χρόνια.

Οἱ ἀγρότες εἶναι ἰδιαίτερη τάξη: σάν δουλευτές εἶναι ἐχθροί τῆς καπιταλιστικῆς ἐκμετάλλευσης, ταυτόχρονα ὅμως εἶναι ἰδιοκτῆτες. Τόν ἀγρότη τόν διαπαιδαγώγησαν ἑκατονταετίες ὅτι τά σιτηρά εἶναι δικά του καί ὅτι εἶναι ἐλεύθερος νά τά πουλάει. Αὐτό εἶναι δικαίωμά μου, σκέπτεται ὁ ἀγρότης, γιατί αὐτό εἶναι ὁ κόπος μου, ὁ ἱδρώτας καί τό αἷμα μου. Δέν μπορεῖς νά ἀλλάξεις τήν ψυχολογία τοῦ ἀγρότη, αὐτό εἶναι ἕνα μακρόχρονο καί δύσκολο προτσές πάλης. Ὅποιος φαντάζεται ὅτι τό πέρασμα στό σοσιαλισμό θά εἶναι τέτιο, ὅτι ὁ ἕνας θά πείσει τόν ἄλλο καί ὁ ἄλλος τόν τρίτο, αὐτός στήν καλύτερη περίπτωση εἶναι παιδί ἤ πολιτικός ὑποκριτής, καί ἡ πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων πού μιλοῦν ἀπό πολιτικῆς καθέδρας ἀνήκουν, φυσικά, στήν τελευταία κατηγορία.

Τό ζήτημα μπαίνει ἔτσι, ὁ ἀγρότης συνήθισε στό ἐλεύθερο ἐμπόριο τῶν σιτηρῶν. Ὅταν γκρεμίσαμε τούς καπιταλιστικούς θεσμούς, φάνηκε ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη μιά δύναμη πού στήριζε τόν καπιταλισμό, ἡ δύναμη τῆς συνήθειας. Ὅσο πιό ἀποφασιστικά γκρεμίζαμε ὅλους τούς θεσμούς πού στήριζαν τόν καπιταλισμό, τόσο πιό καθαρά ἐμφανιζόταν ἡ ἄλλη δύναμη πού στήριζε τόν καπιταλισμό — ἡ δύναμη τῆς συνήθειας. Τούς θεσμούς εἶναι δυνατό σέ περίπτωση ἐπιτυχίας νά τούς συντρίψεις ἀμέσως, τή συνήθεια ποτέ, ὅσες ἐπιτυχίες καί ἄν ἔχεις δέν μπορεῖς νά τήν τσακίσεις ἀμέσως. Ὅταν δόσαμε ὅλη τή γῆ στήν ἀγροτιά, τήν ἀπελευθερώσαμε ἀπό τήν τσιφλικάδικη γαιοκτησία, ὅταν ἐξαφανίσαμε ὅλα τά δεσμά της, αὐτή ἐξακολουθεῖ νά θεωρεῖ «ἐλευθερία» τήν ἐλεύθερη πούληση τῶν σιτηρῶν καί ἀνελευθερία τήν ὑποχρέωση νά παραδόσει μέ σταθερή τιμή τά πλεονάσματα τῶν σιτηρῶν. Τί πράγματα εἶναι αὐτά καί πῶς νά «παραδόσω» τά σιτηρά μου, ἀγανακτᾶ ὁ ἀγρότης, ἰδιαίτερα μάλιστα ὅταν ὁ μηχανισμός εἶναι ἀκόμη ἄσχημος, καί εἶναι ἄσχημος γιατί ὅλη ἡ ἀστική διανόηση εἶναι μέ τό μέρος τῆς Σούχαρεβ [83]. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ὁ μηχανισμός αὐτός πρέπει νά στηρίζεται πάνω σέ ἀνθρώπους πού θά διδαχτοῦν, καί στήν καλύτερη περίπτωση, ἄν εἶναι εὐσυνείδητοι καί ἀφοσιωμένοι στήν ὑπόθεση, θά διδαχτοῦν μέσα σέ ἀρκετά χρόνια, ὥς τότε ὅμως ὁ μηχανισμός θά εἶναι ἄσχημος καί καμιά φορά χώνονται κάθε λογῆς ἀπατεῶνες πού λένε ὅτι εἶναι κομμουνιστές. Ὁ κίνδυνος αὐτός ἀπειλεῖ κάθε κόμμα πού κυβερνᾶ, κάθε νικηφόρο προλεταριάτο, γιατί δέν μπορεῖς νά τσακίσεις ἀμέσως τήν

ἀντίσταση τῆς ἀστικῆς τάξης καί νά συγκροτήσεις συγχρονισμένο μηχανισμό. Ξέρουμε πολύ καλά ὅτι ὁ μηχανισμός τοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ εἶναι ἀκόμη ἄσχημος. Τελευταῖα ἔγιναν ἐπιστημονικές στατιστικές γιά τό πῶς τρέφεται ὁ ἐργάτης στά μή γεωργικά κυβερνεῖα. Ἀποδείχτηκε ὅτι τά μισά ἀπό τό συνολικό ποσό τῶν προϊόντων ὁ ἐργάτης τά παίρνει ἀπό τό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ καί τά ἄλλα μισά ἀπό τούς κερδοσκόπους· γιά τά πρῶτα μισά πληρώνει τό ἕνα δέκατο ὅλων τῶν ἐξόδων του σέ τρόφιμα, καί γιά τά ἄλλα μισά τά ἐννιά δέκατα.

Τά μισά τρόφιμα πού συγκέντρωσε καί διάθεσε τό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ συγκεντρώθηκαν, ἐννοεῖται, ἄσχημα, ἀλλά συγκεντρώθηκαν μέ σοσιαλιστικό τρόπο καί ὄχι μέ καπιταλιστικό. Συγκεντρώθηκαν, νικώντας τόν κερδοσκόπο καί ὄχι κάνοντας συναλλαγή μαζί του, συγκεντρώθηκαν, θυσιάζοντας ὅλα τά ἄλλα συμφέροντα πού ὑπάρχουν στόν κόσμο, μαζί καί τά συμφέροντα τῆς τυπικῆς «ἰσότητας» (γι' αὐτά πού καυχῶνται οἱ κύριοι μενσεβίκοι, οἱ ἐσέροι καί Σία) στά συμφέροντα τῶν πεινασμένων ἐργατῶν. Μείνετε μέ τήν «ἰσότητά» σας, κύριοι, κι' ἐμεῖς μέ τούς πεινασμένους ἐργάτες πού τούς σώσαμε ἀπό τήν πείνα. Ὅσο καί ἄν μᾶς κατηγοροῦν οἱ μενσεβίκοι γιά παραβίαση τῆς «ἰσότητας», εἶναι γεγονός ὅτι λύσαμε τό μισό πρόβλημα τοῦ ἐπισιτισμοῦ σέ συνθῆκες ἀφάνταστων, ἀπίστευτων δυσκολιῶν. Καί λέμε, ὅταν οἱ 60 ἀγρότες ἔχουν πλεονάσματα σιτηρῶν καί οἱ 10 ἐργάτες πεινοῦν, δέν πρέπει νά μιλᾶμε γιά «ἰσότητα» γενικά, οὔτε καί γιά «ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐργασίας», ἀλλά γιά κατηγορηματική ὑποχρέωση τῶν 60 ἀγροτῶν νά ὑποταχθοῦν στήν ἀπόφαση τῶν 10 ἐργατῶν καί νά τούς δόσουν, ἔστω καί δανεικά, τά πλεονάσματα τῶν σιτηρῶν.

Ὅλη ἡ πολιτική οἰκονομία, ἄν ὁποιοσδήποτε ἔμαθε κάτι ἀπό αὐτή, ὅλη ἡ ἱστορία τῆς ἐπανάστασης, ὅλη ἡ ἱστορία τῆς πολιτικῆς ἐξέλιξης στή διάρκεια τοῦ 19ου αἰώνα μᾶς διδάσκει ὅτι ὁ ἀγρότης ἀκολουθεῖ εἴτε τόν ἐργάτη, εἴτε τόν ἀστό. Διαφορετικό δρόμο δέν μπορεῖ νά ἀκολουθήσει. Αὐτό φυσικά θά φανεῖ ἴσως προσβλητικό σέ κάποιο δημοκράτη — ἄλλος θά σκεφτεῖ ὅτι ἀπό μαρξιστική κακεντρέχεια συκοφαντῶ τόν ἀγρότη. Οἱ ἀγρότες εἶναι πλειοψηφία, εἶναι δουλευτές — καί δέν μποροῦν νά ἀκολουθήσουν δικό τους δρόμο! Γιατί;

Ἄν δέν ξέρετε γιατί, τότε θά ἔλεγα στούς πολίτες αὐτούς, διαβάστε τίς ἀρχές τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας τοῦ Μάρξ, τήν ἀνάλυσή του στόν Κάουτσκι, σκεφτεῖτε τήν ἐξέλιξη ὁποιασδήπο-

τε ἐπανάστασης τοῦ 18ου καί τοῦ 19ου αἰώνα, τήν πολιτική ἱστορία ὁποιασδήποτε χώρας τοῦ 19ου αἰώνα. Αὐτή θά σᾶς ἀπαντήσει γιατί. Ἡ οἰκονομία τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας εἶναι τέτια, πού κυριαρχούσα δύναμη μπορεῖ νά εἶναι μόνο τό κεφάλαιο ἤ τό προλεταριάτο πού τό ἀνατρέπει.

Ἄλλες δυνάμεις δέν ὑπάρχουν στήν οἰκονομία αὐτῆς τῆς κοινωνίας.

Ὁ ἀγρότης εἶναι μισοδουλευτής, μισοκερδοσκόπος. Ὁ ἀγρότης εἶναι δουλευτής, γιατί μέ ἱδρώτα καί αἷμα βγάζει τό ψωμί του, τόν ἐκμεταλλεύονται οἱ τσιφλικάδες, οἱ καπιταλιστές, οἱ ἔμποροι. Ὁ ἀγρότης εἶναι κερδοσκόπος, γιατί πουλάει τά σιτηρά, ἀντικείμενο ἀνάγκης, ἀντικείμενο πού, ἄν δέν ὑπάρχει, ἀξίζει νά δόσεις γι' αὐτό ὅλη τήν περιουσία. Ἡ πείνα δέν εἶναι παιχνίδι· γιά τό ψωμί δίνουν καί χίλια ρούβλια καί ὅσο θέλετε, ἔστω καί ὅλη τήν περιουσία.

Ὁ ἀγρότης δέν φταίει γι' αὐτό, ἀλλά οἱ οἰκονομικές συνθῆκες του εἶναι τέτιες, ἀφοῦ ζοῦσε σέ ἐμπορευματική οἰκονομία δεκάδες καί ἑκατοντάδες χρόνια, συνήθισε νά ἀνταλλάσει τά σιτηρά του μέ χρῆμα. Τή συνήθεια δέν μπορεῖς νά τήν ἀλλάξεις ἀμέσως, τό χρῆμα δέν μπορεῖς νά τό καταργήσεις ἀμέσως. Γιά νά τό καταργήσεις πρέπει νά ὀργανώσεις τήν κατανομή τῶν προϊόντων γιά ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους — ὑπόθεση πολλῶν ἐτῶν. Καί ἐφόσον λοιπόν παραμένει ἡ ἐμπορευματική οἰκονομία, ἐφόσον ὑπάρχουν πεινασμένοι ἐργάτες δίπλα σέ χορτάτους ἀγρότες πού κρύβουν τά πλεονάσματα τῶν σιτηρῶν, ὥς τότε θά παραμένει κάποια ἀντίθεση στά συμφέροντα τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, καί ὅποιος ξεφεύγει ἀπό τήν πραγματική αὐτή ἀντίθεση πού τή δημιούργησε ἡ ζωή μέ φράσεις γιά «ἐλευθερία», «ἰσότητα» καί «ἐργασιακή δημοκρατία», αὐτός, στήν καλύτερη περίπτωση, εἶναι ὁ πιό κούφιος φρασεολόγος καί, στή χειρότερη περίπτωση, ὑπερασπίζει μέ ὑποκρισία τόν καπιταλισμό. Ἄν ὁ καπιταλισμός νικήσει τήν ἐπανάσταση, θά νικήσει ἐκμεταλλευόμενος τήν ἀμάθεια τῶν ἀγροτῶν, γιατί τούς ἐξαγοράζει, τούς ξεγελάει μέ τήν ἐπιστροφή στό ἐλεύθερο ἐμπόριο. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι εἶναι στήν πραγματικότητα μέ τό μέρος τοῦ καπιταλισμοῦ ἐνάντια στό σοσιαλισμό.

Τό οἰκονομικό πρόγραμμα τοῦ Κολτσάκ, τοῦ Ντενίκιν καί ὅλων τῶν ρώσων λευκοφρουριτῶν εἶναι τό ἐλεύθερο ἐμπόριο. Αὐτοί τό καταλαβαίνουν αὐτό καί δέν εἶναι δικό τους τό φταίξιμο πού δέν τό καταλαβαίνει ὁ πολίτης Σέρ. Τά οἰκονομικά

γεγονότα τῆς ζωῆς δέν ἀλλάζουν ἀπό τό γεγονός ὅτι τό δοσμένο κόμμα δέν τά καταλαβαίνει. Σύνθημα τῆς ἀστικῆς τάξης εἶναι: ἐλεύθερο ἐμπόριο. Τούς ἀγρότες προσπαθοῦν νά τούς ξεγελάσουν λέγοντας: «Δέν θά ἦταν καλύτερα νά ζεῖτε ὅπως παλιά; Δέν θά ἦταν καλύτερα νά ζεῖτε μέ τήν ἐλεύθερη, τήν ἐθελοντική πούληση τῆς γεωργικῆς ἐργασίας; Τί μπορεῖ νά εἶναι δικαιότερο;». Ἔτσι λένε οἱ συνειδητοί ὀπαδοί τοῦ Κολτσάκ καί αὐτοί ἔχουν δίκιο ἀπό τήν ἄποψη τῶν συμφερόντων τοῦ κεφαλαίου. Γιά νά ἀναστηλώσουν τήν ἐξουσία τοῦ κεφαλαίου στή Ρωσία χρειάζεται νά στηριχτοῦν στίς παραδόσεις — στίς προλήψεις τοῦ ἀγρότη σέ ἀντίθεση μέ τό λογικό του, στήν παλιά συνήθεια τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου καί χρειάζεται νά τσακίσουν μέ τή βία τήν ἀντίσταση τῶν ἐργατῶν. Ἄλλη διέξοδος δέν ὑπάρχει. Οἱ ὀπαδοί τοῦ Κολτσάκ ἔχουν δίκιο ἀπό τήν ἄποψη τοῦ κεφαλαίου, στό οἰκονομικό καί πολιτικό τους πρόγραμμα μποροῦν νά τακτοποιήσουν τά πράγματα, καταλαβαίνουν ποῦ εἶναι ἡ ἀρχή καί ποῦ εἶναι τό τέλος, καταλαβαίνουν τή σύνδεση ἀνάμεσα στό ἐλεύθερο ἐμπόριο τῶν ἀγροτῶν καί στό βίαιο τουφεκισμό τῶν ἐργατῶν. Σύνδεση ὑπάρχει, ἔστω καί ἄν ὁ πολίτης Σέρ δέν τήν καταλαβαίνει. Τό ἐλεύθερο ἐμπόριο τῶν σιτηρῶν εἶναι τό οἰκονομικό πρόγραμμα τῶν ὀπαδῶν τοῦ Κολτσάκ, ὁ τουφεκισμός δεκάδων χιλιάδων ἐργατῶν (ὅπως στή Φιλλανδία) εἶναι τό ἀπαραίτητο μέσο γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, γιατί ὁ ἐργάτης δέν θά παραδόσει τζάμπα τίς κατακτήσεις πού κέρδισε. Ἡ σύνδεση εἶναι ἀδιάρηκτη, ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι πού δέν καταλαβαίνουν ἀπολύτως τίποτε ἀπό τήν οἰκονομική ἐπιστήμη καί τήν πολιτική, οἱ ἄνθρωποι πού ξέχασαν τίς βάσεις τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐξαιτίας τοῦ μικροαστικοῦ τους φόβου, συγκεκριμένα οἱ μενσεβίκοι καί οἱ «σοσιαλεπαναστάτες», οἱ ἄνθρωποι αὐτοί προσπαθοῦν νά μᾶς ἀναγκάσουν νά ξεχάσουμε τή σύνδεση αὐτή μέ φράσεις γιά «ἰσότητα», γιά «ἐλευθερία», μέ κραυγές ὅτι παραβιάζουμε τήν ἀρχή τῆς ἰσότητας μέσα στήν «ἐργασιακή δημοκρατία», ὅτι τό Σύνταγμά μας εἶναι «ἄδικο».

Ἡ ψῆφος μερικῶν ἀγροτῶν σημαίνει τόσα, ὅσα καί ἡ ψῆφος ἑνός ἐργάτη. Αὐτό εἶναι ἄδικο;

Ὄχι, αὐτό εἶναι δίκαιο γιά τήν ἐποχή πού πρέπει νά ἀνατρέψεις τό κεφάλαιο. Ξέρω ἀπό ποῦ παίρνετε τίς ἀντιλήψεις σας γιά δικαιοσύνη. Τίς ἔχετε ἀπό τή χθεσινή καπιταλιστική ἐποχή. Ὁ ἐμπορευματοκάτοχος, ἡ ἰσότητά του, ἡ ἐλευθερία του — νά οἱ ἀντιλήψεις σας γιά τή δικαιοσύνη. Αὐτά εἶναι

μικροαστικά ὑπολείμματα τῶν μικροαστικῶν προλήψεων — νά τί εἶναι ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἰσότητά σας, ἡ ἐργασιακή δημοκρατία σας. Ἐνῶ γιά μᾶς ἡ δικαιοσύνη ὑποτάσσεται στά συμφέροντα τῆς ἀνατροπῆς τοῦ κεφαλαίου. Δέν μπορεῖς νά ἀνατρέψεις τό κεφάλαιο παρά μόνο μέ τίς ἑνωμένες προσπάθειες τοῦ προλεταριάτου.

Μπορεῖ νά ἑνώσεις ἀμέσως καί σταθερά δεκάδες ἑκατομμύρια ἀγρότες ἐνάντια στό κεφάλαιο, ἐνάντια στό ἐλεύθερο ἐμπόριο; Δέν μπορεῖτε νά τό κάνετε ἐξαιτίας τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν, κι' ἄν ἀκόμη οἱ ἀγρότες θά ἦταν ὁλότελα ἐλεύθεροι καί πολύ πιό πολιτισμένοι. Αὐτό δέν μπορεῖς νά τό κάνεις, γιατί χρειάζονται ἄλλες οἰκονομικές συνθῆκες, γιά νά γίνει αὐτό χρειάζονται πολλά χρόνια προετοιμασίας. Καί ποιός θά κάνει τήν προετοιμασία αὐτή; Εἴτε τό προλεταριάτο, εἴτε ἡ ἀστική τάξη.

Τόν ἀγρότη ἡ οἰκονομική κατάστασή του στήν ἀστική κοινωνία τόν τοποθετεῖ ἀναπόφευκτα ἔτσι πού ἀκολουθεῖ εἴτε τόν ἐργάτη, εἴτε τήν ἀστική τάξη. *Μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει.* Μπορεῖ νά ταλαντεύεται, νά μπερδεύεται, νά ὀνειροπολεῖ, μπορεῖ νά κατακρίνει, νά βρίζει, μπορεῖ νά καταριέται τούς «στενοκέφαλους» ἐκπροσώπους τοῦ προλεταριάτου, τούς «στενοκέφαλους» ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης. Αὐτοί τάχα ἀποτελοῦν μειοψηφία. Αὐτούς μπορεῖ νά τούς καταριέστε, νά λέτε μεγάλες κουβέντες γιά πλειοψηφία, γιά πλατύ, γενικό χαρακτήρα τῆς ἐργασιακῆς σας δημοκρατίας, γιά καθαρή δημοκρατία. Λόγια μπορεῖ νά λές ὅσα θέλεις. Αὐτά θά εἶναι λόγια πού θά σκεπάζουν τό γεγονός ὅτι ὁ ἀγρότης, ἄν δέν ἀκολουθεῖ τόν ἐργάτη, θά ἀκολουθεῖ τήν ἀστική τάξη. Μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει. Καί οἱ ἄνθρωποι πού στό δυσκολότατο αὐτό πέρασμα τῆς ἱστορίας, ὅταν οἱ ἐργάτες πεινοῦν καί ἡ βιομηχανία τους στέκει, *δέν βοηθοῦν τούς ἐργάτες* νά πάρουν σιτηρά μέ τιμή πιό δίκαιη, καί *ὄχι «ἐλεύθερη»,* μέ τιμή ὄχι καπιταλιστική, οὔτε ἐμπορική — οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἐφαρμόζουν τό πρόγραμμα τῶν ὀπαδῶν τοῦ Κολτσάκ, ὅσο καί ἄν τό ἀρνοῦνται αὐτό οἱ ἴδιοι γιά τόν ἑαυτό τους προσωπικά, καί ὅσο κι' ἄν πιστεύουν εἰλικρινά ὅτι ἐκπληρώνουν εὐσυνείδητα τό πρόγραμμά τους.

V

Θά σταθῶ τώρα στό τελευταῖο ζήτημα πού σημείωσα, στό ζήτημα τῆς ἥττας καί τῆς νίκης τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Κάουτσκι, πού σᾶς εἶπα ὅτι εἶναι ὁ κύριος ἐκπρόσωπος τοῦ παλιοῦ, τοῦ

σάπιου σοσιαλισμοῦ, δέν κατάλαβε τά προβλήματα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Μᾶς κατηγοροῦσε ὅτι ἡ λύση τῆς πλειοψηφίας θά ἦταν μιά λύση πού θά μποροῦσε νά ἐξασφαλίσει τήν εἰρηνική ἐξέλιξη. Ἡ λύση τῆς δικτατορίας εἶναι λύση μέ στρατιωτικό τρόπο. Συνεπῶς, ἄν δέν κερδίσετε μέ τό στρατιωτικό τρόπο, θά ἡττηθεῖτε καί θά ἐξοντωθεῖτε, γιατί ὁ ἐμφύλιος πόλεμος δέν παίρνει αἰχμαλώτους, ἀλλά ἐξοντώνει. Ἔτσι μᾶς «τρόμαζε» ὁ τρομαγμένος Κάουτσκι.

Ὁλότελα σωστό. Αὐτό εἶναι γεγονός. Τήν ὀρθότητα αὐτῆς τῆς παρατήρησης τήν ἐπιβεβαιώνουμε. Ἐδῶ δέν ἔχεις νά πεῖς τίποτε. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶναι πιό δύσκολος καί σκληρός ἀπό κάθε ἄλλο πόλεμο. Ἔτσι γινόταν πάντα στήν ἱστορία, ἀρχίζοντας ἀπό τούς ἐμφυλίους πολέμους τῆς ἀρχαίας Ρώμης, γιατί οἱ παγκόσμιοι πόλεμοι τέλειωναν πάντα μέ συμβιβασμούς ἀνάμεσα στίς εὔπορες τάξεις, καί μόνο στόν ἐμφύλιο πόλεμο ἡ καταπιεζόμενη τάξη προσπαθεῖ νά ἐξαφανίσει ὁριστικά τήν τάξη πού καταπιέζει, νά ἐξαλείψει τούς οἰκονομικούς ὅρους ὕπαρξης τῆς τάξης αὐτῆς.

Σᾶς ρωτῶ: τί ἀξίζουν οἱ «ἐπαναστάτες», οἱ ὁποῖοι ἐκφοβίζουν τήν ἐπανάσταση πού ἄρχισε μέ τό ὅτι μπορεῖ νά ἡττηθεῖ; Ὄχι, δέν ὑπῆρξαν, δέν θά ὑπάρξουν καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρχουν τέτιες ἐπαναστάσεις πού δέν θά διέτρεχαν τόν κίνδυνο τῆς ἥττας. Ἐπανάσταση λέγεται ἡ σκληρή πάλη τῶν τάξεων πού φτάνει ὥς τή μεγαλύτερη σκληρότητα. Ἡ ταξική πάλη εἶναι ἀναπόφευκτη. Εἴτε χρειάζεται νά παραιτηθεῖς ἀπό τήν ἐπανάσταση γενικά, εἴτε χρειάζεται νά παραδεχτεῖς ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια στίς πλούσιες τάξεις θά εἶναι ἡ πιό σκληρή ἀπ' ὅλες τίς ἐπαναστάσεις. Πάνω σ' αὐτό, ἀνάμεσα στούς σοσιαλιστές τούς κάπως συνειδητούς, δέν ὑπῆρχε διαφορά ἀπόψεων. Ὅταν ὑποχρεώθηκα νά ἀναλύσω ὅλη τήν προδοτική οὐσία τῶν ὅσων ἔγραψε ὁ Κάουτσκι, πρίν ἕνα χρόνο ἔγραφα: καί ἄν ἀκόμη — αὐτό ἔγινε πέρυσι τό Σεπτέμβρη — καί ἄν ἀκόμη οἱ ἰμπεριαλιστές ἀνατρέψουν αὔριο τήν ἐξουσία τῶν μπολσεβίκων, ἐμεῖς δέν θά μετανοούσαμε οὔτε μιά στιγμή γιά τό ὅτι τήν πήραμε *. Καί κανένας ἀπό τούς συνειδητούς ἐργάτες πού ἐκπροσωποῦν τά συμφέροντα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, δέν θά μετανοήσει γι' αὐτό, δέν θά ἀμφισβητήσει ὅτι ἡ

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 37ος, σελ. 315-316. *Ἡ Σύντ.*

ἐπανάστασή μας ὡστόσο νίκησε. Γιατί ἡ ἐπανάσταση νικᾶ ὅταν κινεῖ μπροστά τήν πρωτοπόρα τάξη, δίνοντας σοβαρά χτυπήματα στήν ἐκμετάλλευση. Οἱ ἐπαναστάσεις μέ τόν ὅρο αὐτό νικοῦν ἀκόμη καί ὅταν νικοῦνται. Αὐτό μπορεῖ νά φανεῖ παιχνίδι λέξεων, ἀλλά γιά νά δείξουμε ὅτι αὐτό εἶναι γεγονός, ἄς πάρουμε ἕνα συγκεκριμένο παράδειγμα ἀπό τήν ἱστορία.

Πάρτε τή μεγάλη γαλλική ἐπανάσταση. Δέν λέγεται ἄδικα μεγάλη. Γιά τήν τάξη της, γιά ἐκείνη πού ἐξυπηρετοῦσε, γιά τήν ἀστική τάξη ἔκανε τόσα πολλά, ὥστε ὁλόκληρος ὁ 19ος αἰώνας, πού ἔδοσε τόν πολιτισμό καί τήν κουλτούρα σέ ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα, πέρασε κάτω ἀπό τό σύνθημα τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης. Ὁ αἰώνας αὐτός, σέ ὅλες τίς γωνιές τοῦ κόσμου αὐτό καί μόνο ἔκανε: ὅτι ἐφάρμοζε, πραγματοποιοῦσε τμηματικά, ἀποτέλειωνε αὐτό πού δημιούργησαν οἱ μεγάλοι γάλλοι ἐπαναστάτες τῆς ἀστικῆς τάξης, πού ἐξυπηρετοῦσαν τά συμφέροντά της, ἔστω καί ἄν αὐτό δέν τό συναισθάνονταν, καλυπτόμενοι μέ τίς λέξεις: ἐλευθερία, ἰσότητα καί ἀδελφότητα.

Ἡ δική μας ἐπανάσταση γιά τήν τάξη μας, γι' αὐτή πού ἐμεῖς ὑπηρετοῦμε, γιά τό προλεταριάτο, ἔκανε ἤδη σ' ἐνάμιση χρόνο ἀσύγκριτα περισσότερα ἀπ' ὅ,τι ἔκαναν οἱ μεγάλοι γάλλοι ἐπαναστάτες.

Αὐτοί ἄντεξαν στή χώρα τους δυό χρόνια καί χάθηκαν κάτω ἀπό τά χτυπήματα τῆς ἑνωμένης εὐρωπαϊκῆς ἀντίδρασης, χάθηκαν κάτω ἀπό τά χτυπήματα τῶν ἑνωμένων στρατευμάτων ὅλου τοῦ κόσμου, πού τσάκισαν τούς γάλλους ἐπαναστάτες, ἐπανέφεραν τό νομιμόφρονα, τό νόμιμο μονάρχη τῆς Γαλλίας, τόν τοτινό Ρομάνοφ, ἐπανέφεραν τούς τσιφλικάδες καί γιά πολλές δεκαετίες τσάκιζαν κάθε ἐπαναστατικό κίνημα στή Γαλλία. Καί ὡστόσο ἡ μεγάλη γαλλική ἐπανάσταση νίκησε.

Καθένας πού ἐξετάζει μέ συνείδηση τήν ἱστορία, θά πεῖ ὅτι ἡ γαλλική ἐπανάσταση, καί ἄν τήν τσάκισαν, ὡστόσο νίκησε γιατί ἔδοσε σέ ὅλο τόν κόσμο τά βάθρα ἐκεῖνα τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας, τῆς ἀστικῆς ἐλευθερίας, πού ἦταν ἀκατάλυτα πιά.

Ἡ ἐπανάστασή μας μέσα σέ ἐνάμιση χρόνο ἔδοσε γιά τό προλεταριάτο, γιά τήν τάξη πού ὑπηρετοῦμε, γιά τό σκοπό γιά τόν ὁποῖο δουλεύουμε, γιά τήν ἀνατροπή τῆς κυριαρχίας τοῦ κεφαλαίου, ἔδοσε ἀσύγκριτα περισσότερα ἀπ' ὅ,τι ἔδοσε ἡ γαλλική ἐπανάσταση γιά τήν τάξη της. Καί γι' αὐτό λέμε ὅτι, καί ἄν ἀκόμη πάρουμε ὑποθετικά μιά πιθανή περίπτωση, τή χειρότερη

ἀπό τίς πιθανές περιπτώσεις, ἄν αὔριο κάποιος τυχερός Κολτσάκ ἐξόντωνε ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς μπολσεβίκους, ἡ ἐπανάσταση θά ἔμενε ἀκατανίκητη. Καί τήν ἀπόδειξη τῶν λόγων μας τή βρίσκουμε στό γεγονός ὅτι ἡ καινούργια κρατική ὀργάνωση, πού προώθησε ἡ ἐπανάσταση αὐτή, ἠθικά ἤδη νίκησε μέσα στήν ἐργατική τάξη ὅλου τοῦ κόσμου, τώρα κιόλας ἔχει τήν ὑποστήριξή της. Ὅταν χάθηκαν στήν πάλη οἱ μεγάλοι γάλλοι ἀστοί ἐπαναστάτες, χάθηκαν ἀπομονωμένοι, δέν εἶχαν ὑποστήριξη ἀπό τίς ἄλλες χῶρες. Ἐνάντιά τους ξεσηκώθηκαν ὅλα τά εὐρωπαϊκά κράτη καί περισσότερο ἀπ' ὅλα ἡ ἀναπτυγμένη Ἀγγλία. Ἡ δική μας ἐπανάσταση τώρα, σέ ἑνάμιση ὅλο-ὅλο χρόνο κυριαρχίας τῆς μπολσεβίκικης ἐξουσίας, πέτυχε ὥστε ἡ καινούργια κρατική ὀργάνωση πού δημιούργησε, ἡ σοβιετική ὀργάνωση, ἔγινε κατανοητή, γνωστή, λαοφιλής στούς ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου, ἔγινε δική τους.

Σᾶς ἀπόδειξα ὅτι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀναπόφευκτη καί ὁπωσδήποτε ὑποχρεωτική γιά τήν ἀπαλλαγή ἀπό τόν καπιταλισμό. Δικτατορία δέν σημαίνει μόνο βία, ἄν καί δέν μπορεῖ νά γίνει χωρίς βία, δικτατορία σημαίνει καί ἀνώτερη ὀργάνωση τῆς ἐργασίας, ἀνώτερη ἀπό τήν προηγούμενη ὀργάνωση. Νά γιατί στό σύντομο χαιρετισμό μου κατά τήν ἔναρξη τοῦ συνεδρίου τόνισα αὐτό τό βασικό, τό στοιχειῶδες, τό ἁπλούστατο καθῆκον τῆς *ὀργάνωσης* καί νά γιατί κρατῶ τέτια ἀμείλικτη ἐχθρική στάση ἀπέναντι σέ ὅλες τίς διανοουμενίστικες ἐπινοήσεις, ἀπέναντι σέ ὅλους τούς «προλεταριακούς πολιτισμούς». Στίς ἐπινοήσεις αὐτές ἀντιπαραθέτω τό ἀλφάβητο τῆς ὀργάνωσης. Μοιράστε τά σιτηρά καί τό κάρβουνο ἔτσι πού νά ὑπάρχει φροντίδα γιά κάθε πούτι κάρβουνο, γιά κάθε πούτι σιτηρά — νά τό καθῆκον τῆς προλεταριακῆς πειθαρχίας. Ὄχι τέτια πειθαρχία πού τήν κρατοῦσαν μέ τό βούρδουλα, ὅπως κρατιόταν μέ τό βούρδουλα ἡ πειθαρχία στούς δουλοπάροικους, ἤ μέ τήν πείνα, ὅπως γινόταν στούς καπιταλιστές, ἀλλά συντροφική πειθαρχία, πειθαρχία τῶν ἐργατικῶν ἑνώσεων. Λύστε αὐτό τό στοιχειῶδες, τό ἁπλούστατο πρόβλημα τῆς ὀργάνωσης καί θά νικήσουμε. Γιατί τότε θά μᾶς ἀκολουθήσει ὁλοκληρωτικά ὁ ἀγρότης πού ταλαντεύεται ἀνάμεσα στόν ἐργάτη καί στόν καπιταλιστή, πού δέν ξέρει ἄν πρέπει νά πάει μέ τούς ἀνθρώπους πού ἀκόμη δέν τούς πιστεύει, ἀλλά καί δέν μπορεῖ νά τούς ἀρνηθεῖ τό γεγονός

ὅτι αὐτοί ἐφαρμόζουν ἕνα καθεστώς ἐργασίας πιό δίκαιο, ὅπου δέν θά ὑπάρχει ἐκμετάλλευση, ὅπου τό «ἐλεύθερο» ἐμπόριο τῶν σιτηρῶν θά εἶναι κρατικό ἔγκλημα, ἄν πρέπει λοιπόν νά πάει μ' αὐτούς, ἤ μ' ἐκείνους πού, ὅπως στά παλιά χρόνια, ὑπόσχονται τό ἐλεύθερο ἐμπόριο τῶν σιτηρῶν, λέγοντας ὅτι αὐτό σημαίνει τάχα ἐλευθερία ἐργασίας. Ὅταν ὁ ἀγρότης θά δεῖ ὅτι τό προλεταριάτο οἰκοδομεῖ τήν κρατική του ἐξουσία ἔτσι πού νά μπορεῖ νά βάλει τάξη — καί ὁ ἀγρότης τό ἀπαιτεῖ αὐτό, τό θέλει καί σ' αὐτό ἔχει δίκιο, ἄν καί μ' αὐτό τόν ἀγροτικό πόθο γιά τάξη συνδέονται πολλά πράγματα μπερδεμένα, πολλά ἀντιδραστικά πράγματα καί πολλές προλήψεις — ὁ ἀγρότης λοιπόν αὐτός τελικά, ὕστερα ἀπό μιά σειρά ταλαντεύσεις θά ἀκολουθήσει τόν ἐργάτη. Ὁ ἀγρότης δέν μπορεῖ ἁπλά, εὔκολα, ἀμέσως νά περάσει ἀπό τήν παλιά κοινωνία στήν καινούργια. Ξέρει ὅτι ἡ παλιά κοινωνία τοῦ ἔδινε «τάξη» μέ ἀντίτιμο τήν καταστροφή τῶν ἐργαζομένων, μέ ἀντίτιμο τή μετατροπή τους σέ σκλάβους. Δέν ξέρει, ἄν τό προλεταριάτο μπορεῖ νά τοῦ δόσει τάξη. Ἀπ' αὐτόν τόν ταλαίπωρο, τόν ἀγράμματο, τόν διασκορπισμένο ἐδῶ κι' ἐκεῖ, δέν πρέπει νά ζητοῦμε καί περισσότερα. Αὐτός δέν θά πιστέψει κανενός εἴδους λόγια, κανένα πρόγραμμα. Καί θά κάνει καλά πού δέν θά πιστεψει στά λόγια, γιατί διαφορετικά δέν θά ὑπῆρχε διέξοδος ἀπό τίς ἀπάτες. Αὐτός θά πιστέψει μόνο τά ἔργα, τήν πρακτική πείρα. Ἀποδείξτε του ὅτι ἐσεῖς, τό ἑνωμένο προλεταριάτο, ἡ προλεταριακή κρατική ἐξουσία, ἡ προλεταριακή δικτατορία, μπορεῖτε νά μοιράσετε τά σιτηρά καί τό κάρβουνο ἔτσι πού νά σώσετε τό κάθε πούτι σιτηρῶν καί τό κάθε πούτι κάρβουνου, μπορεῖτε νά πετύχετε ὥστε τό κάθε πούτι σιτηρῶν καί τό κάθε πούτι κάρβουνου πού εἶναι πλεόνασμα νά μήν πηγαίνει στή μαύρη ἀγορά, νά μήν ἐξυπηρετεῖ τούς ἥρωες τῆς Σούχαρεβ, ἀλλά νά ἐξυπηρετεῖ τή δίκαιη κατανομή, τόν ἐφοδιασμό τῶν πεινασμένων ἐργατῶν, τήν ὑποστήριξή τους ἀκόμη καί σέ τέτιες στιγμές, ὅπως στόν καιρό τῆς ἀνεργίας, ὅταν σταματοῦν τά ἐργοστάσια, οἱ φάμπρικες. Ἀποδείξτε το αὐτό. Νά τό βασικό καθῆκον τοῦ προλεταριακοῦ πολιτισμοῦ, τῆς προλεταριακῆς ὀργάνωσης. Τή βία μπορεῖ νά τή χρησιμοποιήσεις χωρίς νά ἔχεις οἰκονομικές ρίζες, τότε ὅμως αὐτή εἶναι καταδικασμένη ἀπό τήν ἱστορία νά ἀποτύχει. Μπορεῖ ὅμως νά ἐφαρμόσεις βία, στηριζόμενος στήν πρωτοπόρα τάξη, στίς ἀνώτερες ἀρχές τοῦ σοσιαλιστικοῦ συστήματος, τῆς τάξης καί τῆς ὀργάνωσης. *Καί*

τότε ἡ βία μπορεῖ προσωρινά νά ἀποτύχει, ἀλλά εἶναι ἀκατανίκητη.

Ὅταν ἡ προλεταριακή ὀργάνωση δείξει στόν ἀγρότη ὅτι ἡ τάξη πραγμάτων εἶναι σωστή, ἡ κατανομή τῆς ἐργασίας καί τῶν σιτηρῶν εἶναι σωστή, ὅτι δείξαμε φροντίδα γιά κάθε πούτι σιτηρῶν καί κάρβουνου, ὅτι ἐμεῖς σάν ἐργάτες, μέ τή συντροφική συμμαχική μας πειθαρχία, μποροῦμε νά τά πραγματοποιήσουμε αὐτά, ὅτι χρησιμοποιοῦμε βία μόνο ὅταν ὑπερασπίζουμε τά συμφέροντα τῆς ἐργασίας, ὅταν παίρνουμε τά σιτηρά ἀπό τόν κερδοσκόπο καί ὄχι ἀπό τό δουλευτή, καί ὅτι ἐπιδιώκουμε συμφωνία μέ τόν μεσαῖο ἀγρότη, τόν ἀγρότη-δουλευτή, ὅτι εἴμαστε ἕτοιμοι νά τοῦ δόσουμε ὅλα ὅσα μποροῦμε νά τοῦ δόσουμε τώρα — ὅταν ὁ ἀγρότης τό δεῖ αὐτό, τότε ἡ συμμαχία του μέ τήν ἐργατική τάξη, ἡ συμμαχία του μέ τό προλεταριάτο θά εἶναι ἀκατάλυτη — αὐτό καί ἐπιδιώκουμε.

Ὡστόσο ἀπομακρύνθηκα λίγο ἀπό τό θέμα μου καί πρέπει νά γυρίσω σ' αὐτό. Τώρα σέ ὅλες τίς χῶρες ἡ λέξη «μπολσεβίκος» καί ἡ λέξη «Σοβιέτ» ἔπαψαν νά εἶναι ἀλλόκοτες ἐκφράσεις, ὅπως ἦταν πρίν λίγο καιρό, σάν τή λέξη «μποξέρ» πού τήν ἐπαναλαβαίναμε χωρίς νά τήν καταλαβαίνουμε. Ἡ λέξη «μπολσεβίκος» καί ἡ λέξη «Σοβιέτ» ἐπαναλαβαίνονται τώρα σέ ὅλες τίς γλῶσσες τοῦ κόσμου. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες βλέπουν ὅτι ἡ ἀστική τάξη ὅλων τῶν χωρῶν κάθε μέρα σέ ἑκατομμύρια ἀντίτυπα τῶν ἐφημερίδων της περιλούζει μέ συκοφαντίες τή Σοβιετική ἐξουσία — οἱ ἐργάτες διδάσκονται ἀπ' αὐτές τίς βρισιές. Τελευταῖα διάβασα μερικές ἀμερικανικές ἐφημερίδες. Εἶδα τό λόγο ἑνός ἀμερικανοῦ παπᾶ, πού ἔλεγε ὅτι οἱ μπολσεβίκοι εἶναι ἀνήθικοι ἄνθρωποι, ὅτι ἐφαρμόζουν τήν ἐθνικοποίηση τῆς γυναίκας, ὅτι εἶναι συμμορίτες, ληστές. Καί εἶδα τήν ἀπάντηση τῶν ἀμερικανῶν σοσιαλιστῶν: αὐτοί κυκλοφοροῦν μέ 5 σέντς τό Σύνταγμα τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Ρωσίας, αὐτῆς τῆς «δικτατορίας» πού δέν δίνει τήν «ἰσότητα τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας». Αὐτοί ἀπαντοῦν, παραθέτοντας μιά παράγραφο ἀπ' αὐτό τό Σύνταγμα αὐτῶν τῶν «σφετεριστῶν», τῶν «ληστῶν», τῶν «ἀνθρώπων τῆς βίας» πού παραβιάζουν τήν ἑνότητα τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας. Ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ὅταν χαιρέτιζαν τήν Μπρεσκόβσκαγια, ἡ μεγαλύτερη καπιταλιστική ἐφημερίδα τῆς Νέας Ὑόρκης δημοσίευε μέ τεράστια γράμματα τήν ἡμέρα τῆς ἄφιξης τῆς Μπρεσκόβσκαγια: «Καλῶς ὡρίσατε, γιαγιά!». Οἱ ἀμερι-

κανοί σοσιαλιστές τό άναδημοσίευσαν αὐτό καί ἔλεγαν: «Αὐτή εἶναι ὑπέρ τῆς πολιτικῆς δημοκρατίας — πρέπει νά ἀπορεῖτε ἀμερικανοί ἐργάτες γιατί τήν ἐπαινοῦν οἱ καπιταλιστές;». Αὐτή εἶναι ὑπέρ τῆς πολιτικῆς δημοκρατίας. Γιατί αὐτοί εἶναι ὑποχρεωμένοι νά τήν ἐπαινοῦν; Γιατί εἶναι ἐνάντια στό Σοβιετικό Σύνταγμα. «Ὁρίστε — λένε οἱ ἀμερικανοί σοσιαλιστές — μιά παράγραφος ἀπό τό Σύνταγμα αὐτῶν τῶν ληστῶν». Καί παραθέτουν πάντα μιά καί τήν ἴδια παράγραφο πού λέει: δέν μπορεῖ νά ἐκλέγει καί δέν ἔχει δικαίωμα νά ἐκλέγεται αὐτός πού ἐκμεταλλεύεται ξένη ἐργασία. Τήν παράγραφο αὐτή τοῦ Συντάγματός μας τήν ξέρουν σέ ὅλο τόν κόσμο. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀκριβῶς ἐπειδή εἶπε ἀνοιχτά ὅτι ὑποτάσσονται ὅλα στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ὅτι αὐτή εἶναι ἕνας καινούργιος τύπος κρατικῆς ὀργάνωσης, μ' αὐτό ἀκριβῶς κέρδισε τή συμπάθεια τῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ καινούργια αὐτή ὀργάνωση τοῦ κράτους γεννιέται μέ πολύ μεγάλο κόπο, γιατί εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολο νά νικήσεις τήν ἀποδιοργανωτική, τή μικροαστική παραλυσία σου, αὐτό εἶναι ἑκατομμύρια φορές δυσκολότερο ἀπό τό νά τσακίσεις τόν καταπιεστή-τσιφλικά ἤ τόν καταπιεστή-καπιταλιστή, ἀλλά αὐτό εἶναι καί ἑκατομμύρια φορές πιό ἀποδοτικό γιά τή δημιουργία τῆς καινούργιας ὀργάνωσης, ἐλεύθερης ἀπό ἐκμετάλλευση. Ὅταν ἡ προλεταριακή ὀργάνωση λύσει τό πρόβλημα αὐτό, ὁ σοσιαλισμός θά νικήσει ὁριστικά. Σ' αὐτό πρέπει νά ἀφιερώσουμε ὅλη μας τή δράση καί τῆς ἐξωσχολικῆς καί τῆς σχολικῆς ἐκπαίδευσης. Παρά τίς ἀσυνήθιστα δύσκολες συνθῆκες, παρόλο πού ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση γιά πρώτη φορά στόν κόσμο γίνεται σέ μιά χώρα μέ τόσο χαμηλό ἐπίπεδο πολιτισμοῦ, παρόλα αὐτά ἡ Σοβιετική ἐξουσία πέτυχε κιόλας νά τήν ἀναγνωρίσουν οἱ ἐργάτες τῶν ἄλλων χωρῶν. Ἡ λέξη «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου» εἶναι λατινική καί κάθε ἐργαζόμενος ἄνθρωπος πού τήν ἄκουγε δέν καταλάβαινε τί εἶναι αὐτό, δέν καταλάβαινε πῶς ἐφαρμόζεται. Τώρα ἡ λέξη αὐτή μεταφράστηκε ἀπό τή λατινική στίς λαϊκές σύγχρονες γλῶσσες, τώρα δείξαμε ὅτι δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἡ ἐξουσία ἐκείνη, ὅταν ὀργανώνονται οἱ ἐργάτες μόνοι τους καί λένε: «Ἡ ὀργάνωσή μας στέκει ψηλότερα ἀπό ὅλες· οὔτε ἕνας μή ἐργαζόμενος, οὔτε ἕνας ἐκμεταλλευτής δέν ἔχει τό δικαίωμα νά συμμετέχει στήν ὀργάνωση αὐτή. Ἡ ὀργάνωση αὐτή ὁλόκληρη ἐπιδιώκει ἕνα σκοπό — τήν ἀνατροπή τοῦ καπιταλισμοῦ. Δέν μπορεῖς νά μᾶς ξεγελάσεις μέ κανένα ψεύτικο σύνθημα,

μέ κανένα φετίχ, δπως «ἐλευθερία», «ἰσότητα». Δέν ἀναγνωρίζουμε οὔτε ἐλευθερία, οὔτε ἰσότητα, οὔτε ἐργασιακή δημοκρατία, ὅταν ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τά συμφέροντα τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργασίας ἀπό τήν καταπίεση τοῦ κεφαλαίου». Αὐτό τό καταχωρήσαμε στό Σοβιετικό Σύνταγμα καί τραβήξαμε ἤδη σ' αὐτό τίς συμπάθειες τῶν ἐργατῶν δλου τοῦ κόσμου. Αὐτοί ξέρουν δτι, δσο δύσκολα καί ἄν γεννιέται τό καινούργιο καθεστώς, ὅσες σκληρές δοκιμασίες, ἀκόμη καί ἧττες, ἔλαχε νά ὑποστοῦν μερικές Σοβιετικές Δημοκρατίες, καμιά δύναμη στόν κόσμο δέν θά γυρίσει πίσω τήν ἀνθρωπότητα. (Ζωηρά χειροκροτήματα.)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ «ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΕ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ»

Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι τό ζήτημα πού ἐξέτασα στό λόγο μου τῆς 19 τοῦ Μάη στό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση, συγκεκριμένα τό ζήτημα τῆς ἰσότητας γενικά καί τῆς ἰσότητας τοῦ ἐργάτη καί τοῦ ἀγρότη ἰδιαίτερα, είναι ἕνα ἀπό τά πιό ἐπίμαχα καί «φλέγοντα» ζητήματα τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, πού θίγει τίς πιό πολύ ριζωμένες προλήψεις τοῦ μικροαστοῦ, τοῦ μικρονοικοκύρη, τοῦ μικροῦ ἐμπορευματοκατόχου, κάθε μικροαστοῦ καί τά ἐννιά δέκατα τῆς διανόησης (μαζί καί τῆς διανόησης τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων).

Ἀπάρνηση τῆς ἰσότητας τοῦ ἐργάτη καί τοῦ ἀγρότη! Σκεφτεῖτε το μονάχα, τί τερατῶδες πράγμα! Ἐννοεῖται, ἀπ' αὐτό θά προσπαθήσουν νά ἁρπαχτοῦν ὅλοι οἱ φίλοι τῶν καπιταλιστῶν, ὅλα τά τσιράκια τους, καί οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι στήν πρώτη γραμμή, γιά νά «ἐρεθίσουν» τόν ἀγρότη, νά τόν «ἀνάψουν», νά τόν στρέψουν ἐνάντια στούς ἐργάτες, ἐνάντια στούς κομμουνιστές. Οἱ ἀπόπειρες αὐτές εἶναι ἀναπόφευκτες, ἀλλά μιά καί στηρίζονται στό ψέμα, εἶναι ἐξασφαλισμένη ἡ ἐπαίσχυντη χρεοκοπία τους.

Οἱ ἀγρότες εἶναι λογικοί, πρακτικοί ἄνθρωποι, ἄνθρωποι τῆς πρακτικῆς ζωῆς. Πρέπει νά τούς ἐξηγήσουμε τό ζήτημα πρακτικά, μέ ἁπλά, ζωντανά παραδείγματα. Εἶναι δίκαιο ὁ ἀγρότης πού ἔχει πλεόνασμα σιτηρῶν νά τό κρύβει τό πλεόνασμα αὐτό, περιμένοντας νά ἀνεβεῖ ἡ τιμή σέ κερδοσκοπικά, σέ ἀφάνταστα ὕψη καί νά μή λογαριάζει τούς πεινασμένους ἐργάτες; Εἴτε εἶναι δίκαιο ἡ κρατική ἐξουσία, πού τήν κρατοῦν στά χέρια τους οἱ ἐργάτες, νά παίρνει όλα τά πλεονάσματα τῶν σιτηρῶν ὄχι μέ

κερδοσκοπική, ὄχι μέ ἐμπορική, ὄχι μέ ληστρική τιμή, ἀλλά μέ σταθερή τιμή, πού τήν καθόρισε τό κράτος;

Τό ζήτημα μπαίνει ἀκριβῶς ἔτσι. Σ' αὐτό βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία. 'Απ' αὐτή τήν οὐσία τῆς ὑπόθεσης θέλουν νά «ξεφύγουν» μέ κάθε λογῆς φράσεις γιά «ἰσότητα» καί γιά «ἑνότητα τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας» ὅλοι οἱ ἀπατεῶνες πού δουλεύουν, ὅπως οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, πρός ὄφελος τῶν καπιταλιστῶν, πού δουλεύουν νά γυρίσει ξανά ἡ παντοδυναμία τῶν καπιταλιστῶν.

Ὁ ἀγρότης πρέπει νά ἐκλέξει:

ὑπέρ τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου τῶν σιτηρῶν — αὐτό σημαίνει ὑπέρ τῆς κερδοσκοπίας στά σιτηρά, ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας νά κερδίζουν οἱ πλούσιοι, ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας νά καταστρέφονται καί νά πεινοῦν οἱ φτωχοί, αὐτό σημαίνει ὑπέρ τῆς ἐπιστροφῆς τῆς παντοδυναμίας τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, ὑπέρ τῆς διάσπασης τῆς συμμαχίας τῶν ἀγροτῶν μέ τούς ἐργάτες·

εἴτε ὑπέρ τῆς παράδοσης τῶν πλεονασμάτων τῶν σιτηρῶν στό κράτος, δηλ. στήν ἑνωμένη ἐργατική ἐξουσία, μέ σταθερή τιμή — αὐτό σημαίνει ὑπέρ τῆς συμμαχίας τῶν ἀγροτῶν μέ τούς ἐργάτες γιά τήν ὁλοκληρωτική ἐξάλειψη τῆς ἀστικῆς τάξης, γιά τήν ἀπομάκρυνση κάθε δυνατότητας ἀναστήλωσης τῆς ἐξουσίας της.

Ἔτσι μπαίνει ἡ ἐκλογή.

Οἱ πλούσιοι ἀγρότες, οἱ κουλάκοι, θά προτιμήσουν τό πρῶτο, θά θελήσουν νά δοκιμάσουν τήν τύχη τους στή συμμαχία μέ τούς καπιταλιστές καί τούς τσιφλικάδες ἐνάντια στούς ἐργάτες, ἐνάντια στή φτωχολογιά, ἀλλά τέτιοι ἀγρότες στή Ρωσία θά εἶναι μειοψηφία. Ἐνῶ ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν θά συμμαχήσει μέ τούς ἐργάτες ἐνάντια στήν ἀναστήλωση τῆς ἐξουσίας τῶν καπιταλιστῶν, ἐνάντια στήν «ἐλευθερία νά κερδίζει ὁ πλούσιος», ἐνάντια στήν «ἐλευθερία νά πεινάει ὁ φτωχός», ἐνάντια σ' ἐκείνους πού κρύβουν ἀπατεωνίστικα τήν καταραμένη αὐτή καπιταλιστική «ἐλευθερία» (τήν ἐλευθερία τοῦ θανάτου ἀπό τήν πείνα) μέ πομπώδεις λέξεις γιά «ἰσότητα» (ἰσότητα τοῦ χορτάτου, πού ἔχει πλεονάσματα σιτηρῶν, μέ τόν πεινασμένο).

Τό καθῆκον μας εἶναι νά παλεύουμε ἐνάντια στήν πονηρή καπιταλιστική ἐξαπάτηση πού χρησιμοποιοῦν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι μέ τίς ἠχηρές καί πομπώδεις λεξοῦλες γιά «ἐλευθερία» καί «ἰσότητα».

'Αγρότες! ξεσκίστε τή μάσκα αὐτῶν τῶν λύκων μέ προβιά προβάτου πού τραγουδοῦν γλυκούτσικα τραγούδια γιά «ἐλευθερία», «ἰσότητα», «ἑνότητα τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας», ἐνῶ στήν

πράξη ὑπερασπίζουν μ' αὐτά τήν «ἐλευθερία» τοῦ τσιφλικᾶ νά καταπιέζει τούς ἀγρότες, τήν «ἰσότητα» τοῦ πλούσιου-καπιταλιστῆ ἀπέναντι στόν ἐργάτη ἤ στόν μισοπεινασμένο ἀγρότη, τήν «ἰσότητα» τοῦ χορτάτου ἀνθρώπου πού κρύβει τό πλεόνασμα τῶν σιτηρῶν ἀπέναντι στόν ἐργάτη πού τόν βασανίζει ἡ πείνα καί ἡ ἀνεργία, λόγω τῆς καταστροφῆς τῆς χώρας ἀπό τόν πόλεμο. Οἱ λύκοι αὐτοί μέ προβιά ἀρνιοῦ εἶναι οἱ χειρότεροι ἐχθροί τῶν ἐργαζομένων, αὐτοί στήν πράξη, ἔστω καί ἄν λέγονται μενσεβίκοι, ἐσέροι ἤ ἀκομματικοί, εἶναι φίλοι τῶν καπιταλιστῶν.

«Ὁ ἐργάτης καί ὁ ἀγρότης εἶναι ἴσοι σάν δουλευτές, ἀλλά ὁ χορτάτος κερδοσκόπος τῶν σιτηρῶν δέν εἶναι ἴσος μέ τόν πεινασμένο δουλευτή». «Παλεύουμε, ὑπερασπίζοντας μόνο τά συμφέροντα τῆς ἐργασίας, παίρνοντας τά σιτηρά ἀπό τόν κερδοσκόπο καί ὄχι ἀπό τό δουλευτή». «Ἐπιδιώκουμε τή συμφωνία μέ τόν μεσαῖο ἀγρότη, μέ τόν ἀγρότη-δουλευτή» — νά τί δήλωσα στό λόγο μου, νά ποῦ βρίσκεται ἡ *οὐσία* τῆς ὑπόθεσης, νά ποιά εἶναι ἡ πραγματική ἀλήθεια πού τήν μπερδεύουν μέ ἠχηρές φράσεις γιά «ἰσότητα». Καί ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν ξέρει ὅτι αὐτό εἶναι ἀλήθεια, ὅτι τό *ἐργατικό κράτος* παλεύει ἐνάντια στούς κερδοσκόπους καί τούς πλούσιους, βοηθάει μέ κάθε τρόπο τούς ἐργαζόμενους καί τούς φτωχούς — ἐνῶ *καί τό τσιφλικάδικο κράτος* (ἐπί τσάρου) *καί τό καπιταλιστικό κράτος* (στήν πιό ἐλεύθερη καί ρεπουμπλικανική δημοκρατία) παντοῦ καί πάντα, σέ ὅλες τίς χῶρες *βοηθοῦν τούς πλούσιους νά ληστεύουν τούς δουλευτές, βοηθοῦν τούς κερδοσκόπους καί τούς πλούσιους νά κερδίζουν σέ βάρος τῶν φτωχῶν πού καταστρέφονται.*

Τήν ἀλήθεια αὐτή τήν ξέρει ὁ κάθε ἀγρότης. Καί γι' αὐτό ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν, ὅσο θά γίνονται πιό συνειδητοί, τόσο πιό γρήγορα καί πιό σταθερά θά κάνουν τήν ἐκλογή τους: ὑπέρ τῆς συμμαχίας μέ τούς ἐργάτες, ὑπέρ τῆς συμφωνίας μέ τήν ἐργατική κυβέρνηση, ἐνάντια στό τσιφλικάδικο ἤ τό καπιταλιστικό κράτος· ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἐνάντια στή «Συντακτική Συνέλευση» ἤ τή «ρεπουμπλικανική δημοκρατία»· ὑπέρ τῆς συμφωνίας μέ τούς μπολσεβίκους-κομμουνιστές, ἐνάντια στήν ὑποστήριξη τῶν καπιταλιστῶν, τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων!

* *
*

Καί στούς «μορφωμένους» κυρίους, τούς δημοκράτες, τούς σοσιαλιστές, τούς σοσιαλδημοκράτες, τούς σοσιαλεπαναστάτες κτλ., θά ποῦμε: στά λόγια ὅλοι σας παραδέχεστε τήν «ταξική πάλη»,

στήν πράξη τήν ξεχνᾶτε ἀκριβῶς ὅταν αὐτή ὀξύνεται περισσότερο. Νά τήν ξεχνᾶς ὅμως σημαίνει ὅτι περνᾶς μέ τό μέρος τοῦ κεφαλαίου, μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης, ἐνάντια στούς ἐργαζόμενους.

῞Οποιος παραδέχεται τήν ταξική πάλη, αὐτός ὀφείλει νά παραδεχτεῖ ὅτι στήν ἀστική δημοκρατία, ἔστω καί στήν πιό ἐλεύθερη καί τήν πιό δημοκρατική, ἡ «ἐλευθερία» καί ἡ «ἰσότητα» δέν μποροῦσαν νά εἶναι καί ποτέ δέν ἦταν τίποτε ἄλλο παρά ἡ ἔκφραση τῆς ἰσότητας καί ἐλευθερίας τῶν *ἐμπορευματοκατόχων*, τῆς ἰσότητας καί ἐλευθερίας τοῦ *κεφαλαίου*. Ὁ Μάρξ χίλιες φορές τό ἐξηγοῦσε αὐτό σέ ὅλα τά ἔργα του καί ἰδιαίτερα στό «Κεφάλαιό» του (πού τό ἀναγνώριζετε ὅλοι σας *στά λόγια*), εἰρωνευόταν τήν ἀφηρημένη ἀντίληψη τῆς «ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας», εἰρωνευόταν τούς πρόστυχους Μπεντάμ πού δέν τό ἔβλεπαν αὐτό, ἀποκάλυπτε τίς ὑλικές ρίζες αὐτῶν τῶν ἀφηρημένων ἀντιλήψεων.

«᾿Ελευθερία καί ἰσότητα» στό ἀστικό σύστημα (δηλ. ὅσο θά διατηρεῖται ἡ ἰδιοκτησία στή γῆ καί στά μέσα παραγωγῆς) καί στήν ἀστική δημοκρατία θά εἶναι μόνο τυπικές καί στήν πράξη σημαίνουν *μισθωτή σκλαβιά* τῶν ἐργατῶν (τυπικά ἐλεύθερων, τυπικά ἰσότιμων) καί *παντοδυναμία τοῦ κεφαλαίου*, καταπίεση τοῦ κεφαλαίου πάνω στήν ἐργασία. Αὐτό εἶναι ἡ ἀλφαβήτα τοῦ σοσιαλισμοῦ, κύριοι «μορφωμένοι» — κι' ἐσεῖς τήν ἀλφαβήτα αὐτή τήν ξεχάσατε.

᾿Από τήν ἀλφαβήτα αὐτή βγαίνει ὅτι στήν περίοδο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, ὅταν ἡ ταξική πάλη ὀξύνεται ὥς τόν ἐμφύλιο πόλεμο, μόνο οἱ ἠλίθιοι καί οἱ προδότες μποροῦν νά ξεφεύγουν μέ φράσεις γιά «ἐλευθερία», «ἰσότητα» καί «ἑνότητα τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας». Στήν πράξη ὅλα τά κρίνει ἡ ἔκβαση τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἐνῶ οἱ ἐνδιάμεσες, οἱ μεσαῖες τάξεις (μαζί καί ὅλη ἡ μικροαστική τάξη καί συνεπῶς καί ὅλη ἡ «ἀγροτιά») ἀναπόφευκτα ταλαντεύονται ἀνάμεσα στό ἕνα καί στό ἄλλο στρατόπεδο.

Λόγος γίνεται γιά τήν προσχώρηση αὐτῶν τῶν ἐνδιάμεσων στρωμάτων στή μιά ἀπό τίς κύριες δυνάμεις, στό προλεταριάτο ἤ στήν ἀστική τάξη. Τίποτε ἄλλο *δέν μπορεῖ νά γίνει:* ὅποιος δέν τό κατάλαβε αὐτό, διαβάζοντας τό «Κεφάλαιο» τοῦ Μάρξ, αὐτός δέν κατάλαβε τίποτε ἀπό τόν Μάρξ, δέν κατάλαβε τίποτε ἀπό σοσιαλισμό, αὐτός στήν πράξη εἶναι φιλισταῖος καί μικροαστός πού ἀκολουθεῖ τυφλά τήν ἀστική τάξη. Καί ὅποιος τό κατάλαβε αὐτό, αὐτός δέν θά ἐπιτρέψει στόν ἑαυτό του νά ξεγελαστεῖ ἀπό τίς φράσεις γιά «ἐλευθερία» καί «ἰσότητα», αὐτός θά σκέπτεται καί θά

μιλάει *γιά τήν ὑπόθεση*, δηλαδή γιά τούς συγκεκριμένους ὅρους *προσέγγισης* τῶν ἀγροτῶν μέ τούς ἐργάτες, τῆς *συμμαχίας* τους ἐνάντια στούς καπιταλιστές, τῆς *συμφωνίας* τους ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές, τούς πλούσιους καί τούς κερδοσκόπους.

Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι τό τέλος τῆς ταξικῆς πάλης, ἀλλά ἡ συνέχισή της μέ νέες μορφές. Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου πού νίκησε καί πῆρε τήν πολιτική ἐξουσία στά χέρια του ἐνάντια στήν ἀστική τάξη πού ἡττήθηκε, μά δέν ἐξοντώθηκε, δέν ἐξαφανίστηκε, δέν ἔπαψε νά ἀντιστέκεται, τήν ἀστική τάξη πού δυναμώνει τήν ἀντίστασή της. Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι εἰδική μορφή τῆς ταξικῆς συμμαχίας ἀνάμεσα στό προλεταριάτο, τήν πρωτοπορία τῶν ἐργαζομένων, καί τά πολυάριθμα μή προλεταριακά στρώματα τῶν ἐργαζομένων (μικροαστική τάξη, μικρονοικοκυρέοι, ἀγροτιά, διανόηση κτλ.), ἤ μέ τήν πλειοψηφία τους, συμμαχίας ἐνάντια στό κεφάλαιο, συμμαχίας γιά τήν ὁλοκληρωτική ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου, τό ὁλοκληρωτικό τσάκισμα τῆς ἀντίστασης τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν προσπαθειῶν της γιά παλινόρθωση, συμμαχίας γιά τήν ὁριστική δημιουργία καί ἑδραίωση τοῦ σοσιαλισμοῦ. Εἶναι συμμαχία εἰδικῆς μορφῆς, πού διαμορφώνεται σέ ἰδιόμορφες συνθῆκες, συγκεκριμένα στίς συνθῆκες τοῦ σκληροῦ ἐμφυλίου πολέμου, εἶναι ἡ συμμαχία τῶν σταθερῶν ὀπαδῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τούς ταλαντευόμενους συμμάχους του, καμιά φορά μέ τούς «οὐδέτερους» (τότε ἡ συμμαχία ἀπό συμφωνία γιά πάλη γίνεται συμφωνία γιά οὐδετερότητα), συμμαχία ἀνάμεσα σέ διαφορετικές, ἀπό ἄποψη οἰκονομική, πολιτική, κοινωνική, πνευματική, τάξεις. Μόνο οἱ σάπιοι ἥρωες τῆς σάπιας Διεθνοῦς τῆς «Βέρνης», ἤ τῆς κίτρινης Διεθνοῦς, σάν τόν Κάουτσκι, τόν Μάρτοφ καί Σία μποροῦν νά ξεφεύγουν ἀπό τή μελέτη τῶν συγκεκριμένων μορφῶν, ὅρων καί καθηκόντων τῆς συμμαχίας αὐτῆς, μέ γενικές φράσεις γιά «ἐλευθερία», «ἰσότητα», «ἑνότητα τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας» δηλ. μέ περικοπές ἀπό τό ἰδεολογικό ἀπόθεμα τῆς ἐποχῆς τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας.

Ν. Λένιν

23 τοῦ Ἰούνη 1919.

Δημοσιεύτηκε τό 1919 στό βιβλίο: Ν. Λένιν. «Δυό λόγοι στό 1ο Πανρωσικό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση (6-19 τοῦ Μάη 1919)». Μόσχα

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

Κίεβο. Πρός τόν Ρακόβσκι

Ἀντίγραφα: στούς Ἀντόνοφ, Ποντβόισκι, Κάμενεφ, Ἰόφφε

Ἡ ΚΕ τοῦ Κόμματος, ἀφοῦ ἐξέτασε τήν κρίσιμη κατάσταση στό Ντονμπάς καί στό Μανίτς, κατάσταση πού πλησιάζει στήν καταστροφή, προτείνει ἐπιτακτικά στό Συμβούλιο Ἄμυνας τοῦ Κιέβου νά ἐντείνει ὅλες τίς δυνάμεις γιά νά ἐπισπεύσει καί νά δυναμώσει τή στρατιωτική βοήθεια στό Ντονμπάς, νά διορίσει μιά σειρά ἀπό τούς καλύτερους συντρόφους, πού θά ἐφαρμόζουν ἀδιάκοπο καθημερινό ἔλεγχο γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν παραπάνω, καί ἰδιαίτερα νά πραγματοποιήσει γρήγορη καί γενική ἐπιστράτευση ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν ἐργατῶν τῆς Ὀδησσοῦ, τοῦ Αἰκατερινοσλάβ, τοῦ Νικολάγεφ, τοῦ Χαρκόβου καί τῆς Σεβαστούπολης γιά τήν ἀποστολή ἐνισχύσεων στό Νότιο μέτωπο, τέλος νά καταστήσει προσωπικά ὑπεύθυνους γιά τήν ὁμάδα τοῦ Μαχνό τούς Ποντβόισκι καί Ἀντόνοφ. Νά ἔχετε ὑπόψη ὅτι χωρίς τή γρήγορη κατάληψη τοῦ Ροστόβ, ἡ συντριβή τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἀναπότρεπτη.

Ἐξονόματος τῆς ΚΕ

Λένιν [84]

Γράφτηκε στίς 8 τοῦ Μάη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1942 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXIV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΚΛΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΟΝΤΑΙ ΞΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ [85]

Σέ ὅλο τόν κόσμο μεγαλώνει ἡ συμπάθεια τῶν προλετάριων πρός τή Σοβιετική ἐξουσία, μεγαλώνει ἡ πεποίθησή τους ὅτι μόνο ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἡ ἐξουσία τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν, καί ὄχι ὁ ἀστικός κοινοβουλευτισμός, ἀκόμη καί στήν πιό ρεπουμπλικανική δημοκρατία, εἶναι ἱκανή νά ἀπελευθερώσει τήν ἐργασία ἀπό τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου, τούς λαούς ἀπό τήν ἔχθρα καί τούς πολέμους, τήν ἀνθρωπότητα ἀπό τό ὄργιο τοῦ λυσσαλέου ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἡ πεποίθηση αὐτή θά ἀνοίξει τό δρόμο της μέ κάθε θυσία. Οἱ ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν ὅλο καί πιό πολύ πείθονται ὅτι δέν μποροῦν νά σωθοῦν ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό καί τούς πολέμους, ἄν δέν ξεκόψουν ἀπό τήν ἀστική τάξη καί ἄν δέν τή νικήσουν, ἄν δέν ἀνατρέψουν τήν ἐξουσία της καί ἄν δέν τσακίσουν ἀμείλικτα τήν ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Νά τό ἀρχίσουν αὐτό μποροῦν μόνο ἀπό τή δική τους τή χώρα. Ἄν τό ρωσικό σοβιετικό σύστημα κέρδισε τή συμπάθεια τῶν ἐργατικῶν μαζῶν ὅλου τοῦ κόσμου, ἄν ὅλοι, ἐκτός ἀπό τούς ἐκμεταλλευτές καί τούς λακέδες τους, βλέπουν τώρα τό λυτρωμό μονάχα στή Σοβιετική ἐξουσία, τότε ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι ἐργάτες καί ἀγρότες, κερδίσαμε τήν ἐμπιστοσύνη αὐτή γιατί ξεκόψαμε ἀπό τήν ἀστική μας τάξη, τήν ἀνατρέψαμε, τσακίσαμε τήν ἀντίστασή της, ντροπιάσαμε καί διώξαμε ἀπό τίς γραμμές τῶν ἐργαζομένων τούς ἡγέτες ἐκείνους τοῦ προδοτικοῦ σοσιαλισμοῦ πού ἐφάρμοζαν, ὅπως οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, καί ἄμεσα καί ἔμμεσα τή συμμαχία μέ τήν ἰμπεριαλιστική ἀστική τάξη, μέ τόν Κέρενσκι κτλ.

Ὅσο καιρό οἱ γερμανοί ἐργάτες θά ἀνέχονται στήν ἐξουσία τούς προδότες αὐτούς τοῦ σοσιαλισμοῦ, τούς παλιανθρώπους

καί λακέδες τῆς ἀστικῆς τάξης, τούς Σάιντεμαν καί ὁλόκληρο τό Κόμμα τους, ὥς τότε δέν μπορεῖ νά γίνει κάν λόγος γιά σωτηρία τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Ὥς τότε ὁ γερμανικός λαός θά παραμένει στήν πράξη — παρόλες τίς «σοσιαλιστικές» φράσεις, παρόλα τά «δημοκρατικά» καί «ρεπουμπλικανικά» στολίδια — σκλάβος τῆς ἀστικῆς τάξης καί *συμμέτοχος* τῶν ἐγκλημάτων της — ὅπως ἀκριβῶς παραμένουν προδότες τοῦ σοσιαλισμοῦ, παλιάνθρωποι καί συμμέτοχοι τῆς θηριωδίας καί τῶν ἐγκλημάτων τῆς γαλλικῆς, τῆς ἀγγλικῆς καί τῆς ἀμερικανικῆς ἀστικῆς τάξης, οἱ σοσιαλιστές τῆς Ἀντάντ, πού παραμένουν στή Διεθνή τῆς «Βέρνης», στήν κίτρινη Διεθνή, πού ἀπαντοῦν στίς θηριωδίες τῆς Ἀντάντ μέ ὑποκριτικές εὐχές, μέ κούφιες ὄμορφες φράσεις ἤ μέ κοπλιμέντα πρός τόν Οὐίλσων κτλ.

Τό ξέκομα τῶν γερμανῶν ἐργατῶν ἀπό τούς προδότες τοῦ σοσιαλισμοῦ, τούς Σάιντεμαν καί τό κόμμα τους, εἶναι ἀναπόφευκτο. Τό ξέκομα τῶν γερμανῶν ἐργατῶν ἀπό τήν πλαδαρότητα, τή μεσοβέζικη στάση, τήν ἔλλειψη ἀρχῶν, τήν ἀστάθεια τῶν λεγόμενων «ἀνεξάρτητων» — πού χθές ἐξαρτιόνταν ἀπό τούς Σάιντεμαν καί σήμερα δέν τούς ἀφήνει ὁ φόβος τους νά περάσουν ἀποφασιστικά μέ τό μέρος τῆς παγκυριαρχίας τῶν Σοβιέτ — τό ξέκομα αὐτό εἶναι ἀναπόφευκτο. Ἡ ἀστική τάξη μπορεῖ νά ἐξοντώσει ἑκατοντάδες ἡγέτες καί χιλιάδες ἐργάτες, μά δέν εἶναι σέ θέση νά ἐμποδίσει τό ξέκομα αὐτό.

Γράφτηκε στίς 11 τοῦ Μάη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1949 στό περιοδικό «Μπολσεβίκ», τεῦχ. 1

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΙΑ ΤΟ ΜΙΣΘΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

23 τοῦ Μάη 1919.

Ἀποφάσεις πού πῆρε ἡ Ἐπιτροπή τοῦ ΣΛΕ στή συνεδρίαση τῆς 23 V. 1919:

1. Οἱ πάνω τῶν 3000 ρουβλιῶν μισθοί καθορίζονται ἀπό τό συμβούλιο τοῦ κάθε Ἐπιτροπάτου καί, ἀφοῦ γνωστοποιηθοῦν στούς Λαϊκούς ἐπιτρόπους Ἐργασίας καί Κρατικοῦ Ἐλέγχου, ὑποβάλλονται γιά ἔγκριση στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων.

2. Κάθε Λαϊκό Ἐπιτροπάτο ὑποχρεώνεται μέσα σέ μιά ἑβδομάδα νά ὑποβάλει κατάλογο ὅλων τῶν ὑπαλλήλων πού παίρνουν πάνω ἀπό 3000 ρούβλια τό μήνα.

3. Κάθε Λαϊκό Ἐπιτροπάτο ὑποχρεώνεται μέσα σέ μιά ἑβδομάδα νά ὑποβάλει κατάλογο τῶν ἀνώτερων εἰδικῶν καί τῶν διαπρεπῶν ὀργανωτῶν, τούς ὁποίους πρέπει νά πληρώσουμε πάνω ἀπό 3000 ρούβλια.

Τό συμβούλιο τοῦ κάθε Ἐπιτροπάτου ὀφείλει γιά τό κάθε πρόσωπο νά δηλώσει 1) πώς ἐγγυᾶται γιά τό ὅτι αὐτός εἶναι ὁ ἀνώτερος εἰδικός σ' ἕναν ὁρισμένο κλάδο· 2) ποιά ἀκριβῶς διαπρεπή ὀργανωτική δουλιά κάνει εἴτε μπορεῖ νά κάνει.

4. Στίς 15 τοῦ Ἰούνη θά πάρουν 3000 ρούβλια καί πάνω μόνο ἐκεῖνοι πού ὁ μισθός τους θά ἔχει ἐγκριθεῖ ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων.

5. Προθεσμία ἔγκρισης τῶν μισθῶν ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καθορίζεται ὄχι μεγαλύτερη τῆς μιᾶς ἑβδομάδας ἀπό τήν ἡμέρα τῆς ὑποβολῆς τοῦ μισθοῦ γιά ἔγκριση.

6. Εἰσηγητές ὁ Λένιν καί ὁ Κράσιν.

7. Ὁ Ἀβανέσοφ ὑποχρεώνεται νά ὑποβάλει στό ΣΛΕ αὔριο, 24 τοῦ Μάη, τίς θέσεις εἴτε τίς βασικές ἀρχές σχετικά μέ τήν πληρωμή πάνω ἀπό 3000 ρούβλια, ὅμως ὄχι στούς ἀνώτερους εἰδικούς.

Παρακαλῶ νά γραφεῖ στή γραφομηχανή σέ *6-7* ἀντίγραφα.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 25 ΤΟΥ ΜΑΗ 1919 [86]

ΣΥΝΤΟΜΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σήμερα γιορτάζουμε τήν ἡμέρα τῆς γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης τῶν ἐργαζομένων.

Ως τά τώρα ἡ στρατιωτική τέχνη ἦταν ἕνα ἀπό τά μέσα γιά νά ἐκμεταλλεύεται ἡ τάξη τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων τό προλεταριάτο, καί ὥς τά τώρα σέ ὅλη τήν Εὐρώπη ἡ ἐξουσία τῶν καπιταλιστῶν ὑποστηρίζεται ἀπό τά ὑπολείμματα τοῦ παλιοῦ στρατοῦ, πού τόν διοικοῦν ἀστοί ἀξιωματικοί. Τό πιό σταθερό ὅμως αὐτό στήριγμα τῆς ἀστικῆς τάξης πέφτει ὅταν οἱ ἐργάτες πάρουν στά χέρια τους τό τουφέκι, ὅταν ἀρχίσουν νά δημιουργοῦν τό δικό τους τεράστιο στρατό τοῦ προλεταριάτου, ὅταν ἀρχίσουν νά διαπαιδαγωγοῦν τούς στρατιῶτες πού θά ξέρουν γιατί πολεμοῦν, πού θά ὑπερασπίζουν τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια γιά νά μή μπορέσουν οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές νά φέρουν πίσω τήν ἐξουσία τους.

Ἡ σημερινή γιορτή δείχνει τί ἐπιτυχίες κερδίσαμε, τί καινούργια δύναμη ἀναπτύσσεται στά σπλάχνα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὅταν βλέπουμε τήν παρέλαση αὐτή, ἀποκτοῦμε τή βεβαιότητα ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία κέρδισε τή συμπάθεια τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν, ὅτι στή θέση τοῦ παγκόσμιου πολέμου θά μπεῖ ἡ ἀδελφική ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν ὅλου τοῦ κόσμου.

Σᾶς παρουσιάζω τόν οὖγγρο σύντροφο, Τίμπορ Σαμουέλ, τόν Ἐπίτροπο Στρατιωτικῶν τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Οὐγγαρίας.

Ζήτω τό οὐγγρικό προλεταριάτο!

Ζήτω ἡ διεθνής κομμουνιστική ἐπανάσταση!

«Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 113, 27 τοῦ Μάη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ»

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΥΓΓΡΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ

Σύντροφοι! Οἱ εἰδήσεις πού παίρνουμε ἀπό τούς οὔγγρους σοβιετικούς παράγοντες μᾶς γεμίζουν ἐνθουσιασμό καί χαρά. Μόλις δυό μῆνες καί κάτι ὑπάρχει ἡ Σοβιετική ἐξουσία στήν Οὐγγαρία καί ἀπό τήν πλευρά τῆς ὀργάνωσης τό οὐγγρικό προλεταριάτο, ὅπως φαίνεται, μᾶς ἔχει ἤδη ξεπεράσει. Αὐτό εἶναι εὐνόητο, γιατί στήν Οὐγγαρία τό γενικό πολιτιστικό ἐπίπεδο τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἀνώτερο, καί ἀκόμη τό ποσοστό τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν μέσα στό σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερο (τρία ἑκατομμύρια ὁ πληθυσμός τῆς Βουδαπέστης στά 8 ἑκατομμύρια κατοίκων τῆς σημερινῆς Οὐγγαρίας), τέλος καί τό πέρασμα στό σοβιετικό καθεστώς, στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἔγινε στήν Οὐγγαρία ἀσύγκριτα πιό εὔκολα καί εἰρηνικά.

Τό τελευταῖο αὐτό περιστατικό ἔχει ἰδιαίτερη σημασία. Ἡ πλειοψηφία τῶν σοσιαλιστῶν ἡγετῶν στήν Εὐρώπη τόσο τῆς σοσιαλσωβινιστικῆς, ὅσο καί τῆς καουτσκικῆς κατεύθυνσης, ἔχουν τόσο πολύ βουλιάξει στή λάσπη τῶν καθαρά μικροαστικῶν προλήψεων, πού τίς καλλιέργησαν δεκαετίες σχετικά «εἰρηνικοῦ» καπιταλισμοῦ καί ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, ὥστε δέν μποροῦν νά καταλάβουν τή Σοβιετική ἐξουσία καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Τό προλεταριάτο δέν θά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τήν κοσμοϊστορική του ἀπελευθερωτική ἀποστολή, ἄν δέν ἀπομακρύνει ἀπό τό δρόμο του τούς ἡγέτες αὐτούς, ἄν δέν τούς διώξει μακριά. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί πίστεψαν ὅλα ἤ τά μισά ἀπό τίς ψευτιές τῆς ἀστικῆς τάξης γιά τή Σοβιετική ἐξουσία στή Ρωσία καί δέν μπόρεσαν νά ξεχωρίσουν τήν οὐσία τῆς νέας, τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας, τῆς δημοκρατίας γιά τούς ἐργαζόμενους, τῆς δημοκρατίας τῆς σοσιαλιστικῆς, πού ἐνσαρκώνεται

στή Σοβιετική ἐξουσία, ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία πού μπροστά της ὑποκλίνονται μέ δουλοπρέπεια, ὀνομάζοντάς την «καθαρή δημοκρατία» ἤ «δημοκρατία» γενικά.

Οἱ τυφλοί αὐτοί ἄνθρωποι, ἀποβλακωμένοι ἀπό τίς ἀστικές προλήψεις δέν κατάλαβαν τήν κοσμοϊστορική στροφή ἀπό τήν ἀστική στήν προλεταριακή δημοκρατία, ἀπό τήν ἀστική στήν προλεταριακή δικτατορία. Ἔχουν μπερδέψει τή μιά ἤ τήν ἄλλη ἰδιομορφία τῆς ρωσικῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τῆς ρωσικῆς ἱστορίας ἀνάπτυξής της, μέ τή Σοβιετική ἐξουσία στήν παγκόσμια σημασία της.

Ἡ οὑγγρική προλεταριακή ἐπανάσταση βοηθάει ἀκόμη καί τούς τυφλούς νά ἀναβλέψουν. Ἡ μορφή τοῦ περάσματος τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στήν Οὑγγαρία δέν εἶναι καθόλου ἡ ἴδια μέ τή μορφή τοῦ περάσματος στή Ρωσία: ἐθελοντική παραίτηση τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης, ἀκαριαία ἀποκατάσταση τῆς ἑνότητας τῆς ἐργατικῆς τάξης, τῆς ἑνότητας τοῦ σοσιαλισμοῦ *πάνω σέ κομμουνιστικό πρόγραμμα*. Ἡ οὐσία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας παρουσιάζεται τώρα πολύ πιό καθαρά: πουθενά στόν κόσμο καμιά ἄλλη ἐξουσία, πού νά ὑποστηρίζεται ἀπό τούς ἐργαζόμενους μέ τό προλεταριάτο ἐπικεφαλῆς τους, δέν εἶναι δυνατό τώρα νά πραγματοποιηθεῖ, ἐκτός ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία, ἐκτός ἀπό τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Η δικτατορία αὐτή προϋποθέτει τή χρησιμοποίηση μιᾶς ἀμείλικτα αὐστηρῆς, γρήγορης καί ἀποφασιστικῆς βίας γιά τή συντριβή τῆς ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτῶν, τῶν καπιταλιστῶν, τῶν τσιφλικάδων καί τῶν ὑπηρετῶν τους. Ὅποιος δέν τό κατάλαβε αὐτό, δέν εἶναι ἐπαναστάτης, αὐτός πρέπει νά καθαιρεθεῖ ἀπό τό ἀξίωμα τοῦ ἡγέτη ἤ τοῦ συμβούλου τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ οὐσία ὅμως τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου δέν βρίσκεται μόνο στή βία καί δέν βρίσκεται κυρίως στή βία. Ἡ βασική της οὐσία βρίσκεται στό βαθμό ὀργάνωσης καί πειθαρχίας τοῦ πρωτοπόρου τμήματος τῶν ἐργαζομένων, τῆς πρωτοπορίας τους, τοῦ μοναδικοῦ ἡγέτη τους, τοῦ προλεταριάτου. Σκοπός τοῦ προλεταριάτου εἶναι νά δημιουργήσει τό σοσιαλισμό, νά ἐξαλείψει τό χωρισμό τῆς κοινωνίας σέ τάξεις, νά κάνει ὅλα τά μέλη τῆς κοινωνίας ἐργαζόμενους, νά ἀφαιρέσει τό ἔδαφος γιά κάθε ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο. Ὁ σκοπός αὐτός δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μονομιᾶς, ἀπαιτεῖ μιά ἀρκετά μακρόχρονη μεταβατική περίοδο ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό — καί γιά τό λόγο ὅτι ἡ ἀναδιοργάνωση τῆς παραγωγῆς εἶναι δύσκολη ὑπόθεση,

καί γιά τό λόγο ὅτι χρειάζεται καιρός γιά νά ἐπέλθουν ριζικές ἀλλαγές σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς ζωῆς, καί γιά τό λόγο ὅτι ἡ τεράστια δύναμη τῆς συνήθειας στό μικροαστικό καί τόν ἀστικό τρόπο ἄσκησης τῆς οἰκονομίας δέν μπορεῖ νά ὑπερνικηθεῖ παρά μόνο μέ μακρόχρονη καί ἐπίμονη πάλη. Γι' αὐτό καί ὁ Μάρξ μιλοῦσε γιά ὁλόκληρη περίοδο δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, σάν περίοδο μετάβασης ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό [87].

Στή διάρκεια ὅλης αὐτῆς τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἀντίσταση σ' αὐτή τήν ἀνατροπή θά προβάλλουν καί οἱ καπιταλιστές, καί τά πολυάριθμα τσιράκια τους ἀπό τήν ἀστική διανόηση, πού ἀντιστέκονται συνειδητά, καί ἡ τεράστια μάζα τῶν ἐντελῶς ἀποχαυνωμένων ἀπό τίς μικροαστικές συνήθειες καί παραδόσεις ἐργαζομένων, μαζί καί τῶν ἀγροτῶν πού ἀντιστέκονται πολύ συχνά ἀσυνείδητα. Οἱ ταλαντεύσεις στά στρώματα αὐτά εἶναι ἀναπόφευκτες. Ὁ ἀγρότης σάν δουλευτής τείνει πρός τό σοσιαλισμό, προτιμώντας τή δικτατορία τῶν ἐργατῶν ἀπό τή δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὁ ἀγρότης, σάν πωλητής σιτηρῶν, τείνει πρός τήν ἀστική τάξη, πρός τό ἐλεύθερο ἐμπόριο, δηλ. πίσω στό «συνηθισμένο», τόν παλιό, τόν «πατροπαράδοτο» καπιταλισμό.

Χρειάζεται ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἡ ἐξουσία μιᾶς τάξης, ἡ δύναμη τῆς ὀργάνωσης καί τῆς πειθαρχίας της, ἡ συγκεντροποιημένη ἰσχύς της, πού στηρίζεται σέ ὅλες τίς κατακτήσεις τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἐπιστήμης, τῆς τεχνικῆς τοῦ καπιταλισμοῦ, χρειάζεται ἡ προλεταριακή της συγγένεια μέ τήν ψυχολογία τοῦ κάθε ἐργαζόμενου, τό κύρος της ἀπέναντι στούς σκόρπιους, τούς λιγότερο ἀναπτυγμένους ἀνθρώπους τοῦ χωριοῦ ἤ τῆς μικρῆς παραγωγῆς, γιά νά μπορέσει τό προλεταριάτο *νά τραβήξει μαζί του* τήν ἀγροτιά καί τά μικροαστικά στρώματα γενικά. Ἐδῶ ἡ λογοκοπία γιά «δημοκρατία» γενικά, γιά «ἑνότητα» ἤ γιά «ἑνότητα τῆς ἐργασιακῆς δημοκρατίας», γιά «ἰσότητα» ὅλων τῶν «ἀνθρώπων τῆς δουλιᾶς» καί τά λοιπά καί τά παρόμοια — ἡ λογοκοπία αὐτή πού τόσο ἀρέσει στούς μικροαστικοποιημένους σοσιαλσωβινιστές καί καουτσκιστές — ἡ λογοκοπία αὐτή σέ τίποτε δέν ὠφελεῖ. Ἡ λογοκοπία ἁπλῶς ρίχνει στάχτη στά μάτια, τυφλώνει τή συνείδηση, δυναμώνει τήν παλιά κουταμάρα, τήν ἀποτελμάτωση, τή ρουτίνα τοῦ καπιταλισμοῦ, τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας.

Ἡ ἐξάλειψη τῶν τάξεων εἶναι ὑπόθεση μακρόχρονης, δύσκολης, ἐπίμονης *ταξικῆς πάλης*, πού *δέν ἐξαφανίζεται ὕστερα* ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου, *ὕστερα*

ἀπό τή συντριβή τοῦ ἀστικοῦ κράτους, *ὕστερα* ἀπό τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου (ὅπως φαντάζονται οἱ χυδαιολόγοι τοῦ παλιοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς παλιᾶς σοσιαλδημοκρατίας), ἀλλά ἁπλῶς ἀλλάζει τίς μορφές της, γίνεται ἀπό πολλές ἀπόψεις ἀκόμη πιό σκληρή.

Τό προλεταριάτο μέ τήν ταξική πάλη ἐνάντια στήν ἀντίσταση τῆς ἀστικῆς τάξης, ἐνάντια στήν ἀποτελμάτωση, τή ρουτίνα, τή διστακτικότητα, τίς ταλαντεύσεις τῆς μικροαστικῆς τάξης πρέπει νά ὑπερασπίσει τήν ἐξουσία του, νά στερεώσει τήν ὀργανωτική ἐπιροή του, νά «οὐδετεροποιήσει» τά στρώματα πού φοβοῦνται νά ξεκόψουν ἀπό τήν ἀστική τάξη καί ἀκολουθοῦν πολύ διστακτικά τό προλεταριάτο, νά ἑδραιώσει τήν καινούργια πειθαρχία, τή συντροφική πειθαρχία τῶν ἐργαζομένων, τούς στέρεους δεσμούς τους μέ τό προλεταριάτο, τή συνένωσή τους γύρω ἀπό τό προλεταριάτο, τήν καινούργια αὐτή πειθαρχία, τήν καινούργια βάση τῶν κοινωνικῶν σχέσεων στή θέση τῆς δουλοπαροικιακῆς πειθαρχίας τοῦ μεσαίωνα, στή θέση τῆς πειθαρχίας τῆς πείνας, τῆς πειθαρχίας τῆς «ἐλεύθερης»-μισθωτῆς σκλαβιᾶς τοῦ καπιταλισμοῦ.

Γιά νά ἐξαλειφθοῦν οἱ τάξεις χρειάζεται ἡ περίοδος τῆς δικτατορίας μιᾶς τάξης, καί συγκεκριμένα ἐκείνης ἀπό τίς καταπιεζόμενες τάξεις πού εἶναι ἱκανή ὄχι μόνο νά ἀνατρέψει τούς ἐκμεταλλευτές, ὄχι μόνο νά συντρίψει ἀμείλικτα τήν ἀντίστασή τους, ἀλλά καί νά ξεκόψει ἰδεολογικά ἀπόλη τήν ἀστικοδημοκρατική ἰδεολογία, ἀπόλη τή μικροαστική λογοκοπία γιά ἐλευθερία καί ἰσότητα γενικά (στήν πράξη, ὅπως ἀπό παλιά ἀπόδειξε ὁ Μάρξ, ἡ λογοκοπία αὐτή σημαίνει «ἐλευθερία καί ἰσότητα» *τῶν κατόχων ἐμπορευμάτων,* «ἐλευθερία καί ἰσότητα» *τοῦ καπιταλιστῆ καί τοῦ ἐργάτη).*

Κάτι περισσότερο. Ἀπό τίς καταπιεζόμενες τάξεις εἶναι ἱκανή νά ἐξαλείψει μέ τή δικτατορία της τίς τάξεις μόνο ἐκείνη πού ἔχει ἐκπαιδευτεῖ, ἑνωθεῖ, διαπαιδαγωγηθεῖ, ἀτσαλωθεῖ ἐπί δεκαετίες στήν ἀπεργιακή καί πολιτική πάλη ἐνάντια στό κεφάλαιο — μόνο ἡ τάξη ἐκείνη πού ἔχει ἀφομοιώσει ὅλο τόν πολιτισμό τῆς πόλης, τό βιομηχανικό, τό μεγαλοκαπιταλιστικό πολιτισμό, πού ἔχει τήν ἀποφασιστικότητα καί τήν ἱκανότητα νά τόν ὑπερασπίσει, νά διατηρήσει καί νά ἀναπτύξει παραπέρα ὅλες του τίς κατακτήσεις, νά τίς κάνει προσιτές σέ ὅλο τό λαό, σέ ὅλους τούς ἐργαζόμενους — μόνο ἡ τάξη ἐκείνη πού θά μπορέσει νά ἀντέξει σέ ὅλες τίς δυσκολίες, τίς δοκιμασίες, τίς ἀντιξοότητες,

τίς μεγάλες θυσίες, πού άναπόφευκτα ἐπιβάλλει ἡ ἱστορία σέ ὅποιον ξεκόβει ἀπό τό παλιό καί ἀνοίγει θαραλέα τό δρόμο του πρός ἕνα καινούργιο μέλλον, — μόνο ἡ τάξη ἐκείνη πού οἱ καλύτεροι ἄνθρωποί της εἶναι γεμάτοι μίσος καί περιφρόνηση γιά καθετί τό μικροαστικό καί φιλισταϊκό, γι' αὐτές τίς ἰδιότητες πού τόσο εὐδοκιμοῦν μέσα στή μικροαστική τάξη, στούς μικροϋπαλλήλους, στή «διανόηση» — μόνο ἡ τάξη ἐκείνη πού «ἀτσαλώθηκε στό σχολεῖο τῆς ἐργασίας» καί μπορεῖ νά ἐμπνέει σέ κάθε ἐργαζόμενο, σέ κάθε τίμιο ἄνθρωπο τό σεβασμό πρός τήν ἱκανότητά της γιά ἐργασία.

Σύντροφοι οὖγγροι ἐργάτες! Ἐσεῖς δόσατε στόν κόσμο ἕνα ἀκόμη καλύτερο παράδειγμα ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία, γιατί μπορέσατε νά συνενώσετε μεμιᾶς πάνω στήν πλατφόρμα μιᾶς πραγματικῆς προλεταριακῆς δικτατορίας ὅλους τούς σοσιαλιστές. Τώρα μπροστά σας στέκει τό πιό εὐγενικό καί δύσκολο καθῆκον, νά ἀντέξετε στό δύσκολο πόλεμο ἐνάντια στήν Ἀντάντ. Νά εἶστε σταθεροί. Ἄν ἐκδηλωθοῦν ταλαντεύσεις μέσα στούς σοσιαλιστές πού χθές προσχώρησαν σ' ἐσᾶς, στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἤ μέσα στή μικροαστική τάξη, τσακίστε τίς ταλαντεύσεις ἀμείλικτα. Ὁ τουφεκισμός, αὐτή εἶναι ἡ τύχη πού ἀξίζει ὁ δειλός στόν πόλεμο.

Ἐσεῖς διεξάγετε τό μοναδικά νόμιμο, δίκαιο, πραγματικά ἐπαναστατικό πόλεμο, τόν πόλεμο τῶν καταπιεζομένων ἐνάντια στούς καταπιεστές, τόν πόλεμο τῶν ἐργαζομένων ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές, τόν πόλεμο γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ. Σέ ὅλο τόν κόσμο ὅ,τι τό τίμιο ὑπάρχει μέσα στήν ἐργατική τάξη εἶναι μέ τό μέρος σας. Ὁ κάθε μήνας φέρνει πιό κοντά τήν παγκόσμια προλεταριακή ἐπανάσταση.

Σταθεῖτε ἀκλόνητοι! Ἡ νίκη θά εἶναι δική σας!

Ν. Λένιν

27. V. 1919.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 115, 29 τοῦ Μάη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΗΣ ΒΕΡΝΗΣ

Στό ἄρθρο: «Ἡ τρίτη Διεθνής καί ἡ θέση της στήν ἱστορία» * («Κομμουνιστική Διεθνής» [88], τεῦχ. 1, 1. V. 1919, σελ. 38 τῆς ρωσ. ἔκδοσης), ἀναφέρθηκα σέ μιά ἀπό τίς λαμπρότερες ἐκδηλώσεις τῆς ἰδεολογικῆς χρεοκοπίας τῶν ἐκπροσώπων τῆς παλιᾶς, τῆς σάπιας Διεθνοῦς τῆς «Βέρνης». Ἡ χρεοκοπία αὐτή τῶν θεωρητικῶν τοῦ ἀντιδραστικοῦ σοσιαλισμοῦ, πού δέν καταλαβαίνει τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, βρῆκε τήν ἔκφρασή της στήν πρόταση τῶν γερμανῶν «ἀνεξάρτητων» σοσιαλδημοκρατῶν νά συνδυάσουν, νά συνενώσουν, νά συνταιριάσουν τόν ἀστικό κοινοβουλευτισμό μέ τή Σοβιετική ἐξουσία.

Οἱ πιό ἐπιφανεῖς θεωρητικοί τῆς παλιᾶς Διεθνοῦς, ὁ Κάουτσκι, ὁ Χίλφερντινγκ, ὁ Ὄττο Μπάουερ καί Σία, δέν κατάλαβαν ὅτι προτείνουν νά συνενώσουν τή δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου! Ἄνθρωποι πού ἀπόκτησαν ὄνομα καί κέρδισαν τή συμπάθεια τῶν ἐργατῶν ἐπειδή διακήρυσσαν τήν ταξική πάλη, ἐξηγοῦσαν τήν ἀναγκαιότητά της, δέν κατάλαβαν — στήν πιό ἀποφασιστική στιγμή τῆς πάλης γιά τό σοσιαλισμό — ὅτι ἐγκαταλείπουν ὁλοκληρωτικά ὅλη τή διδασκαλία τῆς ταξικῆς πάλης, τήν ἀπαρνοῦνται ὁλοκληρωτικά καί περνοῦν πραγματικά στό στρατόπεδο τῆς ἀστικῆς τάξης, προσπαθώντας νά συνενώσουν τή δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Αὐτό φαίνεται ἀπίστευτο, ὅμως εἶναι γεγονός.

Σάν μιά σπάνια ἐξαίρεση κατορθώσαμε νά πάρουμε τώρα στή Μόσχα ἀρκετά πολλές, ἄν καί σκόρπιες, ξένες ἐφημερίδες· ἔτσι μᾶς δίνεται ἡ δυνατότητα νά ἀποδόσουμε ξανά κάπως πιό

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 301-309. *Ἡ Σύντ.*

λεπτομερειακά — ἄν καί, φυσικά, ὄχι ὁλοκληρωτικά —τήν ἱστορία τῶν ταλαντεύσεων τῶν κυρίων «ἀνεξάρτητων» στό πιό βασικό, θεωρητικό καί πρακτικό, ζήτημα τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Εἶναι τό ζήτημα τῆς σχέσης τῆς δικτατορίας *(τοῦ προλεταριάτου)* πρός τή δημοκρατία *(τήν ἀστική)* ἤ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πρός τόν ἀστικό κοινοβουλευτισμό.

Στήν μπροσούρα του «Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου» (Wien. 1918) ὁ κύριος Κάουτσκι ἔγραφε ὅτι «ἡ σοβιετική ὀργάνωση εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα φαινόμενα τῆς ἐποχῆς μας. Αὐτή ὑπόσχεται νά ἀποκτήσει ἀποφασιστική σημασία στίς μεγάλες ἀποφασιστικές μάχες ἀνάμεσα στό κεφάλαιο καί στήν ἐργασία, πού θά ἀντιμετωπίσουμε» (σελ. 33 τῆς μπροσούρας τοῦ Κάουτσκι). Καί πρόσθετε ὅτι οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν λάθος, μετατρέποντας τά Σοβιέτ ἀπό *«μαχητική ὀργάνωση* μιᾶς *τάξης»* σέ *«κρατική ὀργάνωση»* καί μ' αὐτό «ἐξαφάνισαν τή δημοκρατία» (στό ἴδιο).

Στήν μπροσούρα μου «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Κάουτσκι» (Πετρούπολη καί Μόσχα. 1918) ἀνάλυσα λεπτομερειακά τό συλλογισμό αὐτό τοῦ Κάουτσκι καί ἔδειξα ὅτι ὁ συλλογισμός αὐτός ξεχνοῦσε ὁλοκληρωτικά τίς ἴδιες τίς βάσεις τῆς διδασκαλίας τοῦ μαρξισμοῦ γιά τό κράτος *. Γιατί τό κράτος (ὁποιοδήποτε, μαζί καί ἡ πιό ρεπουμπλικανική δημοκρατία) δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά μιά μηχανή γιά τήν καταπίεση τῆς μιᾶς τάξης ἀπό τήν ἄλλη. Νά ὀνομάζεις τά Σοβιέτ μαχητική ὀργάνωση τῆς *τάξης* καί νά ἀρνεῖσαι σ' αὐτά τά Σοβιέτ τό δικαίωμα νά μετατρέπονται σέ «κρατική ὀργάνωση», σημαίνει *στήν πράξη* ὅτι ἀπαρνεῖσαι τήν ἀλφαβήτα τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὅτι ἀνακηρύσσεις ἤ ὅτι ὑπερασπίζεις τό ἀπαραβίαστο *τῆς ἀστικῆς μηχανῆς γιά τήν καταπίεση τοῦ προλεταριάτου (δηλαδή* τό ἀπαραβίαστο τῆς ἀστικῆς ρεπουμπλικανικῆς δημοκρατίας, τοῦ ἀστικοῦ κράτους), σημαίνει ὅτι περνᾶς πραγματικά στό στρατόπεδο τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἡ ἀνοησία τῆς θέσης τοῦ Κάουτσκι εἶναι τόσο φανερή, ἡ πίεση τῶν ἐργατικῶν μαζῶν πού ζητοῦν Σοβιετική ἐξουσία τόσο ἰσχυρή, πού ὁ Κάουτσκι καί οἱ ὀπαδοί του ὑποχρεώθηκαν νά ὑποχωροῦν ἐπαίσχυντα, νά μπερδεύονται, γιατί φάνηκε ὅτι δέν εἶναι σέ θέση νά ἀναγνωρίσουν τίμια τό λάθος τους.

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 37ος, σελ. 235-338. *Ἡ Σύντ.*

Στίς 9 τοῦ Φλεβάρη 1919 στήν ἐφημερίδα «Ἐλευθερία» («Freiheit»), ὄργανο τῶν «ἀνεξάρτητων» (ἀπό τό μαρξισμό καί ἀπόλυτα ἐξαρτημένων ἀπό τή μικροαστική δημοκρατία) σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Γερμανίας, ἐμφανίζεται τό ἄρθρο τοῦ κυρίου Χίλφερντινγκ, πού ζητᾶ *τώρα* τή μετατροπή τῶν Σοβιέτ σέ κρατικές ὀργανώσεις, ὅμως *δίπλα* στό ἀστικό κοινοβούλιο, στήν «Ἐθνοσυνέλευση», μαζί μ' αὐτή. Στίς 11 τοῦ Φλεβάρη 1919 στήν ἔκκληση πρός τό προλεταριάτο τῆς Γερμανίας, *ὅλο* τό «ἀνεξάρτητο» κόμμα δέχεται τό σύνθημα αὐτό, (ἑπομένως, καί ὁ κύριος Κάουτσκι, ἀνατρέποντας τίς δηλώσεις του πού ἔκανε τό φθινόπωρο τοῦ 1918).

Ἡ προσπάθεια αὐτή νά συνενώσουν τή δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ὁλοκληρωτική ἀπάρνηση καί τοῦ μαρξισμοῦ καί τοῦ σοσιαλισμοῦ γενικά, ξεχνάει τήν πείρα τῶν ρώσων μενσεβίκων καί τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», πού ἀπό τίς 6 τοῦ Μάη 1917 ὥς τίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη 1917 (παλιό ἡμερολόγιο), δοκίμασαν τήν «πείρα» τοῦ συνδυασμοῦ τῶν Σοβιέτ σάν «κρατική ὀργάνωση» μέ τήν *ἀστική* κρατική ἐξουσία καί χρεοκόπησαν ἐπαίσχυντα πάνω σ' αὐτή τήν πείρα.

Στό συνέδριο τοῦ Κόμματος τῶν «ἀνεξάρτητων» (στίς ἀρχές τοῦ Μάρτη 1919) ὅλο τό Κόμμα πῆρε τή θέση αὐτή τῆς πάνσοφης συνένωσης τῶν Σοβιέτ μέ τόν ἀστικό κοινοβουλευτισμό. Νά ὅμως τό φύλλο 178 τῆς «Ἐλεύθερίας», τῆς 13 τοῦ Ἀπρίλη 1919 («Παράρτημα») ἀνακοινώνει ὅτι ἡ ὁμάδα τῶν «ἀνεξάρτητων» στό ΙΙ συνέδριο τῶν Σοβιέτ πρότεινε τήν ἀπόφαση:

«Τό δεύτερο συνέδριο τῶν Σοβιέτ στέκει στή βάση τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος. Σύμφωνα μ' αὐτό, ἡ πολιτική καί ἡ οἰκονομική συγκρότηση τῆς Γερμανίας πρέπει νά στηρίζεται στήν ὀργάνωση τῶν Σοβιέτ. Τά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν εἶναι ἡ ἀναγνωρισμένη ἀντιπροσώπευση τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς πολιτικῆς καί τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς».

Καί δίπλα σ' αὐτό ἡ ἴδια ὁμάδα πρότεινε στό συνέδριο σχέδιο «ὁδηγιῶν» (Richtlinien), ὅπου διαβάζουμε:

«Ὅλη τήν πολιτική ἐξουσία τήν ἔχει τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ ...Δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καί ἐκλέγεσθαι στά Σοβιέτ ἔχουν, χωρίς διάκριση φύλου, ἐκεῖνοι πού κάνουν μιά κοινωνικά ἀναγκαία καί ὠφέλιμη δουλιά χωρίς ἐκμετάλλευση ξένης ἐργασίας...».

Βλέπουμε, ἑπομένως, ὅτι οἱ «ἀνεξάρτητοι» ἡγέτες ἀποδείχτηκαν ἐλεεινοί μικροαστοί, ἐξαρτημένοι ὁλοκληρωτικά ἀπό τίς οἰλισταϊκές προλήψεις τῆς πιό καθυστερημένης μερίδας τοῦ

προλεταριάτου. Τό φθινόπωρο τοῦ 1918 οἱ ἡγέτες αὐτοί, μέ τό στόμα τοῦ Κάουτσκι, ἀπαρνοῦνται κάθε μετατροπή τῶν Σοβιέτ σέ κρατικές ὀργανώσεις. Τό Μάρτη τοῦ 1919 ἐγκαταλείπουν τή θέση αὐτή καί σέρνονται στήν οὐρά τῆς ἐργατικῆς μάζας. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1919 ἀνατρέπουν τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τους, περνώντας ὁλοκληρωτικά στή θέση τῶν κομμουνιστῶν: «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ».

Δέν ἀξίζουν καί πολύ οἱ τέτιοι ἡγέτες. Νά γίνεσαι ὁ δείκτης τῶν διαθέσεων τῆς πιό καθυστερημένης μερίδας τοῦ προλεταριάτου, πού ἀκολουθεῖ πίσω-πίσω καί δέν πάει μπροστά στήν πρωτοπορία, γι' αὐτό τό πράγμα δέν χρειάζονται ἡγέτες. Καί μ' αὐτή τήν ἀστάθεια πού δείχνουν οἱ ἡγέτες αὐτοί, ἀλλάζοντας τά συνθήματά τους, δέν ἀξίζουν τίποτε. Σ' αὐτούς δέν πρέπει νά ἔχεις ἐμπιστοσύνη. Αὐτοί θά εἶναι *πάντα* ἡ σαβούρα, τό ἀρνητικό παράδειγμα στό ἐργατικό κίνημα.

Ὁ πιό «ἀριστερός» ἀπ' αὐτούς, κάποιος κύριος Ντέιμιγκ (Däumig) σκεπτόταν στό συνέδριο τοῦ κόμματος (βλ. «Ἐλευθερία» τῆς 9 τοῦ Μάρτη) μέ τόν παρακάτω τρόπο:

«...Ὁ Ντέιμιγκ δηλώνει ὅτι δέν τόν χωρίζει τίποτε ἀπό τό αἴτημα τῶν κομμουνιστῶν: «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν». Εἶναι ὑποχρεωμένος ὅμως νά στραφεῖ ἐνάντια στίς πραξικοπηματικές ἐνέργειες πού ἐφαρμόζει πρακτικά τό Κόμμα τῶν κομμουνιστῶν καί ἐνάντια στό βυζαντινισμό, πού δείχνουν ἀπέναντι στίς μάζες, ἀντί νά τίς διαπαιδαγωγοῦν. Ἡ πραξικοπηματική, κομματιασμένη συμπεριφορά δέν μπορεῖ νά ὁδηγήσει μπροστά...».

Πραξικοπηματικές ἐνέργειες οἱ γερμανοί ὀνομάζουν ἐκεῖνο πού οἱ παλιοί ἐπαναστάτες στή Ρωσία πρίν 50 χρόνια τό ὀνόμαζαν «ἐκρήξεις», «ξεσπάσματα», ὀργάνωση μικροσυνωμοσιῶν, ἀπόπειρων δολοφονιῶν, ἐξεγέρσεων κτλ.

Κατηγορώντας τούς κομμουνιστές γιά «πραξικοπηματικές ἐνέργειες», ὁ κύριος Ντέιμιγκ ἀποδείχνει μ' αὐτό μόνο τό «βυζαντινισμό» του, τή λακέδικη ὑποταγή του στίς φιλισταϊκές προλήψεις τῆς μικροαστικῆς τάξης. Ὁ «ἀριστερισμός» τοῦ κυρίου αὐτοῦ, πού ἐπαναλαβαίνει τό σύνθημα τῆς «μόδας» ἀπό δειλία μπροστά στίς μάζες, *χωρίς νά κατανοεῖ τό μαζικό ἐπαναστατικό κίνημα,* δέν ἀξίζει τσακιστή πεντάρα.

Στή Γερμανία ἔχουμε ἕνα πανίσχυρο κύμα αὐθόρμητου ἀπεργιακοῦ κινήματος. Μιά πρωτάκουστη ἄνοδο καί δυνάμωμα τῆς προλεταριακῆς πάλης, πού ξεπερνᾶ, ὅπως φαίνεται, ἐκεῖνο πού ἔγινε στή Ρωσία τό 1905, ὅταν τό ἀπεργιακό κίνημα ἔφτασε σέ ὕψος πού δέν εἶχε ξαναδεῖ ὁ κόσμος. Νά μιλᾶς γιά «ξεσπά-

σματα», ὅταν ὑπάρχει τέτιο κίνημα, σημαίνει ὅτι εἶσαι ὁλότελα πρόστυχος καί λακές τῶν φιλισταϊκῶν προλήψεων.

Οἱ κύριοι φιλισταῖοι, μέ τόν Ντέιμιγκ ἐπικεφαλῆς, ὀνειρεύονται στά σίγουρα μιά τέτια ἐπανάσταση (ἄν γενικά ὑπάρχει στό μυαλό τους κάποια ἰδέα γιά ἐπανάσταση), πού οἱ μάζες θά ξεσηκώνονταν *μεμιᾶς* καί *ἐντελῶς ὀργανωμένα.*

Τέτιες ἐπαναστάσεις δέν ὑπῆρξαν καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρχουν. Ὁ καπιταλισμός δέν θά ἦταν καπιταλισμός, ἄν δέν κρατοῦσε ἑκατομμύρια ἐργαζομένων, τήν τεράστια πλειοψηφία τους στήν καταπίεση, τήν ἐγκατάλειψη, τή φτώχια, τό σκοτάδι. Ὁ καπιταλισμός δέν μπορεῖ νά γκρεμιστεῖ παρά μόνο μέ τήν ἐπανάσταση πού ξεσηκώνει στήν πορεία τῆς πάλης μάζες πού δέν εἶχαν κινηθεῖ παλιότερα. Οἱ αὐθόρμητες ἐκρήξεις, ὅταν ἀνεβαίνει ἡ ἐπανάσταση, εἶναι ἀναπόφευκτες. Καμιά ἐπανάσταση δέν ἔγινε χωρίς αὐτό καί δέν μπορεῖ νά γίνει.

Ὅτι οἱ κομμουνιστές ἀνέχονται τό αὐθόρμητο, αὐτό εἶναι ψέμα τοῦ κυρίου Ντέιμιγκ, σάν ἐκεῖνο ἀκριβῶς τό ψέμα πού ἀκούσαμε πολλές φορές ἀπό τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους. Οἱ κομμουνιστές *δέν* εὐνοοῦν τό αὐθόρμητο, *δέν* εἶναι ὑπέρ τῶν σκόρπιων ἐκρήξεων. Οἱ κομμουνιστές διδάσκουν στίς μάζες τήν ὀργανωμένη, τήν ὁλοκληρωμένη, τή συντονισμένη, τήν ἔγκαιρη, τήν ὥριμη ἐξόρμηση. Οἱ φιλισταῖοι συκοφάντες κύριοι Ντέιμιγκ, Κάουτσκι καί Σία, δέν μποροῦν νά ἀναιρέσουν τό γεγονός αὐτό.

Ἀλλά οἱ φιλισταῖοι δέν εἶναι ἱκανοί νά καταλάβουν ὅτι οἱ κομμουνιστές πιστεύουν — καί ἀπόλυτα σωστά — ὅτι ἔχουν καθῆκον *νά βρίσκονται μαζί μέ τίς ἀγωνιζόμενες μάζες* τῶν καταπιεζομένων καί ὄχι μέ τούς ἥρωες τοῦ μικροαστισμοῦ πού στέκονται στήν ἄκρη καί περιμένουν δειλά. Ὅταν οἱ μάζες παλεύουν, τά λάθη στήν πάλη εἶναι ἀναπόφευκτα: οἱ κομμουνιστές βλέπουν τά λάθη αὐτά, τά ἐξηγοῦν στίς μάζες, ἐπιδιώκουν νά ἐπιτύχουν τή διόρθωση τῶν λαθῶν, ὑπερασπίζουν σταθερά τή νίκη τῆς συνειδητότητας ἀπέναντι στό αὐθόρμητο καί *παραμένουν μέ τίς μάζες.* Καλύτερα νά εἶσαι μέ τίς ἀγωνιζόμενες μάζες, πού στήν πορεία τῆς πάλης ἀπαλλάσσονται βαθμιαῖα ἀπό τά λάθη, παρά μέ τούς διανοούμενους, τούς φιλισταίους, τούς καουτσκιστές, πού περιμένουν στήν ἄκρη τήν «ὁλοκληρωτική νίκη» — νά ἡ ἀλήθεια πού οἱ κύριοι Ντέιμιγκ δέν μπόρεσαν νά τήν καταλάβουν.

Τόσο τό χειρότερο γι' αὐτούς. Αὐτοί μπῆκαν ἤδη στήν ἱστορία τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης σάν δειλοί μικροαστοί, ἀντιδραστικοί κλαψιάρηδες, χτεσινοί ὑπηρέτες τῶν

Σάιντεμαν, σημερινοί κήρυκες τῆς «κοινωνικῆς εἰρήνης», ἀδιάφορο ἄν τό κήρυγμα αὐτό κρύβεται κάτω ἀπό τή μορφή τῆς συνένωσης τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης μέ τά Σοβιέτ, ἤ κάτω ἀπό τή μορφή τῆς βαθυστόχαστης κατάκρισης τῆς «πραξικοπηματικῆς ἐνέργειας».

Στό ζήτημα τῆς ἀντικατάστασης τοῦ μαρξισμοῦ μέ τήν ἀντιδραστική-μικροαστική γκρίνια ἔσπασε ρεκόρ ὁ κύριος Κάουτσκι. Αὐτός ἐπαναλαβαίνει συνεχῶς τό ἴδιο τραγούδι: θρηνεῖ γιά ὅσα ἔγιναν, παραπονιέται, κλαίει, νιώθει φρίκη, κηρύσσει τήν εἰρήνευση! Σέ ὅλη τή ζωή του ὁ θλιβερός αὐτός ἱππότης *ἔγραφε* γιά τήν ταξική πάλη καί τό σοσιαλισμό, καί ὅταν ἡ ὑπόθεση ἔφτασε στό σημεῖο νά ὀξυνθεῖ στόν ἀνώτατο βαθμό ἡ ταξική πάλη καί στήν παραμονή τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὁ σοφός μας τά ἔχασε, ἔκλαψε καί ἀποδείχτηκε φιλισταῖος τῆς ντουζίνας. Στό φύλλο, ἀρ. 98 τῆς ἐφημερίδας τῶν βιενέζων προδοτῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ, Ἄουστερλιτς, Ρέννερ, Μπάουερ («Ἐργατική Ἐφημερίδα» τῆς 9 τοῦ Ἀπρίλη 1919, Βιένη, πρωινή ἔκδοση), ὁ Κάουτσκι γιά ἑκατοστή, ἄν ὄχι γιά χιλιοστή, φορά συνοψίζει τά παράπονά του.

«...Ἡ οἰκονομική σκέψη καί ἡ οἰκονομική ἀντίληψη — παραπονεῖται — βγῆκε ἀπό τά μυαλά ὅλων τῶν τάξεων... Ὁ μακρόχρονος πόλεμος δίδαξε τά πλατιά στρώματα τοῦ προλεταριάτου νά περιφρονοῦν ἐντελῶς τίς οἰκονομικές συνθῆκες καί νά πιστεύουν σταθερά στήν παντοδυναμία τῆς βίας...»

Αὐτά εἶναι τά δυό «μικρά σημεῖα» τοῦ «ἐξαιρετικά μορφωμένου» ἀνθρώπου μας! «Λατρεία τῆς βίας» καί χρεοκοπία τῆς παραγωγῆς — νά γιατί αὐτός, ἀντί νά ἀναλύσει τίς *πραγματικές* συνθῆκες τῆς ταξικῆς πάλης ἔπεσε στή συνηθισμένη, τήν παλιά, τήν πατροπαράδοτη μικροαστική γκρίνια. «Ἐμεῖς περιμέναμε — γράφει — ὅτι ἡ ἐπανάσταση θά ἔλθει σάν ἀποτέλεσμα τῆς προλεταριακῆς ταξικῆς πάλης... καί ἡ ἐπανάσταση ἦλθε σάν συνέπεια τῆς στρατιωτικῆς χρεοκοπίας τοῦ συστήματος πού κυριαρχοῦσε καί στή Ρωσία καί στή Γερμανία...»

Μ' ἄλλα λόγια: αὐτός ὁ σοφός «περίμενε» ἐπανάσταση εἰρηνική! Αὐτό εἶναι ὑπέροχο!

Μά ὁ κύριος Κάουτσκι τά ἔχασε σέ τέτιο βαθμό, πού ξέχασε μέ τί τρόπο ἔγραφε ὁ ἴδιος παλιότερα, ὅταν ἦταν μαρξιστής, ὅτι ὁ πόλεμος, πολύ πιθανό, θά γίνει αἰτία γιά ἐπανάσταση. Τώρα, ἀντί νά ἀναλύσει ὥριμα καί ἄφοβα ποιές ἀλλαγές τῶν μορφῶν τῆς ἐπανάστασης εἶναι *ἀναπόφευκτες* ἐξαιτίας τοῦ πολέμου, ὁ «θεωρητικός» μας θρηνεῖ τίς συντριμένες του «προσδοκίες»!

«...Περιφρόνηση τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν ἀπομέρους τῶν πλατιῶν στρωμάτων τοῦ προλεταριάτου»!

Τί ἐλεεινή κουταμάρα! Πόσο καλά τό ξέρουμε τό μικροαστικό αὐτό τραγουδάκι ἀπό τίς μενσεβίκικες ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς τοῦ Κέρενσκι!

Ὁ οἰκονομολόγος Κάουτσκι ξέχασε πώς, ὅταν μιά χώρα ἔχει καταστραφεῖ ἀπό τόν πόλεμο καί ἔχει φτάσει στό χεῖλος τῆς ἐξαφάνισης, ὁ κύριος, ὁ βασικός, ὁ θεμελιακός «οἰκονομικός ὅρος» εἶναι *ἡ σωτηρία τοῦ ἐργάτη*. Ὅταν σωθεῖ ἡ ἐργατική τάξη ἀπό τό θάνατο τῆς πείνας, ἀπό τήν ἄμεση καταστροφή, τότε μπορεῖ νά ἀνορθωθεῖ ἡ καταστραμένη παραγωγή. Καί γιά νά σωθεῖ ἡ ἐργατική τάξη χρειάζεται ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, τό μοναδικό μέσο γιά νά ἐμποδίσεις νά φορτώσουν στίς πλάτες τῶν ἐργατῶν τά βάρη καί τίς συνέπειες τοῦ πολέμου.

Ὁ οἰκονομολόγος Κάουτσκι «ξέχασε» ὅτι τό ζήτημα τῆς κατανομῆς τῶν βαρῶν τῆς ἥττας λύνεται *μέ τήν ταξική πάλη* καί ὅτι ἡ ταξική πάλη σέ συνθῆκες πού ἡ χώρα εἶναι καταβασανισμένη, κατερειπωμένη, καταπεινασμένη καί καταστρέφεται, ἀλλάζει *ἀναπόφευκτα* τίς μορφές της. Αὐτό τώρα δέν εἶναι ταξική πάλη γιά τό μερίδιο ἀπό τήν παραγωγή οὔτε γιά τή διεύθυνση τῆς παραγωγῆς (ἐπειδή ἡ παραγωγή σταματάει, κάρβουνο δέν ὑπάρχει, οἱ σιδηροδρομικές γραμμές καταστράφηκαν, ὁ πόλεμος γονάτισε τούς ἀνθρώπους, οἱ μηχανές πάλιωσαν καί τά λοιπά καί οὕτω καθεξῆς), ἀλλά *γιά τή σωτηρία ἀπό τήν πείνα*. Μόνο οἱ ἠλίθιοι, ἄν καί ἐξαιρετικά «μορφωμένοι», μποροῦν σέ μιά τέτια κατάσταση νά «κατακρίνουν» τόν «καταναλωτικό, τό στρατιωτικό» κομμουνισμό καί νά διδάσκουν ἀπό ψηλά τούς ἐργάτες γιά τή σπουδαιότητα τῆς παραγωγῆς.

Πρέπει στήν ἀρχή, πρίν ἀπόλα, στήν πρώτη σειρά νά σώσουμε τόν ἐργάτη. Ἡ ἀστική τάξη θέλει νά διατηρήσει τά προνόμιά της, νά φορτώσει ὅλες τίς συνέπειες τοῦ πολέμου στόν ἐργάτη, καί αὐτό σημαίνει νά ξεκάνεις τούς ἐργάτες μέ τήν πείνα. Ἡ ἐργατική τάξη θέλει νά σωθεῖ ἀπό τήν πείνα, καί γι' αὐτό χρειάζεται νά τσακίσεις ὁλοκληρωτικά τήν ἀστική τάξη, νά ἐξασφαλίσεις *στήν ἀρχή* τήν κατανάλωση, ἔστω καί πολύ φτωχικά, γιατί διαφορετικά *δέν θά παρατείνεις* τή μισοπεινασμένη ὕπαρξη, *δέν θά κρατηθεῖς* ὥς τήν ὥρα πού θά εἶναι δυνατό νά βάλεις μπρός ξανά τήν παραγωγή.

«Σκέψου τήν παραγωγή», λέει ὁ χορτάτος ἀστός στό λιμασμένο καί ἐξαντλημένο ἀπό τήν πείνα ἐργάτη, καί ὁ Κάουτσκι,

ἐπαναλαβαίνοντας τά τραγούδια αὐτά τῶν καπιταλιστῶν μέ τή μορφή τάχα τῆς «οἰκονομικῆς ἐπιστήμης», μετατρέπεται ὁλοκληρωτικά σέ λακέ τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἐνῶ ὁ ἐργάτης λέει: ἄς καθήσει καί ἡ ἀστική τάξη μέ τή μερίδα πείνας, γιά νά μπορέσουν νά συνέλθουν οἱ δουλευτές, νά μπορέσουν *νά μή χαθοῦν*. Ὁ «καταναλωτικός κομμουνισμός» εἶναι ὅρος γιά τή σωτηρία τοῦ ἐργάτη. Δέν πρέπει νά σταματήσουμε μπροστά σέ καμιά θυσία γιά τή σωτηρία τοῦ ἐργάτη! Ἀπό μισό φούντι στούς καπιταλιστές, ἀπό ἕνα φούντι στούς ἐργάτες — νά πῶς πρέπει νά βγοῦμε ἀπό τήν κατάσταση τῆς πείνας, ἀπό τήν καταστροφή. Ἡ κατανάλωση τοῦ λιμασμένου ἐργάτη εἶναι ἡ βάση καί ὁ ὅρος ἀνόρθωσης τῆς παραγωγῆς.

Ἡ Τσέτκιν δήλωσε ἐντελῶς δικαιολογημένα στόν Κάουτσκι ὅτι αὐτός

> *«κατρακυλᾶ στήν ἀστική πολιτική οἰκονομία. Ἡ παραγωγή γιά τόν ἄνθρωπο, καί ὄχι τό ἀντίθετο...»*

Τήν ἴδια ἀκριβῶς ὑποταγή στίς μικροαστικές προλήψεις παρουσίασε ὁ ἀνεξάρτητος κύριος Κάουτσκι, θρηνώντας τή «λατρεία τῆς βίας». Ὅταν οἱ μπολσεβίκοι ἔλεγαν ἀκόμη τό 1914 ὅτι ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος θά μετατραπεῖ σέ ἐμφύλιο πόλεμο, τότε ὁ κύριος Κάουτσκι σιωποῦσε καί καθόταν στό ἴδιο κόμμα μέ τόν Ντάβιντ καί Σία, πού ἀποκαλοῦσαν τήν πρόβλεψη ἐκείνη (κι' αὐτό τό σύνθημα) «τρέλλα». Ὁ Κάουτσκι καθόλου δέν κατάλαβε τό ἀναπόφευκτο τῆς μετατροπῆς τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σέ ἐμφύλιο καί τώρα τήν ἀδυναμία του νά καταλάβει τή φορτώνει στίς δυό πλευρές πού παλεύουν στόν ἐμφύλιο πόλεμο! Μήπως αὐτό δέν εἶναι ὑπόδειγμα ἀντιδραστικῆς μικροαστικῆς κουταμάρας;

Μά ἄν τό 1914 ἡ ἀδυναμία κατανόησης ὅτι ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος πρέπει νά μετατραπεῖ ἀναπόφευκτα σέ ἐμφύλιο ἦταν *μόνο* μιά μικροαστική κουταμάρα, τώρα, τό 1919, αὐτό πιά εἶναι κάτι χειρότερο. Εἶναι προδοσία τῆς ἐργατικῆς τάξης. Γιατί ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καί στή Ρωσία, καί στή Φιλλανδία, καί στή Λεττονία, καί στή Γερμανία, καί στήν Οὐγγαρία εἶναι *γεγονός*. Ἑκατοντάδες καί ἑκατοντάδες φορές ὁ Κάουτσκι παραδεχόταν στά προηγούμενα ἔργα του ὅτι ὑπάρχουν ἱστορικές περίοδοι, πού ἡ ταξική πάλη ἀναπόφευκτα μετατρέπεται σέ ἐμφύλιο πόλεμο. Ἡ περίοδος αὐτή ἔφτασε, καί ὁ Κάουτσκι βρέθηκε στό στρατόπεδο τῆς ταλαντευόμενης, τῆς δειλῆς μικροαστικῆς τάξης.

*«...Τό πνεῦμα πού ἐμψυχώνει τόν Σπάρτακο *, εἶναι στήν οὐσία τό πνεῦμα τοῦ Λούντεντορφ... Ὁ Σπάρτακος πετυχαίνει ὄχι μόνο τήν καταστροφή τοῦ ἔργου του, ἀλλά καί τό δυνάμωμα τῆς πολιτικῆς τῆς βίας ἀπομέρους τῶν σοσιαλιστῶν τῆς πλειοψηφίας. Ὁ Νόσκε εἶναι ὁ ἀντίποδας τοῦ Σπάρτακου...»*

Τά λόγια αὐτά τοῦ Κάουτσκι (ἀπό τό ἄρθρο του στήν «Ἐργατική Ἐφημερίδα» τῆς Βιένης) εἶναι τόσο πολύ κουτά, χαμερπῆ καί πρόστυχα, πού φτάνει μόνο νά τά ἀναφέρει κανείς. Τό κόμμα πού ἀνέχεται στίς γραμμές του τέτιους ἡγέτες εἶναι σάπιο κόμμα. Τή Διεθνή τῆς Βέρνης, στήν ὁποία ἀνήκει ὁ κύριος Κάουτσκι πρέπει, παίρνοντας ὑπόψη τά λόγια αὐτά τοῦ Κάουτσκι, νά τήν ἐκτιμήσουμε σάν κίτρινη Διεθνή.

Σάν κάτι τό περίεργο θά παραθέσουμε καί τό συλλογισμό τοῦ κυρίου Χάαζε στό ἄρθρο γιά τή «Διεθνή τοῦ Ἄμστερνταμ» («Ἐλευθερία», 4 τοῦ Μάη 1919). Ὁ κύριος Χάαζε καυχιέται γιατί στό ζήτημα τῶν ἀποικιῶν πρότεινε ἀπόφαση πού σύμφωνα μ' αὐτή «ἡ ἕνωση τῶν λαῶν πού ὀργανώνεται σύμφωνα μέ τίς προτάσεις τῆς Διεθνοῦς... ἔχει καθῆκον *ὥς τήν πραγματοποίηση τοῦ σοσιαλισμοῦ...»* (σημειῶστε το!) «...νά διοικεῖ τίς ἀποικίες πρίν ἀπόλα γιά τά συμφέροντα τῶν ἰθαγενῶν καί σέ συνέχεια γιά τά συμφέροντα ὅλων τῶν λαῶν πού ἑνώνονται στήν ἕνωση τῶν λαῶν...»

Δέν εἶναι ἀλήθεια μαργαριτάρι; *Ὥς* τήν πραγματοποίηση τοῦ σοσιαλισμοῦ θά *διοικεῖ τίς ἀποικίες*, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ, ὄχι ἡ ἀστική τάξη, ἀλλά κάποια καλούτσικη, δικαιούτσικη, γλυκούτσικη «ἕνωση τῶν λαῶν»!! Σέ τί διαφέρει αὐτό πρακτικά ἀπό τόν ἐξωραϊσμό τῆς πιό σιχαμερῆς καπιταλιστικῆς ὑποκρισίας; Καί αὐτοί εἶναι τά «ἀριστερά» μέλη τῆς Διεθνοῦς τῆς Βέρνης...

Γιά νά μπορεῖ ὁ ἀναγνώστης νά συγκρίνει πιό παραστατικά ὅλη τήν κουταμάρα, τήν ποταπότητα καί τήν προστυχιά τῶν ὅσων γράφουν οἱ Χάαζε, Κάουτσκι καί Σία, μέ τήν πραγματική κατάσταση στή Γερμανία, θά παραθέσω ἀκόμη ἕνα μικρό τσιτάτο.

Ὁ γνωστός καπιταλιστής Βάλτερ Ρατενάου δημοσίευσε τό βιβλιαράκι: «Καινούργιο κράτος» (Der neue Staat). Τό βιβλιαρά-

* Σπάρτακος — Ἕνωση γερμανῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν. *Σημ. μετ.*

κι ἐκδόθηκε στίς 24 τοῦ Μάρτη 1919. Ἡ θεωρητική του ἀξία εἶναι ἴση μέ μηδέν. Μά σάν παρατηρητής ὁ Βάλτερ Ρατενάου εἶναι ὑποχρεωμένος νά ὁμολογήσει τά ἑξῆς:

«... Ἐμεῖς, λαός ποιητῶν καί στοχαστῶν, στήν πρόσθετή μας ἀπασχόληση (im Nebenberuf) εἴμαστε φιλισταῖοι...»

«...Ἰδεαλισμός ὑπάρχει τώρα μόνο στούς ἄκρους μοναρχικούς καί στούς σπαρτακιστές...»

«Ἡ ἀλήθεια χωρίς στολίδια εἶναι τούτη: βαδίζουμε πρός τή δικτατορία, προλεταριακή ἤ πραιτωριανή» (σελ. 29, 52, 65).

Ὁ ἀστός αὐτός, ὅπως φαίνεται, φαντάζεται ὅτι εἶναι τόσο «ἀνεξάρτητος» ἀπό τήν ἀστική τάξη, ὅσο καί οἱ κύριοι Κάουτσκι καί Χάαζε φαντάζονται ὅτι εἶναι «ἀνεξάρτητοι» ἀπό τό μικροαστισμό καί τό φιλισταϊσμό.

Ὁ Βάλτερ Ρατενάου ὅμως στέκει δυό κεφάλια ψηλότερα ἀπό τόν Κάρλ Κάουτσκι, γιατί ὁ δεύτερος ψευτοκλαίει, ξεφεύγει δειλά ἀπό τήν «ἀλήθεια χωρίς στολίδια», ἐνῶ ὁ πρῶτος τήν ὁμολογεῖ ἀνοιχτά.

28. V. 1919.

Δημοσιεύτηκε τόν Ἰούνη τοῦ 1919 στό περιοδικό «Κομμουνιστική Διεθνής», τεῦχ. 2
Ὑπογραφή: Λ έ ν ι ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΦΥΛΑΧΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΥΣ!

Θάνατος στούς κατασκόπους!

Ἡ ἐπίθεση τῶν λευκοφρουριτῶν ἐνάντια στήν Πετρούπολη ἀπόδειξε ὁλοφάνερα ὅτι σέ ὅλη τή ζώνη τοῦ μετώπου, σέ κάθε μεγάλη πόλη, οἱ λευκοί ἔχουν πλατιά ὀργάνωση πού ἀσχολεῖται μέ κατασκοπεία, προδοσίες, ἀνατινάξεις γεφυρῶν, ὀργάνωση ἐξεγέρσεων στά μετόπισθεν, δολοφονίες κομμουνιστῶν καί ἐπιφανῶν μελῶν τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων.

Ὅλοι πρέπει νά βρίσκονται στό πόστο τους.

Παντοῦ νά διπλασιάσουμε τήν ἐπαγρύπνηση, νά σκεφτοῦμε καί νά ἐφαρμόσουμε μέ τόν πιό αὐστηρό τρόπο μιά σειρά μέτρα γιά νά παρακολουθοῦμε τούς κατασκόπους καί τούς λευκούς συνωμότες καί νά τούς πιάνουμε.

Τά στελέχη τῶν σιδηροδρόμων καί τά πολιτικά στελέχη σέ ὅλα χωρίς ἐξαίρεση τά στρατιωτικά ἰδιαίτερα τμήματα πρέπει νά διπλασιάσουν τά προφυλακτικά μέτρα.

Ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες πρέπει νά ὑπερασπίσουν μέ τά στήθη τους τή Σοβιετική ἐξουσία, πρέπει νά ξεσηκωθοῦν στήν πάλη ἐνάντια στούς κατασκόπους καί τούς λευκοφρουρίτες προδότες. Ὁ καθένας ἄς βρίσκεται στή σκοπιά, ἔχοντας ἀδιάκοπη, στρατιωτικά ὀργανωμένη σύνδεση μέ τίς ἐπιτροπές τοῦ Κόμματος, μέ τήν Τσεκά, μέ τούς πιό σίγουρους καί πεπειραμένους συντρόφους ἀπό τά σοβιετικά στελέχη.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐργατο-Ἀγροτικῆς Ἄμυνας
Β. Οὐλιάνοφ (Λένιν)
Ὁ Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐσωτερικῶν *Φ. Τζερζίνσκι*

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 116, 31 τοῦ Μάη 1919

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΣΧΕΔΙΟ ΟΔΗΓΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ[89]

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι ἡ ΣΟΣΔΡ εἶναι ὑποχρεωμένη, σέ συμμαχία μέ τίς ἀδελφές Σοβιετικές Δημοκρατίες τῆς Οὐκρανίας, τῆς Λεττονίας, τῆς Ἐσθονίας, τῆς Λιθουανίας καί τῆς Λευκορωσίας, νά διεξάγει ἀμυντικό ἀγώνα ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό — τόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό καί τή μαυροεκατονταρχίτικη καί λευκοφρουρίτικη ἀντεπανάσταση, πού ὑποστηρίζεται ἀπ' αὐτόν·

2) ὅτι ἀπαραίτητος ὅρος γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ πολέμου αὐτοῦ εἶναι ἡ ἑνιαία διοίκηση ὅλων τῶν τμημάτων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί ἡ αὐστηρότατη συγκέντρωση στόν τομέα τῆς διάθεσης ὅλων τῶν δυνάμεων καί τῶν μέσων τῶν σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν, καί συγκεκριμένα ὅλου τοῦ στρατιωτικοῦ μηχανισμοῦ γιά τόν ἐφοδιασμό, καθώς καί τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν, πού ἀποτελοῦν τό σπουδαιότερο ὑλικό παράγοντα τοῦ πολέμου καί ἔχουν πρωταρχική σημασία, ὄχι μόνο γιά τήν ἐκτέλεση τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀλλά καί γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μέ στρατιωτικό ὑλικό, ἱματισμό καί τρόφιμα.

Ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ ἀποφάσισε:

1) νά θεωρηθεῖ ἀπόλυτα ἀναγκαῖο σέ ὅλη τήν περίοδο τοῦ σοσιαλιστικοῦ ἀμυντικοῦ πολέμου ἡ συνένωση ὅλου τοῦ ἔργου τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ κάτω ἀπό τήν ἑνιαία καθοδήγηση τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας καί τῶν ἄλλων κεντρικῶν ὀργάνων τῆς ΣΟΣΔΡ·

2) νά θεωρηθεῖ ἀπόλυτα ἀναγκαία σέ ὅλη τήν περίοδο τοῦ σοσιαλιστικοῦ ἀμυντικοῦ πολέμου ἡ συνένωση τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν καί τῆς διεύθυνσης τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου σέ ὅλη τήν ἔκταση τῶν ἀδελφῶν σοσιαλιστικῶν Δημοκρα-

τιῶν, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση καί τή διεύθυνση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν τῆς ΣΟΣΔΡ·

3) νά θεωρηθεῖ ἀσυμβίβαστη μέ τά συμφέροντα τῆς ἄμυνας ἡ ὕπαρξη στίς ἀδελφές Σοβιετικές Δημοκρατίες ξεχωριστῶν ὀργάνων ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί ξεχωριστῶν Ἐπιτροπάτων Συγκοινωνιῶν καί νά ἐπιμείνουμε στό μετασχηματισμό τους στήν περίοδο τοῦ πολέμου σέ τμήματα τῶν ὀργάνων ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν τῆς ΣΟΣΔΡ, πού ὑπάγονται ὁλοκληρωτικά καί βρίσκονται στήν ἄμεση δικαιοδοσία τῶν κεντρικῶν ὀργάνων ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν τῆς ΣΟΣΔΡ·

4) νά θεωρηθεῖ ὅτι πρέπει νά καταργηθοῦν ὅλα τά διατάγματα τά ἀναφερόμενα στόν ἐφοδιασμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί στίς σιδηροδρομικές μεταφορές ἤ στή διεύθυνση τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου, ἐφόσον βρίσκονται σέ ἀντίθεση μέ τίς ἀποφάσεις καί τά διατάγματα πού ρυθμίζουν τόν ἐφοδιασμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ, καθώς καί τή διεύθυνση τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν καί τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου τῆς ΣΟΣΔΡ.

Λένιν. Στάλιν

Γράφτηκε τό Μάη τοῦ 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1941 στό βιβλίο «Ντοκουμέντα γιά τήν ἡρωική ἄμυνα τῆς Πετρούπολης τό 1919», Μόσχα

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Ἡ ΚΕ ἀποφασίζει:

1. Νά θεωρηθεῖ πρῶτο σέ σπουδαιότητα τό μέτωπο τῆς Πετρούπολης. Νά καθοδηγούμαστε ἀπ' αὐτό κατά τή διάθεση τῶν στρατευμάτων κτλ.

2. Ἀπό τή μεραρχία πού ἀποσπᾶται ἀπό τό Ἀνατολικό μέτωπο νά δοθοῦν τά $^2/_3$ στήν Πετρούπολη καί τό $^1/_3$ στό Νότιο μέτωπο.

3. Νά ἀνατεθεῖ στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο νά πάρει μιά σειρά ἀπό τά πιό δραστήρια καί ἔκτακτα μέτρα γιά νά ἐνταθεῖ ἡ ἀπόσπαση κομμουνιστῶν ἀπό τή δουλιά στά Σοβιέτ (στό κέντρο καί στίς περιφέρειες) γιά στρατιωτική δουλιά, ἰδιαίτερα στά βαθιά καί κοντινά στό μέτωπο μετόπισθεν (πάλη ἐνάντια στή λιποταξία, στρατιωτικός ἐφοδιασμός, ἀποθῆκες, ἐπιτάχυνση τῆς ἐπιστράτευσης κτλ.).

4. Ἡ ἴδια ἐπίσης ἐντολή δίνεται καί στό Συμβούλιο Ἄμυνας καί στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων.

Γράφτηκε στίς 10 τοῦ Ἰούνη 1919

Τά δυό πρῶτα σημεῖα δημοσιεύτηκαν τό 1941 στό βιβλίο «Ντοκουμέντα γιά τήν ἡρωική ἄμυνα τῆς Πετρούπολης τό 1919», Μόσχα

Ὁλόκληρο δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά τό 1950 στήν 4η ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. 29ος

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΥΛΙΚΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) *

1

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ, ΠΟΥ ΤΑ ΤΕΛΕΙΩΣΕ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΕ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

38 1) Ἀπαλλοτρίωση και κοινωνικοποίηση
39 2) παραγωγικές δυνάμεις
40 3) συγκεντροποίηση, **σχέδιο**
41 4) μικρή καί βιοτεχνική βιομηχανία
42 5) τά συνδικάτα σάν ὄργανα διεύθυνσης
43 6) κατανομή τῆς ἐργατικῆς δύναμης
44 7) ἐργασιακή πειθαρχία
45 8) «οἱ εἰδικοί».

Ἔμειναν: ἡ γεωργία

κατανομή τῶν προϊόντων
χρῆμα και τράπεζες
δημόσια οἰκονομικά
προστασία τῆς ἐργασίας.

Γράφτηκε στίς 23-25 του Φλεβάρη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XIII

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 81-124. *Ἡ Σύντ.*

2
ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ

1) Τά συνδικάτα, ὁ κύριος ρόλος τους
2) ἡ μετατροπή τους σέ ὄργανα διεύθυνσης
3) ἡ διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ

1) Ἡ ἀνάπτυξη τῆς συντροφικῆς πειθαρχίας
2) ἡ ὑπερνίκηση τῶν συνηθειῶν τοῦ καπιταλισμοῦ
3) ἡ ἀναδιαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν
4) ἡ πρακτική πείρα τῶν μαζῶν
5) τά συνδικάτα σάν κύρια ὄργανα
6) ἡ συμμετοχή τους στή διεύθυνση τῆς παραγωγῆς
7) ἡ ἐργασιακή διαπαιδαγώγησή τους.

Γράφτηκε στίς 23-25 τοῦ Φλεβάρη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XIII

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

3
ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ

1) Κατάργηση *τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας*, νόμος γιά τήν κοινωνικοποίηση καί 3 — κολλεκτιβοποίηση
2) κατεύθυνση πρός τό σοσιαλισμό στό χωριό
3) ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων
+ (3) *ἡ πόλη* καί *τό χωριό*
4) τό στήριγμα και οἱ τρεῖς ὁμάδες στό χωριό.

Γράφτηκε στίς 23-25 τοῦ Φλεβάρη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XIII

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

4

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΙΜΩΡΙΕΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

1) $>$ % καταδίκης μέ ἀναστολή
2) » » κοινωνικῆς ἐπίκρισης
3) ἀντικατάσταση τῆς στέρησης τῆς ἐλευθερίας μέ καταναγκαστική ἐργασία μέ κατ' οἶκον διαμονή
4) ἀντικατάσταση τῆς φυλακῆς μέ διαπαιδαγωγητικά ἱδρύματα
5) καθιέρωση τῶν συντροφικῶν δικαστηρίων (γιά ὁρισμένες κατηγορίες καί στό στρατό καί ἀνάμεσα στούς ἐργάτες).

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 25 τοῦ Φλεβάρη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XIII

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

5

ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Νά προστεθεῖ:

1) γιά τήν πολυτεχνική μόρφωση τῆς νεολαίας καί τῶν ἐνήλικων { *γιά τούς ἐνήλικους:* ἀνάπτυξη τῆς ἐπαγγελματικῆς μόρφωσης μέ πέρασμα στήν πολυτεχνική

2) ἡ αὐτενέργεια (τῶν παιδιῶν) στό σχολεῖο

3) βρεφικοί σταθμοί κτλ.

4) στήν § 6 + συνδικάτα

5) μέ διδασκαλία στή μητρική γλώσσα.

Γράφτηκε στίς 20 τοῦ Μάρτη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XIII

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

6
ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Τό πολυσύνθετο τῆς δουλιᾶς.
Νέος τύπος.
§§ ὄχι γιά τό πρόγραμμα.
Ὄχι τελειωτικό.
Ἔκκληση...
Πείρα (γιά μᾶς — νά τή σκεφτοῦμε ὥριμα)
γιά τήν Εὐρώπη — νά τή γνωρίσουμε.

Γράφτηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XIII

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ

Μήπως πρέπει νά βγεῖ ἡ § 1;

Ἡ σημείωση γιά τήν § 2 καί § 3 νά βγεῖ.

Στόν κάθε συνεταιρισμό ἀπό τό συνολικό ἀριθμό τῶν μελῶν πρέπει τουλάχιστο τά 2/3 τῶν μελῶν νά ἀνήκουν στό προλεταριάτο εἴτε στούς μισοπρολετάριους (δηλ. σέ πρόσωπα πού ζοῦν ἀποκλειστικά εἴτε τουλάχιστο κατά τό ἥμισυ μέ τήν πούληση τῆς ἐργατικῆς τους δύναμης).

Τά ὄργανα τοῦ ἐργατικοῦ συνεταιρισμοῦ στέλνουν ἐπιτρόπους στούς συνεταιρισμούς πού πάνω ἀπό τά 10% τῶν μελῶν του ἀνήκουν στίς πλούσιες τάξεις. Οἱ ἐπίτροποι ἔχουν τό δικαίωμα ἐπίβλεψης καί ἐλέγχου, καθώς ἐπίσης καί τό δικαίωμα τοῦ «veto» μέ παραπομπή τῶν ἀποφάσεων, γιά τίς ὁποῖες ὑποβλήθηκαν ἐνστάσεις, στήν ὁριστική κρίση τῶν ὀργάνων τοῦ ΑΣΛΟ.

Σέ τί μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ ἡ ἔμπρακτη συνεργασία τῶν ἑνώσεων τῶν ἐμποροβιομηχανικῶν ὑπαλλήλων;

Δέν μπορεῖ ἄραγε νά καθιερώσουμε μιά σειρά σημαντικῶν πρίμ καί ὠφελημάτων στούς συνεταιρισμούς ἐκείνους, στούς ὁποίους ὀργανώθηκε ὅλος ὁ πληθυσμός;

Δημοτικά συμβούλια πού συνενώνουν ὅλο τόν πληθυσμό γύρω ἀπό τά δημοτικά πρατήρια.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 16 τοῦ Μάρτη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟ ΜΕ ΣΙΤΗΡΑ ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ

Τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν ἀνακοινώνει στούς ἐργάτες ὅτι ἡ παραλαβή 25 φουντιῶν, σύμφωνα μέ ἀκριβεῖς ὑπολογισμούς, ἐξασφαλίζεται ἀπόλυτα, ὅταν μεταφερθοῦν 6 ἑκατομ. πούτια τό μήνα. Μπορεῖ ὅμως νά μεταφερθοῦν καί πολύ περισσότερα. Χρειάζεται νά διατεθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις γιά νά αὐξηθεῖ ὁ ἀριθμός τῶν ἐπισκευαζόμενων ἀτμομηχανῶν. Ἐπιπλέον, γιά τό ἀνέβασμα τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, χορηγοῦνται πρόσθετες ἀμοιβές, σύμφωνα μέ τίς νόρμες τοῦ Πανρωσικοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων.

Γράφτηκε στίς 31 τοῦ Μάρτη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1933 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXIV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΜΕΣΑΙΑ ΑΓΡΟΤΙΑ

Στό *σχέδιο* ἐπειγόντων μέτρων ὑπέρ τοῦ μεσαίου ἀγρότη:

1) Ὁ ἔκτακτος φόρος *ἀπό τούς μεσαίους ἀγρότες* νά ἐλαττωθεῖ **ἀμέσως.**

2) Νά σταλοῦν ἀπό τό Κόμμα (3 ἀπό τήν κάθε Ἐπιτροπή κυβερνείου) εἰδικά νά δουλέψουν *γιά τόν μεσαῖο ἀγρότη.*

3) Νά σχηματιστοῦν ἐπιτροπές ἀπό τό κέντρο (μιά σειρά ἀπό αὐτές) καί νά σταλοῦν στίς ἐπαρχίες *γιά τήν ὑπεράσπιση* τοῦ μεσαίου ἀγρότη.

4) Νά καταρτιστεῖ καί νά ἐγκριθεῖ σχέδιο περιοδείας τοῦ Καλίνιν. Νά δημοσιευτοῦν οἱ ἡμερομηνίες, τά μέρη, οἱ ὧρες ἀκρόασης κ. ἄ.

5) Νά συμμετάσχουν στήν περιοδεία (γιά τά σημεῖα 4 καί 5) ἀπό τά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα *Δικαιοσύνης, Ἐσωτερικῶν, Γεωργίας* κ.ἄ.

6) Καμπάνια στόν Τύπο.

7) «Διακήρυξη» γιά τήν ὑπεράσπιση τοῦ μεσαίου ἀγρότη.

8) Ἐξακρίβωση (καί κατάργηση) τῶν μέτρων *ἐξαναγκασμοῦ* γιά τήν εἴσοδο στίς κομμοῦνες.

9) Ἔλεγχος τῶν *ἐπισιτιστικῶν* μέτρων μέ προσανατολισμό νά ἐλαττωθοῦν οἱ ἐπιτάξεις, οἱ εἰσπράξεις καί τά λοιπά ἀπό τόν *μεσαῖο ἀγρότη.*

10) Ἀμνηστεία.

11) «Ἀναγνώριση τοῦ κουλάκου».

12) Παρακράτημα στά σιτηρά καί στίς ζωοτροφές.

13) Οἱ βιοτέχνες καί ἐπαγγελματίες ἀναγνωρίζονται.

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Μάρτη - ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη 1919

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1933 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXIV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Исправлено 28/III Ленин.

ПРОГРАММА

Российской Коммунистической партии (большевиков).

Принята 8-ым с'ездом партии 18—23 марта 1919 г.

Октябрьская революция (25 окт., 7 ноября, 1917 г.) въ России осуществила диктатуру пролетариата, начавшего при поддержке беднейшего крестьянства или полупролетариата, созидать основы коммунистического общества. Ход развития революции в Германии и Австро-Венгрии, рост революционного движения пролетариата во всех передовых странах, распространение советской формы этого движения, т.-е. такой, которая направлена прямо к осуществлению диктатуры пролетариата, все это показало, что началась эра всемирной пролетарской, коммунистической революции.

Эта революция явилась неизбежным результатом развития капитализма, господствующего пока в большинстве цивилизованных стран. Природу капитализма и буржуазного общества наша старая программа правильно, если не считать неточного названия партии социал-демократической, охарактеризовала в следующих положениях:

«Главную особенность такого общества составляет товарное производство на основе капиталистических производственных отношений, при которых самая важная и значительная часть средств производства и обращения товаров принадлежит небольшому по своей численности классу лиц, между тем как огромное большинство населения состоит из пролетариев и полупролетариев, вынужденных своим экономическим положением постоянно или периодически продавать свою рабочую силу, т.-е. поступать в наемники к капиталистам, и своим трудом создавать доход высших классов

*Наборщику: должно быть: С капиталом промышленным громадной концентрации.

ственно-производительного процесса для обеспечения благосостояния и всестороннего развития всех членов общества, социальная революция пролетариата уничтожит деление общества на классы и тем освободит все угнетенное человечество, так как положит конец всем видам эксплоатации одной части общества другою.

«Необходимое условие этой социальной революции составляет диктатура пролетариата, т.-е. завоевание пролетариатом такой политической власти, которая позволит ему подавить всякое сопротивление эксплоататоров. Ставя себе задачу сделать пролетариат способным выполнить свою великую историческую миссию, международная коммунистическая партия организует его в самостоятельную политическую партию, противостоящую всем буржуазным партиям, руководит всеми проявлениями его классовой борьбы, разоблачает перед ним непримиримую противоположность интересов эксплоататоров интересам эксплоатируемых и выясняет ему историческое значение и необходимые условия предстоящей социальной революции. Вместе с тем, она обнаруживает перед всей остальной трудящейся и эксплоатируемой массой безнадежность ее положения в капиталистическом обществе и необходимость социальной революции в интересах ее собственного освобождения от гнета капитала. Партия рабочего класса, коммунистическая партия, зовет в свои ряды все слои трудящегося и эксплоатируемого населения, поскольку они переходят на точку зрения пролетариата».

Процесс концентрации и централизации капитала, уничтожая свободную конкуренцию, привел в начале XX века к созданию могучих монополистических союзов капиталистов,— синдикатов, картелей, трестов,—получивших решающее значение во всей экономической жизни, к слиянию банкового капитала с громадной концентрацией капитала промышленного и к усиленному вывозу капитала в чужие страны. Тресты, охватывая целые группы капиталистических держав, начали экономический раздел мира, поделенного уже территориально между богатейшими странами. Эта эпоха финансового капитала, неизбежно обостряющая борьбу между капиталистическими государствами, есть эпоха империализма.

Отсюда неизбежно вытекают империалистические войны, войны за рынки сбыта, за сферу приложения капитала, за сырье и за рабочую силу, т.-е. за мировое господство и за власть над малыми и слабыми народностями. Именно такова первая великая империалистическая война 1914—1918 гг.

И чрезвычайно высокая степень развития мирового капитализма вообще; и смена свободной конкуренции государственно-монополистическим капитализмом; и подготовка банками, а равно союзами капиталистов, аппарата для общественного регулирования процесса производства и распределения продуктов; и стоящий в связи с ростом капиталистических монополий рост дороговизны и гнета

*Заметьте, что вы ошибаетесь. И первый корректор, как и в старой программе писал верно: эксплуатация. Слово французское: „exploitation", читается „эксплуатасион".
28.III.1919. Ленин.

дарства, грабя колониальные и слабые народы, дают возможность буржуазии, за счет добытой этим грабежом сверхприбыли, ставить в привилегированное положение и таким образом подкупать верхушки пролетариата, обезпечивать им в мирное время сносное мещанское существование и брать на службу себе вождей этого слоя. Оппортунисты и социал-шовинисты, будучи слугами буржуазии, являются прямыми классовыми врагами пролетариата, особенно теперь, когда они в союзе с капиталистами вооруженной рукой подавляют революционное движение пролетариата, как в своих, так и в чужих странах.

С другой стороны, буржуазным извращением социализма является течение „центра“, наблюдаемое равным образом во всех капиталистических странах, которое колеблется между социал-шовинистами и коммунистами, отстаивая единство с первыми и пытаясь возродить обанкротившийся II Интернационал. Руководителем борьбы пролетариата за его освобождение является лишь новый, третий, коммунистический интернационал, одним из отрядов котораго является Р. К. П. Этот Интернационал фактически создан образованием коммунистических партий из действительно пролетарских элементов прежних социалистических партий в ряде стран, а особенно в Германии, и формально основан в марте 1919 года на его первом С'езде в Москве. Коммунистический Интернационал, приобретающий все больше сочувствия в массах пролетариата всех стран не только в своем названии возвращается к марксизму, но и всем своим идейно-политическим содержанием, всеми своими действиями осуществляет революционное учение Маркса, очищенное от буржуазно-оппортунистических извращений. П- xx

Развивая конкретнее задачи пролетарской диктатуры применительно к России, главной особенностью которой является численное преобладание мелко-буржуазных слоев населения, Р. К. П. определяет эти задачи следующим образом:

В области обще-политической.

Наборщику: Не курсив, а жирный шрифт, какой был в первой корректуре

1. Буржуазная республика, даже самая демократическая, освящаемая лозунгами всенародной, общенациональной или внеклассовой воли, неизбежно оставалась на деле—въ силу того, что существовала частная собственность на землю и другие средства производства,—диктатурой буржуазии, машиной для эксплуатации и подавления громадного большинства трудящихся горсткой капиталистов. В противоположность этому, пролетарская или советская демократия превратила массовые организации, именно угнетенных капитализмом классовъ, пролетариев и беднейших крестьян—полупролетариев, т.-е. громадного большинства населения, в постоянную и единственную основу всего государственного аппарата, местного

xx Наборщику: малое тире, как на строке 6-ой сверху.

Ἡ πρώτη, πέμπτη καί ἕβδομη σελίδα τοῦ δεύτερου τυπογραφικοῦ δοκιμίου τοῦ «Προγράμματος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων)» μέ ἐπισημειώσεις καί διορθώσεις τοῦ Β.Ι. Λένιν. — 1919

Σμίκρυνση

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ (ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ)

Ἡ Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση τῆς 25 τοῦ Ὀχτώβρη (7 τοῦ Νοέμβρη) 1917 στή Ρωσία πραγματοποίησε τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, τό ὁποῖο ἄρχισε μέ τήν ὑποστήριξη τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς ἤ τοῦ μισοπρολεταριάτου νά οἰκοδομεῖ τίς βάσεις τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας. Ἡ πορεία ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία καί στήν Αὐστροουγγαρία, ἡ ἄνοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου σέ ὅλες τίς προηγμένες χῶρες, ἡ διάδοση τῆς σοβιετικῆς μορφῆς τοῦ κινήματος αὐτοῦ, δηλ. τῆς μορφῆς πού ἐπιδιώκει ἄμεσα τήν πραγματοποίηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ὅλα αὐτά ἔδειξαν ὅτι ἄρχισε ἡ ἐποχή τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς, τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης.

Ἡ ἐπανάσταση αὐτή ἦταν τό ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα τῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ πού κυριαρχεῖ ἀκόμη στίς περισσότερες πολιτισμένες χῶρες. Τή φύση τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ἀστικῆς κοινωνίας τό παλιό Πρόγραμμά μας, ἄν δέν παρθεῖ ὑπόψη ἡ ὄχι ἀκριβής ὀνομασία τοῦ Κόμματος σέ σοσιαλδημοκρατικό, τή χαρακτήρισε σωστά στίς παρακάτω θέσεις:

«Τή βασική ἰδιομορφία αὐτῆς τῆς κοινωνίας τήν ἀποτελεῖ ἡ ἐμπορευματική παραγωγή στή βάση τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς, ὅπου τό σπουδαιότερο καί σημαντικότερο μέρος τῶν μέσων παραγωγῆς καί κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων ἀνήκει σέ μιά μικρή ἀριθμητικά τάξη ἀτόμων, ἐνῶ ἡ τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπό προλετάριους καί μισοπρολετάριους πού εἶναι ἀναγκασμένοι ἀπό τήν οἰκονομική τους θέση νά πουλοῦν μόνιμα ἤ περιοδικά τήν

ἐργατική τους δύναμη, δηλ. νά μισθώνονται στούς καπιταλιστές καί μέ τήν ἐργασία τους νά δημιουργοῦν τά ἔσοδα τῶν ἀνώτερων τάξεων τῆς κοινωνίας.

Ὁ τομέας τῆς κυριαρχίας τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς διευρύνεται δλο καί περισσότερο, στό βαθμό πού ἡ διαρκής τελειοποίηση τῆς τεχνικῆς, μεγαλώνοντας τήν οἰκονομική σημασία τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων, ὁδηγεῖ στήν ἐκτόπιση τῶν μικρῶν αὐτοτελῶν παραγωγῶν, μετατρέποντας ἕνα μέρος τους σέ προλετάριους, περιορίζοντας τό ρόλο τῶν ὑπόλοιπων στήν κοινωνικοοικονομική ζωή, βάζοντάς τους σέ μερικές περιπτώσεις σέ περισσότερο ἤ λιγότερο πλήρη, σέ περισσότερο ἤ λιγότερο φανερή, σέ περισσότερο ἤ λιγότερο βαριά ἐξάρτηση ἀπό τό κεφάλαιο.

Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἡ ἴδια ἡ τεχνική πρόοδος δίνει τή δυνατότητα στούς ἐπιχειρηματίες νά χρησιμοποιοῦν δλο καί σέ μεγαλύτερη κλίμακα τήν ἐργασία τῆς γυναίκας καί τοῦ παιδιοῦ στό προτσές παραγωγῆς καί κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων. Καί ἐπειδή, ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ τεχνική πρόοδος ὁδηγεῖ στή σχετική μείωση τῶν ἀναγκῶν τῶν ἐπιχειρηματιῶν σέ ἐργατικά χέρια, ἡ ζήτηση ἐργατικῆς δύναμης ἀναπόφευκτα εἶναι λιγότερη ἀπό τήν προσφορά, μέ ἀποτέλεσμα νά μεγαλώνει ἡ ἐξάρτηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας ἀπό τό κεφάλαιο καί νά ἀνεβαίνει ὁ βαθμός ἐκμετάλλευσής της.

Ἡ κατάσταση αὐτή πραγμάτων στό ἐσωτερικό τῶν ἀστικῶν χωρῶν καί ἡ διαρκής ὄξυνση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τους στήν παγκόσμια ἀγορά κάνουν δλο καί πιό δύσκολη τήν πούληση τῶν ἐμπορευμάτων πού παράγονται σέ διαρκῶς αὐξανόμενη ποσότητα. Ἡ ὑπερπαραγωγή, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται στίς περισσότερο ἤ λιγότερο βαθιές βιομηχανικές κρίσεις καί τίς ὁποῖες ἀκολουθοῦν μεγαλύτερης ἤ μικρότερης διάρκειας περίοδοι βιομηχανικῆς στασιμότητας, ἀποτελεῖ τήν ἀναπόφευκτη συνέπεια τῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων στήν ἀστική κοινωνία. Οἱ κρίσεις καί οἱ περίοδοι τῆς βιομηχανικῆς στασιμότητας, μέ τή σειρά τους, καταστρέφουν ἀκόμη πιό πολύ τούς μικρούς παραγωγούς, μεγαλώνουν ἀκόμη πιό πολύ τήν ἐξάρτηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας ἀπό τό κεφάλαιο, ὁδηγοῦν ἀκόμη πιό γρήγορα στή σχετική καί καμιά φορά καί στήν ἀπόλυτη ἐπιδείνωση τῆς κατάστασης τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἔτσι λοιπόν, ἡ τελειοποίηση τῆς τεχνικῆς, πού σημαίνει ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας καί αὔξηση τοῦ κοινω-

νικοῦ πλούτου, προκαθορίζει στήν ἀστική κοινωνία τό μεγάλωμα τῆς κοινωνικῆς ἀνισότητας, τήν αὔξηση τῆς ἀπόστασης ἀνάμεσα στούς εὔπορους καί τούς ἄπορους, καί τό μεγάλωμα τῆς ἀνέχειας, τῆς ἀνεργίας καί διαφόρων ἄλλων στερήσεων πού ἀγκαλιάζουν ὅλο καί πλατύτερα στρώματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν.

Στό βαθμό ὅμως πού μεγαλώνουν καί ἀναπτύσσονται ὅλες αὐτές οἱ ἀντιθέσεις, πού ἀποτελοῦν χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, μεγαλώνει ἐπίσης καί ἡ δυσαρέσκεια τῶν ἐργαζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν ἀπό τήν ὑπάρχουσα τάξη πραγμάτων, αὐξάνει ὁ ἀριθμός καί ἡ συσπείρωση τῶν προλετάριων καί ὀξύνεται ἡ πάλη τους ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές τους. Ταυτόχρονα, ἡ τελειοποίηση τῆς τεχνικῆς, συγκεντροποιώντας τά μέσα παραγωγῆς καί κυκλοφορίας καί κοινωνικοποιώντας τό προτσές τῆς ἐργασίας στίς καπιταλιστικές ἐπιχειρήσεις, δημιουργεῖ ὅλο καί γρηγορότερα τήν ὑλική δυνατότητα τῆς ἀντικατάστασης τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς μέ τίς κομμουνιστικές, δηλ. τῆς κοινωνικῆς ἐκείνης ἐπανάστασης πού ἀποτελεῖ τόν τελικό σκοπό ὅλης τῆς δράσης τοῦ διεθνοῦς κομμουνιστικοῦ κόμματος, τό ὁποῖο εἶναι ὁ συνειδητός ἐκφραστής τοῦ ταξικοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ κοινωνική ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου, ἀντικαθιστώντας τήν ἀτομική ἰδιοκτησία στά μέσα παραγωγῆς καί κυκλοφορίας μέ τήν κοινωνική καί ἐφαρμόζοντας τή σχεδιομετρική ὀργάνωση τοῦ κοινωνικοῦ-παραγωγικοῦ προτσές γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς εὐημερίας καί τῆς ὁλόπλευρης ἀνάπτυξης ὅλων τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας, θά ἐξαλείψει τό χωρισμό τῆς κοινωνίας σέ τάξεις κι' ἔτσι θά ἀπελευθερώσει ὅλη τήν καταπιεζόμενη ἀνθρωπότητα, γιατί θά βάλει τέρμα σέ ὅλες τίς μορφές ἐκμετάλλευσης τῆς μιᾶς μερίδας τῆς κοινωνίας ἀπό τήν ἄλλη.

Ἀπαραίτητος ὅρος τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς ἐπανάστασης εἶναι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, δηλ. ἡ κατάκτηση ἀπό τό προλεταριάτο τῆς πολιτικῆς ἐκείνης ἐξουσίας πού θά τοῦ ἐπιτρέψει νά συντρίψει κάθε ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Τό διεθνές κομμουνιστικό κόμμα, βάζοντας γιά καθῆκον του νά κάνει τό προλεταριάτο ἱκανό νά ἐκπληρώσει τή μεγάλη ἱστορική ἀποστολή του, τό ὀργανώνει σέ αὐτοτελές πολιτικό κόμμα, πού ἀντιπαρατίθεται σέ ὅλα τά ἀστικά κόμματα, καθοδηγεῖ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ταξικῆς του πάλης, ξεσκεπάζει μπροστά στό προλεταριάτο τήν ἀνειρήνευτη ἀντίθεση ἀνάμεσα στά συμφέρον-

τα τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί στά συμφέροντα τῶν ἐκμεταλλευομένων καί τοῦ ἐξηγεῖ τήν ἱστορική σημασία καί τούς ἀπαραίτητους ὅρους τῆς ἐπικείμενης κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Ταυτόχρονα ἀποκαλύπτει μπροστά σέ ὅλη τήν ὑπόλοιπη ἐργαζόμενη καί ἐκμεταλλευόμενη μάζα τήν ἀπελπιστική της κατάσταση μέσα στήν καπιταλιστική κοινωνία καί τήν ἀνάγκη τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης πρός τό συμφέρον τῆς δικῆς της ἀπελευθέρωσης ἀπό τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου. Τό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τό Κομμουνιστικό κόμμα, καλεῖ στίς γραμμές του ὅλα τά στρώματα τοῦ ἐργαζόμενου καί ἐκμεταλλευόμενου πληθυσμοῦ, ἐφόσον ἀποδέχονται τίς ἀπόψεις τοῦ προλεταριάτου».

Τό προτσές συγκέντρωσης καί συγκεντροποίησης τοῦ κεφαλαίου, ἐξαλείφοντας τόν ἐλεύθερο ἀνταγώνισμό, ὁδήγησε στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα στή δημιουργία ἰσχυρῶν μονοπωλιακῶν ἑνώσεων τῶν καπιταλιστῶν — τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων, καρτέλ, τράστ — πού ἀπόκτησαν ἀποφασιστική σημασία σέ ὅλη τήν οἰκονομική ζωή, ὁδήγησε στή συγχώνευση τοῦ τραπεζικοῦ κεφαλαίου μέ τό βιομηχανικό κεφάλαιο πού σημείωσε τεράστια συγκέντρωση καί στήν αὔξηση τῆς ἐξαγωγῆς κεφαλαίου σέ ξένες χῶρες. Τά τράστ, ἀγκαλιάζοντας ὁλόκληρες ὁμάδες καπιταλιστικῶν κρατῶν, ἄρχισαν τό οἰκονομικό μοίρασμα τοῦ κόσμου, πού ἤδη εἶχε μοιραστεῖ ἐδαφικά ἀνάμεσα στίς πιό πλούσιες χῶρες. Ἡ ἐποχή αὐτή τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, πού ὀξύνει ἀναπόφευκτα τήν πάλη ἀνάμεσα στά καπιταλιστικά κράτη, εἶναι ἡ ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἀπό δῶ προέρχονται ἀναπόφευκτα οἱ ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι, οἱ πόλεμοι γιά ἀγορές κατανάλωσης, γιά σφαῖρες τοποθέτησης κεφαλαίου, γιά πρῶτες ὕλες καί ἐργατική δύναμη, δηλ. γιά τήν παγκόσμια κυριαρχία καί γιά τήν ἐξουσία πάνω στούς μικρούς καί ἀδύνατους λαούς. Τέτιος ἀκριβῶς ἦταν ὁ πρῶτος μεγάλος ἰμπεριαλιστικός πόλεμος τοῦ 1914-1918.

Καί τό ἐξαιρετικά ὑψηλό ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ γενικά· καί ἡ ἀντικατάσταση τοῦ ἐλεύθερου συναγωνισμοῦ μέ τόν κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό· καί ἡ προετοιμασία ἀπομέρους τῶν τραπεζῶν, καθώς καί ἀπομέρους τῶν ἑνώσεων τῶν καπιταλιστῶν, τοῦ μηχανισμοῦ γιά τήν κοινωνική ρύθμιση τοῦ προτσές τῆς παραγωγῆς καί τῆς κατανομῆς τῶν προϊόντων· καί τό μεγάλωμα τῆς ἀκρίβιας καί τῆς καταπίεσης τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπομέρους τῶν καπιταλιστικῶν συνδικάτων, πού συνδέεται μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν καπιταλιστικῶν

μονοπωλίων, ἡ ὑποδούλωση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό τό ἰμπεριαλιστικό κράτος, οἱ τεράστιες δυσκολίες στήν οἰκονομική καί πολιτική πάλη τοῦ προλεταριάτου· καί τά βάσανα, οἱ δυστυχίες, οἱ καταστροφές πού γεννᾶ ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος — ὅλα αὐτά ἔκαναν ἀναπόφευκτη τή χρεοκοπία τοῦ καπιταλισμοῦ καί τό πέρασμα σέ ἀνώτερο τύπο κοινωνικῆς οἰκονομίας.

Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος δέν μποροῦσε νά τελειώσει ὄχι μόνο μέ μιά δίκαιη εἰρήνη, ἀλλά καί γενικά μέ τό κλείσιμο ἀπό τίς ἀστικές κυβερνήσεις μιᾶς λίγο-πολύ σταθερῆς εἰρήνης. Ὁ πόλεμος αὐτός, στό δοσμένο στάδιο ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀναπόφευκτα μετατρεπόταν καί μετατρέπεται μπροστά στά μάτια μας σέ ἐμφύλιο πόλεμο τῶν ἐκμεταλλευόμενων ἐργαζόμενων μαζῶν μέ ἐπικεφαλῆς τους τό προλεταριάτο, ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Ἡ αὐξανόμενη πίεση ἀπομέρους τοῦ προλεταριάτου, καί ἰδιαίτερα οἱ νίκες του σέ μερικές χῶρες, δυναμώνουν τήν ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί προκαλοῦν ἀπό τήν πλευρά τους τή δημιουργία νέων μορφῶν διεθνοῦς ἕνωσης τῶν καπιταλιστῶν (Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν κτλ.) πού, ὀργανώνοντας σέ παγκόσμια κλίμακα τή συστηματική ἐκμετάλλευση ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς, κατευθύνουν τίς βασικές τους προσπάθειες στήν ἄμεση κατάπνιξη τῶν ἐπαναστατικῶν κινημάτων τοῦ προλεταριάτου ὅλων τῶν χωρῶν.

Ὅλα αὐτά ὁδηγοῦν ἀναπόφευκτα στό συνδυασμό τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στό ἐσωτερικό ὁρισμένων κρατῶν μέ τούς ἐπαναστατικούς πολέμους τόσο τῶν ἀμυνόμενων προλεταριακῶν χωρῶν, ὅσο καί τῶν καταπιεζόμενων λαῶν ἐνάντια στό ζυγό τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν.

Στήν κατάσταση αὐτή τά συνθήματα τοῦ πασιφισμοῦ, τοῦ διεθνοῦς ἀφοπλισμοῦ στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ, τῶν δικαστηρίων διαιτησίας κτλ. δέν εἶναι μόνο ἀντιδραστική οὐτοπία, ἀλλά καί ἀποτελοῦν ἀνοιχτή ἐξαπάτηση τῶν ἐργαζομένων, πού ἀποσκοπεῖ στόν ἀφοπλισμό τοῦ προλεταριάτου καί στήν ἀπόσπασή του ἀπό τό καθῆκον τοῦ ἀφοπλισμοῦ τῶν ἐκμεταλλευτῶν.

Μόνο ἡ προλεταριακή, ἡ κομμουνιστική ἐπανάσταση μπορεῖ νά βγάλει τήν ἀνθρωπότητα ἀπό τό ἀδιέξοδο πού δημιούργησε ὁ ἰμπεριαλισμός καί οἱ ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι. Ὅποιες κι’ ἄν εἶναι οἱ δυσκολίες τῆς ἐπανάστασης καί οἱ πιθανές προσωρινές ἀποτυχίες της, ἤ τά κύματα τῆς ἀντεπανάστασης, ἡ τελική νίκη τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀναπόφευκτη.

Ἡ νίκη αὐτή τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἀπαιτεῖ νά ὑπάρχει ἡ πιό μεγάλη ἐμπιστοσύνη, ἡ πιό στενή ἀδελφική συμμαχία καί ἡ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη ἑνότητα στήν ἐπαναστατική δράση τῆς ἐργατικῆς τάξης τῶν προηγμένων χωρῶν.

Οἱ ὅροι αὐτοί εἶναι ἀπραγματοποίητοι χωρίς τήν ἀποφασιστική ρήξη στά ζητήματα ἀρχῶν καί χωρίς τήν ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια στήν ἀστική ἐκείνη διαστρέβλωση τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού ἐπικράτησε στίς κορυφές τῶν ἐπίσημων σοσιαλδημοκρατικῶν καί σοσιαλιστικῶν κομμάτων.

Τέτια διαστρέβλωση ἀποτελεῖ, ἀπό τό ἕνα μέρος, τό ρεῦμα τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ, τοῦ σοσιαλισμοῦ στά λόγια καί σωβινισμοῦ στήν πράξη, τό καμουφλάρισμα τῆς ὑπεράσπισης τῶν ληστρικῶν συμφερόντων τῆς δικῆς τους ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης τόσο γενικά, ὅσο καί είδικά μέ τό ψεύτικο σύνθημα τῆς ὑπεράσπισης τῆς πατρίδας στόν καιρό τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου 1914-1918. Τό ρεῦμα αὐτό δημιουργήθηκε, γιατί τά προηγμένα καπιταλιστικά κράτη, ληστεύοντας τούς ἀποικιακούς καί ἀδύνατους λαούς, δίνουν τή δυνατότητα στήν ἀστική τάξη μέ τά ὑπερκέρδη πού ἔβγαζε ἀπό τή ληστεία αὐτή νά βάζει τίς κορυφές τοῦ προλεταριάτου σέ προνομιακή θέση, κι' ἔτσι νά ἐξαγοράζει τίς κορυφές αὐτές, νά ἐξασφαλίζει σ' αὐτές σέ εἰρηνική περίοδο μιά ὑποφερτή μικροαστική ὕπαρξη καί νά παίρνει στήν ὑπηρεσία της τούς ἡγέτες αὐτοῦ τοῦ στρώματος. Οἱ ὀπορτουνιστές καί οἱ σοσιαλσωβινιστές, ὄντας ὑπηρέτες τῆς ἀστικῆς τάξης, εἶναι ἀνοιχτοί ταξικοί ἐχθροί τοῦ προλεταριάτου, ἰδιαίτερα τώρα πού σέ συμμαχία μέ τούς καπιταλιστές καταπνίγουν μέ τά ὅπλα τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου τόσο στίς δικές τους, ὅσο καί στίς ξένες χῶρες.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἀστική διαστρέβλωση τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀποτελεῖ καί τό ρεῦμα τοῦ «κέντρου», πού παρατηρεῖται ἐπίσης σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες καί πού ταλαντεύεται ἀνάμεσα στούς σοσιαλσωβινιστές καί στούς κομμουνιστές, ὑπερασπίζοντας τήν ἑνότητα μέ τούς πρώτους καί προσπαθώντας νά ἀναζωογονήσει τή χρεοκοπημένη ΙΙ Διεθνή. Καθοδηγητής τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἀπελευθέρωσή του εἶναι μόνο ἡ νέα, ἡ ΙΙΙ, ἡ Κομμουνιστική Διεθνής, πού ἕνα ἀπό τά τμήματά της εἶναι τό ΚΚΡ. Ἡ Διεθνής αὐτή δημιουργήθηκε οὐσιαστικά σέ μιά σειρά χῶρες, καί ἰδιαίτερα στή Γερμανία, μέ τή διαμόρφωση τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων ἀπό τά πραγματικά προλεταρια-

κά στοιχεῖα τῶν παλιῶν Σοσιαλιστικῶν κομμάτων καί ἱδρύθηκε τυπικά τό Μάρτη τοῦ 1919 στό πρῶτο συνέδριό της στή Μόσχα. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής, ἀποκτώντας δλο καί μεγαλύτερες συμπάθειες στίς μάζες τοῦ προλεταριάτου δλων τῶν χωρῶν, ἐπιστρέφει στό μαρξισμό ὄχι μόνο μέ τόν τίτλο της, ἀλλά καί μέ δλο τό ἰδεολογικοπολιτικό περιεχόμενό της, μέ δλη τή δράση της ἐφαρμόζει τήν ἐπαναστατική διδασκαλία τοῦ Μάρξ, ξεκαθαρισμένη ἀπό τίς ἀστικές-ὀπορτουνιστικές διαστρεβλώσεις.

Τό ΚΚΡ, ἀναπτύσσοντας πιό συγκεκριμένα τά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στίς συνθῆκες τῆς Ρωσίας, πού βασική ἰδιομορφία της εἶναι ἡ ἀριθμητική ὑπεροχή τῶν μικροαστικῶν στοιχείων τοῦ πληθυσμοῦ, καθορίζει τά καθήκοντα αὐτά ὡς ἑξῆς:

Στόν τομέα τῆς γενικῆς πολιτικῆς

1. Ἡ ἀστική δημοκρατία, ἀκόμη καί ἡ πιό δημοκρατική, πού καθιερώθηκε μέ τά συνθήματα τῆς παλλαϊκῆς, πανεθνικῆς ἤ ἐξωταξικῆς θέλησης, ἀναπόφευκτα παρέμενε στήν πράξη — ἐφόσον ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει ἡ ἀτομική ἰδιοκτησία στή γῆ καί στά ἄλλα μέσα παραγωγῆς — δικτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης, μηχανή γιά τήν ἐκμετάλλευση καί τήν καταπίεση τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐργαζομένων ἀπό μιά χούφτα καπιταλιστές. Ἀντίθετα μ' αὐτό, ἡ προλεταριακή ἤ ἡ σοβιετική δημοκρατία μετάτρεψε τίς μαζικές ὀργανώσεις τῶν καταπιεζομένων ἀκριβῶς ἀπό τόν καπιταλισμό τάξεων, τῶν προλετάριων καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν — μισοπρολετάριων, δηλ. τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ, σέ μόνιμη καί μοναδική βάση δλου τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, τοῦ τοπικοῦ καί κεντρικοῦ, ἀπό τά κάτω ὡς τά πάνω. Ἔτσι τό Σοβιετικό κράτος πραγματοποίησε μαζί μέ τά ἄλλα, σέ ἀσύγκριτα πιό πλατιά μορφή ἀπό ὁπουδήποτε ἀλλοῦ, τήν τοπική καί περιφερειακή αὐτοδιοίκηση, χωρίς κανενός εἴδους διοριζόμενες ἀπό τά ἐπάνω ἀρχές. Τό Κόμμα ἔχει καθῆκον νά κάνει ἀκούραστη δουλιά γιά τήν ἔμπρακτη ἐφαρμογή τοῦ ἀνώτερου αὐτοῦ τύπου δημοκρατισμοῦ πού, γιά νά λειτουργήσει σωστά, ἀπαιτεῖ τή συνεχή ἄνοδο τοῦ ἐπιπέδου τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ὀργανωτικότητας καί τῆς πρωτοβουλίας τῶν μαζῶν.

2. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία, σέ ἀντίθεση μέ τήν ἀστική δημοκρατία πού κρύβει τόν ταξικό χαρακτήρα τοῦ κράτους της, ἀναγνωρίζει ἀνοιχτά τό ἀναπόφευκτο τοῦ ταξικοῦ χαρακτήρα κάθε κράτους, ἕως ὅτου δέν ἐκλείψει ἐντελῶς ὁ χωρισμός τῆς κοινωνίας σέ τάξεις καί μαζί μ' αὐτόν καί κάθε κρατική ἐξουσία. Τό Σοβιετικό κράτος ἀπό τήν ἴδια του τή φύση ἀποσκοπεῖ στήν κατάπνιξη τῆς ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτῶν, καί τό Σοβιετικό Σύνταγμα, ξεκινώντας ἀπό τό ὅτι κάθε ἐλευθερία ἀποτελεῖ ἀπάτη ἄν βρίσκεται σέ ἀντίθεση μέ τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργασίας ἀπό τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου, δέν σταματᾶ μπροστά στήν ἀφαίρεση τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Τό καθῆκον τοῦ Κόμματος τοῦ προλεταριάτου εἶναι νά καταπνίγει σταθερά τήν ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν καί νά παλεύει ἰδεολογικά ἐνάντια στίς βαθιά ριζωμένες προλήψεις σχετικά μέ τόν ἀπόλυτο χαρακτήρα τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν, καί ταυτόχρονα νά ἐξηγεῖ ὅτι ἡ στέρηση τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καί ὁποιοιδήποτε περιορισμοί τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἀναγκαῖοι καί ἐφαρμόζονται σάν προσωρινά ἐντελῶς μέτρα πάλης ἐνάντια στίς προσπάθειες τῶν ἐκμεταλλευτῶν νά ὑπερασπίσουν ἤ νά ἀποκαταστήσουν τά προνόμιά τους. Στό βαθμό πού θά ἐκλείπει ἡ ἀντικειμενική δυνατότητα ἐκμετάλλευσης ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο, θά ἐκλείπει καί ἡ ἀνάγκη τέτιων προσωρινῶν μέτρων καί τό Κόμμα θά ἐπιδιώκει τόν περιορισμό τους καί τήν πλήρη κατάργησή τους.

3. Ἡ ἀστική δημοκρατία περιοριζόταν στήν τυπική καθιέρωση τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν, ὅπως: τοῦ δικαιώματος τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ Τύπου, τό ἴδιο γιά ὅλους τούς πολίτες. Ὅμως στήν πραγματικότητα τόσο ἡ πρακτική τῆς διοίκησης, ὅσο καί ἡ οἰκονομική κυρίως ὑποδούλωση τῶν ἐργαζομένων καθιστοῦσαν πάντα ἀδύνατο γιά τούς ἐργαζόμενους νά κάνουν κάπως πλατιά χρήση στίς συνθῆκες τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας αὐτῶν τῶν δικαιωμάτων καί αὐτῶν τῶν ἐλευθεριῶν.

Ἀντίθετα, ἡ προλεταριακή δημοκρατία στή θέση τῆς τυπικῆς διακήρυξης τῶν δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν βάζει τήν οὐσιαστική παραχώρησή τους, πρίν ἀπ' ὅλα καί περισσότερο ἀπ' ὅλα, σ' ἐκεῖνες ἀκριβῶς τίς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ πού ἦταν καταπιεζόμενες ἀπό τόν καπιταλισμό, δηλ. στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά. Γι' αὐτό ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀπαλλοτριώνει ἀπό

τήν ἀστική τάξη τά κτίρια, τά τυπογραφεῖα, τίς ἀποθῆκες χαρτιοῦ κτλ. καί τά παραχωρεῖ στήν πλήρη δικαιοδοσία τῶν ἐργαζομένων καί τῶν ὀργανώσεών τους.

Καθῆκον τοῦ ΚΚΡ εἶναι νά τραβήξει όλο καί πιό πλατιές μάζες τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ γιά νά κάνουν χρήση τῶν δημοκρατικῶν δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν καί νά πλαταίνει τήν ὑλική δυνατότητα γι' αὐτό.

4. Ἡ ἀστική δημοκρατία στή διάρκεια αἰώνων διακήρυσσε τήν ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων ἀνεξάρτητα ἀπό φύλο, θρησκεία, φυλή καί ἐθνικότητα, όμως ὁ καπιταλισμός δέν ἐπέτρεψε πουθενά νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἰσοτιμία αὐτή, καί στό ἰμπεριαλιστικό στάδιό του οδήγησε στήν πιό μεγάλη ἔνταση τῆς φυλετικῆς καί ἐθνικῆς καταπίεσης. Μόνο ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἐπειδή εἶναι ἐξουσία τῶν ἐργαζομένων, μπόρεσε ὁλοκληρωτικά καί σέ ὅλους τούς τομεῖς γιά πρώτη φορά στόν κόσμο νά πραγματοποιήσει τήν ἰσοτιμία αὐτή ὥς τήν πλήρη ἐξάλειψη τῶν τελευταίων ἰχνῶν τῆς ἀνισότητας τῆς γυναίκας στόν τομέα τῶν ἔγγαμων σχέσεων καί γενικά τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου. Καθῆκον τοῦ Κόμματος στή σημερινή στιγμή εἶναι κυρίως ἡ ἰδεολογική καί διαπαιδαγωγητική δουλιά γιά νά ἐξαλειφθοῦν ὁλοκληρωτικά όλα τά ἴχνη τῆς ἀνισότητας καί τῶν προκαταλήψεων, ἰδιαίτερα ἀνάμεσα στά καθυστερημένα στρώματα τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς.

Τό Κόμμα, χωρίς νά περιορίζεται στήν τυπική ἰσοτιμία τῆς γυναίκας, ἐπιδιώκει νά τήν ἀπελευθερώσει ἀπό τά ὑλικά βάρη τοῦ ἀπαρχαιωμένου σπιτικοῦ νοικοκυριοῦ μέ τήν ἀντικατάστασή του μέ σπίτια-κομμοῦνες, δημόσια ἑστιατόρια, κεντρικά πλυντήρια, βρεφικούς σταθμούς κτλ.

5. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἐξασφαλίζοντας στίς ἐργαζόμενες μάζες ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι στήν ἀστική δημοκρατία καί στόν κοινοβουλευτισμό δυνατότητα νά κάνουν τίς ἐκλογές καί νά ἀνακαλοῦν τούς βουλευτές μέ τόν πιό εὔκολο καί προσιτό στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τρόπο, ταυτόχρονα ἐξαλείφει τίς ἀρνητικές πλευρές τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, ἰδιαίτερα τό χωρισμό τῆς νομοθετικῆς ἀπό τήν ἐκτελεστική ἐξουσία, τήν ἀπόσπαση τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν σωμάτων ἀπό τίς μάζες κ.ἄ.

Τό Σοβιετικό κράτος πλησιάζει τόν κρατικό μηχανισμό στίς μάζες ἐπίσης καί μέ τό ὅτι ἐκλογική μονάδα καί βασικός

πυρήνας τοῦ κράτους γίνεται ὄχι ἡ ἐδαφική περιφέρεια, ἀλλά ἡ παραγωγική μονάδα (τό ἐργοστάσιο, ἡ φάμπρικα).

Καθῆκον τοῦ Κόμματος εἶναι ὅπως, δουλεύοντας πρός τήν κατεύθυνση αὐτή, πετύχει τό παραπέρα πλησίασμα τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας στίς μάζες τῶν ἐργαζομένων πάνω στή βάση τῆς ὅλο καί πιό αὐστηρῆς καί πιό ὁλοκληρωμένης ἐφαρμογῆς ἀπό τίς μάζες τοῦ δημοκρατισμοῦ στήν πράξη, καί ἰδιαίτερα μέ τήν ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς τῆς ὑπευθυνότητας καί τῆς λογοδοσίας τῶν ὑπεύθυνων προσώπων.

6. Τή στιγμή πού ἡ ἀστική δημοκρατία, παρά τίς διακηρύξεις της, μετατρέπει τό στρατό σέ ὄργανο τῶν εὔπορων τάξεων, ξεχωρίζοντάς τον ἀπό τίς ἐργαζόμενες μάζες καί ἀντιπαραθέτοντάς τον σ' αὐτές, ἐξαλείφοντας ἤ δυσκολεύοντας τή δυνατότητα γιά τούς στρατιῶτες νά κάνουν χρήση τῶν πολιτικῶν τους δικαιωμάτων, τό Σοβιετικό κράτος συγχωνεύει στά ὄργανά του, στά Σοβιέτ, τούς ἐργάτες καί στρατιῶτες πάνω στή βάση τῆς πλήρους ἰσότητας τῶν δικαιωμάτων τους καί τῆς ἑνότητας τῶν συμφερόντων τους. Καθῆκον τοῦ Κόμματος εἶναι νά προασπίζει καί νά ἀναπτύσσει τήν ἑνότητα αὐτή τῶν ἐργατῶν καί τῶν στρατιωτῶν στά Σοβιέτ, δυναμώνοντας τήν ἀδιάρηκτη σύνδεση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων μέ τίς ὀργανώσεις τοῦ προλεταριάτου καί τῶν μισοπρολετάριων.

7. Ὁ καθοδηγητικός ρόλος τοῦ βιομηχανικοῦ προλεταριάτου τῆς πόλης σέ ὅλη τήν ἐπανάσταση, σάν τοῦ πιό συγκεντρωμένου, τοῦ πιό ἑνωμένου, πιό μορφωμένου καί ἀτσαλωμένου στήν πάλη τμήματος τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, ἐκδηλώθηκε τόσο κατά τήν ἴδια τή δημιουργία τῶν Σοβιέτ, ὅσο καί σέ ὅλη τήν πορεία τῆς ἐξέλιξής τους σέ ὄργανα ἐξουσίας. Αὐτό βρῆκε τήν ἔκφρασή του στό Σοβιετικό μας Σύνταγμα μέ τή διατήρηση ὁρισμένων πλεονεκτημάτων ὑπέρ τοῦ βιομηχανικοῦ προλεταριάτου σέ σύγκριση μέ τίς περισσότερο διασπαρμένες μικροαστικές μάζες στό χωριό.

Τό ΚΚΡ, ἐξηγώντας τόν προσωρινό χαρακτήρα τῶν πλεονεκτημάτων αὐτῶν, πού συνδέονται ἱστορικά μέ τίς δυσκολίες τῆς σοσιαλιστικῆς ὀργάνωσης τοῦ χωριοῦ, πρέπει νά ἐπιδιώκει τή σταθερή καί συστηματική χρησιμοποίηση τῆς θέσης αὐτῆς τοῦ βιομηχανικοῦ προλεταριάτου γιά νά συνενώσει, σέ ἀντίθεση μέ τά στενά συντεχνιακά καί ἐπαγγελματικά συμφέροντα πού τά καλλιεργοῦσε ὁ καπιταλισμός ἀνάμεσα στούς ἐργάτες, πιό στενά τίς πιό καθυστερημένες καί διασπαρμένες μάζες τῶν προλετάριων

καί μισοπρολετάριων τοῦ χωριοῦ, καθώς ἐπίσης καί τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς μέ τούς πρωτοπόρους ἐργάτες.

8. Μόνο χάρη στή σοβιετική ὀργάνωση τοῦ κράτους ἡ ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου μπόρεσε νά τσακίσει μονομιᾶς καί νά γκρεμίσει συθέμελα τόν παλιό, ἀστικό, ὑπαλληλικό καί δικαστικό κρατικό μηχανισμό. Ὡστόσο, τό ὄχι ἀρκετά ὑψηλό πολιτιστικό ἐπίπεδο τῶν πλατιῶν μαζῶν, ἡ ἔλλειψη τῆς ἀπαραίτητης πείρας διοίκησης στά στελέχη πού προωθοῦνται ἀπό τή μάζα στίς ὑπεύθυνες θέσεις, ἡ ἀνάγκη ἐσπευσμένης χρησιμοποίησης στίς δύσκολες συνθῆκες τῶν εἰδικῶν τῆς παλιᾶς σχολῆς καί ἡ ἀπόσπαση τοῦ πιό ἀναπτυγμένου στρώματος τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης σέ δουλιές στό στρατό ὁδήγησε στή μερική ἀναβίωση τῆς γραφειοκρατίας μέσα στό σοβιετικό σύστημα.

Τό ΚΚΡ, παλεύοντας μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο ἐνάντια στή γραφειοκρατία, ὑποστηρίζει γιά τήν πλήρη ὑπερνίκηση τοῦ κακοῦ αὐτοῦ τά παρακάτω μέτρα:

1. Νά χρησιμοποιεῖται ὑποχρεωτικά κάθε μέλος τοῦ Σοβιέτ στήν ἐκτέλεση μιᾶς ὁρισμένης δουλιᾶς στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους.

2. Νά ἀλλάζουν διαδοχικά οἱ ἐργασίες αὐτές, ἔτσι πού νά ἀγκαλιάσουν βαθμιαῖα ὅλους τούς κλάδους τῆς διοίκησης.

3. Βαθμιαία καθολική προσέλκυση ὅλου τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ στή δουλιά γιά τή διακυβέρνηση τοῦ κράτους.

Ἡ πλήρης καί ὁλόπλευρη ἐφαρμογή ὅλων αὐτῶν τῶν μέτρων, τά ὁποῖα ἀποτελοῦν ἕνα παραπέρα βῆμα στό δρόμο πού τράβηξε ἡ Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ, καί ἡ ἁπλοποίηση τῶν λειτουργιῶν τῆς διοίκησης μέ τό ἀνέβασμα τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργαζομένων ὁδηγοῦν στήν κατάργηση τῆς κρατικῆς ἐξουσίας.

Στόν τομέα τῶν ἐθνικῶν σχέσεων

9. Στό ἐθνικό ζήτημα τό ΚΚΡ καθοδηγεῖται ἀπό τίς ἑξῆς θέσεις:

1) Στό κέντρο τῆς προσοχῆς μπαίνει ἡ πολιτική τῆς προσέγγισης τῶν προλετάριων καί μισοπρολετάριων τῶν διαφόρων ἐθνικοτήτων μέ σκοπό τήν κοινή ἐπαναστατική πάλη γιά τήν ἀνατροπή τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης.

2) Γιά τήν ὑπερνίκηση τῆς δυσπιστίας τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῶν καταπιεζόμενων χωρῶν πρός τό προλεταριάτο τῶν κρατῶν πού καταπιέζουν τίς χῶρες αὐτές, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ κατάργηση ὅλων ἀνεξαίρετα τῶν προνομίων ὁποιασδήποτε ἐθνικῆς ὁμάδας, ἡ πλήρης ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν, ἡ ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος κρατικοῦ ἀποχωρισμοῦ τῶν ἀποικιῶν καί τῶν μή ἰσότιμων ἐθνῶν.

3) Γιά τόν ἴδιο σκοπό τό Κόμμα προτείνει, σάν μιά ἀπό τίς μεταβατικές μορφές περάσματος στήν πλήρη ἑνότητα, τήν ὁμοσπονδιακή ἕνωση τῶν κρατῶν, πού εἶναι ὀργανωμένα σύμφωνα μέ τό σοβιετικό πρότυπο.

4) Τό ΚΚΡ, στό ζήτημα σχετικά μέ τό ποιός εἶναι ὁ φορέας τῆς θέλησης τοῦ ἔθνους γιά τόν ἀποχωρισμό, ὑποστηρίζει τήν ἱστορική-ταξική ἄποψη, παίρνοντας ὑπόψη του σέ ποιά βαθμίδα τῆς ἱστορικῆς του ἀνάπτυξης βρίσκεται τό δοσμένο ἔθνος: στό δρόμο ἀπό τό μεσαίωνα πρός τήν ἀστική δημοκρατία ἤ ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία πρός τή σοβιετική ἤ τήν προλεταριακή δημοκρατία κτλ.

Πάντως, ἀπομέρους τοῦ προλεταριάτου τῶν ἐθνῶν πού καταπίεζαν ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερη περίσκεψη καί ἰδιαίτερη προσοχή ἀπέναντι στίς ἐπιβιώσεις τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῶν καταπιεζόμενων ἤ καί ἀνισότιμων ἐθνῶν. Μόνο μέ μιά τέτια πολιτική εἶναι ἐφικτή ἡ δημιουργία συνθηκῶν γιά μιά πραγματικά σταθερή, ἐθελοντική ἑνότητα τῶν ἐθνικά ἀνομοιογενῶν στοιχείων τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου, ὅπως τό ἔδειξε αὐτό ἡ πείρα τῆς συνένωσης μιᾶς σειρᾶς ἐθνικῶν Σοβιετικῶν δημοκρατιῶν γύρω ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία.

Στό στρατιωτικό τομέα

10. Στό στρατιωτικό τομέα τά καθήκοντα τοῦ κόμματος καθορίζονται ἀπό τίς ἑξῆς βασικές θέσεις:

1) Στήν ἐποχή τῆς ἀποσύνθεσης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῆς ἐξάπλωσης τοῦ ἐμφυλίου πολέμου δέν εἶναι δυνατή οὔτε ἡ διατήρηση τοῦ παλιοῦ στρατοῦ, οὔτε ἡ συγκρότηση νέου πάνω στή λεγόμενη ἐξωταξική ἤ πανεθνική βάση. Ὁ Κόκκινος Στρατός, σάν ὅπλο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, πρέπει ἀναγκαστικά νά ἔχει καθαρά ταξικό χαρακτήρα, δηλ. νά συγκροτεῖται ἀποκλειστικά ἀπό τό προλεταριάτο καί ἀπό τά συγγενικά μ' αὐτό μισοπρολεταριακά στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς. Μόνο μέ τήν ἐξάλει-

ψη τῶν τάξεων ἕνας παρόμοιος ταξικός στρατός θά μετατραπεῖ σέ παλλαϊκή σοσιαλιστική πολιτοφυλακή.

2) Εἶναι ἀπαραίτητη ἡ πιό πλατιά στρατιωτική ἐκπαίδευση ὅλων τῶν προλετάριων καί μισοπρολετάριων καί ἡ καθιέρωση τῆς διδασκαλίας τῶν σχετικῶν μαθημάτων στά σχολεῖα.

3) Ἡ δουλιά γιά τή στρατιωτική ἐκπαίδευση καί τή διαπαιδαγώγηση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ γίνεται πάνω στή βάση τῆς ταξικῆς συσπείρωσης καί τῆς σοσιαλιστικῆς διαφώτισης. Γι' αὐτό δίπλα στούς στρατιωτικούς διοικητές εἶναι ἀπαραίτητοι οἱ πολιτικοί ἐπίτροποι ἀπό σίγουρους καί μέ αὐταπάρνηση κομμουνιστές, καί ἡ δημιουργία σέ κάθε τμῆμα κομμουνιστικῶν πυρήνων γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐσωτερικῆς ἰδεολογικῆς συνοχῆς καί τῆς συνειδητῆς πειθαρχίας.

4) Σέ ἀντίθεση μέ τή συγκρότηση τοῦ παλιοῦ στρατοῦ εἶναι ἀπαραίτητα: ἕνα ὅσο τό δυνατό σύντομο χρονικό διάστημα ἐκπαίδευσης στούς στρατῶνες, ἡ προσέγγιση τῶν στρατώνων στόν τύπο τῶν στρατιωτικῶν καί στρατιωτικοπολιτικῶν σχολῶν, μιά ὅσο τό δυνατό στενή σύνδεση τῶν στρατιωτικῶν σχηματισμῶν μέ τίς φάμπρικες, τά ἐργοστάσια, τά συνδικάτα, τίς ὀργανώσεις τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ.

5) Ἡ ἀπαραίτητη ὀργανωτική συνοχή καί σταθερότητα μποροῦν νά προσδοθοῦν στό νεαρό ἐπαναστατικό στρατό μόνο μέ τή βοήθεια τοῦ σώματος τῶν ἀξιωματικῶν, στίς ἀρχές ἔστω καί τῶν κατώτερων, πού προέρχονται ἀπό τούς συνειδητούς ἐργάτες καί ἀγρότες. Ἡ κατάρτιση στελεχῶν τοῦ στρατοῦ ἀπό τούς πιό ἱκανούς καί πιό δραστήριους καί ἀφοσιωμένους στήν ὑπόθεση τοῦ σοσιαλισμοῦ στρατιῶτες ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα καθήκοντα στό ἔργο τῆς δημιουργίας στρατοῦ.

6) Εἶναι ἀπαραίτητη ἡ πιό πλατιά χρησιμοποίηση καί ἐφαρμογή τῆς ἐπιχειρησιακῆς καί τεχνικῆς πείρας τοῦ τελευταίου παγκόσμιου πολέμου. Γι' αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά χρησιμοποιηθοῦν πλατιά στή δουλιά τῆς ὀργάνωσης τοῦ στρατοῦ καί τῆς ἐπιχειρησιακῆς του καθοδήγησης οἱ στρατιωτικοί εἰδικοί πού πέρασαν τό σχολεῖο τοῦ παλιοῦ στρατοῦ. Ὅμως, ἀπαραίτητο ὅρο τῆς τέτιας χρησιμοποίησης ἀποτελεῖ ἡ συγκέντρωση τῆς πολιτικῆς καθοδήγησης τοῦ στρατοῦ καί τοῦ ὁλόπλευρου ἐλέγχου τοῦ σώματος τῶν ἀξιωματικῶν στά χέρια τῆς ἐργατικῆς τάξης.

7) Τό αἴτημα τῆς αἱρετότητας τῶν ἀξιωματικῶν, πού εἶχε τεράστια θεμελιακή σημασία ὁσοναφορᾶ τόν ἀστικό στρατό, ὅπου τό σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν ἐπιλεγόταν καί διαπαιδαγωγοῦν-

ταν σάν μηχανισμός τῆς ταξικῆς ὑποταγῆς τῶν στρατιωτῶν, καί μέσω τῶν στρατιωτῶν τῆς ὑποταγῆς τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, χάνει ἐντελῶς τή θεμελιακή σημασία του ὁσοναφορᾶ τόν ταξικό ἐργατοαγροτικό Κόκκινο Στρατό. Ὁ ἐνδεχόμενος συνδυασμός τῆς αἱρετότητας καί τοῦ διορισμοῦ ἐπιβάλλεται στόν ἐπαναστατικό ταξικό στρατό ἀποκλειστικά ἀπό πρακτικούς σκοπούς καί ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἐπίπεδο συγκρότησης πού ἔχει ἐπιτευχθεῖ, τό βαθμό συσπείρωσης τῶν στρατιωτικῶν τμημάτων, τήν ὕπαρξη διοικητῶν καί ἄλλα παρόμοια.

Στό δικαστικό τομέα

11. Ἡ προλεταριακή δημοκρατία, παίρνοντας ὅλη τήν ἐξουσία στά χέρια της καί καταργώντας ἐντελῶς τά ὄργανα τῆς ἀστικῆς κυριαρχίας — τά δικαστήρια τῆς παλιᾶς συγκρότησης — ἔβαλε στή θέση τῆς διατύπωσης τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας «αἱρετότητα τῶν δικαστῶν ἀπό τό λαό» τό ταξικό σύνθημα «αἱρετότητα τῶν δικαστῶν ἀπό τίς γραμμές τῶν ἐργαζομένων μόνο ἀπό τούς ἐργαζόμενους» καί τό ἐφάρμοσε σέ ὅλη τήν ὀργάνωση τῶν δικαστηρίων, ἐξισώνοντας ταυτόχρονα καί τά δυό φύλα σέ ὅλα τά δικαιώματα τόσο στήν ἐκλογή τῶν δικαστῶν, ὅσο καί στήν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων τοῦ δικαστῆ.

Γιά τήν προσέλκυση στό ἔργο τῆς δικαιοσύνης τῶν πιό πλατιῶν μαζῶν τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχῆς ἀγροτιᾶς καθιερώθηκε ἡ συμμετοχή στά δικαστήρια διαρκῶς ἐναλλασσόμενων προσωρινῶν δικαστῶν-συνέδρων, μέ τήν προσέλκυση τῶν μαζικῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, τῶν συνδικάτων κτλ. στό ἔργο τῆς κατάρτισης τῶν καταλόγων.

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία, δημιουργώντας τό ἑνιαῖο λαϊκό δικαστήριο σέ ἀντικατάσταση τῆς ἀτέλειωτης σειρᾶς τῶν παλιῶν δικαστηρίων μέ τήν πολύμορφη συγκρότηση καί μέ τίς πολλαπλές βαθμίδες, ἁπλοποίησε τή συγκρότηση τῶν δικαστηρίων, τά ἔκανε ἐντελῶς προσιτά στόν πληθυσμό καί ἐξάλειψε κάθε γραφειοκρατία στή διεκπεραίωση τῶν ὑποθέσεων.

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία, καταργώντας τούς νόμους τῶν κυβερνήσεων πού ἀνατράπηκαν, ἔδοσε ἐντολή στούς δικαστές πού ἐκλέγονται ἀπό τά Σοβιέτ νά ἐκπληρώνουν τή θέληση τοῦ προλεταριάτου, ἐφαρμόζοντας τά διατάγματά του καί σέ περίπτωση πού λείπει τό ἀντίστοιχο διάταγμα ἤ δέν εἶναι ὁλοκληρωμένο, νά καθοδηγοῦνται ἀπό τή σοσιαλιστική ἀντίληψη δικαίου.

Στόν τομέα τῆς ἐπιβολῆς ποινῶν τά ὀργανωμένα μέ τόν τρόπο αὐτό δικαστήρια ὁδήγησαν ἤδη στή ριζική ἀλλαγή τοῦ χαρακτήρα τῆς ποινῆς, ἐφαρμόζοντας σέ πλατιά κλίμακα τήν καταδίκη μέ ἀναστολή, καθιερώνοντας σάν μέτρο ποινῆς τήν κοινωνική ἐπίκριση, ἀντικαθιστώντας τή στέρηση τῆς ἐλευθερίας μέ τήν ὑποχρεωτική ἐργασία καί μέ διατήρηση τῆς ἐλευθερίας, ἀντικαθιστώντας τίς φυλακές μέ διαπαιδαγωγητικά ἱδρύματα καί δίνοντας τή δυνατότητα νά μπεῖ σέ ἐφαρμογή ἡ πρακτική τῶν συντροφικῶν δικαστηρίων.

Τό ΚΚΡ, ὑποστηρίζοντας τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῶν δικαστηρίων πρός τήν κατεύθυνση αὐτή, πρέπει νά ἐπιδιώξει ὥστε ὅλοι ἀνεξαίρετα οἱ ἐργαζόμενοι νά πάρουν μέρος στήν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων τοῦ δικαστῆ καί νά ἀντικατασταθεῖ ὁριστικά τό σύστημα τῶν ποινῶν μέ ἕνα σύστημα μέτρων διαπαιδαγωγητικοῦ χαρακτήρα.

Στόν τομέα τῆς λαϊκῆς παιδείας

12. Στόν τομέα τῆς λαϊκῆς παιδείας τό ΚΚΡ βάζει γιά καθῆκον του νά ἀποπερατώσει τό ἔργο πού ἄρχισε μέ τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση τοῦ 1917, τό ἔργο τῆς μετατροπῆς τοῦ σχολείου ἀπό ὅπλο ταξικῆς κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης σέ ὅπλο ὁλοκληρωτικῆς ἐξάλειψης τοῦ χωρισμοῦ τῆς κοινωνίας σέ τάξεις, σέ ὅπλο κομμουνιστικῆς ἀναμόρφωσης τῆς κοινωνίας.

Στήν περίοδο τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, δηλ. στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τῶν συνθηκῶν πού κάνουν δυνατή τήν πλήρη πραγματοποίηση τοῦ κομμουνισμοῦ, τό σχολεῖο δέν πρέπει νά εἶναι μόνο φορέας τῶν ἀρχῶν τοῦ κομμουνισμοῦ γενικά, ἀλλά καί φορέας τῆς ἰδεολογικῆς, ὀργανωτικῆς, διαπαιδαγωγητικῆς ἐπιροῆς τοῦ προλεταριάτου στά μισοπρολεταριακά καί μή προλεταριακά στρώματα τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν γιά τή διαπαιδαγώγηση γενιᾶς, ἱκανῆς νά ἐγκαθιδρύσει ὁριστικά τόν κομμουνισμό. Τό ἄμεσο καθῆκον στόν τομέα αὐτό εἶναι σήμερα ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τῶν ἑξῆς βάσεων τοῦ σχολικοῦ καί διαφωτιστικοῦ ἔργου, πού ἤδη ἔχουν μπεῖ ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία:

1) Ἡ καθιέρωση τῆς δωρεάν καί ὑποχρεωτικῆς γενικῆς καί πολυτεχνικῆς (πού δίνει θεωρητικές καί πρακτικές γνώσεις γιά ὅλους τούς βασικούς κλάδους τῆς παραγωγῆς) ἐκπαίδευσης γιά ὅλα τά παιδιά καί τῶν δυό φύλων μέχρι 17 χρονῶν.

2) Ἡ δημιουργία δικτύου ἱδρυμάτων προσχολικῆς ἡλικίας: βρεφικῶν σταθμῶν, παιδικῶν σταθμῶν, ἑστιῶν κτλ. μέ σκοπό τήν καλυτέρευση τῆς κοινωνικῆς διαπαιδαγώγησης καί τή χειραφέτηση τῆς γυναίκας.

3) Ἡ πλήρης ἐφαρμογή τῶν ἀρχῶν τοῦ ἑνιαίου σχολείου ἐργασίας μέ διδασκαλία στή μητρική γλώσσα, μέ μικτή ἐκπαίδευση καί τῶν δυό φύλων, σχολείου ἀπόλυτα κοσμικοῦ, δηλ. ἀπαλλαγμένου ἀπό ὁποιαδήποτε θρησκευτική ἐπίδραση, σχολείου πού συνδυάζει στενά τήν ἐκπαίδευση μέ τήν κοινωνική παραγωγική δουλιά καί προετοιμάζει ὁλόπλευρα ἀναπτυγμένα μέλη τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας.

4) Ἡ χορήγηση σέ ὅλους τούς μαθητές τροφῆς, ρουχισμοῦ, παπουτσιῶν καί διδακτικῶν βιβλίων σέ βάρος τοῦ κράτους.

5) Ἡ κατάρτιση νέων ἐκπαιδευτικῶν στελεχῶν διαποτισμένων μέ τίς ἰδέες τοῦ κομμουνισμοῦ.

6) Ἡ προσέλκυση τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ νά συμμετέχει δραστήρια στό ἔργο τῆς παιδείας (ἀνάπτυξη τῶν «συμβουλίων λαϊκῆς μόρφωσης», κινητοποίηση τῶν ἐργαζομένων κτλ.).

7) Ἡ ὁλόπλευρη κρατική βοήθεια στήν αὐτομόρφωση καί στήν αὐτοανάπτυξη τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν (δημιουργία δικτύου ἱδρυμάτων ἐξωσχολικῆς μόρφωσης: βιβλιοθηκῶν, σχολείων γιά τούς ἐνήλικους, οἴκων τοῦ λαοῦ καί λαϊκῶν πανεπιστημίων, φροντιστηρίων, διαλέξεων, κινηματογράφων, στούντιων κτλ.).

8) Ἡ πλατιά ἀνάπτυξη τῆς ἐπαγγελματικῆς μόρφωσης γιά τά ἄτομα ἡλικίας ἀπό 17 χρονῶν καί πάνω σέ σύνδεση μέ τίς γενικές πολυτεχνικές γνώσεις.

9) Τό πλατύ ἄνοιγμα τῶν θυρῶν τῶν ἀνώτερων σχολῶν γιά ὅλους ὅσοι ἐπιθυμοῦν νά σπουδάσουν, καί σέ πρώτη γραμμή γιά τούς ἐργάτες· ἡ χρησιμοποίηση γιά ἐκπαιδευτική δουλιά στίς ἀνώτερες σχολές ὅλων, ὅσοι μποροῦν ἐκεῖ νά διδάξουν· ἡ ἐξάλειψη ὅλων τῶν παντός εἴδους τεχνητῶν ἐμποδίων ἀνάμεσα στίς φρέσκες ἐπιστημονικές δυνάμεις καί στίς ἕδρες· ἡ ὑλική ἐξασφάλιση τῶν σπουδαστῶν μέ σκοπό νά δοθεῖ πραγματική δυνατότητα στούς προλετάριους καί στούς ἀγρότες νά σπουδάσουν στίς ἀνώτερες σχολές.

10) Εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητο νά ἀνοίξουμε καί νά κάνουμε προσιτούς στούς ἐργαζόμενους ὅλους τούς θησαυρούς τῆς τέχνης, πού δημιουργήθηκαν πάνω στή βάση τῆς ἐκμετάλλευσης τῆς ἐργασίας τους καί πού βρίσκονταν ὥς τώρα στήν ἀποκλειστική διάθεση τῶν ἐκμεταλλευτῶν.

11) Ἡ ἀνάπτυξη τῆς πιό πλατιᾶς προπαγάνδας τῶν κομμουνιστικῶν ἰδεῶν καί ἡ χρησιμοποίηση γιά τό σκοπό αὐτό τοῦ μηχανισμοῦ καί τῶν μέσων τῆς κρατικῆς ἐξουσίας.

Στόν τομέα τῶν θρησκευτικῶν σχέσεων

13. Σέ σχέση μέ τή θρησκεία τό ΚΚΡ δέν μένει ἱκανοποιημένο μέ τό χωρισμό τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος καί τοῦ σχολείου ἀπό τήν ἐκκλησία, πού ἔγινε ἤδη μέ διάταγμα, δηλ. μέ τά μέτρα πού ἡ ἀστική δημοκρατία τά ἀναφέρει στά προγράμματά της, ὅμως πουθενά στόν κόσμο δέν τά ἐφάρμοσε ὁλοκληρωτικά, γιατί ὑπάρχει στήν πράξη ἡ πολύμορφη σύνδεση τοῦ κεφαλαίου μέ τή θρησκευτική προπαγάνδα.

Τό ΚΚΡ καθοδηγεῖται ἀπό τήν πεποίθηση ὅτι μόνο ὁ σχεδιασμός καί ἡ συνειδητότητα σέ ὅλη τήν κοινωνικοοικονομική δράση τῶν μαζῶν θά φέρει τήν πλήρη ἀπονέκρωση τῶν θρησκευτικῶν προλήψεων. Τό Κόμμα ἐπιδιώκει τήν πλήρη ἐξάλειψη τῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στίς ἐκμεταλλεύτριες τάξεις καί στήν ὀργάνωση τῆς θρησκευτικῆς προπαγάνδας, συμβάλλοντας στήν οὐσιαστική ἀπαλλαγή τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ἀπό τίς θρησκευτικές προλήψεις καί ὀργανώνοντας τήν πιό πλατιά ἐπιστημονική-διαφωτιστική καί ἀντιθρησκευτική προπαγάνδα. Ταυτόχρονα εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀποφεύγεται μέ προσοχή κάθε ἐνέργεια πού προσβάλλει τά αἰσθήματα τῶν θρησκευομένων καί ὁδηγεῖ ἁπλῶς καί μόνο στήν ἑδραίωση τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ.

Στόν οἰκονομικό τομέα

1. Νά συνεχιστεῖ σταθερά καί νά ἀποπερατωθεῖ ἡ ἀπαλλοτρίωση τῆς ἀστικῆς τάξης πού ἄρχισε καί κύρια καί βασικά τελείωσε ἤδη, ἡ μετατροπή τῶν μέσων παραγωγῆς καί κυκλοφορίας σέ ἰδιοκτησία τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, δηλ. σέ κοινή ἰδιοκτησία ὅλων τῶν ἐργαζομένων.

2. Ἡ ὁλόπλευρη ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας νά μπεῖ σάν τό κύριο καί βασικό πού καθορίζει ὅλη τήν οἰκονομική πολιτική τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Λόγω τοῦ μεγάλου οἰκονομικοῦ χάους, στό ὁποῖο βρίσκεται ἡ χώρα, πρέπει νά ὑποταχθοῦν τά πάντα στόν πρακτικό σκοπό τῆς ἄμεσης καί μέ κάθε τρόπο αὔξησης τῆς ποσότητας τῶν πιό ἀναγκαίων γιά τόν πληθυσμό προϊόντων. Σχετικά μ' αὐτό μόνο τά πρακτικά ἀποτε-

λέσματα πρέπει ν' ἀποτελοῦν τό μέτρο τῆς ἐπιτυχίας τῆς δουλιᾶς τοῦ κάθε σοβιετικοῦ ἱδρύματος πού συνδέεται μέ τή λαϊκή οἰκονομία.

Ταυτόχρονα εἶναι ἀπαραίτητο στήν πρώτη γραμμή νά δοθεῖ προσοχή στά ἑξῆς:

3. Ἡ ἀποσύνθεση τῆς οἰκονομίας τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ μᾶς ἄφησε κληρονομιά στήν πρώτη περίοδο τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης ἕνα ὁρισμένο χάος στήν ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς καί στή διεύθυνσή της. Γι' αὐτό προβάλλει ἀκόμα πιό ἐπιτακτικά, σάν ἕνα ἀπό τά θεμελιακά καθήκοντα ἡ συνένωση στόν ἀνώτατο βαθμό ὅλης τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας τῆς χώρας μέ βάση ἕνα γενικό κρατικό σχέδιο· ἡ πιό μεγάλη συγκεντροποίηση τῆς παραγωγῆς μέ τήν ἔννοια τῆς συνένωσής της κατά ξεχωριστούς κλάδους καί κατά ὁμάδες κλάδων καί τῆς συγκέντρωσής της στίς καλύτερες παραγωγικές μονάδες καί μέ τήν ἔννοια τῆς ταχύτητας ἐκπλήρωσης τῶν οἰκονομικῶν καθηκόντων· ἡ καλύτερη ρύθμιση ὅλου τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ, ἡ ὀρθολογιστική καί μέ πνεῦμα οἰκονομίας χρησιμοποίηση ὅλων τῶν ὑλικῶν πόρων τῆς χώρας.

Ταυτόχρονα εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐπιδειχτεῖ φροντίδα γιά τή διεύρυνση τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας καί τῶν πολιτιστικῶν σχέσεων μέ τούς ἄλλους λαούς, ἐπιδιώκοντας παράλληλα νά καταρτιστεῖ ἕνα νέο οἰκονομικό σχέδιο μέ τούς λαούς ἐκείνους πού πέρασαν ἤδη στό σοβιετικό σύστημα.

4. Σχετικά μέ τή μικρή βιομηχανία καί τή βιοτεχνία εἶναι ἀπαραίτητη ἡ πλατιά χρησιμοποίησή της μέ τήν ἀνάθεση κρατικῶν παραγγελιῶν στούς βιοτέχνες· νά συμπεριληφθεῖ ἡ βιοτεχνία καί ἡ μικρή βιομηχανία στό γενικό σχέδιο ἐφοδιασμοῦ μέ πρῶτες ὕλες καί καύσιμα, καθώς ἐπίσης καί νά ὑποστηριχτεῖ οἰκονομικά μέ τόν ὅρο τῆς συνένωσης τῶν ξεχωριστῶν βιοτεχνῶν, τῶν βιοτεχνικῶν συνεταιρισμῶν, τῶν παραγωγικῶν συνεταιρισμῶν καί τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων σέ πιό μεγάλες παραγωγικές καί βιομηχανικές μονάδες· νά ἐνθαρυνθοῦν οἱ τέτιες ἑνώσεις μέ τήν παραχώρηση σ' αὐτές οἰκονομικῶν πλεονεκτημάτων πού ἀποβλέπουν μαζί καί μέ τά ἄλλα μέτρα στό νά παραλύσει ἡ ἐπιδίωξη τῶν βιοτεχνῶν νά μετατραποῦν σέ μικροβιομήχανους καί στό νά γίνει ἀνώδυνο τό πέρασμα τῶν καθυστερημένων αὐτῶν μορφῶν παραγωγῆς στήν πιό ἀνώτερη, στή μεγάλη ἐκμηχανισμένη βιομηχανία.

5. Ὁ ὀργανωτικός μηχανισμός τῆς κοινωνικοποιημένης βιομηχανίας πρέπει νά στηρίζεται κυρίως στά συνδικάτα. Τά συνδικάτα πρέπει ὅλο καί πιό πολύ νά ἀπαλλάσσονται ἀπό τή συντεχνιακή στενότητα καί νά μετατρέπονται σέ μεγάλες παραγωγικές ἑνώσεις πού νά ἀγκαλιάζουν τήν πλειοψηφία, καί βαθμιαῖα ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς ἐργαζόμενους τοῦ δοσμένου κλάδου παραγωγῆς.

Τά συνδικάτα, συμμετέχοντας ἤδη, σύμφωνα μέ τούς νόμους τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας καί τήν καθιερωμένη πρακτική, σέ ὅλα τά τοπικά καί κεντρικά ὄργανα διεύθυνσης τῆς βιομηχανίας, πρέπει νά συγκεντρώσουν οὐσιαστικά στά χέρια τους ὁλόκληρη τή διεύθυνση ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, σάν ἑνιαίου οἰκονομικοῦ συνόλου. Τά συνδικάτα, ἐξασφαλίζοντας ἔτσι τήν ἀδιάρηκτη σύνδεση ἀνάμεσα στήν κεντρική κρατική διεύθυνση, στή λαϊκή οἰκονομία καί στίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων, ὀφείλουν νά τραβήξουν τίς μάζες τῶν ἐργαζομένων ὅσο μποροῦν πιό πλατιά στήν ἄμεση δουλιά τῆς διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας. Ἡ συμμετοχή τῶν συνδικάτων στή διεύθυνση τῆς οἰκονομίας καί τό τράβηγμα σ' αὐτή τή δουλιά τῶν πλατιῶν μαζῶν ἀποτελεῖ παράλληλα καί τό κυριότερο μέσο πάλης κατά τῆς γραφειοκρατικοποίησης τοῦ οἰκονομικοῦ μηχανισμοῦ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί δίνει τή δυνατότητα νά μπεῖ πραγματικά λαϊκός ἔλεγχος στά ἀποτελέσματα τῆς παραγωγῆς.

6. Ἡ ἀπαραίτητη γιά τή σχεδιομετρική ἀνάπτυξη τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας χρησιμοποίηση στόν ἀνώτατο βαθμό ὅλης τῆς ὑπάρχουσας στό κράτος ἐργατικῆς δύναμης, ἡ σωστή κατανομή καί ἀνακατανομή της τόσο ἀνάμεσα στίς διάφορες γεωγραφικές περιοχές, ὅσο καί ἀνάμεσα στούς διάφορους κλάδους τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, πρέπει νά ἀποτελέσει τό ἄμεσο καθῆκον τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πού μπορεῖ νά ἐκπληρωθεῖ μόνο σέ στενή συνεργασία μέ τά συνδικάτα. Ἡ κινητοποίηση ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία ὅλου ἀνεξαίρετα τοῦ ἱκανοῦ γιά ἐργασία πληθυσμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν συνδικάτων, γιά τήν ἐκτέλεση ὁρισμένων κοινωνικῶν ἐργασιῶν, πρέπει νά ἐφαρμόζεται ἀσύγκριτα πιό πλατιά καί πιό συστηματικά ἀπ' ὅ,τι γινόταν ὥς τά τώρα.

7. Στίς συνθῆκες κατάρευσης τῆς καπιταλιστικῆς ὀργάνωσης τῆς ἐργασίας οἱ παραγωγικές δυνάμεις τῆς χώρας μποροῦν νά

ἀνασυγκροτηθοῦν καί νά ἀναπτυχθοῦν, καί ὁ σοσιαλιστικός τρόπος παραγωγῆς μπορεῖ νά στερεωθεῖ μόνο στή βάση τῆς συντροφικῆς πειθαρχίας τῶν ἐργαζομένων, τῆς μέγιστης πρωτοβουλίας τους, τοῦ αἰσθήματος τῆς εὐθύνης καί τοῦ πιό αὐστηροῦ ἀμοιβαίου ἐλέγχου τους πάνω στήν ἀποδοτικότητα τῆς ἐργασίας.

Γιά νά ἐπιτευχθεῖ ὁ σκοπός αὐτός χρειάζεται μιά ἐπίμονη, συστηματική δουλιά γιά τήν ἀναδιαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν, πού τώρα διευκολύνεται ἀκριβῶς, γιατί οἱ μάζες βλέπουν στήν πράξη τήν ἀπομάκρυνση τοῦ καπιταλιστῆ, τοῦ τσιφλικᾶ καί τοῦ ἔμπορου καί μέ τήν πρακτική τους πείρα καταλήγουν στήν πεποίθηση ὅτι τό ἐπίπεδο τῆς εὐημερίας τους ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικά ἀπό τήν πειθαρχικότητα τῆς δικῆς τους ἐργασίας.

Στή δουλιά αὐτή γιά τή δημιουργία τῆς νέας, τῆς σοσιαλιστικῆς πειθαρχίας τόν κυριότερο ρόλο θά τόν παίξουν τά συνδικάτα. Τά συνδικάτα, ξεκόβοντας ἀπό τά παλιά καλούπια, πρέπει, γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ νά ἐφαρμόζουν καί νά δοκιμάζουν στήν πράξη ποικιλόμορφα μέτρα, ὅπως: τήν καθιέρωση τοῦ συστήματος λογοδοσίας, τῆς νόρμας ἀπόδοσης, τήν καθιέρωση τῆς ὑπευθυνότητας μπροστά στά εἰδικά συντροφικά ἐργατικά δικαστήρια κτλ.

8. Τό ἴδιο τό καθῆκον τῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ἀπαιτεῖ τήν ἄμεση, πλατιά καί ὁλόπλευρη χρησιμοποίηση τῶν εἰδικῶν τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνικῆς, πού κληρονομήσαμε ἀπό τόν καπιταλισμό, ἄν καί στίς περισσότερες περιπτώσεις εἶναι διαποτισμένοι ἀναπόφευκτα ἀπό τήν ἀστική κοσμοθεωρία καί τίς ἀστικές συνήθειες. Τό Κόμμα κρίνει ὅτι ἡ περίοδος τῆς ἔντονης πάλης ἐνάντια στό στρῶμα αὐτό, ἡ ὁποία προκλήθηκε ἀπό τό ὀργανωμένο ἀπό τό στρῶμα αὐτό σαμποτάζ, τέλειωσε μιά πού τό σαμποτάζ αὐτό γενικά τσακίστηκε. Τό Κόμμα πρέπει, σέ στενή συμμαχία μέ τά συνδικάτα, νά ἐφαρμόσει τήν προηγούμενη γραμμή του: ἀπό τή μιά μεριά νά μήν κάνει οὔτε τήν παραμικρότερη πολιτική ὑποχώρηση στό ἀστικό αὐτό στρῶμα καί νά συντρίβει ἀμείλικτα κάθε ἀντεπαναστατική ἀπόπειρά του, καί ἀπό τήν ἄλλη, νά παλεύει ἐπίσης ἀμείλικτα ἐνάντια στή φαινομενικά ριζοσπαστική, ἀλλά στήν πραγματικότητα ἀνόητη ἀλαζονεία ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι εἶναι τάχα σέ θέση νά ὑπερνικήσουν τόν καπιταλισμό καί τό ἀστικό σύστημα, χωρίς νά διδαχτοῦν ἀπό τούς ἀστούς εἰδικούς, χωρίς νά τούς χρησιμο-

ποιήσουν, χωρίς νά φοιτήσουν σέ ἕνα μακρόχρονο σχολεῖο δουλιᾶς δίπλα σ' αὐτούς.

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία, στήν προσπάθειά της νά φτάσει στήν ἰσότητα τῆς ἀμοιβῆς γιά κάθε ἐργασία καί στόν ὁλοκληρωμένο κομμουνισμό, δέν μπορεῖ νά βάλει γιά καθῆκον της τήν ἄμεση πραγματοποίηση τῆς ἰσότητας αὐτῆς στή δοσμένη στιγμή πού γίνονται τά πρῶτα μόνο βήματα στό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀφήσουμε γιά ἕνα ὁρισμένο χρονικό διάστημα πιό μεγάλη ἀμοιβή γιά τούς εἰδικούς, γιά νά μποροῦν νά δουλεύουν ὄχι χειρότερα, ἀλλά καλύτερα ἀπό πρίν, καί γιά τόν ἴδιο σκοπό δέν πρέπει νά ἐγκαταλείψουμε καί τό σύστημα τῶν βραβείων γιά τήν πιό πετυχημένη καί ἰδιαίτερα γιά τήν ὀργανωτική δουλιά.

Εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητο νά δημιουργήσουμε γιά τούς ἀστούς εἰδικούς ἀτμόσφαιρα συντροφικῆς κοινῆς ἐργασίας, χέρι-χέρι μέ τή μάζα τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν πού τούς καθοδηγοῦν οἱ συνειδητοί κομμουνιστές, καί ἔτσι νά συμβάλλουμε στήν ἀμοιβαία κατανόηση καί προσέγγιση τῶν ἐργατῶν τῆς σωματικῆς καί τῆς διανοητικῆς ἐργασίας, πού τούς χώρισε ὁ καπιταλισμός.

9. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία πῆρε ἤδη μιά ὁλόκληρη σειρά μέτρων πού ἀποβλέπουν στήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπιστήμης καί στήν προσέγγισή της μέ τήν παραγωγή: δημιουργία ἑνός ὁλόκληρου δικτύου νέων ἰνστιτούτων θεωρητικῶν καί ἐφαρμοσμένων ἐπιστημῶν, ἐργαστηρίων, πειραματικῶν σταθμῶν, πειραματικῆς παραγωγῆς γιά τόν ἔλεγχο τῶν νέων τεχνικῶν μεθόδων, τελειοποιήσεων καί ἐφευρέσεων, καταγραφή καί ὀργάνωση ὅλων τῶν ἐπιστημονικῶν δυνάμεων καί μέσων κτλ. Τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Ρωσίας, ὑποστηρίζοντας ὅλα αὐτά τά μέτρα, ἐπιδιώκει τήν παραπέρα ἀνάπτυξή του καί τή δημιουργία τῶν πιό εὐνοϊκῶν συνθηκῶν ἐπιστημονικῆς δουλιᾶς, γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας.

Στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας

10. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἀφοῦ πραγματοποίησε τήν ὁλοκληρωτική κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στή γῆ, πέρασε ἤδη στήν ἐφαρμογή μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς μέτρων πού ἀποβλέπουν στήν ὀργάνωση τῆς μεγάλης σοσιαλιστικῆς γεωργίας. Τά

σπουδαιότερα ἀπ' αὐτά τά μέτρα εἶναι: 1) ἡ ὀργάνωση σοβιετικῶν νοικοκυριῶν, δηλαδή μεγάλων σοσιαλιστικῶν οἰκονομιῶν· 2) ἡ ὑποστήριξη τῶν συλλόγων, καθώς ἐπίσης καί τῶν ἐθελοντικῶν ἑνώσεων γιά τή συλλογική καλλιέργεια τῆς γῆς· 3) ἡ ὀργάνωση ἀπομέρους τοῦ κράτους τῆς σπορᾶς ὅλης τῆς ἄσπαρτης γῆς σέ ὅποιον καί ἄν ἀνήκει· 4) ἡ κινητοποίηση ἀπό τό κράτος ὅλων τῶν γεωπονικῶν δυνάμεων μέ σκοπό τή λήψη δραστικῶν μέτρων γιά τήν ἀνύψωση τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀγροτικῆς καλλιέργειας· 5) ἡ ὑποστήριξη τῶν ἀγροτικῶν κομμούνων σάν ἀπόλυτα ἐθελοντικῶν ἑνώσεων τῶν γεωργῶν γιά τή διαχείριση τοῦ μεγάλου κοινοῦ νοικοκυριοῦ.

Τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ρωσίας, θεωρώντας ὅτι ὅλα αὐτά τά μέτρα ἀποτελοῦν τό μοναδικό δρόμο γιά τήν ἀπολύτως ἀπαραίτητη ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τῆς γεωργικῆς ἐργασίας, ἐπιδιώκει τήν ὅσο τό δυνατό πληρέστερη ἐφαρμογή τῶν μέτρων αὐτῶν, τήν ἐπέκτασή τους στίς πιό καθυστερημένες περιοχές τῆς χώρας καί τήν πραγματοποίηση καί ἄλλων βημάτων πρός τήν ἴδια κατεύθυνση.

Ἰδιαίτερα τό ΚΚΡ ὑποστηρίζει:

1) τήν ὁλόπλευρη κρατική βοήθεια στούς ἀγροτικούς συνεταιρισμούς, πού ἀσχολοῦνται μέ τήν κατεργασία τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων·

2) τό πλατιά ἐφαρμοζόμενο σύστημα ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων·

3) τόν πλατύ καί σχεδιομετρικό ἐφοδιασμό τῆς φτωχῆς καί τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς μέ ἐργαλεῖα μέσω τῶν ἐνοικιαστικῶν σταθμῶν.

Τό ΚΚΡ, παίρνοντας ὑπόψη του ὅτι τό μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό θά ὑπάρχει ἀκόμη γιά πολύ χρονικό διάστημα, ἐπιδιώκει νά πάρει μιά σειρά μέτρα πού ἀποσκοποῦν στήν ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Τέτια μέτρα εἶναι: 1) ἡ ρύθμιση τῆς γεωργικῆς γαιοχρησίας (ἐξάλειψη κατατεμαχισμένων χωραφιῶν, τῶν στενόμακρων κτλ.)· 2) ὁ ἐφοδιασμός τῶν ἀγροτῶν μέ βελτιωμένους σπόρους καί μέ χημικά λιπάσματα· 3) ἡ βελτίωση τῆς ράτσας τῶν ζώων τοῦ ἀγρότη· 4) ἡ διάδοση τῶν γεωπονικῶν γνώσεων· 5) ἡ γεωπονική βοήθεια στούς ἀγρότες· 6) ἡ ἐπισκευή τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων τῶν ἀγροτῶν στά σοβιετικά ἐργαστήρια ἐπισκευῶν· 7) ἡ ὀργάνωση ἐνοικιαστικῶν σταθμῶν, πειραματικῶν σταθμῶν, ὑποδειγματικῶν

καλλιεργειῶν κτλ.· 8) τά ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα γιά τίς γαῖες τῶν ἀγροτῶν.

11. Ἐπειδή ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στήν πόλη καί στό χωριό εἶναι μιά ἀπό τίς πιό βαθιές αἰτίες τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτιστικῆς καθυστέρησης τοῦ χωριοῦ, καί σέ μιά ἐποχή τόσο βαθιᾶς κρίσης σάν τήν τωρινή, βάζει τόσο τήν πόλη, ὅσο καί τό χωριό μπροστά στόν ἄμεσο κίνδυνο τῆς κατάπτωσης καί τῆς καταστροφῆς, τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Ρωσίας θεωρεῖ τήν ἐξάλειψη τῆς ἀντίθεσης αὐτῆς σάν ἕνα ἀπό τά θεμελιακά καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κομμουνισμοῦ, καί μαζί μέ τά γενικά μέτρα κρίνει ἀπαραίτητο νά χρησιμοποιηθοῦν πλατιά καί σχεδιασμένα οἱ βιομηχανικοί ἐργάτες στήν οἰκοδόμηση τοῦ κομμουνισμοῦ στή γεωργία, νά ἀναπτυχθεῖ ἡ δράση τῆς ἤδη συγκροτημένης ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία γιά τό σκοπό αὐτό παγκρατικῆς «Ἐργατικῆς Ἐπιτροπῆς βοήθειας» καί ἄλλων παρόμοιων ὀργάνων.

12. Τό ΚΚΡ, σέ ὅλη του τή δουλιά στό χωριό στηρίζεται ὅπως καί πρίν στά προλεταριακά καί μισοπρολεταριακά στρώματα τοῦ χωριοῦ, τά ὀργανώνει πρίν ἀπόλα σέ αὐτοτελή δύναμη, δημιουργώντας κομματικούς πυρῆνες στό χωριό, ὀργανώσεις φτωχολογιᾶς, εἰδικοῦ τύπου συνδικάτα τῶν προλετάριων καί μισοπρολετάριων τοῦ χωριοῦ κτλ., φέρνοντάς τα μέ κάθε τρόπο κοντά στό προλεταριάτο τῆς πόλης καί ἀποσπώντας τα ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ καί τῶν συμφερόντων τοῦ μικροϊδιοκτήτη.

Ἡ πολιτική τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας ἀπέναντι στούς κουλάκους, στήν ἀστική τάξη τοῦ χωριοῦ, συνίσταται στήν ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στίς ἐκμεταλλευτικές προσπάθειές τους, στή συντριβή τῆς ἀντίστασής τους κατά τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς.

Ἡ πολιτική τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά συνίσταται στό βαθμιαῖο καί σχεδιασμένο τράβηγμά της στή δουλιά τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ. Τό Κόμμα βάζει γιά καθῆκον του νά τήν ἀποσπάσει ἀπό τούς κουλάκους, νά τήν τραβήξει μέ τό μέρος τῆς ἐργατικῆς τάξης, μέ τήν προσεκτική ἀντιμετώπιση τῶν ἀναγκῶν της, καταπολεμώντας τήν καθυστέρησή της μέ μέτρα ἰδεολογικῆς ἐπίδρασης καί ὄχι μέ καταπιεστικά μέτρα, ἐπιδιώκοντας σέ ὅλες τίς περιπτώσεις πού θίγονται τά ζωτικά της συμφέροντα πρακτικές

συμφωνίες μαζί της, κάνοντας ὑποχωρήσεις ἀπέναντί της στόν καθορισμό τῶν τρόπων πραγματοποίησης τῶν σοσιαλιστικῶν μετασχηματισμῶν.

Στόν τομέα τῆς κατανομῆς

13. Στόν τομέα τῆς κατανομῆς τό καθῆκον τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σήμερα εἶναι νά συνεχίσει ἀκλόνητα τήν ἀντικατάσταση τοῦ ἐμπορίου μέ μιά σχεδιομετρική, ὀργανωμένη σέ παγκρατική κλίμακα κατανομή τῶν προϊόντων. Σκοπός εἶναι ἡ ὀργάνωση ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ σ' ἕνα ἑνιαῖο δίχτυ ἀπό καταναλωτικές κομμοῦνες, ἱκανές νά κατανέμουν μέ τή μεγαλύτερη ταχύτητα, συστηματικότητα, οἰκονομία καί μέ τή μικρότερη δαπάνη ἐργασίας ὅλα τά ἀπαραίτητα προϊόντα, συγκεντροποιώντας αὐστηρά ὅλο τό μηχανισμό κατανομῆς.

Στή βάση τῶν καταναλωτικῶν κομμούνων καί τῶν ἑνώσεών τους πρέπει νά μποῦν οἱ ὑπάρχοντες λαϊκοί καί ἐργατικοί συνεταιρισμοί, πού εἶναι ἡ μεγαλύτερη ὀργάνωση καταναλωτῶν καί ὁ πιό προετοιμασμένος ἀπό τήν ἱστορία τοῦ καπιταλισμοῦ μηχανισμός μαζικῆς κατανομῆς.

Τό ΚΚΡ, πιστεύοντας ὅτι μιά τέτια μελλοντική κομμουνιστική ἀνάπτυξη καί ὄχι ἀπόριψη τοῦ συνεταιριστικοῦ μηχανισμοῦ εἶναι ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἡ μοναδικά σωστή, πρέπει νά συνεχίσει συστηματικά τήν πολιτική του: νά ὑποχρεώσει ὅλα τά μέλη τοῦ Κόμματος νά δουλεύουν στούς συνεταιρισμούς, νά τούς κατευθύνουν μέ τή βοήθεια καί τῶν συνδικάτων στό πνεῦμα τοῦ κομμουνισμοῦ, νά ἀναπτύσσουν τήν πρωτοβουλία καί τήν πειθαρχία τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ πού συνενώνεται στούς συνεταιρισμούς, νά ἐπιδιώκουν ὥστε οἱ συνεταιρισμοί νά ἀγκαλιάσουν ὅλο τόν πληθυσμό καί οἱ συνεταιρισμοί αὐτοί νά συγχωνευτοῦν σ' ἕνα ἑνιαῖο συνεταιρισμό, πού θά ἀγκαλιάζει ἀπό τά πάνω ὥς τά κάτω ὅλη τή Σοβιετική Δημοκρατία· τέλος, καί τό πιό βασικό, νά ἐξασφαλιστεῖ ὥστε νά κυριαρχεῖ μόνιμα ἡ ἐπιροή τοῦ προλεταριάτου πάνω στά ὑπόλοιπα στρώματα τῶν ἐργαζομένων καί παντοῦ νά ἐλέγχονται στήν πράξη τά διάφορα μέτρα πού διευκολύνουν καί πραγματοποιοῦν τό πέρασμα ἀπό τούς μικροαστικούς συνεταιρισμούς τοῦ παλιοῦ, τοῦ καπιταλιστικοῦ τύπου, σέ καταναλωτικές κομμοῦνες, καθοδηγούμενες ἀπό τούς προλετάριους καί τούς μισοπρολετάριους.

Στό χρηματικό καί τραπεζικό τομέα

14. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία στή Ρωσία, ἀποφεύγοντας τά λάθη τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ, κατέλαβε ἀμέσως τήν Κρατική τράπεζα, ἐθνικοποίησε σέ συνέχεια τίς ἰδιωτικές ἐμπορικές τράπεζες, ἄρχισε τήν ἑνοποίηση τῶν ἐθνικοποιημένων τραπεζῶν, τῶν ταμιευτηρίων καί τῶν δημόσιων ταμείων μέ τήν Κρατική τράπεζα, δημιουργώντας ἔτσι τό σκελετό τῆς ἑνιαίας Λαϊκῆς τράπεζας τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας καί μετατρέποντας τήν τράπεζα ἀπό κέντρο οἰκονομικῆς κυριαρχίας τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου καί ὅπλο τῆς πολιτικῆς κυριαρχίας τῶν ἐκμεταλλευτῶν σέ ὅπλο τῆς ἐργατικῆς τάξης καί μοχλό τῆς οἰκονομικῆς ἀνατροπῆς. Τό ΚΚΡ, βάζοντας σάν σκοπό του τήν παραπέρα συνεπή ἀποπεράτωση τῆς δουλιᾶς αὐτῆς πού ἄρχισε ἡ Σοβιετική ἐξουσία, προωθεῖ στήν πρώτη γραμμή τίς ἑξῆς ἀρχές:

1) μονοπώληση ὅλου τοῦ ἔργου τῶν τραπεζῶν ἀπό τό Σοβιετικό κράτος·

2) ριζική ἀλλαγή καί ἁπλοποίηση τῶν τραπεζικῶν πράξεων μέ τή μετατροπή τοῦ τραπεζικοῦ μηχανισμοῦ σέ μηχανισμό ὁμοιόμορφης τήρησης τῶν λογαριασμῶν καί γενικῆς λογιστικῆς τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. Στό μέτρο πού θά ὀργανώνεται ἡ σχεδιομετρική ὀργάνωση τῆς οἰκονομίας αὐτό θά ὁδηγήσει στήν κατάργηση τῆς τράπεζας καί στή μετατροπή της σέ κεντρικό λογιστήριο τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας.

15. Στήν πρώτη περίοδο τοῦ περάσματος ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό, ὥς τότε πού δέν θά ἔχει ὀργανωθεῖ ὁλοκληρωτικά ἡ κομμουνιστική παραγωγή καί κατανομή τῶν προϊόντων, εἶναι ἀδύνατο νά καταργηθεῖ τό χρῆμα. Σέ μιά τέτια κατάσταση τά ἀστικά στοιχεῖα τοῦ πληθυσμοῦ ἐξακολουθοῦν νά χρησιμοποιοῦν τά χαρτονομίσματα πού παραμένουν στήν ἀτομική τους ἰδιοκτησία γιά κερδοσκοπία, πλουτισμό καί καταλήστευση τῶν ἐργαζομένων. Τό ΚΚΡ, στηριζόμενο στήν ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν, ἐπιδιώκει νά ἐφαρμόσει μιά σειρά μέτρα πού διευρύνουν τόν τομέα τῆς ἐξόφλησης τῶν λογαριασμῶν χωρίς τή χρησιμοποίηση τοῦ χρήματος καί πού προετοιμάζουν τήν κατάργησή του: ἡ ὑποχρεωτική κατάθεση τῶν χρημάτων στή Λαϊκή τράπεζα· ἡ καθιέρωση βιβλιαρίων καταθέσεων στά ταμιευτήρια, ἡ ἀντικατάσταση τοῦ χρήματος μέ τσέκ, μέ βραχυπρόθεσμα δελτία δικαιώματος νά παίρνουν προϊόντα κτλ.

Στόν τομέα τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν

16. Στήν ἐποχή πού ἔχει ἀρχίσει ἡ κοινωνικοποίηση τῶν ἀπαλλοτριωμένων ἀπό τούς καπιταλιστές μέσων παραγωγῆς, ἡ κρατική ἐξουσία, παύει νά εἶναι παρασιτικός μηχανισμός, πού στέκεται πάνω ἀπό τό προτσές τῆς παραγωγῆς· ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀρχίζει νά μετατρέπεται σέ ὀργάνωση πού ἐκπληρώνει ἄμεσα τίς λειτουργίες διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, καί στόν ἴδιο βαθμό ὁ κρατικός προϋπολογισμός γίνεται προϋπολογισμός ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας στό σύνολό της.

Στίς συνθῆκες αὐτές ὁ ἰσολογισμός τῶν ἐσόδων καί ἐξόδων εἶναι πραγματοποιήσιμος μόνο ὅταν ὑπάρχει σωστή ὀργάνωση τῆς κρατικῆς σχεδιασμένης παραγωγῆς καί κατανομῆς τῶν προϊόντων. Καί ὁσοναφορᾶ τήν κάλυψη τῶν ἄμεσων κρατικῶν δαπανῶν στή μεταβατική περίοδο, τό ΚΚΡ θά ὑποστηρίξει τό πέρασμα ἀπό τό σύστημα τῆς ὑποχρεωτικῆς εἰσφορᾶς ἀπό τούς καπιταλιστές, πού ἦταν ἱστορικά ἀναγκαῖο καί νόμιμο τόν πρῶτο καιρό τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, στήν προοδευτική φορολογία τοῦ εἰσοδήματος καί τῆς περιουσίας. Καί μιά πού ἡ φορολογία αὐτή δέν ἀποδίδει, γιατί ἔγινε πλατιά ἀπαλλοτρίωση τῶν εὔπορων τάξεων, ἡ κάλυψη τῶν κρατικῶν δαπανῶν πρέπει νά στηριχτεῖ στήν ἄμεση μετατροπή ἑνός μέρους τῶν ἐσόδων ἀπό τά διάφορα κρατικά μονοπώλια σέ ἔσοδα τοῦ κράτους.

Στόν τομέα τοῦ ζητήματος τῆς κατοικίας

17. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἐπιδιώκοντας τήν ἐπίλυση τοῦ ζητήματος τῆς κατοικίας, πού ὀξύνθηκε ἰδιαίτερα στήν περίοδο τοῦ πολέμου, ἀπαλλοτρίωσε ὁλοκληρωτικά ὅλα τά σπίτια τῶν καπιταλιστῶν-ἰδιοκτητῶν οἰκιῶν καί τά παραχώρησε στά Σοβιέτ τῶν πόλεων· ἔκανε μαζική ἐγκατάσταση τῶν ἐργατῶν ἀπό τά προάστια στά σπίτια τῶν ἀστῶν· παραχώρησε τά καλύτερα ἀπό αὐτά στίς ἐργατικές ὀργανώσεις, ἀναλαβαίνοντας τή συντήρηση τῶν κτιρίων αὐτῶν μέ ἔξοδα τοῦ κράτους· ἄρχισε νά ἐξασφαλίζει τίς ἐργατικές οἰκογένειες μέ ἔπιπλα κτλ.

Καθῆκον τοῦ ΚΚΡ εἶναι, ἀκολουθώντας τό δρόμο πού ἀναφέρθηκε πιό πάνω καί μή θίγοντας καθόλου τά συμφέροντα τῶν μή καπιταλιστῶν-ἰδιοκτητῶν οἰκιῶν, νά ἐπιδιώξει μέ ὅλες του τίς δυνάμεις τήν καλυτέρευση τῶν συνθηκῶν στέγασης τῶν

ἐργαζόμενων μαζῶν· τήν ἐξάλειψη τῆς πυκνοκατοίκησης καί τῶν ἀνθυγιεινῶν συνθηκῶν τῶν παλιῶν συνοικιῶν, τό γκρέμισμα τῶν ἀκατάλληλων οἰκημάτων, τήν ἀνακαίνιση τῶν παλιῶν, τήν οἰκοδόμηση νέων πού θά ἀνταποκρίνονται στίς νέες συνθῆκες ζωῆς τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, τήν ὀρθολογιστική στέγαση τῶν ἐργαζομένων.

Στόν τομέα τῆς προστασίας τῆς ἐργασίας καί τῆς κοινωνικῆς ἀσφάλισης

Μέ τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου πρωτοδημιουργήθηκε ἡ δυνατότητα γιά μιά πλήρη πραγματοποίηση τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων στόν τομέα τῆς προστασίας τῆς ἐργασίας.

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία, μέ νομοθετική πράξη ἐφάρμοσε καί κατοχύρωσε στόν «Κώδικα νόμων γιά τήν ἐργασία»: τήν 8ωρη ἐργάσιμη μέρα γιά ὅλους τούς ἐργαζόμενους, σάν τό ἀνώτατο ὅριο χρόνου ἐργασίας, ταυτόχρονα γιά ὅσους εἶναι ἡλικίας κάτω τῶν 18 χρονῶν, γιά ὅσους δουλεύουν σέ ἀνθυγιεινούς κλάδους παραγωγῆς, ὅπως καί γιά τούς μεταλλωρύχους πού δουλεύουν μέσα στά ὀρυχεῖα, ἡ ἐργάσιμη μέρα δέν πρέπει νά ξεπερνᾶ τίς 6 ὥρες· τή 42-ωρη ἑβδομαδιαία συνεχή ἀνάπαυση γιά ὅλους τούς ἐργαζόμενους· τήν ἀπαγόρευση τῶν ὑπερωριῶν σάν γενικό κανόνα· τήν ἀπαγόρευση τῆς ἐργασίας τῶν παιδιῶν καί τῶν ἀνήλικων ἡλικίας μέχρι 16 χρονῶν· τήν ἀπαγόρευση τῆς νυκτερινῆς ἐργασίας καί τῆς δουλιᾶς σέ ἰδιαίτερα ἀνθυγιεινούς κλάδους, καθώς ἐπίσης καί τῶν ὑπερωριῶν γιά ὅλες τίς γυναῖκες καί γιά τούς ἄντρες ἡλικίας κάτω τῶν 18 χρονῶν· τήν ἀπαλλαγή τῶν γυναικῶν ἀπό τή δουλιά γιά 8 ἑβδομάδες πρίν καί 8 ἑβδομάδες μετά τόν τοκετό μέ καταβολή ὁλόκληρου τοῦ μισθοῦ ἐργασίας γιά ὅλο τό χρονικό αὐτό διάστημα, μέ δωρεάν παροχή ἰατρικῆς καί φαρμακευτικῆς περίθαλψης καί τή χορήγηση στίς ἐργάτριες, ὕστερα ἀπό κάθε τρεῖς ὧρες, ἄδειας ὄχι λιγότερο ἀπό μισή ὥρα γιά τό θηλασμό τοῦ βρέφους καί συμπληρωματικοῦ ἐπιδόματος στίς θηλάζουσες μητέρες· τήν ἐπιθεώρηση ἐργασίας καί τήν ὑγειονομική ἐπιθεώρηση πού ἐλέγχονται ἀπό τά συμβούλια τῶν συνδικάτων.

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία κατοχύρωσε νομοθετικά τήν πλήρη κοινωνική ἀσφάλιση ὅλων τῶν ἐργαζομένων πού δέν ἐκμεταλλεύονται ξένη ἐργασία γιά ὅλες τίς περιπτώσεις ἀπώλειας τῆς

ἱκανότητας γιά δουλιά καί — γιά πρώτη φορά στόν κόσμο — γιά τήν ἀνεργία σέ βάρος τῶν ἐργοδοτῶν καί τοῦ κράτους, μέ τήν πλήρη αὐτοδιοίκηση τῶν ἀσφαλισμένων καί μέ τήν πλατιά συμμετοχή τῶν συνδικάτων.

Ἐπιπλέον ἡ Σοβιετική ἐξουσία σέ ὁρισμένα ζητήματα τράβηξε πιό πέρα ἀπό τό πρόγραμμα-μίνιμουμ καί κατοχύρωσε στόν ἴδιο μάλιστα «Κώδικα νόμων γιά τήν ἐργασία» τή συμμετοχή τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων στή λύση τῶν ζητημάτων γιά τήν πρόσληψη καί τήν ἀπόλυση· τή μηνιαία ἄδεια μέ πλήρεις ἀποδοχές γιά ὅλους τούς ἐργαζόμενους πού δούλεψαν συνεχῶς ὄχι λιγότερο ἀπό ἕνα χρόνο· τή ρύθμιση ἀπό τό κράτος τοῦ μισθοῦ ἐργασίας μέ βάση τά μισθολόγια πού κατάρτισαν τά συνδικάτα· καθορισμένα ὄργανα, καί συγκεκριμένα τά τμήματα κατανομῆς καί ὑπολογισμοῦ τῆς ἐργατικῆς δύναμης τῶν Σοβιέτ καί τῶν συνδικάτων, ὑποχρεοῦνται νά χορηγοῦν δουλιά στούς ἄνεργους.

Ὅμως, ἡ φοβερή ἐρήμωση πού προξένησε ὁ πόλεμος καί ἡ πίεση τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ, ἀνάγκασαν τή Σοβιετική ἐξουσία νά κάνει τίς ἑξῆς παρεκλίσεις: νά ἐπιτρέψει σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις τίς ὑπερωρίες, περιορίζοντάς τες σέ 50 μέρες τό χρόνο· νά ἐπιτρέψει τή δουλιά τῶν ἀνήλικων ἀπό 14 ὥς 16 χρονῶν, περιορίζοντας τήν ἐργάσιμη μέρα τους σέ 4 ὧρες· νά καθορίσει προσωρινά τή 15θήμερη ἄδεια ἀνάπαυσης ἀντί τῆς μηνιαίας· νά αὐξήσει τή διάρκεια τῆς νυκτερινῆς δουλιᾶς ὥς τίς 7 ὧρες.

Τό ΚΚΡ πρέπει νά κάνει πλατιά προπαγάνδα γιά τή δραστήρια συμμετοχή τῶν ἴδιων τῶν ἐργαζομένων στήν ἀποφασιστική ἐφαρμογή ὅλων τῶν μέτρων στόν τομέα τῆς προστασίας τῆς ἐργασίας, πράγμα γιά τό ὁποῖο εἶναι ἀπαραίτητο:

1) νά δυναμώσει ἡ δουλιά γιά τήν ὀργάνωση καί τή διεύρυνση τῆς Ἐπιθεώρησης ἐργασίας μέ τήν ἐπιλογή καί τήν κατάρτιση γιά τό σκοπό αὐτό δραστήριων στελεχῶν, βγαλμένων ἀπό τούς κόλπους τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν καί γιά τήν ἐπέκτασή της στή μικρή καί στήν οἰκιακή βιομηχανία·

2) νά ἐπεκταθεῖ ἡ προστασία τῆς ἐργασίας σέ ὅλα τά εἴδη δουλιᾶς (στούς ἐργάτες οἰκοδομῶν, στίς χερσαῖες καί ὑδάτινες μεταφορές, στό ὑπηρετικό προσωπικό καί στούς ἐργαζόμενους στήν ἀγροτική οἰκονομία).

3) νά βγοῦν ἐντελῶς ἀπό τή δουλιά τά μικρῆς ἡλικίας παιδιά καί νά ἐλαττωθεῖ ἀκόμη ἡ ἐργάσιμη μέρα γιά τά ἀνήλικα παιδιά.

Ἐκτός ἀπ' αὐτά, τό ΚΚΡ πρέπει νά βάζει σάν καθῆκον του νά καθιερωθεῖ:

1) μελλοντικά, μέ τή γενική ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, ἡ 6-ωρη ἐργάσιμη μέρα σάν ἀνώτατο ὅριο, χωρίς τή μείωση τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας καί μέ ὑποχρέωση τῶν ἐργαζομένων νά διαθέτουν δυό ὧρες πάνω ἀπό τόν ἐργάσιμο χρόνο, χωρίς ἰδιαίτερη ἀμοιβή, γιά τή θεωρία τῆς τέχνης καί τῆς παραγωγῆς, γιά τήν πρακτική ἐκμάθηση τῆς τέχνης τῆς κρατικῆς διοίκησης καί τῆς πολεμικῆς τέχνης·

2) ἡ ἐφαρμογή ἐνθαρυντικοῦ συστήματος ἀμοιβῆς γιά τήν ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας.

Στόν τομέα τῆς κοινωνικῆς ἀσφάλισης ἐπιδίωξη τοῦ ΚΚΡ εἶναι νά ὀργανώσει πλατιά κρατική βοήθεια ὄχι μόνο στά θύματα τοῦ πολέμου καί τῶν θεομηνιῶν, ἀλλά καί στά θύματα τῶν ἀνώμαλων κοινωνικῶν σχέσεων, παλεύει ἀποφασιστικά ἐνάντια σέ κάθε εἶδος παρασιτισμοῦ καί τεμπελιᾶς καί βάζει καθῆκον του νά ἐπαναφέρει στήν παραγωγική δράση καθέναν πού ξέφυγε ἀπό τήν ἐργασιακή τροχιά.

Στόν τομέα τῆς προστασίας τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ

Τό ΚΚΡ σάν βάση τῆς δράσης του στόν τομέα τῆς προστασίας τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ βάζει πρίν ἀπόλα τήν ἐφαρμογή σέ πλατιά κλίμακα ἐξυγιαντικῶν καί ὑγειονομικῶν μέτρων πού ἀποσκοποῦν στήν πρόληψη τῆς ἐξάπλωσης τῶν ἀσθενειῶν. Ἡ δικτατορία τοῦ προλεριάτου ἔδοσε ἤδη τή δυνατότητα νά παρθοῦν μιά σειρά ἐξυγιαντικά καί θεραπευτικά μέτρα πού δέν μποροῦν νά πραγματοποιηθοῦν στά πλαίσια τῆς ἀστικῆς κοινωνίας: ἐθνικοποίηση τῶν φαρμακείων, τῶν μεγάλων ἰδιωτικῶν θεραπευτικῶν ἱδρυμάτων, τῶν ἰαματικῶν πηγῶν καί λουτροπόλεων, ὑποχρεωτική ἐργασία τοῦ ὑγειονομικοῦ προσωπικοῦ κτλ.

Σύμφωνα μέ τά παραπάνω τό ΚΚΡ βάζει σάν τό πιό ἄμεσο καθῆκον του:

1) τήν ἀποφασιστική ἐφαρμογή σέ πλατιά κλίμακα ὑγειονομικῶν μέτρων πρός ὄφελος τῶν ἐργαζομένων, ὅπως:

α) τήν ἐξυγίανση τῶν κατοικημένων σημείων (προστασία τοῦ ἐδάφους, τοῦ νεροῦ καί τοῦ ἀέρα)·

β) τήν ὀργάνωση τῆς δημόσιας σίτησης μέ βάση τίς ἐπιστημονικές ἀρχές τῆς ὑγιεινῆς·

γ) τήν ὀργάνωση μέτρων πού προλαμβάνουν τήν ἀνάπτυξη καί τήν ἐξάπλωση τῶν λοιμωδῶν νόσων·

δ) τή δημιουργία ὑγειονομικῆς νομοθεσίας·

2) τήν πάλη ἐνάντια στά κοινωνικά νοσήματα (φυματίωση, ἀφροδίσια, ἀλκοολισμό κτλ.)·

3) τήν ἐξασφάλιση προσιτῆς σέ ὅλους, δωρεάν καί εἰδικευμένης θεραπευτικῆς καί φαρμακευτικῆς περίθαλψης.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΩΝ ΠΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΠΗΡΕ ΜΕΡΟΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

——

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

——

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

——

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΩΝ ΠΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΠΗΡΕ ΜΕΡΟΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ (ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ), ΠΟΥ ΨΗΦΙΣΤΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ VIII ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ)

Τό σχέδιο Προγράμματος τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἐκπονήθηκε μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό ἐπιτροπή πού συγκρότησε τό VII συνέδριο τοῦ Κόμματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἦταν ἐπίσης πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς Προγράμματος τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ). Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τά σχέδια τῶν μερῶν τοῦ Προγράμματος πού τά ἔγραψε ὁ Λένιν, καί τά σχέδια τῶν μερῶν μέ τίς προσθῆκες καί διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν, ὅπως ἐπίσης καί τό δεύτερο τυπογραφικό δοκίμιο τοῦ «Προγράμματος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων)» μέ ἐπισημείωση καί διόρθωση τοῦ Β. Ι. Λένιν.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ VIII ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ-ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΙΚΗ ΔΟΥΛΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Γιά τή συμμετοχή τοῦ Β. Ι. Λένιν στή σύνταξη τῆς ἀπόφασης αὐτῆς, πού ψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο στίς 23 τοῦ Μάρτη 1919, γίνεται λόγος στίς ἀναμνήσεις τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι («Στό δρόμο πρός τό νέο σχολεῖο», 1924, τεῦχ. 1, σελ. 7-14· «Ἡ μεγάλη στροφή», μέρος Ι, 1919, σελ. 72).

ΣΧΕΔΙΑ ΕΚΚΛΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ)

ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΚΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ (ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ) ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΡΩΣΙΑΣ. *Ἀργότερα ἀπό τίς 7 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΑΥΣΤΗΡΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ, ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ. *8 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΩΝ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΩΝ ΚΥΒΕΡΝΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ. *21 τοῦ Μάη 1919.*

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τά σχέδια τῶν ἐκκλήσεων καί τῶν ἀποφάσεων πού παρατέθηκαν πιό πάνω, μέ διόρθωση τοῦ Β. Ι. Λένιν.

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΚΕΕ, ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΡΓΑΤΟΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΕΣ ΚΟΜΜΟΥΝΕΣ. *16 τοῦ Μάρτη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ. *20 τοῦ Μάρτη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΤΟΝ Β. Ι. ΤΑΝΕΓΕΦ. *25 τοῦ Μάρτη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΜΕΣΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΑΣΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΙΛΛΑΝΔΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΑ ΚΥΒΕΡΝΕΙΑ ΚΟΣΤΡΟΜΑ, ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ, ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ. *1 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΣΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΕΡΥΘΡΟ ΣΤΑΥΡΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΑΓΟΡΩΝ. *7 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΛΟΓΩΝ. *7 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΠΚΕΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ. *9 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΠΑΛΗΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΔΗΜΙΕΣ. *10 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΠΡΙΜ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥΣ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΙΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΞΥΛΕΙΑΣ. *10 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟ ΤΩΝ ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΦΟΡΤΙΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΟΤΑΜΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΞΥΛΕΙΑΣ. *10 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΜΕΤΡΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΣΙΤΗΡΩΝ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ. *12 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ-ΓΙΑΤΡΩΝ. *14 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. *18 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ΚΥΒΕΡΝΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΝΤΟΝ. *24 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΠΚΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ. *25 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΠΚΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ. *25 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ. *26 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΟΘΗΚΕΣ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ. *28 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΩΝ ΑΠΟΘΗΚΩΝ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΑΣΤΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ. *29 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ. *30 τοῦ Ἀπρίλη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΤΡΟΧΙΩΝ ΑΠΟ ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ. *6 τοῦ Μάη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ. *7 τοῦ Μάη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΕΙΩΝ. *17 τοῦ Μάη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΝΟΡΜΕΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΡΟΦΙΜΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΥΡΦΗΣ. *20 τοῦ Μάη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ. *24 τοῦ Μάη 1919.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΟΥ ΧΑΡΤΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΝΙΟΥ. *27 τοῦ Μάη 1919.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΠΟΥ ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΕ Η ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ. *12 τοῦ Ἰούνη 1919.*

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τά σχέδια τῶν ἀποφάσεων πού παρατέθηκαν πιό πάνω, μέ τίς διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΣΛΕ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ, Χ. ΓΚ. ΡΑΚΟΒΣΚΙ. *6 τοῦ Μάη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΣΟΒΙΕΤ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΓΚ. Ε. ΖΗΝΟΒΙΕΦ. *7 τοῦ Μάη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ, ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΚΚΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟ ΛΑΪΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΟ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ. *12 τοῦ Μάη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ ΤΟΥΛΑΣ. *19 τοῦ Μάη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΪΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ Α. ΓΚ. ΣΛΙΧΤΕΡ. *19 τοῦ Μάη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΕΙΩΝ ΣΜΟΛΕΝΣΚ, ΤΒΕΡ, ΜΟΣΧΑΣ, ΡΙΑΖΑΝ. *20 τοῦ Μάη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ. *22 τοῦ Μάη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΜΥΝΑΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ. *26 τοῦ Μάη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΪΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ Ν. Ι. ΠΟΝΤΒΟΪΣΚΙ. *31 τοῦ Μάη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ. *3 τοῦ Ἰούνη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ ΤΒΕΡ. *17 τοῦ Ἰούνη 1919.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ. *25 τοῦ Ἰούνη 1919.*

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τά κείμενα τῶν τηλεγραφημάτων πού ἀναφέρθηκαν πιό πάνω, μέ τίς διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἕνα μέρος τῶν τηλεγραφημάτων αὐτῶν δημοσιεύτηκε (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXIV, σελ. 127-128, 178· Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXIV, σελ. 131, 132-133, 144-145, 146, 156-157, 158-159, 182-183).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Πρόκειται γιά τούς λόγους τοῦ Β. Ι. Λένιν στίς 4 τοῦ Ἀπρίλη 1917, τή δεύτερη μέρα μετά τήν ἐπιστροφή του στή Ρωσία ἀπό τό ἐξωτερικό, στή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκων καί στήν κοινή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκων καί μενσεβίκων-ἀντιπροσώπων τῆς Πανρωσικῆς σύσκεψης τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, στήν αἴθουσα τῶν ἀνακτόρων τῆς Ταυρίδας. Στίς συσκέψεις αὐτές ὁ Λένιν διάβασε τίς περίφημες θέσεις τοῦ Ἀπρίλη γιά «Τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν τωρινή ἐπανάσταση» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 113-118). — *1.*

2 Πρόκειται γιά τήν ἐπιτροπή πού εἶχε ὁριστεῖ νά ἐπισκεφθεῖ τή Σοβιετική Ρωσία ἀπό τή συνδιάσκεψη τῶν κομμάτων τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πού ἔγινε στή Βέρνη στίς 3-10 τοῦ Φλεβάρη 1919. Στό ραδιοτηλεγράφημα τῆς γερμανικῆς κυβέρνησης τῆς 19 τοῦ Φλεβάρη 1919, ἡ ὁποία ἔκανε τό μεσολαβητή στό ζήτημα αὐτό, ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἐπιτροπή θά ἔλθει μέ σκοπό νά «ἐξετάσει τήν κοινωνική καί πολιτική κατάσταση τῆς Ρωσίας». Στήν ἐπιτροπή μπῆκαν οἱ: Φ. Ἄντλερ ἤ Ο. Μπάουερ, Κ. Κάουτσκι, Ρ. Χίλφερντινγκ, Ζ. Λονγκέ, Α. Χέντερσον, Τομάζο (Ἀργεντινή), ἕνας ἀντιπρόσωπος τῆς Φιλλανδίας καί ἕνας τῆς Ἰταλίας.

Τήν ἴδια μέρα ἡ Σοβιετική κυβέρνηση στό ἀπαντητικό ραδιοτηλεγράφημα πού τό σύνταξε ὁ Β. Ι. Λένιν δήλωσε ὅτι, «παρόλο πού θεωροῦμε πώς ἡ συνδιάσκεψη τῆς Βέρνης δέν εἶναι οὔτε σοσιαλιστική, οὔτε καί ἐκπροσωπεῖ ἔστω καί στό ἐλάχιστο τήν ἐργατική τάξη, ἐπιτρέπουμε ὡστόσο νά ἔλθει στή Ρωσία ἡ ἐπιτροπή πού ὁρίστηκε καί ἐγγυόμαστε νά τῆς ἐξασφαλίσουμε τή δυνατότητα νά κατατοπιστεῖ ὁλόπλευρα, ὅπως θά ἐπιτρέψουμε νά ἔλθει στή Ρωσία κάθε ἀστική ἐπιτροπή πού προτίθεται νά κατατοπιστεῖ». Στό ραδιοτηλεγράφημά της ἡ Σοβιετική κυβέρνηση ζητοῦσε νά μάθει γιά τή δυνατότητα ἐπίσκεψης ἀντιπροσώπων τῆς Σοβιετικῆς δημοκρατίας στίς χῶρες ἐκεῖνες πού πολίτες της ἦταν μέλη τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς. (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 37ος, σελ. 482).

Τό ταξίδι στή Ρωσία τῶν «διάσημων ἐπιθεωρητῶν τῆς Βέρνης» δέν πραγματοποιήθηκε. — *3.*

[3] *Οἱ χῶρες τῆς Συνεννόησης ἤ τῆς Ἀντάντ* — συνασπισμός τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν (Ἀγγλία, Γαλλία καί Ρωσία) πού δημιουργήθηκε στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα· στρεφόταν ἐνάντια στούς ἰμπεριαλιστές τῆς Τριπλῆς συμμαχίας (Γερμανία, Αὐστροουγγαρία καί Ἰταλία). Πῆρε τήν ὀνομασία της ἀπό τήν ἀγγλογαλλική συμφωνία πού κλείστηκε τό 1904 — «Entente cordiale» («Ἐγκάρδια συνεννόηση»). Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου (1914-1918) στήν Ἀντάντ προσχώρησαν οἱ ΕΠΑ, ἡ Ἰαπωνία καί ἄλλες χῶρες. Μετά τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση οἱ κύριες δυνάμεις αὐτοῦ τοῦ συνασπισμοῦ — Ἀγγλία, Γαλλία, ΕΠΑ καί Ἰαπωνία — ἦταν οἱ ἐμπνευστές καί ὀργανωτές τῆς ἐπέμβασης ἐνάντια στή Σοβιετική χώρα καί πῆραν ἄμεσο μέρος σ' αὐτή. — *4.*

[4] Πρόκειται γιά τή *συνδιάσκεψη εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ,* πού συγκλήθηκε μετά τό τέλος τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου (1914-1918) ἀπό τά κράτη-νικητές γιά νά ἐπεξεργαστεῖ τά σύμφωνα εἰρήνης μέ τίς ἡττημένες χῶρες. Κύριο ρόλο στήν ὀργάνωση καί στίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ ἔπαιζαν ἡ Μεγάλη Βρεττανία, οἱ ΕΠΑ, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία καί ἡ Ἰαπωνία. Ἡ συνδιάσκεψη ἄρχισε στίς 18 τοῦ Γενάρη 1919.

Ἀνάμεσα στίς δυνάμεις πού πῆραν μέρος στή συνδιάσκεψη εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ ἔγινε σκληρός ἀγώνας γιά τό μοίρασμα τῆς λείας, γιά τή λήστευση τῶν ἡττημένων χωρῶν. Ὀξύτατες διαφωνίες προκάλεσε τό ζήτημα γιά τό μοίρασμα τῶν ἀποικιῶν πού ἀνῆκαν στή Γερμανία. Ἐπίμονος ἀγώνας ἔγινε γύρω ἀπό τήν ἰδέα γιά τή δημιουργία τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν πού πρότεινε ὁ Οὐίλσων. Ἡ συνδιάσκεψη ἔδειξε ἑνότητα μόνο στήν ἐπιδίωξή της νά πνίξει τή Σοβιετική Δημοκρατία καί νά συντρίψει τό παγκόσμιο ἐργατικό κίνημα.

Ἡ συνδιάσκεψη εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ τέλειωσε μέ τήν ὑπογραφή μιᾶς σειρᾶς συμφωνιῶν: μέ τή Γερμανία — τοῦ συμφώνου τῶν Βερσαλλιῶν στίς 28 τοῦ Ἰούνη 1919· μέ τήν Αὐστρία — στίς 10 τοῦ Σεπτέμβρη 1919· μέ τή Βουλγαρία — στίς 27 τοῦ Νοέμβρη 1919· μέ τήν Οὐγγαρία — στίς 4 τοῦ Ἰούνη 1920· μέ τήν Τουρκία — στίς 10 τοῦ Αὐγούστου 1920. — *5.*

[5] «*The Times*» («Οἱ Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα πού ἱδρύθηκε τό 1785 στό Λονδίνο· μιά ἀπό τίς μεγάλες συντηρητικές ἐφημερίδες τῆς ἀγγλικῆς ἀστικῆς τάξης. — *5.*

[6] Τό ζήτημα τῆς κατασκευῆς τοῦ Μεγάλου βόρειου δρόμου — τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς πού ἑνώνει τόν ποταμό Ὄμπ, μέσω τῆς πόλης Κότλας μέ τήν Πετρούπολη καί τό Μούρμανσκ, συζητήθηκε ἀκόμη πρίν τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση στόν Τύπο καί στούς ἐπιστημονικούς ὁμίλους. Παίρνοντας ὑπόψη τήν τεράστια οἰκονομική σημασία τῆς κατασκευῆς καινούργιου συγκοινωνιακοῦ δικτύου πού νά συνδέει τόν ποταμό Ὄμπ μέ τά λιμάνια τοῦ Βόρειου θαλάσσιου δρόμου καί νά δίνει τή δυνατότητα τῆς ἐκμετάλλευσης τῶν δασικῶν ἐκτάσεων καί τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου, καθώς ἐπίσης καί τό ὅτι ἦταν ἀδύνατο νά κατασκευαστεῖ ἡ γραμμή αὐτή μέ τίς δυνάμεις τῆς Σοβιετικῆς χώρας, γιατί τότε βρισκόταν σέ κατάσταση οἰκονομικοῦ χάους πού εἶχε προκληθεῖ ἀπό τόν παγκόσμιο

ἰμπεριαλιστικό πόλεμο καί τήν ξένη στρατιωτική ἐπέμβαση, ἡ Σοβιετική κυβέρνηση θεωροῦσε ὅτι πρός τό συμφέρον τῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας μπορεῖ νά προσελκυθεῖ τό ἰδιωτικό κεφάλαιο μέ τή μορφή ἐκχωρήσεων. Ὑποψήφιοι γιά τήν κατασκευή τῆς γραμμῆς αὐτῆς ἦταν ὁ καλλιτέχνης Α.Α. Μπορίσοφ μαζί μέ τόν νορβηγό ὑπήκοο Ε. Χάννεβιγκ. Ἡ αἴτηση γιά τήν ἐκχώρηση εἶχε ὑποβληθεῖ ἀπό αὐτούς τό 1918.

Τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ἐκχώρησης τοῦ ἔργου τῆς μεγάλης Βόρειας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, πού πρότεινε ὁ Λένιν, ψηφίστηκε ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ στίς 4 τοῦ Φλεβάρη 1919. Σύμφωνο γιά τήν ἐκχώρηση αὐτή δέν κλείστηκε. — *12.*

7 Βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 425. — *15.*

8 Πρόκειται γιά τήν ὁμιλία τοῦ σ. Μ. Μ. Κεζούτσα, μέ τήν ὁποία ἔκανε γνωστές τίς δυσκολίες πού ἀντιμετώπιζε ὁ στόλος τῆς Βαλτικῆς, ἐξαιτίας τοῦ κλεισίματος τῆς συμφωνίας τοῦ Μπρέστ πού, σύμφωνα μέ τούς ὅρους της, τά πλοῖα τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς στέκονταν στίς ἐκβολές τοῦ ποταμοῦ Νιεβά ἀδρανῆ. — *15.*

9 Πρόκειται γιά τόν ἐφάπαξ *ἔκτακτο ἐπαναστατικό φόρο τῶν δέκα δισεκατομμυρίων*, πού τό διάταγμα γιά τό φόρο αὐτό ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 30 τοῦ Ὀχτώβρη 1918. Ὁ ἐφάπαξ ἔκτακτος φόρος ἐπιβαλλόταν βασικά στούς κουλάκους καί στήν ἀστική τάξη τῆς πόλης. Ἀπαλλάσσονταν ἀπό τήν πληρωμή τοῦ φόρου ἡ φτωχολογιά τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ καί ὅσοι εἶχαν μοναδικό πόρο ζωῆς τό μισθό ἐργασίας ἤ σύνταξη ὄχι πάνω ἀπό 1500 ρούβλια. Στίς 9 τοῦ Ἀπρίλη 1919 ἡ ΠΚΕΕ ψήφισε συμπληρωματικό διάταγμα γιά διευκολύνσεις στή μεσαία ἀγροτιά σχετικά μέ τήν εἴσπραξη τοῦ ἔκτακτου φόρου. Σύμφωνα μέ τό διάταγμα αὐτό ὁ φόρος σταμάτησε παραπέρα νά εἰσπράττεται «ἀπό τούς πολίτες πού εἶχαν φορολογηθεῖ μέ χαμηλά ποσοστά φόρου». — *16.*

10 Τό ζήτημα τῆς προετοιμασίας τῆς νομισματικῆς μεταρύθμισης εἶχε μπεῖ ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν τό Δεκέμβρη τοῦ 1917 στό σχέδιο διατάγματος γιά τήν πραγματοποίηση τῆς ἐθνικοποίησης τῶν τραπεζῶν (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 176). Τήν ἄνοιξη τοῦ 1918 ὁ Λένιν ἐπεξεργάστηκε ἕνα σχέδιο νομισματικῆς μεταρύθμισης πού ἀποσκοποῦσε στή δημιουργία σταθεροῦ σοβιετικοῦ νομίσματος. Ἡ προετοιμασία γιά τήν ἐφαρμογή τῆς μεταρύθμισης ἄρχισε ἀπό τούς πρώτους μῆνες τοῦ 1918. Ἡ δουλιά αὐτή γινόταν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ Λένιν, πού ἐπιδίωκε νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ προετοιμασία καί ἡ ἔκδοση νέων σοβιετικῶν νομισμάτων, ἔπαιρνε μέρος στή συζήτηση πού ἀφοροῦσε ὅλες τίς λεπτομέρειες τῶν σχεδίων τῶν ὑποδειγμάτων τους (βλ. Λενινιστικές Συλλογές: XXI, σελ. 179-180, XXXV, σελ. 31-32). Τά χρήματα πού ἐκτυπώνονταν γιά τήν ἐφαρμογή τῆς μεταρύθμισης, μέχρι τά τέλη τοῦ 1918 δέν ἔμπαιναν σέ κυκλοφορία· γινόταν συσσώρευση χρημάτων νέων ὑποδειγμάτων γιά τήν ἀλλαγή, μελετιόνταν ἡ τεχνική πλευρά τῆς μεταρύθμισης. Τό 1919, γιά τή ρύθμιση τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας

ἐκδόθηκαν νέα, σοβιετικά χαρτονομίσματα, τά «κρατικά τραπεζογραμμάτια τοῦ 1918». Καί τόν ἴδιο χρόνο ἄρχισαν νά ἐκδίδονται «χαρτονομίσματα τῆς ΣΟΣΔΡ». Τά χαρτονομίσματα αὐτά ἔγιναν σύντομα ἡ κύρια μορφή χαρτονομίσματος στή Σοβιετική Ρωσία. Ἐξαιτίας τοῦ πολέμου ἐνάντια στούς ξένους ἐπιδρομεῖς καί στήν ἐσωτερική ἀντεπανάσταση, μέ τό πέρασμα στήν πολιτική τοῦ «πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ», ἡ νομισματική μεταρύθμιση τήν περίοδο ἐκείνη δέν πραγματοποιήθηκε. Ἡ πρώτη σοβιετική νομισματική μεταρύθμιση ἔγινε στά 1922-1924. — *17.*

11 *Ἡ Ἐπιτροπή καλλιεργήσιμων ἐκτάσεων* εἶχε σχηματιστεῖ στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας μέ διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 28 τοῦ Γενάρη 1919. Σύμφωνα μέ τό διάταγμα αὐτό, ὅλη ἡ γῆ πού δέν χρησιμοποιοῦνταν καί ἦταν κατάλληλη γιά σπορά μεταβιβαζόταν στό κράτος γιά νά ὀργανώσει τή σπορά σιτηρῶν· ὅλη ἡ σοδιά ἔμπαινε στή διάθεση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ γιά νά διανεμηθεῖ κυρίως στούς ἐργάτες τῶν ἐργοστασίων. Τήν καθοδήγηση καί τήν ἐφαρμογή τῶν μέτρων γιά τήν ὀργάνωση τῶν καλλιεργήσιμων ἐκτάσεων τήν ἐπιφορτιζόταν ἡ Ἐπιτροπή καλλιεργήσιμων ἐκτάσεων, πού μέλη της ἦταν ἐκπρόσωποι τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας, τοῦ ΑΣΛΟ, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ καί τοῦ ΠΚΣΣ. Στήν Ἐπιτροπή δινόταν τό δικαίωμα νά προσκαλεῖ στίς συνεδριάσεις τούς ἐκπροσώπους τῶν ἐνδιαφερόμενων ὑπηρεσιῶν, καθώς καί ἐμπειρογνώμονες. — *18.*

12 *Ἡ Ἐργατική ἐπιτροπή συμβολῆς* στήν ὀργάνωση τῆς σοσιαλιστικῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας δημιουργήθηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1919 στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας μέ βάση τό «Νόμο γιά τή σοσιαλιστική γαιορύθμιση καί γιά τά μέτρα περάσματος στή σοσιαλιστική γεωργία». Ἡ Ἐπιτροπή εἶχε καθῆκον: τήν ἀποστολή ἔμπειρων ὀργανωτῶν ἀπό ἐργάτες στίς διευθύνσεις σοβχόζ τῶν κυβερνείων καί τῶν ἀχτίδων καί σέ ξεχωριστά σοβχόζ, τή συμβολή στήν ὀργάνωση συνδικάτων τῶν ἐργατῶν γῆς, τήν προσέλκυση στίς ἀγροτικές δουλιές τοῦ βιομηχανικοῦ προλεταριάτου, τή συμβολή στήν ἐγκατάσταση στά σοβιετικά νοικοκυριά κάθε λογῆς τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ γιά τίς ἀνάγκες τῶν σοβιετικῶν νοικοκυριῶν καί τοῦ γύρω ἀπό αὐτά ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ κ.ἄ. Ἡ Ἐπιτροπή ἀποτελοῦνταν ἀπό ἐκπροσώπους τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας καί τοῦ Πανρωσικοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων. Τό 1921 ἡ Ἐργατική ἐπιτροπή συμβολῆς καί τό Στρατιωτικό-ἐπισιτιστικό γραφεῖο τοῦ ΠΚΣΣ ἑνώθηκαν σέ ἕνα ὄργανο — στό Ἀγροτικό ἐπισιτιστικό γραφεῖο τοῦ ΠΚΣΣ. — *18.*

13 Ἡ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων «Γιά τή διακοπή τῆς ἐπιβατικῆς κίνησης μέ σκοπό τή μεταφορά στά κέντρα εἰδῶν διατροφῆς καί κάρβουνου» ψηφίστηκε στίς 8 τοῦ Μάρτη 1919 καί δημοσιεύτηκε στίς 11 τοῦ Μάρτη 1919 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα». — *20.*

14 *Τό I συνέδριο τῶν ἐργατῶν γῆς τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης* ἔγινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 11 ὥς τίς 13 τοῦ Μάρτη 1919. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 200 περίπου ἀντιπρόσωποι ἀπό διάφορες ἀγροτικές ὀργανώσεις. Στό συνέδριο ἔγιναν εἰσηγήσεις γιά τήν τρέχουσα στιγμή, ἐκθέσεις ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις, γιά τή δουλιά τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου, συζητήθηκε ἡ εἰσήγηση γιά τήν ἀγροτική πολιτική. Τό συνέδριο τέλειωσε μέ τή λήψη ἀπόφασης καί μέ τήν ἔγκριση τοῦ καταστατικοῦ τῆς Ἕνωσης τῶν ἐργατῶν γῆς καί τήν ἐκλογή διοίκησης. — *22.*

15 Πρόκειται γιά τήν Ἐθνική Ἕνωση ἐργατῶν γῆς (National Agricultural Labourers Union) πού ἱδρύθηκε τό 1872 ἀπό τόν ἐργάτη γῆς Τζόζεφ Ἄρτσεμ. Στά τέλη τοῦ 1872 ἡ Ἕνωση εἶχε περίπου 100 χιλιάδες μέλη καί πέτυχε νά ἀνεβάσει τό μισθό ἐργασίας τῶν ἐργατῶν γῆς, ὡστόσο κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς πτώσης τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς στά μέσα τῆς δεκαετίας 1870-1880 ἡ Ἕνωση ἔχασε τή σημασία της· τό 1894 ἡ Ἕνωση διαλύθηκε ὁριστικά. — *24.*

16 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔδινε μεγάλη σημασία στήν ὀργάνωση τῶν κολλεκτιβίστικων νοικοκυριῶν ἀπό τίς πρῶτες μέρες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Αὐτό βεβαιώνεται ἀπό μιά σειρά ἀποφάσεις στά πρῶτα χρόνια τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Αὐτό μαρτυρεῖ καί ὁ «Νόμος γιά τή σοσιαλιστική γαιορύθμιση καί γιά τά μέτρα περάσματος στή σοσιαλιστική γεωργία», στήν ἐπεξεργασία τοῦ ὁποίου ὁ Β. Ι. Λένιν πῆρε ἀμεσότατα μέρος. Ὁ Λένιν ἦταν εἰσηγητής στήν ἐπιτροπή πού δημιουργήθηκε γιά τό ζήτημα αὐτό ἀπό τήν ΠΚΕΕ. Στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXIV σελ. 39-41 εἶναι δημοσιευμένες οἱ παρατηρήσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν σχετικά μέ τό σχέδιο νόμου γιά τήν κοινή καλλιέργεια τῆς γῆς, πού στή βάση τους ἐκπονήθηκε τό σχέδιο ἀπό τό συμβούλιο τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας καί μπῆκε σάν 8ο κεφάλαιο στό «Νόμο». Ὁ «Νόμος» ψηφίστηκε ἀπό τήν ΠΚΕΕ τό Φλεβάρη τοῦ 1919 καί δημοσιεύτηκε στίς 14 τοῦ Φλεβάρη 1919 στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ». — *27.*

17 Ὁ Λένιν ἐκφώνησε λόγο σέ συγκέντρωση δέκα χιλιάδων ἐργατῶν, ναυτῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν τῆς Πετρούπολης στίς 13 τοῦ Μάρτη 1919 στήν αἴθουσα τῆς ὄπερας τοῦ Οἴκου τοῦ Λαοῦ. Στό λόγο του ὁ Λένιν ἐνημέρωσε τούς ἀκροατές γιά τήν ἐσωτερική καί διεθνή κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς δημοκρατίας. Ἐπειδή ἡ αἴθουσα δέν μποροῦσε νά χωρέσει ὅσους ἤθελαν νά πάρουν μέρος, ὁ Λένιν μίλησε γιά δεύτερη φορά στό φουαγιέ τοῦ Οἴκου τοῦ Λαοῦ. — *31.*

18 *Ἡ Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Οὐκρανίας* ἀνακηρύχθηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1917. Τό Φλεβάρη τοῦ 1918 στήν Οὐκρανία εἰσέβαλαν τά αὐστρογερμανικά στρατεύματα καί πρός τά τέλη τοῦ Ἀπρίλη ὁλόκληρη ἡ περιοχή της καταλήφθηκε. Ὕστερα ἀπό τό διώξιμο τῶν κατακτητῶν καί τῶν συνεργατῶν τους, στήν Οὐκρανία ἀποκαταστάθηκε ἡ Σοβιετική ἐξουσία. Τό III Πανουκρανικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ, πού συνῆλθε στό Χάρκοβο τό Μάρτη

τοῦ 1919, ψήφισε τό πρῶτο Σύνταγμα τῆς ΣΣΔ τῆς Οὐκρανίας, πού κατοχύρωσε νομοθετικά τίς κατακτήσεις τοῦ οὐκρανικοῦ λαοῦ. — *31.*

[19] Πρόκειται γιά τίς δμιλίες τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ I συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στίς 8 τοῦ Μάρτη 1919 μερικοί ἀντιπρόσωποι τοῦ συνεδρίου πῆγαν στήν Πετρούπολη, δπου τούς ὑποδέχτηκαν πανηγυρικά οἱ ἐργαζόμενοι τῆς πόλης. Στίς 6 μ.μ. τῆς ἴδιας ἡμέρας ἄρχισε ἡ συνεδρίαση τῆς IX συνδιάσκεψης πόλης τοῦ ΚΚΡ (μπ) στήν δποία πῆραν μέρος καί μίλησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ συνεδρίου Φ. Πλάττεν, Α. Γκιλμπό, Ο. Γκρίμλουντ κ.ἄ. Στίς 9 τοῦ Μάρτη ἔγινε ἡ πανηγυρική συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν ἐργατῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν βουλευτῶν πρός τιμή τοῦ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ μίλησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἀπό τή Γερμανία, τή Γαλλία, τήν Αὐστρία, τή Σερβία, τή Φιλλανδία, τή Σουηδία καί τήν Ἐλβετία. — *36.*

[20] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό λόγο του στίς 6 τοῦ Μάρτη 1919 στήν πανηγυρική κοινή συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ, τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (μπ), τοῦ ΠΚΣΣ, τῶν συνδικάτων καί τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν τῆς Μόσχας, ἀφιερωμένη στό γιορτασμό τῆς ἵδρυσης τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 37ος, σελ. 515-520). — *37.*

[21] Τό ἔργο τοῦ Β. Ι. Λένιν *«Ἐπιτυχίες καί δυσκολίες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας»* ἐκδόθηκε σέ ξεχωριστή μπροσούρα τό 1919.

Στήν πρώτη ἔκδοση τῆς μπροσούρας ὑπῆρχε ὁ ὑπότιτλος: «Λόγος πού ἐκφωνήθηκε σέ συγκέντρωση στήν Πετρούπολη στίς 13 τοῦ Μάρτη». Στή δεύτερη καί στήν τρίτη ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, ὁ ὑπότιτλος αὐτός παραλήφθηκε, γιατί στήν μπροσούρα συμπεριλήφθηκαν δυό δμιλίες τοῦ Λένιν: ἡ «Εἰσήγηση γιά τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική πολιτική τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων», πού ἔγινε στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 12 τοῦ Μάρτη 1919 καί ὁ «Λόγος στή συγκέντρωση τῆς 13 τοῦ Μάρτη 1919 στόν Οἶκο τοῦ Λαοῦ στήν Πετρούπολη». — *39.*

[22] *Οἱ Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς* (κομπέντι) συγκροτήθηκαν μέ διάταγμα τῆς ΠΚΕΕ τῆς 11 τοῦ Ἰούνη 1918 «Γιά τήν ὀργάνωση καί τόν ἐφοδιασμό τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ». Σύμφωνα μέ τό διάταγμα, στίς Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς ἀνατίθονταν τά καθήκοντα τῆς ἀπογραφῆς τῶν ἀποθεμάτων τροφίμων τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν, τῆς ἀνακάλυψης τῶν ἀποθεμάτων καί τῶν πλεονασμάτων τροφίμων τῶν κουλάκων καί τῆς βοήθειας πρός τά σοβιετικά ὄργανα ἐπισιτισμοῦ γιά τήν κατάσχεση τῶν πλεονασμάτων αὐτῶν· τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς φτωχολογιᾶς μέ τρόφιμα ἀπό τά κουλάκικα νοικοκυριά, τῆς διανομῆς τῶν ἀγροτικῶν ἐργαλείων καί τῶν βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων κτλ. Ὅμως, ἡ πρακτική δουλιά τῶν Ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς ἀγκάλιασε ὅλες τίς πλευρές τῆς δουλιᾶς στό χωριό· στήν πραγματικότητα οἱ Ἐπιτροπές αὐτές ἔγιναν σημεῖα στήριξης, ὄργανα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στό χωριό· ἡ ὀργάνωση τῶν Ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς σήμαινε τήν παραπέρα

ἀνάπτυξη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στό χωριό. Στά τέλη τοῦ 1918 οἱ Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς, ἀφοῦ ἐκπλήρωσαν τά καθήκοντα πού εἶχαν ἀνατεθεῖ σ' αὐτές, συγχωνεύτηκαν στά Σοβιέτ τῶν ἐπαρχιῶν καί τῶν χωριῶν.

Ἡ ὀργανωμένη *ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τό χωριό* ἄρχισε τήν ἄνοιξη τοῦ 1918 στή βάση τοῦ διατάγματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 26 τοῦ Μάρτη 1918. Σύμφωνα μέ τό διάταγμα τήν πραγματοποίηση τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων μέ σιτηρά ἐπιφορτίζονταν τά ὄργανα τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ· τό διάταγμα ὑποχρέωνε νά τραβηχτεῖ στή δουλιά τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων ἡ φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ, καί τά ἀποθέματα ἐμπορευμάτων πού προορίζονταν γιά ἀνταλλαγή μέ σιτηρά νά παραδίνονται στή διάθεση τῶν ἐπαρχιακῶν καί ἀχτιδικῶν ὀργανώσεων, «γιά νά μοιραστοῦν παραπέρα ἀνάμεσα στόν πληθυσμό πού ἔχει ἀνάγκη». («Διατάγματα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας», τόμ. II, ρωσ. ἔκδ., 1959, σελ. 24).

Μέ τό διάταγμα τῆς ΠΚΕΕ τῆς 11 τοῦ Ἰούνη 1918 «Γιά τήν ὀργάνωση καί τόν ἐφοδιασμό τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ», καθώς ἐπίσης καί μέ τό διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 5 τοῦ Αὐγούστου 1918 «Γιά τήν ὑποχρεωτική ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων στίς ἀγροτικές σιτοπαραγωγικές περιφέρειες» προβλεπόταν ἐπίσης ἡ ταξική ἀρχή διανομῆς τῶν βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων πού δίνονταν στό χωριό σέ ἀνταλλαγή μέ σιτηρά· σέ πρώτη σειρά καί μέ εὐνοϊκούς ὅρους ἐφοδιαζόταν μέ ἐμπορεύματα ἡ φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ. — *62.*

Ὁ Ἐπίλογος εἶχε σταλεῖ ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ στήν Πετρούπολη, ὅπου τυπωνόταν ἡ μπροσούρα «Ἐπιτυχίες καί δυσκολίες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας». Παρά τήν παράκληση τοῦ Λένιν νά δημοσιευθεῖ ὁ ἐπίλογος αὐτός «ἔστω καί μέ τά πιό μικρά στοιχεῖα», ὅμως δέν δημοσιεύτηκε. Στίς 7 τοῦ Αὐγούστου 1919 ὁ Λένιν ἔστειλε στόν Ζηνόβιεφ σημείωμα μέ τήν παράκληση νά κάνει μιά «πιό αὐστηρή ἔρευνα» καί νά ψάξει νά βρεῖ «ὁπωσδήποτε τόν ἐπίλογο αὐτό». Τό 1921 στόν «Πρόλογο τῆς μπροσούρας: «Σχετικά μέ τό ζήτημα γιά τή νέα οἰκονομική πολιτική (Δυό παλιά ἄρθρα καί ἕνας ἀκόμη πιό παλιός ἐπίλογος)»» ὁ Λένιν ξανάγραψε ὁλοκληρωτικά τόν ἐπίλογο αὐτό καί ἀναφέρει ὅτι οἱ «Πετρουπολίτες» μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ζηνόβιεφ τόν «γέλασαν» καί δέν ἐκπλήρωσαν τή θέληση τοῦ συγγραφέα. Τό 1921 ὁ ἐπίλογος αὐτός πάλι δέν δημοσιεύτηκε· ἡ μπροσούρα πού περιεῖχε δυό ἄρθρα τοῦ Λένιν: «Πρός τήν τέταρτη ἐπέτειο τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης» καί «Γιά τή σημασία τοῦ χρυσοῦ τώρα καί μετά τήν ὁλοκληρωτική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ» βγῆκε στή Μόσχα μέ τόν τίτλο: «Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς (Δυό παλιά ἄρθρα)». Γιά πρώτη φορά ὁ ἐπίλογος αὐτός δημοσιεύτηκε τό 1922 στήν Ι ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. XVI. — *73.*

24 Τό ζήτημα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος εἶχε μπεῖ ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη. Στό «Προσχέδιο τοῦ πέμπτου «Γράμματος ἀπό μακριά»» ὁ Λένιν καθόρισε τίς βασικές κατευθύνσεις τῆς ἀλλαγῆς τοῦ Προγράμματος, τονίζοντας ὅτι «μέ τή δουλιά αὐτή πρέπει νά καταπιαστεῖτε **ἀμέσως**» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ.,

τόμ. 31ος, σελ. 58-59). Τίς θέσεις πού εἶχαν διατυπωθεῖ στό προσχέδιο αὐτό ὁ Λένιν τίς ἀνάπτυξε στίς θέσεις τοῦ Ἀπρίλη, στήν εἰσήγηση γιά τήν ἀναθεώρηση τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος στήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ Ἀπρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) καί σέ ἄλλα ντοκουμέντα (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 116, 410-413). Γιά τή συνδιάσκεψη τοῦ Ἀπρίλη ὁ Λένιν ἔγραψε τό «Σχέδιο τροποποιήσεων τοῦ θεωρητικοῦ, τοῦ πολιτικοῦ καί ὁρισμένων ἄλλων μερῶν τοῦ Προγράμματος», πού περιεῖχε μιά σειρά τροποποιήσεις στό Πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ τοῦ 1903 (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 139-144). Τυπογραφικά δοκίμια τοῦ σχεδίου αὐτοῦ μοιράστηκαν στούς ἀντιπρόσωπους τῆς συνδιάσκεψης. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Ἀπρίλη ἀνάθεσε στήν Κεντρική Ἐπιτροπή νά συντάξει τό σχέδιο τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος γιά τό VI συνέδριο τοῦ Κόμματος.

Τό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), πού συνῆλθε στίς 26 τοῦ Ἰούλη μέ 3 τοῦ Αὐγούστου (8-16 τοῦ Αὐγούστου) 1917 ἐπικύρωσε τήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Ἀπρίλη γιά τήν ἀνάγκη ἀναθεώρησης τοῦ Προγράμματος καί ἀνάθεσε στήν ΚΕ νά ὀργανώσει πλατιά συζήτηση πάνω στά ζητήματα τοῦ Προγράμματος (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 387-388). Πρίν τό συνέδριο ἀκόμη, τόν Ἰούνη τοῦ 1917, εἶχε ἐκδοθεῖ ἡ μπροσούρα «Ὑλικά σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος», πού τήν προετοίμασε ὁ Λένιν μέ ἐντολή τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί στήν ὁποία μπῆκαν ὅλα τά σχετικά μέ τό πρόγραμμα ὑλικά πού ὑπῆρχαν στήν ΚΕ. Σχεδόν ταυτόχρονα τό γραφεῖο Περιοχῆς Μόσχας τῆς βιομηχανικῆς περιφέρειας τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐξέδοσε τά: «Ὑλικά σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος. Συλλογή ἄρθρων τῶν: Β. Μιλιούτιν, Β. Σοκόλνικοφ, Α. Λόμοφ καί Β. Σμιρνόφ». Τό καλοκαίρι καί τό φθινόπωρο τοῦ 1917 στό Κόμμα εἶχε γίνει διεξοδική θεωρητική συζήτηση. Ἀνάλυση καί κριτική τῶν ἄρθρων πού ἐμφανίστηκαν στόν περιοδικό Τύπο καί στή συλλογή τῆς Μόσχας ὁ Λένιν ἔκανε στό ἄρθρο του «Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος», πού δημοσιεύτηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 στό περιοδικό «Προσβεστσένιγε», τεῦχ. 1-2 (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 351-381).

Ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), πού ἀρκετές φορές συζήτησε τό ζήτημα τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος, στή συνεδρίαση τῆς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1917 σύστησε Ἐπιτροπή ἐπεξεργασίας τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος μέ ἐπικεφαλῆς τόν Λένιν γιά τό τακτικό κομματικό συνέδριο πού προβλεπόταν νά συγκληθεῖ τό φθινόπωρο τοῦ 1917. Τελικά, μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τῆς 24 τοῦ Γενάρη (6 τοῦ Φλεβάρη) 1918 ἡ ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου Προγράμματος εἶχε ἀνατεθεῖ σέ καινούργια Ἐπιτροπή μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν. Ὁ Λένιν ἔγραψε τό «Πρόχειρο προσχέδιο τοῦ Προγράμματος», πού μοιράστηκε στούς ἀντιπροσώπους τοῦ VII συνεδρίου τοῦ Κόμματος σάν ὑλικό γιά συζήτηση. Ὡστόσο, τό συνέδριο δέν συζήτησε λεπτομερειακά τό Πρόγραμμα· ἡ ὁριστική ἐπεξεργασία τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος ἀνατέθηκε σέ Ἐπιτροπή ἀπό 7 ἄτομα πού ἐξέλεξε τό συνέδριο· ἐπικεφαλῆς τῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν ὁ Λένιν. Τό συνέδριο ὑποχρέωσε τήν Ἐπιτροπή νά καθοδηγεῖται κατά τήν ἀναθεώρηση τοῦ Προγράμματος ἀπό τίς ὑποδείξεις πού διατυπώνονταν στή λενινιστική ἀπόφαση, πού ψηφίστηκε ὁμόφωνα (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 58-59).

Στήν πορεία τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Προγράμματος, παρουσιάστηκαν διαφωνίες σχετικά μέ τά ζητήματα πού ἀφοροῦσαν τό γενικό μέρος τοῦ Προγράμματος καί σχετικά μέ τό ἄρθρο τοῦ Προγράμματος πού ἀφοροῦσε τόν τομέα τῶν ἐθνικῶν σχέσεων· ἐνάντια στίς λενινιστικές θέσεις τάχθηκαν ὁ Ν. Ι. Μπουχάριν καί ὁ Γκ. Λ. Πιατακόφ. Τό Φλεβάρη τοῦ 1919 ἡ Ἐπιτροπή Προγράμματος τέλειωσε τήν ἐκπόνηση τοῦ «Σχεδίου Προγράμματος τοῦ ΚΚΡ (μπ)», τίς βασικές θέσεις τοῦ ὁποίου εἶχε διατυπώσει ὁ Β. Ι. Λένιν· τό σχέδιο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» στίς 25-27 τοῦ Φλεβάρη. Στό συνταγμένο ἀπό τήν Ἐπιτροπή πρόλογο τοῦ σχεδίου τονιζόταν ὅτι τό νέο Πρόγραμμα διαφέρει σημαντικά ἀπό τό παλιό Πρόγραμμα, ὅτι σ' αὐτό βρῆκαν τήν ἀντανάκλασή τους «ὄχι μόνο τά ἀποτελέσματα τῆς μαρξιστικῆς μελέτης τῆς νεότατης, ἰμπεριαλιστικῆς φάσης τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀλλά καί ἡ πείρα τοῦ παγκόσμιου πολέμου καί ἡ ἔμπρακτη ἐτήσια πείρα τοῦ προλεταριάτου πού κατάκτησε τήν κρατική ἐξουσία». Μετά τή δημοσίευση τοῦ σχεδίου Προγράμματος τοῦ ΚΚΡ (μπ) οἱ τοπικές κομματικές ὀργανώσεις ἄρχισαν τή συζήτηση πάνω σ' αὐτό. Ἡ συζήτηση ἔδειξε ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων ἐγκρίνει τό σχέδιο Προγράμματος καί τό προτείνει γιά νά ψηφιστεῖ μέ ὁρισμένες συμπληρώσεις καί ἀλλαγές.

Στό Παράρτημα τοῦ τόμου αὐτοῦ δημοσιεύεται τό Πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού ψηφίστηκε στό VIII συνέδριο. — *81.*

25 Τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, πού ψηφίστηκε στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τό 1903, τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ἡ Συντακτική Ἐπιτροπή τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα» στά τέλη τοῦ 1901 — μέ πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1902. Μέ πρόταση τοῦ Λένιν τό ἀρχικό σχέδιο τοῦ θεωρητικοῦ μέρους τοῦ Προγράμματος εἶχε γραφεῖ ἀπό τόν Γκ. Β. Πλεχάνοφ. Στό σχέδιο αὐτό ἔγινε κριτική ἀπό τόν Λένιν σέ σύσκεψη τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς «Ἴσκρα» στό Μόναχο τό Γενάρη τοῦ 1902 (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 199-207). Κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου τοῦ Πλεχάνοφ μέσα στή Συντακτική Ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» παρουσιάστηκαν μεγάλες διαφωνίες. Ταυτόχρονα μέ τό σχέδιο τοῦ θεωρητικοῦ μέρους τοῦ Προγράμματος συζητήθηκαν στή σύσκεψη τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς «Ἴσκρα» στό Μόναχο καί ζητήματα πού ἀφοροῦσαν τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου τοῦ πρακτικοῦ μέρους τοῦ Προγράμματος (στό ἴδιο, σελ. 413-414). Στά τέλη τοῦ Γενάρη μέ ἀρχές τοῦ Φλεβάρη 1902 ἡ ἀρχική παραλλαγή τοῦ πρακτικοῦ μέρους τοῦ σχεδίου προγράμματος τοῦ ΣΔΕΚΡ εἶχε γραφτεῖ· τό ἀγροτικό μέρος καί ἡ κατακλεῖδα γράφτηκαν ἀπό τόν Λένιν (στό ἴδιο, σελ. 427-428).

Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἀφοῦ πείστηκε ὅτι τό σχέδιο τοῦ θεωρητικοῦ μέρους τοῦ Προγράμματος πού γράφτηκε ἀπό τόν Πλεχάνοφ δέν μποροῦσε νά γίνει δεκτό, καταπιάστηκε μέ τή σύνταξη δικοῦ του σχεδίου (στό ἴδιο, σελ. 208-214, 215, 420-425). Ταυτόχρονα καί ὁ Πλεχάνοφ ἔγραφε καί τό δικό του δεύτερο σχέδιο προγράμματος τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ὁ Λένιν ὑπέβαλε καί αὐτό τό σχέδιο σέ σοβαρή κριτική ἀνάλυση (στό ἴδιο, σελ. 216-239 καί 240-242). Γιά τήν ἐναρμόνιση τῶν σχεδίων Προγράμματος τοῦ Λένιν καί τοῦ Πλεχάνοφ καί τή σύνταξη κοινοῦ σχεδίου Προγράμματος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἡ Συντακτική Ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» σύγκρότησε μιά Ἐπιτροπή «διαιτησίας». Ὕστερα ἀπό τήν ἐπίμονη ἀπαίτηση τοῦ Λένιν, τό σχέδιο τῆς Ἐπιτροπῆς πού πῆρε

σάν βάση τό σχέδιο τοῦ Πλεχάνοφ, περιέλαβε μιά σειρά βασικές θέσεις: γιά τήν ἐκτόπιση τῆς μικρῆς παραγωγῆς ἀπό τή μεγάλη, καθορίστηκε μέ ἀκρίβεια ὁ καθαρά προλεταριακός χαρακτήρας τοῦ Κόμματος· βασικότατο σημεῖο τοῦ Προγράμματος ἔγινε ἡ θέση γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου σάν ἀπαραίτητος ὅρος τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ἀφοῦ ὁ Λένιν ἔλαβε γνώση τοῦ σχεδίου Προγράμματος τῆς Ἐπιτροπῆς, ἔγραψε τίς παρατηρήσεις του πάνω σ' αὐτό (στό ἴδιο, σελ. 245-256). Στή σύσκεψη τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς «Ἴσκρα» στή Ζυρίχη στίς 14 τοῦ Ἀπρίλη (ν. ἡμ.) 1902, στήν ὁποία ὁ Λένιν δέν πῆρε μέρος, ἐπικυρώθηκε τό γενικό σχέδιο Προγράμματος τῆς σύνταξης: τό θεωρητικό του μέρος (σχέδιο τῆς Ἐπιτροπῆς) καί τό πρακτικό μέρος (πού εἶχε γίνει δεκτό ἀπό ὅλα τά μέλη τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς «Ἴσκρα» ἀπό τίς ἀρχές ἀκόμη τοῦ Μάρτη 1902). Οἱ πιό πολλές παρατηρήσεις, τροποποιήσεις καί συμπληρώσεις πού εἶχαν προταθεῖ ἀπό τόν Λένιν πάρθηκαν ὑπόψη ἀπό τούς συντάκτες τοῦ σχεδίου Προγράμματος κατά τή συζήτησή του στή σύσκεψη τῆς Ζυρίχης.

Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε ἀπό τίς 17 τοῦ Ἰούλη ὥς τίς 10 τοῦ Αὐγούστου (30 τοῦ Ἰούλη-23 τοῦ Αὐγούστου) 1903, ψήφισε μέ μικρές ἀλλαγές, τό ἰσκρικό σχέδιο Προγράμματος τοῦ Κόμματος. Τό θεωρητικό μέρος τοῦ Προγράμματος τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού χαρακτήριζε τίς γενικές νομοτέλειες καί τάσεις ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ, μέ πρόταση τοῦ Λένιν περιλήφθηκε στό νέο Πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού ψηφίστηκε στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ). — *83.*

26 Βλ. Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 139-144 καί τόμ. 36ος, σελ. 70-76. — *83.*

27 Τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα χωρίς κανένα περιορισμό, μέ βάση τό ὁποῖο στίς ἐκλογές γιά τά ἀντιπροσωπευτικά ὄργανα τοῦ κράτους μπορεῖ νά πάρει μέρος ὅλος ὁ ἐνήλικος πληθυσμός, ἀνεξάρτητα σέ ποιά φυλή, ἐθνικότητα ἤ γένος ἀνήκει κτλ. γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας καθιερώθηκε ἀπό τό Σύνταγμα τῆς ΕΣΣΔ τό 1936. Μέχρι τότε τό δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καί ἐκλέγεσθαι στή χώρα μας ἀνῆκε μόνο στούς ἐργαζόμενους: οἱ τάξεις πού δέν δούλευαν καί οἱ ἐκμεταλλεύτριες τάξεις τέτιο δικαίωμα δέν εἶχαν. Ὅμως, παρόλα αὐτά, σέ σύγκριση μέ τά ἀστικά κράτη, τό ἐκλογικό δικαίωμα στήν ΕΣΣΔ ἦταν τό πιό δημοκρατικό καί τό πιό πλατύ, γιατί ἡ συντριπτική πλειοψηφία τοῦ ἐνήλικου πληθυσμοῦ τῆς ΕΣΣΔ, ἔπαιρνε μέρος στίς ἐκλογές. Ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ΕΣΣΔ, ἡ ἐξάλειψη τῶν ἐκμεταλλευτριῶν τάξεων, δημιούργησαν τή δυνατότητα νά καθιερωθεῖ τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα μέ μυστική ψηφοφορία. — *109.*

28 Τό κείμενο αὐτό μέ τίς ἀλλαγές μπῆκε στό Πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ (μπ) πού ψήφισε τό VIII συνέδριο — ἄρθρο πέμπτο τοῦ μέρους «Στόν τομέα τῆς γενικῆς πολιτικῆς» (βλ. Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 415). — *110.*

[29] Ἡ προσθήκη μπῆκε ὁλόκληρη στό Πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ (μπ) πού ψηφίστηκε στό VIII συνέδριο, ἄρθρο τέταρτο τοῦ μέρους «Στόν τομέα τῶν ἐθνικῶν σχέσεων» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 417). — *112.*

[30] Τό ἄρθρο αὐτό τοῦ οἰκονομικοῦ μέρους τοῦ Προγράμματος ἦταν τρίτο στήν ἀρχική παραλλαγή· μετά ὁ Λένιν τό ἐπεξεργάστηκε καί τό ἔβαλε ὄγδοο. Σάν ὄγδοο ἄρθρο μέ ὁρισμένες τροποποιήσεις μπῆκε στό οἰκονομικό μέρος τοῦ Προγράμματος, πού ψηφίστηκε στό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 423). — *120.*

[31] *Τό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ)* συνῆλθε στίς 18 μέ 23 τοῦ Μάρτη 1919 στή Μόσχα. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆραν μέρος 301 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο καί 102 μέ συμβουλευτική, πού ἀντιπροσώπευαν 313 766 μέλη τοῦ Κόμματος. Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου ὑπῆρχαν τά παρακάτω ζητήματα: 1) Ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς· 2) Τό Πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ (μπ)· 3) Ἡ ἵδρυση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· 4) Ἡ στρατιωτική κατάσταση καί ἡ στρατιωτική πολιτική· 5) Ἡ δουλιά στό χωριό· 6) Ὀργανωτικά ζητήματα· 7) Ἐκλογή Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Στήν πρώτη συνεδρίαση, μέ πρόταση τοῦ Προεδρείου τοῦ συνεδρίου, σχηματίστηκαν τρία τμήματα: τό ἀγροτικό, τό στρατιωτικό καί τό ὀργανωτικό.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐκφώνησε τόν ἐναρκτήριο καί τόν τελικό λόγο τοῦ συνεδρίου, ἔκανε τήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), τίς εἰσηγήσεις γιά τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος καί γιά τή δουλιά στό χωριό, καί ὁμιλία σχετικά μέ τό στρατιωτικό ζήτημα.

Κεντρικό ζήτημα τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ συζήτηση καί ἡ ψήφιση τοῦ νέου Προγράμματος τοῦ Κόμματος πού ἐκπονήθηκε μέ τήν καθοδήγηση καί τήν ἄμεση συμμετοχή τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Κατά τή συζήτηση τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος φούντωσαν οἱ διαμάχες, γιατί ὁ Μπουχάριν πρότεινε νά ἀφαιρεθοῦν ἀπό τό Πρόγραμμα τά ἄρθρα γιά τόν καπιταλισμό, γιά τή μικρή ἐμπορευματική παραγωγή καί νά περιοριστεῖ τό Πρόγραμμα στό χαρακτηρισμό τοῦ καθαροῦ ἰμπεριαλισμοῦ πού τόν θεωροῦσε ἰδιαίτερο κοινωνικοοικονομικό σύστημα. Ὁ Λένιν, μιλώντας ἐνάντια στίς προτάσεις αὐτές, ἀπέδειξε ὅτι εἶναι θεωρητικά ἀβάσιμες καί πολιτικά ἐπιζήμιες. Ἡ παραγνώριση τῆς μικρῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς ὁδηγοῦσε στήν ἄρνηση τοῦ ρόλου τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς σάν συμμάχου τοῦ προλεταριάτου, τοῦ ρόλου της στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ταυτόχρονα αὐτό συγκάλυπτε τό γεγονός τῆς ἐμφάνισης καί τῆς ἀνάπτυξης τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων ἀπό τή μικρή ἐμπορευματική οἰκονομία, πράγμα πού ὁδήγησε ἀργότερα τόν Μπουχάριν στήν ὀπορτουνιστική θεωρία τῆς «ἐνσωμάτωσης τοῦ κουλάκου» στό σοσιαλισμό. Τό συνέδριο ἀπόριψε τίς ἀντιμπολσεβίκικες προτάσεις τοῦ Μπουχάριν καί ἐνέκρινε τίς λενινιστικές θέσεις.

Ὁ Λένιν σύντριψε ἐπίσης τίς λαθεμένες ἀπόψεις γιά τό ἐθνικό ζήτημα τοῦ Πιατακόφ καί τοῦ Μπουχάριν πού πρότειναν νά ἀφαιρεθεῖ ἀπό τό Πρόγραμμα τό ἄρθρο γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Ὁ Λένιν

ἀπόδειξε ὅτι ἡ πρόταση αὐτή θά προξενήσει τεράστια ζημιά στό Σοβιετικό κράτος καί στήν ἀλληλεγγύη τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου. Τό συνέδριο ψήφισε τό λενινιστικό πρόγραμμα γιά τό ἐθνικό ζήτημα.

Μετά τόν τελικό λόγο τοῦ Β. Ι. Λένιν πάνω στήν εἰσήγηση γιά τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος τό συνέδριο πῆρε ἀπόφαση «νά ψηφίσει στό σύνολό του τό σχέδιο Προγράμματος» καί νά τό δόσει στήν Ἐπιτροπή Προγράμματος γιά τήν τελική του σύνταξη. Μέ πρόταση τῆς Ἐπιτροπῆς Προγράμματος ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε τό «Σχέδιο τοῦ τρίτου ἄρθρου τοῦ γενικοῦ πολιτικοῦ μέρους τοῦ Προγράμματος (Γιά τήν Ἐπιτροπή Προγράμματος τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ Κόμματος)», τό ὁποῖο καί ψήφισε ἡ Ἐπιτροπή (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 185). Στίς 22 τοῦ Μάρτη τό συνέδριο ἐνέκρινε τό τελικό κείμενο τοῦ Προγράμματος.

Ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα θέματα τοῦ συνεδρίου ἦταν τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά. Ὁ Λένιν σέ ὅλες του τίς ὁμιλίες, καί ἰδιαίτερα στήν εἰσήγηση γιά τή δουλιά στό χωριό θεμελίωσε τή νέα πολιτική τοῦ Κόμματος ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά, τό πέρασμα ἀπό τήν πολιτική τῆς οὐδετεροποίησης στήν ἀποκατάσταση σταθερῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τή μεσαία ἀγροτιά, μέ ταυτόχρονο στήριγμα στή φτωχολογιά καί ταυτόχρονη πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους καί μέ τή διατήρηση τοῦ καθοδηγητικοῦ ρόλου τοῦ προλεταριάτου στή συμμαχία αὐτή. Τό σύνθημα αὐτό ὁ Λένιν τό πρόβαλε στά τέλη ἀκόμη τοῦ Νοέμβρη 1918. Τό συνέδριο ψήφισε τήν «Ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά», πού ἔγραψε ὁ Λένιν. Ἡ λενινιστική πολιτική συνέβαλε στή στερέωση τῆς στρατιωτικοπολιτικῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, καί ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο στή νίκη ἐνάντια στούς ἐπεμβασίες καί στούς λευκοφρουρίτες. Ἡ πολιτική αὐτή ἐξασφάλισε ἀργότερα τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τίς κοινές προσπάθειες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν.

Σημαντική θέση στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου κατεῖχε τό ζήτημα γιά τή στρατιωτική κατάσταση, γιά τή στρατιωτική πολιτική τοῦ Κόμματος, γιά τήν ὀργάνωση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Οἱ βασικές θέσεις τῆς στρατιωτικῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος εἶχαν ἐκπονηθεῖ ἀπό τόν Λένιν. Ὅμως στήν πρακτική τῆς ὀργάνωσης τοῦ στρατοῦ παρουσιάστηκαν λάθη καί σοβαρές διαστρεβλώσεις τῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος: παραβιάζονταν οἱ ὁδηγίες τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τούς παλιούς εἰδικούς, γιά τήν ἀνάγκη αὐστηρῆς συγκεντροποίησης καί πειθαρχίας. Ὁ Τρότσκι, ὄντας πρόεδρος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, μείωνε τό ρόλο τῶν κομματικῶν στελεχῶν στό στρατό, ὑπερεκτιμοῦσε τούς παλιούς στρατιωτικούς εἰδικούς, παραβίαζε τήν μπολσεβίκικη ἀρχή τῆς ταξικῆς ἐπιλογῆς, ὅταν γίνονταν ἐπιστρατεύσεις γιά τό στρατό.

Στό συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐνάντια στίς θέσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τάχθηκε ἡ λεγόμενη «στρατιωτική ἀντιπολίτευση», στήν ὁποία ἀνῆκαν οἱ πρώην «ἀριστεροί κομμουνιστές» (Β. Μ. Σμιρνόφ, Γκ. Ι. Σαφάροφ, Γκ. Λ. Πιατακόφ καί ἄλλοι)· στήν ἀντιπολίτευση ἦταν καί ἄνθρωποι πού δέν εἶχαν σχέσεις μέ τίς ἀντιπολιτευόμενες ὁμάδες. Ἡ «στρατιωτική ἀντιπολίτευση» ὑπεράσπιζε τίς ἐπιβιώσεις τοῦ ἀντάρτικου πνεύματος, θεωροῦσε ὅτι δέν εἶναι ἀπαραίτητη ἡ χρησιμοποίηση τῶν παλιῶν στρατιωτικῶν εἰδικῶν, τασσόταν ἐνάντια στήν καθιέρωση σιδερένιας πειθαρχίας στό στρατό. Ὁ Λένιν, μιλώντας στίς 21 τοῦ Μάρτη 1919 στήν κλειστή συνε-

δρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ συνεδρίου ὑπέρ τῶν θέσεων τῆς ΚΕ, θεμελίωσε τήν ἀνάγκη τῆς δημιουργίας τακτικοῦ, αὐστηρά πειθαρχημένου στρατοῦ, τῆς ἀξιοποίησης τῶν ἐπιτεύξεων τῆς ἀστικῆς στρατιωτικῆς ἐπιστήμης, τῆς χρησιμοποίησης τῶν στρατιωτικῶν εἰδικῶν κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῶν Ἐπιτρόπων καί τῶν κομματικῶν πυρήνων. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων πού μίλησαν καταδίκασε τή «στρατιωτική ἀντιπολίτευση». Ταυτόχρονα ἔγινε αὐστηρή κριτική στά λάθη καί στίς ἐλλείψεις τῆς δουλιᾶς τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας καί ἰδιαίτερα στίς ἐνέργειες τοῦ προέδρου του Τρότσκι. Οἱ ὑποδείξεις τοῦ Β. Ι. Λένιν μπῆκαν στό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος γιά τό στρατιωτικό ζήτημα καί ἀποτέλεσαν τήν καθοδηγητική γραμμή γιά τήν ὀργάνωση τοῦ στρατοῦ.

Ὕστερα ἀπό παρατεταμένη συζήτηση τοῦ στρατιωτικοῦ ζητήματος, ἡ πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου (ὑπέρ 174, κατά 95) ψήφισε, βάση τίς θέσεις τῆς ΚΕ. Ἡ καταρτισμένη ἀπό τή συντονιστική ἐπιτροπή ἀπόφαση γιά τό στρατιωτικό ζήτημα, στηριγμένη στίς λενινιστικές θέσεις, ἐγκρίθηκε ὁμόφωνα (μέ μιά ἀποχή) ἀπό τό συνέδριο τοῦ Κόμματος.

Στήν ἀπόφαση γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα τό συνέδριο ἀπέκρουσε τήν ὀπορτουνιστική ὁμάδα Σαπρόνοφ-Ὀσίνσκι, πού ἀρνοῦνταν τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ Κόμματος στό σύστημα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Στήν ἀπόφαση γιά τή συγκρότηση τοῦ Κόμματος ὑπογραμμιζόταν ἡ ἀνάγκη νά ἀνεβοῦν οἱ ἀπαιτήσεις ἀναφορικά μέ τήν πρόσληψη στό Κόμμα στοιχείων πού δέν εἶναι ἐργάτες καί ἀγρότες, νά μήν ἐπιτραπεῖ ἡ χειροτέρευση τῆς κοινωνικῆς σύνθεσης τοῦ Κόμματος. Ἀποφασίστηκε νά γίνει γενική καταγραφή ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος ὥς τήν 1 τοῦ Μάη 1919.

Τό συνέδριο ἀπόριψε τήν ὁμοσπονδιακή ἀρχή συγκρότησης τοῦ Κόμματος καί θεώρησε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ὕπαρξη ἑνιαίου συγκεντροποιημένου Κομμουνιστικοῦ κόμματος, μέ ἑνιαία Κεντρική Ἐπιτροπή, πού νά καθοδηγεῖ ὅλη τή δουλιά τοῦ Κόμματος. Τό συνέδριο καθόρισε τήν ἐσωτερική διάρθρωση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς: ἡ ΚΕ συγκροτεῖ τό Πολιτικό Γραφεῖο, τό Ὀργανωτικό Γραφεῖο καί τή Γραμματεία.

Τό συνέδριο ἐξέλεξε Κεντρική Ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τόν Β. Ι. Λένιν.

Τό συνέδριο χαιρέτισε τή δημιουργία τῆς ΙΙΙ, τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί υἱοθέτησε ὁλοκληρωτικά τό πρόγραμμα δράσης της.

Τό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) εἶχε τεράστια σημασία: ψήφισε τό νέο Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, πού χάραζε τά βασικά καθήκοντα οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας, ἐμψύχωσε τούς ἐργαζόμενους τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ στήν πάλη γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ. — *125.*

[32] *Ἡ Συνδιάσκεψη στά Πριγκηπόννησα* (θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ) σχεδιαζόταν μέ πρωτοβουλία τοῦ Λόυντ Τζώρτζ καί τοῦ Οὐίλσων νά γίνει ἀπό ἐκπροσώπους ὅλων τῶν κυβερνήσεων πού ὑπῆρχαν στή Ρωσία, μέ σκοπό τόν καθορισμό τῶν μέτρων γιά τό σταμάτημα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση ἀποφάσισε νά ἀφαιρέσει τή μάσκα τῶν «συμβιβαστῶν» ἀπό τό πρόσωπο τῶν ἰμπεριαλιστῶν καί νά ἐξαλείψει ὁποιαδήποτε διαστρέβλωση τῶν ἐνεργειῶν της. Τήν ἔλλειψη ἀπάντησης ἀπομέρους τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης οἱ ἰμπεριαλιστές προσπάθησαν νά τήν ἑρμηνεύσουν στήν κοινή γνώμη ὅλων τῶν χωρῶν σάν ἀπροθυμία νά συμμετάσχει στή συνδιάσκεψη γιά τήν ἐπίτευξη εἰρήνης. Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση, παρόλο πού δέν πῆρε πρόσκληση, στίς 4 τοῦ Φλεβάρη 1919 ἀπάντησε ὅτι συμφωνεῖ νά πάρει μέρος στή συνδιάσκεψη. Στό ραδιοτηλεγράφημα τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικῶν τῆς ΣΟΣΔΡ διατυπώνονταν οἱ ὑποχωρήσεις πού ἦταν διατεθειμένη νά κάνει ἡ Σοβιετική κυβέρνηση στό ὄνομα τῆς εἰρήνης. Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση δήλωσε ὅτι εἶναι πρόθυμη «νά ἀρχίσει ἀμέσως διαπραγματεύσεις ἤ στά Πριγκηπόννησα, ἤ σέ ὁποιοδήποτε ἄλλο μέρος» καί παρακάλεσε νά τήν εἰδοποιήσουν ἀμέσως ποῦ νά στείλει τούς ἐκπροσώπους της, πότε ἀκριβῶς καί μέ ποιό δρομολόγιο. Οἱ ἰμπεριαλιστές τῆς Ἀντάντ ἄφησαν ἀναπάντητο τό ραδιοτηλεγράφημα τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικῶν. Ὁ Ντενίκιν, ὁ Κολτσάκ καί οἱ ἄλλες ἀντεπαναστατικές κυβερνήσεις, ἐλπίζοντας νά καταπνίξουν τή Σοβιετική Δημοκρατία μέ τή στρατιωτική δύναμη, ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στή συνδιάσκεψη. Ἡ συνδιάσκεψη δέν πραγματοποιήθηκε. — *132.*

33 *Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας* — κεντριστικό κόμμα πού σχηματίστηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 στό ἱδρυτικό του συνέδριο. Οἱ «ἀνεξάρτητοι» κήρυσσαν τήν ἑνότητα μέ τούς σοσιαλσωβινιστές, κατρακυλοῦσαν στήν ἀπάρνηση τῆς ταξικῆς πάλης. Τό βασικό μέρος τοῦ Κόμματος τό ἀποτελοῦσε ἡ καουτσκιστική ὀργάνωση «Ἐργατική κοινότητα» στό Ράιχσταγκ. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1920 στό συνέδριο τοῦ Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος στή Χάλλη ἔγινε διάσπαση· ἕνα σημαντικό μέρος τοῦ Κόμματος τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 συνενώθηκε μέ τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας. Τά δεξιά στοιχεῖα σχημάτισαν ξεχωριστό κόμμα καί πῆραν τήν παλιά ὀνομασία — Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας. Τό Κόμμα αὐτό ὑπῆρχε ὥς τό 1922. — *136.*

34 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά ἔργα σέ δύο τόμους, τ. 1, ρωσ. ἔκδ. 1955, σελ. 441. — *138.*

35 Στό ἱδρυτικό συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας, πού ἔγινε στό Βερολίνο ἀπό τίς 30 τοῦ Δεκέμβρη 1918 ὥς τήν 1 τοῦ Γενάρη 1919 ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ἐξαιτίας τῆς προδοτικῆς πολιτικῆς τῶν δεξιῶν καθοδηγητῶν τῶν συνδικάτων, ὑποστήριζε τίς λαθεμένες ἀπόψεις μιᾶς σειρᾶς ἀντιπροσώπων τοῦ συνεδρίου σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς διάλυσης τῶν συνδικάτων. Τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων, κατά τή γνώμη της, ἔπρεπε νά ἀνατεθοῦν στά Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν καί στίς ἐργοστασιακές ἐπιτροπές. Ἡ λαθεμένη αὐτή θέση τοῦ ἱδρυτικοῦ συνεδρίου

παρέμεινε γιά πολύ καιρό ἐμπόδιο τῶν γερμανῶν κομμουνιστῶν στήν πάλη τους γιά τήν κατάκτηση τῶν μαζῶν. Οἱ λενινιστικές ὑποδείξεις ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά παλεύουν οἱ ἐπαναστάτες στά ἀντιδραστικά συνδικάτα, ἐκτέθηκαν στό βιβλίο «Ὁ ἀριστερισμός», παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ»» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 29-37). — *141.*

36 Στίς 11 τοῦ Μάρτη 1919 ὁ Βλαντίμιρ Ἰλίτς πῆγε στήν Πετρούπολη γιά νά πάρει μέρος στήν κηδεία τοῦ Μ. Τ. Ἐλιζάροφ.

Κατά τή διάρκεια τῆς παραμονῆς του στήν Πετρούπολη ἐκφώνησε λόγο γιά τήν ὀργάνωση τῶν συνδικάτων τῶν ἐργατῶν γῆς στό Ι συνέδριο τῶν ἐργατῶν γῆς τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης (βλ. σέ τοῦτο τό τόμο, σελ. 22-26). — *144.*

37 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐννοεῖ τίς ὁμιλίες του στίς 27 τοῦ Νοέμβρη 1918 στή σύσκεψη τῶν κομματικῶν στελεχῶν τῆς Μόσχας: τήν εἰσήγηση γιά τή στάση τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στή μικροαστική δημοκρατία καί τόν τελικό λόγο πάνω στήν εἰσήγηση αὐτή (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 37ος, σελ. 207-233). — *145.*

38 *Ἡ Ὁμοσπονδία τῶν ξένων ὁμάδων τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)* ὀργανώθηκε τό Μάη τοῦ 1918 σάν καθοδηγητικό ὄργανο τῶν ξένων κομμουνιστῶν γιά τή δουλιά ἀνάμεσα στούς πρώην αἰχμαλώτους στή Ρωσία. Πρῶτος πρόεδρος τῆς Ὁμοσπονδίας ἐκλέχτηκε ὁ Μπέλα Κούν.

Τό ἐπαναστατικό κίνημα ἀνάμεσα στούς αἰχμαλώτους στή Ρωσία ἄρχισε νά δημιουργεῖται ἀκόμη πρίν τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση· μετά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης οἱ αἰχμάλωτοι ἄρχισαν νά δημιουργοῦν δικές τους ἐπαναστατικές ὀργανώσεις πού στίς ἀρχές τοῦ Δεκέμβρη 1917 ἄρχισαν νά βγάζουν ἐφημερίδες στίς ἀντίστοιχες γλῶσσες. Τό 1918 ἀνάμεσα στούς αἰχμαλώτους δημιουργήθηκαν κομμουνιστικές ὁμάδες πού υἱοθέτησαν ὁλοκληρωτικά τό πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί τήν πάλη γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Στή σύσκεψη τῶν σοσιαλιστῶν-διεθνιστῶν τό Μάρτη τοῦ 1918 δημιουργήθηκε Κεντρικό Γραφεῖο τῶν ξένων κομμουνιστικῶν ὁμάδων, πού ἔπρεπε νά καθοδηγεῖ τή δουλιά τους, νά διατηρεῖ σύνδεση μέ τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί μέ τίς κομμουνιστικές ὀργανώσεις στίς ἀντίστοιχες χῶρες· ἐπίσης δημιουργήθηκαν ξένα τμήματα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ). Συνολικά στήν Ὁμοσπονδία ἀνῆκαν 9 κομμουνιστικές ὁμάδες: ἡ τσεχοσλοβακική, ἡ ἀγγλική, ἡ γαλλική, ἡ ρουμανική, ἡ γερμανική, ἡ οὐγγρική, ἡ γιουγκοσλαβική, ἡ πολωνική καί ἡ βουλγαρική. Βασικό καθῆκον τῶν ὁμάδων ἦταν ἡ προπαγάνδα καί ἡ ζύμωση ἀνάμεσα στούς αἰχμαλώτους καί στά στρατεύματα τῶν ἐπεμβασιῶν, πού ἐπιτέθηκαν ἐνάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία. Οἱ ἐκθέσεις τῶν ὁμάδων δημοσιεύονταν συστηματικά στήν ἐφημερίδα «Πράβντα». Στίς ἀρχές τοῦ 1920 ἡ Ὁμοσπονδία τῶν ξένων ὁμάδων διαλύθηκε. — *147.*

39 *Ἐκδοτικό «Κομμουνίστ»* — ἐκδοτικό τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ). Ἱδρύθηκε τό 1918 μέ τή συνένωση τοῦ ἐκδοτικοῦ «Βολνά» καί τοῦ συνεταιριστικοῦ ἐκδοτικοῦ «Ζίζν ἰ Ζνάνιγε»· λίγο ἀργότερα συγχωνεύτηκε ἐπίσης

σ' αὐτό καί τό ἐκδοτικό «Πριμπόι». Τό ἐκδοτικό ἔβγαζε κυρίως μαζική ἐκλαϊκευτική φιλολογία. Τό Μάη τοῦ 1919 μέ ἀπόφαση τῆς ΠΚΕΕ δημιουργήθηκε τό Κρατικό ἐκδοτικό, στό ὁποῖο μπῆκε καί τό ἐκδοτικό «Κομμουνίστ». — *149.*

40 *«Μπεντνοτά»* — καθημερινή ἐφημερίδα γιά τούς ἀγρότες· ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τίς 27 τοῦ Μάρτη 1918 ὥς τίς 31 τοῦ Γενάρη 1931. Ἡ ἐφημερίδα εἶχε δημιουργηθεῖ μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στή θέση τῶν ἐφημερίδων «Ντερεβένσκαγια Μπεντνοτά», «Ντερεβένσκαγια Πράβντα» καί «Σολντάτσκαγια Πράβντα». Ἡ ἐφημερίδα πάλευε δραστήρια γιά τό δυνάμωμα τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, γιά τήν ὀργάνωση καί συσπείρωση τῶν φτωχομεσαίων μαζῶν τοῦ χωριοῦ γύρω ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα καί τή Σοβιετική ἐξουσία. Ἡ «Μπεντνοτά» ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στήν πολιτική διαφώτιση καί στήν πολιτιστική ἄνοδο τῶν ἐργαζόμενων στρωμάτων τῆς ἀγροτιᾶς, στήν ἀνάδειξη στελεχῶν τῆς κοινωνικῆς δουλιᾶς ἀπό τίς γραμμές τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ καί τῶν μεσαίων ἀγροτῶν, στή διαπαιδαγώγηση ἑνός μεγάλου ἀριθμοῦ ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν. Ἀπό τήν 1 τοῦ Φλεβάρη 1931 ἡ «Μπεντνοτά» συγχωνεύτηκε μέ τήν ἐφημερίδα «Σοτσιαλιστίτσεσκογε Ζεμλεντέλιγε». — *149.*

41 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «Εἰσαγωγή στήν μπροσούρα τοῦ Μπόργκχαϊμ «Στή μνήμη τῶν ὑπερπατριωτῶν τοῦ 1806-1807»» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 361). — *152.*

42 Βλ. Κ. Μάρξ «Τό Κεφάλαιο», τόμ. 1 (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 381). — *154.*

43 *Σπαρτακιστές* — μέλη τῆς ἐπαναστατικῆς ὀργάνωσης τῶν γερμανῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν· σχηματίστηκε στίς ἀρχές τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀπό τούς Κ. Λῆμπκνεχτ, Ρ. Λούξεμπουργκ, Φ. Μέρινγκ, Κ. Τσέτκιν, Γ. Μαρχλέβσκι, Λ. Ἰογκίχες (Τίσκα) καί Β. Πίκ. Οἱ σπαρτακιστές ἔκαναν ἐπαναστατική προπαγάνδα στίς μάζες, ὀργάνωναν μαζικές ἀντιπολεμικές ἐκδηλώσεις, καθοδηγοῦσαν ἀπεργίες, ξεσκέπαζαν τόν ἰμπεριαλιστικό χαρακτήρα τοῦ παγκόσμιου πολέμου καί τήν προδοσία τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὡστόσο, οἱ σπαρτακιστές ἔκαναν σοβαρά λάθη σέ μερικά πολύ βασικά ζητήματα τῆς θεωρίας καί τῆς πολιτικῆς. Ὁ Λένιν ἐπέκρινε ἐπανειλημμένα τά λάθη τῶν γερμανῶν ἀριστερῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τούς βοηθοῦσε νά πάρουν σωστή θέση (βλ. π.χ., τίς ἐργασίες «Γιά τήν μπροσούρα τοῦ Γιούνιους», «Τό στρατιωτικό πρόγραμμα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης» κ.ἄ. — Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 30ός, σελ. 1-16, 131-143).

Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 οἱ σπαρτακιστές μπῆκαν στό κεντριστικό Ἀνεξάρτητο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας, διατηρώντας σ' αὐτό τήν ὀργανική τους αὐτοτέλεια. Τό Νοέμβρη τοῦ 1918, στή διάρκεια τῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία, οἱ σπαρτακιστές σχημάτισαν τήν «Ἕνωση τοῦ Σπάρτακου» καί, ἀφοῦ δημοσίευσαν στίς 14 τοῦ Δεκέμβρη 1918 τό πρόγραμ-

μά τους, ξέκοψαν άπό τούς «ανεξάρτητους». Στό ίδρυτικό συνέδριο πού συνήλθε άπό τίς 30 τοῦ Δεκέμβρη 1918 ὥς τήν 1 τοῦ Γενάρη 1919, οἱ σπαρτακιστές δημιούργησαν τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας. — *157.*

[44] Πρόκειται γιά τήν ἐπίδοση στίς 18 (31) τοῦ Δεκέμβρη 1917 ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν τοῦ διατάγματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τήν ἀναγνώριση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Φιλλανδίας στόν πρωθυπουργό τῆς ἀστικῆς Φιλλανδικῆς κυβέρνησης Π. Σβινχουβούντ καί τόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν Κ. Ἔνκελ. Στίς 22 τοῦ Δεκέμβρη 1917 (4 τοῦ Γενάρη 1918) ἡ ΠΚΕΕ ἐπικύρωσε τό διάταγμα γιά τήν ἀναγνώριση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Φιλλανδίας. — *158.*

[45] Ὁ Λένιν ἐννοεῖ τίς διαπραγματεύσεις γιά τήν ἵδρυση τῆς αὐτόνομης Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Μπασκιρίας, πού διεξάγονταν μέ τήν ἀντιπροσωπεία τῆς Μπασκιρίας τό Μάρτη τοῦ 1919. Στίς 20 τοῦ Μάρτη ὑπογράφηκε «Συμφωνία τῆς Κεντρικῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μέ τήν κυβέρνηση τῆς Μπασκιρίας γιά τήν αὐτόνομη Σοβιετική Μπασκιρία». Ἡ συμφωνία ἐπικυρώθηκε ἀπό τόν πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων Β. Ι. Λένιν καί τόν πρόεδρο τῆς ΠΚΕΕ. Ἡ συμφωνία καθόριζε τήν ὀργάνωση αὐτόνομης Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Μπασκιρίας μέ βάση τό Σοβιετικό Σύνταγμα, καθόριζε τά σύνορα τῆς Δημοκρατίας καί τή διοικητική τους διαίρεση. Ἡ Συμφωνία δημοσιεύτηκε στίς 23 τοῦ Μάρτη 1919 στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 63. — *158.*

[46] *Τό Σοβιέτ Βαρσοβίας τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν* δημιουργήθηκε στίς 11 τοῦ Νοέμβρη 1918 μέ πρωτοβουλία τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας (ΣΔΒΠ καί Λ), τοῦ Πολωνικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος-λεβίτσα (ΠΠΣ-λεβίτσα) καί τοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων τῆς Βαρσοβίας. Ὁ καθοδηγητικός ρόλος τοῦ ΣΔΒΠ καί Λ καί τοῦ ΠΠΣ-λεβίτσα στή δημιουργία τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν καθόρισε τόν ἐπαναστατικό τους χαρακτήρα. Ἀπό τίς πρῶτες ἀποφάσεις τοῦ Σοβιέτ Βαρσοβίας ἦταν οἱ ἀποφάσεις γιά τήν καθιέρωση 8-ωρης ἐργάσιμης ἡμέρας, γιά τή δημιουργία ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, γιά τή διεξαγωγή πάλης ἐνάντια στά σαμποτάζ τῶν ἐργοστασιαρχῶν κ.ἄ. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ὅταν ὑποχωροῦσαν τά αὐστρογερμανικά στρατεύματα κατοχῆς, ἡ Πολωνία σκεπάστηκε ἀπό ἕνα δίχτυ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν στίς πόλεις, καί σέ μιά σειρά μέλη δημιουργήθηκαν καί Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν. Συνολικά στήν περιοχή τοῦ πρώην Βασιλείου τῆς Πολωνίας δημιουργήθηκαν πάνω ἀπό 100 Σοβιέτ στίς πόλεις.

Οἱ ἡγέτες τῶν συμβιβαστικῶν κομμάτων τοῦ ΠΠΣ-«φράξια», τῆς Ἐθνικῆς ἐργατικῆς ἕνωσης καί τῆς Μπούντ, ἀνήσυχοι ἀπό τήν ἐπαναστατική δράση καί τό αὐξανόμενο κύρος τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Βαρσοβίας, δημιούργησαν δικά τους Σοβιέτ σάν ἀντίβαρο στά ἐπαναστατικά Σοβιέτ. Ἡ δημιουργία τῶν παράλληλων αὐτῶν Σοβιέτ ἀδυνάτισε τήν πάλη τοῦ προλεταριάτου τῆς Βαρσοβίας. Τό Σοβιέτ Βαρσοβίας ἀπό τίς πρῶτες ἤδη

μέρες τῆς ἵδρυσης τῶν Σοβιέτ αὐτῶν μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς πάλης τῶν ἐργατῶν τῆς Βαρσοβίας γιά τή δημιουργία ἑνιαίου Σοβιέτ.

Στίς 12 τοῦ Δεκέμβρη 1918 ἄρχισαν οἱ ἐκλογές γιά τήν ἀνάδειξη νέου ἑνιαίου Σοβιέτ καί στίς 5 τοῦ Γενάρη 1919 ἔγινε ἡ πρώτη συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ. Τήν πλειοψηφία στό Σοβιέτ τήν πῆραν οἱ σοσιαλσωβινιστές, ἐξαιτίας τῶν μικροαστικῶν ἐθνικιστικῶν διαθέσεων ἑνός μέρους τοῦ προλεταριάτου τῆς Βαρσοβίας καί τῶν λαθῶν τῆς ΣΔΒΠ καί Λ πάνω σέ μιά σειρά ζητήματα τῆς ἐπανάστασης. Ἀνάμεσα στούς κομμουνιστές καί στούς ἡγέτες τῶν συμβιβαστῶν ἄρχισαν ἔντονες συγκρούσεις. Οἱ συμβιβαστές προσπάθησαν νά διασπάσουν τά Σοβιέτ, νά ἀμβλύνουν τήν πάλη τους, νά μειώσουν τή σημασία τους. Τόν Ἰούνη τοῦ 1919 ἐπῆλθε όριστική διάσπαση, ὅταν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ΠΠΣ ἀποχώρησαν ἀπό τό Σοβιέτ Βαρσοβίας καί ἀπό τά Σοβιέτ τῶν ἄλλων πόλεων. Τό καλοκαίρι τοῦ 1919 τά Σοβιέτ διαλύθηκαν ἀπό τίς ἑνωμένες δυνάμεις τῆς ἀστικῆς ἀντίδρασης καί τῶν ἡγετῶν τῶν συμβιβαστικῶν κομμάτων. — *161.*

47 Τό σχέδιο αὐτό ψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο τήν ἴδια μέρα μέ τήν «Ἔκκληση τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις» καί δημοσιεύτηκε τήν ἑπόμενη μέρα, στίς 20 τοῦ Μάρτη στήν ἐφημερίδα «Πράβντα» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ, μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ. 1954, σελ. 455). — *163.*

48 *Τό Διάταγμα γιά τίς καταναλωτικές κομμοῦνες* ψηφίστηκε ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων στίς 16 τοῦ Μάρτη 1919· δημοσιεύτηκε στίς 20 τοῦ Μάρτη 1919 στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ». Ὁ Β. Ι. Λένιν πῆρε ἄμεσα μέρος στήν ἐπεξεργασία τοῦ διατάγματος (βλ. Λενινιστική συλλογή, τόμ. XVIII, σελ. 293-298). Μέ τό διάταγμα ὅλοι οἱ συνεταιρισμοί πού ὑπῆρχαν στίς πόλεις καί στά χωριά συνενώνονταν σέ μιά καταναλωτική κομμούνα. Σ' αὐτήν ἔμπαινε ὅλος ὁ πληθυσμός τῆς δοσμένης περιοχῆς· ὁ κάθε πολίτης ἦταν ὑποχρεωμένος νά γίνει μέλος τῆς κομμούνας καί νά ἐγγραφεῖ σέ ἕνα ἀπό τά κέντρα τῆς διανομῆς. Ὅλες οἱ τοπικές καταναλωτικές κομμοῦνες συνενώνονταν κατά κυβερνεῖα σέ ἑνώσεις· ἑνιαῖο κέντρο ὅλων τῶν ἑνώσεων τῶν καταναλωτικῶν κομμούνων ἦταν ἡ Κεντρική Ἕνωση. — *164.*

49 *«Νοβοζίζνεντσι»* — μενσεβίκοι-διεθνιστές πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ γύρω ἀπό τήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν».

«Νόβαγια Ζίζν» («Νέα Ζωή») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 18 τοῦ Ἀπρίλη (1 τοῦ Μάη) 1917 ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1918. Τήν πρωτοβουλία γιά τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας τήν εἶχαν οἱ μενσεβίκοι-διεθνιστές καί οἱ συγγραφεῖς πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ γύρω ἀπό τό περιοδικό «Λέτοπις» («Χρονικά»). Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τούς νοβοζίζνεντσι, τόνιζε ὅτι σ' αὐτούς «κυρίαρχη διάθεση εἶναι ὁ διανοουμενίστικος σκεπτικισμός, πού συγκαλύπτει καί ἐκφράζει τήν ἔλλειψη ἀρχῶν» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 104), καί εἰρωνικά τούς ὀνόμαζε «δῆθεν διεθνιστές» καί «μαρξιστές κι' αὐτοί». Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί στήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἡ ἐφημερίδα πῆρε

ἐχθρική στάση. Ἀπό τήν 1 τοῦ Ἰούνη 1918 ἔβγαινε σέ δυό ἐκδόσεις: στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα. Καί οἱ δυό ἐκδόσεις κλείστηκαν τόν Ἰούλη τοῦ 1918. — *169.*

50 *Πρόγραμμα τῆς Ἐρφούρτης* — Πρόγραμμα τοῦ Γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, πού ψηφίστηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1891 στό συνέδριο τῆς Ἐρφούρτης. Τό Πρόγραμμα τῆς Ἐρφούρτης ἦταν ἕνα βῆμα ἐμπρός, σέ σύγκριση μέ τό Πρόγραμμα τῆς Γκότα (1875)· βάση τοῦ Προγράμματος ἀποτελοῦσε ἡ διδασκαλία τοῦ μαρξισμοῦ γιά τό ἀναπόφευκτο τῆς ἐξάλειψης τοῦ καπιταλιστικοῦ τρόπου παραγωγῆς καί τῆς ἀντικατάστασής του ἀπό τό σοσιαλιστικό· στό Πρόγραμμα ὑπογραμμιζόταν ὅτι ἡ ἐργατική τάξη πρέπει νά διεξάγει πολιτική πάλη, τονιζόταν ὁ ρόλος τοῦ Κόμματος σάν καθοδηγητή τῆς πάλης αὐτῆς κτλ. Ὡστόσο, καί στό Πρόγραμμα τῆς Ἐρφούρτης ὑπῆρχαν σοβαρές ὑποχωρήσεις στόν ὀπορτουνισμό. Διεξοδική κριτική τοῦ σχεδίου Προγράμματος τῆς Ἐρφούρτης ἔκανε ὁ Φ. Ἔνγκελς στό ἔργο «Κριτική τοῦ σχεδίου τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ Προγράμματος τοῦ 1891» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 227-243)· ἡ κριτική αὐτή οὐσιαστικά ἦταν κριτική τοῦ ὀπορτουνισμοῦ ὁλόκληρης τῆς II Διεθνοῦς. Ἡ καθοδήγηση ὅμως τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἔκρυψε ἀπό τίς κομματικές μάζες τήν κριτική τοῦ Ἔνγκελς καί οἱ σπουδαιότατες παρατηρήσεις του δέν πάρθηκαν ὑπόψη κατά τήν ἐπεξεργασία τοῦ τελικοῦ κειμένου τοῦ Προγράμματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν θεωροῦσε ὅτι βασική ἀδυναμία τοῦ Προγράμματος τῆς Ἐρφούρτης, δειλή ὑποχώρηση στόν ὀπορτουνισμό εἶναι ἡ ἀποσιώπηση τοῦ ζητήματος τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. — *179.*

51 Πρόκειται γιά τό *«Σύμφωνο γιά τό δυνάμωμα τῆς φιλίας καί τῆς ἀδελφοσύνης ἀνάμεσα στή ΣΟΣΔΡ καί στή Σοσιαλιστική ἐργατική Δημοκρατία τῆς Φιλλανδίας»*, πού ὑπογράφηκε τήν 1 τοῦ Μάρτη 1918 στήν Πετρούπολη. Ἦταν τό πρῶτο στήν ἱστορία Σύμφωνο πού κλείστηκε ἀνάμεσα σέ δυό σοσιαλιστικές Δημοκρατίες. — *183.*

52 Στίς 22 τοῦ Μάρτη 1919 πάρθηκε ἀπό τόν ἀσύρματο ἡ εἴδηση γιά τό σχηματισμό τῆς Οὐγγρικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. Τό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἀνάθεσε στό Β. Ι. Λένιν νά στείλει ἐξονόματος τοῦ συνεδρίου χαιρετιστήριο ραδιοτηλεγράφημα στήν κυβέρνηση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Οὐγγαρίας.

Ἡ Σοβιετική Δημοκρατία στήν Οὐγγαρία σχηματίστηκε στίς 21 τοῦ Μάρτη 1919. Ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση στήν Οὐγγαρία εἶχε εἰρηνικό χαρακτήρα· ἡ ἀστική τάξη τῆς Οὐγγαρίας, μή ἔχοντας τή δυνατότητα νά τήν ἀντιπαλαίψει, δέν ἀποφάσισε τή στιγμή ἐκείνη νά ἀντισταθεῖ στήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Ἡ ἀστική τάξη τῆς Οὐγγαρίας δέν ἦταν σέ θέση νά ἀντιμετωπίσει τίς ἐσωτερικές καί ἐξωτερικές δυσκολίες, γι' αὐτό σχεδίαζε νά παραδόσει προσωρινά τήν ἐξουσία στούς δεξιούς σοσιαλδημοκράτες, γιά νά ἐμποδίσει τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης. Ὡστόσο, τό κύρος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Οὐγγαρίας στίς μάζες ἦταν τότε τόσο μεγάλο καί ἡ ἀπαίτηση τῶν ἁπλῶν μελῶν τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλδημοκρατῶν γιά συμμαχία μέ τούς κομμουνιστές τόσο ἀποφασιστική, ὥστε ἡ καθοδήγηση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ἀπευθύνθηκε στούς καθοδηγητές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμ-

ματος πού εἶχαν συλληφθεῖ μέ τήν πρόταση νά σχηματίσουν ἀπό κοινοῦ κυβέρνηση. Οἱ ἡγέτες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἀναγκάστηκαν νά δεχτοῦν τούς ὅρους πού πρόβαλλαν οἱ κομμουνιστές στή διάρκεια τῶν διαπραγματεύσεων: σχηματισμός σοβιετικῆς κυβέρνησης, ἀφοπλισμός τῆς ἀστικῆς τάξης, δημιουργία Κόκκινου Στρατοῦ καί λαϊκῆς πολιτοφυλακῆς, δήμευση τῶν τσιφλικάδικων γαιῶν, ἐθνικοποίηση τῆς βιομηχανίας, σύναψη συμμαχίας μέ τή Σοβιετική Ρωσία κ.ἄ. Ταυτόχρονα ὑπογράφηκε συμφωνία γιά τή συνένωση τῶν δυό κομμάτων στό Σοσιαλιστικό κόμμα τῆς Οὑγγαρίας. Κατά τή συνένωση τῶν δυό κομμάτων ἔγιναν λάθη πού εἶχαν τήν ἐπίδρασή τους ἀργότερα· ἡ συνένωση ἔγινε μέ μηχανική συγχώνευση, χωρίς τήν ἀπομάκρυνση τῶν ρεφορμιστικῶν στοιχείων.

Στήν πρώτη ἤδη συνεδρίαση τό Ἐπαναστατικό κυβερνητικό συμβούλιο πῆρε ἀπόφαση νά δημιουργήσει Κόκκινο Στρατό. Στίς 26 τοῦ Μάρτη ἡ Σοβιετική κυβέρνηση ἐξέδοσε διατάγματα γιά τήν ἐθνικοποίηση τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν μέσων μεταφορᾶς, τῶν τραπεζῶν. Στίς 2 τοῦ Ἀπρίλη ψηφίστηκε διάταγμα γιά τό μονοπώλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Αὐξήθηκε ὁ μισθός ἐργασίας τῶν ἐργατῶν 25% κατά μέσο ὅρο, καθιερώθηκε ἡ 8ωρη ἐργάσιμη ἡμέρα· στίς 3 τοῦ Ἀπρίλη ψηφίστηκε ὁ νόμος γιά τήν ἀγροτική μεταρύθμιση, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ὅλα τά τσιφλίκια ἔκτασης πάνω ἀπό 100 χόλντ (57 ἑκτάρια) κατασχέθηκαν καί μετατράπηκαν σέ μεγάλα κρατικά νοικοκυριά, πού στήν οὐσία ὅμως ἔμειναν στά χέρια τῶν παλιῶν διαχειριστῶν. Ἡ φτωχή ἀγροτιά πού ἔλπιζε νά πάρει γῆ ἀπό τά χέρια τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, γελάστηκε στίς προσδοκίες της. Αὐτό ἐμπόδισε τήν ἀποκατάσταση στέρεης συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά, ἐξασθένισε τή Σοβιετική ἐξουσία στήν Οὑγγαρία.

Οἱ ἰμπεριαλιστές τῆς Ἀντάντ ἀντιμετώπισαν ἐχθρικά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στήν Οὑγγαρία. Στή Σοβιετική Δημοκρατία ἐπιβλήθηκε οἰκονομικός ἀποκλεισμός. Ἐνάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Οὑγγαρίας ὀργανώθηκε στρατιωτική ἐπέμβαση. Στήν Οὑγγαρία στάλθηκε τό γαλλικό ἐκστρατευτικό σῶμα πού εἶχε ετοιμαστεῖ γιά νά σταλεῖ στή Ρωσία. Ἡ Ἀντάντ χρησιμοποίησε ἐπίσης στρατεύματα καί τῶν γειτονικῶν χωρῶν — τῆς Ρουμανίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς Γιουγκοσλαβίας. Ἡ ἐπίθεση τῶν στρατευμάτων τῶν ἐπεμβασιῶν δραστηριοποίησε τήν οὑγγρική ἀντεπανάσταση. Ἡ προδοσία τῶν δεξιῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πού συμμάχησαν μέ τό διεθνή ἰμπεριαλισμό, ἦταν ἐπίσης μιά ἀπό τίς αἰτίες τῆς κατάρρευσης τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Οὑγγαρίας.

Ἡ δυσμενής διεθνής κατάσταση πού διαμορφώθηκε τό καλοκαίρι τοῦ 1919, ὅταν ἡ Σοβιετική Ρωσία ἦταν ἀπό ὅλες τίς πλευρές πολιορκημένη ἀπό ἐχθρούς καί δέν μποροῦσε νά δόσει βοήθεια στή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Οὑγγαρίας, ἔπαιξε ἐπίσης ἀρνητικό ρόλο. Ἀποτέλεσμα τῶν συντονισμένων ἐνεργειῶν τῆς ἐξωτερικῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἐπέμβασης καί τῆς ἐσωτερικῆς ἀντεπανάστασης ἦταν νά ἀνατραπεῖ τήν 1 Αὐγούστου 1919 ἡ Σοβιετική ἐξουσία στήν Οὑγγαρία — *186.*

53 *Τό Τμῆμα γιά τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς στό χωριό* ὀργανώθηκε στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 18 τοῦ Μάρτη 1919. Τό ἀγροτικό Τμῆμα συνεδρίασε τρεῖς φορές (στίς 20, 21 καί 22 τοῦ Μάρτη). Σ' αὐτές ἔγιναν εἰσηγήσεις γιά τήν ἀγροτική πολιτική, γιά τή δουλιά στό χωριό καί ἐκλέχτηκε ἐπιτροπή γιά νά ἐξετάσει τίς θέσεις. Ἡ ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά πού ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν, καί οἱ θέσεις «Ἡ πολιτική προπαγάνδα καί ἡ πολιτιστική-διαφωτιστική δουλιά στό χωριό», τίς ὁποῖες ἔγραψε ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι καί τίς θεώρησε ὁ Β. Ι. Λένιν, ἐγκρίθηκαν ἀπό τό συνέδριο. — *187.*

54 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «Τό ἀγροτικό ζήτημα στή Γαλλία καί στή Γερμανία» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 501-525). — *194.*

55 Σχετικά μέ τό ἀναφερόμενο ἀπόσπασμα ἀπό τή μπροσούρα «Ὁδηγίες καί θέσεις γιά τήν ὀργάνωση τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στό κυβερνεῖο Νίζνι Νόβγκοροντ» οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ (τώρα Γκόρκι) ἔδοσαν δήλωση στό Προεδρεῖο τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ), στήν ὁποία τονιζόταν ὅτι οἱ λέξεις «γενικά οἱ μεσαῖοι ἀγρότες» εἶναι ἕνα δυσάρεστο τυπογραφικό λάθος· πρέπει νά διαβαστεῖ ὄχι «γενικά», ἀλλά «ἕνα μέρος τῶν μεσαίων ἀγροτῶν». Στό σημείωμα ἀναφερόταν: «Δηλώνουμε ὅτι ἡ ὀργάνωση τοῦ κυβερνείου Νίζνι Νόβγκοροντ συμμερίζεται πλήρως τήν ἄποψη πού ἐξέφρασε ὁ Λένιν στό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά καί τήν ἐφαρμόζει στή ζωή». — *197.*

56 Στήν ἀπόφαση τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα», στό μέρος «Κομματική συγκρότηση» ἀναφέρεται: «Τό συνέδριο ἀποφασίζει νά γίνει σέ ὅλη τή Ρωσία ὥς τήν 1 τοῦ Μάη γενική ἀνακαταγραφή ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος». Στίς ὁδηγίες τῆς ΚΕ, πού δημοσιεύτηκαν στήν «Πράβντα» τῆς 24ης τοῦ Ἀπρίλη 1919, τονιζόταν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά γίνει σοβαρός ἔλεγχος τῶν μελῶν τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί ὑπογραμμιζόταν ὁ σκοπός τῆς ἀνακαταγραφῆς: «ἡ ἐκκαθάριση τοῦ Κόμματος ἀπό τά μή κομμουνιστικά στοιχεῖα καί κυρίως ἀπό τά πρόσωπα πού χώθηκαν στό Κόμμα λόγω τῆς κυρίαρχης θέσης του καί πού χρησιμοποιοῦν τόν τίτλο τοῦ μέλους τοῦ Κόμματος γιά τό προσωπικό τους συμφέρον». Ἡ ἀνακαταγραφή τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος ἔγινε ἀπό τό Μάη ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1919. — *222.*

57 Ἡ ἐγγραφή τῶν λόγων τοῦ Λένιν σέ δίσκους γραμμοφώνου ὀργανώθηκε ἀπό τό Κεντρικό πρακτορεῖο Τύπου. Τό 1919-1921 γράφτηκαν 16 λόγοι τοῦ Λένιν. Μόλις ἀνασυγκροτήθηκε ἡ μοναδική φάμπρικα δίσκων γραμμοφώνου στή Ρωσία, ὁ Λένιν ἔδειξε πολύ μεγάλο ἐνδιαφέρον στήν προπαγάνδα μέ δίσκους γραμμοφώνου καί βοηθοῦσε μέ κάθε τρόπο νά ὀργανωθεῖ καλά ἡ δύσκολη αὐτή δουλιά. Τούς πρώτους λόγους τοῦ Β. Ι. Λένιν τούς ἠχογράφησαν στό Κρεμλίνο, σέ εἰδικά προετοιμασμένο δωμάτιο· ἡ τελευταία ἐγγραφή ἔγινε στό Κεντρικό πρακτορεῖο Τύπου. Τό δύσκολο τῆς ἐγγραφῆς ἦταν νά

τελειώσει ὁ λόγος μέσα σέ τρία λεπτά. Ὁ Λένιν χάρηκε πολύ, όταν ὁ λόγος πού ἔβγαλε τέλειωσε ἀκριβῶς μέσα στά χρονικά αὐτά ὅρια. Οἱ λόγοι πού ἠχογραφοῦνταν κυκλοφοροῦσαν σέ δεκάδες χιλιάδες δίσκους γραμμοφώνου. Ἰδιαίτερα δημοφιλεῖς ἦταν οἱ λόγοι: «Γιά τούς μεσαίους ἀγρότες», «Τί εἶναι ἡ Σοβιετική ἐξουσία;» καί «Γιά τό φόρο σέ εἶδος».— *227.*

58 *Ἡ Ἔκτακτη συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν βουλευτῶν τῆς 3 τοῦ Ἀπρίλη 1919* ἔγινε μαζί μέ τούς ἀντιπροσώπους τῶν Σοβιέτ τῶν ἀχτίδων, τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν διοικήσεων τῶν συνδικάτων ἀπ' ἀφορμή τή χειροτέρευση τῆς ἐπισιτιστικῆς κατάστασης στή Μόσχα καί τήν προπαγάνδα πού ἔκαναν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἀνάμεσα στούς σιδηροδρομικούς καί πού, ἐκμεταλλευόμενοι τό γεγονός αὐτό, καλοῦσαν τούς σιδηροδρομικούς νά κάνουν ἀπεργία καί σαμποτάζ στά μηχανοστάσια. Ἡ ἀντεπαναστατική αὐτή ζύμωση ὁδήγησε στήν ἀπεργία στά μηχανοστάσια τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἀλεξάντροβσκ, μέ ἀποτέλεσμα νά κλείσουν στίς 31 τοῦ Μάρτη τά βασικά μηχανοστάσια ὕστερα ἀπό ἀπόφαση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν· ἡ δουλιά σ' αὐτά ἐπαναλήφθηκε μόνο στίς 3 τοῦ Ἀπρίλη, μετά τήν ἀπόλυση τῶν κουλάκικων στοιχείων.

Στή συνεδρίαση ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε εἰσήγηση γιά τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας· ἔκθεση γιά τήν κατάσταση στούς σιδηροδρόμους ἔκανε ὁ Λ. Μπ. Κράσιν, γιά τήν ἐπισιτιστική πολιτική ὁ Α. Ι. Σβιντέρσκι. Οἱ ὁμιλητές πού πῆραν τό λόγο κατά τή συζήτηση καταδίκασαν τήν ἀντεπαναστατική ζύμωση τῶν μενσεβίκων καί ἐσέρων. Τή συζήτηση ἔκλεισε ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι, ὁ ὁποῖος πρότεινε τήν ἀπόφαση πού ἔγραψε ὁ Λένιν γιά τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας.

Σέ τοῦτο τόν τόμο δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά τό ἀρχικό σχέδιο τῆς ἀπόφασης (σελ. 263-264). Ἡ ὁλομέλεια τοῦ Σοβιέτ Μόσχας ψήφισε εἰδική ἀπόφαση πού στιγμάτιζε τήν ἀντεπαναστατική ζύμωση καί ἐνέκρινε τά μέτρα πού πῆρε τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν σχετικά μέ τά μηχανοστάσια τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἀλεξάντροβσκ. — *245.*

59 Πρόκειται γιά τίς συνεδριάσεις τῶν ἐπιτροπῶν τῆς συνδιάσκεψης εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ· ἀρχικά οἱ ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης ἦταν συγκεντρωμένες στό «Συμβούλιο τῶν δέκα», πού ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς πρωθυπουργούς καί τούς ὑπουργούς Ἐξωτερικῶν τῶν πέντε δυνάμεων: ἀπό τίς ΕΠΑ ὁ πρόεδρος Οὐίλσων καί ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Λάνσινγκ, ἀπό τή Γαλλία ὁ πρωθυπουργός Κλεμανσώ καί ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Πισόν, ἀπό τήν Ἀγγλία ὁ πρωθυπουργός Λόυντ Τζώρτζ καί ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Μπάλφουρ, ἀπό τήν Ἰταλία ὁ πρωθυπουργός Ὀρλάντο καί ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Σοννίνο, ἀπό τήν Ἰαπωνία οἱ Μακίνο καί Σίντα. Ἀργότερα οἱ ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης συνεχίστηκαν στό «Συμβούλιο τῶν πέντε» (οἱ ὑπουργοί Ἐξωτερι-

κῶν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας καί ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἰαπωνίας). Σέ συνέχεια ἡ ἐπιτροπή περιορίστηκε σέ τέσσερα μέλη: ὁ πρόεδρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, οἱ πρωθυπουργοί τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἰταλίας. — *258.*

60 Στό διάταγμα γιά τήν εἰρήνη, πού ψηφίστηκε στό ΙΙ συνέδριο τῶν Σοβιέτ στίς 8 τοῦ Νοέμβρη (26 τοῦ Ὀχτώβρη) 1917, προτεινόταν σέ ὅλους τούς λαούς καί στίς κυβερνήσεις τῶν ἐμπόλεμων κρατῶν νά συνάψουν δημοκρατική εἰρήνη χωρίς προσαρτήσεις καί ἐπανορθώσεις (βλ. Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 13-18). Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση, πιστή στήν πολιτική της τῆς εἰρήνης, συνέχισε ἐπίμονα τήν πάλη γιά τήν εἰρήνη. Στίς 15 τοῦ Μάρτη 1918 τό Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἐπικύρωσε τό σύμφωνο εἰρήνης τοῦ Μπρέστ. Στίς 3 τοῦ Νοέμβρη τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικῶν, μέσω τῶν ἐκπροσώπων τῶν οὐδέτερων χωρῶν, ἀπευθύνθηκε πρός ὅλες τίς κυβερνήσεις τῆς Ἀντάντ μέ προτάσεις εἰρήνης. Στίς 6 τοῦ Νοέμβρη στό VI Ἔκτακτο συνέδριο τῶν Σοβιέτ ψηφίστηκε ἀπόφαση, μέ τήν ὁποία προτεινόταν στίς κυβερνήσεις τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἰαπωνίας νά σταματήσουν τήν ἐπέμβαση καί νά ἀρχίσουν διαπραγματεύσεις γιά τή σύναψη εἰρήνης. Στίς 23 τοῦ Δεκέμβρη ἐκπρόσωπος τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν, πού βρισκόταν στή Στοκχόλμη, μέ ἐντολή τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης πρότεινε στούς πρεσβευτές τῶν χωρῶν τῆς Ἀντάντ νά ἀρχίσουν διαπραγματεύσεις γιά τή σύναψη εἰρήνης. Τό Γενάρη τοῦ 1919 ἡ Σοβιετική κυβέρνηση ἔκανε δυό φορές (12 καί 17) προτάσεις γιά εἰρήνη. Στίς 4 τοῦ Φλεβάρη ἀπευθύνθηκε μέσω ἀσυρμάτου στίς κυβερνήσεις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἰαπωνίας καί τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, δηλώνοντας ὅτι εἶναι πρόθυμη νά πάρει μέρος στή σχεδιαζόμενη συνδιάσκεψη εἰρήνης στά Πριγκηπόννησα. — *263.*

61 *«Βσεγκντά Βπεριόντ!»* («Πάντα Μπροστά!») — μενσεβίκικη ἐφημερίδα· ἔβγαινε στή Μόσχα· τό 1918 βγῆκε ἕνα φύλλο, τό 1919 ἐκδιδόταν ἀπό τίς 22 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 25 τοῦ Φλεβάρη. — *264.*

62 *«Ντιέλο Ναρόντα»* («Ὑπόθεση τοῦ Λαοῦ») — ὄργανο τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων· ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε στήν Πετρούπολη, ὕστερα στή Σαμάρα καί στή Μόσχα μέ διακοπές καί μέ διάφορους τίτλους ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1917 ὥς τό Μάρτη τοῦ 1919. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πῆρε ἐχθρική ἀντισοβιετική θέση· κλείστηκε γιά ἀντεπαναστατική δράση. — *264.*

63 Ἐξαιτίας τοῦ φοβεροῦ κινδύνου πού ἀπειλοῦσε τή Σοβιετική Δημοκρατία ἀπό τήν κατάσταση πού εἶχε δημιουργηθεῖ στό Ἀνατολικό μέτωπο, ὁ Β. Ι. Λένιν, τό Κομμουνιστικό κόμμα, ἡ Σοβιετική κυβέρνηση πῆραν μέτρα γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ μετώπου. Τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἐξέδοσε στίς 10 τοῦ Ἀπρίλη 1919 διάταγμα γιά τήν πρόσκληση στόν Κόκκινο Στρατό τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν πού γεννήθηκαν στά 1886-1890 στήν Πετρούπολη, στή Μόσχα καί σέ μιά σειρά μή γεωργικά κυβερνεῖα. Τό διάταγμα δημοσιεύτηκε στίς 11 τοῦ Ἀπρίλη 1919 στήν «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ». — *268.*

64 *Ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Πανενωσιακοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων* συνῆλθε στίς 11 τοῦ Ἀπρίλη 1919. Στήν ἡμερήσια διάταξη ἦταν τά παρακάτω θέματα: τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων σχετικά μέ τήν ἐπιστράτευση γιά τό Ἀνατολικό μέτωπο· ἡ πολιτική τιμολογίων, τό ἐπισιτιστικό ζήτημα καί τό ζήτημα τῆς ἕνωσης τῶν ὑπαλλήλων.

Πάνω στό πρῶτο ζήτημα μίλησε ὁ Λένιν. Ἦταν τό κεντρικό ζήτημα τῆς ὁλομέλειας: πρῶτο, ἐξαιτίας τῆς δύσκολης κατάστασης στό Ἀνατολικό μέτωπο, πού ἔγινε τήν περίοδο αὐτή τό βασικότερο, τό πιό ἀποφασιστικό μέτωπο καί, δεύτερο, λόγω τοῦ διατάγματος τοῦ ΣΛΕ γιά τήν πρόσκληση στόν Κόκκινο Στρατό τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, πού ψηφίστηκε στίς 10 τοῦ Ἀπρίλη 1919. Ἡ ὁλομέλεια τοῦ ΠΚΣΣ ψήφισε τίς «Θέσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τήν κατάσταση στό Ἀνατολικό μέτωπο», πού πρότεινε ὁ Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 271-274). Στήν ὁλομέλεια ἐκλέχτηκε ἐπιτροπή, ἀποτελούμενη ἀπό μέλη τοῦ Προεδρείου καί ἀπό ἕναν ἀντιπρόσωπο ἀπό τά συνδικάτα τῶν ἐργατῶν μετάλλου, τῶν ὑφαντουργῶν καί τῶν σιδηροδρομικῶν, γιά τήν ἐπεξεργασία σχεδίου κινητοποίησης τῶν συνδικάτων σύμφωνα μέ τίς θέσεις πού ψηφίστηκαν, καί γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου αὐτοῦ. — *275.*

65 Ὁ Λένιν ἐννοεῖ τίς ἀποφάσεις τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῆς 24 τοῦ Αὐγούστου καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῆς 5 τοῦ Ὀχτώβρη 1918, σύμφωνα μέ τίς ὁποῖες ἐπιτρεπόταν στούς ἐργάτες καί ὑπαλλήλους τῆς Μόσχας καί τῆς Πετρούπολης νά μεταφέρουν ἐλεύθερα μέχρι ἑνάμισι πούτι εἴδη τροφίμων ἀποκλειστικά γιά ἀτομική κατανάλωση. Τό ἔκτακτο αὐτό μέτρο προκλήθηκε ἀπό τή δύσκολη ἐπισιτιστική κατάσταση. Μέ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων οἱ ἀποφάσεις αὐτές ἴσχυαν μέχρι τήν 1 τοῦ Ὀχτώβρη 1918. — *281.*

66 «*Frankfurter Zeitung*» («Ἡ ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης») — καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν γερμανῶν μεγαλοχρηματιστῶν· ἔβγαινε στή Φραγκφούρτη τοῦ Μάιν ἀπό τό 1856 ὥς τό 1943. Ξανάρχισε τήν ἔκδοσή της τό 1949 μέ τόν τίτλο «Frankfurter Allgemeine Zeitung» («Γενική ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης»)· ἡ ἐφημερίδα εἶναι φερέφωνο τῶν μονοπωλίων τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. — *289.*

67 Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι, ἐκμεταλλευόμενοι τή δύσκολη ἐπισιτιστική κατάσταση καί τήν ἔλλειψη χαρτονομίσματος γιά τήν πληρωμή τῶν μισθῶν ἐργασίας, ὀργάνωσαν ἀπεργία τῶν ἐργατῶν στό ἐργοστάσιο ὅπλων καί στό ἐργοστάσιο φυσιγγίων τῆς Τούλας. Ἡ κυβέρνηση πῆρε μέτρα γιά τήν ἐξάλειψη τῶν ἀδυναμιῶν. Στίς 12 τοῦ Ἀπρίλη 1919 ἡ ἀπεργία λύθηκε. — *291.*

68 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐννοεῖ τίς θηριωδίες τῶν λευκοφρουριτῶν ἐνάντια στούς ἐργάτες τοῦ ἐργοστασίου Σέργκιγεβσκ καί τῆς ἀποθήκης πυροβολικοῦ τοῦ Τομίλοβο στό σταθμό Ἰβαστσένκοβο, κοντά στή Σαμάρα, στήν 1 καί 2 τοῦ Ὀχτώβρη 1918. Οἱ ἐργάτες, ὅταν πλησίαζαν τά τμήματα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ἀποφάσισαν νά μήν ἐπιτρέψουν στούς λευκοφρουρίτες νά μεταφέ-

ρουν τίς ἐγκαταστάσεις τῶν ἐργοστασίων. Μέ τή βοήθεια τῶν ἀντεπαναστατικῶν τσεχοσλοβάκικων τμημάτων οἱ λευκοφρουρίτες τσάκισαν τήν ἀντίσταση τῶν ἐργατῶν καί τουφέκισαν πάνω ἀπό χίλια ἄτομα. — *292.*

69 *«Οἱ Καιροί»* («Le Temps») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στό Παρίσι ἀπό τό 1861 ὥς τό 1942. Ἐξέφραζε τά συμφέροντα τῶν ἰθυνόντων κύκλων τῆς Γαλλίας καί οὐσιαστικά ἦταν τό ἐπίσημο ὄργανο τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν. — *301.*

70 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ., 1953, σελ. 105. — *305.*

71 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ., 1953, σελ. 86. — *306.*

72 *«Ἐλευθερία»* («Die Freiheit») — καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τοῦ Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας· ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τίς 15 τοῦ Νοέμβρη 1918 ὥς τίς 30 τοῦ Σεπτέμβρη 1922. — *308.*

73 *Τό I Πανρωσικό συνέδριο τῶν κομμουνιστῶν σπουδαστῶν* ἔγινε στή Μόσχα ἀπό τίς 15 ὥς τίς 21 τοῦ Ἀπρίλη 1919. Στό συνέδριο παρευρίσκονταν περίπου 200 ἀντιπρόσωποι, πού ἐκπροσωποῦσαν 8 000 μέλη τῆς Ἕνωσης τῶν κομμουνιστῶν σπουδαστῶν. Τό συνέδριο πῆρε ἀπόφαση νά μπεῖ ἡ Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν σπουδαστῶν στήν Κομμουνιστική Ἕνωση νεολαίας. Σύμφωνα μέ τόν ἐγκριμένο ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 11 τοῦ Μάη 1919 κανονισμό, γιά τή δουλιά τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης νεολαίας τῆς Ρωσίας, ὅλη ἡ δουλιά τόσο ἀνάμεσα στήν ἐργατοαγροτική, ὅσο καί στή σπουδάζουσα νεολαία εἶχε ἀνατεθεῖ στήν ΚΕΝΡ. — *320.*

74 *Ἡ Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Βαυαρίας* ὑπῆρξε ἀπό τίς 13 τοῦ Ἀπρίλη μέχρι τίς ἀρχές τοῦ Μάη 1919. Στίς 13 τοῦ Ἀπρίλη ἡ ἀντεπανάσταση τῆς Βαυαρίας ἔκανε προσπάθεια νά ἀνατρέψει τήν κυβέρνηση, πού ἐπικεφαλῆς της ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ Κόμματος τῶν «ἀνεξάρτητων σοσιαλδημοκρατῶν»· στούς δρόμους τοῦ Μονάχου ξέσπασε λυσσαλέα πάλη πού τέλειωσε μέ τή νίκη τοῦ προλεταριάτου. Τό βράδυ τῆς 13ης τοῦ Ἀπρίλη στή σύσκεψη τῶν ἐπαναστατικῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν Σοβιέτ τῶν στρατιωτῶν σχηματίστηκε Ἐπιτροπή δράσης ἀπό 15 ἄτομα, ἡ ὁποία ἐξέλεξε Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή ἀπό τέσσερα ἄτομα μέ ἐπικεφαλῆς τόν ἡγέτη τῶν βαυαρῶν κομμουνιστῶν Εὐγκένι Λεβίνε. Ἡ κυβέρνηση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Βαυαρίας ἄρχισε νά ἐκπληρώνει τά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου — ἐξοπλισμό τοῦ προλεταριάτου καί ἀφοπλισμό τῆς ἀστικῆς τάξης, δημιουργία Κόκκινου Στρατοῦ, ἐθνικοποίηση τῶν τραπεζῶν, καθιέρωση ἐργατικοῦ ἐλέγχου στίς βιομηχανικές ἐπιχειρήσεις, ἐφαρμογή ὀχτάωρης ἐργάσιμης ἡμέρας, ρύθμισης τοῦ ἐπισιτιστικοῦ ζητήματος κτλ. Ἡ ἐσωτερική κατάσταση καί ἡ διεθνής θέση τῆς Δημοκρατίας ἦταν πολύ δύσκολη. Τά ἐπαναστατικά μέτρα τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης τῆς Βαυαρίας προκάλεσαν τό ἄγριο μίσος ὅλων τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων. Οἱ

ἀντιπρόσωποι τῶν «ἀνεξάρτητων σοσιαλδημοκρατῶν» μέ τίς πρῶτες ἤδη δυσκολίες τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας ἄρχισαν νά ἐφαρμόζουν ἀνοιχτά προδοτική πολιτική. Στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη οἱ «ἀνεξάρτητοι» πέτυχαν τήν παραίτηση τῶν κομμουνιστῶν ἀπό τίς καθοδηγητικές θέσεις. Ἡ ἀντεπανάσταση, ἐκμεταλλευόμενη τήν κατάσταση αὐτή καί ὑποστηριζόμενη ἀπό στρατό 120 χιλιάδων, πού ἔστειλαν οἱ δήμιοι τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Γερμανίας Σάιντεμαν καί Νόσκε, πέρασε στήν ἐπίθεση. Τήν 1 τοῦ Μάη τά λευκοφρουρίτικα τμήματα μπῆκαν στό Μόναχο. Μόνο ὕστερα ἀπό τριήμερες ἐπίμονες μάχες οἱ μαχόμενοι ἐργάτες νικήθηκαν. — *321.*

75 *Τό Ι Πανρωσικό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση ἔγινε* στή Μόσχα ἀπό τίς 6 ὥς τίς 19 τοῦ Μάη 1919. Στό συνέδριο παρευρίσκονταν 800 περίπου ἀντιπρόσωποι. Τήν ἡμέρα ἔναρξης τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου ὁ Β. Ι. Λένιν χαιρέτισε τό συνέδριο, ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι μίλησε γιά τά καθήκοντα τῆς ἐξωσχολικῆς μόρφωσης. Εἰσήγηση γιά τήν τρέχουσα στιγμή καί τήν ἐξωσχολική μόρφωση ἔκανε ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια. Στό συνέδριο ἔγιναν ἐπίσης εἰσηγήσεις γιά τήν κατάσταση τῆς ἐξωσχολικῆς μόρφωσης στή Δημοκρατία καί τήν ἑνοποίηση τῆς ἐξωσχολικῆς-διαφωτιστικῆς δουλιᾶς στή Δημοκρατία κ.ἄ. Τό συνέδριο, ἀφοῦ ἄκουσε τίς βασικές εἰσηγήσεις στίς πρῶτες συνεδριάσεις, στίς 8 τοῦ Μάη πέρασε στίς ἐργασίες κατά τομεῖς καί τμήματα. Εἰσήγηση γιά τήν πολιτιστική-διαφωτιστική ὀργάνωση (Προλετκούλτ) στό ἀντίστοιχο τμῆμα ἔκανε ὁ Α. Α. Μπογκντάνοφ.

Τό συνέδριο ψήφισε μιά σειρά ἀποφάσεις πού καθόρισαν τήν παραπέρα δουλιά γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση· ψηφίστηκε εἰδική ἀπόφαση πού τόνιζε τήν ἀνάγκη ἔκδοσης διατάγματος γιά τήν ἐξάλειψη τῆς ἀγραμματοσύνης, γιά τή δημιουργία τοῦ βασικοῦ κρατικοῦ συστήματος τῶν ἐξωσχολικῶν ἱδρυμάτων, γιά τήν ἀνάγκη ὀργανωτικῆς συγχώνευσης τῶν ἐργασιῶν τῆς Προλετκούλτ καί τῆς Διεύθυνσης ἐξωσχολικῆς μόρφωσης· ψηφίστηκε εἰδική ἀπόφαση γιά τήν τρέχουσα στιγμή.

Στήν τελευταία συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 19 τοῦ Μάη, μίλησε ὁ Β. Ι. Λένιν γιά τήν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ μέ τά συνθήματα τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας. — *327.*

76 Ὁ Λένιν ἐννοεῖ τίς ξένες πρός τό μαρξισμό ἀπόψεις πού προπαγανδίζονται σάν «προλεταριακός πολιτισμός». Ἡ πολιτιστική-διαφωτιστική ὀργάνωση (Προλετκούλτ) βρισκόταν στή δικαιοδοσία τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας σάν ἐθελοντική ὀργάνωση τῆς προλεταριακῆς ἐρασιτεχνικῆς κίνησης στούς διάφορους τομεῖς τῆς τέχνης. Ὀργανωτικά ἡ Προλετκούλτ διαμορφώθηκε τό Σεπτέμβρη τοῦ 1917. Ἡ Προλετκούλτ, ἡ καθοδήγηση τῆς ὁποίας συγκεντρώθηκε στά χέρια τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ καί τῶν ὀπαδῶν του, συνέχιζε καί μετά τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση νά ὑπερασπίζει τήν «ἀνεξαρτησία» της, ἀντιπαραθέτοντας ἔτσι τόν ἑαυτό της στό Κομμουνιστικό κόμμα καί στό προλεταριακό κράτος. Ἐξαιτίας τοῦ γεγονότος αὐτοῦ στήν Προλετκούλτ εἰσχώρησαν καί ἄρχισαν νά ἐπηρεάζουν ἀποφασιστικά τή δράση της οἱ ἀστοί διανοούμενοι. Οἱ ὀπαδοί τῆς Προλετκούλτ ἀρνοῦνταν στήν οὐσία

τή σημασία τῆς πολιτιστικῆς κληρονομιᾶς τοῦ παρελθόντος, προσπαθοῦσαν νά ξεφύγουν ἀπό τά καθήκοντα τῆς μαζικῆς πολιτιστικῆς δουλιᾶς καί, ἀποσπασμένοι ἀπό τή ζωή, ἐπιδίωκαν μέ «ἐργαστηριακό τρόπο» νά δημιουργήσουν εἰδικό «προλεταριακό πολιτισμό». Ἀναγνωρίζοντας στά λόγια τό μαρξισμό, ὁ βασικότερος θεωρητικός τῆς Προλετκούλτ, Μπογκντάνοφ στήν οὐσία κήρυσσε τήν ὑποκειμενική-ἰδεαλιστική, μαχιστική φιλοσοφία. Ἡ Προλετκούλτ δέν ἦταν ὁμοιογενής ὀργάνωση. Ἐκτός ἀπό τούς ἀστούς διανοούμενους πού ἔπαιζαν τόν πρῶτο ρόλο σέ πολλές ὀργανώσεις τῆς Προλετκούλτ, σ' αὐτές ἀνῆκε ἐπίσης καί ἡ ἐργατική νεολαία, ἡ ὁποία προσπαθοῦσε εἰλικρινά νά βοηθήσει στήν πολιτιστική οἰκοδόμηση τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Τήν πιό μεγάλη ἀνάπτυξη οἱ ὀργανώσεις τῆς Προλετκούλτ εἶχαν τό 1919. Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1920-1930 ἄρχισε ἡ παρακμή της· τό 1932 ἡ Προλετκούλτ ἔπαψε νά ὑπάρχει.

Ὁ Β. Ι. Λένιν στό σχέδιο ἀπόφασης «Γιά τόν προλεταριακό πολιτισμό» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 291-292), ὅπως καί σέ πολλές ἄλλες ἐργασίες του ἔκανε ὀξεία κριτική στίς λαθεμένες θέσεις τῆς Προλετκούλτ. — *330.*

77 Πρόκειται γιά τό διάταγμα «Ἡ κινητοποίηση τῶν ἐγγραμμάτων καί ἡ ὀργάνωση τῆς προπαγάνδας τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος», πού ψηφίστηκε στίς 10 τοῦ Δεκέμβρη 1918 ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί δημοσιεύτηκε στίς 12 τοῦ Δεκέμβρη στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 272. Τό διάταγμα πρότεινε νά καταγραφοῦν ὅλοι οἱ ἐγγράμματοι καί νά ξεχωριστοῦν ἀνάμεσά τους οἱ καλοί ἀναγνῶστες γιά νά ὀργανωθοῦν σέ ὁμάδες, οἱ ὁποῖες πρέπει «... πρῶτον: νά κατατοπίζουν τούς ἀγράμματους γιά ὅλα τά μέτρα τῆς κυβέρνησης καί, δεύτερο, νά συμβάλλουν στήν πολιτική ἀνάπτυξη ὅλου γενικά τοῦ πληθυσμοῦ...». — *331.*

78 *Εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν* — σύστημα συμφώνων εἰρήνης πού ἐκπονήθηκαν στή συνδιάσκεψη εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ τό 1919 μετά τή λήξη τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου 1914-1918 ἀνάμεσα στή Γερμανία καί στούς ἀντιπάλους της — τίς Ἑνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς, τή Βρεττανική αὐτοκρατορία, τή Γαλλία, τήν Ἰταλία, τήν Ἰαπωνία καί τά κράτη πού ἑνώθηκαν μέ τίς χῶρες αὐτές.

Ὁ Λένιν, δίνοντας ἐκτίμηση στό σύμφωνο εἰρήνης τῶν Βερσαλλιῶν, στίς 15 τοῦ Ὀχτώβρη 1920 εἶπε: «Εἶναι μιά πρωτάκουστη καί ληστρική εἰρήνη, πού θέτει σέ κατάσταση δούλων δεκάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, καί μέσα σ' αὐτούς καί τούς πιό πολιτισμένους» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 301). Τό σύμφωνο εἰρήνης τῶν Βερσαλλιῶν εἶχε σάν σκοπό του τήν ἑδραίωση τοῦ ξαναμοιράσματος τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου πρός ὄφελος τῶν νικητριῶν χωρῶν, καθώς ἐπίσης τή δημιουργία ἑνός συστήματος σχέσεων ἀνάμεσα στίς χῶρες, πού ἀπόβλεπε στήν κατάπνιξη τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας καί στή συντριβή τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος σέ ὅλο τόν κόσμο. — *338.*

79 *«Ρέτς»* («Λόγος») — Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ ἀστικοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, πού μετά τό κλείσιμό του μέ ἀπόφαση τῆς

στρατιωτικῆς ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τῆς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917, συνέχιζε νά βγαίνει μέχρι τόν Αὔγουστο τοῦ 1918 μέ τούς τίτλους: «Νάσα Ρέτς», «Σβομπόντναγια Ρέτς», «Βέκ», «Νόβαγια Ρέτς», «Νάς Βέκ». — *351.*

80 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «Ἀντι-Ντύρινγκ» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 108-109). — *353.*

81 Οἱ θέσεις τοῦ Β. Σέρ «Ὁ ρόλος τοῦ συνεταιρισμοῦ στό ἔργο τοῦ ἐφοδιασμοῦ σέ σχέση μέ τό ἐπισιτιστικό ζήτημα» ἀναφέρονται στό ἄρθρο τοῦ Λ. Γκερμάνοφ «Δεξιότερα ἀπό τόν Κέρενσκι», πού δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 101, τῆς 13 τοῦ Μάη 1919, σελ. 2. — *355.*

82 Ὅπως φαίνεται πρόκειται γιά τήν ἐφημερίδα «Freiheit», πού στό φύλλο της ἀρ. 181, τῆς 15 τοῦ Ἀπρίλη 1919 δημοσιεύτηκε ἡ εἰσήγηση τοῦ Κ. Κάουτσκι στό ΙΙ Παγγερμανικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ, πού διαβάστηκε ἀπό τή γυναίκα του Λουίζα Κάουτσκι. — *357.*

83 *Σούχαρεβ* — ἀγορά στή Μόσχα ἡ ὁποία βρισκόταν γύρω ἀπό τόν πύργο τῆς Σούχαρεβ, πού ἔχτισε ὁ Πέτρος Α΄ τό 1692. Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἡ Σούχαρεβ ἦταν κέντρο τῆς μαύρης ἀγορᾶς. Ἀπό τότε ἡ Σούχαρεβ ἔγινε συνώνυμη μέ τό «ἐλεύθερο» ἰδιωτικό ἐμπόριο. Τό 1932 ἡ Σούχαρεβ κλείστηκε όριστικά, καί τό 1934 κατεδαφίστηκε ὁ πύργος τῆς Σούχαρεβ, πού ἐμπόδιζε τήν ὁδική κυκλοφορία. Σήμερα στό χῶρο τῆς πρώην Σούχαρεβ βρίσκεται ἡ πλατεία τῶν Κολχόζ. — *361.*

84 Στό χειρόγραφο ἀναγράφονται ἰδιόχειρα ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν καί οἱ ὑπογραφές: Στάλιν, Κρεστίνσκι. — *378.*

85 Ἡ ἔκκληση πρός τό «Γερμανικό λαό» γράφτηκε ἀπ' ἀφορμή τό σύμφωνο εἰρήνης τῶν Βερσαλλιῶν. Σ' αὐτήν ἀναφερόταν ὅτι τό σύμφωνο αὐτό, πού ἐπιβάλλεται μέ τή βία, ὑποβάλλει τό γερμανικό λαό σέ πρωτοφανή καταλήστευση καί ὑποδούλωση.

Ὁ Λένιν ἀντικατέστησε τόν τίτλο τῆς ἔκκλησης μέ τόν ἑξῆς: «Πρός τούς γερμανούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες πού δέν ἐκμεταλλεύονται ξένη ἐργασία καί ἔγραψε καί τό τέλος τῆς ἔκκλησης. — *379.*

86 Στίς 25 τοῦ Μάη 1919 γιορταζόταν ἡ πρώτη ἐπέτειος τῆς Γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης πού καθιερώθηκε μέ τό διάταγμα της ΠΚΕΕ «Γιά τήν ὑποχρεωτική ἐκμάθηση τῆς στρατιωτικῆς τέχνης» τῆς 22 τοῦ Ἀπρίλη 1918. Ἀπό τότε πού ἐκδόθηκε τό διάταγμα ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργαζόμενοι πού ἐκπαιδεύτηκαν στρατιωτικά, συμπλήρωσαν τίς γραμμές τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Ὁ Β. Ι. Λένιν, ἐπιθεωρώντας τήν παρέλαση τῶν συνταγμάτων τῆς Γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης στήν Κόκκινη Πλατεία, καί συνοδευόμενος ἀπό τό ἐπιτελεῖο της, πέρασε μπροστά ἀπό τήν παράταξη τῶν ἐργατικῶν συνταγμάτων, τῶν κομμουνιστικῶν ταγμάτων, τῶν συνοικιακῶν τμημάτων, καί τῶν μαθητῶν τῶν στρατιωτικῶν σχολῶν τῆς πόλης Μόσχας. — *383.*

87 Βλ. Κ. Μάρξ. «Κριτική τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 27). — *386.*

88 *«Κομμουνιστίτσεσκι Ἰντερνατσιονάλ»* («Κομμουνιστική Διεθνής») — περιοδικό, ὄργανο τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· ἔβγαινε στή ρωσική, στή γερμανική, στή γαλλική, στήν ἀγγλική, στήν ἰσπανική καί στήν κινεζική γλώσσα. Τό πρῶτο τεῦχος βγῆκε τήν 1 τοῦ Μάη 1919. Στό περιοδικό δημοσιεύονταν θεωρητικά ἄρθρα καί ντοκουμέντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· δημοσιεύτηκαν σ' αὐτό μιά σειρά ἄρθρα τοῦ Λένιν. Τό περιοδικό φώτιζε τά βασικά ζητήματα τῆς μαρξιστικο-λενινιστικῆς θεωρίας σέ σύνδεση μέ τά προβλήματα τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ καί κομμουνιστικοῦ κινήματος, ἐπίσης φώτιζε τήν πείρα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή Σοβιετική Ἕνωση, ἔκανε πάλη ἐνάντια στά διάφορα ἀντιλενινιστικά ρεύματα. Ἡ ἔκδοση σταμάτησε τόν Ἰούνη τοῦ 1943, ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ Προεδρείου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τῆς 15 τοῦ Μάη 1943 γιά τή διάλυση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. — *389.*

89 Τό *«Σχέδιο ὁδηγιῶν τῆς ΚΕ γιά τή στρατιωτική ἑνότητα»* ἀντανακλᾶ τήν τεράστια ὀργανωτική δράση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΡ (μπ), τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά τή δημιουργία καί τή στερέωση τῆς στρατιωτικῆς συμμαχίας τῶν ἀδελφῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν: τῆς ΣΟΣΔΡ, τῆς Οὐκρανίας, τῆς Λεττονίας, τῆς Λιθουανίας καί τῆς Λευκορωσίας. Οἱ σοβιετικές κυβερνήσεις τῶν ἀδελφῶν Δημοκρατιῶν ἀποφάσισαν ὁμόφωνα νά συνενώσουν ὅλες τους τίς δυνάμεις καί τά ὑλικά μέσα γιά τή διεξαγωγή συνδυασμένου ἀμυντικοῦ πολέμου ἐνάντια στούς ξένους ἐπεμβασίες καί στούς λευκοφρουρίτικους ἀντεπαναστατικούς στρατούς. Σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση αὐτή ἡ ΠΚΕΕ ἐξέδοσε τήν 1 τοῦ Ἰούνη 1919 διάταγμα «Γιά τή συνένωση τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν τῆς Ρωσίας, τῆς Οὐκρανίας, τῆς Λεττονίας, τῆς Λιθουανίας, τῆς Λευκορωσίας γιά τήν πάλη ἐνάντια στόν παγκόσμιο ἰμπεριαλισμό». Μέ βάση τή συμφωνία ἀνάμεσα στίς κυβερνήσεις ὅλων τῶν Δημοκρατιῶν συνενώθηκαν: ἡ Στρατιωτική διοίκηση, τά Συμβούλια λαϊκῆς οἰκονομίας, ἡ Διεύθυνση τῶν σιδηροδρόμων, τά δημόσια οἰκονομικά, τά Ἐπιτροπάτα Ἐργασίας (Συλλογή νομοθετημάτων, 1919, τεῦχ. 21, ἄρθρο 264). Στίς 30 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 ἀνάμεσα στή ΣΟΣΔΡ καί τή ΣΣΔ τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν κλείστηκε σύμφωνο στρατιωτικῆς καί δημοσιονομικῆς-οἰκονομικῆς συμμαχίας· στίς 28 τοῦ Δεκέμβρη 1920 ἡ ΣΟΣΔΡ καί ἡ ΣΣΔ Οὐκρανίας σύναψαν Ἑνωσιακό ἐργατοαγροτικό σύμφωνο στρατιωτικῆς καί οἰκονομικῆς συμμαχίας· στίς 16 τοῦ Γενάρη 1921 ἀνάλογο Ἑνωσιακό ἐργατοαγροτικό σύμφωνο κλείστηκε ἀνάμεσα στή ΣΟΣΔΡ καί στή ΣΣΔ τῆς Λευκορωσίας. Ἡ στρατιωτική καί οἰκονομική συμμαχία τῶν ἀδελφῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν, πού ἐξασφάλισε τή νίκη ἐνάντια στούς ξένους ἐπεμβασίες καί στή λευκοφρουρίτικη ἀντεπανάσταση, ἀποτέλεσε βασικό στάδιο στή συνένωση τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν σ' ἕνα ἑνιαῖο ἑνωσιακό κράτος, στό σχηματισμό τῆς μεγάλης Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν μέ βάση τό μεγαλοφυές λενινιστικό σχέδιο.

Ἐκτός ἀπό τήν ὑπογραφή τοῦ Β. Ι. Λένιν, στό ντοκουμέντο ὑπάρχει καί ἡ ὑπογραφή τοῦ Ι. Β. Στάλιν. — *400.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ή ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΤΟΥΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

Άλυτα ζητήματα. — «Πράβντα», Μόσχα, 1919, άρ. φύλ. 72, 3 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2, στή στήλη: Τηλεγραφήματα. — *258, 259.*

Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα, [πού ψηφίστηκαν στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ). 18-23 τοῦ Μάρτη 1919] — Στό βιβλ.: Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, 18-23 τοῦ Μάρτη 1919. Στενογραφημένα πρακτικά. Μόσχα, «Κομμουνίστ», 1919, σελ. 319-379. (ΚΚΡ (μπ)). — *206, 212, 226.*

Ἀπόφαση [τοῦ VI Ἔκτακτου Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ γιά τίς Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς, γιά τά Σοβιέτ τῶν ἐπαρχιῶν καί χωριῶν. 9 τοῦ Νοέμβρη 1918] — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἀγροτῶν, Ἐργατῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, άρ. φύλ. 245 (509), 10 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 2-3. Μέ τό γεν. τίτλο: Τό VI Ἔκτακτο Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ. — *210.*

Ἀπόφαση τοῦ προεδρείου τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν βουλευτῶν γιά τήν προνομιακή μεταφορά τροφίμων στή Μόσχα. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἀγροτῶν, Ἐργατῶν, Στρατιωτῶν καί Κοζάκων Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, άρ. φύλ. 183 (447), 25 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 1. — *281.*

Ὁ Βασικός νόμος γιά τήν κοινωνικοποίηση τῆς γῆς. [27 τοῦ Γενάρη (9 τοῦ Φλεβάρη) 1918] — «Ἰζβέστιγια τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἀγροτῶν, Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, άρ. φύλ. 28 (292), 19 (6) τοῦ Φλεβάρη, σελ. 3, στή στήλη: Πράξεις καί διαταγές τῆς κυβέρνησης. — *89, 101, 407.*

«Βσεγκντά Βπεριόντ!», Μόσχα. — *264, 266, 291, 334, 338, 341, 345.*

Γιά τήν Κομμουνιστική Διεθνή. ['Απόφαση πού ψηφίστηκε στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ)] — Στό βιβλ.: Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, 18-23 τοῦ Μάρτη 1919. Στενογρ. πρακτικά. Μόσχα, «Κομμουνίστ», 1919, σελ. 355. (ΚΚΡ (μπ)). — *212.*

Γιά τή συμμαχία τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν. ['Εγκύκλιος τοῦ ΣΛΕ καί τοῦ Λαϊκοῦ 'Επιτροπάτου 'Επισιτισμοῦ πρός ὅλα τά Σοβιέτ κυβερνείων καί πρός ὅλες τίς ἐπισιτιστικές ἐπιτροπές] . — «'Ιζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν 'Αγροτῶν, 'Εργατῶν, Στρατιωτῶν καί Κοζάκων Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν 'Εργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 177 (441), 18 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 4. — *210.*

Γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα. ['Απόφαση πού ψηφίστηκε στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ)] — Στό βιβλ.: Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, 18-23 τοῦ Μάρτη 1919. Στενογρ. πρακτικά. Μόσχα, «Κομμουνίστ», 1919, σελ. 365-370. (ΚΚΡ (μπ)). — *212-213, 222, 225.*

Γιά τό στρατιωτικό ζήτημα. ['Απόφαση πού ψηφίστηκε στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ)] — Στό βιβλ.: Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, 18-23 τοῦ Μάρτη 1919. Στενογρ. πρακτικά. Μόσχα, «Κομμουνίστ», 1919, σελ. 356-365. (ΚΚΡ (μπ)). — *212.*

Γκερμάνοφ, Λ. Δεξιότερα ἀπό τόν Κέρενσκι. — «Πράβντα», Μόσχα, 1919, ἀρ. φύλ. 101, 13 τοῦ Μάη, σελ. 2. — *355, 363, 364.*

Δελτίο ἐπιχειρήσεων τῆς 1 μετά τά μεσάνυχτα τῆς 30 τοῦ Μάρτη. — «Πράβντα», Μόσχα 1919, ἀρ. φύλ. 71, 2 τοῦ 'Απρίλη, σελ. 2. Μέ τό γεν. τίτλο: 'Η Σοβιετική Οὐκρανία. — *246.*

Διακήρυξη τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος πρός τούς προλετάριους ὅλου τοῦ κόσμου. — «Πράβντα», Μόσχα, 1919, ἀρ. φύλ. 52, 7 τοῦ Μάρτη, σελ. 1. — *180.*

Διακήρυξη τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν Βόλσκι καί Σβιατίτσκι — *βλ.* Πρός ὅλα τά μέλη τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν ἀπό μιά ὁμάδα μελῶν τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν.

Διάταγμα γιά τήν ὀργάνωση καί τόν ἐφοδιασμό τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ, πού ψηφίστηκε ἀπό τήν Πανρωσική Κεντρική 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν, ἀγροτῶν καί κοζάκων βουλευτῶν στή συνεδρίαση τῆς 11 τοῦ 'Ιούνη 1918. — «'Ιζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν 'Αγροτῶν, 'Εργατῶν, Στρατιωτῶν καί Κοζάκων Βουλευτῶν», Μόσχα, 1918, ἀρ. φύλ. 119 (383), 12 τοῦ 'Ιούνη, σελ. 3, στή στήλη: Πράξεις καί διαταγές τῆς κυβέρνησης. — *143, 144.*

Διάταγμα γιά τόν ἐφάπαξ ἔκτακτο ἐπαναστατικό φόρο, πού ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῆς 30 τοῦ 'Οχτώβρη 1918. 'Αριθ. 2813. — «'Ιζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν 'Αγροτῶν, 'Εργατῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν 'Εργα-

τῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 240 (504), 2 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 3, στή στήλη: Πράξεις καί διαταγές τῆς κυβέρνησης. — *209.*

Διάταγμα [τῆς ΠΚΕΕ καί τοῦ ΣΛΕ] γιά τόν πολιτικό γάμο, γιά τά παιδιά καί γιά τήν τήρηση ληξιαρχικῶν βιβλίων. [18 (31) τοῦ Δεκέμβρη 1917] — «Ἰζβέστιγια τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1917, ἀρ. φύλ. 256, 20 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 7, στή στήλη: κυβερνητικές πράξεις. — *158.*

[Διάταγμα τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Συμβουλίου τῆς Οὐγγαρίας γιά τήν προσωρινή διεύθυνση καί τόν ἐργατικό ἔλεγχο στίς βιομηχανικές, στίς μεταλλευτικές ἐπιχειρήσεις καί στίς ἐπιχειρήσεις μεταφορῶν] . — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 68 (620), 29 τοῦ Μάρτη, σελ. 2, στή στήλη: Τά γεγονότα στήν Οὐγγαρία. Μέ τό γεν. τίτλο: Κοινωνικοποίηση τῆς βιομηχανίας. — *233.*

Διάταγμα [τοῦ ΣΛΕ] γιά τή διακοπή τῆς ἐπιβατικῆς κίνησης μέ σκοπό τή μεταφορά στά κέντρα εἰδῶν διατροφῆς καί κάρβουνου. 8 τοῦ Μάρτη 1919. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 54 (606), 11 τοῦ Μάρτη, σελ. 1. — *20, 32-33, 66-67, 249.*

Διάταγμα [τοῦ ΣΛΕ] γιά τήν αὔξηση τῶν καλλιεργήσιμων ἐκτάσεων [28 τοῦ Γενάρη 1919] — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 21, 30 τοῦ Γενάρη, σελ. 5, στή στήλη: Πράξεις καί διαταγές τῆς κυβέρνησης. — *18.*

Διάταγμα [τοῦ ΣΛΕ] γιά τήν ἐλευθερία τῆς συνείδησης, γιά τούς ἐκκλησιαστικούς καί θρησκευτικούς συλλόγους. [20 τοῦ Γενάρη (2 τοῦ Φλεβάρη) 1918] — «Ἰζβέστιγια τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἀγροτῶν, Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 16 (280), 21 τοῦ Γενάρη, σελ. 2, στή στήλη: Πράξεις καί διαταγές τῆς κυβέρνησης. — *95, 118.*

Διάταγμα [τοῦ ΣΛΕ] γιά τήν κινητοποίηση τῶν ἐγγραμμάτων. 10 τοῦ Δεκέμβρη 1918. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 272 (536), 12 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 4-5, στή στήλη: Πράξεις καί διαταγές τῆς κυβέρνησης. — *331.*

Διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων [γιά τήν ἐπιστράτευση. 10 τοῦ Ἀπρίλη 1919]. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς

Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 78 (630), 11 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 3, στή στήλη: Πράξεις καί διαταγές τῆς κυβέρνησης.—*271, 277, 280-281, 282, 310, 317.*

Διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τίς καταναλωτικές κομμοῦνες. [16 τοῦ Μάρτη 1919] — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 60 (612), 20 τοῦ Μάρτη, σελ. 3, στή στήλη: Πράξεις καί διαταγές τῆς κυβέρνησης. — *164.*

Ἡ Διεθνής. — *23, 285.*

Ἡ δολοφονία τοῦ ἐργάτη Καλίνιν ἀπό ἀριστερό σοσιαλιστή - ἐπαναστάτη. — «Πράβντα», Μόσχα, 1919, ἀρ. φύλ. 72, 3 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 3. Μέ τό γεν. τίτλο: Πετρούπολη. — *255.*

Τό ἐγκληματικό ἔργο τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 72, (624), 3 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2, στή στήλη: Στή Ρωσία. — *255.*

Ἔκκληση τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης τῆς Οὐγγαρίας. Μέ τόν ἀσύρματο. Πρός ὅλους, πρός ὅλους, πρός ὅλους. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν, καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 63 (615), 23 τοῦ Μάρτη, σελ. 3. Μέ τό γεν. τίτλο: Ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση στήν Οὐγγαρία. — *232.*

[*Ἔκκληση τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις*] . — Στό βιβλ.: Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, 18-23 τοῦ Μάρτη 1919. Στενογρ. πρακτικά. Μόσχα, «Κομμουνίστ», 1919, σελ. 55-56 (ΚΚΡ (μπ)). — *163.*

Ἔνγκελς Φ. — *Τό ἀγροτικό ζήτημα στή Γαλλία καί στή Γερμανία.* 15-22 τοῦ Νοέμβρη 1894. — *145, 194.*

— *Ἀντι-Ντύρινγκ.* Ἡ ἀνατροπή στήν ἐπιστήμη ἀπό τόν κύριο Εὐγένιο Ντύρινγκ. Σεπτέμβρης 1876 — Ἰούνης 1878. — *353.*

— *Γράμμα πρός τόν Κ. Μάρξ.* 7 τοῦ Ὀχτώβρη 1858. — *305.*

— *Εἰσαγωγή στήν μπροσούρα τοῦ Μπόρκχαϊμ «Στή μνήμη τῶν ὑπερπατριωτῶν τοῦ 1806-1807».* 15 τοῦ Δεκέμβρη 1887. — *152.*

Ἡ ἐφημερίδα «Τάιμς» γιά τόν Λένιν καί τόν Κόκκινο Στρατό. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 46 (598), 28 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 2, στή στήλη: Ἡ ζωή στό ἐξωτερικό. — *5, 49.*

«Ἰζβέστιγια τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1917, ἀρ. φύλ. 208, 27 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 1. — *263, 265.*

— 1917, ἀρ. φύλ. 209, 28 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 1. — *30, 178.*

— 1917, ἀρ. φύλ. 256, 20 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 7. — *158.*

«Ἰζβέστιγια τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἀγροτῶν, Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 16 (280), 21 τοῦ Γενάρη, σελ. 2. — *95, 118.*

— 1918, ἀρ. φύλ. 28 (292), 19 (6) τοῦ Φλεβάρη, σελ. 3. — *89, 101, 407.*

«Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἀγροτῶν, Ἐργατῶν, Στρατιωτῶν καί Κοζάκων Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 151 (415), 19 τοῦ Ἰούλη, σελ. 3. — *110, 171, 172, 293-294, 360, 364, 370, 371, 372.*

— 1918, ἀρ. φύλ. 177 (441), 18 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 4. — *210.*

— 1918, ἀρ. φύλ. 183 (447), 25 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 1. — *281.*

«Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἀγροτῶν, Ἐργατῶν, Στρατιωτῶν καί Κοζάκων Βουλευτῶν», Μόσχα, 1918, ἀρ. φύλ. 119 (383), 12 τοῦ Ἰούνη, σελ. 3. — *143, 144.*

«Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἀγροτῶν, Ἐργατῶν, Στρατιωτῶν καί Κοζάκων Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 45 (309), 10 τοῦ Μάρτη, σελ. 3. — *183.*

«Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἀγροτῶν, Ἐργατῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν». — 218, 220, 340.

— 1918, ἀρ. φύλ. 240 (504), 2 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 3. — *209.*

— 1918, ἀρ. φύλ. 245 (509), 10 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 2-3. — *210.*

«Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν, καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 272 (536), 12 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 4-5. — *331.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 21, 30 τοῦ Γενάρη, σελ. 5. — *18.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 26 (578), 5 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 1. — *131-132, 134.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 34 (586), 14 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 5. — *18, 27-28, 30, 192-193, 207, 209.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 46 (598), 28 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 2. — *5, 49.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 54 (606), 11 τοῦ Μάρτη, σελ. 1. — *20, 32-33, 66-67, 249.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 59 (611), 18 τοῦ Μάρτη, σελ. 5. — *136.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 60 (612), 20 τοῦ Μάρτη, σελ. 3. — *164.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 63 (615), 23 τοῦ Μάρτη, σελ. 2, 3. — *232.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 68 (620), 29 τοῦ Μάρτη, σελ. 2. — *233, 260.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 71 (623), 2 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 1. — *249.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 72 (624), 3 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2. — *255.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 78 (630), 11 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 3. — *271, 277, 280-281, 282, 310, 317.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 93 (645), 3 τοῦ Μάη, σελ. 2. — *340.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 97 (649), 8 τοῦ Μάη, σελ. 2. — *329.*

«Ἴσκρα», [Μόναχο], 1902, ἀρ. φύλ. 18, 10 τοῦ Μάρτη, σελ. 1. — *306.*

Κάουτσκι, Κ. Οἱ Σλάβοι καί ἡ ἐπανάσταση. — «Ἴσκρα» [Μόναχο], 1902, ἀρ. φύλ. 18, 10 τοῦ Μάρτη, σελ. 1. — *306.*

Κέρζεντσεφ, Β. Ἡ καμπάνια γιά τά σιτηρά. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 71 (623), 2 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 1. — *249.*

«Κομμουνίστ», Πετρούπολη, 1918, ἀρ. φύλ. 5, 9 τοῦ Μάρτη, σελ. 3. — *83.*

«Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής», Πετρούπολη, 1919, τεῦχ. 1, 1 τοῦ Μάη, στῆλες 31-38. — *389.*

— 1919, τεῦχ. 2, 1 τοῦ Ἰούνη, στῆλες 175-180. — *309.*

Κριλόφ, Ι. Α. Κουαρτέττο. — *43.*

[*Λένιν, Β. Ι.*] *Ἀπάντηση σέ σημειώματα [στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῆς 12 τοῦ Μάρτη 1919]* — *165.*

— *Ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά* — *βλ.* Λένιν, Β. Ι. Γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά.

— [*Ἀπόφαση πάνω στήν εἰσήγηση γιά τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, πού ψηφίστηκε στήν Ἔκτακτη συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν καί κόκκινων στρατιωτῶν βουλευτῶν.* 3 τοῦ Ἀπρίλη 1919] — «Πράβντα», Μόσχα, 1919, ἀρ. φύλ. 73, 4 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 3. Μέ τό γεν. τίτλο: Ἔκτακτη συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν. — *255.*

[*Λένιν, Β.Ι.*] *Γιά τήν ΐδρυση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Λόγος στήν Πανηγυρική Κοινή συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ, τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (μπ), τοῦ ΠΚΣΣ, τῶν συνδικάτων καί τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν τῆς Μόσχας, ἀφιερωμένη στό γιορτασμό τῆς ΐδρυσης τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. 6 τοῦ Μάρτη 1919.* — *βλ.* Λένιν, Β.Ι. Λόγος τοῦ σ. Λένιν, ἀφιερωμένος στήν ΐδρυση τῆς ΙΙΙ, Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, 6 τοῦ Μάρτη 1919.

— *Γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά.* ['Απόφαση πού ψηφίστηκε στό VIII συνέδριο τοῦΚΚΡ (μπ)].— Στό βιβλ.: Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, 18-23 τοῦ Μάρτη 1919. Στενογρ. πρακτικά. Μόσχα, «Κομμουνίστ», 1919, σελ. 370-372. (ΚΚΡ (μπ)). — *187, 196, 201, 203, 204, 213, 223, 255.*

— *Γράμμα πρός τούς ἀμερικανούς ἐργάτες.* — «Πράβντα», Μόσχα, 1918, ἀρ. φύλ. 178, 22 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 2-3. Ὑπογραφή: Ν. Λένιν. — *344.*

— *Διάταγμα γιά τή γῆ τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν* (Ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τῆς 26 τοῦ Ὀχτώβρη στίς 2 μετά τά μεσάνυχτα). — «Ἰζβέστιγια τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1917, ἀρ. φύλ. 209, 28 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 1. — *30, 178.*

— *Διάταγμα γιά τήν εἰρήνη, πού ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν τῆς 26 τοῦ Ὀχτώβρη 1917.* — «Ἰζβέστιγια τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν Ἐργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1917, ἀρ. φύλ. 208, 27 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 1. — *263, 265.*

— *Εἰσήγηση γιά τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων σχετικά μέ τήν ἐπιστράτευση γιά τό Ἀνατολικό μέτωπο.* 11 τοῦ Ἀπρίλη 1919. — *293.*

— *Εἰσήγηση γιά τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική κατάσταση τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας.* — *βλ.* Λένιν, Β. Ι. Λόγος τοῦ σ. Λένιν στήν πλατιά σύσκεψη τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῆς 3 τοῦ Ἀπρίλη 1919.

— *Εἰσήγηση γιά τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική πολιτική τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων* — *βλ.* Λένιν, Β. Ι. Λόγος τοῦ σ. Λένιν στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῆς 12 τοῦ Μάρτη 1919.

— [Εἰσήγηση γιά τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος στίς 19 τοῦ Μάρτη 1919 στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ)] . — Στό βιβλ.: Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, 18-23 τοῦ Μάρτη 1919. Στενογρ. πρακτικά. Μόσχα, «Κομμουνίστ», 1919, σελ. 41-55 (ΚΚΡ (μπ)). — *174, 175.*

— *Ἔκθεση γιά τή στάση τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στή μικροαστική δημοκρατία* — *βλ.* Λένιν, Β. Ι. Λόγος τοῦ σ. Λένιν στή σύσκεψη τῶν κομματικῶν στελεχῶν τῆς 27 τοῦ Νοέμβρη 1918.

— *Ἡ ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ μέ τά συνθήματα τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας.* (Λόγος στό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση). [19 τοῦ Μάη 1919] —

Στό βιβλίο: [Λένιν, Β. Ι.] Δυό λόγοι στό 1ο Πανρωσικό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση. (6-19 τοῦ Μάη 1919). Μόσχα, Κρατικό ἐκδοτικό, 1919, σελ. 10-32. (ΣΟΣΔΡ. Ἡμέρα τῆς Σοβιετικῆς προπαγάνδας). Πάνω ἀπό τόν τίτλο τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Ν. Λένιν. — *373, 375.*

— *Οἱ ἥρωες τῆς «Διεθνοῦς» τῆς Βέρνης.* — «Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής», Πετρούπολη, 1919, τεῦχ. 2, 1 τοῦ Ἰούνη, στῆλες 175-180. Ὑπογραφή: Ν. Λένιν. — *309.*

— *Θέσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τήν κατάσταση στό Ἀνατολικό μέτωπο.* — «Πράβντα», Μόσχα, 1919, ἀρ. φύλ. 79, 12 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2. Ὑπογραφή: Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΚΚΡ (μπολσ.) — *280-281, 282, 283-284, 286, 288, 290.*

— *Τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν τωρινή ἐπανάσταση.* — «Πράβντα», Πετρούπολη, 1917, ἀρ. φύλ. 26, 7 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 1-2. Ὑπογραφή: Ν. Λένιν. — *1.*

— *Τό κείμενο τοῦ τηλεγραφήματος πρός τόν Μπέλα Κούν τῆς 23 τοῦ Μάρτη 1919.* — *232.*

— *Λόγος τοῦ σ. Λένιν,* [ἀφιερωμένος στήν ἵδρυση τῆς ΙΙΙ, Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, 6 τοῦ Μάρτη 1919] . — «Πράβντα», Μόσχα, 1919, ἀρ. φύλ. 52, 7 τοῦ Μάρτη, σελ. 3. Μέ τό γεν. τίτλο: Πανηγυρική συνεδρίαση πρός τιμή τῆς ΙΙΙ, Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τῆς 6 τοῦ Μάρτη 1919. — *37.*

— *Λόγος τοῦ σ. Λένιν στήν πλατιά σύσκεψη τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῆς 3 τοῦ Ἀπρίλη 1919.* — «Πράβντα», Μόσχα, 1919, ἀρ. φύλ. 76, 9 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2-3· ἀρ. φύλ. 77, 10 τοῦ Ἀπρίλη σελ. 2-3. Στήν ἐφημερίδα ἀναφέρεται λαθεμένα ἡ ἡμερομηνία τῆς ὁμιλίας: 4 τοῦ Ἀπρίλη. — *263, 265.*

— *Λόγος τοῦ σ. Λένιν στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῆς 12 τοῦ Μάρτη* [*1919*] — «Σέβερναγια Κομμούνα», Πετρούπολη, 1919, ἀρ. φύλ. 58 (251), 14 τοῦ Μάρτη, σελ. 1. — *165.*

— *Λόγος τοῦ σ. Λένιν στή σύσκεψη τῶν κομματικῶν στελεχῶν τῆς 27 τοῦ Νοέμβρη 1918.* — «Πράβντα», Μόσχα, 1918, ἀρ. φύλ. 264, 5 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 2-3· ἀρ. φύλ. 265, 6 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 2-3. — *145.*

— *Ὁ πόλεμος καί ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας.* — «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», Γενεύη, 1914, ἀρ. φύλ. 33, 1 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 1. Ὑπογραφή: Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. — *396.*

*— *Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Κάουτσκι.* Μόσχα-Πετρούπολη, «Κομμουνίστ», 1918, 135 σελ. (ΚΚΡ (μπ)). Πάνω ἀπό τόν τίτλο τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Ν. Λένιν (Βλ. Οὐλιάνοφ). — *366, 390.*

---

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται τά βιβλία, οἱ ἐφημερίδες, τά ἄρθρα καί τά ντοκουμέντα, στά ὁποῖα ὑπάρχουν σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν, καί πού φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

[*Λένιν, Β. Ι.*] Προσχέδιο τοῦ σχεδίου Προγράμματος πού πρότεινε ὁ σ. Λένιν. — «Κομμουνίστ», Πετρούπολη, 1918, ἀρ. φύλ. 5, 9 τοῦ Μάρτη, σελ. 3. — *83.*

— *Σχέδιο τροποποιήσεων τοῦ θεωρητικοῦ, τοῦ πολιτικοῦ καί ὁρισμένων ἄλλων μερῶν τοῦ Προγράμματος, πού τό κατάρτισε ὁ Ν. Λένιν.* — Στό βιβλίο: Ὑλικά σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος. Μέ τήν ἐπιμέλεια καί μέ πρόλογο τοῦ Ν. Λένιν. Πετρούπολη, «Πριμπόι», 1917, σελ. 4-8.(ΣΔΕΚΡ). — *83.*

— *Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος.* — «Προσβεστσένιγε», Πετρούπολη, 1917, τεῦχ. 1-2, Σεπτέμβρης-Ὀχτώβρης, σελ. 81-99. Ὑπογραφή: Ν. Λένιν. — *157.*

— *Ἡ Τρίτη Διεθνής καί ἡ θέση της στήν ἱστορία.* — «Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής», Πετρούπολη, 1919, τεῦχ. 1, 1 τοῦ Μάη, στῆλες 31-38. Ὑπογραφή, Ν. Λένιν. — *389.*

— [*Χαιρετιστήριος*] *λόγος τοῦ σ. Λένιν* [*στό 1 Πανρωσικό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση, 6 τοῦ Μάη 1919*] . — «Πράβντα», Μόσχα, 1919, ἀρ. φύλ. 96, 7 τοῦ Μάη, σελ. 2, στή στήλη: Συνέδρια. — *368.*

Μάρξ, Κ. — *Γράμμα πρός τόν Φ. Ἔνγκελς.* 16 τοῦ Ἀπρίλη 1856. — *306.*

— *Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος στή Γαλλία.* Διακήρυξη τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου τῆς Διεθνοῦς Ἕνωσης Ἐργατῶν. Ἀπρίλης-Μάης τοῦ 1871. — *137-138.*

— *Τό Κεφάλαιο.* Κριτική τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, τόμ. I-III. 1867-1894. — *188, 376.*

— *Τό Κεφάλαιο.* Κριτική τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, τόμ. I. 1867. — *154, 355.*

— *Κριτική τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα.* Παρατηρήσεις στό Πρόγραμμα τοῦ Γερμανικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος. Ἀπρίλης — ἀρχές τοῦ Μάη 1875. — *386.*

«Μπεντνοτά», Μόσχα. — *149.*

Μπουχάριν, Ν. Ι. Σχετικά μέ τήν ἀναθεώρηση τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος. — «Σπαρτάκ», Μόσχα, 1917, τεῦχ. 4, 10 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 4-7. — *157.*

Τό νέο πρόγραμμα τῶν ἀνεξάρτητων. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 59 (611), 18 τοῦ Μάρτη, σελ. 5. Μέ τό γεν. τίτλο: Ἡ ἐπανάσταση στή Γερμανία. — *136.*

«Νόβαγια Ζίζν», Πετρούπολη - Μόσχα. — *169.*

— Πετρούπολη, 1917, ἀρ. φύλ. 135 (129), 23 τοῦ Σεπτέμβρη (6 τοῦ Ὀχτώβρη), σελ. 1. — *351.*

Νόμος γιά τή σοσιαλιστική γαιορύθμιση καί γιά τά μέτρα τοῦ περάσματος στή σοσιαλιστική γεωργία. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελε-

στικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 34 (586), 14 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 5, στή στήλη: Πράξεις καί διαταγές τῆς κυβέρνησης. — *18, 27-28, 30, 192-193, 207, 209.*

«Ντιέλο Ναρόντα», Πετρούπολη - Σαμάρα - Μόσχα. — *264, 266, 334, 338, 341, 345.*

— Πετρούπολη, 1917, ἀρ. φύλ. 160, 21 τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 1. — *351.*

Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, 18-23 τοῦ Μάρτη, 1919. Στενογρ. πρακτικά. Μόσχα, «Κομμουνίστ», 1919, 415 σελ. (ΚΚΡ (μπ)). — *134, 139, 141, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 159, 160, 161, 162-164, 165, 168, 172, 173, 174-175, 177-179, 180, 181-182, 184, 187, 194-195, 196, 201, 203, 204, 206, 207, 210, 212-213, 222, 223, 225, 226, 255, 346, 347, 352.*

Ὁδηγίες καί θέσεις γιά τήν ὀργάνωση τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στό κυβερνεῖο Νίζνι Νόβγκοροντ. Νίζνι Νόβγκοροντ. τυπογρ. Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Στρατιωτικῶν. [1919] 64 σελ. (ΚΚΡ μπ)). — *196-197.*

Πετρούπολη, 16 τοῦ Σεπτέμβρη. — «Ρέτς», Πετρούπολη, 1917, ἀρ. φύλ. 218 (3960), 16 (29) τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 2. — *351.*

Πετρούπολη, 21 τοῦ Σεπτέμβρη (3 τοῦ Ὀχτώβρη). Οἱ δρόμοι τῆς συμφωνίας. — «Ντιέλο Ναρόντα», Πετρούπολη, 1917, ἀρ. φύλ. 160, 21 τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 1. — *351.*

Ὁ Πισόν γιά τή Ρωσία. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 68 (620), 29 τοῦ Μάρτη, σελ. 2, στή στήλη: Στό ἐξωτερικό. — *260.*

Πομιαλόβσκι, Ν. Γκ. Μικροαστική εὐτυχία. — *221.*

«Πράβντα», Πετρούπολη - Μόσχα. — *149.*

— Πετρούπολη, 1917, ἀρ. φύλ. 26, 7 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 1-2. — *1.*

— Μόσχα, 1918, ἀρ. φύλ. 178, 22 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 2-3. — *344.*

— 1918, ἀρ. φύλ. 264, 5 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 2-3· ἀρ. φύλ. 265, 6 τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 2-3. — *145.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 43, 25 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 1· ἀρ. φύλ. 44, 26 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 1· ἀρ. φύλ. 45, 27 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 1. — *14-15.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 52, 7 τοῦ Μάρτη, σελ. 1, 3. — *37, 180.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 69, 30 τοῦ Μάρτη, σελ. 2. — *224.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 71, 2 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2. — *246.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 72, 3 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2, 3. — *255, 258, 259.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 73, 4 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 3. — *255.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 76, 9 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2-3· ἀρ. φύλ. 77, 10 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2-3. — *263, 265.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 79, 12 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2. — *280-281, 282, 283-284, 286, 288, 290.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 96, 7 τοῦ Μάη, σελ. 2. — *368.*

«Πράβντα», 1919, ἀρ. φύλ. 101, 13 τοῦ Μάη, σελ. 2. — *355, 363, 364.*

Πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ (μπολσεβίκων). — Στό βιβλ.: Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, 18-23 τοῦ Μάρτη, 1919. Στενογρ. πρακτικά. Μόσχα, «Κομμουνίστ», 1919, σελ. 337-355. (ΚΚΡ (μπ)). — *194-195, 207, 210, 212, 222, 346, 347, 352.*

Πρόγραμμα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, πού ψηφίστηκε στό Δεύτερο συνέδριο τοῦ Κόμματος. — Στό βιβλ.: Τό Δεύτερο τακτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν. Ἔκδ. τῆς ΚΕ. Cenève τυπ. τοῦ Κόμματος, [1904], σελ. 1-6. (ΣΔΕΚΡ). — *83, 84-86, 103-106, 153-154, 176, 181.*

«Προσβεστσένιγε», Πετρούπολη, 1917, τεῦχ. 1-2, Σεπτέμβρης-Ὀχτώβρης, σελ. 81-99. — *157.*

Πρός ὅλα τά μέλη τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν ἀπό μιά ὁμάδα μελῶν τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν. 20 τοῦ Ἀπρίλη 1919. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 93 (645), 3 τοῦ Μάη, σελ. 2. — *340.*

Ραδιοτηλεγράφημα τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικῶν. Πρός τίς κυβερνήσεις Μεγάλης Βρεττανίας, Γαλλίας, Ἰταλίας, Ἰαπωνίας καί Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς. 4 τοῦ Φλεβάρη 1919. — «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί τῶν Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, ἀρ. φύλ. 26 (578), 5 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 1. Μέ τό γεν. τίτλο: Ἡ Ρωσία καί οἱ σύμμαχοι. — *131-132, 134.*

«Ρέτς», Πετρούπολη, 1917, ἀρ. φύλ. 218 (3960), 16 (29) τοῦ Σεπτέμβρη σελ. 2. — *351.*

«Σέβερναγια Κομμούνα», Πετρούπολη, 1918, ἀρ. φύλ. 98, 6 τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 1. — *281.*

— 1919, ἀρ. φύλ. 58 (251), 14 τοῦ Μάρτη, σελ. 1. — *165.*

«Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ», Γενεύη, 1914, ἀρ. φύλ. 33,1τοῦ Νοέμβρη,σελ. 1. — *396.*

«Σπαρτάκ», Μόσχα, 1917, τεῦχ., 4, 10 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 4-7. — *157.*

Στή μέγκενη τῆς ἐξουσίας. — «Νόβαγια Ζίζν», Πετρούπολη, 1917, ἀρ. φύλ. 135 (129), 23 τοῦ Σεπτέμβρη (6 τοῦ Ὀχτώβρη), σελ. 1. — *351.*

Στό Σοβιέτ Πετρούπολης. — «Πράβντα», Μόσχα 1919, ἀρ. φύλ. 69, 30 τοῦ Μάρτη, σελ. 2, στή στήλη: Πετρούπολη. — *224.*

Σύμφωνο ἀνάμεσα στίς σοσιαλιστικές Δημοκρατίες τῆς Ρωσίας καί τῆς Φιλλανδίας. — «'Ιζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν 'Αγροτῶν, 'Εργατῶν, Στρατιωτῶν καί Κοζάκων Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης τῶν 'Εργατῶν καί Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 45 (309), 10 τοῦ Μάρτη, σελ. 3. — *183.*

Τό Σύμφωνο εἰρήνης ἀνάμεσα στή Ρωσία ἀπό τό ἕνα μέρος, καί στή Γερμανία, Αὐστροουγγαρία, Βουλγαρία καί Τουρκία ἀπό τό ἄλλο. Μόσχα, τυπογρ. τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, 1918. 150 σελ.· 1 φυλ. χάρτες. — *13-14.*

Τό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση. Πρώτη ἡμέρα. — «'Ιζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν 'Εργατῶν, 'Αγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν 'Εργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1919, σελ. 97 (649), 8 τοῦ Μάη, σελ. 2, στή στήλη: Συνέδρια. — *329.*

Σύνταγμα (Βασικός νόμος) τῆς Σοσιαλιστικῆς 'Ομοσπονδιακῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Ρωσίας. 'Απόφαση τοῦ 5ου Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, πού ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τῆς 10 τοῦ 'Ιούλη 1918. — «'Ιζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῶν Σοβιέτ τῶν 'Αγροτῶν, 'Εργατῶν, Στρατιωτῶν καί Κοζάκων Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν 'Εργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 151 (415), 19 τοῦ 'Ιούλη, σελ. 3. — *110, 171-172, 293-294, 360, 364, 370, 371, 372.*

Σχέδιο Προγράμματος τοῦ ΚΚΡ (μπολσεβίκων). — «Πράβντα», Μόσχα, 1919, ἀρ. φύλ. 43, 25 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 1· ἀρ. φύλ. 44, 26 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 1· ἀρ. φύλ. 45, 27 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 1. — *14-15.*

Σχέδιο Προγράμματος τοῦ ΚΚΡ (μπολσεβίκων). — Στό βιβλ.: Τό VIII συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, 18-23 τοῦ Μάρτη 1919. Στενογρ. πρακτικά. Μόσχα, «Κομμουνίστ», 1919, σελ. 319-336. (ΚΚΡ (μπ)). — *134, 139, 141, 151, 152, 154, 156, 157, 159, 161, 162-164, 165, 168, 172, 173, 174-175, 177, 178, 179, 180, 181, 184.*

'Υποχρεωτική ἀπόφαση γιά τή μεταφορά προϊόντων. — «Σέβερναγια Κομμούνα», Πετρούπολη, 1918, ἀρ. φύλ. 98, 6 τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 1. — *281.*

An das revolutionäre Proletariat Deutschlands! — «Die Freiheit». Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 74, 11. Februar, S. 1. — *308—309, 391.*

«*Arbeiter Zeitung*». Morgenblatt, Wien, 1919, Nr. 98, 9. April, S. 1—2. — *394, 395—396, 397.*

Der Bolschewismus in Ungarn. — «Frankfurter Zeitung und Handelsblatt». Zweites Morgenblatt, 1919, Nr. 222, 23. März, S. 1. — *289.*

David, E. Die Sozialdemokratie im Weltkrieg. Berlin, Singer, 1915. 192 S. — *396.*

«*Frankfurter Zeitung und Handelsblatt*». Zweites Morgenblatt, 1919, Nr. 222, 23. März, S. 1. — *289.*

«*Die Freiheit*». Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 71, 9. Februar, S. 1. — *391.*

— Morgen-Ausgabe, 1919, Nr. 74, 11. Februar, S. 1. — *308—309, 391.*

— Abend-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 75, 11. Februar, S. 3. — *139.*

— Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 114, 9. März. Beilage zur «Freiheit», S. 1—3. — *392—393, 396.*

— Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 178, 13. April. Beilage zur «Freiheit», S. 1—2. — *391, 392.*

— Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 181, 15. April. Beilage zur «Freiheit», S. 1—2. — *357.*

— Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 211, 4. Mai, S. 1—2. — *397.*

Guilbeaux, H. Le mouvement socialiste et syndicaliste français pendant la guerre. (Esquisse historique). 1914—1918. Préface de N. Lénine. Petrograd, ed. de L'Internationale communiste, 1919. 68 p. — *297—298.*

Haase, H. Die Internationale in Amsterdam. — «Die Freiheit». Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 211, 4. Mai, S. 1—2. — *397.*

Hilferding, R. Die Einigung des Proletariats. — «Die Freiheit». Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 71, 9. Februar, S. 1. — *391.*

L'Internationale communiste. — «Le Temps», Paris, 1919, N 21070, 15 mars, p. 3. Μέ τό γεν. τίτλο: Questions sociales. — *301—302.*

Internationale Sozialistenkonferenz. Democratie und Diktatur. Schluß des Kongresses. Bern, 10. Februar. — «Die Freiheit». Abend-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 75, 11. Februar, S. 3. — *139.*

**Kautsky, K. Die Agrarfrage.* Eine Übersicht über die Tendenzen der modernen Landwirtschaft und die Agrarpolitik der Sozialdemokratie. Stuttgart, Dietz, 1899. VIII, 451 S. — *193—194.*

— *Aussichten der Revolution.* — «Arbeiter Zeitung». Morgenblatt, Wien, 1919, Nr. 98, 9. April, S. 1—2. — *394, 395—396, 397.*

— *Die Diktatur des Proletariats.* Wien, Brand, 1918. 63 S. — *8, 365—366, 390, 391—392.*

— *Karl Marx's Ökonomische Lehren*. Stuttgart, Dietz, 1887. X, 259 S. — *355, 362*.

— *Die soziale Revolution*. I. Sozialreform und soziale Revolution. Berlin, Exped. der Buchh. «Vorwärts», 1902. 56 S. — *394*.

— *Die soziale Revolution*. II. Am Tage nach der sozialen Revolution. Berlin, Exped. der Buchh. «Vorwärts», 1902. 48 S. — *394*.

Organized Bolshevism. — «The Times», London, 1919, No. 41, 994, January 10, p. 9. — *5, 49*.

Programm der Sozialdemokratische Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Parteitag zu Erfurt 1891. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Erfurt vom 14. bis 20. Oktober 1891. Berlin, «Vorwärts», 1891, S. 3—6. — *179*.

Rathenau, W. Der neue Staat. Berlin, Fischer, 1919. 74, 5 S. — *397—398*.

Der Revolutions — Parteitag. — «Die Freiheit». Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 114, 9. März. Beilage zur «Freiheit», S. 1—3.— *392—393, 396*.

«*Le Temps*», Paris. — *301—302*

— 1919, N 21070, 15 mars, p. 3. — *301—302*.

«*The Times*», London, 1919, No. 41, 994, January 10, p. 9. — *5, 49*.

Zweiter Rätekongreß. — «Die Freiheit». Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 178, 13. April. Beilage zur «Freiheit», S. 1—2. — *391, 392*.

Zweiter Rätekongreß. — «Die Freiheit». Morgen-Ausgabe, Berlin, 1919, Nr. 181, 15. April. Beilage zur «Freiheit», S. 1—2. — *357*.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α

Ἀβανέσοφ, Β. Α. (1884-1930) — σοβιετικός κρατικός παράγοντας· μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1903, ἀπό τό 1914 μπολσεβίκος. Ἔκανε κομματική δουλιά στό Βόρειο Καύκασο. Πῆρε μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν μέλος τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν καί μέλος τοῦ Προεδρείου του. Τίς μέρες τοῦ Ὀχτώβρη 1917 ἦταν μέλος τῆς Στρατιωτικῆς-ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε μέλος τοῦ Προεδρείου καί γραμματέας τῆς ΠΚΕΕ. Ἀπό τό 1920 ὥς τό 1924 ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης, ἀπό τό 1924 ὥς τό 1925 ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ἀπό τό 1925 μέλος τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ. Στά 1922-1927 μέλος τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ. — *382.*

Ἀντόνοφ — *βλ.* Ἀντόνοφ - Ὀβσέγενκο, Β. Α.

Ἀντόνοφ - Ὀβσέγενκο, Β. Α. (1883-1938) — πῆρε δραστήριο μέρος στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, ἐπιφανής σοβιετικός στρατιωτικός παράγοντας. Στό ἐπαναστατικό κίνημα μπῆκε τό 1901. Τό 1910 κατέφυγε στό Παρίσι, ὅπου προσχώρησε στούς μενσεβίκους. Στά τέλη τοῦ 1914 ξέκοψε ἀπό τό μενσεβικισμό. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν διεθνιστής. Γυρίζοντας ἀπό τήν ἐμιγκράτσια τόν Ἰούνη τοῦ 1917, μπῆκε στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Στίς ἡμέρες τοῦ Ὀχτώβρη 1917 ἔγινε μέλος τῆς Στρατιωτικῆς - ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ἐφόδου κατά τῶν Χειμερινῶν ἀνακτόρων. Στό ΙΙ Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ μπῆκε στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων σάν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τίς στρατιωτικές καί ναυτικές ὑποθέσεις. Στά τέλη τοῦ 1917 — ἀρχές τοῦ 1918 ἦταν διοικητής τῶν σοβιετικῶν στρατευμάτων πού πολεμοῦσαν τούς καλεντινικούς καί τήν Κεντρική Ράντα. Ἀπό τό Μάρτη ὥς τό Μάη τοῦ 1917 διοικητής τοῦ σοβιετικοῦ στρατοῦ τοῦ Νότου τῆς Ρωσίας· ἀπό τό Γενάρη ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1919 διοικητής τοῦ Οὐκρανικοῦ μετώπου. Στά 1922-1924 διοικητής τῆς Πολιτικῆς Διεύθυνσης τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας. Στά ἑπόμενα χρόνια ἦταν σέ διοικητική, στρατιωτική καί διπλωματική ὑπηρεσία. Στά 1923-1927 προσχώρησε στήν τροτσκιστική ἀντιπολίτευση. — *378.*

Ἀξελρόντ, Π. Μπ. (1850-1928) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ μενσεβικισμοῦ. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου ἦταν λικβινταριστής. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, καλυπτόμενος μέ κεντριστική φρασεολογία, οὐσιαστικά ἀκολουθοῦσε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης καί ὑποστήριζε τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση κράτησε ἐχθρική στάση· ἀπό τό ἐξωτερικό ὅπου εἶχε καταφύγει προπαγάνδιζε τήν ἔνοπλη ἐπέμβαση κατά τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. — *343.*

Ἀούστερλιτς (Austerlitz), *Φρίντριχ* (1862-1931) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ αὐστριακοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, διευθυντής τοῦ Κεντρικοῦ του Ὀργάνου, τῆς ἐφημερίδας «Arbeiter-Zeitung» («Ἐργατική ἐφημερίδα»)· βουλευτής Βιέννης. — *394.*

Αὐξέντιεφ, Ν. Ντ. (1878-1943) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, μέλος τῆς ΚΕ του. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πανρωσικοῦ Σοβιέτ τῶν ἀγροτῶν βουλευτῶν· ὑπουργός Ἐσωτερικῶν στή δεύτερη κυβέρνηση συνασπισμοῦ τοῦ Κέρενσκι, ἀργότερα πρόεδρος τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ «Προσωρινοῦ Συμβουλίου τῆς Ρωσικῆς Δημοκρατίας» (Προκοινοβουλίου). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῶν ἀντεπαναστατικῶν κινημάτων. Τό 1918 ἔγινε πρόεδρος τοῦ λεγόμενου «Διευθυντηρίου τῆς Οὐφά». Μετά κατέφυγε στό ἐξωτερικό ὅπου συνέχιζε νά καταπολεμᾶ δραστήρια τή Σοβιετική ἐξουσία. — *343.*

Β

Βόλσκι, Β. Κ. (γεν. τό 1877) — ἐσέρος, μέλος τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, πρόεδρος τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῶν μελῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης στή Σαμάρα (Κομούτς) πού, μέ τή βοήθεια τῶν ξένων ἐπεμβασιῶν, ἐγκαθίδρυσε τήν ἐξουσία της τό καλοκαίρι τοῦ 1918 στήν περιοχή τοῦ Βόλγα καί τῶν Οὐραλίων. Μετά τό πραξικόπημα τοῦ Κολτσάκ καί τή σύλληψη πολλῶν μελῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης καί ὕστερα ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ ἐπίθεση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ ἀφαίρεσε ὅλα σχεδόν τά ἐδάφη ἀπό τήν Κομούτς, ὁ Βόλσκι μέ μιά μικρή ὁμάδα ἐσέρων σταμάτησε τήν πάλη κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, μπῆκε στό Κεντρικό Ὀργανωτικό γραφεῖο τῆς μειοψηφίας τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, πού ἔβγαζε τό περιοδικό «Ναρόντ». — *340-341.*

Γ

Γκερμάνοφ, Λ. βλ. Φρούμκιν, Μ. Ι.

Γκιλμπό (Guilbeaux), *Ἀνρί* (1885-1938) — γάλλος σοσιαλιστής, δημοσιο-

γράφος. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἔβγαζε τό περιοδικό «Demain» («Αὔριο»), τασσόταν ὑπέρ τῆς ἀποκατάστασης τῶν διεθνιστικῶν δεσμῶν. Τό 1916 πῆρε μέρος στή συνδιάσκεψη τοῦ Κίνταλ. Ἀπό τίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1920-1930 ζοῦσε στή Γερμανία, ἦταν ἀνταποκριτής τῆς ἐφημερίδας «L' Humanité» («Ἡ Ἀνθρωπότητα»). Ἀργότερα πέρασε σέ τροτσκιστικές θέσεις, κρατοῦσε ἐχθρική στάση ἀπέναντι στήν ΕΣΣΔ. — *297-298.*

Γουλιέλμος Β' (Χοεντζόλλερν) — (1859-1941) — αὐτοκράτορας τῆς Γερμανίας καί βασιλιάς τῆς Πρωσίας (1888-1918) —*3-4, 311.*

Ε

Ἔνγκελς (Engels), *Φρίντριχ* (1820-1895) — ἕνας ἀπό τούς θεμελιωτές τοῦ ἐπιστημονικοῦ κομμουνισμοῦ, ἀρχηγός καί δάσκαλος τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου, φίλος καί συνεργάτης τοῦ Κ. Μάρξ (βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Φρίντριχ Ἔνγκελς». Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 2ος, σελ. 1-14). — *145, 152, 194, 305, 353.*

Ζ

Ζηνόβιεφ (Ραντομίσλσκι), Γκ. Ε.* (1883-1936) — στό Μπολσεβίκικο κόμμα ἀνῆκε ἀπό τό 1901. Ἀπό τό 1908 ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 βρισκόταν ἐκπατρισμένος στό ἐξωτερικό, ἦταν μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» καί τοῦ ΚΟ τοῦ Κόμματος, τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Ἀπό τό V συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας καί τῆς διεξαγωγῆς τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης παρουσίαζε ταλαντεύσεις· τάχθηκε ἐνάντια στήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Ἡ δημοσίευση ἀπό τόν Κάμενεφ ἐξονόματός του καί ἐξονόματος τοῦ Ζηνόβιεφ στή μισομενσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν», τῆς δήλωσης ὅτι δέν συμφωνοῦν μέ τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, ἦταν ἀποκάλυψη τῆς μυστικῆς ἀπόφασης τοῦ Κόμματος, προδοσία τῆς ἐπανάστασης.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὁ Ζηνόβιεφ ἔγινε πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης, ἦταν μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ, πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἐπανειλημμένα τασσόταν ἐνάντια στή λενινιστική πολιτική τοῦ Κόμματος: τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἦταν ὀπαδός τοῦ σχηματισμοῦ κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, τό 1925 ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς «νέας ἀντιπολίτευσης» καί τό 1926 ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ ἀντικομματικοῦ τροτσκιστικοῦ-ζηνοβιεφικοῦ συνασπισμοῦ. Τό Νοέμβρη τοῦ 1927 γιά τή φραξιονιστική του δράση διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα. Τό 1928 δήλωσε ὅτι ἀναγνωρίζει τά λάθη του καί ἀποκαταστάθηκε στό Κόμμα, ὡστόσο, δέν σταμάτησε τήν ἀντικομματική του δράση καί τό 1932 διαγράφηκε καί πάλι ἀπό τό ΠΚΚ (μπ). Ξανά ἀποκαταστάθηκε τό 1933. Τό 1934 γιά τήν ἀντικομματική του δράση διαγράφηκε γιά τρίτη φορά ἀπό τό Κόμμα. — *147.*

---

* Τά ὑπογραμμισμένα στήν παρένθεση εἶναι τά πραγματικά ὀνοματεπώνυμα.

Ι

Ἰόφφε, Α. Α. (1883-1927) — ἐπιφανής σοβιετικός διπλωμάτης. Στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα ἔπαιρνε μέρος ἀπό τά τέλη τῆς δεκατίας 1890-1900. Στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) μαζί μέ τούς μεζραγιόντσι ἔγινε μέλος τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων καί ἐκλέχτηκε στήν ΚΕ. Στίς μέρες τοῦ Ὀχτώβρη 1917 ἦταν μέλος τῆς Στρατιωτικῆς-ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης. Τό 1918 «ἀριστερός κομμουνιστής». Τόν καιρό τῶν διαπραγματεύσεων στό Μπρέστ ἦταν μέλος τῆς σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας γιά τή σύναψη εἰρήνης. Ἀπό τόν Ἀπρίλη ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1918 πρεσβευτής τῆς ΣΟΣΔΡ στό Βερολίνο. Στά ἐπόμενα χρόνια πῆρε μέρος στίς διαπραγματεύσεις τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας μέ τίς κυβερνήσεις μιᾶς σειρᾶς καπιταλιστικῶν χωρῶν. Στά 1925-1927 προσχώρησε στήν τροτσκιστική ἀντιπολίτευση. — *378.*

Κ

Καλίνιν, Γ. Α. (1880-1919) — ἐργάτης τῆς φάμπρικας παπουτσιῶν «Σκοροχόντ» τῆς Πετρούπολης, μπολσεβίκος. Στίς ἡμέρες τοῦ Ὀχτώβρη 1917 πῆρε ἐνεργό μέρος στή δουλιά τῆς Στρατιωτικῆς - ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς συνοικίας Μόσχας τῆς Πετρούπολης. Ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1918 μέλος τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου στή φάμπρικα «Σκοροχόντ». Τήν 1η τοῦ Ἀπρίλη σκοτώθηκε, ὅταν ἀποπειράθηκε νά συλλάβει μιά ὁμάδα ἀριστερῶν ἐσέρων πού πέταγαν ἀντισοβιετικές προκηρύξεις. — *255.*

Καλίνιν, Μ. Ι. (1875-1946) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1898. Δούλευε στούς πρώτους παράνομους μαρξιστικούς κύκλους καί στήν ὀργάνωση τῆς Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης» πού εἶχε δημιουργήσει ὁ Λένιν. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση. Δούλεψε κομματικά στήν Πετρούπολη, στήν Τιφλίδα, στό Ρέβελ, στή Μόσχα καί σέ ἄλλες πόλεις τῆς Ρωσίας. Ὑποβλήθηκε σέ πολυάριθμες διώξεις ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Τό 1912 στήν VI συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) ἐκλέχτηκε ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ καί μετά ἔγινε μέλος τοῦ Ρωσικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἦταν ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα». Τόν καιρό τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῶν μαχητικῶν ἐκδηλώσεων τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν τῆς Πετρούπολης, μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη 1917 στήν Πετρούπολη. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν δήμαρχος Πετρούπολης καί μετά ἐπίτροπος τῆς δημοτικῆς οἰκονομίας τῆς Πετρούπολης. Ἀπό τό 1919 πρόεδρος τῆς ΠΚΕΕ, ἀπό τό 1922 πρόεδρος τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ, ἀπό τό 1938 πρόεδρος τοῦ Προεδρείου τοῦ Ἀνώτατου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ. Ἀπό τό 1919 μέλος τῆς ΚΕ, ἀπό τό 1926 μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). Τό 1944 στόν Καλίνιν ἀπονεμήθηκε ὁ τίτλος τοῦ Ἥρωα τῆς Σοσιαλιστικῆς Δουλιᾶς. Εἶναι συγγραφέας πολλῶν ἔργων γιά τά ζητήματα τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης καί τῆς κομμουνιστικῆς διαπαιδαγώγησης. — *223-226, 255, 257, 413.*

Κάμενεφ (Ρόζενφελντ), Λ. Μπ. (1883-1936) — στό Μπολσεβίκικο κόμμα ἀνῆκε ἀπό τό 1901. Ἦταν μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐφημερίδων «Προλετάρι» καί «Πράβντα». Στήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ Ἀπρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 τασσόταν ἐνάντια στή λενινιστική γραμμή τοῦ Κόμματος γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 δημοσίευσε στή μισομενσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» ἐξονόματός του καί ἐξονόματος τοῦ Ζηνόβιεφ τή δήλωση ὅτι δέν συμφωνοῦν μέ τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, πράγμα πού σήμαινε ἀποκάλυψη τῆς μυστικῆς ἀπόφασης τοῦ Κόμματος, προδοσία τῆς ἐπανάστασης.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, ἀναπληρωτής τοῦ προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ἦταν μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ. Ἐπανειλημμένα τασσόταν ἐνάντια στή λενινιστική πολιτική τοῦ Κόμματος: τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἦταν ὀπαδός τῆς δημιουργίας κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, τό 1925 ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς «νέας ἀντιπολίτευσης», τό 1926 ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ ἀντικομματικοῦ τροτσκιστικοῦ - ζηνοβιεφικοῦ συνασπισμοῦ. Τό 1927 τό XV συνέδριο τοῦ ΠΚΚ (μπ) τόν διέγραψε ἀπό τό Κόμμα σάν δραστήριο παράγοντα τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης. Τό 1928 δήλωσε ὅτι ἀναγνωρίζει τά σφάλματά του καί ἀποκαταστάθηκε στό Κόμμα, ὡστόσο, δέν σταμάτησε τήν ἀντικομματική του δράση καί τό 1932 διαγράφηκε καί πάλι ἀπό τό ΠΚΚ (μπ). Ἀποκαταστάθηκε ξανά στό Κόμμα τό 1933. Τό 1934 γιά τήν ἀντικομματική του δράση διαγράφηκε γιά τρίτη φορά ἀπό τό Κόμμα. — *324, 378.*

Κάουτσκι (Kautsky), *Κάρλ* (1854-1938) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς II Διεθνοῦς, ἀρχικά μαρξιστής, ἀργότερα ἀποστάτης τοῦ μαρξισμοῦ, θεωρητικός τῆς πιό ἐπικίνδυνης καί βλαβερῆς παραλλαγῆς τοῦ ὀπορτουνισμοῦ — τοῦ κεντρισμοῦ (καουτσκισμοῦ). Διευθυντής τοῦ θεωρητικοῦ περιοδικοῦ τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί»).

Ὁ Κάουτσκι ἄρχισε νά παίρνει μέρος στό σοσιαλιστικό κίνημα ἀπό τό 1874. Οἱ ἀντιλήψεις του ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἦταν ἕνα μίγμα λασσαλισμοῦ, νεομαλθουσιανισμοῦ καί ἀναρχισμοῦ. Τό 1881 γνωρίστηκε μέ τόν Κ. Μάρξ καί τόν Φ. Ἔνγκελς καί κάτω ἀπό τήν ἐπίδρασή τους πέρασε στό μαρξισμό, ὡστόσο ἀπό τότε ἀκόμη παρουσίαζε ταλαντεύσεις πρός τήν πλευρά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, γιά τίς ὁποῖες καί τοῦ ἔκαναν αὐστηρή κριτική ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς. Στήν περίοδο 1880-1890 ἔγραψε μιά σειρά ἔργα γιά ζητήματα τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας: «Ἡ οἰκονομική διδασκαλία τοῦ Κάρλ Μάρξ», «Τό ἀγροτικό ζήτημα» κ.ἄ. πού, παρά τά λάθη τους, ἔπαιξαν θετικό ρόλο στήν προπαγάνδιση τοῦ μαρξισμοῦ. Ἀργότερα, στά 1910-1911, πέρασε στίς θέσεις τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ὁ Κάουτσκι ὑποστήριζε κεντριστικές θέσεις, σκεπάζοντας τό σοσιαλσωβινισμό του μέ διεθνιστική φρασεολογία. Εἶναι ὁ δημιουργός τῆς ἀντιδραστικῆς θεωρίας τοῦ ὑπεριμπεριαλισμοῦ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση τάχθηκε ἀνοιχτά κατά τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί τῆς δικτατορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης, κατά τοῦ Κόμματος τῶν μπολσεβίκων καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους.

Ὁ Β. Ι. Λένιν στά ἔργα του «Ἡ χρεοκοπία τῆς II Διεθνοῦς», «Ὁ ἰμπεριαλισμός, ἀνώτατο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ», «Κράτος καί ἐπανάσταση»,

«Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Κάουτσκι» καί σέ πολλά ἄλλα ἔκανε ἐξουθενωτική κριτική στόν καουτσκισμό. — *8, 136, 139, 193-194, 306, 307, 308, 309, 345, 355, 357, 362, 365-366, 377, 389, 390, 391-392, 393, 394, 395-396, 398.*

Κάρολι (Károlyi), *Μίχαϊ* (1875-1955) — κόμητας, οὖγγρος ἀστός πολιτικός παράγοντας. Μετά τή διάσπαση τῆς Αὐστροουγγαρίας καί τήν ἀνακήρυξη τῆς Οὐγγαρίας σέ Δημοκρατία, στίς 16 τοῦ Νοέμβρη 1918, ὁ Κάρολι ἐκλέχτηκε πρόεδρός της. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή χώρα καί ἡ χειροτέρευση τῆς διεθνοῦς κατάστασης τόν ἀνάγκασαν τό Μάρτη τοῦ 1919 νά παραιτηθεῖ. Μετά τή νίκη τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Οὐγγαρία ἐκπατρίστηκε. Στό ἐξωτερικό πού ζοῦσε τασσόταν ἐνάντια στή συμμετοχή τῆς Οὐγγαρίας στό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο στό πλευρό τῆς χιτλερικῆς Γερμανίας. Τό 1946 ἐπέστρεψε στήν Οὐγγαρία, τό 1947 διορίστηκε ἐπιτετραμένος τῆς Οὐγγαρίας στή Γαλλία. Τό 1949 δήλωσε ὅτι παραιτεῖται καί δέν ἐπέστρεψε στήν Οὐγγαρία. — *260.*

Κέζουτς, Μ. Μ. (γεν. τό 1892) — μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1917. Ἀπό τό 1913 ἦταν ναύτης τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς, εἰδικός ἠλεκτροτεχνίτης πυροβολικοῦ. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1919 τοποθετήθηκε ὀργανωτής τῆς πολιτικῆς διοίκησης τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς. Πῆρε μέρος στή συντριβή τοῦ στρατοῦ τοῦ Γιουντένιτς κοντά στήν Πετρούπολη τόν Ἰούνη τοῦ 1919 καί στήν καταστολή τοῦ κινήματος τῆς Κρονστάνδης τό Μάρτη τοῦ 1921. Σέ συνέχεια ὑπηρέτησε σέ διοικητικές θέσεις στό Ἐπιτελεῖο Ναυτικῶν δυνάμεων καί στήν Πολιτική Διοίκηση τῆς Δημοκρατίας, στούς στόλους τῆς Βαλτικῆς, τῆς Μαύρης Θάλασσας καί τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. — *15.*

Κέρενσκι, Α. Φ. (1881-1970) — ἐσέρος. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν φανατικός σοσιαλσωβινιστής. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε ὑπουργός Δικαιοσύνης, ὑπουργός Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν, καί σέ συνέχεια πρωθυπουργός τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί ἀρχιστράτηγος. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πάλευε ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία, τό 1918 κατέφυγε στό ἐξωτερικό. Στήν ἐμιγκράτσια ἔκανε ἀντισοβιετική προπαγάνδα. — *13, 34, 35, 43, 132, 260, 261, 309, 337, 379, 395.*

Κλεμανσώ (Clemenceau), *Ζόρζ Μπενζαμέν* (1841-1929) — πολιτικός καί κρατικός παράγοντας τῆς Γαλλίας, ἐπί πολλά χρόνια ἡγέτης τοῦ Κόμματος τῶν ριζοσπαστῶν. Ἀπό τό 1876 μέλος τῆς Βουλῆς. Στά 1906-1909 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς γαλλικῆς κυβέρνησης. Ὑπερασπίζοντας τά συμφέροντα τοῦ μεγάλου κεφαλαίου, ἀκολουθοῦσε πολιτική σκληρῶν διωγμῶν κατά τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν φανατικός σωβινιστής. Ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ὁ Κλεμανσώ ἔγινε καί πάλι ἀρχηγός τῆς γαλλικῆς κυβέρνησης καί ἐφάρμοσε καθεστώς στρατιωτικῆς δικτατορίας στή χώρα. Ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί ἐμπνευστές τοῦ ἀποκλεισμοῦ καί τῆς ἔνοπλης ἐπέμβασης κατά τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Τό 1920 ἡττήθηκε στίς προεδρικές ἐκλογές καί ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *258, 280, 301, 335.*

Κολτσάκ, Α. Β. (1873-1920) — ναύαρχος τοῦ τσαρικοῦ στόλου, μοναρχικός, στά 1918-1919 ἕνας ἀπό τούς κύριους καθοδηγητές τῆς ρωσικῆς ἀντεπανάστασης, ἐγκάθετος τῆς Ἀντάντ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, μέ τήν ὑποστήριξη τῶν ἰμπεριαλιστῶν τῶν ΕΠΑ, τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας, αὐτοανακηρύχτηκε ὕπατος κυβερνήτης τῆς Ρωσίας καί μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς στρατιωτικῆς ἀστικοτσιφλικάδικης δικτατορίας στά Οὐράλια, στή Σιβηρία καί στήν Ἄπω Ἀνατολή. Τά χτυπήματα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ-παρτιζάνικου κινήματος ὁδήγησαν στήν ἐκμηδένιση τῶν κολτσακικῶν. Ὁ Κολτσάκ πιάστηκε αἰχμάλωτος καί στίς 7 τοῦ Φλεβάρη 1920 μέ ἀπόφαση τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἰρκούτσκ, τουφεκίστηκε. — *191, 244, 247, 248, 253, 254, 255, 268, 271, 273-274, 277, 278, 279, 288, 290, 292, 299, 311, 312, 314, 316, 317, 318, 319, 324, 331, 338, 340, 341, 345, 346, 354-355, 356, 363, 368.*

Κούν (Kun), *Μπέλα* (1886-1939) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ οὐγγρικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές καί καθοδηγητές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Οὐγγαρίας. Στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, στό Τόμσκ ὅπου βρισκόταν σάν αἰχμάλωτος πολέμου ἔκανε ἐπαναστατική προπαγάνδα ἀνάμεσα στούς αἰχμαλώτους. Τό 1916 συνδέθηκε μέ τήν τοπική ὀργάνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) καί μπῆκε στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς κυβερνείου τοῦ Τόμσκ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Τό 1918 ἦταν πρόεδρος τῆς ὁμοσπονδίας τῶν ξένων ὁμάδων τοῦ ΚΚΡ (μπ). Τό φθινόπωρο τοῦ 1918 γύρισε στήν Οὐγγαρία. Τό Φλεβάρη τοῦ 1919 πιάστηκε καί τό Μάρτη ἀπελευθερώθηκε. Στή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Οὐγγαρίας πού εἶχε σχηματιστεῖ ὁ Κούν ἦταν ὁ οὐσιαστικός καθοδηγητής τῆς οὐγγρικῆς σοβιετικῆς κυβέρνησης, κατέχοντας σ' αὐτήν τά ἐπίσημα ἀξιώματα τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικῶν καί τοῦ μέλους τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Στρατιωτικῶν. Μετά τήν κατάπνιξη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Οὐγγαρία, ἔφυγε στήν Αὐστρία, ἔπειτα στή Ρωσία. Τό 1920 ἦταν μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τοῦ Νότιου Μετώπου, ἀργότερα πρόεδρος τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Κριμαίας. Ἀπό τό 1921 ἔκανε καθοδηγητική κομματική δουλιά στά Οὐράλια, ἦταν μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ, πληρεξούσιος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στήν ΚΕ τῆς Κομμουνιστικῆς Ἕνωσης Νεολαίας τῆς Ρωσίας, μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. — *216, 217, 232-233, 260, 318.*

Κράσιν, Λ. Μπ. (1870-1926) — ἐπιφανής σοβιετικός κρατικός παράγοντας. Στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα ἔπαιρνε μέρος ἀπό τή δεκαετία 1890-1900. Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση. Στό ΙΙΙ καί στό IV συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ, στό V συνέδριο ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό 1908 κατέφυγε στό ἐξωτερικό. Ἕνα διάστημα ἀνῆκε στήν ἀντικομματική ὁμάδα «Βπεριόντ», ἀργότερα ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική, δούλευε μηχανικός στό ἐξωτερικό καί στή Ρωσία. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ἦταν μέλος τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ, Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐμπορίου καί Βιομηχανίας καί Λαϊκός ἐπίτροπος Συγκοινωνιῶν. Ἀπό τό 1919

βρισκόταν σέ διπλωματική ὑπηρεσία. Ἀπό τό 1920 Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου καί ταυτόχρονα στά 1921-1923 ἦταν πρεσβευτής στό Λονδίνο. Ἀπό τό 1924 πρεσβευτής τῆς ΕΣΣΔ στή Γαλλία, ἀπό τό 1925 πρεσβευτής στήν Ἀγγλία. — *382*.

Κρασνόφ, Π. Ν. (1869-1947) — στρατηγός τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ, πῆρε ἐνεργό μέρος στό πραξικόπημα τοῦ Κορνίλοφ τόν Αὔγουστο τοῦ 1917. Στά τέλη τοῦ Ὀχτώβρη 1917 διοικοῦσε τά τμήματα τῶν κοζάκων πού τά κίνησε ὁ Κέρενσκι κατά τῆς Πετρούπολης στήν περίοδο τοῦ ἀντισοβιετικοῦ πραξικοπήματος. Στά 1918-1919 καθοδηγοῦσε τό στρατό τῶν λευκοκοζάκων στόν Ντόν. Τό 1919 δραπέτευσε στό ἐξωτερικό, ὅπου συνέχισε τήν ἀντισοβιετική του δράση· ἀργότερα συνεργάστηκε μέ τούς χιτλερικούς. Πιάστηκε αἰχμάλωτος καί μέ ἀπόφαση τοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῆς ΕΣΣΔ καταδικάστηκε σέ θάνατο. — *34, 68, 69, 246, 312*.

Λ

Λέγκιν (Legien), *Κάρλ* (1861-1920) — γερμανός δεξιός σοσιαλδημοκράτης, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν γερμανικῶν συνδικάτων, ἀναθεωρητής. Ἀπό τό 1890 ἦταν πρόεδρος τῆς Γενικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν συνδικάτων τῆς Γερμανίας. Ἀπό τό 1903 γραμματέας καί ἀπό τό 1913 πρόεδρος τῆς Διεθνοῦς Γραμματείας τῶν συνδικάτων. Στά 1919-1920 μέλος τῆς Ἐθνοσυνέλευσης τῆς Δημοκρατίας τῆς Βαϊμάρης. Καταπολεμοῦσε τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου. — *305*.

Λένιν, Β. Ι. (Οὐλιάνοφ, Β. Ι. Λένιν, Ν.) (1870-1924) — βιογραφικά στοιχεῖα. — *1, 4, 12, 15, 18, 22, 23-24, 27, 31-32, 37, 45, 55, 61, 63, 73, 77, 135, 136, 137, 139, 141, 144, 145, 146-147, 150, 152, 153-154, 157, 158, 162, 165, 168, 170, 174-175, 179, 182-183, 187, 196-197, 210, 216, 217, 218, 220, 222, 232, 244, 252, 258-259, 260, 268, 282, 291, 294, 298, 309, 318, 322, 330-331, 337, 340-341, 344, 348, 357, 358-359, 366, 368, 370, 373, 375, 377, 378, 382, 388, 389, 390, 399*.

Λῆμπκνεχτ (Liebknecht), *Κάρλ* (1871-1919) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ γερμανικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Πάλευε δραστήρια κατά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί τοῦ μιλιταρισμοῦ. Τό 1912 ἐκλέχτηκε βουλευτής στό Ράιχσταγκ. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου κρατοῦσε ἐπαναστατική διεθνιστική στάση. Ὁ Κ. Λῆμπκνεχτ ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί καθοδηγητές τῆς ὁμάδας «Διεθνής», πού ἀργότερα μετονομάστηκε σέ «Σπάρτακος» καί στή συνέχεια σέ «Ἕνωση Σπάρτακου». Τό 1916 καταδικάστηκε σέ καταναγκαστικά ἔργα γιά ἀντιιμπεριαλιστική προπαγάνδα. Τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία μαζί μέ τήν Ρ. Λούξεμπουργκ ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοπορίας τῶν γερμανῶν ἐργατῶν. Διηύθυνε τήν ἐφημερίδα «Die Rote Fahne» («Ἡ Κόκκινη Σημαία»). Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας καί τούς καθοδηγητές τῆς ἐξέγερσης τῶν ἐργατῶν τοῦ Βερολίνου· τό Γενάρη τοῦ 1919. Μετά τήν κατάπνιξη τῆς ἐξέγερσης δολοφονήθηκε ἄγρια ἀπό τούς ἀντεπαναστάτες. Ὁ Λένιν, κάνοντας

ἐκτίμηση τῆς δράσης τοῦ Κ. Λῆμπκνεχτ, ἔγραφε ὅτι «τό ὄνομα αὐτό εἶναι σύμβολο ἀφοσίωσης ἑνός ἀρχηγοῦ στά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου, σύμβολο πίστης στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση... Τό ὄνομα αὐτό εἶναι σύμβολο ἀνειρήνευτης πάλης ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό ὄχι στά λόγια, ἀλλά στήν πράξη...» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 37ος, σελ. 458). — *56, 71, 285, 289, 357.*

Λοζόβσκι (Ντρίτζο), Σ.Α. (1878-1952) — μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1901. Ἀπό τό 1909 ὥς τό 1917 ζοῦσε ἐκπατρισμένος στό ἐξωτερικό. Προσχώρησε στήν ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων-συμφιλιωτιστῶν. Τόν Ἰούνη τοῦ 1917 ἐπέστρεψε στή Ρωσία· στήν III Πανρωσική συνδιάσκεψη τῶν συνδικάτων (Ἰούλης τοῦ 1917) ἐκλέχτηκε γραμματέας τοῦ ΠΚΣΣ. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1917 γιά τίς ἐκδηλώσεις του ἐνάντια στήν πολιτική τοῦ Κόμματος διαγράφηκε ἀπό τό ΣΔΕΚΡ (μπ). Ἀργότερα μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν διεθνιστῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί σάν μέλος της τό Δεκέμβρη τοῦ 1919 ἔγινε ξανά δεκτός στό ΚΚΡ (μπ). Ἀπό τό 1921 ὥς τό 1937 ἦταν γενικός γραμματέας τῆς Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς, μετά διευθυντής τοῦ Κρατικοῦ λογοτεχνικοῦ Ἐκδοτικοῦ. Στά 1939-1946 ἔγινε ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου (κατόπιν ὑπουργοῦ) Ἐξωτερικῶν τῆς ΕΣΣΔ. Ἀπό τό XV συνέδριο τοῦ Κόμματος ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ)· στό XVIII συνέδριο ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). — *294.*

Λουνατσάρσκι, Α. Β. (1875-1933) — ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης, ἐπιφανής σοβιετικός κρατικός παράγοντας. Στό ἐπαναστατικό κίνημα μπῆκε στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1890-1900. Μετά τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, μπολσεβίκος. Ἦταν μέλος τῶν Συντακτικῶν ἐπιτροπῶν τῶν μπολσεβίκικων ἐφημερίδων «Βπεριόντ», «Προλετάρι», και στή συνέχεια τῆς «Νόβαγια Ζίζν». Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἀπομακρύνθηκε ἀπό τό μαρξισμό, συμμετεῖχε στήν ἀντικομματική ὁμάδα «Βπεριόντ», ζητοῦσε τή συνένωση τοῦ μαρξισμοῦ μέ τή θρησκεία. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολουθοῦσε διεθνιστικές θέσεις. Μετά τήν ἐπιστροφή του στή Ρωσία τό 1917 ὁ Λουνατσάρσκι μπῆκε στήν ὁμάδα τῶν μεζραγιόντσι καί μαζί της ἔγινε δεκτός στό Μπολσεβίκικο κόμμα στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί μέχρι τό 1929 ἦταν Λαϊκός ἐπίτροπος Παιδείας, ἔπειτα πρόεδρος τῆς Ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ. Ἀπό τό 1930 ἀκαδημαϊκός. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1933 διορίστηκε πρεσβευτής τῆς ΕΣΣΔ στήν Ἰσπανία. Δημοσιολόγος, δραματουργός, ἔγραψε πολλά ἔργα γιά τά ζητήματα τῆς τέχνης καί τῆς λογοτεχνίας. — *329.*

Λόυντ Τζώρτζ (Lloyd George), *Ντάβιντ* (1863-1945) — ἄγγλος κρατικός παράγοντας καί διπλωμάτης, ἡγέτης τοῦ Κόμματος τῶν φιλελευθέρων. Στά 1916-1922 ἔγινε πρωθυπουργός. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση στή Ρωσία ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἐμπνευστές καί ὀργανωτές τοῦ ἀποκλεισμοῦ καί τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος. Τό 1922, ὕστερα ἀπό μιά σειρά πολιτικές ἀποτυχίες παραιτήθηκε, ὡστόσο μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του διατηροῦσε μιά ὁρισμένη πολιτική ἐπιροή. — *258, 301, 335.*

Λούξεμπουργκ (Luxemburg), *Ρόζα* (1871-1919) — ἐπιφανής παράγοντας

τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, μιά ἀπό τίς ἡγετικές φυσιογνωμίες τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἦταν ἀπό τούς ἱδρυτές καί καθοδηγητές τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας. Ἀπό τό 1897 ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στό γερμανικό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, πάλευε ἐνάντια στόν μπερνσταϊνισμό καί στό μιλερανισμό. Ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ πῆρε μέρος στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση (στή Βαρσοβία).

Ἀπό τίς ἀρχές τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου πῆρε διεθνιστική θέση. Ἦταν ἀπό τούς πρωτεργάτες τῆς δημιουργίας στή Γερμανία τῆς ὁμάδας «Διεθνής», πού ἀργότερα μετονομάστηκε σέ ὁμάδα «Σπάρτακος» καί στή συνέχεια σέ «Ἕνωση Σπάρτακου». Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία ἔπαιξε καθοδηγητικό ρόλο στό Ἱδρυτικό συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας. Τό Γενάρη τοῦ 1919 πιάστηκε καί δολοφονήθηκε ἄγρια ἀπό τούς ἀντεπαναστάτες. — *56, 71, 141, 285, 289, 357.*

Μ

Μάρξ (Marx), *Κάρλ* (1818-1883) — θεμελιωτής τοῦ ἐπιστημονικοῦ κομμουνισμοῦ, μεγαλοφυής στοχαστής, ἀρχηγός καί δάσκαλος τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου (βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Κάρλ Μάρξ (Σύντομη βιογραφική σκιαγραφία μέ ἔκθεση τοῦ μαρξισμοῦ)», Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 26ος, σελ. 43-91). — *108, 137-138, 154, 188-189, 191, 193, 194, 230, 303, 306, 309, 346, 353, 355, 362, 376, 386, 387, 423.*

Μάρτοφ, Λ. (Τσεντερμπάουμ, Γ.Ο.) (1873-1923) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ μενσεβικισμοῦ. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου λικβινταριστής. Στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολουθοῦσε κεντριστικές θέσεις. Τό 1917 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν μενσεβίκων-διεθνιστῶν. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση τασσόταν κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Τό 1920 κατέφυγε στή Γερμανία καί ἔβγαζε στό Βερολίνο τό ἀντεπαναστατικό μενσεβίκικο περιοδικό «Σοτσιαλιστίτσεσκι Βέστνικ». — *291, 377.*

Μαχνό, Ν. Ι. (1884-1934) — ἀρχηγός τῶν ἀντεπαναστατικῶν ἀναρχοκουλάκικων ἀποσπασμάτων στήν Οὐκρανία, πού πάλευαν κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στά 1918-1921. Ὁ Μαχνό καί οἱ ὀπαδοί του, παρουσιαζόμενοι σάν ὑπερασπιστές τῶν συμφερόντων τῶν ἀγροτῶν, προσπαθοῦσαν νά προσελκύσουν μέ τό μέρος τους τίς ἀγροτικές μάζες καί νά τίς στρέψουν κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ὁ Μαχνό, παίρνοντας ὑπόψη τίς ἀλλαγές τῆς πολιτικῆς καί στρατιωτικῆς κατάστασης, κατέφευγε σέ ἑλιγμούς: ἔκανε στρατιωτικές ἐπιχειρήσεις πότε ἐνάντια στούς λευκοφρουρίτες, καί πότε ἐνάντια στόν Κόκκινο Στρατό. Τό ἐπιτελεῖο του βρισκόταν στό χωριό Γκουλιάι-Πόλιε (πρώην κυβερνεῖο Αἰκατερινοσλάβ). Οἱ ἀναρχοκουλάκικες συμμορίες τοῦ Μαχνό ἀσχολοῦνταν μέ πολιτικό συμμοριτισμό, ἐπιτίθονταν κατά τῶν σοβιετικῶν ὀργανώσεων, ἔκαναν πογκρόμ, λήστευαν τόν πληθυσμό, σκότωναν κομματικά καί σοβιετικά στελέχη. Οἱ συμμορίες τοῦ Μαχνό συντρίφτηκαν τελειωτικά τήν ἄνοιξη τοῦ 1921. Ὁ ἴδιος ὁ Μαχνό κατέφυγε στό ἐξωτερικό. — *378.*

Μιλιουκόφ, Π. Ν. (1859-1943) — ἡγέτης τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, θεωρητικός τῆς ρωσικῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης, ἱστορικός καί δημοσιολόγος. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, μετά πρόεδρος τῆς ΚΕ του καί διευθυντής τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου του, τῆς ἐφημερίδας «Ρέτς». Τό 1917 ἔγινε ὑπουργός Ἐξωτερικῶν στήν πρώτη ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση· ἐφάρμοζε πολιτική συνέχισης τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου «ὥς τήν τελική νίκη». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πῆρε μέρος στήν ὀργάνωση τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης κατά τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας· δραστήριος παράγοντας τῶν λευκῶν ἐμιγκρέδων. — *43, 351.*

Μόργκαρι (Morgari), *Ὀντίνο* (1865-1929) — ἰταλός σοσιαλιστής, δημοσιογράφος. Πῆρε μέρος στήν ἵδρυση καί στή δράση τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος, ἀκολουθοῦσε κεντριστικές θέσεις. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν ὀπαδός τῆς ἀνανέωσης τῶν διεθνιστικῶν σοσιαλιστικῶν σχέσεων. Πῆρε μέρος στή συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβαλντ, ὅπου κρατοῦσε κεντριστική στάση. Στά 1919-1921 ἦταν γραμματέας τῆς κοινοβουλευτικῆς σοσιαλιστικῆς ὁμάδας. — *318.*

Μουραβιόφ, Μ. Α. (1880-1918) — ἀξιωματικός τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση προσχώρησε στούς ἀριστερούς ἐσέρους. Τόν Ἰούλη τοῦ 1918, ὄντας διοικητής τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου, πρόδοσε τή Σοβιετική ἐξουσία, προσπάθησε νά ὀργανώσει ἐξέγερση στό στρατό. Ἡ προβοκάτσια αὐτή ἀνακαλύφθηκε καί ἐξουδετερώθηκε. Κατά τή σύλληψή του ὁ Μουραβιόφ ἀντιστάθηκε καί σκοτώθηκε. — *32, 65.*

Μπάουερ (Bauer), *Ὄττο* (1882-1938) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς αὐστριακῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς II Διεθνοῦς, θεωρητικός τοῦ λεγόμενου «αὐστρομαρξισμοῦ». Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση κράτησε ἐχθρική στάση. Στά 1918-1919 ἦταν ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστριακῆς ἀστικῆς Δημοκρατίας. Στά 1919, 1927 καί 1934 πῆρε ἐνεργό μέρος στήν κατάπνιξη τῶν ἐπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Αὐστρίας. Στίς ἀντικομμουνιστικές του ἐνέργειες συντασσόταν μέ τό φασισμό, ὑποστήριζε τήν προπαγάνδα τοῦ παγγερμανισμοῦ. — *389, 394.*

Μπένταμ (Bentham), *Ἱερεμίας* (1748-1832) — ἄγγλος νομικός καί φιλόσοφος, ἰδεολόγος τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ, θεωρητικός τοῦ ὠφελιμισμοῦ. Ἡ κοινωνία, σύμφωνα μέ τή θεωρία του, ἀποτελεῖται ἀπό ἕνα σύνολο ξεχωριστῶν ἀτόμων καί τό μόνο πού τούς συνδέει εἶναι ἡ ἐπιδίωξη τῆς ἀτομικῆς ὠφέλειας. Ὁ Μάρξ ἔκανε συντριπτική κριτική στή θεωρία τοῦ Μπένταμ καί τόν ὀνόμασε «μεγαλοφυΐα τῆς ἀστικῆς ἀνοησίας» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἄπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 23ος, σελ. 624). — *346, 376.*

Μπουχάριν, Ν. Ι. (1888-1938) — μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1906· δούλευε σάν προπαγανδιστής σέ διάφορες συνοικίες τῆς Μόσχας. Τό 1911 κατέφυγε στό ἐξωτερικό. Τό 1915 συνεργαζόταν στό περιοδικό «Κομμου-

νίστ», ὑποστήριζε μή μαρξιστικές θέσεις στά ζητήματα τοῦ κράτους, τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τοῦ δικαιωματος αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν κ.ἄ. Στό VI συνέδριο τοῦ Κόμματος παρουσίασε ἕνα ἀντιλενινιστικό σχῆμα ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης, πού ξεκινοῦσε ἀπό τήν ἀπόριψη τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τή φτωχή ἀγροτιά.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν διευθυντής τῆς «Πράβντα», μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ, μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἐπανειλημμένα τάχθηκε ἐνάντια στή λενινιστική πολιτική τοῦ Κόμματος: τό 1918 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντικομματικῆς ὁμάδας τῶν «ἀριστερῶν κομμουνιστῶν»· τήν περίοδο τῆς συζήτησης πού ἔγινε στό Κόμμα γιά τά συνδικάτα (1920-1921) στήν ἀρχή κρατοῦσε στάση «συγκρουστήρα», καί ὕστερα ἑνώθηκε μέ τήν ὁμάδα τοῦ Τρότσκι· ἀπό τό 1928 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς δεξιᾶς ἀντιπολίτευσης μέσα στό Κόμμα. Τό 1929 καθαιρέθηκε ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ. Τό 1937 διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα γιά τήν ἀντικομματική του δράση. — *151, 152, 153, 154, 156,157,158,159,174,182.*

Μπρέσκο-Μπρεσκόβσκαγια, Ε.Κ. (1844-1934) — ἀπό τούς ὀργανωτές καί καθοδηγητές τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων, ἀνῆκε στήν ἄκρα δεξιά πτέρυγά του. Ἄρχισε τήν πολιτική της δράση στά 1870-1880 «μέ τήν πορεία πρός τό λαό», ἐπανειλημμένα πιάστηκε καί ἐξορίστηκε (τό 1878 μέ τή δίκη τῶν 193). Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ὑποστήριζε τήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση. Ἡ Μπρέσκο-Μπρεσκόβσκαγια ἦταν ὀπαδός τῆς συνέχισης τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου «ὥς τήν τελική νίκη». Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πάλευε κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Τό 1919 ἔφυγε στίς ΕΠΑ, μετά ζοῦσε στή Γαλλία. Στό ἐξωτερικό ἔκανε συκοφαντική καμπάνια κατά τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, τάχθηκε ὑπέρ τῆς προετοιμασίας μιᾶς νέας ἐπέμβασης, συνεργαζόταν στό ὄργανο τῶν λευκῶν ἐμιγκρέδων τοῦ Παρισιοῦ «Ντνί». — *343, 370-371.*

Μπριουχάνοφ, Ν. Π. (1878-1938) — σοβιετικός κρατικός παράγοντας, μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1902, ἀπό τό 1904 μπολσεβίκος. Δούλεψε κομματικά στό Καζάν, στό Σιμπίρσκ, στήν Οὐφά καί σέ ἄλλες πόλεις τῆς Ρωσίας. Διώχτηκε ἐπανειλημμένα ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε μέλος τῆς Ἑνωμένης ἐπιτροπῆς πόλης τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης Οὐφά τοῦ ΣΔΕΚΡ, πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ Οὐφά τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 ἦταν μέλος τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου Οὐφά. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου καί μετά Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐπισιτισμοῦ, Λαϊκός ἐπίτροπος Οἰκονομικῶν, ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐφοδιασμοῦ, ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΛΕ τῆς ΕΣΣΔ γιά τόν καθορισμό τοῦ ὄγκου τῆς συγκομιδῆς. Στό XV καί στό XVI συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐκλέχτηκε ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). — *33, 67.*

Ν

Νικόλαος Β΄ (Ρομάνοφ) (1868-1918) — ὁ τελευταῖος ρῶσος αὐτοκράτορας.

Βασίλεψε ἀπό τό 1894 ὥς τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917. Στίς 17 τοῦ Ἰούλη 1918 τουφεκίστηκε στό Αἰκατερινμπούργκ (Σβερντλόβσκ) μέ ἀπόφαση τοῦ Σοβιέτ περιοχῆς Οὐραλίων τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν. — *3, 54, 367.*

Νόσκε (Noske), *Γκουστάβ* (1868-1946) — ἕνας ἀπό τούς ὀπορτουνιστές ἡγέτες τοῦ Γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Τό 1918, τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ Νοέμβρη στή Γερμανία, ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς κατάπνιξης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ναυτῶν στό Κίελο. Στά 1919-1920 ἔγινε ὑπουργός Στρατιωτικῶν· ὀργανωτής τῆς σφαγῆς τῶν ἐργατῶν τοῦ Βερολίνου καί τῆς δολοφονίας τοῦ Κ. Λῆμπκνεχτ καί τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ, γι' αὐτό καί πῆρε τό παρατσούκλι «ὁ ματωβαμένος σκύλος». Ἀργότερα ἔγινε πρόεδρος τῆς πρωσικῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἀννόβερου. Στά χρόνια τῆς φασιστικῆς δικτατορίας ἔπαιρνε κρατική σύνταξη ἀπό τή χιτλερική κυβέρνηση. — *305, 357.*

Ντάβιντ (David), *Ἐντουαρντ* (1863-1930) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀναθεωρητής, οἰκονομολόγος. Ἀπό τό 1903 βουλευτής τοῦ Ράιχσταγκ. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σοσιαλσωβινιστής. Τό 1919 μπῆκε στήν πρώτη κυβέρνηση συνασπισμοῦ τῆς Γερμανικῆς Δημοκρατίας, στά 1919-1920 ἦταν ὑπουργός Ἐσωτερικῶν, στά 1922-1927 κυβερνητικός ἀντιπρόσωπος στό Ἔσσεν. Ὑποστήριζε τίς ρεβανσιστικές ἐπιδιώξεις τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, κρατοῦσε ἐχθρική στάση ἀπέναντι στήν ΕΣΣΔ. — *305, 396.*

Ντέιμιγκ (Däumig), *Ἔρνστ* (1866-1922) — γερμανός πολιτικός παράγοντας, σοσιαλδημοκράτης, δημοσιογράφος. Ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ «Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας» καί ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1919 πρόεδρός του. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 μαζί μέ τήν ἀριστερή πτέρυγα τῶν «ἀνεξάρτητων» προσχώρησε στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας, ὅμως τό 1922 ξαναγύρισε στό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. — *392, 393.*

Ντενίκιν, Α. Ι. (1872-1947) — στρατηγός τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ· στήν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἀρχηγούς τοῦ κινήματος τῶν λευκοφρουριτῶν. Μετά τό θάνατο τοῦ στρατηγοῦ Κορνίλοφ, ἔγινε ἀνώτατος διοικητής τῶν ἀντισοβιετικῶν ἐνόπλων δυνάμεων στό Νότο τῆς Ρωσίας. Ὕστερα ἀπό τή συντριβή τοῦ στρατοῦ του ἀπό τά σοβιετικά στρατεύματα, κατέφυγε στό ἐξωτερικό. — *244, 335, 356, 363.*

Ντουκέλσκι, Μ. Π. (1875-1956) — καθηγητής τοῦ Ἰνστιτούτου ἀγροτικῆς οἰκονομίας τοῦ Βορόνεζ. — *218-222.*

Ντρίτζο, Σ. Α. — *βλ.* Λοζόβσκι, Σ. Α.

Ο

Ὀρλάντο (Orlando), *Βιττόριο Ἐμανουέλε* (1860-1952) — ἰταλός κρατικός παράγοντας, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν ἀστῶν φιλελευθέρων. Στά 1917-1919 χρημάτισε πρωθυπουργός τῆς Ἰταλίας, ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἰταλικῆς ἀντιπροσωπείας στή διάσκεψη εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ. Στά 1919-1920 πρόεδρος τῆς Βουλῆς. Μετά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς φασιστικῆς δικτατορίας τοῦ Μουσσολίνι ἀποσύρθηκε ἀπό τήν ἐνεργό πολιτική. Στά 1948-1952 ἦταν γερουσιαστής. — *258.*

Οὐίλσων (Wilson), *Γούντρω* (1856-1924) — πρόεδρος τῶν ΕΠΑ στά 1913-1921, ἕνας ἀπό τούς κύριους ὀργανωτές τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν κατά τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. — *54, 160, 184, 258, 280, 301, 302, 335, 380.*

Οὐσπένσκι, Γκ. Ι. (1843-1902) — ἐπιφανής ρῶσος συγγραφέας καί δημοσιολόγος, ἐπαναστάτης δημοκράτης. Συνεργαζόταν στά περιοδικά «Σοβρεμέννικ» καί «Ὀτέτσεστβεννιγε Ζαπίσκι». — *10-11.*

Π

Πιατακόφ, Γκ. Λ. (1890-1937) — μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1910. Ἔκανε κομματική δουλιά στήν Οὐκρανία καί στό ἐξωτερικό· συνεργαζόταν στό περιοδικό «Κομμουνίστ». Στά 1915-1917 κρατοῦσε ἀντιλενινιστική στάση στό ζήτημα τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν καί σέ ἄλλα σοβαρά ζητήματα τῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Κιέβου τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) καί μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ Κιέβου τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν· τασσόταν κατά τῆς γραμμῆς τοῦ Κόμματος γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν μέλος τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης τῆς Οὐκρανίας. Ἀπό τό 1920 ἐργαζόταν σέ οἰκονομικές καί διοικητικές ὑπηρεσίες: ἀναπληρωτής τοῦ προέδρου τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδίου καί τοῦ ΑΣΛΟ, ἐμπορικός ἀντιπρόσωπος στή Γαλλία, πρόεδρος τῆς Διοίκησης τῆς Κρατικῆς τράπεζας τῆς ΕΣΣΔ, ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Βαριᾶς Βιομηχανίας. Στό XII, XIII, XIV καί XVI συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ. Ἐπανειλημμένα τάχθηκε κατά τῆς λενινιστικῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος: τό 1918 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντικομματικῆς ὁμάδας τῶν «ἀριστερῶν κομμουνιστῶν» στήν Οὐκρανία· τόν καιρό τῆς συζήτησης πού ἔγινε στό Κόμμα γιά τά συνδικάτα (1920-1921) ἦταν ὀπαδός τῆς πλατφόρμας τοῦ Τρότσκι, ἀπό τό 1923 δραστήριο στέλεχος τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης. Τό 1927 τό XV συνέδριο τοῦ ΠΚΚ (μπ) τόν διέγραψε ἀπό τό Κόμμα γιά τή φραξιονιστική του δράση. Τό 1928 δήλωσε ὅτι ἀναγνωρίζει τά λάθη του καί ἀποκαταστάθηκε στό Κόμμα, ὅμως δέν σταμάτησε τήν ἀντικομματική του δράση καί τό 1936 διαγράφηκε καί πάλι ἀπό τό ΠΚΚ (μπ). — *175, 181, 182, 184.*

Πισόν (Pichon), *Στεφάν Ζάν Μαρί* (1857-1933) — γάλλος πολιτικός παράγοντας καί διπλωμάτης. Ἀπό τό 1917 ὑπουργός Ἐξωτερικῶν στήν κυβέρνηση Κλεμανσώ. Μετά τήν πτώση τῆς κυβέρνησης (Γενάρης τοῦ 1920) ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *260.*

Πλεχάνοφ, Γκ. Β. (1856-1918) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ὁ πρῶτος προπαγανδιστής τοῦ μαρξισμοῦ στή Ρωσία. Τό 1883 δημιούργησε στή Γενεύη τήν πρώτη ρωσική μαρξιστική ὀργάνωση, τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλιᾶς». Ὁ Πλεχάνοφ πάλευε κατά τοῦ ναροντνικισμοῦ καί καταπολεμοῦσε τόν ἀναθεωρητισμό στό διεθνές ἐργατικό κίνημα. Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1900-1910 ἦταν μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Ἴσκρα» καί τοῦ περιοδικοῦ «Ζαριά».

Ἀπό τό 1883 ὥς τό 1903 ὁ Πλεχάνοφ ἔγραψε πολλά ἔργα πού ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στήν ὑπεράσπιση καί στήν προπαγάνδιση τῆς ὑλιστικῆς κοσμοθεωρίας. Ὅμως, ἀπό τότε ἀκόμη ὁ Πλεχάνοφ ἔκανε σοβαρά λάθη πού ἀποτέλεσαν τό ἔμβρυο τῶν μελλοντικῶν μενσεβίκικων ἀπόψεών του. Ὕστερα ἀπό τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ὁ Πλεχάνοφ τάχθηκε ὑπέρ τῆς συμφιλίωσης μέ τόν ὀπορτουνισμό, καί στή συνέχεια προσχώρησε στούς μενσεβίκους. Στήν περίοδο τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης σέ ὅλα τά βασικά ζητήματα ὑποστήριζε μενσεβίκικες θέσεις. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου τάχθηκε κατά τῆς ἀναθεώρησης τοῦ μαρξισμοῦ ἀπό τόν Μάχ καί κατά τοῦ λικβινταρισμοῦ, ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν κομματικῶν μενσεβίκων. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου πέρασε στίς θέσεις τοῦ σοσιαλσωβινισμοῦ. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 γύρισε στή Ρωσία καί μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς ἄκρας δεξιᾶς ὁμάδας τῶν μενσεβίκων-ἀμυνιτῶν «Γεντίνστβο», τάχθηκε ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, ἐνάντια στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, θεωρώντας ὅτι ἡ Ρωσία δέν ὡρίμασε γιά τό πέρασμα στό σοσιαλισμό. Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση κράτησε ἀρνητική στάση, ὅμως στήν πάλη κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας δέν πῆρε μέρος.

Ὁ Λένιν ἐκτιμοῦσε πολύ τά φιλοσοφικά ἔργα τοῦ Πλεχάνοφ καί τό ρόλο του στή διάδοση τοῦ μαρξισμοῦ στή Ρωσία· ταυτόχρονα ἔκανε αὐστηρή κριτική στόν Πλεχάνοφ γιά τίς παρεκκλίσεις του ἀπό τό μαρξισμό καί γιά τά μεγάλα λάθη στήν πολιτική του δράση. — *83.*

Ποντβόισκι, Ν. Ι. (1880-1948) — διακεκριμένο κομματικό καί στρατιωτικό στέλεχος. Μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1901, πῆρε ἐνεργό μέρος στήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), τίς μέρες τῆς προετοιμασίας καί τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης τοῦ Ὀχτώβρη ἦταν πρόεδρος τῆς Στρατιωτικῆς-ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς στήν Πετρούπολη, ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ἐφόδου γιά τήν κατάληψη τῶν Χειμερινῶν ἀνακτόρων. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν, διοικητής τῆς στρατιωτικῆς περιοχῆς Πετρούπολης. Τό 1919 Λαϊκός ἐπίτροπος Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν τῆς Οὐκρανίας. Ἐπανειλημμένα ἐκλεγόταν μέλος τῆς ΚΕΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). Στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἀσχολήθηκε μέ προπαγανδιστική καί φιλολογική δουλιά. — *378.*

Ποντμπέλσκι, Β. Ν. (1887-1920) — παράγοντας τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1905. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) καί δούλευε στή Συντακτική Ἐπιτροπή τῆς ἐφημερίδας «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ». Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἔνοπλη

ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη στή Μόσχα, ἦταν μέλος τῆς Στρατιωτικῆς-ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας. Ἀπό τό Μάη τοῦ 1918 Λαϊκός ἐπίτροπος Ταχυδρομείων καί Τηλεγραφείων τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *174-175, 181.*

Ποπόφ, Π. Ι. (1872-1950) — στατιστικός. Μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1924. Ἀπό τό 1918 ἦταν διευθυντής τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς καί μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδίου τῆς ΕΣΣΔ· ἀπό τό 1926 ὥς τό 1949 μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδίου τῆς ΣΟΣΔΡ καί τῆς Πανενωσιακῆς Ἀκαδημίας γεωπονικῶν ἐπιστημῶν «Λένιν», διευθυντής τοῦ Τμήματος ἀγροτικῆς οἰκονομίας τῆς Ἐπιτροπῆς Κρατικοῦ Σχεδίου τῆς ΣΟΣΔΡ. Ἀργότερα ἔγινε μέλος τοῦ Ἐπιστημονικοῦ-μεθοδολογικοῦ Συμβουλίου τῆς ΚΔΣ τῆς ΕΣΣΔ. Συγγραφέας πολλῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν γιά τή στατιστική. — *17.*

Ρ

Ραζίν, Σ. Τ. (πέθανε τό 1671) — κοζάκος τοῦ Ντόν, ἕνας ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς ἐπαναστατημένης ἀγροτιᾶς, ὅπως τόν ἀποκάλεσε ὁ Β. Ι. Λένιν, ἀρχηγός ἑνός ἀπό τούς μεγαλύτερους πολέμους τῶν χωρικῶν στό ρωσικό κράτος, πού στά 1667-1671 εἶχε ἁπλωθεῖ σέ τεράστιες ἐκτάσεις (Βορόνεζ, Ταμπόφ, Ἀρζαμάς, Νίζνι Νόβγκοροντ, Κοστρομά, Σιμπίρσκ, λεκανοπέδια τοῦ Βόλγα καί τοῦ Ντόν). Μετά τήν ἥττα τῶν βασικῶν δυνάμεων τῶν ἐξεγερμένων χωρικῶν, ὁ Ραζίν τόν Ἀπρίλη τοῦ 1671 πιάστηκε καί παραδόθηκε ἀπό προδότες στήν τσαρική κυβέρνηση καί τόν Ἰούνη τοῦ 1671 ἐκτελέστηκε (μέ διαμελισμό) στή Μόσχα. — *326.*

Ρακόβσκι, Χ. Γκ. (1873-1941) — ἀπό τίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1890-1900 ἔπαιρνε μέρος στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα τῆς Βουλγαρίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Ἐλβετίας καί τῆς Γαλλίας. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν κεντριστής. Μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1917.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔκανε κομματική καί διοικητική δουλιά. Ἀπό τό 1918 πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων Οὐκρανίας, ἀπό τό 1923 σέ διπλωματική ὑπηρεσία στήν Ἀγγλία καί στή Γαλλία. Ἀπό τό VIII ὥς τό XIV συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐκλεγόταν μέλος τῆς ΚΕ. Ἦταν ἀπό τά δραστήρια στελέχη τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης, γι' αὐτό καί τό 1927 τό XV συνέδριο τοῦ ΠΚΚ (μπ) τόν διέγραψε ἀπό τό Κόμμα. Τό 1935 ἀποκαταστάθηκε καί τό 1938 γιά τήν ἀντικομματική του δράση διαγράφηκε καί πάλι ἀπό τό Κόμμα. — *35.*

Ρατενάου (Rathenau), *Βάλτερ* (1867-1922) — μεγαλοβιομήχανος καί πολιτικός παράγοντας τῆς Γερμανίας. Ἀπό τό 1915 διευθυντής τῆς Γενικῆς Ἑταιρίας Ἠλεκτρισμοῦ (AEG). Τό 1921 διορίστηκε ὑπουργός Οἰκονομικῆς Ἀνασυγκρότησης τῆς Γερμανίας καί τό 1922 ὑπουργός Ἐξωτερικῶν. Στά τέλη τοῦ 1922 δολοφονήθηκε ἀπό μέλος μιᾶς ἐθνικιστικῆς τρομοκρατικῆς ὀργάνωσης. Συγγραφέας πολλῶν ἐργασιῶν γιά οἰκονομικά καί πολιτικά ζητήματα. — *397-398.*

Ρέννερ (Renner), *Κάρλ* (1870-1950) — αὐστριακός πολιτικός παράγοντας, ἡγέτης καί θεωρητικός τῶν αὐστριακῶν δεξιῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς τοῦ λεγόμενου «αὐστρομαρξισμοῦ» καί τούς δημιουργούς τῆς ἀστικῆς ἐθνικιστικῆς θεωρίας τῆς «πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας». Στά 1919-1920 καγκελάριος τῆς Αὐστρίας, στά 1945-1950 πρόεδρος τῆς Αὐστρίας. — *302, 394.*

Ρίκοφ, Α. Ι. (1881-1938) — στό Μπολσεβίκικο κόμμα ἀνῆκε ἀπό τό 1899. Ἔκανε κομματική δουλιά στό Σαράτοφ, στά κυβερνεῖα Γιαροσλάβ, Κοστρομά καί Νίζνι Νόβγκοροντ, στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη· ἐπανειλημμένα ὑποβλήθηκε σέ διώξεις. Στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 τασσόταν ἐνάντια στή λενινιστική γραμμή τοῦ Κόμματος γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐσωτερικῶν, πρόεδρος τοῦ ΑΣΛΟ, ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς ΕΣΣΔ καί τῆς ΣΟΣΔΡ, μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ. Ἐπανειλημμένα τασσόταν ἐνάντια στή λενινιστική πολιτική τοῦ Κόμματος· τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἦταν ὀπαδός τοῦ σχηματισμοῦ κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων καί, δηλώνοντας ὅτι δέν συμφωνεῖ μέ τήν πολιτική τοῦ Κόμματος, ἀποχώρησε ἀπό τήν ΚΕ καί τήν κυβέρνηση· τό 1928 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς δεξιᾶς ὀπορτουνιστικῆς παρέκκλισης στό ΠΚΚ (μπ). Τό 1937 γιά τήν ἀντικομματική του δράση διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα. — *177.*

Ρομάνοφ, Α. Μπ. (γεν. τό 1885) — ἐργάτης τυπογράφος, μενσεβίκος, στέλεχος τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος. Στά 1917-1919 μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τῶν μενσεβίκων. — *295.*

Σ

Σάβινκοφ, Μπ. Β. (1879-1925) — ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ὑφυπουργός Στρατιωτικῶν καί στή συνέχεια στρατηγός-γενικός διοικητής Πετρούπολης. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ὀργανωτής πολλῶν ἀντεπαναστατικῶν κινημάτων, βοηθοῦσε τή στρατιωτική ἐπέμβαση κατά τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, λευκός ἐμιγκρές. Τό 1924 ἦλθε παράνομα στήν ΕΣΣΔ καί πιάστηκε. Τό Στρατιωτικό Συμβούλιο τοῦ Ἀνώτατου Δικαστηρίου τῆς ΕΣΣΔ καταδίκασε τόν Σάβινκοφ σέ θάνατο· μέ ἀπόφαση τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΕΣΣΔ ἡ θανατική ποινή μετατράπηκε σέ δεκαετή φυλάκιση. Τό 1925 ὁ Σάβινκοφ αὐτοκτόνησε μέσα στή φυλακή. — *343.*

Σάιντεμαν (Scheidemann), *Φίλιπ* (1865-1939) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ἄκρας δεξιᾶς, τῆς ὀπορτουνιστικῆς πτέρυγας τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία ἦταν μέλος τοῦ λεγόμενου Συμβουλίου τῶν λαϊκῶν πληρεξουσίων, πού ἡ δράση του

καθοριζόταν ἀπό τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης. Τό Φλεβάρη μέ Ἰούνη τοῦ 1919 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης συνασπισμοῦ τῆς Δημοκρατίας τῆς Βαϊμάρης καί ἕνας ἀπό τούς όργανωτές τῆς αἱματηρῆς κατάπνιξης τοῦ γερμανικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στά 1918-1921. Ἀργότερα ἀποσύρθηκε ἀπό τήν ἐνεργό πολιτική. — *13, 293, 302, 305, 306, 309, 321, 357, 379-380, 393-394.*

Σάμουελι (Szamuely), *Τίμπορ* (1890-1919) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ οὑγγρικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Οὑγγαρίας (1919)· δημοσιογράφος. Στά 1915-1917 ἦταν αἰχμάλωτος πολέμου στή Ρωσία, ὅπου μπῆκε στό Μπολσεβίκικο κόμμα. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῶν διεθνιστικῶν ταξιαρχιῶν ἀπό πρώην αἰχμαλώτους πολέμου, πού μάχονταν στή Σοβιετική Ρωσία ἐνάντια στίς δυνάμεις τῆς ἀντεπανάστασης. Ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Οὑγγαρίας, μέλος τῆς ΚΕ του. Μετά τήν ἀνακήρυξη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Οὑγγαρία ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Στρατιωτικῶν, μετά Λαϊκός ἐπίτροπος Παιδείας, καθοδηγητής τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἀσφάλειας τῶν μετόπισθεν.

Τό Μάη τοῦ 1919 ἦλθε στή Μόσχα γιά νά συζητήσει τά ζητήματα τῆς κοινῆς πάλης τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Οὑγγαρίας ἐνάντια στήν ἰμπεριαλιστική ἐπέμβαση. Μετά τήν κατάπνιξη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Οὑγγαρία σκοτώθηκε στά αὐστριακά σύνορα. — *383.*

Σβερντλόφ, Γ. Μ. (1885-1919) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1901. Ἔκανε ἐπαναστατική δουλιά στό Νίζνι Νόβγκοροντ, στό Σόρμοβο, στήν Κοστρομά, στό Καζάν, στή Μόσχα, στήν Πετρούπολη καί σέ ἄλλες πόλεις τῆς Ρωσίας. Τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905-1907 καθοδηγοῦσε τίς μπολσεβίκικες ὀργανώσεις τῶν Οὐραλίων. Μετά τήν VI συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ (Γενάρης τοῦ 1912) ἔγινε μέ πρόσληψη μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί μπῆκε στό Ρωσικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ. Ἦταν μέλος τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα». Γιά τήν ἐπαναστατική του δράση ἐπανειλημμένα ὑποβλήθηκε σέ διώξεις ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση· συνολικά στίς φυλακές καί στίς ἐξορίες ἔκανε 12 χρόνια. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τῶν Οὐραλίων. Στήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ Ἀπρίλη) ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), καί καθοδηγοῦσε τή δουλιά τῆς Γραμματείας τῆς ΚΕ. Ὁ Σβερντλόφ πῆρε ἐνεργό μέρος στήν προετοιμασία καί στή διεξαγωγή τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ἦταν μέλος τῆς Στρατιωτικῆς-ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης καί τοῦ Στρατιωτικοῦ-ἐπαναστατικοῦ κέντρου γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης, πού εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος. Στίς 8 (21) τοῦ Νοέμβρη 1917 ἐκλέχτηκε πρόεδρος τῆς ΠΚΕΕ. Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήριζε τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ σάν ὀργανωτή τῶν μαζῶν μέ τό πιό μεγάλο ταλέντο, καί ἐπιφανή προλετάριο ἐπαναστάτη. — *74-79, 80, 127, 142, 146, 147, 211, 223, 229, 255.*

Σβιατίτσκι, Ν. Β. (γεν. τό 1887) — ἐσέρος, μέλος τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, τό 1918 ἦταν γραμματέας τῆς ἀντεπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν μελῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης στή Σαμάρα. Μετά τό πραξικόπημα τοῦ Κολτσάκ καί τή σύλληψη πολλῶν μελῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης μπῆκε στήν ὁμάδα τῶν ἐσέρων «Ναρόντ», πού ἀπόριπτε τήν ἔνοπλη πάλη κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἀργότερα δούλευε σέ σοβιετικά ἱδρύματα. — *340-341.*

Σβίνχουβοῦντ (Svinhufvud), *Πιέρ Ἔβιντ* (1861-1944) — φιλλανδός πολιτικός καί κρατικός παράγοντας. Στά 1917-1918 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἀστικῆς κυβέρνησης τῆς Φιλλανδίας, πού ἐφάρμοζε ἀνελέητη τρομοκρατία ἐνάντια στή φιλλανδική ἐργατική ἐπανάσταση. Ἀπό τό 1931 ὥς τό 1937 πρόεδρος τῆς Φιλλανδικῆς Δημοκρατίας. Μετά τήν ἀποτυχία του στίς τακτικές προεδρικές ἐκλογές ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική. — *158.*

Σέρ, Β. Β. (1884-1940) — σοσιαλδημοκράτης, μενσεβίκος. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν γραμματέας τῶν Σοβιέτ τῶν στρατιωτῶν βουλευτῶν στή Μόσχα, μετά τά γεγονότα τοῦ Ἰούλη ὑποδιοικητής τοῦ στρατοῦ τῆς στρατιωτικῆς περιφέρειας Μόσχας καί στή συνέχεια διευθυντής τῆς Πολιτικῆς Διεύθυνσης τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν. Ἐπί Σοβιετικῆς ἐξουσίας δούλευε στήν Κεντρική Ἕνωση Καταναλωτικῶν Συνεταιρισμῶν, στό ΑΣΛΟ καί στήν Κρατική Τράπεζα. Τό 1931 πιάστηκε καί καταδικάστηκε ἀπό τό Ἀνώτατο Δικαστήριο τῆς ΕΣΣΔ γιά ἐχθρική δράση κατά τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. — *355, 356, 363, 364.*

Σμίντ, Β. Β. (1886-1940) — μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1905. Ἔκανε κομματική δουλιά στήν Πετρούπολη καί στό Αἰκατερινοσλάβ. Στά 1915-1917 ἦταν γραμματέας τῆς Ἕνωσης ἐργατῶν μετάλλου Πετρούπολης καί γραμματέας τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 γραμματέας τοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων τῆς Πετρούπολης. Στά 1918-1928 γραμματέας τοῦ ΠΚΣΣ, μετά Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐργασίας. Ἀπό τό 1928 ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν ἐπιτρόπων τῆς ΕΣΣΔ. Προσχώρησε στή δεξιά ἀντιπολίτευση τοῦ ΠΚΚ (μπ), ἀπό τήν ὁποία σύντομα ἀποχώρησε. Στό VII, XIV καί XV συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐκλεγόταν μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). — *18, 22, 83, 168.*

Σουνίτσα, Λ. Μπ. (γεν. τό 1887) — μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1905. Στά χρόνια τοῦ ἐμφύλιου πολέμου ἦταν πολιτικό στέλεχος τῆς 1ης στρατιᾶς, τῆς στρατιᾶς τοῦ Τουρκεστάν καί τῆς 5ης στρατιᾶς. Στά ἑπόμενα χρόνια δούλευε σέ κομματική καί παιδαγωγική δουλιά. — *175.*

Στούτσκα, Π. Ι. (1865-1932) — ἕνα ἀπό τά πιό παλιά στελέχη τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κινήματος, ἐπιφανής σοβιετικός κρατικός παράγοντας. Μέλος τοῦ κόμματος ἀπό τό 1895, ἦταν πρόεδρος τῆς ΚΕ τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Λεττονίας, ὑποβλήθηκε σέ διώξεις ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε μέλος τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ

Πετρούπολης καί ἀπό τότε μόνιμο μέλος τῆς ΚΕΕ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν Λαϊκός ἐπίτροπος Δικαιοσύνης, στά 1918-1919 πρόεδρος τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης τῆς Λεττονίας, μετά ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Δικαιοσύνης τῆς ΣΟΣΔΡ, ἀπό τό 1923 πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῆς ΣΟΣΔΡ. Ἔγραψε πολλά ἐπιστημονικά ἔργα περί Κράτους καί Δικαίου. — *316.*

Τ

Τζερζίνσκι, Φ. Ε. (1877-1926) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1895. Ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας. Ἔκανε κομματική δουλιά στήν Πολωνία καί στή Ρωσία. Στά χρόνια τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης πῆρε δραστήριο μέρος στήν πάλη τοῦ πολωνικοῦ προλεταριάτου καί ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές της. Ἐπανειλημμένα ὑποβλήθηκε σέ διώξεις ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση, ἔκανε πάνω ἀπό 11 χρόνια στίς φυλακές, στά κάτεργα καί στήν ἐξορία. Ἀπό τό IV συνέδριο τοῦ Κόμματος μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔκανε κομματική δουλιά στή Μόσχα. Στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας καί τῆς διεξαγωγῆς τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης ἦταν μέλος τῆς Στρατιωτικῆς-ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης καί τοῦ Στρατιωτικοῦ-ἐπαναστατικοῦ κέντρου γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης, τό ὁποῖο εἶχε συγκροτήσει ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος. Ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς ἐπανάστασης ἔγινε πρόεδρος τῆς Πανρωσικῆς Ἔκτακτης ἐπιτροπῆς γιά τήν πάλη ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση καί στό σαμποτάζ (ΒΕΤΣΕΚΑ). Στίς ἀρχές τοῦ 1918 κράτησε λαθεμένη στάση ἀπέναντι στό ζήτημα τῆς σύναψης τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ. Τό 1921 διορίστηκε Λαϊκός ἐπίτροπος Συγκοινωνιῶν, παραμένοντας ταυτόχρονα στά ἀξιώματα τοῦ προέδρου τῆς (ΒΕΤΣΕΚΑ) καί τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐσωτερικῶν· ἀπό τό 1924 πρόεδρος τοῦ ΑΣΛΟ. Ἀπό τόν Ἰούνη τοῦ 1924 ἀναπληρωματικό μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί μέλος τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ). — *137, 399.*

Τρότσκι (Μπρονστέιν), Λ. Ντ. (1879-1940) — μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1897, μενσεβίκος. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, καλυπτόμενος πίσω ἀπό τή «μή συμμετοχή σέ φράξιες», οὐσιαστικά ὑποστήριζε τίς θέσεις τῶν λικβινταριστῶν. Τό 1912 ὑπῆρξε ὁ ὀργανωτής τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. Στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολουθοῦσε κεντριστικές θέσεις. Ὅταν γύρισε ἀπό τό ἐξωτερικό, ὅπου εἶχε καταφύγει, μετά ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917, μπῆκε στήν ὁμάδα τῶν μεζραγιόντσι καί μαζί μ' αὐτούς στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ἔγινε δεκτός στό Μπολσεβίκικο κόμμα. Ὡστόσο, ὁ Τρότσκι δέν πέρασε στίς θέσεις τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί ἔκανε κρυφή καί ἀνοιχτή πάλη κατά τοῦ λενινισμοῦ, κατά τῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐξωτερικῶν, Λαϊκός ἐπίτροπος Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν, πρόεδρος τοῦ

Ἐπαναστατικοῦ-Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, ἦταν μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ καί μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό 1918 τάχθηκε κατά τῆς σύναψης τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, στά 1920-1921 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπολίτευσης στή συζήτηση γιά τά συνδικάτα, ἀπό τό 1923 ἔκανε λυσσαλέα φραξιονιστική πάλη ἐνάντια στή γενική γραμμή τοῦ Κόμματος, ἐνάντια στό λενινιστικό πρόγραμμα οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὑποστήριζε ὅτι εἶναι ἀνέφικτη ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ΕΣΣΔ. Τό Κομμουνιστικό κόμμα, ἀφοῦ ξεσκέπασε τόν τροτσκισμό σάν μικροαστική παρέκκλιση μέσα στό Κόμμα, τόν σύντριψε ἰδεολογικά καί ὀργανωτικά. Τό 1927 ὁ Τρότσκι διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα, τό 1929 ἀπελάθηκε ἀπό τήν ΕΣΣΔ γιά τήν ἀντισοβιετική του δράση καί τό 1932 τοῦ ἀφαιρέθηκε ἡ σοβιετική ὑπηκοότητα. Στό ἐξωτερικό ὁ Τρότσκι, ὄντας θανάσιμος ἐχθρός τοῦ λενινισμοῦ, συνέχισε τήν πάλη του κατά τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, κατά τοῦ διεθνοῦς κομμουνιστικοῦ κινήματος. — *55, 138.*

Τσεντερμπάουμ, Γ. Ο. — *βλ.* Μάρτοφ, Λ.

Τσερνισέβσκι, Ν. Γκ. (1828-1889) — μεγάλος ρῶσος ἐπαναστάτης δημοκράτης καί οὐτοπιστής-σοσιαλιστής, ἐπιστήμονας, συγγραφέας, φιλολογικός κριτικός· ἕνας ἀπό τούς ἐπιφανεῖς προδρόμους τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὁ Τσερνισέβσκι ἦταν ὁ ἰδεολογικός ἐμπνευστής καί ἀρχηγός τοῦ ἐπαναστατικοῦ δημοκρατικοῦ κινήματος τῆς δεκαετίας 1860-1870 στή Ρωσία. — *336.*

Τσερνόφ, Β. Μ. (1876-1952) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες καί τούς θεωρητικούς τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων. Τό Μάη μέ Αὔγουστο τοῦ 1917 ἦταν ὑπουργός Γεωργίας στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση, ἐφάρμοζε πολιτική ἄγριων διωγμῶν κατά τῶν ἀγροτῶν πού καταλάμβαναν τά κτήματα τῶν τσιφλικάδων. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῶν ἀντισοβιετικῶν κινημάτων. Τό 1920 κατέφυγε στό ἐξωτερικό, ὅπου συνέχισε τήν ἀντισοβιετική του δράση. — *351.*

Τσέτκιν (Zetkin), *Κλάρα* (1857-1933) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ γερμανικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ καί κομμουνιστικοῦ κινήματος, συγγραφέας μέ ταλέντο, ἐξαιρετική ρήτορας καί φλογερή προπαγανδίστρια. Ἡ Κ. Τσέτκιν, ὄντας στήν ἀριστερή πτέρυγα τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, μαζί μέ τήν Ρ. Λούξεμπουργκ, τόν Φ. Μέρινγκ καί τόν Κ. Λῆμπκνεχτ ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στήν πάλη ἐνάντια στόν Μπέρνσταϊν καί στούς ἄλλους ὀπορτουνιστές. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολουθοῦσε τίς θέσεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ διεθνισμοῦ, καταπολεμοῦσε τό σοσιαλσωβινισμό. Τό 1916 μπῆκε στήν ὁμάδα «Διεθνής» καί μετά στήν «Ἕνωση Σπάρτακου». Ἦταν ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας. Στό ΙΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἐκλέχτηκε μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Καθοδηγοῦσε τή Διεθνή γυναικεία Γραμματεία τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Διεθνοῦς. Ἀπό τό 1924 ἡ Κ. Τσέτκιν ἦταν μόνιμος πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Διεθνοῦς Ἐργατικῆς Βοήθειας (ΔΕΒ). — *396.*

Τσιουρούπα, Α. Ντ. (1870-1928) — ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης, ἐπιφανής παράγοντας τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Στό ἐπαναστατικό κίνημα μπῆκε τό 1891, μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1898. Ἔκανε κομματική δουλιά στήν Οὐφά, στό Χάρκοβο, στήν Τούλα καί σέ ἄλλες πόλεις. Ἐπανειλημμένα ὑποβλήθηκε σέ διώξεις ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν μέλος τῆς ἑνωτικῆς καί μετά τῆς μπολσεβίκικης Ἐπιτροπῆς πόλης Οὐφά τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τοῦ Σοβιέτ Οὐφά τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπισιτισμοῦ τοῦ κυβερνείου Οὐφά καί τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Οὐφά. Στίς ἡμέρες τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης τοῦ Ὀχτώβρη ἦταν μέλος τῆς Στρατιωτικῆς-ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Οὐφά. Ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1917 δούλευε στήν Πετρούπολη ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐπισιτισμοῦ· ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1918 Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐπισιτισμοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ. Ἀπό τά τέλη τοῦ 1921 ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας. Στά 1922-1923 Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης, στά 1923-1925 πρόεδρος τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδίου τῆς ΕΣΣΔ, τό 1925 Λαϊκός ἐπίτροπος Ἐσωτερικοῦ καί Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου. Στό XII, XIII, XIV καί XV συνέδριο τοῦ κόμματος ἐκλεγόταν μέλος τῆς ΚΕ· ἦταν μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ καί τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ. — *143, 210.*

Φ

Φρούμκιν, Μ. Ι. (Γκερμάνοφ, Λ.) (1878-1938) — στό ΣΔΕΚΡ ἀνῆκε ἀπό τό 1898. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 δούλευε στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή καί στήν Κομματική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Κρασνογιάρσκ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν σέ κομματική καί διοικητική δουλιά: ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐπισιτισμοῦ, ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Σιβηρίας, ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου, ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Οἰκονομικῶν. Δραστήριο στέλεχος τῆς δεξιᾶς ἀντιπολίτευσης. — *355.*

Χ

Χάαζε (Haase), *Οὖγκο* (1863-1919) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ὀπορτουνιστής. Τό 1911 ἐκλέχτηκε πρόεδρος τῆς Διοίκησης τοῦ Γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος. Ἀπό τό 1912 πρόεδρος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τοῦ Ράιχσταγκ. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ «Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας». Ὁ Λένιν ἀποκαλοῦσε τόν Χάαζε καί τούς ἄλλους ἡγέτες τοῦ Κόμματος τῶν γερμανῶν «ἀνεξάρτητων» «λακέδικες ψυχές, δογματιστές, δειλούς, ἄβουλους συνεργούς τῆς ἀστικῆς τάξης καί ρεφορμιστές» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 29ος, σελ. 520). Τόν καιρό τῆς ἐπανάστασης τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία ὁ Χάαζε ἔγινε μέλος τοῦ λεγόμενου Συμβουλίου τῶν λαϊκῶν πληρεξουσίων πού ἐφάρμοζε πολιτική κατάπνιξης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. — *397, 398.*

Χίλφερντινγκ (Hilferding), *Ροῦντολφ* (1877-1941) — ἕνας ἀπό τούς ὀπορτουνιστές ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ΙΙ Διεθνοῦς· θεωρητικός τοῦ λεγόμενου «αὐστρομαρξισμοῦ». Ἀπό τό 1907 ὥς τό 1915 ἦταν διευθυντής τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ Γερμανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, τῆς ἐφημερίδας «Vorwärts» («Ἐμπρός»). Τό 1910 δημοσίευσε τήν ἐργασία «Τό χρηματιστικό κεφάλαιο», πού ἔπαιξε ὁρισμένο θετικό ρόλο στήν ἔρευνα τοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ· ταυτόχρονα ὅμως τό βιβλίο περιέχει σοβαρά θεωρητικά λάθη καί ὀπορτουνιστικές θέσεις. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν κεντριστής, ὑποστήριζε τήν ἑνότητα μέ τούς σοσιαλιμπεριαλιστές. Ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο πρόβαλε σάν δημιουργός τῆς θεωρίας τοῦ «ὀργανωμένου καπιταλισμοῦ», ἀπολογητής τοῦ κρατικοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ. Ἀπό τό 1917 ἡγέτης τοῦ «Ἀνεξάρτητου Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας», ἀνοιχτός ἐχθρός τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ἐπανειλημμένα πῆρε μέρος στήν ἀστική κυβέρνηση τῆς Δημοκρατίας τῆς Βαϊμάρης. Μετά τήν ἄνοδο τοῦ φασισμοῦ στήν ἐξουσία ἐκπατρίστηκε στή Γαλλία. — *8-9, 136, 308, 309, 389, 391.*

Χίντενμπουργκ (Hindenburg), *Πάουλ* (1847-1934) — στρατιωτικός καί κρατικός παράγοντας τῆς Γερμανίας, στρατάρχης, ἐκπρόσωπος τῶν ἀντιδραστικῶν καί σωβινιστικῶν στοιχείων τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν διοικητής τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ στό Ἀνατολικό μέτωπο καί μετά ἀρχηγός τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου. Ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς στρατιωτικῆς ἐπέμβασης κατά τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Πῆρε μέρος στήν κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία. Στά 1925-1934 ἦταν πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Βαϊμάρης. Τό 1933 ἀνάθεσε στόν Χίτλερ νά σχηματίσει κυβέρνηση, παραδίνοντας ἔτσι ἐπίσημα ὅλη τήν ἐξουσία στά χέρια τῶν φασιστῶν. — *246, 247.*

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

(12 τοῦ Μάρτη-27 τοῦ Ἰούνη 1919)

Μάρτης, 12. Ὁ Λένιν ἔρχεται στήν Πετρούπολη, συζητᾶ μέ τά κομματικά καί κρατικά στελέχη, καί μέ παράκλησή τους κάνει εἰσήγηση στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στό μέγαρο τῆς Ταυρίδας. Μετά τήν εἰσήγηση καί τή συζήτηση ἀπαντᾶ σέ πολυάριθμα σημειώματα.

Μάρτης, 13. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν κηδεία τοῦ Μ. Τ. Ἐλιζάροφ στό νεκροταφεῖο Βόλκοφ.

Ὁ Λένιν ἐπιθεωρεῖ τό Μέγαρο Ἐργασίας, ὅπου στεγάζεται τό Συμβούλιο τῶν συνδικάτων τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης. Στίς 4 καί 50' μ.μ. ἐκφωνεῖ λόγο στή συνεδρίαση τοῦ Ι συνεδρίου τῶν ἐργατῶν γῆς τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης, ἀπαντᾶ σέ ἐρωτήματα καί σέ συνέχεια κάνει συζήτηση μέ συνδικαλιστικά στελέχη.

Ὁ Λένιν μιλᾶ δυό φορές στόν Οἶκο τοῦ Λαοῦ: στή συγκέντρωση δέκα χιλιάδων στή μεγάλη αἴθουσα καί μετέπειτα στό φουαγιέ.

Μάρτης, 14. Ὁ Λένιν ἐπιστρέφει ἀπό τήν Πετρούπολη στή Μόσχα.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· μιλᾶ σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν συνομιλιῶν μέ τόν ἀντιπρόσωπο τῆς κυβέρνησης τῶν ΕΠΑ Β. Μπούλλιτ. Στή συνεδρίαση ἐπικυρώνεται ἡ ἡμερήσια διάταξη καί ὁ τρόπος διεξαγωγῆς τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ Κόμματος. Ἡ ΚΕ ἀναθέτει στόν Λένιν νά κάνει στό συνέδριο τήν πολιτική καί ὀργανωτική ἔκθεση καί τήν εἰσήγηση γιά τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος. Συζητιοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: ἡ στρατιωτική κατάσταση· γιά τό δυνάμωμα τῶν τοπικῶν ὀργάνων τῆς ΕΕ· γιά τό κλείσιμο τῶν μενσεβίκι-

κων καί ἐσέρικων ἐφημερίδων· γιά τήν αὔξηση τοῦ δελτίου τροφίμων στούς ἐργάτες τῆς Μόσχας καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Ἐξετάζονται τά ζητήματα: τό σχέδιο διατάγματος γιά τό ὑποχρεωτικό παρακράτημα τοῦ λιναριοῦ· γιά τή μή ἐκπλήρωση ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Οἰκονομικῶν τῶν ἀποφάσεων τοῦ ΣΛΕ σχετικά μέ τήν παράταση τῆς προθεσμίας χορήγησης πιστώσεων γιά τή συγκέντρωση λιναριοῦ καί μαλλιοῦ καί γιά τή χρηματοδότηση τῆς ὑλοτομίας. Οἱ θέσεις τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐσωτερικῶν γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν Ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων, πόλεων καί νομῶν, καί ἄλλα ζητήματα.

Μάρτης, 15. Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός ὅλα τά Σοβιέτ κυβερνείων καί νομῶν μέ τήν ἐντολή νά βοηθήσουν τή Διεύθυνση σιδηροδρόμων στήν ἀποκατάσταση τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καί γεφυρῶν.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τήν ΕΕ τοῦ σταθμοῦ Σαργιά μέ τήν παράκληση νά τοῦ γνωρίσουν τήν αἰτία τῆς κατάσχεσης τῶν σιτηρῶν ἀπό τούς ἐργάτες Ι. Κουλικόφ καί Ε. Γκριγκόριεβα.

Ὁ Λένιν, προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, συμπληρώνει τήν ἡμερήσια διάταξη μέ τό ζήτημα τοῦ σχεδίου ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τήν ἔκδοση χρηστομαθειῶν, σημειώνει ὅτι ἐγκρίνεται τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἀλλαγή τῆς ὥρας κατά μιά ὥρα ἐμπρός. Κατά τή συζήτηση τῆς εἰσήγησης γιά τό ἐκδοτικό τμῆμα τοῦ ΑΣΛΟ ὁ Λένιν γράφει τό προσχέδιο τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τό ζήτημα αὐτό· ἀφοῦ γνωρίστηκε μέ τό σχέδιο διατάγματος γιά τίς καταναλωτικές κομμοῦνες, πού ὑποβλήθηκε ἀπό τήν ἐπιτροπή τοῦ ΣΛΕ, ὁ Λένιν γράφει τίς παρατηρήσεις του καί ἀνταλάσσει σημειώματα γιά τήν οὐσία τοῦ σχεδίου μέ τόν Ν. Ν. Κρεστίνσκι. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἵδρυση Ἀνώτατης διεύθυνσης γεωδαισίας καί ἄλλα ζητήματα.

Μάρτης, 16. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τό μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας Σ. Ι. Ἀράλοφ καί τοῦ προτείνει νά κάνει ἔκθεση στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν κατάσταση στά μέτωπα, τοῦ κάνει ὑποδείξεις γιά τήν προετοιμασία τῆς ἔκθεσης.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· μιλᾶ κατά τή συζήτηση τῶν ζητημάτων γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Κρατικοῦ Ἐλέγχου, γιά τή σύνθεση τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν, γιά τή συμμετοχή στό VIII

συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐκπροσώπων τῶν συμβουλίων τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τή στάση ἀπέναντι στούς κοζάκους τοῦ Ντόν καί τοῦ Ὀρενμπούργκ· γιά τήν ἀντεπαναστατική ἐκδήλωση τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων στήν Πετρούπολη· γιά τόν κομματικό καί σοβιετικό Τύπο· γιά τό σύμφωνο μέ τήν Αὐτόνομη Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Μπασκιρίας καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν ἐπισκέπτεται τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ μόλις ἔμαθε γιά τή βαριά κατάσταση τῆς ὑγείας του.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού ἔγινε ἀπ' ἀφορμή τό θάνατο τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ. Στή συνεδρίαση συζητεῖται τό ζήτημα τῆς καθοδήγησης τῆς δράσης τῆς ΠΚΕΕ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· μιλᾶ κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου διατάγματος γιά τίς καταναλωτικές κομμοῦνες, κάνει στό σχέδιο διατάγματος προσθῆκες καί διορθώσεις.

Μάρτης, 17. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ μέ τήν παράκληση νά ὁριστεῖ ἀνακριτική ἐπιτροπή γιά νά κάνει ἔρευνα στίς σοβιετικές καί κομματικές ὀργανώσεις τοῦ κυβερνείου Σιμπίρσκ ἀπ' ἀφορμή τήν ἀνακοίνωση πού ἔστειλε τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου γιά τίς ταραχές τῶν ἀγροτῶν στό κυβερνεῖο Σιμπίρσκ, πού προκλήθηκαν μέ τήν ὑποκίνηση τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων καί μέ τίς παράνομες ἐνέργειες τῶν τοπικῶν ἀρχῶν.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Λαϊκό ἐπίτροπο Δικαιοσύνης Ντ. Ι. Κούρσκι, προτείνοντάς του νά ἀνοιχτοῦν ἐνώπιον μαρτύρων τά ἅγια λείψανα πού φυλάσσονται στό Θαυματουργό μοναστήρι.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ). Ἡ ΚΕ τοῦ ἀναθέτει νά μιλήσει στήν κηδεία τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ καί νά ἐκφωνήσει λόγο στήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ Κόμματος. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τήν ὁμοσπονδία τῶν ξένων ὁμάδων· γιά τή δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς πού στάλθηκε στό Τουρκεστάν· ἡ ἔκθεση τοῦ Α. Ντ. Τσιουρούπα γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Σοβιέτ Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Κατά τή συζήτηση τῆς εἰσήγησης τοῦ Σ. Ντ. Μάρκοφ γιά τήν ὀργάνωση τῆς κίνησης τῶν δρομολογίων τῶν τραίνων, ὁ Λένιν καταρτίζει πίνακα ἄφιξης στή Μόσχα τῶν βαγονιῶν μέ κάρβουνο καί εἴδη ἐπισιτισμοῦ. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τήν ἐπέμβαση τῶν

στρατιωτικῶν ἀρχῶν στή δουλιά τῶν ἐπιχειρήσεων καί ὀργανώσεων τοῦ ΑΣΛΟ· γιά τήν παροχή στούς σιδηροδρόμους βοήθειας ἀπό τίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές καί τίς Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς στήν πάλη ἐνάντια στίς χιονοστιβάδες· γιά τή χορήγηση στρατιωτικοῦ σιτηρεσίου στούς ἐργάτες δρισμένων ἐργοστασίων· γιά τήν ἀποστολή ἀπό τήν Οὐκρανία εἰδῶν τροφίμων στούς μεταλλωρύχους τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Μόσχας· γιά τόν ἐφοδιασμό μέ τρόφιμα τῶν ἐργατῶν τοῦ Μποροβιτσί καί ἄλλα.

Μάρτης, 18. Ὁ Λένιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ, πού ἦταν ἀφιερωμένη στή μνήμη τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ. Μετά τή λήξη τῆς συνεδρίασης ὁ Λένιν μαζί μέ τά μέλη τῆς ΠΚΕΕ κατευθύνεται στήν Αἴθουσα μέ τίς κολῶνες τοῦ Μεγάρου τῶν συνδικάτων, στέκει στήν τιμητική φρουρά τοῦ νεκροῦ, καί ὕστερα μαζί μέ τή νεκρική πομπή κατευθύνεται στήν Κόκκινη πλατεία, ὅπου ἐκφωνεῖ λόγο μπροστά στόν τάφο τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν διευθυντή τῆς ἐφημερίδας «Μπεντνοτά» Λ. Σ. Σοσνόβσκι καί μέ τούς ἄλλους διευθυντές τῶν κεντρικῶν ἐφημερίδων γιά τά καθήκοντα τοῦ Τύπου καί τή στάση τοῦ Κόμματος ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ τόν ἐναρκτήριο λόγο στό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος, ἐκλέγεται στό Προεδρεῖο τοῦ συνεδρίου, προεδρεύει στήν ἀρχή τῆς συνεδρίασης καί σέ συνέχεια κάνει ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Μάρτης, 19. Ὁ Λένιν προεδρεύει στή δεύτερη συνεδρίαση τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί κάνει τήν εἰσήγηση γιά τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν τρίτη συνεδρίαση τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο πάνω στήν εἰσήγηση γιά τό Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος. Ὁ Λένιν ἐκλέγεται μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ συνεδρίου γιά τό Πρόγραμμα.

Μάρτης, 20. Ὁ Λένιν προεδρεύει στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τό Πρόγραμμα, ὅπου συζητοῦνται τά σχέδια Προγράμματος τοῦ Κόμματος, πού ὑποβλήθηκαν στό συνέδριο. Σάν βάση ψηφίζεται τό σχέδιο Προγράμματος πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Λένιν. Κατά τή συζήτηση τῶν προσθηκῶν καί τροπολογιῶν στό σχέδιο ὁ Λένιν μιλᾶ γιά τά ἄρθρα τοῦ Προγράμματος πού καθορίζουν τά βασικά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί γιά ἄλλα ζητήματα. Ἡ Ἐπιτροπή ἀναθέτει στόν Λένιν νά γράψει συμπληρωματικό ἄρθρο στό γενικό πολιτικό μέρος τοῦ Προγράμματος.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού συζητεῖ τό ζήτημα τῶν ὑποψηφιοτήτων γιά τή νέα σύνθεση τῆς ΚΕ· ὑπογράφει τόν κατάλογο τῶν ὑποψηφίων πού προτάθηκαν· μιλᾶ πάνω στό ζήτημα τῆς σύνθεσης τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή δεύτερη συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τό Πρόγραμμα, ὑποβάλλει τό σχέδιο τοῦ συμπληρωματικοῦ ἄρθρου στό γενικό πολιτικό μέρος τοῦ Προγράμματος. Κατά τή συζήτηση τοῦ «Σχεδίου Προγράμματος στόν τομέα τῆς λαϊκῆς παιδείας», πού τό ὑπόβαλλε ἡ ὁμάδα τῶν κομμουνιστῶν τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας, ὁ Λένιν γράφει τό προσχέδιο προσθηκῶν στό μέρος αὐτό τοῦ Προγράμματος.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, γράφει σημειώσεις γιά τήν ἐπικύρωση τῶν σχεδίων ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ σχετικά μέ τή σύνθεση τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν καί τοῦ διατάγματος γιά τήν ἐπιστράτευση εἰδικῶν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Συζητοῦνται ἐπίσης, τό ζήτημα γιά τήν ἵδρυση τῆς αὐτόνομης Δημοκρατίας τῆς Μπασκιρίας· τό σχέδιο διατάγματος γιά τό ὄργωμα καί τή σπορά τῶν χωραφιῶν στά νοικοκυριά τῶν κόκκινων στρατιωτῶν πού κλήθηκαν ὑπό τά ὅπλα· τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν παροχή στίς ἐπιτροπές τῶν μετώπων τοῦ δικαιώματος ἀπαγόρευσης ἐξαγωγῆς εἰδῶν διατροφῆς, καί ἄλλα ζητήματα.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τή συμφωνία τῆς ἐργατοαγροτικῆς κυβέρνησης τῆς Ρωσίας μέ τήν κυβέρνηση τῆς Μπασκιρίας γιά τή Σοβιετική αὐτόνομη Μπασκιρία.

Νωρίτερα ἀπό τίς 21 τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ VIII συνεδρίου, πού ἀνῆκαν στή «στρατιωτική ἀντιπολίτευση», καί μέ ἄλλα στρατιωτικά στελέχη γιά τήν κατάσταση στόν Κόκκινο Στρατό.

Μάρτης, 21. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο τοῦ ἀγροτικοῦ τμήματος τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ Κόμματος Α. Β. Λουνατσάρσκι γιά τή δουλιά τοῦ τμήματος, γιά τήν ἐκπόνηση ἀπόφασης σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στόν μεσαῖο ἀγρότη, στήν πορεία τῆς συζήτησης ξαναδουλεύει τό σχέδιο τῆς ἀπόφασης «Γιά τήν πολιτική προπαγάνδα καί τήν πολιτιστική-διαφωτιστική δουλιά στό χωριό», πού τό ἔγραψε ὁ Λουνατσάρσκι.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στήν τρίτη συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τό Πρόγραμμα,

ὅπου ψηφίζεται τό λενινιστικό σχέδιο τοῦ 3 ἄρθρου τοῦ γενικοῦ πολιτικοῦ μέρους τοῦ Προγράμματος. Μέ πρόταση τοῦ Λένιν στό σχέδιο Προγράμματος μπαίνει ἡ προσθήκη πού πρότεινε ὁ Ν. Π. Γκορμπουνόφ γιά τά καθήκοντα τοῦ Κόμματος στόν τομέα τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐπιστημονικοτεχνικῆς δουλιᾶς.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν πέμπτη συνεδρίαση τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἐκφωνεῖ λόγο γιά τό στρατιωτικό ζήτημα.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 22 τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐσωτερικῶν Γκ. Ι. Πετρόβσκι γιά τήν ἀνάγκη διεξαγωγῆς ἐλέγχου καί ἐπανεκλογῆς τοῦ Σοβιέτ Κορμπάνγκ, τοῦ νομοῦ Κάντνικοφ, τοῦ κυβερνείου Βόλογκντα ἀπ' ἀφορμή τό γράμμα τῶν ἀγροτῶν γιά τή μή σωστή στάση τῆς τοπικῆς Ἐπιτροπῆς φτωχολογιᾶς ἀπέναντι στούς μεσαίους ἀγρότες.

Μάρτης, 22. Ὁ Λένιν παίρνει τήν ἀνακοίνωση μέ τά ραδιοτηλεγραφήματα πού πάρθηκαν ἀπό τή Βουδαπέστη γιά τήν ἐπανάσταση στήν Οὐγγαρία, παραδίνει στό Προεδρεῖο τοῦ VIII συνεδρίου τήν ἀνακοίνωση αὐτή πού διαβάζεται στήν ἕβδομη συνεδρίαση. Τό συνέδριο ἀναθέτει στόν Λένιν νά στείλει χαιρετιστήριο τηλεγράφημα πρός τή Σοβιετική κυβέρνηση τῆς Οὐγγαρίας. Ὁ Λένιν μεταδίνει τηλεφωνικῶς στό σταθμό ἀσυρμάτου τῆς Μόσχας τό κείμενο τοῦ χαιρετιστηρίου τηλεγραφήματός του, καί μετά συντάσσει τό κείμενο τοῦ χαιρετιστηρίου τηλεγραφήματος πρός τή Σοβιετική κυβέρνηση τῆς Οὐγγαρίας ἐξ ὀνόματος τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ Κόμματος. Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή νά διατηρεῖται συνεχή ἐπαφή μέ τή Βουδαπέστη μέ τόν ἀσύρματο.

Μάρτης, 23. Ὁ Λένιν γράφει (στά γερμανικά) τό κείμενο τοῦ ραδιοτηλεγραφήματος γιά νά διαβιβαστεῖ στόν Μπέλα Κούν στή Βουδαπέστη μέ τήν ἐρώτηση γιά τή σύνθεση τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης τῆς Οὐγγαρίας καί τήν τακτική τῶν οὔγγρων κομμουνιστῶν.

Ὁ Λένιν, στή συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἀγροτικοῦ τμήματος τοῦ VIII συνεδρίου, πού ἐκπονεῖ τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή στάση ἀπέναντι στόν μεσαῖο ἀγρότη, προτείνει νά ἀνατεθεῖ σ' αὐτόν καί στόν Λουνατσάρσκι νά ἐπεξεργαστοῦν τήν τελική παραλλαγή τοῦ σχεδίου, καί στή συνέχεια γράφει τό κείμενο τῆς ἀπόφασης πού ψηφίζεται ἀπό τήν Ἐπιτροπή.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν ὄγδοη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος, κάνει τήν εἰσήγηση γιά τή δουλιά

στό χωριό καί μιλᾶ κατά τή συζήτηση πάνω στήν εἰσήγηση. Τό συνέδριο ψηφίζει τή λενινιστική ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά, καί στή συνέχεια ἐκλέγει τόν Λένιν μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ὁ Λένιν ἀνακοινώνει τά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν γιά τήν ΚΕ καί τήν Ἐξελεγκτική Ἐπιτροπή καί ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο μέ τήν εὐκαιρία τῆς λήξης τῶν ἐργασιῶν τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Μάρτης, 24. Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, στήν πορεία τῆς συνεδρίασης ὑπογράφει τό σχέδιο τῆς ἀπόφασης γιά τήν ἀπαλλαγή ἀπό τήν πρόσκληση ὑπό τά ὅπλα ὁρισμένων κατηγοριῶν κτηνιάτρων. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ἑξῆς ζητήματα: τό σχέδιο γιά τή χρησιμοποίηση τῆς διακοπῆς τῆς ἐπιβατικῆς κίνησης γιά τήν ἐνίσχυση τῶν μεταφορῶν ἐμπορευμάτων· γιά τήν ὀργάνωση τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας στό Νότιο μέτωπο· ἡ αἴτηση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου Τβέρ γιά ἐξασφάλιση τῶν ποτάμιων μεταφορῶν ξυλείας μέ εἰδικούς, χρήματα καί τρόφιμα· γιά τήν κινητοποίηση τῶν καλλιτεχνῶν πρός ψυχαγωγία τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, γιά τήν ἀποστολή πληρεξουσίων κατά τόπους γιά τό δυνάμωμα τῆς δουλιᾶς στόν ἐπισιτισμό καί στίς μεταφορές, καί ἄλλα.

Μάρτης, 24 ἤ 25. Ὁ Λένιν δέχεται τούς ἀντιπροσώπους τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τοῦ Τουρκεστάν, πού ἦλθαν μέ καθυστέρηση στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ), συνομιλεῖ μαζί τους γιά τίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου καί γιά τήν κατάσταση στό Τουρκεστάν, τούς συνιστᾶ νά γνωριστοῦν μέ τή δουλιά τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων στή Μόσχα.

Μόσχα, 25. Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τῆς νέας ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), κάνει ἀνακοίνωση γιά τίς ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν στίς τελευταῖες συνεδριάσεις τῆς παλιᾶς ΚΕ γιά τίς συνομιλίες μέ τόν Β. Μπούλλιτ, γιά τήν ΙΙΙ Διεθνή, γιά τήν καθοδήγηση τῆς ΠΚΕΕ. Ὁ Λένιν ἐκλέγεται μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ, μιλᾶ κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς τοῦ στρατιωτικοῦ τμήματος τοῦ VIII συνεδρίου καί γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Οὐκρανίας σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στή μικροαστική τάξη· γιά τίς ὁδηγίες τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (μπ) Οὐκρ. σχετικά μέ τό ἐπισιτιστικό ζήτημα· γιά τή διακήρυξη πρός τή μεσαία ἀγροτιά καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, κάνει προσθῆκες στό σχέδιο ἀπόφα-

σης τοῦ ΣΛΕ γιά τήν παροχή σύνταξης στόν Β. Ι. Τανέεφ, γράφει τό σχέδιο πρακτικῶν κανόνων γιά τόν προκαταρκτικό οἰκονομικό ἔλεγχο στίς χρηματοδοτήσεις. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα ἐφοδιασμοῦ μέ τρόφιμα τῆς φρουρᾶς τοῦ Μπριάνσκ· τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν καταγραφή καί τήν ἐπιστράτευση τῶν στελεχῶν στατιστικῆς· γιά τήν ἐπανεξέταση καί τόν περιορισμό τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαλλήλων τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων· γιά τή χρηματοδότηση τῆς βιομηχανίας ζάχαρης στήν Οὐκρανία καί ἄλλα.

Μάρτης, 26 Ὁ Λένιν ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς τοῦ στρατιωτικοῦ τμήματος καί τήν πραγματοποίηση τῶν ἀποφάσεων τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ Κόμματος γιά τό στρατιωτικό ζήτημα.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τήν ἐπισιτιστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου τῆς Γερμανικῆς κομμούνας καί πρός τόν πρόεδρο τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου Σαράτοφ Β. Α. Ράντους-Ζενκόβιτς γιά τήν ἀνάγκη ἐπείγουσας μεταφορᾶς στό Ἀστραχάν καί στή Μόσχα τῶν σιτηρῶν πού βρίσκονται στήν ἀριστερή ὄχθη τοῦ Βόλγα, στό νομό Γκολοκαραμίς.

Μάρτης, 27. Ὁ Λένιν, ἀφοῦ πῆρε τό ἀνοιχτό γράμμα τοῦ καθηγητῆ Μ. Ντουκέλσκι, γράφει γιά τήν «Πράβντα» τό ἄρθρο «Ἀπάντηση σέ ἀνοιχτό γράμμα εἰδικοῦ».

Σέ ἀπάντηση στό τηλεγράφημα τοῦ ὑποδιοικητῆ τοῦ πολιτικοῦ τμήματος τῆς 5ης στρατιᾶς Β. Ι. Καγιοῦροφ γιά τίς αἰτίες τῆς ἐγκατάλειψης τῆς Οὐφά, ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα μέ τό ὁποῖο ρωτᾶ ποιά μέτρα πάρθηκαν γιά τήν καλυτέρευση τῆς πολιτικῆς δουλιᾶς στά τμήματα. Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά συζητούμενα θέματα. Ὁ Λένιν, κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τήν κατάργηση τῆς Διεύθυνσης τῶν σιδηροδρόμων Βαρσοβίας-Βιέννης καί Πριβισλίν καί τῆς Γενικῆς διεύθυνσης τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν, γράφει τό προσχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ. Στά σχέδια ἀποφάσεων γιά τή σύνθεση τοῦ συμβουλίου τῆς ΠΕΕ, γιά τήν κήρυξη τοῦ ζωολογικοῦ κήπου τῆς Μόσχας σέ ἰδιοκτησία τῆς ΣΟΣΔΡ, γιά τόν τρόπο ὀργανωμένης μεταφορᾶς τῶν περιουσιῶν καί ἀγαθῶν κ.ἄ. σέ ἄλλες περιοχές, γράφει ἐπισημείωση γιά τήν ἐπικύρωσή τους ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν καταγραφή καί τήν ἐπιστράτευση τῶν στελεχῶν στατιστικῆς τῆς ΣΟΣΔΡ· γιά τήν ἀποστολή στή Λεττονία ἀντιπροσώπου τῆς ΣΟΣΔΡ γιά τή ρύθμιση τῶν ἀμοιβαίων οἰκονομικῶν σχέσεων· γιά

τήν ἐπάνοδο μετά τήν ἐκκένωση στή Λεττονία, στή Λιθουανία καί στή Λευκορωσία καί ἄλλα.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 27 τοῦ Μάρτη

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐσωτερικῶν Γκ. Ι. Πετρόβσκι, δπου προτείνει νά γίνουν συστάσεις στό μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐσωτερικῶν Α. Γκ. Πράβντιν γιά τήν «τάση του πρός τίς ἀνόητες «διοικητικές μεθόδους»» καί τή φορμαλιστική στάση του ἀπέναντι στίς αἰτήσεις παραπόνων τῶν ἀγροτῶν τῆς Βόλογκντα.

Μάρτης, 28.

Ὁ Λένιν δουλεύει πάνω στό δεύτερο τυπογραφικό δοκίμιο τῆς μπροσούρας «Πρόγραμμα τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων)», τοῦ κάνει διορθώσεις, τροπολογίες καί γράφει τήν ἐπισημείωση: «Διορθώθηκε στίς 28/III. Λένιν».

Ὁ Λένιν δέχεται τούς ἀντιπροσώπους τοῦ Πανρωσικοῦ Συμβουλίου τῶν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν, συνομιλεῖ μαζί τους γιά τά ζητήματα πού συνδέονται μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ διατάγματος τοῦ ΣΛΕ γιά τίς καταναλωτικές κομμοῦνες.

Μάρτης, 29.

Ὁ Λένιν, ὕστερα ἀπό τηλεγράφημα τῆς ἀγρότισας τοῦ χωριοῦ Νοβοσέλ, ἐπαρχίας Ποκρόφ, νομοῦ Μπελοζιόρσκι, Ε. Α. Ἐφίμοβα, πού ἔκανε παράπονα γιά τήν κατάσχεση τῶν σιτηρῶν της, γράφει τηλεγράφημα πρός τήν Ἐκτελεστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Τσερεποβέτς, ὑποδείχνοντας νά ἐξεταστοῦν τά παράπονά της καί νά τοῦ ἀνακοινωθοῦν τά ἀποτελέσματα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ γιά τά συζητούμενα ζητήματα· γράφει ἐπισημείωση στά δυό σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ἐπικύρωσή τους ἀπό τό ΣΛΕ, ὑπογράφει τό σχέδιο διατάγματος γιά πρόσκληση στήν ἐνεργό στρατιωτική ὑπηρεσία τῶν γιατρῶν καί νοσοκόμων. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης: τό σχέδιο διατάγματος γιά τόν κρατικό ἔλεγχο· τό σχέδιο προσωρινῆς ἀπόφασης γιά τό μισθολόγιο τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ΑΣΛΟ καί ἄλλα ζητήματα.

Μάρτης, 30.

Ὁ Λένιν, ἀφοῦ πῆρε ἀνακοίνωση γιά τή συλλογή δώρων μέ τρόφιμα ἀπό τό «Συμβούλιο προστασίας τῶν λιμοκτονούντων παιδιῶν τῶν κόκκινων πρωτευουσῶν», γράφει τηλεγράφημα πρός τόν πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου Σ. Κορολιόφ καί πρός τήν Ἐκτελεστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Σαράτοφ, τονίζοντας τήν ἀνάγκη νά σταλοῦν τά δῶρα στή Μόσχα καί νά βοηθηθεῖ ἡ δράση τοῦ Συμβουλίου αὐτοῦ.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στή συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ γιά τήν ὑποψηφιότητα τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν στό ἀξίωμα τοῦ προέδρου τῆς ΠΚΕΕ.

Μάρτης, 31. Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στό Κίεβο πρός τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι γιά τήν ὀργάνωση Ἐπιτροπῶν βοήθειας στή Ρωσία πού πεινᾶ καί γιά τήν ἀνάγκη τῆς ὑπαγωγῆς τους στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ τῆς Οὐκρανίας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τόν ἐφοδιασμό μέ σιτηρά τῶν ἐργατῶν τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης· ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ἄμεση ἀποφοίτηση τῶν πεμπτοετῶν φοιτητῶν τῆς ἰατρικῆς καί τήν κλήση τους στό στρατό, γιά τά μέτρα ἀποτροπῆς τῆς διακοπῆς τῆς κίνησης στίς συγκοινωνίες λόγω τῆς ἀναμενόμενης πλημμύρας, γιά τή μεταφορά τῶν πετρελαιοειδῶν ἀπό τά σημεῖα ἐξόρυξης πού βρίσκονται στίς προσωρινά κατεχόμενες ἀπό τόν ἐχθρό περιοχές. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τή χορήγηση στρατιωτικοῦ σιτηρεσίου στούς ἐργάτες τῶν πολεμικῶν ἐργοστασίων τῆς Τούλας· γιά τήν ἐκμηδένιση ἀπό τήν ΠΕΕ τῶν ἀντισοβιετικῶν συνωμοσιῶν· ἡ ἀνακοίνωση γιά τήν κατάσταση στήν Οὐκρανία· γιά τό πολεμικό ἐργοστάσιο τοῦ Ἰζέβσκ καί ἄλλα.

Τέλη τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ 8 λόγους γιά νά ἠχογραφηθοῦν σέ δίσκους γραμμοφώνου.

Ἀπρίλης, 1. Ἀπ' ἀφορμή τίς πληροφορίες πού πάρθηκαν σχετικά μέ τίς προσπάθειες τῶν ἀντεπαναστατῶν νά ἀνατινάξουν τό ὑδραγωγεῖο τῆς Πετρούπολης καί τίς σιδηροδρομικές γέφυρες, ὁ Λένιν στέλνει τηλεφωνογράφημα στήν ΠΕΕ μέ τήν ἐντολή νά πάρει ἐπείγοντα μέτρα γιά τήν κατάπνιξη κάθε ἀπόπειρας ἀνατίναξης καί καταστροφῆς τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καί γιά τήν πάταξη τῆς ἀντισοβιετικῆς προπαγάνδας τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης σχετικά μέ τήν ἐπιχορήγηση τοῦ ΑΣΛΟ γιά τήν ὀργάνωση ἀπό τούς φιλλανδούς ἐργάτες μιᾶς σειρᾶς βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων στά κυβερνεῖα Κοστρομά, Βλαντίμιρ, Πετρούπολης κ.ἄ. ὁ Λένιν κάνει στό σχέδιο μιά προσθήκη. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα σχετικά μέ τήν ἀνεπαρκή ἄφιξη φορτίων σιτηρῶν· σχετικά μέ τόν τρόπο εἴσπραξης τῶν ποσῶν γιά τήν κοινωνική ἀσφάλιση τῶν ἐργαζομένων· γιά τό διορισμό τοῦ καθηγητῆ Γ. Β. Λομονόσοφ γενικοῦ πληρεξουσίου τῆς ἀντιπροσωπείας γιά τίς συγκοινωνίες στήν Ἀμερική καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 2. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο τοῦ Ι Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν ἀγροτῶν πού δουλεύουν στήν ἀγροτική οἰκονομία στή βιομηχανία ζάχαρης, Α. Τ. Σεβαστάνιχιν, γιά τίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου, σημειώνει τά ζητήματα πού προτάθηκαν στό συνέδριο καί σέ συνέχεια γράφει σημειώματα στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν γιά τήν ἀνάγκη ἐξασφάλισης τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἀντιπροσώπων.

Ἀπ' ἀφορμή τήν αἴτηση παραπόνων τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ νομοῦ Πουτίλοφ, τοῦ κυβερνείου Κούρσκ, ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐσωτερικῶν γιά τήν ἀνάγκη νά γίνει ἀναθεώρηση τῶν ἐκλογῶν καί ἐπανεκλογή τοῦ Σοβιέτ Πουτίλοφ.

Ἀπρίλης, 3. Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τό Ἀστραχάν καί τό Τσαρίτσιν γιά τήν ἀνάγκη αὐστηρότατης καταγραφῆς ὅλων τῶν ὑλικῶν πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τήν πετρελαιοβιομηχανία.

Ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση στήν Ἔκτακτη ὁλομέλεια τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, πού ἔγινε μέ τή συμμετοχή τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Σοβιέτ τῶν ἀχτίδων, τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν συνδικάτων. Στή διάρκεια τῆς συζήτησης ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης.

Ὁ Λένιν παίρνει τηλεγράφημα ἀπό τό Ὀρέχοβο-Ζούεβο γιά τήν ἀπειλή ἀπεργίας ἀπ' ἀφορμή τήν ἔλλειψη ψωμιοῦ στήν πόλη, συνεννοεῖται μέ τόν Ν. Π. Μπριουχάνοφ καί μέ τό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν, καί στή συνέχεια γράφει τηλεγράφημα πρός τήν Ἐκτελεστική ἐπιτροπή τοῦ Ὀρέχοβο-Ζούεβο ὅτι ἀποστέλλονται 7 βαγόνια μέ τρόφιμα.

Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή νά ἐπισπευστεῖ ἡ μετάβαση στήν Τούλα τοῦ Φ. Ε. Τζερζίνσκι λόγω τῆς πληροφορίας ὅτι οἱ μενσεβίκοι ἀποπειράθηκαν νά ὀργανώσουν ἀπεργίες στά πολεμικά ἐργοστάσια.

Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή νά ἐπιτραπεῖ στόν πληρεξούσιο τῶν χωρικῶν τῆς Μπουχάνοβκα, τῆς ἐπαρχίας Γκάλκινο, τοῦ νομοῦ Μεντίν, τοῦ κυβερνείου Καλούγκα νά ἔλθει στή Μόσχα γιά νά συνομιλήσει μαζί του.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων στήν πορεία τῆς συνεδρίασης ὁ Λένιν ὑπογράφει τό σχέδιο διατάγματος γιά τή Σοβιετική Ἐργατοαγροτική πολιτοφυλακή, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀνασυγκρότηση τῆς διοίκησης τῆς Κεντρικῆς Ἕνωσης καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, κάνει συντακτικές διορθώσεις στό σχέδιο διατάγματος γιά τόν κρατικό ἔλεγχο. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τά μέτρα πού πάρθη-

καν σχετικά μέ τήν ένίσχυση τῆς μεταφορᾶς φορτίων σιτηρῶν· γιά τή σύνθεση τοῦ Συμβουλίου τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 4. Ὁ Λένιν συνδιαλέγεται ἀπευθείας τηλεφωνικά μέ τόν πρόεδρο τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου Τούλας Γκ. Ν. Καμίνσκι γιά τόν ἐφοδιασμό μέ τρόφιμα τῶν ἐργατῶν τῆς Τούλας.

Ὁ Λένιν στέλνει ραδιογράφημα πρός τόν Μπέλα Κούν μέ περίληψη τῆς διακοίνωσης τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν τῆς ΣΟΣΔΡ στόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας τῆς 4 τοῦ Ἀπρίλη 1919 σχετικά μέ τήν ἀνταλλαγή ρώσων καί γάλλων αἰχμαλώτων πολέμου καί παρακαλεῖ νά τό διαβιβάσει στήν κυβέρνηση τῶν ΕΠΑ μέσω τοῦ ἀμερικανοῦ ἀντιπροσώπου στή Βουδαπέστη.

Ἀπρίλης, 4 ἤ 5. Ὁ Λένιν, ἀφοῦ γνωρίστηκε μέ τά σχέδια τῶν ραδιογραφημάτων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τῆς Ρωσίας πρός τόν Ἐρυθρό Σταυρό τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς καί τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, μέ τά ὁποῖα ζητοῦσε νά ἔρθει σέ διαπραγματεύσεις μέ τήν κυβέρνηση τοῦ Κολτσάκ γιά νά ἐπιτραπεῖ στόν Ἐρυθρό Σταυρό τῆς Ρωσίας ἡ ἀγορά εἰδῶν τροφίμων στή Σιβηρία γιά τίς παροικίες τῶν παιδιῶν πού πεινοῦν, καί μέ τήν ἀγγλική κυβέρνηση γιά τήν ἀγορά στήν περιοχή τοῦ Μπακοῦ πετρελαίου, ἀπαραίτητου γιά τήν μεταφορά τῶν εἰδῶν τροφίμων — ὁ Λένιν συμπληρώνει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας γιά τήν παραχώρηση στόν Ἐρυθρό Σταυρό τῆς Ρωσίας τοῦ δικαιώματος ἀνεξάρτητων ἀγορῶν τροφίμων στίς περιοχές πού προσωρινά κατέχονται ἀπό τόν ἐχθρό.

Ἀπρίλης, 5. Ὁ Λένιν γράφει ἐπισημείωση στό γράμμα τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ πρός τήν Ἐκτελεστική ἐπιτροπή καί τήν Ἐπισιτιστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Σαράτοφ γιά τήν παροχή βοήθειας στό «Συμβούλιο προστασίας τῶν λιμοκτονούντων παιδιῶν τῶν κόκκινων πρωτευουσῶν» καί ἐπισημείωση στή βεβαίωση τοῦ ΣΛΕ, πού δόθηκε στόν πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου Σ. Κορολιόφ γιά τήν ἀνάγκη νά δοθεῖ βοήθεια στή δουλιά τοῦ Συμβουλίου αὐτοῦ.

Ὁ Λένιν κάνει ἐπισημείωση στήν ἐντολή τῶν ἀγροτῶν τοῦ νομοῦ Σκοπίν, τοῦ κυβερνείου Ριαζάν καί γράφει ἀπάντηση στούς ἐργάτες γιά τό παράνομο τῆς ἐπιβολῆς ἔκτακτου φόρου στούς μεσαίους ἀγρότες, καί στή συνέχεια συνδιαλέγεται τηλεφωνικά μέ τόν Α. Ι. Σβιντέρσκι καί τοῦ γράφει σημείωμα μέ τήν παράκληση νά δεχτεῖ τούς ἀντιπροσώπους τῶν ἀγροτῶν τοῦ Σκοπίν καί νά ἱκανοποιήσει τήν παράκλησή τους.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τήν προστασία τῆς μελισσοκομίας, τό σχέδιο

διατάγματος γιά τά μέτρα πιστῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἑνότητας τοῦ ταμείου καί τοῦ κανονισμοῦ τῶν συνεδριάσεων τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς σύνθεσης τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΛΕ γιά τό ζήτημα τοῦ τρόπου εἴσπραξης τῶν ποσῶν γιά τήν κοινωνική ἀσφάλιση τῶν ἐργαζομένων· γιά τήν ἀνισόμερη ποσοστιαία αὔξηση στούς ὑπαλλήλους καί στούς βιομηχανικούς ἐργάτες· τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἐργασία τῶν ἀνηλίκων καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 7. Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τόν Μπέλα Κούν μέ τήν παράκληση νά διαβιβάσει χαιρετιστήριο στή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Βαυαρίας καί νά τόν πληροφορήσει λεπτομερειακά γιά τά γεγονότα στή Βαυαρία.

Ὁ Λένιν, μόλις πῆρε τό τηλεγράφημα ἀπό τό κυβερνεῖο Ταμπόφ γιά τήν καθυστέρηση τῆς ἀποστολῆς σιτηρῶν, ἐξαιτίας τῆς ἔλλειψης σιδηροδρομικῶν βαγονιῶν, δίνει ἐντολή νά μπεῖ τό ζήτημα αὐτό γιά συζήτηση στό Συμβούλιο Ἄμυνας.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν διευθυντή τοῦ οἰκονομικοῦ τμήματος τῆς Δασολογικῆς σχολῆς Σοκόλνικι, πρώην ἐργάτη τῆς Πετρούπολης Φ. Ι. Μπόντροφ, γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση, γιά τή ζωή τοῦ χωριοῦ, καί στή συνέχεια γράφει γράμμα πρός τούς Σ. Π. Σερεντά καί Α. Ντ. Τσιουρούπα γιά τήν ἀνάγκη νά μελετηθεῖ ἐπισταμένα ἡ πρόταση τοῦ Μπόντροφ γιά τή δυνατότητα μεταφορᾶς σιτηρῶν ἀπό τό κυβερνεῖο τῆς Τούλας στή Μόσχα μέ τά κάρα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν περιφρούρηση τῶν σιδηροδρόμων ἀπό δολιοφθορές καί βλάβες, γιά τήν ἀπαγόρευση στούς ἐργάτες καί ὑπαλλήλους τῶν ἐθνικοποιημένων ἀνθρακωρυχείων νά ἐγκαταλείπουν αὐθαίρετα τή δουλιά, γιά τήν πρόσκληση τῶν πρώην ἀξιωματικῶν στόν Κόκκινο Στρατό. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τήν ὀργάνωση τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας στό Νότιο μέτωπο· γιά τά μέτρα πάλης ἐνάντια στή μείωση τῆς παραγωγικότητας τῶν πολεμικῶν ἐργοστασίων τῆς Τούλας· γιά τήν ἁρπαγή ἀτμομηχανῶν ἀπό τή στρατιωτική ὑπηρεσία καί γιά τήν ἐπέμβασή της στό ἔργο τῶν μεταφορῶν· γιά τή γεμάτη αὐταπάρνηση δουλιά τῶν ἐργατῶν πού δουλεύουν στήν ἀνέλκυση τῶν βυθισμένων πορθμείων στό Σαράτοφ· ἔγκριση τῶν καταλόγων τῶν στρατιωτικῶν τμημάτων, τῶν ἐργοστασίων καί φάμπρικων γιά τά ὁποῖα καθορίζεται ἡ χορήγηση σιτηρεσίου τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ· γιά τήν κατάσταση τοῦ πληθυσμοῦ πού μεταφέρθηκε ἀπό τήν Οὐφά καί ἄλλα.

Νωρίτερα ἀπό τίς 8 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο κυβερνητικῶν μέτρων πού ἀποσκοποῦν στό δυνάμωμα τῆς συμμαχίας μέ τή μεσαία ἀγροτιά.

Ἀπρίλης, 8. Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τόν Μπέλα Κούν μέ τήν παράκληση νά τόν ἐνημερώσει λεπτομερειακά γιά τήν ἐπανάσταση στή Βαυαρία καί γιά τό πρόγραμμα τῆς κυβέρνησης τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Βαυαρίας.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τή γεωργική ὑπηρεσία τοῦ νομοῦ Κνιαγκίνινο, τοῦ κυβερνείου Νίζνι Νόβγκοροντ, πού ἀναφέρει ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτη ἡ ἐφαρμογή ἐξαναγκαστικῶν μέτρων γιά τό πέρασμα τῶν ἀγροτῶν στήν κοινή καλλιέργεια τῆς γῆς.

Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή νά μπεῖ γιά συζήτηση στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τό ζήτημα τῆς ἐπισιτιστικῆς κατάστασης στό Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τό στρατιωτικό διοικητή τῆς 6ης στρατιᾶς Ν. Κουζμίν γιά τήν ἀνάγκη νά ἀναπτυχθεῖ παραπέρα ἡ ἐπίθεση καί νά ἐνταθεῖ ἡ ἐπαγρύπνηση κατά τή διεξαγωγή τῶν συνομιλιῶν μέ τήν ἀγγλική στρατιωτική διοίκηση.

Ὁ Λένιν κάνει τροπολογίες καί ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν ἀνάγκη πραγματοποίησης τῆς ἑνότητας τῆς διοίκησης καί τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί τῆς διοίκησης τῶν μεταφορῶν, προτείνει νά ἐπικυρωθεῖ ἡ ἀπόφαση αὐτή σάν ὁδηγία πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΚΚ (μπ) τῆς Οὐκρανίας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ἐλάττωση ἀπό τά τοπικά ὄργανα ἐξουσίας τῶν ποσοτικῶν ὁρίων τροφίμων πού καθορίστηκαν ἀπό τό κέντρο καί γιά τή χορήγηση ποσῶν στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν γιά νά δοθοῦν μέ τή μορφή δανείου στούς σιδηροδρομικούς τῆς Οὐκρανίας. Συζητοῦνται ἐπίσης: τό πρόγραμμα συγκέντρωσης στοιχείων γιά τό βαθμό συμμετοχῆς τοῦ προλεταριακοῦ καί μισοπρολεταριακοῦ πληθυσμοῦ στήν ἄσκηση τῶν συνεταιριστικῶν ἐργασιῶν· ἡ εἰσήγηση γιά τά μέτρα πού σχετίζονται μέ τόν περιορισμό τῶν μεταφορῶν στρατιωτικῶν φορτίων· τό σχέδιο διατάγματος γιά τίς διευκολύνσεις τῶν μεσαίων ἀγροτῶν κατά τήν εἴσπραξη τοῦ ἐφάπαξ ἔκτακτου ἐπαναστατικοῦ φόρου καί ἄλλα ζητήματα.

Ἀπρίλης, 9. Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγραφική ἐγκύκλιο πρός ὅλες τίς γεωργικές ὑπηρεσίες κυβερνείων καί πρός ὅλες τίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές κυβερνείων, πού ἀναφέρει ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτη ἡ ἐφαρμογή ἐξαναγκαστικῶν μέτρων ἀπέναντι

στούς ἀγρότες κατά τήν ὀργάνωση κομμούνων καί ἄλλων κολλεκτιβίστικων ὀργανώσεων.

Ὁ Λένιν κάνει ὑπόδειξη στόν Ε. Μ. Σκλιάνσκι ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά σταλεῖ κρυπτογραφικό τηλεγράφημα γιά τήν ἐπείγουσα μετακίνηση τῶν πλοίων τοῦ Βόλγα, πού βρίσκονται στόν ὅρμο Σπάσσκ, λόγω τοῦ κινδύνου προώθησης τοῦ Κολτσάκ πρός τό Σπάσσκ.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τήν Ἐκτελεστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Καζάν, μέ τό ὁποῖο δίνει ἐντολή νά ἐξεταστοῦν ἀμέσως τά παράπονα πού ἔφτασαν ἀπό τό Γιάντριν, γιά τήν κράτηση τῶν προφυλακισμένων χωρίς ἀνάκριση.

Ὁ Λένιν δέχεται τούς ἀντιπροσώπους τῶν κυβερνείων Ὀλόνετς καί Τβέρ πού ἦλθαν στή Μόσχα.

Ἀπρίλης, 10. Ὁ Λένιν ἀναθέτει στή γραμματέα τοῦ ΣΛΕ Λ. Α. Φωτίεβα νά ἀνακοινώσει στή διοίκηση τοῦ Βιοτεχνικοῦ συνεταιρισμοῦ Πάβλοβο-ποσάτσκι ὅτι τό ΑΣΛΟ δέν σκοπεύει νά ἐθνικοποιήσει τά βιοτεχνικά ἐργαστήρια.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, τονίζοντας τήν ἀνάγκη τῆς ἐπιστράτευσης ὅλων τῶν δυνάμεων γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Στήν πορεία τῆς συνεδρίασης ὁ Λένιν ὑπογράφει τά σχέδια διαταγμάτων γιά τήν πρόσκληση στόν Κόκκινο Στρατό τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν πού γεννήθηκαν στά 1886-1890· γιά τά μέτρα πάλης ἐνάντια στίς ἐπιδημίες· γιά τόν ὑποχρεωτικό ἐμβολιασμό κατά τῆς εὐλογιᾶς· γιά τή συγχώνευση τῶν Ταμιευτηρίων μέ τή Λαϊκή τράπεζα· τήν ἀπόφαση γιά τήν ποτάμια μεταφορά τῆς ξυλείας τό 1919. Συζητεῖται ἐπίσης τό ζήτημα τῆς μεταφορᾶς φορτίων τροφίμων καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 11. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα μέ τό ὁποῖο ζητᾶ νά ἐπιτραπεῖ ἡ μεταφορά ἐφτά πουτιῶν τροφίμων γιά τόν παλιό ἐπαναστάτη Π. Α. Κροπότκιν.

Ὁ Λένιν γράφει τίς «Θέσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τήν κατάσταση στό Ἀνατολικό μέτωπο».

Ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση στήν ὁλομέλεια τοῦ Πανρωσικοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων, στή διάρκεια τῆς συζήτησης ἀπαντᾶ στό ἐρώτημα γιά τήν ἀπεργία τῆς Τούλας, καί σέ συνέχεια ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο. Μιλώντας γιά τόν τρόπο διεξαγωγῆς τῆς συνέλευσης ὁ Λένιν δήλωσε: «Κάθε πρόταση πρέπει νά μπαίνει σέ ψηφοφορία. Τώρα ἔγιναν τρεῖς προτάσεις... Κάθε πρόταση πού γίνεται, τό προεδρεῖο εἶναι ὑποχρεωμένο νά τή βάζει σέ ψηφοφο-

ρία». Ἡ ὁλομέλεια ψηφίζει τίς «Θέσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τήν κατάσταση στό Ἀνατολικό μέτωπο», πού πρότεινε ὁ Λένιν.

Ἀπρίλης, 12. Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή νά μπεῖ γιά συζήτηση στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τό ζήτημα τῆς διανομῆς τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων πού παρήγαγε τό ἐργοστάσιο τοῦ Μπριάνσκ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, παίρνει τό λόγο πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Στήν πορεία τῆς συνεδρίασης ὁ Λένιν κάνει προσθήκη καί ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ σχετικά μέ τά ἔκτακτα μέτρα γιά τήν αὔξηση τῆς μεταφορᾶς σιτηρῶν καί γιά τίς προοπτικές ἐκπλήρωσης τῶν πλάνων εἰδῶν διατροφῆς. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα, γιά τήν πληρωμή τῶν ἐργατῶν τῶν ὑφαντουργείων μέ ὑφάσματα· γιά τή διενέργεια στή Δημοκρατία βιομηχανικῆς ἀπογραφῆς· γιά τήν κατάσταση στό Ντονμπάς καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν, ἀφοῦ πῆρε τό σημείωμα τοῦ Π. Α. Κράσικοφ μέ τήν πληροφορία τῆς ἀποκάλυψης τῶν ἁγίων λειψάνων στό μοναστήρι Τριάδα-Σεργκίεβσκαγια καί τῆς κινηματογράφησής της, γράφει: «Πρέπει *νά γίνει παρακολούθηση καί ἔλεγχος*, ὥστε τό γρηγορότερο ἡ ταινία αὐτή νά προβληθεῖ σέ ὅλη τή Μόσχα».

Ἀπρίλης, 13. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· ἀνακοινώνει τίς θέσεις τοῦ Ε. Μ. Σκλιάνσκι γιά τή διενέργεια ἐπιστράτευσης καί κάνει εἰσήγηση γιά τά καθήκοντα τῆς κομματικῆς δουλιᾶς σχετικά μέ τήν ἐπιστράτευση, μιλᾶ πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Α. Ντ. Τσιουρούπα γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση στή χώρα καί πάνω στά ἄλλα ζητήματα· Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς σύγκλησης συνεδρίου τῶν Σοβιέτ· γιά τήν καλυτέρευση τῆς θέσης τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας· γιά τήν ἀνταλλαγή αἰχμαλώτων μέ τούς ἄγγλους στό Βόρειο μέτωπο· γιά τήν κρίση χαρτιοῦ καί γιά τήν ἔκδοση ἐφημερίδων καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν διευθυντή τοῦ Ἐκδοτικοῦ τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης Ι. Ι. Ἰόνοφ μέ τήν παράκληση νά διαβιβαστοῦν οἱ 15 χιλ. ρούβλια πού πῆρε ὁ Λένιν γιά τήν ἔκδοση τῆς μπροσούρας «Ἐπιτυχίες καί δυσκολίες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας», στό ταμεῖο τοῦ Ἐκδοτικοῦ.

Ὁ Λένιν γράφει τόν πρόλογο στήν μπροσούρα τοῦ Ἀνρί Γκιλμπό «Ὁ σοσιαλισμός καί ὁ συνδικαλισμός στή Γαλλία στήν περίοδο τοῦ πολέμου».

Ἀπρίλης, 14. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Μ. Ι. Καλίνιν μέ τήν

παράκληση νά βοηθήσει τούς ἀγρότες τοῦ χωριοῦ Καρτασίχα, τοῦ νομοῦ Κνιαγκίνινο, τοῦ κυβερνείου Νίζνι Νόβγκοροντ, πού παρακαλοῦσαν νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τό συμπληρωτικό παρακράτημα λόγω τῆς πολύ δύσκολης οἰκονομικῆς τους κατάστασης.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγραφική διαταγή πρός τόν διευθυντή ἐπιμελητείας τῆς 10ης στρατιᾶς γιά τή χορήγηση σιταριοῦ στούς φτωχούς ἀγρότες τῆς ἐπαρχίας Σιρόκιν, τοῦ νομοῦ Νικολάγεφ, τοῦ κυβερνείου Ἀστραχάν, γιά τό σπάρσιμο τῶν χωραφιῶν τους.

Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Τά καθήκοντα τῆς ΙΙΙ Διεθνοῦς».

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας. Τήν ἡμερήσια διάταξη ὁ Λένιν τή συμπληρώνει μέ τό ζήτημα τῆς χορήγησης στίς Σοβιετικές ὀργανώσεις τοῦ Τουρκεστάν πολεμικοῦ ὑλικοῦ γιά τό στρατό τῆς ἀκρινῆς αὐτῆς περιοχῆς καί μέ ἄλλα ζητήματα, ὑπογράφει τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν πρόσκληση στήν ἐνεργό στρατιωτική ὑπηρεσία τῶν γιατρῶν-γυναικῶν, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή στρατικοποίηση τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῆς οἰκοδόμησης τῶν ἠλεκτροσταθμῶν Σατούρα καί Κασίρα. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ἑξῆς ζητήματα: τά μέτρα πού πάρθηκαν γιά τήν καλυτέρευση τῆς ὑγειονομικῆς κατάστασης στό Νότιο μέτωπο· ἡ ἐπισκευή τῶν ἀτμομηχανῶν· ἡ ἔκδοση διαταγῆς πρός τή στρατιωτική ἐπιμελητεία τοῦ Βόλγα καί τῶν Οὐραλίων νά ἱκανοποιοῦν τίς ἀνάγκες τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου, χωρίς νά περιμένουν ἔγκριση ἀπό τό κέντρο· ἡ ἀποστολή στρατιωτικῶν τμημάτων γιά τή φόρτωση καυσόξυλων· οἱ μπότες γιά τήν 7η στρατιά καί τά συγκροτούμενα στήν Πετρούπολη τμήματα καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 15. Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τόν πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι γιά τήν προστασία τῶν λουτροπόλεων στό Νότο τῆς Ρωσίας.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στήν πανηγυρική συνεδρίαση τῆς πρώτης σοβιετικῆς σχολῆς διοικητῶν βαρέος πυροβολικοῦ, ἡ ὁποία ἦταν ἀφιερωμένη στήν ἀπονομή στίς σχολές τῆς σημαίας τῆς ἀχτιδικῆς ἐπιτροπῆς Ρογκόζ τοῦ ΚΚΡ (μπ), σέ συνέχεια συνομιλεῖ καί φωτογραφίζεται μέ τούς μαθητές τῆς σχολῆς.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τήν Ε. Ντ. Στάσοβα πού ἀναφέρει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά λυθεῖ στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τό ζήτημα τῆς ἀποστολῆς γιά δουλιά στήν περιοχή τοῦ Ντόν κομματικῶν καί διοικητικῶν στελεχῶν, καθώς ἐπίσης καί εἰδικῶν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τοῦ Τουρκεστάν γιά τά καθήκοντα τῆς δουλιᾶς στό Τουρκεστάν καί τούς προτείνει νά φύγουν ἐπειγόντως στίς περιοχές τους.

Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ τρίτη Διεθνής καί ἡ θέση της στήν ἱστορία» γιά τό πρῶτο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής».

Ἀπρίλης, 16. Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή στόν Φ. Ε. Τζερζίνσκι νά ἀπελευθερώσει μέ ἐγγύηση μιά ὁμάδα μηχανικῶν-μελῶν τῆς διοίκησης τῶν σιδηροδρόμων τῆς Κινεζοανατολικῆς γραμμῆς πού εἶχαν συλληφθεῖ ἀπό τήν ΕΕ τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή νά διευκρινίσει ὁ Α. Ι. Σεροντά τό ζήτημα τῶν ἀποθεμάτων σπόρου γιά τό νομό Σαμάρας ἀπ' ἀφορμή τό τηλεγράφημα τῆς Νομαρχιακῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στό διοικητή τῆς 6ης στρατιᾶς Ὀρέχοφ νά ἐπιτραπεῖ τό πέρασμα στίς θέσεις τοῦ ἀντιπάλου αἰχμαλώτων ἐφοδιασμένων μέ προπαγανδιστικό ὑλικό.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τήν Ἐκτελεστική ἐπιτροπή τοῦ νομοῦ Τούλας μέ τήν ἀπαίτηση νά τοῦ στείλουν ἐπειγόντως στοιχεῖα γιά τή σύνθεση καί τίς αἰτίες τῆς διάλυσης τοῦ νομαρχιακοῦ ἀγροτικοῦ συνεδρίου τοῦ σχετικοῦ μέ τήν ὀργάνωση τῆς σπορᾶς.

Ὁ Λένιν ἀπευθύνει γράμμα πρός τήν Α. Ε. Ἰτσαλκόφ τοῦ ΚΚΡ (μπ), τοῦ νομοῦ Κνιαγκίνινο, τοῦ κυβερνείου Νίζνι Νόβγκοροντ μέ τήν παράκληση νά τοῦ δόσουν λεπτομερειακά στοιχεῖα σχετικά μέ τήν ἀπόφαση τοῦ νομαρχιακοῦ συνεδρίου τῶν κομμουνιστῶν γιά τήν κοινή καλλιέργεια τῆς γῆς.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), στήν πορεία τῆς συνεδρίασης γράφει κατάλογο τῶν ζητημάτων πού συζητήθηκαν: γιά τήν ἀπόφαση τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 12 τοῦ Ἀπρίλη σχετικά μέ τήν καλυτέρευση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν, γιά τή διένεξη στό συμβούλιο τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας πάνω στό ζήτημα ἄν θά ἐπιτραπεῖ ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν στά σχολεῖα σέ ἔξω ἀπό τά μαθήματα χρόνο, τό ἐρώτημα τοῦ Χ. Γκ. Ρακόβσκι γιά τίς συνομιλίες μέ τούς ἀριστερούς ἀνεξάρτητους σοσιαλδημοκράτες τῆς Οὐκρανίας, τό σχέδιο ὁδηγιῶν τῆς ΚΕ γιά τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς Οὐκρανίας, γιά τήν περιοδεία τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν στίς ἐπαρχίες καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στή συνδιάσκεψη τῶν σιδηροδρομικῶν τοῦ κόμβου τῆς Μόσχας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Κατά τή συζήτηση τῆς ἔκθεσης τοῦ Λ. Μπ. Κάμενεφ γιά τή μεταφορά τῶν φορτίων τροφίμων, ὁ Λένιν γράφει προσχέδιο προτάσεων πού ἀποτέλεσαν τή βάση τῆς ἀπόφασης πού ψηφίστηκε. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ καί τῆς κατάστασης τῆς παραγωγῆς τροχοφόρων μεταφορικῶν μέσων· γιά τούς τρόπους ἐξασφάλισης τῆς μεταφορᾶς εἰδῶν τροφίμων γιά τούς ἐργάτες τυρφωρυχείων· γιά τή διενέργεια τῆς ἐπιχείρησης κατάκτησης τῶν πετρελαίων τοῦ Γκούριεφ· τά παράπονα τοῦ ἐργοστασίου Ἰζόρα γιά τήν ἀνεπάρκεια καυσίμων· γιά τήν ἀποστολή 20 ἐφαρμοστῶν στό ἐργοστάσιο πετρελαιοαεριοειδῶν· γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση στό Σερπούχοβ καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 17. Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ χαιρετιστήριο λόγο στό Ι Πανρωσικό συνέδριο τῶν κομμουνιστῶν-σπουδαστῶν.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στή συνδιάσκεψη τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν συνδικάτων τῆς Μόσχας.

Ὁ Λένιν γράφει τόν ἐπίλογο γιά τήν μπροσούρα «Ἐπιτυχίες καί δυσκολίες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας».

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, κάνει εἰσήγηση γιά τή βοήθεια στούς βιοτέχνες, μιλᾶ πάνω στά ἄλλα ζητήματα πού συζητοῦνται, ἐκλέγεται μέλος τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐκπόνηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης σχετικά μέ τά δέματα τροφίμων. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τήν ὀργάνωση τῶν βιβλιοθηκῶν· τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν παροχή δικαιώματος χορήγησης ξυλείας στόν ἐργαζόμενο πληθυσμό· γιά τήν Ἔκτακτη ἐπιτροπή ἐπί τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ· γιά τή μεταφορά τῶν σοβιετικῶν ἱδρυμάτων καί τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐργατῶν ἀπό τό Ἀνατολικό μέτωπο· τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν κοινωνική ἀσφάλιση τῶν ἀναπήρων πολέμου καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 18. Ὁ Λένιν γνωρίζεται μέ τήν ἔκθεση τοῦ ἀρχιστράτηγου Ι. Ι. Βατσέτις γιά τήν κατάσταση στά μέτωπα.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα: γιά τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου· γιά τή διοίκηση τῆς Νότιας ὁμάδας τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου· γιά τήν ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ πολιτική δουλιά στήν 3η μεραρχία πεζικοῦ καί στή 2η μεραρχία ἱππικοῦ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα (σέ ἀπάντηση στήν ἀνακοίνωση τοῦ Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ γιά τή θερμή ἀπήχηση πού εἶχε στούς ἐργάτες τό διάταγμα γιά τήν ἐπιστράτευση στόν Κόκκινο Στρατό) μέ τήν ἐντολή νά ἐπιταχυνθεῖ, λόγω τῆς κατάστασης στά μέτωπα ἡ ἀποστολή τῶν ἐπιστρατευμένων καί νά χρησιμοποιηθεῖ στή δουλιά αὐτή ὁ εὑρισκόμενος στήν Πετρούπολη Μ. Ι. Καλίνιν.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι, τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Στρατιωτικῶν Ν. Ι. Ποντβόισκι καί τόν διοικητή τοῦ μετώπου Β. Α. Ἀντόνοφ-Ὀβσέγενκο γιά τήν ἀνάγκη νά συγκεντρωθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς Οὐκρανικῆς στρατιᾶς πρός τήν κατεύθυνση τοῦ Ντονιέτς καί τῆς Μπουκοβίνας καί γιά τήν ἀποστολή στό Ἀνατολικό μέτωπο ἀλόγων.

Ὁ Λένιν σέ τηλεγράφημα πρός τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι γράφει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά καταληφθεῖ τό Ροστόβ καί νά γίνει ρῆγμα μέσω τῆς Μπουκοβίνας πρός τή Σοβιετική Οὐγγαρία, καθώς ἐπίσης καί γιά τίς συνομιλίες μέ τούς ἐσέρους τῆς Οὐκρανίας σχετικά μέ τή συμμετοχή τους στή σοβιετική κυβέρνηση τῆς Οὐκρανίας.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Φ. Ε. Τζερζίνσκι γιά τήν ἀνάγκη νά γίνει ἐπισταμένη ἔρευνα τῶν αἰτιῶν τῆς σύλληψης τῶν ἀγροτῶν τοῦ Τσερνίγκοφ, Ν. Ντ. Γκορέλοφ καί Π. Ι. Νόβικοφ, πού εἶχαν γίνει δεκτοί ἀπό τόν Λένιν.

Ἀπρίλης, 19. Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τήν Ἐκτελεστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Καλούγκα μέ τήν ἐντολή νά ἐρευνηθοῦν οἱ αἰτίες τῆς κατάσχεσης τῆς περιουσίας τῶν γονέων τοῦ δημοδιδασκάλου Μπουρίκιν στό Σπάς-Ντέμενσκ.

Ὁ Λένιν γράφει ἐπισημείωση: «Πρός τόν Σερεντά *ἐπεῖγον»* στό τηλεγράφημα τῆς Ε. Μπ. Μπός ἀπό τό Γκόμελ γιά τήν ἀνάγκη νά ἐπιτραπεῖ στούς ἀγρότες ἡ ἐλεύθερη μεταφορά σπόρου γιά τήν ἀνοιξιάτικη σπορά.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στή Στρατιωτική Ἀκαδημία τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ κατά τήν ἀποφοίτηση πρίν τήν προθεσμία των κόκκινων διοικητῶν, συνομιλεῖ μέ τούς σπουδαστές τῆς Ἀκαδημίας.

Ἀπρίλης, 20. Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τό μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τοῦ Νότιου μετώπου Γκ. Γ. Σοκόλνικοφ μέ τήν πρόταση νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἐπιχειρήσεων γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ Ντονμπάς καί τοῦ Ροστόβ καί γιά τήν καταστολή τῆς στάσης τῶν λευκοκοζάκων στά μετόπισθεν τοῦ Νότιου μετώπου.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στούς Χ. Γκ. Ρακόβσκι, Ν. Ι. Ποντβόισκι καί Β. Α. Ἀντόνοφ-Ὀβσέγενκο γιά τήν ἀνάγκη ἔκτακτης ἀποστολῆς στό Ἀνατολικό μέτωπο φορτηγῶν αὐτοκινήτων καί μερικῶν πυροβολαρχιῶν.

Σέ ἀπάντηση στό τηλεγράφημα τῆς γενικῆς συνέλευσης τῶν μελῶν τοῦ καταναλωτικοῦ συλλόγου τοῦ Ταμπόφ ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν Ἐκτελεστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Ταμπόφ, ἐπεξηγώντας τό διάταγμα τοῦ ΣΛΕ γιά τίς καταναλωτικές κομμοῦνες.

Ἀπρίλης, 21. Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στό Σέρπουχοφ πρός τόν ἀρχιστράτηγο Ι. Ι. Βατσέτις καί πρός τό μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας Σ. Ι. Ἀράλοφ γιά τούς βασικούς σκοπούς τῶν ἐπιχειρήσεων πού στέκουν μπροστά στή στρατιά τῆς Οὐκρανίας: ἡ γρηγορότερη ἀπελευθέρωση τοῦ Ντονμπάς καί ἡ ἀποκατάσταση σύνδεσης μέ τή Σοβιετική Οὐγγαρία μέσω τῆς Γαλικίας καί τῆς Μπουκοβίνας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· κάνει στή συνεδρίαση αὐτή εἰσήγηση «Γιά τό δυνάμωμα τῆς δουλιᾶς στόν τομέα τῆς στρατιωτικῆς ἄμυνας» καί γράφει τό προσχέδιο τοῦ τελικοῦ μέρους τῆς ἀπόφασης γιά τό ζήτημα αὐτό. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τήν ἀποστολή γιατρῶν ἀπό τό Σαράτοφ στό μέτωπο· γιά τή μεταφορά εἰδῶν διατροφῆς γιά τούς ἐργάτες τῶν τυρφωρυχείων· γιά τήν ἐξασφάλιση μέ εἴδη διατροφῆς τῶν ὑπαλλήλων τῶν σιδηροδρόμων Μούρμανσκ, Πέρμ καί τοῦ Βορᾶ· γιά τό πλεόνασμα ἀλατιοῦ πού βρίσκεται στή διάθεση τῆς στρατιᾶς τοῦ Νότιου μετώπου· ἡ παράκληση τοῦ φρουρίου τῆς Κρονστάνδης νά ἐπιτραπεῖ ἡ μεταφορά ἀπό τό Βορόνεζ τῆς πατάτας πού ἔχει συγκεντρωθεῖ· γιά τήν ὑπονόμευση μιᾶς σειρᾶς ἐγκαταστάσεων στήν Πετρούπολη· γιά τά καύσιμα καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 22. Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας γιά τή μελέτη τῆς κατάστασης τῆς καταγραφῆς τῆς περιουσίας τοῦ στρατοῦ.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν διοικητή τοῦ Οὐκρανικοῦ μετώπου Β. Α. Ἀντόνοφ-Ὀβσέγενκο γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ Ντονμπάς καί γιά τή συγκρότηση νέων τμημάτων μέ σκοπό τήν κατάληψη τοῦ Ροστόβ καί τοῦ Ταγκανρόγκ.

Ὁ Λένιν γνωρίζεται μέ τήν ἔκθεση τοῦ Α. Β. Βίντερ, πού τοῦ ὑποβλήθηκε μέ παράκλησή του, γιά τήν οἰκοδόμηση τῶν ἠλεκτρικῶν σταθμῶν Βόλχοβ, Σβίρ, Κασίρα καί Σατούρα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν

Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Στήν πορεία τῆς συζήτησης ὁ Λένιν κάνει τροπολογίες στό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τήν ἀποφυλάκιση τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν πού πῆραν μέρος στίς ἀντισοβιετικές ἐκδηλώσεις λόγω χαμηλῆς συνειδητότητας· τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἀναθέτει στόν Λένιν νά θεωρήσει τό σχέδιο αὐτό, νά τό ὑπογράψει καί νά τό διαβιβάσει γιά ἐπικύρωση στήν ΠΚΕΕ. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: τό σχέδιο ἀπόφασης γιά βοήθεια στούς βιοτέχνες· γιά τά μισθολόγια· γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν συνταξιούχων· σχέδιο διατάγματος γιά τά ἀρχεῖα· ἡ ἐπιχορήγηση γιά τήν κατασκευή τοῦ ὑδραγωγοῦ στό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 23. Ὁ Λένιν συντάσσει τό κείμενο κρυπτογραφικοῦ ραδιοτηλεγραφήματος πρός τόν Μπέλα Κούν γιά τήν τακτική τῶν αὐστριακῶν καί βαυαρῶν κομμουνιστῶν, γιά νά τό μεταδόσει στούς καθοδηγητές τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Αὐστρίας καί τῆς Βαυαρίας.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού συζητεῖ τά ζητήματα σχετικά μέ τήν ἐπιστράτευση καί τά καθήκοντα τῆς διαφωτιστικῆς-πολιτικῆς δουλιᾶς, γιά τίς ὁδηγίες στή στρατιωτική διοίκηση καί στήν ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Οὐκρανίας γιά τή δημιουργία αὐτόνομης Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Κριμαίας.

Ἀπρίλης, 24. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Ε. Μ. Σκλιάνσκι μέ τήν ἐντολή νά ἑτοιμάσει ἀμέσως τό σχέδιο ὁδηγιῶν τῆς ΚΕ γιά τή στρατιωτική ἑνότητα τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν καί τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἐπιστράτευση τῶν διοικητικῶν στελεχῶν τῆς Γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τόν διοικητή καί τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Δυτικοῦ μετώπου μέ τήν ἐντολή νά ἐπιταχυνθεῖ στόν ἀνώτατο βαθμό ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἐπιχειρήσεων γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Βίλνας.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς 9ης στρατιᾶς καί πρός τή Σοβιετική κυβέρνηση τῆς Οὐκρανίας γιά τήν ἀνάγκη τῆς καταστολῆς στό συντομότερο χρονικό διάστημα τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἐξέγερσης τῶν κοζάκων στά νῶτα τοῦ Νότιου μετώπου.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στό Ἀστραχάν πρός τόν Κ. Α. Μεχονόσιν μέ τήν πρόταση νά ἐπεξεργαστεῖ τό σχέδιο κατάληψης τοῦ Πετρόβσκ, τῶν ἐκβολῶν τοῦ Οὐράλη καί

τοῦ Γκούριεφ, γιά τή μεταφορά πετρελαίου στή Σοβιετική Ρωσία.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Ντ. Ι. Κούρσκι μέ τήν παράκληση νά διατάξει νά γίνουν ἀνακρίσεις γιά τήν ὑπόθεση τοῦ λαϊκοῦ δικαστῆ τῆς Βιάτκα Β. Κ. Κλουτσαριόφ, πού πιάστηκε μέ βάση ψεύτικες καταγγελίες.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, συμπληρώνει τήν ἡμερήσια διάταξη, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται, ὑπογράφει τά σχέδια διαταγμάτων γιά τήν ὀργάνωση τῆς μετοίκησης στά παραγωγικά κυβερνεῖα καί στήν περιοχή τοῦ Ντόν, γιά τά μέτρα βοήθειας στή βιοτεχνία καί γιά τίς διευκολύνσεις καί τά μέτρα εἴσπραξης τοῦ φόρου σέ εἶδος. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τήν ὀργάνωση τῶν βιβλιοθηκῶν· τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἀπαγόρευση τῆς ἔκδοσης διαβατηρίων γιά τό ἐξωτερικό ἀπό τά τοπικά Σοβιέτ καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 25. Ὁ Λένιν ὑποβάλλει γιά συζήτηση στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τήν πρόταση τοῦ Ε. Μ. Σκλιάνσκι γιά τήν ἀνάγκη ὀργάνωσης μαζικῆς πολιτικῆς καμπάνιας, ἀπ' ἀφορμή τήν κήρυξη ἔκτακτης ἐπιστράτευσης.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στό διοικητή τοῦ Οὐκρανικοῦ μετώπου Β. Α. Ἀντόνοφ-Ὀβσέγενκο ὅτι δέν εἶναι δεκτό τό σχέδιο διαχωρισμοῦ τοῦ Νότιου καί τοῦ Οὐκρανικοῦ μετώπου, πού πρότεινε, καί ὅτι πρέπει νά γίνει ἀμέσως μετακίνηση οὐκρανικῶν στρατευμάτων πρός τήν κατεύθυνση τοῦ Ταγκαρόνγκ.

Ὁ Λένιν, ἀφοῦ γνωρίστηκε μέ τήν ἀπόφαση τῆς ὀργάνωσης τῶν οὐκρανῶν ἐσέρων τοῦ Αἰκατερινοσλάβ, γράφει σημείωμα πρός τή Συντακτική Ἐπιτροπή τῆς «Πράβντα» στόν Ν. Ι. Μπουχάριν καί τηλεγράφημα πρός τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι γιά τήν ἀνάγκη νά ξεσκεπαστοῦν στόν Τύπο οἱ οὐκρανοί ἐσέροι σάν ἀντίπαλοι τῆς ἕνωσης τῆς Οὐκρανίας μέ τή Σοβιετική Ρωσία καί σάν ὑπερασπιστές τῶν κουλάκων.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· ὑπογράφει τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν κήρυξη ἐπιστράτευσης τῆς φτωχῆς καί μεσαίας ἀγροτιᾶς στά ἐφεδρικά τμήματα, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά νά πάρουν οἱ στρατιωτικές ἐπιτροπές κυβερνείων ὅλα τά εἴδη στρατιωτικοῦ ἐφοδιασμοῦ ἀπ' ὅλες τίς ἀποθῆκες τῆς ΣΟΣΔΡ. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τήν ἔγκριση τῆς ἐπιτροπῆς ἔρευνας τῶν ἀποθεμάτων καυσίμων τῶν ὑπηρεσιῶν Ναυτικοῦ· γιά τό διορισμό ἀνακριτικῆς ἐπιτροπῆς σχετικά μέ τίς αἰτίες παράδοσης τῆς Βίλνας καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 26. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ

Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· κάνει ἀνακοίνωση γιά τήν κατάσταση στό μέτωπο τῆς Πετρούπολης. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τήν ἀνατίναξη ἀπό τούς λευκοφρουρίτες τῶν γεφυρῶν ἀνατολικά τοῦ Μίνσκ· γιά τή στάση ἀπέναντι στήν ὁμάδα τῶν διεθνιστῶν καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Ε. Μ. Σκλιάνσκι καί τηλεγράφημα πρός τόν Σ. Ι. Γκοῦσεφ τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου γιά τήν ἀνάγκη λήψης ἔκτακτων μέτρων γιά νά ἀποτραπεῖ ἡ κατάληψη τῆς Τσίστοπολ ἀπό τόν Κολτσάκ.

Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Δικαιοσύνης νά ἐξεταστοῦν ἐπισταμένα τά στοιχεῖα πού συγκεντρώθηκαν γιά ὑπερβάσεις στό συμβούλιο τῶν λαϊκῶν δικαστῶν τοῦ κυβερνείου Καλούγκα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται, ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή μείωση τοῦ ἀριθμοῦ ἀντιτύπων καί τή διακοπή τῆς ἔκδοσης ὁρισμένων ἐφημερίδων, λόγω τῆς ἀνεπάρκειας χαρτιοῦ, τό τηλεγράφημα πρός ὅλες τίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές, τά Συμβούλια λαϊκῆς οἰκονομίας καί τά Ἐπαναστατικά. Στρατιωτικά συμβούλια τῶν πόλεων, τῆς περιοχῆς τοῦ Βόλγα, γιά τήν ἀπαγόρευση τῆς κατανάλωσης καί τῆς χορήγησης ὑγρῶν καυσίμων χωρίς τήν ἄδεια τῆς Γενικῆς ἐπιτροπῆς πετρελαίου. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: τό σχέδιο διατάγματος γιά τόν προϋπολογισμό τοῦ ἑξάμηνου Γενάρης-Ἰούνης τοῦ 1919· τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή γεωργική ἀπογραφή καί ἄλλα.

Τέλη τοῦ Ἀπρίλη, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 27.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τό γερμανό κομμουνιστή Α. Κουρέλλα, καθοδηγητή τῆς ὀργάνωσης κομμουνιστικῆς νεολαίας τοῦ Μονάχου, γιά τήν κατάσταση στή Βαυαρία.

Ἀπρίλης, 27.

Ὁ Λένιν γράφει χαιρετιστήριο πρός τή Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Βαυαρίας.

Ἀπρίλης, 28.

Ὁ Λένιν δέχεται τόν ἀγρότη Ι. Α. Τσεκουνόφ, ἀπό τό χωριό Φομίνκι, τοῦ νομοῦ Γκοροχοβέτς, τοῦ κυβερνείου Βλαντίμιρ, καί συνομιλεῖ μαζί του γιά τήν κατάσταση στό χωριό.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα: γιά τήν ἀναδιοργάνωση τοῦ Πανρωσικοῦ Γενικοῦ ἐπιτελείου καί τῶν ἄλλων ὀργανισμῶν τοῦ Ἐπιτροπάτου Στρατιωτικῶν· γιά τό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ τῆς Οὐκρανίας· γιά τήν κυβέρνηση τῆς αὐτόνομης Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Κριμαίας· γιά τή σύνθεση τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τῆς 6ης στρατιᾶς· γιά

τό τιράζ τῶν ἐφημερίδων τῆς Πετρούπολης· γιά τήν περιοδεία τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν στό κυβερνεῖο Σαράτοφ κ.ἄ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τό πάρσιμο ἀπό τίς ἀποθῆκες τῶν εἰδῶν στρατιωτικοῦ ἐφοδιασμοῦ, γιά τά δρομολόγια τῶν στρατιωτικῶν ἁμαξοστοιχιῶν πού κατευθύνονται στόν ἐνεργό στρατό, γιά τήν αὔξηση τοῦ σιτηρεσίου τοῦ κόκκινου στρατιώτη τήν ἡμέρα τῆς Πρωτομαγιᾶς, γιά τήν ἄρση τῆς ἐπίταξης ἀπό τή στρατιωτική ὑπηρεσία τῶν καμηλῶν καί ἀλόγων πού χρειάζονται γιά τίς ἁλυκές τοῦ Μπασκουντσάκ. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τή συγκρότηση τμημάτων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί ἐφεδρικῶν ταγμάτων λόγω τῆς ἔκτακτης ἐπιστράτευσης γιά τό Ἀνατολικό μέτωπο· γιά τά ἔκτακτα μέτρα σχετικά μέ τήν οἰκονομία καυσίμων· γιά τήν ἐπιστράτευση τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῶν ἐργοστασίων Σόρμοβο, Κολόμνα, Κουλεμπάκι καί Βίξα· γιά τή χρησιμοποίηση τοῦ πληθυσμοῦ σέ ὑποχρεωτική ἐργασία φόρτωσης καυσοξύλων καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 29. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) ὅπου συζητοῦνται: ὁ τρόπος διενέργειας τῆς γενικῆς ἐπιστράτευσης καί κλήσης ἐθελοντῶν καί τό σχέδιο τῆς ἐγκυκλίου τῆς ΚΕ· τά ζητήματα γιά τήν ἀνάγκη αὐστηρῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἑνότητας τῆς στρατιωτικῆς διοίκησης τοῦ στρατοῦ τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν· σχετικά μέ τή δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν καλυτέρευση τῆς στέγασης τῶν ἐργατῶν· γιά τήν ἐπικύρωση τοῦ διορισμοῦ τῆς διοίκησης τοῦ Κεντρικοῦ τμήματος τοῦ ἐργατικοῦ συνεταιρισμοῦ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τόν τρόπο ἔρευνας στίς ἀποθῆκες τῆς Μόσχας καί τῶν προαστίων ἀπό ἀντιπροσώπους τῆς Γενικῆς διεύθυνσης ἐφοδιασμοῦ, γιά τήν κήρυξη τοῦ ἐργοστασίου σιδηροδρόμων τῆς Μόσχας καί τοῦ ἐργοστασίου ἐπισκευῆς ἀτμομηχανῶν τοῦ Ποντόλσκ σάν ἐργοστασίων ἐξαιρετικῆς κρατικῆς σπουδαιότητας, γιά τήν πρόσκληση στό στρατό τῶν πρώην ἀξιωματικῶν πού γύρισαν ἀπό τήν αἰχμαλωσία, καί ὅλων τῶν στρατιωτικῶν εἰδικῶν τεχνικῶν πού νωρίτερα εἶχαν ἀπολυθεῖ. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τόν ἀριθμό τῶν γιατρῶν πού στάλθηκαν στό μέτωπο, γιά τήν ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς στούς ὀργανισμούς καί στά τμήματα τοῦ ΑΣΛΟ καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας· γιά τήν ἀποστολή ὑφασμά-

των στήν Οὐκρανία· γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση τοῦ ἐργοστασίου τοῦ Μπριάνσκ· γιά τόν ἐφοδιασμό μέ τρόφιμα τῶν φορτωτῶν καί τῶν μεταφορέων καυσοξύλων στά τραῖνα· γιά τόν ἐφοδιασμό μέ κάρβουνο τῶν ναυπηγείων Νικολάγεφ καί ἄλλα.

Ἀπρίλης, 30. Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τήν Ἐπισιτιστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Ριαζάν, μέ τό ὁποῖο ρωτᾶ γιά τίς αἰτίες ἀπόριψης τῆς παράκλησης τῆς 62-χρονης Μπουργκόβα νά τήν περάσουν στήν 1η κατηγορία μερίδας τροφίμων.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἐργάτη τῆς Πετρούπολης Ν. Α. Ἐμελιάνοφ σχετικά μέ τήν κατάσταση στήν Πετρούπολη καί γιά τήν ἀνάγκη νά σταλοῦν οἱ καλύτεροι ἐργάτες τῆς Πετρούπολης γιά διοικητική δουλιά στό χωριό.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὑπογράφει τά σχέδια διαταγμάτων γιά τόν προϋπολογισμό τοῦ ἑξαμήνου Γενάρης-Ἰούνης τοῦ 1919, γιά τόν τρόπο σύναψης συμφωνιῶν εἰσαγωγῆς καί ἐξαγωγῆς ἐμπορευμάτων ἀπό τά ξένα κράτη. Στή διάρκεια τῆς συζήτησης τῆς εἰσήγησης γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἔκδοσης ἐφημερίδων, ὁ Λένιν κρατᾶ σημειώσεις σχετικά μέ τήν εἰσήγηση καί γιά τά μέτρα ὀργάνωσης τῆς κυκλοφορίας τοῦ περιοδικοῦ Τύπου. Συζητεῖται ἐπίσης τό ζήτημα τῆς κατανομῆς τοῦ χαρτονομίσματος καί ἄλλα.

Μάης, 1. Ὁ Λένιν παρευρίσκεται στήν Πρωτομαγιάτικη παρέλαση καί στή διαδήλωση στήν Κόκκινη πλατεία, μιλάει τρεῖς φορές στούς διαδηλωτές, δυό φορές ἐκφωνεῖ λόγο γιά τήν Πρωτομαγιά, καί στή συνέχεια λόγο ἀφιερωμένο στά ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀδριάντα τοῦ Στεπάν Ραζίν.

Μάης, 2. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ὑπεύθυνο καθοδηγητή τοῦ Ρωσικοῦ Τηλεγραφικοῦ Πρακτορείου Π. Μ. Κέρζεντσεφ γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἐπιστράτευσης τῶν φιλολογικῶν δυνάμεων καί τοῦ δυναμώματος τῆς καθοδήγησης τῆς δουλιᾶς τοῦ ΡΩΣΤΠ ἀπό μέρους τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Ε. Μ. Σκλιάνσκι γιά τήν ἀνάγκη νά μείνουν στό Ἀστραχάν τμήματα τῆς 33ης μεραρχίας πού μεταφέρεται στό Νότιο μέτωπο.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Κατά τή συζήτηση τῶν μέτρων γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν (ὀργάνωση διατροφῆς, ζήτημα κατοικίας, ἐξασφάλιση μέ ὑφάσματα, βοήθεια στά παιδιά) ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ἐπιτροπῆς. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τή ρύθμιση τοῦ ἐλεύθε-

ρου ἐμπορίου· γιά τή μεγάλη ἔλλειψη χρήματος καί γιά τίς προοπτικές ἔκδοσης χαρτονομίσματος.

Μάης, 3. Ὁ Λένιν κάνει διάλεξη γιά τήν πολιτική τοῦ Κόμματος ἀπέναντι στήν ἀγροτιά στούς ἀκροατές τῆς Σχολῆς προπαγανδιστῶν τῆς ΠΚΕΕ καί στούς φοιτητές τοῦ Προλεταριακοῦ Πανεπιστημίου. Μετά τή διάλεξη ἀπαντᾶ σέ ἐρωτήματα, συνομιλεῖ μέ τούς ἀκροατές.

Ὁ Λένιν, μόλις πῆρε χαιρετιστήριο τηλεγράφημα μέ τήν εὐκαιρία τῆς Πρωτομαγιᾶς ἀπό μιά ὁμάδα ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῆς ὑλοτομίας τοῦ Κίρσκ τῶν σιδηροδρόμων Μόσχας-Καζάν, γράφει σημείωμα πρός τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ταχυδρομείων καί Τηλεγραφείων Β. Ν. Ποντμπέλσκι, μέ τό ὁποῖο ζητᾶ νά ἀπαγορευθοῦν τά χαιρετιστήρια τηλεγραφήματα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὑπογράφει τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἐτήσια χορήγηση ξυλείας ἀπό τά δάση τῆς Δημοκρατίας. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τά Συμβούλια κοινωνικῆς ἑστίασης· γιά τή διατροφή τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων· γιά τήν ἐπιχορήγηση τῆς ἐξωσχολικῆς μόρφωσης στούς σιδηροδρόμους· γιά τή διανομή τῶν εἰσιτηρίων θεάτρου ἀνάμεσα στόν πληθυσμό· γιά τήν καταγραφή καί τήν κατανομή τῆς ἐργατικῆς δύναμης καί ἄλλα.

Μάης, 4. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· κατά τή συζήτηση τοῦ τελεσιγράφου τῆς Φιλλανδικῆς κυβέρνησης γράφει τίς τροπολογίες πού ψήφισε ἡ ΚΕ στό σχέδιο τῆς ἀπαντητικῆς διακοίνωσης τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης. Γιά τό ζήτημα τῆς ἀπάντησης στό γράμμα τοῦ Φ. Νάνσεν σχετικά μέ τή δυνατότητα παροχῆς στή Ρωσία ἐπισιτιστικῆς βοήθειας ὁ Λένιν γράφει στόν Γκ. Β. Τσιτσέριν σημείωμα γιά τήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ ΚΕ, καί τόν παρακαλεῖ νά ἑτοιμάσει τό σχέδιο ἀπάντησης στόν Φ. Νάνσεν. Μετά τή συζήτηση τῶν ἀποφάσεων τῆς προεδρευόμενης ἀπό τόν Φ. Ε. Τζερζίνσκι ἐπιτροπῆς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τόν ἐφοδιασμό τῶν παιδιῶν μέ τρόφιμα καί γιά τή χορήγηση στούς ἐργάτες σιτηρῶν καί ὑφασμάτων, ὁ Λένιν στό πρωτόκολλο τῆς συνεδρίασης τῆς ἐπιτροπῆς γράφει τήν ἐπισημείωση: «Νά μοῦ γίνει ὑπενθύμιση στό ΣΛΕ. Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς μερίδας τῶν ἀνηλίκων». Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τά μέτρα σχετικά μέ τήν ἐνίσχυση τῆς ἄμυνας τῆς Πετρούπολης· ἡ ἔκθεση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ γιά τά μέτρα σχετικά μέ τήν πραγματοποίηση τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕ γιά τήν ἐπιστράτευση· γιά τό δυνάμωμα τῆς ἑνιαίας στρατιωτικῆς διοίκησης τοῦ στρατοῦ· γιά τήν κατάσταση στή Λιθουανία· γιά τό ζήτημα τῆς στέγης στή Μόσχα· γιά τή σύνθεση τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς

τῆς περιοχῆς τοῦ Ντόν· γιά τίς ἀμοιβαίες σχέσεις ἀνάμεσα στά Ἐπαναστατικά Στρατιωτικά συμβούλια καί στίς τοπικές ὀργανώσεις· γιά τήν προετοιμασία τοῦ διατάγματος σχετικά μέ τήν πάλη ἐνάντια στίς ὑπηρεσιακές παραβάσεις κ.ἄ.

Μάης, 5. Ὁ Λένιν, ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Β. Α. Ἀντόνοφ-Ὀβσέγενκο καί τόν Ν. Ι. Ποντβόισκι, ἀνακοινώνοντας ὅτι τιμωροῦνται μέ μομφή, ἐπειδή δέν ἐκτέλεσαν τίς ἐντολές τῆς ΚΕ γιά τά μέτρα σχετικά μέ τήν ἀπελευθέρωση τοῦ Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν δίνει τηλεγραφική ἐντολή στά διοικητικά καί στρατιωτικά στελέχη τῆς Οὐκρανίας νά ἐπισπεύσουν τή μετακίνηση στρατιωτικῶν τμημάτων γιά τήν παροχή βοήθειας στό Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τό σταμάτημα τῆς ἐπίταξης τῶν καυσίμων καί γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν μηχανουργικῶν ἐργοστασίων μέ ἐργατική δύναμη, γιά τήν ἐπιστράτευση ὅλων τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ταχυδρομικῆς καί Τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τήν παράδοση ἐμπορευμάτων στήν ἀχτίδα Βιάτκα· γιά τήν ἀποστολή γιατρῶν στό μέτωπο· γιά τά ἀποτελέσματα τοῦ ἐλέγχου τῶν σοβιετικῶν ἱδρυμάτων καί τά μέτρα πού παίρνονται γιά τήν ἐλάττωση τοῦ προσωπικοῦ· γιά τόν περιορισμό τῆς ἐπιβατικῆς κίνησης· γιά τήν τακτοποίηση τῶν μέσων μεταφορᾶς τῶν στρατιωτικῶν φορτίων· γιά τόν ἐφοδιασμό μέ τρόφιμα τῶν ἐργοστασίων τοῦ Μπριάνσκ· γιά τή χορήγηση στούς σιδηροδρομικούς πατατόσπορου καί ἄλλα.

Μάης, 6. Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ χαιρετιστήριο λόγο στό Ι Πανρωσικό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Β. Τσιτσέριν καί τόν Μ. Μ. Λιτβίνοφ μέ παρατηρήσεις στά σχέδια τοῦ ἀπαντητικοῦ γράμματος πρός τόν Φ. Νάνσεν σχετικά μέ τήν πρότασή του γιά παροχή βοήθειας στή Ρωσία στόν τομέα τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ τρόφιμα καί τή σύναψη ἀνακωχῆς, συνιστᾶ νά χρησιμοποιηθεῖ ἡ ἀπάντηση γιά τό ξεσκέπασμα τῆς πολιτικῆς τοῦ Οὐίλσων, τοῦ Λόυντ Τζώρτζ καί τοῦ Κλεμανσώ.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγραφήματα πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Νοτίου μετώπου, στόν Γκ. Γ. Σοκόλνικοφ καί στόν Α. Λ. Κολεγκάγεφ καί πρός τό Ἐπιτελεῖο τῆς 9ης στρατιᾶς, στόν πληρεξούσιο τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας Α. Γκ. Μπελομπορόντοφ μέ τήν ἀπαίτηση νά παρθοῦν τά πιό δραστήρια μέτρα γιά τήν καταστολή τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἐξέγερσης τῶν κοζάκων στά νῶτα τοῦ Νοτίου μετώπου.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται, ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀφαίρεση τῶν σιδηροτροχιῶν ἀπό μερικές σιδηροδρομικές γραμμές, τό σχέδιο διατάγματος γιά τόν τρόπο τῆς ταυτόχρονης καταγραφῆς ὅλων τῶν ὑπαλλήλων τῆς Μόσχας. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τή δράση τοῦ Ἑνιαίου ὀργάνου ἐκφορτώσεων· γιά τήν κυκλοφορία τῶν ἐφημερίδων στό χωριό καί στό μέτωπο καί γιά τό φιλολογικό-προπαγανδιστικό Τύπο· ἡ ἔκθεση τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Ἰνστιτούτου τροφίμων καί ἄλλα.

Μάης, 7. Ὁ Λένιν δέχεται τό μέλος τοῦ Ἰνδικοῦ Ἐθνικοῦ Κογκρέσσου προφέσσορα Μπαρακατουλά, πού ἦλθε ἀνεπίσημα μέ ἐντολή τοῦ ἐμίρη τοῦ Ἀφγανιστάν, καί συνομιλεῖ μαζί του γιά τήν κατάσταση στήν Ἀνατολή καί γιά τή δυνατότητα παροχῆς βοήθειας στό Ἀφγανιστάν στήν πάλη κατά τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τήν φιλλανδή κομμουνίστρια Λ. Π. Παρβιάινεν, στήν ὁποία κρυβόταν τόν Αὔγουστο τοῦ 1917.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στό Χάρκοβο πρός τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Στρατιωτικῶν τῆς Οὐκρανίας Β. Ι. Μεζλάουκ γιά τήν ἀνάγκη νά σταλοῦν ἀμέσως ἀπό τό Χάρκοβο στό Ντονμπάς ὅλα τά στρατιωτικά τμήματα καί οἱ ἐπιστρατευμένοι ἐργάτες.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στό Κίεβο πρός τόν Χ. Γκ. Ρακόβσκι, γιά νά διαβιβάσει στόν πληρεξούσιο τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας Λ. Μπ. Κάμενεφ ὅτι εἶναι προσωπικά ὑπεύθυνος γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἄμεσης μεταφορᾶς ἐνισχύσεων πρός τό Λουγκάνσκ καί ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀπελευθερωθεῖ τό συντομότερο τό Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, πού συζητάει τό ζήτημα τῶν δημοσιονομικῶν μέτρων.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· κάνει προσθῆκες στό σχέδιο ἀπόφασης γιά τά δικαιώματα τῶν τοπικῶν τμημάτων συγκέντρωσης εἰδῶν τοῦ στρατοῦ, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν πρόσκληση ὑπό τά ὅπλα τῶν ἐργατῶν τοῦ Ντονμπάς πού γεννήθηκαν στά 1886-1891, γιά τήν παραπομπή στό δικαστήριο τῶν ὑγειονομικῶν πού ἀρνοῦνται νά πᾶνε στό μέτωπο. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τή συγκρότηση στολίσκου τοῦ Ντόν· γιά τή μεταφορά τῶν λιπασμάτων σάν φορτίων πρώτης κατηγορίας κ.ἄ.

Μάης, 8. Ὁ Λένιν, ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), γράφει τηλεγράφημα πρός τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι, μέ τήν πρόταση νά κάνει ἀμέσως ἐπιστράτευση τῶν ἐργατῶν τῆς Ὀδησσοῦ, τοῦ Αἰκατερινοσλάβ, τοῦ Νικολάγεφ, τοῦ Χάρκοβου, τῆς Σεβαστούπολης γιά ἐνίσχυση τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας στό Νότιο μέτωπο καί γιά τήν κατάληψη τοῦ Ροστόβ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὑπογράφει τό σχέδιο διατάγματος γιά νά ἀναγνωριστοῦν σάν ἐθελοντές οἱ ἐπιστρατευμένοι στόν Κόκκινο Στρατό μέ ἀπόφαση τῶν κομματικῶν, συνδικαλιστικῶν καί σοβιετικῶν ὀργανώσεων. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τό παιδικό σιτηρέσιο· γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν τῆς ὀργάνωσης τῆς καλλιεργήσιμης ἔκτασης καί γιά τή μετοίκηση στόν Ντόν· γιά τόν περιοδικό Τύπο· γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν οἰκογενειῶν τῶν κόκκινων στρατιωτῶν· γιά τή χορήγηση μέσων στήν Ἐκτελεστική ἐπιτροπή πόλης Τσαρίτσιν μέ σκοπό τήν ἐξάλειψη τῶν καταστροφῶν, πού προξενήθηκαν ἀπό τήν ἐξέγερση τῶν λευκοφρουριτῶν καί ἄλλα.

Μάης, 9. Ὁ Λένιν, σέ τηλεγράφημά του στό Κίεβο πρός τόν πληρεξούσιο τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας Λ. Μπ. Κάμενεφ, πρός τούς Α. Α. Ἰόφφε καί Χ. Γκ. Ρακόβσκι τούς ἀνακοινώνει τίς ὁδηγίες τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τά καθήκοντα τῆς κομματικῆς δουλιᾶς καί γιά τόν τρόπο διενέργειας μέσα σέ δυό ἑβδομάδες τῆς ἐπιστράτευσης εἴκοσι χιλιάδων ἐργατῶν ἀπό τά βιομηχανικά κέντρα τῆς Οὐκρανίας γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ Νότιου μετώπου.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν παλιό ἐπαναστάτη, θεωρητικό τοῦ ἀναρχισμοῦ Π. Α. Κροπότκιν γιά τό ρόλο τοῦ κράτους καί τῶν συνεταιρισμῶν στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση.

Μάης, 10. Ὁ Λένιν γνωρίζεται μέ τήν ἔκθεση τοῦ ἀρχιστράτηγου Ι. Ι. Βατσέτις γιά τή μαχητική συγκρότηση καί τόν ἐξοπλισμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μέ εἴδη ἐξοπλισμοῦ, πολεμοφόδια καί ἐξαρτήσεις.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Στρατιωτικῶν τῆς Οὐκρανίας Ν. Ι. Ποντβόισκι γιά τόν τρόπο διενέργειας τῆς ἐπιστράτευσης, τοῦ ἐξοπλισμοῦ καί τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ ἱματισμό τῶν εἴκοσι χιλιάδων ἐργατῶν τῆς Οὐκρανίας, πού στέλνονται γιά ἐνίσχυση τοῦ Νότιου μετώπου.

Ὁ Λένιν δέχεται τήν ἀντιπροσωπεία τοῦ συνεδρίου τῶν συνεταιρισμῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Βορᾶ καί κάνει συζήτηση μαζί της γιά τή δράση τῶν συνεταιρισμῶν.

Μάης, 11. Ὁ Λένιν γράφει προσθῆκες στό σχέδιο ἔκκλησης πρός

τούς γερμανούς ἐργάτες καί πρός τούς ἀγρότες πού δέν ἐκμεταλλεύονται ξένη ἐργασία.

Μάης, 12. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ). Στήν πορεία τῆς συνεδρίασης κάνει πρόταση νά δοθεῖ ἐντολή σέ ὅλους τούς πληρεξούσιους πού στάλθηκαν στίς ἐπαρχίες γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐπιστράτευσης, νά μήν ἐπιστρέψουν χωρίς τήν προκαταβολική ἔγκριση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τό σχέδιο συμφωνίας μέ τίς φιλικές Σοβιετικές Σοσιαλιστικές Δημοκρατίες σχετικά μέ τήν ενιαία ἐξωτερική οἰκονομική πολιτική· γιά νά μποῦν στήν κυκλοφορία οἱ ὁμολογίες νέου ὑποδείγματος· γιά τήν ἔγκριση τοῦ σχεδίου ἔκθεσης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς 5ης στρατιᾶς, πρός τόν Ι. Ν. Σμιρνόφ, μέ τήν ἐρώτηση ἄν εἶναι ἀξιόπιστα τά στοιχεῖα τά σχετικά μέ τήν ἀποσύνθεση τῶν στρατευμάτων τοῦ Κολτσάκ καί μέ τήν ὑπόδειξη ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ ἐπίθεση.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στό διοικητή τῆς Νότιας ὁμάδας τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου Μ. Β. Φροῦνζε ὅτι πρέπει νά ἀποσταλοῦν ἐνισχύσεις στό κυκλωμένο ἀπό τούς λευκούς κοζάκους Ὀρενμπούργκ.

Ὁ Λένιν ἀπευθύνει τηλεγράφημα πρός τήν Κεντρική διεύθυνση στρατιωτικῶν συγκοινωνιῶν, τό Κεντρικό γραφεῖο ἐκκένωσης καί τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν γιά τή μεταφορά τῶν παιδιῶν σέ θερινές κατασκηνώσεις στό Νότο.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· κάνει εἰσήγηση γιά τή διάλυση ὅλων τῶν τοπικῶν Ἐπιτροπῶν ἄμυνας καί τῶν Ἐπιτροπῶν βοήθειας στήν ἄμυνα, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν πρόσκληση στό στρατό τῶν πρώην στρατιωτῶν τοῦ παλιοῦ στρατοῦ, πού γύρισαν ἀπό τήν αἰχμαλωσία, καί γιά τόν ἐφοδιασμό μέ καύσιμα τοῦ ἐργοστασίου κατεργασίας χαλκοῦ τοῦ κολτσούγκινο. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τόν ἀριθμό τῶν γιατρῶν πού ἐπιστρατεύθηκαν καί στάλθηκαν στό μέτωπο· σχετικά μέ τά δέματα τροφίμων τῶν κόκκινων στρατιωτῶν· γιά τήν τακτοποίηση τῶν μεταφορικῶν μέσων στρατιωτικῶν φορτίων· γιά τά καύσιμα· γιά τήν ἄρση τῆς κατάστασης πολιορκίας στήν Πετρούπολη· γιά τήν ἐπιστράτευση τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων τῶν ἐργοστασίων τοῦ Μπριάνσκ καί τοῦ ἐργοστασίου «Ντινάμο» καί ἄλλα.

Μάης, 13. Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Μπέλα Κούν γιά

τήν παραλαβή τοῦ γράμματός του τῆς 22 τοῦ Ἀπρίλη, χαιρετίζει τόν Κόκκινο Στρατό τῆς Οὐγγαρίας καί ἀνακοινώνει ὅτι τά σοβιετικά στρατεύματα τῆς Οὐκρανίας πέρασαν τό Δνείστερο.

Ὁ Λένιν, ἐξονόματος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ, στέλνει τηλεγράφημα πρός τόν Μ. Ι. Καλίνιν στό διαφωτιστικό τραῖνο «Ἡ Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση», μέ τήν πρόταση νά ἐφαρμόζεται αὐστηρά ἡ γενική ἐπισιτιστική πολιτική καί νά δίνεται ἡ κύρια προσοχή στή διαφωτιστική δουλιά ἀνάμεσα στήν ἀγροτιά.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, κάνει εἰσήγηση γιά τήν παραγωγή φυσιγγίων καί γιά τή διενέργεια εἰδικοῦ ἐλέγχου στά ὄργανα τῶν στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν καί τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς Δημοκρατίας, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τήν παραγωγή φυσιγγίων ὁ Λένιν γράφει προσχέδιο πρακτικῶν προτάσεων πού μπῆκαν στήν ἀπόφαση, ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ὀργάνωση προπαγανδιστικῶν-διαφωτιστικῶν κέντρων στούς σιδηροδρομικούς κόμβους καί στά σημεῖα ἐπιβίβασης τῶν στρατευμάτων. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό τῶν ἐπισκευασθέντων ἀτμομηχανῶν, γιά τά εἰδικά τμήματα τῆς ΠΕΕ τῶν στρατιῶν καί τῶν μετώπων· γιά τή φρουρά τοῦ ἐργοστασίου φυσιγγίων τῆς Τούλας· γιά τήν εἴσοδο στή Ρωσία τῶν φυγάδων ἀπό τή Φιλλανδία καί τήν ἀκρινή περιοχή τοῦ Μούρμανσκ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ στήν Ἐπιτροπή ἄμυνας τῆς Πετρούπολης, μέ τό ὁποῖο ζητᾶ ἐξηγήσεις γιά τίς αἰτίες τῆς μεταφορᾶς ἀπό τήν πόλη ὁρισμένων ἐργοστασίων καί μέ τήν ἐντολή ὅτι πρέπει νά ἐγκρίνονται τά μέτρα τῆς Ἐπιτροπῆς ἄμυνας τῆς Πετρούπολης ἀπό τό Συμβούλιο Ἄμυνας.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 13 τοῦ Μάη. Ἀπ' ἀφορμή τήν αἴτηση παραπόνων τοῦ παλαίμαχου μπολσεβίκου Π. Ι. Βοεβόντιν γιά σκαιότητα τοῦ Ι. Β. Στάλιν, ὁ ὁποῖος ἀπόριψε τήν παράκλησή του νά μετατεθεῖ γιά δουλιά στό Νότο λόγω ὑγείας, ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ μέ τήν πρόταση νά χορηγηθεῖ στόν Π. Ι. Βοεβόντιν δίμηνη ἄδεια μέ ἀποδοχές καί μέ βοήθημα.

Μάης, 14. Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγραφική διαταγή πρός τήν Πετρούπολη καί τό Ντορογκομπούζ γιά τήν αὐστηρή τήρηση τοῦ διατάγματος τοῦ ΣΛΕ σχετικά μέ τή χορήγηση ἀναβολῆς ἀπό τή στρατιωτική θητεία στούς ἐργαζόμενους στή συγκέντρωση καυσίμων.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τόν πρόεδρο τοῦ

Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας Λ. Ντ. Τρότσκι, μέ τό ὁποῖο ζητᾶ νά μάθει γιά τήν πορεία τῆς καταστολῆς τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἐξέγερσης τῶν κοζάκων καί μέ τό ὁποῖο ἀνακοινώνει γιά τήν κατανομή τῶν ἐπιστρατευμένων κομμουνιστῶν στό Νότο καί στό Ἀνατολικό μέτωπο.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στόν Γκ. Γ. Σοκόλνικοφ στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Νοτίου μετώπου ὅτι πρέπει νά ἐκμηδενιστεῖ τό συντομότερο ἡ ἀντεπαναστατική ἐξέγερση τῶν κοζάκων καί νά χρησιμοποιηθοῦν οἱ ἐπιστρατευθέντες κομμουνιστές γιά τήν ἐνίσχυση τῶν τμημάτων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

Μάης, 15. Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ ὅτι τό Συμβούλιο Ἄμυνας ἀνέβαλε τήν ἐκέννωση τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ μέ ἀπευθείας σύνδεση στόν Λ. Ντ. Τρότσκι σχετικά μέ τήν ἀποστολή τῆς 33ης μεραρχίας πού ἔφτασε ἀπό τό Ἀστραχάν γιά τήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης τῶν λευκοκοζάκων καί γιά τήν ἀνάγκη ἀνάπτυξης τῆς ἐπίθεσης στό Ντονμπάς καί τῆς κατάληψης τοῦ Ροστόβ.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στόν πληρεξούσιο τῆς ΠΚΕΕ Α. Β. Λουνατσάρσκι στήν Κοστρομά γιά τήν παροχή στήν Κοστρομά ἐπισιτιστικῆς βοήθειας καί γιά τήν ἀνάγκη τῆς ὀργάνωσης μαζικῆς μετακίνησης τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν στήν περιοχή τοῦ Ντόν.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, συμπληρώνει τήν ἡμερήσια διάταξη μέ τά ζητήματα γιά τή χρηματοδότηση τῆς οἰκοδόμησης τῶν ἠλεκτροσταθμῶν Σατούρα καί Κασίρα, γιά τήν ἐπιχορήγηση τῶν σιδηροδρόμων τῆς Οὐκρανίας, γιά τό δάνειο στίς σοβιετικές κυβερνήσεις τῆς Λεττονίας, τῆς Λιθουανίας καί τῆς Λευκορωσίας, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Στήν πορεία τῆς συνεδρίασης ὁ Λένιν ὑπογράφει τά σχέδια διαταγμάτων γιά τά περιφερειακά ἐπισιτιστικά ὄργανα καί γιά τήν κυκλοφορία τῶν νέων ὁμολογιῶν ὑποδείγματος 1918. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἐθνικοποίηση τῶν τηλεφωνικῶν ἐπικοινωνιῶν τῆς ΣΟΣΔΡ· γιά τή Γενική διεύθυνση ἱματισμοῦ· γιά τό σχέδιο διατάγματος πού προβλέπει νά σταματήσουν νά δουλεύουν στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια οἱ ἀνήλικοι· τό σχέδιο διατάγματος σχετικά μέ τήν ἐκτέλεση ἀρδευτικῶν ἔργων στό Τουρκεστάν κ.ἄ.

Μάης, 16 Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στό Χάρκοβο στήν Κεντρική διεύθυνση ἄνθρακος γιά τήν ἀπαλλαγή ἀπό τήν ἐπιστράτευση τῶν μιναδόρων τῶν ἀνθρακωρυχείων καί γιά τό ἀπαράδεκτο τῆς γενικῆς ἀνάκλησης τῆς ἐπιστράτευσης τῶν ἐργατῶν τοῦ Ντονμπάς.

Μάης, 17. Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στή συνεδρίαση τοῦ ἔκτακτου V συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τοῦ νομοῦ Μόσχας.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Α. Λ. Κολεγκάγεφ στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Νότιου μετώπου, γιά τήν ἀνάγκη αὔξησης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν μετοίκων πού ἐγκαθίστανται στήν περιοχή τοῦ Ντόν.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, ὅπου συζητεῖται τό ζήτημα τῆς ἐκκένωσης τῆς Πετρούπολης καί τῆς περιφέρειας Πετρούπολης, λόγω τῆς ἐπίθεσης τῶν στρατευμάτων τοῦ στρατηγοῦ Ροντζιάνκο. Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Δυτικοῦ μετώπου μέ τήν ἀνακοίνωση τῆς ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας γιά τήν ἀνάκληση τῆς γενικῆς ἐκκένωσης τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ, μιλᾶ στά ζητήματα πού συζητοῦνται, ὑπογράφει τό σχέδιο νόμου γιά τό Κρατικό ἐκδοτικό καί τό σχέδιο διατάγματος γιά τή δωρεάν διατροφή τῶν παιδιῶν. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα τῆς διανομῆς ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς περιουσίας πού ἐγκατάλειψε ἡ ἀστική τάξη, κ.ἄ.

Μάης, 18. Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τόν διοικητή τῆς 10ης στρατιᾶς στό Τσαρίτσιν καί στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς 11ης στρατιᾶς στό Ἀστραχάν καί ρωτᾶ γιά τά μέτρα πού παίρνονται ἐνάντια στήν ἐπίθεση τοῦ ἀντίπαλου.

Ὁ Λένιν παρευρίσκεται στή βραδιά τῶν μαθητῶν τῆς Στρατιωτικῆς σχολῆς τοῦ Κρεμλίνου.

Μάης, 19. Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Γκ. Γ. Σοκόλνικοφ, στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Νότιου μετώπου, γιά τήν ἐπίθεση τῶν λευκοφρουριτῶν κατά τῆς Πετρούπολης, γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἄμεσης καταστολῆς τῆς ἐξέγερσης τῶν λευκοκοζάκων καί τῆς χρησιμοποίησης γιά τό σκοπό αὐτό τῆς 33ης μεραρχίας καί τῶν ἐπιστρατευμένων κομμουνιστῶν.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο «Σχετικά μέ τήν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ μέ τά συνθήματα τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας» στό Ι Πανρωσικό συνέδριο γιά τήν ἐξωσχολική μόρφωση.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας. Μετά τήν ἐξέταση τῆς κατάστασης στό ἐργοστάσιο φυσιγγίων τῆς Τούλας, ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Τούλας μέ τήν ἐντολή νά παρθοῦν ἔκτακτα μέτρα γιά τήν ἐξασφάλιση μέ διαμερίσματα τῶν τριῶν χιλιάδων ἐργατῶν πού καταφθάνουν στήν Τούλα· στήν

πορεία τῆς συνεδρίασης ὑπογράφει τά διατάγματα ἀποφάσεων γιά νά γίνουν ἐσπευσμένες ἐργασίες ἐπισκευῆς τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς, λόγω τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης στό Φιλλανδικό κόλπο καί γιά τά μέτρα συγκέντρωσης καί μεταφορᾶς τῶν καυσίμων. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: σχετικά μέ τήν ἀνεύρεση ὁπλισμοῦ πού δέν χρησιμοποιεῖται γιά στρατιωτικές ἀνάγκες· γιά τήν ἄδεια εἰσόδου τῶν φυγάδων μέσω τοῦ Δυτικοῦ μετώπου· γιά τόν ἐφοδιασμό μέ τρόφιμα καί ζωοτροφές τῶν ἀγροτῶν τοῦ Βελίκι Οὔστιουγκ· γιά τή μεταφορά τοῦ ἅλατος ἀπό τήν περιοχή τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βόλγα· γιά τήν καλυτέρευση τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ τρόφιμα τῶν ἐργατῶν τῶν ἐργοστασίων τοῦ Ποντόλσκ· γιά τά ἔκτακτα μέτρα συλλογῆς καλύκων καί γιά τή δυνατότητα παραγωγῆς φυσιγγίων μέ βιοτεχνικό τρόπο· γιά τήν κατασκευή τοῦ ἠλεκτροσταθμοῦ τοῦ Κασίρα· γιά τή μεταφορά τῶν ἐργατῶν ἀπό τό ἐργοστάσιο τοῦ Ἴζεβσκ στό ἐργοστάσιο τοῦ Σιμπίρσκ καί ἄλλα.

Δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάη, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 20 τοῦ Μάη

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τό διοικητή τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου Σ. Σ. Κάμενεφ, πού εἶχε ἀπαλλαγεῖ προσωρινά τῶν καθηκόντων του, γιά τήν κατάσταση στό μέτωπο καί τά ἐπιτελικά σχέδια ἀνάπτυξης τῆς ἐπίθεσης κατά τοῦ Κολτσάκ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τό μέλος τῆς ΚΕΕ τῶν Σοβιέτ Σιβηρίας Β. Βιλένσκι-Σιμπιριακόφ, πού πέρασε τή γραμμή τοῦ μετώπου, γιά τήν κατάσταση στά μετόπισθεν τῶν στρατευμάτων τοῦ Κολτσάκ, καί γιά τήν κατάσταση στή Σιβηρία καί στήν Ἄπω Ἀνατολή.

Μάης, 20.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Λ. Ντ. Τρότσκι, προτείνοντας νά διοριστεῖ καί πάλι ὁ Σ. Σ. Κάμενεφ διοικητής τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Στρατιωτικῶν τῆς Οὐκρανίας Β. Ι. Μεζλάουκ, στό Χάρκοβο, καί ρωτᾶ γιά τά μέτρα πού παίρνονται γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Ι. Σοκόλνικοφ στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Νότιου μετώπου, μέ τό ὁποῖο ρωτᾶ γιά τήν κατάσταση τῶν τμημάτων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ πού καταστέλλουν τήν ἐξέγερση τῶν λευκοκοζάκων καί γιά τήν ἀποστολή σέ ἐνίσχυσή τους τῶν μαθητῶν τῶν στρατιωτικῶν σχολῶν καί τῶν ἐπιστρατευμένων κομμουνιστῶν.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Νίζνι-Νόβγκοροντ καί προειδοποιεῖ ὅτι θά τιμωρηθοῦν αὐστηρά οἱ ἔνοχοι τῆς σύλληψης τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ συνεταιριστικοῦ συνεδρίου τῆς περιοχῆς τοῦ Βορᾶ, πού διαμαρτυρήθηκαν στόν Λένιν.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν γραμματέα τῆς ΠΚΕΕ Β. Α. Ἀβανέσοφ, μέ τό ὁποῖο προτείνει νά συλληφθεῖ ὁ συνεργάτης τῆς Εἰδικῆς ἐπιτροπῆς γιά τά ζητήματα τῆς πρωτεύουσας, λόγω τῆς φορμαλιστικῆς γραφειοκρατικῆς ἀντιμετώπισης τῶν παραπόνων τῶν ἀγροτῶν.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Κατά τή συζήτηση τῆς εἰσήγησης γιά τά ἔκτακτα μέτρα σχετικά μέ τή διενέργεια τῆς ἐπιστράτευσης, ὁ Λένιν γράφει προσχέδιο πρακτικῶν προτάσεων γιά τήν ἐπιστράτευση τῶν κοζάκων τοῦ Ντόν καί τοῦ Ὀρενμπούργκ· κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τίς αἰτίες τῆς ἔλλειψης σιτηρῶν στούς σιδηροδρομικούς σταθμούς κάνει ἀριθμητικούς ὑπολογισμούς τῶν ἀποθεμάτων σιτηρῶν. Μετά τή συζήτηση τῆς εἰσήγησης γιά τήν ὀργάνωση τῆς μετοίκησης στόν Ντόν, ὁ Λένιν ὑπογράφει τά τηλεγραφήματα πρός τίς γεωργικές ὑπηρεσίες τῶν κυβερνείων Σμολένσκ, Τβέρ, Μόσχας, Ριαζάν καί πρός τήν πολιτική διεύθυνση τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τοῦ Νότιου μετώπου, γιά τόν τρόπο μετοίκησης τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν στήν περιοχή τοῦ Ντόν. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τή χορήγηση κάρβουνου στή ναυτική ὑπηρεσία· γιά τήν καταστροφή τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν πού ἐγκαταλείπονται στόν ἀντίπαλο· γιά τήν κίνηση τῶν ἐνισχύσεων· γιά τά εὐεργετήματα λόγω τῆς οἰκογενειακῆς κατάστασης κατά τήν ἐπιστράτευση· γιά τά ἐργοστάσια τοῦ Λουγκάνσκ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει σημειώματα πρός τόν Ε. Μ. Σκλιάνσκι γιά τήν ἀνάγκη ἔκτακτων μέτρων ἀναχαίτισης τῆς ἐπίθεσης τῶν λευκοφρουριτῶν κατά τοῦ Τσαρίτσιν καί τήν ἐνίσχυση τῆς ἄμυνας τοῦ Μίνσκ.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Ι. Β. Στάλιν στήν Πετρούπολη γιά νά σταλοῦν ἐνισχύσεις καί νά γίνει ἐπιστράτευση τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης γιά τήν παροχή βοήθειας στό μέτωπο τῆς Πετρούπολης.

Μάης, 21. Ὁ Λένιν κάνει προσθῆκες καί τροπολογίες στό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τό σχετικό μέ τήν ἐπιστράτευση τῶν κομμουνιστῶν καί τῶν ἐργατῶν τῶν βορειοδυτικῶν κυβερνείων γιά τό μέτωπο τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στόν Α. Λ. Κολεγκάγεφ στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Νότιου μετώπου γιά τήν ἀποστολή ἐνισχύσεων καί γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἀποφασιστικῆς ἐξάλειψης κάθε καθυστέρησης στήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης τῶν λευκοκοζάκων.

Μάης, 22. Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή στόν Λ. Ντ. Τρότσκι γιά τήν ἄμεση καταστολή τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἐξέγερσης τῶν κοζάκων

στόν Ντόν, λόγω τῆς ἐπίθεσης τῶν λευκοφρουρίτικων στρατευμάτων στό Δυτικό μέτωπο καί τῆς ὀξυνσης τῆς κατάστασης στήν περιοχή τοῦ Ἀστραχάν.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στόν διοικητή τῆς Νότιας ὁμάδας τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου Μ. Β. Φροῦνζε γιά τήν ἀνάγκη παροχῆς βοήθειας στό πολιορκημένο Ὀρενμπούργκ.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τόν διευθυντή καί τόν πολιτικό Ἐπίτροπο τοῦ ἐργοστασίου φυσιγγίων τοῦ Λουγκάνσκ μέ τήν ἐντολή νά ξαναρχίσουν ἐπειγόντως τήν παραγωγή φυσιγγίων.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα τά σχετικά μέ τήν κατάσταση στό Δυτικό μέτωπο, λόγω τοῦ ρήγματος τοῦ μετώπου κοντά στή Ρίγα, καί γιά τή διοίκηση τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου.

Ὁ Λένιν συμπληρώνει καί ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΚΚ (μπ) Οὐκρ. μέ τήν ὁδηγία νά γίνεται προκαταρκτική συμφωνία μέ τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τά δημοσιονομικά μέτρα πού βάζει σέ ἐφαρμογή ἡ Σοβιετική κυβέρνηση τῆς Οὐκρανίας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Κατά τή συζήτηση τῆς εἰσήγησης τῆς Ἐπιτροπῆς προσωπικοῦ τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ψηφίζει ἀπόφαση γιά τή δημιουργία Εἰδικῆς ἐπιτροπῆς μέ ἐπικεφαλῆς τόν Λένιν γιά τόν καθορισμό τῶν βάσεων τῆς μισθολογικῆς πολιτικῆς καί τῆς πληρωμῆς τῆς ἐργασίας τῶν εἰδικῶν. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἐκτέλεση ἀρδευτικῶν ἔργων στό Τουρκεστάν· γιά τό κλείσιμο τυπογραφείων μέ σκοπό τήν ἐξοικονόμηση ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας· τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ὑλική βοήθεια τῶν οἰκογενειῶν τῶν κόκκινων στρατιωτῶν καί ἄλλα.

Μάης, 23. Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τῆς Εἰδικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΛΕ γιά τόν καθορισμό τῶν βάσεων τῆς μισθολογικῆς πολιτικῆς καί τῆς πληρωμῆς τῆς ἐργασίας τῶν εἰδικῶν, γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τούς μισθούς ἐργασίας τῶν εἰδικῶν, πού ψηφίζεται ἀπό τήν ἐπιτροπή. Ὁ Λένιν ὁρίζεται εἰσηγητής γιά τό ζήτημα αὐτό στήν συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ τῆς 24 τοῦ Μάη.

Μάης, 24. Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τό ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας καί τό συγχαίρει ἀπ' ἀφορμή τήν καταστολή τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἐξέγερσης τοῦ ἀταμάνου Γκριγκόριεφ καί δίνει ἐντολή νά μεταφερθοῦν τά διαθέσιμα ἤδη στρατεύματα στό Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγραφική διαταγή πρός τούς στρατιωτικούς ἐπιτρόπους τῶν κυβερνείων Βορόνεζ καί Ταμπόφ γιά νά ἐπισπευστεῖ ἡ ἀποστολή στό Νότιο μέτωπο τῶν ἐπιστρατευμένων κομμουνιστῶν.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, κάνει εἰσηγήσεις σχετικά μέ τούς μισθούς τῶν ειδικῶν καί τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἐξίσωση τῶν δικαιωμάτων τοῦ κοζάκικου πληθυσμοῦ μέ όλο τόν ἐργαζόμενο πληθυσμό τῆς ΣΟΣΔΡ· ὑπογράφει τά σχέδια διαταγμάτων γιά τούς κανόνες σύνταξης τῶν προϋπολογισμῶν καί γιά τό πέρασμα τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς αἰχμαλώτων καί φυγάδων στήν ὑπαγωγή καί στή δικαιοδοσία τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐσωτερικῶν. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα παροχῆς βοήθειας στά θύματα τῶν ἀντιεβραϊκῶν πογκρόμ· τό σχέδιο διατάγματος γιά τή χορήγηση ξυλείας στόν ἐργαζόμενο πληθυσμό καί ἄλλα.

Μάης, 25. Ὁ Λένιν πηγαίνει στήν Κόκκινη πλατεία, στήν παρέλαση τῶν τμημάτων τῆς Γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης· συνοδευόμενος ἀπό τό Ἐπιτελεῖο τῆς Γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης, ἐπιθεωρεῖ τά ἐργατικά τάγματα καί σέ συνέχεια ἐκφωνεῖ σ' αὐτά λόγο. Μετά τίς ὁμιλίες ὁ Λένιν παρακολουθεῖ τήν παρέλαση τῶν τμημάτων τῆς Γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης.

Μάης, 26. Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι καί τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Στρατιωτικῶν Β. Ι. Μεζλάουκ μέ τήν ἐντολή νά παρθοῦν τά ὅπλα ἀπό τόν πληθυσμό καί νά μεταφερθοῦν τά τμήματα πού κατέστειλαν τήν ἐξέγερση τοῦ ἀταμάνου Γκριγκόριεφ στό Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας. Μετά τή συζήτηση ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τήν Ἐπιτροπή Ἄμυνας στήν Πετρούπολη γιά τή μεταφορά τῆς Ὑπηρεσίας ἔκδοσης χαρτονομίσματος καί κρατικοῦ χαρτοσήμου, καί τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν πρόσκληση στόν Κόκκινο Στρατό τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τήν ἄδεια εἰσόδου τῶν φυγάδων μέσω τοῦ Δυτικοῦ μετώπου· γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ ἐργοστασίου φυσιγγίων τῆς Τούλας μέ ἀτσάλι· γιά τόν ἠλεκτροσταθμό τοῦ Κασίρα· γιά τό σχέδιο ἐπιστράτευσης τῶν κοζάκων τοῦ Ντόν καί τοῦ Ὀρενμπούργκ· γιά τήν πορεία τῆς μετοίκησης στόν Ντόν· γιά τόν περιορισμό τῆς ἐπιβατικῆς κίνησης· γιά τήν ἄμυνα τοῦ Λουγκάνσκ κ.ἄ.

Μάης, 27. Ὁ Λένιν ὑπογράφει μήνυμα πρός τόν βασιλιά τοῦ Ἀφγανιστάν Ἀμανουλλά-χάν.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Τίμπορ Σαμουέλι, ἕναν ἀπό τούς καθοδηγητές τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Στρατιωτι-

κῶν τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Οὐγγαρίας, πού ἦλθε ἀεροπορικῶς ἀπό τή Βουδαπέστη γιά τήν κατάσταση στήν Οὐγγαρία.

Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Χαιρετισμός πρός τούς οὔγγρους ἐργάτες» καί τό δίνει στόν Τίμπορ Σαμουέλι.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Κατά τή συζήτηση τῆς ἔκθεσης τοῦ Α. Ντ. Τσιουρούπα γιά τήν κατάσταση σχετικά μέ τήν συγκέντρωση σιτηρῶν καί γιά τά συγκεκριμένα σχέδια τῆς ἐπισιτιστικῆς καμπάνιας ὥς τή νέα σοδιά ὁ Λένιν σημειώνει τά συγκριτικά στοιχεῖα γιά τή συγκέντρωση σιτηρῶν ἀπό τό 1916 ὥς τό Μάη τοῦ 1919. Ὁ Λένιν κάνει μιά σειρά προτάσεις κατά τή συζήτηση τῆς εἰσήγησης τοῦ Γ. Μ. Ἄνικστ γιά τήν παραγωγική χρησιμοποίηση τῆς ἐργασίας τῶν σοβιετικῶν ὑπαλλήλων πού ἀπολύθηκαν ὕστερα ἀπό τή μείωση τοῦ προσωπικοῦ, ὑπογράφει τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν αὔξηση τοῦ χρηματικοῦ βοηθήματος στίς οἰκογένειες τῶν κόκκινων στρατιωτῶν. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ἑξῆς ζητήματα: τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀτομική περιουσία πού ἐγκατέλειψε ἡ ἀστική τάξη· τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν καθιέρωση ἐργατικῶν βιβλιαρίων στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη, καί ἄλλα.

Μάης, 28. Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή νά συζητηθεῖ στό Συμβούλιο Ἄμυνας ἡ εἰσήγηση τοῦ Φ. Ε. Τζερζίνσκι γιά τή δύσκολη κατάσταση τῆς οἰκονομίας τῆς πόλης Σιμπίρσκ, ἐξαιτίας τοῦ γεγονότος ὅτι κατακλύστηκε ἀπό τμήματα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· μετά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τήν κατάσταση στό Νότιο μέτωπο, ὑπογράφει τήν ὁδηγία τῆς ΚΕ πρός τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι, ὅπου τονίζεται ἡ ἀνάγκη συγκέντρωσης ὅλων τῶν δυνάμεων γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ Ντονμπάς καί τήν κήρυξη γενικῆς ἐπιστράτευσης τῶν ἐργατῶν τοῦ Χάρκοβου καί τοῦ Αἰκατερινοσλάβ. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τή στρατιωτικο-οικονομική συμμαχία μέ τήν Οὐκρανία· γιά τή Δημοκρατία τῆς Κριμαίας καί τήν Ἐπιτροπή περιοχῆς Κριμαίας τοῦ ΚΚΡ (μπ)· γιά τήν διακοίνωση τῆς πολωνικῆς κυβέρνησης· γιά τήν ἀνάγκη δυναμώματος τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στά κυβερνεῖα Νίζνι-Νόβγκοροντ, Πσκόφ καί Βίτεμπσκ, κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα γιά νά διαβιβαστεῖ μέ ἀπευθείας σύνδεση στόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι γιά τήν κατάσταση στό Νότιο μέτωπο καί γιά τήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τή συγκέντρωση ὅλων τῶν δυνάμεων γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ὑπαγωγή δλων τῶν στρατευμάτων βοηθητικῶν ὑπηρεσιῶν κάτω ἀπό τίς διαταγές τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐσωτερικῶν, γιά τόν τρόπο χρησιμοποίησης τῶν ἐπιβατικῶν τραίνων, γιά τήν καταστροφή τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν πού κατά τήν ἀποχώρηση ἐγκαταλείπονται στά στρατεύματα τοῦ ἀντιπάλου, γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐκτέλεσης τῶν ἐργασιῶν γιά τό δυνάμωμα τῶν θέσεων τοῦ μετώπου τοῦ Ντόν. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα, γιά τό ἀπαράδεκτο τῆς ἐπίταξης τῆς περιουσίας καί τῶν τροφίμων στά ὑγειονομικά τραῖνα· γιά τή συνοδεία τῶν στρατιωτικῶν ἁμαξοστοιχιῶν· γιά τήν ὀργάνωση στό ἐργοστάσιο πυροβόλων τοῦ Τσαρίτσιν τῆς κατασκευῆς πυροβόλων τῶν 6 ἰντζῶν· ἡ αἴτηση παραπόνων τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ γιά τήν ἀργοπορία τῆς ἀποστολῆς ὑφασμάτων ἀπό τή Γενική Διεύθυνση ὑφαντουργίας στήν Οὐκρανία· γιά τήν πρόσκληση στό στρατό τῶν σπουδαστῶν τῶν ἀνωτάτων σχολῶν· γιά τήν πορεία τῆς συγκέντρωσης καυσοξύλων· γιά τήν ἔκρηξη στό σταθμό Βιάσμα καί στό Νοβοσοκόλνικι· γιά τήν ἄνοδο τῆς παραγωγικότητας τῆς δουλιᾶς στό ἐργοστάσιο τῆς Τούλας· γιά τήν ἐπιστράτευση τῶν ἐργατριῶν-κομμουνιστριῶν στό ἐργοστάσιο τῆς Τούλας· γιά τήν συλλογή τῶν ἄδειων καλύκων· σχετικά μέ τά εὐεργετήματα γιά οἰκογενειακούς λόγους κατά τήν ἐπιστράτευση· γιά τήν πορεία τῆς ἐπιστράτευσης στό χωριό· σχετικά μέ τήν χρησιμοποίηση τοῦ πετρελαίου στήν παραγωγή μίγματος γιά τά αὐτοκίνητα κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Οἱ ἥρωες τῆς Διεθνοῦς τῆς Βέρνης» γιά τό δεύτερο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής».

Μάης, 29. Ὁ Λένιν σέ τηλεγράφημά του πρός τόν διοικητή μετώπου Β. Α. Ἀντόνοφ-Ὀβσέγενκο καί τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Στρατιωτικῶν τῆς Οὐκρανίας Ν. Ι. Ποντβόισκι προτείνει, ἐπειδή ἀπειλεῖται τό Μπαχμούτ καί τό Σλαβιάνσκ, νά ἐπισπευθεῖ ἡ ἀποστολή ἐνισχύσεων στό Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τά μέλη τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου καί τό κομματικό ἀχτίφ τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου γιά τό διορισμό τοῦ Σ. Σ. Κάμενεφ στή θέση τοῦ διοικητῆ τοῦ μετώπου, γιά τήν ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ πολιτική δουλιά στά τμήματα, γιά τήν ἐπιστράτευση τῶν κοζάκων τοῦ Ὀρενμπούργκ καί τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ζώνης τοῦ μετώπου γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν Οὐραλίων.

Μάης, 30. Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τόν Λ. Ντ. Τρότσκι μέ τήν ἀπαίτηση νά τοῦ ἀνακοινώσει τά μέτρα πού πάρθηκαν γιά τό κλείσιμο τοῦ ρήγματος πού ἔκαναν τά στρατεύματα τοῦ Ντένικιν στήν κατεύθυνση τοῦ Μίλλεροβο.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τόν Β. Ι. Μεζλάουκ καί τόν Κ. Ε. Βοροσίλοφ στό Χάρκοβο, γιά τήν ἄμεση

ἀποστολή ἐνισχύσεων στό Νότιο μέτωπο, χωρίς νά περιμένουν τήν παραλαβή ἱματισμοῦ καί ὁπλισμοῦ.

Ὁ Λένιν γράφει σημειώματα πρός τό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ γιά τήν ἀνάγκη νά διαγράφονται ἀπό τό Κόμμα οἱ κομμουνιστές πού παίρνουν μέρος στίς ἐκκλησιαστικές ἱεροτελεστίες καί πιστεύουν στίς θρησκευτικές προλήψεις.

Μάης, 31. Μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τοῦ Φ. Ε. Τζερζίνσκι δημοσιεύεται στήν «Πράβντα» ἔκκληση πρός τόν πληθυσμό «Φυλαχτεῖτε ἀπό τούς κατάσκοπους!»

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τό μέλος τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας τῆς Δημοκρατίας τῆς Λιθουανίας-Λευκορωσίας Ε. Μπ. Μπός γιά τήν κατάσταση στό Δυτικό μέτωπο καί γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἄμυνας τοῦ Μίνσκ, καί στή συνέχεια γράφει σημείωμα πρός τό Πανρωσικό Γενικό ἐπιτελεῖο μέ τήν παράκληση νά χορηγηθοῦν ὅπλα καί νά ἀποσταλοῦν ὀργανωτές στά ἐργατικά τάγματα τοῦ Μίνσκ.

Ὁ Λένιν συμπληρώνει καί ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Στρατιωτικῶν τῆς Οὐκρανίας Ν. Ι. Ποντβόισκι γιά τήν ἀποστολή ἀλόγων καί τάνκς στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα καί γιά τήν ἀποστολή τῶν ἐπιστρατευμένων ἐργατῶν καί ἐφοδιοπομπῶν στό Νότιο μέτωπο.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας. Κατά τή συζήτηση τῶν ζητημάτων πού συνδέονται μέ τή διενέργεια τῆς ἐπιστράτευσης ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν πρόσκληση στό στρατό τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων πού δουλεύουν στό ἐμπόριο, στή βιομηχανία καί στίς συγκοινωνίες, καί στή συνέχεια τό ὑπογράφει. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ μέ ὁπλισμό· τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τά μέτρα πάλης ἐνάντια στή λιποταξία· γιά τήν πρόσκληση στό στρατό τῶν ἐργατῶν κατά κλάδους βιομηχανίας· γιά τήν πρόσκληση στό στρατό αὐτῶν πού συμπληρώνουν τά 19 χρόνια· γιά τήν πρόσκληση στό στρατό τῶν ἀξιωματικῶν καί ὑπαξιωματικῶν τῆς Γενικῆς Στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης γιά τίς «Ἡμέρες τῆς ἄμυνας»· γιά τή διερεύνηση τῶν αἰτιῶν τῆς ἀνατίναξης τῶν γεφυρῶν κοντά στήν Πετρούπολη καί ἄλλα.

Ἰούνης, 1. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητεῖται τό ζήτημα τῆς στρατιωτικοοικονομικῆς ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν. Μέ ἐντολή τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ ὁ Λένιν γράφει τά κείμενα τηλεγραφημάτων γιά τό Χάρκοβο πρός τόν Β. Ι. Μεζλάουκ, τόν Κ. Ε. Βοροσίλοφ, τόν Φ. Α. Ἀρτιόμ καί τά ἄλλα στελέχη τῆς Οὐκρανίας μέ τήν ἀπαίτηση νά σταματήσουν οἱ

προσπάθειες ἀναδημιουργίας αὐτοτελοῦς οὐκρανικοῦ μετώπου καί νά παρθοῦν ἀποφασιστικά μέτρα γιά τό δυνάμωμα τοῦ στρατοῦ τῆς Οὐκρανίας.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Λ. Ντ. Τρότσκι σχετικά μέ τήν μή ἐκπλήρωση ἀπό τόν Τρότσκι τῆς ἐντολῆς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν κατάργηση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Στρατιωτικῶν τῆς Οὐκρανίας καί σχετικά μέ τή μή πραγματοποίηση ἀποφασιστικῶν μέτρων παροχῆς βοήθειας στό Ντονμπάς.

Ἰούνης, 2. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς ἀναδιοργάνωσης τῆς στρατιωτικῆς διεύθυνσης καί διοίκησης στήν Οὐκρανία· γιά τήν κατάσταση στό Δυτικό μέτωπο· γιά τή ρύθμιση τοῦ λιανικοῦ ἐμπορίου· τά δημοσιονομικά καί ἐπισιτιστικά ζητήματα· γιά τήν πάλη ἐνάντια στόν ἀντισημιτισμό καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, κάνει εἰσήγηση γιά τόν τρόπο ἀποστολῆς ἐπιτρόπων καί πληρεξουσίων στήν Οὐκρανία, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ἐπισκευή καί τήν ἀνταλλαγή τῶν τουφεκιῶν, γιά τίς ἐπιτροπές ἐπιστράτευσης τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων πού δουλεύουν στό ἐμπόριο, στή βιομηχανία καί στίς συγκοινωνίες, γιά τόν τρόπο διεξαγωγῆς τῆς ἀποσυμφόρησης τῆς Πετρούπολης. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τίς ὁδηγίες σχετικά μέ τό πάρσιμο τῶν ὅπλων ἀπό τόν πληθυσμό· γιά τίς ποσότητες τῆς ἕτοιμης ξυλείας· γιά τή φρούρηση τῶν γεφυρῶν· γιά τά μέτρα σχετικά μέ τή γρήγορη ἐπιστράτευση αὐτῶν πού συμπλήρωσαν τά 19 χρόνια· γιά τήν καλυτέρευση τῆς δουλιᾶς στά ἐργοστάσια τοῦ Σόρμοβο· τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν πάλη ἐνάντια στίς λιποταξίες· γιά τήν ἀποστολή ἐργατῶν στά ἐργοστάσια τοῦ Σιμπίρσκ καί τοῦ Ποντόλσκ καί ἄλλα.

Ἰούνης, 3. Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ πρός τούς Σ. Ι. Γκοῦσεφ, Μ. Μ. Λασέβιτς καί Κ. Κ. Γιουριένεφ στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου γιά τή διενέργεια ἐπιστράτευσης τῶν μπασκίρων, τῶν κοζάκων τοῦ Ὀρενμπούργκ καί τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ζώνης τοῦ μετώπου καί γιά τήν ἀφαίρεση τῶν ὅπλων ἀπό τόν πληθυσμό.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγραφική ἐντολή πρός τόν Λ. Ντ. Τρότσκι στό Χάρκοβο γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἀποφάσεων τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 1 Ἰούνη σχετικά μέ τή διοίκηση τῶν στρατιῶν τοῦ Οὐκρανικοῦ μετώπου.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα στό Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐπισιτισμοῦ τῆς Οὐκρανίας Α. Γκ. Σλίχτερ γιά νά ἐπισπευθεῖ ἡ ἀποστολή τροφίμων στό Μίνσκ καί στήν Πετρούπολη.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τά μέλη τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐπαρχίας Κοτέλνικοφ τῆς περιοχῆς τοῦ Ντόν, Κολέσνικοφ καί Νεκλιοῦντοφ γιά τήν κατάσταση στόν Ντόν καί τή στάση ἀπέναντι στούς κοζάκους, καί σέ συνέχεια τηλεγραφεῖ στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Νότιου μετώπου γιά τό ἀπαράδεκτο τῆς ἐξαναγκαστικῆς ἀλλαγῆς τοῦ τρόπου ζωῆς τῶν κοζάκων.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων σχετικά μέ τόν τρόπο ἔκδοσης τῶν διαβατηρίων γιά τό ἐξωτερικό, γιά τήν ἐκτέλεση τῶν ἐπισκευαστικῶν-οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν στή Μόσχα. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: ἡ ἔκθεση σχετικά μέ τά ἀποτελέσματα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ διατάγματος γιά τήν ἀπαγόρευση τῆς ἐλεύθερης συγκέντρωσης πατάτας· γιά τή μείωση τοῦ προσωπικοῦ· τό σχέδιο διατάγματος γιά τή χορήγηση στόν ἐργαζόμενο πληθυσμό ξυλείας· γιά τή συμπληρωματική παραγωγή ζάχαρης καί τήν ἐπιχορήγηση τῆς βιομηχανίας ζάχαρης τῆς Οὐκρανίας· ἡ ἔκθεση γιά τήν ἐλάττωση τῶν δαπανῶν, πού ἐπιτεύχθηκε στό ΙΙ ἑξάμηνο τοῦ 1918· γιά τήν πορεία τῆς μετοίκησης στόν Ντόν· γιά τή μεταβίβαση ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας μέ γεωργικά ἐργαλεῖα καί ἀγροτικές μηχανές καί ἄλλα.

Ἰούνης, 4. Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Σ. Ι. Γκοῦσεφ καί τόν Μ. Μ. Λασέβιτς στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου, μέ τό ὁποῖο τούς ρωτᾶ γιά τήν κατάσταση τῆς 3ης στρατιᾶς καί τίς αἰτίες τῆς ἐγκατάλειψης τοῦ Γκλάζοφ καί Ἀγκρίζ.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγραφική ἐντολή πρός τόν Ι. Β. Στάλιν γιά τό δυνάμωμα μέ ἐπιτρόπους τοῦ Δυτικοῦ μετώπου καί γιά τή γρηγορότερη συντριβή τῶν λευκοφρουριτῶν κοντά στήν Πετρούπολη, ὥστε νά γίνει μεταφορά στρατευμάτων στά ἄλλα μέτωπα.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν πρόεδρο τῆς Ἔκτακτης Ἐπιτροπῆς τῆς Οὐκρανίας Μ. Ι. Λάτσις γιά τήν ἀνάγκη ἐκκαθάρισης τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ΕΕ στήν Οὐκρανία.

Ἰούνης, 5. Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή στόν Ντ. Ι. Κούρσκι νά διενεργηθεῖ ἐξονυχιστική ἔρευνα τοῦ γεγονότος τῆς διάπραξης παράνομων ἐνεργειῶν κατά τήν εἴσπραξη τοῦ ἔκτακτου φόρου στό νομό Ἐλέτς, τοῦ κυβερνείου Ὀριόλ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος τῆς ἔγκρισης τῶν καταλόγων τῶν εἰδικῶν πού παίρνουν πάνω ἀπό 3

χιλ. ρούβλια τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ψηφίζει τήν ἀπόφαση: σέ περίπτωση ὁμόφωνης ἔγκρισης τῶν καταλόγων ἀπό τήν Εἰδική ἐπιτροπή, νά ἀνατεθεῖ στόν Λένιν νά τούς ὑπογράψει ἐξ ὀνόματος τοῦ ΣΛΕ. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή διανομή τῆς ἀτομικῆς περιουσίας πού ἐγκατέλειψε ἡ ἀστική τάξη· τό σχέδιο διατάγματος γιά τόν τρόπο ἀπόλυσης τῶν ὑπαλλήλων τῶν σοβιετικῶν ἱδρυμάτων λόγω μείωσης τοῦ προσωπικοῦ· τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἐγκατάσταση καί ἐκμετάλλευση τῶν γραμμῶν μεταφορᾶς ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας· γιά τό διορισμό Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κρατικοῦ Ἐκδοτικοῦ· γιά τό μουσεῖο λαφύρων τοῦ πολέμου 1914-1918 καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στόν πρόεδρο τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ τά στοιχεῖα γιά τήν ἀποστολή τροφίμων στήν Πετρούπολη.

Ἰούνης, 6. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Στρατιωτικῶν τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Μπασκιρίας Α. Βαλίντοφ καί μέ ἐκπροσώπους τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Μπασκιρίας γιά τή χρησιμοποίηση τῶν στρατευμάτων τῆς Μπασκιρίας στό Ἀνατολικό μέτωπο καί γιά τήν κατάσταση στό Τουρκεστάν.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στούς Σ. Ι. Γκοῦσεφ καί Μ. Μ. Λασέβιτς στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου γιά τήν ὀξυνση τῆς κατάστασης στό Νότιο μέτωπο, γιά τόν κίνδυνο ἀπό μέρους τοῦ Κολτσάκ ρήγματος μέσω τῆς Βιάτκα πρός τήν Πετρούπολη καί γιά τήν ἀνάγκη ἐνίσχυσης τῶν τμημάτων τοῦ μετώπου μέ ἐπιστράτευση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ζώνης τοῦ μετώπου.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται, ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τόν τρόπο μεταβίβασης τῶν σταθμῶν ἀσυρμάτων στή δικαιοδοσία τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν καί γιά τήν ἐπιστράτευση τῶν εἰδικῶν τῆς ραδιοτεχνίας, ὑπογράφει ἐπίσης τά πληρεξούσια τῶν στελεχῶν πού στέλνονται στίς ἐπαρχίες γιά τήν ἐνίσχυση τῆς συγκέντρωσης τροφίμων. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τήν ἄδεια εἰσόδου τῶν ρώσων αἰχμαλώτων πολέμου ἀπό τή Γερμανία μέσω τῶν δυτικῶν συνόρων· γιά τήν κατάσταση τῆς οἰκονομίας τῆς πόλης Σιμπίρσκ· γιά τήν παραγωγή βενζίνης· ἡ ἔκθεση γιά τήν ὀργάνωση προπαγανδιστικῶν - διαφωτιστικῶν κέντρων στούς σιδηροδρομικούς κόμβους καί στούς χώρους ἐπιβίβασης τῶν στρατευμάτων· γιά τήν ὀργάνωση εἰδικῶν

ἐπισιτιστικῶν τμημάτων συγκέντρωσης τροφίμων γιά τούς σιδηροδρομικούς· γιά τόν τεχνικό ἐξοπλισμό τῶν ἐργαστηρίων καλύκων τοῦ ἐργοστασίου τοῦ Σιμπίρσκ· γιά τή χρησιμοποίηση τῶν κομμουνιστῶν-σιδηροδρομικῶν στή φρούρηση τῶν γεφυρῶν· γιά τήν πορεία τῆς ἐπιστράτευσης τοῦ 10% τῶν συνδικάτων· γιά τούς ἁμαξόδρομους καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν μηχανικό Μάιμ καί τόν ἐργάτη Ι. Γκοστιούσκιν, πού ἦλθαν ἀπό τό Τσαρίτσιν νά πάρουν τήν ἄδεια παραλαβῆς καυσίμων γιά τό μεταλλουργικό ἐργοστάσιο Ντυμό.

Ἰούνης, 9. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Ε. Μ. Σκλιάνσκι γιά τήν ὄξυνση τῆς κατάστασης στό μέτωπο τῆς Πετρούπολης καί γιά τήν ἀνάγκη ἄμεσης μεταφορᾶς στρατιωτικῶν τμημάτων ἀπό τό μέτωπο τοῦ Ἀρχάνγκελσκ καί τό Ἀνατολικό μέτωπο γιά τήν ἄμυνα τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου γιά τήν ἀνάγκη τῆς μεταφορᾶς στρατιωτικῶν τμημάτων ἀπό τό Ἀνατολικό μέτωπο, λόγω τῆς ὄξυνσης τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης στό μέτωπο τῆς Πετρούπολης καί στό Νότιο μέτωπο, γιά τά καθήκοντα τῆς προπαγανδιστικῆς πολιτικῆς δουλιᾶς καί τή διενέργεια τῆς ἐπιστράτευσης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ζώνης τοῦ μετώπου.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τόν πληρεξούσιο τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας Γκ. Ν. Μελνιτσάνσκι στό Χάρκοβο μέ τήν ἐντολή νά παρθοῦν ἔκτακτα μέτρα γιά τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐπιστράτευσης στόν Κόκκινο Στρατό.

Ἰούνης, 10. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· στήν πορεία τῆς συζήτησης τῆς κατάστασης στό μέτωπο τῆς Πετρούπολης γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ. Συζητεῖται ἐπίσης τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς 13 τοῦ Ἰούνη ἡμέρας ἀφιερωμένης στή μνήμη τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν γράφει τό προσχέδιο τοῦ προλόγου στήν ἔκδοση τοῦ λόγου του «Σχετικά μέ τήν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ μέ τά συνθήματα τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας».

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται: ὁ ἐφοδιασμός τῆς βιομηχανίας ζάχαρης τῆς Οὐκρανίας μέ χαρτονομίσματα· τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τούς αἰχμαλώτους τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν οἰκογενειῶν τους· γιά τόν τρόπο σιδηροδρομικῆς μεταφορᾶς ὅλων τῶν εἰδῶν καυσίμων· τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν πληρωμή τῶν ἐφευρετῶν καί ἄλλα.

Ἰούνης, 11. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα: γιά τήν ἐπιβολή τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου· γιά τήν παράνομη δουλιά στίς κατεχόμενες ἀπό τόν ἐχθρό περιοχές· γιά τό χαιρετιστήριο πρός τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Οὑγγαρίας καί πρός τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Οὑγγαρίας· γιά τή σύγκληση συνδιάσκεψης τῶν κομμουνιστῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας· γιά τίς αἰτίες καθυστέρησης τῆς ἀποστολῆς ἐνισχύσεων στό μέτωπο τῆς Πετρούπολης καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν στέλνει τέσσερα τηλεγραφήματα πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου μέ τήν ἐντολή διενέργειας γενικῆς ἐπιστράτευσης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ζώνης τοῦ μετώπου γιά τήν καταστολή τῶν ἀντεπαναστατικῶν ἐξεγέρσεων στίς περιοχές τοῦ Ὀρενμπούργκ καί τῶν Οὐραλίων καί γιά τήν ἀποστολή στρατιωτικῶν τμημάτων στό μέτωπο τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι γιά τά ἐπείγοντα μέτρα παροχῆς ἐπισιτιστικῆς βοήθειας στήν Πετρούπολη.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν πρόσκληση στό στρατό τῶν ἀνθυπασπιστῶν καί ὑπαξιωματικῶν ἡλικίας κάτω τῶν 40 χρονῶν. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: ἡ ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἔρευνα τοῦ ἀνθρακοφόρου λεκανοπεδίου τῶν περιχώρων τῆς Μόσχας· γιά τήν ἄδεια εἰσόδου τῶν φυγάδων μέσω τοῦ Δυτικοῦ μετώπου· γιά τή μεταφορά ψαριῶν ἀπό τό Ἀστραχάν· σχετικά μέ τά τρόφιμα καί τίς ζωοτροφές γιά τήν 6η καί 3η στρατιά· γιά τήν ἀντικανονική παραλαβή τῆς μερίδας τοῦ κόκκινου στρατιώτη ἀπό τούς στρατιωτικούς τῶν μετόπισθεν· γιά τήν ἀποστολή ἐργατῶν στά ἐργοστάσια τῆς Τούλας, τοῦ Ποντόλσκ καί τοῦ Σιμπίρσκ· γιά τίς ὁδηγίες σχετικά μέ τό πάρσιμο τῶν ὅπλων ἀπό τόν πληθυσμό καί ἄλλα.

Ἰούνης, 12. Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τό σπόρο πατάτας καί τούς λαχανόκηπους ὁ Λένιν κάνει ἀριθμητικούς ὑπολογισμούς. Στήν πορεία τῆς συνεδρίασης ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ἐπέκταση τῆς ἰσχύος τοῦ διατάγματος περί δωρεάν διατροφῆς σέ ὅλα τά κάτω τῶν 16 χρονῶν παιδιά, καί γιά τήν παροχή στούς ἐργάτες τῆς Μόσχας καί τῆς Πετρούπολης τοῦ δικαιώματος παραλαβῆς τῆς περιουσίας πού ἐγκατέλειψε ἡ ἀστική τάξη καί τό σχέδιο διατάγματος γιά τίς περιοχές κρατικῆς συγκέντρωσης τῶν ἐκτός δελτίου προϊόντων. Συζητεῖται ἐπίσης

τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐργαζομένων, τό ζήτημα τῆς προσωρινῆς διοίκησης τῆς ἀκρινῆς περιοχῆς τῆς Κιργιζίας καί ἄλλα.

Ἰούνης, 13. Ὁ Λένιν ἀνακοινώνει στόν Ι. Β. Στάλιν στήν Πετρούπολη τήν ἀποστολή τῶν θωρακισμένων τραίνων καί τῶν ἐπιστρατευμένων κομμουνιστῶν στό μέτωπο τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγραφική διαταγή πρός τόν πρόεδρο τοῦ Σοβιέτ Αἰκατερινοσλάβ Ἀβέριν γιά τήν ἀποφασιστική ἀποπεράτωση τῆς ἐπιστράτευσης τῶν ἐργατῶν.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγραφική ἐντολή πρός τό Ἐπαναστικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς 5ης στρατιᾶς γιά τήν ἄμεση μεταφορά στό Νίζνι Νόβγκοροντ τῶν σιτηρῶν πού ἐγκατέλειψαν τά τμήματα τοῦ Κολτσάκ κατά τήν ὑποχώρησή τους στίς ἀποβάθρες τοῦ ποταμοῦ Μπέλαγια.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα: τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ μέ ζωοτροφές καί μέ τρόφιμα· γιά τόν τρόπο ἐφαρμογῆς τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου στούς σιδηροδρόμους· γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἔρευνας τοῦ ἀνθρακοφόρου λεκανοπεδίου τῶν περιχώρων τῆς Μόσχας· γιά τόν τρόπο διενέργειας τῆς ἐπιστράτευσης τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων πού δουλεύουν στό ἐμπόριο, στή βιομηχανία καί στίς συγκοινωνίες· γιά τήν ἐπιστράτευση τῶν σιδηροδρομικῶν ἡλικίας 19 χρονῶν· γιά τήν κήρυξη τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου στό κυβερνεῖο Βλαντίμιρ· ἐγκρίνεται ὁ πίνακας ἐπείγουσας μεταφορᾶς φορτίων πού ὑπόγραψε ὁ Λένιν στίς 11 τοῦ Ἰούνη.

Ἰούνης, 14. Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός τά Ἐπαναστατικά Στρατιωτικά συμβούλια τοῦ Νότιου μετώπου καί τῆς 10ης στρατιᾶς, προτείνοντας ἔκτακτα μέτρα γιά νά κρατηθεῖ τό Τσαρίτσιν.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στή συγκέντρωση-κοντσέρτο τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς πολυβόλων τῆς Μόσχας.

Ἰούνης, 15. Ὁ Λένιν παρακολουθεῖ τήν παρέλαση τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τοῦ Κρεμλίνου μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀποφοίτησης τῆς πρώτης σειρᾶς τῶν κόκκινων διοικητῶν τμημάτων πολυβόλων.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα: τῶν μεταθέσεων στήν ἀνώτατη διοίκηση καί τοῦ δυναμώματος τῶν Ἐπαναστατικῶν Στρατιωτικῶν συμβουλίων· γιά τόν ἔλεγχο στούς στρατιωτικούς εἰδικούς· γιά τό Ἀνατολικό μέτωπο· γιά τή μετακίνηση στρατιωτικῶν τμημάτων· ἡ πρόταση τῶν κομμουνιστῶν τῆς Οὐγγαρίας γιά τή σύγκληση στή Βουδαπέστη διεθνοῦς συνδιάσκεψης τῶν

Ἑνώσεων τῆς Κομμουνιστικῆς νεολαίας· γιά τήν ἐπιβολή τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου καί ἄλλα.

Ἰούνης, 16. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ι. Ι. Οὐλιάνοφ καί τούς ἄλλους ἀντιπροσώπους τῶν ἐπαναστατῶν κοζάκων τῶν Οὐραλίων γιά τή δυνατότητα δημιουργίας κοζάκικου τμήματος γιά παρτιζάνικη δράση στά μετόπισθεν τῶν στρατευμάτων τοῦ Κολτσάκ, καί στή συνέχεια γράφει σημείωμα πρός τό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς Δημοκρατίας μέ τήν παράκληση νά ἐξεταστοῦν οἱ προτάσεις τοῦ Ι. Ι. Οὐλιάνοφ.

Ἰούνης, 17. Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται, κατά τή συζήτηση τῆς παράκλησης τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτρόπου Παιδείας γιά τή χρηματοδότηση τῆς συντήρησης τοῦ ἑνιαίου σχολείου ἐργασίας, κάνει ἀριθμητικούς ὑπολογισμούς· ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῆς Γενικῆς διεύθυνσης καντινῶν τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Συζητεῖται ἐπίσης τό ζήτημα τῆς ἐθνικοποίησης τῶν ἐπιχειρήσεων θεάτρου καί τσίρκου, τῶν μαγαζιῶν καί τῶν ἐργαστηρίων πού παράγουν καί πουλοῦν μουσικά ὄργανα· τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ὑγειονομική προστασία τῶν κατοικιῶν καί ἄλλα.

Ἰούνης, 18. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται. Συζητοῦνται τά ζητήματα: γιά τήν Κεντρική Ἕνωση καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν καί γιά τόν ἐργατικό συνεταιρισμό· γιά τίς ἀπεργίες τῶν ἐργατῶν ὑφαντουργίας ἀπ' ἀφορμή τίς ἐπισιτιστικές δυσκολίες· γιά τήν ἀποστολή ἐνισχύσεων στό Ἀνατολικό καί στό Δυτικό μέτωπο.

Ὁ Λένιν, μόλις πῆρε στή διάρκεια τῆς συνεδρίασης ἀνακοίνωση γιά τήν ἐξέγερση στό Κουστανάι στά μετόπισθεν τοῦ στρατοῦ τοῦ Κολτσάκ καί γιά τήν κίνηση τῶν ἐξεγερθέντων πρός τό Τσελιάμπινσκ, γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Μ. Μ. Λασέβιτς στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου γιά τήν ἀνάγκη νά ἀποκατασταθεῖ σύνδεση μέ τούς ἐξεγερθέντες. Ὁ Λένιν, μόλις πῆρε ἀνακοίνωση γιά τή δύσκολη θέση τῆς 10ης στρατιᾶς, γράφει τηλεγράφημα στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς 10ης στρατιᾶς γιά τήν ἀνάγκη ἀκλόνητης ὑπεράσπισης τοῦ Τσαρίτσιν.

Ὁ Λένιν γράφει τό κείμενο τοῦ τηλεγραφήματος πρός τόν Μπέλα Κούν μέ τήν ἀνακοίνωση γιά τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τήν ἀποστολή σοβιετικοῦ ἀντιπροσώπου στήν Οὐγγαρία καί γιά τήν ἀνάγκη ἰδιαίτερης

περίσκεψης κατά τή διεξαγωγή συνομιλιῶν γιά ἀνακωχή μέ τίς χῶρες τῆς 'Αντάντ.

'Ο Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου 'Εργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται, ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ὑποχρεωτική συνοδεία τῶν στρατιωτικῶν ἁμαξοστοιχιῶν πού μεταφέρουν ἐνισχύσεις στό μέτωπο. Συζητοῦνται τά ζητήματα: γιά τή στρατιωτικο-ὑγειονομική κατάσταση στό Νότιο μέτωπο· γιά τή σχεδιασμένη κατανομή τῶν ἐπιστρατευθέντων ἀπό τά συνδικάτα καί γιά τόν ἀριθμό τῶν ἐπιστρατευθέντων ὑφαντουργῶν· γιά τή συγκέντρωση σέ στρατόπεδο τῶν ξένων ὑπηκόων στρατεύσιμης ἡλικίας· γιά τή συγκέντρωση τῶν κυνηγετικῶν ὅπλων· σχετικά μέ τήν ἀποστολή τριῶν πετρελαιοκίνητων πλοίων τοῦ στολίσκου τῆς Κασπίας γιά τήν ὑπεράσπιση τοῦ Τσαρίτσιν· γιά τήν παραγωγή βενζίνης· γιά τήν πορεία τῆς ἐπισκευῆς καί τῆς ἀλλαγῆς τῶν ὅπλων· γιά τήν πραγματική πορεία τῆς ἐπιστράτευσης καί ἄλλα.

Στή διάρκεια τῆς συνεδρίασης ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Φ. Ε. Τζερζίνσκι σχετικά μέ τήν ἀνάγκη τῆς συμμετοχῆς τῆς ΕΕ στή διενέργεια γενικῆς ἐπιστράτευσης γιά τίς ἐργασίες πού ἀφοροῦν τήν ἐνίσχυση τῶν θέσεων στά κυβερνεῖα Βορόνεζ, Ταμπόφ καί Σαράτοφ, καί γιά τή διενέργεια μαζικῶν ἐρευνῶν γιά τήν ἀνακάλυψη κρυμμένου ὁπλισμοῦ.

'Ιούνης, 19. 'Ο Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου 'Εργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· συζητοῦνται τά ζητήματα γιά τά μέτρα σχετικά μέ τήν αὔξηση τῶν ἐπισιτιστικῶν τμημάτων· γιά τά μέτρα συνέχισης τῶν ὀχυρωματικῶν ἔργων στό Δυτικό μέτωπο· γιά τή συγκρότηση μικτῶν κοζάκικων τμημάτων· γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἔρευνας τῆς ἔκρηξης στή συνοικία Νοβοσοκόλνικι· γιά τήν ἐπιστράτευση τῶν κομμουνιστριῶν ἐργατριῶν τοῦ ἐργοστασίου τῆς Τούλας· γιά τά μέτρα σχετικά μέ τή διενέργεια τῆς ἐπιστράτευσης αὐτῶν πού συμπλήρωσαν τά 19 χρόνια· γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς λιποτάκτες· γιά τή συγκέντρωση σέ στρατόπεδο τῶν ξένων ὑπηκόων στρατεύσιμης ἡλικίας· γιά τή μεταφορά κάρβουνου ἀπό τήν Κριμαία στή διάθεση τῆς 14ης στρατιᾶς· γιά τήν ἐξέταση τῶν γεγονότων στήν Κράσναγια Γκόρκα· γιά τήν ἐπιστράτευση τῶν καλμίκων κ.ἄ.

'Ιούνης, 20. 'Ο Λένιν γράφει τηλεγραφική ἐντολή πρός τούς Μ.Μ. Λασέβιτς καί Κ.Κ. Γιουρένιεφ στό 'Επαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ 'Ανατολικοῦ μετώπου ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ παραπέρα ἐπίθεση στά Οὐράλια καί γιά τά μέτρα δυναμώματος τῆς μαχητικῆς ἱκανότητας τῶν τμημάτων.

'Ο Λένιν στέλνει τηλεγραφική διαταγή στόν Λαϊκό ἐπίτροπο 'Επισιτισμοῦ τῆς Κριμαίας γιά τήν ἀποστολή ὅλων

τῶν ἀποθεμάτων κονσερβῶν, φρούτων καί τυριοῦ γιά τήν ὀργάνωση τῆς διατροφῆς τῶν ἀρρώστων παιδιῶν τοῦ Βορᾶ τῆς Ρωσίας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων. Συζητοῦνται τά ζητήματα: τό σχέδιο διατάγματος γιά τά ἐργατικά βιβλιάρια· ἡ σύνθεση τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ· τό σχέδιο νόμου γιά τήν ἐγκατάσταση καί τήν ἐκμετάλλευση τῆς «Ἐλεκτροπερεντάτσα»· γιά τόν κανονισμό χρήσης τῶν αὐτοκινήτων καί ἄλλα.

Ἰούνης, 21. Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγραφική διαταγή πρός τόν Λ. Ντ. Τρότσκι γιά τά ἔκτακτα μέτρα σχετικά μέ τό δυνάμωμα τῆς ἄμυνας τοῦ Τσαρίτσιν.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγραφική διαταγή πρός τόν διοικητή ἐφοδιασμοῦ τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου γιά τό ἀπαράδεκτο τοῦ ξεχωρισμοῦ τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς Νότιας ὁμάδας στρατευμάτων καί γιά τή διατήρηση τοῦ ἑνιαίου μηχανισμοῦ ἐφοδιασμοῦ γιά ὅλο τό μέτωπο.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Χ. Γκ. Ρακόβσκι γιά τήν ἀνάγκη νά σταλοῦν ἐπειγόντως τρεῖς ἁμαξοστοιχίες σιτηρά στό Δυτικό μέτωπο.

Ἰούνης, 23. Ὁ Λένιν γράφει τόν πρόλογο στήν ξεχωριστή ἔκδοση τοῦ λόγου του «Σχετικά μέ τήν ἐξαπάτηση τοῦ λαοῦ μέ τά συνθήματα τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας».

Ἰούνης, 24. Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγραφική διαταγή πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς 5ης στρατιᾶς γιά τήν ἀπαγόρευση τῆς κατανάλωσης χωρίς τήν ἔγκριση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ τῶν ἀποθεμάτων σιτηρῶν πού πάρθηκαν στήν ἀπελευθερούμενη ἀπό τά στρατεύματα τοῦ Κολτσάκ περιοχή.

Ὁ Λένιν ρωτᾶ τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς Δημοκρατίας γιά τό ἀξιόπιστο τῶν στοιχείων πού ὑπόβαλε τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Στρατιωτικῶν τῆς Οὐκρανίας γιά τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν πού ἐπιστρατεύθηκαν καί στάλθηκαν στό μέτωπο.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου καί τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα: γιά τήν ἀποστολή ἐπιτρόπων στό Πανρωσικό Γενικό Ἐπιτελεῖο καί στή ναυτική ὑπηρεσία· γιά νά μήν ἀφαιρεθοῦν τά ὅπλα ἀπό τούς κομμουνιστές· γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζη-

τοῦνται, ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν καθιέρωση τῆς ὥρας Μόσχας ὁσοναφορᾶ τήν κίνηση τῶν σιδηροδρόμων καί τά τηλεγραφήματα. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: σχετικά μέ τή χορήγηση προκαταβολῆς στά ἱδρύματα γιά τήν ἀγορά ἐκτός δελτίου προϊόντων· γιά τόν τομέα τῶν βιβλιοθηκῶν· ἡ ἔκθεση γιά τή δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς ἐξέτασης τῶν καταστάσεων τοῦ προσωπικοῦ· τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν καθιέρωση ὁμοιόμορφου τρόπου διανομῆς, ἐπίταξης, κατάσχεσης ὅλων τῶν εἰδῶν καυσίμων· σχετικά μέ τήν κατάρτιση γενικῶν τιμολογίων ἀμοιβῶν γιά τούς λογοτέχνες· τό σχέδιο νόμου περί ἐπιβολῆς ἐλέγχου γιά νά μήν ἐπιτραπεῖ ἡ αὔξηση τοῦ προσωπικοῦ καί ἄλλα.

Ἰούνης, 25. Ὁ Λένιν συμπληρώνει καί ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Νότιου μετώπου, προτείνοντας νά σταλοῦν στά ἐπισιτιστικά τμήματα οἱ ὑφαντουργοί τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ πού εἶχαν σταλεῖ γιά τήν ἐκκένωση τοῦ Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας, κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τή χορήγηση σιτηρεσίου τοῦ κόκκινου στρατιώτη στά ἐργαστήρια βαρέος καί πολιορκητικοῦ πυρβολικοῦ τῆς Μόσχας κάνει ἀριθμητικούς ὑπολογισμούς γιά τήν ποσότητα τοῦ ἀπαραίτητου σιταριοῦ, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων: γιά τόν τρόπο πρόσκλησης στό στρατό τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων πού δουλεύουν στό ἐμπόριο, στή βιομηχανία καί στίς συγκοινωνίες, καί γιά τό σταμάτημα, σέ σχέση μ' αὐτό, κάθε ἐπιστράτευσης πού νωρίτερα εἶχαν ἀναγγείλει τά συνδικάτα, γιά τήν ἀπονομή ἐπαίνου στή 2η καί 5η στρατιά καί στή στρατιά τοῦ Τουρκεστάν γιά τήν ἐξαιρετική ἀνδρεία πού ἐπέδειξαν στίς μάχες ἐνάντια στά στρατεύματα τοῦ Κολτσάκ. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: γιά τή δημιουργία Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας· γιά τήν κατανομή τῶν σιδηροδρομικῶν πού πρόκειται νά ἐπιστρατευθοῦν κατά εἰδικότητες καί κατά σιδηροδρομικές γραμμές· γιά τή συνοδεία τῶν στρατιωτικῶν ἀμαξοστοιχιῶν πού μεταφέρουν ἐνισχύσεις στό μέτωπο· γιά τήν ἐκκένωση τῆς Κρονστάνδης ἀπό τόν πληθυσμό· γιά τήν ἐπεξεργασία μέτρων σχετικά μέ τήν καλυτέρευση τοῦ ὑγειονομικοῦ ἔργου στό στρατό· γιά τήν ποτάμια μεταφορά ξυλείας στό λεκανοπέδιο τοῦ Βόλγα μέσω τοῦ ὑδάτινου συστήματος τοῦ Μαρί· γιά τήν ὀργάνωση Εἰδικῆς ἐπισιτιστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Δυτικοῦ μετώπου· γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν ἐπισκευῆς τῶν τουφεκιῶν· γιά τή χορήγηση στήν Οὐκρανία πολεμικοῦ ὑλικοῦ· γιά τούς εἰδικευμένους ἐργάτες-αἰχμαλώτους πολέμου· γιά τήν αὔξηση τοῦ μισθοῦ τῶν κόκκινων στρατιωτῶν καί ἄλλα.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τίς ὀργανώσεις τοῦ Τσαρίτσιν γιά τή μεταφορά πετρελαιοειδῶν στό Σαράτοφ.

Ὁ Λένιν ρωτᾶ τόν Α. Ι. Σβιντέρσκι γιά τήν πορεία τῆς μεταφορᾶς σιτηρῶν ἀπό τόν ποταμό Μπέλαγια καί δίνει ἐντολή νά παρθοῦν ἔκτακτα μέτρα γιά τόν ἐφοδιασμό τῆς Πετρούπολης μέ τρόφιμα.

Ἰούνης, 26. Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς Κριμαίας μέ τήν παράκληση νά ἀκυρωθεῖ ἡ ἐκτόπιση τῆς οἰκογένειας τοῦ ἐπιστήμονα γεωλόγου Ντ. Ι. Μουσκετόφ, πού διαμένει στήν Ἀλούπκα.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγραφική διαταγή πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς 5ης στρατιᾶς γιά νά σταματήσουν ἀπό τούς ἐπιμελητές τοῦ στρατοῦ οἱ αὐθαίρετες ἁρπαγές τῶν τροφίμων πού συγκέντρωσε τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ στό νομό Μενζελίνσκ τοῦ κυβερνείου Σιμπίρσκ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας· κάνει ἔκθεση γιά τήν παραγωγή καί τά ἀποθέματα κλείστρων πυροβόλων· συμπληρώνει τήν ἡμερήσια διάταξη μέ μιά σειρά ζητήματα.

Ὁ Λένιν, μόλις πῆρε ἀπό τό Σαράπουλ τηλεγράφημα τῶν ἐργαζομένων στόν ποτάμιο στόλο μέ τήν παράκληση νά δοθεῖ βοήθεια γιά τήν ἐκκαθάριση τοῦ πλωτοῦ μέρους τοῦ ποταμοῦ Κάμα ἀπό τίς νάρκες τῶν λευκοφρουριτῶν, βάζει τό ζήτημα αὐτό γιά συζήτηση στό Συμβούλιο Ἄμυνας, καί στή συνέχεια ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τό Ἐπιτελεῖο τοῦ πολεμικοῦ στολίσκου τοῦ Βόλγα μέ τή διαταγή νά παρασχεθεῖ βοήθεια στούς ἐργαζόμενους τοῦ ποτάμιου στόλου.

Ὁ Λένιν στήν πορεία τῆς συνεδρίασης ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων: γιά τόν τρόπο ἀποσυμφόρησης καί μεταφορᾶς τῶν ἱδρυμάτων τῆς Πετρούπολης, γιά τήν ἐπιστράτευση ἀπό τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Ριαζάν τῶν ἀγροτῶν ξυλουργῶν γιά τήν κατασκευή ἀποθηκῶν τοῦ πυριτιδοποιείου τοῦ Βλαντίμιρ, γιά τή στρατιωτικοποίηση ὅλων τῶν ὀργανισμῶν καί ἐπιχειρήσεων τῆς Γενικῆς διεύθυνσης ξυλείας, τῆς Γενικῆς διεύθυνσης κάρβουνου, τῆς Γενικῆς διεύθυνσης πετρελαίου, τῆς Γενικῆς διεύθυνσης καυσίμων. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ μέ ζωοτροφές καί μέ τρόφιμα· γιά τό δυνάμωμα τῆς ἐργατικῆς πειθαρχίας στήν «Ἐλεκτροπερεντάτσα» καί στά τυρφωρυχεῖα· γιά τήν πορεία τῆς ἐκκαθάρισης τοῦ Δυτικοῦ μετώπου ἀπό τούς φυγάδες· γιά τήν ὑπαγωγή ὅλων τῶν ἐργοστασίων πολεμοφοδίων στή δικαιοδοσία τοῦ ΑΣΛΟ· ἡ ἔκθεση τοῦ Κρατικοῦ Ἐλέγχου γιά τή δουλιά σχετικά μέ τήν ἀντικατάσταση τῶν ἐπιστρατευόμενων ἀνδρῶν μέ γυναῖκες στά ἱδρύματα· γιά τή μεταφορά ἐργατῶν στά ἐργοστάσια τοῦ

Ποντόλσκ, τῆς Τούλας καί τοῦ Σιμπίρσκ· γιά τήν ἐπανεξέταση τοῦ σχεδίου ὀχυρωματικῶν ἔργων τῆς 6ης στρατιωτικῆς διεύθυνσης μηχανικοῦ· γιά τήν πορεία διενέργειας τῆς ἐπιστράτευσης· γιά τήν ὀργάνωση ἐνισχυμένου ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργοστασίων παραγωγῆς λιπασμάτων· γιά τήν ἐξεύρεση ὁπλισμοῦ ἀπό τόν πληθυσμό καί ἄλλα.

Ἰούνης, 27. Ὁ Λένιν σέ συνομιλία του μέ τήν Ν. Κ. Κρούπσκαγια, πού ἔφευγε στό Νίζνι-Νόβγκοροντ μέ μιά ὁμάδα προπαγανδιστῶν καί στελεχῶν γιά ταξίδι στό Βόλγα καί στόν Κάμα μέ τό ἀτμόπλοιο προπαγάνδας «Κράσναγια Ζβεζντά» τῆς ΠΚΕΕ, τονίζει τά καθήκοντα τῆς δουλιᾶς τῆς προπαγανδιστικῆς ὁμάδας, στή συνέχεια πηγαίνει στό σιδηροδρομικό σταθμό Κούρσκ γιά νά ἀποχαιρετήσει αὐτούς πού ἀναχωροῦσαν.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα πρός τίς Ἐπισιτιστικές ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων Καζάν, Σαράτοφ, Σαμάρας καί Οὐφά γιά τήν κρίσιμη ἐπισιτιστική κατάσταση στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη μέ τήν ἐντολή νά ἀποπερατωθεῖ ἀμέσως ἡ ἀποστολή σιτηρῶν σύμφωνα μέ τό σχέδιο τοῦ Ἰούνη, γιά τόν ἐφοδιασμό τῶν ἐργατῶν καί τῶν στρατιωτικῶν τμημάτων.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τούς Μ. Μ. Λασέβιτς καί Κ. Κ. Γιουρένιεφ στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου γιά τή χρησιμοποίηση τῶν αὐτόμολων τοῦ στρατοῦ τοῦ Κολτσάκ σάν προπαγανδιστῶν καί γιά τήν ἀνάγκη καταστολῆς τῆς ἐξέγερσης τῶν λευκοκοζάκων στήν ἐπαρχία Νικολάγεβσκ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ἀντοράτσκι γιά τήν ἀνάγκη συγκέντρωσης καί μελέτης τῶν ὑλικῶν σχετικά μέ τήν ἱστορία τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, μιλᾶ πάνω στά ζητήματα πού συζητοῦνται, ὑπογράφει τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν καθιέρωση ὁμοιόμορφου τρόπου κατανομῆς, ἐπίταξης, κατάσχεσης ὅλων τῶν εἰδῶν καυσίμων. Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τίς βασικές θέσεις τοῦ νέου διατάγματος περί ἐπισιτισμοῦ ὁ Λένιν ἐκλέγεται μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΛΕ γιά τό ζήτημα αὐτό. Συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα, γιά τήν ἀνάθεση στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν τῶν ἁρμοδιοτήτων Ἑνιαίου ὀργάνου ἀποσυμφόρησης· τό σχέδιο διατάγματος περί τῆς εὐθύνης τῶν σιδηροδρόμων γιά τήν ἀπώλεια εἴτε τήν καταστροφή τῶν ἀποσκευῶν τῶν ἐπιβατῶν· γιά τίς σταθερές τιμές καί ἄλλα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος VII

1919

**ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΟΒΙΕΤ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ 12 τοῦ Μάρτη 1919* .... 1—21

*1. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ. *Σύντομη δημοσιογραφική περίληψη* 1

*2. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ 8

**ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ Ι ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΓΗΣ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ 13 τοῦ Μάρτη 1919* .... 22—30

*1. ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΔΙΚΑΤΟΥ ΕΡΓΑΤΩΝ ΓΗΣ 22

*2. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ 27

*ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΟΝ ΟΙΚΟ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ 13 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1919. *Δημοσιογραφική περίληψη* .... 31—38

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ.. 39—73

Ἐπίλογος 73

*ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ Γ. Μ. ΣΒΕΡΝΤΛΟΦ ΣΤΗΝ ΕΚΤΑΚΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΚΕΕ 18 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1919 .... 74—79

* Μὲ ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ τίτλοι ποὺ ἔβαλε τὸ Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

*ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ Γ. Μ. ΣΒΕΡΝΤΛΟΦ 18 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1919. *Χρονικό*........ 80

**ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ)*........ 81—124

1. ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΚΡ........ 83

   Τά βασικά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία........ 89

2. ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ)........ 103

*3. ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ........ 109

*4. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ........ 110

*5. ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ........ 111

*6. ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΟ ΤΕΛΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ........ 112

*7. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ........ 113

*8. Η ΠΡΩΤΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ........ 115

*9. ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ........ 116

*10. ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ........ 118

*11. ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ........ 119

*12. ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ........ 123

**ΤΟ VIII ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) 18-23 τοῦ Μάρτη 1919*...... 125—215

*1. ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ 18 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ........ 127

*2. ΕΚΘΕΣΗ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ 18 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ........ 131

*3. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ 19 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ........ 151

*4. ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ 19 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ.... 174

*5. ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ *(Γιά τήν Ἐπιτροπή Προγράμματος τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ Κόμματος)*........ 185

*6. ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ........................ 186

*7. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΥΛΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ 23 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ........................ 187

*8. ΟΜΙΛΙΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΥΛΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ 23 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ.................... 206

*9. ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΜΕΣΑΙΑ ΑΓΡΟΤΙΑ........................ 207

*10. ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ 23 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ........................ 211

*ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΑΣΥΡΜΑΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ................ 216

*ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΠΕΛΑ ΚΟΥΝ................. 217

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΟΥ........................... 218—222

*ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ Μ. Ι. ΚΑΛΙΝΙΝ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΠΚΕΕ. *Λόγος στή XII συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ τῆς 30 τοῦ Μάρτη 1919*........................ 223—226

**ΛΟΓΟΙ ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΙΣΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΟΥ*..... 227—243

1. ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ ΓΙΑΚΟΒ ΜΙΧΑΗΛΟΒΙΤΣ ΣΒΕΡΝΤΛΟΦ........ 229

2. Η III, Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗΣ........................ 230

3. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΜΕΣΩ ΑΣΥΡΜΑΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΜΠΕΛΑ ΚΟΥΝ........................ 232

4. ΕΚΚΛΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΤΡΑΤΟ............... 234

5. ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΣΑΙΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ........................ 236

6. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ;........................ 238

7. ΠΩΣ ΘΑ ΣΩΣΟΥΜΕ ΜΙΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟ ΖΥΓΟ ΤΩΝ ΤΣΙΦΛΙΚΑΔΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΩΝ........ 240

8. ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΤΙΕΒΡΑΪΚΑ ΠΟΓΚΡΟΜ........ 242

ΤΗΛΕΦΩΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΕΚΤΑΚΤΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ........ 244

**Ε*ΚΤΑΚΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΟΒΙΕΤ ΜΟΣΧΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΟΚΚΙΝΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ 3 τοῦ Ἀπρίλη 1919*........ 245—267

*1. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ........ 245

*2. ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ........ 263

*3. ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ........ 265

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ........ 268

*ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ........ 271—274

**Ο*ΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΡΩΣΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ 11 τοῦ Ἀπρίλη 1919*........ 275—296

*1. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ........ 277

*2. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΛΑ........ 291

*3. ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ........ 293

*ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑ ΤΟΥ ΑΝΡΙ ΓΚΙΛΜΠΟ «Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ»........ 297—298

*ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ 15 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1919. *Σύντομη δημοσιογραφική περίληψη*........ 299—300

Η ΤΡΙΤΗ ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ............ 301—309

*ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΤΟΥ ΚΟΜΒΟΥ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ 16 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1919........................... 310—315

*ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΛΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΚΟΛΤΣΑΚ 17 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1919. *Δημοσιογραφική περίληψη*.. 316—319

*ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ Ι ΠΑΝΡΩΣΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ-ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ 17 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1919................................ 320

*ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ.. 321—322

*ΤΡΕΙΣ ΛΟΓΟΙ ΣΤΗΝ ΚΟΚΚΙΝΗ ΠΛΑΤΕΙΑ 1 ΤΟΥ ΜΑΗ 1919. *Χρονικό*.. 323—326

*1. 323
*2. 325
*3. Λόγος ἀπό τόν τόπο τῶν ἐκτελέσεων στά ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου τοῦ Στεπάν Ραζίν.. 326

**ΤΟ Ι ΠΑΝΡΩΣΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΡΦΩΣΗ 6-19 τοῦ Μάη 1919*.. 327—372

1. ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ 6 ΤΟΥ ΜΑΗ........................ 329
2. ΛΟΓΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΕ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ 19 ΤΟΥ ΜΑΗ............................ 333

I 334
II 340
III 345
IV 352
V 365

*ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ «ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΕ ΤΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ».. 373—377

*ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ.. 378

*ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΚΛΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΟΝΤΑΙ ΞΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.. 379—380

*ΓΙΑ ΤΟ ΜΙΣΘΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ. *Σχέδιο ἀπόφασης*... 381—382

*ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 25 ΤΟΥ ΜΑΗ 1919. *Σύντομη δημοσιογραφική περίληψη*...... 383

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΥΓΓΡΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ...... 384—388

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΗΣ ΒΕΡΝΗΣ...... 389—398

ΦΥΛΑΧΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΥΣ!...... 399

*ΣΧΕΔΙΟ ΟΔΗΓΙΩΝ ΤΗΣ ΚΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ...... 400—401

*ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ...... 402

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

**ΥΛΙΚΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ)*...... 405—410

*1. ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ, ΠΟΥ ΤΑ ΤΕΛΕΙΩΣΕ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΕ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ...... 405

*2. ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ...... 406

*πρῶτο προσχέδιο...... 406

*δεύτερο προσχέδιο...... 406

*3. ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ...... 407

*4. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΙΜΩΡΙΕΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ...... 408

*5. ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ...... 409

*6. ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ...... 410

*ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ...... 411

*ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟ ΜΕ ΣΙΤΗΡΑ ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ...... 412

*ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΜΕΣΑΙΑ ΑΓΡΟΤΙΑ...... 413—414

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ (ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ)........ 417—446

Κατάλογος ντοκουμέντων πού στή σύνταξή τους πῆρε μέρος ὁ Β. Ι. Λένιν........ 449—452

Σημειώσεις........ 453—481

Εὑρετήριο φιλολογικῶν ἐργασιῶν καί πηγῶν πού ἀναφέρει ἤ παραθέτει περικοπές τους ὁ Β. Ι. Λένιν........ 482—495

Εὑρετήριο ὀνομάτων........ 496—518

Ἡμερομηνίες ἀπό τή ζωή καί τή δράση τοῦ Β. Ι. Λένιν........ 519—571

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἄρθρο τοῦ Προγράμματος γιά τό ἀγροτικό». — 1919........ 122—123

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Θέσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τήν κατάσταση στό Ἀνατολικό μέτωπο». — 1919........ 269

Ἡ πρώτη, πέμπτη καί ἕβδομη σελίδα τοῦ δεύτερου τυπογραφικοῦ δοκιμίου τοῦ «Προγράμματος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων)» μέ ἐπισημειώσεις καί διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν. — 1919........ 416—417

Τυπώθηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1982
σέ 5.000 ἀντίτυπα
Τυπογραφικά φύλλα 38

ΛΕΝΙΝ

•

ΑΠΑΝΤΑ

38

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.